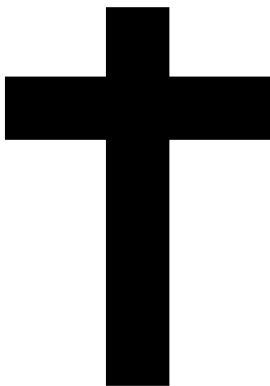

Píívyéébé ihjy:
jetsocríjyodítyú
cáátúnuháámi

New Testament in Bora (PE:boa:Bora)

Píivýéébé ihjyu: jetsocríjyodítýú cáátúnuháámi

New Testament in Bora (PE:boa:Bora)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bora

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Boara [boa], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bora

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

6f878dbd-e896-5e27-b788-1442926dfc48

Contents

Matéó	1
Mááco	90
Róóca	143
Jóáa	230
Héécho	294
Romááno	370
1 Coriítio	402
2 Coriítio	434
Gáárata	455
Epéétsio	467
Piripéétse	478
Corotséétse	486
1 Tetseronitséétse	494
2 Tetseronitséétse	501
1 Timotéo	505
2 Timotéo	514
Tíito	521
Piremóo	525
Heeberéo	527
Tsajtiágo	552
1 Péédoro	561
2 Péédoro	570
1 Jóáa	575
2 Jóáa	583
3 Jóáa	585
Jóódaá	587
Apocaríhtsi	590

MATÉO

Matéó Jetsóodítýú cáátúnuháámi

Jetsocríjtó ihdé múnáaúvu
(Rc 3.23-38)

¹ Dabíi, Aavaráaa, íjcyámútsiúvúj tsíménémúhaabéhjáa Jetsocríjtó íjcyáábé ihdé múnáaúvú illuúme:

² Diibyéhjáa Aavaráa tsíimavá Itsáake. Aabéhjáa Itsáa tsíimavá Jacóóboke. Aabéhjáa Jacóóbó tsíimavá Jodáake tsíjtyehji íñahbémuma. ³ Aabéhjáa Jodáa tsíimavá Tamáadívú Pááaréé, Tsááraá, íjcyámútsikye. Aabéhjáa Pááre tsíimavá Ejróoke. Aabéhjáa Ejróó tsíimavá Aráake. ⁴ Aabéhjáa Aráa tsíimavá Aminadáake. Aabéhjáa Aminadáa tsíimavá Naatsóoke. Aabéhjáa Naatsóó tsíimavá Tsamóoke. ⁵ Aabéhjáa Tsamóó tsíimavá Bóóke Raádívú. Aabéhjáa Bóo tsíimavá Obéeke Róótídivú. Aabéhjáa Obéé tsíimavá Itsaíikye. ⁶ Aabéhjáa Itsaíi tsíimavá ávyéjuube Dabíikye. Aabéhjáa Dabíi tsíimavá Tsaromóoke Oriá táábadívú.

⁷ Aabéhjáa Tsaromóó tsíimavá Roboáake. Aabéhjáa Roboáa tsíimavá Abíake. Aabéhjáa Abía tsíimavá Áátsáakeé. ⁸ Aabéhjáa Áátsa tsíimavá Jotsapáake. Aabéhjáa Jotsapáa tsíimavá Joráake. Aabéhjáa Joráa tsíimavá Otsiáake. ⁹ Aabéhjáa Otsiá tsíimavá Joatáake. Aabéhjáa Joatáa tsíimavá Acáake. Aabéhjáa Acáa tsíimavá Etsekiáake. ¹⁰ Aabéhjáa Etsekiá tsíimavá Manatséeke. Aabéhjáa Manatséé tsíimavá Amóoke. Aabéhjáa Amóó tsíimavá Jotsiáake. ¹¹ Aabéhjáa Jotsiá tsíimavá Jeconíake tsíjtyehji íñahbémuma. Téijyúhjáa Babiróónía múnáa hójtsiri méihdéejte ijraéemu.

¹² Aaméhjáa diityé hójtsi pañétú íjchívyéné boone Jeconía tsíimavá Tsaratiéeke. Aabéhjáa Tsaratiéé tsíimavá Tsorobabéeke. ¹³ Aabéhjáa Tsorobabéé tsíimavá Abióoke. Aabéhjáa Abióó tsíimavá Eriakíikye. Aabéhjáa Eriakíi tsíimavá Atsóoke. ¹⁴ Aabéhjáa Atsóó tsíimavá Tsadóoke. Aabéhjáa Tsadóó tsíimavá Akíikye. Aabéhjáa Akíi tsíimavá Erióoke. ¹⁵ Aabéhjáa Erióó tsíimavá Ereataáake. Aabéhjáa Ereataá tsíimavá Matáake. Aabéhjáa Matáa tsíimavá Jacóóboke. ¹⁶ Aabéhjáa Jacóóbó tsíimavá Jotséeke Maaría tajíi íjcyáábeke. Aanéhjáa diille Maaría tsíimavá Jetsóoke, 'Pájtyetétsoóbe' nééiyóné 'Críjtóó' némeíbyeke.

17 Éhduméhjáa Jetsóó ihdé múnáaúvu. Diibyéjháa muurá Aavaráaúvú tsíimavá tsáápiikye. Aabéhjáa dsíjívénetu dííbyé hajchíyéjuco cámaavéné éhnííñevu. Aabéhjáa idyé dsíjívénetu dííbyé hajchíyéjuco cámaavéne. Ehdúhjáa icyóhodu 'camácámá' líyaatéhijcyámé 14-ihjyúvá Dabíiúvuke ditye tsíimávanévújuco. Áabeúvudítýúhjáa idyé líyaatéhijcyámé téhdunéré 14-ijyúva. Áijyúhjáa diityéké Babiróónía múnaa méénujcatsítyu ityáhjáameke tsajtyé íiñíñjvu. Téijyútúhjáa idyé ditye líyaatéhijcyáné téhdunéré 14-ijyúvá úújeténáa Críjtoréjuco tsíimávámeíñe.

*Jetsocríjtoke Maaríá tsíimaváne
(Rc 2.1-7)*

18 Íllúhjáa muurá teene Jetsocríjtoke tsáápille tsíimaváne: Dííbyéj tsíijúhjáa íjcyáille Maaríake Jotséé áabajáa ityáábavaki. Áronáacáhjáa dityétsíi úcúcatsítýúné ihdére tsúuca Maaríá eevá Píívyééberéhjáa ihdyu Íapííchoj tééveri pícyoóne. 19 Aabéhjáa diibye Jotséé ímiáábé íjcyánéllii tsá ímílléturó ehdu nééllema íjcyane. Áánélliihyéhjáa íjtsámeííbyé ílluréjuco díílleke íhvéjtsóiyóné múha wáájácútúnáaaca. Aabéhjáa tsá ímíllétú míamúnáake iwáájácútsóné muhdú dille íjcyane. 20 Ááneríhjáa dibye ítsámeíhíjcyánáa níjkyéji múnáajpi ityúwá pañe dííbyedívú bóhówááveebe nééhií:

—Jótsej, Dabíiúvú tsíménémúhaabe u íjcyáabej, tsá muhdú u íjtsámeíityú dítyáába íjcyáille Maaríadítýu. Tsá muurá dille éévane ímityúné íjcyatúne. Muurá ihdyu Píívyéébere Íapííchoj tééveri pícyoone éévalle. Ahdícyane ihdyu wa du-ucu dííllekej. 21 Muurá tsíimáváille wáajpiikye. Áabe mémei Jetsóó dibye ihyájkímuke ímítýuháñetu pájtyetetsóíñéllíihye. Ehdúhjáa níjkyéji múnáajpi néé Jotsééke ityúwá pañe.

22-25 Ahdújucóhjáa dibye ipyééne díílleke újcujéné ihjyávu. Áállekéhjáa tsá dibye dómájcotú dille tsíimávátúné hajchóta. Aanéhjáa tsúuca dille tsíimáváábeke meménuube Jetsóodívu. Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébe íhjú uubálle múnáajpij tééveri íllu néhdújuco:

Wáajpiikye úújetúné badsíjcaja éévaáhi. Aane tsíimáváille wáajpiikye. Áabe mémei Emanoée, 'íjcyabe Píívyéébe méémaá' nééiyóne.

Ehdúhjáa Píívyéébe íhjú uubálle múnáajpij tééveri néhdújuco tene pájtyene.

2

Waajácu múnaa Jetsóoke úújeténe

¹ Aanéhjáa Jodéa iinújivu díbyeke tsíimavámé Beréé coomívu Heróódé téené iinújí avyéjuube íjcyánaaáca. Ájyúhjáa nuhba tsáhícyánéjcutu tsaate mícúru waajácu múnaa tsáame wajtsí Jerotsaréevu. ² Aaméhjáa técoomí múnáake nééhií:

—¿Kíá diibye éhneva jodíomú avyéjuube íjcyáíbyeke tsáápille tsíimávaabe? Muurá íne nuhba tsáhícyánéjcuri muha meíjcyame máájtyumí tsúuca díbye íjcyane úúbálléné mícúruwake. Áánélli muha metsáa díbyeke medúúruváváme.

³ Aanéhjáa idyé téhdure Heróódé tsúuca waajácúhi. Aanéhjáa díbyeke tsíwárejcaró pámeere teene Jerotsarée múnáamájucu.

⁴ Áánéllihyéhjáa pihjyúcuube pámeekéré llúuvájté avyéjujtémá taúhbájú uwáábojtéke. Áámekéhjáa dílloobe kiávú diibye Pájtyetétsoobe íjcyáíbyeke dítye tsíimávaíñé némeíhijcyáne.

⁵ Áánéllihyéhjáa néémeé:

—Beréevu Jodéa iinújiri íjcyácoomívu. Íllúhjáa muurá Píívyéébé ihjyú uuballe múnáajpi caatúnúhi:

⁶ Jodéa iinújiri íhtsútú coomíjí íjcyánetu tsá íatéréecóomí Beréé íjcyatúne. Muurá ámuha teene Beréé múnaa tahñéjté meíjcyámedityú tsaapi íjcyaa ámúhá avyéjuube ámúhakye téhméiíbye.

⁷ Ehdúhjáa dítye úúbállénélli Heróódé píuvá wáajácúratúné diitye mícúru waajácu múnáake. Áámekéhjáa dílloobe ímíñeúvú mújyútújucóhjáa ímichi mícúruwa bóhówaavéne.

⁸ Átsihdyúhjáa teene Beréevu iwállóomeke neébe:

—Cána mepééne ímíñeúvú méwaajácute diibye tsíiméneke. Aane ámuha díbyeke maájtyúmícooca oke méúúbálleco téhdure o dúúruvaté díbyeke.

⁹ Ehdúhjáa avyéjuube Heróódé diityémá íhjyúvátsihdyu idyé pehíjcyámé diibye mícúruwá tujkévetu. Aaméhjáa tsúuca tétsihvu úújeténáa díbyéwu íjcyátsíí hallúvú mícúruwa táchúúreevéhi.

¹⁰ Ááneríhjáa mítyane ímíjyuvéme.

¹¹ Aaméhjáa tééjá pañévu úcaavémé úújeté tsiiju Maaríama íjcyáábéwúudívu. Áábéwúukéhjáa duurúvámé ímíhmóubánema. Átsihdyúhjáa bohbanúmé díbyéwúuke óoroó, íjtsiéétsoo, míraá, éhdunévu. ¹² Áané boonéhjáa Píívyéébe diityéké ityúwá pañe néé Heróódé íjcyáhullétú dítye íóómíjyúcóótuki. Ahdújucóhjáa dítye óómiñe íiinújivu tsiélléturéjuco.

13 Aaméhjáa tsúuca íiñújivu óómíñe déjuvu idyé tsiíñe níjkyéji múnáajpi Jotséedívú ityúwá pañe íbóhówáávène néé dííbyeke:

—Maájkyéne méumívá dítyáábá nííhyoma Ejíhtó íiñújivu. Aame ámuha méíjcyáá téhulle ámúhake o néené hajchóta. Muurá Heróódé néhcoó aadi tsiíménéwúuke idsíjívetsoki.

14 Ahdújucóhjáa dítye íájkyéne péene tépejcojúco teene Ejíhtó íiñújivu. 15 Áhulléhjáa ícyahíjcyámé díibye Heróódé dsíjívétúné hajchóta. Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébe íhjú uubáalle múnáajpij téeveri íllu néhdújuco:

Ejíhtori íjcyáábeke ó píuvá Hájchíwúuke.

Ávyéjuube Heróódé tsiímédívú lííhyánutsóne

16 Aanéhjáa Heróódé ávyetá ihnáhó cayóbaávaté díitye waajácu múnáa tsiélléturéjuco óómíñeri. Áánemáhjáa íjcyabe lííhyánutsó wapímúj tsiímédívú míñéécú pijcyábatu lííñevu íjcyáméhjidípívu, díityéhjáa waajácu múnáa míñéécú pijcyábajúco ípyéé mícúruwáke íajtyúmínetu íjcyáne éeveri íjcyáméhjidívu. Teenéhjáa Berée múnááj tsiímédívú lííhyánútsoobe técoomí úníuri íjcyáméj tsiímemájúco. 17 Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébe íhjú uubáalle múnáajpi Jeremía íllu néhdújuco:

18 Ramáa íjcyátsihyi dsíjívé maatyóbá melleebóhi. Rakyéé muurá tahíjcyá íááchimúhá íjraéémuj tsiímé dsíjívéneri. Aalle tsá ímíllétú díílleke mebóhíjtsóne.

19-20 Aanéhjáa díibye Heróódé tsúuca dsíjívénéllí níjkyéji múnáajpi tsiíñe Ejíhtovu Jotséedívú ityúwá pañe íbóhówáávène nééhi:

—Maájkyéne wa meóómí ámuha íjraéémú íiñújivu. Tsúuca dsíjívémé tsiíménéwúukée dsíjívétsóllehíjcyáme.

21 Ahdújucóhjáa dítye óómíñe íiñújivu. 22 Áronáacáhjáa díibye Heróódé cápáyóóvé íllíyéjuco Akyeráo teene Jodéa íiñújí avyéjuube íjcyane Jotséé iwáájácúne íllityé téhullévú ípyééíyóneri. Áanéllíhyéhjáa Gariréa íiñújívúréi péeme Píívyéébe díityéké ityúwá pañe téhullévúi dítye pééityúné néénéllíhye. 23 Aaméhjáa úujeté Natsaréevu díibyeéhjáa Jetsóó Natsarée múnáajpi íjcyaiñé tsúúcajátújuco Píívyéébe íhjú uubáalle múnáa néhíjcyádújuco.

3

*Tsojtsó múnáajpi Jóáa úwaabóne
(Mc 1.1-8; Rc 3.1-9; Ja 1.19-28)*

1 Téjyúhjáa Jóáa tsojtsó múnáajpi úwáábohíjcyá míamúnáake Jodéa iñújiri ñnéubará píívyétútsihyi. 2 Íllúhjáa úwáábohíjcyaaabe:

—Méihvéjtsó ímityú ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámúhá íjtsaméi mécapayóóvé ímiánejcúvuréjuco. Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe íavyéjúeje meíjcyá meke újcuíñé tsúúca méhdivu píihíjucóóhií.

3 Diibyéhjáa Jóáadityu Píívyéébé ihjyú uuballe múnáajpi Itsaíá néehií:

Méllééboó ñnéubará píívyétúné iñújiri íjcyaaabe keeváwu íllu úwaabóne: “Méímibáávyé ímityú ámuha meícyahíjcyánetu tsaimíyéjuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íájtyumívaki.”

4 Aanéhjáa diibye Jóáa camééllómú ihjinetu méénúmeíñé wajyámúúnema íjcyáábéj píinetú ócájimííhé chíúcunúhi. Aabéhjáa tséréémuke dohíjcyáhi. Téhduréhjáa ímúhojpácyó ádohíjcyaaabe. 5 Áábé uwáábóhjáa illéébúacunú tsáácunúhijcyámé pahúllevátú Jerotsarée múnáaa, pámeere teene Jodéa iñúji múnáa, Joodááj píihíri íjcyáné iñúji múnáa, íjcyame. 6 Áamedityúhjáa muhdú ícyahíjcyanéhjí úúbállémeímyekéjuco díbye tsótsohíjcyáné teene Joodáatu.

7 Áijyúhjáa tétsihyi mítyame paritséó imyémé íjcyáha múnáama, tsadotséó imyémé íjcyáha múnáa íjcyame idyé imíllará téhdure itsójtsótsámeíñé peecútére. Árómekéhjáa íllure tsijpájuúbe. Neebéhjápeé:

—Ávyeta ámuha íñímyémúeméjté meíjcyámeke ¿múha ámúhake néé peecútéré ámuha teene meméénúneri mepájtyetéiyóné Píívyéébe meke méímityuháñé hallútú ícúbáhraíñé méúmiwari íjcyánetu? 8 Ímiáané ámuha metsójtsótsámeíñé meímílléhajchíí ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne ímiáámeréjuco meíjcyá téeneréjuco ámúhadityú íbóhówaúcunúki. 9 Tsá múu néétune: “Muha muurá Aavaráaúvúj tsíménémúhaabe meíjcyámeke tsá ñná múúhake pajtyeityúne.” Tsá múu ehdu íhjuúvatúne. Muurá íñe néwayúúné íjcyáronetu Píívyéébe ípívyéjtsóiyá tsíjtyeke Aavaráaúvúj tsíménémúháábeke. 10 Aabe muurá téhmehíjcyá ímityúmeke iwáágóoíñé éhne múúne tsaapi íbájtsoháñetu ímiñe néévátuhéjji íllóne cóvajtsódu.

11 Muurá ihdyu ímiáané ámúhake ó tsótsohíjcyá nújpácyori ámúhá ímityú ámuha meíhvéjtsómé íjtsaméi tsíhduréjuco cápáyóóvémeke. Áánetu ihdyu íjcyaaabe táhboone úwáábóiiibe ávyeta táehníñevu íhtsútuube íjcyáábeke íjtyúhápáájíubaré

o tácoriúcu dííbyedívú o píihívéityúroóbe. Diibye ihdyu ímiáané cáhcújtsómé pañévú pícyoó Píívyéébé Apíícho. Áánetu cáhcújtsótúmeke cúújúwá pañévú waagóóiíbye. ¹² Aabe muurá míamúnáake ímíbájchómeke dówajcároó ímityúmedítyu. Ááne tsaímíyé pícyoóiíbye diitye ímiáámeke. Áánetu ímityúmeke waagóóiíbye cúújúwá pañévú éhne múúne tríígotu ímíúhjí meújcyúne íatéréene téjuuhójima mecóvajtsódu. Ehdúhjáa parítséomuke neebe Jóáá.

Jetsóó tsójtsoótsámeíñe
(Mc 1.9-11; Rc 3.21-22)

¹³ Téijyúhjáa Gariréa íiñújitu Jetsóó péé Joodáavu Jóáa téhulle íjcyáabe éllevu dííbyedívú itsójtsoótsámeíki. ¹⁴ Áronáacáhjáa Jóáa néé dííbyeke:

—¿Aca muhdú cáábyerá uke ó tsójtsoó oke u tsójtsoóiyoóbeke?

¹⁵ Áronáacáhjáa neebe dííbyeke:

—Áronáa ihdyu ú méénuú tehdu Píívyéébé ímillédújuco.

Ehdúhjáa díbye néénéllí Jóáa tsojtsó dííbyeke. ¹⁶ Aabéhjáa itsójtsoótsámeítsihdyu íjchívyeebe íténáa cáámetu Píívyéébé Apííchó íjuuúdu bóhówaavéné níityé dííbyedívú. ¹⁷ Áanáacáhjáa idyé téhullétúré cáámetu Píívyéébe nééhií:

—Áánu Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó imíjyúúhií.

4

Jetsóoke Naavéné mávájchóne
(Mc 1.12; Rc 4.1-13)

¹ Aanéhjáa Jetsóó tsójtsoótsámeíñe boone Píívyéébé Apííchó dííbyeke tsajtyé íñéubá píívyétúné íiñújivu téhullévú Naavéné dííbyeke imávájchoki.

² Aabéhjáa téhulle 40 coojívájucu májchótuube íjcyaaabe ayyábáavatéhi. ³ Áábekéhjáa Naavéné imújtátsóro nééhií:

—Bo ímiáané Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íu nééwáyutu pááaho dípívyéjtsóne majchoj.

⁴ Áronáacáhjáa neebe dííbyeke:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tsá apááñéré májchó tájpi méjcyatúne. Muurá téhdure Píívyéébe meke néhdu méjcyame téene tájpi méjcyáhi.”

⁵ Ehdúhjáa Jetsóó áñújcúnéllí tsajtyéébé dííbyeke Jerot-saréévúréjuco. Áábemáhjáa néríívyemútsí cáámevu duurúvájá hallúvu. ⁶ Átsihvúhjáa idyé neebe dííbyeke:

—Áyu cána ímiáané Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íchihdyu cátsíñíívyé baavújuco. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Píivýéébe wáalloó níjkyéji múnáake uke ditye ityéhme ìná uke ipájtyétuki. Aabe tsá ìnéúbatú u wápújúúvéityúne.

⁷ Ehdúhjáa Naavéné néérónáa idyé Jetsóó néé dííbyeke:

—Téhdure muurá nééne dííbyé waajácúháámitu: “Tsá Máavyéjuube Píivýéébeke memáváríjchóityúne.”

⁸ Ehdúhjáa Jetsóó néérónáa ìhvéjtsótuube tsiíñe tsajtyé dííbyeke cáméhbaú níjcaúvu. Áhbaú níjcautúhjáa úújétsóobe páneere ìñújí avyéjuvu. ⁹ Áánemáhjáa neébe:

—Páneevúré ìñeevu uke ó ájcuú u mímóúúvéne oke u dúúrúváhajchíjyu.

¹⁰ Áánèlìihyéhjáa Jetsóó dííbyeke nééhií:

—Díhne óhdityu, Náve Naavénej. Muurá Píivýéébé waajácúháámitu nééneé: “Máavyéjuube Mépiivýéébekéré medúúrúváabeke méíícúvéiyáhi.”

¹¹ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu ìlluréjuco díbye ìhvéjtsóíñúné dííbyeke. Áané boonéhjáa níjkyéji múnáaréjuco dííbyeke ìícuvéne.

*Jetsóó úwáábótujkénúné Gariréá ìñújí múnáadityu
(Mc 1.14-15; Rc 4.14-15)*

¹² Aanéhjáa téijyu tsojtsó múnáajpi Jóáake ditye cuvéhoojánúné uubállé Jetsóó iwáájácúne péé Gariréá ìñújívu ìhcyóómi Natsaréevu. ¹³ Ácoomíyíhjyáa wahájchotaré ìjcyáne ìíneebe Capenaóovu, teene Gariréá ìñújíri ìjcyáne unéúcóbá úníuri Tsaboróoo, Netaríi, ìjcyáne dohjíba múnáá ìñújíicú úníuri ìjcyácoomívu. ¹⁴ Ehdúhjáa pajtyéné Píivýéébé ìhjú uubálle múnáajpi Itsaía ìllu néhdújuco:

¹⁵ Jodíómú ìjcyátúné míamúnaa ìjcyá Gariréá unéú ìjcyátsihyi Joodáá úníuri, Tsaboróoo, Netaríi, ìjcyáne dohjíba múnáá ìñújíicuri. ¹⁶ Aame ícyahíjcyá idáátsówu éhne múúne cúúvétsihyi meíjcyadu ìmiáájú wáájácútmé wágóóóvéiyóme. Árómemma tsúúca ìjcyájúcooróné ditye pájtyetéiyóné uwááboju.

Ehdúhjáa Itsaía nééhií.

¹⁷ Aanéhjáa Jetsóó úwáábótujkénuube nééhií:

—Méìhvéjtsó ìmityú ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámúhá ìjtsaméí mécapayóóvé ìmiánejcúvuréjuco. Muurá tsúúca níjkyéjiri ìjcyaaabe Píivýéébe ìavyéjúejte ìjcyáímyeke újcúíñe éévé úújetéhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwáábótujkénuube nééhií.

*4-meva ímamyémú ìjcyáímyeke Jetsóó újcune
(Mc 1.16-20; Rc 5.1-11)*

18 Aabéhjáa Gariréa unéú úníuri péhíjcyaae úújeté tsaatésí íñáhbema amómeke tsínuhíjcyámútsidívu. Tsáápi méméhjáa Tsimóo Péédoro. Áánetúhjáa tsíjpi mémé Aderée. 19 Áámútsikyéhjáa neébe:

—Ookéréjuco meúraávyé. Muurá íñe amómé lliíñája múnáajtésí ámuhtsi meíjcyámútsikye ó pícyoó míamúnáakéréjuco Píívyéébedívú ámuhtsi meíbúwáávésóíñé wákimyéivu.

20 Ehdúhjáa Jetsóo néénéllí teenémáyé íjtsínuuháñé ííhvéjtsóne peemútsí dííbyemáyéjuco.

21 Átsihdyúhjáa éhnííñéwúuri ájtyúmiibe tsíjtyetsi íñáhbema Jacóóboo, Jóááá, íjcyamútsí cááni Tsebedéoma íhmííne pañe íjtsínú pájáábohíjcyamútsikye. Áámútsikyéhjáa idyé píúvaábe.

22 Aamútsíhjáa téhdure íhmíínema cáánikye ííhvéjtsóne péé dííbyemáyéjuco.

Jetsóo mítyámeke úwaabóne
(Rc 6.17-19)

23 Páneereé Gariréa ííñújiri muuha ímamyémuma Jetsóo úwááboobéré pehíjcyá míamúnáake díityé pihcyáávejááné pañévu. Úwáábohíjcyaabée ímíáájú Píívyéébe avyéjuto íjcyáné uwááboju díityéke. Aabée bóhítsohíjcyá páhduvé nééne chémeháñeri chéméméhjike. 24 Ehdúu díbye méenuhíjcyánéhjáa páneere Tsííríá ííñúji múnáa iwáájácúne tsívahíjcyá dííbye éllevu páhduvé nééne chémeháñeri chéméméhjike: Avyéháñeri íjcyámeke, naavémú ípañe íjcyámeke, méívatéméhjike, íjpi vááúmeítyúneri chéméméhjike. Áámekée bóhítsohíjcyábe.

25 Ávyetáa pahúllevaré múúhama díbye péhíjcyáhulle mítyame míamúnáa dííbyeke úráavyehíjcyá Gariréaa, Decááporii, Jerot-sarée, Jodéa ííñújii, Joodáa tsiñéjcuu, íjcyát síhji múnáa.

5

Cáméhbaú hallúvú Jetsóo úwaabóne

1 Aamée dííbyedívú píhcyáávénéllí cáméhbaú hallúvú ácúúveébe. 2 Áábedívúu muha mepíhcyáávémeke pámeekéré úwááboobe nééhíí:

Muhdú nééné míamúnáa ímí íjcyane
(Rc 6.20-23)

3 Maímijyu dítye íjcyane ídátsó Píívyéébe icyánéjcu píáábójuri tsúúráméíhijcyáme. Muurá tehdu néémé wáábyuta dííbye avyéju.

⁴Maímijyu ditye íjcyane ídátsó kímóhcó nénehji pátyehíjcyáme. Muurá Píívyéébe tehdu nénehji pájtyémeke ímíjyúúvetsóhi.

⁵Maímijyu ditye íjcyane 'mityáhmítýá' néétume ímí tsaííbuwáaré ícyahíjcyáme. Píívyéébéé diityéké íájcuíñé nééné ííñújí muurá diityé wáábyuta.

⁶Maímijyu ditye íjcyane Píívyéébe ímillédú íjcyáíyóneri tsúúrámehijcyáme. Muurá tehdu néémeke píááboobe díbye ímillédú éhnííñevu ímí ditye íjcyaki.

⁷Maímijyu ditye íjcyane pamévakeré íídaatsólléne píáábohíjcyáme. Muurá tehdu néémedi téhdure Píívyéébe íídáátsóvéne píaabóhi.

⁸Maímijyu ditye íjcyane panévaturé ímíááméré íjcyáíyóneri tsúúrámehijcyáme. Muurá tehdu nééme tsaímíyé díbyema íjcyáhi.

⁹Maímijyu ditye íjcyane tsaímíyé pamévamáyé íjcyáíyóneri tsúúrámehijcyáme. Muurá tehdu néémeke ímíááné Píívyéébe dílló ítsíímedi.

¹⁰Maímijyu ditye íjcyane ímíáájú Píívyéébe néhdújuco ímí íúráávyéné déjúcotu ícúbáhrámehijcyáme. Muurá ehdu néémé wáábyuta díbyé avyējú íjcyá níjkyėjiri.

¹¹Maímijyu ámuha meíjcyane tahñéjté ámuha meíjcyáné déjúcotu míamúnaa ámúhadi ícúbáhrámedi íúúhívaténe nehníwu állíuháñé íhjuvahíjcyáme. ¹²Muuráhjáa ehdu nénehji éjjuúvú téhdure Píívyéébé íhjuú uubálle múnáake patyéhi. Ahdícyane tehdu nénehji ámúhake pájtyérónáa íllure méímíjuhíjcyaco. Muurá tehdu ámuha méicúbáhrámehíjcyáne áhdó ávyeta ííne ímíjyaú ámuha méijcyaa níjkyėjiri.

*Píívyéébeke wáájácútúme uwáábojte
(Mc 9.50; Rc 14.34-35)*

¹³Aame ííñújiri ámuha méijcyá cánáamadú. Muurá teene cánáama íímúnélli meke píaabóhi. ¿Aca íímútuca meke píáábóiyóne? Tsáhaá. Muurá tehdu tene nééca mewáágoóné míamúnaa ííteíñuhíjcyáiyáhi. Ahdu ámuha oke meúráávyénetu meíhvetéhajchíí waagóojtéréjuco ámuha meíjcyaiñe.

¹⁴Muurá peetédu ámuha méijcyá ííñújiri ímíáájú ámúhadítýú bóhówaúcunúhijcyáme. Muurá tsácoomi cámeháú níjcauri íjcyacóomí tsá téévetúne. ¹⁵Ahdure peete tsá mújyú tsíeménevu maávohjácóityuróne. Muurá ihdyu cáamevu íboohówátsihvu mépicyóó tene íájchúcunúki. ¹⁶Ahdu ámuha menééme ihdyu óví ímíáánéré ámuha meméénúnetu mébóhówaúcunú teene

íajtyúmíne tsijtye íavyéjútso dúúrúvaméré níjkyéjiri íjcyaahe Méécáánikye.

Píívyéébé taúhbaju Jetsóó úwaabóne

17 Állíúúmé ihdyu méjtsúcunúdí Píívyéébé taúhbajuu, díbyé ihjyú uubáalle múnáape úwáábohíjcyanéhjii, íjcyane o tútávajtsóvaabe o tsááneé. Muuráhjáa ihdyu o tsáá muhdú teene taúhbaju néhijcyané ímíñeúvú míamúnáadivú o bóhówájtso. 18 Aane ímiááneturé ámúhake o nées muurá Píívyéébé taúhbaju tsá múijyú wágóóóvéityú páneere níjkyéjima ííñuji wágóóóvéronáaaca. Muurá páneere díbyé waajácúháamitu néhijcyanéhjí pájtyeé muhdú tene néhijcyádújuco. 19 Muurá tsaate díbyé taúhbajúúnetu íihtsúnéwu íjcyaróné cáhcújtsotúmé múhdurá dáriívehíjcyámé tsá áveyeúúllémeityú díbyé avyéjuvu. Áanetu panévare díbyé taúhbajúúné ímí cáhcujtsómé téjijtójuco míamúnáake úwáábohíjcyámé díbyé avyéjú níjkyéjiri íjcyanévú avyéjúúlléméíhi. 20 Muurá ímiááne ámúhake o nées eene taúhbajúúné uwáábojtémá paritséomú múhdurá ícyahíjcyádú ámuha meijcyáhajchíí tsá múijyu ámuha meijcyáityú Píívyéébé avyéjúeje.

*Cááyóba ímityúné íjcyánetu Jetsóó úwaabóne
(Rc 12.57-59)*

21 Muurá ámuha méwaajácú éjyuuúvúu ámúhá ihde múnáaúvuke íllu némeíñe: “Tsá múu míamúnáake dsíjívétsotúne. Muurá tehdu néemema ihnáhooíñe tene ímíbájchómeíñe.” 22 Áhdure ámúhake o nées tsaate íñahbéjtedivú cáyobáávatéroné muurá téhdure ápíchó diityé hallúri. Áhdure idyé tsaaté ehdííwá tsijtye néhajchíí diityémá ímityúné ímíbájchojte teene ímíbájchoóhi. Áhdure tsijtyeke ávyéta néhni úhbámé hallurí ápíchó teene cúújúwá pañevú ditye wágóóóvéiyóne.

23-24 Áánéllii múu díñahbéebema ímityúné ámuhtsi medáriívéjcatsíhajchíí ímíbáchójcatsíhi. Áijyu ihdyu Píívyéébeke dúúrúvámeihíjcyátsihvu tsíeméné u tsájtýeneri u dúúrúvané ímí íjtsúcunúúbe.

25 Téhdure múu tsaatémá ámuha ímityunéhjí ditye ímíbájchóhullévú metsátyejcatsíhajchíí téhullévú iúújetétúné ihde ímíñeúvú cánáájánújcatsí ávyéjútédívú ámuha mecúvéhoojánútsójcatsítyuki. 26 Ímiááneturé ámúhake o nées tsá muurá cúvéhóójatu ámuha meijchívyéityuró páneere ámuha maáhdótúhajchíjyju.

Ihdícýámema míamúnaa dómácójcatsíñetu Jetsóó úwaabóne

²⁷ Tsúuca muurá ámuha méwaajácú éhnehjáa éíjuúvú méihdé múnáaúvuke Píívyéébe íllu úwaabóne: “Tsá múu ihdícýámema dómácójcatsítyúne.” ²⁸ Áhdure idyé ámúhake o nées muurá tsaapi pevénére tsáápíledi úmúúpívyérónáa tsúúca dííllema múu dómácójcatsídyú ímityúné méénuube íjtsaméi pañe.

²⁹ Ahdícýane díhyállúuri u íténeri ímityúné u méénúyóneri u úmúúpívyéhajchíí múu waagóó teéu. Óvíjyuco ihdyu tsau díhyálluu u wájuúrou wágóoovéné u ímíjpyeté tsáijyu múúne páneere díjpi ímí nééroobe cúújúwá pañévú u wágóoóvénáaaca. ³⁰ Áhdure díhyójsiri ímityúné u méénune uke tútávátsohajchíí múu waagóó téhojtsi. Óvíjyuco ihdyu téhojtsi u wájuúrohójsi wágóoovéné u ímíjpyeté tsáijyu múúne páneere díjpi ímí nééroobe cúújúwá pañévú u wágóoóvénáaaca.

Táábávájcatsímyé wáágóójcatsítyuróné Jetsóó úwaabóne (Mt 19.9; Mc 10.11-12; Rc 16.18)

³¹ Áhdure muurá tsúúca ámuha méwaajácú ámúhá ihdé múnáaúvukée Píívyéébe Moitséeúvuj téeveri íllu úwaabóne: “Tsaapi múu méwakye íhvéjtsócooca díílleke ajcú teene úúbálléné waajácúhaamívu.” ³² Áronáa ámúhake o nées muurá tsaapi méwakye ímityunévú méénutsó tsíjpiima ícyahíjcyátúrólleke díbye íhvéjtsolle tsíjpiikye tájíváneri. Áhdure díbye díílleke táábávaabe ímityúné meenú méwamájíí tsíjpi táábama íjcyáneri.

Meihjyuvádújuco meméénúiyóné Jetsóó úwaabóne

³³ Áhdure idyé muurá ámuha méwaajácú éíjuúvúu ámúhá ihdé múnáaúvuke Píívyéébe Moitséeúvuj téeveri íllu úwaabóne: “Tsane múu ímiááneturé imyéénuíñé Píívyéébe lléébónáa díbye mémé idyómajcóné meenú muhdú íñéhdújuco.” ³⁴ Áronáa ámúhake o nées téeméné ámuha meméénútuki. Tsá múu néétune: “Bo óví níjkyeji muhdú ijcyá o állíhajchííjyu.” Muurá Píívyéébe avyéjuré teéne. ³⁵ Áhdure tsá múu néétune: “Bo óví ííñuji muhdú ijcyá o állíhajchííjyu.” Muurá Píívyéébe éhneré idyé teene ííñuji. Áhdure idyé tsá múu néétune: “Bo óví Jerotsarée muhdú ijcyá o állíhajchííjyu.” Muurá Píívyéébe íhtsútuube ávyéjuube íjcyáábe cóómíyé técoómi. ³⁶ Áhdure idyé díhñíwau íjcyáróutu tsá múu néétune: “Bo óví muhdú táhñíwau ijcyá o állíhajchííjyu.” Muurá u néesjuri tsá tsájíubaré llíjcyáítyuró díhñíwácotu. Áhdure tsá tsájíubaré cúúvenúítyuró u néesjuri. ³⁷ Áánéllii múu ímiáánéjuco íjcyane ápáhajchíí néehíi:

“Ééé ímiááné tehdujuco teéne.” Áánetu ímiááné íjcyatúné múu ápáhajchíí nééhií: “Tsáhaá tehdu néénejíivari.” Ehdú íhhyuváné tsá múu éjkétsotú Píívyéébedítu. Muurá tehdu meíhhyuváné Naavénédítyúré tsááhií.

Mepíámeítu yuróné Jetsóó úwaabóne
(Rc 6.29-30)

³⁸ Áhdure muurá ámuha méwaajácú éíjyuúvúu ámúhá íhdé múnááúvuke tsiíne Píívyéébe Moitséeúvuj téeveri illu úwaabóne: “Tsáápiikye íhyálluu tsijpi bóhdúcúúbé hálluu téhdure bóhdúcúúveéhi. Áhdure tsáápi íhwájí wápíyuúcúúbeéhjí wápíyúúveéhi.” ³⁹ Árónáa íhdyu ámúhakye o nééhií: Tsá múu ámúhakye ímityúné tsaate dáríívéhajchíí píámeítu yúne. Áhdure tsaate ámúhakye méénúhajchíí tsá múu píámeítu yúne. ⁴⁰ Áhdure idyé tsaate ámúhama tsane íímíbájcho ipíúvamedítu yú ámúhá caaméja dójtúcúhajchíí múu íiná néétuméré íhvejtsó téhdure hállúeja ámúhá tsuucójá díbye itsájtyeki. ⁴¹ Téhdure tsaate ámúhakye ‘múúhá pííchutátú múúhakye mépiáábó wahájchotáwu’ néhajchíí múu tsajtyé díityémá ehniínevújuco. ⁴² Áhdure tsaate ámúhakye tsiíne píáábó táúmeíhajchíí múu píaabóhi. Áhdure tsaate ámúhakye tsíeméné bóónétu íóómíchoíne táúmeíhajchíí múu ajcúhi.

Meke múnáájtsórómeke mewáju yune Jetsóó úwaabóne
(Rc 6.27-28, 32-36)

⁴³ Muurá ámuha méwaajácú míamúnaa illu úwáábócatsíhijcyáne: “Uke wájyúmémáyé múu wájyújcatsíhi. Áánetu uke múnáátsohíjcyámeke tsá múu wájyutúne.” ⁴⁴ Árónáa ámúhakye o nééhií: Ámúhakye múnáájtsórómeke múu wájyúhi. Áhdure ámúhakye múhdurá dáríívérómé hallúvú múu píááboju táúmeí Píívyéébeke. ⁴⁵ Ájyu íhdyu ámuha méíjcyáá ímiááné ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyáábej tsíime. Dílbye muurá núhbake ájchutsó pámeere ímityúróméhjima ímiááméllíihye. Áhdure níjyaba állétsohíjcyáabe ímiájíjtó úráávyehíjcyámema téjijto úráávyehíjcyátúróméllíihye. ⁴⁶ Muurá ámúhakye wájyúmekéré ámuha mewáju yúhajchíí tsá ímiá wájyú tene íjcyatúne. Ehdú ámuha mewáju yújcatsíne tsá Píívyéébe ímí ámúhadívú íjtsúcunútúne. Muurá ímityúmé íjcyarómé téhdure díityéké wájyúmeke wájyúhi. ⁴⁷ Áhdure ámúhakye ímí náhbévahíjcyámémáyé ímí ámuha meíhhyúvájhajchíí tsá ámuha ímiáámé meíjcyatúne. Muurá téhdure Píívyéébeke wáájácúturómé ímí íjcyámema ímí íhhyúvájcatsíhi. ⁴⁸ Áhdícyane

ímiááméré múu ijcyá ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe ímiáábé íjcyadu.

6

Ímiáánéré meméénune Jetsóó úwaabóne

¹ Tsá múu míamúnaa ámúhadi iúllévenúkiyé méénutú ímiájíjtó ámuha meúraavyéne. Muurá tehdu ámuha meméénúhajchíí níjkyéjiri íjcyaaabe ámúháj Caani tsá ímí ámúhake íjtsúcunúityúne.

² Áánéllii múu ídáátsómeke ípíaabóné tsá úbálléjcatsityú eene ímityúmé bañú múnaa íjcyame méénuhíjcyádu. Diitye muurá teene méénuhíjcyá pihcyáávejaáne pañévú, ulléjijtónéj pñínévú, míamúnaa ímiáámé ditye íjcyane íjtsúcunúkiye. Aane téénetu ámúhake ímiááneturé o néesé apááñéré tééne áhdójuco íjcyane míamúnaa diityéké dúúrúvahíjcyáne. ³ Áánéllii múu tsaatéké píaabó téévéneúvúre. ⁴ Áijyu ihdyu ámúháj Caani pane wáájácuube ímí ámuha meméénuhíjcyáne ííténe tééne áhdó ámúhake píááboóhi.

Píívyéébema meíhjuváne Jetsóó úwaabóne (Rc 11.2-4)

⁵ Áhdure tsá múu Píívyéébema ámuha meíhjuváooca eene diitye ímiáámeúvúdú bañú múnaa íjcyame méénuhíjcyádú méénutúne. Muurá eene pihcyáávejaáne pañévú ulléjijtóné úniúvú Píívyéébema ihjuváhíjcyámé míamúnaa íítérokíye. Aane ímiááneturé diityédítýú ámúhake o néesé apááñéré tééne áhdójuco íjcyane míamúnaa diityéké dúúrúvahíjcyáne. ⁶ Áánéllii ihdyu múu dííbyema íhjuváooca ímíjcohó pañévú iwátáháávéne ihjuvává múha wáájácútúnáaáca. Áijyu ihdyu ámúhake píáábóííbye.

⁷ Áhdure idyé tsá múu ihdícyanéhjíré íhjuvatú dííbyema íhjuváooca. Pane tsá múu bíwáánéré wápihtsúcuhijcyatú dííbyeke wáájácútúme méénuhíjcyádu. Muurá ítsúcunúhíjcyámé ditye bíwáánéré wápihtsánuhíjcyánetu díbye diityéké illéébóne áñújciúyóne. ⁸ Ahdícyane tsá múu diityédú néétune. Muurá ihdyu Méécááni tsúúca waajácú íná méhdityu píhtone dííbyekéi metáúmeítyúrónáaáca. ⁹ Áánéllii múu íllu íhjuvává dííbyema:

Múúháj Caani níjkyéjiri u íjcyáabej, uke muha máavyéjujtsó dúúrúvamére. ¹⁰ Aabe ihdyu díavyéjuvu múúhake dúúcúne u ímillédú múúhake túkevétso ííñújiri muha meíjcyámeke muhdú níjkyéjiri u méénuhíjcyádu.

11 Aabe ihdyu óví múúhake majchóvú ú ácu híjcyá páijyuvaré téene tájpi muha meijcyaki. 12 Áhdure muha ímityúné meméenuhíjcyané múúhadi dídáátsóvéne dábjáívé múúhake ímityúné méenuhíjcyámedi muha meídáátsóvéne teene maábájíívehíjcyádu. 13 Áhdure múúhake íhvéjtsótuubéré píáábohíjcyá mávaríjchojúúnevu muha metáhjátsámeityuki. Muurá íhtsútuube múijyú muhdú u íjcyáítyuube páné avyéjuubéré ú ijcyáhi. Áyu tehjújuco. Ehdu múu Píívyéébema ihjyúváhi.

14 Áhdícyane muurá ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe ámúhadi ídáátsóvéne ábájííveé ámuha ímityúné meméenuhíjcyané tsijtye ámúhama ímityúné méenuhíjcyané díityédí ámuha meídáátsóvéne maábájíívéhajchííjy. 15 Áánetu ámuha díityédí meídáátsóvétúhajchíí téhdure tsá díbye ámúhadi ídáátsóvéityúne.

Píívyéébema meihjyúvácooca tsáijyu majcho meáwañe Jetsóó úwaabóne

16 Áhdure múu ámuha tsáijyu dííbyema meihjyúva majcho maáwácooca tsá kehdóvémejhíúvú íjcyatú eene bañú múnaa íjcyame míamúnaa iúllévenúkiyé ícyahíjcyádu. Muurá ímiááneturé o nées apááñéré téene áhdójuco íjcyane míamúnaa díityédí úllévenúhijcyáne. 17-18 Áhdícyane dííbyema ámuha meihjyúva majcho maáwácooca tsá múu boohówáneúvú méenutúne. Óví ihdyu dííbyere ámúháj Caani waajácú tehjújuco ámuha meméenuhíjcyáne. Áijyu muurá ámúhake píáábóíibye.

*Ímí níjkyéjiri meijcyané uwáábo
(Rc 12.33-34)*

19 Tsá múu ííñújiri íéhnéváíyóneri tsúúrámeityú múhajchótá téene tájpi ámuha meijcyáíyónerííjvári. Muurá ámuha téene tájpi meijcyáronéhjí ámúhadívú tútávááveéhi. Áhdure naní múnaa ámúhadívú ícúbáhraáhi. 20 Áánéllii múu tsúúrámeí níjkyeíjvú Píívyéébe ámúhake avyéjuutétsóíñeri. Teene ihdyu tsá múijyú muhdú ámúhadívú íjcyáityúne. Áhdure tsá téhulle naní múnaa íjcyáityú ámúhá avyéjú ámúhadívú tútávájtsóiyóme. 21 Muurá kénejcú éhnííñevu ímí ámúhake pájtyénéjcuríyéjuco ámuha meííjveíñe.

*Méhálluúúcú peetédu nééneé
(Rc 11.34-36)*

22 Muurá ámuhá hálluúné peetédu néeneri ámuha ímiáánéré meíteneri metsúúrameíhajchíí teene ámuhadítú bóhówaúcúnuúhi. 23 Áánetu ímityúnéré ámuha meíteneri metsúúrameíhajchíí téenetúré ámuha mébóhówaúcúnuúhi. Áijyu muurá Píívyéébé icyánécúejte ámuha meíjcyaróné tsáhájucu wáájácúmeítúyú ílluréjucu ámuha metútáváávénéllííhye.

Míjytócu meúraavyéné tsá ímityúne
(Rc 16.13)

24 Tsá muurá tene ímítyuró míityétsikye ámuha maávyéjuubéváne. Muurá tsáápiikyéré ímí ámuha méíícúvéiyá cáábyeké éhnííñevu ámuha mewájuryúubeke. Áánetu tsijpíiyo íícúvérátuube imíchi ámuha mewájuryútuube. Ehdu néénéllíi tsá tene ímityú Píívyéébeke meúraavyémé metsúúrameíñé mítyane meéhnéváiyóneri.

Ihñéjteke Píívyéébe téhmene
(Rc 12.22-31)

25 Ahdícyané ámuhakye o néesé téene tájpi ámuha meíjcyáneríyé meíjyácunútu majchoo, adoo, wájyamuu, íjcyáneri. ¿Aca páneere íiná ámuhádi íjcyáne tájpi tsaímíyé ámuha méíjcyáiyáhi? Tsáhaá, muurá íjcyáné tsane téene tájpi éhnííñevu ímí meíjcyane. 26 Cáhawáá méijtsúcunu wahpéjteke bajtsóubaré múijyú méénútúrómeke diibye ámuháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabé máchótsóhíjcyáne. Aanéjíí muurá diityé éhnííñevu ámuha míamúnaa méwajyúmeíhi. Áámeke ámuhakye Píívyéébe tsá íínetú píhtótsóityúne. 27 ¿Aca íjcyaaabé tsaapi ámuhadítúyú íiye éhnííñevu cáámenútsámeííyoóbe? Íjcyáábejíívari.

28 Aanéjíí óvíjyacóóné ámuha méijtsámeíhíjcyáné ámuha mewájyamúúváiyóneri. Cáhawáá méijtsúcunu wajcóháñé múhdutú píívyehíjcyáné pevétaré íjcyaróne. 29 Muuráhjáa ávyéjuube Tsaromóó tsijtye ávyéjuté éhnííñevu íjcyaróóbé avyéjú wajyámu ímí tsá úújetétú teene wajcóháñe ímívu. 30 Ehdu muurá Píívyéébe tsaímíyé téhmehíjcyá wajcóháñé wahájchotaré ímiñe íllúhwuúré tsúúca chémene. Aabéjíí awáá muurá ámuhakye éhnííñevu tsaímíyé téhmeéhi. Ehdu téene, ámuúha cáhcujtsópítúyúné míamúnaaj. 31 Ehdu muurá páneere Píívyéébe tájpiyé íjcyáhi. Áánéllíi tsá múu néétune: ¿Aca íiná íñe mémájchoóhi? ¿Aca íínemá íñe méwajyámú méújcuúhi? Tsá múu ehdu íjtsámeítúyú Píívyéébe íjcyátúcoocájíívari. 32 Muurá ihdyu Píívyéébeke cáhcújtsotúmé ehdu íjtsámeíhi. Áánetu tsá ámuha tehdu menéjúcootúne. Muurá ámuháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabé waajácú íiná ámuhadítúyú píhtone. Aabe

ihdyu ámúhake píááboóhi. ³³ Áánéllii múu tsane ámúhadítú píhtóroneri íícúvetúmé tsúúrámeíhijcyá múhdutú tsaímíyé Píívyéébeke iúráávyéne dííbyé avyéjuvu iúcaávéiyóneri. Áijyu muurá tsá ámúhake dibye íínetú píhtótsóityúne. ³⁴ Áánéllii tsá múu íjtsámeítyú muhdú ámúhá úmíwa íjcyáneri. Múu íjcyájcóójiri muhdú íjcyáneríyé íjtsámeíhi. Muurá Píívyéébe ámúhake píáábohíjcyáá panévatúré pajcóójiváre.

7

Tsijtye múhdurá íjcyáneri meíhijyúváiityuróne
(Rc 6.37-38, 41-42)

¹ Ahdícyane tsá múu tsijtye múhdurá íjcyáneri íhijyúvatú Píívyéébe ámúhake íñéétu téhdure ímityúmé ámuha meíjcyane. ² Muurá tsíjtyeke ámuha ímityúné medáíívéhajchíí téhdure ámúhake Píívyéébe méenuú muhdú ámuha díityéké meméénuhíjcyádu. ³ ¿Aca íveekí ámuha méijyácunúhijcyá ámúhá nahbémú hálluúúné pañe wááhyéwuúné íjcyáneri ámúhá hálluúúné pañe úménebááné íjcyane wáájácúmeítyúme? ⁴ Muura úménebááné ámúhá hálluúúné pañe íjcyame tsá ámúhá nahbémuke ámuha menééítyuróne: “Cána muha ámúhake mebóhdo eene wááhyene ámúhá hálluúúné pañe íjcyane.” ⁵ ¡Ávyeta bañú múnaa ámuha meíjcyame pánehjídú ímíáameúvúdú ámuúha! Tujkénú méwaagóoméí eene úménebááné ámúhá hálluúúné pañe íjcyane botsíi ímí ámuha máájtyumímé mebóhdo teene wááhyene ámúhá nahbémú hálluúúné pañe íjcyane. Ehdu néene tsá múu tsaate wahdííváné ímítyúwu méénúneri íjyácunútú tsáijyu múu éhniíñevu ímityúné ámuha meméénuhíjcyáme.

⁶ Tsá muurá ámuha ímíáánevu oohímyeke maájcúítyuró bóónétu íllure ámúhake dígújcúíyómeke. Áhdure muurá tsá ícyááve méénímudívú ámuha mepóvìhjúcúítyuró íllure téuhji tádííhcoíyómedívu. Ehdu néene tsá múu ímíáájú Píívyéébe uwááboju bañúháñe úwáábotúne.

Píívyéébeke píááboju metáúmeíñe
(Rc 11.9-13; 6.31)

⁷ Múu táúmeí Píívyéébeke téene tájpi ámuha meícyahíjcyáné ámúhake dibye íajcuki. Métsúúraméí ímí ámuha meíjcyáíyóneri ámúhake dibye ipíááboki. Áhdure metáuméí ámúhake dibye ityúkévétsoki. ⁸ Muurá téene tájpi íjcyáne táúmeímyeke ájcuúbe. Ímí íjcyáíyóneri tsúúrámeímyeke píááboóbe. Dííbyeke túkévéjtsoju táúmeímyeke túkévéjtsoóbe.

9 ¿Aca ijcyámé tsaate ámúhadítúyú íjtsiméné majcho táumeicyooca néewayúvuré ájcúiyóme? 10 Áhdure ¿aca amóóbeke tetsi táumeíñaá íñimiyédívuré ájcúiyóme? 11 Muurá ímityúmé ámuha míamúnaa meijcyarómé méimíllé ímiáánevuré ámúháj tsíimeke maájcune. Aanéjii awáá muurá ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe imíllé dííbyeke ámuha metáúmeímyeke ímiáánevuré íajcune.

12 Muurá ámuha méimíllé míamúnaa ímí ámúhama íjcyane. Áánéllii múu íéhnéjcutu díityémá ímiááméré ijcyá ditye téhdure ámúhama ímiáámé íjcyaki. Ehdu muurá Píívyéébe meke úwaabó Moitséeúvú waajácúháámitu, téhdure tsijtye dííbye ihjyú uubálle múnáá waajácúhaamínetu meke úwaabóne.

Ímiájijto

(Rc 13.24)

13 Múu íhnáhó íuráávyé néerojijto úraavyé níjkyejívú meúújetéjijto. Muurá íjcyajijto tsíijto tsaímíyé meijcyajijto. Áronáa téjijto meúraávyerómé nihñéétsihvuré méicúbáhrámeíhi. Árojijto muurá mítyame úraavyéhi. 14 Áánetu íhnáhó íuráávyé néerojijto meúraavyémé meúújeté múijyú muhdú meijcyáítyúhullévu. Ájijto uhjéméré úraavyéhi.

Muhdú meijcyánetu méwaajácúmeí muhdúvame meijcyane

(Rc 6.43-44)

15 Tsáma téibúwá meijcyá állíu múnáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadi díllómeíhíjcyámeke. Muurá pánehjídú éhne imíwu obééjámú íjcyadu ímiáámeúvúdú ámúhake nahbévahíjcyá ávyeta bájú oohímyédú néémeé. 16 Muurá téévetúné tééméjté íjcyánetu méwaajácú állíu múnáaré ditye íjcyane. Cáhawáá méijtsúcunuj, tsá muurá múijyú wacyónejke baaco nééváítyuróne. Tsá átéréehé múijyú ímiááne nééváítyuróne. 17 Áhdure ímiááhé tsá múijyú átéréene nééváítyuróne. Ááneturé méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane. 18 Muurá oove íjcyane nééváne uméhé tsá nééváítyuró átéréene oove íjcyatúne. Áhdure oove íjcyatúné néévahíjcyaha tsá ímiááne nééváítyuróne. 19 Áánéllii múúne átéréehé meíllóne mécójajtsóhi. 20 Aane muurá úmehéené méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane íñéevatúre. Ahdu íivane cáhawáá óví ámuha méwaajácú állíu múnáake muhdú ditye íjcyánetúre.

Píívyéébe íavyéjuvu újcuímye

(Rc 13.25-27)

21 Muurá oke ávyéjuubé vahíjcyáromeke tsá pámeekéré níjkyéjiri íjcyaaabe Méécááni Píívyéébe íavyéjuvu újcuítúne.

Muurá ihdyu dibye ímillédu íjcyámekéré újcúibye íavyéjuvu. ²² Muurá muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné ímíbájchómeícyooca mítyame oke avyéjuubévaá íllityénemáye. Aame oke neéhi: “Ávyéjuúbej, muurá muha díuwaáboju méúwaábohíjcyáhi. Aame dimyémeri muha méwáámíuhíjcyá naavémuke tsaaté pañétu. Ehdú muha dimyémeri méméénuhíjcyá méénúráityúronéhji.” ²³ Ehdú oke ditye néérónáa ó neé díityéke: “Íllure ámuha máallíhi. Keenéiyó ámúhake o wáájacúne. Muurá ímityúné ámuha méícyahíjcyáhi. Aame meéne óhdityu.” Ehdure ó neé díityéke.

*Míityétsi íahpa ánúmeíñetu íjcyáné uwááboju
(Mc 1.22; Rc 6.47-49)*

²⁴ Ahdícyane íñe caabyé o úwaabóné illéébóne tehdújuco íjcyaaabe muurá éhne múúne wájácúnéjcuube cóhpeétsihvu ihjya méénuubédu. ²⁵ Muurá ávyéta cóhpé ihjya dibye méénúnáa kíjyébama níjyaba mítyane álléneri téhiñe íhnáhó cáájávéróneri tsá muhdú teja íjcyatú ávyéta cóhpé nétsihvu dibye méénúnéllíihye. ²⁶ Áánetu íñe o úwaabóné lléébójúcóóroobe ímí íjcyátuube muurá éhne múúne wájácúnéjcutuube cóhpeétsihvu néwáyúuhá hallúvúré ihjya méénuubédu. ²⁷ Muurá íhdícyátsihvúré dibye ihjya méénúnáa níjyaba ávyetá íhnáhó kíjyébama íjcyáneri téhiñe cáájavéné teeja wááoja cáhvyabáhi.

²⁸ Ehdúu Jetsóo úwáábóneri ullévenúme. ²⁹ Ávyetá ímíi úwáábohíjcyaaabe díityéké tujkévéwu ávyéjuube múúne íhjuvávájítójuco. Tsáháa dibye úwáábohíjcyatú taúhbájú uwáábojte úwáábohíjcyádu.

8

*Íjpi chájáávéébeke Jetsóo bóhiĩsóné
(Mc 1.40-45; Rc 5.12-16)*

¹ Aabée Jetsóo teene caméhbáutu níityéébeke mítyame míamúnaa úraavyéhi. ² Áánáacáa tsaapi íjpi chájááveebe dííbye éllevu itsááne dííbyé lliiñévú ímímóúúvéne neé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdúiyó teene oke u bóhiĩsóné?

³ Áánéllíihyée neébe:

—Mu ihdyu tehdújucoj. Ehdúu neébere dííbyeke dócárájcóneri tsúúca bóhiĩbe. ⁴ Áábekée neébe:

—Tsáama tsaatéké dúúballedí íñe muhdú u bóhiĩne. Tsapéhdúré llúúváabe éllevu péene dííbyedívú dúhjítsámeityeco. Ááne Moitséeúvúu néhdu Píívyéébeke tsíeméneri ú íícúveé téénetu míamúnaa iwáájácu u bóhíjucóóne. Ehdúu Jetsóo neé dííbyeke.

*Tsodáhómú avyéjúúbé únú múnáájpike Jetsóó bóhítsóne
(Rc 7.1-10)*

⁵ Átsihdyúu muha Jetsóoma Capenaóovu meúújeténáa romáánómú tsodáhómú avyéjuube dííbye éllevu itsááne piáábó táúmeíhi. ⁶ Neebépeé:

—Ávyéjúúbej, táúnú múnáajpi chémeebe ávyetá ihnáhó ícúbáhrámeíhi. Aabe tsáhájucó íjpi vááúmeítyúne.

⁷ Áánélliihyée Jetsóó néehíí:

—Cána bo o péé o bóhíitso dííbyeke.

⁸ Áánélliihyée neébe:

—Avyéjúúbej, muurá íñe tsíjtye múnáajpiyé o íjcyaaabe ídátso o neébe jávú tsá u ááhívéítyuróne. Áánéllii ihdyu uke o neé íchihdyuré u íhjuváné tujkéveri díbye íbóhíiki. Muurá ó cáhcujtsó díbye bóhíííñe. ⁹ Muurá táavyéjute oke táuhbáné ó méénuhíjcyáhi. Áhdure tsodáhómuke o táuhbáné méénuhíjcyáme. Muurá tsáápiikye diityédítyú tsiéllu o wállóocooca peebe téhullévu. Áhdure tsáápiikye o píúvácooca tsaabe. Áhdure táúnú múnáájpike tsíeménevu o táuhbáné méénuúbe. Áhdícyane ó waajácú u neécooca táúnú múnáajpi bóhíííñe.

¹⁰ Ehdúu díibye tsodáhómú avyéjuube neéneri íúllévenútsihdyu neebe tétsihyi íjcyámeke:

—Ímiááneturé o neé tsá muurá tsáápiúbaré tamúnaa íjraéémudítyú cáhcújtsoú íñe áánu cáhcujtsódu. ¹¹ Ehdu muurá pahúllevátú tsaáimyé mítyame íjraéémú íjcyáturómé íñe áánu romáánómuube cáhcujtsódú ímí Píívyéébeke cáhcújtsoímye. Aame dííbyé avyéjuvu úcaavémé nahbévájcátsíí majchóháñeri Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámema. ¹² Áánetu íjraéémudítyú mítyame wágóóóveé ícyuuvétsíí pañévu Píívyéébé avyéjutu ímichi diityé wáábyuta íjcyáronetu. Aame tétsihyi ícúbáhrámeímyé tahíjcyáá íhwáñeene íhdónema.

¹³ Ehdúu íñééné boonétú tsiíñe neebe díibye tsodáhómú avyéjúúbeke:

—Áyu wa dipye dihjávuj. Óvíi ihdyu u cáhcujtsódú íjcyane úuma díúnú múnáajpi bohíííí.

Ehdúu Jetsóó neéné tujkéveríhgyáa tsúúca bóhííbe.

*Péedoró báábeke Jetsóó bóhítsóne
(Mc 1.29-31; Rc 4.38-39)*

¹⁴ Áhdurée dííbyema muha Péedoró javu mepéénáa díibye Péedoró baabe áíívyeri chémelle ícyuwájá pañe. ¹⁵ Áállekée Jetsóó íhyójtsitu ékééveneri tsúúca bóhíílle múúhake májchotsóhi.

Mítýámeke Jetsóó bóhíitsóne
(Mc 1.32-34; Rc 4.40-41)

¹⁶ Tépejcoó Jetsóó élleu tsivámé naavémú ípañe íjcyáneri chéméméhjike. Áámé pañétúu íjchívyétsoobe diityéke. Áhdurée tsiíñe chémeri íjcyámeke bóhíitsoóbe. ¹⁷ Ehdúu Jetsóó méenuhíjcyá téijyu Píivyéébé ihjyú uuballe múnáajpíhjáa Itsaía íllu néhdújuco: “Díbyere méhdityu páhduváré nééne chémeháñe waagóóhi.” Ehdúhjáa Itsaía néhdújuco díbye méenuhíjcyáne.

Jetsóoke úraavyéné ímílleróme
(Rc 9.57-62)

¹⁸ Áábedívúu téijyu mítyanéjuco míamúnaa píhcyáávénéllíi múúhake neebe muha únéúcobá tsiñéjcvu mepájtýeki. ¹⁹ Áánáacáa tsaapi taúhbájú uwááboobe dílbye élleu itsááne nééhií:

—Uwááboobej, ó imíllé úumaye o péhíjcyáné kiávú u péhullévújuco.

²⁰ Áánéllíihyée Jetsóó néé dílbyeke:

—Muurá iyámé óówamu íjcyarómé íhyéjúnema téhejúj ípañe icyúwaki. Áhdure wahpéjté íjcyá icyúwáítsíhjíma. Áánetu muurá íñe Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe tsá tahjyáúbamáyé o íjcyatúne.

²¹ Áíjyúree idyé tsaapi dílbye déjuri péhíjcyámedítýú néé dílbyeke:

—Ávyéjuúbej, ói o péé líhíyo élleu. Óví ihdyu múijyú óhdivu dsíjívveebe úumayéjuco o úllehíjcyaki.

²² Áárónáacáa Jetsóó néé dílbyeke:

—Óvi ihdyu tsamééré ímiájíjtó úráavyetúmé cúúújcatsí ídsíjívécoóca. Wa ihdyu ookéréjuco duráavyej.

Kíjyébama nohjí Jetsóó íhvetétsóne
(Mc 4.35-41; Rc 8.22-25)

²³ Átsihdyúu muha miiñneri mepéé únéú tsiñéjcvu. ²⁴ Áánáacáa ávyéta tsíjpa néené kíjyébári mítýane nohjí íjcyane múúhake pámaúcúiyáhi. Áíjyúu Jetsóó cuwáhi. ²⁵ Áábekée muha íícúí maákyéjtsóne menééhií:

—ÍÁvyéjuúbej, meke pájtyetétso! ÍTsúúca mémájcánuúhi!

²⁶ Áánéllíihyée neebe múúhake:

—¿Íñneríami ámuha méíllityé ayájú íhnáhóhajaj? ÍTsáháikyéha ímí ámuha mecáhcújtsotú Píivyéébeke!

Ehdúu múúhake íñétsihdyu kíjyébama nohjí íjcyane úhbaabe tene íhvetéki. Áhdújucoó tene íhveténé dáíhañéréjuco.

27 Ehdúu téjyju Jetsóó méénúneri muha meúllévenúne ménéjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íjcyáábeke muhdú kíjyébama nújpacyo lleéboj?

Tsaaté pañe naavémú íjcyane

(Mc 5.1-20; Rc 8.26-39)

28 Aanée tsúuca muha tsíñejcúeúvú méúújeté Gadáará iññújivu. Áánáacáa dííbyeke míityétsi cáhdahíró naavémú ípañe íjcyamútsi níjkyénéj pñneréhjáa ícyahíjcyamútsi. Aamútsíhjáa apííchówu néémutsi tétsii ícyahíjcyánéllii tsá múha tétsii úllehíjcyatúne. 29 Aamútsii Jetsóoke kévádijcyó illúu:

—¡Múhtsikye ihdyu pátsárijcyodí Píívyéébé Hajchi u íjcyaaabel ¡Tsáhái muurá ícúbáhraméi éévé íjcyatúne!

30 Ájyúu tétsíj pñhírí mítyame jéémú meenímú majchóri.

31 Áánélliihyée naavémú díityétsi pañe íjcyame Jetsóoke néehíi:
—Múúhakye íjtyétsi pañétú u wáágóóhajchíi aatye méénímú pañévuréjucó muha meújcámeíñe.

32 Áánélliihyée neebe díityéke:

—Wa ihdyu méújcaméi díityé pañévuj.

Ahdújucóo dítye íjchívyéne újcámeíñe díityé pañévuréjucó. Aamée únéu pañévú cáhtsíñibámé májcanúhi.

33 Ehdúu méénímuke tene pájtyéneri díityé tehmejté ávyetá ihnáhó illityéhi. Áánemáa íicúu tétsíj pñhírí íjcyáméhji éllevu idsíínéne úúballémé muhdú tene pájtyene. 34 Áánélliihyée pámeere tsáácunú Jetsóo éllevu. Aamée dííbyeke néé tétsihdyu muha mepéékií.

9

Íjpi vááúmeítyúúbeke Jetsóó ímíjpyetétsóne

(Mc 2.1-12; Rc 5.17-26)

1 Ahdújucóo muha meóómiñe biwáhullévuré múúhá coomívu. 2 Átsihyíi muha meíjcyánáa Jetsóo éllevu tsaate tsivá íjpi vááúmeítyúúbeke ííbotári. Aamée dííbyeke cáhcujtsóné iwáájácúne dííbyeke ííténe neébe:

—Líhij, wa illuréjucó díimíjyúúvej. Muurá tsúuca úhdi o ídáátsóvéne díimítyú ó ábájíñvéjucóóhií. Ahdícyane tsáhájucó ñná díhyallúri íjcyájucóotúne.

3 Ehdúu Jetsóo nééne tsaate taúhbájú uwáábojte illéébóne ííbuwááné pañe néehíi:

—¿Aca íveekí eene aabye ímityúné ihjyúvá Píívyéébe ímí dííbyedívú íjtsúcunúnejíivari? 4 Ehdúu dítye íjtsámeíñe Jetsóo iwáájácúne néé díityéke:

—¿Aca íveekí ámuha ímityúné óhdityu méíjtsámeíhi? ⁵ ¿Aca muhdú ámuha oke méíjtsúcunúhi? Áánerá ó piivyété míamúnáadi o ídáátsóvéne diityé ímityuháñé diityémá o ímíbajchóne. Áánéllíi ó piivyété áánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díimityú úuma ó ímíbajchóhi.” Áhdure ó piivyété o nééneé: “Dímíjpyeténe dipye.” ⁶ Áhdícyane cáhawáá óvíi ámuha máájtyumí Míamúnáájpídívúu o ípivyéévebe muhdú o méénune.

Ehdúu diityéké íñétsihdyu tsiíñe neebe dííbyeke:

—Dímíjpyeténe eene dííhbotámá dipye dihjyávu.

⁷ Áhdújucóo díbye pééneé. ⁸ Ehdúu Jetsóó méénúneri míamúnaa íllityéne Píívyéébeke ávyéjyujtsó dúúrúvaméré dííbyé íhtsúturi díbye ehdu méénúnéllíihye.

Matéoke Jetsóó újcune

(Mc 2.13-17; Rc 5.27-32)

⁹ Tsáijyúu Jetsóó oke Matéoke ájtyumí múúhá íiñújí avyéjúubé wáábyuta dsíídsike o áhdótsohíjcyátsihyi o íjcyáábeke. Aabée oke nééhií:

—Ookéréjuco duráávyej.

Áhdújucóo o pééne dííbyemáyéjuco.

¹⁰ Áábemáa téijyu tahjyávú muha mémajchóhi. Áhdurée tsijtye téénere dsíídsí áhdótso múnaa múúhama majchóhi. Áhdurée tsijtye ímityúme íjcyá múúhama. ¹¹ Áámekée ííténe parítséómú néé múúhake:

—¿Aca íveekí eene ámuhá uwááboobe majchó aatyé ímityúmema?

¹² Aanée Jetsóó illééboóne néé diityéke:

—Tsá muurá taabóóbé bóhime tsáimíyé íjcyámeke táábotúne. Muurá ihdyu chéméméhjikéré tááboóbe. ¹³ Cáhawáá ímíñeúvú meéévé ámuha mewáájácu Píívyéébé waajácúháámitu tsátsii nééneé: “Muurá tsá apáañéré o ímíllétú ámuha oke Píívyéébeke iyámedi meíícúvehíjcyáne. Téhdure ó ímíllé ámuha pamévamáyé meídaatsólléjcatsíñe.” Áhdícyane tsáháa ímiáámé wáábyú o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu ímityúme wáábyú o tsáá diityéké téénetu o ímíbáávyétso Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ditye ííbúwááveki. Ehdúu Jetsóó néé parítséómuke.

Jetsóó mamýmú majcho áwatyúne

(Mc 2.18-22; Rc 5.33-39)

¹⁴ Áhdurée tsáijyu tsojtsó múnáajpi Jóáá mamýmú Jetsóó éllevu itsááne dííbyeke dílló tsáijyu Píívyéébema íihjyúvácooca majcho íawahíjcyánetu. Néémépeé:

—¿Aca íveekí tsájy muha paritséómuma Píívyéébema meihjyúvácooca majcho mááwahjcyánaa tsá dímamyémú áwahjcyatúne?

¹⁵ Áánéllihyée neebe diityéke:

—¿Aca tsaapi ityáábávácooca wáñehjíváténevu dííbyé miñútso múnaa tsáame kímóóvéiyá dííbyedívú iwájtsícoóca? Ehdú nééne támamyémú tsá kímóóvéityuró diityémá o íjcyané hajchóta. Árónáa ihdyu ímiáané íjcyaiñé diityédítýú o pééiñe. Ájyju ihdyu óví muhdú iñéhajchíí awámye.

¹⁶ Tsá muurá tene ímityú wájyamu tsúúcáaja béhbátu mepájaabóne. Muurá íllure teeja meníjtyúcooca éhniñínevu táváajcároba. ¹⁷ Áhdure idyé tsá tene ímityú béjpácyo bíinojpácyó mepícyoone tsúúcáu mííhéneu cahpáyú pañévu. Muurá béjpácyo iúhtsáráúúvéhulle táváajcó tsúúcáu. Ájyju muurá wágóoovéné tsanéécújuco bíínójpácyoma cahpáyú. Áánéllí ihdyu béjpácyo mépicyóó bééú pañévúré muhdú tsanéécú íjcyátuki. Ehdú nééne tsá tene ímityú íhdééne uwááboju béhne uwáábóju pañévú meúacóne.

Tsaatépike Jetsóó bóhiísóne
(Mc 5.21-43; Rc 8.40-56)

¹⁸ Ehdúu Jóáa mamýémuma Jetsóó íhgyúvánáa tsaapi avyējuube wajtsí múúhadívu. Aabée dííbyé líiñévu ímímóúúvéne néé dííbyeke:

—Ájýúwa íhyajchíí óhdivu dsíjívéhi. Árónáa ó waajácú dille óóma tsiíñe bóhiíñe u péébe díílleke u dócárájcóneri.

¹⁹ Áánéllihyée téhullévú péébema muha mepéehíí. ²⁰ Aamée muha téhullévú mepéénáacáhjáa tsáápille 12 pijcyábájuco díílleke ichémé tujpácyó íhvetépityúneri ícúbáhrámeihjcyalle pñíhívé Jetsóodívú idyēju éhnéjcutu. ²¹ Aalléhjáa dómajcó dííbyé wajyámú ‘muurá éhne íwajyámú íjcyaróné o dómájcóhajchíí ó bóhiíhi’ iñéénema. Éhdúhjáa íjtsámeíñe dómájcolle dííbyé wajyámu. ²² Aanéhjáa iwáájácúne dííledívú iyévóóvéne neébe:

—Ínerí kímóóvedíñe, Wáhaj. Muurá Píívyéébeke ímí u cáhcujtsódújuco íjcyalle íñe tsúúca u bóhiíne.

Éhdúu Jetsóó néénemáyé ímiáané tsúúca bóhiílle.

²³ Aamée muha tsúúca méúújeté diibye avyējuube Jáiró javu. Áánáacáa mítyane tééj pañe míamúnaa kímóóveri íjcyame máátyóba májtsí méénuhíjcyáhi. ²⁴ Áámekée Jetsóó néehíí:

—Cána méijchívyéi áachívuj. Muurá tsá dille dsíjívétúne. Íllure cúwalle.

Ehdúu Jetsóó nééneri íllure goocómé dííbyedi. ²⁵ Áamekéé tééjá pañétú ijchívyétsóné boone iyéjuco dibye iúcaávéne díílléwúuúvú hójtsitu ékééveténeri tsúuca bóhíille. ²⁶ Ehdúu Jetsóó méénúné uubállé páneere tééné iññuji múnaa waajácúhi.

Hállúvátúmútsikye Jetsóó ímíjpyetétsóne

²⁷ Aanée tétsihdyu muha tsúuca meóómíña mítyétsi hállúvátumútsi múúha déjutu dsinériyé tsáamutsi dííbyedi wáníjcyámeíhi. Íllúu neemútsi:

—¡Múhtsidi bo dídaatsóvé Dabíiúvúj tsiménémúhaabe u íjcyaaábej!

²⁸ Aanée muha meícyahíjcyajávú mewájtsísihvu Jetsóó dilló díityétsikye:

—¿A ámuhtsi mecáhcujsó ámuhtsikye o ímíjpyetétsóiyóné ámuhtsi hálluúúne? Áanéllihyé neemútsi:

—Ééé Ávyéjuúbej, muhtsi mecáhcujsóhi.

²⁹ Ehdúu dityétsi néénéllii díityétsikye íhyálluúúné idyócarájcóne neébe:

—Ámuhtsi mecáhcujsódújuco íjcyane tsúuca ámuhtsi hálluúúné ímíjpyetéhi.

³⁰ Ahdújucóo ímiáané tsúuca íhyálluúúné ímíjpyetémútsi tsaímíyjuco íitene. Áámútsikyéé bóijcyuube muucá teene dítyétsi iúúbállétuki.

³¹ Áronáacáhjáa tétsihdyu óómimútsi péé úbálléjcatsímútsiyé pámeekéré tétsihji múnáake.

Íhyyúvátúúbeke Jetsóó íhyyúvatsóne

³² Áámútsi déjuvúu idyé tsaate tsivá íhyyúvátúúbeke Jetsóó éllevu naavéné ípañe íjcyaaábeke. ³³ Áábé pañétúu díibye naavéneke dibye íjchívyétsóné boone tsúuca íhyyúvájúcoóbe. Ááneríi míamúnaa iúllévenúne néehíi:

—Ávyeta tsá múijyú ehdu nééne múha méhdityu méénune maájtyúmitúne.

³⁴ Áronáacáa paritséómú néehíi:

—Aadi muurá eene naavémuke ichívyétsohíjcyá pañétúejpi naavémú avyéjuube píáábóneríye.

Míamúnáadi Jetsóó ídáátsovéne

³⁵ Ehdúu Jetsóó cómíñeri úwááboobéré pehíjcyá míamúnáake Píivyéébé avyéjutu íjcyané uwááboju díityé pihcyáávejáané pañévu. Aabée bóhíitsohíjcyá panéva chémehañeri íjcyáméhjike. Téhdurée íhyyáhañévúré tsaatéké úwááboobéré pehíjcyáhi. ³⁶ Aabée ídáátsovehíjcyá míamúnáadi éhne múúne

obééjámú ityehméébema íjcyatúmé idáátsówu íjcyadu nééme dííbye éllevu tsáámedi. ³⁷ Áámedítýúu neebe múúhakey:

—Ímiááné mítýame míamúnaa íjcyá Píívyéébé avyéjuvu ditye úcáávéiyóné uwááboju úwáábóméiyóme. Árónaa tééne uwáábojte tsá pahdu íjcyatúne. ³⁸ Áánéllii múu táúmeí pané aabáaaberé íjcyaaabe Píívyéébeke díbye éhniíñevu uwáábojtéke ípícyo ditye iúwáábo tsíjtyeke dííbye avyéjuvu ditye iúcááveki.

10

12-meváké Jetsóó meménú ímamyémú ditye íjcyaki
(Mc 3.13-14; Rc 6.12-16)

¹ Aanée téijyu Jetsóó muuha ímamyémuke pihjýúcú 12-meva muha mejjcyámeke. Áámekée múúhakey ájcuube ííhnáhootu dííbye mémeri tsaaté pañétú naavémuke muha mejjchívyétsohíjcyaki, panéva chémeháñeri íjcyámeke muha mebóhíitsohíjcyaki.

²⁻⁴ Aamée muuha ílluúme: Tsimóo Péédooroo, íñahbe Áderéee, Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámutsii, Perípee, Batoroméee, Tomáaa, ííñújí avyéjúúbé wáábyutáa dsíídsike o áhdótsohíjcyaaabe oo Matéoo, Apéó hajchi Tadéó dííbyere ‘Rebéo’ némeíbyee, cananíjtámúejpi Tsimóoo, diibyée Jetsóodívú bóónétu méénútsóiibye Jóóda Íjcaríóótee, éhdume.

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó wáalloone
(Mc 6.7-13; Rc 9.1-6)

⁵ Éhdúmekée múúhakey Jetsóó uwáábovu iwáállóomeke íllu pítyajcóhi:

—Tsáma ihdyu mépehdí jodíómú íjcyatúmé íñújíñévu. Áhdure Tsamáariá íñújí méúújedíñe. ⁶ Ijraéémú pañévúré métsajtyécó íñe uwááboju éhne múúne obééjámú mújtame idáátsówu íjcyadu néémé pañévu. ⁷ Aame méúwáábohíjcyaco níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe míamúnáake íavyéjuvu újcúíñe éévé tsúúca úújeténe. ⁸ Áhdure mébóhíitsohíjcyaco dsííjívéméhjike, íjpi chájááveneri chéméméhjike, páhduváré nééne chémeri íjcyáméhjike. Áhdure tsaaté pañe naavémú íjcyámeke méwaagóohíjcyaco. Ehdu tamyémeri táíhnáhorí ámuha meméénúíñévú ámúhakey ó ajcú pevénére. Áánéllii tsá ámuha maáhdótsóityú ámuha diityéké mepíáábonéhji.

⁹ Aame ihdyu métsajtyedí dsíídsike. ¹⁰ Áhdure métsajtyedí tsíjyahji ámúhá wajyámúúnee, ámúhá májchoo, ámúháj túhápaajínee, éhdune. Ámúhá cuujú íjcyaróné métsajtyedíñe. Ámuha mepíaabóméré ámúhakey píáábohíjcyáá panévatúre.

¹¹ Aame múu tsácoomívú iúújetécooca nehco tsaatéké ámuha tétsii meíjcyáné hajchótá ímí ámúhakye pícyóóímyeke. ¹² Aane tsaaté javu ámuha meúújetécooca múu ímíñeúvú ihjyúvú diityéma. ¹³ Aame ímílléhajchíí múu diityémá ijcyá ámúhaj téeveri diityéké Píívyéébe ipíááboki. Áánetu ditye ímíllétúhajchíí tsáhájucu múu íícúvetú diityédi. ¹⁴ Téhdure tsácoomí múnaa ámuha diityéké meúwáábóiyónéhjimáyé ímíllétúhajchíí méíícuvéjúcohdí diityédi. Ílluréjuco ámúháj tuhááñe ííñú mépíchóújcámeícyó 'tsá múúhá hallúrí tene íjcyatú ámúhakye muha meúwáábóiyóné ámuha meímíllétúne' nééiyóne. Ááne tsiéllévuréjuco mépeeco tétsihdyu. ¹⁵ Muurá ímiááneturé o néé tehdu nééme ícúbáhrámeíñe éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnaa ícúbáhrámeíñe ehnííñevu muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné diityémá ímíbájhómeícyoóca.

Jetsóoke úraavyémé ícúbáhrámeíñe

¹⁶ Ahdícyane íñe ámúhakye ó wallóó obééjámuke bájú oohímé pañévú mewállóóiyódu. Aane ihdyu wajácútsi méíjcyaco éhne múúne ííñimye íícúí meke pállójcoíñúdu. Árónáa ihdyu tsá múu muucá tútávájtsotúne. Ímiááméré múu ijcyá íjuumu íjcyadu. ¹⁷ Aame ihdyu tsáma ímíchi méíjcyaco. Muurá tsaate ámúhakye túkevjtsojté éllevu itsájtyémeke pihcyáávejáané pañévú wápáájcoóhi. ¹⁸ Áhdure ámúhakye tsajtyéimye ávyéjutté éllevu óhdityu íjcyáné uwááboju ámuha meúwáábohíjcyáné hallútu. Áijyu téhdure tétsihvu ámuha diityéké meúwááboó jodíómú íjcyátúrómeke. ¹⁹ Aane ámúhakye ditye ékéévécooca tsá múu áábímeyéityú muhdú íihjyúváíñeri. Muurá ihdyu Píívyéébere ámúhakye túkévéjtsoó ámuha meíhjíyúvaki. ²⁰ Tsá ámúhá íjtsaméityu tsááne ámuha meíhjíyúváityúne. Muurá ihdyu ámúháj Caani Píívyéébe Apííchó ámúhá pañe íjcyaneré ámúhakye túkévéjtsóneri ámuha méihjíyúvaáhi.

²¹ Aane muurá míamúnaa ávyétá ímityú dáríívéjcatsííhi. Muurá tsané nahbémú íjcyarómé lliihyánújcatsííhi. Áhdure cáánumu íjcyarómema lliihyánújcatsíimye. ²² Áhdure mítyame ámúhakye múnáájtsóo oke ámuha meúráávyéné déjúcotu. Aane ehdu nééronéhjí tsaimíyé nihñéétsihvuré áábucúmé ihdyu pájtyéteéhi. ²³ Áhdure tsácoomí múnaa ámúhakye ímityúné dáríívéhajchíí múu técoomítyú péé tsícyoomívuréjuco. Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe ímiááneturé ámúhakye o néé tsiíñe ó tsááíñe ámuháí pámeekéré íjraéémuke íñe óhdityu íjcyáné uwáábojvú mewáájácútsótúnáaáca.

24 Muurá tsaapi mamye tsá íuwáábóóbé ehnííñevu íjcyatúne. Áhdure tsáné avyējuúbé únú múnáajpi tsá dííbyé ehnííñevu íjcyatúne. 25 Aane muurá íñe ámuhá avyējuube o íjcyároobe o ávyējuúllémeítyúhájchíí téhdure tsá ámuha maávyējuúllémeítyúne. Muurá oke Betsebóodívú imyéménúúbeke állíu múnáajpidi díllohíjcyáme. Aaméjííva muurá ámuhakye íavyējuúllétúne téhdure dílloóhi.

Píívyéébedi múu íllityéhi
(Rc 12.2-7)

26 Áronáa ihdyu mááábímeyéí dí míamúnaa ámuhakye méénúíyóneri. Muurá tehdu nénehji ámuhakye pátyehíjcyáné tsá tétsihvúré níjkéváityúne. Muurá páneere íná meméénuhíjcyáné bóhówááveéhi. 27 Áánéllii íñe ámuhakye o néhíjcyáné múu tsíjtyeke úúballéhi. Tsá idyé úúballétúmé ámuha meíjcyáityúne. 28 Áhdícyane tsá múu áábímeyéityú míamúnaa ámuhakye dsíjívétsóiyóneri. Muurá tsá ditye píívyetétú ámuhakye iwáágoóiyóné Píívyéébedítyu. Apáábyéré ihdyu díibye píivyeté ámuhakye iwáágoóné ávyeta múijyú ámuha meíjchívyéityúmé meícúbáhrámeíyóné cuujúwá pañévu. Áánéllii múu apáábyedíyé Píívyéébedi áábímeyéhi.

29 Muurá coomícomútsí míityétsíwuúcú tsájíhwuúré áhdómeíhi. Ehdu áyá áhdómeíyómedítyú muurá tsá tsaapi ámuháj Caani Píívyéébe wáájácútúnáa dsíjívéityuróne. 30 Aabe muurá páneere ámuhá níwáujííne íjcyaróné waajácú múhdújivá íjcyane. 31 Áánéllii tsá íínerí ámuha maáábímeyéityúne. Muurá díitye coomímú wájyúmeíñé ehnííñevu ámuha méwajyúmeí Píívyéébedívu.

Jetsóoke meúraavyéné metóónúityuróne
(Rc 12.8-9)

32 Muurá oke íúraavyéné tóónúmeítyúmeke ó bóhówájtsoó níjkyéjiri íjcyabe Llihíyodívú. 33 Áánetu íllure tóónúmeíhíjcyámé hallúvú ó úúballéé Llihíyoke tahñéjté ditye íjcyatúne.

Jetsóó hallútú míamúnaa tsárílléjcatsíñe
(Rc 12.51-53; 14.26-27)

34 Aane méijtsúcunúdí ííñújívúu o tsááne míamúnaa tsaímíyé íjcyaki. Muuráhjáa ihdyu o tsáá táhallútú ditye itsárílléjcatsíki. 35 Muurá tsaapi tsarílleé cááníkye oke díbye cáhcújtsóné hallútu. Áhdure tsáápille tsarílleé tsííjjuke tééné hallútu. Áhdure íbáábeke íaaja tééné hallútúré tsarílleéhi. 36 Ehdu muurá tsamééré múnáátsójcátsíí oke tsaate imúnáadítyú cáhcújtsóné hallútu.

37 Muurá oke iwájuryúne ehniñnevu tsaméere cáánimuma iitsime wájuryúcatsihajchíí tsá imiáané tahñéjté ditye íjcyatúne. 38 Áhdure oke iúráavyéne déjúcotu ícúbáhrámeíyóné imíletúme tsá tahñéjté íjcyatúne. 39 Muurá iññujiri ímillédúre íjcyáneri tsúúrameímyé wágóóóveéhi. Áanetu ookéréjuco ími iúráavyéneri tsúúrameímyé pájtyéteéhi.

*Tsijtyeke ími meñcuvéne Píivyéébe ími íjtsúcunúne
(Mc 9.41)*

40 Muurá ámuha táwákimyéi meméénúmeke ícuvémé okée wálloobe Lihíyomájucó múhtsikye ícuvéne. 41 Aame tsaímíyé Píivyéébe wákimyéi méénúmeke ícuvémé téene áhdo újcuú tsahdúre diityéma. Áhdure idyé tsijtye Píivyéébeke úráavyehíjcyámeke tsaímíyé ícuvémé téene áhdó újcuú tsahdúre diityéma. 42 Aane diitye táuráavye múnáake nújpácyo díivanévú ájcume téhdure újcuú téene áhdo.

11

*Tsojtsó múnájpi Jóáa Jetsóo éllevu wálloomútsi
(Rc 7.18-35)*

1 Ehdúu Jetsóo muuha 12-meváké iúwáábótsihdyu péé tsiélllevu téene iññúji comíñnevu téhulle iúwááboki.

2 Áanáacáhjáa cuvéhóójari tsojtsó múnájpi Jóáa íjcyaaabe tsúúca waajácú ehdu Jetsóo méénuhíjcyáne. Áanéllihyéhjáa wálloobe mítyétsikye ímamyémudítýú dííbye éllevu. 3 Aamútsíi neevá dííbyeke:

—¿Ava diibyéjuco uu Pájtyetétsoobe éhneváa iññujívú u bóhówáávéíbyeke muha meítsohíjcyáábej? ¿Mityá tsáhái diibye u íjcyatúnej?

4 Ehdúu dityétsí Jetsóoke néerónáa neebe diityétsikye:

—Meóómíñe méuubállé Jóááke íñe muhdú o úwááboobe méénuráítýúronéhjí o méénune ámuhtsi maájtyumíne. 5 Méúúballeco hállúvátuméhjí hálluvájucóóne, úllétuméhjí úlléjucóóne, íjpi chájááveneri chémeméhjí bóhíñe, lléébótuméhjí tsúúca lléébone, dsíjívémé tsiíñe bóhíñe. Áhdure méúúballeco ídáátsóméhjike pajtyéteju tsúúca úwáábómeíñe. Énehji páneere méúúballeco dííbyeke. 6 Maímijyu ihdyu oke cáhcujtsómé íjcyanej.

7 Ehdúu iñééné boone diityétsi déjuvu neebe múúhakyé díibye Jóáádityu:

—¿Acáa Jóáá íñéubará píivyétúné iññujiri íjcyáábedívú ámuha mepíhcyáávehíjcyácooca muhdú ámuha méíjtsúcunú dííbyeke? ¿A ámuháa méíjtsúcunú éhne múúne úmehe kíjyébári

vááúmeídyú páhduváre dííbyé íjtsaméí nééneé? ⁸ ¿A tsané ímíyee úcámeíhíjcyaaábe? Muuráhjáa tehdu iújcámeícyá tsá íhdícyátsihyi díbye íjcyáítyuróne. Muuráhjáa ávyéjúté jaaháñé pañéiyo dííbye. ¿Aané muubá ímiááné dííbye? ⁹ ¿Mityá Píívyéébé íhjúyú uubálle múnáajpíí dííbyej? Ímiááné díi byéjuco. Áronáacáa tsíjtyé ehniíñevu dííbye. ¹⁰ Dííbyedítýú muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Ó pícyoó dííhde tsáápiikye díbye iúúbálle míamúnáake dítye íimíbaávyéne ímí uke iwáátsúcúpéjtsoki.

¹¹ Aane ímiááné tsá dííbyedu tsíjtye néétune. Áronáa níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjúejtédítýú ídáátsoobe íjcyároobe avyéjúúlléméíí díi bye Jóáa ehniíñevu.

¹² Díi byéé muurá Jóáa úwáábótsihdyu íñe ícyoocávú teene Píívyéébé avyéjuvu iúcaavéné ímíllémema ténejcu ímíllétúmé múhdurá ícyahíjcyáhi. ¹³ Muuráhjáa pámeere Píívyéébé íhjúyú uubálle múnaa éjjuúvú íjcyame téjjuútújuco íhjúyúvahíjcyáné dííbyé avyéjuri. Áhdurée Moitséeúvú íhjúyúvahíjcyá téénetu. Áámé nihñéejpíyee muurá díi bye Jóáa bóhówaavéhi. ¹⁴ Aane ámuha mecáhcújtsóhajchíí mecáhcújtsó Jóáa Eriá íjcyane éhnée Píívyéébé íhjúyú uubálle múnaa tsiíñe díbye bóhówaáveíñé nehíjcyaaábe. ¹⁵ Aane íhdyu óví ímiááné lléébome icyáhcújtsóne tehdu íjcyáhi.

¹⁶ Áhdícyane ¿aca muutédivú íñe ámuuha ícyoocá múnáake ó meménúiyáhi? Íhya tsiime divuj. Muurá múúne lláhájtsiri íícume úhbácatsíhíjcyádú ámuha páhduváre médáriívémeíhíjcyáhi. ¹⁷ Muurá múúne íllu úhbácatsíhíjcyáme: “Chiiyóro mellíjchúrónáa tsá ámuha meímíllétú mewáhtsine tééneri. Áhdure máátyóba májtsí memájtsívarónáa tsá ámuha meímíllétú mekímoovéne.” Ehdú múúne tsiime úhbácatsíhíjcyámé íjcyadu muurá ámuúha. ¹⁸ Muuráhjáa Jóáa tsá mítyane máchohíjcyatúne. Áhdurée tsá díbye ádohíjcyatú bíinojpácyo. Áánetú dííbyedítýú ámuha ménehíjcyá mééííbye íjcyáábé pañe naavéné íjcyánéllii ehdu díbye nééneé. ¹⁹ Áábé boonétú ó bóhówaavé Míamúnáajpidívú o ípívyééveébe. Aabe panévare o májchoobe téhdure ó adó bíinojpácyo. Áánetu idyé ílluréjuco óhdítýu ámuha menéhíjcyáné oova majchópíwu adópíwu o nééneé. Áhdure ámuha óhdítýu ménehíjcyá oova ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsíídsí áhdótso múnaa ímityúmé íjcyámedívú o náhbévahíjcyáne. Áronáa tene pánéévénétúí méwaajácúú keená ímiááné íjcyane. Ehdúú neebe Jetsóo.

*Lléébópítýúné míamúnaa
(Rc 10.13-15)*

20 Aabée tsáijyu ihjyúvá mítyane méénúráityúronéhjí imyéenuhíjcyá coomíji múnáadítýú ditye ímítýú íhvejtsópítýúnetu. 21 Neebépeé:

—¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñe Coratsíii, Betsáidaa, íjcyácoomícyu múnáake! Muurá íñe méénúráityúronéhjí o méénuhíjcyánée Tííroó, Tsidóoo, íjcyácoomícyuvu o méénuca tsúuca téijyuré técoomícyu múnáa ímítýú íhvéjtsóne ímiánejcúvuréjuco íbúwáávéiyóne. Aamée muurá íatérééjahjívú iújcámeíñe bállíjyuri ávúhcúiyá teene íhvéjtsóné uubáalle. 22 Áánéllii muurá ditye ícúbáhrámeíñe ehnííñevu ícúbáhrámeímeye diitye Coratsíii, Betsáidaa, íjcyácoomícyú múnáa muhdú míamúnáa ícyahíjcyáné Píívyéébe nihñéétsihvúré diityémá ímíbájchócoóca. 23 Ahdu muurá téhdure Capenaóo múnáake pájtyeíñe eene múhdumé ‘mityáhmítýá’ tsiñáávehíjcyámeke. Íjtsúcunúméubá íhhtsútúúvéiyóne. Áánerá íllure wágóóóveímýe cúújúwá panévu. Muurá íñe méénúráityuróné o méénuhíjcyánée Tsdóóoma múnáama éjyuuúvú o méénuca ímítýú íhvéjtsóne ímíjpyetéiyóme. Aacáa muurá ícyoocápíi íjcyáíyocóómi. 24 Aane muurá diitye Capenaóo múnáa ávyétá íhnáhó ícúbáhráméíi técoomí múnáape ícúbáhrámeíñe ehnííñevu Píívyéébe muhdú míamúnáa ícyahíjcyáné ímíbájchócoóca.

*Méimítýutu meke Jetsóó állíjchutsóne
(Rc 10.21-22)*

25 Téijyúu Cááníma íllu íhjúvaábe:

—Ayúju Táacááni Píívyéébeéj, níjkyejii, ííñujii, íjcyane páné aabájaabéré u íjcyáábej, uke téhdújtssoobéré ó duurúvá ímiáájú idáátsojtédívúré u bóhówátsohíjcyáné hallúvu. Áánetu téhdújuco tsá waajácu múnáa íjcyane ítsúcunúmeíhíjcyámedívú u bóhówájtsojú teéne. 26 Ahdícyane ihdyu, Lli, óví ehdu teene muhdú u ímillédu.

27 Ehdúu Cááníma íhjúvátasihdyu neébe:

—Muuráhjáa ihdyu Llihíyó oke picyóó tajtyéeveri míamúnáake iwáájácútso muhdú diityédítýú íjtsámeíñe. Tsá muurá múha wáájácútú díbyé Hajchi o íjcyáábé íjtsaméi. Apáábyéré diibye Llihíyó waajácú muhdú o íjcyane. Áhdure idyé apáábyéré ó waajácú muhdú díbye íjcyane. Áhdure teene tsatédívú o bóhówájtsoomére waajácúhi. 28 Ahdícyane cáhawáá ookéréjuco méuráávyé ídátso múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu ámuhákye o állíjchútsoki. 29 Muurá íñe ídátso tsaííbuwáre o íjcyabe ámuhákye o úwaabóné tsáma mewáájáne tehdu méjcyaco. Áijyu ihdyu ííne ímíjyaú ámuha méjcyááhi.

³⁰ Tsáháturo tene íhnáhootú ehdu ámuhákye o nééne ámuha meúraávyéiyóne. Ehdúu neebe Jetsóo.

12

Wáyeéévejcóóji Jetsóo mamýmú méénune
(Mc 2.23-28; Rc 6.1-5)

¹ Áábemáa muha wáyeéévejcóóji úmihéj pínétú mepájtyeme maájyabáávaténéllii bajtsóháñetu meújcyune mémajchóhi.

² Aanée paritséómú íitíene nées dííbyeke:

—¿Aca íveekí eene aatyé dímamýmú meenú íjcyooji wáyeéévejcóóji meméénúityuróne?

³ Árónáacáa Jetsóo nées diityéke:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáijyúu íájyabáávaténéllii íñahbéjtema téhdure Dabíiúvú méénune Píívyéébé waajácúháámitu cáátuváne? ⁴ Muuráhjáa duurúvájá pañévú iúcaávéne imájchóityuróné Píívyéébé ícúvé páaa tééj páñévú pícyámeíhijcyáné apáámyéré llúúvájte máchohíjcyánetu majchóme. ⁵ Áhdure ¿aca tsá ámuha meéévehíjcyatú

Moitséeúvúu téhaamíturé cáátunúné duurúvájá pañé wákimyéi múnaa llúúvájte wáyeéévejcóójí íjcyaróné wáyeééveítyuróne? Aane muurá ditye téjcooji wáyeéévetúné tsá ímityúné íjcyatúne.

⁶ Aanéjii awáa muurá teene duurúvaja ávyejúúllémeíñé ehniíñevu táavyéju. ⁷ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Ó imíllé ámuha pamévamáyé meídaatsólléjcatsíñe. Tsá o imíllétú apáañéré oke ámuha iyámeke mecóvájtsóneri meíícúvehíjcyáne.” Aane muurá ámuha ímí mewáájacuca tsá menéetsóityuró ímityúné méénútúrómedívu. ⁸ Muurá íñe Míamúnáájpidívu o ípívyéévéébellii téhdure téjcooji wáyeéévejcóóji. Ehdúu Jetsóo nées paritséómuke.

Tsáapi hójtsi Jetsóo ímíjpyetétsóne
(Mc 3.1-6; Rc 6.6-11)

⁹ Átsihdyúu dííbyema muha méúcaavé téjcooji pihcyáávéj páñévu. ¹⁰ Áájá pañee tsaapi tsánejcúehójtsi íhyójtsi múhdurá néébeé. Áánáacáa tsaate tétsihyi íjcyame Jetsóodívú íñéetsóro nées dííbyeke:

—¿A ímí tehdújuco teene íjcyooji wáyeéévejcóóji tsaate chémémeke mebóhíitsóiyóne?

¹¹ Áánélliihyée neebe diityéke:

—¿Aca wáyeéévejcóójí ámuha jééú obééj wáhyéjú pañévú áákityéébeke tsá ámuha meíjchívyétsóityuróne? Muurá ámuha meíjchívyétsóiyáhi. ¹² ¡Aanéjii awáa muurá diibye

obééjá wájuryemeíñe ehnúñevu míamúnaa wajjuryemeíhi! Aane muurá tsá muhdú tene néetu wáyeéévejcóóji ímiaáne íjcyane meméénune.

¹³ Ehdúu diityéké iñétsihdyu neebe díbyeke:

—Muúbej, cána íllevu cujúúvé díhyótsíj.

Ahdújucóo díbye cujúúvénemáyé téhojtsi ímíjpyeténe.

¹⁴ Átsihdyúu paritséomú ipyéénemáhjáa pítyácójcatsí muhdú Jetsóoke idsíjívétsoíñe.

Jetsóo méénuíñe tsúúcajátújuco némeíñe

¹⁵ Aanée iwáájácúne péjúcoóbe. Áábekée mítyane míamúnaa úráávyemedítýú chéméméhjike bóhíitsoóbe. ¹⁶ Áánemáa diityéké bóíjcyuube dítye muucá iúúbállétuki. ¹⁷ Ehdúu diityéké bóíjcyuube Píívyéébé ihjýú uubálle múnáajpíhjáa Itsaía dííbyedítýú illu néhdújuco:

¹⁸ Áánu ímí táwákimyéí méénuhíjcyáa téenevu o pícyoóbe.

Áábeke o wájurynéllii ó ímíjyúú dííbyedi. Áánéllii

Táapííchó dííbyé pañevú ó pícyoó téené piáábori

díbye pámeekéré míamúnáake iúúbálle muhdú

táíjtsaméí íjcyane. ¹⁹ Aabe tsá ‘mityáhmitýá’ íhjúváiityú

míamúnáama. ²⁰ Áhdure tsá ídáátsóméhjike díbye

éhdíívalléityúne. Áhdure íhtsútúnetu cahcújtsótú

pañe cáhcújtsórómedítýú tsá díbye ‘óvíjyacóóme’

nééityúne. Ehdú páneere ímíjpyetétsóiibye íávyéjuutéijyu.

²¹ Áábedívú pamévá míamúnaaré cátsípááveéhi.

Ehdúhjáa Píívyéébé ihjýú uubálle múnáajpi Itsaía Jetsóodítýú néehíí.

Jetsóoke Naavéné píaabóné tsaate nééneé

(Mc 3.20-30; Rc 11.14-23; 12.10)

²² Áábe éllevíu tsáápiikye tsivámé naavéné ípañe íjcyáábeke.

Aabée íhjúvátuube íjcyaaabe idyé tsá hállúvatúne. Áábekée Jet-

sóo ímíjpyetétsóobe tsúuca íhjúváihi. Áhdurée hállúvájúcoóbe.

²³ Ááneríi tétsihyi íjcyame iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá diibyéjuco áánu Dabííúvúj tsííménémúhaabe Críjto íjcyatú éhneváa tsááiíbye?

²⁴ Ehdúu tsaate nééne paritséomú illéébóne néjcatsíhi:

—Aadi muurá naavémuke waagóohíjcyá míamúnáa pañétú diitye naavémú avyéjuube Betsebóo piáábóneríye.

²⁵ Aanéhjáa Jetsóo iwáájácúne néehíí:

—Muurá tsáne avyéjute tsajíjtóré íjtsámeítyúmé ímityúné idyáíívéjcatsíñe ílluréjuco íhvejtsóné íavyéju. Áhdure tsája múnáa ímityúné idyáíívéjcatsíñe ílluréjuco wáchájánújcatsíñe.

²⁶ Ahdu nééne ¿aca muhdú íivane Naavéné ihyájkíyé íjcyáábeke tsíjpiikye waagóóiyáhi? Muurá tehdu imyéenuca íllurējuco díbye íavyéjú újónéjtsóiyóne. ²⁷ Aane muurá ámuha menéé Betsebóó piááboríyé díbyeéjté naavémuke o wáágóohíjcyáne. Áánetúhaca ¿múúbé piááborí ámuhá mamyému waagóohíjcyá diitye naavémuke? Áyu cána oke menej. Tsá muurá ámuha menééityuró Betsebóó piáábori ditye wáágóohíjcyáne. Íllure ámuha mémujtá ehdu óhdityu meihjyúváne. ²⁸ Muurá ihdyu Píívyéébé Apííchó oke piáábóneri ó waagóohíjcyá naavémuke tsaaté pañétú téenetu ámuha mewáájácuro tsúuca díbyé avyéjú ííñújiri ámuháma íjcyájucóóne.

²⁹ Tsá muurá tsáápi éhne díbyé já pañétú múha tsájtyéityuró díbyeke tétsihdyu bóáyotúmére. Muurá ihdyu díbyeke tujkénú íbóáyoca botsíi tsajtyéiyómé díbye éhne. Árónáa tsáháubá muurá díbye ihñe múhdivú íhvéjtsóityuróne. Ahdu íivane tsá Naavéné oke piáábóityuró díbye hájkímuke o wáámíuki.

³⁰ Muurá oke ipíaabóné ímíletúmé táwákimyéi íllure imíllé óhdivu ityútávajtsóne. Aame tahñéjté íjcyáíyómeke íllure óhdityu mútátsohíjcyáhi.

³¹⁻³² Muurá panévare ímityúné míamúnaa méenuhíjcyáronéhjí Píívyéébe ábájíiveé diityédí ídáátsóvéne. Áhdure íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedityú ímityúné íhgyúvárómedi ídáátsóvéiíbye. Áánetu ihdyu díbyé Apííchotu ímityúné íhgyúvahíjcyámedi tsá díbye mújyú ídáátsóvéityúne.

*Iñéevatu méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane
(Rc 6.43-45)*

³³ Muurá bajtsóháñetu ímiááhé ímí neeváhi. Áánetu áteréhe tsá ímí néevatúne. Ááneturé méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane. ³⁴ Ahdu íivane ¿ímiáámejívva ámuha ímí méihjyúváiyá ííñimyémuéméjtéré ámuha meíjcyame? Muurá ímityúné íííbúwá pañe íjcyámedityú téenere íjchívyéhi. ³⁵ Muurá ímiáábé ímiáánéré íhgyúvá ímiá íjtsaméi ípañe íjcyanéjuco. Áánetu ímityuube ímityúnéré íhgyúvá ímityúné íjtsaméi ípañe íjcyanéjuco. ³⁶ Aane muurá pámeere míamúnaa úúbállé Píívyéébeke muhdú íhgyúvahíjcyanéhjí díbye páneere muhdú ditye ícyahíjcyané diityémá ímíbájchócoóca. ³⁷ Muurá tsáápiitsámá ímíbájchóoiíbye muhdú ditye íhgyúvahíjcyádújuco. Ímiáánéré íhgyúvahíjcyámé hallurí tsá íná íjcyáityúne. Áánetu ímityúné íhgyúvahíjcyámé ícúbáhráméiíhi. Ehdúu Jetsóó néé parítséomuke.

*Míamúnaa Jetsóoke néé díbye méénúráityuróné imyéénuki
(Mc 8.12; Rc 11.29-32)*

³⁸ Aamée tsiíñe taúhbájú uwáábojtémá Jetsóo éllevu itsááne néé díbyeke:

—Uwááboóbej, cána bo méénúráityuróné meenu muha maájtyúmíne menéé ímiááne diibyējuco Críjto Pájtyetétsoobe u íjcyane.

³⁹ Áánéllihyé neébe:

—¿Íveekí ámuha méimíllé teene o méénune ámuha mecáhcútsokíjívári? Óví ihdyu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíi Jonáake pájtyedu nééne oke pájtyénetu ámuha méwaajácú diibyējuco míamúnáake o pájtyetétsoobe o íjcyane.

⁴⁰ Muuráhjáa amóóbé pañe téhí déjúcori íjcyaaabe 3 coojíva.

Ahdu muurá íñe Míamúnáajpidívú o ípívyéévéébeke ditye cúúuube ííñújí pañe 3 coojíva o íjcyátsihdyu tsiíñe ó bóhíhi.

⁴¹ Aane muurá Níínibé cóómi múnaa ámúhadívú néétsoó íñe ícyooca íjcyáné míamúnaa ámuha mecáhcútsohíjcyátúmedívú

Píívyéébe míamúnaa muhdú ícyahíjcyáné ímíbájchócoóca. Muuráhjáa técoomí múnaa diibye Jonáaúvú úwaabóné ícyáhcútsóne ímíbaavyé ímityúné íjcyahíjcyánetu. Áánáa

díbyeúvú ehníñevu o íjcyaaabe ámúhakye o úwááboróné ¿íveekí

tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatúne? ⁴² Áhdure tsáápille tsiíñe ííñújí múnáalle ámúhadívú néétsoóhi. Muuráhjáa tsihyullétú

tsaalle Tsaromóó úwaabóné illééboki. Aallée muurá ímí cáhcujtsóhi. Áánáa díbyeúvú ehníñevu o íjcyaaabe o úwaabóné

¿íveekí tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne?

*Ípyée íjchívyémé pañévú tsiíñe naavéné óómiñe
(Rc 11.14-26)*

⁴³ Muurá naavéné tsaaté pañétú íjchívyeebe pehíjcyá íjcyáitsíi néhcoobére. Aabe íjcyáiyotsíi íajtyúmítúnéllii

íllu íjtsámeíhi: “Tsiíñe éhne bíwáábé pañévúré ó óómií ópée o íjchívyéébé pañévu.” ⁴⁴ Ahdújuco muurá óómiibe

ájtyumíváné diibye ípyée íjchívyéébeke imíwu pevéébé éhne múu jaa líjyahdu néébeke. ⁴⁵ Áánéllii múúne nahbévaabe

tsijtye 7-meváké ehníñevu ímityúmeke diityémá tsiíñe iúcáave díbyé pañévu. Áábeke muurá íhdée ícúbáhráné

ehníñevu ícúbáhraabe. Ehdu muurá ímityúmé íjcyame ídátsó ícúbáhráméíhi.

*Jetsóoke tsíju díbyé nahbémuma újcutéróne
(Mc 3.31-35; Rc 8.19-21)*

⁴⁶ Ehdúu Jetsóó íhjuvánáa íñahbémú tsíjuma dííbye éllevu tsáame wajtsí tétshvu áachívu. Aamée imíllé íhjuváné dííbyema. ⁴⁷ Aanée tsaate úúballé dííbyeke. Néémépeé:

—Áátye éhstíhyi áachi díñahbémú dítsíjuma íjcyamévá imíllé úúma íhjuváne.

⁴⁸ Áronáacáa neebe diityéke:

—¿Aca caatyé táátsíjuú, táñahbémuu, táñaallémuu, íjcyame?

⁴⁹ Ehdúu íñétsihdyu múúhakyé úúbacyunúúbére nééhií:

—Áánerá téhdure ámuha pámeere waháromú, táñahbémú, táñaallémú, méijcyá íñe múhdumé tahñéjté ámuha meijcyame.

⁵⁰ Muurá Llihíyó níjkyéjiri íjcyáábeke cáhcujtsómé díbye ímillédú íjcyame ímiáané tahñéjté táñahbémú, táñaallémú, waháromu.

13

Tsaapi bájtsónetu íjcyáne uwááboju

(Mc 4.1-9; Rc 8.4-8)

¹ Ehdúu Jetsóó diityéké nétsihdyu muha dííbyema meijcyájatu mepéé únéú úniúvu. ² Átsihyí muha meijcyánáa idyé mítyane míamúnaa píhcyaaavéjucóó dííbyedívu. Aamée téhíwájú hallúri íjcyánáa míine pañévú úcááveébe. ³ Aabée téemí pañétú diityéké mítyane panévatu úuwaabóné úúballehíjcyá tsíeménéhjtu. Téjyúu tsaapi bájtsónetu úwááboobe íllu úúballéhi:

—Tsaapíhjáa íwajcyóhá trígoúúhá bájtsoobe íllure wávarajcóhi. ⁴ Aanéhjáa díbye wávarajcónetu tsáuhji juuváj pínevú dójccone coomímú méhdojéhi. ⁵ Áané tsiúhjhjáa néwayúúné raahóvú dójcoúhji íicúiwuúré ííñé tétsii ííñu imíchi íjcyátúnéllíhye. ⁶ Áróhiibájíhjáa chemé núhbá allóocori hállúháñeríyé tébajkyéjí íjcyánéllíhye. ⁷ Áané tsiúhjhjáa tsuhji íjcyátsihvu dójcóné hallúvú tene wááménéneri ííñeróné duhcúvatéhi. ⁸ Áánetúhjáa ihdyu tsáuhji dojcó imíwu ííñuji nétsihvu. Aanéhjáa imíwu píívyénetu tsáhiibáji neevá mítyane. Áané tsihíibájíhjáa lííñevúré neeváhi. Áané lííñevuréjucóhjáa tsihiibáji néévane. ⁹ Aane ihdyu óví lléébome icyáhcújtsóne tehdu íjcyáhi.

Jetsóó úwáábó túhútsóhíjcyáne

(Mc 4.10-12; Rc 8.9-10)

¹⁰ Ehdúu díbye néénéllí muha dííbyeke menééhií:

—¿Aca íveekí tsíeménetu ú úúballehíjcyá u úwaabóne?

¹¹ Áánéllíhyée múúhakyé neébe:

—Muurá ihdyu ehdu ó úwáábohíjcyá Píívyéébe ámuúhakyé íwáájácútso muhdú íavyéjú íjcyanévu. Áánetu oke

cáhcújtsótúmeke tsá dibye wáájácútsotú téénevu eene ámuhákye iwáájácútsódu. ¹² Muurá ímiáájú imíllémedívú bóhówájtsóiibye éhnííñevu ditye iwáájácuki. Áánetu teene imíllétúmedívú tsá dibye bóhówájcaáyoityúne. Tsáijyu múu áyánévu ditye wáájácúroné muurá íllure dojtúcúibye diityédítu. ¹³ Ehdu néénéllii muurá o úwaabóné tsíeménéhjitu ó úbállehíjcyáhi. Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé ícyahíjcyá lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyúmíjúcoorómé ícyahíjcyá ájtyúmítúmeúvúdu. ¹⁴ Ehdu ícyahíjcyámé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpí Itsaía íllu néhdújuco:

Uwáábó lléébójúcoorómé tsá cáhcújtsóityúne. Áhdure íajtyumíjúcooróné tsá ditye wáájácúityúne. ¹⁵ Dityé íjtsaméí ímí néétúnéllii tsá ditye ímíñeúvú lléébohíjcyatúne. Aame ícyahíjcyá wáájácúmeítyúmé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu. Aaméjiiiva tehdu óhdi íjyácutúmekéjii ó ímíjpyetétsóiyáhi.

Ehdúu neebe Itsaía.

¹⁶ Áánetu ihdyu ímí ámuha melléébónéllii tsúúca méwajácú iiná tene nééiyóne. Áhdure muurá ámuha maájtyumíne tsúúca méwajácú iiná íjcyane. Áánéllii ihdyu méimíjyúú téeneri. ¹⁷ Muuráhjáa éíjyúúvú íjcyame Píívyéébé ihjyú uubálle múnáama tsijtye Píívyéébeke úráávyehíjcyámé imíllehíjcyará íajtyumíne íñe ícyooca tsúúca ámuha maájtyumíne. Áronáacáa tsá téijyu diityédívú tene ajtyúmídú néétune. Áhdurée imíllehíjcyarómé illéébone íñe ícyooca ámuhákye o úwáábohíjcyané uwááboju. Áronáacáa tsáhái téijyu tene bóhówáávetúne.

*Tsaapi bájtsónetu úwaabóné Jetsóó bóhówajtsóne
(Mc 4.13-20; Rc 8.11-15)*

¹⁸ Cáhawáa ímíñeúvú meíjtsó bajtsó múnáajpidítu íjcyané uwááboju iiná nééiyóné o bóhówajtsóne. ¹⁹ Muurá níjkyéjiri íjcyabe Píívyéébé avyéjutu íjcyané uwááboju tsaate lléébójúcooróné Naavéné diityédívú mútátsohíjcyáhi. Aane nééiyóné eene juuváj pñnévúhjáa dójcoúhjí coomímú méhdojéne. ²⁰⁻²¹ Áánetu teene illéébone tsúúca ímí úraavyéjúcoorómé páhdúváré néené mávaríjchojúúne íjcyanéhjí íáábucújúcoótúnetu ílluréjuco teene íhvejtsóne. Aane nééiyóné eene néwayúúnéhjáa íjcyátsihvu dójcoúhjí imíwu íñeróné núhbá allóócori chémene. Ehdu muurá patyéhíjcyané ímí cáhcújtsótúmema. ²² Áánetu tsaate tsúúca ímí téené uwááboju llééborómé mítyane íjí avyéjuríyé itsúúrámeíñéllii téneju

ábájíívehíjcyáhi. Aane nééiyóné eene tsuhjí pañévúhjáa dójcoúhjí ííñeróné illure dúhcúvaténe. ²³ Áánetu ihdyu ijcyámé tsaate teene illéébone cáhcujtsómé ímí tehdújuco úráávyehíjcyáme. Aame muurá eene imíwuúhjáa ííñuji nétsihvu dójcoúhjí ííñedu. Áámedítýú ijcyámé tsaate éhniíñevu ímí Píívyéébeke úráávyehíjcyámé eenéhjáa teene trígóhiibáné imíwu píívyene mítyane néévadu néémeé. Áánetu ijcyámé tsaate ihtsútáwu ímí Píívyéébeke úráávyehíjcyámé eenéhjáa lííñevúré néévahiibájídú néémeé. Áámedítýúí muurá ijcyámé tsaate diityé lííñevúréjuco úraavyémé eenéhjáa máihtsúnéré néévahiibájídú néémeé. Ehdúu Jetsóó bóhówajtsó bajtsó múnáájpidítýú íjcyáné uwááboju.

Trígójí pañé bíívatu íjcyáné uwááboju

²⁴ Téhdurée tsiíñe úwááboobe tsaapi íúmihe bájtsónetu. Neebépeé:

—Muurá Píívyéébé avyėjú tsaapíhjáa íúmihe bájtsojédu. ²⁵ Dibyéhjáa íbájtsójéne óómíñe déjuvu tsaapi dííbyeke múnáátsohíjcyaa be bájtsojé bííva trígo díbye bájtsóné raahóri. ²⁶ Aanéhjáa keemévé teene ímiááné ikyéémévéne nééváné tujkéveriye. ²⁷ Aanéhjáa diibye tépallí aabájáábé únú múnáa íúújéjéne nées dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ááneráhjáa ímiáánéré méúmihe mebájtsónáa ¿kiátú íjcyane bííva ííñe tééne raahóri? ²⁸ Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Tsaapíubá oke múnáátsohíjcyaa be ehdu meenúhi. Áánéllíhyéhjáa neéme dííbyeke:

—Cána muha mewáámíuki. ¿Mityá óvíi íjcyáne? ²⁹ Ehdúhjáa ditye néénéllíi neébe:

—Tsáhaá. Muurá ámuha teene metábáhcyóhajchíí bajtsóháñé ámuha métútávájtsóóhi. ³⁰ Áánéllíi ihdyu óvíjyucóí meihvéjtsoíñe tsanéécú ikyééméveki. Tsanééréi teene ímiááne néévá maááhívétsócooca ámúhake ó neé ámuha metábahcyóné pájtsuuhójí mechíjchu mecóvájtsoki. Áánetu ihdyu ímiááne maááhívétsóne ímíñeúvú mepícyoóhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó tsaapi íúmihe bájtsónetu.

Mojtáátsa neeváúwúutu íjcyáné uwááboju
(Mc 4.30-32; Rc 13.18-19)

³¹ Áhdurée tsiíñe úwááboobe ‘mojtáátsa’ némeíñe uméhetu. Neebépeé:

—Téhdure idyé muurá Píívyéébé avyėjú éhne múúne ‘mojtáátsa’ némeíñe neeváúwu tsaapi bájtsone ííne imíjyaú ávyetá mityáhé kéémevédu. ³² Muurá panévá neváúúne lííñevúré íjcyáróúwúutu ííñe keemévé panévá bajtsóhééne éhniíñevu

bájú uméhedúhe. Ááhé pañévu muurá wahpéjté ijcyóváhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó mojtáátsáhetu.

Pááá ooríhotu íjcyáné uwááboju
(Rc 13.20-21)

³³ Téhdurée pááá ooríhotu úwááboobe nééhií:

—Muurá tsáápille harínállíjyutu pááa imyéénúcooca áyánéwu tééné ooríhotu pícyooróné páneeréjuco óórichódú idyé teene Píívyéébé avyéju.

Jetsóó úwaabóné tsíeménéhjitu úúbálléhjycyáne
(Mc 4.33-34)

³⁴ Ehdúu Jetsóó tsíeménéhjitu iúúbállénej tééveri

úwáábohíjcyá míamúnáake ímíñéúvú iwáájácútso ìná úwááboju nééiyóne. Tsáháa díbye pevénéré úwáábohíjcyatúne.

³⁵ Ehdúu úwáábohíjcyaaabe Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíhjáa íllu néhdújuco:

Muurá tsíeménéhjitu o úúbállénej tééveri ó waajácútsoó táuwaáboju ìná nééiyóne. Muurá ó bóhówájtsoó íñéé ííñújima páneere Píívyéébe ípívyéjtsóijyújuco íjcyáronéhjí múha wáájácútunéhji.

Ehdúhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi néhdújuco Jetsóó úwáábohíjcyáné tsíeménéhjitu.

Bíivátú íjcyáné uwááboju Jetsóó bóhówajtsóne

³⁶ Átsihdyúu ílluréjuco míamúnáake ípítyájcóne díbye ááhívu pééneé. Áhullévúu muha dííbyeke menééhií:

—Áyu cána múúhadívú bóhowájtso úmíhé pañe bíiva íjcyánetu íjcyáné uwááboju ìná nééiyóne. ³⁷ Áánéllíhyée múúhakye neébe:

—Eene ímiá bájtsó bájtsóobe muurá oo Míamúnáajpidívúu o ípívyééveébe. ³⁸ Áánetu teene úmíhe ‘páneere ííñújiri míamúnaa íjcyane’ nééiyóne. Muurá eene ímiá bájtsó Píívyéébé avyéjújte íjcyane nééiyóne. Áánetu bíiva ‘Naavéné icyánéjcuriyé íjcyáné míamúnaa íjcyane’ nééiyóne. ³⁹ Áánetu eene tépallí múnáajpikye imúnáajtsóne bíiva bájtsóobe muurá páñetu díibye Naavéne. Áánetu ‘íñe ííñújima páneere ílluréjuco níjkévaíñé’ nééiyóne eene bajtsóháñe ááhívétsómeíñe. Áánetu díitye eene bajtsóháñe ááhívétsómé ‘níjkyéji múnaa íjcyane’ nééiyóne. ⁴⁰ Muurá éhne múúne úmíhé pañe bíiva mepíhñune mecóvajtsódú pajtyeíñe díitye Naavéné icyánéjcuéjtéma. Aame wágóóóveé cúújúwá pañévu íñe ííñújiri múhdurá míamúnaa ícyahíjcyáné díityémá níjkévaóóca. ⁴¹ Muurá Míamúnáajpidívúu o ípívyééveebe ó táúhbaá tahñéjté níjkyéji múnáake dítye íhdyúétsihvu ípíhjúcu díitye ímítyúmeke

táavyéjújétké ímítýúnejcúvú íbúwátsohíjcyámeke. ⁴² Áameke cúújúwá pañévú ditye wájojcómé tééwá pañe íjcyame íhwáñeene ííhdóne taá íícúbáhrámeíñeri. ⁴³ Áánetu ihdyu Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyámé dííbyé avyéjú pañe íjcyame cádiúcúnuú éhne múúne nuhba cóójeppi ájchúcunúdu. Aane ihdyu óvíi ámúhadítýú lléébome icyáhácújtsóne tehdu ijcyáhi.

Ímíwu nééné tsíeménetu íjcyáné uwááboju

⁴⁴ Téhdure idyé Píívyéébé avyéjú ílluú:

—Tsaapi tsátsii ííñújí pañe ávyétá mityáné wájýúmeíñé tsíeméné íájtyumíné tétsihvúré íhvéjtsoíñúhi. Ááneríi íímíjyúúvéne páneere ítsíeméné íñáhjíhénúne dsíídsima tétsii ííñúji áhdoobe íiyéjucó téénema íjcyaki.

Ímíwu nééné neewáyutu íjcyáné uwááboju

⁴⁵ Téhdure muurá Píívyéébé avyéjú éhne múúne tsaapi náhjíhe múnáajpi ímíwu nééné newáyúúné mityane áhdótsámeíúhjí néhcohíjcyádu. ⁴⁶ Aabe muurá tsau íájtyúmícooca páneere ítsíeméné íñáhjíhénúne dsíídsima teeu áhdóhi.

Tsínucóóhotu íjcyáné uwááboju

⁴⁷ Téhdure Píívyéébé avyéjú éhne múúne tsíínúúri amómeke meújcuđu. ⁴⁸ Muurá múúne tsínú múnáa ítsínúúmeke técoohóríyé téhí úníúvú ítsájtyéne píhcyú ímíá amómeke. Áánetu doorátujtéke ílluréjucó ditye wámíúúne. ⁴⁹ Ehdu muurá pajtyéíñe míamúnáama Píívyéébe páneere ííñúji níjkévátsocooca. Muurá níjkyéji múnáa dówajcároó ímíáamedítýú ímítýúmeke. ⁵⁰ Áameke cúújúwá pañévú ditye wájojcómé tééwá pañe íjcyame íhwáñeene ííhdóne taá íícúbáhrámeíñeri.

Béhnéma tsúúcaanéécú ímíwu nénéécutu íjcyáné uwááboju

⁵¹ Ehdúu Jetsóó íúwáábóné níjcautu néé múúhakyé:

—¿A ícyooca ámuha melleebójucóó íñá nééíyóné o úwáábohíjcyáne? Áánéllihyéé muha menéé:

—Ééé Ávyéjuúbej, ímí muha melleebó ícyooca íñá tene nééíyóne.

⁵² Áánéllihyéé neebe múúhakyé:

—Muuráhjáa tujkénúene Píívyéébé taúhbaju úwáábohíjcyámema ícyooca tsúúca íjcyáné míñéécú uwáábó íhdéénema béhne Píívyéébé avyéjuto íjcyane. Aane muurá teene íhdéene Píívyéébé waajácúháámí pañe íjcyáhi. Áánetu íñe béhne ámúhadívú ó bóhówátsohíjcyáhi.

Jetsóó Natsaréri úwaabóne
(Mc 6.1-6; Rc 4.16-30)

⁵³ Ehdúu Jetsóó tsíeménéhjitu iúúbállénej tééveri iúwaabóné nijkevádú muha mepéé tétsihdyu. ⁵⁴ Aamée muha méúújeté Natsaréevu dibyée píívyécoomívu. Áíjyúu idyé úwaabójúcoobe tétsíi múnáake pihcyáávéjá pañévu. Áábedíi iúllévenúne néjcatsímye:

—¿Aca kiátú aabye iújcúné waajácuri panévare méénuráityúronéhjí méénuhíjcyáhi? ⁵⁵ ¿Aca tsá éhne aabye úméhewááné wákimyéi múnáájpi hajchi íjcyatúne? ¿Aca tsá éhne tsíju Maaríá íjcyatúne? Muurá dííbyé nahbémú Jacóóboo, Jotséee, Tsimóoo, Jóódaá, éhdume. ⁵⁶ Áhdure muurá íñaallémú íchihyi. Aabéjii muhdú ¿kiátú waajácú ehdu nénehji múu méénune?

⁵⁷ Ehdúhjáa dííbyedítýú íñéene tsá ditye cáhcútsohíjcyatú dibye diityéké úwáábohíjcyaróne. Áámekée neébe:

—Tsiytye muurá ihdyu avyéjuullé Píívyéébé ihjýú uubálle múnáájpiíkye. Áánetu ihyájkímú íjcyarómé tsá ávyejúúllétú dííbyeke.

⁵⁸ Ehdúu dííbyeke ditye cáhcútsohíjcyatúnéllii tsá éhnííñevu dibye méénújúcootú méénuráityúronéhjí tétsihvu.

14

Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsíjivéne
(Mc 6.14-29; Rc 9.7-9)

¹ Aanéhjáa dííbyedítýú tsaate úúballé Gariréá íñújí avyéjuube Heróódeke. ² Áánélliihyéhjáa neebe iúnú múnáake:

—Tsáíjyu múune tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiíñe bohííhi. Téénéllii muurá eene piivyéteebe méénuráityúronéhjí imyéénune.

³ Diíbyée muurá Heróódé nééjuri dsíjívetsómé Jóáakeé. Muuráhjáa dííbyedívú iékéévetsóne úwááñéhiyi íchíjchútsóóbedívú cuvéhoojánútsoóbe. Ehdúhjáa méénuube íñahbe Perípé taaba Herodíá dííbyemáyéjuco íjcyalle nééjuri. ⁴ Diíbyéhjáa Heróódeke illu nehíjcyabe Jóáa íñáhbé táábama dibye íjcyánetu:

—Tsá muurá tene ímityú díñáhbé táábake u táábaváne.

⁵ Ehdúhjáa dibye nehíjcyáné hallútú imílléroobe téijyuréjuco idsíjívetsóné dííbyeke. Áronáacáhjáa nuhnévebe Píívyéébé ihjýú uubálle múnáajpi dibye íjcyane iwáájácúne míamúnaa dííbyeke ávyejúúllehíjcyánéllííhye. ⁶ Áíjyúhjáa ítsímávajcóójí úújeténéllii diíbye Heróódé wáñehjívatéhi. Áané pañéhjáa

ídsídúelle Herodíá ajoyúwá wahtsí pámeere úúbámyé úmíwávu. Aanéhjáa dííbyeke ávyéta ímí pájtyéneri ímíjyúúveebe mítyane. ⁷ Áánéllihyéhjáa díílleke neebe iná dille dííbyeke táúmeíñevu iájcuíñé ímiáané állítyuubére. ⁸ Áánéllihyéhjáa tsíju úwaabódújuco dille néene dííbyeke:

—Ó imíllé oke u ájcune tsojtsó múnáajpi Jóáá níívaúvú bohtájiri.

⁹ Ehdúhjáa dille néene kímóhcó dííbyeke pajtyéráhi. Áronáacáhjáa iállítyúné dibye néene pámeere dííbyé uubámyé lléébójúcóónéllii tehdu méénuúbe. ¹⁰ Aabéhjáa tsúúca tsaatéké wallóó diibye Jóáa cúvéhóójari íjcyáabeke ditye ikípíyúúcuté íhñíwau. ¹¹ Ahdújucóhjáa péeme ikípíyúújúju tsívane bohtájiri. Ááuvúhjáa ajcúme díille bád síjcájake. Ááuvúhjáa ájculle tsíjjuke.

¹² Áánéllihyéhjáa dííbyeúvú mamýémú tsááme dííbyeúvú ítémeho iújcúyéne cuuúhi. Átsihdyúhjáa Jetsóo éllevu ipyééne úúballémé ehdu Jóááke tene pájtyene.

*Majcho mítyámedívú Jetsóo úújetétsóne
(Mc 6.30-44; Rc 9.10-17; Ja 6.1-14)*

¹³ Átsihdyúu muha mepéé mñneri tsíhyullévú múha íjcyátúhullévú múúhaye meíjcyároki. Áronáacáhjáa tsúúca míamúnáa waajácújucoó kiávú muha mepééneé. Áhullévújucóhjáa ditye péécunúné íjchityu pacóómivá múnaáre. ¹⁴ Aanée téhullévú muha meúújeténáa mñné pañétú Jetsóo íjchívyeebe ítécunú tétsihyíjuco míamúnáácobaúvú íjcyane. Áámedíi ídáátsóvéne bóhíitsoobe chéméméhjikéhjáa ditye tsájtyémeke. ¹⁵ Áíjyúu tsúúca cúvéhréjuco tene néénéllii muha menéé dííbyeke:

—Tsúúca cúvéhréjuco teene múubará íjcyátútsihyi meíjcyánáaáca. Ílluréjuco walló íjtyéke íchííj píhírí íjcyájáhji múnáadítýú tsíeméné iújcune ditye imájchoki. Muurá tsá imájchoma ditye íjcyatúne.

¹⁶ Áánéllihyée neebe múúhakey:

—Ívéémekéami ó wáalloój. Ámuháyé bo mémajchótsoj.

¹⁷ Áánéllihyée muha menéé dííbyeke:

—Áronáa méhdi tsáhojtsíhovaré páahóónema míítyétsiye amóóbemútsi.

¹⁸ Áánéllihyée neebe múúhakey:

—Áyu cána metsívaj.

¹⁹ Ehdúu múúhakey íñéene diityéké neebe ditye iáhcúbaki. Átsihdyúu teene páahóóné amóóbemútsima íkéévéne téhdújtsóobe Píívyéébeke cáamevu icyárúúvénema. Áánemáa

teene idyóhdáhínunévú múúhakye dibye ájcune muha méwajtú pámeekére. ²⁰ Aanée muha memájchónetu pámeere méoovéhi. Áánetúu coéváné 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe. ²¹ Aamée eene diityémá muha memájchome wajpíímúré 5,000-meváubáhjáa walléémuháñema tsiime éévemeityúrónáaaca.

Nújpácýó hallúrí Jetsóó úllene
(Mc 6.45-52; Ja 6.16-21)

²² Áané boonétúu Jetsóó múúhakye néé muha dííbyé ihde míneri mepájtye tsíñejcúeúvú dibyéi míamúnáake pítýájcóné hajchóta. ²³ Aabéhjáa diityéké ipítýájcótsihdyu péé iye múha íjcyátúhullévú cámeháúvú Píívyéébema íihyúvaki. Aabéhjáa íjyunú téhullévu. ²⁴ Áánáacáa muha tsúúca pínééuríjyucó meíjcyánáa ávyetá ihnáhó kíjyébama nohji múúhakye wájojchí. ²⁵ Aaméikyée muha mepéépíñáa cóójí pañévú diibyéhjáa Jetsóó tsájucóó múúhá tujkévetu nújpácýó hallúrí úlleebére. ²⁶ Áábekée muha maájtyúmíne meíllityéne menéjcatsíhi:

—¡Áyúúj, naavénécobáubá bo eene aabye tsáá métujkévetuj!

²⁷ Árónáacáa neebe múúhakye:

—¡Méíllityedíñe, oóre!

²⁸ Áánélliihyée Péédoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, áyu cána ímíáané diibyéjucó u íjcyáhajchíí o péé diéllévu ehdu nújpácýó hallúri.

²⁹ Áánélliihyée neébe:

—Cáhawáá dichaj.

Ahdújucóo Péédoro mínetu nítyeíñúné nújpácýó hallúri úlleebéré dííbye éllevu. ³⁰ Árónáacáa kíjyeba ávyetá ihnáhó néeneri iíllityéne ílluréjucó dibye búuuvéne. Aabée dííbyedi wáníjcyámeíbyé néehí:

—¡Ávyéjuúbej, oke ihdyu pájtyetétso!

³¹ Áánélliihyée íhyójtíitu iékéévéebeke neébe:

—¿Aca íveekí tsá oke ímí u cáhcújtsotúne?

³² Aamútsíi mííne pañévú úcáávénáa tsúúca kíjyeba íhvetéhi.

³³ Áijyúu pámeere téémí pañe muha meíjcyame Jetsóó lliíñévú memíhmóúbáne menéehí:

—Ímíáánéjucóha ihdyu Píívyéébé Hajchi uú.

Chéméméhjike Jetsóó bóhñtsóné Genetsarée iíñújiri
(Mc 6.53-56)

³⁴ Ehdúu muha úneu mepájtyeme méúújeté Genetsarée iíñújivu. ³⁵ Aanée tétsíi múnaa Jetsóoke iwáájácúne úúballé pahúllevaré téené iíñúji múnaake. Aamée tsívahíjcyá

chéméméhjike dibye ibóhíitsoki. ³⁶ Aamée dííbyeke née íwajyámúubávúré dibye idyómájcótso ibóhíiki. Ahdújucóo ímiáané dííbyeke íwajyámutu dómajcóméjuco bóhíhíjcyáne.

15

Ímichi ñná míamúnáake tútávajtsóne
(Mc 7.1-23)

¹ Áhdurée tsáijyu Jerotsarétu paritséómuma taúhbájú uwáábojte Jetsóo éllevu itsááne née dííbyeke:

—¿Aca íveekí dímamýmú tsá méénuhíjcyatú méihde múnáaúvúu úwáábohíjcyádu?

² Tsá muurá ditye nítyámeíhíjcyatú imájchóíñé ihde Píívyéébé úmíwávú múúne meímíbájhómeíñé meméénune.

³ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Árónáa muurá téhdure Píívyéébé taúhbaju néene tsá ámuha melléébohíjcyatú ámuháyé meípívyéjtsóné uwááboju ámuha meúráávyehíjcyánéllíihye. ⁴ Muurá dííbyé taúhbaju néehíi:

“Ámuháj caánímuke múu iwájyúne avyéjuulléhi. Áanetu íllure cáánímuke tútávátsohíjcyámé ihdyu óvi dsíjivéhi.” ⁵ Ehdu muurá tene néerónáa ámuha tsíñejcúvúré meúwáábohíjcyáhi.

Muurá ámuha ménehíjcyá tsaapívá cáánímútsikye ípíaabóné íimíllétúhajchíi nééiyóne: “Tsá o píívyetétú ámúhtsikye o píaabóne. Muurá ámúhtsikye o píáábóiyódú íívane Píívyéébekéréjuco o íicuvéne.” ⁶ Aanévá ehdu íhjíyúváróóbé

hallúrí tsá ñná íjcyatú diityétsikye dibye píáábótúrónáaaca. Ehdu muurá ámuha meúwáábohíjcyáhi. Aame muurá ámuha Píívyéébé taúhbaju íllure méwaagóohíjcyá ámuháyé meípívyéjtsóné uwááboju ámuha meúráávyehíjcyánéllíihye.

⁷ Ímiáámeúvúdu ámuha méícyahíjcyá bañú múnáa ámuha meíjcyame. Muuráhjáa ímiáánéjuco Píívyéébé íhjíyú uubálle múnáajpi Itsaía ámúhadítýú nééneé:

⁸ Íjtye oke ávyéjútsohíjcyará hállúéjuriye. Tsá ávyeta íííbúuri oke ditye ávyéjútsohíjcyatúne. ⁹ Íllure íállíñe oke durúvahíjcyáme. Aame íiye ípívyéjtsóné uwáábojúúné úráávyehíjcyá pánehjídú tátyaúhbajúúné úráávyéúvúdu.

¹⁰ Ehdúu íñétsihdyu Jetsóo tsiíñe pámeere tétsii íjcyámeke néehíi:

—Ímíñeúvú mélleebúacunúco ñná nééiyóné ámúhake o nééíñe ámuha mewáájácuki. ¹¹ Muurá panévaré míamúnáa óóvene tsá diityéké tútávajtsotúne. Muurá ihdyu diityé íííbúwá déjúcotúré ímítýúné íjtsaméi tsááne diityéké tútávajtsóhi.

¹² Ehdúu dibye néénéllii muha dííbyeke menéehíi:

—¿Aca ú waajácurá eene ehdu u nééne aatye paritséómuke ávyéta tsáriyé pájtyene?

¹³ Áánélliihyée neebe múúhakyé:

—Muurá múúne úmihé pañétú mépée mebájtsótúné uméhé ííñehe metábahjyúcúne méwaagóóhi. Ehdu muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Lihíyó avyéjúeje íjcyatúmé ímítyú ícyahíjcyámé wágóóóveéhi. ¹⁴ Áeméjité íjcyámedi tsá meíícúvéityuróne. Muurá éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu tsá ditye wáájácúmeityúne. Muurá tsahdúré hállúvatúmé íjcyame tsátyéjcatsíyómé tsaméhíjjuco áákityéiyóné wáhyéju dííváné pañévu. Ahdu muurá díitye. Ehdúu Jetsóó nééhií.

¹⁵ Átsihdyúu Péédoro néé dííbyeke:

—Áyu cána bo múúhadívú bóhowájtso peiyené u nééne uwááboju ñná nééiyóne.

¹⁶ Áánélliihyée neébe:

—¿Aca ihdyu eene ámuha meíjcyarómé tsá mewáájacutú ñná tene nééiyóne? ¹⁷ Muurá panévaré meóóvehíjcyanéhjí pevénéré méjpiítyu pajtyéhi. ¹⁸ Áánetu ihdyu míamúnáá íííbúwá déjúcoturé ímítyúné íjtsaméí tsááne díityéké tútávajtsóhi. ¹⁹ Muurá díityé íííbúwá déjúcotu ichívyehíjcyáné panévaré ímítyúné íjtsaméí ílluúne: Ditye dsíjívétsócatsíhíjcyanéhji, ditye ihdícyámema dómácócatsíhíjcyanéhji, ditye nánícyatsíhíjcyanéhji, ditye állícyatsíhíjcyanéhji, ditye tsíjtyedi néhni íhjúvahíjcyanéhji. ²⁰ Énehji ihdyu díityéké tútávajtsóhi. Tsá eene Píívyéébé úmíwávú ímíbájchoméiyóné íhyójtsine níjtyámeityúmé májchone díityéké tútávajtsótúne. Ehdúu Jetsóó néé múúhakyé.

Tsííñé ííñújí múnáalle Jetsóoke cáhcujtsóne
(Mc 7.24-30)

²¹ Átsihdyúu muha mepéé Tííroó, Tsidóoo, íjcyácoomícyú íjcyáné ííñújivu. ²² Átsihyíhjáa íjcyalle Canáa múnáalle Jetsóo éllevu tsáá íllu wáníjcyámeíllére:

—Ávyéjuúbej, Dabíiúvúj tsíiménémúhaabe u íjcyáabej, óhdi ihdyu dídaatsóve. Ájyúwa naavéné ípañe íjcyalle ávyétá íhnáhó ícúbáhrámeíhi.

²³ Ehdúu dille néérónáa tsá díbye ñná néétu díílleke. Áánélliihyée muha dííbyeke menééhií:

—Áálleke píáábó dille íóómiki. Íjyévé medéjutu wáníjcyámeílléré tsááhií.

²⁴ Áánélliihyée neébe:

—Tsáháa tsíjtye múnaa jodíómú íjcyátúmeke o piáábo o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe oke wallóó ijraéémuke o piáábo éhne múúne obééjámú mújtdadu néémeke.

²⁵ Ehdúu Jetsóó néérónáa ídátsójkímyeílléré dííbyé lliñévu imímóúúvéne nééhií:

—ÍAvyéjuúbej, árónáa óvíjyuco ihdyu oke piáábo!

²⁶ Áronáacáa neébe:

—Tsá muurá tsaapi ítsíímedítyú majcho idyójtúcúne oohímeykééréjuco téénevu ájcúityuróne.

²⁷ Áronáacáa neéle:

—Ihdyúhde tehjúúcoóro, Avyéjuúbej. Áronáa muurá múúne oohímé íjcyarómé majchó íaabájajte májchónetu dójcónéwuúji.

²⁸ Áánéllihyéé neebe díílleke:

—Ímiáánéha oke, muulle, u cáhcujtsóhi. Ahdícyane ihdyu óví uke ó piáabóhi.

Ehdúu Jetsóó díílleke nééné tujkéveríhjáa tsúúca dííllé ajuwá bohíjucóóhií.

Páhduvaré nééne chémeháñeri chéméméhjike Jetsóó bóhiĩtsóne

²⁹ Átsihdyúu muha tsiíñe Gariréa unéuvu mepéeme tétsihvu meúújeténáa páhbaú hallúvú ácúúveébe. ³⁰ Áábedívúu idyé mítyane míamúnaa píhcyaavémé tsivácunú páhduvaré néeneri chéméméhjike: Úllétúméhjike, hállúvátúméhjike, íhjuvátúméhjike, pevéviiújí néméhjike, tsijtye tsííñéeméneri chéméméhjike. Áámécóbaúvukée bóhiĩtsohíjcyaaábe. ³¹ Áánerí míamúnaa ullévenúhijcyá eenéé íhjuvahíjcyatúme tsúúca íhjuvájúcoóneri, páviiújíi némehji ímíjpyeténeri, úllehíjcyatúmeé tsúúca úlléjúcoóneri, hállúvatúme hálluvájúcoóneri. Áánemáa duurúvámé muha mecáánívahíjcyaaabe Píívyéébeke.

Majcho mítyamedívú Jetsóó úújetétsóne
(Mc 8.1-10)

³² Ááné boonétúu Jetsóó múúhakyé nééhií:

—Mítyane ó ídáátsové íjtye tsúúca pápíhchúúj coojívájucu mééma íjcyamedívú imájchó óúúvéneri. Aane tsá o ímíllétú májchótúmeke o wállóóiyóne. Tsáijyu múu juuvávyuré chéméiyómé ájyáháñeri.

³³ Áánéllihyéé muha menéé dííbyeke:

—Áronáa ¿kiátú meújcúnetu mémájchótsóiyá áyámekéjííva múubará íjcyátútsihyi meíjcyame?

³⁴ Áánéllihyéé múúhakyé neébe:

—¿Aca múhduná méhdi majcho? Áánéllihyéé muha menééhií:

—Íjcyané 7-hova páahóónema áyánéwu amóme.

³⁵ Áánéllihyéee neebe diitye iáhcúbaki. ³⁶ Áánemáa teene páahóónema amómeke iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Átsihdyúu idyóhdáhinunévú múúhakyé ájcuube muha mewájtú diityéke. ³⁷ Áánée imájchóne pámeere tsaímíyé óóvénetu coéváné 7-rujtsíva. ³⁸ Áánée diitye májchome wajpíímúré 4,000-meváubáhháa walléemuháñema tsiime éévémeityúrónáaaca. ³⁹ Ehdúu imájchótsóné boonétú botsíi wálloobe diityéke. Átsihdyúu muha mǎneri mepéé Máádará cóómí ijcyáhullévu.

16

Paritséómuma tsadotséómú Jetsóoke néé méénúráityuróné dibye imyéénuki

(Mc 8.11-13; Rc 12.54-56)

¹ Ájyúu paritséómuma tsadotséómú tsáá Jetsóo éllevu. Áamée díibyeke imújtátsóro néé iévéhoowávú méénúráityuróné dibye imyéénuki.

² Árónáacáa neebe diityéke:

—Muurá cuuvé pañe níjkyeji tújpañúnetu ámuha méwaajácú tsíjcyooji ímí nééíñe. ³ Áánetu cúúvénetu teji tújpañúcooca ámuha méwaajácú téjcooji ímítyuj cóójí íjcyáiñe. Ehdú muurá ámuha ímiáámeúvúdú méwaajácú muhdú néjyju muhdíivané cóójí íjcyáiñe. Árome ¿íveekí tsá ámuha mewáájácútu okée iwálloone tsúúca ámúhakyé Píívyéébe páhduváré nénehji imyéénúneri úúballéjúcohijcyaróne? ⁴ Aame ámuha ímiáámejǎí ¿íveekí méimíllé méénúráityuróné o méénune téénetu oke ámuha mecáhcújtsokíjǎvari? Óví ihdyu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíi Jonáake pájtyedu nééne oke pájtyénetu ámuha méwaajácú ímiááné diibyéjuco o íjcyane. Ehdúu Jetsóó diityéke nééné boone muha diityédítýú mepéé tsiéllévúréjuco.

Paritséómú uwáábójutu Jetsóó ímamyémuke téíbúwajtsóne
(Mc 8.14-21)

⁵ Aamée únéú tsiñéjcuvu muha meúújetétsihvu méítsaavé múúha májchóhháa muha maábájjívéne. ⁶ Áánáacáa Jetsóó múúhakyé nééhií:

—Téííbúwá méíjcyaco. Méíícúvedí paritséómuma tsadotséómu éhné pááá ooríchori.

⁷ Ehdúu múúhakyé dibye néénéllíi muha ménéjcatsíhi:

—Méúbáhhjané médóviyíjcyó páááhóubaré metsívátúnéllíi ehdu meke neébe.

⁸ Ehdúu muha meíjtsámeíñé iwáájácúne neebe múúhakyé:

—¿Íveekí ámuha apááñeriyé méíjtsámeí memájchó mééma íjcyátúneri? Áánéllihyéha ihdyu tsá ímí ámuha oke mecáhcújtsotúne. ⁹ ¿Muhdú wáájacúpityúmé ámuúha? ¿A tsá ámuha mewáájacutú éhnée 5-hováturé páahóónetu 5,000-meváké o májchótsónetu pívárujtsívá pátyeevéne? ¹⁰ Áhdure ¿aca tsá ámuha meítsáávetú éhnée 4,000-meváké 7-hováturé o májchótsónetu múhdúrujtsívá cóeene meújcune? ¹¹ Aane ¿muhdú íivane tsá ámuha mewáájacutú tsíiñeriyé ámúhama o íhjúvaróné ámúhakye o nééneé: “Méíicúvedí paritséómuma tsadotséómu éhné pááá ooríchori?”

¹² Ehdúu dibye néénetu botsíi muha mewáájacuuvé ímiáané téénetu dibye múúhakye néétune. Ihdyúhacáa paritséómuma tsadotséómú uwáábó múhdurá nééne múúhakye mújtátsóiyónetu muha metéhmémeí dibye múúhakye nééneé.

*Péédoro néé mépájtyetéébé Jetsóó íjcyane
(Mc 8.27-30; Rc 9.18-21)*

¹³ Átsihdyúu muha ‘Tsetsaréa Pirípo’ némeí cóómí íjcyané íiñújivu meúújetétsihvu múúhakye neébe:

—¿Aca muubá o íjcyane míamúnáa óhdityu nehíjcyá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedítu?

¹⁴ Áánéllihyé muha menéehíi:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáava tsiíñe bóhiibe u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éjjuúvúu ícyahíjcyámé Píívyéébé ihjúu uubáalle múnáadítu Eríaa, Jeremíaa, íjcyámútsidítu tsaapi u íjcyane.

¹⁵ Ehdúu muha menéénéllii múúhakye neébe:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menéehíi?

¹⁶ Áánéllihyé Péédoro néehíi:

—Muurá uu Críjto míamúnáake u pájtyetétsoobe ímiáábé Piivyéébé Hajchi.

¹⁷ Áánéllihyé neébe:

—Tehdújuco, maímijyúhde tsáma uu Tsimóó Jonáa hajchi u íjcyáabe. Óvíi Píívyéébe uke píaabóhi. Tsá muurá míamúnáa uke túkévéjtsóneri ehdu u íhjúvatúne. Muurá ihdyu níjkyéjiri íjcyáabe Llihíyóré uke túkévéjtsóneri ehdu ú íhjúváhi.

¹⁸ Áábeke téhdure uke o néé Péédoro dimyéme íjcyane ‘nééwayu’ nééiyóne. Muurá nééwayu ñná wááótuúdu u néébe ú íjcyáa múhdumé oke cáhcújtsómedítu ímichi ídyéjúcóejpi. Áánéllii muurá tahñéjté íjcyámeke tsá ñná muhdú méénútyuróne. Muurá dsíjivéjúcoorómé tsiíñe bóhiíhi. ¹⁹ Áhdure uke ó picyóó dijtyééveri míamúnáa iwáájacu muhdú níjkyéjiri íjcyáabe Píívyéébé avyéjúejte íjcyaiñe. Aane íñe íiñújiri múhdurá

Ícyahíjcyáné míamúnaa díuwááboju cáhcújtsotúmé tsá téénéejte íjcyatú níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe néhdújuco. Áanetu teene cáhcujtsómé ímí ícyahíjcyámé téénéejte íjcyá dííbyere néhdújuco.

²⁰ Ehdúu íñééné boone múúhake neebe muha muuca meúúballétu ímiááné diibyéjuco Crijo mépájtyetétsoobe díbye íjcyane.

Ídsíjiveíñé Jetsóó úúballéne
(Mc 8.31-9.1; Rc 9.22-27)

²¹ Átsihdyúu múúhake úúballébe muhdú Jerotsaréevu péébeke túkevétsojtémá llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame ícúbáhrané níjcautu dííbyeke dsíjívétsoíñe. Ároobe 3 coojívatu tsiíñe íbóhííñé úúballébe. ²² Áánéllihyé Pééodoro múúhadítú idyówajcáróobeke néehí:

—Tsáha Ávyéjuúbej, kí Píívyéébe íjcyánáa íná uke pájtyeéhi. Tsá íná uke pájtyeítúne.

²³ Ehdúu Pééodoro néérónáa Jetsóó íllure dííbyeke uhbáhi. Neebépeé:

—¡Díhne óhdityu Náve Naavénej! ¡Iijyévéne oke u túhútsohíjcyáne! Muurá míamúnáa íjtsaméiyé dípañe íjcyánéllii tsá u wáájacutú muhdú Píívyéébe óhdityu íjtsámeíñe.

²⁴ Átsihdyúu neebe múúhake:

—Tsaate oke íuraavyéné ímillémé óví ímillédú ícyahíjcyánetu ííhveténe úraavyé wáju méityú mére ícúbáhrámeiyóné pañe.

²⁵ Muurá ímillédú ííñújiri íjcyáiyóneriyé tsúúrámehijcyámé tsá pájtyetéityúne. Áanetu teene ííhvétsoone ookéréjuco ímí íuráavyéíñeri tsúúrámehijcyámé pájtyeteéhi. ²⁶ ¿Aca íínetú meke píáábóiyóné tsáijyu múu mewágóóóvénaa mítyane meéhneváne? ¿Mityá íjcyáné tsane mepájtyetéiyóné ehnííñevu tsaímíyé meíjcyáiyónej?

²⁷ Muurá oo Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe Llihíyó avyéjuma ó tsaá dííbyeéjte níjkyéji múnáama. Áijyu muurá pámeere újcuú muhdú ícyahíjcyáne áhdo. ²⁸ Muurá ímiááné ámúhadítú tsáhái tsaate dsíjívéityú táavyéjú bóhówaavéné ájtyúmitúme. Ehdúu Jetsóó néé múúhake.

17

Jetsóó tsíhdyúreevéne
(Mc 9.2-13; Rc 9.28-36)

¹ Átsihdyúu 6 coojívatu tsajtyéébé Pééodoro, Jacóóboo, íñahbe Jóááa, éhdúmeke cámeébaúvú múha íjcyatúhullévu.

² Áhullévúhjáa diityédívú tsíhdyúreevébe. Íhyúmíhjáa ajchúcunú cóojíjepi nuhba ajchúcunúdu. Áhduréhjáa

íwajyámú ávyeta cádiúcunú peetédu. ³ Áánaacáhjáa Moitséee, Eriáa, íjcyamútsí dííbyedívú bóhówáávémútsima ihjyúvaábe. ⁴ Áánéllihyéhjáa Péédoro nééhií:

—Ávyéjuúbej, ¡Maímijyu ihdyu mee íchihyij! Ahdícyane u ímílléhajchíí metsu meméénu 3-wawa nújuwááné dihñéwaa, Moitséee éhwaa, Eriá éhwaa, éhdune.

⁵ Ehdúhjáa Péédoro ihjyúvánáa ojtso ávyeta ájchúcunúné diityédívú niityéhi. Áané pañétúhjáa Píívyéébe nééhií:

—Áánu muurá Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó imíjyúúhií. Áábeke ihdyu tsáma méllééboco.

⁶ Ááneríhjáa mítyane iíllityéne íhvóhobáme. ⁷ Áánéllihyéhjáa Jetsóó diityéké dócárájcoobéré nééhií:

—Méíllityédíñe. Méíjyocúúve.

⁸ Ahdújucóhjáa íjyocúúvéne tsiíñe ditye ítérónáa tsáhájucu múha íjcyatúne. Iiyéjucóhjáa Jetsóó tétsihyi.

⁹ Ehdúhjáa diityédívú itsíhdyúréevéne oomívú diityéké neébe:

—Tsáma méúúballedíñeí muucá íñe ámuha maájtyumíné Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe o dsíjívvebe tsiíñe o bóhíítúné hajchóta.

¹⁰ Áánéllihyéhjáa nééme dííbyeke:

—¿Ácooca muhdú íivane taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Eriáva tsiíñe bóhówááveíñé míamúnáake pájtyetétsóiiibe bóhówááveíñé íhdéwu?

¹¹ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ééee, ímiáánéjucóhdée tene némeíñé Eriá bóhówááveíñé míamúnáake pájtyetétsóííbyé úmíwari díbye diityéké íhdénu dííbyema. ¹² Ahdújucóo muurá díbye bóhówaaavéné tsojtsó múnáajpi Jóáa eenéee Eriá díbye íjcyane némeííbye. Áróóbekée muurá míamúnáa ávyejúúlletúmé múhdurá dáríívehíjcyá mújyú ookéréjucu Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébeke idyáííveídyu.

¹³ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu botsíi diitye 3-meva waajácú tsojtsó múnáajpi Jóááúvudítýú díbye nééneé.

*Méiváteri chéméébeke Jetsóó bóhítsóné
(Mc 9.14-29; Rc 9.37-43)*

¹⁴ Aamée tsúúca tsiíñe wajtsí múúhadívu.

¹⁵ Áánaacáa tétsihyi mítyane míamúnáa íjcyámedítýú tsaapi Jetsóó lliíñévu ímímóúúvéne neé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána ihdyu óvíjyucu hájchíwúudi dídaatsóveje. Mítyane ícúbáhrámeíhíjcyaaabe imyéivaténeri. Aabe ápíchó

áákityéhijcyá cúújúwá pañévu. Tsáijyu áákityéhíjcyaaabe téhí pañévu. ¹⁶ Aane íñe íjtye dímamýému éllevu díityévá óóma íbóhíitso o tsívároóbeke tsá ditye bóhíitsoótúne.

¹⁷ Áánéllihyée neébe:

—¡Juhúúj, múhduré míamúnaáhana ihdyu ímíááné ámuuha Píívyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íñe ¿múhachótá ámúhá muhduré o áábúctúne ámúhake o úwáábohíjcyáá ímíñeúvú ámuha mecáhcújsoki? Ehdúu múúhake íñétsihdyu neébe:

—Áyu cána bo íllevu metsívaj.

¹⁸ Ahdújucóo ditye tsájtyéébé pañe naavéné íjcyáábeke díbye úhbánetu díbye íjchivyéne. Ááné boonée tsúúca ímjpyetéébe.

¹⁹ Ááné boonétúu muha tsamééré meíjcyátsihvu dílbyeke menééhí:

—¿Aca íveekí tsá muha mepíívyetétú meíjchívyetsóné naavéneke eene u méénuhíjcyádu?

²⁰ Áánéllihyée neebe múúhake:

—Ámuha Píívyéébeke ímí mecáhcújsótúnéllíi tsá ámuha mepíívyetétú tehdíivane meméénúiyóne. Muurá ímíááneturé ámúhake o néé mojtáátsá neeváúwu áyá néérou muhdú kéémévédú ímí ámuha Píívyéébeke mecáhcújsoca muurá cámehbáú íñeyá tsíhtsihvu ámuha menééjuri. Ehdú ímí Píívyéébeke ámuha mecáhcújsoca tsá íñá ámúhadívú túhúúityuróne. ²¹ Muurá ihdyu téeméjpiikye mewáágóo májchotúme Píívyéébeke piáábó métáúmeíhi. Ehdúu Jetsóo néé múúhake.

Ídsíjiveíñe tsiíñe Jetsóo úúballéne
(Mc 9.30-32; Rc 9.44-45)

²² Áhdurée Gariréa íñújiri muha meíjcyánáa tsiíñe múúhake neébe:

—Míamúnáájpidívúu ípívyéévéébedívú muurá tsaapi ékéévétsoo ímítyúmeke. ²³ Áábeke ditye dsíjívétsoobe muurá 3 coojívatu tsiíñe bóhíhi. Ehdúu díbye íhjuváné ídátso múúhake pajtyéhi.

Duurúvájá wáábyuta pamévakeré ditye áhdotsóne

²⁴ Aamée Capenaóovu muha meúújeténáa duurúvájá wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámé tsáá múúha éllevu múúhake íáhdótsoki. Aamée Pééedoróké néé Jetsóodítyu:

—¿Aca tsá ámúhá avyējuube áhdóityú duurúvájá wáábyuta pamévare áhdohíjcyáne?

²⁵ Áánéllihyée Pééodoro néé díityéke:

—Ihdyúí áhdóííbye. Ehdúu ditye nééne Jetsóoke iúúbáalle Péédoro dííbye élleu tsájá pañévú úcáávérónáa íhdére népéjtsoobe dííbyeke:

—¿Aca muhdú ú ijtsúcunúhi, Tsímoj? ¿Muucá múúne áhdótsohíjcyámé ávyéjuchte? ¿A íiíñúji múnáakére? ¿Mityá tsííñé íiñúji múnáakej?

²⁶ Áánéllihyéé neebe Péédoro:

—Muurá múúne tsííñé íiñúji múnáakéré áhdótsohíjcyáme.

Áánéllihyéé Jetsóó néehíi:

—Aanéjii ¿muhdú tsííñé íiñúji múnáájpiubájíí ó áhdoóhi?
²⁷ Áronáa ihdyu o áhdotúné múhdurá ditye íjtsúcunútu cáhawáá pijcyúté úneuj. Aane u píjyúcúúbé ihjyú pañe tsaji dsíídsiji u ájtyúmijívú ú áhdóteé mééma tsamútsimájucó. Ehdúu Jetsóó néé Péédoróke.

18

Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé íhtsútuube diityédityú íjcyáiyóne

(Mc 9.33-37; Rc 9.46-48)

¹ Áijyúu muha Jetsóoke menéehíi:

—¿Aca caabyé múúhadityú íhtsútuube íjcyaa níjkyéjiri íjcyaaabe Píivyéébé avyéjuri muha meíjcyácoóca?

²⁻³ Áánéllihyéé tsííménéwúuke ipíúvávábeke múúháj piínévú ipícyóóne neébe:

—Ímiááné ámúhake o néé íjtye tsíime íinéikyé wáájacutúme íjcyadu ámúhá íjtsaméí cápáyóóvétúhajchíí tsá ámuha meíjcyáityú Píivyéébé avyéjúeje. ⁴ Muurá Píivyéébé avyéjúeje idáátsóméhjiúvú tsííméwuúmú íjcyadu néeme íjcyá íhtsútujte.

⁵ Muurá íñe áánu idátsó tsíímene íjcyadu táuráávyé múnaa idáátsóméhjiúvú néemeke íícúvehíjcyámé ookéjucó íícuvéne.

Tsaatéké ímityunévú meíbúwajtsóné ápíchó nééneé

(Mc 9.42-48; Rc 17.1-2)

⁶ Áánetu botsíi oke cáhcujtsómé idátsó tsííméwuúmúdúréi néemedityú tsaatéké ímityunévú íbúwátsohíjcyámekéubá múu apáhajchíí íjkyééháñetu néwáyúcobané íóhbañúmeke wájojcó móoá pañévú apíchó diityé úmíwa néené íhdétu. ⁷ Ííveekíami íñe íiñújiri ímityúme íjcyame ténejcúvú tsíjtyeke íbúwátsohíjcyaj! Árómeke ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíñe.

⁸ Ahdícyane ámúhá hojtsíneri ímityúné ámuha meméénuhíjcyáhajchíí múu kípíyújcúmeí téhojtsíji. Áhdure ámúháj tuhááñeri ímityúne élleu ámuha mepéhíjcyáhajchíí múu kípíyújcúmeí téjtuháji. Muurá ihdyu ímí ámuha

méijcyaá ámuháj piityu tsátsihjítsá ijcyájucóóturómé ámuha mepájtyetéhajchíjyu. Áánetu muurá idátsó ámuha méijcyaá ímí ámuháj piiháñe néerome múijyú áabatéityúnéj cuujúwá pañévú ámuha mewágóóóvéhajchíjyu. ⁹ Áhdure ámuhá hálluúneri ámuha maájtyumíné ímityúné meméénuhíjcyáhajchíí méwaagóó téuhji. Muurá ímí ámuha méijcyaá tsánejcúeúhji ijcyájucóóturómé ámuha mepájtyetéhajchíjyu. Áánetu idátsó ámuha méijcyaá tsaúúcuma ámuha meijcyarómé cúujúwá pañévú mewágóóóvéhajchíjyu.

*Obééjá mújtánetu ijcyáné uwááboju
(Rc 15.3-7)*

¹⁰ Áhdícyane tsá múu tsiíméwuúmú ijcyadu idáátsóméhjiúvú néené cahcújtso múnáake éhdiívalletúne. Muurá ijcyámé diityé tehméjté níjkyéjri múnaa Llihíyoma dííbyeke diityé hallúvú piááboju táumeihijcyáme. ¹¹ Muuráhjáa Míamúnáájpidívú o ípívyéévebe o tsáá ímityuháñe mújtátsómeke o pájtyetétsoki.

¹² ¿Aca tsáápí obééjámú 100-meva ijcyámedítýú tsaapi mújtaca tsá díbye ímunáajte 99-mevaréjuco ijcyámeke tsátsihvu ipícyóóne néhcóityuró dííbyeke? Muurá néhcóíyoóbe. ¹³ Aane muurá dííbyeke íajtyúmíne mítyane ímíjyúúvéíyoobe pámeeréé ijcyácooca ímíjyúúné ehniíñevu. ¹⁴ Áhdu muurá níjkyéjiri ijcyabe Méécááni tsá ímíletú dííbyé uráávye múnaa idátsó tsiíméwuúmú ijcyadu néemedítýú tsáápiúbaré wágóoovéne.

*Tsíjtyema múhdurá meijcyane meímíbáchójcatsíñe
(Rc 17.3)*

¹⁵ Áhdícyane ámuha cahcújtso múnáadítýú ímityúné tsaapi ámuháma méénúhajchíí múu iye díbye ijcyátsihvu bóijcyú téénetu díbye illéébóhajchíí ímímbáavyeki. ¹⁶ Aane díbye lléébótúhajchíí múu pívámevájucó ímíñeúvú íhjuváné dííbyema. ¹⁷ Aame néerone díbye táhjálléhajchíí múu pámeeréjuco cahcújtso múnaa idyóbéévéne íhjuváné dííbyema. Áámeke idyé díbye táhjálléhajchíí múu ílluréjuco íhvejtsóné íhdícyaabeduréjuco díbye íjcyaki.

¹⁸ Muurá ímiááné ámuhákye o néé muhdú níjkyéjiri ijcyabe Píívyéébe néhdújuco íñe ííñújiri míamúnáake ámuha metúkévétsohíjcyádú ámuha meijcyaíñe.

¹⁹ Áhdure idyé ámuhákye o néé míityétsi tsane íjtsámeíñé hallúvú Llihíyó Píívyéébe níjkyéjiri ijcyáábeke piáábó táumeihajchíí muurá piáábóiibye diityétsikye. ²⁰ Muurá Píívyéébeke cáhcujtsómé pívááturómé tamyémeri píhcyáávéméj piine oo diityéké o piááboki.

²¹ Ehdúu Jetsóó néénéllii Péédoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aanéhaca íñe múhdújyúvá ó ídáátsóvéiyá óóma ímityúné méénúmedi? ¿A 7-ijyúva?

22 Áánélliihyéé neébe:

—Tsáhaá, paíjyuvaré múu ídáátsové uke ímityúné méénúrómedi.

Ídáátsóvéiyóné ímíllétúúbedítú íjcyané uwááboju

23 Muurá níjkyéjiri íjcyabe Píívyéébe pámeemáyé íavyéjú ímíbájchoó tsané avyéjuubéhjáa ihyájkímú pevénéré dííbyedítú náhjihénuhíjcyané díityémá ímíbajchódu.

24 Tujkénúhjáa ímíbájchóroobe mítyane pevénéré dííbyedítú náhjihénuhíjcyáábema.

25 Áronáacáhjáa tsá dibye píívyetétú teene íínetú íáhdóiyóne.

Áánélliihyéhjáa díibye íavyéjuube neé tsaatéké dííbyedívú íñáhjihénuíñé

páneere ihñénéhjima ítsíímemájuco teene múhdutú dibye

áhdóityúrónéllííhye. 26 Áánélliihyéhjáa díibye íúnú múnáajpi

dííbyé líííñévú ímímóúúvéne dííbyedívú ídáátsójkímyeíñe néehíí:

“Ávyéjuúbej, cána ehdícyároné pañeí daabúcú íñe úhdityu o

náhjihénuhíjcyané uke o áhdohíjcyatúne. Ukéi chooco ó áhdoó

páneere.” 27 Ehdúhjáa dibye néenélíi dííbyedi ídáátsóvéne

tsáhájuco dibye áhdótsotúne. Áábé hallúríhjyáa tsá íiná

íjcyájúcootúne.

28 Ehdúhjáa íavyéjuube dííbyema ímíbájchótsihdyu péébe

cábuuvé tsaapi íñahbéébedívú téhduréhjáa dííbyedítú áyánewu

íñáhjihenúné áhdohíjcyatúúbedívu. Áábekéhjáa íjkyéetu

íéékévéne neébe:

—Ó imíllé icyoocaré oke u áhdone óhdityúu u náhjihenúne.

29 Áánélliihyéhjáa téhdure dííbyé líííñévú ímímóúúvéne

ídáátsójkímyeíñe néeroobe dííbyeke: “Muúbej, cána ihdyu

óvíjyucóí daabúcú tsaríyóné pañe teénej. Ukéi ihdyu chooco

ó áhdoóhi.” 30 Áronáacáhjáa tsá dibye ímíllétú ídáátsovéne

dííbyedi. Ílluréjucóhjáa dibye cúvéhoojánúné dííbyeke.

Aabéhjáa cúvéhóójá pañe ijcyá dííbyeke íáhdótúné hajchóta.

31 Ehdúhjáa íñahbéébeke dibye dáriívéné tsijtye íñahbéjteke

ídátsó pájtyenélíi íavyéjúúbeke úúballémé muhdú dííbyeke

tene pájtyene. 32 Áánélliihyéhjáa íavyéjuube píuvá dííbyeke.

Áábekéhjáa népéjtsoóbe: “Uu táúnú múnáajpi, ¿íveekí ávyetá

ímityuube uú? Úhdíi muurá o ídáátsóvéne ó íhvejtsó páneere

ávyetá mityané óhdityu u náhjihenúné u áhdohíjcyatúne.

33 Ahdu muurá díñahbéébedi u ídáátsóvéne ú íhvéjtsóiyá

páneere úhdíi o ídáátsóvéne o íhvejtsódu.” 34 Ehdúhjáa

íavyéjuube dííbyeke íñééne ílluréjucó icyáyobáávaténe

icyúvéhoojánúúbedívú ícúbáhratsóné teene dibye áhdótúné hajchóta.

³⁵ Ehdú muurá ámuhákye méénúíbye Llihíyó níjkyéjiri íjcyabe ámuha ímiáánéjucó ámuhá ííbúuri ámuhá náhbedi meídáátsóvétúhajchíjyu.

19

*Táábávájcatsímyé wáágóójcatsítyuróné Jetsóó úwaabóne
(Mc 10.1-12; Rc 16.18)*

¹ Ehdú Jetsóó nétsihdyu muha mepéjucóó Gariréatu Jodéa iñújivu Joodáá tsiñéjucuvu. ² Áhullée mítyane míamúnaa úráavyehíjcyá dííbyeke. Áámedítyúu chéméméhjike bóhíitsohíjcyáabe. ³ Ájyúu tsaate paritséomú dííbyeke imújtátsóro dííbye éllevu itsááne néehíí:

—¿A tehdújucó tsaapi méwakye íhvéjtsóiyóné ihdícyané hallútúre? ⁴ Áánélliihyée neébe:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Píívyéébé waajácuháámi? Muurá téhaamítú caatúváné dibyée páné ihdéene úpívyéjtsóné níjcaúvú téhdure ípívyéjtsóné wajpii, wallee, íjcyane muhdú tene íjcyáidyújucó. ⁵ Áánemáa muurá téjyújucó dibye néene wajpi wáleeke ityáábávállema íineíñé cáánímútsidítú díílle máyéjucó íjcyá tsaheécoréjucó tsáápiye íjcyáiyódu. ⁶ Aamútsí muurá mítyétsi íjcyáromútsí tsaheécoréjucó íjcyáíñé Píívyéébé ípívyéjtsódújucó. Áánéllii tsá tsaate ityáábávájcatsícyooca dówáávéítyuróne. ⁷ Ehdú Jetsóó néénéllii neéme dííbyeke:

—Áánaacárahjáa ¿íveekí Moitsééúvú úwáábohíjcyá metáábávárólleke meíhvéjtsóiyóné tééne waajácuháámi mecáátúnúhaamívú maájúnema? ⁸ Áánélliihyée neébe:

—Muuráhjáa ihdyu eene ámuha meíjcyadu ditye cáhcujtsópityúnéllii ehdu nehíjcyabe tehdú tene neétúrónáaaca. Tsáháa Píívyéébe tehdú teene ípívyéjtsótúne. ⁹ Áánéllii ámuhákye o néé tsaapi mewa ímityúné tsíjtyéhjima méénútúrólleke íhvéjtsóne tsíjpíllekeréjucó táábáváhajchíí muurá ímityúné méénuube íveekí méwamájíí tsíjpíllema íjcyáneri. Áhdure idyé tsaapi íhvéjtsólleke táábávaabe ímityúné meenúhi.

¹⁰ Ehdú Jetsóó néénéllii muha menéehíí:

—Ímí tehdújúcooro teene táábávajcatsí neérónáa tsiñéjcutú múhdurá téene. Áánélliihyéubá óvíjyácóóiyóné téene.

¹¹ Áánélliihyée neebe múúhakyé:

—Árónáa tsá pamévare píivyetétú tehdu ijcyane. Apáamyéré ihdyu Píivyéébe pícyohdújuco ijcyame piivyeté tehdu ijcyane. ¹² Muurá ijcyámé tsaate ípyée ípívyeevédújuco wálleema ijcyáiyóné píivyetétúme. Áhdure ijcyámé tsaate míamúnaaré méénúnetu wálleema ijcyane píivyetétúme. Áánetu ihdyu tsaate imíllé íyéejteré ijcyane ñná túhújtsotúmé níjkyéjiri íjcyaae Píivyéébé avyéjújete ijcyáneríyé ííjíveki. Ahdícyane ihdyu óví caatyé íyéejteré ijcyane ímillémé tehdu ijcyáhi. Ehdúu Jetsóó neé múúhake.

Tsiimeké Jetsóó llúúvanúne
(Mc 10.13-16; Rc 18.15-17)

¹³ Áijyúu tsaate ítsíimeke tsivá dííbye éllevu díbye diityé hallúvú piááboju ityáúmeí Píivyéébeke. Áánéllihyéé muha menéé ínevú ditye tsiimeké tsívane íllure dííbyeke ityúhújtsoki. ¹⁴ Árónáacáa neebe múúhake:

—Óvi ihdyu tsívame. ¿íveekí ámuha mécatuhtsóhi? Muurá diitye tsiime íjcyadu néémé wáabyuta Píivyéébé avyéjú ijcyá níjkyéjiri. ¹⁵ Ehdúu íñéene diityéké dócarájcoobéré Píivyéébeke piáábó táúmeí diityé hallúvu. Áané boonétúu tétsihdyu muha mepéé tsiéllévúréjuco.

Ováhtsá Jetsóoma íhgyuváne
(Mc 10.17-31; Rc 18.18-30)

¹⁶ Tsáijyúu téhdure tsaapi ováhtsá ehnéva múnáajpi íjcyaae Jetsóó éllevu itsáane néehí:

—Uwááboobej, ímiáábé u íjcyaae cána oke díñe muhdú o íjcyáiyóné múijyú o dsíjívéjúcóóityúne bóhí o újcuki.

¹⁷ Áánéllihyéé neebe:

—¿Aca íveekí eene oke ú dilló ímiáábedi? Muurá ihdyu apáábyéré Píivyéébe ímiáábe. Ahdícyane cáhawáá dííbye taúhbajúúné nehdu diicya múijyú u dsíjívéjúcóóityúne bóhí u újcune u ímílléhajchíjyú.

¹⁸ Áánéllihyéé neebe:

—¿Aca keená teene dííbyé taúhbajúúne? Áánéllihyéé úúbáleebe teene taúhbaju íllu nééneé:

—Tsá múu míamúnáake dsíjívétsotúne. Tsá múu íhdícyámema dómacójcatsityúne. Tsá múu nánivatúne. Tsá múu állíuutúne. ¹⁹ Múu avyéjuullé díícyáánimútsikyé. Pamévakeré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu.

²⁰ Ehdúu Jetsóó neénéllii neebe:

—Muuráhjáa ihdyu táayáábedityuré tehdújuco o ícyahíjcyáne. ¿Mityá íjcyánéi tsiíñe ñná o méénúiyónej?

²¹ Áánéllihyéé neebe:

—Ihdyu panévatúré ímiáábé u íjcyane u ímílléhajchíí dítsieméné náhjihénúne ídáátsóméhjike piáábo. Áijyu ihdyu ímiáané ú ávyéjúúteé níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjuvu. Aane cáhawáá ehdu méénúne ookéréjuco duráávyej.

²² Ehdúu Jetsóó néene kímóhcó pajtyé dííbyeke mítyane dibye éhnévánéllíihye. Aabée ílluréjuco pééne kímóóveebére.

²³ Áánéllíihyée Jetsóó néé múúhakye:

—Ímiáánetúré ámúhakye o néé ehnéva múnaa íhtsútúnetu úcáávéiyóné Píívyéébé avyéjuvu. ²⁴ ¿Aca muhdú caméélló ánéétóhéjutu pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú diitye ehnéva múnaa Píívyéébé avyéjuvu úcáávéiyáhi?

²⁵ Ehdúu dibye néeneri muha meúllévenúne menééhií:

—¿Aca ihdyu múhdutúra pájtyetéiyóme?

²⁶ Áánéllíihyée múúhakye ííténe neébe:

—Tsá muurá míamúnaa píívyetétú iiye ipájtyetétsámeíñe. Áronáa Píívyéébe piivyeté diityéké ipájtyetétsóné íiná dííbyedívú túhúútúnéllíihye.

²⁷ Áánéllíihyée Péédoro nééhií:

—Ávyéjúúbej, muuráhjáa páneere muha meíhvéjtsóne uukéréjuco meúraavyéne. ¿Aane muhdúí íñe teéne? ¿íiná muha meújcuú tééné hallúvu?

²⁸ Áánéllíihyée múúhakye neébe:

—Ímiáánetúré ámúhakye o néé páneere tsíhdyuréjuco ímíbaávyécooca Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe o ávyéjuutéíñe. Áijyu idyé ámuha téhdure méíjcyaa 12-hava ámuha múnaa íjraéémú íjcyámé avyéjujte. ²⁹ Muurá páneere íjcyátsíhjíma imúnáake íñahbémuu, íñaallémuu, cáánimuu, méwamyuu, ítsíimee, íjcyáromeke ípícyoíñúne ookéréjuco iúráávyéné wákimyéí méénume éhnííñevu tsaímíyé íjcyaa mújyú muhdú íjcyáityúmeréjuco. ³⁰ Áronáa ihdyu téíibúwá méíjcyaco. Muurá íñe ícyooca íhtsutúmé íjcyame ídátsó téijyu waagóojte íjcyaaíhi. Áané lliiñévú íñe ícyooca ídaatsómé ávyéjúúteéhi.

20

Tsaate wákímyeíñetu íjcyané uwááboju

¹ Muurá Píívyéébe níjkyéjiri íjcyaaabe pámeemáyé íavyéjú ímíbájchoó éhne múúne tsaapi íúmihé wákimyéí múnáama diityé wákimyéí ímíbajchódu. Tsaapíhjáa muurá íúmihé pañétú óova ditye íááhívétso cúúvénetúré nehco wákimyéí múnáake. ² Aanéhjáa tsúuca iújcúmeke neebe 10-haamivá tsájcooji íáhdoíñe. Áánemáhjáa wallójúcoobe ditye iwákímyeíki.

³ Áané boonétúhjáa idyé cójìhréjuco néénáa tsiìñe tsíjtyeke néhcotéébé úújeté tsaate tsátsii pevétaré íjcyámedívu. ⁴ Áámekéjhjáa neébe: “Ámuúhaj, óóma méwákímyeítýé táúmihé pañe. Ámúhake ímí ó áhdoóhi.” Ahdújucóhjáa ditye wákímyeítýene. ⁵ Áané boonétúhjáa idyé tsiìñe cójìjpaìne péébe újcuje tsíjtyeke. Átsihdyúhjáa tsiìñe péébe újcuje tsíjtyeke. ⁶ Áané boonétúhjáa ávyetá cuuvé pañéjuco péébe úújeté tsaate pevétaré íjcyámedívu. Áámekéjhjáa neébe: “¿íveekí wákímyeítýmé ámuha pevétáre?” ⁷ Áánéllihyéhjáa néémeé: “Muhdú múha múhake táúhbánejí ìná muha méwákímyeiyáhi.” Áánéllihyéhjáa neébe: “Ané óóma mepéene méwákímyeítýé táúmihe. Ámúhake ímí ó áhdoóhi.” Ahdújucóhjáa ditye pééne díbyema.

⁸ Áané iijyúnuvúhjáa diitye wákímyéi múnáa tehmeébeke neébe: “Áyu ílluréjuco wákímyéi múnáake dááhívetsómeke dahdo. Nihñérené úcáávemedítýú ú áhdótujkénuúhi. Áané boonétúí ú áhdoó tujkénuné úcáávemeke.” ⁹ Ahdújucóhjáa dibye eenée ávyetá nihñéjetéré cuuvé pañe úcáávemedítýú áhdótujkénúné tsáápiitsáké 10-haamívá diibye tépallí múnáajpi néhdunéjuco. ¹⁰ Aanéjhjáa diitye eenée tujkénú cúúvénéturé úcaavémé ìíténe íjtsámeí dibye áhdoíñe éhniíñevu pájcoojíré ditye wákímyeíñéllihye. Áronáacáhjáa diityéké téhdunéré 10-haamívá áhdoóbe. ¹¹ Aanéjhjáa múhdurá diityéké pájtyénéllii tépallí múnáajpidítýú lílhcyámeímye. ¹² Áámedítýúhjáa tsaapi neé díbyeke: “Aca muhdú ìivane aatye ícyoocárené cuuvé pañe úcáávemeke ú ahdó íñe muha cójìhajchótá állócohíváneri mewákímyeímyeke u áhdodúnere.” ¹³ Áánéllihyéhjáa neebe díbyeke: “Muúbej, ¿acáne tsá o néétu téhdune 10-haamívá ámúhake o áhdoíñe tsájcoojí wákíméi? Áánerá tsáháturo ímityúné ámúhake o dáríívetúne. ¹⁴ Ahdícyane wa eene uke o áhdone dékéévène dipyej. Muurá ihdyu ó imíllé áyanéwu wákímyeíyómema tsahdúnéjhjire o áhdone pámeekere. ¹⁵ ¿Aca tsá u wáájácutú o ímillédú o áhdóiyóné tadsíídsídívu? Anéjííva oke ú neéiyá múhdurá o dáríívéne. Áhdure tsá u nómiutááváityuró pámeemáyé ímiáábé o íjcyáneri.” Ehdúhjáa neebe tépallí múnáajpi díbyeke. ¹⁶ Ahdícyane íñe ícyooca iiye íhtsutúmé íjcyane ítsúcunúmeíhijcyámé nihñéétsihvu ídátsó waagóojte íjcyaaíhi. Áané lliíñévú íñe ícyooca ídaatsómé ávyéjúúteéhi. Muurá mítyámeke táavyéjú wákímyéivu o újcurómedítýú uhjéméré ímí teene úraavyémé ávyéjúúteéhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó tsaapi íwákímyéi múnáama diitye

wákimyéí ímíbájchónetu.

Ídsíjiveíñe tsiíñe Jetsóó úúballéne
(Mc 10.32-34; Rc 18.31-34)

¹⁷ Átsihdyúu múúhaye 12-meva Jerotsaréevu dííbyema mepéénáa juuvávyú múúhake neébe:

—Mepéé íñe Jerotsaréevu.

¹⁸ Ácoomívú muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi llúúvájte avyéjytemá taúhbjú uwáábojteké óhdivu ékéévétsoóhi. Aame neé oke ídsíjivétsoíñe. ¹⁹ Áábeke muurá oke íhvétsoímyé jodíómú íjcyátúmé hójtsí pañévu. Aame óhdi iúúhívaténe oke imyéénúúbeke íllurjúco wátyétyéhcuíñe páwachékevu o dsíjiveki. Ároobe tsiíñe ó bóhíí 3 coojívatu. Ehdúu Jetsóó néé múúhake.

Jacóóbomútsíj tsiíju Jetsóoma íhjuváne
(Mc 10.35-45)

²⁰ Téjyúu Tsebedéó taaba Jetsóó éllevu itsááne íllímutsi Jacóóboo, Jóááá, íjcyamútsí múúhama íjcyámútsikye ipíúváne dííbyé lliíñévú mímóuuvé píáábó ityáúmeíki. ²¹ Áállekéé neébe:

—¿íñetú uke o píaabóné ú imílléhi?

Áánéllihyéé neéle:

—Ó imíllé íjyetsi hájchíwúumútsí úúma páñétúétsihyi íjcyane díavyéjuri u íjcyácoóca.

²² Áronáacáa neebe díílleke:

—Ávyeta tsá u wáájacutú íiná u táúmeíñe. Ehdúu díílleke íñétsihdyu díityétsikye neébe:

—¿Aca ámuhtsi ávyetá íhnáhó méícúbáhrámeíyá muhdú o ícúbáhrámeídyu?

Áánéllihyéé neemútsi:

—Ééé, muhtsi méícúbáhrámeíyáhi.

²³ Áánéllihyéé neebe díityétsikye:

—Ímíáánéhde ámuhtsi méícúbáhráméíhi. Áronáa ihdyu páñétúétsihyi táavyéjuri o íjcyácooca tsá oore ámuhtsikye táúniúvú o pícyóóityuróne. Muurá ihdyu Llihíyóré pícyóó caatyéké iwábyújtsomeke.

²⁴ Ehdúu Jetsóoma dítyétsí íhjuváne múúhake díityétsi nahbéjte 10-meva muha meíjcyameke tsarí pajtyéhi.

²⁵ Áronáacáa múúhake ipíúváne neébe:

—Ámuha muurá méwaaajácú íñe ííñújiri íjcyané avyéjyete pamévare íhtsutúmé íjcyane ímílléne. ²⁶⁻²⁷ Áánetu ihdyu íñe ámuha tsúúca tahñéjte meíjcyame tsá múu tehdu néétune. Ámúhadítýú tsaapi íboohówaabe íjcyane ímíllebe múu

íñahbéjeteke íícuvé íñée muhdú Míamúnaájpidívú o ípívyééveebe o méénuhíjcyádu. ²⁸ Tsáháa muurá o tsáátu íhtsútuube ávyéjuube o íjcyáábeke míamúnaa oke íícúveki. Muuráhjáa ihdyu o tsáá diityéké o píaabódú íjcyabe diityé wájuryi o dsíjive teene cáhcujtsómé ipájtyeteki.

*Hállúvátúmútsikye Jetsóó ímíjpyetésóne
(Mc 10.46-52; Rc 18.35-43)*

²⁹ Aamée Jericóotu muha mepéémeke mítyane míamúnaa úraavyéhi. ³⁰ Áijyúu hállúvátumútsí juuvá úníuri ácuúcunúhíjcyamútsí tétsihdyu Jetsóoma muha mepájtyene iwáájácúne kéévánécoba néé dííbyeke:

—ÍÁvyéjuúbej, Dabíiúvúj tsíiménémúhaabe u íjcyáábej, múhtsidi ihdyu óvįjyucó dídaatsóve!

³¹ Ehdúu dityétsí néénéllii tétsii íjcyame uhbá cúúvéhulléré dityétsí íjcyaki. Áróneríi íícúvétumútsí éhnííñevúré tsiíñe néehíi:

—ÍÁvyéjuúbej, Dabíiúvúj tsíiménémúhaabe u íjcyáábej, múhtsidi ihdyu óvįjyucó dídaatsóve!

³² Áánélliihyée Jetsóó íjyóócúúvéne néé diityétsikye:

—¿íiná ámuhtsi méimílléhi?

³³ Áánélliihyée neemútsi:

—Ávyéjuúbej, muhtsi méimíllé mahálluváne.

³⁴ Ehdúu dityétsí néénéllii mítyane ídáátsóveebe diityétsidi. Áánemáa diityétsikye íhyálluúúné díbye dócárájconetu tsaímíyé íitéjúcoomútsi. Aamútsíi dííbyekérįjucó úraavyéne.

21

*Jerotsaréé pañévú Jetsóó úcaavéne
(Mc 11.1-11; Rc 19.28-40; Ja 12.12-19)*

¹ Aamée muha méwajtsí Jerotsaréé píihíriyęjucó Bepajéé cóómí úníuri Oríivo bájú íjcyátsihvu. Átsihdyúu Jetsóó wallóo míityétsikye múúhadítýú técoomívu. ² Áámútsikyée neébe:

—Écoomi ípíihíré cóómityu óóma méujcúté íayáne íjju íllíma íjcyabe dóhjinúmeííbyeke. Áábeke metsíñaáyóne métsívaco.

³ Aane tsaate ámuhtsikye ‘ívéémútsikyé ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíi méneéco: “Ávyéjubéne múhtsikye néénélliihye. ícúiyévané ihdyu óómíchóííbye.” Ehdúu neebe diityétsikye.

⁴ Ehdúu pajtyéné Píívyéébé ihjýú uubálle múnáajpíhjáa íllu néhdújucó:

⁵ Tsióó cóómí múnáake mene: “Ámúha éllevu ámúhá avyéjuube tsaá ídaatsóné íayáne íjju hájchí hallúri.”

Ehdúhjáa neebe Píívyéébé ihjýú uubálle múnáajpi.

6 Aamútsíi tsúúca újcujé diibye íayáne íjjuke íllíma Jetsóó néhdújuco. 7 Áábé hallúu wájyamúúnetu muha meihbóné hallúvú íñerívyéne péjúcoóbe. 8 Áijyúu mítyane míamúnaa íjcyame íhbó íwajyamuunévú juúva. Tsaatée wájyaúúnevu íhbóhi. 9 Aamée dííbyema péé tsuullerí íjcyamee, idyéjuri íjcyamee, ehdu. Aamée wáñécohíjcyá:

—¡Ñóóooj, máávyejújtsó áanu Dabíiúvúj tsíiménémúháábekel ¡Maímijyu díbye Píívyéébe mémeri tsááneéj! ¡Ñóóooj, máávyejújtsó caame íjcyaaabe Píívyéébeke! Ehdúu iwáñéjcoéne nehíjcyáme.

10 Aabée Jerotsaréevu úcááveneri pámeere técoomí múnaa íbóriibaavémé nééhií:

—¿Múamí tsáma aátyej?

11 Áánélliihyée tsaate nééhií:

—Áánerá aabye Jetsóó Píívyéébé íhjúu uubáalle múnáajpi Gariréa íiñújiri íjcyacóómí Natsarée múnáajpi.

*Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóó bóayóne
(Mc 11.15-19; Rc 19.45-48; Ja 2.13-22)*

12 Ááné boonétúu duurúvájá pañévú náhjihénújcatsímyeke téjá pañétú boáyoóbe. Wájójcoobée dsíidsike cápáyócohíjcyámé metsáwááne. Áhdurée íjúúmuke náhjihénuhíjcyámé acúúvéihcyúné wájójcoóbe. 13 Áánemáa neebe diityéke:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Íjya tahjya tééjá lliiñévú míamúnaa óoma íhjúuvahíjcyáijya.” Aaja ¿íveeki ámuha naní múnáa jaríyéjuco medíllone?

14 Áijyúu tééjá pañe hállúvátúméhjíma ímí úllehíjcyátuméhjí íjcyame dííbyeke piáábó táumeímyeke ímíjpyetétsoóbe.

15 Ehdúu téijyu méénuube méénúráítýúronéhjí. Áijyúu tsíime wáñécohíjcyá: “¡Ñóóooj! Átsihdyúu nehíjcyáme: ¡Máávyejújtsó aadi Dabíiúvúj tsíiménémúháábekel!” Aanée llúúvájte avyéjújtemá taúhbájú uwáábojte tsarí íjtsúcunúne Jetsóoke nééhií:

—¿A ú llebo eene aatye nehíjcyáne? 16 Áánélliihyée Jetsóó néé diityéke:

—Éé. ¿Aca tsá múijyú ámuha meéévetú Píívyéébé waajácúháámí téenetu íhjuváne? Íllu muurá nééneé:

Pámeere dííbyeke duurúvahíjcyá tsíime ñohñóríyéi íjcyárótsíwuújimájuco.

17 Ehdúu Jetsóó diityéké néené boonétú muha mepée Jerotsaréetu Betáaniávuréjuco. Áhullée tépejco muha mécuwáhi.

Higyéerahe Jetsóó pítuutsóne
(Mc 11.12-14, 20-26)

18 Áané tsitsíínevúu cúúvénetúré muha tsiíñe Jerotsaréevu meóómííña Jetsóó ajyábáávatéhi. 19 Aabée juuvá únútu íjcyaha higyéerahe úújéjerá 'néévahéubáhaja' iñéénema. Áronáacáa tsá tehe néévatúne. Áánélliihyée ílluréjuco dibye teehe pítuúútsóobe nééené:

—Níhñécunu ílluréjuco u chéméihye ¿íveekí tsá u néévatúne?

Ehdúu dibye néénemáyé tsúúca íjtoíñu. 20 Áánéríi muha meúllévenúne menéé dííbyeke:

—¿Aca muhdú eene eehe higyéerahe peecútéré tsúúca cheméhi?

21 Áánélliihyée neebe múúhake:

—Muurá ímiááné ímíñeúvú ámuha mecáhcújtsoca tsá apááñéré íñe higyéerahe o chémétsónéeméné ámuha meméénútyuróne. Téhdure muurá ámuha menééjuri tsane cámehbáú íñeiyá móááj pínévu. 22 Ahdícyané muurá páneere íná Píívyéébeke ámuha metáúmeíñé ámúhake ájcúuibe ímiáánetúré ámuha ímí mecáhcújtsóhajchíjyu.

Jetsóó íhtsútu
(Mc 11.27-33; Rc 20.1-8)

23 Átsihdyúu idyé tsiíñe duurúvájá pañévu dibye úwáábónáa pañétúejte llúúvájte avyéjútémá túkevétsojte dííbye éllevu it-sáane nééhií:

—¿Aca múúbé íhtsúturí u íjcyabe eene ehdu nénehji ú méénuhíjcyáhi?

24-25 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

Áhdure ¿acáa múha nééjuri Jóáa tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píívyéébeé, mityá míamúnaáree nééjuri téené wákimyéi méénuhíjcyáabej? Áyu cána oke máañújcuj. Ámuha oke maañújcúhajchíi botsíi ámúhake ó neé múúbé íhtsúturí ténehji o méénuhíjcyáne. Áánélliihyée tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá 'Píívyéébé nééjuri tsótsohíjcyáabe' menéhajchíi meke nééíyoóbe: “¿Áábekérájhjáa íveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne?” 26 Áánetu 'míamúnaáree nééjuri' menéhajchíi meke diitye míamúnaa téené hallútú méénúiyáhi. Muurá pamévare cáhcujtsó ímiáánéjucóo Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi dííbye Jóááuvu íjcyane. 27 Ehdúu íñéjcatsíñeri íñúhnévéne íllure nééme dííbyeke:

—Maáhuú, tsá muha mewáájácutúne.

Áánélliihyée neebe diityéke:

—Aanéjiva idyé ámuhákye ó neé múúbé ihtsúturí o méénuhíjcyáne.

Tsáápi hájchimútsidítýú íjcyáne uwááboju

²⁸ Átsihdyúu tsiíñe Jetsóó diityéké neéhií:

—¿Muhdú ámuha méijtsúcunú tsiíñe ámuhákye o úúballeíñe? Tsaapíhjáa íllímútsidítýú ámiáábeke neéhií: “Llíhij, cána íhyajchíí méúmihe wákímyeítýej.” ²⁹ Áronáacáhjáa neébe: “Tsá o ímíletúne.” Áronemáhjáa bóónétu wákímyeítýeébe. ³⁰ Átsihdyúhjáa bóneébeke neebe téhdure. Áanéllíihyéhjáa neébe: “Juúuj Llíhij, tehdújuco. Óví ó wákímyeítýéhi.” Áronáacáhjáa tsá díbye wákímyeítýetúne. ³¹ Aanée ¿caabyé diityétsidítýú cáhcujtsó cááníkyeé? Áanéllíihyée neéme dííbyeke: —Tujkénúejpíhjáa cáhcujtsóhi.

Átsihvúu neebe diityéke:

—Ímiááneturé ámuhákye o neé muurá múhdurá ícyahíjcyáne walléémuma méiiñúji avyéjúúbé wáabyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámé ímityúmé íjcyarómé ímíjpyéteé ámuhájtane Píívyéébé avyéjúejtéréjuco íjcyaki. ³² Muuráhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáa ámuhákye úwáábohíjcyará ímityúné ámuha meícyahíjcyáne meihvéjtsóne Píívyéébé icyánejuvuréjuco ámuha meíbúwááveroki. Áronáacáa tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatú dííbyeke. Áánetúu ihdyu muurá diitye ímiááné ímityúmé íjcyarómé dííbyé uwáábó icyáhcújtsóne ímíjpyetéhi. Áanáacáa ¿muhdú íveekí tsá ámuha teene melléébójúcoorómé meímíjpyetétúne?

Úmihé tehme múnaa múhdurá dáríívémeíñetu íjcyáne uwááboju
(Mc 12.1-12; Rc 20.9-19)

³³ Cáhawáá mélleebúcunu tsiíñe ámuhákye o úúballéne: Tsaapíhjáa íúmihe óóva íbájtso ne mójcónúhi. Áánemáhjáa tsátsii ímbájchoobe téene neévá dótshúhcúmeítsii. Áhduréhjáa jáhwu méénuube cáámé cónhauvú tééj pañétú tépalli téhmemeíjya. Ápallívúhjáa tsaatéké ityéhmétsóne aahívetéébé tsiíñe iñúji. ³⁴ Aabéhjáa tsúuca tene neévane iwáájácútsihvu wallóó íúnú múnáake diityémá dítye iwáallóoro téénetu dííbye éhne íjcyadúne. ³⁵ Áronáacáhjáa íllure méénúpejtsómé diityéke. Tsáápiikyéhjáa néwayúúnevu aamúme. Áánetúhjáa tsíjpiikyé dsíjívetsóme. ³⁶ Áané boonétúhjáa idyé tsiíñe wáalloobe pívámevákéjuco. Árómekéhjáa idyé méénúpejtsóme.

³⁷ Áané nihñévúréhjáa wáalloobe íllíkyeréjuco ‘íhya hájchíwu íjcyáneíllí dííbyeke avyéjúúlléiyóme’ iñéénema. ³⁸ Áronáacáhjáa

dííbyeke íájtyúmíne néjcatsímye: “Aabye muurá íllíyējuco íñe cááníñúiyóne. Áánéllii metsu dííbyeke medsíjívétso mehnéréjuco tene íjcyaki.” ³⁹ Ahdújucóhjáa íékéévéébeke ditye tépallítú íwávu itsájtyéne dsíjívetsóne.

⁴⁰ Ehdúu íúúbállétsihdyu neebe díityéke:

—¿Aane íñe díibye úmihé aabájaabe itsáácooca muhdú méenuú díityéké eenée tépallítú díbye téhmétsoíñúmé ímityúné dáríívemeímyeke?

⁴¹ Áánélliihyée néemeé:

—Íhya ihdyu díityéké ídáátsóvétuubéré ídsíjívetsóne tsíjtyekéréjuco téhmétsoíñé tépallítú botsíi teene bajtso kéémévécooca tsáneevu dííbyeke ájjúmyeke.

⁴² Ehdúu ditye néérónáa neebe díityéke:

—¿Aca tsá ámuha múijjú meéévetú Píívyéébé waajácúháámi? Muurá tsátsihdyu nééneé:

Tsaúpe néewayu jááháñé wákimyéi múnaa íñéhnílléne wáágóórou pícyámei ímichi tééutu jaa éjkéiu. Muurá ihdyu Píívyéébere ehdu meenuú tehdújuco.

Ehdu muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé. ⁴³ Aane ámuhákye o néé Píívyéébé avyéjú ámuhá wáabyuta íjcyájúcootúne. Muurá ihdyu tsíjtye ímí óóma íjcyámé wáabyutáréjuco teéne. ⁴⁴ Muurá teeu nééwayúdú o néébedítú íjcyané uwááboju cáhcújtsotúmé mújtaáhi. Áamedítú muurá o cáyobáavatécooca ílluréjuco ditye wágoóóveíñe.

⁴⁵ Ehdúu Jetsóó tsíeménéhjitu úwaabóné llúúvájte avyéjútémá parítséómú waajácújucóó díityéké díbye lléboobóne. ⁴⁶ Áánélliihyée ímíllerómé dííbyeke iwáágoóné tétsihdyu. Áronáacáa nuhnévémé Píívyéébé ihjúu uubálle múnáajpi díbye íjcyane míamúnaa néhíjcyáneri íllítýénema.

22

*Táábávajcátsí wañéhjitu íjcyané uwááboju
(Rc 14.15-24)*

¹ Áhdurée tsiíñe Jetsóó úúballé muhdú Píívyéébe íavyéjú pámeemáyé ímíbájchoíñe.

² Neebépeé:

—Tsáné avyéjuubéhjáa ílli táábáváné wañéhjivu míñutsó mítyane míamúnáake. ³ Ááme éllévúhjáa wáalloobe íúniú múnáake ditye íñéete ditye itsájúcoóki. Aaméhjáa úúbálletérónáa tsá ditye ímíletú itsááneé. ⁴ Áánélliihyéhjáa tsíjtyeke tsiíñe iwáallóomeke neébe: “Méneete táuubámyeke ditye itsááne íñe ocájímú tutácóóné idyóóvaki.” ⁵ Ahdújucóhjáa ípyéene ditye úúbállérónáa idyé tsá ditye ímíletú itsááneé.

Ícúvetúméhjáa íwákimyéiháñevuré péécunúhi. Tsaatéhjáa péé íúmihénevu. Tsiytyéhjáa péé náhjihévu. ⁶ Áanetúhjáa tsiytye íllure diityédí ícúbáhrámeke dsíjívetsóhi. ⁷ Aanéhjáa ílluréjuco diibye ávyéjúúbeke mítyane cáyobáávatétsóne. Áanéllihyéhjáa ítsodáhómuke táúhbaabe ditye diityéké ídsíjívetsóne diityé cóomí icyátzuhjácoki. ⁸ Áané boonéhjáa idyé tsiytye íúníu múnáake neébe: “Tsúúca íñe hájchíwu táábáváné wañéhji májchoháñe méénúmeíjyúcoorá téénevu tsáameke memájchótsóiyóne. Ávyeta ímílléityúmekéhjáa o míñutsójúcooromé íñe tsá tsáátu meéllevu. Árone ihdyu óvi tehjújuco tsá ditye tsáátune, ímiáámejíí tsááiyáhi. ⁹ Ahdícycane cána étsihjívú mepéene ámuha maájtyúmidúmeke méuubállé ditye itsáákíi.” ¹⁰ Ahdújucóhjáa ditye pahúllevávú ipyééne pámeekéré íajtyúmidúmeke míñutsóné ímityúróméhjimáye. Aaméhjáa tsúúca tsáame teeja wahpéhi.

¹¹ Áame éllevúhjáa diibye ávyéjuube ipyééne ajtyumí tsaapi íhdícycámáyé íwajyámuma diityéj pñe íjcyáábeke. ¹² Áábekéhjáa neébe: “Muúbej, ¿acáne íveekí íñe átérééjamáyé u tsáá béhjávu úcáávéne tsáátuúbe?” Ehdúhjáa ávyéjuube dííbyeke néénéllíi tsá díbye íñá neétune. ¹³ Áábedítýúhjáa íúníu múnáake neébe: “Áánúke íjtyúháacyuma íhyójtscu mechíjchúne áachívú peete íjcyátúhullévú mépicycóhje téhulle díbye ityáá íhwáñe íhdónema.” ¹⁴ Ehdú neéne muurá íñe ímiáané páme wáabyutáréjúcooro Píívyéébé avyéjú íjcyáronévú uhjéméré úcááveéhi.

*Íñújí avyéjúúbé wáabyuta dsíídsike ditye áhdotsóne
(Mc 12.13-17; Rc 20.20-26)*

¹⁵ Ehdúu Jetsóó úwaabóné paritséomú itsárílléne pítýácójcatsí muhdú dííbyedívú íñéetsoíñe. ¹⁶ Áánemáhjáa Heróódé icyánéjcutemá tsaatéké íhdityu wallóomé dííbye éllevu ditye íñéete muhdúhjáa dííbyedítýu ipítýácójcatsíñe. Aamée itsááne dííbyeke nééhií:

—Ávyéjúúbej, muha méwaajácú ímiáábé u íjcyane állíútuúbe. Aabe muurá ú úwáábohíjcyá ímiáané keená Píívyéébe míamúnáadvú tújkevééllejító tsiytye múhdurá úhdivu íjtsúcunúroneri ícúvétuubére. Árómeke muurá pámeekéré tsaahúré ú íjtsúcunú muhdú ditye íjcyane u túhúúllétúnéllíihye. ¹⁷ Aabe ihdyu cána múúhakye díñe díicyánéjcutuj: ¿A tehjújuco ávyéjuube romáánómuube íjcyáábé wáabyuta dsíídsike ditye áhdótsóhíjcyané maáhdóiyónej, mityá tsáhaáj?

¹⁸ Ehdúu íllure dííbyeke ímújtátsóro ditye díllone iwáájácúne neébe diityeke:

—Ávyeta mía bañú múnaa ámuha pánehjídú ímiáámeúvúdú mejcyame ¿iveekí illure oke ámuha memújtátsóro mémávárijchóhi? ¹⁹ Áyu cána oke méuujétsó dsíídsijívuj.

Ahdújucóo ditye tsájívu úújetsóné dííbyeke. ²⁰ Áájitúu húmi náávee, memee, íjcyane ííténe neebe diityéke:

—¿Aca múhúmi náávé eéne? Áhdure ¿mumémé eene tééjitu?

²¹ Áánélliihyée nééme dííbyeke:

—Tséétsá húmi nááve. Áábe méméré íñe tééjitu.

Áánélliihyée neebe diityéke:

—Ané wa ihdyu diibye Tséétsáke mááhdohíjcyá dííbye éhnéjuco íjcyanévu. Áánetu ihdyu Píívyéébeke máácuhíjcyá dííbyé wáábyuta íjcyanévu.

²² Ehdúu Jetsóó diityéké nééneri iúllévenúne ílluréjuco ditye pééne tétsihdyu.

Dsijivémé muhdú tsiíñe bóhíine tsaate díllone
(Mc 12.18-27; Rc 20.27-40)

²³ Áané boonée téjcoojiré tsadotséomú tsáá dííbye éllevu medsjivémé tsiíñe mebóhíine cáhcújtsotúme.

²⁴ Aamée néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, Moitséeúvúhjáa muurá néé tsaapi méwadívu tsíímávátuube dsíjívéhajchíí íñahbéréjuco díílleke táábávaíñé dííbyeréjuco itsíímáva dííllédívú íñáhbeúvúu tsíímáváiyoéne.

²⁵ Aanée íjcyámé múúhadítú 7-meva tsané nahbému. Áámé amíaabée ityáábávároléjtane dsíjivé tehdu tsíímávátuubére. Áállekéé bóneebéréjuco táábaváne. ²⁶ Ároobée idyé dsíjivé téhdure tsíímávátuube díílléjtane. Aanée ehdu pámeere 7-meva tsaapíllekére táábávarómé dsíjivé díílléjtane. ²⁷ Aanée nihñévuré díílleréjuco dsíjivéne. ²⁸ Aane cána múúhakye díñe ¿cáábyé taabá ímichi dille íjcyáiñé tsiíñe ditye bóhíicoóca?

²⁹ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Íllure ámuha mémujtá Píívyéébe íhtsútuube íjcyáábé waajácúháámitu tene úwaabóné ámuha mewáajácútúnéllíihye.

³⁰ Muurá dsíjivémé tsiíñe bóhíijyu páneere cápáyóóveé tsíhdyuréjuco. Tsáhájucó muurá míamúnaa táábávácatsítúyúne. Muurá pámeere téijyu íjcyáá níjkyéji múnaáduréjuco. ³¹ ¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Píívyéébé waajácuháámi? Muurá téhaamítú nééneé: ³² “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Piivyéébé ó íjcyáhi.” Ehdú muurá Píívyéébe néénetu méwaajácú ditye íjcyane. Muurá ditye íjcyátuca tsá díbye nééítyuró diityé Piivyéébé íjcyane.

33 Ehdúu Jetsóó diityéké néeneri ullévenúmé muhdú dííbyé tujkéveeju íjcyáneri.

Ímichi páñétúejúúcu taúhbajúúcu
(Mc 12.28-34)

34 Aanée paritséómú iwáájácúne iiyéjuco píhcyaaavéné dííbyedívu. 35-36 Áámedítúú tsaapi taúhbájú uwááboobe Jetsóoke imújtátsóro néehíí:

—Ávyéjuúbej, ¿aca teene Píívyéébé taúhbajúúnetu keená ímichi páñétúene?

37 Áánélliihyée neébe:

—“Múu wajyú Dípiivyéébé Díavyéjuube íjcyáábeke ávyeta díííbúutúré páneere muhdú u íjcyáneri dííjtsaméiyi.” 38 Eene muurá ímichi páñétúene Píívyéébé taúhbajúúnetu. 39 Áánetu tsiíñe néehíí: “Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu.”

40 Éneecu ímichi páñétúenécú Píívyéébé Moitséeúvuj tééveri pícyóóné taúhbajúúnetu. Áneecu néhdu meíjcyáhajchíí tsúúca meíjcyá dííbyé ihjyú uubáalle múnaápe úwáábohíjcyádu. Ehdúu Jetsóó nées dííbyeke.

Muubá Críjto íjcyane
(Mc 12.35-37; Rc 20.41-44)

41-42 Aamée diitye paritséómúí péétúmeke tsiíñe neébe:

—¿Aca mújtsiménémúhaabé Críjto íjcyáiyóné ámuha méjtsúcunúhi?

Áánélliihyée neémeé:

—Dabíiúvúj tsiiménémúhaabéiyó muurá dííbye.

43 Áánélliihyée neébe:

—¿Aanee idyé muhdú íívane dííbye Dabíiúvú íjtsiménémúhaabe íjcyáííbyeke dílló íavyéjúúbedi? Muuráhjáa ihdyu Píívyéébé Apííchóré dííbyeke tükévéjtsóneri neebe dííbyedítu:

44 Ávyéjuubée nées Táavyéjúúbeke: “Cána táúniúvúí díicya dímunáake o táhjáne hajchóta.”

45 Ehdúu muurá Dabíiúvú nées Críjtodítúyú íavyéjuube díbye íjcyane. Aane muhdú íjcyáiyóobe dííbyeúvúj tsiiménémúhaabe.

46 Ehdúu Jetsóó diityéké néene íáñújcútúnéllii tsáhájucó tsiíñe dítye díllójucootúne.

23

Paritséómuma taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpívetsóne
(Mc 12.38-40; Rc 11.37-54; 20.45-47)

1 Áijyúu idyé pámeere tétsii muha meíjcyámeke Jetsóó néehíí:

2 —Muurá taúhbájú uwáábojtémá paritséómú íjtsúcunúmeí

Píivyéébé Moitséeúvuj téeveri méénúné taúhbájú uwáábojte ijcyane. ³ Imiáánéhde tehdújuco ditye úwáábohíjcyáne. Aane melléébóne mécahcújtso. Áronáa ihdyu eene múhduhjírá ditye icyahíjcyánetu tsá múu íívatúne. Muurá ímí úwaabójúcooromé tsá tehdu ijcyatúne. ⁴ Aame míamúnáama tsíñéhjí taúhbajúúné ípívyétsohíjcyá diitye pañetu íjcyaromé teene úráávyénejííva awáá muhdú ditye iúráávyeki. ⁵ Muurá páneere íiná imyéénune méénuhíjcyámé míamúnáa diityéké imityájtsokiye. Aame muurá eene Píivyéébé ihjyu icyáátúnúné waajácúhaamínevu pícyámeihíjcyá íñéjuwáánetu íumicóónetu. Áhdure eene tsíjtyé wajyámúúné ehníínevu íwajyámúúné icyáméjtsójácobájívu úcámeihíjcyáme. ⁶ Aame muurá wañéhjíné pañe imíllé íboohówátsihjívúré imájchone. Áhdure pihcyáávejáané pañe íjcyácooca imíllémé ímítsíjívúré íacuuvéne. ⁷ Téhdure imíllémé míamúnáa diityéké íavyejúúlléne patsíhjíwávúré uwáábojtédí díllone.

⁸ Áánetu ámuha tahñéjté meíjcyame tsá múu tehdu néétune. Tsá múu íjyácunútú míamúnáa ámúhake uwáábojtédí díllóiyóneri. Muurá ámuha tsahtúré tsané nahbémú meíjcyamé uwááboobe apáábyéré oo Críjtoó. ⁹ Ahdícyane tsá ámuha múúbaké mecááníváityú ííñújiri. Muurá níjkyéjiri íjcyabe apáábyéré ámúháj Caáni. ¹⁰ Áhdure tsá múu díllótsámeityú ávyéjútédi. Muurá oo apáábyéré ámúhá avyéjuúbe. ¹¹ Muurá ihdyu tsíjtyeke íícuvémé ímiááné ijcyá íhtsutúmé íboohówajte. ¹² Aame idáátsóméhjíúvú tsaííbuwáré íjcyame ávyéjuúteéhi. Áánetu íiye íhtsutúmé ávyéjute íjcyane némeihíjcyámé íllure núcójpívétsáméííhi.

¹³ Aane máidáátsoju ámúhake tene pájtyeíñé bañú múnáa pánehjídú ímiáámeúvúdú ámuha taúhbájú uwáábojtémá paritséomú meíjcyámeke. Muurá níjkyéjiri íjcyabe Píivyéébé avyéjújete íjcyáíyómeke íllure ámuha mémávárichohíjcyá múhdurá ténejcu ámuha meúráávyénéllíihye. Áánéllíi tsá ámuha dííbyé avyéjújete meíjcyáitúne. ¹⁴ Ááneréi íjcyáíyónáa jíveekí ámuha pííbájyujte walléémudítyú médótuhíjcyá ihjyáháñe? Ááne ehdu ámuha meméénuhíjcyánéhjí nucójpí ulléjijtóné úníúúnevu ámuha meíjcyáne Píivyéébema cááménécobájíúvú méihjyúvahíjcyá wáájácúratúne. Ehdu ámuha medáíívémeihíjcyáné déjúcotu muurá ávyétá íhnáhó ámuha méicúbáhráméííhi.

¹⁵ Téhdure íveekí ámuha pahúllevá múnáake úwáábomeré mépehíjcyá ámúhá uwááboju múhdurá néene ditye iúráávyeki.

Muurá ímityúmeke éhniíñevúré ámuha métútávátsohíjcyá múhdurá meúwáábóneri. Áánéllii diityé hallúrí ápíchó cúújúwá pañévú ditye wágóóóveíñé ímichi ámúha lííñé íjcyane.

¹⁶ Máídáátsoju ámuuha éhne múúne hállúvatúme tsiéllevu tsátyéjcatsíiyódú menéeme tsá mewáájácúmeityú muhdú Píívyéébeke meúráávyéiyóne. Aame ámuha ménehíjcyá duurúvája mémerívá tsane ámuha meméénuíñé menéérone ámuha meméénúturóné muhdú néétune. Áánetúvá ihdyu tééjá pañéene óórótu méénúmeíñe mémeri tsane ámuha meméénuíñé menéérone ámuha meméénútúhajchíí ímityúné ámúhá hallúrí íjcyane ámuha ménehíjcyáhi. ¹⁷ Aame

ímiáané ámuha méijcyá éhne múúne hállúvatúme íjcyadu wáájácúmeityúme. ¿Aca keená ímichi máavyéjúúlléiyáhi? ¿A teene tééjá pañéene óórótu méénúmeíñéhíj, mityá teeja duurúvaja ímichi tééja tájpi pañéénéhjí íjcyajaj? ¹⁸ Áhdure ámuha ménehíjcyá Píívyéébé íicúvé covájtsómeíñé wáiji mémerívá tsane ámuha meméénuíñé menéérone ámuha meméénúturóné muhdú néétune. Áánetúvá ihdyu dííbyé íicúve mémeri ámuha tsane meméénuíñé menéérone ámuha meméénútúhajchíí ímityúné ámúhá hallúrí íjcyane ámuha ménehíjcyáhi. ¹⁹ Aame

ímiáané ámuha méijcyá éhne múúne hállúvatúme íjcyadu wáájácúmeityúme. ¿Aca keená ímichi máavyéjúúlléiyáhi? ¿A teene Píívyéébé íicúve, mityá teene wáiji ímichi téíjí hallúvú tene covátsómeíhíjcyáíjij? ²⁰ Muurá téíjí mémeri tsane imyéénuíñé tsaate néene dómajcó páneeréjuco múhduná téíjiene íjcyánéhjimájuco. ²¹ Áhdure idyé duurúvája mémeri tsane imyéénuíñé ditye néene dómajcó páneeréjuco tééjáne íjcyánéhjí Píívyéébe mémemájuco ímichi dííbyé wáábyuta tene íjcyánéllíihye. ²² Áhdure níjkyéji mémeri tsane imyéénuíñé ditye néene dómajcó Píívyéébekéjuco dííbyé avyéjú tene íjcyánéllíihye.

²³ ¡Ahdícyane máídáátsoju ámúhakye tene pájtyeíñej! Muurá tehjújuco ámuha Píívyéébeke meíicúveróné ámúha bájtsori. Árónáa ámuha mécoévahíjcyá teenéjuco awáá taúhbájutu pañétúetsíí íjcyane Píívyéébeke ámuha meúráávyéne tsaímíyé meijcyame tsíjtyeke mepíáábóiyóne. Ehdú ámuha tsanéhjíjuco meméénúiyóné tsá meméénuhíjcyatúne. ²⁴ Aame muurá ámuha éhne múúne hállúvatúme tsiéllevu tsátyéjcatsíiyódú wáájácúmeityúme. Muurá éetébáwu íjcyáróóbeke ámúha adó pañétú ámuha mewáágoómé ¿iveekí caméélloke wáágóotúme dííbyemáyé ámuha máádohíjcyáhi?

²⁵ ¡Máídáátsoju ámúhakye tene pájtyeíñej! Muurá ámúhá lliyíhllóné, ámúhá bohtámú, ámuha ménítyuhíjcyará imíwu. Árónáa ténéhjí pañévú ámuha mepícyohíjcyá ímityúné

naníyí ámuha meúcuhiŋcyanéhji. ²⁶ Aame ámuha ímiááné hallúvatúme íjcyadu menéeme tujkénú méimibáávyé ámúhá íbuwááné íjtsaméí ímiáámeréjuco ámuha meíjcyane ámúhadítýú íbóhówaúcunúki.

²⁷ ¡Árónáa ihdyu máidáátsoju ámúhake tene pájtyeíñej! Muurá ámuha pánehjídú ímiáámédú éhne múúne níjkyené pañe nehníwu néerone pánehjídú hállu imíwu meíítedu. ²⁸ Ehdu ámuha meícyahíjcyá míamúnáama pánehjídú ímiáámeúvúdu tsanééré ímítýúné íjtsaméí ámúhá pañe íjcyame.

²⁹ ¡Áameke ámúhake máidáátsoju tene pájtyeíñej! Íveeki ámuha éíjuúvúu ditye dsíjívétsohíjcyámé Píívyéébé ihjýú uubálle múnáaúvú níjkyené méícyáávétsohíjcyá ímiáámeváa diityéúvú íjcyánéllíhye. ³⁰ Ááne ámuha ménehíjcyáhi: “Éíjuúvúu méihdé múnáaúvú íjcyáíjyu meíjcyaca muurá tsá medsíjívétsoítýuró Píívyéébé ihjýú uubálle múnáake.” ³¹ Ehdu ámuha menéeneri muurá ámuháyé méúúbállémeí diityéúvukée dsíjívétsohíjcyámeúvúj tsíménémúhaabe ámuha meíjcyane. ³² Ahdícyane wa ihdyu oke meméénú ámuha meímillédú ámúhá íhdé múnáaúvúu méénuhíjcyádú diityédúré ámuha menéémeé.

³³ Ávyeta muurá ámuha ííñimýmúeméjte. ¡Aca ámuha méijtsúcunú cúújúwatu ámuha mepállójcóiýóne? ³⁴ Áánéllíi ícyooca ó pícyóóroó ámúhama tsíjtyeke Píívyéébé ihjýú uwáábojte pane wáájacúmeke ámúhá uwáábojte íjcyáímyeke. Árómeke muurá ámuha méúráávvehíjcyáá pátsáríjcyoméré pacóómivárye. Áámedítýú muurá tsaatéké ámuha méwátsíhcyuú pihcyáávejááné pañévu. Ááne tsááteke ámuha médsíjívétsoó páwachékevu mewátyétyéhcúneri. ³⁵ Ehdu ámuha menéénéllíi ámuha páme hallúríyé teene éíjuúvúu ímiá uwáábojtéké ditye dsíjívétsohíjcyanéhji. Muuráhjáa Abéé ímiáábé íjcyáábeke íñahbéré dsíjívetsóhi. Ááne boonée tsíjtye Píívyéébé ihjýú uubálle múnáake ámúhá íhdéjte dsíjívetsóhi. Átsihdyúu nihñéré dsíjívetsómé Berekíá hajchi Tsacaríake duurúvájama Píívyéébé ícúvé cóvátsóméihíjcyáné wáíjí ráhoúcunútsihvu. ³⁶ Aane ímiááné ámúhake o néé ehdúu éíjyu múnáaúvú dárrívémeihíjcyáné muurá ámúhá hallúrí íñe ícyooca ámuha meíjcyámé hallúri.

*Jerotsarée múnáake Jetsóó kímoovéne
(Rc 13.34-35)*

³⁷ Ahdícyane ámuúha Jerotsarée múnaj, ¡íveekí ámuha méllíihyánúpétsohíjcyá Píívyéébé ihjýú uwáábojtéke? ¡íveekí ámuha diityéké néwayúúnevu mááámuhíjcyáhi? Muurá

imílléroobe ámúhake yé iújcune éhne múúne cáraca ítsúimeke íhñúwáacyú lliñévéú újcuđu. Áronáa ¿iveeki tsá ámuha meímíllehíjcyatúne? ³⁸ Áané déjúcotu muurá ámuha cóómí ápajyuréjuco íjcyaiñe. ³⁹ Áhdícyane ámúhake o néé téhdure oke ámuha maájtyumíjúcóóityúné tsiíne o tsááiñévéújuco. Téijyu muurá ámuha oke maájtyúmíne méneéhi: “Maímijyu áanu Píivyéébe mémeri tsááneéj.”

24

Duurúvaja wágóóóveíñé Jetsóó nééneé

(Mc 13.1-2; Rc 21.5-6)

¹ Aabée Jetsóó duurúvájá pañétú muha meíjchívyénáa múúha tsúúlleríjyuco péébeke muha mépiúvá téjahjí imíwu méénúmeíñé muha meííteki. ² Aamée muha meííte meke neébe: —¿Á ámuha méííte imíwu duurúvaja méénúmeíñé? Muurá ímiááneturé ámúhake o néé ehđu nééroja wácávyáhcameíñe.

Jetsóó tsááiñé ihde pájtyeíñéhjí

(Mc 13.3-23; Rc 21.7-24; 17.22-24)

³ Átsihdyúu muha oríívó bajúvú mepétsihvu ácuúvéébeke áábánéwu muha menééhíi:

—Cána múúhake duubállé múijyú tene pájtyeíñé eene múúhake u nehíjcyanéhjí. ¿Aca íínetú muha méwajácuú ííñuji níjkévaíñeréjuco u tsááiñe píhíjucóóne?

⁴ Áanéllihyé neebe múúhake:

—Éhđu néeme tsáama wajácútsi méíjcyaco ámuha maállítsámeityu állíu múnáadívu. ⁵ Muurá o tsááiñe tsúúca píhícooca íjcyaimyé mítyame óhdi díllómeímye. Aame nehíjcyaa díibyéjuco Críjto íjcyane. Aane mítyame cáhcújtsoó bañúháñe.

⁶ Áhdure íjcyaiñé méénucátsí pahúllévaré. Áronáa méíllityedíñe. Muurá tsáhái téijyu o bóhówáávetyúne. Áronáa ihdyu ehđu nénehjí tujkénú pájtyeéhi. ⁷ Muurá tsané ííñújí múnáa méénucátsí tsiíñé ííñújí múnáama. Áijyu íjcyaiñé ájyabáánema cheméháñe. Áhdure pahúllévaré ííñuji vááúmííhi. ⁸ Ehđu déjúcóóveíñé ícúbáhraméi ííñújíri.

⁹ Áijyu muurá ámuha tahñéjté meíjcyané hallútú cáhcújtsotúmé ámúhake itsárílléne ámúhadi ícúbáhraáhi. Aame ámúhadítú tsaatéké dsíjívétsoóhi. ¹⁰ Áijyu muurá mítyame amúhadítú oke cáhcújtsorómé tsáhájucó oke cáhcújtsóityúne. Aame ámúhake itsárílléne ámúhadívú méénútsoó tsíjtyeke.

¹¹ Áhdure idyé téijyu mítyame állíu múnáa díllóméi Píivyéébe ihjyú uuballe múnáadi. Áamedívú mítyame állítsáméíhi.

¹² Ehđu páhdúvaré ímityúné íjcyánetu mítyame tsáhájucó

wájyúcatsiityúne. ¹³ Áánetu ehdu néerónéhjí pañe Píivýéébeke ihvéjtsotúmé tsaimíyé Ijcyame ihdyu pájtyéteéhi. ¹⁴ Muurá teene dííbyé avyéjutu Ijcyané uwááboju ímiáájú pámeekéréi ííñújiri Ijcyané míamúanáake waajácútsáméiíhi. Áijyu ihdyu botsi ó tsaá páneere ílluréjuco iníjkévaki.

¹⁵⁻¹⁶ Muurá duurúvájatu tsátsii íiné imityúné úújéityútsihvu tsane imityúné úújeténé Píivýéébeke ávyéta tsáriyé pájtyeéhi. Ahdícyane teene ámuha maájtyúmícooca méwáácunúco cáméhbaúnevu Jodéá ííñúji múnaa ámuha meíjcyame. Ehdúu ímiááné tene pájtyeíñé muurá Daniéré tsúúcajátújuco nééne Píivýéébé ihjyú uubálle múnáajpi Ijcyaaábe. Aane éévehíjcyámé íhya waajácújucoó íiná Ijcyaiñe. ¹⁷ Ahdícyane téijyu áachi Ijcyame úucaavéjúcohdi ímijcóhó pañévú tsieméné iújcuki. ¹⁸ Áhdure úumihé pañe Ijcyame íoomíjyúcohdi ihjyávú íwajyámu éllevu. ¹⁹ ¡Máidaátsoju tsáma tene pájtyeíñé téijyu walléémú éévájtema tsijtye ñohñóríyéi ítsííméwuúmú Ijcyámeke! ²⁰ Áánéllii ihdyu Píivýéébema méihjyúvaco wáyeéévejcóójí ehdu tene ámúhama ípájtyétuki, áhdure tsúcohíváneri úúníjyáijyu níjyáháñé lliine ámuha mewáácunútuki. ²¹ Muurá téijyu Ijcyaiñé ávyétá íhnáhó ícúbáhraméi íñe ííñuji ípívyéévétsihdyu múijyú ícyahíjcyatúne. Áané boonétú ihdyu tsáhájucó múijyú tehdu nééne ícúbáhraméi Ijcyaiityúne. ²² Aane muurá Píivýéébe oke wállóótuca pámeere dsíjívéiyáhi. Áánéllii ícúu tsiíñe oke wállóoiibe íhñéjte wájyuri.

²³ Aane tsúuca tene píihícooca Ijcyaimíyé tsaate íllure íállíñe 'tsúuca Críjto tsájucóohí' nééimye. Áámeke tsáma wajácútsi meíjcyáne mécáhcújtsodiñe. ²⁴ Muurá Ijcyaimíyé állíu múnaa iye Críjtodi díllómeímye. Áhdure muurá díllómeímye Píivýéébé ihjyú uubálle múnáadi. Aame píivýéteé méénúráityúronéhjí imyéénune. Ááneri muurá mújtátsoímíyé míamúanáake Píivýéébedítyu. Tsáijyu múúne téhdure mújtátsoiyómé ímiááné dííbyejtéjuco Ijcyarómeke. ²⁵ Aane íñe ámúhakye ó úúballé íhdéjuco ehdu tene pájtyeíñé ámuha metéíbúwááveki. ²⁶ Ahdícyane tsaate ámúhakye 'éje, áadi éhlle Críjtoó' néhajchí mépehdí téhullévu. Áhdure dítye ámúhakye 'áadi éhjá pañe Críjtoó' néhajchí mécáhcújtsodí éhduhji dítye ámúhakye néerone. ²⁷ Muurá ihdyu éhne múúne chijchi ááméjutu níjkéniiñévújuco rórihjacódú ámúhakye ábájinéjcuíñé Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe tsiíñe o bóhówááveíñe. ²⁸ Áábedívú muurá óhdivu táuráávye múnaa píhcyááveé éhne múúne tsieméjpi dsíjívéébedívú áñumu píhcyaaavédu.

*Jetsóó tsáácooca pájtyeíñéhji**(Mc 13.24-37; Rc 21.25-33; 17.26-30, 34-36)*

²⁹ Ehdu ícúbáhraméí pájtyéné boone cóójiejpi nuhba illuréjuco áabatéiñe. Áhdure péjcoejpi tsáhájucóo ájchúityúne. Áijyu mícuro dójcoó cáametu. Ehdu páneere íévéhóowari íhtsútunéhjí íjcyane mujtáraba íjcyaaíhi. ³⁰ Áijyu tsúúca Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe páneere táihstútú táavyéjuma ojsó pañétú ó bóhówááveéhi. Ááneri muurá oke cáhcújtsotúmé íññújiri íjcyame iállityéne taáhi. ³¹ Aabe téijyu níjkyéji múnáake ó táuhbaá ditye kéévánécoba illíjchu írojróco pámeere múhdumé íññújiri íjcyané míamúnáa tahñéjté óhdivu ipíhcyááveki.

³² Cáhawáá méjtsúcunu higyéerahej. Muurá itsóúúvéne tsiíñe tehe béhjívánetu méwaajácú píjcyaba píhíjucóóne. ³³ Ahdu néene íñe ámúhake o nénehji pájtyénetu ámuha méwaajácúú tsiíñe o tsááiñe éévé tsúúca úújeténe. ³⁴ Muurá ímiááneturé ámúhake o néé ehdu nénehji pájtyeíñe íñeí íññújiri míamúnáa íjcyapíñáaaca. ³⁵ Muurá íñe íññújima páneere íévéhóowari íjcyanéjí wágóóóveéhi. Áánetu íñe ámúhake o néhijcyané tsá múijyu wágóóóvéityúne.

³⁶ Áronáa ihdyu o tsááiñe éévé tsá múha wáájácúúne. Níjkyéji múnáa íjcyarómé tsá wáájácúúne. Téhdure pañetu Píívyéébé Hajchí o íjcyároobe tsá o wáájácúúne. Apáábyéré ihdyu Llihíyó waajácú múijyú tsiíñe oke iwállooíñe.

³⁷ Muuráhjáa Noéé íjcyáijyu íjcyané míamúnáake tene pájtyeduré pájtyeíñe Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe tsiíñe o tsááiñe. ³⁸ Muuráhjáa téijyu íjcyame íññuji cáájávéíñe ihde 'íñéjuú' íñéene ícyahíjcyá ímíllédú wañéhjineri táábávajcátsiyi. Ehdúu ícyahíjcyámé tsúúca Píívyéébe íññuji cáájávetsóíñéllii Noéé ihmíne pañevú úcáávetsihvújuco. ³⁹ Aamée ehdu ícyahíjcyáneriyé túhuuvémé wáájácúmeítyúnáa tsúúca páneere íññuji cáájávénetu tsáhájucóo ditye píívyetétú muhdú ipájtyeténe. Áhdure íivane muurá míamúnáa ímíllénéhjiriyé íjcyánáa Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe tsiíñe o tsááne ábájinéjcuú díityéke. ⁴⁰ Téijyu muurá múityétsi wákímyeíhíjcyámútsidítýú tsáápiikye wáájácúratúné o újcúnetu tsijpi tétsihvúré coévaáhi. ⁴¹ Áhdure tsaatépí cáátsohíjcyámúpidítýú tsáápílleke o újcúnetu tsijpille coévaá tétsihvúre.

⁴² Áánéllii tsáma téibúwá méjicyaco téené íjtsúcunúre. Muurá tsá mewáájácúú múijyú o tsááiñe ámúhá avyéjuube o íjcyaaíbe. ⁴³ Muurá tsaapi ihjya cúwátuube téhme péjcovéiyá naní múnáa tépejco dííbye éhnénéhjí nánííñe iwáájácúca. Aabe muurá tsá náníchóityuró ihñénehjivu. ⁴⁴ Ahdu tsáma téibúwá méjicyaco

naní múnáake tsaapi téhméiyódu. Muurá ámuha meíjtsótúnáa ó tsaá Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébe.

Tsaatétsí wákímyeíñetu íjcyáné uwááboju
(Rc 12.41-48)

⁴⁵ Muurá tsaapi tsaímíyé íavyéjúúbema wákímyeííbyeke pícyoobe ihyájkímú tehmeébedívu. Aabe diityéké ímí íícuvé tééne tájpi dítye íjcyáíñéhjitu. ⁴⁶ Ahdícyane maímijyu díbye íjcyane íwákímyeíyi íjcyáábeke íavyéjuube ájtyumívaábe. ⁴⁷ Aane ímiááné ámúhake o néé ímiáábé íjcyáábeke íavyéjuube ihñévú téhmetsóne. ⁴⁸ Áánetu íjcyaaabe tsaapi ímítyuube íavyéjuube 'íicúí oómítyúné' íñééne íwákímyeíí íbúwá íjcyátuúbe. ⁴⁹ Ehdu néébe muurá íllure ihyájkímuke imyéénúne ímillédú wañéhjineríyé pehíjcyá tsíjtyéhjima líyíícyáveebére. ⁵⁰ Aabe ehdu ícyahíjcyánáa muurá íavyéjuube oómiibye tuvááová dííbyeke díbye íjtsótúnáaaca. ⁵¹ Áábeke muurá ílluréjuco díbye íhnáhó ícúbahráné ímityúmé bañú múnáa pánehjídú ímiáámeúvúdú íjcyámeke imyéénudu díbye ityáá íhwañe ííhdónema. Ahdu muurá pajtyeííne míamúnáama tsiííne o tsáácoóca.

25

Bádsíjcadítýú íjcyáné uwááboju

¹ Muurá idyé níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjú tsaatéhjáa 10-meva bádsíjca tsáápíllé taji íjcyáííbyeke peetémá téhmehíjcyádu. ² Diityédítýúhjáa 5-meva ímuhdúrejte. Áánetúhjáa téhduméré 5-meva ímíajte. ³ Aaméhjáa diitye ímuhdúrejte tsá tsájtyetú ícyuujúwájpacyóné ipyééte ípáñénuííne. ⁴ Áánetúhjáa ihdyu ímíajte tsajtyé ícyuujúwájpacyóne. ⁵ Aaméhjáa wájtsípítýúúbeke tépejco ityéhmeíjcyáróne ícyúwávénéllí ílluréjuco cúwane. ⁶ Áronáacáhjáa tsúúca pécojpiíne tsaate kéévánécoba néehíí: "íTsúúca tsaabe ámuha metéhmehíjcyaaábe! íWa mécáhdahíroj!" ⁷ Ahdújucóhjáa dítye íájkyéne íicúí íjcyátsíívyéjucóóné ipyééteháñema. ⁸ Áánáacáhjáa diitye ímuhdúrejté cuujúwajpácýó tsúúca óuuvéhi. Áánéllíhyéhjáa diitye ímíajtéké neeróme: "Cána óvíjyucó múúhake ámúhá cuujúwájpácýotu tsánéhwuúvú maájcu. Tsúúca múúhadívú múúhá cuujúwajpácýó óuuvéhi." ⁹ Áronáacáhjáa nééme diityéke: "Tsáhaá. Muurá ehdu meméénúhajchíí méhdivu óúúveííne tsaméhjídívújuco. Wa ihdyu tsiííne máahdótej." ¹⁰ Ahdújucóhjáa dítye ahdóvúí pééne hallurí tsúúca wájtsííbema dítye úcaavéné teeja díbye

wáñehjívatejyá pañevu. Áámé hallúvúhjáa illuréjuco dibye téejá lleehówá wátajcóné múha iúcaavéjúcóotuki. ¹¹ Ááné boonéréjucóhjáa diitye ímuhdúrejte iwájtisine lléehowa dibye ipááyúcuuro wátótóhcoméré nééneé: “¡Ávyéjuúbej, Ávyéjuúbej, múúhake paayúcu!” ¹² Áronáacáhjáa neebe diityéke: “Tsá o wáájácutú ámúhake.”

¹³ Ehdúu iúúbálléne múúhake Jetsóó néehí:

—Téhdúu ámúhake tene ipájtyétu tsáma ímíñeúvú mejycyátsíívyéne oke méitsohjycaco. Tsá muurá mewáájácutú mújyú tsiíñe o tsááiñe Míamúnáájpídívúu o ípívyééveébe.

Dsíídsitu íjcyáné uwááboju
(Rc 19.11-27)

¹⁴ Téhdure níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjú wákimyéí tsané avyéjuube tsiíñe iíñújí iááhíveté íwákimyéí múnáadívú ídsíídsike téhmétsoíñúdu. ¹⁵ Tsáápihdívúhjáa pícyoíñuube 5,000-jíva, tsíjpihdívúhjáa 2,000-jíva, tsíjpihdívúhjáa 1,000-jíva. Ehdúhjáa diityéké íjtsúcunúdunehjí iwájtúne peebe diityédítu. ¹⁶ Ááné hallúríhjyáa díbye 5,000-jívámá íjcyaaabe náhjihe meenu téenema. Ááneríhjyáa líyaatétsoobe díbyema tsiíñe éhniíñevu 5,000-jíva. ¹⁷ Áhduréhjáa idyé tsijpi 2,000-jívámá íjcyaaabe náhjihe ímyéénúneri líyaatétsó tsiíñe éhniíñevu téhdunéré 2,000-jíva. ¹⁸ Áánetúhjáa tsijpi 1,000-jívaré dibye ájcuíñuube íllure cuuú teene dsíídsi wákímyeíchótuúbe.

¹⁹ Áánáacáhjáa diityé avyéjuube tsúuca wajtsí diityédívu. Aabéhjáa ímíbajchóvá diityémá teene diityékée ityéhmétsoíñúne dsíídsí muhdú dítye téhmene. ²⁰ Tujkénúhjáa ímíbájchoobe 5,000-jívávúu íajcúúbema. Aabéhjáa néé díbyeke: “Ávyéjuúbej, okée éhne 5,000-jívávú u ájcune muurá íñeé. Áánetújuco íñe tsiíñe éhniíñevu téhdunéré 5,000-jíva o líyaatétsóne.” ²¹ Áánéllíhyéhjáa neebe íavyéjuube díbyeke: “Tehdújuco, ávyeta ímiáábé uu ímí tehdújuco u wákímyeíbye. Muurá múhdurá néerone ímí ú tehmeí. Áánéllí ícyooa éhniíñevu íjcyane díhyójtí pañevú ó íhvétsoó u téhmeki. Áhdícyane óví ílluréjuco u avyéjuuténe. ²² Áábé boonétúhjáa tsijpi 2,000-jívávúu ityéhmétsóóbema idyé ímíbájchoobe. Aabéhjáa idyé néé díbyeke: “Ávyéjuúbej, okée éhne 2,000-jívávú u téhmétsoíñúné muurá íñeé. Áánetújuco íñe tsiíñe éhniíñevu téhdunéré 2,000-jíva o líyaatétsóne.” ²³ Áánéllíhyéhjáa idyé neebe íavyéjuube díbyeke: “Tehdújuco, ávyeta ímiáábé uu ímí tehdújuco u wákímyeíbye. Muurá múhdurá néerone ímí ú

tehméhi. Áánélli icyooca éhniíñevu íjcyane díhyójtí pañévú ó íhvéjtsóu u téhmeki. Ahdícyane óví ílluréjuco u ávyéjuuténe.”

²⁴ Ehdúhjáa tsaatésima íímíbájhótsihdyu ííneebe ípyée 1,000-jivávuré íájcúúbedívu. Aabéhjáa íllure néé dííbyeke: “Ávyéjuúbej, ópée ó waajácú múhdurá u néébe uure u wákímyeíñé hallúvú dsíídsíjike u ékéévehíjcyatúne. Muuráhjáa íhtsútúnetu o lííyaatésóné dsíídsíjí ímiátsí páneere úhdivuré ú újcúiyáhi. ²⁵ Áánéllíihyée íllure ó cuuú dídsíídsike. Aane íñe dídsíídsi.” ²⁶ Áánéllíihyéhjáa íavyéjuube néé dííbyeke: “ÍÁvyeta ímítyuube uu óvéhe múnáajpi táwákímyeí múnáadítyu! ¿A éhdurée ú meenú teene tadsíídsike ‘o wákímyeítyúroobe dsíídsíjike o ékéévehíjcyané’ u néénema? ²⁷ Aanéhdée ihdyu ditye dsíídsike téhmehíjcyájáúbá pañévuré ú pícyóóiyá tene óóma illíyaatéki. Aacáa muurá icyooca ó wajtsíiyá éhniíñewuúvújuco tene lííyaaténáaaca.” ²⁸ Ehdúhjáa dííbyeke íñétsihdyu neebe tsaatéké tétsihyi íjcyámeke: “Áábyedítyú eene 1,000-jiva íjcyane dsíídsi medójtúcúne maájcú áádíkye eene 10,000-jiva ídsíídsí íjcyáábeke. ²⁹ Muurá múúne ihñe lííyaatésómeke éhniíñevu tsiíñe máajcú ditye illíyaatésoki. Áánetu ihñe pevénéré pícyohíjcyámedítyú ílluréjuco medójtucúné páneere díityédí íjcyaróne. ³⁰ Ahdícyane áádíkye ííneúbará óóma wákímyeítyúúbeke méwaagóote peete íjcyátúhullévú díbye ityáá íhwáñe íhdónema.”

Pámeere míamúnáama ímíbájchoju íjcyaiñe

³¹ Muurá Míamúnáajpidívúu o ípívyééveebe múijyú tsiíñe o tsáácooca ó tsaá íhtsútuubéréjuco avyéjuube o íjcyabe tahñéjté níjkyéji múnáama. Áíjyú táavyéjú íjyáwá hallúrí ó ácuúcúnuúhi. ³² Áábedívú óhdivu páneere ííñújiri íjcyané míamúnáa pícyáávemedítyú ó dówajcároó tsaatéké íhdyúétsihvuré éhne múúne obééjámudítyú cáávarámuke ítyehméébé dówajcárodú. ³³ Aame díitye obééjámudi o díllome óóma íjcyáahi. Áánetu cáávarámudi o díllome tsiélléré íjcyáahi. ³⁴ Áíjyú eene óóma íjcyámé avyéjuube o íjcyabe díityéké ó neéhi: “Muuráhjáa Líhíyó ámuéhake ííñúji ípívyéjtsótúné íhdéjuco ityújkevééllémeke wábyujtsódújuco íñe ámuha óóma táavyéjuri. ³⁵ Muuráhjáa o ájyabáávatéébeke ámuha oke mémáchótsohíjcyáhi. O ádíyóneríi o íjcyáábeke ámuha oke méíchohíjcyáhi. Wáajácúrátuubée úlleebéré o péhíjcyáábeke ámuha oke méjúwátsohíjcyá ámuhá jaaháñevu. ³⁶ O wájyamúúvátúúbekée ámuha oke máajcú wájyamúvu. O chéméébeke ámuha oke méúújehíjcyáhi. Cúvéhóójaríi o

Íjcyáábeke ámuha oke méúújehíjcyáhi.”³⁷ Ehdu o néénéllii muurá diitye ímiájté óóma Íjcyame oke neéhi: “Ávyéjuúbej, ¿acáa múijyú u ájyabáávatéébeke uke muha mémájchotsóhi? ¿Múijyúhjáa ádópiyi u Íjcyáábeke uke muha méijchóhi?³⁸ ¿Áhdurée múijyú múha uke wáájácútuube u úlléébeke uke muha mécúwátsohíjcyá múuhá jaaháñevu? ¿Múijyúhjáa u wájjamúúvátúúbeke uke muha máajcú wájjamúvu?³⁹ ¿Acáa múijyú u chéméébeke uke muha méúújehíjcyáhi? Áhdure ¿acáa múijyú cúvéhóójari u Íjcyáábeke uke muha méúújehíjcyáhi?”⁴⁰ Ehdu muurá oke ditye néénéllii ó neé diityéke: “Muuráhjáa ihdyu ehdu ámuha tahñéjteke íitécunútúmeré panévaturé mepíáábohíjcyáneri ookéjuco ámuha meíícúvehíjcyáne.” Ehdu ó neé óóma Íjcyámeke.

⁴¹ Áánetu óhdityu tsiélléré Íjcyámeke ó neéhi: “Méíine óhdityu ámuhá ímitýú níjcaúvú ámuha méwágóóóveímye. Muurá ámuha méwágóóóveé íhyájkímuma Naavéné wágóóóveíñé cuujúwá pañévú múijyú ámuha méijchívyéítyúhullévu.”⁴² Muuráhjáa tsá ámuha oke memáchótsóhíjcyatú o ájyabáávatéébeke. Tsáháa ámuha oke meíchohíjcyatú ádópiyi o Íjcyáábeke.⁴³ Áhdurée wáájácúrátuube o úlléébeke tsá ámuha oke mecúwátsohíjcyatú ámuhá jaaháñevu. O wájjamúúvátúúbekée tsá ámuha oke maájcutú wájjamúvu. Tsáháa ámuha oke meúújehíjcyatú o chéméébeke. Tsáháa ámuha oke meúújehíjcyatú cúvéhóójari o Íjcyáábeke.”⁴⁴ Ehdu o néénéllii muurá oke neeímye: “Ávyéjuúbej, áronáacáa tsá múijyú uke muha maájtyúmitú u ájyabáávatéébé ádópiyi u Íjcyáábeke. Tsáháa múijyú úlleebéré u péhíjcyáábeke uke muha maájtyúmitúne. Áhdurée tsá múijyú muha maájtyúmitú wájjamúúvátuube u Íjcyáábeke. Áhdurée tsá muha mewáájácútuú u chémene. Áhdurée tsá muha mewáájácútuú cúvéhóójari u Íjcyane. Aanéjjívaríi muhdú uke muha mepíáábóiyáhi.”⁴⁵ Ehdu oke ditye néénéllii ó neéhi: “Muuráhjáa tahñéjteke ámuha mepíáábohíjcyátúneri téhdure ookéjuco ámuha meéhdíwállehíjcyáne.” Ehdu ó neé óhdityu tsiélléré Íjcyámeke.⁴⁶ Aame ílluréjuco wágóóóveíñé múijyú níjkéváityúné íícúbáhrámeíhullévu. Áánetu ihdyu ímiáámé pájtyéteé muhdú Íjcyáityúmeréjuco ííné ímíjyaú íjcyáki.

26

Jetsóoke íékééveíñé ditye pítyácójcatsíñe
(Mc 14.1-2; Rc 22.1-2; Ja 11.45-53)

¹ Ehdúu Jetsóó íñéené boone tsiíñe múúhakyé neéhií:

—Muurá míjcyoojícútuúréjuco pajtyéteé wañéhjí lléévaíñe.

² Ááné pañe muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévébedívú tsaapi ékéévétsóó tsaatéke. Aame oke dsíjívétsoó páwachékevu iwátyétyéhcúneri.

³ Aanéhjáa ímiááné téjyju teene wañéhjí tujkéveri páñétúejpi llúúvájte avyéjuube Caipáa jávú píhcyaavémé tsijtye llúúvájte avyéjujtee, túkevétsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame. ⁴ Aaméhjáa pítyácójcatsí muhdú díbyé hallúvú iállíne díbyeke iékééveíñe idsíjívétsoki. ⁵ Aaméhjáa néjcatsíhi:

—Tsáhái íñe wañéhjí pañe tehdu meméénúityú míamúnáake meíbórinúyónéllíhye.

Pácúúcupácýori tsáápille Jetsóoke ihñíwau múrijchóne
(Mc 14.3-9; Ja 12.1-8)

⁶ Áijyúu muha Betáaniári Tsimóó díbyere ‘Ahlláriho’ némeíbyé jari. ⁷ Áánaacáa tsáápille tsáá Jetsóo éllevu pácúúcupácýó mítyane áhdómeíjpacýoma. Ájpacýóri múrijcholle ihñíwau majchóri íjcyáabeke. ⁸ Aanée múúhake tsaríwu pájtyénéllii muha menééhíi:

—¿Íveekíami aalle ícúbahra pácúúcupácýorij? ⁹ Muurá téjpacýo menáhjihénúne dsíídsíri mépíáábóiyá ídáátsóméhjike.

¹⁰ Ehdúu muha menéjcatsíñe illéébone múúhake neébe:

—¿Íveekí ámuha méihjyúvá áámyédityu? Muurá ihdyu tehdujuco dille méénune. ¹¹ Muurá diitye ídáátsojte tsá kiávú ámúhadítyú pééityúne. Áánetu tsá múhajchótá ámúhama o íjcyáityúne. ¹² Áánéllii oke téjpacýóri múrijcholle oke diitye cúúúíñe ihde tájpi íímíbajchóne. ¹³ Aane ímiááneturé ámúhake o néé íñe tajtyéeveri míamúnaa pájtyetéíñe uwááboju úwáábohíjcyámé muurá idyé teene úúballéné pámeere ííñújiri íjcyáné míamúnaa waajácuúhi. Ehdúu Jetsóo néé múúhake.

Jóoda Ijcaríóóté Jetsóodívú ékéévétsóíñe
(Mc 14.10-11; Rc 22.3-6)

¹⁴⁻¹⁵ Aanéhjáa téjyju Jóoda Ijcaríóóté tsaapi muuha 12-meva mejcyáméejpi íjcyároobe múijyúrá llúúvájte avyéjujte éllevu ipyééne neeté diityéke:

—¿Aca múhduná íñe oke ámuha mááhdóiyá ámúhake Jetsóodívú o wáájacutsóne?

Ehdúhjáa dibye néénéllii áhdomé 30-jiva. ¹⁶ Aanéhjáa diityémá ípítyácójcatsíñe tsúúca íímíbáchójcatsíñéllii ítsámeíhíjcyaaabe muhdú díbyedívú iékéévétsóíñe.

Ímamyémuma Jetsóo májchone
(Mc 14.12-25; Rc 22.7-23; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-26)

17 Aanée teene pajtyeté wañéhjí óórityúne pááá májchómehíjcyáné wanéhjí tújkévajcóójí muha Jetsóoke menéehí:

—¿Kiávú ú imíllé wañéhjí májchó muha meméénune?

18 Áánélliihyée neebe múúhake:

—Cáhawáá mepe Jerotsarévu éhne tsúúca wájácú ámuha menéébe jávu. Áábeke méneeco tsúúca muhdú o íjcyáiñe éévé píihíjúcóónéllii dííbye jávú ámúhama íñe wañéhjí o pájtyeíñe.

19 Ahdújucóo tsaate múúhadítýú ipyééne teene majcho dííbye jávú méénune.

20 Ááné iijyúnúvúu tsúúca muha mémajchó dííbyema.

21 Átsihvúu neebe múúhake:

—Ímiááneturé ámúhake o née íjcyabe tsaapi ámúhadítýú óhdivu méénútsóííbye.

22 Ehdúu díbye múúhake neéne ávyetá kimóhcó múúhake pajtyéhi. Áánélliihyée muha pámeere menéé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca caabyé íñe ehdu uke muha méméénúhi, a oó?

23 Áánélliihyée múúhake neébe:

—Íñe tsají pañévuré muhcsi dííbyema memájchoobe ehdu oke méénuúhi. 24 Ehdu ímiááné oke pajtyeíñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke tsúúcajátújucóo Píívyéébe íwaajácúháámitu néhdújuco. Árónáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíñe ehdu oke méénuúbeke. Tsáháa ihdyu díbye íjcyáítýuróne.

25 Ehdúu díbye neénéllii diíbye Jóóda eenéhjáa dííbyedívú méénútsóííbye née dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿a oo tehdu uke ó méénuúij? Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—Ééé, uu muurá ehdu oke ú méénuúhi.

26 Ehdúu íñétsihdyu pááaho íékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáa idyóhdáhínunévú múúhake iwájtúne neébe:

—Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho.

27 Áhdurée idyé ado íékéévéne téhdújtsoóbe. Áánevéu múúhake íajcúne neébe:

—Íñe tátyujpácyo náávé íjcyane maádo. 28 Aane úúballé íñe muhdú ámuha meícyahíjcyáné pityájcoju o dsíjíveneri tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe. Ahdícyane tátyujpácyó wágóóóveé páme wájyuríyé múhdumé teene cáhcujtsómé imítýú íábájíívemeíki. 29 Aane ámúhake o née ícyoocátú tsiíñe ámúhama o ádójúcóóityúné óóvajpácyó mújyú Llihíyó avyéjuríyéjuco meíjcyácooca tsiíñe maádóíñévújuco. Ehdúu Jetsóo née múúhake.

Jetsóó úúballé Péédoro tóónúmeíñe
(Mc 14.26-31; Rc 22.31-34; Ja 13.36-38)

³⁰ Aamée teene pajtyeté wañéhjí majtsíjyú muha memájsíwátsihdyu mepéé oríívó bajúvu. ³¹ Átsihvúu múúhakyé neébe:

—Ípyejco muurá ámuha pámeere ílluréjuco óhdityu metsújááveíñe pahúllevávu. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Obééjámú tehméébeke o dsíjívetsóné boone ílluréjuco ditye mújtaíñe pahúllevávu.” Ehdú muurá nééne Píívyéébé waajácúháámitu. ³² Áronáa ihdyu o dsíjíveebe tsiíñe o bóhíine ó peé ámúhá ihde Gariréavu.

³³ Áánéllihyée Péédoro nééhíí:

—Íhya ihdyu íjtye uke íhvéjtsóóhi. Áánetu ihdyu tsá uke o íhvéjtsóityúne.

³⁴ Áánéllihyée neebe dííbyeke:

—Áronáa ímíááneturé uke o néé ípyejcójuco oke u úráávyeróné u tóónuíñe cáracái májtsíwátúné ihde 3-íjyúva.

³⁵ Áánéllihyée Péédoro nééhíí:

—Muurá tsá o tóónúmeítyúne. Óvíjyuco ihdyu néhi oke ditye dsíjívetsóné tééné hallútu.

Ehdúu pámeere muha méneerá dííbyeke.

Píívyéébema Jetsóó íhgyuváne
(Mc 14.32-42; Rc 22.39-46)

³⁶ Aamée tétsihdyu muha mepééme méúújeté ‘Getsemaníí’ némeítsihvu. Átsihvúu Jetsóó néé múúhakyé:

—Íchiíyéi meíjcyá Píívyéébema o íhgyúvatéki.

³⁷ Aabée múúhadítýú tsajtyé Péédorómá Tsebedéó hájchimútsikyé. ³⁸ Áámedívúhjáa ávyétá íhnáhóré kímóóvemeíbyé néé díityéke:

—Muhdú íhya o dsíjívéíúvúduréjuco oke táííbuwa. Ahdícýane cána íchihdyúréi oke metéhmej. Áronáa ihdyu mécúwadíñe.

³⁹ Ehdúhjáa íñééne peebe díityédítýú éhniíñéwuúvu. Átsihvúhjáa ímímóúúvéne Píívyéébema íhgyúvaabe nééhíí:

—Ayúju Táácááníj, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíñe. Áronáa idyé tsá o ímillédú u méénúityúne. Wa ihdyu muhdú u ímillédú óoma meénuj.

⁴⁰ Ehdúhjáa íhgyúwátsihdyu óómiibye wajtsí cuwárá íjcyámedívu. Aabéhjáa néé Péédoróke:

—¿Aca tsá eene ámuha cuwa maáábúcutú oke metéhmeki? ⁴¹ Imíchi bo meíjcyáne cúwávetúmé Píívyéébema méihjyúvahíjcyá ámúhakyé díbye ipíáábo ímítyunévú ámuha

metáhjásámeityuki. Muurá ímiááné ámuha meímíllerá tsaímíyé meijcyane. Áronáa tsá ámuha meíhnháhootú tehdu meijcyáiyóne.

⁴² Ehdúhjáa diityéké iñéene tsiíñe oómiibye biwáhullévúre. Áánemáhjáa idyé tsiíñe Píívyéébema íhjúyvaabe néehíi:

—Ayúju Táácáániíj, muhdú u néhajchíi óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíñe. Áronáa ihdyu óvíi muhdú u ímillédú oóma ú meenúhi.

⁴³ Átsihdyúhjáa idyé tsiíñe tsáabe wajtsí biwáhdúré cuwáarí íjcyámedívu. Ávyetáhjáa tsá cuwa ditye áábúcutúne.

⁴⁴ Áámedíhjáa íicúvétuube tsiíñe oomí biwáhullévúre. Áánemáhjáa idyé tsiíñe Píívyéébema íhjúyvaabe piéhdúré tujkénúu íhjúyvádu. ⁴⁵ Átsihdyúhjáa tsiíñe diityé éllevu itsááne neebe diityéke:

—Áyu ícyooca ihdyu ílluréjuco mecúwáiyóne. Áronáa Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi ímityúmeke ékéévetsóíñe éévé tsúúca úújetéhi. ⁴⁶ Ahdícyane ílluréjuco metsu. Muurá tsúúca tsaabe óhdivu méénútsóíiñe.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mc 14.43-50; Rc 22.47-53; Ja 18.2-11)

⁴⁷ Ehdúhjáa Jetsóó néénáa tsúúca tsaatémá Jóóda wajtsí tétsihvu llúúvájte avyéjútémá túkevjtsojte wállóónéllii tsáámeé. Aamée tsáá ímyéénujcatsiháñé nñtsúmuma cávaájcoháñema. ⁴⁸ Ácoocáhjáa íhdéjuco Jóóda nééne diityéke:

—Cáábyeké o chóhchócuube diibyéjúcoóí.

Áábeke meékéévéne métsajtyéco. ⁴⁹ Ehdúhjáa diityéké ipityajcódújuco dibye Jetsóo éllevu itsááne dííbyeke nééneé:

—Ávyéjuúbej, ¿a áánu uúj? Ehdúu néébere chohchócu dííbyeke. ⁵⁰ Áánélliihyéé Jetsóó néé dííbyeke:

—Muúbej, ¿aca íveekí ehdu oke ú meenúhi? Áronáacáa tsúúca dííbyeke iékéévéébe tsajtyéme.

⁵¹ Ááneréjucóo tsaapi múúhadítú ínñtsúwari wállórihjúcúné llúúvájte avyéjuúbé únú múnáájpí núúmího. ⁵² Áánélliihyéé dííbyeke Jetsóó néehíi:

—Pícyo téhbabyá pañévú dññtsúwa. Muurá nñtsúmuri méénújcatsímíyé téwáhjiríyé dsíjiveéhi. ⁵³ ¿Aca tsá u wáájácutú o ímílleca ícyoocaré Lihíyoke o táúmeíyóné nñjkyéji múnáa oke ipájtyetetsoki? ⁵⁴ Muurá íllu oke ditye méénúúhájchíi ¿muhdúikyé pajtyéiyóné tsúúcajátújucóo Píívyéébe néhijcyáné dííbyé waajácúháámitu cáátuváne?

⁵⁵ Ehdúu dííbyeke iñétsihdyu neebe dííbyeke ékéévémeke:

—¿Aca muhdú éhne múúne ímityúné méénuhíjcyáábe éllevu ditye tsáhdú ámuha metsáa taéllevu nñtsúmuma

cávaajcoháñema? Áánerá ihyajchótá ámúháj pñne o íjcyabe duurúvájá pañévú ámúhake o úwáábohíjcyáhi. Áróóbeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. ⁵⁶ Árónáa ihdyu tehjújuco ámuha meméénune Píívyéébé ihjúyú uubálle múnaápe tsúúcajátújuco néhíjcyáne dííbyé waajácúháámitu néhdújuco tene ipájtyeki. Ehdúu Jetsóó néénáa íllurjúco muha mewááne tétsihdyu dííbyéjtane.

Túkevéjtsojté úmíwari Jetsóó íjcyane

(Mc 14.53-65; Rc 22.54-55, 63-71; Ja 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Aamée awáá tsajtyéjucóó dííbyeke llúúvájte avyéjuube Caipáa jávú tééjari pañétúejte avyéjujte íjcyáme éllevu. ⁵⁸ Áanáacáhjáa Pééodoro dííbyeke úráávyeebe pehíjcyá diityé kemúellére. Aabéhjáa úújeté pañétúejpi llúúvájte avyéjúúbé já llahájtšivújuco. Aabéhjáa tétsihyi tééjá tehme múnááj pñnévú úújeté tétsihdyu ííte muhdú ditye Jetsóoke méénuíñe.

⁵⁹ Áanáacáhjáa diitye avyéjujte íjtsámeí muhdú dííbyé hallúvú iállíñe dííbyeke ídsíjívétsoíñe. ⁶⁰ Árónáacáhjáa tsá ditye píívyetétú muhdú dííbyé hallúvú iállíyóne. Mítyaméróhjáa diitye dííbyé hallúvú állihíjcyáme. ⁶¹ Áánéj pñnévúhjáa tsaatétsí úúballé dííbyé hallúvú íllúu díbye nééneé:

“Muurá Píívyéébé duurúvaja o wácávyáhcoja ó piivyeté tsiíñe 3 coojívatúré o pánéévetsóne.”

⁶² Ehdúhjáa dityétsí úúballénéllii llúúvájte avyéjuube néé Jetsóoke:

—¿Aca íveekí tsá ñná u néétu aatyétsí díhyallúvú úúballénetu?

⁶³ Árónáacáhjáa cúúvéhulléré dííbye. Áánélliihyéhjáa tsiíñe neebe dííbye:

—Ímiá Piivyéébe mémeri uke o néé ímiáánetúré múúhake u úúballéki: ¿A ímiááne diibyéjuco uu Críjto Píívyéébé Hajchij?

⁶⁴ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó. Aane cáhawáá óvíi ámuha méwaajácú Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe íhtsútuube Píívyéébé úníuri o íjcyane. Aabe muurá tsiíñe o tsáácooca ó bóhówááveé ojtsó pañétu.

⁶⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii diibye llúúvájte avyéjuube íwajámú dówárijcyámeíbyéré nééhií:

—Áánu ¿íveekí Píívyéébedi uuhívatéhi? Ahdícyane íínélliihyécó tsijtye éhnííñevu dííbyé hallúvú úúballéiyáhi. Muurá íñe ámuha melléébóneriyé uuhívatéébé Píívyéébedi.

⁶⁶ ¿Áábeke muhdú ámuha méijtsúcunúhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Muurá ímiááné ímityúné ihjýúvaábe. Áánéllii ílluréjuco dibye dsíjiveíñe.

⁶⁷ Ehdúhjáa iñééne díbyeke méenuméré íhyúmi úníchihcyúhi.

⁶⁸ Aanéhjáa tsaate díbyeke imyéénúne néehíí:

—Ehdu idyé Críjto u íjcyabe cána waajácú caabyé uke méénune.

Péédoro tóónumeíñe

(Mc 14.66-72; Rc 22.56-62; Ja 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Áánacáhjáa Péédoro lláhajtsiri ácuúcunúhíjcyáábe éllevu tsáápille tééja múnáá úniú múnáalle ipyééne nées díbyeke:

—Úpée idyé éhne Jetsóoma ú ícyahíjcyá Gariréa múnáájpiíma.

⁷⁰ Áronacáhjáa pámeere tétsihyi íjcyame lléébónáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu o wáájácúúbedíjii óoma ú ihjýúváhi.

⁷¹ Ehdúhjáa ityóónútsihdyu lláhajtsí lleehówa íjcyáhullévú péébeke idyé tsíjpille iájtyúmíne tétsihyi íjcyámeke néehíí:

—Áánúu muurá idyé ícyahíjcyá Natsarée múnáajpi Jetsóoma.

⁷² Áánélliihyéhjáa idyé tsiíñe tóonuube néehíí:

—Éje, tsá o wáájácúú díbyeke. Muurá Píívyéébe waajácú o állityúne.

⁷³ Ááné illúhwuúréhjáa tsijtye díbyeke néehíí:

—Áánerá ímiááné diibyéjuco uu Jetsóo mamyé múejpi. Muurá díhjúture muha méwaajácú diibyéjuco u íjcyane.

⁷⁴ Ehdúhjáa ditye nénéllii tsiíñe ityóónúne llíhcyámeíbyéré néehíí:

—ímiáánetúré tsá o wáájácúú muubá Jetsóo íjcyáábekel jMuurá Píívyéébe waajácú o állityúne!

Ehdúhjáa dibye néérónáa tsúuca cáraca májtsiváhi.

⁷⁵ Áánetúhjáa botsíi ítsááveebe Jetsóope díbyeke nééne ímiááné díbyé uráávyé múnáajpi íjcyaróné dibye tóonuíñe cáracámúí májtsívátúné ihde 3-ijyúva. Aabéhjáa áachívú icyájtúcuíñúne ílluréjuco tááne ávyetá ihnáhó ímiááné ityóónúne ítsááveneri.

27

Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

(Mc 15.1; Rc 23.1-2; Ja 18.28-32)

¹ Ááné tsitsíívevúhjáa pámeere llúúvájte avyéjujtémá túkevjtsojte pítyácócatsí ímíñeúvú muhdú Jetsóoke idsíjívétsoíñe. ² Áábekéhjáa idyóhínúúbeke tsajtyémé tééné iíñújí ávyéjuube Pirááto éllevu dibye muhdú iñéé díbyedítyu.

Jóoda Ijcaríóoté dsíjivéne

3 Áánetúhjáa diibye Jóoda tsúuca dííbyedívú imyéénutsójúcóónéllii botsíi ítsaavé íveekí ímityúné imyéénune. Áánemáhjaa diiyte llúúvájte avyéjútémá túkevjtsojte íjcyáme éllevu peebe dityée áhdone dsíidsi 30-jíva íjcyane íóómíchoki. ⁴ Aabéhjáa neeté diiityéke:

—Íveekí ímityúné ó meenú íiné ímityúné méénútúúbedívú o llííhyánútsóíñeri.

Árónáacáhjáa néeme dííbyeke:

—Máhdúníhyaáj, muhdú idyé muha méméénuú ihdyu dííhyallúrí íjcyane.

⁵ Ehdúhjáa dííbyeke ditye néénéllii teene dsíidsi ílluréjuco díbye duurúvájáj píínévú wácháacárone. Átsihdyúhjáa tsátsihvu ipyééne ílluréjuco díbye íkyéjtúhityu íóhbáyúmeíñeri dsííjívéne.

⁶ Aanéhjáa teene dsíidsi llúúvájte avyéjulte iújcúne néehíi:

—Tsá íñe dsíidsi Píívyéébé wáábyuta mepícyohíjcyané pañévu mepícyóóityú dsííjívétso áhdó tene íjcyánéllíihye.

⁷ Áánemáhjáa bóónétu íjtsámeímyé téenema íáhdoíñé tsátsii ííñuji ‘Llíyihllóné nijcyó múnáájpi ííñúji’ némeítsíi tétsihdyu tsííñé ííñúji múnáa dsííjívémeke icyúúuhíjcyaki. ⁸ Téénéllii muurá ícyoocápi tétsii mémé ‘Tújpácyo hájtsi’. ⁹⁻¹⁰ Ehdúu pajtyéné Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíhjáa Jeremía íllu néhdújuco: “Ujcúme íjraéémú dsíidsi dííbyeke ídsíjívétsóne áhdó 30-jíva. Áánema áhdomé tsátsii ííñuji ‘Llíyihllóné nijcyó múnáájpi ííñúji’ némeítsíi.” Ehdúhjáa muurá íhdétújuco Jeremía téenetu néeneé.

Piráátó úmíwari Jetsóó íjcyane
(Mc 15.2-5; Rc 23.3-5; Ja 18.33-38)

¹¹ Aanéhjáa tsúuca Jetsóoke tsajtyéjucóomé téené ííñújí avyéjuube Pirááto éllevu. Aabéhjáa népejtsó dííbyeke:

—¿A uu jodíómú avyéjuúbe? Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyejuco oó.

¹² Aanéhjáa tétsihvu idyé diiyte llúúvájte avyéjútémá túkevjtsojte tsiíñe állíjyucóo dííbyé hallúvu. Árónáacáhjáa tsá díbye íñéubá néétu diiityéke. ¹³ Áánéllíihyéhjáa Piráátó néé dííbyeke:

—¿A ú lléébora aatye ímityúné úhdityu íhgyuváne?

¹⁴ Árónáacáhjáa tsá díbye añújcutúne. Áijyúhjáa diibye avyéjuube Piráátó dííbyeke íñá néétuube ílluréjuco úllévenúne.

Jetsóoke ditye dsííjívétsoíñe
(Mc 15.6-20; Rc 23.13-25; Ja 18.39-19.16)

15 Aabéhjáa diibye Piráátó paíjyuva teene pajtyété wañéhjí pañe ichívyétsohíjcyá cívéhóójari íjcyámedítýú tsáápí hallúvú ditye íhjúvúváábekéjuco. 16 Aanéhjáa téijyu ‘Barabáa’ némeíbye cívéhóójari ávyeta ímítýuube íjcyáábeke pámeere wáájácuúbe. 17 Aanéhjáa tétsihvu dóbéévémeke diibye Piráátó néehí:

—¿Cáábyeké o ácádsíjcaáyóné ámuha méimílléhi? ¿A Barabáake, mityá Jetsóoke dííbyere ‘Críjtoó’ némeíbyekej?

18 Ehdúhjáa diityéké díllóobe íllure Jetsóodi iñómíutááváne ditye ehdu dííbyeke dáriivéné iwáájácúnema.

19 Aabéhjáa íavyéjú ijyáwá hallúrí íjcyáábeke tsaate úúballé mewa íllu nééneé: “Állíuube ihdyu tsáma Jetsóoke ímítýúné méénudí ñné ímítýú méénúúbekéjñíva dííbyé hallúrí tene íjcyátuki. Ípyejcóne ávyetá apííchó ó tuwá dííbye íhdéhacáneecu.” Ehdúhjáa mewa nééne úúballémé dííbyeke.

20 Áronáacáhjáa llúúvájte avyéjútémá túkevétsojte pámeere tétsihvu píhcyáávémeke néé ditye Barabáa hallúvúré íhjúvúva díbye íjchívyeki. Áánétúhjáa néeme Jetsóo hallúvú ditye iñéé díbye dsíjiveíñe. 21 Áámekéhjáa tsiíñe neebe Pirááto:

—¿Aanéhaca ímiááné cáábyeké o ácádsíjcaáyóné ámuha méimílléhi?

Áánéllihyéhjáa néémeé:

—Muha méimíllé Barabáakéré u íjchívyetsóne.

22 Áánéllihyéhjáa neébe:

—¿Ácooca muhdú ó méénuú Jetsóoke Críjto íjcyáábeke?

Áánéllihyéhjáa pámeere néehí:

—¿Dííbyedívú ihdyu wátyétyehcútsó páwachékevu!

23 Áánéllihyéhjáa neébe:

—¿Aca ñná ímítýúné méénuúbe?

Áronáacáhjáa tsiíñe éhníñevúré kéévánécoba néémeé:

—¿Muúbe wátyétyehcútsó dííbyedívú!

24 Ehdúhjáa ditye néénéllí tsáhájucó díbye ímíbájchotú Jetsóo icyánéjcu. Aabéhjáa apííchówuúréjuco ditye íbóribáávénéllí nújpacyo ityáúmeíjpácýori pámeere ííténáa íhyótsicu níjtyámeíbyéré néehí:

—Árone néhi tsá táhallúrí tene íjcyáityú eene ñné ímítýú méénútúúbeke ámuha medsíjívétsoíñe. Ámuhá hallúríyei teéne.

25 Áánéllihyéhjáa nééme dííbyeke:

—¿Óvi néhi ihdyu pámeere múuháj tsiiménémúháábemájucó múuhá hallúrí teene dííbyeke muha medsíjívetsóne!

26 Ehdúhjáa ditye néénéllí tsúúca íjchívyétsoobe Piráátó Barabáakére. Áánemáhjáa Jetsóodívú iwátsíhcyútsóne

diityédívuréjuco dibye íhvejsóné diityéréjuco iwátyétyéhcu páwachékevu.

²⁷ Áábekéhjáa dííbyé já pañévu tsodáhómú iááhívétsóóbedívú píhcyaaavéhi. ²⁸ Aaméhjáa dííbyé wajyámúúné ityácóriíjcóne uácó tújpájácoba néené wajyámuvu. ²⁹ Áhduréhjáa tsuhjíuuhónetu imyéénúné cháhíiwavu iávohjácóóbeke éjejcállómé úméheívu. Áánemáhjáa dííbyé lliñévu imíhmoúbáne iúúhívaténemáyé wáñejcómé:

—¡Ñóóooj! Átsihdyúhjáa nehíjcyáme: Áánu muurá jodíómú avyéjuúbe.

³⁰ Áhduréhjáa dííbyé hallúvú iúnityójcóne dííbyedi íjcyai úméhéiyi illaáyohíjcyámé íhñíwáutu. ³¹ Ehdúhjáa dííbyedi iúúhívaténé níjcautu teeja wájyámúcoba dííbyedítýú ityácóriúccúne pañétúeja íwajyámuvuréjuco ditye úacóne. Áánemáhjáa tsajtyémé páwachékevu iwátyétyéhcuíhullévuréjuco.

*Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne
(Mc 15.21-32; Rc 23.26-43; Ja 19.17-27)*

³² Aaméhjáa péeme cábuuvé Tsiréene múnáajpi Tsimóodívu. Áábekéhjáa íhbutómé Jetsóoke iwátyétyéhcuíwachékevu.

³³ Aaméhjáa úújeté tsátsihvu heeberéómú ihjýurí ‘Niwáupaáji’ nééiyóné ‘Góógota’ némeítsihvu. ³⁴ Átsihvúhjáa Jetsóoke íjchorómé bíinojpácýó paapáwu néenetu iúménújpácýotu. Aanéhjáa ípíhjácúróne tsá dibye ádotúne.

³⁵ Áábekéhjáa tsúúca wátyétyehcúmé téwachékevu. Áánemáhjáa tsodáhómú néhcójcatsí caatyé éhjáhjí dííbyé wajyámúúné íjcyaiñé iwátújcatsíki. Ehdúu pajtyéné tsaapíhjáa Píívyéébé ihjýú uubálle múnáajpi illu néhdújuco: “Táwajyámúúné caatyé éhjáhjí íjcyaiñé iñéhcójcatsíñe wátújcatsíimey.” Ehdúhjáa muurá neebe Píívyéébé ihjýú uubálle múnáajpi. ³⁶ Aaméhjáa tétsihvuré diitye tsodáhómú iáhcúbáne téhmehíjcyá dííbyeke. ³⁷ Áábé níwáú caamééhullétúhjáa téwachéketu picyóómé tsíeménetu icyáátunúné illu nééeneé: “Áánu Jetsóó jodíómú avyéjuúbe.”

³⁸ Téhduréhjáa téijyu tsaatétsí ímítyúmútsikye wátyétyehcúmé dííbyé úníutu panéjcuvatú íjcyáwachékéécutu. ³⁹ Aanéhjáa dííbyeke úújeyémé dííbyedi iúúhívaténe ‘wamíwamí’ nehíjcyáhi. ⁴⁰ Áábekéhjáa nééemeé:

—Ehdíívaabée eene ú nehíjcyá duurúvaja u wácávyáhcoja 3 coojívatúré tsiíñe u pájáávétsoíñe. Áyu cána bo pájtyetétsaméí

eene éwachékevu uke ditye wátyétyéhcúnetu ímiááné díbyéjuco Píivyéébé Hajchi u íjcyáhajchííjyu.

41 Téhduréhjáa idyé llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, túkevjtsojtee, íjcyame iúúhívaténemáyé néjcatsíhi:

—Tsíjtyekée ímiááné pátyetétsohíjcyaaé. Áronáa tsáháhaca díbye píivyetétú iye ipájtyetétsámeíñe.

42 Aabe cána bo óví ímiááné mee ijraéémú avyéjuube íjcyáhajchíí éwachéketu ditye wátyétyéhcúné ityábáhcyúmeíñe pájtyeté botsí díbyeke mecáhcújtsóne díbyeéjteréjuco meíjcyaki. 43 Muurá Píivyéébedívú cátsípáávehíjcyaaé. Aabe cána bo óví díbyeke pájtyetétsó ímiááné díbye némeíhijcyádú díbyé Hajchi díbye íjcyáhajchííjyu.

44 Áhduréhjáa díbyé úníutu ditye wátyétyéhcumútsí uuhívaté díbyedi.

Jetsóó dsíjivéne

(Mc 15.33-41; Rc 23.44-49; Ja 19.28-30)

45 Téijyúhjáa cójípínétú íjyunúné cuuvé tujkévevújuco.

46 Áijyúhjáa Jetsóó ávyetá ihnáhó wáníjcyámeíbyé néehí:

—Eriíj, Eriíj, ¿rama tsabatááni? —Tápiivyéébej, Tápiivyéébej, ¿íveekíami oke ú ihvejtsoj? Ehdúhjáa nééiyóné ehdu neébe.

47 Aanéhjáa tsaate tétsihyí íjcyame ehdu díbye wáníjcyámeíñé illéébóne néehí:

—Éje, aadi Eriádi wáníjcyámeí Píivyéébé ihjyú uubálle múnáájpiúvudi.

48 Áanéllihyéhjáa tsaapi íícúí idsííneíñúne wájyamubádú néene bíínójpácýó kiwátyetu iééníyojéné úméhéí níjcautu ipícyoonévú cújuuvé díbye ííháróki. 49 Áronáacáhjáa tsíjtye néé díbyeke:

—Óvíjyacóone, dáácudíñe. Bo óví Eriá pájtyetétsová díbyeke.

50 Áanáacáhjáa tsííñe ávyetá ihnáhó iwáníjcyámeítsihdyu ílluréjuco díbye dsíjivéne. 51 Áané tujkéveríhjáa duurúvájá pañétú pañétúétsíí watájcó wájyamúwácoba dóchéereevé cáámetu baavújuco panéjcvávú wájítahnécú. Áhduréhjáa téijyu ííñuji vááúmeíñeri nEWáyúcobané wáhcabáhi.

52 Áhduréhjáa níjkyene wáhcbánetu cahcújtso múnáape dsíjívehíjcyámé tsííñe bóhíime íjchívyécunúhi. 53 Aaméhjáa Jetsóó bóhííne boone Píivyéébe cóómí Jerotsaréevu péémeke mítyame ájtyumíhi.

54 Áánetúhjáa eene díbyeke téhmehíjcyáné tsodáhómú íavyéjúúbemáyé ávyetá mítyané íllityé téijyu ííñuji

vááúmeíñema tsíñehji pájtyene iájtyúmineri. Áánemáhjáa néémeé:

—¡A ihdyúha ímiáané Píívyéébé Hajchi áanuú!

⁵⁵ Áijyúhjáa tsaate walléemú kémuélléturé ítehjycyá dííbyeke ditye dsíjívetsóné dííbyemáa Gariréa iññújitu tsááme dííbyeke íicúvehíjcyáme. ⁵⁶ Áámemáhjáa ijcyámé Maaría Madarénaa, Jacóóboma Jotséemútsí tsíiju Maaríaa, Tsebedéó hájchimútsíj tsíijuu, éhdume.

Jetsóó ítémeho ditye cúúune

(Mc 15.42-47; Rc 23.50-56; Ja 19.38-42)

⁵⁷ Áané iijyúnuvúhjáa Jotséé Arimatéa cóomi múnáajpi íhtsútuube íjcyabe Jetsóoke úráavyehíjcyabe péé Pirááto éllevu. ⁵⁸ Aabéhjáa táumeí dííbyeke dííbyeúvú ítémeho icyúúuki. Áánéllihyéhjáa neebe ítsodáhómuke ditye iájcuki. ⁵⁹⁻⁶⁰ Aabéhjáa tééhouvuke íbíjínúne cuúú béhéjuréhjáa íhllii nééwájitu íbóhdótsóhéjú pañévu. Áánemáhjáa nééwáyúcobávú téheju iwátájcoíñúne péjúcoóbe. ⁶¹ Áané boonéhjáa tétsíyé téhejú únuri Maaría Madarénamúpí tsíjpile Maaríama ácuúcunúhíjcyáhi.

Jetsóó nijkye ditye téhmene

⁶² Áané tsijcyóójihjáa teene pajtyeté wañéhjí lléevá tujkénujcóójí diitye llúúvájte avyéjurtémá paritséomú péé Pirááto éllevu. ⁶³ Aaméhjáa néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, muha méítsaavé téallíjuáupe 3 coojívatu tsiíñe íbóhíñé nééneé. ⁶⁴ Áánéllii cána cóhpejtsótsó ímíñeúvú dííbyé nijkyévuj. Áane ímíñeúvú tehmétsó téhajchótá 3 coojívá dííbyé mamyémú pejco íllure iñáníjyéne míamúnáake ‘tsúúca muurá Jetsóó éhnée ditye dsíjívétsoobe tsiíñe bohíñí’ íñéneri éhníñevu meke íállíúúnútki.

⁶⁵ Áánéllihyéhjáa Piráátó néé diityéke:

—Aané wa ihdyu aatye tsodáhómuma mepéene mécohpejtsó ámuha meímillédu.

⁶⁶ Ahdújucóhjáa ditye tsaatémá ipyéene teeu nééwayu icyóhpéjtsóutu cáátunúne múha teene idyómájcótuki. Áánemáhjáa diitye tsodáhómuke téhmétsoíñúme.

28

Jetsóó dsíjíveebe tsiíñe bóhíne

(Mc 16.1-8; Rc 24.1-12; Ja 20.1-10)

¹ Aanéhjáa wáyeeévécóójí tsíjyú tsííñé tsemáánaréjuco déjúcóóvejcóójí cúúvéneturé Maaría Madarénamúpí tsíjpile

Maaríama úújeté teene níjkyeé. ² Áánáacáhjáa ííñuji íhnáhó vaaúmeí níjkyéji múnáajpi nútyéné tujkéveri. Aabéhjáa teene níjkyé watájcó néewáyúcoba icyávihiycyúne tééú hallúvú ácuuvéhi. ³ Áábé wajyámúhjáa ávyeta tsitsíwu néébé ámítsaráhcó éhne múúne chijchi rórihcyódu. ⁴ Áábedíhjyáa diitye tsodáhómú ténijkye téhmehíjcyarómé ávyetá íhnáhó íllityéne íjcyaiñú múu dsíjivédu. ⁵ Aabéhjáa néé diityépi Maaríamúpike:

—Méíllityédíñe. Muurá ó waajácú ámuhipi meúújévaróné Jetsóoke éhnée páwachékevu ditye wátyétyéhcúneri dsíjivéébeke. ⁶ Árónáa tsáhájucó dibye níkyéhéjú pañe íjcyájúcootúne. Tsúúca tsiíñe bohíjúcoobe ípyée íñéhijcyádújuco. Cáhawáá idyé méuujévá íñe dityée díbyeke pícyohéjú íévehéjuréjuco íjcyane. ⁷ Ahdícyane íícúí mepééne méuubállé díbyé mamyémuke tsúúca dibye tsiíñe íbóhííne diityé ihde péjucóóné Gariréavu téhullévú diityémá íajtyúmíjcatsíki. Ééneréne ihdyu ó imíllé ámúhpíke o úúballéne.

⁸ Ahdújucóhjáa íícúí dityépi dsíínéríyé pééne múúha éllevu múúhake yúúballéki. Aamúpíhjáa íllityéróne mítyane ímíjyuuvéhi. ⁹ Áámúpidívúhjáa Jetsóó íbóhówáávéne diityépike díllóhi. Áánéllíihyéhjáa íícúí dííbyéj tuháacyuvu waamúpi díbyeke idyúúruváne. ¹⁰ Áámúpíkehjáa neébe:

—Méíllityédíñe. Wa ihdyu íícúí mepééne méúúballété tsijtye tahñéjteke ditye ipyéé Gariréavu téhullévú muha maajtyúmíjcatsíki.

Múhdurá tsodáhómú úúballéne

¹¹ Aamúpíhjáa pééne tujkéveri tsodáhómú dííbyé níjkye téhmehíjcyámedityú tsaate péé ímunáá coomívu. Aaméhjáa úúballété llúúvájte avyéjútéké muhdú tene pájtyene. ¹² Ááné lliíñétúhjáa túkevéjtsójtémá íúcújcatsíñe pítyácójcatsímyé muhdú íñééíñe Jetsóope bóhíjúcóóityúné íñéhíjcyáneri íñéétsámeityuki. ¹³ Aaméhjáa mítyane diitye tsodáhómuke íáhdóne nééhií:

—Tsáma ménehíjcyaco “pejcóhjané muha mecúwaiñúné hallurí ímamyémuré újcujé Jetsóó ítémeho.” ¹⁴ Aane néhi méiíñújí ávyéjuube iwáájácúne ámúhadívú cáyobáávatéhajchíí muha ámúhá hallúvú méihjyúváá dibye muhdú ámúhake ímyéénútuki.

¹⁵ Ahdújucóhjáa diitye tsodáhómú ditye áhdónéllí íllure íállíñe néhíjcyáné ímamyémuré Jetsóó ítémeho újcujéne. Aane muurá icyoocápi ehdu tsaate tamúnaa jodíómú úúballéhíjcyáhi.

Muhdú ditye wákímyeíñe ímamyémuke Jetsóó nééneé
(Mc 16.14-18; Rc 24.36-49; Ja 20.19-23)

¹⁶ Aanée muha 11-meváréjuco dííbyé mamyé mú meíjcyame mepéé Gariréá iíñújí caméhbaúvú múúhakyéé díbye néhbaúvu.

¹⁷ Aamée muha tétsihvu dííbyedívú meúújetémé méduurúvá dííbyeke tsaate múúhadítýú díbye bóhíne cáhcújtsótúrónááca.

¹⁸ Áronáacáa múúhake neébe:

—Muurá Píívyéébe oke picyóó páneere ííñújii, níjkyejii, íjcyáné avyéjuube o íjcyaki. ¹⁹ Ahdícyane óví ámuha pahúllevá iíñújíne múnáadívú métsújaúcú táuwaáboju. Aane cáhcujtsómeke tééne uubállé métsótsohíjcyaco Méécááni mémerii, Íapíícho mémerii, tamyémeri, íjcyane. ²⁰ Áameke ihdyu ímíñeúvú méúwááboco tátyaúhbaju néhdu ditye íjcyaki. Aabe muurá ámúhamáyé ó íjcyáa paíjyuvaré ííñúji níjkévanévújuco. Áyu tehdújuco.

MÁÁCOÓ

Mááco Jetsóodítýú cáátúnuháámi

Tsojtsó múnáajpi Jóáa úwaabóne
(Mt 3.1-12; Rc 3.1-9, 15-17; Ja 1.19-28)

¹ Íllúu tujkéváné Píívyéébé Hajchi Jetsocríjtó mepájtyetéíñe méénúné uwááboju.

² Píívyéébé ihjýú uubálle múnáajpíhjáa Itsaíaúvú caatúnú íwaajácúháámitu tsúúcajátújuco tsojtsó múnáajpi Jóáádityu íllúu:

Ó pícyoó díhnde tsáápiikye dibye iúúbálle míámúnáake ditye ímíbbáávyéne ímí uke iwáátsúcúpéjtsoki. ³ Aane méllééboó íñnéubará píívyétúné iíñújiri íjcyaa keeváwu íllu úwaabóne: “Méímíbbáávyé ímítýú ámuha meícyahíjcyánetu tsáímiyéjuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íáptyumívaki.”

Ehdúhjáa Itsaía íwaajácúháámitu caatúnú Jóáádityu.

⁴ Ahdújucóhjáa dibye íñnéubará píívyétúné iíñújiri úwáábohíjcyáné míámúnáake ditye ímítýúné ícyahíjcyáné íhvéjtsóne ímiánejcúveréjuco íbbúwááve díityé ímítýú íábájíívemeiki, áané uubállé ditye itsójtsótsámeiki. ⁵ Pahúllevátúhjáa Jodéa iíñúji múnáadítýú píhcyáávehíjcyámé dííbyedívú dííbyé uwáábó illéébúacunúki. Téhduréhjáa Jerotsarée múnáadítýú mítyame píhcyáávehíjcyáhi. Áamedítýúhjáa ímítýúné imyéénuhíjcyáné úúbállémeke tsótsohíjcyaa Joodáatu.

⁶ Aanéhjáa díibye Jóáa camééllómú ihjinetu méénúmeíñe wajyámúúnema íjcyáábéj píinétú ócájimííhé chíúcunúhi. Aabéhjáa tséréémuke dohíjcyáhi. Téhduréhjáa ímúhojpácyó ádohíjcyáabe. ⁷ Aabéhjáa úwááboobe nehíjcyáhi:

—Muurá íjcyaa tsijpi táhboone úwáábóibye táehnííñevu íhtsútuube íjcyáábeke íjtyúhápáájíubaré o tácoríúcu dííbyedívú o pííhívéítýuroóbe. ⁸ Muurá ámúhakye nújpacýori ó tsótsohíjcyáhi. Áánetu ihdyu díibye ámúhá pañévú pícyoó Píívyéébé Apíícho.

Jóáádivu Jetsóó tsójtsótsámeíñe
(Mt 3.13-17; Rc 3.21-22)

⁹ Téijyúhjáa Jetsóó péé Gariréa iíñújiri íjcyacóómí Natsaréetu díibye Jóáa éllevu Joodáatu dííbyeke dibye itsójtsoki. ¹⁰ Aabéhjáa tsúúca dibye tsójtsótsihdyu íjchívyeebe íténáa cáámetu Píívyéébé

Apííchó niityé dííbyedívú íjuuúdu nééeneé. ¹¹ Áánáacáhjáa idyé cáámetu Píívyéébe nééhií:

—Uu Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó imíjyúúhií.

Jetsóoke Naavéné mávárijchóne

(Mt 4.1-11; Rc 4.1-13)

¹² Ehdúhjáa díbye tsójtsómeíñé boonétú Píívyéébe Apííchó dííbyeke tsajtyé íñéubá píívyétúné iíñújivu. ¹³ Áhulléhjáa íjcyaaabe 40 coojívá apáámyéré iyámé íjcyáhulle. Áábekéhjáa téhullévú Naavéné mávárijchóóbeke níjkyéji múnaa píáábohíjcyáhi.

Jetsóó úwáábótújkenúne

(Mc 4.12-17; Rc 4.14-15)

¹⁴⁻¹⁵ Aanéhjáa téjyju tsojtsó múnáajpi Jóáake ditye cúvéhoojánúné boonétú Jetsóó péé Gariréavu. Áhullé múnáakéhjáa Píívyéébe avyéjuvu muhdú meúcáávéíñé úwááboobe nééhií:

—Tsúúca Píívyéébe íavyéjúepte íjcyáímyeke újcuíñe éévú úújetéhi. Ahdícyané ílluréjuco méihvéjtsó ímityúné ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámúhá íjtsaméí ímíánejcúvuréjuco mecápáyóóvéne mécahcújtsó íñe mepájtyetéíñe úwááboju. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

4-meva ímamyémú íjcyáímyeke Jetsóó újcune

(Mt 4.18-22; Rc 5.1-11)

¹⁶ Aabéhjáa Gariréa unéú úníuri péébe úújeté Tsimóomútsí íñahbe Aderéema amómeke tsínuhíjcyámútsidívu. ¹⁷ Áámútsikyéhjáa neébe:

—Ámuhtsij, ookéréjuco méuraávye. Muurá íñe amómé lliíñája múnáajtétsí ámuhtsi meíjcyámútsikye ó pícyoó míamúnáakéréjuco Píívyéébedívú ámuhtsi meíbúwáávésóíñe wákimyéivu.

¹⁸ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii teenémáyé íjtsínuuháñe ííhvéjtsóne peemútsí dííbyemáyéjuco.

¹⁹ Áámútsimáhjáa péébe éhnííñéwuúvú úújeté Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboo, Jóááá, íjcyamútsí íhmííne pañe íjtsínuuháñe pájáábohíjcyamútsidívu. ²⁰ Áámútsikyéhjáa idyé díbye píúvánéllii íhmííne pañe cááni Tsebedéoma ípíáábojte íjcyámedítýú peemútsí dííbyemáyéjuco.

Tsáápi pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne

(Rc 4.31-37)

²¹ Éhdúmekéhjáa iújcúmema Jetsóó úújeté Capenaóovu. Aabéhjáa téhulle wáyeévejcóójí píhcyáávéjé pañévú úwaabóhi.

22 Ááneríhjáa mítyane ullévenúmé ávyetá tujkévé ávyéjuube múúne íhjúvájíjtó díbye íhjúváneeri. Tsáháhjáa díbye íhjúvatú taúhbájú uwáábojte íhjúvahíjcyádu. 23-24 Áíjyúhjáa tééj páñe tsaapi naavéné ípañe íjcyaaabe kévádijcyó illu dííbyeke:

—¡Jetso Jetsóoj, Natsarée múnáajpi u íjcyaaabej! ¿íveeki múúhake ú pátsárijcyóváhi? ¿Mityá múúhake ú waagóovaj? Muurá uke ó waajácú ímiáábé Píivyébé Hajchi u íjcyane.

25 Áánéllihyéhjáa neebe dííbyeke:

—¡Cúúvéhulléré díícyal ¡Díjchivye áádí pañétu!

26 Ááneréjucóhjáa naavéné wáníjcyámeíbyéré íjchivyéné dííbyé pañétú ávyetá íhnáhó dííbyeke íáméjcatsíchónema.

27 Ehdúhjáa Jetsóo méénúneri pámeere íllityéne nééhií:

—¿Múhdutúami aabye ehdu meénuj? Ávyetáha ímiááné tsíhdyure dííbyé uwááboju. Muhdú naavémú íjcyarómé íjchívyé díbye néénetu.

28 Ehdúhjáa díbye méénúné uubállé tsújaavé páneere Gariréa íiñújiri.

Tsimóo Pééedoró báábeke Jetsóo bóhítsóne

(Mt 8.14-15; Rc 4.38-39)

29 Átsihdyúhjáa pihcyáávéj páñétú péeme tsaméhjí Jacóóboo, Jóááa, íjcyame Tsimóoma Aderéemútsi jávu.

30 Áíjyúhjáa Tsimóo baabe áíivyeri chémene úúballémé Jetsóoke. 31 Áánéllihyéhjáa díílle éllevu ipyééne íhyójtistu díbye íjyócuycárolle tsúuca íbóhííne díityéké májchotsóhi.

Mítyámeke Jetsóo bóhítsóne

(Mt 8.16-17; Rc 4.40-41)

32 Aanéhjáa tsúuca meíjyunúrónáa tsívahíjcyámé dííbye éllevu naavémú ípañe íjcyáméhjima tsíñéhjiri chéméméhjike díbye íbóhítsoki. 33-34 Mítyaméhjáa técoomí múnáa tééjavu tsáamedítýú páhduváré nénéhji chémeri íjcyámeke bóhíitsohíjcyaaabe. Áhduréhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke waagóohíjcyaaabe. Aaméhjáa díitye naavémú muubá díbye íjcyane nééiyónáa tsá díbye díityéké íhvéjtsotú dítye íhjúvaki. Waajácúméhjáa dííbyeke.

Jetsóo úwaabó pahúllevaré Gariréa íiñújí pañe

(Rc 4.42-44)

35 Ááné tsítsíívevúhjáa pejcójuco técoomítýú díbye péene tsátsihvu Píivyéébema íhjúvaki. 36 Áábekéhjáa Tsimóo íñahbéjtema néhcotéhi. 37 Aaméhjáa íajtyúmííbeke nééhií:

—Míamúnáa uke néhcohíjcyáhi.

38 Áánéllihyéhjáa neebe díityéke:

—Árónáa metsu éhcóomijivú mepéé técoomíji múnáake idyé o úwááboki. Muuráhjáa imichi téenélii o tsááhií.

³⁹ Aabéhjáa pihcyáávejáané pañevú pahúllevá múnáa Gariréa iñújiri íjcyámeke úwáábohíjcyá tsaaté pañe naavémú íjcyámeke wáágoobére.

Íjpi chájáávéébeke Jetsóó bóhiitsóne
(Mt 8.1-4; Rc 5.12-16)

⁴⁰ Áábé lliiñévuhjáa íjpi chájááveebe imímóúúveténe néé dííbyeke:

—¿Aca muhdúiyó teene oke u bóhiitsóne?

⁴¹ Áánéliihyéhjáa dííbyeke idyócaráucunúne dííbyedi ídáátsóvéne neébe:

—Mu ihdyu tehdujúcoj.

⁴² Ehdúhjáa dibye néenemáyé tsúúca bóhiibe. ⁴³ Áábekéhjáa neébe:

—Dúúballedí tsaate juuváyí uke pájtyémeke íñe muhdú u bóhiine.

⁴⁴ Tsapéhduré llúúváabe éllevu péene dííbyedívú dúhjétsámeityeco. Ááne Moitséeúvúu néhdu íñe u imíjpyeténé hallúvú Píívyéébeke tsíeméneri ú íícúveé téenetu míamúnáa iwáájacu tsúúca u bóhíjucóne.

⁴⁵ Ehdúhjáa dibye bóijcyúrónáa pámeekéré juuváyí ipájtyedúmeke úúbálleebe muhdú íbóhiine. Aaméhjáa mítyane Jetsóodívú pihcyáávehíjcyánélii tsáhájuco dibye píívyetétú múhdutú cóomí pañevú iúcaávéiyóne. Áánéliihyéhjáa pehíjcyaaabe imíchi ditye íjcyátútsihjírye. Áróné pañéhjáa pahúllevátú dííbyedívú pihcyáávehíjcyáme.

2

Íjpi vááúmeityúúbeke Jetsóó bóhiitsóne
(Mt 9.1-8; Rc 5.17-26)

¹ Ehdúhjáa tsúcájá tsiéllé íjcyátsihdyu tsiíñe óomiibye Cape-naóovu. Áané uubállehjáa idyé íícúíwuuré tsúúca waajácumé técoomí múnáa. ² Aaméhjáa dííbyedívú píhcyaaavémé dibye íjcyaja wáhpécunúmeke úwááboobe. ³ Áánáacáhjáa 4-meva tsivá íjpi vááúmeityúúbeke dííbye éllevu. ⁴ Árónáacáhjáa tsá ditye píívyetétú iúújetétsóné mítyane míamúnáa íjcyánéliihye. Áánéliihyéhjáa cáámetu dibye íjcyátsíí tujkévetu idyóhejúróné botsíi dííbyeke niityétsóme. ⁵ Aaméhjáa ímí cáhcujtsóné iwáájacúne neebe Jetsóó dííbyeke:

—Llíhij, tsúúca úhdi o ídáátsóvéne díimítyú o ábájwéjucóóhií.

⁶⁻⁷ Ehdúhjáa dibye néenetu tétsihyi íjcyame taúhbájú uwáábojte néjcatsíhi:

—¿Aca íveekí aabye ehdu ihjývá Píivýéébe ímí dííbyedívú íjtsúcunúnejíivari? Muurá ihdyu apáábyéré Píivýéébe piivýeté míamúnáadítýú ímítýú iwáágoóné diityédí ídáátsóvéne. ⁸ Ehdúhjáa Jetsóodítýú ditye néjcatsíñé iwáájácúne neebe diityéke:

—¿Íveekí ímityúné óhdityu ámuha méíjtsámeíhi? ⁹ ¿Aca muhdú ámuha oke méíjtsúcunúhi? Áánerá ó piivýeté míamúnáadi o ídáátsóvéne diityé ímityuháñé diityémá o ímíbajchóne. Áánéllíi ó piivýeté áánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díimítýú úuma o ímíbajchóhi.” Áhdure ó piivýeté o nééneé: “Dímíjpyeténe dííhbotámá dipye dihjýávu.” ¹⁰ Ahdícýane cáhawáá óvíi ámuha máájtyumí Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe muhdú o méénune.

¹¹ Ehdúhjáa íñétsihdyu neebe dííbyeke: Líhij, díimíjpyeténe eene dííhbotámá dipye dihjýávu.

¹² Ehdúhjáa dííbyeke Jetsóó néénemáyé tsúúca íimíjpyeténe ííhbotámá péjúcoobe pámeere íténáaáca. Ááneríhjáa mítyane íúlléventúne Píivýéébeke idyúúrúváne néémeé:

—Ávyeta tsá mújyú ehdíivane maájtyúmitúne.

Revíkye Jetsóó újcune
(Mt 9.9-13; Rc 5.27-32)

¹³ Áané boonétúhjáa tsiíñe Jetsóó péé únéú úníúvú ímamyémuma. Áhullévúhjáa idyé dííbyedívú píhcyáávemeke úwááboobe. ¹⁴ Átsihdyúhjáa péébe úújeté Apéó hajchi Revíí ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike íáhdótsohíjcyátsihyi ácuúcunúúbedívu. Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, ookéréjuco duráávyej.

Ahdújucóhjáa díbye péene dííbyemáyéjuco.

¹⁵ Áábe jávúhjáa Jetsóó téjyju majchó ímamyémuma. Áámemáhjáa téhdure tsijtye majchó téenere ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsíídsíi ahdótso múnaa. Áhduréhjáa íjcyámé tsijtye ímityúmé diityéma. Mítyaméhjáa dííbyema pehíjcyáhi. ¹⁶ Ehdúhjáa díbye diityémá májchone ííténe taúhbájú uwáábojtémá parítséomú néé dííbyé mamyémuke:

—¿Aca íveekí eene ámuhá uwááboobe majchó aatyé ímityúméhjima?

¹⁷ Aanéhjáa Jetsóó illéébóne néé diityéke:

—Tsá muurá taabóobé bóhime tsaímíyé íjcyámeke taábotúne. Muurá ihdyu chéméméhjikéré tááboobe. Ahdícýane tsáháa ímiáámé wáábyú o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu ímityúme wáábyú o tsáá diityéké o ímíbáávyétso Píivýéébe

icyánejcúvurējuco ditye ĩbúwááveki. Ehdúhjáa Jetsóó néé paritséómuke.

Jetsóó mamyé mú majcho áwatyúne

(Mt 9.14-17; Rc 5.33-39)

¹⁸ Tsáijyúhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáá mamyé muma diitye paritséómú mamyé mú Píívyéébema íhgyúva majcho áwahíjcyáhi. Aanéhjáa Jetsóó éllevu ipyééne tsaate dííbyeke nééhií:

—¿Aca íveekí dímamyé mú majcho áwátúnáa Jóáá mamyé muma paritséómú mamyé mú tsáijyu áwahíjcyáhi?

¹⁹ Áánéllihyéhjáa diityéké neébe:

—¿Aca tsaapi táábáváné wañéhjivu tsáame ikímóóvéne majcho áwáyáhi? Muurá teene wañéhjí aabájaabe diityémá íjcyánáa tsá ditye áwáítyuró majcho. Ehdú nééne támamyé mú tsá majcho áwáítyuró diityémá o íjcyáné hajchóta. ²⁰ Muurá ihdyu íjcyáíñé diityédítýú o pééíñe. Áijyu ihdyu óví muhdú íñéhajchíí tsáijyu awámye.

²¹ Tsá muurá tene ímityú tsúúcáaja wáiyamu béhbátu mepájaabóne. Muurá teeja meníjtyúcooca éhniíñevu íllure táváajcároba. ²² Áhdure idyé tsá tene ímityú béjpcáyo bíínojpcáyo mepícyoone tsúúcáau mííhénéu cahpáyú pañévu. Muurá béjpcáyo iúhtsaráúúvéhulle táváajcó tsúúcáau. Áijyu wágóoovéné tsanéécújuco bíínojpcáyoma cahpáyu. Áánéllii béjpcáyo mépañénú bééú pañévúré muhdú tsanéécú íjcyátuki. Ehdú nééne tsá tene ímityú íhdééne uwááboju béhné uwáábójú pañévú meúacóne. Ehdúhjáa Jetsóó nééhií.

Wáyéévejcóójí Jetsóó mamyé mú méénune

(Mt 12.1-8; Rc 6.1-5)

²³ Aabéhjáa tsáijyu ímamyé muma pajtyé úmihéj píinétú wáyéévejcóójí. Áijyúhjáa ímamyé mú bajtsóháñetu ujcú imájchoki. ²⁴ Áánéllihyéhjáa paritséómú néé dííbyeke:

—¿Aca íveekí aatype dímamyé mú meenu íjcyoojí wáyéévejcóójí meméénúítyuróne?

²⁵ Áronáacáhjáa neébe:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáijyúu íajyabáávaténéllii íñahbéjtema Dabííúvú téeméné méénune Píívyéébé waajácuháámitu cáátuváne? ²⁶ Muuráhjáa Abiatáá llúúvájte avyéjuube íjcyáijyu duurúvájá pañévú iúcáávéne imájchóítyuróne Píívyéébé ĩcúvé pááa tééjá pañévú pícyámeihíjcyáné majchómé apáámyéree llúúvájte máchohíjcyáne.

²⁷ Áhduréhjáa neébe:

—Muurá wáyeeévejcóóji ijcyá míamúnaa ímí téjcooji íjcyaki.
 28 Áánéllii Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébé wáábyuta téhdure
 téjcoóji.

3

Tsáápi hójtsí Jetsóó ímíjpyetétsóne
 (Mt 12.9-14; Rc 6.6-11)

¹ Átsihdyúhjáa Jetsóó ímamyémuma tsiinne úcaavé pihcyáávéjá
 pañévu. Áájá pañéhjáa tsaapi múhdurá íhyójtsi néébeé.
² Aanéhjáa téjyju wáyeeévejcóóji íjcyánéllii tsaate dííbyedívuré
 íítehíjcyá ‘áádíkye éhne ímíjpyetétsóííbye’ ínééne téénej tééveri
 dííbyedívú ínéétsóroki. ³ Áánáacáhjáa dííbyeke neébe:

—Muúbej, cána dichaj.

⁴ Ahdújucóhjáa díbye pééneé. Áábedítýúhjáa neebe pámeere
 tétsii íjcyámeke:

—Ámuúhaj, ¿a tehdújuco tsaatéke mepíáábóiyóné íjcyooji
 wáyeeévejcóójj, mityá tsáhaáj? ¿A mepájtyetétsóiyá tsaate
 dsijíveri íjcyámeke téjcooji íjcyaróne, mityá méihvéjtsóiyá ditye
 idsíjíve wáyeeévejcóóji íjcyánélliihýej?

Ehdúhjáa Jetsóó díllone tsá ditye añújcutúne. ⁵ Aanéhjáa
 dííbyeke tsaríwu pajtyéráhi. Árónáacáhjáa idyé ídátsó
 ijtsúcunúúbé ditye dííbyeke cáhcújtsotúne. Átsihdyúhjáa neebe
 díbye múhdurá íhyójtsi néébeke:

—Muúbej, cána íllevu cujúúvé díhyójtsíí.

Ahdújucóhjáa díbye cujúúvénemáyé téhojtsi ímíjpyeténe.
⁶ Ehdúhjáa Jetsóó méénune paritséomú ííténe tétsihdyu péeme
 Heróode hájkímuma pítyácójcatsí muhdú dííbyeke idsíjívétsoíne.

Mítýane míamúnaa Jetsóodívú pihcyaaavéne

⁷ Árónáacáhjáa tétsihdyu ímamyémuma peebe únéú
 úniúvu. Áábekéhjáa mítýane míamúnaa úraavyé Gariréá
 iíñúji múnaa. ⁸ Aabéhjáa méénúraítyúronéhjí mítýane
 méénúné uubállé tsújaavé pahúllevávu. Áánélliihýéhjáa
 mítýame tsáacunú pahúllevátú Jodéá iíñújituu, tééné
 iíñújiri íjcyacóómí Jerotsaréetuu, Idoméá iíñújituu, Joodáá
 tsiñéjcutuu, Tííroó, Tsidóoo, íjcyané iíñújícútuu, íjcyane
 dííbyeke íajtyúmiki. ⁹ Ehdúhjáa mítýane míamúnaa Jetsóodívú
 pihcyaaavéjúcóónéllii neebe ímamyémuke ditye miiine
 íimíbájcho témí pañévú iúcaáveki. ¹⁰ Mítýanéhjáa díbye
 chéméméhjike bóhíitsohíjcyánéllii ávyetaréjuco ditye dííbyedívú
 pihcyáávehíjcyáne. Aaméhjáa imíllehíjcyá dííbyeke idyómajcóné
 íbóhíiki.

11 Áijyúhjáa tsaaté pañe naavémú ijcyame dííbyé lliiñéví mímóúúvémé pañétú kéévánécoba néémeé:

—¡Uu muurá Píívyéébé Hajchi!

12 Áánélliihyéhjáa diityéké neebe ditye tsiíñe tehdu íihjyúvátuki.

*12-meváké Jetsóó meménú ímamyémú ditye íjcyaki
(Mt 10.1-4; Rc 6.12-16)*

13 Átsihdyúhjáa peebe caméhbaúvú íjtsúcunúdúmema.

14 Áamedíyúhjáa meménuube 12-meváké dííbyé uwááboju uwááboméré péhíjcyáímyeke. 15 Áamekéhjáa ájcuube íhnháhootu ditye chéméméhjike íbóhíitsohíjcyaki, naavémú tsaaté pañe íjcyámeke ditye iwáágóohíjcyaki. 16-19 Aaméhjáa ílluúme: dííbyéhjáa Jetsóó Tsimóoke Péedoródívú méménuúbee, Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámútsikyéhjáa dííbyere chíjchí hájchimútsidívú méménumútsii, Aderéee, Perípee, Batoroméee, Matéoo, Tomáaa, Apéó hajchi Jacóóboo, Tadéoo, cananíjtámúejpi Tsimóoo, dííbyéhjáa Jetsóodívú méénútsóiiibe Jóoda íjcyarióótee, éhdume.

*Jetsóoke Naavéné píáábohíjcyáné tsaate nééneé
(Mt 12.22-32; Rc 11.14-23; 12.10)*

20 Áamemáhjáa Jetsóó tsúuca oomí ípyée íicyahíjcyajávu. Áánáacáhjáa tsúuca mítyane míamúnaa píhcyaaavé tétsihvu. Áamedíyécóhjáa túhuuvémé tsá imájchóiyónéhji éllevu íjcyatúne. 21 Aanéhjáa iwáájácúne dííbye hájkímú tsáá dííbyeke tétsihdyu itsájtyérokí. Íjtsúcunúméhjáa díbye méívaténe.

22 Téhduréhjáa mítyame tétsihyi taúhbájú uwáábojte Jerot-saréetu tsááme néé dííbyedítyu:

—Áadí pañe mía naavémú avyéjuube Betsebóo. Téénéllii muurá eene díbye píáábóneri tsaaté pañétú naavémuke waagóohíjcyáabe.

23 Áánélliihyéhjáa Jetsóó diityéké nééhií:

—¿Aca múhdutú díbye Naavéné iiye waagóoméíyáhi?

24 Muurá tsané avyéjute tsajíjtóré íjtsámeítyúmé páhduvaré idyáíívéjcatsíhajchíí íllure wáchájánújcatsí íavyéjutu.

25 Áhdure tsája múnaa tsajíjtóré íjtsámeítyúmé páhduvaré idyáíívéjcatsíhajchíí ílluréjuco íhjáyátú wáchájánújcatsíñe.

26 Ahdu íívane muurá Naavéné íhyájkímukéré iwáágóoca íllure pírújtsóiyá diityéjúcooíyó íavyéjúejte íjcyáíyómeke. Tehdu ímyéenuca íllure íavyéjú újóvéjtsóíyoóbe.

27 Tsá muurá tsaapi íhtsútúúbé tsíeméné dííbyé já pañétú múha tsájtyéítyuró dííbyeke tétsihdyu bóáyotúmére. Muurá

ihdyu dííbyeke tujkénú ibóáyoca botsíi tsajtyéiyómé dííbyé tsíeméne. Áronáa tsáháubá muurá dibye ihñe múhdivú ihvéjtsóityuróne. Ahdu íivane tsá Naavéné oke píáábóityuró dííbye hájkímuke o wáámíuki.

²⁸ Ímiááneturé ámuhákye o nées panévaré ímityúné míamúnaa méenuhíjcyáronéhjí Píívyéébe abájíiveíñé diityédí ídáátsóvéne. Áhdure ímityúné óhdityu ditye ihjyúvahíjcyáronéhjí ábájíiveííbye. ²⁹ Áánetu ihdyu dííbyé Apííchotu ímityúné ihjyúvahíjcyámedi tsá dibye mújyú ídáátsóvéityúne. Aane tsá mújyú diityémá ímbáávyéityúne. ³⁰ Ehdúhjáa diityéké neebe dííbyé pañe naavéné íjcyane ditye néénéllííhye.

Jetsóoke tsíju dííbyé nahbémuma újcutéróne

(Mt 12.46-50; Rc 8.19-21)

³¹ Áánacáhjáa tétsihvu tsíju dííbyé nahbémuma wajtsí áachí éhnejcúvu. Aaméhjáa tsaatéké nées ditye dííbyeke íñéé dibye iúújéva diityéke. ³² Ahdújucohjáa tsaate dííbyé úníuri íjcyame nééne dííbyeke:

—Díítsíju díínahbémuma ukévá néhcome éhtsíhyi áachi.

³³ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—¿Aca caatyé tátsíjuú, táñahbémuu, táñaallémuu, íjcyame?

³⁴ Ehdúhjáa íñéene úníuri ácújcatyémeke ííténe neébe:

—Áánerá téhdure ámuha waháromú táñahbémú táñaallémú méijcyá íñe múhdumé tahñéjté ámuha méijcyame. ³⁵ Muurá Píívyéébeke cáhcujtsómé dibye ímillédú íjcyame ímiááne tahñéjté táñahbémú, táñaallémú, waháromu. Ehdúhjáa Jetsóo diityéké néehíi.

4

Tsaapi bájtsónetu íjcyáne uwááboju

(Mt 13.1-9; Rc 8.4-8)

¹ Aabéhjáa tsííñe únéú úníúvú úwáábóóbedívú idyé mítyane míamúnaa píhcyáávénéllíi mííne pañévú iúcaávéne téémí pañéturéjuco dibye úwaabóné diityéke. ²⁻³ Átsihvúhjáa mítyane tsíeménéhjitu úwááboobe néehíi:

—Ámuúhaj, cáhawáa mélleebúacunuj:

Tsaapíhjáa íwajcyóhá tríígoúhá bájtsóobe íllure wávarajcóhi. ⁴ Aanéhjáa dibye wávarajcónetu tsáuhji juuváj píñévú dójcóne coomímú méhdojéhi. ⁵ Áané tsiúhjíhjáa dojcó néwayúúné raahóvú ííñu ímíchi íjcyátútsihvu. Áuhjíhjáa ícúíwuuré ííñé tétsii ííñu mítyane íjcyátúnéllííhye. ⁶ Áróhiibájíhjáa chemé núhbá allóócori hállúháñeríyé tébajkyéjí íjcyánéllííhye. ⁷ Áané

tsiúhjihjáa dojco tsuhji pañévu. Áané hallúvúhjáa teene tsuhji wááménéneri íñeróné dúhcúvaténé tsáhájucó neévátúne. ⁸ Áánetúhjáa ihdyu tsáuhji dojco tsátsii imíwu íññuji nétsihvu. Aanéhjáa tsaimíyé píivyene imíwu neeváhi. Tsáhiibájihjáa uhjénéré neeváhi. Áánetúhjáa tsíhiibáji kémú neeváhi. Áané tsihúibájihjáa éhniññevu mítyane neeváhi.

⁹ Ehdúhjáa tsaapi bájtsone iúúbállétsihdyu neebe diityéke:

—Ehdu teéne. Aane ihdyu óvíi lléébome icyáhjútsóne tehdu ijcyáhi.

Jetsóo úwáábó túhujtsóne

(Mt 13.10-17; Rc 8.9-10)

¹⁰ Aanéhjáa bóónétu iye ijcyátsihvu ímamyémuma tsijtye tétsii ijcyane dilló muhdú neéiyóné teene tsaapi bájtsónetu dibye úwaabóne. ¹¹ Áánéliihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu ámúhadívú Píivyéébe bóhówátsohíjcyá ámuha mewáájácu muhdú dííbyé avyéjú ijcyane. Áánetu eene tsíeménéhjitu ó úwáábohíjcyá oke cáhcújtsótúmedívú tene ibóhówáávétuki. ¹² Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé icyahíjcyá lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyumíjúcoorómé icyahíjcyá ájtyúmítúmeúvúdu. Áámé imítyuháñé muurá tsá imíbáavyéityúne. Ehdu neénélii ó úwáábohíjcyá tsíeménéhjitu.

Tsaapi bájtsónetu úwaabóné Jetsóo bóhówajtsóne

(Mt 13.18-23; Rc 8.11-15)

¹³ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu tsá ámuha mewáájácutú tsaapi bájtsónetu o úwaabóné ñná neéiyóne? ¿Aca múhdutúrá ámuha méwaajácuú tsiñne téhdure nénéhjitu ámúhake o úwaabóne? ¹⁴ Muurá eene tsaapíhjáa trígoúúhá wávarajcódú neéne íñe tsaapi ímiáájú úwááboobéré pehíjcyáhi. ¹⁵ Aane tsaate ímí lléébójúcoórómeke Naavéné ténetu mútátsohíjcyáhi. Aane muurá neéiyóné eene juuváj píinévúhjáa dójcoúhjí coomímú méhdojéne. ¹⁶⁻¹⁷ Áánetu teene illéébone tsúuca ímí úraavyéjúcoorómé páhduváré neéne mávaríjchojúúné ijcyanéhjí iáábucújúcoótúnetu illuréjuco teene íhvejtsóne. Aane neéiyóné eene néwayúúnéhjáa íjcyátsihvu dójcoúhjí imíwu íñeróné núhbá allóocori chémene. Ehdu muurá patyéhijcyáné ímí cáhcújtsótúmema. ¹⁸⁻¹⁹ Áánetu ímiá uwááboju tsúuca ímí llééborómé mítyane íjí avyéjuríyé itsúúráméíñéllii illuréjuco ténejcu ábájjívehíjcyáne. Aane neéiyóné muurá eene tsuhjí pañévúhjáa dójcoúhjí íñeróné illure dúhcúvaténé neévájúcootúne. ²⁰ Áánetu ihdyu ijcyámé tsaate téené uwááboju illéébone cáhcujtsómé ímí tehdujúco úráavyehíjcyáme. Aane muurá eene imíwuúhjáa íññuji nétsihvu

dóycóuhjí ííñedu. Áámedítýú muurá ijcyámé tsaate eenéhjáa uhjénéré nééváhiibájídú néémeé. Áánetu ijcyámé tsijtye eenéhjáa kéémú nééváhiibájídú néémeé. Áánetu ijcyámé tsaate eenéhjáa ávyétá mityáné nééváhiibájídú nééme ímiáánéjuco ímiáájú icyáhcujsóné ímí úráávyehíjcyáme. Ehdúhjáa Jetsóó néé diityéke.

Peetétú íjcyáné uwááboju
(Rc 8.16-18)

²¹ Áhduréhjáa neebe diityéke:

—¿A múúne peete mepéététsóne mépicyóó tsíeméné lliíñévu? Tsáhaá. Muurá ihdyu mepéététsóne cáámevu mépicyóó tene iájhúacunúki. ²² Ehdu néene muurá Píívyéébé uwááboju bóhówajtsó páneere muhdú meícyahíjcyáne. Muurá íñe teevétari meméénuhíjcyaróné tsá wáájácúratúné íjcyáityúne. Muurá páneere waajácúméíhi. ²³ Aane ihdyu óvii lléébome icyáhcujsóné tehdu ijcyáhi.

²⁴ Téhduréhjáa tsiíñe neébe:

—Ímíñéúvú tsáma méíjtsoco íñe ímiá uwááboju tsúúca ámuha mewáájacújucoóne. Muurá teene ámuha mewáájacújucoorómé múhdurá medáríívéméihajchíí Píívyéébe tsáhájucó amúhadi íícúvéityúne. Áánetu tsúúca iwáájacúné ímí úráávyémeke éhniíñévu waajácútsóíbye. ²⁵ Muurá ímiáájú ímíllémedívú bóhówajtsóíbye éhniíñévu ditye ímíñéúvú iwáájacuki. Áánetu teene ímíllétúmedívú tsá díbye bóhówajtsóityúne. Ááne tsáijyu múú áyánéwu ditye wáájacuróné dojtúcúíbye diityédítýu.

Tríigo bájtsómeíñetu íjcyáné uwááboju

²⁶ Téhduréhjáa neebe diityéke:

—Muurá tsaapi bajtsó tríigoúúhá íwajcyóha. ²⁷ Aane íbúwajíí díbye íjcyánáa keemévehíjcyá pajcójíwáre díbye wáájacútúné hallúri. ²⁸ Ehdu muurá ííñújiri ímí bajtsóháñé píívyene ikyéémévéne tsúúca wajcó íñééwá ípívyééveíñéjuco. Aane tsúúca neeváhi. ²⁹ Aane kéémécooca ílluréjuco áábájaabe újcune. Ehdu muurá pajtyéíñe Píívyéébé avyéjújtéma. Muurá díityéké díbye újcúíñe éévé úújetécooca újcúíbye diityéke.

Mojtáátsá neeváúwúutu íjcyáné uwááboju
(Mt 13.31-32; Rc 13.18-19)

³⁰ Téhduréhjáa tsiíñe neebe Jetsóó diityéke:

—¿Aca íínetú íñe tsiíñe amúhakye ó úwááboó Píívyéébé avyéju? ³¹ Muurá dííbyé avyéjú éhne múúne ‘mojtáátsa’ némeíñe uméhé neeváú kémúútúróúwu mebajtsou mítyáhécoba kéémévedu. Muurá pahéwá neeváúúné lliíñéwúré tééhé neeváú ávyétá ayáúwu. ³² Áróúwu muurá mebajtsou

íĩñene keemévé mityáhécoba pahévare bajtsóhéené ehniĩñevu. Ááhé wájcávané hallúvú muurá wahpéjé pih̄tobáhi. Ahdu muurá teene Píivýéébé avýéju.

Jetsóó úuwaabóné tsíeménéhjitu úúballéne
(Mt 13.34-35)

³³ Ehdúhjáa Jetsóó míamúnáake úuwaabóné tsíeménéhjitu úúballeh̄jcyá muhdú ditye lléébóiyódu. ³⁴ Tsáháhjáa dibye pevénéré úwááboh̄jcyatúne. Áronáacáhjáa ih̄dyu ímamyémuke ímíñeúvú waajácútsoh̄jcyaaabe iná tene neéiyóne.

Kíjyébama noh̄ji Jetsóó íh̄vetétsóne
(Mt 8.23-27; Rc 8.22-25)

³⁵ Ááné íjyúnuvúhjáa neebe ímamyémuke:

—Métsu éhnéjcyéúvú mepéékií.

³⁶ Ahdújucóhjáa tétsih̄yé tsijtye íjcyánáa ditye péene tsíñejcúéúvú m̄ñneri. Áamemájucóhjáa idyé tsaate ihm̄inéneri péeneé. ³⁷⁻³⁸ Aaméhjáa p̄ñnéuri íjcyánáa avýétá ihnáhó kíjyébari mityane nújpacyo nóh̄jine úcaavé diityé m̄ñné pañévu. Aanéhjáa ipámáavéiyóneri íllityéne diitye ímamyémú idyējuri cúwah̄jcyáábeke íákyéjtsóne neéhií:

—ÍAvýéjuúbej, tsúuca mémájcanuúhi! ¿A tsá íñe meke u pájtyetétsóityúne?

³⁹ Áánéllih̄yéhjáa íájkyéne úhbaabe kíjyébama noh̄ji íjcyane. Neebéhjápeé:

—Ílijyévéne, dihvétel

Ahdújucóhjáa tene íh̄veténé dáíhañéréjuco. ⁴⁰ Átsih̄dyúhjáa neebe diityéke:

—¿Íveekií ayájú ihnáhórá ámuha meíllityéne? Tsáháhaca bo ámuha Píivýéébeke ímí mecáh̄cújtsotúne.

⁴¹ Ehdúhjáa diityéké dibye neérónáa íllure íllityémé néjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íjcyáábeke muhdú kíjyébama nújpacyo llééboj?

5

Tsáápi pañe naavéné íjcyane
(Mt 8.28-34; Rc 8.26-39)

¹ Aaméhjáa tsúuca úújeté tsíñejcúéúvú Gadáará íĩñújivu.

² Aanéhjáa ditye cátsúúvénemáyé Jetsóó íjchívýehi. Áábe éllévúhjáa tsaapi níjkyénéj p̄ñne ícyah̄jcyaaabe tsáá ípañe naavéné íjcyaaabe. ³ Aabéhjáa avýéta tsíjpa néébeke tsá múha píivyetétú íekeevéne. Úwááñeh̄ih̄jyáa íjcyáróneri tsá múha dííbyeke chíjchúityuróne.

⁴ Tsáijyúhjáa tsúuca dííbyeke chíjchújúcoh̄jcyarómé íjtyúháacyuma íhyójtscu.

Áronéhjáa távúdócohíjcyaaabe. Tsáháhjáa múha dííbyeke muhdú méénúityuróne. ⁵ Aabéhjáa cójihajchótá pecóhajchótá ihjyúcunúúbéré pehíjcyá níjkyénéj píine. Áané tsaijyúhjáa caméwajúneri pehíjcyaaabe néwayúúnetu wápújúhcámeíbyére. ⁶ Aabéhjáa tsíhullétúre Jetsóoke iájtyúmíibe éllevu dsinériyé ipyééne mímóúúveté dííbyé lliiñévu. ⁷ Áánemáhjáa kéévánécoba neebe dííbyeke:

—¿Iná óhdityu ú imíllé íhtsútuube Píívyéébé Hajchi Jetsóó u íjcyaaabe? Uke Píívyéébe mémeri o nées óhdi u ícúbáhrátuki.

⁸ Ehdúhjáa naavéné dííbyé pañétú nées Jetsóoke dibyéhjáa dííbyeke 'díjchivye áadí pañétu' néenéliihye.

⁹ Áábekéhjáa Jetsóó néehíi:

—¿Aca muubá dimyéme? Áánéliihyéhjáa neébe:

Tamyémé Pívááneepi mítyame muha meíjcyánéliihye.

¹⁰ Aanéhjáa diitye naavémú nées Jetsóoke dibye diityéké iwáágóótu tsíhullévú téené iñújitu. ¹¹ Áihjyúhjáa tétsihyi jéémú meenímú majchóri. ¹² Áánéliihyéhjáa dííbyeke néemeé:

—Múúhake ihdyu wallo aatyé méenímú pañévuréjuco.

¹³ Ahdújucóhjáa dibye wállóonélii dííbyé pañétú íjchívyéne méenímú pañévuréjuco ditye újcámeíñe. Aaméhjáa ditye méivatétsómé 2,000-meváubáhjáa íjcyame caméwájutu únéú pañévú cáhtsíñibámé májcanúhi.

¹⁴ Ááneríhjáa diityé tehmejté íllityéne íicúí tétsíi múnáake úúballéhi. Áánéliihyéhjáa téhullévú péecunúmé iájtyúmi muhdú tene pájtyene. ¹⁵ Aaméhjáa úújeté diibye eenée ípañe naavémú ícyahíjcyaaabe tsúúca íwajyámúúnema íjcyaaabe pevétsihjídurejuco ácuúcunúúbedívu. Ááneríhjáa íllityéme. ¹⁶ Aanéhjáa tétsihyi íjcyame úúballé diityéké muhdú tene pájtyene. ¹⁷ Aanéhjáa múhdurá íjtsúcunúnélii néeme Jetsóoke dibye téené iñújitu ipyéé tsiéllévuréjuco.

¹⁸ Áánéliihyéhjáa Jetsóó ipyéé míine pañévú úcáávéebeke diibye eenée ípañe naavémú ícyahíjcyaaabe nées dííbyemáyéjuco ipyéekíi. ¹⁹ Áronáacáhjáa neebe dííbyeke:

—Tsá u pééityú óomaá. Dihyájkímú pañévúré pééne duubállé diityéké muhdú Píívyéébe úhdi ídáátsóvéne uke ímíjpyetétsóne.

²⁰ Ahdújucóhjáa dibye íhyájkímú pañévú ipyééne úúballéne páneere muhdú Jetsóó dííbyeke bóhiitsóné Decááporí iñújiri íjcyácoomíji múnáake. Ááneríhjáa ávvetaré ullévenúme.

Tsaatépíke Jetsóó bóhiitsóne
(Mt 9.18-26; Rc 8.40-50)

²¹ Aanéhjáa Jetsóó ímamyémuma bíwánejcúvúré úújeténáa idyé tsúúca míamúnaa píhcyaavé dííbyedívú únéú úníúvu.

²² Átsihvúhjáa 'Jáiro' némeíbyé wajtsí pihcyáávéjá avyéjuube ijcyáabe. ²³ Aabéhjáa dííbyé lliñéví ícyánoovévane néehíi:

—Ájyúwa ávyeta dsíjiveríjyuco ijcyánellii uke o néé u dócárájcoté dille óoma íbóhíiki.

²⁴ Ahdújucóhjáa Jetsóó dííbyema péébeke míamúnaa úraavyé ávyeta ráautúne. ²⁵ Áámé pañéhjáa tsáápille 12 pijcyábájyuco díílleke ichémé tujpácýó íhvetépityúneri ícúbáhrámeíhíjcyalle. ²⁶ Aalléhjáa bañúháñé taabójtédívú ityáábótsameíñé áhdohíjcyá ihñénehjívú 'pírúhpírújyuco'. Ároné pañéhjáa íllure ávyetélle. ²⁷ Aalléhjáa muubá Jetsóó ijcyane iwáájácúne míamúnáa raahótú dííbye éllevu ipyééne dííbyé wajyámú dómajcó 'muurá dííbyé wajyámú ijcyaroné o dómájcohajchíí ó bóhíihi' íñéénema. ²⁸ Ehdúhjáa íjtsámeíñé dómájcolle dííbyé wajyámu. ²⁹ Áánetúhjáa ímíááné tsúúca bóhíille tsáimiyéjyuco líñémuúcunúmeíñé. ³⁰ Aanéhjáa Jetsóó waajácú tsaate bóhíine dííbyé wajyámú idyómájcóneri. Áánéllihyéhjáa iyévóóvéne néébe diityéke:

—¿Caatyé ámuha táwajyámutu oke médómajcóhi?

³¹ Áánéllihyéhjáa ímamyémú néehíi:

—¿Aca muhdú míamúnaa wahdyúré néétúnáa ú dilló múha uke dómajcóne?

³² Ehdúhjáa ditye néérónáa pahúlleva ííteebe íajtyúmi caatyé dííbyeke dómajcóne. ³³ Áánéllihyéhjáa eenéé dííbyeke dómájcolle íillityéneri úúvécunúlléré dííbyé lliñéví ímímóúúveténe úúballé dííbyé wajyámú idyómajcóne. ³⁴ Áánéllihyéhjáa neebe díílleke:

—Wáhaj, ímí Píívyéébeke u cáhcujsódú íjcyalle tsúúca ú bohíihí. Ahdícyane wa dipye tsáimiyéjyocj.

³⁵ Ehdúhjáa Jetsóó díílleke néénáa tsaate pihcyáávéjá avyéjuube Jáiro jatu tsáame úúballévá dííbyeke ídsíwu dsíjívéjucóne. Nééméhjáa dííbyeke:

—Tsúúca dáájyüwa dsíjívéhi. Aane íínéllihyécó ú tsájtyeé aabye uwáábóóbeke.

³⁶ Ehdúhjáa ditye nééneri íícúvétuube Jetsóó néé Jáiroke:

—Kímóóvedíñé. Píívyéébekéré cahcújtso.

³⁷ Ehdúhjáa íñééne tsá díbye ímíletú pámeere dííbyema pééneé. Apáamyéréhjáa péé dííbyema Péédooroo, Jacóóboo, dííbyé nahbe Jóááá, éhdume. ³⁸ Aaméhjáa pééme úújeté mítyane míamúnaa tééjá pañe táhíjcyámedívu. ³⁹ Áámekehjáa Jetsóó neetéhi:

—¿íneríami ámuha metaj? Áánerá tsá dille dsíjívétúne. Muurá íllure cúwalle.

⁴⁰ Ehdúhjáa dibye néeneri illure goocóme. Áámekéhjáa tééjía pañétú ijchívyétsóne iyéjuco dibye úcaavéné dílléwúúvúj caanímútsii, diitye 3-meva ímamyémuu, íjcyámema. ⁴¹ Aanéhjáa dílléwúúvúke íhyójsitu iékéévéne neébe:

—Taríta cómi, ‘Wáhaj, dájkyeé’ neéiyóne.

⁴² Ehdúhjáa dibye néenemáyé ehne múu cuwátú maájkyevádú íbóhíine tsúúca úllelle 12 pijcyábáhjáa íjcyalle. Ááneríhjáa míamúnaa ávyetaré ullévenúhi. ⁴³ Áámekéhjáa Jetsóo bóijcyú muucá ditye teene iúúbállétuki. Átsihdyúhjáa neebe ditye imájchótso dílleke.

6

Jetsóo Natsaréeri úwaabóne
(Mt 13.53-58; Rc 4.16-30)

¹ Átsihdyúhjáa ímamyémuma óómiibye ípyé ipíívyéné iíñújivu. ² Aabéhjáa wáyeeévejcóójí pihcyáávéjía pañévú úwaabóné mityame illéébóneri díibyedi iúllévenúne neéhií:

—¿Kíatúami aabye ehdíívaíñé panévaré wáajacúnej? ¿Aca múhdutú piivyéteebe méénúráityúronéhjí imyéénune? ³ Áánerá úméhewááné wákimyéi múnáajpi diibye Maaríá hajchi. Áábé nahbémújuco muurá Jacóóboo, Jotséee, Jóodaá, Tsimóoo, éhdume. Téhdure muurá íñaallémú ijcyá íchihyi méjpiíne. Ehdúhjáa díibyedítýú iñééne tsá ditye ávyejúúllétú díibyeke.

⁴ Áánéllihyéhjáa neebe diityéke:

—Íhdyújuco tsáma Píívyéébé ihjýú uubálle múnáajpi íjcyaróobeke díibye iíñúji múnáa íhyájkímú íjcyarómé tsá ávyejúúllétú tsíjtye múnáa íjcyarómé ávyejúúlléébeke.

⁵ Ehdúhjáa tétsíi múnáa díibyeke cáhcújtsótúnéllii tsá dibye tétsihvu mityane méénúráityúronéhjí méénutúne. Apááñérehjáa chéméméhjike idyócarájcóneri bóhíitsohíjcyaaábe. ⁶ Ílluréhjáa ullévenúúbé ditye díibyeke cáhcújtsótúneri. Áánéllihyéhjáa técoomí úníuri íjcyájáhji múnáakéréjuco dibye úwááboobéré péhijcyáne.

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóo wáalloóne
(Mt 10.5-15; Rc 9.1-6)

⁷ Aabéhjáa tsáijyu ímamyémú 12-meva íjcyámeke uwáábovu wallóo míityétsícyutsáké pahúllevávu. Áámé pañévúhjáa pícyoobe itsíjpa díibye mémeri tsaaté pañe naavémú íjcyámeke ditye iwáágóohíjcyaki. ⁸⁻⁹ Áámekéhjáa neebe ditye itsájtyétu ícyahpáyuu, imájchoo, idsíidsíi, íjcyane. Apááñérehjáa neebe ditye ipyéé íhyallúejáhjí íwajyámúnee, íjtyúhápajínee, ícyuujúii, íjcyánema. ¹⁰ Áámekéhjáa neébe:

—Tsátsihvu ámuha tsaaté javu meúújetéjaríyé méjicyaco tsiéllevu ámuha mepéétúné hajchóta. ¹¹ Aane tsátsíi múnaa ámúhá uwáábó cátuhtsóhajchíi múu ámúháj tuhááñeri íjcyáne ííñú píchóújcámei diityédívu, ‘tsá múúhá hallúri tene íjcyatú ámúhake muha meúwáábóiyóné ámuha mecátuhtsóne’ nééiyóne. Ááne múu péé tsiéllevuréjuco. Muurá múhdumé ámúhá uwáábó cátuhtsómé ávyétá ihnáhó ícúbáhráméii muhdú míamúnaa ícyahíjcyáne ímíbájchómeícyooca éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnaa ícúbáhráméiñé ehniíñevu.

¹² Ehdúhjáa ímamyémuke téibúwájtsoobe uwáábovu iwállóomeke. Aaméhjáa úwáábohíjcyá míamúnáake ditye ímityúné íicyahíjcyáné íihvéjtsóne íjtsaméi icyápáyóóve ímiánejcúvuréjuco. ¹³ Téhduréhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke waagóohíjcyáme. Chéméméhjikéhjáa dúúrúbájpácyori íhñíwaúúné ditye pípájchóneri bóhíhíjcyáme.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsíjivéne

(Mt 14.1-12; Rc 9.7-9)

¹⁴ Ehdúhjáa Jetsóó méénuhíjcyáné uubállé ávyéjuube Heróódé iwáájácúne néehíi:

—Tsojtsó múnáajpi Jóáa éhnée dsíjiveebéubá tsiíñe bohíhíi. Muurá téenélii píivyéetebe méénuráityúronéhjí imyéénune.

¹⁵ Áánetúhjáa tsijtye néehíi:

—Tsáhaá, muurá ihdyu Eriá diibye Píívyéébé ihjyú uuballe múnáajpíi éjjuúvú ícyahíjcyaaábe.

Áánetúhjáa tsijtye néehíi:

—Áánerá ihdyu béébére diibye Píívyéébé ihjyú uuballe múnáajpi éjjuúvú ícyahíjcyáméejpi.

¹⁶ Ehdúhjáa ditye néenélii tsiíñe Heróódé néehíi:

—Tsáha bóhoj, muurá ihdyu diibyéjuco tsojtsó múnáajpi Jóáa éhnée íhñíwaúvú o kípíyuúcutsoobéha tsiíñe bóhíibe.

¹⁷⁻¹⁸ Diibyéhjáa muurá Heróódé táábavá ítyónüllekéré íñahbe Perípe taaba Herodíake. Aanéhjáa ímityúné íjcyane Jóááuvu dííbyeke néhíjcyáné hallútú cuvéhoojánútsoobe úwáñehííñeri ichíjchútsóóbedívu.

¹⁹ Téhduréhjáa diille Herodía dííbyeúvuke téené hallútú íñéhnílléne imíllé ídsíjívetsóne. ²⁰ Áronáacáhjáa tsá dille píivyététú muhdú dííbyeke ídsíjívetsóiyóné diibyéhjáa Heróódé Píívyéébeéjpi díbye íjcyáneri íllityéne díilleke téhmehíjcyánéllíhye. Áánéllíihyéhjáa dííbyeúvú íhjuúvanéhjí tsaríyóné pañe lleebúcunúhíjcyaaábe. ²¹ Áronáacáhjáa diille Herodía tsúuca dííbyedívu líihyánútsoóhi. Diibyéhjáa Heróódé ítsíimávajcójí úújeténé wáñehjínúhi. Ááne éllévúhjáa

pihjuúcuube ípiaábojtee, itsodáhómú avyėjujtee, Gariréa iinújí ihtsútujtee, éhdúmeke. ²² Ááméj pinévuuhjáa díllé ajuwá bádsijcája wáhtsine imíwu ijtšúcunúúbé diibye Heróóde. Áhduréhjáa díbyeke náhbénúné avyėjujte ímí ijtšúcunúhi. Áánéllihyéhjáa dílleke neébe:

—Iná u ímilléné oke táuméi ávyeta ímiááné állityuube uke o ájcuki.

²³ Ehdúhjáa Heróóde néé dílleke ímiááneturé iná dille táumeíñevu iájcuíñe. Neebéhjáa ávyeta íavyéjújy íjcyárónetu tšahdúnéécú dílleke iájcuíñe teene dille táumeíhahjčíjju.

²⁴ Áánéllihyéhjáa tšíjju éllevu ipyééne neetélle:

—¿Aca Wa iná íñe ó táumeíyáhi?

Áánéllihyéhjáa neelle dílleke:

—Táuméi tsojtsó múnáajpi Jóáa níwau ikípíyuúcuúvú uke dibye iájculi.

²⁵ Ahdújucóhjáa dille díbye éllevu ipyééne neétene:

—Ó imíllé bohtájiri oke u ájcune tsojtsó múnáajpi Jóáa níwaúvu.

²⁶ Ehdúhjáa dille nééne díbyeke kímóhcó pajtyeráhi. Áronáacáhjáa eene díbyeke náhbénúné avyėjujte lléébónáa dílleke iállityúné íñéénéllii tsá dibye ‘tsáhaa’ neétune.

²⁷ Áánéllihyéhjáa ícúí itsodáhómudítýú tsáápiikye wáloobe cúvéhóójá pañe íjcyáábeke íhñíwau ikípíyuúcuúne dibye itsívaki.

²⁸ Ahdújucóhjáa dibye ipyééne ikípíyuúcuúne bohtájiri itsívaúvú ájcuváné dílleke. Aauhjáa tsajtyéllé tšíjju éllevu. ²⁹ Ehdúhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáauvu dsijivéhi. Áané uubálléhjáa ímamyémú illéébóne újcuje díbyeúvuke icyúúuki.

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne

(Mt 14.13-21; Rc 9.10-17; Ja 6.1-14)

³⁰ Áánáacáhjáa Jetsóó mamyémú úwááboméré ipyéhíjcyátsihdyu tsúuca óómimye tšiiñe píhcyaavé díbyedívu. Aaméhjáa úúballé díbyeke páneere muhdú téhulle imyéénuhíjcyanéhi. ³¹ Áámekéhjáa neébe:

—Cána metsu múha íjcyátúhullévú mepéé mewáyéééveki. Ehdúhjáa neebe ímamyémuke ‘ráaho neétune’ míamúnaa tsaate péénetu tsíjtyeréjucó díbyedívú píhcyáávehíjcyánéllihye. Áamediyéhjáa íjcyame tsá imájchóiyónéhji éllevu íjcyatúne.

³² Áánéllihyéhjáa péeme míneri múha íjcyátútsíi tujkévetu.

³³ Árómekéhjáa mítyame ájtyumí kiávú ditye pééneé. Áhullévújucóhjáa ícúí ditye pacóómivatúré péécunúné íjchityu. Aaméhjáa diityé íhdéré úújeté kiávú ditye pétsihvu.

³⁴ Aaméhjáa tétsihíjyucó íjcyámedívú Jetsóó úújeténe.

Áámedíhjáa ídáátsóveebe éhne múúne ítyehméebema íjcyatúmé obééjámú íjcyadu ídátsó diityéké ííténéllíhýe. Áámekéhjáa imyéenuhíjcyádú úwaabójúcoobe mítyane panévatúre.

³⁵ Aanéhjáa cúvéhréjuco néénéllí ímamyémú nées dííbyeke:

—Muhdú cúvéhréjuco teene íchii múubará íjcyátútsihýi meíjcyánaáaca. ³⁶ Ílluréjuco wallo aatyéké íchííj piihírí íjcyájáhji múnáadítýú tsíménéuba iújcune ditye imájchoki.

³⁷ Áánéllíhýéhjáa neébe:

—Ámuháyé bo mémajchótsó diityékej.

Árónáacáhjáa neémeé:

—¿Aca íhya tsiíñe maáhdone pámehdívúré úújetéiyáhi?

³⁸ Áánéllíhýéhjáa neébe:

—¿Aca múhduná majcho méhdií? Cána méuvánuj.

Áánéllíhýéhjáa neémeé:

—Íjcyánaéha 5-hova páahóónema míityétsi amóóbemútsi.

³⁹ Áánéllíhýéhjáa neebe míamúnáake ditye íáhcúba páhadsíji. ⁴⁰ Ahdújucóhjáa ditye áhcubáne. Tsáhadsíji múnááhjáa 100-mevátsa.

Áánetúhjáa tsíhyadsíji múnáa 50-mevátsa. ⁴¹ Aanéhjáa páahóónema amóóbemútsikye íékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke cáámevu icyárúúvéne.

Ááné boonétúhjáa idyóhdáhínúne neebe ímamyémuke ditye iwájtu pámeekére. ⁴² Aanéhjáa imájchónetu pámeere oové tsaimíye. ⁴³ Áánetúhjáa cóevané 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe.

⁴⁴ Aaméhjáa diitye eenée tétsihvu májchome 5,000-meva.

Nújpácýó hallúrí Jetsóó úllene

(Mt 14.22-27; Ja 6.16-21)

⁴⁵ Átsihdýúhjáa Jetsóó nées ímamyémuke ditye dííbyé ihde únéú tsiñéjcvu míineri ipyééne iúújeté Betsáidávú dibye míamúnáake pityájcóné hajchóta. ⁴⁶ Aanéhjáa diityéké ipityájcóne peebe cámeháuvú Píívyéébema íhýjývaki.

⁴⁷ Áánáacáhjáa diitye ímamyémú péeme pííneéúvújuco íjyunúne. ⁴⁸ Áámekéhjáa dibye ííténáa kííjýeba nóhji wájójcómé íhtsútúnetu bóhdámeíhijcyáhi. Ááme déjutúhjáa pejcójuco dibye péene nújpácýó hallúrí úlleebéré diityéké pájtyeíñúíbyédu.

⁴⁹ Áábekéhjáa íájtyúmíne íllityémé wáníjcyámeí naavénekére iwáábyúnema. ⁵⁰ Árónáacáhjáa neebe diityéke:

—¡Méíllityédíñe, oóre!

⁵¹ Aabéhjáa diityé pañévu úcáávénemáyé kííjýeba íhveténeri ullévenúme. ⁵² Tsáháikyéhjáa ditye ímí dííbyeke cáhcújtsotú dibyéé ihde majcho mítyámedívú úújetétsórónááaca.

*Chéméméhjike Jetsóó bóhñtsóné Genetsarée iññújiri
(Mt 14.34-36)*

53-54 Aaméhjáa tsíñejcúeúvú Genetsarée iññújivu úújetémeke tétsi múnaa iájtyúmíne waajácú diityémá Jetsóó íjcyane. 55 Áanemáhjáa úbálléjcatsímýé tsúúca dibye téené iññújivu wájtsine. Áanéllihyéhjáa pahúllevátú chéméméhjike tsivámé díbye éllevu. 56 Aabéhjáa patsíhživáriyé íjcyámeke úwááboobéré pehíjcyá cómíñeri íjcyámeke, íyéeétsihjíri íjcyajáhji múnáake, íumihéneri íjcyámeke. Átsíhji múnaáhjáa idyé chéméméhjike pícyohíjcyá dibye pájtyéítsihjívu. Áanemáhjáa nehíjcyámé díbyeke dibye diityéké íwajyámúubávúré idyómájcótso ditye íbóhíiki. Ahdújucóhjáa díbyeke íwajyámú dómajcóméjucu bóhíhíjcyáne.

7

*Ímichi ñná míamúnáake tútávajtsóne
(Mt 15.1-20)*

1 Aanéhjáa Jetsóodívú tsáijyu paritséómuma taúhbjáú uwáábojte Jerotsaréetu tsááme píhcyaavéhi. 2 Aaméhjáa ñténáa díbyé mamyémudítýú tsaate íhyójtsine níjtyámeítýúmé majchóhi. Aanéhjáa múhdurá íjtsúcunúmé íhdé múnaaúvú méénuhíjcyádú ditye méénutúne. 3 Diityéhjáa Píívyéébedívú ímíbájchómeíñéjucu imájchóíñé ihde íhyójtsine nítyámeíhíjcyáne. Tsáháhjáa ditye májchóítýuró níjtyámeítýúmé téené uwááboju íúraávyénéllíihye. 4 Tsíeménéhjáa iñáhjíhénújétsihdyu wájtsime iñíjtyámeítýúhájchíí tsá máchohíjcyatúne. Imájchoháñé imyéénuhíjcyanehíhíjháa nítyuhíjcyáme. Áhduréhjáa icyúwaháñé nítyuhíjcyáme. Áánetúhjáa íjcyané mítyane tsíñehji ditye méénuhíjcyané ityútávájtsámeíñé ímíjpyetéki. 5 Aanéhjáa íuraavyépíñéllíi diitye paritséómuma taúhbjáú uwáábojte néé Jetsóoke:

—¿Aca íveekí dímanyémú tsá nítyámeíhíjcyatú imájchóíñé ihde íhdé múnaaúvú uwááboju néhduú?

6 Áanéllihyéhjáa neebe diityéke:

—Ámuha pánehjídú ímíáámeúvúdú bañú múnaa ámuha meíjcyame. Ímíáánéhacáa Itsaíaúvú Píívyéébé ihjýú uuballe múnaajpi ámúhadítýú néehíi:

Íjtye oke ávyéjútsohíjcyará hállúejuríye. Tsá ávyeta íííbúuri oke ditye ávyéjútsohíjcyatúne. 7 Íllure íállíñe oke durúvahíjcyáme. Aame íye ípívyéjtsóné uwáábojúúné úráávyehíjcyá pánehjídú tátyaúhbjáúúné íúraávyéúvúdu.

Ehdúu muurá Itsaiaúvú caatúnú ámúhadítyu. ⁸ Aame ámuha tsá meíícúvehíjcyatú ímichi keená Píívyéébé taúhbaju íjcyáneri eene íhdityuré iújcúné íjtsaméí míámúnaa úwáábohíjcyáneríyé ámuha meíícúvehíjcyánéllííhye. Muurá eene llíyihllóne níjtyú állíuré íjcyane dítye úwaabóné ámuha meúraávyehíjcyáhi. Téhdure tsíínehji állíuré dítye méénune ámuha meúraávyehíjcyáhi.

⁹ Téhduréhjáa tsiííne neebe Jetsóó diityéke:

—Ámuha míámúnáadityuré tsáané uwáábó meúraávyéne ¿íveeki tsá Píívyéébé taúhbájuri meíícúvehíjcyatúne? ¹⁰ Íllúu muurá Píívyéébe néé Moitséeúvuj téeveri: “Ámúháj caanímuke múu iwájyúne avyéjuulléhi. Áánetu cáánímuke tútávátsohíjcyámé ihdyu óvi dsíjivéhi.” ¹¹ Ehdú dííbyé taúhbaju néerónáa muurá ámuha méúwáábócatsíhijcyá tsaatévá cáánímútsikye nééiyóne: “Tsá o píívyetétú ámúhtsikye o píaabóne. Ámúhtsikye o píáábóiyódú íivane Píívyéébekéréjuco o íícúvehíjcyáne.” ¹² Aanévá ehdu íhjuváróobé hallúrí tsá íiná íjcyatú diityétsikye díbye píáábótúrónáaáca. ¹³ Ehdú muurá ámúhá íjtsaméityuré tsáané uwáábó ámuha meúraávyéne tsá Píívyéébé taúhbájuri meíícúvehíjcyatúne. Áánetu íjcyáné mítyane tsiííne állíunéhjí ámuha meméénuhíjcyáne.

¹⁴ Ehdúhjáa ínétsihdyu tsiííne neebe diityéke:

—Ímííneúvú mélleebúcunu ámúhake íiná o nééne ámuha mewáájácuki. ¹⁵ Muurá panévare míámúnaa májchoróné tsá diityé ííbúwá íjtsaméí tútávajtsotúne. Áánetu ihdyu diityé íbuwáané déjúcoturé néhniyyu tsááne diityéké tútávajtsóhi. ¹⁶ Aane ihdyu óvi lléébome icyáhjútsóne tehdu íjcyáhi.

¹⁷ Ehdúhjáa diityéké ínééne peebe ímamyémuma tsájaavu. Átsihvúhjáa dííbyeke díllómé íiná nééiyóné ehdu díbye úwaabóne. ¹⁸ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu ámuha meíjcyarómé tsá mewáájácútu íiná tene nééiyóne? Muurá panévare memáchohíjcyanéhjí tsá meke tútávajtsotúne. ¹⁹ Tehdu teene majchótú ímítyúné íjtsaméí tsááneíívari. Muurá pevénére méjpíítyu pajtyéne. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó panévare majchóháñe dooháñema ímí nééne maáwáítyuróne. ²⁰⁻²² Átsihdyúhjáa idyé tsiííne neebe:

—Muurá ihdyu míámúnáa ííbúwá déjúcotu ílluune ímítyúné íjtsaméí tsááne diityéké tútávajtsóhi: íhdícýáméhjímáyé dítye dómácócatsíhijcyáne, dítye dsíjívétsócatsíhijcyáne, dítye nánihíjcyáne, tsíjtye éhneri dítye úmúúpívyehíjcyane, dítye állícýatsíhijcyáne, panévá oove íjcyatúné dítye óóvehíjcyáne,

ditye nómutáávahíjcyáne, ditye tsíjtyedi íhjuváhíjcyáne, ditye mítyákímyeíhíjcyáne, ditye múhdurá ítsámeíhíjcyáne. ²³ Énehji ihdyu míamúnáá ííbúwá déjúcotu tsááne diityéké tútávajtsóhi. Ehdúhjáa neebe Jetsóó ímamyémuke.

Tsúñé iñúji múnáalle Jetsóoke cáhcujtsóne
(Mt 15.21-28)

²⁴ Átsihdyúhjáa idyé peebe diityémá Tííroó, Tsidóoo, íjcyáoomícyú íjcyáné iñújivu. Aaméhjáa tsájaavu úújeténáa tsá díbye ímílléturó múha wáájacúné kía díbye íjcyane. Áronáacáhjáa tsá díbye téévehíjcyatúne. ²⁵ Áánéllihyéhjáa íicúiyé waajácúmé tétsihvu díbye wájtsine. Aanéhjáa tsúúca tsáápille tsáá dííbye éllevu ídsí pañe naavéné íjcyalle. ²⁶ Aalléhjáa mímóuuvévá dííbyé lliiñévú Tsiropenítsiá iñúji múnáalle tsíjtye múnáalléré íjcyárolle. Áánemáhjáa Jetsóoke neelle díbye iwáágóo naavéneke ídsí pañétu. ²⁷ Áronáacáhjáa neebe díílleke:

—Tujkénúi tahájkímuke ó piááboóhi. Tsá muurá tsaapi íítsímedítýú majcho idyójtúcúne oohímeyeke ájcuítýuróne.

²⁸ Áánéllihyéhjáa neelle dííbyeke:

—Ihdyúhde tehdújúcooro, Ávyéjuúbej. Áronáa muurá múúne oohímýé íjcyarómé majchó tsíime imájchotu dójcoótsówaahyéji.

²⁹ Áánéllihyéhjáa neebe díílleke:

—Tehdújuco, muúllej. Ahdícyane wa dípye dihjývuj. Tsúúca muurá ícyooca dáájyuwa bohíjucóó. Tsáhájucóo dííllé pañe naavéné íjcyatúne.

³⁰ Ahdújucóhjáa péelle úújeténé ídsídivu pevétsihjíduréjuco icyúwá pañe tódsiúcunúlledívu. Tsáhájucóhjáa naavéné dííllé pañe íjcyájúcootúne.

Lléébótuube ihjyúvátúúbeke Jetsóó ímíjpyetétsoone

³¹ Aanéhjáa tétsihdyu Tíírótu Jetsóó ímamyémuma péé Tsidóovu. Átsihdyúhjáa Gariréa unéuvuréjuco pééme pajtyé Decááporí iñújitu. ³² Aaméhjáa tsúúca tétsihyíjyuco íjcyánáa tsaate tsivá dííbye éllevu lléébótuube ihjyúvátúúbeke díbye íímíbájkoki. ³³ Áábekéhjáa diityédítýú tsátsihvu itsájtyéébeke íhyójtswari íñúhejúúcu íbórijcyóne iúúniyi dííbyé níjiwa pípájchoóbe. ³⁴ Áánemáhjáa cáamevu icyárúúvéne tsíjpanécoba íállíjchúne dííbyeke neébe:

—¡Epáata! ‘Díñúhejúúcu díímíbaávyéne lleébo’ nééiyóne.

³⁵ Ahdújucóhjáa díbye tsúúca llééboobe tsaímíyéjuco íhjuváne. ³⁶ Aanéhjáa ájtyúmímeke bóijcyuube ditye tsíjtye

iúúbállétuki. Áronáacáhjáa úúballéme. ³⁷ Áánerihjyáa ávyétá
ihnáhó iúúlévenúne néémeé:

—Panévárehaca ihdyu ímíáané piivyéteebe. Íñúhejúúné
lléébótúmekéha piivyéteebe illéébotsóne. Áhduréha
ihjyúvátúmeke piivyéteebe ihjyúvatsóne.

8

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne
(Mt 15.32-39)

¹ Aanéhjáa idyé mítyane míamúnaa Jetsóodívú píhcyáávémedi
tsá iiná íjcyatú ditye májchóiyóne.

² Áánélliihyéhjáa neebe ímamyémuke:

—Mítyane ó ídáátsové íjtye míamúnaa tsúúca 3 coojívájucu
mééma íjcyame imájchoma íjcyájúcoótúneri. ³ Muurá
májchótúmeke ihjyáhañévú o wállóhajchíí juuvávyuré
chéméiyómé ájyáhañeri. Muurá tsaatésáhjí tsíhyullé múnaa.

⁴ Ehdúhjáa díbye néénéllii ímamyémú néé dííbyeke:

—Áronáa ¿kiátú meújúneta diityéké mémájchótsóiyá
múubará íjcyátútsihyi meíjcyame?

⁵ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca múhduná méhdi majcho?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Íjcyané 7-hova páahóóne.

⁶ Áánélliihyéhjáa neebe míamúnaa iáhcúbaki. Áánemáhjáa
teene páahóóne iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke.
Átsihyúhjáa idyóhdáhinunévú ájcuube ímamyémuke ditye
iwájtu diityéke. ⁷ Téhduréhjáa amómé íjcyá áyánéwu diityédi.
Ááné hallúvúhjáa téhdure ityéhdújtsóne neebe ditye iwájtuki.

⁸ Áánetúhjáa pámeere óóvénetu coéváne 7-rujtsívá úvérujtsíñe
wáhpe. ⁹⁻¹⁰ Aanéhjáa diitye 4,000-meváubáhjáa íjcyámeke
imájchótsóné boone diityéké ípítájcoíñúne péjucóómé míñeri
ímamyémuma Damanóótá iñújívúréjucu.

Jetsóoke paritséómú néé díbye méénúráityuróné imyéénuki
(Mt 16.1-4; Rc 12.54-56)

¹¹ Áijyúhjáa idyé paritséómú péé Jetsóo éllevu dííbyema
ityáhjácatsíki. Aaméhjáa dííbyeke imújtátsóro néé iévéhoowávú
méénúráityuróné díbye imyéénuki. ¹² Aanéhjáa múhdurá
dííbyeke pájtyénéllii neébe:

—¿Íveekí ámuha méimíllé méénúráityuróné o méénune?
Tehdu oke ámuha menéénéllii o méénúiyónejíívari.

¹³ Ehdúhjáa diityéké iñééne tsiíñe ímamyémuma péjúcoobe
únú tsiñéjcuvu.

Paritséomú uwáábójutu Jetsóó ímamyémuke téíbúwajtsóne
(Mt 16.5-12)

¹⁴ Téijyúhjáa ímamyémú ábájìvé majcho itsájtyéiyóne. Áamedíhjáa tsáhoore ípaaáho. ¹⁵ Áánáacáhjáa Jetsóó diityéké nééhi:

—Téìbúwá tsáma méíjcyaco. Méíícúvedí eene pááá oorícho Heróódema paritséomu éhné íjcyáneri.

¹⁶ Ehdúhjáa dibye néénéllii ímamyémú néjcatsíhi:

—Majchóne metsívátúnélliihyéubá ehdu meke neébe.

¹⁷ Ehdúhjáa majchóré ditye íjtsúcunúne iwáájácúne neébe:

—¿Aca muhdú ìívane majcho mééma íjcyatúné ámuha ménéjcatsíhi? Ihdyúubá ávyétá muhdúra ámúhá íbuúúne nééme íhyajchótá tsá ámuha mewáájácúpityú táuwáábo.

¹⁸ Áánerá ámúhá hálluúnema ámúhá núhejúúnema ámuha meíjcyaróméubá tsá maátyúmihíjcyatú ínehjí o méénuhíjcyáne. ¿íveekí tsá ámuha melléébohíjcyatú o úwaabóne? ¿Mityá tsá ámuha meítsaavéjúcootú majchóo muhdú o méénune?

¹⁹ Muuráhjáa 5-hovaré páahóóné íjcyaróné ó úújetétsó 5,000-meva íjcyarómedívu. Áánetúu cóevané ¿múhdúrujtsíva wáhpé éhne mépihjúcúhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—12-rujtsíva wáhpée muurá mépihjúcúhi.

²⁰ Áhduréhjáa neébe:

—Ácooca éhnée 7-hova páahóóné íjcyaróné 4,000-mevadívú o úújetétsóijyu ¿múhdúrujtsíva tééne pájtyé mépihjúcúhi?

Áánélliihyéhjáa idyé néémeé:

—Téhdunéree 7-rujtsíva wáhpé mépihjúcúhi.

²¹ Ehdúhjáa diityéké íñétsihdyu neébe:

—¿A ícyooca tsúuca ámuha méwaajácú ìná nééiyóne pááá ooríchothu o íhjuváne?

Hállúvátúúbeke Jetsóó ímíjpyetétsóne

²² Átsihdyúhjáa úújetémé Betsáidávu. Áánáacáhjáa dííbye éllevu tsaate hálluátúúbeke itsíváne néé dibye íímíbájcho dííbyeke. ²³ Áánélliihyéhjáa dííbyeke íhyójtsitu íékéévéne técoomítyú tsátsihvu itsájtyéébeke íhyálluúúcú iúúniyi pípájchoóbe. Áánemáhjáa idyócarájcóne dílloobe dííbyeke muhdújucó dibye íítene. ²⁴ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muhdú ó ìté míamúnaa úllécunúne úmehéénédu.

²⁵ Áánélliihyéhjáa tsiíñe Jetsóó dííbyé hálluúúcú dócarájcónetu botsíi tsáimiyéjuco dibye íítene. ²⁶ Áábekéhjáa íhjávu iwállóone neebe técoomí múnáake dibye iúúbállétuki.

Péédoro néé mepájtyetéébé Jetsóó íjcyane
(Mt 16.13-20; Rc 9.18-21)

²⁷ Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó ímamyémuma péé ‘Tsetsaréa Pirípo’ némeí cóómí úniúúcuri íjcyáme wáábyu. Áijyúhjáa juuvávyú diityéké dílloobe muubá dibye íjcyane dííbyedítýú míámúnaa néhijcyáne.

²⁸ Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiíñe bóhíibe u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éíjyuúvúu ícyahíjcyámé Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáadítýú Eriá tsiíñe bóhíibe u íjcyane.

²⁹ Ehdúhjáa ditye néénéllii diityékeréjuco dibye díllone:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menééhíí?

Áánélliihyéhjáa Péédoro nééhíí:

—Muurá uu Crijóto míámúnáake u pájtyetétsoóbe.

³⁰ Ehdúhjáa Péédoro dííbyeke néénetu bóíjcyuube ditye muuca íúúbállétuki.

Ídsíjívveíñé Jetsóó úúballéne
(Mt 16.21-28; Rc 9.21-27)

³¹ Téijyúhjáa ímamyémuke úúbáallebe Jetsóó Míámúnáájpídívúu ípívyééveebe muhdú íícúbáhrámeííñe. Úúbáallebéhjáa muhdú túkevéjtsojtee, llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame dííbyeke íávyejúúllétúne dsíjívétsoobe 3 coojívatu tsiíñe íbóhííñe. ³² Ehdúhjáa dibye néénéllii Péédoro dííbyeke íhdyúétsihvu idyówajcáróóbeke néé ehdu dibye íhgyúvátuki. ³³ Áánélliihyéhjáa dííbyedítýú iyévóóvéne tsijtye ímamyémuke ííteebéré dííbyeke uhbáhi. Neebéhjápeé:

—¡Díhne óhdityu Náve Naavénej! Muurá tsá u wáájacutú muhdú óhdityu Píívyéébe íjtsámeíñe. Míámúnáá íjtsaméiyé dípañe.

³⁴ Ehdúhjáa dííbyeke íñéené boonétú pámeere tétsihyi íjcyámeke neébe:

—Tsaate oke íúraavyéné ímillémé múu íimillédú íicyahíjcyánetu ííhveténe oke úraavyé wájyúmeítýúmé tééné déjúcotu íícúbáhrámeíyóné pañe. ³⁵ Muurá íimilléduré ícyahíjcyámé tsá pájtyetéityúne. Áánetu ihdyu íimillédú íicyahíjcyáné ííhvéjtsóne ookeréjuco úraavyémé pájtyeteéhi.

³⁶ ¿Aca íínetú meke píáábóiyóné tsáijyu múu mewágóóóóvénaa mítyane meéhneváne? ³⁷ ¿Mityá íjcyáné tsane mepájtyetéiyóné ehnííñevu tsaímíyé meíjcyáiyóné? ³⁸ Muurá oke íúraavyéné núcojpillémeke téhdure ó nucójpílléé Míámúnáájpídívúu

o ípívyééveébe. Áhdure táuwááboju tsíjtyeke iúúballéiyóné núcojpillémeke téhdure ó núcojpilléé níjkyéji múnáama tahñéjté ujçúvavu o tsáácoóca.

9

¹ Téhduréhjáa tsiíñe neebe diityéke:

Muurá ímiááné ámúhadítýú tsáhái tsaate dsíjívéityú Píívyéébé avyéjú ihtsútú ájtyúmitúme.

Jetsóó tsíhdyúreevéne
(Mt 17.1-13; Rc 9.28-36)

² Átsihdyúhjáa 6 coojívatu peebe cáméhbaúvú apáámyemáyé Péédooro, Jacóóboo, Jóááá, éhdúmema. Áámedívúhjáa tsíhdyúréveébe. ³ Íwajyámúhjáa ávyeta tsítsíj íjcyaja ajchúcunúhi. Tsáháubá múha téhdu ímí níjtyúítyuró wájyamu. ⁴ Áánáacáhjáa Eriáma Moitséemútsí tétsihvu diityédívú bóhówáávémútsima Jetsóó ihjyúváhi. ⁵ Ááneríhjáa Péédoro iúllévenúne néé dííbyeke:

—¡Ávyéjuúbej, maímijyu ihdyu mee íchihyij! Ahdícyane métsu méméénu 3-wava nújuwááné ámúhá apha dihñéwaa, Moitsée éhwaa, Eriá éhwaa, éhdune.

⁶ Ehdúhjáa iíllityéné pañe iñééne tsá Péédoro wáájacutúne. Áhduréhjáa iñahbéjtétsí íllityéhi. ⁷ Áánáacáhjáa ojtso diityédívú níityéné pañétú Píívyéébe nééhií:

—Áánu Hájchíwu mítyane o wájyúúbeke tsáma méllééboco.

⁸ Áánélliihyéhjáa ííterómé ííneubará íjcyatúne. Téhduréhjáa Moitséemútsí Eriáma tsáhájucó íjcyatúne. Apáábyeréjucóhjáa Jetsóó tétsihyi.

⁹ Átsihdyúhjáa ditye oómíñáa Jetsóó bóijcyú ditye muucá teene iúúbállétu Míamúnáajpidívúu ípívyééveebe idsíjívétsihdyu tsiíñe bóhíitúné hajchóta. ¹⁰ Ahdújucóhjáa tsá ditye muucá úúbáalletú teene. Aaméhjáa ihdyu tsamééré díllócatsíhijcyá muhdú dsíjívéebe tsiíñe bóhííñe. ¹¹ Átsihdyúhjáa néeme dííbyeke:

—¿Ácooca muhdú ííivane taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Eriá tsiíñe íjcyaiñé míamúnáake pájtyetétsóiiibe bóhówáávéíñé ihdewu?

¹² Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, ímiáánéjucóhdée tene némeíñé Eriá bóhówáávéíñé míamúnáake pájtyetétsóííbyé úmíwari díbye diityéké ííhdénu dííbyema. ¿Muhdúta nééne óhdityu Míamúnáajpidívúu o ípívyéévéébedítýú Píívyéébé waajácúháámítuj? Muurá nééne míamúnáa oke íavyejúúllétúne óhdi ícúbáhraíñe. ¹³ Aanée

muurá ímiáané ijcyájúcóoroobe tsojtsó múnáajpi Jóáa eenée Eriá dibye ijcyane ditye néhíjcyaaé. Áróobekée míamúnaa iéhdíwáalléne íllure ícúbáhrahíjcyáhi. Áánemáa dibye neérone tsá ditye cáhcútsohíjcyatúne. Ehdúu Píívyéébé waajácúháámitu tene néhdújuco dííbyeke tene pájtyene. Ehdúhjáa neebe Jetsóó 3-meva ímamyémuke.

*Tsáápiwúú pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne
(Mt 17.14-21; Rc 9.37-43)*

¹⁴ Aaméhjáa tsúuca ímunáajtémá tsijtye mítyame íjcyámedívú wajtsíhi. Áánácáhjáa taúhbájú uwáábojtémá diitye ímamyémú táhjácatsíhíjcyáhi. ¹⁵ Aaméhjáa dííbyeke íájtyúmíne íícúu dííbye élleву ipyééne dííbyeke duurúváhi. ¹⁶ Áámekéhjáa neébe:

—¿ínerí ámuha métáhjácatsíhíjcyá támamyémuma?

¹⁷ Ehdúhjáa dibye neerónáa tsaapi neé diityéj piínétú dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, áanu hájchíwúú pañe naavéné íjcyaaé íhjúvátúúbeke ó tsivá diéllevu óoma u ímíbájchoki. ¹⁸ Muhdú íhya dííbyeke dibye méénúcooca baavu áákityéébé íhjútú uráhtsaba íjchívyécooca íhwáñe íhdóne cópenúhíjcyaaé. Áánéllí íñe íjtye dímamyémuke ó neerá dityevá óoma dííbye pañétú iwáágóóroki. Árónáa tsá ditye píívyetétúne.

¹⁹ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó neé ímamyémuke:

—¡Juhúú, múhduré míamúnaáami ámuuha Píívyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íñe ¿múhajchótá ámúhá muhduré ó áábúcuéne ámúhakye ó úwáábohíjcyaa ámuha mecáhcújtsoki?

Ehdúhjáa diityéké íñeérone neébe:

—Áyu cána bo íllevu metsívá dííbyekej.

²⁰ Ahdújucóhjáa dííbyéwúuke ditye tsájtyene dííbye élleву. Áánácáhjáa naavéné Jetsóoke íájtyúmíne dííbyeke ávyeta wáírohjácoobe áákityé baavújuco. Aabéhjáa baari cávíhyíñúmeííbyeke íhjútu uráhtsaba íjchívyéhi. ²¹ Aanéhjáa Jetsóó neé cááníkyeé:

—¿Aca múhajchótájucó íllu dibye íjcyane?

Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Tsííménédítyuré ehdu dííbye. ²² Tsáijyu muurá cúújúwá pañevú dibye íjcaáyoobe tsúuca dsíjívehíjcyáiyáhi. Ááne tsáijyú téhí pañevú dííbyeke wááohíjcyaaé. Aane cána íhdyu u píívyetéhajchíí múúhadi dídáátsóvéne múúhakye piááboj.

²³ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó neé dííbyeke:

—¿A o píivyetéhajchíjyu? Ú eene ihdyu ímiááné oke u cáhcújtsóhajchíí tehjújuco uke o piááboíñe. Tehdu iná óhdivu túhúúnejjivari.

24 Áánéllihyéhjáa neébe:

—Uke muurá ó cáhcújtsóhi. Áánéllii oke piáábó éhnííñevu uke o cáhcújtsoki.

25 Aanéhjáa mítyane miamúnaa píhcyáávénáa Jetsóó naavéneke úhbaabe nééhií:

—¡Nave Naavénej, eene muhdú áadíwúuke u dáríiveebe íhjuvátuube lléébótúúbé pañétú uke o néé u íjchívyeki! ¡Aabe dohmíjyúcohdí dííbyé pañévu!

26 Áánéllihyéhjáa naavéné wáníjcyámeíbyéré dííbyeke tsiíñe ávyetá íhnáhó iwáíróhcóne íjchívyéhi. Áané boonéhjáa coévaabe dsíjiveebédu. Aanéhjáa mítyame íjtsúcunú tsúúca díbye dsíjivéjucóóne. 27 Áronáacáhjáa Jetsóó íhyójtsitu íjyócuycároobe tsaímíyéjuco.

28 Áané boonéhjáa tsájaavu aahíveebe ímamyémuma. Átsihvúhjáa tsamééré íjcyátsihvu néé dííbyeke:

—¿Aca íveekí muhdú nétsihdyu tsá muha mepíivyetétú meíjchívyetsóné naavéneke eene u íjchívyetsódu?

29 Áánéllihyéhjáa neébe:

—Muurá ihdyu téeméjpiikye mewáágóo májchotúmé Píivyéébeke piáábó métáúmeíhi. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

*Ídsíjiveíñe tsiíñe Jetsóó úúballéne
(Mt 17.22-23; Rc 9.43-45)*

30 Átsihdyúhjáa péeme pajtyé Gariréa íiñújtu. Áíjyúhjáa tsá Jetsóó ímíletú múha wáájacúné dítye téeneri pájtyene.

31 Imílleebéhjáa apáámyekéréi ímamyémuke iúwaabóne. Téíjyúhjáa úúbáleebe Míamúnáájpidívúu ípívyéévéébedívú tsaapi ímítyúmeke ékéévetsóóbeke dítye dsíjivétsoobe 3 coojívatu tsiíñe íbóhííñe.

32 Ehdúhjáa díbye díityéké úúballéné tsá dítye wáájacutú muhdú nééíñe ehdu díbye nééneé. Aanéhjáa dííbyeke ímíñeúvú idíllóiyóné nuhnévehíjcyáme.

Jetsóoke ímamyémú dílló caabyé íhhtsútuube díityédítýú íjcyáiyóne

(Mt 18.1-5; Rc 9.46-48)

33 Átsihdyúhjáa Capenaóovu péeme úújeté tsájaávu. Átsihvúhjáa Jetsóó díityéké nééhií:

—¿íínerí éhne ámuha táhjájcatsímýéré métsahíjcyá juuváyi?

34 Áronáacáhjáa tsá ditye añújcutú caabyé diityédítú
 ñhtsútuube ijcyáíyóneríhjáa ityáhjájcatsíñéllíhye.
 35 Áánéllíhyéhjáa iácúúvéne neebe diityéke:

—Ámúhadítú ñhtsútuube ijcyane ímíleebe óví tsíjtyeke
 ñcuvéhi.

36 Ehdúhjáa diityéké ñééne tsííménéwúuke icyájaabúcúne
 neébe:

—Éje, áanu muurá tsíímene ídátsohree.

37 Ahdu muurá táuráavye múnaa ídátso néemeke
 ñcúvehíjcyámé ookéjuco ñcuvéne. Aane tsá idyé ookere.
 Téhdure okée wállóobekéjuco ditye ñcuvéne. Ehdúhjáa Jetsóo
 néé ímamyémuke.

Meke tútávajtsotúme meke píaabóne
 (Mt 10.42; Rc 9.49-50)

38 Áhduréhjáa tsáijyu Jóaa néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, tsáápiikye muha máájtyumí tsaaté pañe
 naavémú ijcyámeke dimyémeri wáágóohíjcyáábeke.
 Áábeke muha mébóijcyuíñú tsíjpiiye ijcyaaabe íveekí tehdu
 méénúnéllíhye.

39 Áronáacáhjáa Jetsóo néehí:

—¿íveekí ámuha mébóijcyúhi? Muurá eene tamyémeri
 méénuráítyúronéhjí méénuhíjcyáméubá tsá óhdityu ímityúné
 íhjúváiityuróne. 40 Muurá meke píaabómé tsá meke
 tútávajtsotúne. 41 Ahdícyane tsaate ámuha tahñéjté

meíjcyámeke nújpácyo díívanévú tamyémeri íjchome muurá
 tééne áhdó íiné ímíjyaú íjcyáahi.

Tsaatéké ímityunévú méíbúwajtsóné ápíchó nééneé
 (Mt 18.6-9; Rc 17.1-2)

42 Áánetu botsíi oke cáhcujtsómé ídátso tsííméwuúmúdúrei
 néemedítú tsaatéké ímityunévú íbúwátsohíjcyámekeubá
 múu apáhajchíí íjkyééháñetu néwayúcobané íóhbáñúmeke
 wájojcó móóá pañévú ditye ícúbáhrámeííyóné íhdétu.

43-44 Ahdícyane ámuhá hojtsíneri ímityúné ámuha
 meméénuhíjcyáhajchíí múu kípyújcúmeí téhojtsíji. Muurá
 ímí ámuha méíjcyaaá tsánejcúéhójtsima íjcyájucóóturómé
 ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu ídátso ámuha méíjcyaaá
 tsahójtsícuma ámuha meíjcyarómé múijyú áabatéítyúnéj
 cuujúwá pañévú mewágóóóvéhajchííjyu. Áronáa ihdyu
 tééwá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáítyúne. 45-46 Téhdure
 ámuháj tuhááñeri ímityúne éllewu ámuha mepéhíjcyáhajchíí
 múu kípyújcúmeí téjtuháji. Muurá ímí ámuha meíjcyaaá

tsajtúháácyuma íjcyájúcóóturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu ídátsó ámuha meíjcyaa tsajtúháácyuma ámuha meíjcyarómé múijyú áábatéítyúnéj cuujúwá pañéví mewágóóóvéhajchííjyu. Árónáa ihdyu tééwá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáityúne. ⁴⁷⁻⁴⁸ Áhdure idyé ámuhá hálluúneri ámuha maájtyumíné ímityúné meméénuhíjcyáhajchíí méwaagóoméí téuhji. Muurá ímí ámuha méíjcyaa tsánejcúéuma íjcyájúcóóturómé Píívyéébé avyéjuri ámuha meíjcyáhajchííjyu. Áánetu ídátsó ámuha méíjcyaa tsaúúcuma ámuha meíjcyarómé múijyú áábatéítyúnéj cuujúwá pañéví mewágóóóvéhajchííjyu. Árónáa ihdyu tééwá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáityúne.

⁴⁹ Muurá pámeere tééwá pañe íjcyámedi tééwaj cúvá búúúveéhi. Áánetu Píívyéébeke íícúvehíjcyámeke ímíjpyetétsóiiibe éhne múúne cánáama heeco ímíjpyetétsódu. ⁵⁰ Muurá cánáama íímúnéllii meke píaabóhi. Áánetu íímútuca tsá íínetú tene píaabóityuróne. Ahdu teene Píívyéébé uwááboju cánáamadu. Aane ihdyu óví ámuhá pañéví ámuha méujcú tsaímíyé ámuha menáhbévájcatsíki. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó ímamyémuke.

10

*Táábávájcatsímé wáágóójcatsítyuróné Jetsóó úwaabóne
(Mt 19.1-12; Rc 16.18)*

¹ Aabéhjáa Jetsóó Capenaóotu péé diitye ímamyémuma Jodéa ííñújivu Joodáa tsiñéjcuvu. Áhullévúhjáa idyé míamúnaa dííbyedívú píhcyáávémeke imyéénuhíjcyádú úwááboobe.

² Áijyúhjáa paritséomú dííbye éllevu itsáane dííbyeke imújtátsóro dílló tsáápílleke ihdícyané hallúturé ájyu wáagoóné tehújuco nehajchííjyu. ³ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Muhdútáhjáa Moitséeúvú nehíjcyá téénetuj?

⁴ Áánélliihyéhjáa neémeé:

—Muuráhjáa nehíjcyáabeúvú dííllekévá tééne waajácúhaamívú maájcúne meíhvéjtsóiyóne.

⁵ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muuráhjáa ihdyu eene ámuha meíjcyadu ditye cáhcujtsópityúnéllii ehdu nehíjcyaaabe tehdu tene néétúrónáaca.

⁶ Muuráhjáa Píívyéébe páné ihdeene ípívyéjtsóné níjcaúvú téhdure ípívyéjtsó wajpii, wallee, íjcyane muhdú tene íjcyáidyújuco. ⁷⁻⁸ Áánélliihyéé muurá neebe wajpi ityáábávácooca ííneíñé cáánímútsidítú díílle máyéjuco íjcyaa tsaheécoréjuco tsáápiye íjcyáiyódu. ⁹ Aamútsí míityétsi

íjcyáromútsí tsaheécoréjuco íjcyaiñé Píívyéébéé ípívyejtsódújuco. Áánéllii tsá tsaate ityáábávájcatsícyooca dówáávéityuróne.

¹⁰ Ehdúhjáa iñéené boonétú tsájaavu ímamyémuma úújetéébeke tsiíñe dillómé teéne. ¹¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá tsaapi méwakye íhvéjtsóne tsíjpíllekéréjuco ityáábáváhajchíí ímityúné meenú mewa ímíubááne íjcyánáa tsíjpílle máyéjuco íjcyáneri. ¹² Áhdure idyé walle ájyúke íhvéjtsóne tsíjpiikyéréjuco ityájíváhajchíí ímityúné meenú ájyu ímíubááne íjcyánáa tsíjpiimáyéjuco íjcyáneri.

Tsiíméké Jetsóó llúúvanúne

(Mt 19.13-15; Rc 18.15-17)

¹³ Téijyúhjáa tsaate ítsíimeke tsivá dííbye éllevu dibye díityé hallúvú piááboju Píívyéébeke ityáúmeíki. Árónáacáhjáa ímamyémú néé ínevú ditye ítsíimeke tsívane. ¹⁴ Ehdúhjáa ímamyémú nééne tsári íjtsúcunúne neebe díityéke:

—Óvi ihdyu tsívame. ¿íveekí ámuha mécátuhtsóhi? Muurá díitye tsiime íjcyadu néémé wáábyuta Píívyéébé avyéju. ¹⁵ Aane ímiááneturé ámuhakye o néé éhne múúne teetsi tsíimene ímí meke cáhcujtsódú Píívyéébeke cáhcújtsotúmé tsá dííbye avyéjíte íjcyatúne.

¹⁶ Ehdúhjáa iñééne tsiíméké cájáábíñuubéré piáábó táúmeí díityé hallúvu.

Ováhtsá Jetsóoma íhyyuváne

(Mt 19.16-30; Rc 18.18-30)

¹⁷ Átsihdyúhjáa dibye pééiyónáa tsaapi dííbye éllevu dsíneríyé itsááne dííbye lliñévu ímímóúúvéne néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, ímiáábé u íjcyaaabe cána oke diñe muhdú ó íjcyáiyóné múijyú o dsíjívéjúcódóityúne bóhí o újcuki.

¹⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca íveekí ímiáábedi oke ú dillóhi? Muurá ihdyu apáábyéré Píívyéébe ímiáábe. ¹⁹ Aane muurá tsúuca ú waajácú dííbye taúhbjúúné illu nééneé: Tsá múu íhdícýámema dómácójcatsítyúne. Tsá múu míamúnáake dsíjívétsotúne. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. Múu avyéjuullé díícyáánimútsikye.

²⁰ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii neébe:

—Uwááboóbej, tehdujuco muurá ihdyu o ícyahíjcyáné táyáábedityúre.

²¹ Ehdúhjáa dibye nééne Jetsóó ímí íjtsúcunúne néé dííbyeke:

—Árónáa íjcyánéi tsane. Dítsíeméné náhjihénúne piáábó ídáátsóméhjike. Ájyu ihdyu ú avyéjúúteé níjkyéjiri íjcyaaabe

Píivyéébé avyéjuvu. Aane cáhawáá ehdu méénúne ookéréjuco duráávyej.

²² Ehdúhjáa Jetsóó néene kimóhcó pajtyé dííbyeke mítyane díbye éhnevánéllíihye.

²³ Aabéhjáa kímóóveebéré péeneri Jetsóó iúllévenúne nées ímamyémuke:

—Muurá mítyane éhnevámé íhtsútúnetu Píivyéébé avyéjuvu úcáávéiyáhi.

²⁴ Ehdúhjáa díbye néeneri ímamyémú úllévenúnélli tsiíne neébe:

—Ámuúha Llihíúmuj, íhnáhóóné ímiááné ehnéva múnaa Píivyéébé avyéjuvu úcáávéiyóné dítye téeneriyé tsúúráméihíjcyánéllíihye. ²⁵ ¿Aca muhdú caméélló ánéetóhéjuto pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú dítye ehnéva múnaa Píivyéébé avyéjuvu úcáávéiyáhi?

²⁶ Ehdúhjáa díbye néeneri iúllévenúne tsamééré néjcatsíhi:

—¿Aca ihdyu múhdutúrá pájtyetéiyóme?

²⁷ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Ímiáánéjucóhde míamúnaa tsá píivyetétú iye ípájtyetétsámeíne. Áronáa Píivyéébe píivyeté díityéké ípájtyetétsóné íná dííbyedívú túhúútúnéllíihye.

²⁸ Áánéllíihyéhjáa Péédro nées dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, muuráhjáa páneere muha meíhvéjtsóne uukéréjuco meúraavyéne.

²⁹⁻³⁰ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Tehdújuco. Muurá ímiááneturé ámúhake o nées tsaate íjcyátsíhíi, íñahbémuu, íñaallémuu, cáánímutsii, méwamyuu, ítsíimee, íjcyámeke tsánejcúvú íhvéjtsóne Píivyéébé wákiméi méénume íné ímíjyaú íjcyaiíne íne íñújiri. Aame muurá ájtyúmií tsíjtyeke díityémá íñahbéváimeye íñahbé múdú íñaallémúdú cáánímutsídyú ítsímédú néeme téhdure ookéréjuco úráávyémeke. Aame téené déjúcotu ícúbáhráméihíjcyááhi. Áronáa ihdyu nihnevúré újcuímyé mújyú ídsíjívéjucóóityúne bóhí tsíjiréjuco íñúji Píivyéébe ípívýjtsóji hallúrí íjcyaki. ³¹ Muurá íne ícyooca íhtsutúme íjcyame ídátsó téijyu waagóojte íjcyááhi. Áané lliínevú íne ícyooca ídaatsómé ávyéjúúteéhi. Ehdúhjáa Jetsóó nées ímamyémuke.

Ídsíjívéíne tsiíne Jetsóó úúballéne
(Mt 20.17-18; Rc 18.31-34)

³² Aaméhjáa Jerotsaréevu pééme dííbye déjuri pehíjcyá íllityécunúme. Áamekéhjáa tsátsihvu ímíjyojcaróne tsiíne

úúbáleebe muhdú técoomívú dííbyeke tene pájtyeíñe.
 33 Neebéhjáa diityéke:

—Mepéé íñe Jerotsaréevu. Ácoomívú muurá Míamúnáájpídívú o ípívyéévéébedívú tsaapi llúúvájte avyéjuté má táuhbájú uwáábojtéké óhdivu ékéévéetsoóhi. Aame oke iékéévéébeke jodíómú íjcyátúmé hójtsí pañévú íhvéjtsóo oke ditye idsíjívétsoki. 34 Aame óhdi iúúhívaténe oke úníchíhcyuméré iwápáájcoóbeke dsíjívéetsoóhi. Ároobe tsiíñe ó bóhí 3 coojívatu.

Jacóóbomútsí Jóááma Jetsóoke táúmeíñe
 (Mt 20.20-28)

35 Áábekéhjáa tsáijyu Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámutsi néehí:

—Uwááboóbej, muhtsi méimíllé tsane uke metáúmeíñe.

36 Áánéllihyéhjáa neébe:

—¿Íná ámuhtsi méimílléhi?

37 Áánéllihyéhjáa neemútsi:

—Muhtsi méimíllé u ávyéjuutécooca díúniúvú múhtsikye u ácujcáróné úúma muhtsi maávyéjuutéki.

38 Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ávyeta tsá ámuhtsi mewáájacutú íná metáúmeíñe. ¿Aca ámuhtsi méicúbáhrámeíyá muhdú o ícúbáhrámeídyu?

39 Áánéllihyéhjáa neemútsi:

—Ééé, muhtsi méicúbáhrámeíyáhi.

Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ímiáánéhde ámuhtsi méicúbáhráméíhi. 40 Árónáa tsá ámuhtsikye táúniúvú oore o pícyoóíturóne. Muurá ihdyu Lihíyóré táúniúvú pícyoó caatyéké iwábyújtsómeke. Éhduréhjáa áñújuube Jetsóo diityétsikye.

41 Aanéhjáa íñahbéjté 10-meva íjcyame illéébone cayóbáávaté diityétsidívu. 42 Árónáacáhjáa Jetsóo diityéké néehí:

Ámuha muurá méwaajácú íñújiri íjcyané avyéjute íhnáho ityáúhbájcatsíñe táhjácatsíhijcyáne. 43-44 Áánetu ihdyu ámuha tahñéjté méijcyame tsá múu tehdu néétune. Ámúhadítýú íhtsútuube íjcyane ímilleebe múu pamévakéré píaabóhi. 45 Muuráhjáa íñe Míamúnáájpídívú o ípívyéveebe tsá o tsáatu íhtsútuube ávyéjuube o íjcyáábeke míamúnaa oke íícúveki. Ópée o tsáa diityéké o píaabóné diityé wájyuri o dsíjíve múhdumé teene cáhcujtsómé ípájtyeteki.

Hállúvátúúbeke Jetsóo ímjpyetétsóne
 (Mt 20.29-34; Rc 18.35-43)

46 Aabéhjáa Jericóori ijcyátsihdyu diitye ímamyémuma tsiéllévuréjuco péémema mityame péehíí. Áánáacáhjáa ditye pééjú úníuri Timéó hajchi Batiméó hállúvátuube ácuúcunúúbé táúmeíhijcyá piáábo. 47 Aabéhjáa tétsihvu diibye Natsarée múnáajpi Jetsóó píihíne iwáájácúne kéévánécoba néehíí:

—jJetsóó Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe u ijcyaaabe óvíjyuco ihdyu óhdi dídaatsóve! 48 Ehdúhjáa dibye néénéllii tsaate néé cúúvéhulléré dibye ijcyaki. Áronáacáhjáa éhniíñevúré tsiíñe neébe:

—jDabíiúvúj tsiiménémúhaabe u ijcyaaabe óvíjyuco ihdyu óhdi dídaatsóve!

49 Áánélliihyéhjáa Jetsóó tétsihvu ijyócuúvéne néehíí:

—Méne dibye itsáá taéllevu.

Ahdújucóhjáa dííbyeke ditye nééneé:

—Uke píúvaábe. Wa dichaj.

50 Ahdújucóhjáa íícúí iwajyámú hállújeja ityácóríívéne dibye cátsíñiivyéne dííbye éllevu. 51 Áábekéhjáa neébe:

¿Hná ú imílléhi?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ó imíllé o hálluváne.

52 Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Tehdújuco. Oke u cáhcujtsódú ijcyaaabe tsúúca ú hallúváhi.

Ahdícyane wa ílluréjuco dipyej. Ehdúhjáa Jetsóó dííbyeke néénemáyé itéjúcoóbe. Aabéhjáa dííbyemájucó pééneé.

11

*Jerotsarée pañévú Jetsóó úcaavéne
(Mt 21.1-11; Rc 19.28-40; Ja 12.12-19)*

1 Aaméhjáa úújeté Jerotsaréej píihírí Bepajéema Betáaniá coomícyú úníuri oríívo bájú ijcyátsihvu. 2 Átsihdyúhjáa Jetsóó míityétsikye ímamyémudítúú ípíihíré coomívú iwállóómútsikye néehíí:

—Écoomi ípíihíré cóómityu óóma méujcúté íayáne íjjuwuúke. Múikyé dííbyedi úllétuube dóhjíváábeke metsíñaáyóne métsívaco. 3 Aane tsaate ámuhtsikye ívéébeké ámuhtsi métsíñaáyó' néhajchíí méneéco: “Ávyéjuubéne néénéllii muhtsi méujcúváhi. Ícúiyévané ihdyu óómíchóíiíbye.”

4 Ahdújucóhjáa péémutsi úújeténé dííbyedívú juuvá únútu tsaaté já llahájtí míjco llehówá úmíwatu dóhjíváábedívu.

5 Áábekéhjáa dityétsí tsíñaáyórónáa tsaate néjucóó:

—¿Aca ívéébeké ámuhtsi métsíñaáyó kiávú metsájtyeki?

⁶ Áánélliihyéhjáa neemútsí dibyée úwaabódu. Áánélliihyéhjáa íhvejtsómé dityétsí itsájtyeki. ⁷ Áábekéhjáa dityétsí úújetétsóóbé hallu wájamúúnevu ditye íhbóné hallúvú Jetsóó iñerívyéne pééhií. ⁸ Áábé úmíwáhjáa mítyame míamúnaa juuva íhbó wájamúúnema wájjuhóónevu. ⁹ Aaméhjáa díbyema péeme tsuullérii, idyéjurii, íjcyame wáñécohíjcyá:

—¡Ñóóooj, maímijyu áánu Píívyéébe mémeri tsááneéj!
¹⁰ ¡Ñóóooj, máávyejújtsó áánúke Dabííúvúj tsíménémúhaabe ímiá ávyéjuube íjcyáábekel! ¡Maímijyu Píívyéébe mééma íjcyanej!
 Ehdúhjáa iwáñéjcone nehíjcyáme.

¹¹ Aanéhjáa Jetsóó Jerotsaréevu úcááveebe duurúvajávú iááhívéne tééj pañe panévaré íítéiñúne péjucóó Betáániávú cúvéhréjuco tene néénéllíhye.

Higyéerahe Jetsóó pítyuutsóne
 (Mt 21.18-19)

¹² Áané tsiíjyúhjáa Betáaniátú ditye óomíñáa Jetsóó ajoyááavatéhi. ¹³ Aabéhjáa tsíhyullétúré ájtyumí higyéerahe juuvá úníutu íjcyahé imíwu háámívahe. Ááhe éllévúhjáa míjyóóveebe ‘néévahéubáhaja’ iñéénema. Áronáacáhjáa tsá téijyu tehe néevatú iñéeváiyó rááhori íjcyátúnéllíhye. ¹⁴ Áané hallútúhjáa ílluréjuco díbye teehe pítyúútsóobe nééneé:

—Óvíárohe tsáma tsiíñe u néévahíjcyádú ú neevá níhñécunu ílluréjuco u chéméihye.

Ehdúhjáa díbye nééne ímamyémú lleebóhi.

Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóó bóayóne
 (Mt 21.12-17; Rc 19.45-48; Ja 2.13-22)

¹⁵ Átsihdyúhjáa úújetémé Jerotsaréevu. Áijyúhjáa Jetsóó duurúvájá pañétú boáyó tééj pañévu náhjihénújcatsímyeke. Dsíídsikéhjáa cápáyócohíjcyámé metsáwáané wájójcoóbe. Áhduréhjáa íjúúmuke náhjihénuhíjcyámé acúvewáané wájójcoóbe. ¹⁶ Áánemáhjáa neebe múha tééj pañévu íñáhjihénújúcóótuki. ¹⁷ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Íjya tahjya tééj líiñévu míamúnaa óoma íhjyúvahíjcyáijya.” Aaja jíveekí ámuha naní múnáa jaríyéjuco medíllone? ¹⁸ Ehdúhjáa Jetsóó méénúné uubállé llúúvájte avyéjújtemá taúhbájú uwáábójte iwáájácúne imíllará dííbyeke ídsíjívetsóne. Áronáacáhjáa nuhnévémé míamúnáadi ditye ímí dííbye uwáábó íjtsúcunúnéllíhye. ¹⁹ Áané íjyúnúvúhjáa tépejcojúco Jetsóó péene técoomítyú ímamyémuma tsiéllévuréjuco.

*Higyéerahe chémene**(Mt 21.20-22)*

²⁰ Aaméhjáa tsíjyu cúúvénetúré dibyéé pítýúútsohe higyéerahe íjcyátsihdyu pájtyénáa ímamyémú ájtyumí tehe tsucájaaháñé tébajkyéjímájucó chémene. ²¹ Átsihvúhjáa Péédoro ítsaavé tétsihdyúu ditye pájtyénáa Jetsóó teehe úhbane. Áánemáhjáa neébe:

—Éje Uwááboóbej, éhnée u pítýúútsohéha íhye tsúúca cheméhi.

²² Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Ehdu ámuha meméénuhíjcyá ímíñéúvú mécahcújtsó Píívyéébeke. ²³ Muurá ámuhádítyú tsaate ímíááné ímí cáhcujtsómé éhbau cámehbáú nééiyá téhbau ííne móóáj pínévu. Ahdújucó muurá téhbau ínéiyóne. ²⁴ Ahdícyane muurá páneere Píívyéébeke ámuha metáúmeíñé piáábojúvú ámuhákye ájcúúbye ímíááné ámuha mecáhcújtsóhajchííjyu. ²⁵ Árónáa ihdyu múu tujkénú ímíbáchójcatsí tsaatémá ímítýú ámuha medáíívécatsíhajchííjyu. Áijyu ihdyu ámuháj Caani níjkyéjiri íjcyabe ámuhádi ídáátsóvéne ílluréjucó ábájííveíñé ámuha ímityúné meméénune. ²⁶ Áánetu ímityúné ámuhákye méénúmedi ámuha meídáátsóvétúhajchíí téhdure tsá dibye ámuhádi ídáátsóvéityúne. Ehdúhjáa Jetsóó neé ímamyémuke.

*Jetsóó íhtsútu**(Mt 21.23-27; Rc 20.1-8)*

²⁷ Aaméhjáa Jerotsaréeri íjcyánáa duurúvájá pañe íjcyáábedívú llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, túkevétsojtee, íjcyame píhcyaavéhi. ²⁸ Aaméhjáa neé dííbyeke:

—¿Aca múúbé íhtsúturí u íjcyabe eene ehdu nénehji ú méénuhíjcyáhi?

²⁹⁻³⁰ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Áhdure ¿acáa múha neéjuri Jóáa tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píívyéébeé, mityá míamúnaárée neéjuri tééné wákimyéí méénuhíjcyáabe? Áyu cána oke máañújcuj. Ámuha oke máañújcúhajchíí botsíi ámuhákye ó neé múúbé íhtsúturí o méénuhíjcyáne.

³¹ Áánélliihyéhjáa tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píívyéébeé neéjuri tsótsohíjcyáabe’ menéhajchíí meke neéíyoóbe: “Áábekéráhjáa ¿íveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne?” ³² Áánetu ‘míamúnaárée neéjuri’ menéhajchíí meke míamúnaa tééné hallútú méénúiyáhi. Muurá pamévare cáhcujtsó ímíáánéjucóo Píívyéébe íhjuú

uubálle múnáajpi Jóáa Ijcyane. ³³ Ehdúhjáa nééneri iñúhnévéne néémeé:

—Maáhuúj, tsá muha mewáájácutúne.

Áánéllihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Aanéjííva idyé ámúhakyé ó neé múúbé ihtsúturí o méénuhíjcyáne.

12

Úmihé tehmé múnáa múhdurá dáríívemeíñetu Ijcyané uwááboju (Mt 21.33-46; Rc 20.9-19)

¹ Áijyúhjáa Jetsóó tsíménéhjítu úwááboobe nééhií:

—Tsaapíhjáa íumihé tsanééré óova ibájtstone mijcónúhi.

Áánemáhjáa tsátsii ímíbájchoobe tééne néévá dótsúhcúmeítsíi. Áhduréhjáa tépallíj piínévú méénuube jáhwu cáámé cóhnaúvú tééjá pañétú tépalli téhmémeíjya. Ehdúhjáa imyéénúne tsaatéké tépallívú ityéhmetsoíñúne aahívetéébé tsiíñé iñújji.

² Aanéhjáa tsúúca tépalli néévane iwáájácútsihvu wáloobe ínúú múnáájpiikye dííbyema ditye iwállóóro dííbye éhné Ijcyadúne.

³ Ahdújucóhjáa péeróóbeke ditye íllure méénúpéjtsónetu díbye óómiñe íéveébe. ⁴ Áánéllihyéhjáa tsíjpiikyéréjuco díbye wállóóbeke téhdure néwayúúneri íhñíwáutu ityúúvátsóóbedi íllure uuhívatéme. ⁵ Áróne pañéhjáa tsíjpiikye díbye wállóóbeke ílluréjuco ditye dsíjívetsópejtsóne. Árónacáhjáa tsiíñe wáloobe pívámevákéjuco. Áamekéhjáa idyé imyéénúpéjtsóne tsaatéké dsíjívetsóme.

⁶ Áané boonéhjáa ílli apáábyeréjuco cóevané mítyane díbye wájuúbe. Áábekéréjucóhjáa díbye wáloone ‘íhya hájchíwu Ijcyanéllii dííbyeke avyéjúúlléiyóme’ iñéénema.

⁷ Aabéhjáa bóhditéébeke íajtyúmine néjcatsímye: “Aabye muurá íllíyéjuco íñe cááníñúiyóne. Áánéllii metsu dííbyeke medsíjívétso mehnéréjuco tene íjcyaki.” ⁸ Ehdúhjáa iñéjcatsíñe ídsíjívetsóóbeke waagóomé ííhyóvé pañévu.

⁹ Ehdúhjáa Jetsóó diityéké íúúbállétsihdyu nééhií:

—¿Aane íñe diibye úmihé aabájaabe itsáácooca muhdú méénuú eenéé tépallívú díbye téhmétsoíñúme ímityú dáríívemeímye? Muurá diityéké dsíjívetsóiibye téené hallútu. Ááne tsíjtyekéréjuco díbye téhmétsoíñé tépallívu.

¹⁰⁻¹¹ ¿A tsá ámuha múijyú meéévetú Píívyéébé waajácúháámi?

Muurá téhaamítú nééneé:

Tsaúu nééwayu jááháñé wákimyéi múnáa iñéhnílléne wáágóórou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkiéu. Muurá ihdyu Píívyéébere ehdu meenuú tehdújuco.

12 Ehdújáa diitye llúuvájté avyéjujtee, taúhbájú uwáábojtee, túkevétsojtee, íjcyámeke Jetsóo lléboóbóné hallútú imíllerómé dííbyeke tétsihdyu iwáágoóne. Áronáacáhjáa nuhnévémé Píívyéébé ihjú uubáalle múnáajpi díbye íjcyane míamúnaa néhíjcyámedi íllityénema. Aaméhjáa ílluréjuco pééneé.

Íñújí avyéjuúbé wáabyuta dsíídsike ditye áhdotsóne
(Mt 22.15-22; Rc 20.20-26)

13 Áané boonétúhjáa paritséomú wallójcatsí Heróódé icyánéjcuéjtémá dííbye éllevu ditye íñééte muhdú dííbyedítú ipítýácócatsíhijcyáne. Ehdúhjáa íjtsámeímyé díbye muhdú áñújcúnetu dííbyedívú íñéétsóroki. 14 Aaméhjáa neeté dííbyeke:

—Uwááboóbej, muha muurá méwaajácú ímiáábé u íjcyane állítuúbe. Aabe ú úwáábohíjcyá kējító Píívyéébe míamúnáadívú ímí íjtsúcunújító tsijtye múhdurá úhdivu íjtsúcunúróneri íícúvétuubére. Árómeke muurá pámeekéré tsahtúré ú íjtsúcunú muhdú ditye íjcyane u túhúúllétúnéllíihye. Aabe cána múúhake diñe díicyánéjcutuj. ¿A tehdújuco ávyéjuube romáánómuube íjcyáábé wáabyuta dsíídsike ditye áhdótsohíjcyané maáhdóiyóne, mityá tsáhaáj?

15 Ehdúhjáa dííbyeke díllómé íllure imújttátsóroki. Aanéhjáa iwáájácúne neebe diityéke:

—¿Íveekí íllure oke ámuha memújttátsóro mémávárijchóhi? Áyu cána oke méuujétsó dsíídsijívuj.

16 Ahdújucohjáa ditye tsájíhcobávú ájcune dííbyeke. Áájitúhjáa húmi náávee, memee, íjcyane ííténe neebe diityéke:

—¿Aca múhúmi náávé íñeé? Áhdure ¿mumémé íñe tééjitu?

Áánéllíihyéhjáa néemeé:

—Ávyéjuube Tséétsá húmi nááve. Áábe méméré eene tééjitu.

17 Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Ané wa ihdyu dííbye Tséétsáke mááhdohíjcyá dííbye éhnéjuco íjcyanévu. Áánetu ihdyu Píívyéébeke máácuhíjcyá dííbyé wáabyuta íjcyanévu.

Ehdúhjáa Jetsóo diityéké néeneri íllure ulléventúme.

Dsíjívémé muhdú tsiíñe bóhíne tsaate díllone
(Mt 22.23-33; Rc 20.27-40)

18 Téijyúréhjáa idyé tsadotséomú péé dííbye éllevu medsíjívémé tsiíñe mebohíne cáhcújtsotúme.

19 Aaméhjáa néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, Moitséeúvúhjáa muurá néé tsaapi méwadívú tsíímávátuube dsíjívéhajchíí íñahbéréjuco díílleke táábávaíñe dííbyeréjuco itsíímáva dííllédívú íñáhbeúvúu tsíímáváyóne.

20 Aanée ijcyámé 7-meva tsané nahbému. Áámé amíaabée ityáábávárólléjtane dsíjívé tsíímávátuubére. 21 Áané boonée bóneebe díílleke táábávároobe idyé dsíjívé dííllédívú téhdure tsíímávátuubére. Áábé bonéebekée idyé téhdure pajtyéne. 22 Ehdúu pámeere tsané nahbému 7-meva ijcyame díílleke ityáábáválledívú tsíímávátumé dsíjívéhíjcyáhi. Aanée nihñévuré díílleréjucu dsíjívéne. 23 Aane cána múúhakyé diñe ímichi ¿cáabyé taaba dille íjcyáiñé tsiíñe ditye bóhíicoóca?

24 Ehdúhjáa ditye néénéllii Jetsóó néehii:

—Íllure ámuha mémujtá Píivyéébe íhtsútuube íjcyáábé waajácúháámitu muhdú tene úwaabóné ámuha mewáájácútúnéllíihye. 25 Muurá dsíjívémé tsiíñe bóhíicooca páneere tsíhdyuréjucu cápáyóóveíñe. Tsáhájucu téjyju míamúnaa táábávácatsíhijcyáné íjcyáityúne. Muurá téjyju pámeere íjcyáá níjkyéji múnááduréjucu. 26 ¿Aca tsá mújyú ámuha meéévetú Píivyéébé waajácuháámi? Íllúu muurá Píivyéébe Moitséeke néé úmehéwu péétécunúne pañétú dílbyema íhhyúvácoóca: “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Píivyéébé ó íjcyáhi.” 27 Ehdúu Píivyéébe néénetu muurá méwaajácú ditye íjcyane. Muurá ditye íjcyátuca tsá dibye nééítyuró diityé Píivyéébé íjcyane. Aanéjííva íllure ámuha mémujtáhi.

Pañétúejúúcu taúhbajúúcu

(Mt 22.34-40)

28 Ehdúhjáa Jetsóó tsadotséómuma táhjácatsíñe tsaapi taúhbájú uwááboobe lleebúcunúhi. Aabéhjáa ímí diityéké Jetsóó añúcu híjcyánéllii néé dílbyeke:

—¿Aca teene Píivyéébé taúhbajúúnetu keená ímichi pañétúene?

29 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ímichi muurá pañétúene taúhbajúúnetu néehii: “Ámuúha ijraéemuj, muurá Máavyéjuube Mépiivyéébé apáábyéré íhtsútuube íjcyáhi. 30 Áánéllii múu dílbyeke Dípiivyéébé Díavyéjuube íjcyáábeke wajyú ávyeta díííbúuturé páneere muhdú u íjcyáneri dííjtsaméiyi.” Ehdu néene ímichi pañétúene teene taúhbajúúnetu. 31 Áánetu tsiíñe néehii: “Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu.” Íñeecu muurá ímichi pañétúenéécú taúhbajúúnetu.

32 Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii diibye taúhbájú uwááboobe néé dílbyeke:

—Ávyéjuubej, tehjújucu u néene ímiááné tsáápiye Píivyéébe íjcyane apáábyéré íhtsútuube íjcyáabe. 33 Áábeke ímiááné méwájyúiyá ávyeta méííbúuturé páneere muhdú

meijcyáneri méijtsaméiyi. Áhdure tsijtyeke méwájyúiyá muhdú mewájyúmeidyu. Ehdu muurá meijcyane ímí ijtsúcunúúbé íñe dííbyeke meíicuvéné panévare dííbyé úmíwávú mecóvátsohíjcyané ehnííñevu.

³⁴ Ehdúhjáa díbye tsaímíyé áñújcúnéllíi Jetsóó néé dííbyeke:

—Tsúúca muurá Píívyéébé avyéjúejpíjyúcooíyó uú.

Ehdúhjáa dííbyeke Jetsóó néené boone tsáhájucó múha dííbyeke tsiíñe díllotúne.

Muubá Críjto íjcyane

(Mt 22.41-46; Rc 20.41-44)

³⁵ Téijyúhjáa duurúvájá pañe íjcyámeke úwááboobe íhdityúré nééhií:

—¿Aca íveekí taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Dabííúvúj tsíménémúhaabe Críjto íjcyaníñe? ³⁶ Ááneráhjáa Píívyéébé Apííchóré dííbyeúvuke túkévéjtsóneri neébe:

Ávyéjuube néé Táavyéjúúbeke: “Cána táúniúvúi diicya dímunáake o táhjáne hajchóta.”

³⁷ Ehdúhjáa muurá neebe Dabííúvú Críjtodítýú Íavyéjuube díbye íjcyane. Aanéjíí ¿muhdú ííwane Dabííúvúj tsíménémúhaabe íjcyáíyoobe Críjtoó?

Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóné ímí díityéké pájtyénéllíi lleebúcunúme.

Taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpívetsóne

(Mt 23.1-36; Rc 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Téhduréhjáa tsiíñe úwááboobe nééhií:

—Ámuúhaj, téííbúwá tsáma méíjcyaco. Tsá múu íívatú eene aatye taúhbájú uwáábojte míamúnaa díityéké íavyéjúúllekiyé cááméjácobájí úcámeíhíjcyánetu. ³⁹ Muurá pihcyáávejááne pañevú iúcáávécocóca imíllémé íboohówátsihjívúré íacuuvéne. Áhdure teene pihcyááveháñe májchó májchómeícyooca imíllémé ímítsihjívúré imájchone. ⁴⁰ Aame pííbájyujte walléémudítýú dótuhíjcyá díityé jaaháñe. Ehdu muurá imyéénúné nucójpí cááménécóbaúvú ihjyúvahíjcyarómé Píívyéébema. Árome muurá téené déjúcotu ícúbáhráméííhi. Ehdúhjáa Jetsóó nééhií.

Ídátsó néélle pííbájyulle dsíídsike pícyóóne

(Rc 21.1-4)

⁴¹ Téijyúhjáa duurúvájá pañe Píívyéébé wáábyuta dsíídsike dítye pícyohíjcyábá úníuri díbye ácuúcunúnáa téhbá pañevú pícyóomé teene dsíídsi. Dsíídsiváméhjáa mítyanéjí pícyóóhií.

⁴² Áánáacáhjáa pííbájyulle ídátsó pícyóó míjíhwuúcuere.

⁴³ Aanéhjáa ííténe ímamyémuke neébe:

—Áámye muurá pííbáyulle ídátsó néérolle picyóó pámé ehnííñvüre. ⁴⁴ Muurá aatye picyóó mítyane idsíídsívánetu áyánéwuúji. Áánetu pícyoolle páneere tééne tájpi íjcyáiyóne.

13

Duurúvaja wágóóóveíñé Jetsóó nééneé

(Mt 24.1-2; Rc 21.5-6)

¹ Aaméhjáa duurúvájá pañétú íjchívyénáa Jetsóoke ímamyémudítúyú tsaapi néehíí:

—Uwááboóbej, aca ííne ímíjyaú eene duurúvaja néwayúúnetu méénúmeíhi.

² Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿A imíwu ú ítéhí? Ároja muurá wácávyáhcáméíhi.

Jetsóó tsááíñé ihde pájtyeíñéhji

(Mt 24.3-28; Rc 21.7-24; 17.22-24)

³ Átsihdyúhjáa péeme tééjáj píihírí oríívo bájú íjcyátsihvu.

⁴ Átsihvúhjáa Jetsóó ácuúcunúubeke Péédooroo, Jacóóboo, Jóááa, Aderéee, íjcyame néehíí:

—Cána múúhake duubállé mújyú tene pájtyeíñé eene múúhake u néhíjcyanéhji. ¿Aca íínetú muha méwaajácuú tsúúca tehdu tene pájtyeíñé?

⁵ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ehdu néeme tsáma wájácútsi méíjcyaco ámuha állíu múnáadívú maállítsámeítuyuki. ⁶ Muurá o tsááíñé tsúúca pííhícooca íjcyáímyé mítyame óhdi díllómeímye. Aame neé diibyéjuco Críjto íjcyane. Aane mítyame cáhcújtsoo bañúháñe.

⁷ Áhdure téijyu íjcyáíñé méénujcátsí pahúlleváre. Ááneri méíllityedíñe. Ehdu pájtyeíñé páneere ílluréjuco níjkéváiñé ihde. ⁸ Muurá tsané ííñúji múnáa méénujcátsíí tsííñé ííñúji múnáama. Ájyu ííñúji vááúméíí pahúlleváre. Áhdure ájyaba íjcyáahi. Ehdu déjúcoóveíñé ícúbáhraméí ííñújiri.

⁹ Áánéllii téíbúwá méíjcyaco. Muurá oke ámuha mecáhcújtsoné hallútú píhcyáávejáané pañévú ámúhake imyéénúmeke tsajtyeímye ávyéjúté éllevu. Aame muurá ámuha méúwááboó diityéke. ¹⁰ Muurá íñe pájtyéteju pámeekéréí ííñújiri íjcyané míamúnáake úwáábóméíhi. Ájyu ihdyu ó tsaá páneere ílluréjuco iníjkévaki. ¹¹ Ahdícyane ávyéjúté éllevu dítye ámúhake icyúvéhoójánu tsájtyécooca tsá múu íjtsámeítuyú muhdú íihjyúváiñeri. Muurá ihdyu Píívyéébere Íapííchoj tééveri ámúhake túkévéjtsóneri ámuha méihjyúváahi. ¹² Áhdure téijyu tsané nahbémú íjcyarómé ímityúné dáríívéjcaatsíhi. Aame tsamééré tsíjtyedívú táúhbájcátsíhi. Muurá ítsime

Íjcyárómedívú cáánimu táúhbaá tsijtye dityéké idsíjívétsoki. Áhdure idyé ítsiime Íjcyarómé cáánimudívú táúhbaáhi. ¹³ Áhdure cáhcújtsotúmé ámuhakye tsarílleé tahñéjté ámuha meíjcyámeke. Aane ehdu néérónéhjí pañe Píívyéébeke íhvéjtsotúmé tsaímíyé nihñéétsihvúré Íjcyame íhdyu pájtyéteéhi.

¹⁴ Áhdure muurá duurúvájatu tsátsii íiné imítyúné úújéityútsihvu ímityúné úújeténé Píívyéébeke ávyéta tsarí pájtyeéhi. Aane íhdyu ámuha maájtyúmícooca méwáácunúco cámehábuñevu Jodéa íññúji múnaa ámuha meíjcyame. Ehdúu muurá tene pájtyeíñé tsúúcajátújuco Píívyéébé íhjúu uubálle múnáajpi Daniéré nééneé. Aane éévehíjcyámé íhya íhdyu waajácújucóó íñná Íjcyaiñe. ¹⁵ Áhdícyane téijyu áachi Íjcyame íucaavéjúcohdí ímíjcohó pañévú tsiéméné íújcuki. ¹⁶ Áhdure íúmihé pañe Íjcyame íoomíjyúcohdí íhjávu íwajyámu éllevu. ¹⁷ ¡Máídáátsoju tsáma tene pájtyeíñé téijyu walléémú éévájtema tsijtye ñohñójtérei ítsiíméwuúmú Íjcyámeke! ¹⁸ Áánéllii Píívyéébema méihjúvaco tsúcohíváneri úúníjyáijyu tene ípájtyétu níjyáháñé lliiñe ámuha mewáácunútuki. ¹⁹ Muurá téijyu Íjcyaiñé ávyéta íhnáhó ícúbáhraméi íñeé íññuji ípívyéévétsihdyu múijyú ícyahíjcyatúne. Áané boonétú íhdyu tsáhájucó múijyú téhdure nééneé ícúbáhraméi Íjcyáityúne. ²⁰ Aane muurá Píívyéébe oke wállóotuca pámeere dsíjívéiyáhi. Áánéllii íícúu tsiíñe oke wállóoíibye íhñéjte wájyuri.

²¹ Aane tsúuca tene pííhícooca Íjcyáimyé tsaate íllure íállíñe 'tsúuca Críjto tsájucóohí' nééimye. Áámeke wajácútsi meíjcyáne mécáhcújtsodíñe. ²² Muurá Íjcyáimyé állíu múnaa iiye Críjtodi díllómeíimye. Áhdure díllómeíimye Píívyéébé íhjúu uubálle múnáadi. Aame píivyéteé méénúráityúronéhjí imyéénune. Ááneri muurá míamúnáake mújtátsoíimyé Píívyéébedítyu. Tsáijyu múúne téhdure mújtátsoíyómé ímiááné dílbyeéjtéjuco Íjcyarómeke. ²³ Aane íñe tsúuca ámuhakye ó úúballé íhdétújuco ámuha metéíbúwááveki.

Jetsóo tsáácooca pájtyeíñéhjí
(Mt 24.29-35, 42-44; Rc 21.25-36)

²⁴ Ehdu ícúbáhraméi pájtyéné boone cóójiejpi nuhba ílluréjuco áabatéiñe. Áhdure péjcoejpi tsáhájucó ájchúityúne. ²⁵ Áijyu míicuru dójcoó cáámetu. Ehdu páneere íévéhóowari íhtsútunéhjí Íjcyane mujtárába Íjcyáahi. ²⁶ Áijyu tsúuca Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe páneere táihstútú táavyéjuma ojtsó pañétú ó bóhówááveéhi. ²⁷ Aabe ó táúhbaá níjkyéji

múnáake ditye ipíhjúcu óhdivu tahñéjteke pahúllevaré ííñújiri, níjkyéjiri, íjcyámeke.

²⁸ Cáhawáá meíjtsúcunu higyéerahej. Muurá itsóúúvéne tsiíne tehe béhjívánetu méwaajácú píjcyaba pííhíjucóóne. ²⁹ Ahdu nééne íne ícyooca ámúhake o nénehji pájtyénetu tsúúca ámuha méwaajácúú tsiíne o tsááiíne éévé úújetéjucóóne. ³⁰ Aane ímiáané ámúhake o néé ehdu nénehji pájtyeííne ííñújirí míamúnaa íjcyapííñaáca. ³¹ Muurá íne ííñújima páneere íévéhóowari íjcyanéjhi wágóóóvéhi. Áanetu íne ámúhake o néhijcyané tsá mújyú wágóóóvéityúne.

³² Áronáa ihdyu tsiíne o tsááiíne éévé tsá múha wáájácúúne. Níjkyéji múnaa íjcyarómé tsá wáájácúúne. Téhdure páñetu Píívyéébé Hajchí o íjcyároobe tsá o wáájácúúne. Apáábyéré ihdyu Llihíyó waajácú mújyú tsiíne oke iwállooííne.

³³ Ahdícyane tsáma téiibúwá tééne íjtsúcunúré meíjcyáne méihjúvahíjcyaco Píívyéébema. Muurá tsá mewáájácúú mújyú tsiíne o tsááiíne. ³⁴ Muurá tsaapi tsíííne ííñújí íááhíveté íúnú múnáake pícyoííñú ihjyávú tsané wákimyéivu ditye tééneri íjcyá díbye téhulle íjcyané hajchóta. Áamedívu muurá tsáápiikye ityéhmétsoííñúróóbeke tsá díbye néétu mújyú itsááiíne. Ahdu tsá ámúhake o néétu mújyú tsiíne o tsááiíne. ³⁵ Ahdícyane téiibúwá meíjcyáne tééne íjtsóré méíjcyaco. Muurá ávyeta tsá mewáájácúú mújyú ámúhá avyéjuube o íjcyabe o tsááiíne. Tsáíjyu múúne tsájcooji o tsáá cuuvé pañe, mityá cúúvénetúrej, mityá pécójpiínej, mityá cóójí pañévuj. Ávyeta tsá mewáájácúúne. ³⁶ Áánéllíi múu téiibúwá tééne íjtsóré íjcyá ámúhake o túvaaóvátu pevétaré íná méénutúmé cuwáíryé ámuha meíjcyámeke. ³⁷ Ehdu íne ámúhake o néé pámeere tahñéjte ámuha íjcyámeke. Ahdícyane tsáma tééne íjtsóré méíjcyaco. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

14

*Jetsóoke íékééveííne ditye pítyácójcatsííne
(Mt 26.1-5; Rc 22.1-2; Ja 11.45-53)*

¹ Áíjyúhjáa pajtyéte wañéhjí óórityúne pááá máchómeíhíjcyané wañéhjí míjcyoojícúúréjuco llééváiíña llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojte íjtsámeí muhdú íállííne Jetsóoke íékééveííne ídsíjívétsoki. ² Áronemáhjáa néjcatsímyé teene wañéhjí pañeí tehdu imyéénútu míamúnáake íííbórinúíyónéllíihye.

*Pácúúújypácyori tsáápile Jetsóoke íhñíwau múrijchóne
(Mt 26.6-13; Ja 12.1-8)*

³ Ájyúhjáa Jetsóó ímamyémuma Betáániári Tsimóó dílbyere ‘Ahláriho’ némeíbyé jari. Aaméhjáa tééjari majchóri íjcyánáa tsáápille tsáá mítyane áhdoméíñe pacúúccújpácyoma. Aalléhjáa téjpacýóri dílbyé níwau múrijchóhi. ⁴ Aanéhjáa ímamyémuke tsaríwu pájtyénellii néjcatsímye:

—¿Íveekíami aalle ícúbahra pacúúccújpácyori tsané pijcyábá mewákímyeíñe áhdodúné áhdoméíjpacýorij? ⁵ Muurá téjpacýo menáhjihénúne dsíidsiri mépiaabóiyá ídáátsóméhjike.

⁶ Ehdúhjáa dílledítýú ditye néerónáa Jetsóó nées diityeke:

—Óvi íjcyalle. ¿Íveekí ehdu ámuha méihjyúváhi? Muurá tehdujuco dille méénune. ⁷ Muurá diitye ídáátsojte tsá kiávú ámúhadítýú pééityúne. Áánetu tsá múhajchótá ámúhama o íjcyáityúne. ⁸ Áánellii muurá oke téjpacýóri múrijcholle oke ditye cúúúíñe ihde tájpi ímíbajchóne. ⁹ Aane ímiááné ámúhake o nées íñe tajtyéeveri míamúnaa pájtyetéíñe uwááboju uwáábohíjcyámé muurá idyé teene úúballéné pámeere ííñújiri íjcyané míamúnaa waajácuúhi. Ehdúhjáa Jetsóó nées ímamyémuke.

*Jóoda Ijcaríóóté Jetsóodívú ékéévetsóíñe
(Mt 26.14-16; Rc 22.3-6)*

¹⁰ Ájyúhjáa Jóoda Ijcaríóóté dílbyé mamýmú 12-meva íjcyáméejpi íjcyároobe mújyurá llúúvájte avyéjute éllevu ípyéene diityéké neeté dílbyedívú íékéévetsóíñe. ¹¹ Ááneríhjáa mítyane ímíjyúúvéne imíllémé dílbyeke íáhdone. Ehdúhjáa tsúuca diityémá ípítýácójcatsíñe ílluréjuco dibye íjtsámeíñe muhdú dílbyedívú íékéévetsóíñe.

*Ímamyémuma Jetsóó májchone
(Mt 26.17-29; Rc 22.7-23; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-25)*

¹² Aanéhjáa teene pajtyété wañéhjí óórityúne pááá ditye máchohíjcyané wañéhjí obééjáuúumuke tsájaatsá múnaa dsíjívétsohíjcyané wañéhjí tújkévajcójí Jetsóoke ímamyémú néehí:

—¿Aca kiávú ú imíllé wañéhjí májchó muha meméénune?

¹³ Áánelliihyéhjáa tsaatésikye neébe:

—Cáhawáá Jerotsarévu mepej. Ácoomíyí ámuhtsi tsaapi líyíihyori nújpañújéébeke maájtyúmíibema mépeéhi. ¹⁴ Aabe tsájá pañévú úcáávéebe déjutu meúcáávéne tééja múnáájpikye méneéco: “Uwááboobéne múhtsikye nées kiáváhjané íchii míjchoho íjcyane tééhó pañévú dibye múhama pajtyété wañéhjí májchó májchóihyo.” ¹⁵ Ájyú ámúhtsikye úújétsóihyos tsahe

imíwu córíihócoba néého cáámééjiri íjcyahóvu. Ááhó pañévu méméenuco mééma majcho. Ehdúhjáa neebe diityétsikye.

¹⁶ Ahdújucóhjáa dityétsi péene técoomívu. Aamútsíhjáa ímiáané muhdú dibye néhdújuco iúújeténe tééhó pañévu méénune teene majcho.

¹⁷ Áané iijyúnuvúhjáa Jetsóó tétsihyíjyuco pámeemáyé ímamyémuma. ¹⁸ Aanéhjáa tsúuca imájchótsihvu neebe diityéke: —Ímiááneturé ámúhakye o nées íjcyabe tsaapi ámúhadítýú óhdivu méénútsóíbye.

¹⁹ Aanéhjáa kímóhcó diityéké pájtyénéllii pámeere nées dííbyeke:

—¿Aca caabyé ehdu uke muha méméenuúhi, a oó?

²⁰ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Íñe tsají pañévuré muhcsi dííbyema memájchoobe ehdu oke méenuúhi. ²¹ Ehdu ímiáané oke pajtyéíñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévébeke tsúucajátújucoo Píívyéébé waajácúháámitu tene néhdújuco. Áronáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíñe ehdu oke méenuúbeke. Tsáháa ihdyu dibye íjcyáítýuróne.

²² Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu pááaho iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáhjáa idyóhdáhínunévu diityéké iwájtúne neébe:

—Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho.

²³ Áhduréhjáa ado iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánevuúhjáa dibye ájcune adóme. ²⁴ Áámekéhjáa neébe:

—Íñe tátyujpácyo náávé íjcyane úúballé muhdú míamúnaa ícyahíjcyané pityájcoju o dsíjíveneri tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe múhdumé oke cáhcujtsómé ipájtyeteki. ²⁵ Aane ímiááneturé ámúhakye o nées ícyoocátú tsiíñe ámúhama bíinojpácyó o ádojúccóóityúné Píívyéébé avyéjuri meíjcyácooca tsiíñe maadóíñévújuco.

*Péédoro tóónúmeíñe Jetsóó úúballéne
(Mt 26.30-35; Rc 22.31-34; Ja 13.36-38)*

²⁶ Aaméhjáa teene pajtyeté wañéhjí majtsíjyú imájtsívátsihdyu péé oríívó bajúvu. ²⁷ Átsihvúhjáa Jetsóó nées diitye ímamyémuke:

—Ípyejco muurá ámuha pámeere ílluréjuco óhdityu metsújááveíñe pahúllevávu. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Obééjámú tehmeébeke o dsíjívétsóné boone ílluréjuco ditye mújtaíñe pahúllevávu.” Ehdu muurá nééne Píívyéébé waajácúháámitu. ²⁸ Áronáa ihdyu o dsíjívéebe tsiíñe o bóhíine ó péé ámúhá ihde Gariréavu.

²⁹ Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke néénéllii Péédoro néehíi:

—Íhya ihdyu íjtye uke íhvétsoóhi. Áánetu ihdyu tsá uke o íhvétsoóityúne.

³⁰ Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Ímiááneturé uke o néé muurá ípyejcójuco tahñéébé u íjcyaróné u tóónuíñé 3-íjyúvá cáracái míjyúcú májtsívátúné íhde.

³¹ Áronáacáhjáa Pééodoro néehíí:

—Muurá tsá o tóónúmeíityúne. Óvíjyuco néhi ihdyu oke ditye dsíjívetsóné tééné hallútu. Ehdúhjáa pámeere neerá dííbyeke.

Píívyéébema Jetsóó íhjuváne
(Mt 26.36-46; Rc 22.39-46)

³² Aaméhjáa úújeté ‘Getsemaní’ némeítsihvu. Átsihvúhjáa Jetsóó néé díityéke:

—Íchiíyíei meíjcyá Píívyéébema o íhjuvatéki.

³³ Áánemáhjáa tsajtyéébé Pééodoroo, Jacóóboo, Jóááá, éhdúmekére. Áámedívúhjáa ávyetá íhnáhó kímóóvémeííbye.

³⁴ Áánemáhjáa neébe:

—Muhdú íhya o dsíjívéíúvúduréjuco oke táííbuwa. Ahdícyane cána íchihdyúréi oke metéhmej. Áronáa ihdyu mécúwadíñe.

³⁵ Ehdúhjáa íñééne peebe éhnííñéwuúvu. Átsihvúhjáa ímímóúúvéne Píívyéébema íhjuvaabe muhdú tene néhajchíí íícúbáhrámeítyuki. ³⁶ Íllúhjáa íhjuvaábe:

—Ayúju Táácááníj, tsá muurá íiná u túhúúlletúne. Ahdícyane muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíñe. Áronáa idyé tsá o ímillédú u méénúityúne. Óvíi ihdyu muhdú u ímillédú óóma ú meenúhi.

³⁷ Ehdúhjáa Píívyéébema íhjuvátasihdyu óómiibe cuwári íjcyámedívú iwájtsíne néé Pééedoróke:

—¿Aca eene ú cuwáhi, Tsímoj? ¿íveekí tsá cuwa u áábúcutú oke u téhmeki? ³⁸ Ímíchi bo meíjcyáne cúwávetúmé Píívyéébema méihjuvahíjcyá ímítyunévú ámuha metáhjátsámeítyuki. Muurá ímiááné ámuha méimíllerá tsaímíyé meíjcyane. Áronáa tsá ámuha meíhnáhootú tehdu meíjcyáiyóne.

³⁹ Ehdúhjáa díityéké íñééne bíwáhullévúré ípyééne tsiíñe Píívyéébema íhjuvaabe píéhduré tujkénúu íhjuvádúre.

⁴⁰ Átsihdyúhjáa tsiíñe péébe úújeté téhdure cuwári íjcyámedívu. Ávyetáhjáa mítyane cuwa díityéké íjcyame tsá dííbyema íhjuváyíónéhjí éllevu íjcyatúne. ⁴¹ Aabéhjáa díityédí íulléjéróne tsiíñe Píívyéébema íhjuvatéhi. Átsihdyúhjáa ihdyu óómiibe díityéké néehíí:

—Áyu, icyooca ihdyu illuréjuco mecúwáiyóne. Áronáa Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi ímityúmeke ékéévetsóíñe éévé tsúúca úújetéhi. ⁴² Ahdícyane illuréjuco metsu mepéékií. Muurá tsúúca tsaabe óhdivu méénútsóííbye.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt 26.47-56; Rc 22.47-53; Ja 18.2-11)

⁴³ Ehdúhjáa Jetsóó néénáa tsúúca tsaatémá Jóóda wajtsí tétsihvu llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, túkevjtsojtee, íjcyame wállóónéllíi tsáámeé. Aaméhjáa tsáá ímyéénujcátsiháñe níitsúmuma, cávaájcoháñema. ⁴⁴ Ácoocáhjáa íhdéjuco diityéké Jóóda nééneé:

—Cáábyeke o chóhchócuube diibyéjúcoóí. Áábeke meékéévéne métsajtyéco. ⁴⁵ Ehdúhjáa diityéké ípityajcódújuco Jetsóó éllevu ipyééne dibye néétene:

—‘Uwááboóbej, ¿a áanu uúj?’ nééberéhjáa chohchócú dííbyeke. ⁴⁶ Ááneréjucóhjáa ditye iékéévéébeke tsájtyene.

⁴⁷ Áronáacáhjáa tsaapi dííbyé mamýmudityú íníitsúwari wállórihjúcú llúúvájte avyéjute únú múnáájpi núúmího. ⁴⁸ Áámekéhjáa Jetsóó nééhií:

—¿Aca muhdú íivane éhne múúne ímityúné méénuhíjcyáábe éllevu ditye tsáhdú ámuha metsáa taéllevu níitsúmuma cávaájcoháñema? ⁴⁹ Áánerá íhyajchótá ámúháj pñine o íjcyabe duurúvájá pañe o úwáábohíjcyáábeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. Áronáa ihdyu tehdújuco ámuha meméénune Píívyéébé ihjúyú uubáalle múnaápe tsúúcajátújuco néhíjcyané dííbyé waajácúháámitu néhdújuco tene ipájtyeki.

⁵⁰ Ehdúhjáa Jetsóó néénáa ímamyémú illuréjuco wurúvájá pañe o úwáábohíjcyáábeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. Áronáa ihdyu tehdújuco ámuha meméénune Píívyééááne dííbyéjtane.

Tsáápiikye ditye ékéévéroobe pállójcóne

⁵¹ Áanáacáhjáa tsaapi ováhtsá íéveho íjcyabe wájýámubávú idyóvíyíivyéne pehíjcyá diityé déjutu. ⁵² Áábekéhjáa ditye ékévéronáa tehba diityé hójtsí pañévu iwááoiñúne waabe pevéhóréjuco.

Túkevjtsojté úmíwari Jetsóó íjcyane

(Mt 26.57-68; Rc 22.66-71; Ja 18.12-14, 19-24)

⁵³ Aanéhjáa tsúúca Jetsóoke tsajtyémé llúúvájte avyéjúúbe éllevu. Áanáacáhjáa tsijtye llúúvájte avyéjutee, túkevjtsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame píhcyaaavéjucóó tétsihvu.

⁵⁴ Áíjyúhjáa Pééodoro dííbyeke úráávyeebe pehíjcyá diityé

kemúellére. Aabéhjáa úújeté lláhajtsívúré tétsihyi tééjá tehmejté Ijcyuujúwatu pihmihíjcyáme életu ipihmiki.

⁵⁵ Áanáacáhjáa ávyéjuchte ítsámeihíjcyá muhdú Jetsóó hallúvú iállíñe dííbyeke idsíjívétsoíñe. Áronáacáhjáa tsá ditye píívyetétú muhdú dííbyé hallúvú iállíiyóne. ⁵⁶ Ávyetáhjáa mítyame dííbyé hallúvú páhduváre álliyómé bañúmeihíjcyáhi. ⁵⁷⁻⁵⁸ Áronáacáhjáa tsaate téhdure dííbyé hallúvú iállíñe néehíí:

—Áánu muurá nehíjcyá míamúnaáváa méénuja duurúvaja iwácávyáhcóne tsííjyaréjucu imyéénuíñe míamúnaa méénútuja. Aajává pánéévétsoíbye 3 coojívatúre. Ehdu ihjyúvahíjcyaaábe.

⁵⁹ Ehdúhjáa ditye néerone tsá cáhcújtsómeítýúne.

⁶⁰ Áronáacáhjáa llúúvájte avyéjuube diityéj piinetú ijyócuúvéne néé Jetsóoke:

—¿íveekí tsá u añújcutú aatyé díhyallúvú ímityunéhjí úúballéne?

⁶¹ Áronáacáhjáa tsá ñná diibye néétune. Áánéllihyéhjáa tsiíñe neebe dííbyeke:

—¿A ímiáané diibyéjucu uu Críjto ímiáábé Píívyéébé Hajchi?

⁶² Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjucu oó. Aane méwaajácú íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe íhstútuube Píívyéébé úníuri o Ijcyane. Aabe muurá tsiíñe o tsáácooca ó bóhówááveé ojtsó pañe.

⁶³ Ehdúhjáa Jetsóó néene ávyéta tsári pajtyé diibye llúúvájte avyéjúubeke. Áánéllihyéhjáa íwajyámúúné dówárijcyámeíbyéré néehíí:

—Ávyeta tsáhájucu meímíletú tsijtye éhnííñevu dííbyé hallúvú tsiíñe úúballéne. ⁶⁴ Muurá íñe ámuha melléébóneriyé ¿íveekí uuhívatéébé Píívyéébedi? Aane ¿muhdú ámuha méjtsúcunúhi?

Áánéllihyéhjáa pámeere néé ílluréjucu dibye dsíjíveíñe.

⁶⁵ Ehdúhjáa ditye néenélii tsaate dííbyé hallúvú úníchíhcyuméré íhyúmi íbíjínúúbeke imyéénúne néehíí:

—Áyu cána waajácú caabyé uke méénune.

Téhduréhjáa duurúvájá tehmejté dííbyeke wábáajcóhi.

Péédoro tóónúmeíñe

(Mt 26.69-75; Rc 22.56-62; Ja 18.15-18, 25-29)

⁶⁶ Aanéhjáa Péédoro lláhajtsiri Ijcyánáa llúúvájte avyéjúúbé úníu múnáadítýú tsáápille tsááhií. ⁶⁷ Aalléhjáa dííbyeke pihmírí Ijcyáábeke íítehíjcyáróne néehíí:

—Úpée idyé éhne ú ícyahíjcyá Jetsóoma Natsarée múnáájpiíma.

⁶⁸ Áronáacáhjáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu o wáájácúúbedííí óóma ú ihjyúváhi. Ehdúhjáa iñéene lláhajtsí mijcó llehówavu iyjóúúvetéébe.

Áánáacáhjáa tsúúca cáraca májtsiváhi. ⁶⁹ Aabéhjáa tétsihvu úújetéébeke tsiíñe ííténe tétsihyi íjcyámeke neélle:

—Áánu muurá idyé tsaapi Jetsóó mamyé múejpi.

⁷⁰ Árónáacáhjáa idyé tsiíñe tóónuúbe. Ááné illúhwuúréhjáa idyé tsíjtyeréjuco nééne dííbyeke:

—Áánerá ímiááné diibyéjuco uu Jetsóó mamyé múejpi. Muurá eene Gariréa múnaa íhjuvadá u íhjuvánéturé méwaajácú diibyéjuco u íjcyane.

⁷¹ Ehdúhjáa ditye néenélii tsiíñe ityóónúne llíhcyaámeíbyéré néehí:

—Éje, ímiáánéturé tsá o wáájácúú dííbyeke eene ámuha óóma dííbyedi meíhjuvávábeke.

⁷² Ehdúhjáa díbye néenáa tsiíñe cáraca májtsivá míjyúújuco. Áánetúhjáa ítsááveebe Jetsóópe dííbyeke illu néeneé: “Muurá 3-íjyúvá ú tóónúmíí tahñéébé u íjcyaróné cáracái míjyúú májtsivátúné ihde.” Ehdúhjáa Jetsóó néene ítsáávéne ílluréjuco díbye tááne ávyétá ihnáho.

15

Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

(Mt 27.1-2, 11-14; Rc 23.1-5; Ja 18.28-38)

¹ Ááné tsitsíínevúhjáa llúúvájte avyéjujtee, túkevítsojtee, tauúhbájú uwáábojtee, íjcyame tsiíñe dóbeevéhi. Aaméhjáa Jetsóoke dóhjíuri tsajtyé ávyéjuube Pirááto éllevu. ² Aabéhjáa díllópejtsó dííbyeke:

—¿A ímiááné uu jodíómú avyéjuúbe?

Áánéliihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó.

³ Áánáacáhjáa llúúvájte avyéjujtee dííbyé hallúvú mítyane ímityúné úúballéhi. ⁴ Áánéliihyéhjáa Piráátó tsiíñe dííbyeke néehí:

—¿Aca íveekí eene tsá u áñújcutú aatyé díhyallúvú ímityunéhjí úúballéne?

⁵ Ehdúhjáa díbye Jetsóoke néerónáa tsá díbye áñújcutúne. Ááneríhjáa iúllévenúne tsáhájucó díbye íná néétune.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíñe

(Mt 27.15-31; Rc 23.13-25; Ja 18.38-19.16)

⁶ Teenéhjáa pajtyeté wañéhjí pañe pájyuvaré avyéjuube Piráátó tsáápiikye ichívyétsohíjycá cúvéhóójari íjcyámedítýú dííbyé hallúvú míamúnaa íhjuvávábekéjuco. ⁷ Aanéhjáa

téjyu íjcyabe dsíjívétso múnáajpi ‘Barabáa’ némeíbyé cuvéhóójá pañe tsijtye dsíjívétso múnáama. ⁸ Áánacáhjáa tsúuca tétsihvu míamúnaa píhcyavémé imyéenuhíjcyádú táumeíjyucóó Piráátoké díbye íjchívyétso tsáápiikye diityédítu. ⁹ Áánéllihyéhjáa neebe diityéke:

—Íhya ámuha méimíllé ámuha jodíómú avyéjúúbeke o ácádsíjcaáyóne.

¹⁰ Ehdúhjáa neebe diityéké illure iñómítuááváne llúúvájte avyéjunte ehdu dííbyeke dáriivéné iwáájácúnema.

¹¹ Áronáacáhjáa diitye llúúvájte avyéjunte néé tétsihyi íjcyámeke ditye Barabáa hallúvúré íhjíyúva dííbyekéré díbye íjchívyétso cuvéhóójatu. ¹² Áánéllihyéhjáa diibye Piráátó néé diityéke:

—¿Ácooca eene jodíómú avyéjuube díbye íjcyane ámuha menéhíjcyáábeke muhdú méméénuúhi?

¹³ Áánéllihyéhjáa néémeé:

—Dííbyedívú ihdyu páwachékevu wátyétyehcútso.

¹⁴ Áánéllihyéhjáa neébe:

—¿Aca iiná ímityúné méénuúbe?

Áronáacáhjáa tsiíñe kéévánécoba néémeé:

—¡Muúbe, wátyétyehcútsó dííbyedívu!

¹⁵ Áánéllihyéhjáa awáá íjchívyétsoobe cuvéhóójatu Barabáakéré diityémá ímí íjcyane ímíllénema. Áánemáhjáa Jetsóodívú iwápáájcótsoñe íhvétsoobe diityédívú diityéréjuco iwátyétyéhcu páwachékevu.

¹⁶ Áábekéhjáa tsodáhómú dííbyé já llahájtsívu itsájtyéébedívú píhcyavéhi. ¹⁷ Aaméhjáa dííbyeke uácó wájyamu duujínuúdú nééjavu. Áhduréhjáa tsuhjíuuhónetu imyéénúné चाहíwavu ávohjácómé dííbyeke. ¹⁸ Áánemáhjáa wáñejcómé:

—¡Ñóóooj, áanu jodíómú avyéjuúbe!

¹⁹ Ehdúhjáa iñéene dííbyeke úníchíhcyuméré illaáyohíjcyá úméhéiyi íhñíwáutu. Áánemáhjáa dííbyé lliiñévu

imíhmóúbáne avyéjútsohíjcyámé illure dííbyedi iúúhívaténema.

²⁰ Ehdúhjáa dííbyedi iúúhívaténé boone tácoriúcúmé teeja duujínuúdú nééjaá. Áánemáhjáa uácómé pañétúeja dííbyé wájyamuvúréjuco. Átsihdyúhjáa tsajtyémé dííbyeke páwachékevu iwátyétyéhíhullévu.

*Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne
(Mt 27.32-44; Rc 23.26-43; Ja 19.17-27)*

²¹ Aanéhjáa téhullévu péeme cábuuvé tsiréene múnáajpi Arejáadorómá Róópómútsíj caani Tsimóó íumíhétú tsáábedívu. Áábekéhjáa íhbutsoomé Jetsóoke iwátyétyéhíwáchékevu.

22 Aaméhjáa úújeté tsátsii 'Niwáupááji' nééiyóné 'Góógota' némeísihvu. 23 Átsihvúhjáa Jetsóoke íjchoromé 'mííraa' némeíñé duurúbájpácyoma bíínojpácyó iúménúnetu. Áronéhjáa tsá díbye ádotúne.

24-25 Áábekéhjáa tsúúca wátyétyehcúmé páwachékevu ááméjutúréi nuhba íjcyánaaáca. Áané boonéhjáa tsodáhómú nehcojcatsí caatyé dííbyé wáyámúúné újcuíñe. 26 Aanéhjáa dííbyé níwáú caamééhullétú téwachéketu picyóomé tsíeménetu icyáátunúné illu nééneé: "Áanu jodíómú avyéjuube." 27 Téhduréhjáa téijyu tsaatésí ímítyúmútsikyé wátyétyehcúmé dííbyé únútu panéjcvátú íjcyáwachékéécutu. 28 Ehdúhjáa ímítyúmútsima dííbyeke wátyétyehcúmé Píívyéébe íwaajácúháámitu illu néhdújuco: "Ímítyúmé raahóri dsíjívéiibe ímítyúúbedi dítye dílloóbe."

29 Aanéhjáa dííbyeke úújéjémé dííbyedi iúúhívaténemáyé 'wamiwami' nehíjcyáhi. Áánemáhjáa néémeé:

—Ehdíívaabéváa eene duurúvaja u wácávyáhcoja 3 coojívatúré tsiíñe ú pájáávétsóiyáhi. 30 Áyu cána bo pájtyetétsaméij.

31 Téhduréhjáa llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojte dííbyedi iúúhívaténe néjcatsíhi:

—Tsíjtyekée muurá ímiááné pátyetétsohíjcyaaábe. Áronáacáha tsá díbye píívyetétú iye ipájtyetétsámeíñe. 32 Aabe cána óví ímiááné dííbyéjuco Críjto mee íjraéémú avyéjuube íjcyáhajchíí eene éwachékevúne dítye wátyétyehcúné ityábáhcyúmeíñe pájtyeté botsíi dííbyeke mecáhcújtsoki.

Téhduréhjáa dííbyé únútu dítye wátyétyéhcumútsí uuhívaté dííbyedi.

Jetsóó dsíjívéne

(Mt 27.45-56; Rc 23.44-49; Ja 19.28-30)

33 Téijyúhjáa cójípínétú íjyunúné cuuvé tujkévevújuco.

34 Áánáacáhjáa Jetsóó ávyetá íhnáhó illu wáníjcyámeíhi:

—Eróij, Eróij, ¿rama tsabataáni? Tápiivyéébej, Tápiivyéébej, ¿íveekíami oke ú íhvejtsoj? Ehdúhjáa nééiyóné ehdu neébe.

35 Aanéhjáa tétsihyi íjcyámedítýú tsaate illéébéne nééhií:

—Éje, aadi Eríadi wáníjcyámeí Píívyéébé ihjyú uubálle múnáájpiúvudi.

36 Áánéllíhyéhjáa tsaapi íícúí wáyámubádú nééne bíínojpácyó kiwátyetu iééníyojéné úméhéí níjcautu ipícyoonévú cújuuvé díbye ííháróki. Áánemáhjáa neébe:

—Bo óví Eríá níityétsová dííbyeke.

37 Áanáacáhjáa tsiíñe ávyétá ihnáhó iwáníjcyámeítshdyu illuréjuco dibye dsíjivéne. 38 Áané tujkéveríhjáa duurúvájá pañétú pañétúétsíí watájcó wájamúwácoba dóchéreevé cáámetu baavu panéjcuávú wajítahnécu. 39 Aanéhjáa tsodáhómú avyéjuube tétsihyi íjcyaaabe ájtyumí muhdú dibye iwáníjcyámeíñe dsíjivéne. Áánetúhjáa neébe:

—Á ihdyúha ímiááné áánu Píívyéébé Hajchi.

40 Aanéhjáa tsaate walléemú dííbyeke ditye dsíjivetsóné tsíhyullétúré íítehíjcyáhi. Áámemáhjáa ijcyámé Maaría Madarénaa, tsííñe Maaría Jacóóboma Jotséemútsíj tsiíjuu, Tsaroméee, éhdume. 41 Diityéhjáa muurá Gariréari dibye íjcyácooca dííbyeke píáábohíjcyámé téhullétú dííbyema tsáá Jerotsarévu. Áámemáhjáa téhdure ijcyámé tsiytye walléemú dííbyemáa tsáámeé.

Jetsóó ítémeho ditye cúúune

(Mt 27.57-61; Rc 23.50-56; Ja 19.38-42)

42-43 Aanéhjáa wáyeéévcóójíilli ditye ímíbájkímyeíhíjcyajcóójí pejco íhtsútuube Jotséé Arimatéa cóómi múnáajpi péé Pirááto éllevu, téhdure Jetsóoke cáhcújtsoobe Píívyéébé avyéjú ítsohíjcyaaabe. Aabéhjáa diibye Piráátoke táumeí dííbyeúvú ítémeho icyúúuki. 44 Ááneríhjáa illure Piráátó ullévenú 'a ímiááné íhya dsíjivéjúcoóbe' íñéénema. Áánemáhjáa tsodáhómú avyéjúúbeke ipíúváne dílloobe ímiááné dibye dsíjivéjúcóhahjíí iwáájácuki. 45 Aabéhjáa úúballé ímiááné tsúúca dibye dsíjivéne. Áánélliihyéhjáa Piráátó néé diibye Jotséeke dibye iújcúne icyúúuki. 46 Ahdújucóhjáa dibye téwachéketu tééhoúvuke íñíítyétsóne bíjínúné imíwu nééné wajyámuba íáhdóbari. Áánemáhjáa nééwájitu bóhdoméíñe níkyéhéjú pañévú icyúúune wátájcoobe nééwayúvu. 47 Aanéhjáa Maaría Madarénamúpí tsiíjpille Maaría Jotséemútsíj tsiíjúmá ájtyumí dibye cúúune.

16

Jetsóó dsíjiveebe tsiíñe bóhíne

(Mt 28.1-10; Rc 24.1-12; Ja 20.1-10)

1 Aaméhjáa wáyeéévcóójí pejco diille Maaría Madarénaa, Jacóóbój tsiíju Maaríaa, Tsaroméee, éhdume ahdó pácúúcújpacyóné Jetsóó ítémeho itsójtso téki. 2 Áánemáhjáa tsiíjyu tsííñe tsemáánaréjuco tújkévajcóójí pejcójuco dííbyé níjkyévú pééme úújeté tétsihvu tsúúca nuhba ájchúnáaaca. 3 Aaméhjáa néjcatsíhi:

—¿Aca múha íñe mééma téhejú watájcó neéwayu íñétsoóhi?

⁴ Áronáacáhjáa itécunúme téhejú úmíwari teu íjcyájúcootúne. ⁵ Aaméhjáa téhejú pañévú úcaavémé ájtyumí tsaapi ováhtsa ímiánéjcuri ácuúcunúúbeke. Áábé wajyámúhjáa cááméjácoba neéja ávyéta tsítsi. Áábedíhjáa íllityéme. ⁶ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Méíllityedíñe. Muurá ó waajácú ámuha menéhcone Natsarée múnáajpi Jetsóoke éhnée páwachékevu ditye wátyetyéhcúúbeke. Áronáa tsá dibye íchii íjcyájúcootúne. Tsúúca bohíjúcoóbe. Cáhawáa méuujéva íchii dibyée íjcyatsí pevétsiyéjuco íjcyane. ⁷ Ahdícyane méúúballété Péédorómá tsijtye díbyé mamýmuke tsúúca tsiíñe dibye bóhíjucóóne. Méneeco dibye péjucóóné Gariréavu diityé ihde téhullévú diityémá iátyúmíjcatsi diityékée íñehijcyádújuco.

⁸ Ehdúhjáa dibye neénemáyé wájucóómé íllityéneri úúvécunúmére. Aaméhjáa tsá muucá úúbáletu mítyane íllityénéllíhye.

*Maaría Madarénadívú Jetsóó bóhówaavéne
(Ja 20.11-18)*

⁹ Aanéhjáa íbohíjucóójí cúúvéneturé Jetsóó bóhówaavé Maaría Madarénadívú dííllé pañétúu 7-meváké naavémuke iwáágóóllédívu. ¹⁰ Aalléhjáa úúbáleté díbyé mamýmú dííbyeke kímóóvehíjcyámeke. ¹¹ Áronáacáhjáa tsá díílleke ditye cáhcújtsotúne.

*Ímamyémudítýú mítyétsidívú Jetsóó bóhówaavéne
(Rc 24.13-35)*

¹² Aanéhjáa dííllédívú íbohówáávéne boonétú tsiíñe bóhówááveebe tsíhdyuréjuco mítyétsi ímamyémudítýú juuváyí péhíjcyámútsidívu. ¹³ Aamútsíhjáa idyé tsijtye íñahbéjteke úúbálleroné tsá ditye cáhcújtsotúne.

*Muhdú ditye wákímyeíñe ímamyémuke Jetsóó neéneé
(Mt 28.16-20; Rc 24.36-49; Ja 20.19-23)*

¹⁴ Átsihdyúhjáa bóhówááveebe pámehdívuréjuco ímamyémudívú 11-mevaréjuco íjcyame majchóri íjcyámedívu. Áámekéhjáa uhbáichoobe ímiáané bóhííbeke íájtyumíné tsijtye úúbálleroné ditye cáhcútsóhíjcyátúné hallútu. ¹⁵ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Ahdícyane óví ámuha pámeekéré íñújiri íjcyáné míamúnáake méúwaabó ditye pájtyetéíñe uwááboju. ¹⁶ Aane lléébome ímiáané icyáhcújtsóné uubállé tsójtsótsámeímyé ihdyu pájtyeteéhi. Áánetu cáhcújtsotúme wágóóóveéhi. ¹⁷ Aane

oke cáhcujtsómé tamyémeri waagóó tsaaté pañe naavémú ijcyámeke. Téhdure tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri ihjyúvaímye. ¹⁸ Téhdure ííñimyémmuke dítye ékééeverómé tsá ñná méénúityú díityéke. Téhdure námijtya ádorómé tsá dsíjívéityúne. Aame chéméméhjike bóhítsohíjcyááhi.

Níjkyejívú Jetsóó pééneé

(Rc 24.50-53)

¹⁹ Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke néené boonétú tsúúca Píívyéébe dííbyeke ujcú níjkyejívú díbye íávyéjuuté dííbyema. ²⁰ Áábe déjuvúhjáa ímamyémú úwáábohíjcyá pahúllevaré teene dííbyé uwááboju. Améhjáa dííbyere píáábóneri méénúráityúronéhjí méénuhíjcyá dííbyé uwááboju iwááácúmeíki. Áyu tehdújuco

RÓÓCAÁ

Róóca **Jetsóodítyú cáátúnuháami**

Íhyyu tújkeváne

1-2 Tsúúca muurá tsaate uwáábojte muhdúhjáa Jetsóó méjpiine úllejéné pañetu ájtyumímé téené uubállé caatúnuhíjcyá ímí tehjúuco. ³ Aane ícyooca ó imíllé ooréjuco téené uubállé o cáátunúne uke o wáyyuube Teóópiró éllevu, diityékée o díllóhíjcyánéj piñévú téhdure páneere ímí idyéjúcotu tsúúca o wáájácúnéllíihye. ⁴ Aane ó imíllé téené uubállée ditye méénune u lléébohíjcyáné ímíñeúvú u wáájácúne.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa tsímávámeíñe

⁵ Jodéa iñújí avyéjuubéhjáa Heróóde íjcyáijyu íjcyaaabe tsaapi llúúváabe Tsacariá Abíámuúbe. Áábé táába méméhjáa Eritsabée Aróój tsíménémúháábéelle íjcyalle. ⁶ Áámútsikyéhjáa Píívyéébe ímí íjtsúcunú díbyé taúhbaru néhdújuco dítyétsí íjcyánéllíihye. Aamútsíhyyá tsá íñetú néétsámeityú míamúnáadivu. ⁷ Áronáacáhjáa ihdyu tsá dítyétsí tsímávatú mewa Eritsabée ajchíba íjcyánéllíihye. Áané pañévúhjáa idyé tsúúca kéémemútsíjyuco diityétsi.

⁸ Aanéhjáa tsáijyu diibye Tsacariá íjcyáha múnáake dómajcóné llúúvájte Píívyéébé úmíwávú pácúúcu péététsohíjcyáne. ⁹ Aanéhjáa imyéénuhíjcyádú nehcomé caabyé diitye llúúvájtedityú pañétúétsihvu úcááveíñe. Aanéhjáa diibye Tsacariáke dómajcóné dibye úcááveíñé pañétúétsihvu duurúvájá pañévú teene imyéwu cúvaane dibye ípyéétsoki. ¹⁰ Aanéhjáa dibye péététsóné tujkéveri tsaate áachi íjcyame Píívyéébema ihjyúváhi. ¹¹ Áánáacáhjáa díbyedívú níjkyéji múnáajpi bóhówaavé teene ditye péététsohíjcyáne wáiji íjcyátsihvu. ¹² Áábekéhjáa íajtyúmíne mítyane íllityéébe. ¹³ Áronáacáhjáa neebe diibye Tsacariáke:

—Díhllityedíñe. Tsúúca muurá Píívyéébe uke lleebó díbyema u íhyyúvahíjcyáne. Áhdícyane muurá dítyáába Eritsabée tsímávaá wájpíikye. Áábeke ú meménuú Jóáádivu. ¹⁴ Ááneri muurá mítyane ú ímíjyúúveéhi. Áhdure tsijtye ímíjyúúveéhi. ¹⁵ Aabe daachi Píívyéébedívú íhtsútuube íjcyaaabe tsá bíinojpácýó ádóityúne. Áhdure tsííñe avyéjpacýóné tsá dibye ádóityúne. Muurá tsííjú íbúwá pañeréi íjcyáróóbé pañe tsúúca Píívyéébé Apííchó íjcyáahi. ¹⁶ Aabe mítyámeke íjraémudítyú Ávyéjuube

Píivyéébé icyánejcúvú íbúwáávétsoóhi. ¹⁷ Muurá tsaatéké ítsímémáyé cáánímuke dibye ímíbáávyetsómé tsaímiyéjuco íjcyaiñe. Áhdure lléébohíjcyátúrómeke ímíbáávyetsóíibye. Ehdu muurá Ávyéjuube Jetsóó ihde míamúnáake ímíbájchóíibye ditye ímí dííbyeke iwáátsúcúpéjtso Eriáúvumáa ícyahíjcyáné Píivyéébé Apííchóré dííbyeke túkévéjtsóneri.

¹⁸ Ehdúhjáa níjkyéji múnáajpi néénéllii diibye Tsacariá néé dííbyeke:

—¿Aca múhdutú tehdu óóma íjcyaiñe? Muurá tsúúca kéémémútsíjyuco muhtsi átyáábama.

¹⁹ Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Muurá Píivyéébe oke wallóó íúníu múnáajpi Gaabriéé o íjcyáábeke díéllevu uke ímiá uubállé o méénuki. ²⁰ Ahdícyané ícyoocátú tsáhájucó u píivyetétyú u íhjuváné dááchikye tsiiju tsímávanévújuco íveekí uke o úúballéné u cáhcújtsótúnélliihye. Ehdu úúma pajtyeíñe iéévé úújetéijyu.

²¹ Ehdúhjáa néeneri Tsacariá duurúvájá pañe íjcyáábeke míamúnaa áachityú ityéhmérone múhduréjucó íjtsámeíñé íicúí dibye tsáátúnélliihye. ²² Aabéhjáa íjchivyédú ímiááné tsáhájucó píivyetétú íhjuváne. Íhyótsíríyējucóhjáa dibye úbáhcyohíjcyáné diityémá íhjuvvaróne. Aanéhjáa íjtsúcunúmé tsíeméné dííbyedívú bóhówaavéné tééjá pañévu.

²³ Aabéhjáa dííbyeke tene dómáycodújcoojívá tééjá pañe iwákímyeíñe péjucóó ihjávú. ²⁴ Ááné boonétúhjáa ímiááné tsúúca mewa Eritsabéé eeváhi. Aalléhjáa íhjayátú tsá úlléjúcootú tsáhojtsí nuhbáva. ²⁵ Aalléhjáa nehíjcyáhi:

—Íhya óhdi míamúnaa íhjuv vahíjcyánetu íhveté íñe íllu óóma Píivyéébe meenúhi.

Jetsóó tsímávámeíñe níjkyéji múnáajpi úúballéne

²⁶ Aanéhjáa tsúúca 6 nuhbávájucó dille íjcyánáa idyé Píivyéébe tsiíñe wallóó níjkyéji múnáajpi Gaabriééke Gariréari íjcyacóomí Natsaréevu dibye íúújeté wájpiikyéi úújéttulle Maaríake. ²⁷ Dííllekéhjáa Jotséé áabajáa ítyáábáva Dabíiúvúj tsíménémúhaabe íjcyáábe. ²⁸ Aabéhjáa níjkyéji múnáajpi díílle éllevu ípyééne néé díílleke:

—Maímijyu ihdyu u íjcyanej. Muurá Píivyéébe uke tujkéveellé tsijtye walléemú ehniíñevu.

²⁹ Ehdúhjáa dibye néeneri íllure íúllévenúne íjtsámeíllé íná nééiyóné ehdu dibye néeneri. ³⁰ Áronáacáhjáa neebe díílleke:

—Díhllityédíñe. Muurá Píivyéébe uke tujkéveelléhi.

³¹ Ahdícyané ú éévaáhi. Aane u tsímáváábeke ú meménúú Jetsóodívu. ³² Aabe íhtsútuube íjcyáá Páñétúejpi Píivyéébé

Hajchi ijcyaaábe. Áábeke Píívyéébe ávyéjútsoó dííbyé ihde múnáajpíi Dabííúvuke iávyéjútsoódu. ³³ Aabe ijraéémú avyéjuube ijcyaa múijyú cápáyóóvéityuúbe.

³⁴ Ehdúhjáa dibye néénéllii diille Maaríá néé dííbyeke:

—¿Aca muhdú ó éévaá wájpiima o ijcyállejǵivari?

³⁵ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá ihdyu íhtsútuube Píívyéébere Íapííchoj tééveri ehdu úúma méénuúhi. Áánéllii diibye u tsíímávaabe dííbyé Hajchíyé ijcyaaíhi. ³⁶ Téhdure muurá dííelle Eritsabéé tsíímávaá tsáápiikye tsúúca kéémelléjuco ijcyárolle. Tsúúca muurá 6 nuhbávájucó dille éévane ajchíabá ijcyárolle. ³⁷ Tsá muurá iná Píívyéébedívú túhuutúne. Páneere piivyéteébe.

³⁸ Áánélliihyéhjáa Maaríá nééhií:

—Muurá dííbyeke ó íicúvehíjcyáhi. Aabe ihdyu óvíi eene oke u néhdu óóma meenúhi. Ehdúhjáa dille nétsihdyu ílluréjuco níjkyéji múnáajpi pééneé.

Maaríá Eritsabééke ááhívéne

³⁹ Átsihdyúhjáa íicúye múhdúj coojívatúra diille Maaríá péé Jodéa iinújiri ijcyané caméhbáuri ijcyácoomívu. ⁴⁰ Aalléhjáa Tsacaríake iááhívéne dííbyé taaba Eritsabééke duurúváhi.

⁴¹ Áané tujkéveríhjáa diille Eritsabééke íjtsíméné vááúmeí íhbáu pañe. Áánáacáhjáa Píívyéébe Apííchó tsúúca dííllé pañe.

⁴² Aalléhjáa kéévánécoba néé Maaríake:

—Muurá tsijtye walléémú ehniíñevu uke Píívyéébe tujkéveelléhi. Aabe u tsíímáváábeke ímí pícyoó panévatúre.

⁴³ Aalle ¿muhdú ídátsohíválleke oke ú aahívevá Táavyéjuube Tápájtjetéébe ijcyáííbyéj tsíijju u ijcyalle? ⁴⁴ Muurá oke u dúúruváváné tujkéveri tápañe tsíímene vááúmeí ímíjyúúvénej pééve. ⁴⁵ Ahdícyane ihdyu maímijyu u íjcyane eene uke Píívyéébe tujkévéélléné u cáhcujtsódú ijcyalle. Muurá ímiááné méénúibye úúma muhdú uke íñéhdúú.

⁴⁶ Ehdúhjáa Eritsabéé néénéllii Maaríá nééhií:

Ávyetaré táíibúuri ó duurúvá Píívyéébeke. ⁴⁷ Aabe

Tápájtjetétsoobe mítyane oke ímíjyúúvetsó táíibuu.

⁴⁸ Muurá íñe dííbyé íicúve múnáalle ídátso o neérólleke oke ítsááveébe. Ahdícyane ícyoocátú

pámeere míamúnaa óhdi ímíjyuuvéhi. ⁴⁹ Muurá

Píívyéébe ímiáábé íhtsútuube íjcyaaabe tajtyééveri meenú ímí tehdújuco. ⁵⁰ Aabe pámeere míamúnáadítýú

múhdumé dííbyeke ávyejúúllémeke píaabó diityédí

íidáátsóvéneema. ⁵¹ Muurá ávyetá íhtsútú nénehji

imyéénúneri mityájkímyeímyeke núcójpívétsoóbe.
 52 Áhdure íhtsútujte ávyéjujtédítýú íavyéjú idyójtúne
 ávyéjuutétsoobe ídáátsóméhjikéréjuco. 53 Muurá
 ímiááneriyé tsúúrámehíjcyámedívú éhniíñevu
 bóhówájtsoobe teéne. Áánetu íhtsutúmé ehnéva múnaa
 téeneriyé tsúúrámehíjcyámeke tsá díbye ímiáánevu
 ájcutúne. 54-55 Muurá ihñéjté ijraéémú meíjcyámeke
 ìdaatsólléne íhvéjtsótuubéré meke píáábohíjcyá múijyú
 níjkéváityúné éhnehjáa méidé múnáajpi Aavaráaúvuke
 pámeere íjtsiménémúháábema íñéhdújuco.

Ehdúhjáa nelle Maaría.

56 Aalléhjáa pápíhchúú nuhbává Eritsabéema íjcyátsihdyu
 oomí ihjyávu.

Tsojtsó múnáajpi Jóááke tsíju tsímaváne.

57 Aanéhjáa Eritsabéé tsúúca itsímáváiñe éévé úújetédú
 tsímavá wájpíikye. 58 Áijyúhjáa dílle hájkímuma tsijtye
 téeneri íimjyúúvéne duurúvá dílle tsímaváné Píívyéébere
 dílleke píaabóné iwáájácúnema. 59 Aaméhjáa tsúúca íhyojsítú
 pápíhchúúj coojívájuco íjcyáábéwúuke íñaméhó níjcaúemííhé
 kíhdyahíróhi. Áánemáhjáa imíllerómé dííbyéwúuke imyémenúné
 cáani Tsacaría déjuri. 60 Árónáacáhjáa tsíju néehíí:

—Tsáhaá, Jóáa dííbye mémé.

61 Áánéllíhyéhjáa nééme dílleke:

—Árónáa tsá teene dídyohjíba múnáa mémé íjcyatúne.

62 Ehdúhjáa íñééne cáaníkye úbahcyómé díbye imyémenú
 keená ímíllénévu. 63 Áánéllíhyéhjáa cáani Tsacaría tsíeméné
 ityáúmeíñetu caatúnú 'Jóáa dííbye mémé íjcyááhi' íñééneé.
 Ááneríhjáa pámeere ullévenúhi. 64 Áijyúhjáa tsúúca íhjyúvaabe
 Píívyéébeke duurúváhi. 65 Ááneríhjáa teene Jodéa íiñújí
 caméhbaúne múnaa iúllévenúne úbálléjcatsíhi. 66 Áánemáhjáa
 Jóáádityu néémeé:

—¿Aca íhya ííne íhtsútuubéí dííbyéwu? Muurá Píívyéébe ímí
 dííbyeke íjtsúcunúhi.

Píívyéébeke Tsacaría dúúruváne

67 Aanéhjáa téijyu dííbye cáani Tsacaría Píívyéébé Apííchó
 ípañe íjcyaaabe dííbyeke dúúruvaabe néehíí:

68 Maímijyu ihdyu mee ijraéémú ávyéjuube Píívyéébe íjcyanej.

Muurá meke píááboobe mepájtyetéki. 69-70 Muurá
 íicúve múnáajpi Dabííúvúj tsíménémúháábedítýú
 pícyóiibye tsaapi íhtsútuube meke pájtyetétsoóííbyeke

tsúúcajátújucóo íhjú uubálle múnáaj téeveri
 iñéhdú. ⁷¹ Aabe meke pájtyetétsoó mémunáadítu.
⁷² Muuráhjáa méihdé múnáaúvudi ídáátsóvéne diityéké
 íhvéjtsótuube píaabó muhdú diityéké iñéhdújuco.
⁷³⁻⁷⁵ Muuráhjáa téhdure méihdé múnáajpi Aavaráaúvuke
 ímiáánetúré neebe meke mémunáadítuú ipájtyetétsoíñé
 ínerí íllityétúmé dííbyekéréjuco meéícúve múijjú
 níjkéváitúne.

⁷⁶⁻⁷⁷ Ehdúhjáa íhjúvátshdyu diibye íllíwúuke neébe:

Ahdícyanee uu hájchíwu ú íjcyáá íhtsútuube Píívyéébé íhjú
 uubálle múnáajpi. Aabe dííbyeéjteke ú ímíbaávyétsoó
 Ávyéjúúbé ihde ditye iwáájácu tsúúca diityé ímítyuháñé
 Píívyéébe diityedí ídáátsóvéne ábájíveíñé ditye
 ipájtyetéki. ⁷⁸ Muurá meke ídaatsólléne cáámetu
 wállóoiibye tsáápiikye meéllevu mepájtyetéíñe mééma
 méénúíbyeke. ⁷⁹ Aabe muurá waajácútsóó ímiájíjtóvú
 eene iwágóóóvéíyojítóré úráávyehíjcyámé ídátsó
 cúúvétsii múu íjcyadu wáájácúratúmé ícyahíjcyámeke.
 Ehdú muurá ímiájíjtóvú meke waajácútsóoiibye tsaímíyé
 meíjcyaki.

Ehdúhjáa neebe Tsacaríá.

⁸⁰ Aanéhjáa diibye tsíímene tsaímíyé píívyeebe íjcyá
 Píívyéébe ímillédu. Aabéhjáa ícyahíjcyá íñéubará píívyétúné
 íiñújiri ímúnaa íjraéémú dííbyeke ímíñéúvú wáájácútsíhvújuco.

2

Jetsóoke Maaríá tsíímaváne
 (Mt 1.18-25)

¹ Áánetúhjáa Maaríá tsúúca tsíímaváiñé pííhínáa páñétúejpi
 ávyéjuube Tséétsa Aogójtó táuhbá pámeere imyémeháñé
 icyáátúnútsámeiki. ² Téijjúhjáa Tsííríá íiñújí avyéjuube
 Tsiréénio íjcyánáa méénútujkénúmé teene páme méméré
 cáátúnúmeíñe. ³ Áánéllíhíyéhjáa pámeere pehíjcyá ímichi íiñújí
 comíñevu imyémeháñé icyáátúnútsoki.

⁴⁻⁵ Aanéhjáa Jotséé diille mewa Maaríá éévállema
 péé Gariréá íiñújí Natsaréetu Jodéá íiñújiri íjcyacóomí
 Beréevu Dabííúvúu tsíímávámeítsíhvu imyémé icyáátúnútsó
 dííbyeúvúj tsííménémúhaabe íjcyánéllíhíyee. ⁶ Aanéhjáa tétsii
 dityétsí íjcyánáa tsúúca Maaríá tsíímaváiñe éévé úújetéhi.
⁷ Aalléhjáa tujkénúejpi íjcyáábeke itsíímaváne wájýámubááneri
 íbííjínúúbeke tódsíjcaró jéémú éébutáwá pañévú kíá dityétsí
 íjcyáíyotsíí íjcyátúnéllíhíyee.

Jéémú tehme múnaa Jetsóoke ááhivéne

8-9 Áánacáhjáa técoomí úníuri tsaate obééjámuke téhmehíjcyámedívú tépejco níjkyéji múnáajpi bóhówáávéébedityú Píívyéébé ámítsaráhcó diityéké ájchúcunúneri mítyane illityéme. 10 Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Méíllityedíñe. Muurá ímiá uubállema o tsáá ámuha éllevu pámeere mítyane ímíjyúúvéíñe uubállema. 11 Muurá tsúuca ámúhá avyéjuube ámúhake pájtyetétsóíbyeke tsáápille tsíimavá Dabíiúvú coomívu. 12 Aabe wájyámubááneri bíjínúmeíbyé jéémú éébutáwá pañe íjcyáábeke ámuha maájtyúminetúré méwajácuú diibyéjuco íjcyane.

13 Áánacáhjáa diibye níjkyéji múnáajpí úníúvú tsijtye mítyame dííbyé nahbéjté bóhówaavéhi. Aaméhjáa Píívyéébeke dúúruvámé nééhií:

14 Maímijyu Píívyéébe níjkyéjiri íjcyáabej. Muurá ííñújiri íjcyané míamúnaa dibye ímillédú íjcyame tsáimiyéjuco íjcyáíñe íiná diityé hallúrí íjcyájúcootúme.

15 Aaméhjáa níjkyéji múnaa tsúuca péené boone diitye jéémú tehmejté néjcatsíhi:

—Cána bo metsu mepéé Beréevu Píívyéébe meke úúballéné maájtyúmiki.

16 Ehdúhjáa íñééne íícúí téhullévú péeme ímiááné ájtyúmité diille Maaríaa, Jotséee, diibye tsíiménéwu jéémú éébutáwá pañe íjcyáabee, íjcyámeke. 17 Aaméhjáa dííbyeke íajtyúmíne úúballé níjkyéji múnáajpí dííbyéwúudityú nééneé. 18 Ááneríhjáa ullévenúme. 19 Aanéhjáa Maaríake ííne ímíjyaú pájtyelle téeneri ítsámeíhijcyáhi. 20 Átsihdyúhjáa diitye jéémú tehmejté oomí Píívyéébeke ávyéjútjoméré diityéké tene némeídyújuco tene íjcyánéllíihye.

Jetsóoke ditye mémenúne

21 Aanéhjáa 8 coojívá íjcyáábéwúuke íñamého níjcaúemííhé kíhdyahíróme. Átsihvúhjáa dííbyeke meménúmé Jetsóodívú níjkyéji múnáajpíhjáa Maaríake dilléi éévátúné íhdéjuco néhduú.

22 Téijyúhjáa diille Maaría ímíbájchoméííñe éévé úújeténéllii péeme Jerotsaréevu Moitséévuj téeveríhjáa Píívyéébe néené taúhbaju néhdu ímyéénuki. Áhduréhjáa téijyu Jetsóoke Píívyéébé hójtsí pañévú pícyoomútsi. 23 Ehdúhjáa meenúmé Píívyéébé taúhbaju íllu néhdújuco: “Tujkénú pamévare wájpiikye tsíimávaabe Píívyéébé wáabyutáábé íjcyááhi.” 24 Aamútsíhjáa tsajtyé Maaría ímíbájchoméííñe hallúvú Píívyéébeke íícúveííñe

míityétsi wahpéjtsikye dííbyé taúhbaju illu néhdújuco: “Múu toómehémútsíúbake íjúúumútsíúbake tsivá íímíbájchoméíñé íicúve.”

25 Téijyúhjáa Jerotsaréeri ímiáábé íjcyaaabe Tsimeóó tsaímíyé Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyaaabe ítsohíjcyá íjraéémuke ímíbáavyétsóíibye tsááiñé. 26 Áábé pañéhjáa Píívyéébé Apííchó íjcyane úúballé dííbyeke díbyéi dsíjívétúnáa Píívyéébe wálooíñé meke pájtyetétsóííbyeke. 27 Aabéhjáa Píívyéébé Apííchoré tükévéjtsóneri péé duurúvájávu. Áanáacáhjáa Jetsóówúuma tsííjyumútsí úcaavé tééjá pañévú Píívyéébé taúhbaju néhdújuco dííbyéwúuke imyéénuki. 28 Áhullévúhjáa díibye Tsimeóó dííbyéwúuke íihbúcúne Píívyéébeke dúúruúvaabe nééhíi:

29 Ayúju Píívyéébeéj, tsúuca íñe oke ú ájtyúmitsó okée u néénevu díicúve múnáajpi o íjcyáábeke. Áhdícyane óví ílluréjuco o dsíjívéne. 30-31 Tsúuca ó ájtyumí múúhake pájtyetétsóííbyeke pámeere míamúnáadvú u bóhówáávétsóóbeke. 32 Aabe peetédu néébe téhdure íjraéémú íjcyátúróné míamúnáake ímiájijtóvú waajácútsoóhi. Áhdure ihñéjté íjraéémuke ávyéjútsoííbye.

33 Ehdúhjáa Tsimeóó íhjúváneeri tsííjyumútsí ullévenúhi. 34 Téhduréhjáa díityétsí hallúvú piáábó táúmeíbyé ímí dítyétsí íjcyaki. Átsihdyúhjáa neebe Maaríake:

—Áánúdityu íjcyane muurá mítyame memúnaa íjraéémudítýú éhniíñevu tútávááveéhi. Aame íllure dííbyeke ehdíívalleé ávyéjúúlletúme. Áronáa íjcyáimíyé tsaate dííbyeke cáhcujtsóme. 35 Ehdu dííbyeke tene pájtyécooca waajácúmeíñé muhdú míamúnaa tsáápiitsá íjtsaméí íjcyane. Áijyu teene páneere u íitene uke tsííjyuke ávyétá kimóhcó pájtyeé díííbúutu. Ehdúhjáa neebe Tsimeóó Maaríake.

36-37 Áhduréhjáa íjcyalle tsáápille kéémelle Atséé dohjíba múnáajpi Panoéeúvú ajuúwá Áánaá. Aalléhjáa bádsíjcaja íjcyácooca ityájíváábema íjcyá 7 pijcyábáre. Aanéhjáa tsúuca 84 pijcyábájuco ipííbjayúúvatétsihdyu íjcyalle tsá íínehíjcyatú duurúvájatu. Páijyuvárehjáa Píívyéébeke dúúruúvalléré íhjúvahíjcyá dííbyema. Tsáijyúhjáa áwahíjcyalle majcho dííbyema íhjúvácóoca. Aalléhjáa Píívyéébere tükévéjtsóneri íhdéjuco íiná pájtyeíñé úúbállehíjcyalle tétsihvu itsááne duurúvá Píívyéébeke. 38 Áané boonéhjáa úúbállele Jetsóó Mepájtyetétsoobe íjcyájucóóné pámeere Jerotsaréé múnáa ípájtyetéíñé ítsohíjcyámeke.

Natsaréevu ditye óómiñe

³⁹ Ehdúhjáa Píívyéébé taúhbaju néhdu Jetsóój tsiijúmútsí imyéénúné boone oomí Gariréá iññújivu ihcyóómi Natsaréevu.
⁴⁰ Aanéhjáa Jetsóó Píívyéébé piáábójú pañe tsaímíyé piívyeebe panévaré waajácúhi.

Duurúvájá pañe Jetsóó íjcyane

⁴¹⁻⁴² Aabéhjáa tsúuca 12 pijcyábá íjcyáábema tsiijumútsí péé Jerotsaréevu pajtyeté wañéhjivu ténevá pijcyábádú ipyéhijcyádújuco. ⁴³ Aanéhjáa téené pajtyétavu diityétsidítú coévaabe Jerotsaréevu dityétsí wáájácútúné hallúri.
⁴⁴ Íjtsúcunúmútsíhjáa díbye péjucóóné tsaatéma. Áánemáhjáa tsájcoojíjuco ipyéérone néhcóromútsí dííbyeke imúnáá pañe. Téhduréhjáa tsijtye iwáájácúmé pañe néhcóromútsí.
⁴⁵ Áronemáhjáa tsiíñe óómimútsí Jerotsaréevu dííbye néhcovu.

⁴⁶ Aamútsíhjáa ájtyumí 3 coojívatu duurúvájá pañe taúhbájú uwáábojtéj piñe ácuúcunúúbé ditye íhjúvájcatsíñé lléébúccunúhíjcyáábeke. Aabéhjáa téhdure díllóhíjcyá ícyánéjcutu diityéke. ⁴⁷ Ááneríhjáa ávyeta ullévenúmé muhdú kémúúbejjíva wáájácúneri. Téhduréhjáa dííbyeke ditye díllone díbye áñúccuhíjcyáneri ullévenúme. ⁴⁸ Áhduréhjáa tsiijumútsí dííbyeke íajtyúmíne ullévenúhi. Áábekéhjáa tsiiju nééhií:

—Líhij, ¿aca íveekí ehdu múhtsikye ú dáriivéhi? Muurá muhtsi díícyáánidyu néébema uke ménéhcóhíjcyá tsiñehjírējuco íjtsámeímútsíye.

⁴⁹ Áánéllíihyéhjáa neebe diityétsikye:

—¿Aca muhdú íivane oke ámuhtsi ménéhcóhíjcyáhi? ¿Aca tsá ámuhtsi mewáájácútú Líhíyó wákimyéiyi o íjcyáidyújuco o íjcyane?

⁵⁰ Ehdúhjáa diityétsikye díbye nééne tsá dityétsí wáájácútú iñná iñééiyóné ehdu díbye nééneé.

⁵¹ Aabéhjáa botsíi diityétsima oomí Natsaréevu. Aabéhjáa ícyahíjcyá tsaímíyé diityétsima muhdú dityétsí ímillédu. Aanéhjáa ímíwu tsiiju íjtsúcunúneri ítsámeíhijcyáhi. ⁵² Aabéhjáa tsúuca kéémévebe mítyanéjuco wáájacúúbeke ímí Píívyéébe íjtsúcunúbeke téhdure míamúnaa ímí íjtsúcunúhi.

3*Tsojtsó múnáajpi Jóaa úwaabóne
(Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Ja 1.19-28)*

¹ Téjyúhjáa 15 pijcyábájuco Tibéerio pañétúejpi ávyéjuube íjcyánáa Póótsio Piráátó Jodéa iññújí avyéjuube. Áánetúhjáa Heróódé Gariréa iññújí avyéjuube. Áánetúhjáa iñahbe Perípé

ItoRéaa, Taraconíítee, Íjcyáné iñújjícu avyéjuúbe. Áánetúhjáa Ritsaníá Abirííniá iñúji avyéjuúbe. ² Áánetúhjáa Anáama Caipáamútsí pañétúejtési llúúvájte avyéjujtési. Téjyúhjáa Tsacaríá hajchi Jóáa íñéubará píivyétúne iñújiri Íjcyáábeke Píivyéébe neé díbye úwááboki. ³ Ahdújucóhjáa díbye úwááboobéré péhijcyáné patsíhjívá múnáakéré Joodáá úníuri Íjcyáné iñújjíne múnáake. Nehíjcyaabéhjáa díyte ímítýuháñé ííhvéjtsóne Píivyéébe icyánejcúvuréjuco íbúwáávéne itsójtsótsámeí Píivyéébe díityedí ídáátsóvéne díityé ímítýú ílluréjuco íábájííveki. ⁴ Ehdúhjáa Jóáa úwáábohíjcyá Píivyéébe íhjú uubáalle múnájpi Itsaíaúvú íllu néhdújuco:

Méllééboó íñéubará píivyétúne iñújiri Íjcyaa keeváwu íllu úwaabóne: “Méímibáávýé ímítýú ámuha meícyahíjcyánetu tsaímíyéjuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íájtyumívakí. ⁵ Méímibáávýé ámúhá íjtsameí éhne múúne juuva nehníwu nénéhjiri pééroju meímíbájchoju ímí tsatújkevéréjuco Íjcyadu. ⁶ Muurá Píivyéébe wáalloo meke pájtyetétsóííbyeke pámeere míamúnaa íájtyúmíki.”

⁷ Ehdúhjáa Jóáa úwáábohíjcyánéllí tsaate peecútéré dííbyedívú itsójtsótsámeí tsáameke neébe:

—ÍAvyeta míá ííñimýémúeméjté ámuúhal! ¿Múha ámúhake neé peecútéré ámuha metsójtsótsámeíñeri mepállójcóiyóné Píivyéébe meke meímítýuháñé hallútú ícúbáhraíñé méúmíwari Íjcyánetu? ⁸ Tujkénúí méuujétsó ímíáané Píivyéébe icyánejcúvuréjuco ámuha meíbúwaavéné mewáájácu ímíáané tehdújuco ámuha meíjcyane. Tsá ámuha menémeítyuró Aavaráaúvúj tsíménémúhaabe ámuha meíjcyánéllí íná ámúhake pájtyéityúne. Muurá íñe néwayúúne Íjcyáronetu Píivyéébe ípívyéjtsóiyá tsijtye Aavaráaúvúj tsíménémúháábeke. ⁹ Aabe muurá téhmehíjcyá ímítýúmeke iwáágoóííñé éhne múúne tsaapi íbájtso ímíñe néévátuhéhjí úwáájiri íllóne cóvajtsódu.

¹⁰ Ehdúhjáa díbye neénéllí tsaate neé dííbyeke:

—¿Aanéhaca muhdú muha méíjcyáiyáhi?

¹¹ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Wájyamúúvámé ájcúiyá tsájaavu tsaate wájyamúúvátúmeke.

Áhdure majchómá Íjcyame ájcúiyá ímajchoma Íjcyátúmeke. Ehdúhjáa neebe díityéke.

¹² Téhduréhjáa tsaate ávyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsóhíjcyámé itsójtsótsámeí dííbye éllewu ípyééne neé dííbyeke:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú muha méíjcyáiyá ímí Píivyéébema meíjcyaki?

13 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsá ííñújí avyéjúúbé taúhbaju nééné ehniíñevu ámuha maáhdótsohíjcyáítyuró míamúnáake.

14 Áhduréhjáa tsaate tsodáhómú néé dííbyeke:

—¿Ácooca muha muhdú méíjcyáiyáhi?

Áánélliihyéhjáa idyé neébe:

—Tsá tsaaté éhné peecútéré ámuha medótúcuhiíjcyáítyuróne. Áhdure tsá tsaaté hallúvú ámuha maállíítyuróne. Áhdure ámúhake múhduná ditye ámúhá wákimyéí áhdone múu ímí íjtsúcunú tehdújuco.

15 Ehdúhjáa diityéké Jóáa nénéllii dííbyedítyú míamúnaa íjtsámeí tsáiyju múu diibyéjuco míamúnáake pájtyetétsóiibye díbye íjcyane. 16 Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu ámúhake ó tsótsohíjcyá nújpacýori. Áánetu íjcyabe tsijpi táhboone úwáábóiibye táehniíñevu íhtsútuube íjcyáábeke íjtyúhápáájíubaré o tácoríúcu dííbyedívú o pííhívéítyúroóbe. Diibye ihdyu ímiáané cáhcújtsómé pañévú pícyoó Píívyéébé Apíícho. Áánetu cáhcújtsótúmeke cúújuwá pañévú waagóóiibye. 17 Muurá dówajcárováiibye ímityúmedítyú ímiáámeke éhne múúne bñvá pañétú tríigo meújcune maááhívetsódu. Muurá ímiáámeke iújcúne ímityúmeke waagóóiibye cúújuwa múijyú áabatéítyúwá pañévú éhne múúne tríigo néévá meújcúné boone téhiibájí bñvámá mecóvajtsódu.

18 Ehdúhjáa Jóáa ímiáájú úwáábohíjcyá míamúnáake.

19 Aabéhjáa ávyéjuube Heróodeke néé íveekí ímíñejíí íñahbe Perípé táábake díbye táábaváne. Téhduréhjáa neebe díbye tsíñehji ímityúné méénuhíjcyáne. 20 Ehdúhjáa Jóáa úwaabóné illéébóiyótsihvu illure dííbyedívú tééné hallútú cuvéhoojánútsóbe. Ááneríhjáa éhniíñevúré ímityúné méénuúbe.

Jetsóó tsójtsótsámeíñe
(Mt 3.13-17; Mc 1.9-11)

21 Aanéhjáa Jóáa míamúnáake tsótsohíjcyáábédívú téhdure Jetsóó tsójtsótsámeíhi. Aabéhjáa Jetsóó Píívyéébema íhjuvánáa cáámetu dííbyé Apííchó íjuuúdu bóhówaavéné niityé dííbyedívu.

22 Áánáacáhjáa Píívyéébe néé cáámetu:

—Uu Hájchíwúuke o wáiyúúbedi mítyane ó imíjyúúhií.

Jetsóó íhdé múnááivu
(Mt 1.1-17)

23 Aanéhjáa Jetsóó 30 pijcyábá íjcyabe botsíi tujkénú íwákimyéi. Aabéhjáa tene némeíhijcyádú Jotséé hajchi.

Áánetúhjáa Jotséé Eríí hajchi. ²⁴ Áánetúhjáa Eríí Matáá hajchi. Áánetúhjáa Matáá Revíí hajchi. Áánetúhjáa Revíí Méékí hajchi. Áánetúhjáa Mééki Jááná hajchi. Áánetúhjáa Jáána tsijpi Jotséé hajchi. ²⁵ Áánetúhjáa Jotséé Matatíá hajchi. Áánetúhjáa Matatíá Amóó hajchi. Áánetúhjáa Amóó Naóó hajchi. Áánetúhjáa Naóó Éerí hajchi. Áánetúhjáa Éeri Nagái hajchi. ²⁶ Áánetúhjáa Nagái Máá hajchi. Áánetúhjáa Máa tsijpi Matatíá hajchi. Áánetúhjáa Matatíá Tsemeíí hajchi. Áánetúhjáa Tsemeíí Jotséé hajchi. Áánetúhjáa Jotséé Jodáá hajchi. ²⁷ Áánetúhjáa Jodáá Joanáá hajchi. Áánetúhjáa Joanáá Réétsá hajchi. Áánetúhjáa Réétsa Tsorobabéé hajchi. Áánetúhjáa Tsorobabéé Tsaratiéé hajchi. Áánetúhjáa Tsaratiéé Néerí hajchi. ²⁸ Áánetúhjáa Néeri Méékí hajchi. Áánetúhjáa Mééki Áádi hajchi. Áánetúhjáa Áádi Cotsáá hajchi. Áánetúhjáa Cotsáá Emodáá hajchi. Áánetúhjáa Emodáá Ééré hajchi. ²⁹ Áánetúhjáa Éére Jotsoéé hajchi. Áánetúhjáa Jotsoéé Erietséé hajchi. Áánetúhjáa Erietséé Joríí hajchi. Áánetúhjáa Joríí Matáá hajchi. Áánetúhjáa Matáá Revíí hajchi. ³⁰ Áánetúhjáa Revíí Tsimeóó hajchi. Áánetúhjáa Tsimeóó Jodáá hajchi. Áánetúhjáa Jodáá Jotséé hajchi. Áánetúhjáa Jotséé Jonáá hajchi. Áánetúhjáa Jonáá Eriakíí hajchi. ³¹ Áánetúhjáa Eriakíí Meréá hajchi. Áánetúhjáa Meréá Maináá hajchi. Áánetúhjáa Maináá Matátá hajchi. Áánetúhjáa Matátá Natáá hajchi. ³² Áánetúhjáa Natáá Dabíí hajchi. Áánetúhjáa Dabíí Itsaíí hajchi. Áánetúhjáa Itsaíí Obéé hajchi. Áánetúhjáa Obéé Bóó hajchi. Áánetúhjáa Bóó Tsamóó hajchi. Áánetúhjáa Tsamóó Naatsóó hajchi. ³³ Áánetúhjáa Naatsóó Aminadáá hajchi. Áánetúhjáa Aminadáá Aráá hajchi. Áánetúhjáa Aráá Ejróó hajchi. Áánetúhjáa Ejróó Páaré hajchi. Áánetúhjáa Páaré Jodáá hajchi. ³⁴ Áánetúhjáa Jodáá Jacóóbó hajchi. Áánetúhjáa Jacóóbó Itsáá hajchi. Áánetúhjáa Itsáá Aavaráá hajchi. Áánetúhjáa Aavaráá Taréé hajchi. Áánetúhjáa Taréé Nacóó hajchi. ³⁵ Áánetúhjáa Nacóó Tseróó hajchi. Áánetúhjáa Tseróó Ragáo hajchi. Áánetúhjáa Ragáo Perééké hajchi. Áánetúhjáa Perééké Hebéé hajchi. Áánetúhjáa Hebéé Tsáára hajchi. ³⁶ Áánetúhjáa Tsáára Caináá hajchi. Áánetúhjáa Caináá Apatsáá hajchi. Áánetúhjáa Apatsáá Tséé hajchi. Áánetúhjáa Tséé Noéé hajchi. Áánetúhjáa Noéé Raméé hajchi. ³⁷ Áánetúhjáa Raméé Matotsaréé hajchi. Áánetúhjáa

Matotsarée Enóó hajchi. Áánetúhjáa Enóó Jarée hajchi. Áánetúhjáa Jarée Mararée hajchi. Áánetúhjáa Mararée Caináá hajchi. ³⁸ Áánetúhjáa Caináá Enóó hajchi. Áánetúhjáa Enóó Tséété hajchi. Áánetúhjáa Tséete Adáá hajchi. Aabéhjáa diibye Adáake Píívyéébe ípívyéjtsó tujkénú ííñúbatúre.

4

Jetsóoke Naavéné mávárijhóne

(Mt 4.1-11; Mc 1.12-13)

¹ Aanéhjáa Jetsóó pañe Píívyéébé Apííchó íjcyaaabe Joodáatu óómííbyeke téenere tsajtyé ííneubá píívyétúné ííñújivu.

² Áhullévúhjáa Naavéné mávárijhó dííbyeke. Áíjyúhjáa 40 coojívájucu májchótuube téhulle íjcyaaabe ajyábáávatéhi.

³ Áábekéhjáa diibye Naavéné nééhií:

—Bo ímiááné Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íu nééwáyutu pááaho dípívyéjtsóne majchoj.

⁴ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tsá apááñéne majchó tájpi mejcyatúne.”

⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néené boonétú dííbyeke tsajtyéébé cáméhbaúvu. Átsihdyúhjáa úújétsoobe páneere ííñújí avyéjuvu.

⁶⁻⁷ Áánemáhjáa neebe dííbyeke:

—Íñe páneevúre uke ó ájcuú u mímóúúvéne oke u dúúrúváhajchííjyu. Muurá tahñe páneere íñe imíwu nééne íhtsútunéhjí íjcyane. Áánevu muurá o ímíllémeke ó ájcúiyáhi.

⁸ Áánéllíihyéhjáa idyé neebe Jetsóó dííbyeke:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Máavyéjuube Mépiivyéébekéré medúúrúváabeke méíícúvéiyáhi.”

⁹ Ááne boonétúhjáa idyé dííbyeke tsajtyéébé Jerotsaréevu. Áánemáhjáa duurúvájá hallúvú cáamevu itsájtyéébeke neebe:

—Áyu cána ímiááné Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íchihdyu cátsíñíívyé baavújuco. ¹⁰⁻¹¹ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe wáloó níjkyéji múnáake uke ditye ityéhme íná uke ípájtyétuki. Aabe tsá ííneúbatú u wápújúúvéityúne.

¹² Ehdúhjáa Naavéné Jetsóoke néenéllíi neebe:

—Téhdure muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tsá Máavyéjuube Píívyéébeke memávárijhóityúne.”

¹³ Aanéhjáa tsiíñe imávárijhóiyóné ípíívyetéjúcóótúnéllíi ílluréjuco díbye íhvétsoíñúné dííbyeke.

Jetsóó úwáábótujkénúné Gariréa ííñújí múnáadítu

(Mt 4.12-17; Mc 1.14-15)

14 Átsihdyúhjáa óómiibye Jetsóó Gariréa iinújivu Píivyéébé Apíichó díbyé pañe íjcyáabe. Ájyúhjáa dibye méénúné uubállé tsújaavé páneere tééné iinújiri. 15 Aabéhjáa tééné iinújiri íjcyáné pihcyáávejááneri úwááboobéré péhíjcyáábeke duurúvahíjcyáme.

Jetsóó Natsaréi úwaabóne
(Mt 13.53-58; Mc 6.1-6)

16-17 Átsihdyúhjáa peebe Natsaréevu ípyée ipíivyécoomívu. Aabéhjáa imyéénuhíjcyádú wáyeéévejcóójí pihcyáávéjé pañévú eevé Píivyéébé ihjyú uubállé múnáajpi Itsaiaúvú waajácúhaamívú ditye ájcuháámi. Íllúhjáa dibye éévetsíí néehíi:

18 Píivyéébé Apíichó óóma íjcyáhi. Aabe oke picyóó ímiájíjtó wáájácútúmeke o úúbálleki. Muurá ídátsó ícyahíjcyámé ímityúnéhjí pañe éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu ícubáhrajte. Áánetu diityéké ó íjchíivýétsoóhi. 19 Áámeke ó úúbállé Píivyéébe diityémá ditye pájtyetéiñe méénune.

20 Ehdúhjáa nétsii íéévéne boone téhaamívú tééjá wákimyéi múnáajpikye íajcúne ácutúveébe. Áábedívúhjáa pámeere tééjá pañe íjcyame ullévenúhi. 21 Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Ehdúu Píivyéébe íwaajácúháámitu néene éévé tsúúca úújetéhi. Aane muurá tsúúca ámuha melleebó o éévene.

22 Ehdúhjáa Jetsóó diityéké néene pámeere ímí íjtsúcunúhi. Aaméhjáa iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne áanu Jotséé hajchi íjcyatúne?

23 Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Behtyu ámuha oke méneéhi: “Taabóóbé u íjcyaaabe bo uree tááboméj.” Ehdú muurá ámuha méneé illu ámuha oke menééiyóne: “Capenaóó cóómiyi méénúráityúronéhjí u méénuhíjcyádú cána meenu ícyoomíyí awáá úpée u píivyéécóómiyi.”

24 Átsihdyúhjáa tsiñe neébe:

—Cáhawáá ímiááneturé ámúhake o néekíi: Tsá muurá cáábyekéikyé Píivyéébé ihjyú uubállé múnáadítyú íiinújii múnáa ávyejúúllétyuróne. 25 Muuráhjáa íjraéémú pañe mítyame píibájyujte walléémú íjcyará Eriáúvú Píivyéébé ihjyú uubállé múnáajpi íjcyácoóca. Téjyúu ájyaba tééné iinújiri 3 pijcyábáj pinévú daari íjcyánaáca. 26 Áronáacáa tsá Píivyéébe wállóotú Eriáúvuke diityé éllevu dibyée diityéké néene ditye lléébóityuróné iwáájácúnema. Áánemáa wállóobe Tsidóó iinújiri íjcyacóómí Tsaréétari íjcyáné piibájyulle éllevére díbyeke. 27 Téhdurée íjcyámé mítyame íjpi chajááveri chémeme Eritséóúvú Píivyéébé ihjyú uubállé múnáajpi íjcyáijyu. Árómedítyúu tsá tsáápíuba bóhítsámeítyúne. Apáábyéree

Tsíiriá iĩñúji múnáajpi Naamáá bóhĩtsámei Eritséodívú ípyée icyáhcujsódújuco íjcyaaábe.

²⁸ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu cayóbaávatémé pámeere pihcyáávéjá pañe íjcyame. ²⁹ Áánemáhjáa dííbyeke íjchívyetsómé técoomi íjcyáné caméhbáutu dííbyeke iwááóroki. ³⁰ Áronáacáhjáa mújyúrá péjúcoóbe.

Tsáápi pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne
(Mc 1.21-28)

³¹ Aabéhjáa péé Gariréa iĩñújiri íjcyacóómí Capenaóovu. Átsíi múnáakéhjáa úwáaboobe wáyeéévejcóóji. ³² Aaméhjáa ullévenúhijyá muhdícyánéjcurí tujkévéwu díbye úwáábóneri.

³³ Ájyúhjáa íjcyaaabe tsaapi tétsihyi pihcyáávéjá pañe naavéné ípañe íjcyaaábe.

³⁴ Aabéhjáa kéévánécoba néehíi:

—Íjetso Jetsóoj, Natsarée múnáajpi u íjcyaaábej! ¿Íveeki múúhakyé ú pátsárijcyóváhi? ¿Mityá múúhakyé ú waagóovaj? Muurá uke ó waajácú ímiáábé Píívyéébé Hajchi u íjcyane.

³⁵ Ehdúhjáa naavéné dííbyé pañétú íhjuvánéllii Jetsóó néé dííbyeke:

—ÍCúúvéhulléré díícyá! ÍDíjchivye áádí pañétu!

Ahdújucóhjáa díbye íjchivyéne díityéj píínévú íjcaáyóóbedítú dííbyeke tútávájtsótuubére. ³⁶ Ááneríhjujyá pámeere iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca múhdutú díbye néhdújuco naavémú íchívyehíjcyáné tsaaté pañétu?

³⁷ Ehdúhjáa díbye méénuhíjcyáné uubállé tsújaavé pámeere téené iĩñúji múnáadívu.

Péédoró báábeke Jetsóó bóhĩtsóne
(Mt 8.14-15; Mc 1.29-31)

³⁸ Aanéhjáa pihcyáávéjá pañétú íjchivyédu Jetsóó péé ímamyémuma Tsimóo jávu. Áánáacáhjáa dííbyé baabe áíívyeri chéménéllii dííbyeke nééme díbye íbóhĩtsoki. ³⁹ Ahdújucóhjáa díbye teene cheme úhbánetu díílleke tene pájtyene. Aalléhjáa íbóhĩne díityéké májchotsóhi.

Mityámeke Jetsóó bóhĩtsóne
(Mt 8.16-17; Mc 1.32-34)

⁴⁰ Ájyúhjáa meíjyunúrónáa tsívahíjcyámé páhduvaré nééne chémeri chéméméhjike dííbye éllevu. Áámekéhjáa idyócarájcóneri bóhĩtsohíjcyaaábe. ⁴¹ Aanéhjáa tsaaté pañétú díbye naavémuke íjchívyetsómé nehíjcyáhi:

—Uu muurá Píívyéébé Hajchi.

Waajácúméhjáa ímiááné diibyējuco Pájtyetétsoobe dibye íjcyane. Áámekéhjáa neebe tsiíne ditye tehdu íhgyuvájúcóotuki.

Jetsóo úwaabóné pahúllevaré Gariréa iíñújí pañe
(Mc 1.35-39)

⁴² Aanéhjáa tsitsíívevu Jetsóo péé técoomítyú tsiéllevu múubará íjcyátúhullévu. Áronáacáhjáa míamúnaa néhcoméré pééme úújeté dííbyedívu. Aaméhjáa wájyurá dííbyeke dibyeyi ipyéetu diityédítyu. ⁴³ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Áronáa ó imíllé téhdure tsícyoomíji múnáake o úúballéné Píívyéébé avyéjutu íjcyané uwááboju. Muuráhjáa téenélii Píívyéébe oke wallóóhí.

⁴⁴ Ahdújucóhjáa dibye úwááboobéré péhijcyané Gariréa iíñújiri pihcyáávejááné pañe.

5

Mítyane amómeke ditye újcune
(Mt 4.18-22; Mc 1.16-20)

¹ Tsáijyúhjáa Jetsóo Genetsarée unéú úníuri íjcyánáa mítyane míamúnaa dííbyedívu píhcyaaavé Píívyéébé uwááboju illéébúacuné ímíllénema. ² Áánáacáhjáa ájtyúmííbe míneecu íevemíicú tééú úníuri cátsuhjúacunúmíicú témíicú aabájajtéhjáa ítsínúcoohóné íñíjtyu íjchívyéné boonémíicu. ³⁻⁴ Aanéhjáa Tsimóo éhmí pañévú iúcaávéne neebe ditye áyánéwu dííbyeke píínééhívú icyátújcaáyoki. Aabéhjáa téemí pañétú diityéké iúwáábótsihdyu néé Tsimóoke:

—Áyu cána ílluréjuco ípañétsíí métsínúútej.

⁵ Áánéliihyéhjáa Tsimóo néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ávyetáne pécóhajchótá muha métsínuurómé tsá meújcutú tsáápíúbake. Áronáa íhdyu u néenélii tsiíne muha métsínuúhi.

⁶ Ahdújucóhjáa tsínuume mítyane újcune amómeke. Ávyetáhjáa tsínucóohó ílluréjuco móhtobáné diityé padúúcuri.

⁷ Áánéliihyéhjáa íhyójsíneri bómíhcomé íñahbéjté íhdyémíri íjcyámeke ditye ípiáábotéki. Ahdújucóhjáa péémema ditye íjchívyetsóne. Aanéhjáa ávyeta íhmínéécú buúúvetu.

⁸ Ááneríhjáa diibye Tsimóo Péédoro iúllévenúne Jetsóo lííñévú ímímóúúvéne néehíi:

—Ávyéjuúbej, ímítyuube o íjcyaaabe tsá díúníuri o íjcyáítyuróne.

⁹ Ehdúhjáa neebe ávyetá mityáné amómeke iújcúneri iúllévenúnema. ¹⁰ Téhduréhjáa íñahbéjtétsí Tsebedéó

hájchimútsí Jacóóboma Jóáámutsi ullévenú tééneri.
Árónáacáhjáa Jetsóó néé Tsimóoke:

—Tsájúréévedíñe. Muurá ñe amómé lliñája múnáajpi u ícyahíjcyaaabe ícyoocátú míamúnáakéréjuco Píívyéébé icyánejcúvú u íbúwáávétsoíñe.

¹¹ Áánélliihyéhjáa icyátsúúvétsihvúré páneere ñhvéjtsóne Jetsóomáyéjuco ditye pééneé.

*Íjpi chájjáávéébeke Jetsóó bóhíitsóne
(Mt 8.1-4; Mc 1.40-45)*

¹² Aabéhjáa Jetsóó tsácoomíyí íjcyánáa tsaapi íjpi chájjááveebe tsáábe dííbyeke íajtyúmííbé lliñéví imímóúúvéne nééhií:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdúiyó teene oke u bóhíitsóne?

¹³ Áánélliihyéhjáa Jetsóó dííbyeke dócárájcoobéré nééhií:

—Mu ihdyu tehdújucoj.

Ehdúhjáa dibye néénemáyé tsúuca bóhííbe. ¹⁴ Áábekéhjáa boíjcyuube dibye muucá iúúbállétu muhdú íbóhííne. Neebéhjáa dííbyeke:

Tsapéhduré llúúváábe éllevu péene dííbyedívú dúhjétsámeityeco. Ááne Moitséeúvúu néhdu Píívyéébeke tsíeméneri ú íícúveé téénetu míamúnaa iwáájácu u bóhíjucóóne.

¹⁵ Ehdúhjáa dibye néérónáa tsúuca pámeere téené uubállé waajácúhi. Áánélliihyéhjáa mítyane míamúnaa píhcyáávehíjcyá dííbyé uwáábovu dibye diityéké íbóhíítso ditye chéménéhjitu.

¹⁶ Árónáacáhjáa diityédítýú múha íjcyátúhullévú péhíjcyaaabe Píívyéébema íihjýúvaki.

*Íjpi vááúmeityúúbeke Jetsóó bóhíitsóne
(Mt 9.1-8; Mc 2.1-12)*

¹⁷ Aabéhjáa Jetsóó tsáijyu úwáábohíjcyánáa íjcyámé tétsihyi paritséómuma taúhbájú uwáábojte Gariréaa, Jodéaa, íjcyané íñúíícutu pahúllevátú tsáámeé. Áhduréhjáa íjcyámé tsaate Jerotsarétu tsáámeé. Aaméhjáa íiténáa Jetsóó Píívyéébé íhnáhoori bóhíítsohíjcyá chéméméhjike. ¹⁸ Áánáacáhjáa tsaate tsivá ííbotarí íjpi vááúmeityúúbeke. Áábekéhjáa imílleromé Jetsóó tsájá pañe íjcyáábe éllevu itsájtyene. ¹⁹ Árónáacáhjáa tsá ditye píívyetétú múhdutú iúcaávéiyóné mítyane míamúnaa íjcyánélliihye. Áánélliihyéhjáa cáamevu íñeríívyéne dííbyé tujkévetu idyóhejúróhéjutu niityétsómé dííbyeke míamúnááj píínévu. ²⁰ Aaméhjáa ímí cáhcujtsóné iwáájácúne neebe Jetsóó dííbyeke:

—Muúbej, tsúuca úhdi ó ídáátsóvéne díimítýú ó ábájíivéhi.

21 Ehdúhjáa Jetsóó nééne taúhbájú uwáábojtémá paritséomé illéébóne néjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íveeki ímityúne ihjývá Píivyéébe ímí íjtsúcunúnejíivari? Tsá muurá míamúnáa ímityuháñé mewáágóóityuróne. Apáábyéré ihdyu Píivyéébe piivyété teene iwáágoóne.

22 Ehdúhjáa ditye néjcatsíñé Jetsóó iwáájácúne néé diityéke.

—¿Aca íveeki ehdu ámuha méíjtsámeíhi? 23 Áánerá ó piivyété míamúnáadi o ídáátsóvéne diityé ímityuháñé diityémá o ímíbajchóne. Áánellíi ó piivyété áánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díimítyú úuma ó ímíbajchóhi.” Áhdure ó piivyété o nééneé: “Dímíjpyeténe dipye.” 24 Ahdícyane cáhawáá óvíi ámuha máájtyumí Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe muhdú o méénune.

Ehdúhjáa íñéene diibye íjpi vááúmeítyúúbeke neébe:

—Dímíjpyeténe eene dííhbotámá dipye dihjývau.

25 Ehdúhjáa Jetsóó néénemáyé diityéj píinétú íjyócuúvéne péjúcoobe ihjývú Píivyéébeke dúúrúvaabére. 26 Ááneríhjyáa pámeere tétsihyi íjcyame iúllévenúne téhdure duurúvá Píivyéébeke. Aaméhjáa itsájuréévéne néehíi:

—¿Aca muhdú aabye meke ullévenútsóhi?

Revíikye Jetsóó újcune
(Mt 9.9-13; Mc 2.13-17)

27 Átsihdyúhjáa péébe Jetsóó ájtyúmité Revíikye ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike íáhdótsohíjcyátsihyi ácuúcunúúbeke. Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, ookéréjuco duráávyé.

28 Ahdújucóhjáa dibye páneere imyéénuhíjcyané íhvéjtsóne dííbyemáyéjuco pééneé.

29 Aabéhjáa Jetsóoma wáñehjívaté ihjývau. Áánevéhjáa dibye míñutsómé mítyame tsáa tsijtye ííñújí avyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnaa. Áhduréhjáa tsíjtyehji íjcyá tétsihyi diityéma. 30 Áánellíihyéhjáa paritséomé taúhbájú uwáábojtémá néé dííbyé mamyémuke:

—¿Aca íveeki ámuha ménahbévá aatye ímíáámemájíivari?

31 Áánellíihyéhjáa Jetsóó néehíi:

—Tsá muurá taabóóbé bóhíime tsaímíyé néémeke táábotúne. Muurá ihdyu chémémekéré tááboóbe. 32 Ahdícyane tsáháa ímíááme wáabyú o tsáátune. Muuráhjáa ímityúme wáabyú o tsáa diityéké o ímíáávyétso Píivyéébé icyánejcúvuréjuco ditye ííbúwááveki.

Jetsóó mamyé mú majcho áwatyúne

(Mt 9.14-17; Mc 2.18-22)

³³ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii néeme díbyeke:

—¿Aca íveeki Jóáá mamyé mú, paritséómú mamyé mú, íjcyame tsáijyu majcho áwahíjcyá Píívyéébema íhhyúvácoóca? Áronáa muurá dímamyé mú tsá tehdu méénuhíjcyatúne.

³⁴ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca tsaatétsi táábávájcatsíñe wañéhjivu tsáámeke ámuha majchótú mááwáchóiyáhi? Ehdú neéne támamyé mú tsá majcho áwáityuró diityémá o íjcyané hajchóta. ³⁵ Muurá ihdyu íjcyaiñe diityédítú o pééíne. Áijyu ihdyu óvíi muhdú íñehajchíí awámye.

³⁶ Ehdúhjáa íñéne boone diityéké úwááboobe néehíí:

—Tsá muurá tene ímityú béhbátu tsúúcáaja wájamu mepáaabóne. Muurá íllure éhniñevu táváajcároba. ³⁷ Áhdure tsá tene ímityú béjpácyo bíinojpácyó mepícyoone tsúúcáau mííheneu cahpáyú pañevu. Muurá béjpácyo iúhtsaráúúvéneri táváajcá tsúúcáau. Áijyu muurá wágóoovéné tsanéécújuco bíinojpácyoo, cahpáyuu, íjcyane. ³⁸ Áánéllii béjpácyo mépañénú bééú pañévure. ³⁹ Muurá tsúúcáajpácyóré iádone ímillémé tsá ádóityuró béjpácyo bíinojpácyo tsúúcáajpácyóré ímí diityédívú néénélliihye. Ehdúhjáa neebe Jetsóó dityéke.

6

Wáyeéévejcóójí Jetsóó mamyé mú majcho újcune

(Mt 12.1-8; Mc 2.23-28)

¹ Aabéhjáa tsáijyu wáyeéévejcóójí ímamyé muma úmihéj pñnetú pájtyénáa bajtsóháñetu ujcúme ímájchoki. ² Aanéhjáa paritséómú íítene néé diityéke:

—¿Aca íveeki ehdu ámuha mémeenú íjcyooji wáyeéévejcóójí meméénúityuróne?

³ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé diityéke:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáijyúu íajyabáávaténéllii íñahbéjtema Dabíiúvú téeméne méénune Píívyéébé waajácúháámitu cáátuváne? ⁴ Muuráhjáa duurúvájá pañévú iúucáavéne ímájchóityuróne Píívyéébé ícúvé páaa majchomé apáámyéré llúúvájte máchohíjcyáne.

⁵ Áhduréhjáa neebe diityéke:

—Muurá íñe Míamúnáajpidívú o ípívyéévéébé wáabyuta téhdure téjcooji wáyeéévejcóójí.

Tsáápi hójtsí Jetsóó ímíjpyetéstóne

(Mt 12.9-14; Mc 3.1-6)

⁶ Tsáijyúhjáa téenere wáyeéévejcóójí pihcyáávéjá pañévu Jetsóó úwaabóhi. Áanáacáhjáa tsaapi tsánejcúehójtí íhyójtí múhdurá néébe tétsihyi. ⁷ Áanélliihyéhjáa taúhbájú uwáábojtémá paritséomú Jetsóodívuré ítehíjcyá díbyeke téjcoojí díbye bóhítsóhajchíí téenej téeveri ímítyuube díbye íjcyane íñéeroki. ⁸ Ehdúhjáa ditye íjtsámeíñe iwáájácúne Jetsóó néé díbye múhdurá íhyójtí néébeke:

—Muúbej, cána dichaj.

Ahdújucóhjáa díbye péene díbye éllevu. ⁹ Áábedítýúhjáa neebe diityéke:

—Ámúhakye ó dílloó tsane: ¿Aca tsá íjcyoojii wáyeéévejcóójí mepiáábóityuró tsaatéke tsíeméné pájtyémeke, mityá méihvéjtsóiyá ditye idsíjívekij?

¹⁰ Ehdúhjáa íñéene diityéke íteebéré néé díbyeke:

—Muúbej, cána íllevu cujúúvé díhyótsíj.

Ahdújucóhjáa díbye cújúúvénemáyé téhojtí ímíjpyeténe.

¹¹ Ehdúhjáa Jetsóó méénune díbyeke múnáátsohíjcyámé ííténe ávyetá íhnáhó cayóbáavatéhi. Áánemáhjáa pítyácójcatsímýé muhdú díbyeke imyéénuíñe.

12-meváké Jetsóó meménú ímamyémú ditye íjcyaki

(Mt 10.1-4; Mc 3.13-19)

¹² Téijyúhjáa Jetsóó cáméhbaúvú péébe Píívyéébema íhjuvápéjcovéhi. ¹³ Ááné tsitsíívevúhjáa pihjyúcuube díbyema péhíjcyámeke. Áamedítýúhjáa újcuube 12-meváké páñétúejte ímamyémú íjcyame úwááboméré péhíjcyáímyeke. ¹⁴⁻¹⁶ Aaméhjáa ílluúme: Tsimóóhjáa íjcyáábeke téhdure Péedoródívú díbye méménuúbee, íñahbe Aderéee, Jacóóboo, Jóááá, Perípee, Batoroméee, Matéoo, Tomáaa, tsijpi Jacóóbó Apéó hajchii, cananíjtámúejpi Tsimóoo, Jacóóbó nahbe Jóódaá, tsijpi Jóóda íjcaríoóte bóónétúhjáa díbyedívú méénútsóíbyee, éhdume.

Jetsóó mityámeke úwaabóne

(Mt 4.23-25)

¹⁷ Aaméhjáa teene cáméhbáutu tsáame wajtsí ítyujkévétsihvu. Áijyúhjáa mityane míamúnaa Jetsóó uwáábó illéébúcuunú tsáácuunú pahúllevátú teene Jodéa íiñújitu Jerotsarétuu, Tíírótuú, Tsidóotuu, íjcyane. Aaméhjáa tsivá chéméméhjike díbye íbóhítsoki. ¹⁸ Áamedítýúhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke díbye wáágóóné boone tsaímíyējuco ditye ícyahíjcyáne. ¹⁹ Pamévárezhjáa chéméméhjí ímíllehíjcyará díbyeke idyómajcóné tsaatéhjáa díbyeke idyómajcóneríyé bóhíhíjcyáne íajtyúminéllíihye.

*Muhdú nééné míamúnaa ímí íjcyane
(Mt 5.1-12)*

²⁰ Aanéhjáa Jetsóó ímamyémuke ííténe nééhií:

—Maímijyu ihdyu ámuha idáátsóméhjiúvú menéeme mejjcyanej. Muurá tehdu néémé wáábyuta Píívyéébé avyéju.

²¹ Maímijyu ámuha mejjcyane díbye ímillédú ámuha mejjcyáíyóneri metsúúrameíhijcyáme. Muurá ámúhake píááboobe tehdu ámuha mejjcyaki. Maímijyu ámuha mejjcyane kímóhcó nénehji ámúhake pátyehíjcyáme. Píívyéébe muurá ámúhake ímíjyúúvetsóhi.

²² Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeéjté ámuha mejjcyané déjúcotu oke cáhcújtsotúmé ámúhake tsarílleéhi. Aame tsá ámúhake lléébóityúne. Ámúhake átérééjtédí idíllóne nehníwu ihjyúvahíjcyáímyé ámúhadítyu. Árome ihdyu maímijyu ámuha mejjcyanej. ²³ Muuráhjáa téhdure éjyúúvú díityé íhdé múnááúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadi ícúbáhrahíjcyáhi. Ahdu ámúhake dítye dárííveróné pañe óvii ámuha íllure méimíjyúúhií. Muurá ámuha meícúbáhrámeíñe áhdó ííne ímíjyáú Píívyéébe ámúhake pícyoóhi.

²⁴ Áánetu ihdyu íhtsutúmé ehnéva múnaa téeneriyé tsúúrameíhijcyámeke máídaátsoju tene pájtyeíñej. Muurá téeneri dítye ímíjyúúveróné níjkévaá díityéma.

²⁵ Ehdu ííne ímíjyáú panévatúré ícyahíjcyámeke máídaátsoju tene pájtyeíñej. Muurá idátsó díityéma níjkévaíñe ííne ímíjyáú dítye ícyahíjcyaróne. Muurá ímíjyuuuri íjcyárómema níjkévaíñe kímóóvevúréjuco.

²⁶ Áhdure dítye ávyejúúllehíjcyámeke máídaátsoju tene pájtyeíñej. Ehdúu muurá díityé íhdé múnááúvú iiye Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadi díllómeímyeke tsaate ávyéjútsohíjcyáhi.

*Meke múnáájsórómeke mewájyune Jetsóó úwaabóne
(Mt 5.38-48; 7.12)*

²⁷ Áhdícyane ámuha oke melléébúacunúmeke o néé ámuha mewájyu ámúhake múnáájsórómeke. Áhdure ámúhake tsaríllérómeke múu píaabóhi. ²⁸ Téhdure múu ámúhadítyú ímityúné íhjyúvárómema tsáímíyé íhjíyúváhi. Téhdure ámúhake áábohíjcyarómé hallúvú múu táúmeí píáábó Píívyéébeke. ²⁹ Áhdure tsaate ámúhake méénúhajchíí tsá múu píámeítyúne. Téhdure ámúhá wajyámú dííwane dítye ámúhadítyú újcúhajchíí múu íhvejtsó tsiijya dítye itsájtyeki. ³⁰ Áhdure ámúhake tsíeméné táúmeímyeke múu ajcúhi. Áhdure tsaate ámuha éhne náníhajchíí tsá múu díllotúne. ³¹ Áhdure pamévamáyé ámuha ímí mejjcyane meímílléhajchíí múu íicyánéjcutu ímíááméré íjcyáhi.

³² Muurá ámuhákye wájýumekéré ámuha mewájýúhahjchíí tsá ímiá wájýú tene íjcyatúne. Muurá ímityúné míamúnaa íjcyarómé téhdure diityéké wájýumemáyé wájýújcatsíhi. ³³ Téhdure ámuháma ímiáámé íjcyámemáyé ámuha ímiáámé meíjcyáhahjchíí tsá tene ímityúne. Muurá ímityúmé íjcyarómé tehdu meenuhi. ³⁴ Áhdure ámuhákye tsiéménevu ájcúmekéré tééné cápayóóvére ámuha maájcúhahjchíí tsá tene ímityúne. Muurá ímityúmé íjcyarómé tsaatéké tsiéménevu ajcú ditye ipiámekíye. Ahdu tsá múu néétune. ³⁵ Ámuhákye múu néhnílléromeke iwájýúne panévatúré ditye pihtónéhjitu píaabó ditye ámuhákye píameíityúrónáaaca. Ehdu ámuha mepiáábóhahjchíí íhtsútuube Píívyéébej tsiímé ámuha meíjcyame íiné imíjyaú méíjcyaaáhi. Muurá Píívyéébe ímityúmé íjcyarómeke íidaatsólléne píáábohíjcyáhi. ³⁶ Ahdícyane óví ámuha pamévakéré meídaatsólléne mepiáábohíjcyá Méécááni Píívyéébe méénuhíjcyádu.

Tsijtye múhdurá íjcyáneri meíhjúváiityuróne
(Mt 7.1-5)

³⁷ Tsá múu íhjúvatú tsijtye múhdurá néémedi Píívyéébe ámuhákye íñéetu téhdure ímityúmé ámuha meíjcyane. Tsá múu tsijtyedi ícúbáhratú Píívyéébe ámuhádi ícúbáhrátuki. Téhdure ámuhákye ímityúné tsaate méénuróné múu íhvejtsó íná diityéké méénutúmeré téhdure Píívyéébe ámuhákye íná imyéénútuki. ³⁸ Múu píaabó múhdurá nééromeke téhdure Píívyéébe ámuhákye ipiááboki. Muurá ímiáámeke píááboobe. Aabe muurá ámuha muhdú tsijtyeke mepiáábohíjcyádúré ámuhákye píááboóhi.

³⁹ Téhduréhjáa tsiíñe Jetsóó úwááboobe néehíi:

—¿Aca tsaapi hállúvátuube tsijpi téhdure néébeke tsajtyeiyá tsiéllevu? ¿Aca tsá tsamútsiyé áákityeítyuró wáhyéju díiváne pañévu? ⁴⁰ Tsá muurá tsaapi mamye dííbyeke úwáábohíjcyáábé ehnííñevu wáájacutúne. Muurá ihdyu páneeréi iníjkévacooca botsíi díbye wáájacúdú wáájacuúbe.

⁴¹ ¿Aca íveekí ámuha méijyácunúhijcyá ámuhá nahbémú hálluúúné pañe wááhyéwuúné íjcyáneri ámuhá hálluúúné pañe úménebááné íjcyane wáájacúmeítyúme? ⁴² Muurá úménebááné ámuhá hálluúúné pañe íjcyame tsá ámuhá nahbémuke ámuha menééítyuróne: “Cána muha ámuhákye mebóhdo eene wááhyene ámuhá hálluúúné pañe íjcyane.” ¡Ávyeta bañú múnaa ámuha meíjcyame pánehjídú ímiáámeúvúdú ámuúha! Tujkénú méwaagóoméi eene úménebááné ámuhá hálluúúné pañe íjcyane

botsíi ímí ámuha maájtyumímé mebóhdo teene wááhyene ámúhá nahbémú hálluúúné pañe íjcyane. Ehdu nééne tsá múu tsaate wahdíiváné ímityúwu méénúneri íjyácunútú tsáijyu múu éhniíñevu ímityúné ámuha meméénuhíjcyáme.

Muhdú meíjcyánetu méwajácúmeí muhdíivamé meíjcyane
(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Tsá muurá oove néevahíjcyané uméhé néeváítyuró átéréene oove íjcyatúne. Áhdure oove íjcyatúné néevahíjcyané uméhé tsá múijyú néeváítyuró oove íjcyane. ⁴⁴ Muurá íñéevatúré méwajácú uméhééné kéeméhéhjí íjcyane. Tsá muurá múijyú tsúhjívahe néeváítyuró híigoó. Áhdure tsá múijyú wacyónejke néeváítyuró baáco. ⁴⁵ Ahdu íivane muurá ímiáámé íibúwá pañe ímiá íjtsaméí íjcyanéjuco ditye íhjuváne. Áánetu ímityúmé íhjuvává íibúwá pañe ímityúné íjtsaméí íjcyanéjuco. Muurá muhdú íibuúúné íjtsaméí íjcyadújuco ditye íhjuváne.

Míityétsi ánúmeíñetu íjcyané uwááboju
(Mt 7.24-27)

⁴⁶ ¿Íveekí ámuha oke Ávyéjúúbedi médíllóhíjcyá ámúhake o nééne ámuha melléébóne tehdu meíjcyámejíivari? ⁴⁷ Cáhawáá ámúhake o úúballe muhdú tahñéjté oke lléébome íjcyane. ⁴⁸ Muurá tsaapi ánúmeíbyé cóhpéj nétsihdyu ávyéta páñe itséhdíhvejújiri íapíhajcúné wádúhcúhi. Aaja tsá nújpbaya wááoítyuró ávyéta cóhpé teja méénúmeíñéllíihye. Ehdu muurá tahñéjté oke lléébome íjcyáhi. ⁴⁹ Áánetu o nééne cáhcújtsotúmé íjcyá éhne múúne tsaapi ímíñeúvú íhja apíhajcúné wádúhcútuja díbyedívú nújpbaya wááóné boone díbye ídátsó íjcyadu.

7

Tsodáhómú avyéjúúbé únú múnáájpikiye Jetsóó bóhítsóne
(Mt 8.5-13)

¹ Ehdúhjáa míamúnáama Jetsóó íhjuvávátsihdyu péé ímamyémuma Capenaóovu. ² Ácoomíyíhjaá romáánómú tsodáhómú avyéjúúbé únú múnáajpi díbye wáiyú néébe ávyeta chémeebe dsijíveríjyuco. ³ Áánáacáhjáa díibye íavyéjuube tsúúca waajácú Jetsóó técoomíyí íjcyane. Áánéllíihyéhjáa tsaatéke túkevéjtsotédítýú wáalloobe díbye éllevu díbye íbóhíitso íúnú múnáájpiíkiye. ⁴ Ahdújucóhjáa ditye ípyééne néétene:

Ímiáábé díibye tsodáhómú avyéjuube. Áábeke íhya íhdyu tehjújuco u píááboíñe. ⁵ Muurá ímí meke wájuube íjraémú

meijcyámeke. Muuráhjáa dibye nééjuri mépihcyááveja méénúmeíhi.

⁶ Ehdúhjáa ditye néénéllii Jetsóó péé diityémá téhullévu. Aaméhjáa pííhíjúcóónáa tsiíñe tsodáhómú avyéjuube wallóó tsíjtyekéréjuco íñahbévajtédítýú ditye íñééte dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, tsáhaváne ávyeta dííbye jávú u úújetéityú idátsó dibye néénélliihye. ⁷ Téénélliihyévané tsá dibye páñetu úúma íhjuúvatétúne. Áánélliihyévané ihdyu íchihdyuré ú neé dííbye únú múnáajpi íbóhíiki. ⁸ Muurévá téhdure tsijtye íavyéjujte dííbyeke nééne méénuhíjcyáabe. Áhdurévá ítsodáhómuke dibye táuhbánéjuco ditye méénuhíjcyáne. Téhdurévá íúnú múnáajpi dibye néhdújuco méénuhíjcyáne.

⁹ Ehdúhjáa diibye tsodáhómú avyéjuube nééne ditye úúbálléneri Jetsóó ullévenúhi. Áánemáhjáa pámeekéré tétsihyi íjcyámeke ííténe neébe:

—Muurá tamúnaa íjraéémú íjcyárómedítýú tsá tsáápíuba ehdu oke cáhcújtsotú eene romáánómuube íjcyároobe cáhcujtsódu. Ehdúhjáa neebe Jetsóó.

¹⁰ Aanéhjáa diibye tsodáhómú avyéjuube wálloome téhullétú wájtsime ájtyumívá tsúuca diibye íúnú múnáajpi bóhíibeke.

Dsijívéébeke Jetsóó bóhiitsóne

¹¹ Átsihdyúhjáa Jetsóó ímamyémuma Naíivu péébema tsijtye mítyame pééhií. ¹² Aaméhjáa técoomívú úújetémé ájtyumí tsáápille pííbájuúllé hajchi apáábyéré íjcyáabe dsijívéébeke cúúutémeke. ¹³ Áámedíhjáa Jetsóó ídáátsóvéne díílleke nééhií:

—Kímóóvedíñe.

¹⁴ Ehdúhjáa íñééne teene íítémeho dibye ékééveténéllii teho íhbumé íjyócuuvéhi. Aabéhjáa néé tééhoúvuke:

—Llíhi, dácuúve.

¹⁵ Ehdúhjáa dibye néénemáyé tsúuca íacúúvéne íhjuúvaabe diityéma. Aanéhjáa Jetsóó tsííjuke néé dille itsájtye dííbyeke íhjuávu. ¹⁶ Ááneríhjáa pámeere tétsihyi íjcyame itsájúréevéne Píívyéébeke dúúruvámé nééhií:

—Ícyooca ihdyu Píívyéébe íhjuú uuballe múnáajpi íhtsútuube mééma íjcyáhi. Téhduréhjáa néémeé:

—Muurá íñe Píívyéébe píaabó íhñéjteke.

¹⁷ Ááné uubálléhjáa páneere Jodéa ííñúji múnáadi tsújaavéhi. Aanéhjáa téhdure tsííñé íñújíne múnáa waajácúhi.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóó éllevu wálloomútsi (Mt 11.2-19)

¹⁸ Ehdúhjáa dibye méénuhíjcyáne tsojtsó múnáajpi Jóáake ímamyémú úúballéhi. ¹⁹ Áánélliihyéhjáa diityédítýú

míityétsikye wáalloobe dityétsí idílloté dííbyeke diibyéjuco éhneváa míamúnáake pájtyetétsoiibe tsááiibe ijcyáhajchíí iwáájácuki, áánetu diibyéjuco ijcyátúhajchíí tsíjpiikyéí ityéhmeki. 20-21 Aamútsíhjáa Jetsóodívú úújeténáa bóhíitsohíjcyaaabe mítyámeke páhduvaré néene chémeháñeri chéméméhjike. Naavémúhjáa tsaaté pañe ijcyámeke waagóohíjcyaaabe. Áhduréhjáa hállúvátúméhjike ímípyetétsohíjcyaaabe. Áábekéhjáa neemútsi:

—Tsojtsó múnáajpi Jóáa múhtsikye wallóó diéllevu uke muhtsi medílló ¿ava diibyéjuco uu Pájtyetétsoobe éhneváa ííñújívú tsááiibe? ¿Mityá tsáhái diibye u ijcyatúne? 22 Áánéllihyéhjáa Jetsóó néé diityétsikye:

—Wa meóómíñe méuubállé dííbyeke muhdú o úwááboobe méénúráityúronéhjí o méénune ámuhtsi maájtyumíne. Páneere méúúbálleco hállúvátúméhjí hálluvájucóone, úllétúméhjí úlléjucóone, íjpi chájááveméhjí bóhíine, lléébótúméhjí tsúúca lléébone, dsíjívémé tsiíñe bóhíine. Áhdure méúúbálleco ídáátsóméhjike pajtyéteju tsúúca úwááboméíñe. 23 Maímijyu ihdyu oke cáhcujtsómé íjcyanej.

24 Ehdúhjáa Jetsóó néé Jóáa wállóómútsikye. Aamútsíhjáa óómíñe boone diibye Jóáádityu neébe:

—¿Acáa Jóáa íñeubará píívyétúné ííñújiri íjcyáábedívú ámuha mepíhcyáávehíjcyácooca muhdú ámuha méíjtsúcunú dííbyeke? ¿A ámuháa méíjtsúcunú éhne múúne úmehe kíjyébári vaaúmeídyú páhduvaré dííbyé íjtsaméí nééneé? 25 ¿A tsaímíyée úcámeíhíjcyaaabe? Muuráhjáa tehdu íújcámeícyá tsá íhdícyátsihyi díbye íjcyáityuróne. Muuráhjáa ávyéjúté jaaháñe pañéiyo díibye. ¿Aané muubá ímiáané díibye? 26 ¿Mityá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíi díibyej? Ímiáané diibyéjuco. Áronáacáa tsíjtyé ehniíñevu díibye. 27 Dííbyedítyú muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Ó pícyoó díihde tsáápiikye díbye íúúbálle míamúnáake ditye ímíbáávyéne ímí uke iwáátsúcúpéjtsoki.

28 Aane ímiááneturé tsá dííbyedu tsíjtye néétune. Áronáa níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjúejtédítyú ídáátsoobe íjcyároobe avyéjúúlléméíi díibye Jóáá ehniíñevu.

29 Ehdúhjáa Jetsóó néenetu ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsíidsí ahdótso múnáama tsíjtye múhdumé Jóáádivu tsójtsótsámeímyé waajácú ímiáábé Píívyéébe íjcyaaabe tehújuco méénune. 30 Áánetúhjáa paritséomuma taúhbájú uwáábojte Jóáádivu tsótsójtsámeítyúmé íllure ehdíívállehíjcyá téhdure Píívyéébe diityémá méénúiyóne.

³¹ Áámekéhjáa Jetsóó nééhií:

—¿Aca muutédivú iñe icyoocá múnáake ó meménúiyáhi? Íhya tsime divuj. ³² Muurá múúne lláhájsiri íícume úhbácatsíhijcyádú ámuha páhduváré médáríívémehijcyáhi. Muurá múúne illu úhbácatsíhijcyáme: “Chiiyóro mellíjchúrónáa tsá ámuha meímíletú mewáhtsine téeneri. Áhdure máatyóba májtsi memájtsivárónáa tsá ámuha meímíletú mekímoovéne.” Ehdú múúne tsime úhbácatsíhijcyámé íjcyadu muurá ámuúha. ³³ Muuráhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáa tsá májchópityúne. Áhdurée tsá dibye bíinojpácyó ádohíjcyatúne. Áábedityúu ámuha ménéhíjcyá mééííbye íjcyáábé pañe naavéné íjcyánéllii ehdu dibye nééneé. ³⁴ Áábé boonétúu ó bóhówaavé Míamúnáájpidívú o ípívyééveébe. Aabe panévare o májchoobe téhdure ó adó bíinojpácyo. Áánetu idyé illuréjuco óhdityu ámuha ménéhíjcyané oova majchópiwu adópiwu o nééneé. Áhdure ámuha óhdityu ménéhíjcyá oova ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsíidsí ahdótsó múnaa ímityúmé íjcyámedívú o náhbévahíjcyáne. ³⁵ Áronáa muurá Píívyéébeéjté íjcyámedítýú bóhówaavéné dibye diityémá méenuhíjcyáne. Ehdúhjáa Jetsóó néé paritséómuma taúhbájú uwáábojtéke.

Jetsóó paritséómúúbema májchone

³⁶ Aanéhjáa tsaapi paritséómúejpi Tsimóó Jetsóoke míñutsó dibye ihjyávú dííbyema imájchoki. Áhdújucóhjáa péébema dityétsi májchone. ³⁷ Áanáacáhjáa tsáápille técoomíyí ímityulle íjcyalle Jetsóó tééjari íjcyane iwáájácúne péé tééjavu imyéwu cúváané pacúúcújpácyoma. ³⁸ Aalléhjáa dííbyé lliñéví icyánoovéváne tááhií. Aanéhjáa imáátyori dííbyéj tuháácýú ipipajchóné ihñíwacoríyé ipáácýúné boone téjtuhácýú ichóhchóne teene pacúúcújpácyoríyéjuco dille múrijchóne. ³⁹ Ehdúhjáa dille Jetsóoke méénune diibye eenéé dííbyeke ihjyávú tsájtyeebe ííténe illu íjtsámeíhi: “Muurá ímiáané Píívyéébé ihjyú uuballe múnáajpi áánu íjcyaca waajácúiyá aalle muhdíívallé íjcyalle dííbyeke ehdu méénune. Muurá ávyeta múhdurá díílle.” ⁴⁰ Ehdúhjáa dibye íjtsámeíñé iwáájácúne Jetsóó néé dííbyeke:

—Tsímo uke ó neé tsane.

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Bo ihdyu oke diñe, Ávyéjúúbej.

⁴¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsaatétsíhijyáa dsíidsí táúmeí tsáápiíkye. Áámútsidítýúhjáa tsaapi ujcú 500-jiva. Áánetúhjáa tsijpi ujcú 50-jivare. ⁴² Aanéhjáa íáhdóiyóné dityétsi píívyetétúnéllii illuréjuco dibye

íhvejtsóné teene diityétsidi ídáátsóvénema. ¿Aane caabyé diityétsidítú éhniíñevu dííbyeke wájyune ú íjtsúcunúhi?

43 Áánéllihyéhjáa neebe Tsimóo:

—Íhya diibye eenéhjáa éhniíñevu dsíídsike táúmeiibyej.

Áánéllihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Tehdújuco.

44 Ehdúhjáa néébere díílleke ííténe néé Tsimóoke:

—Éje, muurá íñe uke o ááhivénaróóbema tsá nújpanyóubaré u pícyootú tájtyúhaacyu o níjtyámeíki. Áánáa muurá íñe áámye oke tájtyúhaacyu imáátyori ípípajchóné paacyú íhñíwácori. 45 Áhdure keená oke u dúúruváné u chóhchone. Áánáa muurá áámye oke idyúúruváné chóhchohíjcyá tájtyúhaacyu.

46 Áhdure tsá oke táhniwau dúúrubájpacyóubari u múrijchotúne. Áánáa muurá oke múrijcholle pácuúcüjpanyori tájtyúhaacyu. 47 Aane uke o néé mítyane dííllé ímítú íjcyaróné dííllé hallúrí íjcyájúcootúné mítyane oke iwájyune dille úújétsónéllíhye. Muurá wahdííváné ímítú tsaaté hallúrí íjcyane diityédí meídáátsóvéne meíhvéjtsóneri tsá mítyane dítye ímíjyúúvélyuróne. Áánetu ávyetá íhtsútú nééné ímítú diityé hallúrí íjcyaróné diityédí meídáátsóvéne meíhvéjtsóneri muurá mítyane ímíjyuuvéme. Aame meke wajyú mítyane.

48 Ehdúhjáa íñétsihdyu neebe díílleke:

—Ímítúné u méénuhíjcyanéjhi tsáhájuco díhyallúrí íjcyájúcootúne.

49 Ehdúhjáa Jetsóó néénéllí tétsihyi tsijtye diibye Tsimóó miñútso múnaa íjcyame nééhií:

—¿Aca muubá aabye íjcyaaabe piivyeté míamúnáadítú ímítuyháñé iwáágoóne?

50 Áronáacáhjáa tsiíñe neebe díílleke:

—Oke u cáhcujtsódú íjcyalle tsúúca u pájtyetéllé hallúrí tsáhájuco íná íjcyatúne. Áhdícyane wa dípye tsaimiyéjucoj.

8

Jetsóoke píáábóné walléému

1 Ehdúhjáa imyéenúne boonétú idyé pehíjcyaaabe Jetsóó ímamyémuma tsícyoomíjiri patsihjivári íjcyájáhji múnáake iúwáábo muhdú Píivyéébé avyéjú íjcyane. 2 Áábekéhjáa téhdure tsaate walléémú nahbénú panévari chémehíjcyámeke díbye bóhítsóme. Áámemáhjáa Maaría Madaréná dííllé pañétúu 7-meváké naavémuke díbye wáágóolle. 3 Téhduréhjáa diityé pañe Heróódé píááboobe Chóótsá taaba Jóáánaá, Tsotsáánaa,

ijcyamúpi. Téhduréhjáa ijcyámé tsijtyehji panévatu majchó díivánetu dííbyeke píáábohíjcyáme.

Tsaapi bájtsónetu íjcyáné uwááboju
(Mt 13.1-9; Mc 4.1-9)

⁴ Áhduréhjáa mítyane míamúnaa tétsihyi íjcyácoomíjitu Jetsóodívú píhcyáávemeke tsaapi bájtsónetu úwááboobe illu úúballéhi: ⁵—Tsaapíhjáa íwajcyóhá tríigoúúhá bájtsóobe illure wávarajcóhi. Aanéhjáa díbye wávarájcónetu tsáuhji dojcó juuváj pñnévu. Áuhjihjáa míamúnaa tádiríhcoíñuhíjcyauhíjí coomímú méhdojéhi. ⁶ Áané tsiúhjihjáa néwayúúné raahóvú dójcoúhíjí ííñeróné chemé tétsii pípátúnéllíihye. ⁷ Áané tsiúhjihjáa tsuhji íjcyátsihvu dójcoúhíjí hallúvú tene wááménéneri ííñeróné duhcúvatéhi. ⁸ Áánetúhjáa ihdyu tsáuhji dojcó imíwu ííñuji nétsihvu. Aanéhjáa imíwu píívyene neevá mítyane. Ehdúhjáa iúúballétsihdyu kéévánécoba neebe díityéke: —Aane ihdyu óvíi lléébone icyáhjútsóne tehdu ijcyáhi.

Jetsóo úwáábó túhútsohíjcyáne
(Mt 13.10-17; Mc 4.10-12)

⁹ Aanéhjáa ímamyémú dílló dííbyeke muhdú nééiyóné ehdu díbye úúballéne. ¹⁰ Áanéllíihyéhjáa neebe díityéke: —Ehdu ó úúballéhíjcyá Píívyéébe ámúhake iwáájácútso muhdú íavyéjú íjcyanévu. Aane oke cáhcújtsótúmedívú tsá bóhówáávetúne. Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé ícyahíjcyá teene lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyumíjúcoorómé ícyahíjcyá ájtyumítúmeúvúdu.

Tsaapi bájtsónetu úúwaabóné Jetsóo bóhówajtsóne
(Mt 13.18-23; Mc 4.13-20)

¹¹⁻¹² Aane illu nééiyóné ehdu ó úwáábohíjcyáhi: Muurá tríigoúuhádú néene Píívyéébé uwááboju tsaate ímí lléébone díityé íbuúúné pañévú úcáávéiyóné Naavéné ditye ipájtyetétu díityédívú mútátsohíjcyáhi. Aane nééiyóné eene juuváj pñnévúhjáa dójcoúhíjí coomímú méhdone. ¹³ Áánetu tsijtye teene uwááboju illéébone ímí íjtsúcunújúcoorómé páhdúváré néené mávaríjchojúúné íáábucújúcótúne illuréjuco téénetu íhveténé ímí icyáhjútsótúnéllíihye. Aane nééiyóné eene néwayúúnéj pñnévúhjáa dójcoúhíjí. ¹⁴ Áánetu tsijtye uwáábó lléébójúcoorómé muhdú íjcyáneríyé itsúúráméíhíjcyánéllíi teene ábájíívehíjcyáhi. Aame mítyane íéhnéváiyóneríyé íjcyame tsá úraavyéjúcootú téené uwááboju illéébójúcooróne. Aane nééiyóné eene tsuhji íjcyátsihvúhjáa dójcoúhíjí. ¹⁵ Áánetu ijcyámé tsijtye teene uwáábó illéébone ímí tehdujúco íííbúuri

íjtsúcunúné tsaímíyé úraavyéme. Aane nééiyóné eene imíwuúhjáa ííñuji nétsihvu dójcoúhji.

*Peetétú íjcyáné uwááboju
(Mc 4.21-25)*

¹⁶ Átsihdyúhjáa tsiíñe neebe diityéke:

—Tsá muurá peete mepéétetsóné tsiéménevu maávohjácóityuróne. Tsá cuwáíhcyú lliíñévú mepícyóóityuróne. Muurá ihdyu cáamevu mepícyóó tene íájchúcunú já pañe téénej tééveri meíjcyaki. ¹⁷ Ahdu muurá Píívyéébé uwááboju bóhówajtsó páneere muhdú meíjcyane. Muurá páneere téévénéúvú méénúmeíhíjcyaróné tsá wáájácúratúné íjcyáityúne. Muurá páneere waajácúméíhi.

¹⁸ Ahdícyane ímíñeúvú méíjtsoco íñe ímíá uwááboju ámuha tsúúca mewáájacúne. Muurá teene ímíllémedívú éhniíñevu bóhówajtsóiibye ditye ímíñeúvú iwáájacuki. Áánetu teene ímíllétúmedívú tsá díbye bóhówajtsóityúne. Muurá áyánéwu ditye wáájácúroné íllure dojtúcúiibye diityédítyu. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

*Jetsóoke tsiíju dííbyé nahbémuma újcutéróne
(Mt 12.46-50; Mc 3.31-35)*

¹⁹ Téjyúhjáa dííbyé nahbémuma tsiíju wajtsí tétsihvu. Aaméhjáa tsá píívyetétú dííbyedívú iúújeténé mítyane míamúnaa íjcyánéllííhye. ²⁰ Aanéhjáa tsaate dííbyeke nééhií:

—Éhtsíhyi áachi díítsííjuma dííñahbémú íjcyame ímíllé uke íájtyumíne.

²¹ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá téhdure íñe Píívyéébé uwááboju illéébone ímí tehjújucu úraavyémé waháromú, táñahbémú, táñaallému.

*Kííjyébama nohji Jetsóó íhvetétsóne
(Mt 8.23-27; Mc 4.35-41)*

²² Tsáijyúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke:

—Métsu mepájtye éhnéjcuéúvu.

Ahdújucóhjáa ditye míñneri pééneé. ²³ Aaméhjáa péhíjcyánáa cúwaábe. Áánáacáhjáa kííjyébari mítyane nújpacyo nóhjine úcaavé diityé míñné pañévú apííchówu diityéké pámaúcúíñédu.

²⁴ Áánéllíihyéhjáa dííbyeke íákyéjtsóne néemeé:

—¡Ávyéjuúbej, Ávyéjuúbej! Éje, tsúúca mémájcanuúhi. Áánéllíihyéhjáa íacúúvéne teene kííjyébama nohji íjcyane úhbaabe tene íhvetéki.

Ahdújucóhjáa tene íhveténé dáíhañéréjucu. ²⁵ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu tsáhái eene ámuha Píivýéébeke ímí mecáhcújtótúne?

Ehdúhjáa dibye néeneri iúllévenúne néémeé:

—¿Muubáami áanu íjcyáábeke kíjyébama nohji lleéboj?

Tsáápi pañe naavémú íjcyane

(Mt 8.23-34; Mc 5.1-20)

²⁶ Aaméhjáa Gariréa iññújitu péeme úújeté Gadaára iññújivu.

²⁷ Átsihvúhjáa Jetsóo íjchívyénáa tsaapi dííbye éllevu tsáa técoomí múnáajpi naavémú ípañe íjcyáabe. Diibyéhjáa íeveebe wájjyamúúvátuube ícyahíjcyá níjkyénéj pñínere. ²⁸ Aabéhjáa Jetsóo lliñévu imímóúúvéne dííbyeke néé kéévánécoba:

—Jétso Jetsóoj, ¿aca ñná ú imíllé óhdityu íhtsútuube Píivýéébe Hajchi u íjcyáabe? Uke o néé óhdi u ícúbáhrátuki.

²⁹ Ehdúhjáa naavéné néé míamúnáájpi pañétú Jetsóoke dibyéhjáa dííbyeke ‘díjchivye áadí pañétu’ néénéllíihye. Ávyetáhjáa tsájjyu meívatétsohíjcyaaabe naavéné dííbyeke. Áábekéhjáa tsaate íhyójtícuma íjtyúhaacyu úwáñehííñeri chíjchuróné távárícyohíjcyáabe. Áábekéhjáa diibye naavéné úúpíyíñuube pehíjcyá íñnéubará píivýétúné iññújiri. ³⁰ Aanéhjáa Jetsóo néé naavéneke:

—¿Aca muubá dimyéme?

Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Tamyémé Píváánéejpi.

Ehdúhjáa neebe mítyame dííbyé pañe íjcyánéllíihye.

³¹ Aaméhjáa diitye naavémú néé Jetsóoke dibye iwáágoótu ditye ícúbáhrámeíyóhullévu. ³²⁻³³ Ájjyúhjáa tétsihyi jéémú meenímú majchóri. Áánéllíihyéhjáa naavémú néé Jetsóo iwáallo diityéké diityé pañévurjúco. Ahdújucóhjáa dibye wáalloome diibye míamúnáájpi pañétú íjchívyéne újcámeíñé méénímú pañévurjúco. Ááneríhjyáa úúpíyivyémé téwajútú únéu pañévu cáhpíyubámé májcanúhi.

³⁴ Ááneríhjyáa diityé tehméjté iállityéne wááme úúbálleté técoomí múnáake. Áhduréhjáa técoomíyú kémuéllé íjcyájáhji múnáake úúballéme. ³⁵ Áánéllíihyéhjáa míamúnaa téhullévu péecunú íájtyúmi muhdú tene pájtyene. Aaméhjáa úújetémé ájtyumí dííbyeke eenéé naavémú dííbyé pañétú íjchívyéébeke íwajyámúúnemájucó íjcyaaabe tsaímíyjúco Jetsóo lliñe ácuúcunúúbeke. Ááneríhjyáa íllityéme. ³⁶ Áámekéhjáa tsaate tétsihyi íjcyame úúbállépejtsó muhdú tene pájtyene.

³⁷ Ááneríhjyáa íllityéne nééme Jetsóoke dibye ipyéé tétsihdyu diityé iññújitu. Ahdújucóhjáa dibye ímamyémuma óómiñe

biwánejcúvüre. ³⁸ Áábekéhjáa diibye eenée dííbyé pañétú naavémú íjchívyeebe néé dííbyema ipyéékií.

³⁹ Áronáacáhjáa neebe dííbyeke:

—Tsáhaá, dihjávúré pééne duubállé páneere muhdú Píívyéébe uke bóhiitsóne.

Ahdújucóhjáa péébe úúballéné íhcyóómi múnáake páneere muhdú Jetsóó dííbyeke bóhiitsóne.

Tsaatépike Jetsóó bóhiitsóne

(Mt 9.18-26; Mc 5.21-43)

⁴⁰ Aanéhjáa Jetsóó tsíñejcúéri ímamyémuma iúlléjétsihdyu wájtííbeke tsaímíyé míamúnaa waatsúcúpejtsó dííbyeke témehíjcyadúme. ⁴¹ Áánáacáhjáa ‘Jáiro’ némeííbyé tsáá tétsihvu pihcyáávéjá avyējuube íjcyáábe. Aabéhjáa imímóúúvéne néé Jetsóoke dibye ipyéé dííbye jávú apáálléré ídsi 12 pijcyábá íjcyalle dsíjiveríjyuco íjcyánéllíihye. ⁴² Aanéhjáa téhullévú péébeke mítyane míamúnaa úraavyé ávyeta ráautúne.

⁴³ Áámécóbá pañéhjáa tsáápille péé 12 pijcyábájyuco íchémé tujpácýó íhvetépítýúneri ícúbáhrámeíhíjcyalle. Aalléhjáa ihñénéhjí pírujtsójucóó bañúháñé taabójteke íahdohíjcyáneri.

⁴⁴ Aalléhjáa idyēju éhnéjcutu Jetsóodívú ipííhívéne dííbyé wajyámú dómajcóhi. Áané tujkéveríhjáa tsúúca íchémé díílleke íhvetéhi. ⁴⁵ Aanéhjáa Jetsóó iwáájácúne néehíí:

—¿Múha ámuha oke médómajcóhi?

Áronáacáhjáa néeme dííbyeke idyómájcotúne. Aanéhjáa Péedorómá tsíjtye íñahbéjté néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú wahdyuré míamúnaa néétúnáa ú dilló múha uke dómajcóne?

⁴⁶ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ó waajácú tsaate bóhiine íllure oke idyómájcóneri.

⁴⁷ Aanéhjáa Jetsóó wáájacújucóónéllíi íllityécunúlléré dííbyé lliíñévú mímóúúvetéllé pámeere lléébónáa úúballé muhdú néénéllíi dííbyé wajyámú idyómájcóne tsúúca íbóhiine.

⁴⁸ Áánéllíihyéhjáa neebe díílleke:

—Árone Wa ímí Píívyéébeke u cáhcujtsódújyuco íjcyalle íñe tsúúca u bóhiine. Ahdícýane wa dipye tsaímíyējucoj.

⁴⁹ Ehdúhjáa dibye díílleke néénáa tsaate diibye pihcyáávéjá avyējuube Jáiro jatu tsááme dííbyeke neeváhi:

—Tsúúca dáájyuwa dsíjivéhi. Aane íñéllíihyécó bañú ú tsájtyeé aabye uwááboóbeke.

⁵⁰ Aanéhjáa Jetsóó illéébóne néé Jáíróke:

—Kímóóvedíñe. Cáhawáá ihdyu Píívyéébeke cahcújtsó dáájyuwa úúma ibóhiiki.

⁵¹ Aanéhjáa tsúúca dííbye jávú ditye úújeténáa Jetsóó tsá imíletú mityame úcaavéné dííbyema tééj já pañévu. Apáámyéréhjáa Péédooroo, Jóááá, Jacóóboo, diityétsí díílléwúúwúj caanímútsii, éhdume úcaavéné imílleébe.

⁵² Áanáacáhjáa pámeere tétsihyi íjcyame tahíjcyá díílleúvuke. Áámekéhjáa neébe:

—Métahdí dsíjívéllekéjívvari. Muurá ihdyu íllure cúwalle.

⁵³ Ehdúhjáa Jetsóó neéneri uuhívatémé dííbyedi tsúúca ímiáané dille dsíjívénéllíihye. ⁵⁴ Áronáacáhjáa díílleúvú hójtsitu iékéévéne kéévánécoba neébe:

—Wáhaj, dájkyeé.

⁵⁵ Ahdújucóhjáa ibóhííne dille ácuuvéne. Átsihdyúhjáa neebe ditye imájchótso díílleke. ⁵⁶ Ááneríhjyáa diityétsí cáanímútsi mityane úllévenúmútsikye neebe dityétsí muucá iúúbállétu teéne.

9

*Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó wáalloóne
(Mt 10.5-15; Mc 6.7-13)*

¹ Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó pihjyúcú ímamyémú 12-meva íjcyámeke. Áámé pañévuúhjáa pícyoobe itsijpá dííbye mémeri tsaaté pañétú páhduváré neéme naavémuke ditye iwáágóohíjcyaki, chéméméhjike ditye ibóhíitsohíjcyaki.

² Áánemáhjáa wallójucoobe muhdú Píívyéébé avyéjú íjcyane úwáábotémé téhdure chéméméhjike ibóhíitsohíjcyaki.

³ Áámekéhjáa neébe:

—Métsajtyedí ámúhá cuujúii, ámúhá cahpáyuu, ámúha májchoo, ámúha dsíídsii, éhdune. Tsájaare ámúhá hallúéjamáyé mépeéco. ⁴ Aame tsaaté javu meúújetéjaríyé méíjcyaco tétsihyi ámuha meíjcyané hajchóta. ⁵ Aane tsátsíi múnaa ámúhadi íícúvétúhajchíi diityedí íícúvetúmé ámúháj tuhááñeri íjcyáne ííñú mepíchóújcámeícyó 'tsá múhá hallurí tene íjcyatú ámúhake muha meúwáábóiyóné ámuha meéhdíivállehíjcyáne' neéiyóne. Ááne ílluréjuco mépeeco tétsihdyu.

⁶ Ehdúhjáa úwááboobe ímamyémuke. Ahdújucóhjáa ipyééne ditye ímiáájú úwaabóné patsíhjívá múnáake. Aaméhjáa bóhíitsohíjcyá chéméméhjike.

*Tsojtsó múnájpi Jóáa dsíjívéne
(Mt 14.1-12; Mc 6.14-29)*

⁷ Ehdúhjáa Jetsóó méénuhíjcyané ávyéjuube Heróóde iwáájácúne páhduvére íjtsámeí dífbyedítýú 'tsojtsó múnáajpi Jóaa tsiíñe bóhíibe' tsaate nehíjcyanéllíihye. ⁸ Áánetúhjáa tsijtye nehíjcyá éjyuúvúu íjcyame Píívyéébé ihjýú uubálle múnaa dsíjívemedítýú tsaapi bóhíibe díbye íjcyane. Tsaatéhjáa íjtsúcunú Eriá díbye íjcyane. ⁹ Áánetúhjáa Heróóde néehíi:

—Ááneráhhjáa Jóáádivu ó táuhbá ditye ihñíwau ikípíyuúcuki. Aanéjii ¿muubáami tsáama diibye eene ehdu méénuhíjcyaaábej?

Ehdúhjáa íñéene Heróóde imíllé Jetsóoke íájtyúmiíyóne.

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne
(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Ja 6.1-14)

¹⁰ Aanéhjáa ímamyémú Jetsóodívú iwáájtsíne úúballé páneere muhdú téhulle imyéénuhíjcyanéhji. Átsihdyúhjáa Jetsóó péé diityémá múha íjcyátútsihvu Betsáidáj píihívu. ¹¹ Aanéhjáa kiávú ditye pééne iwáájácúne tsijtye úraavyé diityéke. Áámekéhjáa úwááboobe Píívyéébé avyéjutu. Áámedítýúhjáa bóhíitsoobe chéméméhjike.

¹² Aanéhjáa tsúúca meíjyunúnéllii ímamyémú néé dííbyeke:

—Ílluréjuco wallo íjtyéke íchííj píihíí íjcyájáhji múnáadítýú tsíménéuba ditye íñéhcone imájchóne iwáyéééveki. Muurá íñe ííneubará íjcyátútsihyi meé.

¹³ Áronáacáhhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Ámuháyé bo mémajchótsó diityékej.

Áánéllíihyéhjáa nééme dííbyeke:

—Áronáa méhdi 5-hovaré páahóónema míityétsiye amóóbemútsi. Íhya ihdyu tsiíñe kémúúneúvú maáhdoca úújetéiyóné pámehdívúre.

¹⁴ Ehdúhjáa ditye néérónáa neébe:

—Méne ditye páhadsíjii íáhcúba 50-mevátsa. Áijyúhjáa diitye 5,000-meváubáhhjáa wajpíímúré íjcyaróme.

¹⁵ Áámekéhjáa ditye nehídújuco ditye áhcubané páhadsíjii.

¹⁶ Áánáacáhhjáa Jetsóó teene páahóónema amóóbemútsikyé iékéévéne téhdújtsó Píívyéébeke cáámevu icyárúúvénema. Átsihdyúhjáa idyóhdáhhínunévú ájcuube ímamyémuke ditye iwájtu pámeekére. ¹⁷ Aanéhjáa pámeere imájchónetu oovéhi. Áánetúhjáa cóevané ujcúmé 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe.

Péédoro néé mépájtyetéébé Jetsóó íjcyane
(Mt 16.13-19; Mc 8.27-29)

¹⁸ Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó ímamyémudítýú tsátsihvu ipyééne Píívyéébema ihjýúváhi. Áijyúhjáa neebe diityéke:

—¿Aca muubá o íjcyane míamúnaa óhdityu nehíjcyáhi?

¹⁹ Áánéllihyéhjáa nééme dííbyeke:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáa u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éjjuúvúu íjcyame Píívyéébé ihjyú uubálle múnáaúvudítýú Eríá tsiíñe bóhiibe u íjcyane.

²⁰ Átsihdyúhjáa diityékeréjuco díbye nééneé:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menéehíí?

Áánéllihyéhjáa Péédoro néehíí:

—Muurá, uu, Críjto Píívyéébe uke wálloobe míamúnáake u pájtyetétsoóbe.

Ídsíjiveíñe Jetsóó úúballéne

(Mt 16.21-28; Mc 8.31-9.1)

²¹ Ehdúhjáa Péédoro néénetu bóijcyuube ditye muucá iúúballétuki. ²² Átsihdyúhjáa ídsíjiveíñe úúballébe néehíí:

—Míamúnáajpidívúu o ípívyéévebe muurá ó ícúbáhráméíí mítyane. Muurá túkevjtsojtee, llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame oke ehdííválleéhi. Aame muurá oke dsíjívétsóroobe 3 coojívatu tsiíñe ó bóhiíhi.

²³ Ehdúhjáa ímamyémuke íñééné boonétú neebe pámeekére:

—Áhdícyane tsaate oke iúraavyéné ímillémé óvíi ímillédú íicyahíjcyánetu íhveténe oke úraavyé wájyúmeítýúmé tééné déjúcotu ícúbáhrámeíyóné pañe. ²⁴ Muurá íñújiri ímillédú íjcyáneríyé tsúúrameímyé tsá pájtyetétyúne. Áánetu ihdyu teene íhvéjtsóne oke iúráavyéíñeríyéjuco tsúúrameímyé pájtyeteéhi. ²⁵ ¿Aca íñnetú meke píáábóiyóné tsáijyu múu mewágóóóvénáa mítyane meéhneváne?

²⁶ Muurá oke iúraavyéné núcojpíllémeke téhdure ó núcojpíllé Míamúnáajpidívúu o ípívyééveébe. Áhdure táuwááboju tsíjtyeke iúwáábóiyóné núcojpíllémeke téhdure ó núcojpíllé Llihíyó avyéjuri níjkyéji múnáama tahñeje éllevu o tsáácooca. ²⁷ Muurá ímiááné ámúhadítýú tsáhái tsaate dsíjivéítýú Píívyéébé avyéjú bóhówaavéné ájtyúmitúme.

Jetsóó tsíhdyúreevéne

(Mt 17.1-8; Mc 9.2-8)

²⁸ Átsihdyúhjáa 8 coojívatu Jetsóó péé caméhbaúvú Píívyéébema íhijyúvaki. Aabéhjáa nahbévá Péédoro, Jacóóboo, Jóáaá, éhdúmedívu. ²⁹ Aabéhjáa Píívyéébema íhijyúvánáa dííbye húmí tsíhdyúreevéhi. Áhduréhjáa íwajyámú tsítsínújá ajchúcunúhi. ³⁰ Áánáacáhjáa Moitséemútsí Eríama bóhówaávemútsí ihjyúvá dííbyema. ³¹ Aamútsíhijyáa téhdure cádiúcunúmútsí ihjyúvá dííbyema muhdú Jerotsaréevu

íicúbáhrámeíñe dibye dsíjívéíñeri. ³² Aanéhjáa Pééodoro íñahbéjtétsima íhtsútúnetu cuwáháñema íjcyame ájtyumíhi. ³³ Aanéhjáa tsúuca Jetsóodítýú kiávú diityétsí Moitséemútsí Eriama péíñúné boone Pééodoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, maímijyu ihdyu mee íchijj. Ahdícýane métsu meméénu 3-wava nújuwááné dihñéwaa, Moitsée éhwaa, Eria éhwaa, éhdune.

Ehdúhjáa Pééodoro íñééne tsá wáájácutú íveekí ehdu íñééneé. ³⁴ Áanáacáhjáa ojtso diityédívú níityéné pañe íjcyáneri íllityéme. ³⁵ Aaméhjáa tééné pañe íjcyánáa Píívyéébe néehíi:

—Áánu muurá Hájchíwu mítyane o wájyuúbe. Áábeke ihdyu tsáma méllééboco.

³⁶ Ehdúhjáa Píívyéébe íhjuvánáa ítéecunúme Jetsóo íiyéjuco íjcyáabeke. Aaméhjáa tsá muucá úúbálettú teéne.

Tsáápiwúú pañétú naavéneke Jetsóo wáágoóne
(Mt 17.14-21; Mc 9.14-29)

³⁷ Áané boonéhjáa tsíjcyooji téhbaútú ditye óómíñáa téhbaú déjúcotu mítyane míamúnaa Jetsóoke téhmehíjcyámé dííbyeke waatsúcúpejtsóhi. ³⁸ Áámedítýúhjáa tsaapi néé kéévánécoba dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána ihdyu óvíjyuco áánu hájchíwu apáábyéré íjcyáabeke duhjévaj. ³⁹ Muhdú íhya naavéné dííbyé pañe íjcyaaabe dííbyedi ícúbáhrahíjcyáhi. Idáátsówu tsáijyu dibye wákyééhcoobe íhjuvcunúcooca íhjuútu uráhtsaba íchívyehíjcyáhi. ⁴⁰ Áánéllii dímamyémuke ó neerá ditye óóma dííbyé pañétú iwáágóo dííbyeke. Áronáa tsá ditye píívyetétú iwáágoóne.

⁴¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóo néé diitye ímamyémuke:

—jjuhúú, muutérahana ihdyu ámuuha Píívyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íñe ¿múhajchótá ámuhá muhdúrá o áábúcúne ámuhakye ó úwááboóhi? Ehdúhjáa diityéké íñéérone neebe dííbyeke:

—Áyu cána íllevu tsiva dááchikyej.

⁴² Ahdújucóhjáa dííbye élleву dibye tsájtyéébeke tsiíñe naavéné wákyéehcóne. Áánélliihyéhjáa Jetsóo néé dibye íjchívyé dííbyé pañétu. Ahdújucóhjáa dibye íjchívyéné boone tsúúca ímíjpyetéébé cááníma péé pevétsihíjduréjuco. ⁴³ Áíjyúhjáa pámeere tétsihyi íjcyame ullévenú Píívyéébé íhtsútú íájtyúmíneri.

Ídsíjívéíñé tsiíñe Jetsóo úúballéne
(Mt 17.22-23; Mc 9.30-32)

⁴⁴ Áanáacáhjáa Jetsóo tsiíñe néé ímamyémuke:

—Ímíñeúvú melleebúcunúco ámúhake o nééneé. Muurá Míamúnáájpídívú o ípívyéévébedívú tsaapi óhdivu ékéévétsóo ímítýúmeke.

⁴⁵ Ehdúhjáa díbye néene ímamyémú tsá wáájácutú ñná nééiyóné ehdu díbye nééneé. Tsáháhjáa tene ímíllémeítýú dítye wáájácutýóne. Aaméhjáa nuhnévehíjycá teene dííbyeke idíllóiyóne.

Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé ñhstsútuube díityédítýú íjcyáiyóne

(Mt 18.1-5; Mc 9.33-37)

⁴⁶ Téjyúhjáa táhjájcatsímyé caabyé díityédítýú ñhstsútuube íjcyáiyóneri. ⁴⁷⁻⁴⁸ Aanéhjáa iwáájácutúne Jetsóo tsíiménéwúuke iújcúne díityéké néehíí:

—Muurá íjtye tsíiméwuúmú ídátso néémeke íícuvémé ookéjuco íícuvéne. Téhdure okée wállóóbekéjuco dítye íícuvéne. Ahdícyane caabyé ámúhadítýú idáátsóóbeúvú néébe muurá ñhstsútuube. Ehdúhjáa Jetsóo néé ímamyémuke.

Meke tútávájtsoúmé meke píaabóne

(Mc 9.38-41)

⁴⁹ Áhduréhjáa tsáijyu Jóáa néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, muha máájtyumí tsaapi dímyémeri naavémuke wáágóohíjcyané tsaaté pañétu. Áábeke muha menéé díbye tehdu imyéénújúcoótu íveekí tsíjpiiye íjcyaaabe tehdu méénúnéllíihye.

⁵⁰ Áronáacáhjáa Jetsóo néehíí:

—¿íveekí ámuha mébóijcyúhi? Muurá meke píaabómé tsá meke tútávájtsoúne.

Jacóóbomútsikye Jóááma Jetsóo úwaabóne

⁵¹ Aanéhjáa tsúuca níjkyejívú díbye pééíñe éévé pííhíjúcoónáa peebe ímamyémuma Jerotsaréevu. ⁵² Ájyúhjáa tsaatéké wállóobe íúmíwari dítye íñéhco tsátsii dítye cúwatéitsii. Ahdújucóhjáa pééme Tsamáaría íñújiri íjcyané jaaháñe néhcoróne. ⁵³ Áronáacáhjáa tétsii múnaa tsá ímíllétú dítye tétsii cúwane Jerotsaréevu dítye péénéllíihye. ⁵⁴ Áánéllíihyéhjáa Jacóóbomútsí Jóááma Jetsóoke néehíí:

—Ávyéjuúbej, éhnéhjáa Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi Eríáúvú cúújuwa táúmeídyú metsu metáúmeí Píívyéébeke díbye cúújuwa díityé hallúvú íjcaáyo cáámetu dítye íáíívyeki.

⁵⁵ Áánéllíihyéhjáa díityétsídívú ííténe neébe:

—¿Aca íveeki eene ámuhtsi múhdurá méíjtsámeíhi? ⁵⁶ Tsáháa Míamúnáájpídívú o ípívyééveebe o tsáátu míamúnáake o tútávajtsoki. Ópée o tsáa diityéké o pájtyetétsoki. Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu péeme tsícyoomíwuúvu.

Jetsóoke iúraavyéne ímílleróme

(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Aaméhjáa péhíjcyánáa tsaapi juuvávyú Jetsóoke néehíi:

—Ávyéjuubej, ó imíllé úúmave o péhíjcyané kiávú u péhullévújuco. ⁵⁸ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Muurá iyámé íjcyarómé óowamu íhyéjúnema téhejújí pañe icyúwaki. Áhdure wahpéjté ijcyá icyúwáítsíhjíma. Áánetu iñe Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe tsá tahjyáúbamáyé o íjcyatúne.

⁵⁹ Ehdúhjáa iñétsihdyu neebe tsáápiíkye:

—Muúbej, óókéréjuco duráávye.

Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, óví ihdyu mújyú llihíyó óhdivu dsíjívé botsíi uukéréjuco o úráávyeki.

⁶⁰ Áánéllihyéhjáa Jetsóo néé dííbyeke:

—Óvi ihdyu tsamééré ímiáíjító wáájacutúmé cúúújcatsí idsíjívécoóca. Áánetu ú úwááboó Píívyéébé avyéjutu íjcyané uwáábojúrjúco.

⁶¹ Áánetúhjáa idyé tsijpi néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, téhdure ó imíllé uukéréjuco o úraavyéne. Áánéllii tujkénú tahájkímuke ó pítyájcóteéhi.

⁶² Áánéllihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Muurá múúne caajáíhcyú túkévéjtssoobe tsá kiá íitetú caajáhó tsatújkeve pééiyóné ityútávajtsóiyónéllihye. Ehdú neéne tsúúca Píívyéébé avyéjújete íjcyarómé tsíñéhjiríyé íjcyame tsá dííbyé avyéjújete íjcyatúne. Ehdúhjáa diityéké Jetsóo úwaabóhi.

10

70-meváké uwáábovu Jetsóo wáalloóne

¹ Áané boonétúhjáa 70-meváké iújcúmeke wáalloobe míityétsícyutsáké pacóómivávú dííbyé ihde ditye iúwáábo míamúnáake.

² Áámekéhjáa neébe:

—Ímiáánéjuco ávyétá mityámé míamúnaa Píívyéébé avyéjújete ditye íjcyáíyóné uwááboju úwááboméíyóme. Árónáa téené wákimyéi múnaa uwáábojte áyáhreé. Áánéllii ihdyu múu táúmeí páné aabájaabéré íjcyaaabe Píívyéébeke dibye

mítyámeke uwáábojtéké ipícyo ditye iúwáábo míamúnáake dííbyé avyéjújete ditye íjcyáíñé uwááboju. ³ Áhdícyane íñe ámúhake ó wallóó oohímeye éllevu obééjájwuúmuke mewállóóiyódú muhdú ámúhake dáríívéímeye éllevu. ⁴ Aame tsá ámuha metsájtyéityú ámuhá cahpámyuu, ámuha dsíídsii, ámuhá túhápaajínee, éhdune. Áhdure tsá ámuha juuvávú tsaatémá tsííñéhjiri meíhjuváiityúne. Tsapéhduré méúlleco. ⁵ Aame ámuha tsájaavu meúújetécooca múu tééja múnáake néehíi: “A ámuha méíjcyaraj. Óví Píívyéébe ámúhake píaabó ímí ámuha méíjcyaki.” ⁶ Aane tééja múnaa ámúhake ímí wáátsúcúpéjtsóhajchíí Píívyéébe ímí píááboó diityéke. Áanetu ditye ámúhake cátúhtsópéjtsóhajchíí múu íhvejtsó diityéke iiná néétumére. ⁷ Áanetu ámúhake ímí wáátsúcúpéjtsómé jari múu íjcyáhi. Tsá múu tsííjyatuu, tsííjyatuu, péétúne. Aane óví diityéké ámuha mepíáábóne áhdó diityéré ámúhake ájcúne tájpi ámuha méijcyáhi. Muurá wákimyeí múnáajpi íwákimyeí áhdó ujcúhi. ⁸ Aane ámuha tsácoomívú meúújetécóómi múnaa ímí ámúhake iwáátsúcúne májchotsóné mémájchoco panévare ámúhake ditye ájcune. ⁹ Aame mébóhíitsoco técoomí múnáadítyú chéméméhjike. Áhdure méúúbálleco tsúúca Píívyéébe avyéjújete ditye íjcyáiyóne. ¹⁰ Áanetu tsácoomí múnaa ámúhake wáátsúcútúhajchíí múu ulléjjtónéj pñnévú íjcyáne néehíi: “Íñe ámuhá cóomi ííñú múuháj tuhááñeri íjcyane ámúhadívú muha mepíchóujcámeí ámuhá hallurí ímityúné íjcyané uubálle. ¹¹ Aame ihdyu óví muhdú ámuha méijcyáhi. Muurá Píívyéébe avyéjújete ámuha méijcyájúcóóiyáhi.” Ehdu méneeco diityéke. ¹² Aane ámúhake o néé ehdu ámúhake dáríívémeke muurá Píívyéébe ávyetá íhnáhó ícúbáhraá muhdú míamúnaa ícyahíjcyané íímíbájchócooca Tsodóóma múnáadi ícúbáhráíñé ehniíñevu.

*Lléébópityúne míamúnaa
(Mt 11.20-24)*

¹³ ¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñé Coratsíii, Betsáidaa, íjcyácoomícyu múnáake! Muurá íñe méénuráityúronéhjí o méénuhíjcyáné Tííroó, Tsidóoo, íjcyácoomícyuvu o méénuca tsúúca ímítyú íhvéjtsóne ímíánejcúvuréjuco ditye íbúwáávéiyóne. Áanemáa muurá íatérééjahjívú íujcámeíñe ballíjyuri ávúhcúiyómé teene íhvéjtsóné uubálle. ¹⁴ Áánellii muurá ditye ícúbáhrámeíñé ehniíñevu ícúbáhrámeíimye diitye Coratsíii, Betsáidaa, íjcyácoomícyu múnaa muhdú míamúnaa ícyahíjcyané Píívyéébe nihñéétsihvuré ímíbájchócooca. ¹⁵ Ahdu muurá téhdure Capenaáo múnáake pajtyeíñe

múhdumé 'mityámityá' tsiñáávehíjcyámeke. ¿Jtsúcunúméubá iíhtsútúúvéiyóne? Áánerá íllure wágóóóveímye.

¹⁶ Ahdícyané múhdumé ámúhake lléébone muurá ookéjuco lléébone. Áánetu ámúhake lléébotúmé téhdure oke tsá lléébotúne. Aane oke illéébotúneri téhdure okée wállóóbeke tsá ditye lléébotúne. Ehdúhjáa Jetsóó diityéké túkëvejtsóhi.

70-meva iúwáábójétsihdyu óómiñe

¹⁷ Aanéhjáa diitye 70-meváké dibye uwáábovu wállóome mityane imíjyúú iúwáábójétsihdyu iwájtsíneri. Aaméhjáa dííbyeke nééhií:

—Ávyéjuúbej, muurá naavémú múhake lléébohíjcyá tsaaté pañe íjcyámeke dimyémeri muha mejchívyétsócoóca.

¹⁸ Áánéllihéyhjáa neebe diityéke:

—Éée, tehdújuco teene tsúuca pañéteujpi Naavéné íjcyároobe táhjatsámeíñéllihye. Muurá ó ájtyumí éhne múúne chíjchi rórihcyódú dibye íévéhóówatu áákityéne. ¹⁹ Muurá ámúhá pañévú ó picyóó tatsíjpa tamyémeri ámuha diibye mémunáajpi Naavéneke metáhjaki. Áánéllii tsá iiná ámúhake tútávájtsóityúne. Téhdure ííñimyémmuma óóvimu íjcyarómé tsá ámúhake tútávájtsóityúne. ²⁰ Árónáa ihdyu mémityájkímyeídí téeneri eene naavémú ámúhake ávyéjuúlléneri. Múu imityájkímyeíiyódú íivane Píivyéébekéré mityajtsó tsúuca ámúhá mémeháñé dííbyé waajácúháámitu cáátúvánéllihye. Ehdúhjáa diityéké neébe.

Jetsóó Cáánikye dúúruváne
(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Aanéhjáa Cááni Píivyéébé Apííchó Jetsóoke imíjyuuvu ájcuube dííbyeke dúúruvaabe nééhií:

—Ayúju Táácááni Píivyéébeéj, níjkyejii, ííñujii, íjcyáné aabájaabe u íjcyáabej, uke téhdújtsóobéré ó duurúvá ímiáájú ídáátsojtédívú u bóhówátsohíjcyáné hallúvu. Áánetu tehdújuco tsá waajácu múnaa íjcyane ítsúcunúmeíhíjcyámedívú u bóhówájtsotú teéne. Ahdícyané ihdyu, Lli, óví ehdu teene muhdú u tújkevéléllédu.

²² Ehdúhjáa Cáánikye idyúúruvátsihdyu neébe:

—Muurá ihdyu Llihíyó oke picyóó tajtyéeveri míamúnáake iwáájácútso muhdú diityédityú íjtsámeíñe. Tsá muurá múhá wáájácútú dííbyé Hajchi o íjcyáábé íjtsaméi. Apáábyéré diibye Llihíyó waajácú muhdú o íjcyane. Áhdure idyé apáábyéré ó waajácú muhdú dibye íjcyane. Áhdure teene tsaatédívú o bóhówájtsóméré waajácúhi.

23 Ehdúhjáa iñétsihdyu ímamyémuke ííténe neébe:

—Maímijyu ihdyu ámuha meíjcyane o méénuhíjcyané ámuha maájtyumíme. 24 Muuráhjáa éíjyuúvú Píívyéébe ihjyú uubálle múnáama íhtsutúme avyéjute oke ítsohíjcyará íñe ícyooca muhdú o méénuhíjcyané ámuha maájtyumídú íájtyúmíroki. Áhduréhjáa imíllerómé o íhjuváne illéébone. Áronáacáa tsáhái téijyu o bóhówáávetúne. Ehdúhjáa Jetsóo néé ímamyémuke.

Tsamáariá múnáajpi píáábóné uwááboju

25 Tsáijyúhjáa tsaapi taúhbájú uwááboobe dííbyeke imújtátsóro neéhií:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú ó íjcyáiyá múijyú o dsíjívéjúcóóítyúne bóhí o újcuki?

26 Áánéllihyéhjáa neébe:

—¿Muhdúta nééne taúhbajuj?

27 Áánéllihyéhjáa neébe:

—Muurá nééneé: “Múu wajyú Dípiivyéébe Díavyéjuube íjcyáábeke ávyeta díííbúutúré páneere muhdú u íjcyáneri díjtsaméiyi. Áhdure múu pamévakeré wajyú muhdú u wájyúmeídyu.”

28 Ehdúhjáa díbye néénéllii Jetsóo néé dííbyeke:

—Ééé, tehdujuco. Ahdícyane óvíi tehdu ú íjcyá múijyú u dsíjívéjúcóóítyúne bóhí o újcuki.

29 Áánéllihyéhjáa ityáhjátsámeítyu tsiíñe neebe dííbyeke:

—¿Aanéhaca caatyéké ó wájyúiyáhi?

30 Áánéllihyéhjáa idyé Jetsóo néé dííbyeke:

—Tsaapíi Jerotsaréetu Jericóovu péébeke naní múnáa imyéénúne dííbye éhnénéhjí dojtú píruné íwajyámúúnemájucó. Áánemáa péjucóomé díbye tétsíyé dsíjiveri íjcyánáacáa.

31 Áánáacáa llúúváabe tééjuri péébe úújeté dííbyedívu. Áróóbedíi íícúvétuube pajtyéíñúhi. 32 Áhdurée duurúvájá pañe wákímyeíhíjcyabe péébe dííbyeke ájtyúmíroobe pajtyé tsapéhduré dííbyedi íícúvétuúbe.

33 Áánétúu Tsamáariá múnáajpi péébe dííbyeke íájtyúmííbedi mítyane ídáátsovéhi.

34 Aabée ihdyu dííbyeke dítye túúvátsonéhjí ityáábóne bíjínúhi. Áábekée ííjjudi tsajtyéébe tsaaté javu tépejco ityéhmeki. 35 Ááné tsítsíívevúu tééja múnáájpikye íáhdóne neébe: Áánúke téhmeco. Aane néhi tsiíñe tsíeméné dííbyema u áhdóhajchíi o óómídyu uke ó óómíchoóhi. Ehdúu méénuube Tsamáariá múnáajpi.

36 ¿Aanéé caabyé díityédítyú tsíjpiye íjcyároobe naní múnáa ícúbáhraíñúúbeke wajyúhi?

37 Áánéllihyéhjáa neebe Jetsóoke:

—Íhya eenée dííbyedi ídáátsóvéne píááboóbe.

Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Tehdújuco. Ahdícyane óví tehdu ú meenúhi.

Máátámúpíke Jetsóó ááhivéne

³⁸ Áané boonétúhjáa idyé Jetsóó ímamyémuma péébe úújeté tsácoomíwuúvu. Átsihyíhjáa íjcyalle Mááta tsaímíyé diityéké ihjyávu waatsúcúpejtsóhi. ³⁹ Áijyúhjáa díllé naalle Maaría Jetsóó lliñévu ácuuvé díbye úwaabóné illéébúcunúki. ⁴⁰ Áánáacáhjáa diille Mááta tsíñehji imyéénúneri íjcyalle Jetsóoke néehíi:

—Ávyéjuúbej, ¿íveekí aalle táñaalle íñe o méénúnéhjitu tsá oke píáábotúne? Díñe bo okéi dille ipíáábokij.

⁴¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé díilleke:

—¿Aca íveekí eene tsíñehji u méénúneriyé ú ijaycunú táuwaábori ícúvétulle? ⁴² Muurá ihdyu tehdujuco Maaría méénune tsá múha díilledívu cátúhtsóityuróne. Ehdúhjáa Jetsóó néé Máátákeé.

11

Píívyéébema meihjyuvané Jetsóó úwaabóne

(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Aabéhjáa tsáijyu Píívyéébema íhgyúvānetu níjkévānāa tsaapi ímamyémudítýú néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána múúhakyé duwáábó muhdú múúne Píívyéébema meihjyuvané éhnehjáa Jóáa ímamyémuke úwaabódu.

² Áánélliihyéhjáa neébe:

—Íllu múu íhgyúváhi:

Múúháj Caáni níjkyéjiri u íjcyáabej, uke muha máávyéjujtsó dúúrúvamére. Aabe ihdyu díavyéjuvu múúhakyé dúúcúne u ímillédú múúhakyé túkevjtso íñújiri muha meíjcyámeke muhdú níjkyéjiri u méénuhíjcyádu.

³ Aabe óví múúhakyé majchóvu ú ácu híjcyá páijyuvaré téene tájpi muha meíjcyaki. ⁴ Áhdure muha ímityúné meméénuhíjcyané múúhadi dídáátsóvéne dábjíívé múúhakyé ímityúné méénuhíjcyámedi muha meídáátsóvéne teene maábájíívéhijcyádu. Áhdure múúhakyé íhvéjtsótuubéré píáábohíjcyá mávaríjchojúúnevu muha metáhjátsámeityuki.

⁵⁻⁶ Ehdúhjáa diityéké íñétsihdyu tsiíñe neébe:

—Muurá tsaapi ámuha menáhbévahíjcyaaabe tsáijyu pécójpíne ámúhadítýú tsáápiikye neetéiyáhi: “Muúbej, cána okéi óvi daacu ámuha májchotu táñahbévaabe tahjyávu wájtsííbeke

o májchótsoki. Ávyeta tsá íínéúbamá o íjcyatúne.” ⁷ Ehdu dibye néénéllí ícyuwájá pañétú nééíyoobe dííbyeke: “Tsáhájuco o píívyetétú uke o ájcune. Tsúúca muha mécuwáhi. Tsúúcajáne llééhowa wátájcámeíhi.” ⁸ Ehdu muurá ámúhadítýú tsaapi íñahbéváábeke íñééróne ájcúiyá dibye táúmeíñevu éhniíñevúré dibye ipátsárijcyótuki. ⁹ Ahdícýane ihdyu múu táúmeí Píívyéébeke téene tájpi ámuha meíjcyane ámúhakyé dibye iájcuki. Métsúúraméí ímí ámuha meíjcyáíyóneri ámúhakyé dibye ipiááboki. Áhdure métáuméí ámúhakyé dibye ityúkévéjtsoki. ¹⁰ Muurá téene tájpi íjcyane táúmeímyeke ájcuúbe. Ímí íjcyáíyóneri tsúúrameímyeke piááboobe. Dííbyeke túkevéjtsujo táúmeímyeke túkevéjtsóobe.

¹¹ ¿Aca íjcyámé tsaate ámúhadítýú íjtsiiméné majcho táúmeícyooca nééwayúvúré ájcúiyóme? ¿A amóóbeke tetsi táúmeíñáa ájcúiyómé ííñimyédivúre? ¹² Áhdure ¿aca ííhyúu táúmeítsike ájcúiyómé óóvihódívúre? ¹³ Muurá ámuha míamúnaa ímityúmé meíjcyarómé méimíllé ámúháj tsíimeke ímiáánevére maájcune. Aanéjii awáá muurá ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe Ípííhó picyóó dííbyeke teene táúmeímyé pañévu. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó ímamyémuke.

Jetsóoke Naavéné piabóné tsaate nééneé
(Mt 12.22-30; Mc 3.20-27)

¹⁴ Íjcyaabéhjáa tsaapi naavéné ípañe íjcyaaabe íhjuvátuúbe. Aanéhjáa naavéneke dííbyé pañétú Jetsóó wáágóóné boone tsúúca íhjuváabe. Ááneríhjaa míamúnaa ullévenúhi. ¹⁵ Áronáacáhjaa Jetsóodítýú tsaate néehíi:

—Aadi muurá naavémuke waagóohíjcyá tsaate pañétú diitye naavémú avyéjuube Betsebóó piáábóneríye.

¹⁶ Áhduréhjaa tsijtye dííbyeke íllure mávárijchómé nehíjcyá dibye méénuráítyuróné íévéhoowávú imyéénuki. ¹⁷ Áronáacáhjaa diityé íjtsaméí iwáájácúne neébe:

—Muurá tsané avyéjujte tsajíjtóré íjtsámeítyúmé ímityúné idyáriívéjcatsíñe ílluréjuco íhvejtsóné íavyéju. Áhdure muurá tsája múnaa ímityú idyáriívéjcatsíñe ílluréjuco wáchájánújcatsíñe. ¹⁸ Ahdu íivane muurá Naavéné íhyájkímukéré iwáágóoca íllure íavyéjú újovéjtsóiyáhi. Ehdu íñe ámúhakyé o néé naavémú avyéjuubéva Betsebóó oke piáábóneríyé diityéké o wáágóohíjcyané ámuha óhdityu menéénellíhye. ¹⁹ Áánetúhaca ¿múúbé piááborí ámúhá mamyé mú waagóohíjcyá diitye naavémuke? Áyu cána oke menej. Tsá muurá ámuha menééítyuró Betsebóó piáábori ditye

wáágóohíjcyáne. Íllure ámuha mémujtá ehdu meíhjuváneeri.
 20 Muurá ihdyu Píívyéébe oke píáábóneri ó waagóohíjcyá
 naavémuke tsaaté pañétú téenetu ámuha méwáájácu tsúúca
 dííbyé avyéjú íññújiri ámúhama íjcyájúcooróne.

21 Muurá íhtsútúúbé jatu tsá ñná múha tsájtyéítyuróne.

22 Áronáa dííbyé ehniíñevu íjcyaaabe dííbyedítúyú dójtúiyá
 páneere dííbyé méénujcátsiháñe. Ááne dííbyé tsíeméné ímillédú
 méénúíyoobe.

23 Ehdu nééne muurá oke ipíaabóné ímilletúmé táwákimyéí
 íllure ímillé óhdivu ityútávajtsóne. Aame tahñéjté íjcyáíyómeke
 íllure óhdityu mútátsohíjcyáhi.

Ípyéé íjchívyémé pañévú tsiíñe naavéné óómiñe
 (Mt 12.43-45)

24 Átsihdyúhjáa idyé tsiíñe Jetsóó nééhií: Muurá múúne
 naavéné míamúnáájpi pañétú íjchívyeebe pehíjcyá íjcyáítsí
 néhcoobére. Aabe íjcyáíyotsí íájtyúmítúnéllíi íllu íjtsámeíhi:
 “Tsiíñe ó óómií bīwáábé pañévúré ópée o íjchívyéébé pañévu.”

25 Ahdújuco muurá óómiibye ájtyumíváné diibye ípyéé
 íjchívyéébeke imíwu peevéébé éhne múu jaa líjyahdu néébeke.

26 Áánéllíi múúne nahbévaabe tsijtye 7-meváké éhniíñevu
 ímityúmeke diityémá tsiíñe iúcaáve dííbyé pañévu. Áabeke
 muurá íhdée ícúbáhráné ehniíñevu ícúbáhraábe.

Íñerí meímíjyuuvéne

27 Ehdúhjáa Jetsóó néénáa tsáápille míamúnááj píñétú
 kéévánécoba nééhií:

—¡Maímijyu ihdyu diille ukée itsíímáváábeke píívyétsolle
 íjcyanej!

28 Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Ééé, tehdújuco. Áhdure ¡maímijyu Píívyéébé uwááboju
 cáhcujtsómé íjcyanej!

Míamúnaa Jetsóoke néé díbye méénuráítyuróné imyéénuki.
 (Mt 12.38-42; Mc 8.12)

29 Téijyúhjáa mítyane míamúnaa píhcyaaavé Jetsóodívu.
 Áámekéhjáa úwááboobe nééhií:

—Ámuha muurá ícyooca íjcyáné míamúnaa ímityúme. Aame
 ¿íveekí ámuha méimíllé méénuráítyuróné o méénune ámuha
 oke mecáhcújtsómejíivari? Óví ihdyu Píívyéébé ihjyú uubálla
 múnáájpi Jonáake pájtyedu nééne oke pájtyénetu ámuha
 méwaaájácu diibyejuco míamúnáake o pájtyetétsoobe o íjcyane.
 30 Muuráhjáa dííbye muhdú tene pájtyénetu Níínibé múnna
 waajácu ímiáánéjuco Píívyéébe dííbyeke wáalloóne. Ahdu

muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébeke tene pájtyénetu míamúnaa waajácuú dityée ímíjpyeténe ipájtyeté Píívyéébe oke wáalloone. ³¹ Aane muurá Píívyéébe míamúnaa muhdú icyahíjcyané ímíbájchócooca tsáápille tsííñé iiñúji múnáalle ámúhadívú néétsoó ámuha mecáhcútsohíjcyátunévu. Muuráhjáa tsíhyullétú tsaalle Tsaromóó uwáábó illééboki. Aallée muurá ímí cáhcujtsóhi. Áánáa ¿íveekí dííbyeúvú ehniíñevu o íjcyaaabe o úwaabóné tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne? ³² Téhdure muurá Níinibé múnáaúvú ámúhadívú néétsoóhi. Muuráhjáa Jonáa díityéké úwaabóné icyáhcujtsóne ímíjpyetéme. Áánáa ¿íveekí dííbyeúvú ehniíñevu o íjcyaaabe o úwaabóné tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne?

Méhálluúúcu peetédu nééneé

(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ Tsá muurá peete tsíeménevu maávohjácóityuróne. Muurá ihdyu cáámevu íboohówátsihvu mépicyóó tene íájchúcunúki. ³⁴ Ahdu muurá ámúhá hálluúúné peetédu nééneri ímiáánéré ámuha meííteneri metsúúrámeíhahjchíí tééneturé ámuha mébóhówaúcúnuúhi. Áánetu ímityúnéré ámuha meííteneri metsúúrámeíhahjchíí téhdure tééneturé ámuha mébóhówaúcúnuúhi. ³⁵ Áánéllii téíibúwá méíjcyaco ímiáájú ámuha tsúúca mewáájacúné múhdurá meúraávyétuki. ³⁶ Muurá ténejcu wáájacúme ímityúné méénújúcootúme ííne ímíjyaúrójucó íjcyane éhne múúne peete ájchúcunúnej tééveri meíjcyadu.

Paritséómuma taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpívetsóne

(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40; Rc 20.45-47)

³⁷ Ehdúhjáa Jetsóó uwáábóné boone paritséómuube dííbyeke tsajtyé ihjyávú imájchótsoki. ³⁸ Aabéhjáa íhyójsi níjtyámeítyuube májchóneri díibye paritséómuube ullévenúhi. ³⁹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Ámuha muurá ámúhaj pí hállúre méímíbáchómeíhijcyáhi. Árónáa ámúhá íjtsaméí ímityúne. ⁴⁰ ¡Tsá muurá ámuha mewáájacúmeítyúne! ¿Aca tsá ámuha mewáájacutú téhdure méíjtsaméí metéhmémeíyóné méjpi menítyámeíhijcyádúre? Muuráhjáa ímiáámé meíjcyá Píívyéébe meke ípívyejtsóhi. ⁴¹ Áánéllii múu íjpií, íjtsaméii, íjcyane tehme ímí íjcyaki.

⁴² ¡Máidáátsoju ámuha paritséómuke tene pájtyeíñej! Muurá tehjújúcooro Píívyéébeke ámuha meíícúvehíjcyané ámuha bájtsoháñeri. Árónáa ¿íveekí tsá ámuha meíjtsámeítyú dííbyeke mewájyúíyóneri? Áhdure ¿íveekí tsá ámuha míamúnáama

ímíñeúvú meíjcyatúne? Tsá muurá tsáneeríyé dííbyeke meúraávyéne tsiíñe meíhvéjtsóityuróne.

⁴³ ¡Ahdícyane máídáátsoju ámúhakyé tene pájtyeíñej! Muurá ámuha méimíllé pihcyáávejááné pañe íboohówátsihjíríyé meíjcyane. Áhdure ámuha méimíllé míamúnaa ámúhakyé ávyejúúlléne.

⁴⁴ ¡Áámeke ámúhakyé taúhbájú uwáábojtémá máídáátsoju tene pájtyeíñej! Muurá ímityúmé ámuha meíjcyárómeke míamúnaa ítehíjcyá pánehjídú ímiáámeúvúdú éhne múúne níjkyéné pañe nehníwu néerone pánehjídú hallu imíwu meíítedu.

⁴⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néenélii taúhbájú uwáábojtédityú tsaapi néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, ehdu aatyéké u néeneri múúhadívú ú wáájatsóhi.

⁴⁶ Áánéliihyéhjáa neébe:

—¡Téhdure ámúhakyé idátsó pajtyeíñe! Muurá ámuha íllure métúhútsohíjcyá míamúnáake ámúhá íjtsaméityúré ámuha meújcúné uwáábori. Muurá ámuha meíjcyarómé tsá tehdu meíjcyatú eene ámuha meúwáábohíjcyádu.

⁴⁷ ¡Ahdícyane máídáátsoju ámúhakyé tene pájtyeíñej! ¿íveekí ámuha éjyuuúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáake ámúhá íhdé múnáaúvú dsíjívétsohíjcyámé níjkyénetu diityéúvu náávé ménícyohíjcyáhi? ⁴⁸ Ehdu ámuha meméénúnetu muurá méwaaajácú ámúhá íhdé múnáaúvú ícyahíjcyajíjtóré ámuha meúraavyéne.

⁴⁹ Muurá Píívyéébe néehíí: “Ó pícyoó o tükévéjtsóneri íhdétújuco iwáájacúné úúbálléímyeke. Téhdure ó pícyoó uwáábojtéke. Áamedityú muurá tsaatédí ícúbáhraímye. Tsíjtyeke dsíjívétsoímye.” Ehdúu Píívyéébe néehíí. ⁵⁰ Aane muurá téhdure ícyooca íjcyáné míamúnáake dómájcoó ííñují ípívyéévétsihdyu ícyoocávú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáake tsaate dsíjívétsohíjcyáné díbye diityémá ímíbájchoíñe.

⁵¹ Muuráhjáa Abéeke íñahbéré dsíjívétsóné boone tsíjtyeke ámúhá íhdé múnáaúvú dsíjívetsóhi. Muuráhjáa Tsacaríaake dsíjívetsómé duurúvájama Píívyéébé ícúvé cóvátsóméíhíjcyáné wáíjí ráhoúcunútsihvu. Aane ámúhakyé o néé íñe ícyooca íjcyáné míamúnáake téhdure tééné ímíbájchó dómájcoíñe.

⁵² ¡Ahdícyane máídáátsoju ámúhakyé tene pájtyeíñej! Muurá ímiáájú míamúnaa wáájacúiyóné ¿íveekí ámuha métúhútsohíjcyá tsíhdyuréjuco meúwáábóneri? Ditye tene

icyáhjújtsóne úráávyéiyóné ámuha métúhútsohíjcyáhi. Aane muurá ámuha meijcyarómé tsá ímíñeúvú teene meúraávyetúne.

53-54 Ehdúhjáa Jetsóó íhjuváné taúhbájú uwaábojtémá paritséómuke tsaríwu pajtyéhi. Aaméhjáa dííbyeke panévalu dilló tsane díbye múhdurá áñújcúhájchíí dííbyedítýú ímityúné íhjuvároki.

12

Ímamyémuke Jetsóó téibúwajtsóne

1 Téijyúhjáa ávyetá mityáné míamúnaa píhcyaaavémé wájóócjatsíñáa Jetsóó néé ímamyémuke:

—Téibúwá méijcyaco aatye paritséómú bañú múnaa ímiáameúvúdú íjcyámeke. ² Muurá téévéneúvú méénúmeiyóné tsá tétsihvúré níjkéváityúne. Muurá pámeere íiná méénuhíjcyáné bóhówááveéhi. ³ Múha wáájácútúnáa ámuha míjcohó pañévú meíhjuvaróné waajácúmeíhi.

Píívyéébedi múu íllityéhi

(Mt 10.26-31)

⁴ Ámuúha táñahbému, tsá múu íllityétú míamúnáadi apáañéré méjpi dsíjívétsóiyómedi. ⁵ Áanetu ihdyu múu íllityé Píívyéébedi múijyú ámuha meíjchívyéityuwa cúújúwá pañévú ámúhake wáágóóiyóóbedi.

⁶ Muurá 5-meva coomímú míjíhwuúcúré áhdómeiyómeke téhmeébe. ⁷ Aabe muurá téhdure waajácú ámúhá níwájúíne múhdújivá íjcyane. Áanéllíi tsá múu íínerí íllityétúne. Muurá díitye coomímú ehníñevu ámuha méwajyúmeíhi.

Jetsóoke meúraavyéné metóónúityuróne

(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébeke iúraavyéné toónútúmeke ó bóhówájtsóo níjkyéji múnáadívu. ⁹ Áanetu íllure toónuhíjcyámeke tsá o bóhówájtsóityúne.

¹⁰ Muurá íñe Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébedítýú ímityúné íhjuváromedi Píívyéébe ídáátsóvéne teene ábájúvéhi. Áanetu ihdyu dííbye Apííchotu ímityúné íhjuvámédi tsá díbye múijyú ídáátsóvéityúne.

¹¹ Ehdúhjáa íñétsihdyu neébe:

—Tsaate ámúhake píhcyáávejáané tehmejtéma ámúhá ííñújí avyéjuté éllevu tsájtyécooca tsá múu íjyácunútú muhdú íhjuváiñeri. ¹² Muurá ihdyu Píívyéébe Apííchóré ámúhake tükévajtsoo ámuha meíhjuvaki. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Tsá múu íjyáacunútu mítyane iéhnéváiyóneri

13 Téjyúhjáa tsaapi míamúnááj pínévú nées dííbyeke:

—Ávyéjuubej, táñáhbeke diñe dibye oke idyówajcáro múhtsi wáábyuta múhtsij caani pícyohíjcyánetu.

14 Áronáacáhjáa Jetsóó nées dííbyeke:

—¿Aca múha oke picyóó téeméné ímibájchoobe o íjcyaaabe ámúhtsikye o dówajcároki?

15 Tsá múu mítyane iéhnéváiyóneri úmúúpívyetúne. Tsá muurá mítyane meéhnéváne tájpi tsaímíyé mejjcyáityuróne.

16 Ehdúhjáa dííbyeke iñéené boonétú pámeekéré iúwaabóné úúbáleebe ehnéva múnáájpídityu. Íllúhjáa neébe:

—Íjcyaabée tsaapi ehnéva múnáajpi. 17 Áábe bájtsoháñée mítyane néesvántu íllu íjtsámeííbye: “¿Aca kiávú íñe ó aahívétsoó tabájtso áyánejjívari?” 18 Áronemáa neébe: “Óubá éhne teene ááhívétsámehíjcyaja o wácávyáhóne éhnííñevu mítyájácoba o áméjtsójá pañévú ó pícyoóhi. 19 Ááne íllu ó íjtsáméííhi: Ícyooca ihdyu tsá íñá óhdityu píhtotúne. Áánéllii pevétaréjuco íbúwajíí o íjcyaiñé óhdityu o májchoíñé, o ádoíñé, píhtójúcóótúnéllííhye.”

20 Ehdúu dibye ítsámehíjcyárónáa Píívyéébe nées dííbyeke: “Tsá mía u wáájácúmeítyúne. Muurá ípyejco tsúúca ú dsíjiveéhi. ¿Ácooca eene u éhnévahíjcyánécoba muhdúíhyaja?”

21 Ehdú muurá pajtyéíñe íhdyunéré éhnévahíjcyámema. Aame Píívyéébedívú ídátsohree.

Ihñéjteke Píívyéébe téhmene
(Mt 6.25-34)

22 Ehdúhjáa díityéké iñétsihdyu Jetsóó nées ímamyémuke:

—Tsá múu apááñeríyé íjtsámeítyú íñe tájpi íjcyáneri. 23 Tsá apááñéré majchoo, wájyamuu, íjcyáne tájpi mejjcyatúne.

24 Cáhawáá méjtsúcunu muhdú wahpéjté íjcyane. Tsá muurá ditye múijyú wákímyeítyú tééne tájpi íjcyaki. Pane tsá ditye imájchó pícyootúne. Árome íjcyá Píívyéébe tájpi. Aanéjii muurá díityé ehnííñevu ámuha míamúnaa méwajyúmeíhi. Áámeke tsá ámúhake dibye íñetú píhtótsóityúne. 25 ¿Aca íjcyaaabe tsaapi ámúhadítyú éhnííñevu icyáámenúné ímíleebe iíye cáámenútsáméííyoóbe? Tsáhaá. 26 Muurá tsane túhúúturóné tsá ámuha meméénúityuróne. Aanéjii tsá múu íjtsáméítyú tsane imyéénúiyóné ámuháyé mepíívyetéíyónejíívari.

27 Téhdure cáhawáá méjtsúcunu wajcóháñé múhdutú iíye tsaímíyé píívyehíjcyáné pevétaré íjcyaróne. Muuráhjáa ávyéjuube Tsaromóóvú tsijtye ávyéjúté ehnííñevu íjcyaróóbé avyéjú wajyámu ímí tsá úújetétú teene wajcóháñe ímivu.

28 Ehdu muurá Píívyéébe tsaímíyé téhmehíjcyá wajcóháñé wahájchotaré íímí Íjcyane íllúhwuúré tsúúca chémene. Aabéjii awáá muurá ámúhakye éhniíñevu tsaímíyé téhmehíjcyáhi. Ehdu teéne, ámuúha cáhcujtsópítyúné míamúnaaj. 29 Ehdu nééne tsá múu áábímíyeyú tééne tájpi ámuha meíjcyane tsáijyu ámúhadítú píhtórónáaaca. 30 Muurá ihdyu Píívyéébeke cáhcújtsotúmé áábímíyeyí ipíhtócoóca. Áronáa muurá ámúháj Caani Píívyéébe waajácú iná ámúhadítú píhtone. 31 Áánéllii múu ámuha mepíhtóróneri íícúvetúmé tsúúrameí múhdutú tsaímíyé Píívyéébeke iúráávyéne dííbyé avyéjuvu iúcaávéiyóneri. Áijyu ihdyu tsá ámúhakye díbye íinetú píhtótsóityúne.

*Ímí níjkyéjiri meíjcyane Jetsóó úwaabóne
(Mt 6.19-21)*

32 Muurá ámuha tahñéjté ídátsó éhne múúne obééjámú áyáméwu Íjcyadu. Árome tsá múu íínerí áábímíyeyúne. Muurá ámúháj Caani Píívyéébe imíllé ámúhakye iújcune íavyéjuvu. 33 Áánéllii múu ámúhá tsíeméné íñhájihénúne píaabó ídáátsóméhjike. Muurá íñe ííñújiri múhajchotá Íjcyáityúné ámuha meéhnéváne tsaímíyé meícyahíjcyádú nééne íjcyá níjkyéjiri múijyú muhdú Íjcyáityúmé ámuha meíjcyáiñe. Téhulle muurá meíjcyane tsá tútáváávéityúne. Muurá ííñújiri naní múnaa ámúhakye tútávátsohíjcyádú nééne tsáhájucu téhulle Íjcyáityúne. 34 Muurá kénejcú éhniíñevu ímí ámúhakye pájtyénéjcuríyéjuco ámuha meíjíiveíñe.

Jetsóó tsááiñe metéhmene

35 Ahdícyane ímíñeúvú meíjcyátsíívyéne oke météhmeco éhne múúne ávyéjuube tsaatétsí táábávájcatsíñé wañéhjiri Íjcyáábeke íúnú múnaa téhmehíjcyádu. 36 Muurá múúne téhmehíjcyámé díbye llééhówatu díllóvácooca íícúí ipááyúcuki. 37 Ehdu muurá íavyéjúube íjtsóré Íjcyámedívú díbye wájtsime ííne imíjyaú íjcyá dííbyema. Muurá iwájtsidu tsaímíyé díityéké imájchótsómema nahbévájcatsíbye. 38 Maímijyu ihdyu dítye Íjcyane tsáijyu múu pécójpiñéuba mityá cóójiháñé pañévú tsáároobe tsaímíyé dííbyeke téhmehíjcyámeke díbye ájtyumíváme. 39 Muurá tsája múnáajpi múijyú naní múnáajpi tsááiñe iwáájácuca cúwátuube ihjya téhméjá pañévú tsá díbye úcaávéityuró íñániki. 40 Ahdícyane meíjcyátsíívyéne méítsohíjcyaco o tsááiñe. Muurá ámuha meíjtsámeityúnáa Míamúnáájpídívú o ípívyéévebe tsiíñe ó tsaáhi.

*Tsaatétsi wákímyeíñetu íjcyáné uwááboju
(Mt 24.45-51)*

41 Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii Pééodoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿a múúhakyéré ú úwáábohíjcyaj, mityá pámeekérej?

42 Áronáacáhjáa tsiíñe neébe:

—Muurá tsaapi tsaímíyé íavyéjúúbema wákímyeííbyeke pícyoobe íhyájkímú tehmeébedívu. Aabe muurá diityéké ímí íícuvé ííne tájpi ditye íjcyáíñéhjitu. 43 Ahdícyane maímijyu díbye íjcyane íwákímyeíyi íjcyáábeke íavyéjuube ájtyumívaábe. 44 Muurá ímíáané ámúhakyé o néé ímíáábé íjcyáábeke íavyéjuube íhñévú téhmetsóne. 45 Áánetu íjcyaa tsaapi ímítyuube íavyéjuube 'íicúí oómítyúné' íñéene íwákímyeí íbúwá íjcyátuúbe. Ehdú néébe muurá íllure íhyájkímuke ímyéénúne ímíllédú wañéhjineríyé pehíjcyá líyícyáveebére. 46 Aabe muurá ehdu ícyahíjcyánaa íavyéjuube oómíbye tuvááová dííbyeke díbye íjtsótúnáaaca. Áábeke ílluréjuco díbye ícúbahráné tsaate íwákímyeí múnáa ímítyúmeke ímyéénudu.

47 Ehdú muurá íavyéjuube íúnú múnáake ícúbahrá díbye ímíllédú dííbyé wákímyeí ímyéénúiyóné wáájácurómé tehdu méénútúhájhíjyu. 48 Áánetu íwáájácútúné halluríyé ímityúné méénúmeke íhstútaré ícúbáhraábe. Muurá mepíáábómedi méijyáacunú ímí ditye íjcyáíyóneri. Áhdure tsíeménevu meníwáávémedi méijyáacunú ímí ditye téhméíyóneri.

*Jetsóó hallútú míamúnaa tsarílléjcatsíñe
(Mt 10.34-36)*

49 Muuráhjáa ííñujívú o tsáa táhallútú míamúnaa ítsarílléjcatsíki. Aane íhdyu múhdutúiyó téené pañéjuco meé. 50 Muurá o ícúbáhrámeíñe níjcautu ó dsíjiveéhi. Aane ávyeta múhduúvúra ó íjtsúcunúhi. 51 ¿Aca ámuha méíjtsúcunú tsaímíyé míamúnaa íjcyá o tsááne ííñujívú? Muuráhjáa íhdyu o tsáa míamúnaa tsajjítóré íjtsámeítyúmé táhallútú ítsarílléjcatsíki. 52 Aane muurá ícyoocátú tsané múnáa íjcyarómé tsarílléjcatsíí táhallútu. Muurá tsaatédítýú ímunáajte oke cáhcújtsóhájhíí tsaatétsi cáhcújtsótumútsi tsarílleé diityéke. Áánetu diityétsiyé cáhcújtsóhájhíí ímunáajte tsarílleé diityétsikyé. 53 Muurá cááni tsarílleé íllíkye oke díbye cáhcújtsóné hallútu. Áhdure ílli tsarílleé cááníkyeé. Áhdure ídsi tsarílleé tsííjjuke. Áhdure tsáápille íaajaké tsarílleéhi. Ehdú muurá panéjcuávú míamúnaa tsarílléjcatsíí táhallútu.

Íná pájtyeíñé úúbállenéhji
(Mt 16.1-4; Mc 8.11-13)

⁵⁴ Téhdurehjáa tsiíñe Jetsóó néé diityéke:

—Muurá ámuha nuhba áabatéhíjcyánéjcutu ojtso bóhówáávécoca menéé maálléíñe. Ahdújuco tene állene.

⁵⁵ Áhdure tsiíñejcutú kíjyeba tsáácooca ámuha menéé píjcyaba íjcyaiñe. Ahdújuco tene íjcyane. ⁵⁶ Ehdu muurá ímiáámeúvúdú ámuha méwaajácú muhdú néijyu muhdíívané cóóji íjcyaiñe. Árome ¿íveekí tsá ámuha mewáájacutú okée iwálloone Píivyéébe páhduvaré nénehji imyéénúneri ámúhakyé úúballéjúcohíjcyaróne?

Meke múnáájtsórómeke mewájjyune
(Mt 5.25-26)

⁵⁷ ¿íveekí tsá ámuha meíjtsámeityú ímiáámé ámuha meíjcyáíyóneri? ⁵⁸ Tsaate múu ámúhadityú ímityunéhjí ditye ímbájchóhullévú tsíjtyeke tsájtyéhajchíí ímíñeúvú cánáájánújcatsí téhullévúí iúújetétúné ihde ávyéjutedívú ámuha mecúvéhoojánútsójcatsityuki. ⁵⁹ Tsá muurá cúvéhóójatu ámuha meíjchívyéítyuró páneere ámuha maáhdótúhajchííjyu.

13

Ímityúné meícyahíjcyané meíhvejtsóne

¹ Téijyúhjáa tsaate Jetsóó éllevu ipyééne úúballé Píivyéébeke íícúvéne iyámeke ditye dsíjívétsohíjcyáhajtsívú Piráátó tsaate Gariréa múnáadívú llííhyanútsómé tujpácýó iyámé tujpácýoma mújtane.

² Áámekéhjáa neébe:

—¿Aca ámuha méjtsúcunú ehdu diityéké tene pájtyene tsíjtyé ehniíñevu ímityúmé ditye íjcyanéllííhnye? ³ Muurá téhdure ámuha pámeere méícúbáhráméíí diityédúré ímityúné ámuha meícyahíjcyané meíhvéjtsóne Píivyéébé icyánejcúvú meíbúwáávétúhajchííjyu. ⁴ Ácooca ¿muhdú ámuha méjtsúcunú Jerotsarée múnáadityúu 18-meváké ‘Tsiroée’ némeíñé nupáhyéjú úníuri íjcyaja cáámé cóhnaúvú nééja áámune? ¿A dityéé ehniíñevu ímityúmé íjcyanéllíí aamúné diityéke? ⁵ Muurá téhdure ámuha pámeere méícúbáhráméíí diityédúré ímityúné ámuha meícyahíjcyané meíhvéjtsóne Píivyéébé icyánejcúvú meíbúwáávétúhajchííjyu.

Higyéerahe néévátúnetu Jetsóó úwaabóne

⁶ Ehdúhjáa Jetsóó íñétsihdyu tsiíñe diityéké úwááboobe néehí:

—Tsaapíhjáa íumihé pañétú higyéerahe ibájtsohe neévápityuhe úújéjehíjcyaráhi. ⁷Árónemáhjáa téené tehmeébeke neébe: “Tsúúca 3 pijcyábájucó íhye tsá neévápityúne. Áánéllii íllurájucó dihlló. Bañú úmihé pañétú teéhe.” ⁸Árónáacáhjáa tépallí tehmeébé neé dííbyeke: “Ávyéjuúbej, cána óví íñé pijcyábá méijtsoráhi. Óví ó wápíjcoó tehe íñéévaki. ⁹Tsáijyu múu tehdu meméénúneri neévahe. Tehe neévátúhajchíí botsíi íllurájucó meíllóíñe.”

Wáyeéévejcóójí tsáápílleke Jetsóó bóhíitsóne

¹⁰Áhduréhjáa tsáijyu wáyeéévejcóójí úwááboobe pihcyáávéjáj pañe íjcyámeke. ¹¹Áánáacáhjáa tétsihyi tsáápílle naavéné ípañe íjcyalle ¹⁸pijcyájucó íbájui ípátúúvétúneri chémehíjcyalle. ¹²Áállekéhjáa Jetsóó ipíúváne neéhií:

—Tsúúca ú bohíjucóóhi, muúllej.

¹³Ehdúhjáa neébere díílleke dócárájconetu ímiááné tsúúca íbájui pátúúvelle íjyócuuvé tsatújkevájucó. Aalléhjáa duurúváj Píívyéébeke. ¹⁴Aanéhjáa pihcyáávéjáj tehmeébeke tsári pajtye íveekí wáyeéévejcóójí díbye díílleke bóhíitsóne. Aabéhjáa tétsii íjcyámeke neéhií:

—Muurá íjcyáné 6 coojíváj wákimyéíjcyoojíj. Ájcoojíj í ámuha métsááiyá dííbye élleu díbye ámúhake íbóhíitsoki. Tsá wáyeéévejcóójí ámuha dííbye élleu métsááityuróne.

¹⁵Ehdúhjáa díbye neénéllii Jetsóó neé dííbyeke:

—Bañú múnáajpi u íjcyabe pánehjídú ímiáábeúvúdú uú. ¿Aca tsá wáyeéévejcóójí íjcyaróné ámuha jéemú dóhjívámeke ámuha méijchotéityuró téhí pañétú? ¹⁶Ehdu neéne muurá áámye téhdure Aavaráúvúj tsiiménémúháábéelle íjcyalle ídátso chémehíjcyá ¹⁸pijcyájucó naavéné ípañe íjcyaabéré díílleke tehdu méénúneri. Áálleke ¿aca tsá mepíáábóityuró wáyeéévejcóójí íjcyaróne?

¹⁷Ehdúhjáa díbye neéneri pámeere dííbyeke múnáátsohíjcyámé núcójpívéhi. Áánétúhjáa ihdyu tsijtye mítyane ímíjyuuvé díbye díílleke píáábóneri.

Mojtáátsá neeváúwúutu íjcyáné uwááboju
(Mt 13.31-32; Mc 4.30-32)

¹⁸Téhduréhjáa Jetsóó neé díityéke:

—¿Aca íñetú íñe tsiíñe ámúhake ó úwááboó Píívyéébe avyéju? ¹⁹Muurá dííbye avyéjú éhne múúne mojtáátsá neeváú kémúútúróuwu mebájtso mítyáhécoba kéémevédu. Aahe muurá wájcáváné hallúvú wahpéjté píhtobáhi. Ahdu muurá teene Píívyéébe avyéju.

Pááá ooríchetu íjcyáné uwááboju

(Mt 13.33)

²⁰ Téhduréhjáa neébe:

—¿Aca íinetú íñe tsiíñe Píívyéébé avyéjú ó úwáábóiyáhi?

²¹ Muurá tsáápille haríínállíjyutu pááa imyéenúcooca áyánéwu téené ooríchetu pícyooróné páneeréjuco óórichódú teene Píívyéébé avyéju.

Imiájijto

(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Aanéhjáa Jetsóó Jerotsaréevu péébe juuváyí íjcyácoomíji múnáake úwááboobéré pehíjcyáhi. Áhduréhjáa patsíhjívárí íjcyájáhji múnáake úwááboóbe. ²³ Áábekéhjáa tsaate neéhi:

—Ávyéjuúbej, ¿a uhjéméré pájtyéteéhi?

²⁴ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Íhnáho íuráávyé neérojijto múu úraavyé Píívyéébé avyéjuvu ámuha meúújetéijijto. Muurá mítyame imíllará iúcaavéné téénevu. Árome tsá úcáavéityúne. ²⁵ Muurá téíibúwájí neétume áachi íimillédú íjcyámé hallúvú ávyéjuube ihjá lleehówá wátaahácoóhi. Áané boone llééhowa wátótóhcoméré neéhi: “Ávyéjuúbej, múúhake paayúcu.” Árónáa neéíibye: “Tsá ámúhake o wáájacutúne.” ²⁶ Áánéllíi neeímyé dííbyeke: “Áánerá úúma tsaméhjí mémáchohíjcyáhi. Áhdure muurá múúhá comíñeri úwááboobéré ú pehíjcyáhi.” ²⁷ Ehdu dítye neérónáa neéíibye: “Muuráhjané ámúhake o neé ámúhake o wáájacutúne. Áhdícyane méíñe óhdityu ímityúmé ámuha meijcyame.” ²⁸ Ehdu Píívyéébe waagóó dííbyeke cáhcújtsótúmeke. Aame kémuélléturé ííte Píívyéébé avyéjuri dííbyé ihjú uubáalle múnáa Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámeke. Áijyu ílluréjuco dítye tááiñe íhwáñe ííhdónema. ²⁹ Ehdu waagóojtéréjuco íjcyánáa pahúllevátú tsijtye ímí Píívyéébeke cáhcujtsómé dííbyedívú píhcyááveé dííbyema íjcyá íavyéjuri. ³⁰ Áijyu muurá íñe ícyooca idáátsóméhjíúvú neéme ávyéjuúteéhi. Áánetu íhtsutúmé ícyooca íjcyarómé téijyu idáátsónuúhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Jerotsarée múnáake Jetsóó kímoovéne

(Mt 23.37-39)

³¹ Téijyúhjáa parítséómú tétsihvu wájtsime neé dííbyeke:

—Dípye íchihdyu tsiéllévu. Muurá Heróódé imíllé uke ídsíjívetsóne.

³² Áánéllíihyéhjáa neebe díityéke:

—Mepééne dííbyeke ávyetá muubérá íjcyáábeke mene: “Óvíikyevá ihdyu níjkévaabe naavémuke tsaaté pañétú

iwáágóone chéméméhjike ibóhíitsohíjcyánetu.”³³ Tsá muurá Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpi dsíjívéityuró Jerotsarée tsiéllévure. Óví ihdyu múhajchótá ó ijcyáhi.

³⁴ Ámuúha Jerotsarée múnaj, ihdyújuco tsáma jíveeki ámuha íllure mellíhyánúpétsohíjcyané ihjyú uubálle múnáake Píivyéébe ámuha éllevu wállóórómeke? Uwáábojtéké dibye ámuha éllevu wállóórómedi jíveeki íllure ámuha méicúbáhrahíjcyá néwayúúnevu maáámúneri? Muurá ó imíllerá ámuhakye o újcune éhne múúne cáraca íitshíméwuúmuke íhñúwáacyú lliíñévú újcuđu. Áronáa jíveeki tsá ámuha meímíllehíjcyatúne? ³⁵ Áané déjúcotu muurá ámuha cóomí ápajyúrjúco cóévaíñe. Áhdure ámuhakye o néé oke ámuha maájtyumíjúcóóityúné múijyú tsiíñe o tsááíñévújuco. Téijyu muurá ámuha oke maájtyúmíne méneéhi: “Maímijyu áanu Píivyéébe mémeri tsááneéj.”

14

Íjpi óoríbyeke wáyeéévejcoójí Jetsóó bóhíitsóne

¹ Tsáijyúhjáa idyé wáyeéévejcoójí Jetsóó péé paritséomú avyéjúube jávú díbyema imájchoki. ² Áábekéhjáa diitye paritséomú hállúvääbohíjcyá tétsihyi íjpi óoríñeri chémeebe íjcyánéllii ‘áádikye éhne íjcyoojí bóhíitsóíbye’ íñéénema. ³ Aaméhjáa tauhbájú uwáábojtémá íjcyámeke neébe:

—¿A wáyeéévejcoójí tsaapi chéméébeke mébóhíitsóiyáhi, mi-tyá tsáhaáj?

⁴ Ehdúhjáa dibye néérónáa tsá ditye iná néétune. Aanéhjáa awáá tsúuca diibye íjpi óoríbyeke ibóhíitsóne neebe ílluréjuco dibye ipyéeki. ⁵ Átsihdyúhjáa neebe diitye paritséomuke:

—¿Aca ámuhá ocájí ámuha íjúuba wáyeéévejcoójí wáhyéjú pañévú áákityéébeke tsá ámuha meújcúityuróne?

⁶ Ehdúhjáa dibye néene tsá ditye píivyetétú muhdú íañjucúne.

Táábávajcátsí wañéhjivu ditye míñutsóne

⁷ Áhduréhjáa tsáijyu wañéhjivu tsaate míñutsómé imíllé íboohówátsihjívuré íacuuvéne. Aanéhjáa Jetsóó múhdurá íjtsúcunúne diityéké úwááboobe néehíi:

⁸⁻⁹ —Tsaate múu ámuhakye ityáábávajcátsíñe wañéhjivu míñútsócooca tsá íhdére ácúúvetú íboohówátsihvu tsáijyu múúne tsijtye ámuhá ehniíñevu ávyejúúmé wájtsímekéréjuco ditye tétsihvu ácújcóné boone íatéréétsihvuréjuco ámuha maácúúvéneri menúcójpívétuki. ¹⁰ Áanéllii

múu tsaate iwañéhjivu ámúhakyé míñútsócooca úújeté ihdícyátsihvuré diitye wañéhji múnaa ámúhakyé iájtyúmícooca íboohówátsihvu iácujcárokí. Ájyju ihdyu tsá íñerí ámuha menúcójpívétsámeityúne. ¹¹ Muurá iiye íhtsutúmé

ávyéjyete íjcyane némeíhijcyámé núcójpívétsáméíhi. Áánetu idáátsóméhjiúvú tsaííbuwáre íjcyame ávyéjúúteéhi.

¹² Ehdúhjáa diityéké iúwáábótsihdyu neebe dííbyekée iwañéhjivu míñútsóóbeke:

—Tsá múu majchóvú míñútsotú íhtsutúméhjikéré uke ditye píameííñe u ímíllénélliihyére. Téhdure tsá múu míñútsotú dihyákímudúnéré múhdumé tsijtye úúma náhbévahíjcyámekére.

¹³⁻¹⁴ Múu téhdure míñútsó idáátsóméhjike íjpiítyu tsátsihji íjcyátúróméhjima hállúvátúméhjike ámúhakyé ditye píameíiyóné íjtsámeityúmére. Muurá Píívyéébere ámúhakyé áhdoó díbye ímíllédú ámuha meíjcyame medsíjívémé tsiíñe mebóhíícoóca.

Wañéhjitu íjcyané uwááboju

(Mt 22.1-10)

¹⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii tsaapi nées dííbyeke:

—Maímijyu ihdyu diitye Píívyéébé avyéjyvu úcaavémé íjcyanej.

¹⁶ Ehdúhjáa díbye néénéllii Jetsóó tsaapi wañéhjíváténetu úwááboobe néehíí:

—Tsaapíhjáa iwañéhjíváténevu míñútsó mítyámeke.

¹⁷ Ááme éllévúhjáa iúnú múnáájpkíkye díbye wáalloobe neeté diityéke: “Tsúúcajávane majcho baabáhi. Waávane mepééne mémajchótej.” ¹⁸ Áronáacáhjáa tsá ditye ímíllétú ipyééneé.

Tsaapíhjáa íllure nées dííbyeke: “Ohné tsaatédítú íiíñújí o áhdone ó imíllé o úújeténe. Áánéllii tsá oke díbye téhméityúne.”

¹⁹ Áánetúhjáa tsijpi néehíí: “10-meváké ócájímuke o áhdómeke ícyooca ó imíllé o wáájáculléné muhdú ditye wákímyeíñe.

Áánéllii tsá oke díbye íjtsójúcoóityúne.” ²⁰ Áánetúhjáa tsijpi néehíí. “Botsíi o táábávaabe muhdú ó peéhi. Tsáhái o péétune.”

²¹ Éhduréhjáa ditye népejtsóné íóómíñe úúbáleebe íavyéjúúbeke. Aanéhjáa dííbyeke tsarí pájtyeebe nées díibye

iúnú múnáájpiíkye: “Ané cána míñútsóté idáátsóméhjikéréjuco íjpi ímítyuméhjí ímíñeúvú iúllene píívyetétúméhjima hállúvátúméhjike.”

²² Ahdújucóhjáa ímíñútsójétsihdyu tsáábe néene dííbyeke: “Ayúju ávyéjuúbej, tsúuca ó míñútsojéhi.

Áronáa íñe jaa tsáhái wáhpétúne.” ²³ Áánélliihyéhjáa íavyéjuube néehíí: “Ané cána tsíjtyekéi míñútsótej. ²⁴ Tsáhájuco tujkénúu o míñútsorómé májchóváityúne.” Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Ihtsútúroné pañe Jetsóoke meúraavyéne
(Mt 10.37-38)

25-26 Aanéhjáa mítyane míamúnaa dííbyeke úráávyehíjcyámeke neébe:

—Muurá oke úráávyeromé oke iwáýjúné ehniíñevu mewámyuma ihyájkímukéré wáýjúhajchíí tsá ditye ímiááne tahñéjté íjcyatúne. Áhdure iiye éhniíñevu iwáýjúmeíhajchíí tsá ditye tahñéjté íjcyatúne. ²⁷ Áhdure oke iúráávyéne déjúcotu íícúbáhrámeíyóné ímilletúmé tsá tahñéjté íjcyatúne. ²⁸ ¿Aca ámuha jaa meméénu tsá tujkénú meéévéítyuró múhduná ámuha dsíídsí íjcyane tene úújetéhajchíí botsíi ámuha meméénuki? ²⁹ Muurá dsíídsi úújetétúnáa ámuha meméénuróné meníjkévátúneri tsijtye uuhívatéiyá ámúhadi. ³⁰ Muurá nééiyóme: “Éje, íjtyemeíhjáa íñe ánúmeíyómé tsá pánéévétsotúne.” ³¹ Áhdure ¿aca tsáne avyéjúúbé tsodáhómú 10,000-mevaré íjcyame tsíjpi tsodáhómú 20,000-meva íjcyámema imyéénújcatsí tsá tujkénú íjtsámeítyuró téhdúmema diityéké ityáhjáítyuróne? ³² Muurá téhdúmema ííhnáhóóítyurónéllii tsíhyulléréi ditye íjcyánáa wállójcatsíyómé diityé éllevu ditye íñééte imyéénújcatsíjyúúóótuki. ³³ Ehdu nééne muurá tsaate íimillédú íicyahíjcyáné íhvéjtsotúmé tsá tahñéjté íjcyatúne.

Cánáámatu íjcyáné uwááboju
(Mt 5.13; Mc 9.50)

³⁴ Muurá cánáama íímuma íjcyánéllii meke píaabóhi. Áánetu íímútuca tsá íínetú tene meke píaabóítyuróne. ³⁵ Pane mebájtso ííñuji meúménúyónéúbatu tsá meke tene píaabóítyuróne. Áánéllii tehdu nééne ílluréjuco mewáágóone. Aane ihdyu óvíi ámúhadítúyú lléébome icyáhjútsóne tehdu íjcyáhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

15

Obééjá mújtánetu íjcyáné uwááboju
(Mt 18.10-14)

¹ Téjyúhjáa ííñují avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámema tsijtye ímityúmé píhcyaaavé dííbyedívú dííbyé uwáábó ílléébúacunúki. ² Áamedítúyúhjáa parítséómuma taúhbájú uwáábojte néehíi:

—¿Aca íveekí aadi ímityúmedívú nahbéváhi?

³⁻⁴ Ehdúhjáa dííbyedítúyú ditye íhjúvánhéllii obééjá mújtánetu íúwaabóné neébe:

—¿Aca ámuha jéémú obééjámú 100-meva íjcyámedítýú tsaapi mújtaca tsá ámuha 99-mevaréjuco íjcyámeke íúmihéj piínévú mepícyóóne dííbyeke menéhcóítýuróne? Muurá ámuha ménéhcóiyáhi. ⁵⁻⁶ Áábeke muurá ámuha maájtyúmícooca mítyane meímjyúúvéne ááhiívu ámuha mewájtsidu mépihnyúúiyá ámuha menáhbévahíjcyámeke ditye téhdure íímjyúúve mújtároóbeke ámuha maájtyúmíneri. ⁷ Ahdu muurá Píívyéébe níjkyéjiri íjcyaaabe mítyane ímíjyuuvé tsaapi ímítýúné pañévú mújtároobe tsiíñe ímíjpyetéébedi. Muurá ímí íjcyámedi íímjyúúné ehniíñevu ímíjyúúvebe mújtároobe tsiíñe ímíjpyetéébedi.

Dsíídsiji wágóóóvetu íjcyáné uwááboju

⁸ Téhduréhjáa dsíídsijitu diityéké íúwaabóné neébe:

—¿Aca tsáápíledi 10-jiva dsíídsi íjcyánetu tsaji wágóóóveca tsá dille choocówu peetéj tééveri líjyaalléré néhcóítýuróne? Muurá néhcóiyolle. ⁹ Aaji muurá íájtyúmíneri íímjyúúvéne íñáállévahíjcyámeke pihnyúúiyolle ditye téhdure íímjyúúveki. ¹⁰ Ehdu muurá ímítýúné ícyahíjcyaaabe teene ííhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvuréjuco íbúwáávéébedi níjkyéji múnaa mítyane ímíjyuuvéhi.

Tsaapi cáánídityu mújtáné uwááboju

¹¹ Téhduréhjáa tsiíñe úwááboobe néehíí:

—Íjcyamútsíhjáa mítyétsi tsáápí hájchimútsi. ¹² Áámútsidítýúhjáa bóneebe néé cááníkyyé: “Llíhij, u dsííjívéné boone métsíméné múhtsidívuréjuco cóéváiñetu ó imíllé apáhajchíí ícyoocájucó oke tsáneevu u ájcune.” Ahdújucóhjáa díbye íñá néétuubéré ájcune diityétsikye tsahtúnéécú. ¹³ Átsihdyúhjáa wahájchotaré tétsii díbye bóneebe íjcyáróne páneere íhñe nahjíhenúhi. Ááne dsíídsímáhjáa peebe cáánídityu tsíhyullévú tsiíñe ííñújivu. Áhullévúhjáa teene ídsíídsí íllure ícúbáhraabe ímítýúné íícyahíjcyáneri. ¹⁴ Aanéhjáa tsúúca páneere ídsíídsí átéréénéhjiri díbye pírójtsónáa tééne ííñújiri tsá majcho íjcyatúne. Áijyúhjáa ídátso pevéeberéjuco ícyahíjcyáné íñe tájpi íjcyájucóótuúbe. ¹⁵ Áánéllíihyéhjáa tééne ííñúji múnáájpikye táúmeííbyé wákiméi. Aabéhjáa dííbyeke téhmetso ímyeenímudívu. ¹⁶ Aabéhjáa diityéké téhmehíjcyáábeke múha majchóvú ájcútuube ájyaba wájyúújcóótúnéllíi ímíllérá diityé éébuta ímájchone. ¹⁷ Átsihvúhjáa íkímóóvémeíñe íllu íjtsámeííbye: “Ehdííwájúné tsáma áyáturómé líhíyó wákimyéi múnáadítýú majcho píhtótúnáa jíveekí íchihvu ó dsííjiveehíubá ájyábari? ¹⁸ Tsáhaá, oo ehne líhíyo éllevu o óómíñe dííbyeke

ó neéhi: Llíhij, ¿íveekíhyana ihdyu Píívyéébe ímíllénejíí ímityúné ó meenúhi, áhdure u íjcyáróóbedívú ímíñejíívari? ¹⁹ Ahdícyane tsáhájucó díjtsiméné o íjcyáityúne. Díwákímyéi múnáajpíyéjucó o íjcyáíñe.” ²⁰ Ehdúhjáa híjtsámeidyújucó díbye óómiñe cááni élleu. Aabéhjáa téhullévú péébeke tsíhyulléturé cááni íajtyúmíbedi mítyane hídáátsóvéne hícúí icyáhdahíróne ámabúcutéhi. ²¹ Átsihvúhjáa ípyéé híjtsámeidyújucó díbye cáaníkye neéneé:

“Llíhij, ¿íveekíhyana ihdyu Píívyéébe ímíllénejíí ímityúné ó meenúhi, áhdure u íjcyáróóbedívú ímíñejíívari? Ahdícyane tsáhájucó díjtsiméné o íjcyáityúne.” ²² Ehdúhjáa díbye neérónáa cááni neé íúnú múnáake: “Hícuí áánúke íwajyámúnema ítyúhápaajívú meújcone hójtsíwápaajívú maájcu díbye ípícyámeíki. ²³ Átsihdyu íjycávaabe ócájíwúuke médsíjívétsó dííbyeke mewáñehjínuki. ²⁴ Muurá íñe ‘tsúúcajáubáhjáa dsíjívéebe’ o néhíjcyánáa ídátsó kiátú bóhdívaabe méhdivu.” Ahdújucóhjáa dítye wáñehjívátene.

²⁵ Áíjyúhjáa íñahbe ámíabe úmíhé pañétú óómiíbye lleebúcunúv wáñehjí ihjyarí íjcyane. ²⁶ Ááneríhjáa íúllévenúne kémuélléturé íúnú múnáajpíkye ípíuváne dílloobe íveekí dítye wáñehjívátene. ²⁷ Áánéllíhyéhjáa neébe: “Muurá díñahbe wajtsíhi. Áánéllíhyéne díícyááni líihyánutsó íjycávaabe ócájíwúudívú díbyevané íná pájtyétuube kiátú bóhdívánéllí dííbyeke iwáñehjínuki.” ²⁸ Aanéhjáa ávyéta tsarí pajtyé dííbyeke. Aabéhjáa íhnáhó cáyobáávatéébé tsá áyánéwu ímíllétú íááhívené ihjyávu. Áánéllíhyéhjáa cááni dííbye élleu ípyéene cáanáajanú díbye íááhíveki. ²⁹ Árónáacáhjáa neebe cáaníkye: “Llíhij, muurá íñe múhdúné píjcyábá úúma ó wákímyeí uke táhjállétuubere. Áróóbeke tsá mújyú oke u ájcutú obééjáj hájchíúbadívuré ehdu o wáñehjíváté o náhbévahíjcyámema. ³⁰ Aabe eene dááchíkye ímíáábekéjíí ú wáñehjínú íjycáváabeke jeemúdítyú u dsíjívétsóóbe hallurí ímityúné walléémudi dídsíídsí píjyútsójeébeke.”

³¹ Áánéllíhyéhjáa cááni neéhií: “Ímíáánéjucó, Líí, óóma tsat-síyé u ícyahíjcyáne. Aane muurá páneere tátsíméné díhñe. ³² Áánetu ihdyu tehdújucó mewáñehjínúné díñahbeke ídátsó kíahjí múhduháñe íícyahíjcyátsihdyu ‘tsúúcajáubá dsíjívéebe’ o néhíjcyánáa méhdivu bóhdíváabeke.” Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Íavyéjúúbema tsaapi ímityúné wákímyéíñetu íjcyáné uwááboju

¹ Téhduréhjáa ímamyémuke úwááboobe nééhií:

—Íjcyaabéhjáa íhtsútuube ehnéva múnáajpi. Áábé únú múnáajpíhjáa ímityuube íjcyáábé hallúvú tsaate úúballé diibye íavyéjúúbeke dibye ímityú téhmehíjcyáné dííbyé tsíeméne.

² Áánéllihyéhjáa íavyéjuube ipíúváábeke nééhií: “¿Íveekí ímityúné míamúnaa díhyallúvú úúballéhi? Ahdícyane oke ímíñeúvú duubállé muhdú tátsíeméné u téhmehíjcyáne. Átsihdyu tsáhájucó oóma u wákímyeíityúne.” ³ Ehdúhjáa

íavyéjuube néénetu íllu íjtsámeííbye: “Aane ¿muhdú íñe ó íjcyáá oke táavyéjuube wáágóoóbe? Tsá muurá o píívyetétú tsííñé wákímyeí o méénune. Pane núcójpítsó teene tsíjtyeke piáábó o táúmeíñe tájpi o íjcyáiyóne.” ⁴ Ehdúhjáa íjtsámeíyóne neébe:

“Tsúuca ó waajácú muhdú o méénuiñe. Oo éhne ó piááboó táavyéjúúbedityúu íñáhjíhenúné áhdohíjcyátúmeke néhi dibye oke wáágóócooca diityéréjuco oke ipiááboki.” ⁵ Ehdúhjáa

íjtsámeíñe píúvaabe tsáápiitsadí diityéké eenéé íavyéjúúbedityú íñáhjíhenúné áhdohíjcyátúmeke. Áánemáhjáa o méénuiñe.

Oo éhne ó piááboó táavyéjúúbedityúu íñ tujkénú tsáábeke neébe: “¿Acáa múhduná táavyéjúúbedityú u náhjíhenúné tsáhái u áhdotúne?” ⁶ Áánéllihyéhjáa neébe:

“100-hoojáváa oríívó duurúbájpacyóné ó ujcúhi.” Áánéllihyéhjáa neébe:

“Éée, íñe muurá u cáátunúné téhdunéjuco. Árónáa cána íicúí béháámituréjuco picyo 50-hoojavaréjuco u áhdotúne.”

⁷ Áané boonétúhjáa idyé tsijpi tsáábeke neébe: “¿Ácooca uu múhduná tsáhái u áhdotú ávyéjúúbeke?” Áánéllihyéhjáa neébe:

“100-babyáváa tríigo ó ujcúhi.” Áánéllihyéhjáa neébe: “Éée, íñe muurá u cáátunúné téhdunéjuco. Árónáa cána íicúí béháámituréjuco caatúnú 80-babyávaréjuco u áhdotúne.”

⁸ Ehdúhjáa ávyéjúúbé únú múnáajpi ímityúné meenuhi. Aanéhjáa bóónétu íavyéjuube iwáájácúneri ullévenú dííbyedi ayájú tujkévé ehdu imyéénuiñé dibye íjtsámeíñeri. Ehdu

muurá íñe ímiájító úráávyémé ehnííñevu ténejcu wáájácutúme tujkévéené íjtsámeíñé tsíjtyema íñáhbévájcatsíki.

⁹ Aane ihdyu ámúhakye o néé íñe ííñújiri ámuha meéhnevámé tsíjtyeke mepiáábo néhi ámuha medsíjívécooca Píívyéébe ámúhakye íúcúpéjtsó mújyú muhdú íjcyáityúme dííbyema ámuha mejjcyáíhullévu.

¹⁰ Muurá wahdíváné wákímyeívu tsaatéké mepícyoome ímí wákímyeíhajchíí méwaajácú téhdure éhnííñevu íjcyáné wákímyeí ímí ditye méénúiyóne. Áánetu teene átérééné

wákimyeí múhdurá meénuhíjcyámé muurá éhnííñevu íjcyane téhdure dáriivéiyáhi. ¹¹ Aane muurá íñe ííñújiri ámuha meéhnéváneri ímiáánéré ámuha meméénútúhajchíí téhdure Píívyéébé wákimyeí múhdurá ámuha médáriivéhi. ¹² Téhdure tsíjtye éhne ímíñeúvú ámuha metéhmétúhajchíí muurá ámúhá wáábyuta íjcyaróné tsá múha ámúhadívú íhvéjtsóityuróne.

¹³ Muurá tsá míityétsima tsaapi ímí wákimyeíityuróne. Muurá tsáapiikye éhnííñevu iwájyúúbediyé íícúvéne tsá tsíjpihdi díbye íicúvéityuróne. Áánéllíi tsá tene ímityú Píívyéébeke meúraavyémé metsúúrameíñé medsíidsívályóneri.

¹⁴ Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóné paritséómú illéébóne íllure uuhívaté dííbyedi téeneri itsúúrameíhíjcyánéllíihye. ¹⁵ Áámekéhjáa neébe:

—Bañú múnaa ámuha meíjcyámeke míamúnaa itsúcunúhíjcyá ímiáámédu. Áronáa Píívyéébe waajácú ámúhá íjtsaméi. Muurá míamúnaa mítyájkímeyeíñé tsarílleébe.

Píívyéébé taúhbaju wágóóóvéityúne

¹⁶ Muuráhjáa Jóáa bóhówáávétúné hajchótá Píívyéébé taúhbaju íhgyú uubáalle múnáaúvú úwáábohíjcyánéréi míamúnaa úráávyeíhíjcyáhi. Ááné boonétúu ihdyu díbye Jóáaúvuréjuco úwaabóné ímiáájú Píívyéébe míamúnáake íavyéjuvu újcúné uwááboju. Áánéllíihyée mítyame tsúúrameíhíjcyá téénevu íucáávéíñeri.

¹⁷ Muurá ííñújima páneere íévéhóówari íjcyanéhjí wágóóóvéehi. Áánetu Píívyéébé uwááboju tsá múijyú wágóóóvéityúne. Muurá muhdú tene néhdújuco tene pájtyeíñe.

Táábávájcatsímyé wáágóójcatsíityuróné Jetsóó úwaabóne (Mt 19.1-12; Mc 10.1-12)

¹⁸ Muurá tsaapi méwakyé íhvéjtsóne tsíjpilekééréjuco táábávaabe ímityúné meenú íveekí mewa ímíubááné íjcyánáa tsíjpilemáyéjuco íjcyáneri. Áhdure tsaapi wáágóólleke táábávaabe ímityúné meenú íveekí ájyu ímíubááné íjcyánáa dííllema íjcyáneri.

Ehnéva múnájpi ítérónáa Ráátsaro ícúbáhrámeíñe

¹⁹ Téhduréhjáa tsiiñe Jetsóó úwááboobe néehíí:

—Íjcyabéhjáa tsaapi íhtsútuube ehnéva múnájpi tsanééré ímiá wajyámuunévú úcámeíhíjcyáabe. Áábekéhjáa íná píhtótuube páijyuvaré wáñehjívatéhíjcyáhi. ²⁰ Áánáacáhjáa Ráátsaro áhllávatéébé ácuúcunúhíjcyá dííbyé já lleehówa

úmiwari. ²¹ Aabéhjáa ídátsó úmúúpívyehíjcyá díbye májchónetu baavu dójcówaahyéjí imájchóiyóneri. Áábedívúhjáa oohímyé ipíhcyáávéne pihjahíjcyá dííbye áhllaháñe. ²² Aabéhjáa ílluréjuco dsíjívéne. Áábe íibuúhjáa níjkyéji múnaa tsajtyé Píívyéébe éllevu Aavaráá íjcyáhullévu. Ááné boonétúhjáa dííbyeréjuco íhtsútuube ehnéva múnáajpi dsíjívéébeke tsaimíyé cuúume.

²³ Áábe íibuúhjáa úújeté Píívyéébeke cáhcújtsotúmé ícúbáhrámeíhullévú cúújúwá pañévu. Áhulléhjáa ícúbáhrámeííbyé ájtyumí Aavaráake Ráátsaro dííbyemájucó íjcyáábeke. ²⁴ Áábedíhjáa wáníjcyámeííbyé néehíi: “Múúhá ihde múnáajpi Aavaráaj, óhdi ihdyu dídáátsóvéne aabye Ráátsaróké díñe oke díbye íhyójtsíwáubaré nújpacýotu imúriúcúneri táhníjwa ípíjajchóvaki. Ávyeta íñe cúújúwá allóócó tsáhájucó o áábúcutúne.” ²⁵ Áánéllíihyéhjáa Aavaráá néé dííbyeke: “Cáhawáá, Lli, dítsáávé íñe imíjyaúhjáa u íjcyane u dsíjívétúné ihde. Áánetúu muurá áánu Ráátsaro ídátsó ícúbáhrámeíhíjcyaaabe íñe ícyooca íñe imíjyaúrójucó íjcyane. Áánetu ihdyu ú ícúbáhráméíhi. ²⁶ Aabe píáábó u táumeíyónáa íjcyáné íñe múúhadítýú ámuha meráhoúcunútsihdyu íéverááhó ápíchó nééne kiátú mepájtyéne meúújéjcatsíyónejíivari. Muurá íñejcúrí íjcyame tsá píívyetétú énejcúvú ípájtyene. Áhdure énejcúrí íjcyame tsá píívyetétú íñejcúvú ípájtyene.”

²⁷ Ehdúhjáa Aavaráá néénéllíi neébe: “Uu muurá Aavaráá múúhá ihde múnáajpi u íjcyaaabe ihdyu óvíjyucó aabye Ráátsaróké wallo ííñujívú llíhíyoke pámeere tahájkímuma díbye íúwáábotéki. ²⁸ Íjcyámé 5-meva táñahbému. Áámeke ó imíllé díbye wáájácútsoténe íllúhaca ícúbáhraméí íjcyánáa íveekí ímityúné o ícyahíjcyáné níjcaúvú o úújetéébé o ícúbáhrámeídyú dítye ícúbáhrámeítýuki.” ²⁹ Ehdúhjáa díbye néérónáa Aavaráá néé dííbyeke: “Árónáa muurá íjcyáné díityédí Píívyéébé waajácúháámí íñe ícúbáhraméityu úúbálleháámí dííbyé ihjyú uubálle múnaápe Moitséémú cáátúnuháami. Téhaami óví íéévéne cáhcujtsómé ípájtyetéki.” ³⁰ Ehdúhjáa Aavaráá néérónáa neébe: “Ihdyúhde ímiááné íjcyájúcooróné díityémá uwááboju. Árónáa ihdyu mee dsíjíve múnáadítýú tsiíñe bóhíibe díityéké úwáábotéébeke botsí cáhcújtsóiyóme. Aaca ihdyu ímiááné ímityúné ícyahíjcyáné íhvéjtsóne íbúwáávéiyómé ímiánejcúvuréjuco.” ³¹ Áánéllíihyéhjáa Aavaráá néehíi: “Árónáa muurá Píívyéébé ihjyú uubálle múnaápe Moitséémú cáátúné uwááboju ícyáhújtsótúhájhíí téhdure tsá dítye

cáhcújtsóityuró dsíjívemedítyú tsaapi tsiíñe ibóhówáávéne úwááboróne.”

17

Tsaatéké ímityunévú meíbúwajtsóné ápíchó nééneé
(Mt 18.6-7, 21-22; Mc 9.42)

¹ Áhduréhjáa tsiíñe ímamyémuke neébe:

—Tsá ííñújiri mávaríjchojúúné píhtóityú míamúnáake tútávajtsoíñe. Áronáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíñe ímichi ténehjívú diityéké íbúwátsohíjcyámeke. ² Muurá botsii oke cáhcujtsómé ídátsó tsímédúréi néemedítyú tsaatéké ímityunévú íbúwátsohíjcyámekéubá múu íjkyééháñetu néwáyúcobané íóhbáñúmeke wájojcó móóá pañévú ápíchó diityé úmíwa nééneé íhdétu. ³ Áánéllii téibúwá meíjcyáne ámúhá nahbe ímityúné méénúubeke mébóíjcyuco. Aabe teene íhvéjtsóne ímiánejcúvú tsiíñe íbúwáávéhajchíí ílluréjuco máábájííveco ímityúnée díbye méénune dííbyedi meídáátsóvéneema. ⁴ Tsáijyu múúne 7-íjyúvá tsájcooji méénúíyoobe ímityúne. Áhdúijyúvá díbye ámúhadívú ídátsójkímeyíhajchíí múu ídáátsové dííbyedi.

Píívyéébeke mecáhcújtsóneri páneere meméénune

⁵ Áábekéhjáa ímamyémú nééhií:

—Múúhake piáábó éhnííñevu muha mecáhcújtsó Píívyéébeke.

⁶ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá mojtáátsá neeváúwúudúné áyánéwu ímí Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsoca eehe úmehe ámuha ménééiyá étsihdyu tehe ityábáávyéne móóáj píinétú íjyóócúúvetéki. Áhdújuco muurá tehe íjyóócúúvetéiyóné tétsihdyu.

Muhdú tsaaté wákimyéi múnaa íjcyane

⁷ ¿Aca ámúhá únú múnáajpi úmíhé pañe caajári tsáijyu ócájimu téhméúbari íjcyátsihdyu ááhívéébeke ámuha mémáchótsópéjtsóiyáhi? Tsáhaá. ⁸ Muurá íllure ámuha ménépéjtsóiyá dííbyeke: “Majchóréjuco meénu. Aane u níjkevádú ú pícyóó tujkénú muha memájchoki. Ááné boonétúí ú májchoóhi.” Éhdure muurá ámuha ménééiyáhi. ⁹ Áhdure ¿aca ámuha dííbyeke météhdújtsóiyá ámuha metáuhbánéré díbye méénúné hallúvu? Tsáhaá. ¹⁰ Ehdu téhdure Píívyéébe ámúhake pícyóóné wákimyéi ámuha meníjkévácooca tsá múu íjyácunútú díbye ámúhake téhdújtsóiyóneri. Íllure múu nééhií: “Tsá muurá ímiá ícúve múnaa muha méíjcyatú múúhake díbye

táuhbánéré muha meméénúnéllíihye.” Ehdure múu nééhií. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Íjpi chájáávemeke Jetsóo bóhiitsóne

¹¹ Aabéhjáa Jerotsaréevu péébe pajtyé Tsamááriamá Gariréa iñújicutu. ¹²⁻¹³ Aabéhjáa tsáoomíwuúvú úújeténáa dííbye éllevu 10-meva tsáa Íjpi chájaaveme. Ároméhjáa kémuéllévuré iwájtisine dííbyedi wáníjcyámeímyé kéévánécoba nééhií:

—jÉtsoj, Jetsóoj, múúhadi dídaatsóve!

¹⁴ Áánéllíihyéhjáa diityéké íiteebéré nééhií:

—Tsúúca muurá ámuha mébohíjucóohíí.

Aame cáhawáa llúúvájtedívú méúújétsámeítyej. Ahdújucóhjáa ditye péene tsaímiyéjuco néémeé.

¹⁵⁻¹⁶ Áamedityúhjáa Tsamáaría iñúji múnáajpi oomí Píívyéébeke dúúrúvaabére. Aabéhjáa Jetsóo lliñévu imímóúúvéne dííbyeke téhdujtsóhi. ¹⁷⁻¹⁸ Áábekéhjáa Jetsóo nééhií:

—¿Aca tsá pámeere ámuha mebohíitúne? Muurá íñe tsííñe iñúji múnáajpi u íjcyároobe ú oomí Píívyéébeke u téhdújtsoki. Áánetu ¿kiá tsijtye?

¹⁹ Ehdúhjáa íñétsihdyu neebe dííbyeke:

—Wa díjyócúúvéne dipyej. Tsúúca ú bohíí Píívyéébeke u cáhcujtsódú íjcyáabe.

Píívyéébé avyéjú bóhówáaveíñe

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ Aanéhjáa Jetsóoke paritséomú dilló múijyú Píívyéébé avyéjú bóhówáaveíñe. Áánéllíihyéhjáa neebe:

—Tehdu Píívyéébé avyéjú bóhówááveroné ámuha maájtymííyónejíivari. ²¹ Áánéllíi tsá múha nééityuróne: “Íñe Píívyéébé avyéju.” Muurá ihdyu íjcyájúcooróné ámúhama.

²² Ehdúhjáa diityéké íñétsihdyu neebe ímamyémuke:

—Muurá ámuha méijyácúnuú Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébeke ámuha maájtymíjucóóiyóneri. Ehdú ámuha meijtsámeiyónáa tsáhái ámúhadívú o bóhówáavéityúne.

²³ Muurá ámúhake tsaate neéhi: “Tsúúca Mepájtjetétsóobe tsájucóohíí.” Áronáa tsá múu cáhcújtsotúne. ²⁴ Muurá chijchi rórihcyóné maájtymídú pámeere ájtyúmíí Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe o tsáábeke.

²⁵ Áronáa ihdyu íhnáhoóíñe ícyooca íjcyáné míamúnaa óhdi ícúbahráne. Tsá oke ditye cáhcújtsóityúne. ²⁶ Muuráhjáa Noéé íjcyáijyu íjcyáné míamúnaa íjcyaduré íjcyáímyé o tsááiñe íjtsotúme. Áánaa tsúúca ó tsáa Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe. ²⁷ Muuráhjáa téijyu íjcyáné

míamúnaa ímilléduré ícyahíjcyá majchóháñeri, adóháñeri, táábavajcátsiyi. Áánáacáa ihdyu Noéé tsúúca ihmíiné pañévu úcáávénáa ííñuji páneere caajávécúóohíí. Áánerí pámeere cáhcújtsotúmé óuuvé ímájanúneri. ²⁸ Áhdurée muurá pajtyéné Róo íjcyáijyu íjcyámeke Tsodóóma múnáake. Muuráhjáa téhdure ímillédú ícyahíjcyámé majchóháñeri, adóháñeri, náhíjheri, úmihéneri, ánuméiyi. ²⁹ Áánéllihyéé muurá Píívyéébe dííbyeke néé dibye íjchívye técoomítyu. Áhdújucóo dibye íjchíívyéné boone Píívyéébe cúújuwa íjcaáyóneri técoomi áiivyéne. ³⁰ Ahdu muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe ó tuvááóvaá míamúnáake ímilléduré íjcyámeke tsiíñe o tsáijyu.

³¹ Áijyu ihjyátú tsiéllé íjcyame tsá ihñénéhji éllevu péjúcúóóityúne. Áhdure íúmihérí íjcyame tsá ihjyávú péjúcúóóityúne. ³² Cáhawáá méjtsúcunu muhdúhjáa diibye Róo táábake tene pájtyene idyéjú dille révoúcunúné déjúcotu. ³³ Muurá ííñújiri ímillédú íjcyáneriyé tsúúrámehíjcyámé tsá pájtyetéityúne. Áánetu ihdyu teene íhvéjtsóne ookéréjuco úraavyémé pájtyéteéhi.

³⁴ Muurá tsiíñe o tsáácooca míityétsi cúwámútsidítyú tsáápiikye o újcúnetu tsijpi coévaáhi. ³⁵ Áhdure tsaatépi cáátsómúpidítyú tsáápilleke o újcúnetu tsíjpille coévaáhi. ³⁶ Téhdure tsaatétsi íúmihé pañe íjcyámútsidítyú tsáápiikye o újcúnetu tsijpi tétsihvúré coévaáhi.

³⁷ Ehdúhjáa Jetsóo néénéllíi ímamyémú nééhíí:

—¿Aame kiávú úújéteéhi?

Áánéllihyééhjáa neébe:

—Muurá éhne múúne tsíeméjpi dsíjívéébedívú áñumu píhcyaavédú tahñéjté óhdivu píhcyááveéhi.

18

Ímityúnéhjí ímibájcho múnáájpídítyú íjcyáné uwááboju

¹ Áhduréhjáa Jetsóo tsiíñe ímamyémuke úwááboobe úúballé ímityúnéhjí ímibájchoobe ímityuube íjcyáábedítyú téeneri díityéké itsápíjtso Píívyéébema íhgyúvahíjcyánetu dítye íóochévétuki. ² Íllúhjáa neébe:

—Íjcyaabée tsácoomíyí ímityúnéhjí ímibájchoobe ímityuube Píívyéébeke áveyúúllétuúbe. Aabéhjáa tsá ímí píáábohíjcyatú míamúnáake. ³ Áábekée técoomíyí íjcyalle pííbájuulle néé tsaatéma ímityúné dille dááríívéjcatsíñé dibye ímíibájcho dííllema. ⁴ Ehdúu múhajchótájucó dille dííbyeke píáábó táúmeíyóneri tsá dibye íícúvehíjcyatúne. Áánéj píñévúhjáa

íllu íjtsámeíbye: “Píívyéébeke o ávyejúúllétúnéllii tsáháturo míamúnáake o piáábóiyóné oke ávyetúne. ⁵ Áronáa aalle pííbáyyulle íjyévé éhniíñevuré oke pátsárijcyónéllii óvíjyuco díilleke o piááboíñé oke dille ipátsárijcyójúccóotuki.”

⁶ Ehdúhjáa iúúballéne neébe:

—Ehdúu píínévui piááboobe ímityúnéhjí ímibájchoobe ímityuube íjcyároóbe. ⁷ Aanéjii çaca tsá ámuha mewáájacutú Píívyéébe ihñéjteke piááboíñé dílbyeke piáábó táumeíhíjcyámeke? çMityá ámuha méijtsúcunú ditye piáábó táumeíñeri díbye íicúvetúne? ⁸ Tsáhaá. Muurá piáábóiibye diityéké teenémáye. çAca íhya míamúnáa ímí cáhcújtsómedívú ó wájtsí Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe tsiíñe ííñujívú o tsáacoóca? Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Tsaatési Píívyéébema íhjuúvānetu íjcyáné uwááboju

⁹⁻¹⁰ Téhduréhjáa tsaate ímiáámedi idíllómeíñe tsíjtyeke éhdiivállehíjcyámeke úwááboobe úúballé tsaatési Píívyéébema íhjuúvānetu. Íllúhjáa neébe:

—Tsáijyúu míityétsi péé duurúvajávú píívyéébema íhjuúvaki. Tsaapíi paritseómuúbe. Áánetúu tsijpi ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyáabe. ¹¹ Aanée paritseómuube Píívyéébema íhjuúvaabe néehíi: “Ayúju Tápiivyéébej, uke ó téhdujtsó ímiáábé o íjcyáné hallúvu. Tsá muurá tsíjtyedu ímityuube o íjcyatú naní múnáajpi. Tsá múijyú ihdícyámema o dómácójcatsityúne. Pane tsá aabye ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyáabe ímityuube íjcyadu o néétune. ¹² Muurá tsáné tsemáánari míjcyoojícú májchótuube úuma ó ihjuúvahíjcyáhi. Téhdure muurá 10-jíva o dsíídsívānetu tsájihcoba ó dówacárohíjcyá uke o íicuvéne.” Ehdúu Píívyéébema íhjuúvaabe paritseómuúbe. ¹³ Áánetúu diibye ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyáabe tsá cáamevu icyárúúvéne Píívyéébema íhjuúvatúne. Íllurée kímóóvémeíbye íjpiújitu íllaáyómeíñe néehíi: “Ayúju Tápiivyéébej, óhdi ihdyu dídáatsóvéne dáabajíívé táimítyu. Muurá ímityuube ó íjcyáhi.” Ehdúu íhjuúvaabe Píívyéébema ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyáabe. ¹⁴ Aane muurá dílbyeke tsúúca Píívyéébe ímibájchóóbé hallurí tsáhájucó ímityú íjcyatúne. Áánetu tsíjpiikye tsá díbye ímibájchotúne. Ehdú muurá iye íhtsutúme íjcyane némeíhíjcyámé núcójpívétsáméíhi. Áánetu ihdyu idáátsóméhjíúvú néeme avyéjúúteéhi. Ehdúhjáa Jetsóo úwaabóhi.

Tsiiméké Jetsóó llúúvanúne
(Mt 19.13-15; Mc 10.13-16)

¹⁵ Aanéhjáa díbye éllevu íitsíimeke tsivámé dibye Píivýéébeke piáábó ityáumei diityé hallúvu. Áronáacáhjáa ímamyémú diityéké néé ínevú ditye íitsíimeke tsívane. ¹⁶ Áronáacáhjáa Jetsóó diitye tsiiméké ipíúváne néé ímamyémuke:

—Óvi ihdyu tsiváme. ¿Íveekí ámuha mécatuhtsóhi? Muurá diitye tsiime íjcyadu néémé wáabyuta Píivýéébe avyéju. ¹⁷ Aane ímiááneturé ámuhakye o néé éhne múúne teetsi tsiimene meke cáhcujtsódú Píivýéébeke cáhcujtsotúmé tsá díbyé avyéjúeje íjcyatúne.

Ováhtsá Jetsóoma íhgyuváne
(Mt 19.16-20; Mc 10.17-31)

¹⁸ Aanéhjáa tsáijyu tsané avyéjuube Jetsóoke néehí:

—Uwááboóbej, ímiáábé ú íjcyaaabe cána oke diñe ¿muhdú ó íjcyáiyóné múijyú o dsíjívéjúcódóityúne bóhí o újcuki?

¹⁹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca íveekí eene oke ú dilló ímiáábedi? Muurá ihdyu apáábyéré Píivýéébe ímiáábe. ²⁰ Muurá ú waajácú díbyé taúhbjúúne nééneé: “Tsá múu íhdícyámema dómácójcatsítyúne. Tsá múu míamúnáake dsíjívétsotúne. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. Múu avyéjuullé díícyáánimútsikye.”

²¹ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii neébe:

—Muuráhjáa ihdyu táayáábedityuré tehdújuco o ícyahíjcyáne.

²² Áánélliihyéhjáa Jetsóó néehí:

—Áronáa íjcyanéi tsane u méénúiyóne. Cáhawáá dítsíeméné náhjihénúne piáábó ídáátsóméhjikej. Áijyu ihdyu ú avyéjúutee níjkyéjiri íjcyaaabe Píivýéébe avyéjuvu. Aane cáhawáá ehdu méénúne ookéréjuco duráávyej.

²³ Ehdúhjáa Jetsóó nééne kimóhcó pajtyé díbyeke mítyane dibye éhnévánéllíihye. ²⁴ Áábekéhjáa ííténe Jetsóó néehí:

—Muurá mítyane éhnevámé íhtsútúnetu Píivýéébe avyéjuvu úcáávéiyáhi. ²⁵ ¿Aca muhdú caméélló ánéétóhéjutu pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú diitye ehneva múnaa Píivýéébe avyéjuvu úcáávéiyáhi?

²⁶ Ehdúhjáa dibye néénéllii tétsihyi íjcyame néehí:

—¿Aca ihdyu múhdutúrá pajtyetéiyóme?

²⁷ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ímiáánejucóhde míamúnaa tsá píivyetétú iive ipájtyetétsámeíñe. Áronáa Píivýéébe piivyeté diityéké ipájtyetétsóné íná díbyedívú túhúútúnéllíihye.

28 Áánélliihyéhjáa Péédoro nééhií:

—Ávyéjuúbej, muuráhjáa páneere muha meihvéjtsóne ukéréjuco méúraavyéne.

29-30 Áánélliihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Imiáánetúré ámúhake o néé páneere ijcyátsihjima imúnáake cáanimuu, íñahbémuu, méwamyuu, íítsímee, ijcyámeke tsánejcúvú ihvéjtsóne Píívyéébé wákiméi méénume muurá ííne imíjyaú ijcyáá ííñújiri. Aame újcuú múijyú idsíjívéjúcóóityúne bóhí tsiíjiréjuco ííñuji Píívyéébe ípívyéjtsójí hallúrí íjcyaki.

Idsíjívéíñé tsiíñe Jetsóó úúballéne
(Mt 20.17-19; Mc 10.32-34)

31 Ehdúhjáa íñétsihdyu Jetsóó ímamyémuke ihdyúétsihvu idyóbeúcúmeke nééhií:

—Mepéé íñe Jerotsaréevu. Ácoomívú muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévébedítýú tsúúcajátújuco Píívyéébé ihjyú uuballe múnaa néhijcyané oke pájtyeéhi. 32-33 Muurá oke llúúvájte avyéjújtemá taúhbájú uwáábojte íhvéjtsóo jodíómú ijcyátúmé hójtsí pañévu. Aame óhdi iúúhívaténe oke úníchíhcyuméré iwápáájcoóobeke illuréjuco dsíjívétsoíñe. Ároobe tsiíñe ó bóhí 3 coojívatu.

34 Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke nééne tsá ditye áyánéwu wáájácútu íínerí díbye íhjyuváne.

Hállúvátúúbeke Jetsóó ímíbajchóne
(Mt 20.29-34; Mc 10.46-52)

35 Aabéhjáa ímamyémuma péébe Jericóój píihíríjyuco íjcyánáa juuvá úníuri hállúvátuube ácuúcunúúbé táúmeí piáábo.

36 Aabéhjáa mítyane téeneri míamúnaa pájtyénéllii dilló íínerí ditye úllene. 37 Áánélliihyéhjáa úúballémé Natsarée múnáajpi Jetsóoma ipyééneé. 38 Áánélliihyéhjáa dííbyedi wáníjcyámeííbyé nééhií:

—¡Jétsoj, Jetsóoj, Dabííúvúj tsiíménémúhaabe u íjcyáabej, óvíjyuco ihdyu óhdi dídaatsóve!

39 Ehdúhjáa díbye néénéllii tsuulléí pééme dííbyeke uhbá cúuvéhulléré díbye íjcyaki. Áronáacáhjáa éhniíñevúré tsiíñe neébe:

—¡Dabííúvúj tsiíménémúhaabe u íjcyaaabe óvíjyuco ihdyu óhdi dídaatsóve!

40 Áánélliihyéhjáa Jetsóó íjyócuúvéne néé ditye itsíva dííbyeke. Áhdújucóhjáa ditye tsíváabeke díbye nééneé:

—¿íiná ú imílléhi?

41 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ó imíllé o hálluváne.

42 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tehdújuco. Oke u cáhcujtsódú íjcyaaabe tsúúca ú hallúváhi.

43 Ehdúhjáa Jetsóó néenemáyé itéjúcoóbe. Aabéhjáa dííbyemáyéjuco pééne Píívyéébeke dúúrúvaabére. Aanéhjáa tsijtye iájtyúmíne téhdure duurúvá Píívyéébeke.

19

Tsakyéoke Jetsóó ááhivéne

1 Aanéhjáa Jetsóó ímamyémuma úújeté Jericóovu.

2 Ácoomíyíhjáa ehnéva múnáajpi Tsakyéó ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámé avyéjuube íjcyaaabe.

3 Aabéhjáa imíllérá Jetsóoke iájtyúmíne. Áronáacáhjáa tsá díbye píívyetétú dííbyeke iájtyúmíne míamúnááj piíne íjcyaaabeke báhrí iñéénéllííhye. 4 Áánélliihyéhjáa íícúí díbye pééíhuyullévú dsíínéríyé ipyééne néríívyeebe uméheri dííbyeke iájtyúmiki. 5 Áánáacáhjáa Jetsóó tétsihdyu pájtyeebe tééhé níjcauri íjcyaaabeke iájtyúmíne nééhií:

—Tsákej, Tsakyéoj, íícúí niitye úúma o péekíí. Muurá ó imíllé dihjárí o cúwane.

6 Áánélliihyéhjáa íícúí iñíítyéne tsajtyéébé ihjyávú dííbyeke.

7 Ááneríhjáa míamúnáa ihjyúvá Jetsóodi íveekí ímítyuube íjcyaaabe jávú díbye péeneri. 8 Áánélliihyéhjáa diibye Tsakyéó íjyócuúvéne née Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, tátsieménetu tsahdúnéécú ó dówajcároó ídáátsóméhjike. Áánetu tsaatékée o állíñe pevetsííyé o áhdótsohíjcyáné ó óómíchoó éhniíñevújuco.

9 Áánélliihyéhjáa Jetsóó née dííbyeke:

—Tehdújuco, muurá Aavaráaúvúj tsíiménémúhaabe u íjcyaaabedívú tsúúca uwááboju wajtsíhi. 10 Muuráhjáa Míamúnáájpídívú o ípívyéévebe o tsáá ímítyúné pañévú mújtámeke o pájtyetésoki.

Dsíídsitu íjcyáné uwááboju (Mt 25.14-30)

11 Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó míamúnáake. Aaméhjáa Jerot-saréevu pííhínáa míamúnáa íjtsámeí tsúúca Píívyéébé avyéjú bóhówááveíñe.

12-13 Áámekéhjáa úwááboobe nééhií:

—Tsaapíhjáa íhtsútúméejpi íjcyaaabe tsícyoomívú ipyééíñe ihde 10-meváké íúnú múnáadítyú ipíhjúcuúmeke dsíídsídívú

iwájtúne nééhií: “Ééneri méwákímyeícyó téhulle o íjcyáné hajchóta.” Ehdúhjáa diityéké ipítýajcoíñúne técoomívú memévátéébé íhcyóómí avyéjuube íjcyaki. ¹⁴ Áronáacáhjáa dííbyé cóómi múnaa tsá ímíllétú diityé avyéjuube díbye íjcyane. Áánélliihyéhjáa tsaatéké wallóómé dííbye déjutu ditye íñéé íhcyóómí avyéjuube díbye íjcyane múha ímíllétúne.

¹⁵ Áronáacáhjáa tsúuca meménúmé pañétúejpi íhcyóómí avyéjuube díbye íjcyaki. Átsihdyúhjáa óómiibye teene íhcyóómivu. Aabébjáa iwájtsidu pihjýcú íúnú múnáake dsíidsídívú iwájtuíñúmeke múhduná ditye líyaatétsóné iwáájácuki. ¹⁶ Áábekéhjáa ímí wákímyeíbyé nétujkénúhi: “Ávyéjuúbej, éhnée óhdivu u pícyoíñúne dsíidsí ó líyaatétsóhi.” ¹⁷ Áánélliihyéhjáa íavyéjuube néé dííbyeke: “Tehdújuco. Muurá eene múhdurá néerone ímí ú tehméhi. Áánéllii uke ó pícyoó 10 coomívá avyéjuube u íjcyá ímiáábé u íjcyánéllíihye.” ¹⁸ Áhduréhjáa tsijpi nééhií: “Ávyéjuúbej, éhnée óhdivu u pícyoíñúne dsíidsí téhdure ó líyaatétsóhi.” ¹⁹ Áánélliihyéhjáa idyé neebe dííbyeke: “Tehdújuco. Áánéllii téhdure ímiáábé u íjcyáabeke ó pícyoó 5 coomívá avyéjuube u íjcyaki.”

²⁰ Áánetúhjáa tsijpi nééhií: “Ávyéjuúbej, íñe dídíidsí éhnée óhdivu u pícyoíñúné o pícyohíjcyáne. ²¹ Ópée ó waajácú ímítyuube u íjcyaaabe díwákímyeí hallúvujíí dsíidsíjike ú ékéévehíjcyáne. Muuráhjáa íhtsútúnetu o líyaatétsóné ímiátsíí ú újcúiyáhi. Aanée o wáajácúne íllure ó pícyoó dídíidsíike.” ²²⁻²³ Áánélliihyéhjáa íavyéjuube néé dííbyeke: “Aanée idyé ímítyuube o íjcyane wájácú u néébe jíveekí tsá u pícyootú dsíidsí téhmémeíhíjcyájá pañévú tétsihvu ditye wákímyeíchóné óóma líyaatétyoki? jíveekí ímítyuube uú?” ²⁴ Ehdúhjáa dííbyeke íñétsihdyu tétsihyi íjcyámeke neébe: “Áánúditýu eene dsíidsí medójtúcúne maajcú eenée ihñe páme ehníñevuré líyaatétsóobeke.” ²⁵ Áánélliihyéhjáa néeme dííbyeke: “Ávyéjuúbej, áronáa tsúuca mítyanéjuco dííbye dsíidsí.” ²⁶ Áánélliihyéhjáa neébe: “Ehdu múúne mémeenúhi. Muurá ihñe líyaatétsómeke ehníñevu tsííñe máajcú ditye íllíyaatétsoki. Áánetu pevénéré pícyohíjcyámedítýú médojtúcúhi. ²⁷ Téhdure eene avyéjuube o íjcyane ímíllétúne oke múnáátsohíjcyámeke ílllevu metsíváne o íténáa médsíjívétso.”

Jerotsarée pañévú Jetsóó úcaavéne
(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Ja 12.12-19)

²⁸ Ehdúhjáa diityéké íúwáábóné boone Jetsóó péé ímamyémuma Jerotsaréevu. ²⁹⁻³⁰ Aaméhjáa úújeté Bepajéema

Betáaniá coomícyú úníuri oríívo bájú íjcyátsihvu. Átsihdyúhjáa míityétsikye ímamyémudítýú ípíihíré coomívú iwááallóómútsikye neébe:

—Cána écoomi ípíihíré cóomityu óóma méujcúté íayáne íjjuwúukej. Múikyé dííbyedi úllétuube dóhjíváábeke metsíñaáyóne métsívaco. ³¹ Aane tsaate ámuútsikye ‘ívéébeké ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíí méneéco: “Ávyéjuubéne múhtsikye néénéllíihye.”

³² Ahdújucóhjáa péémutsi dibye néhdújuco úújeténé dííbyedívu. ³³ Áábekéhjáa dityétsí tsíñaáyórónáa áábájajte nééhií:

—¿Ívéébeké ámuhtsi métsíñaáyóhi?

³⁴ Áánéllíihyéhjáa neemútsi:

—Ávyéjuubéne múhtsikye néénéllíihye.

³⁵ Aamútsíhjáa tsajtyéjucóó dííbyeke. Áábé hallúhjáa wájamúúnevu íhíbóne Jetsóoke néríjcyáróme. ³⁶ Áíjyúhjáa dibye péijyu juuva míamúnaa íhbó íwajyámuunévu. ³⁷⁻³⁸ Aaméhjáa dííbyeke úraavyémé tsúúca oríívó bajúvú píihime méénúráityuróné dibye méénuhíjcyané hallúvú Píívyéébeke dúúruvámé kéévánécoba wáñécóhíjcyá:

—¡Ñóóooj! Átsihdyúhjáa nehíjcyáme:

—¡Maímijyu áanu Píívyéébe mémeri tsááneéj! ¡Ahdícyane metsu ímíjyuuri Píívyéébeke maávyéjújtsoki!

³⁹ Ehdúhjáa ditye néénáa tsaate paritséómú diityé pañe íjcyame néé Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, aatye díuráavye múnáake duhba ditye cúúvéhulléré íjcyaki.

⁴⁰ Áronáacáhjáa neébe:

—Muurá ditye dáíívyérónáa néwayúúneréjuco íhjúcunúiyóne.

⁴¹ Aabéhjáa tsúúca Jerotsaréj píihívú ímamyémuma úújetéébé tétsihdyu técoomi ííténe kímoovéhi. ⁴² Áánemáhjáa neébe:

—Múhdutú ihdyu ámuha Jerotsaréé múnaa méwaajácúiyá Píívyéébema ámuha tsáímíyé meíjcyáiyóné íjcyájúcooróne. Áronáa tsá tene ámúhadívú bóhówáávéityú ámuha mecáhcújtsótúnéllíihye. ⁴³ Muurá ámúhakye ímityúné pájtyeéhi. Ámúhá munáa ámúha cóómí ímíicáávéne ámúhakye méénuúhi.

⁴⁴ Aame ámúhakye ídsíjívétsóne páneere ámúhá jaaháñé wácávyáhcoó Píívyéébe ámúhakye píaabójúcooróné ámuha metáhjállehíjcyané déjúcotu. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

*Duurúvájá pañétú náhjihe múnáake Jetsóó bóayóne
(Mt 21.12-17; Mc 11.15-19; Ja 2.13-22)*

⁴⁵⁻⁴⁶ Aabéhjáa duurúvájá pañévú iú cáávéne náhjihénújcatsímyeke téjá pañétu ibóáyóne néehíi:

—Muurá Píivyéébé waajácúháámitu nééneé: “Íjya tahjya tééjá lliiñévú míamúnaa óóma íhjuvuhájicyáijya.” Aaja ¿íveekí ámuha naní múnáá jariyéjuco medíllone?

⁴⁷ Aanéhjáa pajyuvaré tééjá pañévú dibye úwaabóné tsaríllehíjcyámé llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, tsijtye avyéjutee, íjcyame. Aaméhjáa ítsámeíhijcyá íiné hallútú díbyeke idsíjívetsóiyóne. ⁴⁸ Áronáacáhjáa tsá íiné hallútú ditye díbyeke méénúityuró mítyaméhjáa ímí díbyé uwáábó íjtsúcunúnéllíihye.

20

Jetsóó ihtsútu

(Mt 21.23-27; Mc 11.27-33)

¹⁻² Aabéhjáa Jetsóó duurúvájá pañévú pajtyéteju úwáábónáa llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, túkevjtsojtee, íjcyame itsááne díbyeke néehíi:

—¿Aca múúbé ihtsúturí u íjcyabe eene ehdu nénehji ú méénuhíjcyáhi? Cána múúhake duubállej.

³ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Áyu cána téhdure ámúhake ó díllone oke máañújcuj.

⁴ ¿Acáa múha nééjuri Jóááuvu tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píivyéébépeé, mityá míamúnaáree nééjuri?

⁵ Áánéllíihyéhjáa tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píivyéébé nééjuri tsótsohíjcyáabe’ menéhajchíi meke nééíyoóbe: “Áábekéráhjáa ¿íveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne?”

⁶ Áánetu ‘míamúnaáree nééjuri’ menéhajchíi meke diitye míamúnaa téené hallútú dsíjívetsóiyá néwayúúnevu iáámúneri. Muurá pamévare cáhcujtsó ímiáánéjucóo Píivyéébé íhjuvú uuballe múnáajpi díbye Jóáa íjcyane. ⁷ Ehdúhjáa néeneri íñúhnévéne néeme iwáájacutúne.

⁸ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Aanéjíva idyé ámúhake ó úúballeé múúbé ihtsúturí o méénuhíjcyáne.

*Úmihé tehme múnaa múhdurá dáríívémeíñetu íjcyáne uwáábo
(Mt 21.33-44; Mc 12.1-11)*

⁹ Téhduréhjáa tsiíñe úwááboobe néehíi:

—Tsaapíhjáa íúmihe bajtsó tsanééré óóvaá. Ápallívuhjáa tsaatéké ityéhmétsoíñúne peebe tsiéllévu tsúúcaja téhulle

iijcyáíhullévu. ¹⁰ Áhullétúhjáa tsúúca tépalli néévane iwáájácútsihvu wáalloobe iúnú múnáájpikeye dííbyema ditye iwállóoro ténetu dííbye éhné ijcyadúne. Ahdújucóhjáa péeróobeke ditye méénúpéjtsónetu dibye oómiñe íeveébe. ¹¹ Áánéllihyéhjáa tsíjpiikye dibye wállóoróobeke téhdure iúhbáne méénúpejtsóme. Aabéhjáa idyé oomí íveebére. ¹² Ároné pañéhjáa tsíjpiikye dibye wállóobeke téhdure ditye túúvátsónetu ílluréjuco dibye wááneé.

¹³ Áánéhjáa diibye úmihé aabájaabe néehí: “¿Aane muhdúí ñe teéne? Áyu cána hájchíwu mítyane o wájuúróobekéréjuco o wállóokij. Dííbyeke íhya avyéjúúlléiyóme.” ¹⁴ Ehdúhjáa íñéene íllíkyeréjuco dibye wállóobeke íájtyúmíne néjcatsímye: “Aabye muurá íllíyéjuco ñe cááníñúiyóne. Áánéllí metsu dííbyekéréjuco medsíjívétso mehnéréjuco tene iijcyaki.” ¹⁵ Ahdújucóhjáa tétsihdyu kémuéllevu itsájtyéébeke ditye dsíjívetsóne. Ehdúhjáa Jetsóo iúúbállétsihdyu néehí:

—¿Aane ñe diibye tépallí aabájaabe itsáacooca muhdú méenuú diityéké eenéé íúmihévú dibye téhmétsoíñúmé ímityúné dáríívémeímyeke? ¹⁶ Muurá diityéké téené hallútú idsíjívetsóne tsíjtyekéréjuco dibye téhmétsoíñé tépallívu.

Ehdúhjáa Jetsóo néénéllí tétsihyi íjcyame néehí:

—Óví ihdyu Píívyéébe múúhakeyehmé tehdu muha meíjcyátuki.

¹⁷ Áánéllihyéhjáa Jetsóo diityédívú ííténe néehí:

—¿Aca muhdú nééiyóné Píívyéébe waajácúháámitu íllu néehí: Tsaúpe nééwayu jááháñe wákimyéi múnáa íñéhnílléne waagóorou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkéiu?

¹⁸ Aane muurá teeu nééwayúdú o néébe uwááboju cáhcújtsotúmé mújtaáhi. Áámedívú o cáyobáávatécooca ílluréjuco ditye wágóóoveíñe.

*Íñújí avyéjúúbe wáábyuta dsíídsike ditye áhdotsóne
(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mc 12.12-17)*

¹⁹ Ehdúhjáa Jetsóo taúhbájú uwáábojtemá llúúvájte avyéjujteké múu lléboobódú úwaabóné iwáájácúne imíllerómé téjyuré dííbyeke íekeevéne. Áronáacáhjáa íllityémé míamúnáadi.

²⁰ Aaméhjáa ímiáámédú tsaatéké dííbye éllewu wallóo ditye dííbyeke avyéjúúbedítýú díllone dibye múhdurá añújcúhajchíí téené hallútú dííbye éllewu itsájtyérokí. ²¹ Aaméhjáa neeté dííbyeke:

—Uwááboóbej, muha muurá méwaajácú tehdujuco u uwáábohíjcyáné keená Píívyéébe míamúnáadívú tújkevéélléjító

tsijtye múhdurá úhdivu íjtsúcunúróneri íícúvétuubére.
 22 Aabe cána múúhake diñe díicyánéjcutuj: ¿A tehdújuco ávyéjuube romáánómuube íjcyáábé wáábyuta dsíidsike ditye áhdótsohíjcyáné maáhdóiyóne, mityá tsáhaái?

23-24 Ehdúhjáa ímityúné íjtsámeíñemáyé ditye néene Jetsóo iwáájácúne néé diityéke:

—¿íveekí ehdu ámuha oke médáriivéhi? Áyu cána oke méuujétsó dsíidsijívuj. Ahdújucóhjáa ditye úújétsoji ííténe neébe: ¿Aca múhúmi náávé eéne? Áhdure ¿mumémé eene tééjitu? Áánéllihyéhjáa néémeé:

—Tséétsá húmi nááve. Áabe méméré íñe tééjitu.
 25 Áánéllihyéhjáa Jetsóo néé diityéke:

—Ané wa ihdyu diibye Tséétsáke mááhdohíjcyá dííbye éhnéjuco íjcyanévu. Áánetu ihdyu Píívyéébeke máácuhíjcyá dííbye wáábyuta íjcyanévu.

26 Ehdúhjáa dííbyeke dárííverómé tsá píívyetétú dííbyedívú íñéétsóiyóne. Aaméhjáa ehdu dibye nééneri iúllévenúne tsá íná íhjuvájúcootúne.

Dsijivémé muhdú tsiíñe bóhíne tsaate díllone
 (Mt 22.23-33; Mc 12.18-27)

27 Ááné boonéhjáa tsadotséomudítýú tsaate péé dííbye éllevu medsjivémé tsiíñe mebóhíne cáhcújtsotúme.

28 Aaméhjáa néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, Moitséeúvúhjáa muurá néé tsaapi méwadívú tsíímávátuube dsíjívéhajchíí íñahbéréjuco díílleke táábávaíñe dííbyeréjuco itsíímáva díílldívú íñáhbeúvúu tsíímávaiyóne.

29 Aanée íjcyámé 7-meva tsané nahbému. Áámedítýúu ámíabe ityáábávárólléjtane dsíjivé tehdú tsíímávátuube.

30 Ááné boonée bóneebe díílleke táábávároobe téhdure dsíjivé tsíímávátuubére.

31 Ááné boonée tsijtye bónejte díílleke táábavarómé téhdure dsíjivé tsíímávátúme. 32 Ááne nihñévúree díílleréjuco dsíjivéne. 33 Aane cána múúhake diñe ¿cáábyé taabá ímichi dille íjcyaiñe tsiíñe ditye bóhícoóca?

34 Áánéllihyéhjáa Jetsóo néé diityéke:

—Muurá ihdyu ííñújiri íjcyame táábávácatsíhi. 35 Áánetu ímíáámé dsíjivémé tsiíñe bóhíme níjkyéjiri íjcyácooca tsáhájucó táábávácatsítýúne. Tsíhdyuréjuco ditye íjcyaiñe.

36 Aame tsáhájucó dsíjivéityú Píívyéébej tsíímé íjcyame níjkyéji múnaaduréjuco néémeé. 37 Muurá ímíááné dsíjivémé tsiíñe bóhíhi. Muuráhjáa Moitséeúvú teene úúballé úméhéwu péétécunúne pañétú Píívyéébe dííbyeke íllu nééneé: “Aavaráaa,

Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Piivyéébé ó íjcyáhi.”³⁸ Ehdúu Píivyéébe néénetu méwaaJacú ditye íjcyane. Muurá ditye íjcyátuca tsá dibye néétyuró diityé Piivyéébé íjcyane. Muurá díbyedívú tsá múha dsíjivetú tétsíhjí daíhañe.

³⁹ Ehdúhjáa diityéké dibye néénéllí tsaate taúhbájú uwáábojtédítýú nééhií:

—Uwááboóbej, tehdújuco u nééneé.

⁴⁰ Aaméhjáa tsáhájúco díbyeke tsiíñe díllotúne.

Muubá Críjto íjcyane

(Mt 22.41-46; Mc 12.35-37)

⁴¹ Áijyúhjáa idyé Jetsóó néé diityéke:

—¿Aca muhdú íivane ámuha ménehíjcyá Críjto Dabíiúvúj tsíménémúhaabe íjcyaiñe? ⁴²⁻⁴³ Ááneráhjáa díbyeúvú íjcyároobe díbyedítýú néé íwaaJacuháámitu:

Ávyéjuubée néé Táavyéjúúbeke: “Cána táuniúvúi diicya dímunáake o táhjáne hajchóta.”

⁴⁴ Ehdúhjáa muurá Dabíiúvú díbyeke Áavyéjúúbedi díllóhi. Aane ¿muhdú díbyeúvúj tsíménémúhaabe íjcyáiibe Críjtoó? Ehdúhjáa Jetsóó nééhií.

Taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpívetsóne

(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40; Rc 11.37-54)

⁴⁵ Aabéhjáa pámeere lléébónáa néé ímamyémuke:

—Téíibúwá tsáma méíjcyaco. ⁴⁶ Tsá múu íivatú eene aatye taúhbájú uwáábojte míamúnaa diityéké íavyéjúúllekíyé cááméJacobájívu úcámeíhíjcyánetu. Muurá pihcyáávejááne pañe imíllémé íboohówátsíhjívuré íacuuvéne. Áhdure wañéhji pañe imíllémé ímítsíhjívuré imájchone. ⁴⁷ Aame píibájyujte walléemudítýú dótuhíjcyá diityé jaaháñe. Áané núcójpí muurá cááménécóbaúvú ihjyúvahíjcyarómé Píivyéébema. Ehdú muurá dáríivémeímyeke Píivyéébe ícúbáhraáhi. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

21

Píibájyulle dsíídsíke pícyóóne

(Mc 12.41-44)

¹ Aabéhjáa duurúvájá pañe íjcyánáa míamúnaa pícyóócunú dsíídsíke Píivyéébé wáabyuta. Ehnéva múnaáhjáa mítyanéhjí pícyóóhií. ² Áanáacáhjáa píibájyulle ídátsó pícyóó míjíhwuúcúre. ³ Aanéhjáa ííténe neébe:

—Ámuúhaj, muurá áámye pííbáyyulle ídátsó néérolle picyóó pámé ehnííñvúre. ⁴ Muurá tsijtye dsíídsívarómé picyóó uhjénéhjire. Áánetu pícyoolle páneere téene tájpi íjcyáiyóne.

Duurúvaja wágóóóveíñé Jetsóó nééneé

(Mt 24.1-2; Mc 13.1-2)

⁵ Téijyúhjáa tsaate ímamyémudítýú ihjýúvá duurúvaja imíwu néwayúúnetu méénúmeíñeri, ditye bóhbánuhíjcyánéhjitu imíwu teja ícyáávétsámeíñéhjiri.

⁶ Áánéllihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Ároja muurá wácávyáhcáméíhi.

Jetsóó tsááiñé ihde pájtyeíñéhji

(Mt 24.3-28; Mc 13.3-23)

⁷ Ehdúhjáa díbye néénéllí dííbyeke néémeé:

—Uwááboóbej, ¿aca múijyú pajtyeíñe eene múúhake u néhíjcyánéhji? ¿Aca íínetú muha méwaajácuú tsúúca tehdu tene pájtyeíñe?

⁸ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ehdu nééme tsáma wajácútsi méíjcyaco ámuha maállítsámeítýuki. Muurá o tsááiñe tsúúca pííhícooca íjcyáímyé mítyame óhdi díllómeímye. Aame nehíjcyáá díibyéjuco Críjto íjcyane. Árómeke mécáhcújtsodíñe. ⁹ Téhdure pahúllevaré méénucátsí íjcyané uubállé ámuha mellééboóhi. Áróneri méíllityedíñe. Pane méijtsúcunúdí téijyu tsúúca o bóhówááveíñe. Tsáhái téijyu o bóhówááveítýúne. Árónáa ihdyu ehdu nénehji tujkénú pájtyeéhi.

¹⁰ Muurá tsané ííñúji múnáa tsííñé ííñúji múnáama méénújcátsííhi. ¹¹ Áhdure ávyetá íhnáhó ííñúji vááúméíhi. Áijyu íjcyáiñé ájyabááne, cheméháñé, pahúlleváre. Áhdure ívéhoowávú apííchó nénehji bóhówááveéhi.

¹² Ehdu nénehji pájtyeíñé ihde cáhcújtsotúmé ámúhake ícúbáhrámeke tsájtyeé píhcyáávejááne pañévú muhdú ámuha méicyahíjcyané ámúhake idíloki. Áhdure ámúhake ííñújí avyéjúté éllevu itsájtyémeke cuvéhoojánímye. Ehdu muurá ámúhake míamúnáa dárííveé oke ámuha meúraávyéné déjúcotu. ¹³ Áané hóowari ámuha táuwááboju díityéké méúwááboóhi.

¹⁴ Árónáa ihdyu tsá ámuha meijyácunúityú muhdú ámuha díityémá meihjýúváíñeri. ¹⁵ Muurá ihdyu ámúhake ó ájcuú muhdú ámuha díityéké meúwáábóíñé tujkévejúvu. Áijyu ámúhake múnáátsohíjcyámé íllure ámuha maállíñe néhíjcyámé ámúhadívú táhjátsáméíhi. ¹⁶ Muurá ámúháj caanímu, ámúhá nahbémú, ámuha hájkímú, tsijtye ámuha menáhbévahíjcyároméhjí ámúhake téijyu ímityúné

dárííveéhi. Muurá tsaatéké ámúhadítú dsíjívétsoímye. ¹⁷ Ehdu muurá oke cáhcújtsotúmé ámúhake tsaríllé oke ámuha mecáhcújtsóné hallútu. ¹⁸ Áronáa tsá ámúhá níwájííne íjcyáronetu tsájíubaré wágóóóvéityúne. ¹⁹ Ahdícyane ihdyu ámuha panévare maábúcuhajchíí mepájtyéteéhi.

²⁰ Áhdure tsiííne iñújííne múnaa Jerotsarée mícaavéné ámuha mewáájácúcooca múu nées tsúúca técoomi wágóóóveííne. ²¹ Ájyju méwáácunúco cámehábuñevu Jodeá iñújíí múnaa ámuha meíjcyame. Áhdure técoomí múnaa óví néhi wáácunú tsiélllevu. Aane íumíhé pañe íjcyame íoomíjyúcohdí técoomívu. ²² Ehdu íjcyaiíne ícúbáhraméí míamúnáama ditye ímityúné dáríívémeíhíjcyané déjúcotu Píívyéébé waajácuháámitu tene némeídyújuco. ²³ ¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeííne téjyju walléemú éevájtema tsijtye ñohñójtérei ítsííméwuúmú íjcyámeke! Muurá ávyetá kimóhcó néené ícúbáhraméí pájtyeé téjyju ííñújíí íjcyané míamúnáadívú Píívyéébe cáyobáavatécooca. ²⁴ Tsaatéké muurá dsíjívétsoímyé méenujcatsí pañe. Áanetu tsijtyeke tsajtyéimye tsiííhíí iñújíínevu. Áané boone jodíómú íjcyátúné míamúnaaréjuco teene Jerotsarée cáavacuííne Píívyéébe diityédívú técoomi íhvéjtsóné hajchótá tétsihyi íjcyaki.

Jetsóó tsáácooca pájtyeííhíí
(Mt 24.29-35, 42-44; Mc 13.24-37)

²⁵ Aane ehdu nénehji pájtyéné boone nuhba cóójíejpii, péjcoejpii, mícúruu, íjcyane múhdurájucó íjcyaiíne. Téhdure ávyetá íhnáho móañe nóhjíneri cáhcújtsotúmé íllítyeéhi. ²⁶ Éhdúcóbaúvú nénehji ííñújíí íjcyácooca muurá míamúnaa íillityéneri íllurájucó wájácúráúúúveííne. Ehdu páneere íévéhóowari íhtsútunéhjí íjcyane mujtáraba íjcyáahi. ²⁷ Ájyju ihdyu Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe páneere táíhtsútú táavyéjuma ojtsó pañetú ó bóhówáaveéhi. ²⁸ Ehdu tene pájtyécooca múu íllure ímíjyuuvéhi. Muurá téené boone tsúúca ámuha mááálljchuú múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu. Ájyju ihdyu tsaímiyéjuco ámuha meíjcyaiíne.

²⁹ Téhduréhjáa tsiííne diityéké neébe:

—Cáhawáá méjtsúcunu hígyéeráhema tsiííne uméhéené muhdú íjcyane. ³⁰ Muurá téhehji béhjívácooca tsúúca méwajácú píjcyaba pííhíne. ³¹ Ahdu ííñújíí ténehji íjcyácooca méwajácúco tsúúca Píívyéébé avyéjú bóhówáaveííne éevé úújeténe.

32 Aane ímiáané ámúhake o nées ehdu nénehji pájtyeíñé íñei íñújiri páhdure míamúnaa íjcyápíñááca. 33 Muurá íñújima páneere íévéhóówari íjcyanéhji wágóóóveéhi. Áánetu íñe ámúhake o néhijcyané tsá mújyú wágóóóvéityúne.

34 Áánéllii tsáma téibúwá méijcyaco tsiíñe o tsáábe ámúhake o túvaaóvátu líiyicyáveháñeri, tsiíñéhjiri, ámuha meijcyámeke. 35 Muurá ímilléduré íjcyámeke ó abájínéjcuú éhne múúne iyáábeke dahpe abájínejcúdu. 36 Áánéllii múu téibúwá íjcyáne Píívyéebema pájyuvaré ihjyúvá ténehji ámúhake imújtátsótuki. Áijyu ihdyu ámuha méúújéteé óhdivu Míamúnáájpidívúu o ípívyéévébedívú íínerí núcójpívetúme.

37 Ehdúhjáa Jerotsaréeri íjcyabe Jetsóo duurúvájá pañevú úwáábohíjcyáhi. Aabéhjáa meíjyunúdú pehíjcyá oríivo bájú íjcyátsihvu tétsii icyúwaki. 38 Aanéhjáa pájyuvaré cúúvénetúre míamúnaa pehíjcyá duurúvájávú dííbyé uwáábó illéébúacunúki.

22

Jetsóoke íékééveíñé ditye pítyácójcatsíñe

(Mt 26.1-5, 14-16; Mc 14.1-2, 10-11; Ja 11.45-53)

1-2 Téijyúhjáa pajtyeté wañéhjí óórityúne pááá máchoméihíjcyané wañéhjí lleevárijyuco íjcyánaa llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojte íjtsámeí muhdú Jetsóoke idsíjívétsoíñe. Áronáacáhjáa íllityémé míamúnáadi.

3 Áanáacáhjáa Jóoda Ijcarióoté pañevú tsúuca Naavéné úcaavé tsaapi Jetsóo mamyémúejpi íjcyáábé pañevu. 4 Aabéhjáa péé diitye llúúvájte avyéjútémá duurúvájá tehmejte éllevu diityémá ipítyácójcatsí muhdú dííbyedívú íékéévéetsoíñe. 5 Áánerihjyáa ímíjyúúvéne imíllémé dííbyeke íáhdone. 6 Áánélliihyéhjáa íjtsámeíjyúcoobe mítyane míamúnaa íjcyátútsihvu dííbyedívú íékéévéetsoíñe.

Ímamyémuma Jetsóo májchone

(Mt 26.17-29; Mc 14.12-25; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-26)

7 Aanéhjáa tsúuca teene pajtyeté wañéhjí óórityúne pááá máchoméihíjcyané wañéhjí pañe tsájaatsá múnaa obééjake dsíjívétsohíjcyané wañéhjí lleevájucóóhií. 8 Áijyúhjáa Péedorómá Jóáámútsikye Jetsóo néehíí:

—Mééma mémeenuté wañéhji májchó memájchoki.

9 Áánélliihyéhjáa neemútsí dííbyeke:

—¿Aane kiávú ú imíllé muhsti meméénune?

10-11 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ámuhtsi Jerotsaréevu mepéemutsi tsaapi líyííhyori núpáñújéébedívú meúújetéébema mepééne tééja múnáájpikeye méneéhi: “Múúhá uwááboobéne múhtsikye néé kiává íchii tsaho mǐjcoho íjcyane tééhó pañévú dibye múúhama pajtyété wañéhji májchó májchóihyo.”¹² Áánéllii ámuhtsikye úújétsóiihye córííhócoba néého tsúúca ímíbájchómeíhyó cáámééíjiri íjcyahóvu. Ááhó pañévú méméénuco.

¹³ Ahdújucóhjáa péemutsi dibye néhdújuco iúújeténe tééhó pañévú méénune majcho.

¹⁴ Aanéhjáa tsúúca ditye májchóíñe éévé úújetédú majchójúcoobe ímamyémuma.

¹⁵ Átsihvúhjáa diityéké neébe:

—Ímí ó íjtsúcunú íñe pajtyété wañéhji májchó ámúhama o májchone nihñéréjuco. Tsúúca muurá ámúhadívú ó dsíjiveéhi.

¹⁶ Aane tsáhájucó tsiíñe ámúhama o wáñehjívatéityú íñe pajtyété wañéhji. Áronáa ihdyu páneere muhdú óhdityu úúbállémeíhijcyáné oke pájtyéné boone tsaméhjí Píívyéébé avyéjuríyéjuco meíjcyame mewáñehjívatéíñe.

¹⁷ Ehdúhjáa íñétsihdyu ado iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáhjáa neébe:

—Áju, íñe pámeere maádo. ¹⁸ Muurá tsáhájucó tsiíñe ámúhama o áadóityú íñe óóvajpácýó Píívyéébé avyéjuri tsaméhjí meíjcyáiñévújuco.

¹⁹ Átsihdyúhjáa idyé pááaho iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáhjáa idyóhdáhínunévú diityéké iwájtúne neébe:

—Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho. Ehdu pajjyuvaré méméénuhíjcyaco ámuha mepájtyeté o ícúbáhrámeíñé ámuha meítsaavéne.

²⁰ Téhduréhjáa teene adóvú diityéké iájcúne neébe:

—Íñe tátyujpácýo náávé íjcyane úúballé muhdú ámuha meícyahíjcyáné pityájcoju tádsíjiveri tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñé ámuha mepájtyetéki. ²¹ Aane muurá íchihyi mééma majchóri diibye óhdivu méénútsóiihye. ²² Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco óhdityu tene némeídyújuco oke tene pájtyeíñé Míamúnáájpidívú o ípívyéévéébeke. Áronáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíñé eene óhdivu méénútsóóbeke.

²³ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii díllójcatsímyé caabyé diityédítýú díibyedívú méénútsoíñe.

Jetsóó mamyémú táhjajcatsí caabyé diityédítýú íhtsútuube íjcyáiyóneri

²⁴ Átsihdyúhjáa táhjájcatsímyé caabyé diityédítýú ìhtsútuube ijcyáíyóneri. ²⁵ Áronáacáhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Muurá ìññújiri ávyéjuchte imíllé ityáuhbáné téénetu diityéké míamúnaa ìhtsútujtédí idílloki. Ááne itsúcunúhijcyámé tehjújuco imyéénune. ²⁶ Tsá múu tehdu néétune. Muurá ihdyu idáátsóóbeúvú néébe tsaímíyé tsíjtyeke ìícúvehíjcyaaabe ìhtsútuube ijcyá pámé túkevétsoóbe. ²⁷ ¿Aca caabyé ìhtsútuube ávyéjuúbe? ¿A eene tsaímíyé ácuúcunúúbeke tsaapi majchótú ìícúveébe? ¿Mityá eene dííbyeke ìícúveébej? Muurá míamúnaa ijtsúcunú eene tsaímíyé ácuúcunúúbeke tsijtye ìícúveebe ìhtsútuube ijcyane. Áánetu ihdyu eene ìícúvehíjcyaabédú o néébe ámúhama ó ijcyá ámúhake o píááboki.

²⁸ Muurá ávyétá imítýú nénehji oke pátyehíjcyárónáa ímí ámuha óóma méijcyá oke ìhvéjtsotúme. ²⁹ Áánéllii ámúhake o pícyóó Llihíyóo oke pícyohdu avyéjuchte ámuha méijcyaki. ³⁰ Áámema muurá ìíne imíjyaú ámúhama ménahbévjájcátsíí táavyéjuri. Aame ámuha ijraéémú 12-hava íjcyámedítýú cáhcújtsótúmema méímíbájchoó muhdú ditye ícyahíjcyáne.

*Jetsóó úúballé Péédoro tóónúmeíñe
(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Ja 13.36-38)*

³¹ Ehdúhjáa ìñétsihdyu Jetsóó Tsimóoke nééhií:

—Tsímoj, Naavéné Píívyéébeke táúmeí ámúhadítýú ìñéhco caabyé ímiáábé íjcyáábeke éhne múúne tríígotu íímí menéhcodu.

³² Áronáa tsúúca díhyallúvú ó táúmeí píáábó oke u ìhvéjtsótuki. Aabe ihdyu óvíí díñahbémuke ú píaabó téhdure ditye ímí oke íúráávyeki.

³³ Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Tehjújuco, Ávyéjuúbej, ímiááné tsá uke o ìhvéjtsóityúne. Muura uke ditye cúvéhoojánúcooca óómájuco ditye meke cúvéhoojánúíñe. Áhdure uke ditye dsíjívétsoócooca óómájuco ditye meke dsíjívétsoíñe.

³⁴ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Áronáa muurá, Tsimó, ípyejcójuco oke u úráávyeróné u tóónúíñe cáracái májtsívátúné ihde 3-íjyúva.

Jetsóó ícúbáhrámeíñe pííhíjucóóne

³⁵ Átsihdyúhjáa tsiíñe neebe diityéke:

—Éíjyúu muurá ámúhake uwáábovu o wállóócooca o néé ámúha dsíídsíma tsípaajjí ámúháj túhápaajíné ámuha metsájtýétuki. ¿A téijyúu tsáneetu ámuha mévííóhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Tsáháa muha íinetú mevííotúne.

³⁶ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Árónáa icyooca métsajtyécó ámúha dsíídsíi, ámúhá nñitsúmuu, íjcyane. Áánetu nítswáávatúmé óvíi hállúeja íwajámú íñáhjíhénúne íniitsúwá ujcúhi.

³⁷⁻³⁸ Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Ávyéjuúbej, íjcyawáácú míwáácu múúhadi. Áánélliihyéhjáa neébe: Íhya téhduwáácújuco. Muurá tsúuca oke pajtyéíñe tsúucajátújucoo Píívyéébé waajácúháámitu illu óhdityu tene néhdújuco: “Muurá ímityúmé raahóri itsajtyéébeke téhdure ímityúúbedi dílloímye.” Ehdúhjáa óhdityu tene némeídyújuco muurá oke tene pájtyeíñe.

Píívyéébema Jetsóo íhjuváne

(Mt 26.36-46; Mc 14.32-42)

³⁹ Ehdúhjáa ímamyémuke íñétsihdyu ípyéhijcyádú oríívo bájú íjcyátsihvu péébema téhdure péémeé. ⁴⁰ Átsihvúhjáa íúújetédú neebe diityéke:

—Píívyéébema méihjyúvaco ámuha mávaríjchojúúnevu metáhjátsámeityuki.

⁴¹⁻⁴² Ehdúhjáa íñéene ííneebe diityédítýú éhne múúne nééwayu maáámune úújeténé hajchóta. Átsihvúhjáa ímímóúúvene Píívyéébema íhjuvabe nééhií:

—Ayúju Táácááníj, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíñe. Árónáa idyé tsá o ímillédú u méénúityúne. Wa ihdyu muhdú u ímillédú óóma meénuj.

⁴³ Áábedívúhjáa níjkyéji múnáajpi bóhówaavé dííbyeke ípíááboki. ⁴⁴ Aabéhjáa íhnáhó tééneri ávyevécunúúbé Píívyéébema íhjuvabe tówaane waapé tújpacýoma.

⁴⁵ Átsihdyúhjáa ímamyému éllevu péébe úújeté dííbyeke íkímóóvéne pávyeenúmé cuwáarí íjcyámedívu. ⁴⁶ Áámekéhjáa neébe:

—¿Muhdúami ííwane ámuha mécuwaj? Maájkyéne méihjyúvá Píívyéébema mávaríjchojúúnevu ámuha metáhjátsámeityuki.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Ja 18.2-11)

⁴⁷ Ehdúhjáa díbye néénáa tsúuca mítyame míamúnaa wajtsí tétsihvu. Áámekéhjáa Jóóda tsuullé tsaapi dííbyé mamýémúejpi íjcyáabe. Aabéhjáa dííbyedívú iwájtsíne chohchócú dííbyeke.

⁴⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca muhdú eene, Joda, oke u chohchóneri óhdivu ú méénutsó Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívu?

49 Aanéhjáa ííténe ímamyémú néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, métsu aatyéké meméénu méníitsúmuri.

50 Áronáacáhjáa tsúuca tsaapi diityédítýú llúúvájte avyéjuúbé únú múnáájpi núúmiho ímiánéjcuého wállórihjúcúhi. 51 Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Óvi íjcyáábe. Óvi ihdyu muhdú oke meenúme.

Ehdúhjáa néébere cámahjácó dííbyé núúmiho. 52 Átsihdyúhjáa llúúvájte avyéjutee, duurúvájá tehmejtee, túkevjtsojtee, íjcyámeke neébe:

—¿Aca muhdú éhne múúne ímityúné méénuhjcyáábe éllevu ditye tsáhdu ámuha metsáá taéllevu níitsúmuma, cávaájcoháñema? 53 Áánerá íhyajchótá ámúhama duurúvájá pañe o íjcyáábeke keená muhdú ámuha oke meméénuhjcyáne. Áronáa ihdyu icyooca tsúuca ámúhaj tééveri Naavéné kyéhéjkímyeíhi. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Péédoro tóónúmeíñe

(Mt 26.57-58, 69-75; Mc 14.53-54, 66-72; Ja 18.12-18, 25-27)

54 Áábekéhjáa tsúuca iékéévébeke llúúvájte avyéjuúbé jávú ditye tsájtyéébeke Péédoro úráávyeebe pehíjcyá diityé kemúellére. 55 Áijyúhjáa lláhajtsívú tsaate icyújuwááñúnetu píhmiíhjcyáme élletu téhdure píhmiíbe. 56 Áánáacáhjáa tétsíi wákimyéi múnáalle píhmirí íjcyáábedítýú nééhií:

—Áánúu muurá téhdure Jetsóoma icyahíjcyáhi.

57 Áronáacáhjáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu, muulle, o wáájácúnejíí dííbyeke.

58 Ááné boonéwuúréhjáa idyé tsijpi dííbyeke nééhií:

—Uu éhne téhdure diityéejpi.

Áronáacáhjáa neébe.

—Tsáha muúbej, tehdu diityéejpi o íjcyáábejíivari.

59 Ááné boonéhjáa idyé tsíjpiiyéjuco nééneé:

—Ímiáané muurá áanu diibyéjuco Jetsóomáa icyahíjcyaaabe Gariréa múnáajpi.

60 Áánélliihyéhjáa idyé neébe:

—Tehdu, muube, o wáájácúúbedíjíí óoma ú ihjyúváhi.

Ehdúhjáa díbye néénáa tsúuca cáraca májtsíváhi.

61 Áánélliihyéhjáa Jetsóó dííbyeke révoúcunúhi. Áánetúhjáa ítsááveebe díbyeé nééneé: “¿Muurá ípyejco cáracái májtsívátúné ihde 3-ijyúvá ú tóónúu oke u úráávyeróne?” 62 Aabéhjáa tétsihdyu áachívú ipyééne ávyétá ihnáhó tááhií.

Jetsóodi ditye úúhívaténe

(Mt 26.67-68; Mc 14.65)

63 Áánacáhjáa Jetsóoke téhmeme dííbyedi iúúhívaténe meenuhi. 64 Dííbyé hálluúúcúhjáa iwátájcóóbeke iwábáájcóne néémeé:

—¿Cána waajácú múha uke méénuney?

65 Áánemáhjáa éhniíñevúré uuhívatémé dííbyedi.

Túkevjtsojté úmíwari Jetsóó íjcyane

(Mt 26.59-66; Mc 14.53-65; Ja 18.19-24)

66-67 Ááné tsitsíínevúhjáa túkevjtsojtee, llúúválté avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame ipityácócatsíhíjcyátsihvu dííbyeke ítsájtyéébeke nééhií:

—¿A ímiááné diibyéjuco uu míamúnáake pájtyetétsoóbe? Cáná múuhakye duubállej.

Áánéllihyéhjáa neébe:

—Muurá diibyéjuco o íjcyane ámuhakye o néérone tsá ámuha mecáhcújtsóityúne. 68 Pane ámuhakye o díllone ámuha maáñújcúne oke maácádsíjcaáyokíjííva oke médillóhi. 69 Aane cáhawáá óví ícyoocátú Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe íhtsútuube Píívyéébé úníuri ó íjcyáhi.

70 Ehdúhjáa díbye néénéllii nééme dííbyeke:

—¿Áánéllihyéhaca ihdyu ímiááné Píívyéébé Hajchi uú?

Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó.

71 Ehdúhjáa díbye néénéllii néjcatsímye:

—Ínéllihyécó tsijtye éhniíñevu dííbyé hallúvú úúbálléiyáhi. Muurá íñe melléébóneriyé ímityúne íhjúvaábe.

23

Pirááto éllevu Jetsóoke dítye tsájtyene

(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Ja 18.28-38)

1 Aanéhjáa páméhcobaré Jetsóoke tsajtyé téené iíñújí ávyéjuube Pirááto éllevu. 2 Átsihvúhjáa dííbyé úmíwávú dííbyedívú íñéétsóro néémeé:

—Áánu míamúnáake íbórinuubéré pehíjcyáhi. Nehíjcyaaabe meeva íveekí ávyéjuube Tséétsa romáánómuubéré íjcyáábé wáabyuta dsíídsike dítye áhdotsóné maáhdohíjcyáne. Téhdure nehíjcyaaabe míamúnáakévá ipájtyetétsoíñe. Áhdure nehíjcyaaabe muuhává jodíómú avyéjuube íjcyane.

3 Áánéllihyéhjáa Piráátó néé dííbyeke:

—¿Ava ímiááné uu jodíómú avyéjuúbej?

Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó.

⁴ Áánélliihyéhjáa Piráátó néé llúúvájte avyéjútémá pámeere tétsii tsijtye ijcyámeke:

—Áánerá tsá dibye íiné imítyúné méénúturóne.

⁵ Áronáacáhjáa tsíjpánécoba néémeé:

—Áánerá pámeere Jodéa iinúji múnáake íbórínuubéré pehíjcyá múhdurá iúwáábóneri. Muuráhjáa Gariréa iinúji múnáadítýú tujkénuube íñe téenema ílléjucó tsááneé.

Heróóde éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

⁶ Ehdúhjáa ditye néénéllii Piráátó dilló diityéké ímiáané Gariréa múnáajpi dibye íjcyáhajchíi iwáájácuki.

⁷ Aanéhjáa téhulle múnáajpíjyucó dibye íjcyane ditye néénéllii wálloobe dííbyeke téené iinúji avyéjuube Heróóde éllevu. Téijyúhjáa téhulle Jerotsaréeri dííbye. ⁸ Aabéhjáa mítyane ímíjyuuvé Jetsóoke íajtyúmíneri. Tsúúcajájucóhjáa dibye ímílleróné dííbyeke íajtyumíne dííbyedítýú ditye íhjúvahíjcyané ílléébónema. Imílléroobéhjáa íajtyumíne dibye méénúraítýuróné méénune.

⁹ Áánemáhjáa mítyane panévare díllóobe dííbyeke. Áronáacáhjáa tsá dibye áñújcutúne.

¹⁰ Áijyúhjáa idyé tétsihi llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojte íjcyame ímityúné dííbyé hallúvú úúballéhi.

¹¹ Áábedíhjáa diíbye Heróóde ítsodáhómuma iúúhívaténemáyé ujcó ávyéta ímí néené wajyámuunévú avyéjuube múúne úcáávéne wajyámuunévu. Áábekéhjáa tsiíñe wálloobe Piráátó éllevu. ¹² Téijyúhjáa diíbye Piráátoma Heróódemútsí wajyújcatsí íhdée néhníllécatsíhíjcyáromútsi.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíñe

(Mt 27.15-26; Mc 15.6-15; Ja 18.39-19.16)

¹³ Aanéhjáa Piráátó pihjúcú pámeere míamúnáake llúúvájte avyéjútémá tsijtye avyéjútéke. ¹⁴ Áámekéhjáa neébe:

—Ámuha íñe áánúke taéllevu métsivá díbyevá míamúnáake ímityú dáríivehíjcyané ámuha menéénema. Áábeke muurá íñe ámuha meíténeriyé ó dílloráhi. Áronáa tsá dibye ímityuube íjcyatúne. ¹⁵ Muurá Heróóde íjcyároobe tsá wáájácútú íné ímityú dibye méénune. Áánéllii muurá íñe óómíchoobe tsiíñe meéllevu dííbyeke. Aabe íné hallútú dsíjívéyónejíivari.

¹⁶ Áánéllii íllure dííbyedívú o méénútsóne ó ácádsíjcaáyoóhi.

¹⁷ Ehdúhjáa Piráátó néé paíjyuvaré tsáápiikye cúvéhóojari íjcyamedítýú pajtyété wañéhjí pañe íchívyétsohíjcyánéllíihye.

¹⁸ Áronáacáhjáa pámeere néé kéévánécoba:

—¡Tsá muha meímíletú Jetsóoke maácádsíjcaáyóne!
¡Barabáakeré muha meímíllé mejchívyetsóne!

19 Ácoocáhjáa diibye Barabáake cuvéhoojánúmé ávyéjuktéké dibye ímityúné dárívehíjcyáné hallútu, téhdure dibye míamúnáake dsíjívétsohíjcyáné hallútu. 20-21 Aanéhjáa Piráátó Jetsóoke iácádsíjcaáyóne ímílléne tsiíñe diityémá íhjuvárónáa éhniíñevúré neémeé:

—¡Wa ihdyu wátyétyehcútsó páwachékevu dííbyekej!

22 Áánéllihyéhjáa tsiíñe neébe:

—¿Aca íñé ímityúné méénuúbe? Keenéiyó o wáájacúné dibye ímityúné méénune tééné hallútú idsíjívéiyóne. Áánéllii ihdyu íllure dííbyedívú o méénútsóne ó ácádsíjcaáyoóhi.

23 Árónáacáhjáa mítyane imíllémé dííbyedívú dibye wátyétyéhcutsóne. 24-25 Áánéllihyéhjáa awáá diibye Piráátó ílluréjuco dííbyeke íhvejtsóné diityé hójtsí pañévú ditye ímíllédú imyéénuki. Áánemáhjáa Barabáakeréjuco dibye íjchívyetsóné ímityuube íjcyánéllii ditye cuvéhoojánúróóbeke.

*Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne
(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Ja 19.17-27)*

26 Aaméhjáa Jetsóoke páwachékevu iwátyétyéhcutíhullévú tsájtyeme cábuuvé Tsirééne múnáajpi Tsimóó íúmihétú óómíbyedívu. Áábekéhjáa íhbutsoomé Jetsóoke iwátyétyéhcutíwachékevu.

27 Áíjyúhjáa mítyane míamúnaa Jetsóoke úraavyéhi. Mítyaméhjáa walléémú dííbyeke táámere péehíí. 28 Áámekéhjáa ííténe neébe:

—Ámuúha Jerotsarée walléémuj, oke mékímóóvedíñe. Ámuháyé ihdyu mékímóóveméi. Pane ámuháj tsíimekére ihdyu mékimóóve. 29 Muurá ícúbáhraméi íjcyácooca ajchímú íjcyáné walléémú ímíjyúúveé itsíímávátúneri. 30 Muurá teene ícúbáhraméi íjcyácooca muhdú imyéénu míamúnaa neé muhdícyánéjcurí diityé hallúvú caméhbaúné úhnóbáiyóné apáhajchíí idsíjívive ápíchó diityéké tene pájtyéiyóné íhdétu. 31 Muurá íñe íñé ímityú o méénútúróóbedi óhdi ícúbahráme. Aaméjii mítyaubá ámuhakye ditye méénuíñe awáá múhdurá ámuha menéemeke.

32 Téhduréhjáa téijyu mítyétsi ímityúmútsikye tsajtyémé tsáijyú dííbyema idsíjívétsoki. 33 Aanéhjáa tsúúca 'Niwáupáájí' némeítsihvu íúújetétsóóbeke wátyétyehcúmé páwachékevu. Áábé úníutúhjáa panéjcvátú íjcyáwachékéécuto wátyétyehcúmé diityétsí ímityúmútsikye. 34 Áíjyúhjáa neebe Jetsóo:

—Íjtyédi, Lli, dídaatsóve. Muurá tsá ditye wáájacutú iiná imyéénune. Áanáacáhjáa tsodáhómú néhcójcatsí caatyé dííbyé wajyámúúné újcuíñe. ³⁵ Aanéhjáa mítyane míamúnaa íitehíjcyánaa ávyéjyte dííbyedi iúúhívaténe néjcatsíhi:

—Tsíjtyeke muurá pátyetétsohíjcyaaábe. Aabe cána óví pájtyetétsámeí ímiáané diibyéjuco Cripto míamúnáake pájtyetétsóíiibeke Píívyéébe pícyoobe íjcyáhajchííjyu.

³⁶ Áhduréhjáa idyé tsodáhómú dííbyedi iúúhívaténemáyé bíínójpácýó kiwátyetu dííbyeke íjchoráhi. ³⁷ Aaméhjáa nées dííbyeke:

—Áyu cána bo pájtyetétsameí ímiáané diibyéjuco jodíómú avyéjuube u íjcyáhajchííjyu.

³⁸ Áánemáhjáa dííbyé nííwáu caamééhullétú téwachéketu pícyóomé gríéégomuu, romáánómuu, jodíómuu, éhdúmé ihjyúrí íllu icyáátunúne: “Áánu jodíómú avyéjuube.”

³⁹ Áhduréhjáa dííbyé únútu ímítymútsí íjcyámútsidítýú tsaapi iúúhívaténemáyé nées dííbyeke:

—Áyu cána bo ímiáané diibyéjuco míamúnáake u pájtyetétsóíiibe u íjcyáhajchíí meke pájtyetétsoj.

⁴⁰ Áánélliihyéhjáa íñahbéébe nées dííbyeke:

—¿Aca tsá eene u íllytýú Píívyéébeke? ¿A tsá u wáájacutú máhallúrí ímityúné íjcyane? ⁴¹ Muurá ihdyu tehdújuco meícúbáhrámeíñe ímityúné meméénuhíjcyané déjúcotu. Áánetu muurá áánu hallúrí tsá íñe ímityú íjcyatúne.

⁴² Ehdúhjáa íñahbéébeke íñétsihdyu neebe Jetsóoke:

—Oke ihdyu dítsááveco díavyéjuri u íjcyácoóca.

⁴³ Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Tehdújuco. Muurá ímiáané uke o nées óóma u íjcyaiñé táavyéjuri.

Jetsóó dsíjivéne

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Ja 19.28-30)

⁴⁴ Téijyúhjáa cójijpíínétú ííñuji íjyúnú cuuvé tujkévevújuco.

⁴⁵ Tsáhájucóhjáa nuhba ájchutúne. Áijyúhjáa duurúvájá pañétú pañétúétsíí watájco wájyámúwácoba dóchéreevé tsahtúnéécú apáhajchíí wajítahnécu. ⁴⁶ Áanáacáhjáa Jetsóó ávyetá ihnáhó íllu wáníjcyámeíhi:

—Llíhij, Llíhíyoj, oke duúcu. Ehdúhjáa íñéene dsíjiveébe.

⁴⁷ Aanéhjáa tétsihvu ditye téhmetsoobe tsodáhómú avyéjuube teene íajtyúmíne Píívyéébeke dúúrúvaabe néehíi:

—Ímiáanéjucóha ihdyu áánu tsá íñe ímityú méénuhíjcyatúne.

48 Téhduréhjáa tsijtye tétsihyi ijcyame téeneri itsájúréevéne illuréjuco pééneé. 49 Áánetúhjáa dílbyeke náhbévahíjcyámema Gariréatúu dílbyema tsáame walléémú kémuélléturé ìtehíjcyáhi.

Jetsóó ìtémeho ditye cúúune

(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Ja 19.38-42)

50 Téijyúhjáa íjcyaaabe ímiáábé Jodéa iñújiri íjcyacóómí Arimatéa múnáajpi Jotséé pítyácojcatsi múnááejpi íjcyaaabe. 51 Aabéhjáa ítsohíjcyá Píívyéébé avyéjuri íjcyaiñe. Áánellihiyhéjháa tsá díbye úcáávetú iñahbéjté pítyácojcatsi múnaa Jetsóoke dsíjívetsóné pañévu. 52 Aabéhjáa Piráátoke táumeí dílbyeúvú ìtémeho icyúúuki. 53 Aabéhjáa téwachéketu iñíityétsóne wáyámúbari íbíjínúne cuuú néewájitu béhėjure bóhdómeihyájú pañévu tsaatékei ditye cúúútúhéjú pañévu. 54 Dityéhjáa wáyeeévécóójí ihde ímíbájkímeihíjcyajcóójí cúúúube.

55 Aanéhjáa diitye Gariréatúu dílbyema tsáané walléémú ìténáa cúúúube. 56 Aaméhjáa ihjyáhañévu ipyééne pácuúcupacyóné iújcúne wáyeeevéhíi teene wáyeeévejcóójí Píívyéébé taúhbaju néhdújuco.

24

Jetsóó dsíjíveebe tsiíñe bóhíne.

(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Ja 20.1-10)

1-2 Aanéhjáa tsíjyú cúúvéneturé tsiíñe tsemáánaréjuco déjúcúóvejcóójí tsiíñe pééme ìtécunú níkyehéjú watájcó néewayu tsítsíiyéjuco ijcyane. 3 Aaméhjáa téhejú pañévu iúcáávéne íterá pevétsíiyéjuco Jetsóó ìtémeho íjcyájúcootúne. 4 Ááneríhjáa íllityéne wájácúráatúuuvémé ájtyumí múityétsi tsítsíwu íwajyámúúné néémutsi íjyócuuvévámútsikye. 5 Áámútsidíhjáa íllityéne cáhnóbámeke neemútsi:

—¿Aca iiná ámuha níkyehéjú ménehcú tehdu íchii íjcyácúóbekéjívári? 6 Tsúúca bóhíibe. Cahawáá méitsáávé Gariréaríi ámúhama íjcyácooca muhdú ámúhake díbye néhíjcyáne. 7 Muuráhjáa nehíjcyaaabe Míamúnáajpidívú ípívyéévébedívú tsaapi ímityúmeke ájcume dílbyeke páwachékevu dsíjívetsóroobe 3 coojívatu tsiíñe íbóhíiñe.

8 Ehdúhjáa dityétsí néénetu ítsaavémé ímiáánée tehdu díbye néhíjcyáne. 9 Aaméhjáa íóomíñe úúbálleté 11-mevaréjuco dílbyé mamyému íjcyámeke. Áhduréhjáa tsíjtyéhjike dílbyekée náhbévahíjcyámeke úúballéme.

10-12 Aanéhjáa tsá dííbyé mamýmú cáhcújtsotúne. Ijtsúcunúméhjáa illure ditye álliñe. Áanetúhjáa Péédoro dsiineríyé níkyéhejúvú ipyééne téhejú pañevú iúcaávéne ité imiáané dííbyekée ditye bíjínúné wajyámubááneréjuco téhejú pañe íjcyane. Ááneríhjáa iúllévenúne illuréjuco dibye óomiñe. Ílluméhjáa diityéké úúballé dibye tsúuca bóhiñe: Maaría Madarénaa, Jóáánaá, tsííñe Maaría Jacóóbój tsíjuu, tsíjtyehjí, éhdume.

*Ímamyémudítýú tsaatétsidívú Jetsóó bóhówaavéne
(Mc 16.12-13)*

13 Aanéhjáa téijyuré Jetsóó bóhijcójí dííbyemáa ícyahíjcyámedítýú tsaatétsí péé Jerotsaréetu Emaóovu 11 kíróómetro técoomítýú íjcyácoomívu. 14 Aamútsíhjáa juuváyí íhjúvamútsíyé pehíjcyá muhdú dííbyeke tene pájtyéneri. 15 Áanáacáhjáa diityétsidívú bóhówááveebe diityétsimájuco pééneé. 16 Aanéhjáa Píívyéébe diityétsikye íhyálluúúné pívyétéjtsomútsí tsá wáájacutú dííbyeke. 17 Áamútsikyéhjáa neébe:

—¿Aca íinerí íhjúvamútsíyé ámuhtsi metsáhíjcyamútsí muhdú kehóvémútsíúvu? 18 Áánéllihyéhjáa ‘Créopa’ némeíbyé néé dííbyeke:

—Áánerá pámeere waajácú iná Jerotsaréri pájtyene. Aane muhdú úhduubéréjuco tsá u wáájacutúne.

19 Áánéllihyéhjáa Jetsóó néé diityétsikye:

—¿Aca iná pájtyehí?

Áánéllihyéhjáa neemútsí:

—Muurá dsíjívetsómé Natsarée múnáájpi Jetsóoke íhtsútuube Píívyéébé íhjúvú uubálle múnáajpi íjcyaaabe panévaré méenuhíjcyáabeke. Áábekée Píívyéébe wájyúúbeke téhdure tsaate míamúnaa ímí ijtsúcunúhi. 20 Áábekée llúúvájte avyéjútémá tsííñe avyéjute íhvejtsó ditye idsíjívétso páwachékevu iwátyétyéhcúneri. 21 Muháa méijtsúcunúrá dííbyéjuco muha íjraéémuke pájtyetétsóibye íjcyane. Aane íñe tsúuca 3 coojívájuco mee dibyée dsíjívétsihdyu. 22-23 Áronáacáne walléemú cúúvéneturé níkyehéjú úújéjémé múúhake néé dííbyé ítémehóvané téhejú pañe íjcyájucotúne. Áámedívuváne níjkyéji múnáajtetsí bóhówáávemútsí diityéké néé tsúuca dibye bóhiñe. Ááneríñe muha méullévenúhi. 24 Áané boonétuné idyé tsíjtye téheju úújéjerómeváne imiáané tsá ájtyúmitúne.

25 Áánéllihyéhjáa neebe diityétsikye:

—¿Aca íhdyu eene tsá ámuhtsi mewáájacúpityúne! ¿Aca muhdúikyé ámuhtsi mécáhcújtsóo muhdúhjáa tene pájtyeíñe

íhdéjuco iwáájacúné Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa néhijcyáne?
 26 ¿Aca ámuha méijtsúcunú míamúnáake pájtyetétsóiibye
 ícúbáhrámeityuubéré ávyéjuutéiyóne?

27 Ehdúhjáa diityétsikye iñéene úubállebe ímiñeúvú páneere
 muhdúhjáa dííbyeke tene pájtyeíñe tsúúcajátújuco Píívyéébé
 waajácúháámitu dííbyé ihjyú uubálle múnaa cáátúnuhíjcyáne.
 Moitsééhjáa cáátúnúhaamijí pañétú muhdú tene néene
 úubállétujkénuube diityétsikye.

28 Áánacáhjáa tsúúca úújetémé Emaóovu ípyée ipyécoomívu.
 Átsihvúhjáa Jetsóo pítyajcó diityétsikye pééiibyedu.
 29 Áronáacáhjáa dííbyeke neemútsi:

—Múhtsimáyéi cuwa ípyejcoj. Muurá cúvéhréjuco teéne.
 Áhdújucóhjáa díbye cóevané diityétsima. 30 Aabéhjáa di-
 ityétsima májchoobe pááaho iékéévéne téhdujtsó Píívyéébeke.
 Áánemáhjáa tsahdúnéécú idyóhdahíróne ájcuube diityétsikye.
 31 Áánetúhjáa botsíi wájácúméíivyemútsí éhne múu cuwátú
 ájkyevádu. Aamútsíhjyáa bótsíi dííbyeke wáájácúrónáa tsúúca
 kiávú peíñuube diityétsidítyu. 32 Ááné boonéhjáa néjcatsímútsi:

—¡Áyúú, ehdúhacáne íivane juuváyí díbye meke Píívyéébé
 waajácúháámitu íjcyanéhjí úúballéné ííne imíjyaú méííbúutu
 meke pajtyéhi!

33 Aamútsíhjyáa teenémáyé tsiíñe oomí Jerotsaréevu
 pañétúejte dííbyé mamyémuma tsijtye íjcyáme éllevu.
 34 Áámútsikyéhjáa népejtsóme:

—Ávyéjuubéha Jetsóo ímiáané tsúúca bohíjucóóhií.
 Tsimóodívuva bóhówááveébe.

35 Áánélliihyéhjáa úubállemútsí muhdú téhdure diityétsidívú
 díbye bóhówaavéné juuvávyu. Áhduréhjáa úubállemútsí díbye
 pááaho idyóhdahíróne diityétsikye ájcúnetu botsíi dííbyeke
 iwáájacúne.

*Ímamyémudívú Jetsóo bóhówaavéne
 (Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Ja 20.19-23)*

36 Aaméhjáa téené úballejcátsiyi íjcyánáa Jetsóo tsiíñe di-
 ityédivú íbóhówáávéne néé diityéke:

—Ámuúhaj, o tsájucóóhií. Maímijyu ihdyu ámuha meíjcyanej.

37 Ááneríhjyáa itsájuréévéne íllityémé naavénekéré
 iwáábyúnema. 38 Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—¿íveekí ámuha múhdurá meíjtsámeíñe méíllityé oke
 cáhcújtsotúme?. 39 Éje, cáhawáá oke meíité táhójtsícuma
 tájtyúhaácyuj. Muurá diíbyéjuco oo Jetsóo. Cáhawáá oke
 médomájcoj. Muurá naavéné tsá íjpiíma íjcyatúne.

40 Ehdúhjáa iñéene úújétsoobe diityéké dityée dííbyeke wátyétyéhcunéhjí íhyójtscutu, íjtyúháacyutu, íjcyanévu. 41 Ááneríhjyáa ímíjyúúverómé tsá cáhcújtsotúne. Áámekéhjáa neébe.

—¿A ijcyáné majcho ámúhadi o májchokij?.

42 Áánéllihyéhjáa ajcúmé amóóbeviúú wáhhámeiñema íímúhójpacyóvu. 43 Aanéhjáa ditye íiténeríyé idyóóné hallúvú ádoobe teene íímúhójpacyo. 44 Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Éhnée ámúhake o néhijcyáné muurá iñe tsúúca oke pajtyéhi. Ehdúu oke tene pájtyeíñé muurá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Moitséé caatúnúhi. Áhduréhjáa tsijtye dííbyé ihjyú uubálle múnaa caatúnúhi. Áhdure Tsááamóháámitu caatúváne.

45 Ehdúhjáa díbye néénetu botsíi waajácúmé ímiááné tehjújuco Píívyéébé waajácúháámitu tene nééneé. 46-47 Átsihdyúhjáa idyé neébe:

—Muuráhjáa óhdityu nééne míamúnáake o pájtyetétsoobe o ícúbáhrámeíñe o dsíjíveebe 3 coojívatu tsiíñe o bóhíibe mémeri táuwaáboju Jerotsaréetu tújkeváné páné iñújíine múnáake úwááboméiñe, ditye íimítyú ííhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ííbúwáave diityé imítyú íábájíívémeiki. 48 Ááné uwááboju pahúllevávú ámuha métsújaúcuúhi. 49 Áánéllii ámuha éllevu ó wáallo Llihíyóo Íapíichovu ámúhake íájcuíñé nééneé. Aane íchihdyu Jerotsaréetúréi météhmeco ámúhá pañévú tene iúccáaveki.

Jetsóo níjkyejívú pééneé
(Mc 16.19-20)

50-51 Ehdúhjáa diityéké ipítyájcótsihdyu técoomítyú diityémá peebe Betáániávu. Átsihvúhjáa íhyójtscu ííhbúcúne diityé hallúvú piáábo ityáúmeíñe diityédítyú péjúcoobe níjkyejívu. 52 Áané boonéhjáa tsiíñe Jerotsaréevu oomímyé ímíjyuuri dííbyeke dúúrúvamére. 53 Aaméhjáa páijyuvaré duurúvájá pañévú duurúvahíjcyá Píívyéébeke. Áyu tehjújuco.

JÓÁÁÁ

Jóáa Jetsóodítyú cáátúnuháámi

Míamúnáájpídívú Píívyéébe ípívyeevéne

¹ Ijcyadúréhjáa ihdyu Críjto icyahíjcyá ipíívyema ijcyátuube muhdú Píívyéébe íjcyane bóhówájtsoóbe. ² Aabéhjáa dííbyere Píívyéébe íjcyaaabe icyahíjcyá páné ihdéene íjcyaiñéi íjcyátúnáaaca. ³ Aabéhjáa ípívyejtsó páneere íñe múhduná íjcyane. Tsáháhjáa íiná iye ípívyéévetúne. ⁴ Áánéllii dííbyedi ijcyáné múijyú dsíjívéityúne bóhi. Áhdure ijcyáné ímiá uwááboju dííbyedi pámeere míamúnaa téene tájpi íjcyáiyóne. ⁵ Aane peetédú néene muurá bóhówaúcunú ííñújí hallúrí míamúnaa teene wáájácútúme éhne múúne cúúvétsii íjcyadu néemedívu. Aame tsá píívyetétú teene íhvetétsóiyóne.

⁶⁻⁷ Aanée íjcyaaabe tsaapi 'Jóááá' némeíbye. Áábekéhjáa Píívyéébe picyóó Jetsocríjtó uwááboju peetétú néene díbye míamúnáake iúúballe ditye icyáh cújtsoki. ⁸ Árónáacáa tsá díbye Jóáa Jetsocríjtó íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu dííbyé uuballe múnáajpíyé dííbye. ⁹ Aane Jetsocríjtodi ímiáájú íjcyane tsá állii íjcyatúne. Áánevéu míamúnáake iwáájácútso tsaabe ííñújívu.

¹⁰ Aamée míamúnaa ííñújíri íjcyame dííbye páneere ípívyéjtsóóbeke tsá wáájácútúne. ¹¹ Aabée imúnáállii tsááróóbeke tsá ditye wáátsúcúpéjtsotúne. ¹² Árónáacáa íjcyámé tsaate ímí dííbyeke iwáátsúcúpéjtsóóbeke cáhcujtsóme. Aame ihdyu ímiááné Píívyéébej tsííme. ¹³ Árónáa tsá íñe míamúnaa metsíímávahíjcyádú meke díbye tsíímávátúne. Muurá ihdyu meke díbye ímbajchómé méijcyá dííbyej tsííme.

¹⁴ Muuráhjáa Críjto apáábyéré Píívyéébé Hajchi ímiáábé íjcyaaabe Míamúnáájpídívú ípívyéévéne méjpiíne úlléebe míamúnáake wajyúhi. Áábé ámitsaráhcóo muurá máájtyumíhi. ¹⁵ Aabée bóhówáávéébedítyú tsojtsó múnáajpi Jóáa néehíi:

—Áánúdityu éhne ámúhakye ó nehíjcyá táehnííñevu íhtsútuube íjcyaaabe íjcyaiñe. Muuráhjáa ihdyu íjcyadúré icyahíjcyaaabe ipíívyema íjcyátuube ói o íjcyátúné ihdéjuco.

¹⁶ Áábej tééveri Píívyéébe meke píáábohíjcyáhi. ¹⁷ Muuráhjáa Moitséeúvuj tééveri méénuube ítyaúhbaru téénetu míamúnaa iwáájácu muhdú dííbyema íjcyáiyóne. Áánetúu Jetsocríjtoj tééveri meke iwáájyúne ímiáájuvu ájcuúbe. ¹⁸ Aane muurá tsá múha ájtyúmitú Píívyéébeke. Apáábyéré Ílli ájtyumí

dííbyeke. Aabée múúhakyé waajácutsó dííbyedívu. Ehdúu Jóaa Jetsóodítýú nééhií.

*Jetsocríjtoke tsojtsó múnáajpi Jóaa bóhówajtsóne
(Mt 3.11-12; Mc 1.7-8; Rc 3.15-17)*

19 Téjyúhjáa avyéjute Jerotsaréetu wallóo llúúvájtema ípiáábojtéké tsojtsó múnáajpi Jóaa éllevu ditye idílo dííbyeke muubá díbye íjcyane. 20 Áánélliihyée úúbálleebe muubá íjcyane. Neebépeé:

—Tsá Críjto o íjcyatúne.

21 Áánélliihyée néémeé:

—¿Aca ihdyu múúberá uú, mityá Eriá uu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi u íjcyaaábej?

Áánélliihyée neébe:

—Tsáhaá.

Áánélliihyée tsiíñe néémeé:

—Áánéllii diibyéjuco uu éhneváa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi tsááiíbye.

Áánélliihyée neébe:

—Tsá dííbye o íjcyatúne.

22 Áánélliihyée néémeé:

—¿Aca ihdyu múúberá uú? Muurá muha méimíllé meúúballéné múúhakyéne wállóomeke muubá u íjcyane. Bo ihdyu múúhakyé duubálle muubá u íjcyane.

23 Áánélliihyée botsíi Jóaa nééhií:

—Oo muurá éhne íñnéubará píívyétúné iíñújiri kéévánécóbaúvú o úwááboobe ó nehíjcyáhi: “Méímibáávyé ímityúné ámuha meícyahíjcyánetu tsaímiyéjuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íajtyumívaki.” Ehdúhjáa o úwááboíñé muurá tsúúcajátújuco Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaía úúballéne.

24-25 Ehdúu díbye néénéllii diitye eenée paritséómú dííbye éllevu wálloome néé dííbyeke:

—Aanéhaca ¿múha nééjuri íveekí ú tsótsohíjcyá idyé Críjto u íjcyáábejííva, pane Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadítýú Eriáuba u íjcyáábejíívari?

26-27 Áánélliihyée Jóaa nééhií:

—Muurá ihdyu ímiáané nújpacýori ó tsótsohíjcyá míamúnáake. Áánetu táehnííñevu íhtsútuube íjcyaaabe tsúúca ámúhama íjcyaróóbeke ámuha mewáájácútuube óhdityu cámaáveé éhnííñevu iúwááboki. Áábeke muurá tsá íjtyúhápáájíubaré o tácoriúcúityuróne.

28 Ehdúu pajtyéné Betáábarávú Joodáá ehnejcuvu diibye Jóáa tsótsohíjcyáhullévu.

Jetsóó obééjádú néébeé

29 Áané tsijcyóójî diibye tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóó díibye éllevu péébeke íajtyúmíne nééhií:

—Éje ámuúhaj, áanu muurá obééjádú néébe Jetsóoke Píivyéébe wallóo díbye míamúnáá imítyuháñe íimíbájchoki.

30 Áánúdiyúu muurá ehne ámuúhake ó nehíjcyáhi: “Táhboone íjcyáiibye táehníñevu íhtsútuube íjcyaaabe óikyée o íjcyátúné ihdéjuco ícyahíjcyaaabe.” 31 Téhdurée idyé tujkénú tsá o wáájácútu díibyéjuco meítsohíjcyaaabe díbye íjcyane. Aanée ihdyu ímiáané dííbyé ihde ó tsótsohíjcyá mee íjraéémudítýú cáhcújtsómeke.

32 Ehdúu íñétsihdyu neébe:

—Téhdurée dííbyeke o tsójtsóijyu ó ájtyumí Píivyéébé Apííchó íjuuúdu cáámetu dííbyedívú nítyene. 33 Aanée téhdure tsá o wáájácúítýuró díibyéjuco meítsohíjcyaaabe íjcyane. Áronáacáa ihdyu Píivyéébe o tsótsohíjcyáiñévú oke pícyoobe oke nééhií: “Tsáápiikye u tsójtsóóbedívú níjkyéjitu Táapííchó nítyene u ájtyúmínetu ú waajácuú díibyéjuco míamúnáá pañévú Táapííchó pícyóóiiibye íjcyane.” 34 Ahdújucóo ímiáané dííbyeke o tsójtsóijyu o ájtyumíne. Áanéllii o néé díibyéjuco Píivyéébé Hajchi díbye íjcyane. Ehdúu neebe tsojtsó múnáajpi Jóáá.

Jetsóó úcútujkénú ímamyémú íjcyáímyeke

35 Áané tsijcyóójî tétsihíyé muhtsi ímámyemútsima díbye íjcyánáa tééneri Jetsóó tsiíñe pajtyéhi. 36 Áanélliihyée tsiíñe neébe:

—Éje, aadi muurá obééjádú néébe Jetsóoke Píivyéébe wáalloóbe.

37 Ehdúu Jóáa dííbyedítýú néénéllii muhtsi dííbyemáyéjuco mepééneé. 38 Áanáacáa idyéjú révoucunúúbé múhtsikye nééhií:

—¿Íná ámuhtsi ménecóhi?

Áanélliihyée muhtsi menééhií:

—Uwááboóbej, ¿aca kiá ú ícyahíjcyáhi?

39 Áanélliihyée neebe múhtsikye:

—Cáhawáá óóma mepe ámuhtsi mewáájácu kiá o ícyahíjcyáne.

Ahdújucóo muhtsi cúvéhréjuco néénáa dííbyema mepéémutsi téhullévú méíjyunúhi.

40 Muhtsíi Jóáádityu Jetsóomáyéjuco mepééne Tsimóo Pééedoró nahbe Aderéema. 41 Aanée diibye Aderée íñahbe Tsimóoke neetéhi:

—Muúbe muhcsi máájtyumíjucóó Críjto míamúnáake pájtyetésóóbeke.

42 Ehdúu iñéene tsajtyéébé dííbyeke Jetsóo élleu. Áábekée Jetsóo népejtsóhi:

—Uu éhne Tsimóó Jonáá hajchi. Áronáa téhdure dimyémé íjcyáá Pééodoro ‘nééwayu’ nééiyóne. Ehdúu neebe Jetsóo Tsimóoke.

Tsíjtyétsikye Jetsóó újcune

43 Áané tsijcyóójí Jetsóo imíllé ipyééne Gariréa iñhújivu. Aabée téhullévú péébe Betsáidá múnáajpi Perípeke íájtyúmííbeke nééhií:

—Muúbe ookéréjuco duráávyé.

44 Téhdurée diityétsí Aderéema Pééodorómútsí técoomí múnáajtétsi. 45 Áijyúrée idyé diibye Perípe Natanaée élleu ipyééne neetéhi:

—Muúbej, muha muurá máájtyumíjucóó éhnéhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Moitséeúvú dííbyé taúhbaju icyáátúnuhíjcyáahaamíjitu dííbyedítú cáátúnuhíjcyáábeke. Téhduréhjáa muurá tsíjtyehjí Píívyéébé ihjyú uubálle múnáa caatúnú dííbyedítu. Aabe Jetsóo Natsarée múnáajpi íjcyáabe Jotséé hajchi.

46 Ehdúhjáa Perípe Natanaéeke néénéllíi neébe:

—¿A ímiááne? ¿Aca íhya Natsaréri íjcyámé tsaate ímiááme?

Áánéllíihyéhjáa Perípe nééhií:

—Cáhawáá majo u ájtyúmi dííbyeke.

47 Aamútsíi péémutsi úújeténáa Natanaéeke Jetsóo íájtyúmíne nééhií:

—Áánújuco páñétúejpi íjraéemuube ímiáábé íjcyáábe.

48 Áánéllíihyée Natanaée néé dííbyeke:

—¿Aca kiátú eene oke ú waajácúhi?

Áánéllíihyée Jetsóo nééhií:

—Muuráhjané ihdyu úhdivu Perípe úújetétúné ihdéjuco uke o ájtyumíne hígyээрáhé déjúcori u íjcyáábeke.

49 Áánéllíihyée Natanaée nééhií:

—Uwááboóbej, uu éhne Píívyéébé Hajchi muuha íjraéémú avyéjuube u íjcyáábe.

50 Áánéllíihyée neebe dííbyeke:

—Hígyээрáhé déjúcoríne u íjcyane uke o néénéllíihyéré oke ú cáhcujtsóhi. Mityái éhniíñevu uke o úllévenútsoíñej.

51 Ehdúu iñétsihdyu neebe dííbyeke:

—Muurá ímiááne ámuhakye o néé Míamúnáájpidívúu o ípívyéévébe élleu cáámetu níjkyéji múnáa iñítyéne tsiíne néríívyémeke ámuha maájtyúmííne. Ehdúu Jetsóo nééhií.

2

Canáa cóomiyi taabává wañéhjí íjcyane

1 Áané boonée 3 coojívatu Gariréa iñújiri íjcyacóomí Canáa múnáajpi ityáábáváné wañéhjí meenu técoomívu. Áánevéhjáa Jetsóój tsíjúké ditye míñútsolle tétsihyi. 2 Áhdurée Jetsóoke míñútsómé muuha ímamyémuma. 3 Áíjyúu teene wañéhjí ádó bíinojpácýó óúúvénéllii Jetsóoke tsíju néehí:

—Éje, tsúuca bíinojpácýó diityédívú óuuvéhi.

4 Árónáacáa neebe dílleke:

—¿Aanéha, Wa, muhdú ívane oke ú úúballéhi? Tsáhái muurá iiná o méénúíne éévé úújetétúne.

5 Áároneríi íícúvétulle tétsíi wákimyéi múnáake néehí:

—Ámúhakey dibe néhdu méméénuco.

6 Áíjyúu íjcyané tétsihyi 6-hova néwayúúnetu méénúmeíñé líiyíhóóné téhójí pañévúu tamúnaa íímíbájchoméíñé nujpácýóóné pícyohíjcyahóhji. 7 Áanáacáa tsúuca neebe tétsíi wákimyéi múnáake:

—Cána eene líiyíhóóné nújpatýu méwahpétsoj.

Ahdújucóo ditye wáhpetsóne. 8 Átsihdyúu neebe diityéke:

—Áyu cána áyánéwu meújcúne báñéjúúbeke meíjchoj.

Ahdújucóo iújcúne ditye íjchone. 9 Aanée adúcuube imyéwu nújpacýóo íjcyaróné bíinojpácýóvú díbye ípívyéévétsójpácýo. Aanée tsá díbye wáájacútú kiátú ditye téjpacýo újcune. Apáámyéree tétsíi wákimyéi múnáa waajacú ípyée iñújpañújénéllíihye. 10 Aanée báñéjuube wañéhjí múnáájpikeye ipíúvane néehí:

—¿Acáne, muube, muhdú ívane ímiájpacýóhacáne íjcyánáa peiyé átérééjpacýotu meke ú íjchóhi? Áánerá múúne tujkénú ímiájpacýó meíjchone óuuvédu bótíi íhdícyájpacýoturéjuco meíjchone. Ehdúu neebe íbañéjuube wañéhjí múnáájpiíkye.

11 Ehdúu Jetsóó méénúráityuróné méénútujkénú Gariréari íjcyacóomí Canáavu. Ááneríi waajacútsoobe íavyéjú íhtsutúné íjcyane. Áánetúu muha ímamyémú mécáhcujtsó ímiáané díbyéjuco Crijóto míamúnáake pájtyetétsoobe íjcyane.

12 Áané pajtyétavúu Capenaóovu muha díbyema mepéemema téhdure péeme tsíjjuu, íñahbémuu, íjcyame. Ácoomíyíi tsúcájá muha meíjcyáhi.

Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóó íjchívyetsóne
(Mt 21.12-13; Mc 11.15-18; Rc 19.45-46)

13 Aanée pajtyeté wañéhjí lléeváiñéllii muha mepéé díbyema Jerotsaréevu. 14 Áíjyúu duurúvájá pañévú míamúnáa

nahjéhenuhíjcyá ócájímuke, obééjámuke, íjúúmuke. Áánetúu tsijtye dsíídsike cápáyóócatsíhijcyáhi. ¹⁵ Aanée Jetsóó múhdurá íjtsúcunúne watsíhcyuúúhó imyéénúneri diityéké boáyó tééjá pañétú páneere íñahjíhemájucu. Dsíídsiké cápáyóócatsíhijcyámedívú teene wácháájcoóbe. Áánemáa diityé metsáwááné wájójcoóbe. ¹⁶ Áánetúu íjúúmú nahjíhe múnáake neébe:

—ÍMéijchívyetso íñe páneere íjyá pañétu! ¿Íveekí Táácááni ja ámuha méípívyejtsó náhjíhejávurájucu?

¹⁷ Ehdúu dibye néénetu muha méítsaavé Píívyéébé waajácúháámitu tene tsátsihdyu nééneé: “Dihjya o wájýúneri ó dsíjívéiyáhi.”

¹⁸ Ááné boonétúu tsaate néé dííbyeke:

—¿Aca múha nééjuri ehdu ú meenúhi? Cána méénúráítýuróné meenu muha mewáájácu múihtsúturí u íjcyabe ehdu u méénuhíjcyáne.

¹⁹ Áánéllíihyéé neébe.

—Cáhawáá íjya duurúvaja méwácavyáhó 3 coojívaturé tsiíñe o pánéévétsoki.

²⁰ Áánéllíihyéé nééme dííbyeke:

—¿Aca muhdú 46 pijcyábáa ditye wákímyeíjyá ú pánéévétsoó 3 coojívatu? Tsáháubá éhajchótatu u pánéévétsoóítýuróné.

²¹ Árónáacáa ihdyu Jetsóó ihjyúvá dííbyeke ditye dsíjívétsoíñéré íñééiyóne. Íjpíyée meménuube duurúvajávu. ²² Ehdúu dibye nééne muha méítsaavé idsíjívétsihdyu dibye bóhícoóca. Áijyúu muha mécáhcujtsó ehdúhjáa dííbyema tene pájtyeíñe tsúúcajátújucu Píívyéébé waajácúháámitu cáátúnúmeíñe ímiáánéjucu dibye múúhake néhijcyáne.

Míamúnáa íjtsaméi tsá Jetsóó túhúúllétúne

²³ Aabée Jerotsaréeri pajtyété wañéhjí pañe méénúráítýurónéhjí méénúnetu mítyame cáhcujtsó ímiááné díibyéjucu Críjto íjcyane. ²⁴ Árónáacáa waajácuube ímiáánéturé dííbyeke ditye cáhcujtsotúné diityé íjtsaméi ityúhúúllétúnéllíihye. ²⁵ Tsáháa múha dííbyeke muhdú míamúnáa íjtsámeíñe úúbálléítýuróné.

3

Jetsóoma Nicodéémó íhjyuváne

¹ Íjcyaabée tsaapi paritséomuube Nicodéémó íhtsútuube íjcyáabe. ² Aabée tsápejco Jetsóó élleву itsááne néé dííbyeke:

—Uwááboobej, muha méwaajácú múúhá uwáábovúu Píívyéébe uke wáalloone. Aabe úuma íjcyánéllii muurá ú méénuhíjcyá méénuráítyúronéhjí múha méénúítyuróne.

³ Áánélliihyée Jetsóó néehíí:

—Ímiááneturé uke o néé béhnétu u tsíímávámeítyúhachíí tsá Píívyéébe avyéjuejpi u íjcyáítyúne.

⁴ Áánélliihyée neebe dííbyeke: ¿Aca múhdutú keeméjuco meíjcyaaabe tsiíne méétsííjú ííbúwá pañévú méúcaávéiyá dille meke itsíímáva bîwáhduré tsíímene meíjcyaki?

⁵ Áánélliihyée Jetsóó néehíí:

—Ímiááné uke o néé Píívyéébe Apííchoj téeveri ímíbaavyémé béhnétu tsíímávámeítyúme tsá dííbyé avyéjuejte íjcyáítyúne.

⁶ Muurá míamúnaa tsíímávámé pañe diityé íjtsaméiyé íjcyáhi. Áánetu Píívyéébe Apííchó íjtsaméi cápáyoácómé ténejcúriyéjuco íjtsameíñe. ⁷ Ahdícyane tsájuréévedí tsiíne metsíímávámeíñé uke o nééneri. ⁸ Muurá íñe uke o nééne kíjyebádu. Tsá muurá ámuha mewáájácútú kiátú kíjyeba tsááne kiávú péhijcyáne. Tehdu muurá Píívyéébe Apííchó maájtyúmíturóné meke ímbajchóhi.

⁹ Áánélliihyée Nicodéémó néehíí:

—¿Muhdúami íhya tsáma teénej?

¹⁰ Áánélliihyée Jetsóó néé dííbyeke:

—¿Aca muhdú íjraéémú uwááboobe u íjcyaaabe tsá u wáájácútú uke o nééneé? ¹¹ Muurá ímiááné o ájtyumíné ímí o wáájacúné íñe ámúhakye ó úúballéhi. Árone ¿íveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne? ¹² Muurá ííñújiri íjcyánéhjitu ámúhakye ó úwáábohíjcyá ámuha ímíñeúvú mewáájácúroki. Árónáa íllure ámúhakye túhútsohíjcyáne. Aanéjii awáá muhdú ámuha méwaajácúu Píívyéébe icyánéjcutu ámúhama o íhjuváne.

¹³ Tsá muurá múha úújetú díbye íjcyáhulle. Apáábyéré ihdyu Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe téhulle múnáájpi o íjcyánéllii ó waajácú téhulle. ¹⁴⁻¹⁵ Muuráhjáa íñeubará píívyétúné ííñújiri íjcyácooca Moitséeúvú picyóó úméhéi níjcautu ííñimyéké úwááñéityu íñíjcyóóbeke pañétúejpi íhdome dííbyeke ííténe idsíjívétuki. Ahdu muurá oke Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébeke páwachéketu pícyooímyé oke cáhcujtsómé mújyú idsíjívéjúcúóítyúne bóhí iújcuki.

Míamúnáake mítyane Píívyéébe wájyune

¹⁶ Muuráhjáa Píívyéébe mítyane míamúnáake iwájyúnéllii ílli apáábyéré íjcyáábeke wallóó ííñujívú díbye idsíjíve diityé wájyuri ditye iwágóóóvétu teene cáhcujtsómé mújyú

idsíjivéjúcóóityúne bóhí iújcuci. ¹⁷ Tsáháa Píivyéébe oke wálootú míamúnáake ícúbáhraki. Muuráhjáa ihdyu oke wáloobe tajtyéeveri diityéké ipájtyetetsoki.

¹⁸ Aane oke Píivyéébé Hájchikye cáhcújtsómé hallúri tsá iná ijcyatúne. Áanetu apáábyéré dííbyé Hajchi o ijcyáábeke cáhcújtsótúmeke ícúbáhráííbye. ¹⁹ Ehdu pajtyéíñe peetéduu o néébe ííñujívú o tsááne cáhcújtsotúmé ímityúné méénuhíjcyámeke. ²⁰ Muurá ímityúné méénuhíjcyámé illure oke tsaríllé ímiáájuvu diityéké o wáájácútsóíyónáaaca. Aame tsá ímíletú óhdivu ipííhine diityé imítyú o bóhówajcáróné ímíllétúnema. ²¹ Áanetu ihdyu ímí íjcyane ímilléméjuco taéllevu tsááne téénetu tsijtye iwáájácu ímiááne Píivyéébe ímillédú ditye íjcyane.

Tsojtsó múnáajpi Jóaa Jetsóo íjcyatúné tsiíñe nééneé

²² Ehdúu Jetsóo nééneé boonétú muha mepéé Jodéa ííñujívu. Áhulléé muha meíjcyánáa díbye úwaabóné cáhcujtsóméjuco tsójtsoméíhijcyáne. ²³ Áané tujkéveríhíjyáa idyé tsojtsó múnáajpi Jóaa téhdure uwáábohíjcyá Enóori Tsaríí cóómíj pííhírí íjcyácóómíyí. Áábedívúhjáa míamúnáa píhcyáávemedítýú dííbyé uwáábó cáhcújtsómeke tsótsohíjcyaaabe tétsihdyu íjcyáhityu. ²⁴ Téíjyúu tsáhái dííbyeke ditye cúvéhoojánutúne.

²⁵ Aanéhjáa tsáijyu dííbyé mamýémudítýú tsaate tsíjtyema táhjácatsíhijcyá muhdú meímíjpyeténeri. ²⁶ Áánáacáhjáa díibye Jóáake ímamyémú nééhíí:

—Uwááboóbej, éhnée Joodáa ehnejcuri maájtyúmííbedítýú múúhake u úúbállehíjcyaabéha téhdure tsótsohíjcyáábe éllevu mítyame pehíjcyáhi.

²⁷ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu Píivyéébe dííbyeke pícyóóné wákímyéíjyuco díbye méénune. ²⁸ Áanétúu oke pícyoobe dííbyé ihde míamúnáake o úwáábohíjcyaki. Áánéllíihyée muurá ámúhake ó nehíjcyá Críjto o íjcyatúne. ²⁹ Muurá múúne taabává wañéhjí pañe díibye taabáva múnáajpi méwama ííne ímíjyaú íjcyáhi. Ááneri muurá diityétsikye náhbenúme ímíjyuuvéhi. Ahdu ó ímíjyuuvé mítyane tsúuca Críjto míamúnáake pájtyetétsoobe íjcyáneri. ³⁰ Díibye ihdyu táehnííñevu ávyéjúúteéhi. Áanetu ihdyu ídáátsoobéré ó íjcyáhi.

Píivyéébedítýú tsáábeé

³¹ Muuráhjáa Píivyéébedítýú díbye tsáánéllíi tsá múha dííbyé íhtsútuvu úújetétúne. Áanetu ihdyu íjéjpiyé o íjcyánéllíi ó

ihjyúvahíjcyá míamúnaa íhjuvádúre. ³² Áánetu ihdyu diibye Píívyéébeke iwáájácúnéllii dííbyé uwááboju míamúnáake úúbálleroné tsá ditye cahcútsohíjcyatúne. ³³ Áronáa ijcyámé tsaate dííbyeke cáhcujtsóme. Aame bóhówátsohíjcyá ímiááné dííbyé ihjyu álliu íjcyatúne. ³⁴ Muuráhjáa Píívyéébe wáalloobe úúbálléhíjcyá dííbyé uwááboju dííbyé pañe Íapííchó íjcyánéllíihye. ³⁵ Aabée diibye Íllíkye iwájýúnéllii dííbyé hójtsí pañévú íhvejtsó páneere íñe múhdúné tsíeméné íjcyane. ³⁶ Aabe Píívyéébé Hájchikye cáhcujtsómé újcuú múijyú idsíjivéjúcóóityúne bóhi. Áánetu dííbyeke cáhcújtsótúmeke Píívyéébe ícúbahramé tsá téene bóhí újcúityúne. Ehdúhjáa neebe tsojtsó múnáajpi Jóaaá.

4

Tsamáaría múnáallema Jetsóo íhjuváne

¹ Aanée diibye Jóaa ehniíñevu Jetsóoke míamúnaa úráávyehíjcyámedítýú cáhcujtsómé tsójtsótsámehíjcyáhi. ² Áronáacáa ihdyu tsá dibye páñetu tsótsóhíjcyatúne. Múúhayée ímamyémú métsótsóhíjcyáhi. Aanéhjáa tsúúca paritséomú waajácúhi. ³ Áánetúu muha méoomí Jodéa íiñújitu bíwáhullévúre Gariréa íiñújivu.

⁴⁻⁵ Aamée muha Tsamáaría íiñújitu mepájtyeme méúújeté téene íiñújiri íjcyacóomí Tsicáa úniúvú Jacóóboúvúhjáa ílli Jotséke ájcútsihvu. ⁶ Átsihyíi núpahyéjú 'Jacóóbó núpahyéjú' némeíhyéjú úniúvú Jetsóo wáyéeevé juuváyí muha metsááneri pávyeenúúbe. Téijyúu tsúúca cójíp#néélléjuco meé. ⁷⁻⁸ Áánacáa muha mepée técoomívú majchó áhdovu. Áané hallúríhjáa teene Tsamáaría múnáalle téhejútú nújpañúvállékéváa Jetsóo nééhií:

—Muúlle, oke dijcho.

⁹ Áánéllíihyévéa neelle:

—¿Aca muhdú íívane oke nújpacyo ú táúmeí Tsamáaría múnáalle o íjcyáalleke jodíómuube u íjcyaaábe? Muurá jodíómú tsá íhjuvatú Tsamáaría múnáama.

¹⁰ Áánéllíihyévéa neebe díílleke:

—Muurá Píívyéébema múhtsikye u wáájácuca téhdure oke ú táúmeíyá piáábó íñe uke nújpacyo o táúmeídyu. Aaca uke ó ájcúiyá bohí nújpacyo.

¹¹ Áánéllíihyévéa neelle dííbyeke:

—¿Aca kiátú u úcújpacyóvú oke ú ájcúiyá teene bohí nújpacyo wáabyáúúbamáyé u íjcyáábejíivari? ¹² Muurá íñe núpahyéjú pañéwu méíhdé múnáajpíi Jacóóboúvú méhdivu

pícyoíñuhéju. Téhejútúhjáa muurá ítsíímema iádóhéjutu téhdure ijyéémuke íchohíjcyaaábe. Aane ¿aca dííbyeúvú ehniíñevu uú?

¹³ Áánélliihyévaa neébe:

—Árónáa téhejútú ádoromé tsiíñe adópívyenúhi. ¹⁴ Áánetu óhdi íjcyané nujpácýó ádome tsá mújyú adópívyenúityúne. Muurá o ájcúné nujpácýó óuuvératu díityé pañe íjcyajpácýó díityéké ímíjpyetétsómé újcuú mújyú ídsíjívéjúcóóityúne bóhi.

¹⁵ Áánélliihyévaa neelle dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ané cána oke daacu téjpacýótú mújyú o adópívyenújúcóótuki, pane íñe núpáhyejúvú tsiíñe o tsájúcóótuki.

¹⁶ Áánélliihyévaa neébe:

—Ané dítyájkéi duucúte.

¹⁷ Áánélliihyévaa neelle:

—Tehdu o tájívállejí kía íjcyaaábeke ó újcúteéhi.

Áánélliihyévaa idyé neebe díílleke:

—Tehdújuco u néerone. ¹⁸ Árónáa muurá 5-mevákéjuco u tájíváne. Muurá ícyooca tsíjpiimáyéjuco u íjcyaaabe idyé tsá ímiá taji íjcyatúne. Áánéllii ímiááné u nées u tájívátúne.

¹⁹ Ehdúvaa Jetsóo díílleke néénéllii neelle dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, úubá mía Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi. ²⁰ Muuráhjáa múúha íhdé múnáaúvú éhbáu cámeéhbáutu Píívyéébeke dúúrúvahíjcyátsihdyu muha téhdure méduurúvahíjcyá dííbyeke. Aane ámuha jodíómú ¿íveekí ménehíjcyá apáañéveva Jerotsarétu dííbyeke medúúrúváiyóne?

²¹ Áánélliihyévaa neebe díílleke:

—Muurá íhdícyátsihdyúrjúco ámuha dííbyeke medúúrúváíñe éévé tsúuca úújetéhi. Áánéllii tsáhájuco ámuha apátsihdyúre eene u nétsihdyuu, Jerotsarétuu, íjcyane Méécááni Píívyéébeke medúúrúváityúne. Aane cáhawáá oke cahcújtsoj. ²² Muurá ámuha Tsamááriá múnaa ímiíñeúvú mewáájácútúúbeke méduurúvahíjcyáhi. Áánetu ihdyu muuha jodíómú ími mewáájácúúbeke méduurúvahíjcyá ímiááné múúhaj téeveri míamúnaa pájtyetéíñe muha mewáájácúnélliihye. ²³ Aane muurá ímiááné Méécááni Píívyéébeke dúúrúvahíjcyámé ícyooca dííbyeke duurúvaá íííbúuri. Tehdu dííbyeke medúúrúváné imílleébe. ²⁴ Tsá muurá díbye íjpííma íjcyatúne. Áábeke ihdyu óvíi múhdumé dúúrúvámé duurúvahíjcyá íííbúuri.

²⁵ Ehdúvaa Jetsóo néénéllii neelle:

—Tehdújuco, muurá ímiáané ó waajácú Críjto tsááiñe míamúnáake ipájtyetétsoki. Aabe ihdyu óví itsáácooca múúhake ímíñeúvú waajácútsóhi.

²⁶ Áánélliihyée neebe dílleke:

—Muurá díibyējuco Críjto o íjcyabe íñe úúma o íhjuváne.

²⁷ Ehdúu dílleke dibye néenáa tsúuca muha méwajtsíhi. Aamée muha méullévenú dibye díllema íhjuváne. Aanée tsá muha tsáápíuba medíllotú íínerí dityétsí íhjuvájcatsíñe. ²⁸⁻²⁹ Átsihdyúu dílle Tsamáariá múnáalle tétsihvúré íllyííhyó iwááoíñúne dsíñeríyé ímunáácoomívú ipyéénemáhjáa neetéhi:

—Ámuúhaj, éhtsíhyi muubáhjáubá íjcyabe oke née páneere muhdú o ícyahíjcyáné kiátúhjáubá iwáájacúne. Tsáíjyu múu Críjto díibye. ¡Cáhawáá metsu meúújetékij!

³⁰ Áánélliihyéhjáa tsáácunúme múúha éllevu. ³¹ Áíjyúu díibyeke muha méneerá dibyéi ímájchoki.

³² Árónáacáa neébe:

—Tsáhái o májchotúne. Íjcyáné muurá ihdyu tamájchó ámuha mewáájacutúne.

³³ Áánélliihyée muha ménéjcatsíhi:

—Tsaatéubáhjané tsúuca díibyeke májchotsóhi.

³⁴ Áánélliihyée neebe múúhake:

—Muurá ihdyu teenējuco tamájchódú néene okée wállóobe Píivyéébe wákimyéi o méénune muhdú dibye ímillédú tene óóma íníjkévaki. ³⁵ Áánáa muhdú ámuha ménéhíjcyá 4 nuhbávatúí bajtsóháñé maááhívétsoíñe. Cáhawáá meíté teene bajtsóháñé múúne kéémedu néeme míamúnaa ídátsó wágóóóvéiyóné ímiájíjtó díityéké pájtyetétsóiyóné meúúbállétuca. ³⁶ Muurá teene bajtsóháñé ááhívétsohíjcyamédú néeme úwááboméré péhíjcyámé újcuú téene áhdo. Áhdure ditye úwaabóné cáhcujtsómé újcuú téene áhdó múijyú ídsíjívéjúcóóítyúne bóhi. Ááni bajtsó múnáama íñeévá ááhívétsohíjcyamédú néeme uwáábojte tsaméhjí ímíjyúúveéhi. ³⁷ Muurá tsaate néehí: “Tsaate bájtsóne néévá múúne tsíjtyerējuco ááhívetsóne.” ³⁸ Aanée muurá ámúhake ó wallóo tehdu éhne múúne tsaate bájtsóne néévá tsíjtyerējuco ááhívétsonédú néeme éllevu, tsúúcajáa tsaate úwaabójúcooróné cáhcújtsótúme éllevu ámuha tsiíñe meúwaabóné botsíi tsaímíyējuco ditye icyáhcújtsoki. Ehdúu Jetsóó née múúhake.

³⁹ Mítymée téijyu teene Tsamáariátú tsááme cáhcujtsó Jetsóoke eenéhjáa dílle ‘páneere muhdú o ícyahíjcyáné oke neébe’ néénéllíihye. ⁴⁰ Aamée née díibyeke díityémái dibye

íjcyaki. Áánélliihyée muha técoomíyí méijcyá mójcyoojícú.
 41 Áijyúu éhniíñevu mítyame cáhcujtsó díbyeke dibye úwaabóné
 illéébónema. 42 Aamée neé diille imúnaálleke:

—Tsá apáañéré múuhakyée u néénetu muha
 mecáhcujtsotúne. Muurá tsúuca muha páñetu melleebó dibye
 úwaabóné. Áánetu ímiáané muha mecáhcujtsó diibyējuco Críjto
 íjcyane míamúnáake Pájtyetétsoóbe.

Tsáne ávyējuúbé hájchikye Jetsóó bóhítsóne

43 Átsihdyúu téhdune mójcyoojícútu muha mepéé Tsamáaría
 iíñújitu Gariréa iíñújivu. 44 Aanée muha mepéhíjcyánáa
 Jetsóó neé Píívyéébé ihjyú uuballe múnáájpikye imúnaa
 ávyējuúlléityúne. 45 Áronáacáa Gariréa iíñúji múnáa ímí
 díbyeke waatsúcúpejtsó Jerotsaréeríi pajtyeté wañéhjiri ditye
 úlléjénáa dibye méénúráityúronéhjí méénune íajtyúmínéllíhye.

46 Átsihdyúu muha tsiíñe méoomí Canáavu tétsihvúu nújpcayo
 bíinójpacyóvú dibye ípíívyéévétsócoomívu. Áánáacáhjáa tsaapi
 ávyējuúbé hajchi Capenaóori íjcyaaabe cheméhi. 47 Aanéhjáa
 tsúuca Jodéa iíñújitu muha metsááme teene Gariréa
 iíñújíríjyuco meíjcyane diibye ávyējuube iwáájácúne tsáá Jetsóó
 éllevu. Aabée neé díbyeke díbyema ihjávú ipyééne dibye
 íllíkye íbóhíitso ávyeta dsíjívéríjyuco íjcyáábeke. 48 Áánélliihyée
 neebe díbyeke:

—Ámuha muurá tsá oke mecáhcujtsóítyuró
 méénúráityúronéhjí o méénuhíjcyátuca.

49 Áronáacáa neébe:

—Ávyējuúbej, áronáa ihdyu hájchíwu dsíjívétúné hajchótá
 íícúí óóma tahjávú pééne bohíitso.

50 Áánélliihyée neebe díbyeke:

—Tehdújuco, tsúuca muurá ícyooca bohíjúcoobe daáchi.

Ahdícyane wa dipyej. Ahdújucóo dibye óómiñe díbyeke
 icyáhújtsónema. 51 Aabéhjáa ihjávú úújetéébeke íúnú múnáa
 népejtsóhi:

—Tsúuca daachi bohíjucóohí.

52 Áánélliihyéhjáa dílloobe múijyú dibye bóhíine.
 Áánélliihyéhjáa neémeé:

—Íijyúijyú révóóvéébedi díbyeke pajtyéné áíívyéé.

53 Ehdúhjáa ditye úúbállénetu ítsááveebe ávyetáa tééne ééveri
 Jetsóó díbyeke neéne tsúuca ílli bohíjucóóne. Áánélliihyée
 téhdure pámeere ihyájkímú cáhcujtsó Jetsóoke.

54 Ehdúu Jetsóó méénúráityuróné meenú Jodéa
 iíñújitu muha Gariréa iíñújivu meóómimye tétsihyi

meijcyánaaaca. Téenemáa botsíi tétsihvu míjyúcúréi méénuube méénúráityuróne.

5

Íjpi vááúmeityúúbeke Jetsóó bóíitsóne

¹ Ááné boonétúu muha tsiíne dííbyema Jerotsaréevu méuubámyenú wañéhjivu. ² Áánáacáa técoomíyí tsátsii 'Obééjámú lleehówa' némeítsíi únuri nújpacyo páábáwu heeberéomú ihjyúri 'Betéjda' némeííba. ³ Áábá hallúríi 5-wava nújúwáwuúné íjcyáwáhjí pañétú hállúvátuméhjí, úllétuméhjí, íjpi vááúmeityuméhjí, téhmehíjcyá teeba nóhjííñe. ⁴ Tsáijyúhjáa níjkyéji múnáajpi íñíityéne téebáwu nóhjihíjcyáhi. Aanéhjáa díbye nóhjíiné boone tujkénúré éniivyéméjuco ímípyetéhijcyáne. ⁵ Téijyúu íjcyabe díityé pañe ávyetáhjáa 38 pijcyábájuco chémehíjcyáabe. ⁶ Aabée tódsiúcunúúbeke Jetsóó ííténe waajácú téhajchótájucu díbye chémehíjcyáne. Áábekée neébe:

—Muúbe ¿muhdúami ú ijcyaj? ¿A ú imíllé u bóhííne?

⁷ Áánélliihyée neébe:

Ééero Ávyéjuúbej, áronáa tsá o píívyetéhijcyatú nújpacyo nóhjícooca íicúu tujkénú o éníívyéiyóne. Íhya ihdyu tsaate oke píááboca o éníívyéne ó bohíjúcúoóiyáhi. Tehdu o méénúiyónáa tsijtye táihderé éníívyehíjcyáhi.

⁸ Áánélliihyée Jetsóó néé dííbyeke:

—Ané wa ílluréjuco eene dííhbotámá dipye dihjyávuj.

⁹ Ehdúu dííbyeke díbye néenemáyé tsúúca íbóhííne ííhbotámá péjúcoóbe. ¹⁰ Téijyúu wáyeeévejcóójí íjcyánáa díbye ííbotámá pééne ávyéjujte ííténe néé dííbyeke:

—Muúbe, tsá eene dííhbota íjcyooji wáyeeévejcóójí u tsátyéityuróne.

¹¹ Áánélliihyée neébe:

—Áronáacáne oke bóhíitsoobe néé téenema o péekíi.

¹² Áánélliihyée néemeé:

—¿Aca muubá íjcyabe íveekí wáyeeévejcóójí uke táuhbáhi?

¹³ Áronáacáa tsá díbye wáajacújúcootú caabyé dííbyeke bóhíitsóné mítyanéé míamúnaa íjcyámé pañe Jetsóó íjcyánélliihye. ¹⁴ Ááné boonétúu Jetsóó dííbyeke duurúvájá pañe íajtyúmííbeke néehíi:

—Muúbej, tsúúca muurá ú bohíjúcúoóhií. Aabe ímiááberéjuco díicyaco. Tsiíne ímityúné meenújúcohdí éhniíñevu íjcyane uke ípátyétuki.

15 Ehdúu Jetsóó dííbyeke nétsihdyu péébéhjáa botsíi úúballé ímíñeúvú avyéjútéké Jetsóó dííbyeke bóhiĩtsóne. 16 Ááné hallútúu imíllerómé téjyúré Jetsóoke idsíjívetsóne íveekíváhjáa wáyeeévejcoójí dííbyeke dibye bóhiĩtsóné hallútu. 17 Áronáacáa neebe diityéke:

—Muurá Llihíyó pajyuvaré meke píáábohíjcyádújuco o píaabóné ihdícyáijyúre.

18 Ehdúu dibye néene éhniĩñevu diityéké tsárvyetsómé imíllerá dííbyeke idsíjívetsóne. Tsáháa apááñéré taúhbaju néhdu wáyeeévejcoójí dibye íjcyátúné hallútú ditye dííbyeke dsíjívetsóityuróne. Téhdurée Píívyéébeke icyáánivahíjcyáábé tujkévevu íjcyane dibye néhíjcyané hallútú imíllémé dííbyeke idsíjívetsóne.

Iiye íjtsámeídyú Jetsóó méénutúne

19 Ehdúu éhniĩñevúré ditye Jetsóoke pátsárvjcyónéllii neebe diityéke:

—Muurá ímiááné tsá Píívyéébé Hajchi o íjcyaaabe ñná o méénúityuró oore o íjtsámeídyu. Muurá ihdyu Llihíyó méénúiyónéjuco o méénuhíjcyáne. 20 Aabe oke iwávyúnéllii waajácútsohíjcyá páneevúré muhdú imyéénúĩñevu. Muurá tajtyéeveri éhniĩñevu tsíñehji dibye méénúneri ámuha méullévénúuhi. 21 Muurá Llihíyó dsíjívemeke bóhiĩtsódú o ímíllémeke o bóhiĩtsoóhi. 22-23 Tsá muurá Llihíyó míamúnaa muhdú ícyahíjcyané diityémá ímíbájchóityúne. Muuráhjáa oke neebe teene o méénu pámeere oke íavyéjútso dííbyeke íavyéjútsoódúre. Aane oke ávyéjútsoótúmé téhdure tsá diibye okée wállóóbeke ávyéjútsoótúne.

24 Muurá ímiáánetúré ámúhake o néé íñe o néhíjcyané lléébome okée wállóóbeke cáhcujtsómé mújyú idsíjívéjúcóóityúne bóhí újcuĩñe. Áámé hallúri tsáhájuco ñná íjcyáityúne. Muurá iwágóóóvéiyónetu tsúuca pajtyémé ímí Píívyéébema ícyáíñeicúvu. 25 Ahdícyane ímiááané ámúhake o néé wágóóóvéiyómé Píívyéébé Hajchi o íjcyáábé uwááboju lléébóíñe éévé tsúuca úújeténe. Aane ímiááané cáhcujtsómé tsá wágóóóvéityúne. 26 Muurá Llihíyodítúú tsááne mújyú medsíjívéjúcóóityúne bóhi. Áánevuú oke ájcuube oke cáhcújtsómeke o ájcuiki. 27 Muuráhjáa Míamúnáájpidívú o ípívyéévéébeke neebe míamúnaa muhdú ícyahíjcyané diityémá o ímíbájchoki. 28-29 Métsájuréévedí ehdu ámúhake o nééneri. Muurá ímiááané íéévé úújetéijyú pámeere dsíjívéhíjcyámé íhñijkyénetu íjchívyéé pámeekéré o píúvácoóca. Áámedítúú

ímiánéjcuú úráávyehíjcyámé tsáhájucó muhdú íjcyáityúne. Áánetu ímítyunéjcurée úráávyehíjcyámé ícúbáhráméíhi.

Ínetú Jetsóoke mewáájacúne

³⁰ Muurá tsá ñná oore táíjtsaméiyi o méénúityuróne. Okée wáalloobe Llihíyóré oke néhdújucó míamúnaa muhdú íjcyanéjucó o néhíjcyáne. Tsá oore o ímillédú o méénuhíjcyatúne. ³¹ Muurá oore muubá o íjcyane o némeícyá tsá múha oke cahcújtsóityuróne. ³² Muuráhjáa tsojtsó múnáajpi Jóaa óhdityu nehíjcyá ímiáánéjucó muubá o íjcyane. ³³ Áábe éllévúu muurá ámuha tsaatéké méwallóó ditye óhdityu idílo dííbyeke. Áánéllíihyée úúbállébe ímiááne muubá o íjcyane. ³⁴ Árónáacáa tsá dibye úúbálléneturé o wáájácúmeityú Píívyéébedityú o tsááneé. Árónáa ihdyu o néé tehdújucóó óhdityu dibye nehíjcyáne ámuha mecáhcújtsóne mepájtyeteki. ³⁵ Muuráhjáa ámúhake waajácútsoobe ímiá uwáábojvú éhne múúne peetéj tééveri tsíeméné maájtyumíné mewáájacúdu. Aanée dibye úwáábohíjcyáne muurá wahájchotaré ímí ámuha méijtsúcunúráhi. ³⁶ Árónáa dibyee oke bóhówátsohíjcyáne éhniíñevu páñetu ó bóhówátámeíhíjcyá páneere okée Llihíyó níwaavéné o méénuhíjcyáne. Téénetu muurá ámuha méwaajácújúcoorá ímiááne oke dibye wáalloóne. ³⁷ Aabe ámuha maájtyúmitúroobe óhdityu nehíjcyá ímiáánéjucó oke iwáalloóne. ³⁸ Áábé uwááboju tsá ámúhake úcáávehíjcyatú dííbyeke ámuha mecáhcújtsótúnéllíihyee. ³⁹ Muurá ámuha mééévehíjcyará Píívyéébé waajácuháámí muhdú óhdityu nehíjcyáne ámuha múijyú medsíjívéjucóóityúne bóhí meújcüroki. ⁴⁰ Árónáa tsá ámuha meímilletú oke mecáhcújtsóne óhdivu meíhvéjtsámeíñe téénevu ámúhake o ájcuki.

⁴¹ Árónáa tsá o íjyácunútú míamúnaa oke ávyéjújtsóiyóneri. ⁴² Muurá ó waajácú múhdurá ámuha menéeme Píívyéébeke mewáajyutúne. ⁴³ Muuráhjáa diibyéjucó Llihíyó nééjuri íñujívú o tsáábé uwáábori tsá ámuha meíícúvehíjcyatúne. Ááne eene tsijtye ííbúwaríyé ámuha éllévu itsááne íhdityuré újcune úwáábóneríyé ámuha meíícúvehíjcyáhi. ⁴⁴ ¿Muhdú ámuha oke mecáhcújtsóiyá kíá eene ámuha tsamééré maávyéjútsócatsíhíjcyáne íjcyánaáca? Tééneríyé ámuha meíjcyame tsá meíícúvehíjcyatú apáábyéré íjcyabe Píívyéébe ámúhake ávyéjújtsóiyóneri. ⁴⁵ Aane méijtsúcunúdí ámúhá ímítyú ámúhá hallúvú Llihíyoke o úúbálléíñe. Muuráhjáa ihdyu Moitséeúvuré tsúúca ámúhá hallúvú úúballé dííbyé uwááboríi ámuha mepájtyetéíñe meítsúcunúhíjcyároobe.

46 Muuráhjáa dibye úwaabóné ímí ámuha mecáhcújtsoca idyé téhdure ímí oke ámuha mecáhcújtsóiyáhi. Muuráhjáa óhdityu íjcyané uwááboju caatúnuhíjcyaaábe. 47 Áané uwáábóo ámuha ímí mecáhcújtsómejí ¿muhdú mecáhcújtsóiyá ámúhake o néhíjcyáne? Ehdúu neebe Jetsóo.

6

Majcho mítyámedívú Jetsóo úújetétsone
(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Rc 9.10-17)

1 Áané boonétúu díbyema muha mepéé Gariréa unéu tsaúuré 'Tibéeria' némeíu tsiñéjcuvu. 2 Áijyúu mítyane míamúnaa múúhake úraavyé méénúráityuróné chéméméhjike dibye bóhíitsohíjcyané íajtyúmínéllíhye. 3-4 Téijyúu pajtyété wañéhjí tsúuca lléeváíñáa muha caméhbaúvú mepéeme téhbaú déjucóvú meúújetétsihvu ácúúveébe. 5 Áánemáa diitye míamúnáake ííténe neebe Perípeke:

—¿Aca kiátú íñe majcho meújcuú íjtyéke memájchótsoki?

6 Ehdúu neebe muhdú díbyeke dibye íáñújcuki. Waajácúroobéé muhdú imájchótsóíñe diityéke. 7 Aanée dibye díllónéllí Perípé néehí:

—Muurá 200-jivámá majcho meújcuróné tsá úújetéityuró diityédívú áyánéwuújí maájcurónáaaca.

8-9 Áánéllíhye Tsimóo Péedoró nahbe Aderéé néé Jetsóoke:

—Áánúwúdíhya 5-hova tsebáádatu méénúmeíñe paáhóónema míityétsi amóóbemútsi. Áronáacáubá tsá tene úújetéityuró áyámedívujíivari.

10 Áronáacáa Jetsóo néehí:

—Méne pámeere íáhcúbaki.

Ahdújucóo muha menéénéllí ditye áhcubané 5,000-meváubájháa íjcyame. 11 Aabée teene páahóóné íékéévéne téhdujtsó Píivyéébeke. Áánemáa múúhake dibye ájcune muha méwajtú pámeekére. Áhdurée amóóbemútsikye muha mewájtune úújeté pámehdívúre. 12 Aanée pámeere tsaímíyé óóvéne boone múúhake neébe.

—Cóeene mepíhcyú tene iwágóóóvétuki.

13 Ahdújucóo pátyeevéne muha mepíhycúné 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpé. 14 Ehdúu méénúráityuróné Jetsóo méénune íajtyúmíne tsaate néjcatsíhi:

—Ímiáánéha díbyéjuco áanu Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpi éhneváa ííñujívú tsááiíbye.

15 Áánemáa imíllerómé peecútéré dííbyeke páñétúejpi ávyéjúubedívú ipícyoóne. Aanée iwáájácúne múúhadítúú iíye peebe cámeħbaúvu.

Nújpácýó hallúrí Jetsóó úllene
(Mt 14.22-27; Mc 6.45-52)

16-17 Ááné iíjyúnúvúu muha dííbyé mamýémú mepéé miiñeri Capenaóovu tsíñejcúéuri íjcyácoomívu. Áíjyúu tsúúca péjcohréjuco néénáa tsá Jetsóó múúhama íjcyatúne. 18 Áánáacáa mítyane noħji ávyétá iħnáħó kíjyeba íjcyáni. 19 Aamée muha píínééuríjyuco meíjcyame máájtyumí díbye tsááne nújpácýó hallúrí úlleebéré múúhá tujkévetu. Ááneríi muha méíllityéhi. 20 Áronáacáa neebe múúhakyé:

—Oóre, méíllityédíñe.

21 Áánéllihyée muha méujcú dííbyeke miiñe pañévu. Aamée tsúúca muha méúújeté muháa mepétsihvu.

Jetsóoke míamúnaa néħcone

22 Ááné tsíjcyoójhjáa múúha déjuvu ítsaavémé apáámírée miiñe íjcyámiri muha mepéémema Jetsóó péétune. 23 Áánáacáhjáa tsímihji Tibéeriá cóomityu tsámihji wajtsí díbyée Píívyéébeke ityéhdújtsóne áyaróné majcho mítyámedívú úújetétsótsíj píihívu. 24 Aanéħjáa tétsihyi dííbyeke íájtyúmítúnéllii témihjiri pééme múúha déjutu Capenaóovu dííbye néħcovu.

Medsíjivéjúcoóityúne bóħvu meke Jetsóó ájcu

25 Aamée tsúúca múúhadívú úújetémé dííbyeke nééhií:

—Uwááboóbej, ĵacáa múíjyúrá u tsáá íllevu?

26 Áronáacáa neebe diityéke:

—Īmíááné ámuħakye o néé ámuħakýe o májchótsónéllihyéré oke ámuħa menéħcohíjcyáne. Tsá ámuħa oke menéħcohíjcyatú méénúráityúronéħjí o méénune ĩná nééiyóné ámuħa mewáájácuki. 27 Tsá múu íjyácunútú majchóri múħajchótá ámuħa tééne tájpi meíjcyáiñeríjĵvari. Múu táuwaábori íjyácunú teene majchódú nééne múíjyú ámuħa medsíjivéjúcoóityúne bóħí meújcúíñeri. Áánevévu muurá ámuħakye o ájcu Llihíyó oke meménuube míamúnáájpidívú ó ípívyeevéhi.

28 Áánéllihyée nééme dííbyeke:

—ĵAanéħaca muħdú muha Píívyéébe ímilléné méméénúiyáhi?

29 Áánéllihyée neebe diityéke:

—Muurá imíllebe okée díbye wállóónéllii ííñujívú o tsáábeke ámuħa mecáħcujtsóne.

30 Áánélliihyée néémeé:

—¿Aca iiná díwákimyéi? Ané cána méénúráityuróné meenu uke muha mecáhcújtso diibyéjuco míamúnáake pájtyetésóiibye u ijcyane. 31 Muuréváhjáa múúhá ihdé múnáaúvú manáá májchohíjcyá íinéubará píívyétúné iíñújiri iíjcyácoóca. Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébe diityé éllevu ma- jcho dójcotsó níjkyéjitu.”

32 Ehdúu Jetsóoke ditye néénéllii neébe:

—Ímiáánéjucóo Moitséeúvú tsá diityéké ácuhiíjcyatú ma- jchóvú téjyju. Muuráhjáa ihdyu Llihíyóré dócótsohíjcyá di- ityé éllevu teene ‘manáa’ némeíñe májcho. Aabe muurá imíllé ámúhakye iájcune teene majchódú nééne mújyú ámuha medsíjivéjúcóóityúne bóhiívu. 33 Muuráhjáa teene majchódú o néébeke níjkyéjitu oke wálloobe ííñújívú míamúnáake tééne bóhiívu o ájcuki.

34 Áánélliihyée nééme dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ané ihdyu múúhakye paíjyuvaré dáácuhíjcyá téeméne májchotu.

35 Áánélliihyée neébe:

—Oo muurá teene majchódú o néébe mújyú medsíjivéjúcóóityúne bóhiívu ó ajcúhi. Aane ímiááné oke cáhcujtsómé tsáhájucó muhdú éhniíñevu tsaímíyé iíjcyáíyóneri íjtsámeítyú éhne múúne memájchóne maádóne tsiíñe maájyabáávatémé memájchóíyóneri maádóíyóneri meíjtsámeídyu. 36 Árónáa ihdyu íñe ámúhakye o néhijcyádú ¿íveekí ámuha tsá oke mecáhcújtsotú ímiááné diibyéjuco o ijcyáábeke tsúúca ámuha oke maájtyúmiróme? 37 Muurá Llihíyó nééjuri oke cáhcujtsómeke tsá o cátúhtsóityuróne. 38 Tsáháa níjkyéjitu oke dibye wállootú o ímilléné o méénuki. Muuráhjáa ihdyu o tsáá oke dibye táuhbáné o méénuki. 39 Aabe tsá ímíllétú ópée o pájtyetétso óhdivu dibye íhvéjtsómedítyú tsaate wágóoovéne. Imíllébe páneere nihñéétsihvúré tsíhdyuréjuco ímíbáavyécooca pámeere pájtyeténe. 40 Muurá imíllébe okée dibye wálloóbeke cáhcujtsómé mújyú idsíjivéjúcóóityúne bóhi íjycune. Muurá dsíjivémeke ó bóhítsoó páneere tsíhdyuréjuco ímíbáavyécoóca.

41-42 Ehdúu Jetsóo majchódú néébe níjkyéjitu itsáane diityéké néénetu dííbyeke cáhcújtsotúmé dííbyedítyú nééhií:

—Áánerá aabye Jotséé hajchi Jetsóo wájácú cáánímútsikye menéébe ¿muhdú íívane néé níjkyéjitu itsáanéé?

43 Áánélliihyée neebe diityéke:

—Ayécó óhdityu ámuha meíhjuváne. ⁴⁴ Muuráhjáa Llihíyó oke wálloobe míamúnáake óhdivu íbúwájsótuca tsá múha pájtyetétyuróne. Aane muurá oke cáhcujtsómé dsíjívémeke ó bóhíitsoó páneere tsíhdyuréjuco ímíbaávyécoóca. ⁴⁵ Muurá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáájpi waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébere diityéké úwaabóhi.” Ehdú dibye úwaabóné lléebome oke úraavyéhi.

⁴⁶ Áronáa tsá múha ájtyúmitú dííbyeke. Apáábyéré ihdyu ó ájtyumí dííbyeke dííbyedítyúu o tsáánéllíhye. ⁴⁷ Aane ímiáané ámúhake o néé oke cáhcujtsómé tsúúca újcune mújyú idsíjívéjúcoóityúne bóhi. ⁴⁸ Áánevu majchódú o néébe ó ajcúhi. ⁴⁹ Muuráhjáa ámúhá íhdé múnáaúvú ínéubará píívyétúné ííñújri íjcyácooca ‘manáa’ némeíñé májchorómé dsíjívéhíjcyáhi. ⁵⁰ Áánetu íñe ícyooca ó ihjyúvahíjcyá tsííñere níjkyéjéne íjcyáne májchori, teene májchome mújyú dsíjívéityúne májchori. ⁵¹ Aabe ó íjcyá teenée majchódú o néébe níjkyéjitu o tsáábe míamúnáake bohíívú o ájcuúbe. Aane bohíívú o ájcuube míamúnáa ípájtyeté ó dsíjívééhi. Áánéllí táuwaáboju majchódú nééne cáhcujtsómé tsá mújyú dsíjívéjúcoóityúne.

⁵² Ehdúu Jetsóó néénetu tsaate múhdurá íjtsámeíñe néjcatsíhi:

—Ínáami aabye ehdu meke nehíjcyaj. ¿Aca muhdú meke íhyéécovu dóótsóíyoóbe?

⁵³ Áánéllíhyée nebe diityéke:

—Muurá ímiáané Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébe héécó dóótume tsá újcúityú mújyú idsíjívéjúcoóityúne bóhi. Téhdure tátyujpácýó ádotúmé tsá újcúityú téene bóhi. ⁵⁴ Áánetu ihdyu táhyééco dóóme téhdure tátyujpácýó ádome újcuú téene bóhi. Muurá oke cáhcujtsómé dsíjívémeke ó bóhíitsoó páneere tsíhdyuréjuco ímíbaávyécoóca. ⁵⁵ Muurá tájpi ímiá májcho. Áhdure tátyujpácýó ímiá ádo. ⁵⁶ Áánéllí téneecu óóveme ímí óóma nahbévájcatsíhi. ⁵⁷ Muurá Llihíyó okée wálloobe ímiáané íjcyáhi. Áábe tájpi ó ícyahíjcyáhi. Áánéllí oke cáhcujtsómé tatyájpí íjcyáhi. ⁵⁸ Ehdú íñe ó nehíjcyá tsííñere májchoma níjkyéjitu o tsááneé. Aane májchome újcuú mújyú idsíjívéjúcoóityúne bóhi. Tsá ‘manáa’ némeíñe májchódú tene nééte éhnée méíhdé múnáaúvú teene májchorómé dsíjívéhíjcyáne májchódu.

⁵⁹ Ehdúu Jetsóó úwaabó Capenaóovu pihcyáávájá pañévu.

Medsíjívéjúcoóityúne bóhi meújcné uwáábo

⁶⁰ Aanée muha meijcyarómé mewáájácútúnéllii ménéjcatsíhi:
—Tsáháubá múha lléébóityuró muhdú tuhúwu dibye úwaabóne.

⁶¹ Ehdúu téénetu muha meihjyuváné iwáájácúne neebe múúhake:

—¿A múhdurá ámúhake pajtyéné o úwaabóne?

⁶² Awááréjucóubá Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe ámuha meíténeriyé cáámevu ópée o tsáhullévú o péeca múhduréjuco ámuha meijcyáiyóne. ⁶³ Muurá ihdyu Píívyéébé Apííchoj

téeveriyé méujcú mújyú medsíjivéjúcóóityúne bóhi. Tsá meere teene meújcúityuróne. Aane íñe ámúhake o néhijcyáné Píívyéébedityú tsáane ímiáané meke ajcú téene bóhívu.

⁶⁴ Áronáa ijcyámé tsaate ámúhadityú teene icyáhcuíjtsóiyóné ímíletúme. Ehdúu neebe Jetsóo íhdéjuco caatyé dííbyeke cáhcújtsóityúné iwáájácúnema. Áhdurée waajácuube íhdéjuco caabyé dííbyedívú méénútsoíñe. ⁶⁵ Áánélliihyée neebe:

—Ehdúu míamúnaa múhdurá néene o wáájácúne ó nehíjcyá Llihíyó óhdivu íbúwájtsótuca múha pájtyetéityuróne.

⁶⁶ Ehdúu dibye nétsihdyu múúhama péhíjcyámedityú mítyame ílluréjuco dííbyeke íhvéjtsóne péeneé. ⁶⁷ Áánetúu múúhake neebe:

—¿A téhdure idyé ámuha méimíllé oke meíhvéjtsóne óhdityu mepéeneé?

⁶⁸ Áánélliihyée Tsimóo Péédro neéhií:

—Ávyéjuúbej, ¿aca múhdivú muha mecátsípáávéne uke meíhvéjtsóiyá apááñéré díuwaáboju mújyú medsíjivéjúcóóityúne bóhívu meke ajcúnáaaca? ⁶⁹ Muurá muha tsúuca uke mecáhcujtsóhi. Aame muha méwaajácú ímiáané dííbyéjuco Píívyéébé Hajchi míamúnáake u pájtyetétsoobe Críjto u íjcyane.

⁷⁰ Áánélliihyée neebe múúhake:

—Muuráhjáa ámúhake ó ujcú ámúhake o mámyénuki. Áronáa íjcyaaabe tsaapi ámúhadityú ímítyuube ávyétá naavéné íjcyáabe.

⁷¹ Ehdúu Jetsóo néé Tsimóo hajchi Jóódake íñéerone múúháejpi íjcyároobéhjáa dííbyedívú méénútsoíñé iwáájácúnema.

7

Íñahbémú Jetsóoke cáhcújtsotúne

¹ Áané boonétúu muha Jetsóoma mépehíjcyá pahúllevaré Gariréa íñújiri. Tsáháa dibye ímíletú Jodéa íñújiri

ijcyane téhullé ávyéjútée dííbyeke dsíjívétsóllehíjcyánéllíihye. 2-3 Áronáacáa téjyu 'nújuwáané wañéhji' némeíñé lleevárijyucó ijcyánéllí íñahbémú néé dííbyeke:

—Wa bo ihdyu dipye Jodéa iññújivu ukée cáhcujtsómé téhulle ijcyame íajtyúmi méénúráityúronéhjí u méénuhíjcyáne. 4 Muurá ehdu nénehji méénuhíjcyaaabe tsá téévéneúvú méénúityuró dííbyeke pame wáájacúné ímílléhajchíjyu. Aanéjííva wa ihdyu méénuhíjcyá uke míamúnaa iwáájacuki.

5 Ehdúu íñahbémú Jetsóoke néé dííbyeke téhdure icyáhcújtsótúnéllíihye. 6 Áanéllíihyéee neebe diityéke:

—Áronáa téhullévú o pééíñe éévéi tsá úújetétúne. Ámuha ihdyu mépiivyété ihdícyáijyúré téhullévú mepééneé. 7 Muurá ámuha tsamééré íji múnaa mejcyame tsá metsárálléjcatsítyú tsahdúré ámuha menéénéllíihye. Áánetu oke tsaríllémé ditye ímityúné ícyahíjcyané diityédívú o bóhówátsohíjcyané hallútu. 8 Áanéllíi wái ámuháyé méuubámyenuj. Óví ihdyu taéévé úújeté o péékií.

9 Ehdúu Jetsóo íñahbémuke iñééne coévá tétsihvúré Gariréa iññújivu.

Wañéhjiri Jetsóo íjcyane

10 Aabée bóónétúi íñahbému déjutu teene wañéhjivu péébema muha mepééhií. Áronáacáa tsá boohówáneúvu díbye úújetétúne. Wáájacúratúnée tétsii dííbye. 11 Áijyúu ávyéjútée néhcohíjcyá dííbyeke. Dílohíjcyámée pamévakeré caabyé díbye íjcyane.

12 Áábedítyúu míamúnaa ihjyúvahíjcyá páhduvé. Tsaatée nehíjcyá ímiáábé díbye íjcyane. Áronáacáa tsijtye nehíjcyá ímityuube íjcyaaabe íllure míamúnáake állíhíjcyáne.

13 Ehdúu dííbyedi téévéneúvúré ihjyúvahíjcyámé ávyéjútédí ííllityénema.

14 Aabée Jetsóo wañéhjí pínéévenáa duurúvájá pañévú úwaabóhi. 15 Aanée imíwu díbye úwáábóneri diitye ávyéjútée úúllévenúne néé dííbyedítyu:

—¿Aca kiátú aadi ehdíívaíñé wáájacúné waajácúháámíubáree íítehíjcyáábejíívari?

16 Áanéllíihyéee neebe diityéke:

—Tsá oore táííbwá íjtsaméityu o újcune o úwáábotúne. Muurá ihdyu okée wállóóbé úwáábóré teéne. 17 Aane cáhawáa óví díbye ímíllédú íjcyame waajácú kiátú tsááne úwáábó o méénuhíjcyáne. 18 Muurá tsaate íhdityúré iújcune úwaabó diityéké míamúnaa íávyéjúttsókíye. Áánetu ihdyu

okée wállóobeke iávyéjujtsóné ímillémé ímiááné tehdújuco úwáábohíjcyáne.

¹⁹ Muuráhjáa Píívyéébe muhdú ámuha meíjcyáíñé taúhbajúvú ámúhake ajcú Moitséeúvuj tééveri. Áronáa muurá tsá ámuha tsaatéubaré tene néhdu meíjcyatúne. Aame ¿íñé hallútú ámuha méimíllé oke mellíhyanúne?

²⁰ Áánélliihyée tétsii íjcyame néé dííbyeke:

—Naavénéhaca dípañe. ¿Aca múha uke imíllé illíhyanúne?

²¹ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Ááneráhjáa tsáneere wáyeéévejcóójí tsáápiikye o bóhíitsóné múhdurá ámúhake pajtyéhi. ²² Áronáacáa muurá Píívyéébe Moitséeúvuj tééveri méénútúróné taúhbaju ámúhá ihde múnáaúvú méénuhíjcyádújuco wápíj tsííméneke ámuha tsáijyu wáyeéévejcóójí íjcyaróné mekihdyahírótsohíjcyáne. ²³ Ehdú muurá téhdure ámuha méméénuhíjcyá tsáijyu wáyeéévejcóójí íjcyaróné teene taúhbaju ámuha mewáágóótuki. Aame ¿íveekí muhdú ámuha menééne óhdi méijyácunúhijcyá tsáápiikyéree téjcooji o bóhíitsóné hallútu? ²⁴ Tsá múu peecútéré tsáápiikye ‘íllu uú’ néétune. Ímiááné múu díbye íjcyanéjuco nééneé.

Muubá íjcyane Jetsóo nééneé

²⁵ Ehdúu Jetsóo néénéllii Jerotsarée múnáa néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne áábyeke ditye néhcohíjcyatú idsíjívétsoki? ²⁶ Áróobeke ¿keená tsaatéubaré íñá nééneé? Áánélliihyéubá bo ávyéjujte íjcyarómé cáhcujtsó ímiááné dííbyéjuco míamúnáake pájtyetétsóiibye Críjto díbye íjcyane. ²⁷ Áronáacáubá tsá dííbye íjcyatúne. Muurá méwaajácú kiá múnáajpí díbye íjcyane. Muurá ihdyu míamúnáake pájtyetétsóiibye tsáácooca tsá múha wáajácúityú kiátú díbye tsááneé.

²⁸ Ehdúu Jetsóodítyú ditye íhjuváné iwáajácúne duurúvájá pañévu iúwáábótsihvu neébe:

—¿A ámuháwá éhne méwaajácú kiá múnáajpí o íjcyane? Áronáacáa tsá oore táíibúwaríyé o tsáátune. Muuráhjáa o tsáá ímiáábé íjcyáábeke ámuha mewáajácútuube oke wállóónélliihye. ²⁹ Áánetu ihdyu ó waajácú dííbyeke okée wállóobeke.

³⁰ Ehdúu Jetsóo nééné hallútú imíllerómé dííbyeke íekeeve. Áronáacáa tsá ditye ékéévetú íéevéi úújetétúnélliihye.

³¹ Áróobekée tsijtye mítyame cáhcujtsómé néjcatsíhi:

—¿Aca íhya tsijpi itsáaca áánú ehniñevu méénuráityúronéhjí méénúiyáhi?

Paritséomú Jetsóo éllevu ekééve múnáake wálloóne

32 Aanéhjáa dibye meénuhjycyánéhjiri míamúnaa ihjyúvahjycyáné paritséomú lleebóhi. Aanéhjáa múhdurá llúúvájte avyéjútémá diityéké pájtyénéllii wallóomé duurúvájá tehméjteke díbye éllevu ditye iékéévéébeke itsájtjeki. 33 Aamée díbyedívú wájtsináa pámeekéré neébe:

—Tsá ámuháma múhajchótá o íjcyáityúne. Muurá wahájchotaré o íjcyátsihdyu ó oomíjyúcoó okée wállóobe éllevu. 34 Áijyu muurá ámuha oke menéhcóromé tsá maájtyúmiityú kiá o íjcyáhullévú ámuha meúújetéityúrónélliihye.

35 Áánélliihyée tsaate néjcatsíhi:

—¿Aca íhya kiávú péébeke maájtyumíjúcóóityúné eene neébe? Íhya mityá íñe kiáhjí tsííñe iñnúji múnáa pañe memúnaa jodíomú mújtáme éllevíréjuco dibye pééíñe. 36 ¿Aca íhya tsáma muhdú nééíñe eene meke neebe díbyeke menéhcóromé dibye íjcyáhullévú meúújetéityuróne?

Píivyéébe Apííchó Jetsóoke cáhcújtsómé pañévú úcaavéne

37 Aanée nihñéejcoóójiréjuco tsúúca teene wañéhjí pájtyéijcyoóójí Jetsóo kéévánécoba nééhií:

—Tsaate ádópivyémé taéllu metsa o íjchoki. 38 Muurá Píivyéébe waajácúháámitu nééne oke cáhcújtsómé íbuúúné pañévú téhiñe ípívyééveíñe iñujpácýó bohíívú ájcúnéj tehíñe.

39 Ehdúu nehjycyaabe díbyeke cáhcújtsómé pañévú Píivyéébe Apííchó úcaavéné diityéké túkévéjtsoíñe iñééiyóne. Áronáacáa tsáhái téijyu tene tsááíñe éévé úújetétú diibyée Jetsóo teene wállóoiibye íavyéjyvúi óómityúnélliihye.

Pahdúváré Jetsóodítyú míamúnaa íjtsámeíñe

40 Aanée tsaate dibye ihjyuváné illéébéne nééhií:

—Ímiáánéha diibyéjuco aabye éhneváa Píivyéébe ihjyú uubáalle múnáajpi tsááiíbye.

41 Téhdurée tsijtye nééhií:

—Diibyéjuco muurá aabye Críjto éhneváa míamúnáake pájtyetétsóíbye.

Áronáacáa tsijtye nééhií:

—Áronáa Gariréa iñnúji múnáajpi tsá Críjto íjcyáityuróne. 42 Muurá Píivyéébe waajácúháámitu nééne Dabíiúvúj tsiménémúhaabe dibye íjcyaiñé díbyeúvúhjáa ícyahíjycacóómí Berée múnáajpi.

43 Ehdúu míamúnaa páhduváré íjtsámeí Jetsóodítyu. 44 Áijyúu tsaate imíllerá díbyeke iékeevéne. Áronáacáa tsá ditye tehdu meénutúne.

Ávyéjajte tsá Jetsóoke cáhcújtsotúne

45 Aanée diitye duuruvájá tehméjté dííbyeke iékééve tsáárome ívejteré oomíhi: Aaméhjáa diitye paritséomuma llúuvájté avyéjutedívú úújetémeke népejtsóme:

—¿Kíávújuco dííbyej? ¿Íveekí tsá ámuha metsívatúne?

46 Áánélliihyéhjáa néémeé:

—¿Muhdú íiné hallútú méékééveé túútaváné íhjuvávábekéjívári? Tsá muurá múha mújyú tehdu íhjuvatúne.

47 Áánélliihyéhjáa nééme diityéke:

—Áánélliihyéha íllure ámuha dííbyedívú máállítsámeíhi. 48 Tsá muurá avyéjute íjcyáromedítýú tsaatéubaré cáhcújtsotú dííbyeke. Téhdure muha meíjcyarómé tsá mecáhcújtsotúne.

49 Apáámyéré ihdyu ímityúmé Píívyéébé taúhbaju wáájácutúmé jtsúcunú diibyjuco Crijo íjcyane.

50-51 Ehdúhjáa ditye néénéllii diityéejpi Nicodéémó tsápejcoó Jetsóoke ááhívéjeebe néé diityéke:

—Muurá taúhbaju néé tsá peecútéré tsáápihdívú meícúbáhrátsóityú dibye íiná méénune ímíñeúvú mewáájácútúhahjícíju.

52 Áánélliihyéhjáa nééme dííbyeke:

—ÍÚbá bo téhdure Gariréa íiñúji múnáajpij! Cáhawáa Píívyéébé waajácuháámí dehve u wáájácu tsá muurá Gariréa íiñúji múnáadítýú dííbyé íhjuú uubálle múnáajpi íjcyaiñé némeítyúne. 53 Ehdúhjáa dííbyeke íñééne íhjáhañévuréjuco ditye pééneé.

8

Ihdícýmema ícyahíjcyáne wálle

1 Áánetúu Jetsóoma muha mepéé oríivo bájú íjcyátsihvu.

2 Aamée idyé tsíjcyooji tsiíñe muha méoomí duurúvájávu. Átsihvúu míamúnaa dííbyedívú píhcyáávémeke íacúúvéne úwááboóbe.

3 Áánáacáa taúhbájú uwáábojtemá paritséomú tsivá ájyúma íjcyárolle tsíjpiima íjcyáalleke ityúváváólleke. 4 Áállekéé Jetsóo tééj páñe íjcyáábe éllevu itsájtyéne dííbyeke néémeé:

—Uwááboóbej, áámye ájyúma íjcyárolle tsíjpiima íjcyáalleke muha métuvááóhi. 5 Muuráhjáa Moitsééúvú taúhbaju néé ehdu nééne walléémuke medsíjívétsoíñé néwayúúnevu maáámúneri.

¿Ácooca muhdú u néé téénetu?

6 Áánélliihyéé íllure icyánóóvéne íhyójtíwari caatúnuube íiñúji. Ehdúu Jetsóoke nééme muhdú dibye nééne dííbyé hallúvú íúúbálléroki. 7 Aanée éhnííñevuré ditye dillónéllii icyánohjúcunútsihdyu neébe:

—Ané óvii ihdyu ámúhadítú mújyúubá ímityúné méénuhíjcyátuube áámútujkénú díilleke.

⁸Ehdúu iñéene tsiíne icyánóóvéne caatúnuube ííñuji. ⁹Aanéehdu dibye néérónáa waajácúmé ímityúmé íjcyane. Aamée íllurjúco tsáápiitsadí péécunúne. Tujkénúu kéémejte péécunúhi. Ááné boonée iyéjúco dille cóeváné tétsihvu Jetsóó úniúvu. ¹⁰Aanéehdu Jetsóó icyánohjúcunútsihdyu íitécunú iyéjúco tétsihyi íjcyáalleke. Áálekée neébe.

—¿Aca kiávújuco íñe díhyallúvuné úúballéme? ¿A tsá íñe uke muhdú ditye méénúityúne?

¹¹Áánéllihyée neéle:

—Íhya tsáhaj.

Áánéllihyée idyé Jetsóó néehíi:

—Téhdure o íjcyároobe tsá muhdú uke o méénúityúne. Ahdícyane wa dipyej. Tsiíne ihdyu ímityúné meénújúcohíñe.

Ímiáájuvu míamúnáake Jetsóó wáájácútsóne

¹²Ááné tsiíjyúu tsiíne míamúnáake úwááboobe néehíi:

—Muurá peetédu o neébe ííñújiri o íjcyáábej téeveri míamúnáa ímiá uwááboju waajácúu peetédu neéne bohíivú díityéké ájcune. Aane oke cáhcujtsómé tsáhájucó ehne múu cúuvétsihyi íjcyadu ímityúné pañe íjcyatúne.

¹³Áánéllihyée paritséómú neé dííbyeke:

—¿Aca íveekí eene ehdu uure ú némeíhi? Tsá muurá múha uke cáhcújtsóityuróne.

¹⁴Áánéllihyée neébe:

—Áánerá ímiááné o néehíi. Muurá ó waajácú kiátúhjáa o tsáhullévú o pééiñe. Aane tsá ámuha mewáájácútsúne. ¹⁵Muurá míamúnáa íjtsaméiyé ámuhá pañe íjcyánéllii ehdu óhdityu ámuha méíjtsámeíhi. Áánetu ihdyu tsáhái icyooca múhdityú o neétu muhdú ditye íjcyane. ¹⁶Muurá muhdú míamúnáa icyahíjcyané díityémá o ímíbájchoca ó neéiyá ímiáánéjuco muhdú ditye icyahíjcyáne. Árónáa tsá oore o méénúityuróne. Okée wáalloobe Llihíyoma muhtsi méméénúiyáhi. ¹⁷Muurá ámuhá taúhbaju neé míityétsi íná pájtyene úúballécoca mecáhcujtsóne. ¹⁸Ahdu muurá íñe ó némeíhijcyá ímiááné muubá o íjcyane. Áábeke oke Llihíyó waajácú okée wáalloobe.

¹⁹Ehdúu Jetsóó neénéllii neéme dííbyeke:

—¿Aca kiá diibye Díicyáání?

Áánéllihyée neébe:

—Oke ámuha mewáájácúmejii méwaajácúiyá Llihíyoke. Muurá oke ámuha mewáájácúca téhdure méwaajácúiyá dííbyeke.

20 Ehdúu Jetsóó úwaabó duurúvájá pañe Píívyéébé ñicúvé dsiidsi pícyámeñhíjcyátsihyi íjcyámeke. Áróóbekée téijyu tsá múha ékéévetú íéevéi úújetétúnéllíihye.

Jetsóoke cáhcújtsotúmé tsá úújetétyú dííbyedívu

21 Ááné boonétúu idyé tsiíñe neebe diityéke:

—Tsúúca muurá ámúhadítyú o péjúcoóhi. Áábeke ámuha oke menéhcóromé tsá maájtyúmiityúne. Ámuha médsíjiveé ámuhá ímítyuháñé ímbáávyetúmére. Áánéllii o péhullévú tsá óhdivu ámuha meúújetétyúne.

22 Ehdúu Jetsóó néénéllii tétsihyi íjcyame néjcatsíhi:

—Dsíjívétsámeíiibyébáhaja. Íjcyátúnéllii neebe dííbyedívu meúújetétyúne.

23 Áánélliihyée neebe diityéke:

—Ámuha muurá míamúnaa íji múnaáre. Áánetu tsá íji múnáajpi o íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu níjkyéjitu o tsááhií. 24 Áánéllii ámúhakye o néé diibyéjuco míamúnáake o pájtyetétsóobeke cáhcújtsotúmé ímítyú ímbáávyetúmére dsíjiveíñe.

25 Áánélliihyée nééme dííbyeke:

—¿Aca muubá uú?

Áánélliihyée neébe:

—Muurá tsúúca ámúhakye ó nehíjcyá muubá o íjcyane. 26 Aane téhdure múhdurá ámuha meícyahíjcyáné ámúhakye ó nééiyáhi. Árónáa okée wálloobe ímiáábé íjcyánéllii oke díbye néénere ámúhakye ó nehíjcyáhi.

27 Ehdúu Jetsóó Cááni Píívyéébedítyú diityéké úúbálleroné tsá ditye wáájácutúne. 28 Áámekée idyé neébe:

—Muurá Míamúnáájpídívúu o ipívyéévéébeke páwachékevu ámuha mewátyétyéhcúcooca botsíi méwaajácuú muubá o íjcyane. Tsá táíjtsamétyúré o újcune ámúhakye o nehíjcyatúne. Muurá ihdyu Llihíyó oke néénere ó nehíjcyáhi. 29 Muurá díbye okée wálloobe tsá kiá óhdityu íjcyatúne. Aabe tsá oke íhvéjtsotú díbye ímilléné o méénuhíjcyánéllíihye.

30 Ehdúu díbye néénetu mítyame cáhcujtsó dííbyeke.

Naavéneéjte

31 Áámekée neébe:

—Muurá íñe ámúhakye o nehíjcyáné ámuha mecáhcújtsóne tehdu meíjcyáhahjíí ímiááné tahñéjté ámuha méíjcyaaíhi.

32 Aame ámuha ímiá uwaáboju tsúúca mewáajacúmé múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu méímíjpyéteéhi.

33 Áánélliihyée nééme dííbyeke:

—Áánerá muha Aavarááúvúj tsiménémúhaabe meijcyámeke
 ¿iveekí u nées íinetú muha meímíjpyetéeíne tehdu múhójsí pañe
 muha meijcyámekéjívvari?

³⁴ Áánéllihyée neébe:

—Muurá ímiááné ímityúné meénuhíjcyámé tsá ímí íjcyatú
 éhne múúne tsíjtyé hójtsí pañe íjcyame íjcyadu. ³⁵ Muurá tsaaté
 hójtsíri íjcyaaabe tsá diityéejpi íjcyatúne. Áánetu ihdyu diityé
 hajchi diityéejpi. ³⁶ Ahdu Píívyéébé Hajchi o íjcyaaabe ámúhake
 ímityúnetu o ímíjpyetésómé ímiááné ámuha meímíjpyeteéhi.
³⁷ Ímiáánéjucóhde ámuha Aavarááúvúj tsiménémúhaabe
 meijcyarómé meímíllehíjcyá oke medsíjívetsóné íne ámúhake o
 úwaabóné ámuha mecáhcujsóiyóné meímíllétúnema. ³⁸ Muurá
 ihdyu Lihíyó oke tükévéjtsóneri ámúhama ó ihjyúvahíjcyáhi.
 Ahdu muurá ámúháj caani ámúhake tükévejtsódújuco ámuha
 meicyahíjcyane.

³⁹ Áánéllihyée neéme dííbyeke:

—Áánerá ihdyu múúhá ihde múnáajpi Aavarááúvú múúháj
 caani.

Áánéllihyée Jetsóó neé diityéke:

—Muurá ímiááné dííbyeúvúj tsiménémúhaabe ámuha
 meijcyaca dííbyeúvúu ícyahíjcyádú ámuha meíjcyáiyáhi.
⁴⁰ Aaca muurá íne Píívyéébe oke tükévéjtsóneri ámúhake o
 úwáábohíjcyáné hallútú tsá ámuha oke medsíjívetsóityuróne.
 Tsáháa muurá ehdu Aavarááúvú neétune. ⁴¹ Árónáa ihdyu
 ámúháj caani íjcyadújuco ámuúha.

Áánéllihyée neéme dííbyeke:

—Áánerá íjcyaaabe tsáápiye múúháj caani Píívyéébeé. Tsá
 tsijpi múúháj caani íjcyatúne.

⁴² Áánéllihyée Jetsóó neé diityéke:

—Muurá ímiááné Píívyéébe ámúháj caani íjcyaca oke ámuha
 mewájuuyáhi. Muuráhjáa dííbyedítyú o tsáá oke díbye
 wállóónéllihye. Tsáháa táábúwaríyé o tsáátune. ⁴³ Aabe
 ámúhake o úwaabóné ¿iveekí tsá ámuha melléébohíjcyatúne?
⁴⁴ Muurá ihdyu ámúháj caani Naavéné íjcyánéllii díbye
 ímillédú ámuha méméénuhíjcyáhi. Muuráhjáa ípívyeevédújuco
 ímityuube díbye dsíjívétso múnáajpi. Áábé pañe tsá ímiá
 íjtsaméi íjcyatúne. Apááñéré álliu dííbyé pañe íjcyáábedítyú
 ímichi teene tsahíjcyáhi. ⁴⁵⁻⁴⁶ Ahdu ámuha menéénéllii tsá
 meímíllétú ímiááné ámúhake o nehíjcyaróné mecáhcujsóne.
 Áánetu ihdyu tsá múha oke neéítyuró ímityuube o íjcyane.
⁴⁷ Muurá ihdyu ímiááné Píívyéébeéjté íjcyame ímíllé dííbyé

uwááboju illéébone. Áánetu ámuha dííbyeéjté meíjcyátúnéllii tsá meímilletú teene melléébone.

Aavaráaúvú íjcyátúnáacájucó Críjto ícyahíjcyáne

48 Ehdúu Jetsóó néénéllii nééme dííbyeke:

—Ihdyúha ímiáánéjucó muha menéhijcyané Tsamááriá iinúji múnáajpi u íjcyáábé pañe naavéné íjcyane.

49 Áánélliihyée neébe:

—Áánerá tsá tápañe naavéné íjcyatúne. Muurá ihdyu ñná o méénúneri Llihíyoke ó ávyéjútsohíjcyáhi. Áánetu ámuha tsá oke maávyejúúllétúne. ⁵⁰ Aane tsá o íjyácunútú oke ámuha maávyéjútsoíyóneri. Árónáa ihdyu Llihíyó imíllera oke ámuha maávyéjutsóne. Aabe ihdyu óvíi muhdú néé oke ávyejúúllétúmeke. ⁵¹ Aane ímiááné ámúhake o néé o néhijcyané cáhcujtsómé mújyú dsíjívécóóityúne.

52 Áánélliihyée neéme dííbyeke:

—Ímiáánéhaca dípañe naavéne. Muurá eene ínehjírécucó u íhjuváne. Ááneráhjáa Aavaráaúvuma Píívyéébé ihjyú uuballe múnáa íhtsutúme íjcyároméhjí dsíjívéhíjcyáhi. Aanáa muhdú íivane u néé u néhijcyané cáhcujtsómé mújyú dsíjívécóityúne. ⁵³ ¿Aca diibye méíhdé múnáajpi Aavaráaúvú ehniíñevu uú? Áhdure ¿aca diitye Píívyéébé ihjyú uuballe múnáaúvú ehniíñevu uú? Ááneráhjáa diitye íjcyarómé dsíjívéhi. Aanéjii tehdu múha uke cáhcujtsóíyónejíivari.

54 Áánélliihyée neébe:

—Ihdyu tehjújucó ímiááné oore o ávyéjútssámeíhíjcyaca tsá múha oke cáhcujtsóítyuróne. Aaca idyé tsá tene ímíityuróne. Árónáa ihdyu Llihíyóré oke ávyéjútsohíjcyá eene ámúhá Piivyéébé dibye íjcyane ámuha menéhíjcyáábe. ⁵⁵ Áróóbeke tsá ímí ámuha mewáájácúcutúne. O ihdyu ó waajácú dííbyeke. Muurá dííbyeke o wáájácúcutúné o nééca ámuháduíyó oo állíu múnáajpi. Árónáa ímiááné dííbyeke o wáájácúnéllii oke dibye nééne ó cáhcútsohíjcyáhi. ⁵⁶ Muuráhjáa diibye méíhdé múnáajpi Aavaráaúvú ímí íjtsúcunú o tsááiñe ímiááné iwáájácúnélliihye. Ááneríi mítyane ímíjyúúveébe.

57 Ehdúu Jetsóó néénéllii néémeé:

—¿Aca muhdú 50 pijcyábá u íjcyáábejii ú waajácú Aavaráaúvuke?

58 Áánélliihyée neébe:

—Ímiááneturé ámúhake o néé dííbyeúvúikyée íjcyátúnáacájucó o ícyahíjcyáne.

59 Ehdúu dibye néénéllii néwayúúné éhkebámé dííbyeke iáámúroki. Áronáacáa diityédítýú duurúvájá pañétú múijyúrá wáájácúratúné ijchívyéébe.

9

Hállúvátúúbe tsijju tsíimaváábeke Jetsóó ímjpyetésóne

¹ Téhdurée tsátsihdyu muha Jetsóoma mepájtyénáa ájtyúmiibe hállúvátúúbekéhjáa tsijju tsíimaváábeke. ² Áábedítýúu muha menéé dííbyeke:

—Uwááboóbej, ¿acáa íveekí áánúke illu tsijju tsíimaváahi? ¿A cáánímútsí imítýú déjúcotu, mityá dííbyé imítýú déjúcotúrej?

³ Áánélliihyéé neebe múúhake:

—Tsáháa dííbyé imítýú déjúcotu ehdu dibye íjcyatúne. Áhdurée tsá cáánímútsí imítýú déjúcotu tene íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu dííbyeke o íitétsonéj téeveri Píívyéébe íhtsútuube íjcyane iwáájácúmeí ehdu píívyéébe. ⁴ Aane ó imíllé okée wáalloobe níwaavéné o íjcyané hajchótá o méénune. Muurá meíjyunúcooca tsá múha wákímyeíjyúcootúne. ⁵ Muurá peetédu o néébe ííñújiri o íjcyané hajchótá ímiáájú míamúnáadívú ó bóhówátsohíjcyáhi.

⁶ Ehdúu íñééne ííñújí hallúvú iúníñeri ííñuba ityátsájcóneri diibye hállúvátúúbeke íhyálluúúcú tááboóbe. ⁷ Áánemáa neebe dííbyeke:

—Díllójcámeítýé éhne ‘dityéé wáalloóne’ nééiyóné ‘Tsiroée’ némeílbáwúutu. Ahdújucóo dibye téébatu íllójcámeíjyéne óómiñe tsáimiyéjucó íiteébe. ⁸ Áábekéhjáa wáájácuhíjcyámé iájtyúmíne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne áánu hállúvátuube ácuúcunúúbé piáábó táúmeíhíjcyatúne?

⁹ Áánélliihyéhjáa tsaate nééhií:

—Diibyéjucó.

Áánetúhjáa tsijtye nééhií:

—Diibyéjívári. Tsíjpiíye. Áronáa ihdyu paabéjucó diibye.

Áronáacáhjáa dííbyere pañetu nééhií:

—Muurá diibyéjucó oó.

¹⁰ Áánélliihyéhjáa nééme dííbyeke.

—¿Aane múhdutú tsúuca ú íitéhi?

¹¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Okée Jetsóó iúúniyi ííñuba ityátsájcóneri táhálluúúcú ityáábóne wallóo ‘Tsiroée’ némeílbáwúutu o íllójcámeítýeki. Ahdújucóo o péébe o íllójcámeíñe tsúuca ó íitéhi.

¹² Áánélliihyéhjáa nééme dííbyeke:

—¿Aane kiá diíbye?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsá o wáájácutú kiá ícyooca dibye íjcyane.

Paritséomú dilló hállúvátúúbeke múhduťú dibye íťtėjucóone

13 Aabéhjáa tsaímiyējuco íťtéebeke tsajtyémé paritséomu éllevu. 14 Áijyúu Jetsóo dííbyeke ímíjpyetéstó wáyeéévejcoóji.

15 Áánélliihyéhjáa tsiíñe dillómé dííbyeke múhduťú dibye íťtėjucóone. Áánélliihyéhjáa neébe:

—Okée Jetsóo ííñuba iúúrúnúneri táhálluúúcú táábone o íllóćámeíñe tsúúca ó íťtėhi.

16 Áánélliihyéhjáa paritséomudítýú tsaate neéhií:

—Áánélliihyéhaca tsá dibye Píívyéébedítýú tsáátune. Keená dibye wáyeéévejcoóji ávyejúúlléne.

Áánetúhjáa tsijtye neéhií:

—Árónáa ímítýuube tsá méénúítýuró méénúráítýúronéhji.

Ehdúhjáa paritséomú páhduváré Jetsóodítýú íjtsáméihi.

17 Aaméhjáa diíbye hállúvátuubée ícyahíjcyabe tsaímiyējuco íťtéebeke tsiíñe neéhií:

—¿Aanéhaca diíbye eene uke ímíjpyetétsoobe muubá íjcyane ú íjtsúcunúhi?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ihdyu ó íjtsúcunú Píívyéébé ihjýú uubáalle múnáajpi dibye íjcyane.

18-19 Aanéhjáa tsaate diityédítýú tsá cáhcújtsotú diíbyējuco hállúvátuubée ícyahíjcyabe dibye íjcyane. Áánemáhjáa cáánímútsikye ipíúvámútsikye neémeé:

—¿Ava diíbyējuco áánu éhneváa hállúvátúúbeke ámuhtsi metsíímávaabe íñe múhduťú tsaímiyējuco íťtene?

20 Áánélliihyéhjáa neemútsi:

—Éée, diíbyējuco. 21 Árónáa ihdyu tsá muhtsi mewáájácutú múha dííbyeke ímíjpyetéstóne. Aane tsíímenecojíí tuhúúlleéhi. Cáhawáá ihdyu medílló ámúhake dibye iúúbáalle muhdú ímíjpyetėne.

22 Ehdúhjáa cáánímutsi neé diityéké diíbyējuco Jetsóo Críjto íjcyane neémekéhjáa pihcyáávėjá pañétú iwáágóoíñe ditye pítýajćámeíñe apííchori. 23 Áánélliihyéhjáa neemútsí dííbyekéré ditye idílloki.

24 Ehdúhjáa cáánímutsi neénéllii tsiíñe ipíúvávábeke neémeé:

—Píívyéébekéré tehdújtso, tsá idyé Jetsóoke. Muurá muha méwaajácú ímítýuube dibye íjcyane.

25 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Árónáa tsáháturo o wáájacutú ímítyuube dibye íjcyane. Apááñéré ó waajacú ímiáánée hállúvátuube o ícyahíjcyáábeke oke dibye ímíjpyetétsóne.

²⁶ Áánéllihyéhjáa tsiíne nééme dííbyeke:

—¿Acaa muhdú uke ímíjpyetétsoóbe?

²⁷ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Muuráhjané tsúuca ámúhakye ó úúballéhi. ¿Íveeki ámuha méimíllé tsiíne ámúhakye o úúballéné ámuha mecáhcújtsokíívari? ¿Mityá ámuha méimíllé dííbyeke meúraavyéne?

²⁸ Ehdúhjáa dibye néénéllii ílluréjuco ditye dííbyeke iúhbáne nééneé:

—Wa ihdyu uure dííbyeke duráávyej. Muurá ihdyu muha Moitséeúvú uwáábóré meúraavyéhi. ²⁹ Muurá muha méwaajacú dííbyeúvumáa Píívyéébe íhjúvahíjcyáne. Áánetu eene u néébeke tsá muha mewáájacutú kiátúhjáa tsáábe muubá íjcyane.

³⁰ Áánéllihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca muhdú íivane tsá ámuha mewáájacútyú kiátúhjáa tsáábe oke ímíjpyetétsóóbeke? ³¹ Muurá ímityúmé Píívyéébeke píáábó táumeiyóné tsá dibye lléébóityuróne. Áánetu ihdyu ímiááné dííbyeéjté íjcyame dibye ímillédú ícyahíjcyámej téeveri tehdiívanéhjí méénuúbe. ³² Tsá muurá mújyú mehdu nééme hállúvatúméhjike ímíjpyetétsóné mewáájacutúne. ³³ Aane muurá diibye okée ímíjpyetétsoobe Píívyéébedítúyú itsáátuca tsá tehdiívanéhjí méénúityuróne.

³⁴ Ehdúhjáa dibye néénéllii nééme dííbyeke:

¿Aca muhdú eene ídaatsónée ímítyuube u píívyeebe ú imíllé múúhakye u úwaabóne?

Ehdúhjáa néémere dííbyeméikye ijchívyetsó pihcyáávéjá pañétu.

Píívyéébeke ímí cáhcújtsotúmé íjcyá hállúvatúmé íjcyadu

³⁵ Aanée tsúuca Jetsóo waajacúhi. Áábekée tsáijyu íájtyúmíibe neébe:

—¿Aca ímiááné ú cáhcújtsó Píívyéébé Hájchikye?

³⁶ Áánéllihyée neébe:

—Ávyéjuúbej, oke duubállé caabyé dibye íjcyane o cáhcújtsó dííbyeke.

³⁷ Áánéllihyée neébe:

—Diibyéjuco muurá íñe úuma o íhjúváne. Aane tsúuca oke u ájtyumíhi.

³⁸ Áánéllihyée dííbyé lliíñévú imímóúúvéne neébe:

—Ávyéjuúbej, uke ímiááné ó cáhcujtsóhi.

³⁹ Ááné boonée Jetsóó nééhií:

—Muuráhjáa ííñujívú o tsáá muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné diityéké o wáájácútsóvaábe. Ópée o tsáá ímiáájú wáájácútmé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu néémeke o wáájácútsoki. Áhdurée o tsáá panéváré iwáájacúné ítsúcunúhíjcyámeke o néé ímiá uwááboju ditye wáájacútúne.

⁴⁰ Áánélliihyée paritséómú tétsihyi íjcyame nééhií:

—¿Áca muha tehdu hállúvatúmé íjcyadu?

⁴¹ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Árónáa ámuha diityédú menéeca tsá ñná ámúhá hallurí íjcyáityuróne. Áánetu ámuha páneere mewáájacúné menémeíhíjcyánéllii ámúhá hallurí íjcyáné ímityúne.

10

Obéjámú mǎjcotu íjcyáné uwááboju

¹ Muurá naní múnaa obéjámú mǎjcó pañévú llééhówatu úcaávetúmé ihdícyátsihdyuré úcaavéhi. ²⁻³ Áánetu ihdyu diityé tehmeébé úcaavé lleehówatu téewá tehmeébé pááyúcuóca. Aabe diityéké píúvácooca íjkyéetu waajácúme. Aaméjuco témǎjcó pañétú áachívú dííbye déjutu íjchivyécunúne. ⁴ Aabe kiávú diityéké tsúúlléhullévú úraavyémé dííbyeke iwáájacúnema. ⁵ Áánetu tsíjtyere diityéké píúváhajchíí tsá ditye péétune. Íllure wááme ditye píúvárónáa diityéké iwáájacútúnélliihye.

⁶ Ehdúu Jetsóó diityéké néene tsá ditye wáájacútú ñná íñéeyóné obéjámú mǎjcótú díbye íhjuváne.

Jetsóó obéjámú tehmeébédu

⁷ Aanée ditye lléébótúnéllii tsiíñe neebe íboohówájǎjtori:

—Oo muurá ímiááné teene obéjámú mǎjcó lleehówádu. ⁸ Aabéikyée o tsáátúné ihde naní múnaádú néeme úwáábohíjcyá tsǎjǎjtoríye. Áróme uwáábóo tsá míamúnaa obéjámúdú néeme cáhcútsohíjcyatúne. ⁹ Aane ímiááné llééhówádú o néébeke cáhcujtsómé tajtyéeveri pájtyetéhi. Aame ííne ímíjyaú íjcyá éhne múúne obéjámú ítyehméébema íjcyame íjcyadu.

¹⁰ Muurá naní múnáajpi íllure ícúbahrá obéjámuke. Áánetúu tsá o tsáátu tehdu míamúnáake o méénuki. Ópée o tsáá diityéké o pájtyetétso ídsǎjǎjvéjúcoóítyúne bóhí ditye íujcuki. ¹¹ Aabe ímiááné páñétúejpi oo oke cáhcujtsómé obéjámúdú néémé tehmeébe. Muurá obéjámú tehmeébé diityé wájuryi ícúbáhrámeíhi. ¹² Áánetu áhdólliihyéré diityéké téhmehíjcyaaabe

tsá ímí téhmetúne. Muurá oohííbyé díívaabe diityéké idyóó tsáábédityú díbye wáané boone tsáápiikye díbye tábejcáronetu wáchájaavémé illuréjuco mújtane pahúllevávu. ¹³ Ehdu muurá diityéjtane waabe ditye áhdónélliihyéré téhméroóbe. Aabe tsá diityédí íjyácunútu ihñéjté ditye íjcyátúnélliihye.

¹⁴ Áánetu ihdyu páñétúejpi diityé tehmeébé íjcyadu tahñéjté tehmeébé o íjcyámema muha méwaajácújcatsíhi. ¹⁵ Ahdu téhdure Llihíyoma muhcsi méwaajácújcatsíhi. Aabe tahñéjté wájyuri ó ícúbáhráméíi ditye iwágóóóvétuki. ¹⁶ Téhdure íjcyámé tsijtye jodíómú íjcyáturómé tahñéjté íjcyáímye. Áámeke ó pihjyúcuú pámeere oke cáhcujtsómé tsamééréjuco íjcyámé tehmeébé o íjcyaki.

¹⁷ Muurá Llihíyó oke wajyú diityé wájyuri o dsíjíveebe tsiíñe o bóhííbyeke. ¹⁸ Tsá muurá múha oke dsíjívetsóityuróne. Muurá ihdyu o ímíllénélliihyéré o íhvéjtsámeííbyé ó dsíjíveéhi. Ároobe tsiíñe ó bóhííhi. Ehdu táúmiwa Llihíyóo néhdújuco.

¹⁹ Ehdúu Jetsóó nénetu páhduvaré íjtsámeímyé dííbyedityu. ²⁰ Tsaatée néehíi:

—Muurá áábyé pañe naavéné íjcyáábé íjtsaméí mújtaábeke ¿íveekí ámuha mecáhcútsohíjcyá állíuuháñé díbye íhjuváne?

²¹ Áronáacáa tsijtye néehíi:

—Tsáháubá ehdu naavéné ípañe íjcyaaabe íhjuváiityuróne. Pane ¿aca naavéné ípañe íjcyame hállúvátúmeke ímíjpyetétsóiyáhi?

Jodíómú Jetsóoke éhdiívalléne

²² Áhdurée tsáijyu Jerotsaréeri muha úúníjyá pañe meíjcyánáa duurúvaja Píívyéébé wáábyuta íjcyaja iwáñehjínuhíjcyajcóójí wáñehjínúme. ²³ Áánáacáa Jetsóó patyéíñuhíjcyá tsátsii tééjá lleehówá úmiwa ‘Tsaromóo’ némeítsihyi. ²⁴ Áábedívúu imíicáávéne néémeé: ¿Aanéhaca íñe múhajchótá múúhadívú tsá u wáájácútsámeíityúne? Bo ihdyu apáhajchíí ímiáané diibyéjuco Críjto u íjcyáhajchíí múúhake duubállej.

²⁵ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Tsúuca muurá ámúhake ó nehíjcyará diibyéjuco o íjcyane. Árone tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatúne. Téhdure muurá Llihíyó mémeri méénuráiityuróné o méénúneri ó bóhówátsómeíhíjcyará diibyéjuco o íjcyane. ²⁶ Árone tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatú táobééjámúdú néeme tahñéjté ámuha meíjcyátúnélliihye. ²⁷ Muurá ihdyu tahñéjté oke waajácú oke icyáhcújtsónélliihye. Áámeke téhdure ó waajácúhi. Aame ímí tehdújuco oke uráávyehíjcyáne. ²⁸ Áánéllii diityéké ó ájcuú

mújyú ditye dsíjívéjúcóóityúne bóhñvu ditye iwágóóóvétuki. Áámeke tsá múha óhdityu dójtúcúityúne. ²⁹ Muurá Llíhíyó okée diityédívú téhmétsoobe pámé ehniíñevu íhtsútuúbe. Áábedityú tsá múha diityéké dójtúcúityúne. ³⁰ Muurá muhtsi Llíhíyoma tsáápiiyéro.

³¹ Ehdúu Jetsóó néenéllii tsiíñe éhkebamé néwayúúné dííbyeke téuhjiri idsíjívétsóroki. ³² Áronáacáa neebe diityéke:

—Áánerá Llíhíyó oke píáábóneri ámuháma méénúráityuróné o méénuhíjcyáábeke ĵííñé hallútú ámuha méimíllé oke medsíjívetsóne?

³³ Áánélliihyée néeme dííbyeke:

—Tehdu téené hallútú uke muha medsíjívétsóíñejíivari. Muurá ihdyu íveekí míamúnáajpi u íjcyaaabe Píívyéébedi u díllómeíñe hallútúré uke muha médsíjívétsoóhi.

³⁴ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Áánerá ámuhá taúhbaju íjcyáháámitu Píívyéébe néehíi: “Ámuha méijcyá ohdu.” ³⁵ Aane muurá dííbyé uwáábó icyáhcujsóné úráávyémeke ímiáánéjuco díbye íwaajácúháámitu néene dííbyedu ditye íjcyane. ³⁶ Aanéjii muhdú dííbyerée oke ííñujívú wálloobe tehdu oore dííbyé Hajchi o íjcyane o néénejíivari. Aane ĵíveekí ámuha méijtsúcunú ímityúné Píívyéébedityú o íhjuváne? ³⁷ Ihdyu méénúráityúronéhjí ámuháma o méénuhíjcyané dííbyedityú tsáátuca tehdújuco ímiááné ámuha tsá oke mecáhcújtsóityuróne. ³⁸ Aane ihdyu okée díbye wálloone ámuha mecáhcújtsótúrónáa mecáhcújtsó o méénuhíjcyanéhjí dííbyedityú tsááne ámuha mewáájácu Llíhíyoma muhtsi tsáápihdyuré méijcyane.

³⁹ Ehdúu Jetsóó néené hallútú idyé imíllerómé dííbyeke íekeevéne. Áronáacáa pállójcoobe diityéke.

⁴⁰ Áábemáa tsiíñe muha mepéé Joodáa ehnejcuvu tsojtsó múnáajpii Jóááuvu tsótsohíjcyáhullévu. ⁴¹ Áijyúu mítyane míamúnáa dííbyedívú píhcyaaavémé néjcatsíhi:

—Tsáháa muurá áanu méénuhíjcyádú Jóááuvu méénúráityúronéhjí méénuhíjcyatúne. Áronáacáhjáa ihdyu ímiáánéjuco díbyeúvú dííbyedityú úúbállehíjcyáne. Ehdúu néeme Jetsóodityu. ⁴² Áábekée mítyame tétsíi múnaa cáhcujsóhi.

11

Ráátsaro dsíjívéne

¹ Áijyúhjáa ‘Ráátsaro’ némeíbyé Betáániári íñáállemúpima Maaría, Máátaá, íjcyámúpima íjcyaaabe cheméhi. ² Diillée

muurá Maaríá Ávyéjuube Jetsóój tuháácyú pácúúcújpácyori imúríjchóne paacyú ihñíwácori. ³ Aamúpíhjáa wallóó tsaatéké Jetsóo éllevu dibye náhbévahíjcyaaabe íhnáhó chéménéllíihye.

⁴ Aamée úúballévánetu neébe:

—Árone dibye dsíjívéné tsá ñná íjcyatúne. Ihdyu Píívyéébe íhtsútuube íjcyaaabe íavyéjújtsámeíkíyé ehdu dííbyeke pajtyéne. Áhdure dííbyé Hajchi o íjcyaaabe téénej tééveri o ávyéjújtsámeiki. Ehdúu neébe Jetsóo.

⁵ Mítýanéé ivámeííbyé diityéké Máátaá, Maaríaa, Ráátsaroo, íjcyámeke. ⁶ Aabée Ráátsaro íhnáhó chémene ditye úúballérónáa míjcyoojícúí íjcyá tétsihyi. ⁷ Átsihdyúu botsíi neébe múúhake:

—Métsu tsiíne mepéé Jodéá íñújívú.

⁸ Áánéllíihyée muha menéé dííbyeke:

—Uwááboóbej, muuráhjáa éíjyure téhullé múnaa uke imíllera ídsíjívetsóné néwayúúnevu íáámúneri. Áhullévú muhdú ú imíllé mepééneé.

⁹ Áánéllíihyée neébe:

—Muurá cóóji ímí máájtyumíhi. Áánéllíi cóóji úllémeke tsá ñná pájtyetúne. ¹⁰ Áánetu pejco úlleme cábóhcámeíhi.

¹¹ Átsihdyúu idyé múúhake neébe:

—Muurá ihdyu ménahbéébé Ráátsaro íllure cuwáhi. Áróóbeke ó ákyéjtsóteé téhullévú meúújetédu.

¹² Áánéllíihyée muha menééhií:

—Ávyéjuúbej, áánéllíihyéhaca bóhííiibe ehdu idyé íllure cúwaábe.

¹³ Ehdúu muha menéé ímiá cúwáre dibye nééne meíjtsúcunúnema. ¹⁴ Árónáacáa botsíi ímíñéúvú neébe múúhake:

—Muurá ihdyu ímiáané tsúúca Ráátsaro dsíjívéhi. ¹⁵ Árónáa íllure ó ímíjyuuvé dibye dsíjívénáa téhulle o íjcyátúneri éhníñévu ámuha oke mécáhcújtsoki. Áhdícyane cáhawáá metsu meúújetékij.

¹⁶ Ehdúu Jetsóo múúhake néénéllíi Tomáa dííbyere ‘Jemééro’ némeííbyé nééhií:

—Ané wa ihdyu metsu pámeere mepéé dííbyema téhullévú medsíjíveki.

Dsíjívémeke Jetsóo bóhíitsóne

¹⁷ Aanée Betáániávú muha meúújeténáa úúballémé Jetsóoke tsúúca 4 coojívájuco pájtyene Ráátsaróúvuke ditye cúúúnetu.

¹⁸ Teenée Betáánia Jerotsaréetu míñéécú kiróómetrój píñévu.

¹⁹ Aanéhjáa mítyame péé diityepí Máátámúpíke íñáhbénuki.

²⁰ Aanéhjáa diille Mááta tsúuca tétsihyíjyuco muha meíjcyane iwáájácúne cáhdahíró Jetsóoke. Áánetúhjáa Maariá ááhivu coéváhi. ²¹ Aallée Mááta néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, úpée u íjcyaca táñahbe dsíjívéityúroobe tsúuca dsíjívéhi. ²² Áronáa ihdyu ó waajácú Píivyéébe uke píááboíñe.

²³ Áánélliihyée neebe dílleke:

—Díñahbe bóhiíhi.

²⁴ Áánélliihyée neéle:

—Éée, ímiááné ó waajácú dibye bóhiíñé páneere tsíhdyréjyuco ímbáávyéijy pámeere dsíjívémé bóhiícoóca.

²⁵ Áánélliihyée Jetsóó néehi:

—Muurá dsíjívémeke ó bóhiísóhi. Áánéllii pámeere oke cáhcujtsómé dsíjíverómé bóhiíhi. ²⁶ Aame tsá wágóóóvéityúne. ¿A ú cáhcujtsó uke o nééneé?

²⁷ Áánélliihyée neéle:

—Éée Ávyéjuúbej, ó cáhcujtsó diibyéjyuco éhneváa íñe íñujívú tsááiihye Críjto Píivyéébé Hajchi u íjcyane.

Ráátsaróúvuke Jetsóó kímoovéne

²⁸ Ehdúu íñéene Mááta íñaalle Maariá éllevu ipyéene áábánéwu neetéhi:

—Muúllej, Uwááboobe éhtsíhyi íjcyaaabe uke píuváhi.

²⁹ Áánélliihyéhjáa íicúí peelle dífbyeke iúújetéki. ³⁰ Téijyúu tsáhái muha meúújetétú técoomívu. Kémúélléhréikyée muuha Mááta múúhadívú úújetétsihyi. ³¹ Aanéhjáa Maariá diityépike náhbenúme íténáa íjchívyeíñú peecútére. Aanéhjáa íjtsúcunúme íñáhbeúvuke ikímóóvéne dille íjchívyeíñúne. Áánemáhjáa úraavyémé dílleke.

³² Aallée múúhadívú wájtšille Jetsóó lliíñévú ímímóúúvéne néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, úpée u íjcyaca táñahbe dsíjívéityúroobe tsúuca dsíjívéhi.

³³ Ehdúu íñéene taálla. Téhdurée díllema péeme tááhií. Aanée Jetsóoke kímóhcó pajtyéhi. ³⁴ Aabée néé diityéke:

—¿Kíatúhjáa ámuha mécuú dífbyeúvuke?

Áánélliihyée néémeé:

—Cáhawáá metšu meúújeté ténijkye.

³⁵⁻³⁶ Ehdúu ditye nétsiu Jetsóó táánéllii néjcatsímye:

—Mítyané muurá wájyube dífbyeúvuke.

³⁷ Áánetúu tsaate néehi:

—Áánerá hállúvátúméhjike íitésohíjcyaabée ¿íveekí tsá múhdúbá méénutú dífbyeúvuke dibye ídsíjívétuki?

Ráátsaróké Jetsóó bóhütsóné

³⁸ Aamée díbyeúvú níjkyé hallúvú muha meúújeténáa tsiíñe Jetsóó kímoovéhi. Áijyúu teene níkyehéjú wátájcámeí mítyau neéwayúvu. ³⁹ Aanée neebe diityéke:

—Cána eeu neéwayu méiinétsoj.

Áronáacáa díbyeúvú naalle Mááta néehí:

—Ávyéjuúbej, áronáacáubá tsúúca toocújúcoóbe. Muurá tsúúca 4 coojívájucó mee díbyeúvúu dsíjívésihdyu.

⁴⁰ Áánélliihyée neébe:

—Muuráhjané idyé uke o nées oke u cáhcújtsóhajchíí Píívyéébé ihtsútú u ájtyúmiíñe.

⁴¹ Ehdúu dibye néénéllii awáá íñnetsómé teeu neéwayu. Áánáacáa cáamevu icyárúúvéne Cááníma íhgyúvaabe néehí:

—Ayúju Táacááníj, uke ó téhdujtsó páneere uke o néene oke u lléébohíjcyáné hallúvu. ⁴² Muurá ó waajácú oke u lléébohíjcyáne. Ehdu íñe uke o nées íjtye míamúnaa icyáhcújtsó ímiáánéé oke u wálloóne.

⁴³ Ehdúu Cááníma íhgyúvátsihdyu tsíjipánécoba neébe:

—¡Rátsa Ráátsaró, díjchivye eene níkyehéjú pañétu!

⁴⁴ Ehdúu dibye néénemáyé íjchívyéjúcoobe dityéhjáa bíjínúnéhjimáye. Áánélliihyée neebe diityéke:

—Métsiñu eene íbíjínuháñe.

Jetsóoke íékééveíñé ditye pítyácójcatsíñe
(Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Rc 22.1-2)

⁴⁵ Ehdúu dibye méénune íajtyúminéllii Maaríama péémedítýú mítyame cáhcujtsó díbyeke. ⁴⁶ Áánétúu cáhcújtsotómé par-itséómu éllevu ipyééne úúbálettéhi. ⁴⁷ Áané lliíñétúhjáa píhcyaaavémé pámeere llúúvájte avyéjútémá tsíjtye páñétúejte ávyéjute ípítyácójcatsí muhdú díbyeke imyééenuíñe. Aaméhjáa néjcatsíhi:

—¿Aca muhdú íñe méméénuú díbyeke? Muurá ímiááné méénuhíjcyaaabe méénuráítyúronéhji. ⁴⁸ Muurá éhdure díbyeke meíhvéjtsóhajchíí pámeere díbyekéréjúco avyéjúúlleíñe. Áijyu muurá romáánómú méhdivu icyáyobáávaténe íñe méduurúvaja iwácávyáhcóne méhdi ícúbáhráiyáhi. Ehdúhjáa néjcatsímye.

⁴⁹ Áijyúu téené pijcyábari diityédítýú tsaapi piañétúejpi llúúvájte avyéjuube íjcyaaabe Caipáá neé diityéke:

—Ávyetá muutéra mía ámuha íñeubará wáájacutúme.

⁵⁰ Muurá ihdyu tehdújúco tsáápiíye dsíívéiyóné pámeere meóúúvéiyóné íhdétu.

⁵¹ Ehdúhjáa neebe Caipáa Píivyéebere íjtsámeíchóneri Jetsóó dsíjiveíñe jodíómu wájuryi. Tsáháhjáa íhdityuré iújcune ehdu dibye néétune. ⁵² Áronáacáa tsá apáámye wájuryiyé dibye dsíjivetúne. Téhdurée dsíjiveebe pámeere múhdumé Píivyéébej tsímé iññújiri íjcyame dííbyeke cáhcujtsómé ipájtyeteki. ⁵³ Aanée téjyju pítýácójcatsímýe muhdú dííbyeke idsíjivétsoíñe.

⁵⁴ Áánéllihyée tsáhájucó dibye boohówaneúvú péhíjcyatú míamúnááj piíne. Áábemáa muha mepéé Jodéa iññújitu Eeparaíivu íñéubará píivyétúné iññújij piíhírí íjcyácoomívu. Ácoomíyí muha méicyahíjcyáhi.

⁵⁵ Aijyúu lleevárijyucó pajtyété wañéhjí muháa ténevá pijcyábádú mewañehjívatéhíjcyáne. Ááné íhdéjucóó hállúécoomíji múnaa péécunúné Jerotsaréevu muhdú íicyahíjcyané íimíbájchómeíki. ⁵⁶ Aaméhjáa duurúvájá pañe íjcyame Jetsóoke íájtyúmííyóneri íjcyame néjcatsíhi:

—¿Muhdú ámuha méjtsúcunúhi? ¿Aca íhya tsááiíbye, mityá tsáhaáj?

⁵⁷ Áánácáhjáa paritséómú llúúvájte avyéjyjtémá pámeekéré néé ditye kiá Jetsóó íjcyane iwáájácúcooca íicúí diityéké iúúballe ditye dííbyeke iékééveki.

12

*Tsáápille pácuúcupácyori Jetsóój tuháacyú tsójtsone
(Mt 26.6-13; Mc 14.3-9)*

¹ Aanée téjyju íhyojsítú tsájcoojíturéjuco teene pajtyété wañéhjí lléeváíñáa Jetsóoma muha mepéé Betáániávu dibyée bóhítsoobe Ráátsaro íjcyácoomívu. ² Aijyúu diitye Ráátsarómú mítyane majcho meenú dííbyeke idyúúruváne. Áánevuú Máata ájcune máchohíjcyamútsí diíbye Jetsóoma. ³ Áánácáa ‘náadoó’ némeíñe pacúúcupácyó mítyane áhdótsámeíjpacýó itsíváne Maaría múrijchó Jetsóój tuháacyu. Áánemáa páacyulle íhñiwácoríyé dííbyeke. Aanée pájá pañéré imyéwu cuváahií. ⁴⁻⁵ Ájpacyó hallútúu múúhadítýú tsaapi Jetsóodívuhacáa méénútsóoiíbye Tsimóó hajchi Jóóda Ijcarióóté néé múúhakey:

—¿Aca íveekí éjpacyo tsá menáhjíhénutú 300-jiva tsáné pijcyábá wákimyéi áhdodúné téene dsíídsírí ídáátsojtéké mepíáábóiyoki?

⁶ Áronáacáa tsá ímiáané ídáátsojtéké ipíáábóiyóneri íjyácunúnéllíi ehdu dibye néétune. Íhdyúhacáa múúhama dsíídsíke ityéhmehíjcyánetu íñáníhíjcyánéllíihyéré imílléroobe téjpacyo náhjíhénúmeíñe. ⁷ Áábekée Jetsóó néehíi:

—Óvi ihdyu oke téjpacýóri múrijcholle. Muurá ihdyu oke di-tye cúúúcooca oke itsójtsoiyónéjuco dille méénune. ⁸ Tsá diitye ídáátsojte kiávú ámúhadítýú pééityúne. Áanetu tsá paíjyuvaré ámúhama o íjcyáityúne.

Ráátsaróké idsíjívétsóiyóné ditye pítyácójcatsíñe

⁹ Aanéhjáa mítyame tsúuca waajácú Betáániári díbye íjcyane. Áánéllihyée tsáácunúmé díbye éllevu. Áhduréhjáa imíllémé Ráátsaróké íajtyumíne dsíjívéébeke díbye bóhítsóóbeke. ¹⁰⁻¹¹ Téijyúhjáa llúúvájte avyéjuchte néjcatsí téhdure Ráátsaróké idsíjívétsóiyóné íveekí díbyeke Jetsóó bóhítsónélli mítyane míamúnaa díbyekéréjuco icyáhçújtsóne úráávyéné hallútu.

Jerotsarée coomívú Jetsóó úcaavéne

(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Rc 19.28-40)

¹²⁻¹³ Áané tsiíjyúu Jerotsaréevu muha mepéénáa técoomíyí mítyame pahúllevá múnáa teenéhjáa pajtyété wañéhjivu péémeé. Aaméhjáa Jetsóó tsááne iwáájácúne wájuhóónema díbyeke cáhdahírómé illu wañécohíjcyáhi:

—¡Nóóooj, maímijyu áanu ijraéémú Piivyéébe mémeri tsááneéj! Ehdúhjáa nehíjcyámé iwáñéjçónema.

¹⁴ Áijyúu bóhdübe íayáne íjçú hallúrí tsúúcajátújucóhjáa Píivyéébere íwaajácúháámitu illu néhdújuco:

¹⁵ Ámuúha Tsióó cóomi múnáaj, méíllityédíñe. Ámuha éllevu ámúhá avyéjuube tsáá íayáne íjçú hájçhí hallúri.

¹⁶ Ehdúu díbyedítýú némeíñe tujkénú tsá muha mewáájacutú iiná tene nééiyóne. Áronáacáa bóónétu cáamevu díbye íavyéjuuté péénetu muha méítsaavé teenéhacáa nééiyóné ehdu díbyedítýú tene néhijcyáne.

¹⁷ Aanée tétsihyi íjcyame úúbállehíjcyá muhdúhjáa Ráátsaro dsíjívéébeke díbye bóhítsóne. ¹⁸ Aanée teene méénúráityuróné díbye méénune iwáájácúnélli mítyame cáhdahíró díbyeke. ¹⁹ Áámekée ííténe paritséomú néjcatsíhi:

—Ehdíivane, ámuúhaj. Muurá mítyane míamúnaa díbyekéréjuco úraavyéne. Aane tsá mepíivyététú muhdú meméénune.

Griéégomu imíllé Jetsóoke íajtyumíne

²⁰ Áijyúu Jerotsaréeri pajtyété wañéhjiri muha meíjcyámé pañe íjcyámé griéégomu. ²¹ Aamée Gariréa íñújiri Betsáida íjcyácóomi múnáajpi Perípe éllevu itsááne néehíí:

—Muúbej, muha méimíllé Jetsóoke maájtyumíne.

²² Aanée Perípe Aderéeke úúballéné tsamútsíjyuco úúballéné Jetsóoke. ²³ Áánéllihyée neebe diityétsikye:

—Tsúúca muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe o ávyéjuutéíñe éévé úújetéhi. ²⁴ Muurá ímiáané ámúhakye o nées trígó neeváú mebájtso dsíjívéeúdú íjcyátsihdyu ííñe mityanéjuco lííyaaténe. Ahdu ó dsíjívée mityame Píívyéébé avyéjúejte íjcyaki. ²⁵ Muurá muhdú íjiri íicyahíjcyajítóré ímillémé wágóóóveéhi. Áanetu ímityúné imyéénuhíjcyané íhvejtsómé újcuú múijyú idsíjívéjúcúóóítyúne bóhi. ²⁶ Ahdícyane tsaate tahñéjté íjcyane ímílléhajchíí óví ookéréjuco úraavyéne. Muurá oke íícúvehíjcyámeke Llihíyó ávyéjújtsoóhi.

Ídsíjívéeíñe Jetsóó úúballéne

²⁷ Ehdúu íñétsihdyu neébe:

—Muhdú íhya múhduúvúrá ícyooca tááíbuwa. ¿Aane muhdú íñe teéne? Óubá Llihíyoke ó táúmeíyá íiná oke pájtyénetu díbye oke ípájtyetétsoki. Tsáhaá. Muuráhjáa ímichi téénéllíi oke wáalloóbe. ²⁸ Átsihdyúu neébe:

—Ayúju Llihíyoj, óví ihdyu ú bóhówájtsooméíhi. Áánéllíihyéé níjkyéjitu Píívyéébe néehíí:

—Tsúúca muurá ó bóhówájtsooméíhi. Áronáa éhníínevu tsiíñe ó bóhówájtsooméíhi.

²⁹ Aanée tétsihyi íjcyame illéébone néehíí:

—Chijchi ihjyúváhi.

Áánetúu tsijtye néehíí:

—Níjkyéji múnáajpi dííbyema ihjyúváhi.

³⁰ Áánéllíihyéé neebe díityéke:

—Áánerá ihdyu ámúhakye íñéérone ookéré neébe.

³¹ Aane tsúúca míamúnaa ímityúmé íjcyanévu néétsámeííñe éévé úújetéhi. Téhdure ííñújí avyéjuube Naavéné tsúúca táhjátsáméíhi. ³² Muurá oke cáámetu wátyétyéhcuímyé pámeere óoma íjcyaki.

³³ Ehdúu bóhówájtsoobe Jetsóó muhdú ditye dííbyeke dsíjívétsoíñe. ³⁴ Áánéllíihyéé néeme dííbyeke:

—Áánerá muha mélléébohíjcyá Píívyéébé waajácúháámitu ditye éevehíjcyané míamúnáake pájtyetétsóíibye Críjto muhdú íjcyáítyúne. Áánaa muhdú u nées u dsíjívéeíñe Míamúnáájpídívúu u ípívyééveébe. ¿Mityá tsíjpiiyéí dííbyej?

³⁵ Áánéllíihyéé neébe:

—Muurá ihdyu peetédu o neébe wahájchotáwuúré ámúhama ó íjcyááhi. Áánéllíi ímiáámeréjuco meíjcyá ámúhama o íjcyáne j téeveri péjcodu néene ímityúné ámúhakye idyómájcótuki, ámuha éhne múúne cúúvétsihyi íjcyame wáájácúmeítyúmé íjcyadu meíjcyátuki. ³⁶ Ahdícyane peetédu o neébedi ímiá uwááboju

ijcyane mécahcújtsó téeneréjuco ámúhadítyú ibóhówaúcunúki. Ehdúu Jetsóó diityéké iñétsihdyu péébe tsáhájucó tsiíñe diityédívú bóhówáávetúne.

Jetsóoke jodíómudítyú tsaate cáhcújtsotúne

³⁷ Mítyáméj piinévú méénuráítyúronéhjí díbye méénuhíjcyárónáa tsaate tsá dííbyeke cáhcútsohíjcyatúne.

³⁸ Ehdúhjáa dítye cáhcújtsóityúné Píívyéébe néene dííbyé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaía cáátunúné néehíi:

Píívyéébej, ¿a ijcyámé tsaate méuwaábori íicuvémej? Muurá tsúuca ú úújtsójúcoorá diityéké díihtsútuvu.

³⁹ Muuráhjáa ímiáané tsá dítye cáhcútsohíjcyatú dííbyeke. Ílúhjáa idyé tsiíñe caatúnuube Itsaía:

⁴⁰ Píívyéébere ihdyu diityéké pívyétejtsó hállúvatúmé íjcyadu néeme íibuúúné wáájácúmeítyúmé íájtyumíjúcooróné illéébójúcooróné 'ehdúhaaca' iñéétuki, aame diibyéjúcooro diityéké ímítyúnetu ímíjpyetétsóíyóóbedi íicúvétuki.

⁴¹ Ehdúhjáa neebe Jetsóodítyú Itsaía Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpi tsúúcajátújuco dííbyé ihtsútú íátyúmihíjcyanéllíihye.

⁴² Ároné pañee mítyame cáhcujtsó tamúnaa jodíómú Jetsóoke ávyéjyute íjcyároméhjimájucó. Aamée dííbyeke icyáhíjtsoróné tsá pámehdívuré bóhówáávetsotú paritseómú diityéké píhcyáávéjá pañétú wáágóóíyóné apííchori. ⁴³ Imíllerómée ímí Píívyéébema íjcyane. Áronáacáa éhnííñevu imíllémé míamúnáamáyé ímí íjcyane.

Jetsóó uwáábó lléébotúmé díllómeí ímítyúmedi

⁴⁴ Áijyúu Jetsóó kéévánécoba néehíi:

—Muurá oke cáhcujtsómé tsúuca cáhcujtsó Llihíyoke okée wállóobeke. ⁴⁵ Áhdure oke ájtyumímé tsúuca ájtyumí dííbyeke.

⁴⁶ Muuráhjáa peetédu néene ímiá uwáábójuma o tsáá ííñujívú teene cáhcujtsómé éhne múu cúúvétsii íjcyadu ímítyúné pañe íjcyájúcoótuki. ⁴⁷ Aane íñe o úwaabóné illéébójúcooróné cáhcújtsótúmeke tsá o nééítyuró ímítyúmé dítye íjcyane. Tsáháa o tsáatu míamúnáadi o ícúbáhraki. Ópée o tsáá diityéké o pájtyetétsoki. ⁴⁸ Áronáa ihdyu muhdú míamúnaa ícyahíjcyané ímbájchómeícyooca íñe o úwáábohíjcyané íéhdíiválléne cáhcújtsotúmé téené déjúcotu néétsáméíhi. ⁴⁹ Aane íñe ámúhake o néhíjcyanéhjí tsá táíjtsaméityuré o újcune o néhíjcyatúne. Muurá ihdyu Llihíyó okée wállóobe oke néhdújuco ámúhake o úwáábohíjcyáne. ⁵⁰ Aane ímiáané dííbyé uwááboju lléébome újcuú mújyú idsíjívéjúcóóityúne

bóhi. Ehdú ámuhákye ó nehíjcyá Llihíyó oke néhdújuco. Ehdúu neebe Jetsóo.

13

Ímamyémúj tuhááñé Jetsóo níjtyune

¹ Aanée teene pajtyété wañéhjí lleevárijyuco íjcyánáa tsúúca waajácuube míamúnáama ííñújiri íicyahíjcyátsihdyu Cáání éllevu ióomiñe. Aabée mítyane múúhakyé iwájyune úújétsohíjcyá múúhadítýú ipyétsihvújuco.

² Áanáacáhjáa tsúúca Tsimóo hajchi Jóoda Ijcarióóté ííbúwá pañévú Naavéné úcaavé dibye dííbyedívú méénútsóíñé íjtsaméima. ³ Aabée Jetsóo waajácú Cáani Píívyéébe éllevu tsiíñe ióomiñe. Téhdurée waajácuube dííbyeke dibye pícyoone páné avyéjuubéré dibye íjcyaki. ⁴ Aabée majchorí muha mejcyánáa hállújea iwajyámú ityácóríívéne ípáácyuméibávú íjpiínétú chíaavéhi. ⁵ Áánemáa lílyíhlló pañévú nújpacyo ípícyójpácýori múúháj tuhááñé íñíjtyúne páácyuube eenée íjpiínétú ichíáávéhbari.

⁶ Aanée Tsimóo Péedoróké dibye níjtyúíyónáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdú íivane oke ú níjtyuú tájtyúhaacyu cáabyekérá uke o níjtyúíyóóbeke?

⁷ Áánélliihyée neébe:

—Tehdújuco. Áronáa tsá u wáájácútu íveeki ehdu o méénune. Aane ihdyu cáhawáá óví ú waajácúhi.

⁸ Áánélliihyée neebe Pééodoro:

—Áronáa tsá oke u níjtyúítyuróne. Muurá ihdyu uke ó níjtyúiyáhi.

Áronáacáa neebe dííbyeke:

—Muurá uke o níjtyútuca tsá u íjcyáítyuró táavyéjúejpi.

⁹ Áánélliihyée idyé neebe Pééodoro:

—Ávyéjuúbej, aanéjííva tsá apááñééré tájtyúhaacyu u níjtyúityúne. Téhdure oke níjtyu táhníwáuma táhójtsicu.

¹⁰ Áánélliihyée Jetsóo nées dííbyeke:

—Muurá íávúhcútsihdyu íjchivyémé íjtyúhaacyuréjuco níjtyámeíñé íjpi ííñuvájúcoótúnéllíihye. Ahdu muurá ícyooca ímíhyero ámuúha. Áronáa tsá pámeére.

¹¹ Ehdúu neebe múúhadítýúhacáa tsaapi dííbyedívú méénútsóíñé iwáájácúnema.

¹² Ehdúu múúháj tuhááñé íñíjtyúne tsiíñe iwajyámuvu iúcaávéne ácúúveebe múúháj piínévú ípyée íacuúcunúhíjcyátsihvu. Áánemáa neebe múúhake:

—¿Á ámuha méwaajácú íveekí ehdu ámuáhakye o méénune?
 13 Muurá ámuha oke médíllóhíjcyá Uwáábóóbemáyé Ávyéjuube o íjcyane. Aane diibyéjuco o íjcyáábeke ihdyu tehdujuco ámuha oke medíllóhíjcyáne. 14 Muurá ímiááné Uwáábóóbemáyé Ávyéjuube o íjcyároobe ámuháj tuhááñé ó nijtyúhi. Aane ihdyu óvíi tehdu ámuha ménítyúcatsíhíjcyáhi. 15 Muurá ehdu ó meenú tehdu ámuha pamévakéré maávyejúúlleki. 16 Muurá ímiááné ámuáhakye o néé tsané avyéjúúbé úníu múnáajpi tsá diibye íavyéjúúbé ehniíñevu íjcyatúne. Áhdure tsaate tsáápiikye tsiéllevu wáalloobe tsá diityé ehniíñevu íjcyatúne. 17 Ehdu ámuáhakye o néhíjcyáné ámuha melléébóne tehdu meícyáhajchíi muurá íiné imíjyaú ámuha meíjcyáahi.

18 Áronáa tsá pámeere tehdu ámuha meíjcyáityúne. Muurá ó waajácú caatyé ímiááné tahñéjté íjcyane. Áronáa ihdyu tehdujuco tene pájtyeíñé tsúúcajátújucoo Píívyéébe íwaajácúháámitu íllu néhdújuco: “Dííbyema muhtsi memáchohíjcyároobe óhdivu méénútsoóhi.” 19 Ehdu oke tene pájtyeíñé íhdétújuco ámuáhakye o úúballéné néhi tene pájtyéijyu ámuha oke mecáhcújtsó ímiááné diibyéjuco o íjcyane. 20 Aane ímiááné o néé íñe ámuáhakye o wállóómeke ímí iwáátsúcúpéjtsómedi íícuvémé idyé muurá ookéjuco íícuvéne, áhdure Llihíyó okée wállóóbekéjuco ditye íícuvéne.

Jetsóo úúballé dííbyedívú Jóóda méénútsoíñe

(Mt 26.20-25; Mc 14.17-21; Rc 22.21-23)

21 Ehdúu Jetsóo múúhakye íñétsihdyu múhduúvúrá illíñémuúcunúmeíñe tsiíñe nééhií:

—Muurá ímiááné ámuhadítýú tsaapi óhdivu méénútsoóhi.

22 Aanée tsá muha mewáájácútu cáábyedítýú díbye nééneé. Áánéllíihyée muha íllure méíítéjcatsíhi. 23 Téijyúu muha memájchónáa mítyane díbye oke ívámeíúbyé dííbyé úníuri ó ácuúcunúhi. 24 Áábekée oke Tsimóo Péédoro néé o díllo dííbyeke ímichi cáábyedítýú ehdu díbye nééneé. 25 Áhdújucoo dííbyeke áábánéwu o nééneé:

—Ávyéjúúbej, ¿aca caabyé ímichi úhdivu méénútsoóhi?

26 Áánéllíihyée neébe:

—Pááaho o éeníyohóvú o ájcuúbe.

Ehdúu néébere íeeníyohóvú ajcú Tsimóo hajchi Jóóda Ijcar-íóóteke. 27 Áijyúu tsúúca dííbyé pañévú Naavéné úcaavéné iwáájácúne Jetsóo néé dííbyeke:

—Wa bo íícúu íná u méénúíñe meénúj.

28 Ehdúu díbye nééne tsá muha dííbyema majchóri meíjcyámedítýú tsáápiúbaré wáájácútu íveekí ehdu díbye

dííbyeke nééneé. ²⁹ Tsaatée ijtsúcunú dsíídsí tehmeébé dibye ijcyánellii ehdu dibye nééne wañéhjí wáábyuta tsieméné dibye iáhdoki. Áhdurée ijtsúcunúmé idáátsojtéké dibye dsíídsitu ájcúiyóné ehdu dibye nééneé.

³⁰ Aanée diibye Jóoda Jetsóo pááahóvú ájcune imájchóne múúhadítú pėjucóó tépejco.

Jetsóo taúhbaju

³¹ Áábe déjuvúu Jetsóo nééhí:

—Ícyooca ihdyu Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe ó ávyéjúuteé Píívyéébé avyéjú iwáájácúmeíki. ³² Aane lléváhréjuco muhsti maávyéjútsójcatsííne Píívyéébema. ³³ Muurá ámúhakyé o pícyoíñúmé oke ámuha menéhcóromé tsá maájtyúmíityú áátsíiméjuco ámuha meíjcyaróme. Aane ámúhá avyéjujtékée o néhdu tsá ámuha ícyooca mepééityú o péhullévu. ³⁴ Ahdícyane ámúhakyé ó táuhbá muhdú ámúhakyé o wájuryu ámuha mewájuryúcatsíki. ³⁵ Muurá ímíááné ámuha mewájuryúcatsíhájhíí téénetu pámeere míamúnaa waajácuú ímíááné tahñéjté ámuha meíjcyane.

Jetsóo úúballé Péédoro tóónúmeííne

(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Rc 22.31-34)

³⁶ Ehdúu Jetsóo néénellii Tsimóo Péédoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca kiávú ú peéhi?

Áánélliihyéé neébe:

—Ícyooca tsáhái óóma u pééityúne. Árónáa bóónétúí oke ú uráávyeeéhi.

³⁷ Áánélliihyéé Péédoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿Aca íveekí tsá ícyooca úuma o pééityúne? Muurá téhdure ó dsíjívéiyá diwájuryi.

³⁸ Áánélliihyéé neébe:

—¿Aca ímíááné u néé tawájuryi u dsíjívéiyóne? Muurá ímíáánéturé uke o néé ípyejco cáracái májtsívátúnáa oke u uráávyeróóné u tóónuíñé 3-ijyúva.

14

Jetsóoj tééveriyé Méécáánidívú meúújeténe

¹ Aane ihdyu íínerí maáábímeyéidííne. Llihíyoma múhtsidívú mécatsípááve. ² Muurá dibye íjcyáhulle íjcyáné meíjcyáiyotsíhji. Muurá tene íjcyátuca idyé ó nééiyá tene íjcyatúne. Árónáa íjcyáne. Áánéllii o péé téhullévu ámúhá ihde o ímíbájchoki. ³ Aane o ímíbáavyetsódú ámuha tahñéjteke ó ujcúvaá tsatsíshyí

meijcyaki. ⁴ Muurá ámuha méwaajácú kiávú o pééiñe. Áhdure ámuha méwaajácú muhdú téhullévú ámuha meúújetéiñe.

⁵ Ehdúu múúhakeyetsóó néénelii Tomáá néehí:

—Ávyéjuúbej, tsá muha mewáajácútú kiávú u pééiñe. Téhdure tsá muha mewáajácútú muhdú téhullévú meúújetéiñe.

⁶ Áánélliihyéee neebe dííbyeke:

—Oo muurá téhullévú úújeténe júúvadáu o néébedi ímiá uwááboju íjcyane cáhcujtsómé ujcú múijjú idsíjivéjúcúoóityúne bóhi. Aame tajtyéeveri úújeté Llihíyodívu. ⁷ Muurá ámuha oke mewáajácúhachíí tsúúca téhdure méwaajácú Llihíyoke. Tsúúca muurá ámuha máájtyumí dííbyeke.

⁸ Áánélliihyéee Perípé néehí:

—Ávyéjuúbej, cána múúhakeyetsóó dájtyumítsó Díícyáánidívú muha téneri meijyacunúúcúótuki.

⁹ Áánélliihyéee neebe dííbyeke:

—¿Aca muhdú íhyajchótá ámúhama o íjcyáábeke tsá oke u wáajácúpityúne? Muurá oke ájtyumímé tsúúca ájtyumí Llihíyoke. Aanéjii ¿muhdú Llihíyodívú ámúhakeyetsóó o ájtyumítsóiyóné oke u néehí? ¹⁰ ¿Aca tsá u cáhcújtsotú dííbyema tsáápihdyuré muhcsi meijcyane? Muurá dííbyere tajtyéeveri ámúhakeyetsóó uwáábohíjcyáhi. Tsá íiná óhdityuré o újcune o méénuhíjcyatúne. ¹¹ Aane ihdyu mécahcújtsó tsáápihdyuré muhcsi Llihíyoma meijcyane. Pane eene méénuráityúronéhjí ámuha meéítenáa o méénuhíjcyánéúbatu bo oke mécahcújtsój. ¹² Muurá ímiááné ámúhakeyetsóó o néé oke ímí cáhcujtsómé téhdure o méénuhíjcyádú méénuráityúronéhjí méénuñe. Muurá Llihíyodívú o úújetéébé téhullétú diityéké o piáabómé éhnííñevu íjcyanéhjí méénuúhi. ¹³ Aane panévare ámuha dííbyeke tamyémeri metáúmeímyeke ó piááboó téneri dííbyé ihtsútú o bóhówájtsoki. ¹⁴ Ahdícyane panévare piááboó tamyémeri ámuha metáúmeíñetu ámúhakeyetsóó ó piááboóhi.

Jetsóó néé Píívyéébé Apííchó iwáallooíñe

¹⁵ Aane óvíi ímiááné ámuha oke mewáajácúhachíí mélleebó muhdú ámuha meijcyaiñe ámúhakeyetsóó o néhíjcyáne. ¹⁶ Muurá Llihíyoke ó táúméíi díbye ámuha éllewu iwáalloo Apííchó ámúhakeyetsóó tene ipiáábohíjcyane panévaturé ímí ámuha meijcyaki. Aane tsá ámúhadítú kiá íjcyáityúne. ¹⁷ Muurá teene ímiájijtvóvú meke waajácútsóhi. Aane tsá úcáávéityú íjijene úráávyejíjcyámé pañévú teene dítye wáajácútúnéllíhye. Áánetu ihdyu ámuha tsúúca méwaajácú ámúhama tene íjcyánéllíhye. Aane ámúhá pañévú úcáávéehi.

18 Ahdícyane tsá ámuhakye o íhvéjtsóityúne. Muurá tsiíne ámuha éllevu ó tsaáhi. 19 Aabe lléváhréjuco íjitu o péébeke tsáhájucó múha oke ájtyúmíityúne. Áronáa ihdyu ámuha oke máájtyúmií o bóhihdu ámuha mebohííííéllíihye. 20 Aane cáhawáá óví ámuha méwaajácú muhdú Llihíyoma muhcsi meijcyane, téhdure muhdú ámuháma tsame meijcyane. 21 Aane ihdyu óví oke wájurye lleebó muhdú diityéké o nehijcyáne. Ááneri úújétsóimyé ímiááné oke iwájurye. Áámedívú o wáájácútsámeímyeke muhcsi Llihíyoma méwájyuúhi.

22 Ehdúu Jetsóó néenéllii tsijpi Jóoda Ijcarióóté íjcyátuube néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca íveekí múúhadívuré ú waajácútsáméí tsíjtyedívú wáájácútsámeítyuúbe?

23 Áánélliihyé neébe:

—Muurá oke wájurye o nééne lléébómedívuré ó waajácútsáméíhi. Áámeke Llihíyó iwájurye diityé pañévú Ípííhó pícyoó téénej tééveri ímí tsaméhjí diityémá muha menáhbévájcatsíki. 24 Muurá o nééne lléébotúmé tsá oke wájurytúne. Ehdu íne ámuhakye o nehijcyáné tsá táíjtsaméí íjcyatúne. Muurá ihdyu okée wálloobe Llihíyóré ehdu ámuhakye nehíjcyáhi.

25 Aane íne ámuhakye ó nehíjcyá ámuháma o íjcyáné hajchóta.

26 Áronáa bóónétu Llihíyó Ípííhó ámuha éllevu wálloonéréjuco ámuhakye píááboíñe panévatúre. Aane ámuhakye tükévétsoó muhdú ámuha meijcyaiñé ámuhakye o úwáábohíjcyánetu. Téhdure tsíñehjívú ámuhakye waajácútsóíñe.

27 Aane ámuhakye o pícyoíñúmé tadyéjuvu ehdícyároné pañe ímííneúvú méíjcyaco íínerí íjtsáméityúme. Áronáa tsá ámuhakye o néétu míamúnaa ímíjyútsócatsíhijcyádú nééne íjtsaméima ámuhakye o pícyoíñuíñe. 28 Aane muurá ámuhakye ó nehíjcyá lléváhréjuco ámuhadítýú o péébe idyé tsiíne ámuha éllevu o tsááiñe. Aane ímiááné ámuha oke mewájuryúhajchíí méímíjyúúveé Llihíyó táehnííñevu íhtsútuube íjcyáábe éllevu o pééneri. 29 Aane ámuhakye ó úúballé íhdéjuco néhi tehdu tene pájtyéijyu ámuha mecáhcújtso ímiááné o nehijcyáne.

30 Aane íne nihñéréjuco ámuháma o íhgyuváne. Tsúúca muurá ííñújí avyéjuube átéréepíyé íjcyároobe tawáábyú tsáábe pííhíjucóóhií. 31 Áábedívú ihdyu ó íhvéjtsáméí Llihíyó ímillédújuco pámeere míamúnaa iwáájácú ímiááné dííbyeke o wájurynéllii díbye oke néhdújuco o íjcyaiñe.

Ahdícyane ílluréjuco metsu mepéekíí. Ehdúu neebe múúhakye Jetsóo.

15

Jetsóó néé óóvahédú iñééneé

¹ Aabée tsiíñe múúhakeyе úwááboobe nééhií:

—Oo muurá óóvahédu. Áánetu Llihíyó tééhé tehmeébédu.

² Aabe dówacárohíjcyá tahñéjté íjcyájúcoóromédítýú táuwááboju bóhówaúcunútúmeke éhne múúne teehe óóváhetu néévahíjcyátúwajcájí tééne tehmeébé wáágóohíjcyádu. Áánetu ihdyu ímiáánéjucó tahñéjté íjcyámedítýú táuwaábó bóhówaúcunútúmeke piááboobe éhniíñevu ímí ditye teene iúráávyeki. ³ Muurá tsúuca ámúhakeyе o úwáábohíjcyáne j téeveri ámuha méimíbaavyéhi. ⁴ Ahdícyanе oóma ámuha meíjcyame óhdítýu medówáávedíñe. Muurá úméhetu téwajca víúúvwajcá tsá néévájúcootúne. Ahdu muurá óhdítýu ámuha medówáávéhajchíí tsá ímiá uwááboju ámúhadítýú bóhówaúcunútújúcóóityúne.

⁵ Aane óóvahédú oó. Áánetu ámuha tééhéwajcánédu. Aame óhdítýu ámuha medówáávetúhajchíí ímiá uwááboju ámúhadítýú bóhówaúcunúuhi. Áánetu óhdítýu ámuha medówáávéhajchíí tsá Píívyéébe ímillédú ámuha meíjcyáityúne. ⁶ Aame ílluréjucó ámuha mewágóóóveíñe éhne múúne teene óóváhetu néévahíjcyátúwajcájí mewáhdáhinúné mecóvajtsódu.

⁷ Muurá tahñéjté ámuha meíjcyame óhdítýu dówáávetúméré ímí táuwaáboju meíjtsúcunúhajchíí tehjújucó ámuha meíjcyaiñe. Aame ámuha piáábó metáúmeíñevu ámúhakeyе ó ájcuúhi.

⁸ Muurá ímiá uwááboju ámúhadítýú bóhówaúcunúhajchíí ímiááné Llihíyoke ámuha máávyéjútsoóhi. Aame ámuha meíjcyaa ímiááné táuráavye múnaa. ⁹ Muurá ámúhakey mityane ó wajyú Llihíyó oke wájyudu. Áánéllii oke méihvéjtsodíñe. ¹⁰ Muurá tátyaúhbajúúné ámuha melléébóne tehdu meícyáhajchíí ámúhakeyе o piááboó íñe Llihíyó taúhbajúúné o lléébónéllii oke díbye piáábohíjcyádu.

¹¹ Ehdu íñe ámúhakeyе o nehíjcyá tsaméhjí tééneri meímíjyúúveki. ¹² Áánéllii ámúhakeyе o nehíjcyá ámúhakeyе o wájyudu ámuha mewájyújcatsíki. ¹³ Muurá o dsíjíveneri ámúhakeyе o úújétsoó mityane ámúhakeyе o wájyune. Tsáhájucó muurá tsiíñe muhdú éhniíñevu mewájyune meúújétsóityuróne. ¹⁴ Aane íñe ámúhakeyе o nehíjcyáne ámuha melléébóne tehdu meícyáhajchíí ímiááné táñahbévajte ámuha meíjcyáhi. ¹⁵ Áámeke tsá ámúhakeyе o díllotú táwákimyéi múnáadi. Muurá tsáne avyéjúúbé wákimyéi múnaa tsá wáájácutú muhdú íavyéjuube íjtsámeíñe. Áánéllii ihdyu ámúhakeyе o néé táñahbévajte ámuha

meijcyane iñe páneere muhdú oke Llihíyó úwáábohíjcyané ámúhake o úúbállehíjcyánélliíhye. ¹⁶ Tsáháa oke ámuha menéhcoobe iñe ámúhama o íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu oore ámúhake ó ujcú tahñéjté ámuha meijcyámedítýú ímiá uwááboju íbóhówaúcunú mújýú níjkéváítýúne. Aame ámuha Llihíyoke tamyémeri panévá piáábó metátumeícyooca ámúhake piáábóíbye. ¹⁷ Áánéllií ámúhake o néé ámuha mewájýújcatsíki.

Jetsóoke cáhcújtsotúmé díbyéjteke tsárilléne

¹⁸ Aane ámuha oke mecáhcújtsóné hallútú tsaate ámúhake tsárílléhajchíí múu ítsaavé okée itsáríllédújuco ditye ámúhake tsárílléne. ¹⁹ Muurá ditye íjcyadu ámuha meijcyaca ámúhake wájýúiyóme. Áronáacáa diityédítýú ámúhake o újcúnéllií ámúhake tsarílléimyé diityédú ámuha menéjúcóótúnélliíhye. ²⁰ Aane cáhawáá meijtsúcunu éhnée tsáné avyéjúúbé wákimyéi múnáajpi íavyéjúúbé éhniíñevu íjcyáítýuróné ámúhake o nééneé. Aane muurá oke ícúbahrádúré ámúhadi ícúbáhraímye. Muurá táuwaábó illééboca idyé ámuha meúwaabóné lléébóiyóme. ²¹ Ehdu páhduváré ámúhake dárííveímyé tahñéjté ámuha meijcyané hallútú okée wálloobe Píívyéébeke iwáájácútúnélliíhye.

²² Muuráhjáa diityé uwáábovu o tsáátuca tsá oke ditye tsárílléítýuróne. Aacáa tsá diityé hallurí ímityúné íjcyáítýuróne. Áronáa ícyooca diityé hallurí teene íveekí oke cáhcújtsotúmé íllure oke tsárílléhíjcyánélliíhye. ²³ Tsá idyé apáábyekéré oóke, muurá Llihíyomájucó múhtsikye ditye tsárílléne. ²⁴ Muurá diityéj piínévú méénuráítýurónéhjí o méénuhíjcyátuca tsá diityé hallurí íná íjcyáítýuróne. Áronáa ténehjí múubará méénúítýuróné o méénuhíjcyané ájtyumíjúcoorómé ííveekí íllure múhtsikye tsarílléhíjcyá Llihíyoma? ²⁵ Áronáa ihdyu tehjújuco oke ditye tsárílléné díbyé waajácúháámitu íllu tene néhdújuco: “Íné ímityú o méénútúróobeke oke tsarílléme.”

²⁶ Árone ihdyu óví Píívyéébé Apííchó ámuha éllevu o wáloonéréjuco ámúhake túkévejtsóné táuwaábó ámuha meméénuki. ²⁷ Ahdícyane óví ámuha teene méméénuhíjcyá íñe táwákimyéí o tújkénútsihdyu óómaye ámuha meícyahíjcyádú íjcyame.

16

¹ Ehdu iñe ámúhake ó nehíjcyá ámuha meijcyátsíívyéne oke meíhvéjtsótuki. ² Muurá ámúhake waagóoímýe pihcyaávejááné pañétu. Áhdure tsaatéké ámúhadítýú ídsíjívétsone íjtsúcunúimye tehjújuco Píívyéébe ímillédú

imyéénune. ³ Ehdu muurá dáríívemeímye Llihíyoma múhstikyewáájácútúnéllíihye. ⁴ Aane íñe ámuhákye ó úúballé néhi tene pájtyéijyu ámuha meítsááveki. Tsáháa éijyu ámuhákye teene o úúballétú ámuhámayéikyée o íjcyánéllíihye.

Píivyéébé Apííchó meke píaabóne

⁵ Aabe icyooca tsúuca ámuhadítýú o péjúcoó okée wállóóbe éllewu. Áronáa tsá tsáápíuba ámuhadítýú oke díllotú kiávú o pééíñe. ⁶ ¿Muhdú ámuha kehdivéméhjiúvú ámuhákye o úúballénéllíihye? ⁷ Áronáa ihdyu tehdivuco ámuhadítýú o pééíñe. Muurá o péétuca tsá Píivyéébé Apííchó ámuha éllewu tsááítýuro ámuhákye ipíááboki. Áánéllii ó peé ámuha éllewu teene o wállóoki. ⁸ Muurá téénej tééveri míamúnaa waajácuú ímityúmé íjcyane. Téhdure waajácuúmyé ímiájíjtó cáhcujtsómé ímjpyetéíñe. Téhdure waajácuúmyé teene cáhcujtsótúmema Llihíyó muhdú ditye icyahíjcyáné ímbájchoíñe. ⁹ Muurá ímityúmé tsá oke cáhcujtsotúne. Aame wágóóóveé tééné déjúcotu. ¹⁰ Aame idyé waajácuú Llihíyo éllewu o péénetu ímiáané apááñéré táuwaáboju icyáhcuújtsoneri míamúnaa dííbyedívú úújetéiyóne. Aabe ámuhadítýú o péébeke tsáhájuco oke ámuha maájtyúmíityúne. ¹¹ Téhdure waajácuúmyé Píivyéébe míamúnaa muhdú icyahíjcyáné díityémá ímbájchóijyu dííbyeke cáhcujtsómé pájtyetéíñe tsúuca ííñújí avyéjuube Naavéneke o táhjánéllíihye.

¹² Aane íjcyaroné mítyane ámuhákye o nééiyóne. Áronáa tsá ámuha mewáájácútyuróne. ¹³ Muurá ihdyu Píivyéébé Apííchó ímiáané ámuha éllewu itsáácooca ámuhákye waajácútsoó keená ímiáané íjcyanéwu. Tsá íhdityuré iújcune tene ámuhákye úwáábóityúne. Muurá ihdyu Píivyéébere nééne ámuhadívú bóhówájtsoíñe panévaré muhdú pájtyeíñe. ¹⁴ Aane táuwaábojívú ámuhákye iwáájácútsónej tééveri oke ávyéjújtsoóhi. ¹⁵ Muurá Llihíyóroero oó. Áánéllii ó nehíjcyá tahñévuré dííbyé Apííchó ámuhákye wáájácútsoíñe.

Kímóóve ímjyuuvu níjkeváne

¹⁶ Aabe muurá lléváhréjuco ámuhadítýú o péébeke tsáhájuco oke ámuha maájtyúmíityúne. Áronáa idyé llévá ámuha oke tsiíñe maájtyúmíí Llihíyo éllewu o pééíñe ihde.

¹⁷ Ehdúu Jetsóó néénéllii múúhadítýú tsaate néjcatsíhi:

—¿Aca íhya muhdú íñééiyóné ehdu meke neébe? ¹⁸ Tétsii tsá mewáájácútúne.

¹⁹ Aanée dííbyeke muha medíllóiyóné iwáájácúne neebe múúhákye:

—Éhnené ámuhákye ‘lléváhréjuco ámuhádyú o pééiñe, áronáa idyé llévá ámuha oke máájtyúmií’ o nééne muurá ámuha médíllójcatsíhi. ²⁰ Muurá ímiááné ámuhákye o néé ávyétá ihnáhó ámuha oke mekímóóveíñe. Ááné tujkéveri muurá oke cáhcújtsotúmé íllure ímíjyúúveéhi. Áronáa ihdyu ámuha mekímoovené ámuháma nijkévaá ímíjyuuvéréjuco. ²¹ Muurá walle itsíimávájyju avyéri ícúbáhrámeíhi. Áronáa tsíimene tsúúca íjchívyéné boone tsáhájucó dille ávyevéjúcootúne. Ílluréjuco dille ímíjyuuvené tsíiméneke iújcúneri. ²² Ahdu muurá ámuhádyú o pééneri ámuha mekímóóveéhi. Áronáa llévá ámuha oke máájtyúmíneri meímíjyuuvené tsá múha muhdú méénúityúne.

²³ Aane téjyju piáábó tsáhájucó oke ámuha metáúmeíityúne. Llihíyokéréjuco ámuha tamyémeri metáúmeíiñe ámuhákye díbye ipiááboki. ²⁴ Aane muurá tsáhái ámuha metáúmeíityúne. Cáhawáá métáuméí ámuhákye díbye piáábóneri ámuha meímíjyúúveki.

Jetsocríjtó íjí imítyú tsúúca táhjane

²⁵ Áhdurée idyé tsiíñe neebe múúhakyé:

—Muurá ámuhákye ó úúbálléhíjcyá tsíeménéhíj tééveri. Aane cáhawáá ícyooca ímíñeúvú Llihíyodítyú ámuhákye o úúbálleki. ²⁶ Dííbyekéréjuco ihdyu ámuha metáúmeíiñe piáábó tamyémeri. Tsáhájucó ámuháma o táúmeíityúne. ²⁷ Muurá mítyane ámuhákye wájyube oke iwájyudu dííbyedítyúu o tsááne ámuha mecáhcújtsóne téhdure oke mewájyúnéllíihye. ²⁸ Muuráhjáa dííbyedítyú ííñujívú o tsáábe éllevu tsúúca ó oomíjyúcoóhi.

²⁹ Ehdúu Jetsóó néénéllii muha menéé dííbyeke:

—Ícyooca ihdyu botsíi ímíñeúvú múúhakyé ú úúballéhi. Tsáhájucó tsíeménéhíj tééveri múúhakyé u úúballétúne. ³⁰ Aane muha méwaajácú ímiááné páneere u wáájácúúbeke tsá múha uke úwáábóityuróne. Áánéllii muha mecáhcujtsó ímiáánéjucóhjáa Píívyéébedítyú u tsááneé.

³¹ Áánélliihyé neebe múúhakyé:

—¿A ícyooca botsíi ámuha mecáhcujtsóhi? ³² Áronáa tsúúca óhdítyu ámuha metsújááveéhi. Ááné boone ooréjuco o cóévaíñe. Áronáa tsá oore o íjcyatúne. Muurá Llihíyoma ó íjcyáhi. ³³ Ehdú íñe ámuhákye ó nehíjcyá óhdivu ámuha mecátsípáávéne íínerí maáábímíyeyuki. Ihdyúhde tehdújuco ííñújiri ámuha meícúbáhrámeíiñe. Áronéhíjívú métáhjátsámeídíñe. Muurá tsúúca tééjí imítyú ámuháma ó tahjáhi.

17

Jetsóó ímamyémú hallúvú piáábó táúmeíñe

¹ Ehdúu íñétsihdyu Jetsóó cáamevu icyárúúvéne néehíi:

—Ayúju Táácáániíj, wa icyooca oke Dááchikye dávyejújtsó díihtsútú óhdityu íbóhówaúcunúki. ² Muuráhjáa oke ú picyóó páme avyéjuubéré o íjcyaaabe múhdúmekéhjáa u újcúmeke o ájcu mújyú ditye dsíjivéjúcúóóítyúne bóhíívu. ³ Aane muurá apáábyéré ímiá Piivyéébé u íjcyáábema oke Dááchikye íñe ííñújívú u wállóóbeke wáájacúmé újcuú tééne bóhi.

⁴ Aabe íñe uke íjitu ó bóhówátsohíjcyá díihtsútú okée u níwaavéné o méénuneri. Aane tsúúca ó níjkéváhi. ⁵ Ahdícyane ihdyu, uu Táácááni, óvíi oke ú ávyéjujtsó meíjcyá éhnée ííñújíi íjcyatúnáa meícyahíjcyádu.

⁶ Muurá ííñújiri íjcyámedítýú tahñéjté íjcyáímyeke u újcúmeke tsúúca úhdivu ó waajácutsóhi. Muuráhjáa tsúúcajátújuco dihnéjté íjcyame íñe díuwaáboju o úwaabóné tsúúca cáhcujtsóhi. ⁷ Aame tsúúca waajácú páneere o méénuhíjcyané úhdityuré tsááneé. ⁸ Muurá okée u níwaavéné o úwaábohíjcyané imílléme. Aame cáhcujtsó ímiáánée oke u wállóónéllii o tsááneé.

⁹ Ahdícyane uke ó táúmeí piáábó dihnéjtéjuco íjcyame táhójtíri íjcyámé hallúvu. Áánetu uke cáhcújtsótúmé hallúvú tsá o táúmeítyúne. ¹⁰ Muurá pámeere tahñéjté íjcyame téhdure dihnéjté íjcyámedítýú táavyéjú bóhówaúcunúhi.

¹¹ Áámedítýú tsúúca ó peé diéllevu. Áámeke ihdyu, Táácááni ímiáábé u íjcyaaabe, tehme díihtsúturi táhójtíri íjcyame ímí tsaméhjí tsajíjtóré íjtsámeí íñe meíjcyadu. ¹² Muurá ííñújiri diityémá o íjcyaaabe dítsíjpari diityéké ó téhmehíjcyáhi. Aame íjcyá pámeére. Áronáa tsáápiye diityédítýú wágóoové tsúúcajátújucoo díwaajácúháámitu tene néhdújuco.

¹³ Áámeke ihdyu ííñújiri diityémá o íjcyané hajchótá ó úwaábohíjcyá ditye ímíjyú íñe o ímíjyúdu. Aabe tsúúca diityédítýú ó oomíjyúcoó diéllevu. ¹⁴ Muurá díuwaáboju diityéké o úwaábómeke íjienéré úraavyémé tsaríllé téenéejpi o íjcyátúubeke ditye úráávyénéllíihye. ¹⁵ Áronáa tsá uke o néétu diityéké diityédítýú u íñétsoki. Íllure uke o nées Naavéné diityéké mújtátsoíyónetu u téhmeke. ¹⁶ Tsá muurá ííñújíeneri o íícúvetú téenéejpi o íjcyátúnéllíihye. Áhdure tsáhájucó ditye téeneri íícúvetú tsúúca oke úráávyénéllíihye. ¹⁷ Áámeke ihdyu díuwaábójuj téeveri éhnííñevu dímibájchó tsaímíyé uke ditye úráávyeki. ¹⁸ Muurá ó wállóo diityéké uwáábovu íjienéré úráávyémé pañévú íñe diityé pañévú oke u wállóhdu.

19 Muuráhjáa diityéké ó ímíáávyetsó ímiájíjtó icyánejcúvú ávyeta diityédí o íjyácunúnéllíihye.

20 Aane tsá uke piáábó o táúmeityú apáámyéré óóma íjcyámé hallúvu. Téhdure ó táúmeí ditye táuwaáboju úwaabóné lléébome oke cáhcújtsóimyé hallúvu. 21-23 Aame diityémá íñe meíjcyadu tsame íjcyame iwáájácu oke u wájjyudu diityéké téhdure u wájjyune. Áamema ímí menáhbévájcatsí téénetu íjí icyánejcú úraavyémé icyáhcújtso ímiáánéé oke u wállóóne. Muurá oke u bóhówátsohíjcyádúré idyé diityéké ó bóhówátsohíjcyá ditye ímí tsame íjcyá meíjcyadu.

24 Ahdícyane, Lli, uke ó táúmeí dihñéjté táhójtširi íjcyame óóma táavyéjuri íjcyaki. Muuráhjáa íññují u ípívyéjtsótúné íhdéjuco oke u ávyéjútsohíjcyáné oke u wájjyúnéllíihye. 25 Aabe Táácááni ímiáábé u íjcyaaabeke muurá íjí icyánejcú úraavyémé tsá uke wáájácutú íñe uke o wáájacúdu. Áánetu íhdyu íjtye tsúúca ímí uke waajácú okéé u wállóóbeke icyáhcújtsónéllíihye. 26 Áámeke tsúúca ó waajácútsó úhdivu. Áánetúréi diityéké éhniñevu o wáájácutsoíñé pámeere pahúllevávú mewájjyújcatsíki.

18

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Rc 22.47-53)

1 Ehdúu Jetsóó Cááníma íhjjyúvátsihdyu muha dííbyema mépajtyé ‘Tsedoróo’ némeíñé téhiwánijke tsíñejcúvu. Ánejcúríí oríivo bájú íjcyáné lliiñévú muha méúújetéhi. 2 Átsípye Jóoda Jetsóodívú méénútsóiibye waajácú pájjyuváree tétsihvu muha dííbyema méúújetéhíjcyánéllíihye. 3 Átsihvúu tsívaabe tsodáhómuma duurúvájá tehmejteke llúúvájte avyéjútémáhjáa paritséómú wállóómeke. Áámée ímyéenujácútsiháñema, ípyééteháñema, tsááhií. 4 Aanée Jetsóó iwáájácúne diityé éllevu ípyééne néé diityéke:

—¿Muucá ámuha ménehcóhi?

5 Áánéllíihyéé nééme dííbyeke:

—Muha Natsarée múnáájpi Jetsóoke ménehcóhi.

Áánéllíihyéé neébe:

—Oo muurá dííbye. Téjjyúu diityé pañe diibye Jóoda dííbyedívú méénútsóiibye. 6 Aanée ehdu Jetsóó diityéké néénetu idyéjuéhnejcúvú óómiyómé áákityéhi. 7 Áámekée tsiíñe neébe:

—¿Ímiááné muucá ámuha ménehcóhi?

Áánéllíihyéé néémeé:

—Éje, Jetsóoke muha ménehcó Natsarée múnáájpiíkye.

⁸ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Tsúucájáne muurá ámuhákye ó nées diibye o íjcyane. Aane ihdyu ámuha oke meméénúhachíí médómájcodí íjtyékeé.

⁹ Ehdúu pajtyéné dííbyerée illu néhdújuco: “Úpée, Lli, u újcume táhójsiri íjcyamedítýú tsá tsáápíuba wágóóóvetúne.”

¹⁰ Áánáacáa Tsimóo Péédoro ínñtsúwá iwávitsuúcúne wállórihjáicú llúúvájte avyéjúúbé únúu múnáajpi ‘Máacoó’ némeííbye núúmiho ímiánéjcuého. ¹¹ Árónáacáa Jetsóo nées dííbyeke:

—Íveekíami ehdu ú meénuj. Pícyo dínñtsúwa. ¿Aca tsá u wáájácútu Llihýóo néhdújuco o ícúbáhrámeííne?

Llúúvájte avyéjúúbe éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

(Mt 26.57-58; Mc 14.53-54; Rc 22.54)

¹² Aamée diitye tsodáhómuu, íavyéjuúbee, duurúvájá tehmejte, íjcyame tsúuca Jetsóoke iékéévéébeke dohjinúhi.

¹³ Áánemáa tsajtyémé dííbyeke Caipáa baabe Anáa jávu. Téijyúu téené pijcyábari diibye Caipáa pañétúejpi llúúvájte avyéjuúbe.

¹⁴ Diibye muurá diityéké nehíjcyá pámeere óúúvéiyóné íhdétú tehdujuco tsaapi dsíjiveííne.

Jetsóoke iúráávyeróné Péédoro tóónune

(Mt 26.69-70; Mc 14.66-68; Rc 22.55-57)

¹⁵ Aanée Jetsóoke ditye tsájtyéébeke o úráávyeébema idyé Tsimóo Péédoro péé óóma pañétúejpi llúúvájte avyéjuúbe oke wájácú néébema. Áánélliihyée oke pajtyétsoobe ihjá llahájsí míhllémeíínetu pañevu Jetsóoma o úcááveki. ¹⁶ Áánétúu diibye

Péédoro coévá llééhówávúré áachí éhnejcúvu. Áánélliihyée ó ihjyúvá llééhówá tehmelema díbye téhdure iúcááveki.

Áánélliihyée botsíi pajtyétsolle dííbyeke. ¹⁷ Aallée nées dííbyeke:

—¿Aca tsá Jetsóo mamýémúejpi u íjcyatúne?

Áánélliihyée neébe:

—Tsáhaá, tsíjpiye oó.

¹⁸ Téijyúu tsuucówu tene néénéllii llúúvájte avyéjúúbé únúu múnáama tehmejte icyújuwááñúwatu píhmíime életu idyé píhmíibe Péédoro.

Llúúvájte avyéjuúbe Jetsóoke díllone

(Mt 26.59-66; Mc 14.55-64; Rc 22.66-71)

¹⁹ Áánáacáa llúúvájte avyéjuúbe Anáa dílló Jetsóoke íñá díbye úwáábohíjcyáne. Áhdurée díllóobe ímamyémú íñá méénuhíjcyáne. ²⁰ Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—Muurá duurúvájá pañévú téhdure píhcyáávejááné pañévú míamúnááj píñévú ó úwáábohíjcyáhi. Tsá muurá múijyú

téevéneúvú o ihjyúvahíjcyatúne. ²¹ Aanéjii muhdú oke ú dillóhi. Cáhawáá dillo táuwaáboju lléébúacunúhíjcyámeke ditye uke iñéé iiná o úwáábohíjcyáne. Muurá íchihyi íjcyámé tsaate teene lléébúacunúhíjcyáme.

²² Áánélliihyée duurúvájá tehmeébé néé dííbyeke:

—¿Íveekí ehdu ú áñujcú llúúvájte avyéjúúbeke? Ehdúu néébere wábáajcáro dííbyeke.

²³ Áánélliihyée Jetsóó néehii:

—¿Aca ó allíhi? Cána oke diñej. Muurá ímiáané o néehii. Aanéjii ¿íveekí oke ú wábáajcóhi?

²⁴ Átsihdyúu Jetsóoke diibye Anáá wallóó dóhjíuri páñétúejpi llúúvájte avyéjuube Caipáa éllévúréjuco.

Tsiiñe Péédoro tóónúmeiñe
(Mt 26.71-75; Mc 14.69-72; Rc 22.58-62)

²⁵ Áánáacáa tétsihíyēi Péédoro pihmírí diityéj piine íjcyáábeke néémeé:

—¿Aca tsá áadí mamyé múejpi u íjcyatúne?

Áánélliihyée ityóónúne neébe:

—Tsáhaá, tsíjpiye oó.

²⁶ Áánélliihyée llúúvájte avyéjúúbé únú múnáadítyú díbyée iñúúmího wáhdahíróóbé jééeebe néehii:

—Ááneráhjané diityémá oríívó bájú lliiñe u íjcyáábeke ó ájtyumíhi.

²⁷ Áronáacáa tsiiñe íllure tóónuúbe. Áánáacáa tsúúca cáraca májtsiváhi.

Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene
(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Rc 23.1-5)

²⁸ Aanée tétsihdyu Caipáa jatu tsajtyémé Jetsóoke téené iñújí avyéjuube Pirááto jávu. Áánáacáa tsúúca métsítsiivéhi. Áijyúu dííbyeke tsajtyeme tsá úcáávetú tééj páñévú tééneríváa ímityútsámeímyé teene wañéhji májchó imájchójúcoítyúrónélliihye. ²⁹ Áánélliihyée Piráátó diityé éllevu íjchívyéne néé diityéke:

—¿Aca iiná ímityúné áanu méénune ámuha méúúballé dííbyé hallúvu?

³⁰ Áánélliihyée nééme dííbyeke:

—Muurá díbye ímityuube íjcyátuca tsá muha metsíváítyuró diéllevu.

³¹ Áánélliihyée neébe:

—Ané wa ihdyu metsájtyéébeke meméénú muhdú ámuha jodíómú taúhbaju néhduú.

Áánélliihyée nééme dííbyeke:

—Árónáa tsá muha metáúhbáityuro tsaaté dsíjivétsovu.

32 Ehdúu pajtyéné díbyerée Jetsóo muhdú idsíjiveíñe néhdújuco. 33 Áábekée Piráátó ihjyá pañévú ipíúváabe neéhií:
—¿A uu jodíomú avyējuube?

34 Áánéllihyée neebe díbyeke:

—¿A uure ehdu oke u neéhií, mityá tsaate uke néhijcyánéré oke u neé?

35 Áánéllihyée Piráátó neéhií:

—Tsá muurá jodíomuube o íjcyatúne. Muurá ihdyu dimúnaaré llúúvájte avyéjujtémá ¿ñné hallútútá uke tsiva taéllevuj? ¿ñnéáhjáa ímityúné ú meenuj?

36 Áánéllihyée neébe:

—Tsá íñújíene táavyéjú íjcyatúne. Muurá íñújí avyéjujeppi o íjcyaca támamyémú táhallútú meénúiyá oke ditye iékéévétuki.

37 Áánéllihyée Piráátó neé díbyeke:

—¿Áánéllihyéhaca ihdyu diibyējuco uu avyéjuube?

Áánéllihyée neébe:

—Éée, diibyējuco oo ímiáájuvúu míamúnáake o wáájácútso íñújívú o tsímávámeíbye. Aane ímillémējuco táuwaáboju il-léébóne cáhcujtsóne.

38 Áánéllihyée Piráátó neéhií:

—¿Aca ñná teene ímiááju?

Ehdúu díbyeke íñéene ihjyá pañétú íjchívyéne neebe díbyeke tsívameke:

—Áánerá tsá díbye ímityuube íjcyatúne.

Jetsóoke ditye dsíjivétsoíñe

(Mt 27.15-31; Mc 15.6-20; Rc 23.13-25)

39 Muurá ámuha pajyjuva pajtyété wañéhjí pañe cúvéhóojari íjcyámedítú tsáapí hallúvú méihjyúváabeke ó ichívyétsohíjcyáhi. Aane ¿íhya ámuha méimíllé díbye ámúhá avyéjuubeke o ácádsíjcaáyóné téjyju?

40 Ehdúu Piráátó neérónáa páméhcobaré neéhií:

—¡Tsáhaá, tsá díbyeke u ácádsíjcaáyóityúne! ¡Barabáakéré u íjchívyetsóné muha méimílléhi!

Ácoocáa díbye Barabáa ávyetá ímityuube íjcyaaabe cúvéhóojari téjyju.

19

1 Aanée ehdu ditye neénélli awáa Piráátó ílluréjuco Jetsóodívú táuhbané ítsodáhómuke ditye díbyeke iwátsíhcyuki.

2 Aamée ánetóónetu cháhiwa imyéénuwávú ávohjácó díbyeke.

Áánemáa dííbyeke uácómé wájjamu duujínuúdú nééjacobávu.

³ Áánemáa dííbyé úniúvú ijcyáne illu wáñécohjcyáme:

—¡Ñóóooj, maímijyu áanu jodíómú avyéjuubej!

Ehdúu iwáñéjcone néémere wábáácohjcyá dííbyeke.

⁴ Aanée tsiíne Piráátó dííbyekée tsájtyéme éllevu ipyééne nééhií:

—Cáhawáá íllevu dííbyeke o ijchívýétso ámuha mewáájácu ímiááné dibye ímityuube ijcyatúne.

⁵ Ehdúu iñéene Jetsóoke dibye piúvaabe úújeté diityé úmiwávú ánetóóné chahíiwavu ditye ávohjácónema. Téhdurée wájjamu duujínuúdú nééjavu ditye uácójama dííbye. Áábedítýúu neebe Piráátó diityéke:

—Éje, áanu muuráhaja.

⁶ Áábekée llúúvájte avyéjútémá duurúvájá tehméjte iájtyúmíne kéévánécoba nééhií:

—¡Áábyedívú wátyétyehcútsó páwachékevu! ¡Tsáma wátyétyéhútsoco!

Áánéllihyé neebe Piráátó diityéke:

—Wa ihdyu metsájtyéébeke ámuháyé méwátyetyéhcu. Tsá muurá ímityuube dibye ijcyatúne.

⁷ Áánéllihyé neéme dííbyeke:

—Árónáa ihdyu múuhá taúhbaju néhdújuco dibye dsíjiveíñé íveekí Píívyéébé Hájchidi dibye díllómeihjcyáné déjúcotu.

⁸ Ehdúu ditye nééneri Piráátó mítyane íllityéhi. ⁹ Áánemáa tsiíne ihjyá pañévú itsájtyéébeke neébe:

—¿Aca kíá múnáajpí uú? Aanée tsá dibye añújcutúne.

¹⁰ Áánéllihyé neebe dííbyeke:

—¿Aca íveekí tsá oke u añújcutúne? ¿Aca tsá u wáájacutú o nééjuri páwachékevu uke ditye wátyétyéhúiyóne? Téhdure ¿a tsá u wáájacutú uke téénetu o pájtyetétsoiyóne?

¹¹ Áánéllihyé neebe Jetsóo:

—Ávyeta muurá tsá muhdú oke u méénúityuró Píívyéébe ímíllétuca. Muurá íne díllevu oke tsívame díehníínevu ímityúné meenúhi.

¹² Ehdúu Jetsóo néénéllii Piráátó imíllera dííbyeke iácádsíjcaáyóne. Árónáacáa neéme kéévánécoba dííbyeke:

—Muurá áadikye u ácádsíjcaáyóhajchíí tsá pañétúejpi avyéjuube Tséétsáma ímí u ijcyáityúne. Muurá iye ávyéjúúbedi díllómeímyé íllure ehdíívallé dííbyeke.

¹³ Ehdúu ditye néénéllii ihjyá pañétú ijchívýétsoobe Jetsóoke. Áánemáa ácúúvebe íavyéjú ijyáwá néwayúúnetu níjcyómeíñé hallúvu. Tétsíí mémée heeberéómú ihjyurí Gabááta. ¹⁴ Téijyúu

cójjipine péjcore teene pajtyété wañéjji lléeváññaáca. Áijyúu Piráátó nées diityéke:

—¡Aabye ámuhá avyéjuube!

¹⁵ Áronáacáa kéévánécoba neémeé:

—¡Wa ihdyu dííbyedívú wátyétyehcútsó páwachékevu dibye idsíjiveki!

Áronáacáa neebe diityéke:

—Áronáa tsáhábá ámuha jodíomú avyéjúúbedívú o wátyétyécútsóityuró páwachékevu.

Ehdúu dibye neérónáa llúúvájte avyéjujte nées dííbyeke:

—¡Áronáa íjcyaaabe apáábyéré páñétúejpi múuhá avyéjuube Tséetsáá!

¹⁶ Ehdúu éhniñnevúré ditye neénellii ílluréjuco Piráátó ñhvejtsóné diityédívú ditye dííbyeke iwátyétyéhcu páwachékevu. Áábekée tsajtyémé iwátyétyéhcuíhullévu.

*Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne
(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Rc 23.26-43)*

¹⁷ Aabée Jetsóo tsajtyé dííbyeke ditye wátyétyéhcuíwachéké ‘Niwáupááji’ némeítsíi heeberéomú ihjyúri ‘Góógota’ némeítsihvu. ¹⁸ Áábekée tétsihvu wátyétyehcúmé téwachékevu. Áhdurée téjyju tsaatétsikye wátyétyehcúmé dííbyé únútu panéjcvuáacutu. ¹⁹ Áijyúu Piráátó nées ditye téwachéketu ípícyo íllu neéneé: “Jetsóo Natsarée múnáajpi jodíomú avyéjuube.” ²⁰ Aanée mítyame éévehíjcyá píhíré tétsii Jerotsaréetu íjcyánellíihye. Caatúvánée heeberéomuu, gríéégomuu, romáánomuu, éhdúmé ihjyúri. ²¹ Ehdúhjáa Piráátó cáátúnúnellii dííbye éllevu llúúvájte avyéjujte ipyééne nées dííbyeke:

—Tsáháa u cáátúnúityuró jodíomú avyéjuube dibye íjcyane. Úpée ú caatúnúiyá iye jodíomú avyéjúúbedi dibye díllómeíhijcyáne.

²² Áronáacáhjáa neébe:

—Áronáacáa tsúúca o cáátunúné óvi éhduréjuco.

²³ Aanée tsodáhómú dííbyeke iwátyétyehcúné iníjkevádú dííbyé wajyámúné wátújcatsíhi. Áánetúu tsaja cááméjácoba tsá ditye píívyetétú muhdú iácújcatsíñe. ²⁴ Áánellíihyé néjcatsímye:

—Íjyáhacoba tsá medóváajcóityúne. Metsu menéhco muucá tene dómajcómé teeja itsájtyeki. Ehdúu pajtyéné tsúúcajatójucóhjáa Píívyéébé waajácúháámitu íllu tene néhdújuco: “Táwajyámúné wátújcatsímye. Áánetu ícyaaaméjácóbá hallúvú nehcomé muhnéjájte íjcyaiñe.”

Ahdújucóo ímiáané tsodáhómú méénune.

²⁵ Ájyúu tétsihyi dííbyéj tsiíjuu, dííllé naállee, Créopá taaba Maaríaa, Maaría Madarénaa, éhdume. ²⁶ Téhdurée ivámeíwu oke dibye néhíjcyaaabe tsiíjú úníuri o íjyócunúubeke ííténe neebe díílleke:

—Wáhaj, aadi muurá tsaapi daáchi.

²⁷ Átsihdyúu oke neébe:

—Alle, muube, díítsííjuú.

Áánéllihyée tahjyávuréjuco díílleke o tsájtyene.

Jetsóo dsíjivéne

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Rc 23.44-49)

²⁸ Aanée téjyju tsúúca páneere pájtyéíñe éévé úújeténé Jetsóo iwáájácúne nééhií:

—Ó adóiyáhi. Ehdúu neebe tsúúcajátújucóhjáa Píívyéébé waajácúháámitu tene néhdújuco.

²⁹ Áánéllihyée bíínójpácýó kiwátyé llíyíhlló pañe íjcyánetu wájýámúihdsídú nééne iééniyóné úméhéí níjcautu ipícyóóne cújuuvémé dííbyeke. ³⁰ Aanée ííhásihdyu neébe:

—Áyu, ícyooca ihdyu páneere nijkéváhi.

Ehdúu íñétsihdyu ílluréjuco dibye dsíjivéne.

Tsodáhó Jetsóoke cáváajcároné

³¹ Áané tsiíjyúu pajtyété wañéhjí lléeváíñéllii tsá ditye ímíllétú ítémejóóné téwachékéjíturé íjcyane. Áánéllihyée nééme Piráátóke dibye ityáúhba ítsodáhómuke ditye ityájkííñé iwáíhyáñu íícúí ditye idsíjíve ditye tétsihdyu íñítyétsómeke tsiéllévuréjuco ipícyoóki. ³² Ahdújucóo dibye néénéllii tsodáhómú pééme wáíhyañúné Jetsóo úníutu panéjcuvatú íjcyámútsí tájkiííñe. ³³ Áánetúu Jetsóoke ditye wáíhyáñúyónáa tsáhájucóo dibye bóhíitúne. Áánéllihyée tsáhájucóo ditye wáíhyáñutú dííbyé tájkiíícyu.

³⁴ Áronáacáa tsodáhó dííbyeúvuke íáámíhotu cáváajcáro aamúbari. Áhejútúu tújpacýoma nújpacýo íjchívyéhi. ³⁵ Ehdúu ímiáané tene pájtyene o ájtyumíné íñe ó úúballéhi. Aane ihdyu óvíi ámuha mécáhcujsóhi. ³⁶ Ehdúu Jetsóoke tsodáhómú ityájkííícyú tsá wáíhyáyotú tsúúcajátújucóhjáa Píívyéébe íwaajácúháámitu íllu néhdújuco: “Tsá dííbyeke tsátsííuba ditye wáíhyáyóityúne.” ³⁷ Téhdure téhaamítú nééneé: “Ditye cáváajcóóbeke ííteímje.”

Jetsóo ítémeho ditye cúúune

(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Rc 23.50-56)

³⁸ Áané boonéhjáa Arimatéa cóomi múnáajpi Jotséé ávyéjujté apííchorí teevétariyé Jetsóoke úráavyehíjcyaaabe táúmeí Piráátóke dííbyeúvú íitémeho icyúúuki. Ahdújucóo díbye ájcune díbye icyúúuki. ³⁹ Téijyúhjáa dííbye éllevu Nicodéémó tsáá tsáijyúu pejco Jetsóoma íhjuvájéébe. Aabéhjáa tsivá mííraá, áároee, íjcyané pacúúcuma úméváné duurúbajpácýó 30-áámú íjcyane. ⁴⁰ Ááneríhjáa wájýámubáané imúríjchóne bííjínnumútsí dííbyeúvuke dityéé íitémeho icyúúu méenuhíjcyádújuco. ⁴¹ Aanéhjáa dííbyeúvuke ditye wátyétyéhcúné úníuri bajtsóháñé íjcyátsihdyu níkyehéjú behéjure tsaatékéi ditye pícyóótuhéju. ⁴² Áhejú pañévúhjáa dííbyeke cúúumútsí píhíré tétsihdyu téheju néénéllíihye. Ehdúhjáa meenúme wáyééévéjcoójí ihde ditye ímíbáchómehíjcyajcoójí tsíijyu téjcoojí íjcyáíñéllíihye.

20

Jetsóó dsííveebe bóhíne

(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Rc 24.1-12)

¹ Aanéhjáa teene wáyééévéjcoójí boonétú tsiíñé tsemáánaréjuco déjúcóóvejcoójí Maaría Madaréná péé pejcójuco Jetsóó nijkye úújetéle. Aalléhjáa úújeté téhejú watájco nééwáyúcoba íínétsámeíñevu. ² Áánéllíihyéhjáa íícúí dsíínériyé tsáalle Tsimóo Péédorómá muhtsi meíjcyámútsikye neeváhi:

—íÁvyéjúúbeúvú íitémehóha újcujémé níkyehéjú pañétu! íAane tsá mewáájacutú kiávú ditye tsájtyene! ³ Áánéllíihyé muhtsi téhullévú mepéé dsíínériyé. ⁴⁻⁵ Aanée íícúí o dsííneebe Péédoró íhdéré o úújetéébé téhejú pañévú úcáávétuube íúmíwaturé o dújuúcunú íbííjínubááneréjuco téhejú pañe íjcyane. ⁶ Áánaacáa botsíi Péédoro tadyéjuto wájtsiibe tsapéhdú úcaavé pañééhejúvu. Aabée idyé ájtyumí wájýámubááneréjuco téhejú pañe íjcyane. ⁷ Íhdyúbárée íhñíwau bííjínúmeíba béwánúmeíba ájtyúmíbe. ⁸ Áábe déjutúu o úcááveebe teene o ájtyúmíne botsíi ó cáhcujtsó ímiáané Jetsóó bóhíne. ⁹ Aanée tsáhái tsijtye wáájacutú ehdúhjáa díbye bóhííñé tsúúcajátújuco Píívyéébe nehíjcyané dííbyé waajacúháámitu cáátuvané íéévehíjcyaróne. ¹⁰ Ehdúu muhtsi teene maájtyúmíne ílluréjuco meóómiñe.

Maaríá Madarénadívú Jetsóó bóhówaavéne

(Mc 16.9-11)

¹¹ Áánetúu Maaría Madaréná tsiíñe níkyehéjúvú pééllévaa táállere téhejú pañe dújúcohíjcyáhi. ¹² Aallévaa ájtyumí míityétsi níjkyéji múnáajtetsí tsítsíj íwajyámúúné néémutsi ácuúcunúne

Jetsóó itémehó boonééhajtsiri panéjcváácuri ihñiwáú icyánéjcurii, ijtyúháácýú icyánéjcurii, ehdu. ¹³ Aamútsiváa néé dílleke:

—Muúllej, ¿ñneri ú tahíjcyáhi?

Áánéllihyévaa neelle diityétsikye:

—Ávyéjúúbé itémehóha kiávú ditye tsájtyéneri ihdyu ó tahíjcyáhi.

¹⁴ Ehdúvaa iñétsihdyu révoucunúllé ajtyumí tsaapi ijyócunúúbeke. Áronáacávaa tsá dille wáájacutú Jetsóó dibye ijcyane. ¹⁵ Aabévaa idyé néé dílleke:

—Muúllej, ¿aca muucá u néhcolle eene ú tahíjcyáhi?

Áánéllihyévaa tétsii ijcyane bajtsó tehmeébekéré iwáábyúne neelle:

—Tsájyúne múu uure itémehó tsítsihvu u iñétsóhajchíú ihdyu oke duubállé kiávúhjané u pícyoone o tsájtyeki.

¹⁶ Áronáacávaa dílloobe imyémeri dílleke. Áánéllihyévaa dífbyedívú iwááne ‘iRabónij!’ neelle muuha heeberéomú ihjyúri ‘Ávyéjuúbej’ nééiyóne.

¹⁷ Áánéllihyévaa neebe dílleke:

—Oke dácádsíjcaáyo. Tsáhái muurá cáámevu Llihíyo éllevu o péétune. Áánélli tahñéjte éllevu pééne duubállé tsúúca o pééiñe Mépiivyéébe éllevu.

¹⁸ Ahdújucóhjáa dille múúha éllevu itsááne múúhakye úúballéváne dífbyeke iájtyumíne. Áhdurée úúbállele muhdú dibye dílleke nénehji.

Ímamyémudívú Jetsóó bóhówaavéne

(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Rc 24.36-49)

¹⁹ Aanée téjcoojiré tsemáána tújkévajcójí pejco muha tsatsíhyí tsájá pañe. Aamée cóhpé muha méwátajcó llehówááne tsíjtyé apíichori. Áánetúhjáa Jetsóó múhdutú iúcaávéne múúhakye nééhií:

—iÁmuúhaj! ¿A ámuha méijcyaraj?

²⁰ Ehdúu múúhakye iñéene úújétsoobe íhyójsícutúu ditye wátyetyehcúné añúííhyóhejúcvu. Téhdurée tsaapi cávájacárohejúvú múúhakye úújétsoobe. Ááneríi mítyane muha méimíjyuuvé Jetsóoke maájtyúmíneri. ²¹ Átsihdyúu neebe múúhakye:

—Óvíi ímí ámuha méijcyáhi. Ókéé íññujívú ámuha éllevu Llihíyó wállohdú idyé ámuúhakye ó wallóó táuwaáboju wáájacútúme éllevu.

²² Ehdúu néébere múúhakye íbátsúhcúne nééhií:

—Óvíi ámúhá pañevú Píivyeébé Apííchó úcaavéhi. ²³ Muurá tsaate ímityúné méénune diityémá ámuha meímíbájchómé hallurí tsáhájucó tene íjcyáityúne. Áánetu diityémá ámuha meímíbájchótúmé hallurí íjcyaiñé diityé imítyu.

Tomáa Jetsóoke íajtyúmínemáyé cáhcujtsóne

²⁴ Ehdúu Jetsóó múúhadívú bóhówáávénáa tsá Tomáa múúhama íjcyatú dííbyere ‘Jeméero’ némeííbye. ²⁵ Áábekée muha meúúbállérónáa neebe múúhakey:

—Dííbyé hojtsícutu añúííhyóhejúcú íjcyáneri táhójtswa o úácótúhajchíí tsá o cáhcújtsóityú dííbyeke. Áhdure dityéé cáváájcóhéjuri o úácótúhajchíí tsá o cáhcújtsóityúne. Ehdúu neebe Tomáa múúhakey.

²⁶ Átsihdyúu 8 coojívatu tsiíñe muha tsájá pañe meíjcyánáa tsúúca múúhamájucó diíbye Tomáa. Aanée idyé cóhpé muha lléhowááné mewátájcónáa tsiíñe Jetsóó múúha éllevu iúccáávéne néé múúhakey:

—¡Ámuúhaj! ¿A ámuha méíjcyaraj?

²⁷ Átsihdyúu Tomáake neébe:

—Ayúwa díhyójtswa duácó íñe añúííhyóhejúcú táhójtswa íjcyánerij. Téhdure ú uácóó íñe oke ditye cáváájcóhéjuri. Ááne tsá éhnííñevuré cáhcújtsótuube u íjcyáityúne.

²⁸ Áánélliihyéé Tomáa botsíi icyáhcújtsóne nééhií:

—¡ímiáánéjuco Tápiivyeébé uu Táavyéjuúbe!

²⁹ Áánélliihyéé Jetsóó néé dííbyeke:

—Oke u ájtyúmínemáyé botsíi ú cáhcujtsó o bóhiíne. ¡Maímijyu ihdyu ditye íjcyane íajtyúmíturoné cáhcujtsómé! Ehdúu Jetsóó nééhií.

Íhyaamí pañe cáátuváné ñnetú meke píaabóne

³⁰ Aabée mítyane méénuráityúronéhjí muha ímamyémú meíténáa méénuhíjcyáné tsá páneere o cáátúnutúne. ³¹ Áronáa ihdyu téénetu tsáneetsa ó caatúnú ámuha mecáhcújtsó ímiááné diíbyéjuco Críjto Píivyeébé Hajchi míamúnáake pájtyetétsoobe íjcyane. Áánéllii dííbyeke cáhcujtsómé tsá wágóóóvéityúne.

21

Tsiíñe ímamyémudívú Jetsóó bóhówaavéne

¹ Áané boonétúu tsiíñe Jetsóó bóhówaavé múúhadívú ‘Tibéeria’ némeííñé unéú úníuri muha ílluume meíjcyámedívu: ² Tsimóo Péédooroo, Tomáa dííbyere ‘Jeméero’ némeííbye, Gariréa iñújiri íjcyacóómí Canáa múnáajpi Natanaéee, Tsebedéó hájchimútsí muhtsii, tsíjtyetsí múúháejtéstii,

éhdúmedívu. ³ Áijyú Tsimóo Péédoro 'ói ó tsínuutéhi' néénéllii muha menéehíi:

—Métsu bo tsaméhjí mepéekíi. Ahdújucóo muha miiñeri mepéeme tépejco metsínuurómé tsá metaávatúne.

⁴ Aanée tsúuca metsítsíivénáa tééú úníuri íjcyáábeke muha máájtyúmirómé tsá mewáájacutú dííbyeke. ⁵ Aabée múúhake néehíi:

—¿A ámuha métaávaj?

Áánélliihyée muha menéehíi:

—Tsáhaá, keenéiyóhaja.

⁶ Áánélliihyée neebe múúhake:

—Cáhawáá tsíñejcu metsínuj. Ahdújucóo ténejcu muha metsínuume meújcune mítyane ámómeke. Aamée ávyétá padúúcú néémeke tsá muha meíhnháhootú meíjchívyetsóné miiñé pañévu. ⁷ Áánáacáa dííbyeke o wáájacúne Péedoróké o néehíi:

—¿Áánerá Ávyéjuube Jetsóo aábye!

Ehdúu o néénemáyé Péédoro íicúu íwajyámuvu iúcaávéne cátsíñiivyé tééú pañévú dííbye éllevu ípyéekíi. ⁸ Áánetúu ihdyu muha choocói tsínucóóhó líicyúhcoméré mepéé 100 éévetá hajchótáubáhjáa muha iúnítu meíjcyame. ⁹ Aamée muha meíjchivyémé máájtyumí tétsihyi cúújúwatu amóóbé wáhjámeíñé úníuri pááaho íjcyane. ¹⁰ Áánáacáa Jetsóo néé múúhake:

—Ámúhaj táávatu tsaatéké metsíva.

¹¹ Áánélliihyée Péédoro tsínucóóhó amómema líiúcú íjchivu 153-meva íjcyámema. Árómé padúúcuríi tsá técooho móhtóbatúne. ¹² Átsihdyúu neebe múúhake:

—Ayúwa mémajchóvaj.

Aanée tsá tsáápíuba díllotú dííbyeke múha díbye íjcyane pámeeré dííbyeke muha mewáájacúnélliihye. ¹³ Áámekée múúhake amóóbeke páááhoma wájtúube.

¹⁴ Ehdúu Jetsóo tsiíñe múúhadívú bóhówaavé tsúuca pápihchúu íjyúvájucóo ípyée idsíjívétsihdyu bóhíibe.

Péedorómá Jetsóo íhjuváne

¹⁵ Aanée muha memájchóné níjcautu neebe Tsimóo Péedoróké:

—Tsímoj, Jonáa hajchi u íjcyaaabe, ¿a ímiáané oke ú wajyú íjtye díñahbété oke wáájúné ehniíñevu?

Áánélliihyée neébe:

—Éée Ávyéjúubej, muurá ú waajacú uke o wájyune.

Áánélliihyée Jetsóo néehíi:

—Ané óoma táuráávye múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke ditye téhmedu.

¹⁶ Átsihdyúu idyé tsiíñe neébe:

—Tsímoj, Jonáa hajchi u íjcyaaabe, ¿a ímiááné oke ú wajyúhi?

Áánéllihyé neébe:

—Éée Ávyéjuúbej, muurá ú waajácú uke o wájyune.

Áánéllihyé idyé neébe:

—Ané óoma táuráávye múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke ditye téhmedu.

¹⁷ Átsihdyúu tsiíñe neébe:

—Tsímoj, Jonáa hajchi u íjcyaaabe, ¿a ímiááné oke ú wajyúhi?

Aané Péedoróké idátsó pajtyé 3-ijyúwájuco bîwáánéré dibye díllone. Aabée neéhi:

—Ávyéjuúbej, muurá tsá ñná u túhúlletúne. Aabe muurá ú waajácú ímiááné uke o wájyune.

Áánéllihyé idyé neebe dííbyeke:

—Ané óoma táuráávye múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke ditye téhmedu. ¹⁸ Muurá u óváhtsáné hajchótá uure díwajyámuunévú u újcámeíñe ú úllehíjcyá u ímílléhulléhji. Aabe u kéémécooca muurá tsíjtyeréjuko uke díwajyámuunévú újcoóbeke tsájtyeíñe u ímíllétúróhullévu.

¹⁹ Átsihdyúu idyé neebe dííbyeke:

—Aabe wa ihdyu ehdu uke o néérónáa oke duráávyej. Ehdúu Jetsóó nées Péedoróké dibye iwáájacu muhdú dííbyeke iuráávyéné ñjcaúvú idsíjíveneri dibye Píívyéébé ihtsútú bóhówájtsoíñe.

Jetsóó ivámeíwu iñéébedítýú úúballéne

²⁰ Aanée tétsihdyu Pééodoro révoúcunú Jetsóo déjutu ivámeíwuúu oke dibye neébe o péébeke. Ópée muurá dííbyé úníuri nihñéré majchóri muha meíjcyánáa o íjcyaaabe ó dílló dííbyeke caabyé múúhadítýú dííbyedívú méénútsoíñe.

²¹ Áábekée Pééodoro oke ííténe nées Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, ¿ácooca áánu muhdú íjcyaaáhi?

²² Áánéllihyé neébe:

—Muurá o ímílléhajchíí tsá dibye dsíjívéityú mújyú tsiíñe o tsááiñévújuko. Áronáa óvíjyacóóné tééneri u íjtsámeíñe. Wa ihdyu oke duráávyej.

²³ Ehdúu Jetsóó óhdityu néené uubállé tsújaavé cahcújtso múnáadi mújyúvánhjáa o dsíjívéjúcoóityúné uuballe. Áronáacáa ihdyu tsá tehdu dibye néétune. Muuráhjáa ihdyu íllure neebe dibye ímílléhajchíí o íjcyaiñé mújyú dibye tsááiñévújuko. Áánemáa neebe tééneri Pééodoro íjtsámeíjyúcoótuki.

²⁴ Aane íñe tsaapi Jetsóo mámyé o íjcyabe íhyaami ó caatúnú muhdúhjáa páneere dibye méénuhíjcyanéhi o ájtyúmiibe dibye úwáábohíjcyanéhi o lléébone. Aane méwaajácú íhyaamítú cáátuváné ímiááné íjcyane.

²⁵ Áhdure íjcyaróné mítyane tsíñehji Jetsóope íjiri íjcyácooca méénuhíjcyanéhi. Aane muurá páneere mecáátúnuca ííñujívú tsá waajácúhaaminé úújetéítyuróne. Áyu tehdújuco.

HÉÉCHOÓ

Uwáábojte méénúnehjí uubálleháámi

Píivyéébé Apííchó tsááiñe némeiñe

¹ Muúbe Téóópiroj, íhdée diéllevu o cáátúnúháámí pañe ó úúballé páneere muhdúhjáa Cáání éllevu níjkyejívú ipyétsihvújuco Jetsóó úwááboobéré méénuhíjcyanehjí.

² Muuráhjáa ímamyémuke iújcúmeke Píivyéébé Apííchoj téeveri níwááveebe ñná ditye méénúíñevu. ³ Áamedívúhjáa muurá ídsijívé boone bóhówáávehíjcyaaabe 40 coojívá hajchótá ímiáánéjuco dibye bóhiine ditye iwáájáacuki. Áámekéhjáa Píivyéébé avyéjutu úwáábohíjcyaaabe.

⁴ Aabéhjáa nées diityéke:

—Jerotsaréetúi kiávú mépehdíñe. Météhmeccói tétsihdyu Llihíyóo amúhakey íajcuíñe nehíjcyáne. ⁵ Ímiáánéjucóo Jóáa tsótsohíjcyáne nújpacýori. Áánetu ihdyu lléváhréjuco amúhá pañevú Píivyéébé Apííchó úcááveíñe. Ehdúhjáa neebe Jetsóó ímamyémuke.

Jetsóó níjkyejívú péeneé

⁶ Aaméhjáa tsiíñe dííbyema idyóbéévétsihvu nées dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿a ícyooca tsiíñe ú ímbáávvyétsoó méiíñújí tsíjtyé hójtsí pañe íjcyájúccótuki?

⁷ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Tsá ámuha teene mewáájácúityuró múúcoocá Llihíyó tehdu méénúíñe. Óvíi ihdyu mújyú íimílléjyú méénuube páneere dííbyé hójtsíri íjcyaaabe. ⁸ Áánetu ihdyu dííbyé Apííchó amúhadívú níityene amúhá pañevú úcáávécoca ámuha téené íhnáhoori méúwááboó óhdityu íjcyáne uwááboju Jerotsarée múnáakee, Jodéa íñúji múnáakee, Tsamáaría íñúji múnáakee, íjcyane. Aane téhdure tsújááveé pahúllevá múnádívú.

⁹ Ehdúhjáa diityéké íñétsihdyu Jetsóó ditye íiténeríyé tsúúca cáamevu wátyóhívéhi. Aabéhjáa ojtsó pañevú tsúúca tévééveíñúúbeke tsáhájucó ditye ájtyúmitúne. ¹⁰ Aaméhjáa cáamevu dibye péhullévúré íítehíjcyarónáa múityétsi ávyéta tsítsi íwajyámúúcú néémutsi bóhówaavé diityédívú.

¹¹ Aamútsíhjáa nées diityéke:

—Ámuúha Gariréa íñúji múnaa, ¿aca ñná caame ámuha méítehíjcyáhi? Muurá amúhama ícyahíjcyaaabe Jetsóó péjucóo amúhadítyú níjkyejívú. Aabéjuco idyé tsiíñe tsááiñe

muhdúhjané ámuha meétténaa ipyéhduú. Ehdúhjáa neemútsí diityéke.

Matiake ditye újcune Jóodáúvú cápáyóóve

12 Aaméhjáa oriívó bájú ijcyátsihyi ijcyátsihdyu oomí Jerotsaréevu. Píhíréhrée técoomítyú téhbaju múhajchótá wáyeeévejcóójí meúlléiyóné jodiómú taúhbaju néené hajchóta.

13 Aaméhjáa técoomívú úújeté ípyée íicyahíjcyajávú cáámééíjiri ijcyané mijcóhovu. Ílluméhjáa diitye: Péédroo, Jacóóboo, Jóááá, Aderéee, Perípee, Tomáaa, Baatoroméee, Matéoo, tsijpi Apéó hajchi Jacóóboo, tsáha múnaa cananíjtámúejpi Tsimóoo, Jacóóbó nahbe Jóodaá, éhdume. 14 Aaméhjáa paíjyuvaré dóbéévehíjcyá tééhó pañévú Píívyéébema íhhyúvaki. Áamemáhjáa ijcyámé Jetsóo nahbémuu, tsíjjuu, tsijtye walléemu, íjcyame.

15 Áijyúhjáa Péédroo íñahbéjté 120-meva íjcyáméj piñévú íjyóúúvéne néé diityéke:

—Ámuúha táñahbému, tsúúca pajtyéné éhnéhjáa Píívyéébé waajácúháámitu Jóoda píáábóneri Jetsóoke ditye ékééveíñé cáátúnúmeíñe. 16 Ehdúhjáa muurá dibye dííbyedívú méénútsoíñé tsúúcajátújuco Píívyéébé Apííchó néhijcyané Dabíúvuj téeveri. 17 Diíbyée muurá Jóoda Jetsóo mamýémú meíjcyáméejpi tsaméhjí dííbyema mewákímyeíhíjcyaaábe. 18 Aabée ímityúné méénune ditye áhdóne dsíídsí dibye wájójcoíñúné iújcúnemma ahdómé tsátsii ííñuji. Áané boonétúhjáa muurá iye dsíjívétsómeíbyé áákityé apáhajchíí íhbáu áachívújuco. 19 Aanéhjáa Jerotsarée múnaa iwáájácúne dityée áhdotsíí meménú Atsээ́dama ‘Tújpácyo Ájtsi’ nééiyóne. 20 Muurá Tsááamóháámitu téénetu nééeneé:

Íávajaréjuco dííbye ja cóévajari tsáhájucó múha íjcyáityúne. Téhdure idyé tsiíñe nééeneé:

Tsíjpiiyejuco dííbyé wákímyéivu cápáyóóveíñe.

21-22 Ahdícyane muurá ijcyámé tsaate éhnée Jóaa Jetsóoke tsójtsoobe cáámevu pétsihvújuco meke náhbénuhíjcyáme. Áamedítyú ihdyu óvíi méujcú tsáápiikye dibyée ímiááné idsíjívétsihdyu bóhiine úúbállehíjcyáííbyeke. Ehdúhjáa neebe Péédroo.

23 Ahdújucóhjáa mútyétsikye ditye pevénéréi mémenúné tsáápiikye diityétsidítyú iújcuki. Tsáápihjáa Jotsээ́ dííbyere ‘Batsabáa’ némeíbyé téhdure Jójto imyémé íjcyaaábe. Áánetúhjáa tsijpi Matía. 24 Áámútsí hallúvúhjáa íllu Píívyéébema íhhyúváme:

—Ayúju Ávyéjuúbe Píívyéébeéj, uu muurá pámé íbuwáánéré ú waajácúhi. 25 Aabe ihdyu ú waajácú caabyé u tújkevéllebe

ijtyétsidítýú úcááveíñé díhjú uwááboobe ijcyá Jóódáuvúu ímítýú níjcaúvú úújetéébé cápayóóve.

26 Ehdúhjáa Píívyéébema íhjúvávatsihdyu nehcómé diityétsidítýú cáábyeké iújcuíñe. Aanéhjáa úújeté Matíadívu. Aabéjucóhjáa úcaavéné 11-mevaréjuco ijcyame Píívyéébé uwááboju úwááboméré péhíjcyáímýe pañévu.

2

Píívyéébé Apííchó níityene

¹ Aaméhjáa pámeere tsijtye cahcújtso múnáama ‘Pejtecojtée’ némeíñé wañéhhj cójój dóbeevéhi. ² Áanáacáhjáa peecutére éhne múúne tsíjpáné kiijyébá tsáane íhjuvádú néene tsáá cáámetu. Aanéhjáa ávyeta wádóoové pájá pañere. ³ Áronáacáhjáa tsúuca cúújúwaj péétédú ‘níwáhníwá’ tsáápítsá hallúvú bóhówaavéne. ⁴ Ehdúhjáa diityé pañévú Píívyéébé Apííchó úcaavéné diityéké íhjúvatsó tsíjtyéhjí íhjúháñeri dítye lléébótúrójúhjiri.

⁵ Téijyúhjáa ijcyámé tsijtye jodíómú tétsihyi Jerotsaréri Méécáánikye muhdú íjtsúcunúdu úráávyehíjcyámé panévá íñújíñetu tsáámeé. ⁶ Aaméhjáa mítyane tétsii íhjuvaba íjcyane illéébóne diityédívú píhcyavéhi. Aaméhjáa úvánujcátsí tsaatétsáhjí dítye íhjúvájúhjiri íhjuváné illéébónema. ⁷ Ááneríhjáa úváhtúuuvémé néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne íjtye Gariréa múnáa íjcyatúne? ⁸ ¿Aca muhdú íivane ávyeta meíhjúvájúhjiri íhjúváme? ⁹⁻¹⁰ Muurá íñe íchii mee panévá íñújíñe múnáa Páátiaa, Méédia, Eráaa, Met-sopotáámiaa, Jodéaa, Capadóótsiaa, Póotoó, Áátsiaa, Píríjiaa, Pajpíiriaa, Ejíhtoo, Tsirééné tujkéveri íjcyane Áápirícaa, éhdúné íñújíñe múnáa. Áhdure íjcyámé Róómátu tsáamedítýú tsaate pañétúejte jodíómu. Téhdure íjcyámé jodíómú íjcyaturómé diityé uwáábó úráávyehíjcyáme. ¹¹ Áhdure íjcyámé Créétama Aráabíá múnáa. Ílluume íñe mélleebó muhdú Píívyéébé íhtsútú diityéké íhjúvatsóné meíhjúvájúhjiri.

¹² Aaméhjáa téeneri úllévenúmé idýe tsiiñe néjcatsíhi:

—¿Muhdúami íhya tsáma teénej?

¹³ Áronáacáhjáa tsaate diityédí iúúhívaténe néehíi:

—Íllure llíyíicyavéme.

Péédoro íhjuváne

¹⁴ Áánéllíhyéhjáa dítye 11-mevadítyú Péédoro íjyócuúvéne kéevánécoba néé diityéke:

—Ámuúha tamúnaa íñe múhdumé Jerotsarée múnáama tsijtye ijcyamej, cáhawáá ámuúhama o íhjuváné ímíñeúvú mélleebúacunuj. ¹⁵ Tsá muha mellíyícyávetú eene ámuha múúhadítúyú menéhdú. Muurá llíyícyáve múnáa íjcyarómé tsá ícyooca ááméjutúréi nuhba íjcyánáa llíyícyávetúne. Aanéjii awáá muhdú muha méllíyícyáveéhi. ¹⁶ Muuráhjáa Píívyéébe íhjuú uubálle múnáajpi Joéé íñe ícyooca pájtyénetu néehii:

¹⁷ Muurá nihñéré míamúnáa pañévú Táapííchó ó pícyoóhi. Ááméj tsiménémúháábé ííbúwá déjúcotu táuwaáboju ijchívyeehi. Ováhtsámú naavédú nénehji íiténé pañe diityémá ó íhjuváahi. Áánetu kéémémuma ó íhjuváa ityúwaháñe pañe. ¹⁸ Ehdu ó ájcuú Táapííchotu pámeere múhdumé táicúve múnáa íjcyámeke wajpíímumáyé walléémuke. Aame táuwaábó méenuúhi. ¹⁹ Áijyu caame iévéhoowávú ó úújétsoó páhduváré nénehji meúllévenúnéhji. Áánetu ííñújiri íjcyaiñe téene uubálleháñe mítyane méénujcatsiháñe pañe tújpacyo wágóóoveíñe. Áhdure íjcyaiñe panévaré áíívyéne ójtso. ²⁰ Muurá cójójepi nuhba áábáteéhi. Áánetu péjcojepi íjcyáa tújpacyóduréjuco. Ehdu páhduváré nénehji pájtyeé Ávyéjuube Jetsóó tsááiñe ávyétá íhtsútú nééíñe úmíwari. ²¹ Aane pámeere múhdumé dííbyedi tsúúráméíhijcyámé ihdyu pájtyéteéhi.

Ehdúhjáa Joéej téeveri Píívyéébe néehii.

²² Áhdícyane, ámuúha tamúnaa íjraéemuj, cáhawáá mélleebúacunu tsiiñe ámuúhake o nééíñe: Muurá ámuháyé méwaajácú Jetsóó Natsarée múnáajpi íjcyáábej téeverí Píívyéébe panévaré méénúráítúronéhji méénuhíjcyané ámuúháj piñévu. Téenerí muurá meke úújetsójúcoóroobe ímíáané Píívyéébe dííbyeke wáalloone. ²³ Áróóbedívúu ámuha ímítúmeke méméénutsó páwachékevu mewátyétyéhcutsoneri Píívyééberéhjáa ihdyu tsúúcajátújuco néhdújuco. ²⁴ Áróóbekée muurá dííbyere Píívyéébe bóhítsó tsúúca dsíjívéjúcóóroóbeke. Muuráhjáa tsá muhdú dsíjívé dííbyeke méénútyuróne. ²⁵ Muuráhjáa Dabíúvú dííbyedítúyú néehii:

Paíjyuváree Ávyéjuube óómaye ú ícyahíjcyáhi. Aabe muurá oke ú téhmehíjcyá íínerí o íllityétuki. ²⁶ Ááneri mítyane o ímíjyúúveebe uke ó duurúvahíjcyáahi. Áánéllii o dsíjívécococa tsáimíyé úúma ó íjcyáahi. ²⁷ Muurá tsá tabóhí u íhvéjtsóityú tene iwágóóoveki. Áhdure tsá u íhvéjtsóityú díicúve múnáajpikye mítyane u wáyúúbej pi ícúbáhrámeíñe. ²⁸ Muuráhjáa oke ú

waajácutsó ímiájíjtóvu. Aabe mítyane ó ímíjyuuvé óóma u íjcyánéllíihye.

Ehdúhjáa Dabíiúvú néesé Jetsóodítyu.

²⁹ Aabéhjáa muurá diibye Dabíiúvú dsíjívéébeke ditye cúúune ícyoocápi dííbyeúvú níjkye ijcyáhi, ámuúha táñahbému.

³⁰ Muuráhjaa Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpi íjcyáábeúvú ímiáané waajácú Píívyéébe dííbyeke néhijcyané dííbyeúvúj tsíiménémúhaabe lííyaatémédítú Críjto ávyéjuutéíñe dííbyeúvúu ávyéjuutédu.

³¹ Ehdúhjáa tene pájtyeíñe íhdétújuco iwáájacúdú íjcyáábeúvú nehíjcyá Críjto ídsíjívétsihdyu bóhiibe wágóóóvéityúne. Áhduréhjáa nehíjcyáábeúvú dííbyej pi muhdú íjcyáityúne.

³² Ahdújucóo muurá dííbyeke Píívyéébe bóhiitsóne. Aane muha pámeere méwaajácúhi.

³³ Áábekée Píívyéébe íllurjúco ávyéjujtsóne. Áábej téeveri muurá íñe ícyooca Cááni Íapííchó múuhá pañevú picyóo dííbyekéhjáa íñéhdújuco. Aane íñe páneere ámuha maájtyumíné, melléébone, Píívyéébedítúuré tsáá Ílli Jetsóoj téeveri dibye méénune.

³⁴⁻³⁵ Íllúhjáa muurá tsiíñe Dabíiúvú néehíi:
Ávyéjuubée néesé táavyéjúúbeke: Íchihvu táuniúvú diicya dímunáake úuma o táhjáné hajchóta.

Ehdúhjáa néesébeúvu. Áronáacáhjáa ihdyu tsá dibye íhdityu íhjúvatúne. Muuráhjáa tsá dibye cáamevu níjkyejívú péetu Críjto péhduú.

³⁶ Aane ihdyu ámuha pámeere tamúnaa íjraéémú méwaajácúiyá Píívyéébe Mépájtyetétsoobe Críjtoke pícyóóbeke ámuha páwachékevu medsíjívétsóóbeke.

³⁷ Ehdúhjáa Pééodoro néene diityéké múhdurá pájtyénéllii pámeere diitye uwáábojtéké néehíi:

—¿Aanéhaca íñe muhdúí muúha, ámuúha múuhá nahbému?

³⁸ Áánélliihyéhjáa Pééodoro néesé diityéke:

—Ímityúné ámuha meícyahíjcyané meíhvéjtsóne ímiáámeréjuco meíjcyá ámuhá imítúyú ámuhá hallúrí íjcyájúcoótuki. Ááne métsójtsótsaméí Jetsocríjto mémeri Píívyéébe ámuhá pañevú ípícyo Íapíícho.

³⁹ Aane muurá íñe íhdétújucóo úubállémeíhijcyané pámeere ámuháj tsíiménémúháábema ámuhá wáábyuta. Téhdure pámeere pahúllevá múnáake Méécááni Píívyéébe wábyújtsómé wáábyuta teéne.

⁴⁰ Ehdúhjáa Pééodoro diityéké íuwáábótsihdyu néehíi:

—Ímiánejcúvuréjuco mepájtyé míamúnaa ímityúné ícyahíjcyánetu.

41 Ahdújucóhjáa múhdumé dííbyé uwáábó cáhcújtsoodumé tsójtsootsámeíñe. Áijyúhjáa tsúúca cahcújtso múnaa líiyaatémé 3,000-mevájucó. 42 Aaméhjáa diityé uwáábó úraavyémé tsaímíyé náhbévájcatsímíyé tsatsíhvú idyóbéévéne Píívyéébema ihjyúvahíjcyáhi. Téhduréhjáa Jetsóó dsijívé ítsaavéné pááaho iwátújcatsíñe máchohíjcyáhi.

Tujkénúejte Jetsóó uráávye múnaa muhdú icyahíjcyáne

43 Aanéhjáa ímí ijtsúcunúme. Áamemáhjáa uwáábojte méénúráityúronéhjí méénuhíjcyáhi. 44 Aaméhjáa tsaímíyé iñáhbévájcatsíñe panévatúré piáábócatsihíjcyáhi. 45 Ihñénéhíhjáa iñáhhíhénúne piáábohíjcyámé pihtómeke. 46 Aaméhjáa paijyuvaré dóbéévehíjcyá duurúvajávú Píívyéébeke idyúúrúvaki. Tsaímíyéhjáa ihjyáháñeri íjcyame Jetsóó dsijívé ítsaavéné pááaho iwátújcatsíñe máchohíjcyáhi. 47 Ehdúhjáa Píívyéébeke ditye dúúrúvahíjcyáné tsijtye ímí ijtsúcunúhi. Aaméhjáa éhnííñevu líiyaaté Píívyéébé piáábori tsúúca pájtyetéme.

3

Úllehíjcyátuube úlléjucóóne

1 Tsájcuuvéhjáa Péédorómútsí Jóááma péé duurúvajávú Píívyéébema ditye ihjyúvahíjcyáne éeveri. 2 Áijyúhjáa tsaapi tsííménédítyújuco úllétúúbeke pícyohíjcyámé tééjá lleehówavu 'Ímíwu' némeítsihvu díbye ityáúmeihíjcyá dsíídsike tééjá pañévú úcáávemeke. 3 Aabéhjáa diityétsikye táúmeí dsíídsike tééjá pañévú úcáávémútsikye. 4 Áánéllihyéhjáa dííbyedívú ííténe neemútsi:

—Éje, cáhawáá múhtsikye dihtej.

5 Aanéhjáa ijtsúcunúúbé dityétsí tsíeménevu ájcuíñe. 6 Áronáacáhjáa Péédoro néé dííbyeke:

—Tsá muhtsi medsíídsívatúne. Áronáa ihdyu uke muhtsi mépiááboóhi. Ahdícyane Natsarée múnáájpi Jetsocríjto mémeri díjyócuúvéne duhllé.

7 Ehdúhjáa néébere ímiánéjucúéhójtistu iékéévéébeke íjyócujcáronemáyé tsúúca ímíjpyetéébe. 8 Aabéhjáa tsaímíyéjuco úllebe cáhtsíñibaabéré diityétsima úcaavé tééjá pañévú Píívyéébeke dúúrúvaabére. 9 Aanéhjáa tétsihyi íjcyame ájtyumí ímíhyéjuco úllebe Píívyéébeke dúúrúvane. 10 Aanéhjáa waajácumé diibyéjuco duurúvájá lleehówaríi 'Ímíwu' némeítsihyi ácuúcuúúbé piáábó táúmeihíjcyaaabe díbye íjcyane. Ááneríhjáa ávyeta ullévenúmé dííbyedi.

Duurúvájatu tsátsii 'Tsaromóo' némeitsihvu Péédoro íhjuváne

11 Aabéhjáa tsúuca ímíjpyetéébé tsá íhvéjtsotú diityétsi Péédorómútsikyé. Ááneríhjáa míamúnaa itsájúréevéne dsínécunú diityé éllevu duurúvájatu tsátsii 'Tsaromóo' némeitsihyi íjcyáme éllevu. 12 Áámekéjhjáa Péédoro íájtyúmíne nééhií:

—Ámuúha tamúnaaj, ¿aca muhdú íívane ámuha meúllévenúne múhtsidyívú méíité tehdu múhtsi íhnáhooríyé muhtsi meméénúnerííívari? Áhdure ¿aca ímiájtétsi muhtsi meíjcyánéllii tehdu mémeenúhi? 13 Muuráhjáa téhdure méíhdé múnáaúvú Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, éhdume cáánívahíjcyaaabe Mépiivyéébé Ílli Jetsóoke téeneri ávyéjútsohíjcyá éhnée ámuha ávyéjuté hójtsi pañevú méíhvéjtsóóbeke. Muuráhjáa Piráátó dííbyeke ácádsíjcaáyóiyónáa tsá ámuha meímíletúne. 14 Diibyée ímiáábé hallúvú íhjuvátúmé ámuha cáábyerá dsíjívétso múnáájpi hallúvúré méíhjuvúvá díbye íjchívyeki. 15 Ehdúu ámuha méllíihyánutsó díibyéjuco meke bohíívú ájcúúbedívu. Áróóbekée muurá Píívyéébe bóhíitsóhi. Aane muha méwaajácúhi. 16 Áábeke muhtsi mecáhcújtsónéllii muurá íñe áánu ímíjpyeté dííbye mémeri dííbyé íhnáhoori ámuha meííténeríye.

17 Ahdícyane, ámuúha tamúnaaj, muurá ó waajácú ímiáánéjucóo ámuha pámeere ámuhá avyéjuté má dííbyeke medsíjívetsóné ámuhá íbuúúné aabáte. 18 Árónáacáa ihdyu tehdújuco díbye ícúbáhrámeíñé tsúúcajátújucóo Píívyéébe íhjuvú uubálle múnáaj téeveri néhdújuco. 19 Áánéllii ímityúné ámuha meícyahíjcyané méíhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvuréjuco méíbuwáávé ténehji ámuháma íábájíívemeí ímí Píívyéébema ámuha meíjcyaki. 20 Muurá meéllevu wállóoiíbye Ílli Jetsocríjtoke tsúúcajátújucóo meke díbye pájtyetétsoíñé íñéébeke meke díbye íjvcúvaki. 21 Aabe muurá níjkyéjiri íjcyaa páneere muhdúhjáa Píívyéébe íhjuvú uubálle múnáaj téeveri tsúúcajátújucóo íñéhíjcyané ímbáávyétsóné hajchóta. 22-23 Íllúhjáa muurá Moitséeúvú nées méíhdé múnáaúvuke: “Ávyéjuube Píívyéébe méhdityu pícyoó tsaapi íhjuvú uubálle múnáajpi íjcyáííbyeke íñée oke ípícyohdu. Áábeke ihdyu tsáma méllééboco. Muurá dííbyeke cáhcújtsotúmé wágóóóveéhi.”

24 Áhduréhjáa tsijpi Píívyéébé íhjuvú uubálle múnáajpi Tsamoéeúvú íhjuvúvahíjcyá íñe ícyooca muhdú pájtyénéhíjtu. Áábeúvú boonéhjáa idyé tsijtye íjcyáméhjíúvú íhjuvúvahíjcyá téenetu. 25 Ehdúhjáa muurá Píívyéébe íhjuvú uubálle múnáaj

téeveri nehíjcyá meeke pámeekére. Muuráhjáa méihdé múnáaúvuma pámeekéré meke ipiááboíñé Aavaráaúvuke illu neébe: “Pámeere ííñújí cuwáábema íjcyaiñé piáábo díjtsiménémúháábej téeveri.” ²⁶ Muuráhjáa Píivyéébe Íllíkye wallóó tujkénú mee ijraéémuke dibye ipiáábo méimítyuháñé meihvéjtsoki. Ehdúhjáa neebe Pééodoro.

4

Péedorómútsí Jóááma ávyéjute úmíwari íjcyane

¹ Aanéhjáa Péedorómútsí Jóááma míamúnáama íhjuvahiíjcyárónáa tsáácunúmé llúúvájteé, duurúvájá tehmejté avyējuúbee, tsadotséomuu, íjcyame. ² Aaméhjáa cayóbaávaté Jetsóópe dsíjiveebe bóhihdu idyé tsijtye dsíjivémé bóhiíñé dityétsí úwáábónetu. ³ Aaméhjáa iékéévémútsikye cuvéhoojánú cuvéhréjuco tene néénéllíhye. Aamútsíhjyáa téhulléré tsítsivéhi. ⁴ Áronáacáhjáa diityétsí uwáábó lléébúacunúhíjcyamedítýú mítyame cáhcújtsómemaúbáhjáa tsúúca úújetémé 5,000-mevájucó tsamééré wajpiímu.

⁵ Aanéhjáa awáá tsíjcyoojji píhcyaavéjucóomé Jerotsaréevu ávyéjutee, túkevjtsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame. ⁶ Áamemáhjáa íjcyámé llúúvájte avyéjute Anáaa, Caipáaa, Jóááa, Arejáadoroo, éhdume. Téhduréhjáa íjcyámé diityéjééejte. ⁷ Aaméhjáa diitye ávyéjute néé Péedorómútsikye ditye íjchívyétsóne itsíva diityé éllevu. Ahdújucóhjáa ditye tsájtyémútsikye ditye nééneé:

—¿Aca ííñé íhtsúturí ámuhtsi méénúráityuróné méméénuhíjcyáhi, pane mumémeríhyaja?

⁸⁻⁹ Áanéllíihyéhjáa Pééodoro Píivyéébé Apííchó ípañe íjcyaae néé diityeke:

—Ámuúha tamúnáa íjraéémú avyéjutej, ámuha íñe múhtsikye médilló éhnée íayáábedítýújuco úllétuube áánu muhdú ímíjpyeténé ámuha mewáájácuki. ¹⁰ Áanéllíi ícyooca muhtsi ámúhake méuúballeé teéne. Muurá ihdyu Píivyéébere ímíjpyetétsó dííbyeke éhnée ámuha páwachékevu Natsarée múnáajpi Jetsóoke medsíjivétsóóbeke íbóhiítsóóbe mémeri. ¹¹ Muuráhjáa díibyéjuco éhne múúne ímichi nééwáyutu jaa éjkedu néébeke ámuha meéhdíiválléroobe ícyooca íjcyá páñetúejpi teene jaa ímichi páñetúétsihdyu éjkedu néébeé. ¹² Tsá tsijpi íjcyatú meke pájtyetétsoóbe. Tsáháa muurá tsíjpiikye Píivyéébe méménutú míamúnáake pájtyetétsoóíbyeke.

¹³ Ehdúhjáa dityétsí íhjuvávneri diitye ávyéjute ullévenúhi. Aaméhjáa waajácú dityétsí ídátso nééméejtétsí íjcyane

tsáijyúubaré waajácúhaamíné íítehíjcyátumútsi. Áronáacáhjáa ítsaavémé Jetsóomáa dityétsi ícyahíjcyáne. ¹⁴ Aanéhjáa dityétsi ímíjpyetétsoobe tétsihyi íjcyánéllii tsáhájucó ditye ñná néétu diityétsidítu. ¹⁵ Áanélliihyéhjáa ílluréjucó ditye wálloone diityétsikye tétsihdyu. Áané boonéhjáa tsamééréjucó íhgyúvájcatsíñé muhdú diityétsikye imyéénúiyóneri. ¹⁶ Néjcatsímyéhjápeé:

—¿Aanéhaca íñe muhdú méméénúiyá diityétsikye? Muurá pámeere Jerotsarée múnaa waajácú méénúráityuróné dityétsi méénune. Aane muhdú metóónúiyónejíivari. ¹⁷ Áronáa ihdyu metsu meíllívyéébo diityétsikye dityétsi éhnííñevu Jetsóodítu íjcyané uwááboju pámehdívúré tsújaúcútúné ihde.

¹⁸ Ahdújucóhjáa tsiíñe ipíúvámútsikye ditye ávyeta bóijcyúné dityétsi iúwaabójucóótuki. ¹⁹ Áronáacáhjáa neemútsi diityéke:

—Cáhawáa méíjtsaméi keená ímí Píívyéébe íjtsúcunúne. ¿A ámúhakyéré muhcsi melléébóne dííbyeke tsá melléébóitúne? ²⁰ Tsáháubá muhcsi meíhvetéityuró Jetsóodítu íjcyané uwááboju meúwáábohíjcyánetu díbyée iúwáábóne méénuhíjcyanéhjí muhcsi maájtyúminéllíihye.

²¹ Ehdúhjáa dityétsi néénéllii íbóijcyúróné ílluréjucó ditye íhvejtsóné diityétsikye. Tsáháhjáa ditye píívyetétu muhdú diityétsikye imyéénúiyóné tsáápiikyéhjáa dityétsi ímíjpyetétsonéllii mítyame Píívyéébeke ávyéjújtsónéllíihye. ²² Aanéhjáa díbye dityétsi ímíjpyetétsoobe 40 píjcyábá éhnííñevújucó.

Cahcújtso múnaa piáábó táúmeíñe

²³ Aamútsíhgyáa tsúuca ditye ácádsíjcaáyomútsi íñahbéjte éllevu ipyééne úuballé páneere muhdú íllúvájte avyéjútémá túkevajtsojte diityétsikye nééneé. ²⁴ Áanélliihyéhjáa tsaméhjí íllu Píívyéébema íhgyúváhi:

—¿Ayúju múuhá Avyéjuube Píívyéébeéj, uu muurá ú íjcyá páneeréé íévéhóowari íjcyánéhjima ííñuji, nújpacyo, múhdúné tsíméné íjcyane, u ípívyétsoóbe! ²⁵ Aabée muurá díicúve múnáajpi Dabííúvudi Díapííchó íjcyáne j tééveri u nééhíi:

¿Íveekí tsííñe íñújíñe múnaa páhduváre idyáíívéjcatsíñe ítsámeíhgyá íínetú diityéke piáábóityúnéhjiri? ²⁶ Muurá ávyéjute pítyácócatsíhgyá Avyéjuube Críjtoke imyéénuki. Ehdúhjáa muurá u néé Dabííúvuj tééveri.

²⁷ Aanée muurá téénéllii ícyoomívú píhcyáávehíjcyámé Heróódee, Póótsio Piráátoo, tsííñe ííñuji múnaa, muuha íjraémú avyéjutee, íjcyame Daachi Jetsóoke imyéénu múuhakyée pájtyetétsoóíbyeke u wállóóbeke. ²⁸ Áábekée

meenúme tsúúcajátújucóhjáa ihdyu u néhdújuco. ²⁹⁻³⁰ Aame muurá u íiténáa téhdure múúhake meénúllehíjcyáhi. Áánéllii ihdyu óvíi múúhake ú tükévejsó díihsútuuri muha meúwáábohíjcyá díuúwááboju íínerí íllityétúme. Áhdure múúhake piáábó muha meénúráityúronéhjí chéméméhjike mebóhíitsohíjcyá Daachi Jetsóo mémeri.

³¹ Ehdúhjáa Píívyéébema íihjyúvānetu ditye níjkévānāa tésii diityémá uuvécunúhi. Aanéhjáa Píívyéébé Apííchó diityé pañe íjcyame íínerí núhnévetúme úwáábohíjcyá dííbyé ihjyu.

Pámé wáábyutáré íjcyane

³² Aaméhjáa pámeere cahcújtso múnáama tsajjítóré íjtsámeímyé tsá néhíjcyatú ihñénéhjí íhdyúenéhjí íjcyane. Tsáápiitsá éhnéhjáa páme wáábyutáré íjcyáhi. ³³ Aaméhjáa diitye uwáábojte úúbállehíjcyá Ávyéjuubée Jetsóo ídsíjívétsihdyu bóhíine. Áamekéhjáa Píívyéébe mítyane piáábohíjcyáhi. ³⁴ Aaméhjáa pámeere cahcújtso múnáama ímí piáábócatsíhíjcyá íínetú píhtótsójcatsítyúme. Tsaatéhjáa ííñújínema, ihjyáháñema, íjcyame ténehjí íñáhjíhénúne dsíídsí pihjyúcu híjcyá uwáábojtédívu. ³⁵ Áánetújucóhjáa ditye ácu híjcyáné tsaate diityédítýú píhtómeke. ³⁶ Áijyúhjáa íjcyabe diityédítýú Revítámuube Jotséé Chíperévúhjáa ditye tsíímávaábe. Áábekéhjáa uwáábojte íúúhínúné meménú Benabéedívú ‘ímijyújtsoóbe’ nééiyóne. ³⁷ Aabéhjáa ííñújí íñáhjíhénúne áhdovu ajcú diitye uwáábojtéke.

5

Ananíamútsí mewa Tsapíírama ímityúné méénune

¹⁻² Áhduréhjáa Ananíamútsí mewa Tsapíírama ííñújí íñáhjíhénúne áhdotu tsane íujcúnéj coéénevu diitye uwáábojtéké ajcú pánéhjíjtaráhdú. Aanéhjáa mewa waajácú díbye muhdú méénune. ³ Áábekéhjáa Ananíake Péédoro néehíi:

—¿Aca íveekí Naavéné uke íbúwájtsónej péévé muhdú ú meenú dííñújí áhdo? ¿Ááne pánéhjidú ú tsivá coééne? Ú ímíllé múúhake u állíñe tehdujuco Píívyéébé Apííchó ímíllédú u méénune muha meíjtsúcunúroki. ⁴ ¿Aca muhná teene ííñújí? Ááneráa dihñe teéne. Ááne áhdóo dihñereíyo. Tsáháa tsane u újcúnéj coééne u tsiváityuró pánéhjíjtaráhdú. Aanéhaca idyé múúhakyéré u állíñejíivari. Muurá téhdure Píívyéébeke ú allíhi.

⁵ Ehdúhjáa Pééodoro néénemáyé Ananíá illuréjuco dsíjiveebe áákityéné baavújuco. Áané uubálléhjáa lléébome mítyane illityéhi. ⁶ Ááhoúvukéhjáa ováhtsámú ibíjínúne tsajtyé icyúúuki.

⁷ Áané boonétúhjáa mewa wajtsí iná ájyúke pájtyene wáájácútulle. ⁸ Áállekéhjáa idyé Pééodoro népejtsóhi:

—¿A téhdunéjucóo illuuneré ámuhtsi menáhjihenúné ámuhtsi iinúji?

Áánellihiyhjáa neéle:

—Ééé, téhdunéjucópeé.

⁹ Áronáacáhjáa Pééodoro néé díilleke:

—¿Íveekihjáa ehdu ámuhtsi mémeenúhi? ¿Aca ámuhtsi méjtsúcunú Píívyéébé Apííchó wáájácúityuróne? Éje, aatyé muurá tsáá dítyájíúvuke icyúúújétsihdyu. Aame muurá ícyooa uukéréjuco cúúutéiñe.

¹⁰ Ehdúhjáa dibye néénemáyé tsúúca dsíjívélle áákityé dííbye lliñévu. Ááledívúhjáa diitye ováhtsámú wajtsí íitémehóvuréjuco. Áálleúvukéhjáa idyé itsájtyéne cuuúmé ájyú úníutu. ¹¹ Ehdúhjáa Ananíamútsikye méwama tene pájtyéneri cahcújtso múnaa mítyane illityéhi. Áhduréhjáa tsijtye teene iwáájácúne illityéhi.

Méénúráityúronéhjí méénúmeiñe

¹² Aanéhjáa diitye uwáábojte dóbéévehíjcyá duurúvájá pañévú tsátsii ‘Tsaromóo’ némeítsihvu. Aaméhjáa méénuhíjcyá mítyane méénúráityúronéhjí míamúnááj piñévu.

¹³ Áamekéhjáa cáhcújtsotúmé diityémá náhbévahíjcyáaturómé ímí ijtsúcunúhi. ¹⁴ Téijyúhjáa idyé tsijtye wajpiímumáyé walléemú cóbéévehíjcyá duurúvájá pañéahcujtsó Píívyéébeke. Aaméhjáa éhniñévu mítyaméjuco lliyaaténe. ¹⁵ Áánetúhjáa chéméméhjike íhbotáháñeri ijchívyetsómé hulléjijtónéj piñévú téeneríváa Pééodoro pájtyéébe náávúbaré diityé hallútú pájtyéneri ditye ibóhiiki. ¹⁶ Téhduréhjáa idyé íúníúécomíji múnaa Jerotsaréeri íjcyáábe éllevu tsívahíjcyá chéméméhjike. Áhduréhjáa tsívahíjcyámé naavémú ípañe íjcyame ícúbáhrámeihíjcyámeke dibye ibóhiítsoki.

Uwáábojtéké ditye ícúbahráne

¹⁷ Aanéhjáa pañétúejpi llúúvájte avyéjúúbema tsadotséomú nomíutáává diitye uwáábojtédi. ¹⁸ Áánellihiyhjáa diityéké cuvéhoojánúme. ¹⁹⁻²⁰ Áronáacáhjáa tépejco níjkyéji múnáajpi cúvéhóójá llehówáané ipááyúnetu íjchívyétsómeke néé ditye míamúnáake duurúvájá pañévú iúwááboté muhdú

Píivyéébeke meúraavyéne. ²¹ Ahdújucóhjáa ditye cúúvénetúré tééjá pañévú ipyééne úwaabóne. Áánáacáhjáa diibye pañétúejpi llúúvájte avyéjuube íñahbénu múnáama pihjyúcú túkevjtsojtéke. Áánemáhjáa tehme múnáake wallóomé diityé éllevu cúvéhóójá pañétú ditye iújcutéki. ²² Aaméhjáa péeme úújeté íavajávuréjuco. ²³ Áánéllihyéhjáa íóómíñe néémeé:

—Muha méúújetérá cúúveja cóhpé wátájcámeijyá tehme múnaa lléhowáané téhmehjycámedívu. Áronáa muha lléhowáané mépaayú dáíhãñeréjuco tsaatébáre pañe íjcyájúcootúne.

²⁴ Ehdúhjáa ditye úúbálleneri diibye pañétúejpi llúúvájte avyéjuúbee, duurúvájá avyéjuúbee, tsijtye llúúvájteé, íjcyame iúlléventúne néjcatsíhi:

—¿Aca kiávú pééiyóme? ²⁵ Áronáacáhjáa tsaapi téhullétú tsáabe néé diityéke: Áánerá éhnéijyu ámuha mecúvéhoojánúme éhllé duurúvájá pañe uwááboríjyuco.

²⁶ Áánéllihyéhjáa tehme múnáa avyéjuube péé tsaatémá diityé éllevu. Aaméhjáa diityéké ícúbáhratúme tsajtyé míamúnaa néwayúúnevu diityéké áámúyóné apííchori. ²⁷⁻²⁸ Aaméhjáa diitye ávyéjuttédívú wájtítsómeke pañétúejpi llúúvájte avyéjuube nééhi:

—Ááneráhjáa muha ámúhake mébóijcyú ámuha meúwaabójúcoótu eene ámuha meíhjúvahíjcyáábedítýú íjcyáné uwááboju. Áronáa ¿íveekí éhnííñevúré ámuha méúwaabóhi? ¿íveekí ámuha Jerotsaréri dííbyé uwááboju metsújaúcúne méimíllé dibyéé dsíjívéné múúhá hallúvú mewátýanúne?

²⁹ Áánéllihyéhjáa Péédoro nééhi:

—Áronáa ihdyu Píivyéébe múúhake néhdújuco muha meméénune míamúnaa múúhake bóijcyúrónáaaca.

³⁰ Muuráhjáa téhdure méíhdé múnáaúvú dííbyeke cáánívahíjcyaaabe Mépiivyéébé Jetsóoke bóhítsó éhnéé páwachékevu ámuha mewátýetyéhcutsoobe dsíjívéébeke.

³¹ Áábekéé muurá dibye ávyéjuutétsoobe ícyoooca íjcyá dííbyé úníuri Ávyéjuube Pájtyetétsoobe íjcyáábej tééveri mee íjraéémú ímityúné meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne ímiánejcúvuréjuco meíbúwááve ténehji máhallúrí íjcyájúcoótuki. ³² Aane muurá Píivyéébé Apííchó múúhadívú bóhówajtsóné íñe muha meúúbállehíjcyáhi. Muurá ímiáané dííbyeke mecáhçújtsómé pañe dííbyé Apííchó íjcyáhi.

³³ Ehdúhjáa Péédoro nééne diityéké cáyobáávatétsómé ímíllerá diityéké ídsíjívetsóne. ³⁴ Áronáacáhjáa parítséomuube ‘Gamariée’ némeíbyé taúhbájú uwááboobe íjcyáábeke

míamúnaa ávyejúúllehíjcyaaabe diityéj p̄n̄n̄tú iįyócuúvéne n̄é dityéi iįchívyétso áachívú wahájchotáwu diitye uwáábojtéke. ³⁵ Ááné boonéhjáa neebe diityéke:

—Ámuúhaj, téiibúwá tsáma méijcyaco. Ááne ímíñeúvú meįtsámeįtsihdyu aatyéké méméenuco ámuha meméénúlhajchíįju. ³⁶ Muuráhjáa ‘Téoda’ n̄emeíbyé itsúcunúmelhijcyá iįtsútuube iįjcyane. Áábemáhjáa muurá iįcyámé míamúnaa 400-meva. Áróobekéhjáa tsaate dsįjívetsóné boone pámeere dílbyema iįjcyarómé pahúllevávú tsújaavé tétsihjí daíhañéréjuco. ³⁷ Téhduréhjáa Gariréa múnáajpi Jóódake pajtyéné míamúnáake ditye éévehíjcyáiįju. Áábemáhjáa muurá téhdure mítyame iįjcyaróobeke idyé dsįjívetsóme. Ááné boonéhjáa dílbyema iįjcyarómé ílluréjuco wáhchájabáne. ³⁸ Áánéllii ámuhakye o n̄é diityéké éhniíñevu ámuha mepátsáriįcyójúcóótuki. Muurá ihdyu ímiááné míamúnáadityúré tsááné uwááboju ditye úwáábohíjcyáhajchíi diityémá nijkévaiñé muhdú ámuha diityéké meméénútúrónáaaca. ³⁹ Áánetu Píivýéébedityú tsááné uwááboju iįcyáhajchíi tsá ámuha muhdú meméénúityúne. Áánéllii téiibúwá meįjcyá.

Tsá tene ímityú Píivýéébeke ámuha ímityúné medáriivéne. ⁴⁰ Ahdújucóhjáa dílbyeke ditye lléébone. Áronáacáhjáa ihdyu diitye uwáábojtéké ipíúvameke wátsihcyúme. Áámekéhjáa iácádsįjcaáyo tsiíñe bóįjcyúmé ditye iúwaabójúcóótu Jetsóodityú iįjcyané uwááboju. ⁴¹ Aaméhjáa péé imíjyúwu Píivýééberéhjáa ihdyu ihveįtsódújuco Jetsóodityú iįjcyané uwáábójú hallútú núcóįpítsó iícúbáhrámeįyónnáaaca. ⁴² Aaméhjáa ihvéįtsotúmé éhniíñevúré pajcóóįivaré úwáábohíjcyá duurúvájá pañévu. Téhduréhjáa tsįjtyeke ihjyáhañevúré úwááboméré pehíjcyáhi.

6

Uwáábojte piáábojte iįcyáímyeke ditye méménúne

¹ Aanéhjáa téįju tsúuca mítyaméjuco cahcújtso múnnaa llíyaaténe. Áánáacáhjáa tsaate jodiómú iįjcyarómé gríéégómú ihjyúri íhgyuvámé imúnáadityú nehíjcyá dityévaa píibáįyujtéke panévatúré piáábohíjcyatúne. ² Áánélliihyéhjáa diitye méjtúhatyu míityétsi iįjcyame uwáábojte pámeere cahcújtso múnáake ipíhįyúcúmeke n̄éehí:

—Muurá íñe Píivýéébé uwááboju muha meúwaabómé tsá tsíñéhjiri metúhújkímyeíityuróne. ³ Áhdícyane, ámuúha múuhá nahbémuj, ámuhadityú tsaate ímiáámé 7-meváké

menéhcóne téénevu mepícyó Píívyéébé Apííchó diityéké tükévétsohíjcyámeke. ⁴ Áánetu ihdyu muha dííbyeke piáábó metáúmeíñe dííbyé uwááboju méúwáábohíjcyááhi.

⁵ Ehdúhjáa ditye néene ímí tehdújuco iįtsúcunúnéllii meménújucoómé Ejtéébake Píívyéébé Apííchó tükévétsoñeri ímí dííbyeke úráávyehíjcyáábeke. Áábé hallúvúhjáa meménúme íllúúmeke: Perípee, Próócoroo, Nicanóoo, Timóoo, Paméénaa, Ajtiokíia múnáajpi Nicoráa jodíómuube íjcyátúroobée diityé uwááboju tujkénú iúraávyehíjcyátsihdyu Jetsóokéréjuco cáhcújtsoóbee, éhdúmeke. ⁶ Áámekéhjáa tsajtyémé diitye uwáábojté éllevu. Áámé hallúvúhjáa íhyóįtsine ipícyóóne táúmeímyé piáábo.

⁷ Ehdúhjáa Píívyéébé uwááboju Jerotsaréevu tsújaavéné mítyame cáhcujtsómé éhnííñevu lliyaatéhi. Áhduréhjáa mítyame llúúvájtedítyú cáhcujtsóhi.

Ejtéébake ditye ékeevéne

⁸ Áijyúhjáa Ejtéébá méénuhíjcyá méénúráityúronéhjí Píívyéébe piáábóñeri. ⁹ Áábemáhjáa táhjácatsíhijcyámé tsaate pihcyááveja 'íicúve múnáa íjcyájúcootúme' némeíjya múnáama Tsirééne múnáa, Arejadríia múnáa, Tsiríútsiá iinúji múnáa, Áátsiá iinúji múnáa, íjcyame. ¹⁰ Ároméhjáa tsá dííbyeke táhjatú Píívyéébé Apííchóré tükévétsoñeri díbye íhjuvuhíjcyánélliihye. ¹¹ Áánélliihyéhjáa ahdómé tsaatéké ditye dííbyé hallúvú iállíñe iñéé díbyéváa Píívyéébeé, Moitséeúvuu, íjcyámútsidítyú ímityúné íhjuváne. ¹² Ehdúhjáa ditye néene túkevétsojtémá taúhbájú uwáábojtéké muhdú dáriivémé awáá dííbye Ejtéébake iékéévéébeke tsajtyé ávyéjujté éllevu. ¹³ Áábélliihyéhjáa nehcomé tsíjtyeke dííbyé hallúvú ditye iálliki. Aaméhjáa néé dííbyedítyu:

—Áánu ímityúné íhjuvuhíjcyá duurúvájatuu, Píívyéébé taúhbájutuu, íjcyane. ¹⁴ Áhdure nehíjcyaaabe Natsarée múnáajpívá Jetsóo duurúvaja iwáchájánúne Moitséeúvú uwáábó cápáyoáoíñe.

¹⁵ Ehdúhjáa ditye néénéllii ávyéjujtémá tsijtye tétsihyi ácújcatyémé iitécunú dííbye Ejtééba húmí amítsárahcówu níjkyéji múnáajpi humídu.

7

Íhyallúvú Ejtéébá íhjuváne

¹ Áábekéhjáa páñétúejpi llúúvájte avyéjuube nééhií:

—¿Ava ímiááné ehdu teénej? ² Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ámuúha tamúnaaj, cáhawáá ámúhakye o nééne mélleebúcuuj. Muuráhjáa Mépiivyéébé ihtsútuube íjcyaae bóhówaavé méihdé múnáajpi Aavaráaúvudívú Haráavú díbye péétúné ihde Metsopotaámiá iñújiri íjcyáábedívu. ³ Áábekéhjáa neébe: “Pámeere dihyájkímuke díiñújima díhvéjtsóne peeco uke o wállóóné iñújivu.” ⁴ Ahdújucóhjáa muurá díbye íiñújí Caadéatu péébe úújeténé Haráavu. Áané boonétúhjáa cáani dsíjívétsihdyu Píivyéébere tsivá díbyeke íñe ícyooca mejcyáné iñújivu. ⁵ Aanéhjáa ímiáané díbyeúvuke íajcuíñé iñéérónáa tsáhái díbye díbyeke ájcutú téené iñújivu. Áronáacáhjáa ihdyu neebe díbye dsíjívéné boone íajcuíñé díbyej tsiiménémúháábekéréjuco díbyeúvúi tsiimávátúrónáaaca. ⁶ Áhduréhjáa neebe díbyeúvudítú lliyaaténéj tsiiménémúhaabe tsiíñé iñújiri tsíjtyé hójtsí pañe íjcyame ícúbáhrámeíñe 400 píjcyá hajchóta. ⁷ Téhduréhjáa Píivyéébe néé diityédítu: “Eene kééné iñúji múnáa hójtsiri dítye íjcyámema teene ó ímíbájchoóhi. Áané boone ó ijchívyétsoó téhullétú diityéké ookéréjuco dítye íicúve íchihvu.” ⁸ Muuráhjáa Píivyéébe Aavaráaúvuma muhdú díbye íjcyáíñé pítyájcoju imyéénéne néé pámeere díbyej tsiiménémúhaabe ikíhdyahirótsámeíki. Ahdújucóhjáa díbye méénune ílli Itsáake itsiimáváábeke 8 coojívá díbye íjcyátsihvu. Áhduréhjáa diibye ílli Itsáaréjuco méénune íllíkye Jacóóboke. Aabéhjáa idyé Jacóóbó meenu téhdure ítsiimeke 12-nevá dohjíba múnaa mee íjraéémú ihdeéjteké itsiimávámeke.

⁹ Aaméhjáa diitye méihdé múnaa Jacóóboúvuj tsiimé nomítáávahíjcyá íñahbe Jotséedi. Áanemáhjáa díbyedívú tsaatéke dítye náhjihenúme tsajtyé díbyeke Ejíhtó iñújivu. Áróobekéhjáa ihdyu Píivyéébe píáábohíjcyá panévare díbyeke pátyehíjcyánéhjitu. ¹⁰ Aanéhjáa díbyeke díbye túkévéjtsónej péévéré teene Ejíhtó iñújí avyējuube Paraóó ímí díbyeke pícyohíjcyáhi. Muuráhjáa díbyeke pícyoobe íiñújí túkevéjtsóobe íjcyaae téhdure páneere díbyé tsieméné tehmeébé díbye íjcyaki.

¹¹ Áijyúhjáa muurá mítyane míamúnaa ícúbáhrámeí ájyábari Ejíhtó iñújí, Canaáa iñújí, íjcyáíjcu múnaa. Tsáháhjáa téjyu méihdé múnáaúvudi majcho íjcyatúne. ¹² Áronáacáhjáa Jacóóboúvú Ejíhtó iñújiri tsátsii majcho íjcyane iwáájácúne wallóó ítsiime méihdé múnáaúvuke dítye téhullétú tsane iújcutéki. ¹³ Áané hallúvúhjáa tsiíñe péémedívú botsíi Jotséé waajácútsámeí diitye íñahbémudívu. Átsihdyúhjáa diibye

Ejłhtó iĩńújí avyéjuube waajácújucoó caatyé múnáajpi dibye ijcyane. Áánélliihyéhjáa neebe dibye ipíúva pámeekéré imúnáake. ¹⁴ Ahdújucoóhjáa Jotséé píuvané cáani Jacóóboke pámeere ihyájkímú 75-meva ijcyámema. ¹⁵ Aaméhjáa téhulle icyahíjcyámé pámeere dsíjivé 12-nevá dohjíba múnáape mee ijraéémú ihdeéjte ijcyame diibye cáani Jacóóbomájuco. ¹⁶ Áámeúvukéhjáa tétsihdyu icyúúúrómeke tsúúcajátú tsiĩne iáabyúne tsajtyémé Tsikyéevu diibyhéhjáa Aavaráaúvú Hamóóúvúj tsíĩmedítýú áhdóné nijkyénetu icyúúuki.

¹⁷ Aanéhjáa Píivýéébe Aavaráaúvuke pítyájcóne éévé tsúúca píihínáa memúnáa éhníĩnevu lílyaaté mityáméjuco teene Ejłhtó iĩńújivu. ¹⁸ Áijyúhjáa tsíjpiiyéjuco úcaavéné téené iĩńújí avyéjúúbedívú Jotsééúvuke wáájácútuúbe. ¹⁹ Aabéhjáa iállĩne ícúbáhráhíjcyá diityédi. Áánemáhjáa nehíjcyaaabe ditye íĩtsíĩméméwuúmuke iwáámíuhíjcyá béhnere itsíĩmáváméwuújike. ²⁰ Téijyúhjáa Moitsééúvú tsíĩmáváméíbyeke Píivýéébe ímí íjtsúcunúhi. Áábéwúukéhjáa cáánimutsi téhmehíjcyá pápíhchúú nuhbáva. ²¹ Áábéwúukéhjáa tsúúca dityétsí wáágoójúcoóróóbeke Ejłhtó iĩńújí avyéjúúbe ajuúwá iújuúbeke keemévetsóhi. ²² Áábekéhjáa ditye úwááboobe waajácú páneere diityé múnáape wáájacuhíjcyanéhji. Aabéhjáa ávyétá tujkéveebe iiná imyéénúnetu, iĩhjuvúnnetu, panévatúre.

²³ Aabéhjáa 40 pijcyábájuco ijcyaaabe íjtsámeí imúnáake iááhívetéiĩne. ²⁴ Aabéhjáa téhullévú péébe cábuuvé Ejłhto múnáajpi memúnáajpidi ícúbáhráhíjcyáábedívú. Áábekéhjáa lílihyánuúbe. ²⁵ Áijyúhjáa íjtsúcunúúbe memúnáaúvú tsúúca wáájacúné díbyej téeveri Píivýéébe diityéké ditye ícúbáhrámeihíjcyánetu íjchívyétsoĩne. Árónáacáhjáa ihdyu tsáhái ditye wáájacutúne. ²⁶ Ááné tsíjcyoóójíhjáa idyé úújetéébe tsamútsíyé memúnáajtétsí méénújcatsímútsidívú. Áámútsikyéhjáa imílléroobe idyówajcáróne. Árónemáhjáa neebe diityétsikye: ¿íveekí ámuhtsi tsané múnáajtétsíyé meíjcyamútsí méméénújcatsíhi? ²⁷ Árónáacáhjáa ímichi cáabyedítýú tene tujkévaabe diibye Moitséেকে néehí: “¿Múha uke pícyóó ímítýúnéhjí ímibájchoobe u íjcyaki? ²⁸ ¿Mityá oke ú lílihyánuú éhnéijyu Ejłhto múnáajpikye u lílíhyanúdu?” ²⁹ Ehdúhjáa dibye néénetu ílluréjuco Moitséé wááneé. Aabéhjáa úújeté Madiáá iĩńújivu. Aabéhjáa téhulle tsíĩne iĩńújiri íjcyaaabe tsíĩmavá mítyétsikye téhullétú ityáábáválledívú.

³⁰ Aanéhjáa 40 pijcyábájuco dibye íĩnéubará píivýétúné iĩńújiri íjcyánáa níjkyéji múnáajpi bóhówaavé díbyedívú

úméhéwu péétécunúne pañe ‘Tsinaí’ nemeíhbaúj pñíhívu.
 31-32 Ááneríhjáa mítyane ullévenúúbe. Áánéllíhyéhjáa
 ímíñeúvú ííte díbye pñíhíverónáa Píívyéébe dílbyeke néehíí:
 “Oo ámuhá Piivyéébé ó ijcyá díhdé múnáaúvúu Aavaráaa,
 Itsáaa, Jacóóboo, íjcyame oke cáánívahíjcyáabe.” Ááneríhjáa
 íillityéne úvécunúúbé tsáhájuco tsiíñe íitetúne. 33 Áábekéhjáa
 tsiíñe neébe: “Díjtyúhápaajíne tácoríjco íñe úhdivu o
 bóhówaávénéllíhye. 34 Muurá ó waajácú tahñéjté Ejíhtori
 íjcyame wánícyámelhíjcyáné ícúbáhrámeíñeri. Áámeke
 díjtyéeveri o íjchívyétso íñe úhdivu ó bóhówaavéhi. Ahdícyane
 uke ó wallóó téené íiñújívú.”

35 Ehdúhjáa Píívyéébe neé Moitséeke éhnéhjáa
 memúnáajtétsiúvú ‘¿muha uke picyóó ímítyúnéhjí ímibájchoobe
 u íjcyaki?’ neéróóbeke. Píívyééberéhjáa ihdyu neé
 úméhéwu péétécunúne pañe níjkyéji múnáajpi dílbyedívú
 bóhówaávéebej téeveri díbye memúnáaúvuke íjchívyétsoki.
 36 Ahdújucóhjáa méénúráítyúronéhjí imyéénúnej téeveri
 díbye íjchívyetsóné méíhdé múnáaúvuke Ejíhtó íiñújítu.
 Aaméhjáa íñéubará píívyétúné íiñújívú péeme Tújpañe Móóa
 pajtyé nújpacyo dówaávéjítori. Aabéhjáa téhulle 40 pijcyábá
 íjcyáabe méénuhíjcyá méénúráítyúronéhjí. 37 Aabéhjáa mee
 ímúnáadítýú néehíí: “Píívyéébere muurá pícyóó méhdityu íhjúyú
 uubálle múnáajpikye íñe o íjcyadu neéííbyeke. Aabe ihdyu neéne
 méllééboco.” Ehdúhjáa neébeúvu. 38 Aabéhjáa muurá íñéubará
 píívyétúné íiñújírí méíhdé múnáaúvuma íjcyáábedívú níjkyéji
 múnáajpi bóhówaavé ‘Tsinaí’ nemeíhbaúvú. Áábemáhjáa
 íihjúvúvane ájcuube dílbyeke Píívyéébé taúhbaju cáátúnúmeíñevu
 díbye íájcu méíhdé múnáaúvuke.

39 Áróóbekéhjáa tsá ditye cáhcútsohíjcyatúne. Ílluréhjáa
 dílbyeke ityáhjálléne tsiíñe ímíllerómé íóómíñe Ejíhtó íiñújívú.
 40 Áánemáhjáa dílbyé nahbe Aróoke neémeé: “Méema meenu
 Píívyéébedu néméhjike piéhullévúré meóómícyooca meke ditye
 ityúkévéjtsoki. Kiávú íñe díñahbe Moitséé úújeté mekéé Ejíhtó
 íiñújítu íjchívyétsónema.” 41 Ahdújucóhjáa ditye níjcyone jééú
 ocájíwuúdu neébeke. Áábekéhjáa ícúvehíjcyámé iyámeke
 illíhyánúméhjídí. Ááneríhjáa mítyane ímíjyuuvémé iye
 íñíjcyóóbeke íícúvehíjcyáneri. 42 Áánéllíhyéhjáa ílluréjucu
 Píívyéébe díityéké íhvejtsóné ditye awáá idyúúrvahíjcyá
 caame íévéhóowari íjcyáméhjike. Muurá dílbyé íhjúyú uubálle
 múnáajpí waajácúháamitu neéneé:

¿Acáa ámuha íjraémú oke méíicúvehíjcyá iyámeke
 mellíhyánúmedi 40 pijcyábá íñéubará píívyétúné

iiñújiri ámuha meijcyácoóca? ⁴³ Tsáhaá. Muuráhjáa oke íicúvetúmé ámuha méíicúvehíjcyá ámuháyé meméénúméhjike. Áanemáa ámuha métsatyéhijcyá níjcyotáábé Moróoke ihjyáwúuma. Áhdurée ámuha métsatyéhijcyá níjcyotáábé míicúruwa Rejpáake Píivyéébedi ámuha medíllónema. Áánellií ámuhákye ámuhá iiñújitu o íjchívyétsómeke ó wáalloó Babiróóniá iiñújí ehnííñevu.

Ehdúhjáa muurá Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpi caatúnúhi.

⁴⁴ Aanéhjáa muurá téhulle íinéubará píivyéetúné iiñújiri méihde múnáaúvudi íjcyaja iyámé miihénetu méénúmeijyá duurúvaja dityéhjáa Píivyéébé taúhbaju cáatúnúmeíñé newáyuwáané pícyohíjcyaja. Ehdúhjáa méénuube Moitséeúvú Píivyéébe dííbyeke néhdújuco muhdúhjáa íajtyumídu. ⁴⁵ Aajájucóhjáa dityeúvú íinetsóné tsííñé iiñújivu Píivyéébéhjáa Jotsoéeúvuma tééji múnáake íbótoácóne dííbyeke ájcujiúvú. Áájaréikyéhjáa ícyahíjcyá Dabíiúvú íjcyané hajchóta. ⁴⁶ Aanéhjáa diíbye Dabíiúvú waajácú ímí Píivyéébe dííbyeke píaabóne. Áánelliíhyéhjáa imílléroobe imyéénune béhja Jacóóboúvúu téhdure cáánivahíjcyaaabe Píivyéébé wáabyuta teeja iyámé miihénetu méénúmeijyá cápayóóve. ⁴⁷ Áronéhjáa íllíyéjuco Tsaromóóvú méénune teéja. ⁴⁸ Áronáa Píivyéébe tsá íjcyatú apááñéré duurúvaja míamúnaa méénújá pañe. Muurá ihdyu ihdícyátsihjíríyé dííbye. Muurá íllu dííbyé ihjyú uubálle múnáajpi néehíí:

⁴⁹ Níjkyéjiri táavyéjú íjyáwá hallurí o íjcyaaabe ó ejécunú páneere ííñuji. Aanéjííva ¿muhdííváne já ámuha óoma méméénúú tétsihyi o íjcyaki? ⁵⁰ Aanéjucóo páneere múhdúné tsíeméné íjcyane o ípívyejtsóne.

Ehdúhjáa neebe Píivyéébe íhjyú uubálle múnáajpij tééveri.

⁵¹ Áronáa ámuha ávyetá nuuhéjute meijcyámé íbuúúné éhne Píivyéébeke wáajácútúmé íbuúúnédu. Aame ámuha Píivyéébé Apíichó néené tsihdyuré méícyahíjcyá méihde múnáaúvúu ícyahíjcyádúre. ⁵² ¿Acáa cáábyeké Píivyéébé ihjyú uubálle múnáadityú méihdeéjtéúvú pevénéré íitécunúhijcyáhi? Muuráhjáa llihyánuhíjcyámé ímiáábé Crijto ííñujívú tsááiñe úubállehíjcyárómeke. Aabée muurá Crijto tsáaróóbeke ámuháyéjuco mellííhyanúne. ⁵³ Muuráhjáa tsúúca ámuháma níjkyéji múnáaj tééveri Píivyéébé taúhbaju íjcyájúcooróné tsá ámuha melléébohíjcyatúne.

54 Ehdúhjáa Ejtéebá néenélii díbyedívú cayóbaávatémé ihwáñeene iíhdónema. 55 Aanéhjáa diibye Ejtéebá Píivyéébé Apííchó ípañe íjcyaaabe ájtyumí níjkyéjiri Píivyéébe íavyéjuri íjcyáábé úníuri Jetsóó íjcyáábeke. 56 Aabéhjáa néehíí:

—Muurá ó ájtyumí Míamúnáájpidívúu ípívyééveebe níjkyéjiri Píivyéébé úníuri íjcyáábeke.

57 Ehdúhjáa dibye néerónáa illure íñúhejúúné iwátájcóne díbyé tujkévetu túruuvémé ihjyúcunúmere. 58 Aaméhjáa técoomítýú tsiéllevu itsájtyéébeke áámuhíjcyá néwayúúnevu. Aaméhjáa íwajyámúúné ityácóríjcámejyahjívú téhmetsó tsaapi ováhtsá ‘Tsáoro’ némeíbye.

59 Aabéhjáa Ejtéebá ditye áámúroobéré Píivyéébema illu ihjyúváhi: “Ávyéjuúbej, tabóhí duúcu.” 60 Átsihdyúhjáa imímóúúvéne kéévánécoba neebe: “Ávyéjuúbej, díícúvedí íñe íjtye ímityúné méénúróneri.” Ehdúhjáa íñétsihdyu dsíjíveebe. Aanéhjáa Tsáoro ímí íjtsúcunú ditye díbyeke lííhyanúne.

8

Cahcújtso múnáake Tsáoro ímityúné dáriivéne

1 Téijyúhjáa Jerotsaréeri cahcújtso múnáa ícúbáhrámeíñe tujkéváhi. Áánetúhjáa tsújaavémé Jodéa íinújiri. Tsaatéhjáa péé Tsamáaría íiñújivu. Árónáacáhjáa ihdyu uwáábojte tsá kiávú péétune. 2 Aanéhjáa ímí Píivyéébeke úraavyémé diibye Ejtéebaúvuke kímóóvemeré cuuúhi. 3 Ááné tujkéveríhjáa diibye Tsáoro cahcújtso múnáake wajpíímumáyé walléémuke ícúbáhraabéré ihjyáháñetu tsajtyé icyúvéhoojánuki.

Tsamáaría íiñújiri ímiáájú uwááboméñe

4 Árónáacáhjáa Jerotsaréetu pehíjcyámé pahúllevaré úwáábomére. 5 Áánetúhjáa Perípé Tsamáaría íiñújiri íjcyácoomívú ipyééne téhdure úúbálléhíjcyá diibyéjuco Críjto Mepájtyetétsoobe íjcyane. 6 Áábedívúhjáa mítyane míamúnáa píhcyaaavémé lleebúcunúhíjcyá dibye úwaabóne. Aaméhjáa íitehíjcyá méénuráítyúronéhjí dibye méénune. 7 Tsaaté pañétúhjáa naavémuke dibye wáágoomé ihjyúcunúmeré diityé pañétú ichívvehíjcyáhi. Áhduréhjáa íjpi vaaúmeítyúméhjima úllétúméhjike ímípyetétsohíjcyaaabe. 8 Ááneríhjáa técoomí múnáa mítyane ímíjyuuvéhi.

9 Áijyúhjáa íjcyaaabe tétsihyi ‘Tsimóo’ némeíbyé apííchoóbe. Aabéhjáa álliibyéré pehíjcyá teene Tsamáaría múnáake. Nehíjcyaabéhjáa pane iwáájacúne. 10-11 Áábedítýúhjáa

ícyátújtsiméné illure diityéké dibye ípííchori álliñéhjí icyáhcujsóne nehíjcyáhi:

—Áánúhaca ihdyu Píívyéébe ihnáhooma. ¹² Áánetúhjáa ihdyu Perípe Píívyéébe avyéjuto íjcyané uwááboju Jetsocrijtodítyújuco pájtyene úwaabóné cáhcujtsómé tsójtsótsámei wajpíímuu, walléemu, íjcyame. ¹³ Áhduréhjáa diibye ápííchoobe Tsimóó íjcyároobe icyáhcujsóne illuréjuco tsójtsótsámeíne. Aabéhjáa Perípema íjcyabe ullévenúhijcyá méénúraítyúronéhjí dibye méénúneri.

¹⁴ Aanéhjáa diitye Tsamáaría iññúji múnaa tsúúca Píívyéébeke cáhcujtsóné uwáábojte Jerotsaréeri íjcyame iwáájácúne wallóo diityé éllevu Péedorómútsikye Jóáamaá. ¹⁵ Aamútsíhjáa téhullévú ipyééne diityé hallúvú piáábó táumei Píívyéébeke dííbyé Apííchó diityé pañévú iúcaáveki. ¹⁶ Tsáháikyéhjáa diityé pañévú tene úcaávetú ditye Jetsóo mémeri tsójtsótsámeijyúcoóronáaaca. ¹⁷ Áánéllihyéhjáa diityé hallúvú íhyójtšicu ipícyóone dityétsi Píívyéébeke piáábó táumeíne tujkéveri botsíi dííbyé Apííchó úcaavé diityé pañevu.

¹⁸ Ehdúhjáa dityétsi méénune diibye Tsimóó íajtyúmíne née diityétsikye íáhdóiyóné dsíídsidívu. ¹⁹ Neebéhjápeé:

—Cána oke maájcu éénevu ooréjuco tsaaté hallúvú táhójtšicu o pícyóoné tujkéveri Píívyéébe Apííchó diityé pañévú iúcaáveki.

²⁰ Áánéllihyéhjáa Pééodoro née dííbyeke:

—¿íveekí múhdurá dííjtsaméi? Muurá teene didsíídsimáyé ú wágóóóvéiyáhi. Úubá ú íjtsúcunú Píívyéébe téénevu meke ájcune maáhdóiyóné dííbyeke. ²¹ Muurá tsá díwáábyuta tene íjcyatú Píívyéébe uke tujkevééllétúnéllihye. ²² Ahdícyane eene ímityúné u íjtsámeíne díhvéjtsóne dííbyeke piáábó táuméi. Tsáijyu múúne úhdi ídáátsóvéne ábájííveebe ímityúné u íjtsámeíne. ²³ Muurá ó waajácú ímityúné dípañe íjcyane éhne múúne iyáábé nijpáyú nehniwu néhdu nééneé.

²⁴ Ehdúhjáa Pééodoro diibye Tsimóoke néénéllii neebe dííbyeke:

—Ané táhallúvú Píívyéébeke piáábó métáuméi eene oke u néhdu tene oke ípájtyétuki.

²⁵ Ehdúhjáa Píívyéébe ihjyu Tsamáaría iññújiri patsíhjívá múnáake iúwáábótsihdyu óómimútsi Jerotsaréevu.

Perípemútsi Etiopía múnáájipima

²⁶ Átsihdyúhjáa níjkyéji múnáajpi diibye Perípeke néehíi:

—Dípye Jerotsaréetu Gáátsávu pééju íñnéubará píívyétúné iññújitu pájtyéjuri. ²⁷ Ahdújucóhjáa téhullévú péébe cábuuvéné Etiopía múnáajpi eonóócodívú téené iññújí avyéjuulle ‘Cadáátse’ némeille dsíídsi tehmeébedívu. ²⁸ Aabéhjáa

Píivyéébeke Jerotsaréevu idyúúrúvájétsihdyu íjchíémíri íiñújivu óómiibye ééveebéré pehíjcyá Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaiaúvú waajácuháami.

²⁹ Áánacáhjáa Píivyéébé Apííchóré diibye Perípeke neéhií:

—Éhmi íjchíemi duhjéte. ³⁰ Ahdújucóhjáa péébe lléébúacunúne dibye éévene. Áábekéhjáa neébe:

—¿A ú waajácú íiná neéiyóné u éévehíjcyáne?

³¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsáhaá. Múhdutú ó waajácuú múha oke úwáábónejíivari.

Ehdúhjáa íñéene píúvaabe dííbyeke íjchíémí pañévu.

³² Aanéhjáa Píivyéébé ihjyú cáátúnúmeíñe dibye éévehíjcyáne illu neéhií:

Obééjake múúne illíihyánu ditye tsájtyedu tsajtyémé dííbyeke.

Aabe pevétsihjídú íjcyáábeke dsíjívetsómé éhne múúne obééjáwu pevétsihjídú íjcyáábeke ditye níitsudu. ³³ Áábeke idátsó meenúme. Aabe ííñújiri tsá íjcyájúcootúne. Aane íñe ¿múha téjyú múnáadítýú úúbálléiyá muhdúhjáa téjyú míamúnaa ícyahíjcyáne?

Ehdúhjáa neéne éévehíjcyaaabe.

³⁴ Átsihdyúhjáa neebe Perípeke:

—Cána oke ímíñeúvú duubállé múhdityúhjáa ehdu Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpi neéneé. ¿A íhdityu, mityá tsíjpihdítýúpeé?

³⁵ Áánélliihyéhjáa teene dibye éévehíjcyánetu úwááboobe dííbyeke ímiáájú Jetsóodítýú íjcyáne uwaáboju. ³⁶ Aamútsíhjáa péhíjcyamútsí úújeté tsátsii nújpacyo íjcyátsihvu. Átsihvúhjáa diibye eonóócó neé Perípeke:

—¡Éje, íchíihya nújpacyo! ¿Aca tsá oke apáhajchíí u tsójsóítýuróne?

³⁷ Áánélliihyéhjáa Perípé neé dííbyeke:

—Ihdyu tehújuco ímiááné u cáhcújtsóhajchííjyú. Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá ímiááné ó cáhcujtsó Jetsocríjtó Píivyéébé Hajchi íjcyáábeke.

³⁸ Áánélliihyéhjáa Perípé neé dibye íjchíemi idyáíivyétsoki. Áámitúhjáa íñítýene peemútsí teene nújpacýó pañévu Perípé dííbyeke itsójtsoki. ³⁹ Átsihdyúhjáa dityétsí íjchívyénáa Píivyéébé Apííchóré tsajtyéjucóó Perípeke. Áábekéhjáa tsáhájucó eonóócó ájtyúmitúne. Átsihdyúhjáa íiyéjuco dibye péhíjcyáne tsaímijyúúre. ⁴⁰ Áánacáhjáa diibye Perípé Atsóótó cóomiyíjyucó. Aabéhjáa pacóómiváryé úwááboobéré péhíjcyaaabe úújeté Tsetsaréavu.

9

Tsáoro Jetsóoke cáhcujtsóne
(Hch 22.6-16; 26.12-18)

¹ Áané tujkéveríhjá Tsáoro llihyánúllehíjcyá cahcújtso múnáake. Aabéhjáa péé llúuvájté avyéjúube éllevu waajácuháámí ityáúmeíki. ² Aanéhjáa díbye ájcúháámima peebe Damáycori íjcyané pihcyáávejáané avyéjúté éllevu néhcoobéré Críjtodityú íjcyané uwááboju úráavyehíjcyámeke Jerotsarévu itsájtye wajpíímumáyé walléémuke. ³ Aabéhjáa téhullévú juuváyí péébe tsúuca técoomívú pííhírónáa dííbyedívú peete cádiivyé cáámetu. ⁴ Aanéhjáa dííbyeke baavu íjcaáyóóbeke Jetsóo díbye ájtyúmítuubéré néehíi:

—ÍTsáoj, Tsááoroj! ¿íveekíami oke ú pátsáricyohíjcyaj?

⁵ Áanéllihyéhjáa neébe:

—¿Múha uu Ávyéjúubej?

Áanéllihyéhjáa neébe:

—Oo Jetsóo oke u pátsáricyohíjcyáabe. Áronáa muurá uure ú tútávátsámeíhijcyá éhne múúne ócáji naatsóu íñúbíjcóne iipe tútávájtsámeídyu.

⁶ Áaneríhjáa Tsáoro íllityéébé úúvécunúúbéré néehíi:

—Ávyéjúubej, ¿aanéhaca íná ú imíllé o méénune?

Áanéllihyéhjáa Jetsóo díbye ájtyúmítuubéré néehíi:

—Wa ihdyu dípye kiávúhjané u péhullévú. Téhullévú uke neeímyé íná u méénuíñe.

⁷ Áaneríhjáa dííbyema pééme mítyane íllityé dítye ájtyúmítuubéré dííbyema íhjúváneeri. ⁸ Aabéhjáa baatu íjyócúúvétsihdyu tsáhájuco hállúvatúne. Áábekéhjáa patóhcoríyájuco dítye úújetétsóné teene Damáycovu.

⁹ Aabéhjáa téhulle pápíhchúúj coojívá hállúvátuube íjcyáabe tsá majchóubaré, adóubaré, méénutúne.

¹⁰ Áijyúhjáa tétsii tsaapi cahcújtso múnáajpi Ananía íjcyáábedívú Jetsóo naavédú nééne íbóhówajcárótsihvu dílló dííbyeke. Áanéllihyéhjáa neébe:

—¿Muhdúhaja, Ávyéjúubej?

¹¹ Áanéllihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Cáhawáá ‘ímiánéjcu’ némeíñé ulléjijtóvú pééne Jóoda ja dílló Táátsó múnáajpi ‘Tsáoro’ némeííbyekej. Muurá tééjari íjcyáabe píáábó táúmeíhijcyá Píívyéébeke. ¹² Aabe téhdure naavédú nééne ííténé pañe ájtyumí dííbyé hállúvú díhyójtsicu u pícyoone díbye tsiíñe íhállúvaki.

¹³ Ehdúhjáa Jetsóo nééneéllii Ananía néehíi:

—Ávyéjuúbej, mítyame oke úúbállehíjcyá díbyévá Jerotsaréeri díuwaáboju cáhcújtsómeke ímityúné méénuhíjcyáne. ¹⁴ Aabe muurá eene íllevu tsáá llúúvájte avyéjute nééjuri cahcújtso múnáake itsájtyeki.

¹⁵ Áronáacáhjáa Jetsóó nééhií:

—Wa ihdyu dipye díbye éllévuj. Muurá téhdure óhdityu íjcyáne uwááboju úwááboobéré pehíjcyáá tsííñé iñújíne múnáake íavyéjutehjimájuco. Áhdure ámuha imúnaa ijraéémuke úwáábóíbye. ¹⁶ Áábeke ó waajácútsoo muhdú díbye tééné déjúcotu ícúbáhrámeíñe.

¹⁷ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii péjúcoobe Ananíá diibye Tsáoro íjcyajávu. Aabéhjáa tééjá pañévú iúcaávéne díbyé hallúvú íhyójtscu ipícyóóne néé díbyeke:

—Muúbej, Avyéjuube Jetsóó éhneváa juuváyí u tsáánaa úhdivu bóhówáaveebe oke wallóó diéllevu uuva tsiíñe u hállúváábé pañévú Píívyéébé Apííchó iúcaáveki.

¹⁸ Ehdúhjáa Ananíá néénemáyé íhyálluúúcú pañétú amóóbé mihédú néene áakityéné boone hállúvájúcoóbe. Aabéhjáa ílluréjuco tsójtso tsámeíñe. ¹⁹ Átsihdyúhjáa botsíi imájchóne tsíjpanúúbe. Aabéhjáa teene Damájcori íjcyáne cahcújtso múnáama múhdúj coojívára íjcyáhi.

Tsáoro Damájcotu úwáábótujkénúne

²⁰ Átsihdyúhjáa tsúúca úwáábótujkénuube diitye píhcyáávejáané pañévu. Aabéhjáa nehíjcyá ímiáané Jetsóó Píívyéébé Hajchi íjcyane. ²¹ Ááneríhjáa pámeere iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Acáa tsá áanu éhne cahcújtso múnáake ímityúné dáríívehíjcyatú Jerotsaréeri? Diibyéjuco muurá íñe íllevu tsááne llúúvájte avyéjute éllévu tsaatéké itsájtyeki.

²² Ehdúhjáa ditye néjcatsíyónáa éhnínevúré iúwáábóné pañe nehíjcyaaabe ímiáané diibyéjuco Jetsóó Críjto íjcyane. Ááneríhjáa íllure tsájúréeévtsóobe imúnaa jodíómuke teene Damájcori íjcyámeke.

Tsáoro pállójcóné

²³ Átsihdyúhjáa diitye imúnaa íjcyarómé pítyácójcatsí díbyeke illííhyánúroki. ²⁴ Áánemáhjáa pécóhajchótá cójíhajchótá téhmehíjcyarómé técoomí llehówáané díbyeke illííhyánuki. Áronáacáhjáa waajácújucoobe teéne. ²⁵ Áábekéhjáa cahcújtso múnáa úvérújtsí pañévú iúácóóbeke pejco niityétsó técoomí míhletátú áachívújuco. Ehdúhjáa pállójcoobe Tsáoro ditye lííhyánúyónetu.

Tsáoro Jerotsaréeri

²⁶ Aabéhjáa Jerotsaréevu úújetéébé imíllerá iñáhbévájcatsíñé técoomíyí íjcyané cahcújtso múnáama. Áróóbedíhjáa íllure íllityéme. Tsáháikyéhjáa ditye wáájacutú díbye téhdure cáhcujtsójucóóné Jetsóoke. ²⁷ Áábekéhjáa Benabée uwaábojté éllevu itsájtyéébedívú waajácutsó diityéké ímíñeúvu. Úúbálleebéhjáa diityéké muhdú Jetsóó juuváj piñevú díbyedívú bóhówáávéebema íhjuvávátsihdyu péébe díbyedyú íjcyané uwaáboju Damájco múnáake íínerí íllityétuube úúbállehíjcyáne. ²⁸ Aabéhjáa Jerotsaréeri íjcyaaabe diityémá úwááboobéré pehíjcyá tsijtye imúnaa cáhcújtsótúmeke íínerí íllityétuúbe. ²⁹ Aanéhjáa tsaate imúnaa íjcyarómé gríeégómú ihjyúriyéjuco íhjuvámé díbyema ityáhjácatsíñé lliihyánúllehíjcyá díbyeke. ³⁰ Aanéhjáa iñahbéjté cahcújtso múnnaa iwáájácúne tsajtyé díbyeke Tsetsaréavu. Átsihdyúhjáa wallóomé díbyeke Táatsóvuú.

³¹ Áijyúhjáa Jodéaa, Gariréaa, Tsamááriaa, íjcyané iñújíneri íjcyané cahcújtso múnnaa tsaímíyéjuco íjcyane Píívyéébe Apííchóré diityéké píáábóneri. Aaméhjáa éhniíñevu lííyaatéhi.

Enéa ímíjpyeténe

³² Téhduréhjáa Pééodoro pahúllevaré ááhíveebéré péhíjcyaaabe úújeté Ríídári íjcyané cahcújtso múnáadívu. ³³ Aabéhjáa téhulle ájtyúmité ‘Enéa’ némeíbyeke 8 pijcyábájuco íjpi vááúmeítyúneri chémeíjcyáábeke. ³⁴ Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, tsúúca Jetsocríjtó uke bóhiitsóhi. Ahdícyane dácuúvéne ílluréjuco dicyúwá dímbájcho.

Ahdújucóhjáa díbye téijyuré ácuuvéne. ³⁵ Aanéhjáa Ríídaá, Tsaróoo, íjcyácoomícyu múnnaa íájtyúmíne muhdúhjáa íjcyahíjcyanéhí íhvéjtsóne Jetsóokéréjuco cáhcujtsóne.

Dóoca bóhíine idsíjívétsihdyu

³⁶ Téijyúhjáa íjcyalle cahcújtso múnáalle Jóópéri Tabítá gríeégómú ihjyúrí ‘Dóocaá’ némeílle. Aalléhjáa ávyetá ímíáállé íjcyalle píáábohíjcyá ídáátsóméhjike. ³⁷ Aalléhjáa téijyú chémelle dsíjívéhi. Áálluúvukéhjáa iñíjtyúne picyóomé cáámééíjiri íjcyané míjcohó pañévu. ³⁸ Áijyúhjáa diibye Pééodoro íjcyacóomí Ríída píhíre teene Jóópétuú. Aanéhjáa cahcújtso múnnaa díbye kíá íjcyane iwáájácúne wallóo míityétsikye díbye éllevu. Aamútsíhjáa neeté díbyeke:

—Uuva ú peé ícúí múúha éllevu.

³⁹ Ahdújucóhjáa díbye pééne diityétsimájjuco técoomívu. Aabéhjáa úújetéébeke tsajtyémé teene míjcohó pañévu

kiá tééhoúvú íjcyáhullévu. Áánaacáhjáa tétsihyi pííbájujyte walléemú máátyóri íjcyame úújétsópejtsó dííbyeke dílleúvúhjáa dsícohíjcyané wajyámuunévu. ⁴⁰ Áané boonétúhjáa pámeekéré áachívú íjchívyétsóne Píívyéébema ihjyúvaabe ímímóúúvénema. Aabéhjáa dílleúvudívú íiteebéré néehíí:

—Tabítaj, múúhama dacúúve.

Ehdúhjáa díbye néenemáyé íitéjúcoólle. Aalléhjáa dííbyeke íájtýúmíne tsúúca ácuuvéhi. ⁴¹ Áállekéhjáa íhyójtscutu iekéévéne íyócujcároobe. Áánemáhjáa cahcújtso múnáama pííbájujteké ipíúvane úújétsoobe tsúúca bóhíilledívu. ⁴² Aanéhjáa teene Jóópé múnáa mítyame iwáájácúne cáhcujtsó Jetsóoke. ⁴³ Átsihdyúhjáa Pééodoro coévahíi tsúcájá técoomívú ‘mííhéné ímibájchoóbe’ némeííbyé Tsimóo jávu.

10

Péédorómútsí Conéérioma

¹ Íjcyaabéhjáa Tsetsaréari ‘Conéerio’ némeííbyé tsáha múnáa ‘Itariáno’ némeííne tsodáhómú avyéjuube íjcyáábe. ² Aabéhjáa páijyuvaré Píívyéébeke piáábó ityáúmeííne ícyahíjcyá muhdú díbye ímillédu. Pámeemáyéhjáa íhyájkímuma duurúvahíjcyámé dííbyeke. Áhduréhjáa jodíómuke piáábohíjcyaaabe panévátúre. ³ Aabéhjáa tsájcuuve naavédú néene ííténé pañe ájtyumí níjkyéji múnáajpi dííbye éllevu tsááneé. ⁴ Aabéhjáa dííbyeke díllónéllii íllyécunúúbéré dííbyedívú íiteebéré néehíí:

—¿Muhdúhaja, Ávyéjuúbej?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá Píívyéébe ímí íjtsúcunú piáábó dííbyeke u táúmeííhijcyáne. Áhdure ímí íjtsúcunúúbé ídáátsóméhjike u piáábohíjcyáne. ⁵ Áhdícyane Jóópévu tsaatéké wallo dítye íújcuté Tsimóoke dííbyere ‘Pééodoro’ némeííbyeke. ⁶ Téhulle muurá dííbye tsijpi Tsimóo ‘mííhéné ímibájchoóbe’ némeííbye ja únéú úníuri íjcyáhari. Dííbye uke neé íná u méenuííne.

⁷ Ehdúhjáa níjkyéji múnáajpi Conéeríoike íñééne pééne boone píúvaabe mítyétsi íúnú múnáajtécikyé. Áhduréhjáa píúvaabe tsaapi tsodáhó ímí Píívyéébeke úráávyehíjcyáábeke ityújkevéélléébeke. ⁸ Áámekéhjáa ímííneúvú íúúbálléne walloobe teene Jóópévu.

⁹ Aaméhjáa péhijcyámé tsíjyu tsúúca técoomíj pííhíríjyuco íjcyánáa Pééodoro nériivyé já hallúvú Píívyéébema íhijyúva cójijpíínéjyuco íjcyáííñaáca. ¹⁰ Téijyúhjáa mítyane aiyábáavatéébe. Áábemáhjáa dítye majcho méénúné hajchótá

tétsii Ijcyáábedívú naavédú nééne bóhówaavéhi. ¹¹ Ááné pañéhjáa ájtyúmibe cáámetu wájamúbácobádú nééne téjtyóhjitú dóhjíwáné dílbyedívú níityene. ¹² Áhbácóbá pañéhjáa pañévámé pamévá jodíómú dóótúné iyáme. ¹³ Áámedívúhjáa díbye úllévenúrónáa Píívyéébe dílbyeke nééhií:

—Aatyédítýú bo tsaatéké lílhyánúmeke tsájtyéne didyoj.

¹⁴ Áronáacáhjáa neébe:

—Tsáha, Avyéjuúbej, tehdúí mújyú ehdííváméhjike o dóónejíí doorátujtéke. ¹⁵ Áronáacáhjáa neebe dílbyeke:

—¿Iveekí doorátujtédivú ú meménú ímiáámé Ijcyámeke?

¹⁶ Ehdúhjáa dílbyeke Píívyéébe néé pápíhchúújyúva. Ááné boonéhjáa tsiíñe piéhullévúré pééne cáámevu. ¹⁷ Ááneríhjáa díbye ítsámeíhíjcyánáa tsúúca lléehowávú wajtsíjucóomé Conéerío walló múnaa díbye Ijcyaja díllomé péhíjcyáme. ¹⁸ Aaméhjáa dílló tééjari díbye Ijcyáhajchíjyú.

¹⁹ Aabéhjáa tééné íjtsaméiyíyéi Ijcyánáa tsiíñe Píívyéébe Apííchó néé dílbyeke:

—Pápihchúúmeva uke nehcohi. ²⁰ Diityémá peeco íiná néétuubére. Muurá oore ó wallóo diityéké díllevu.

²¹ Ahdújucóhjáa díbye diityé éllevu ipyééne nééneé:

—¿A oke ámuha ménehcohi? ¿Aca muhdú néénéllíi ímichi ámuha metsáa taéllevu?

²² Áánéllíihyéhjáa nééme dílbyeke:

—Ihdyu muha metsáa tsodáhómú avyéjuube Conéerío ímiáábé Píívyéébe ímillédú icyahíjcyáábeke ámuha múnaa jodíómú ímí ítsúcunúhíjcyabe nééjuri. Dílbyekévaa níjkyéjé múnáajpi néé dílbye jávú u pééne dílbyema u íhjúvaki.

²³ Ehdúhjáa dítye néénéllíi Péédoro diityéké néé dítyéi icyúva tépejco tétsii. Átsihdyúhjáa botsíi tsíjcyoojé diityémá péébeke tsaate cahcújtso múnaa nahbénúhi.

²⁴ Aaméhjáa tsíjyú úújeté Tsetsaréavu eenéé Conéerío íhyájkímuma íñahbévajtéké ipíúvámema dílbyeke téhmehíjcyátsihvu. ²⁵ Aanéhjáa Péédoro dílbye jávú ááhívéiyóné íhdéré íjchívyéíñúne dílbye úmíwávú mímóúúvetéébé dílbyeke idyúúrvaki. ²⁶ Áronáacáhjáa Péédoro dílbyeke nééhií:

—Díjyocúúve. Muurá úhdure oo míamúnáajpi.

²⁷ Ehdúhjáa dílbyema íhjúvaabéré tééj pañévú úcááveebe úújeté mítyane míamúnaa tétsihvu píhcyáávemedívu. ²⁸ Áámekéhjáa neébe:

—Amuúhaj, muurá ámuha méwajácú tsá mújyú jodíómuube tsííñe íiñúji múnáajpiima íñahbévájcatsíñe dílbyé já pañévú úcáávéityuróne. Áronáa Píívyéébe oke néé tsaatéké átéréejtédí

o díllótuki. ²⁹ Ahdújuco muurá íñe o tsááne 'tsiíjyu' néétuubéré oke ámuha mepíúvánéllíihye. Aane ícyooca ó imíllé o wáájacúné muhdú néénéllí ímichi ámuha oke mepíúváne.

³⁰ Áánéllíihyéhjáa Conéerio nées díbyeke:

—Ícyoocáa cuuve íchihyi tahjyáí májchótuube Píívyéébema o íhjuvahiycyáábedívú tsaapi óhdivu bóhówaavé ávyeta íwajyámú áchaúcunúúbe. Áánetu tsúuca mee píínéehójsíj coojívájuco. ³¹ Aabée oke néehíi: “Píívyéébe muurá lleebó díbyema u íhjuvahiycyáne. Téhdure ímí íjtsúcunúúbé ídáátsóméhjike u píáábohíjcyáne. ³² Áánéllíi walló tsaatéké Jóópévu ditye iújcuté Tsimóoke díbyere 'Péédoro' némeíbyeke. Téhulle muurá díbye tsijpi Tsimóó 'míhéné ímibájchoóbe' némeíbye ja únéú úníuri íjcyájari. Aabe ihdyu óví itsáácooca úúma íhjuvahi.” ³³ Ehdúu oke díbye néénéllí díllelvu ó wallóo uke ditye iújcutéki. Aabe ihdyu tehdújuco u tsááne ímí tsame meíjcyá Píívyéébema. Aane ícyooca muha méimíllé Píívyéébee uke níwaavéné múúhake u úúballéne.

Péédoro Conéeríomuke úwaabóne

³⁴ Áánéllíihyéhjáa Péédoro néehíi:

—Ícyooca ihdyu ímiááné ó waajácú Píívyéébe pámeekéré tsahturé wájyune. ³⁵ Muurá tsiíñé iñújjíne múnáadítyú múhdumé díbye ímíllédú íjcyámeke ímí íjtsúcunúúbe. ³⁶ Muuráhjáa tsúúcajátújuco díbyere Píívyéébe muuha íjraéémú íhdéejtévuke néhíjcyáne tsaímíyé díbyema meíjcyáíñé uwááboju méema íjcyaiñé páme Avyéjuubéré íjcyabe Jetsocríjtoj tééveri. ³⁷ Aane muurá ámuha páneere méwaajácú muhdúhjáa múúhá iñújjí Gariréatu tene tújkevané éhné Jóááuvu iúwáábóne tsótsohíjcyáne boonétu. ³⁸ Muuráhjáa Jetsóo Natsarée múnáajpi íjcyáábé pañévú Píívyéébe Ípííchó picyóo díbye téené íhnáhoori íbóhítsohíjcyá naavéné túkevéjtsójú pañe íjcyame ícúbáhrámeíhíjcyámeke. Ehdúu muurá ímiáánéjuco díbye méénuhíjcyáne Píívyéébe díbyema íjcyánéllíihye. ³⁹ Aane muurá muha méwaajácú páneere muhdúhjáa díbye méénuhíjcyáne Jodéa iñújjíríi, Jerotsarérii, íjcyane. Ááne boonétúu díbyeke líihyánúmé páwachékevu. ⁴⁰ Áróóbekée Píívyéébe 3 coojívatu tsiíñe íbóhítsóobeke bóhówajcáro múúhadívu. ⁴¹ Árónáacáa tsá pamévadívuré díbye bóhówáávetúne. Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Píívyéébe múúhake díbyé uubállé muha meméénúímyeke méménúmedívuré bóhówááveébe. Áábemáa muurá muha mémajchóhi. ⁴² Áíjyúu múúhake níwááveíñuube muha meúwáábo ímiáájú pámeekéré míamúnáake. Áhduré

neebe muha meúúballe Píivyéébée dííbyeke néhdújuco pámeere dsíjivéjúcoóróméhjima muhdú ditye icyahíjcyáné díbye ímíbájchoíñe. ⁴³ Téhduréhjáa muurá tsúúcajátújuco Píivyéébé ihjyú uuballe múnaa néhijcyáné dííbyeke cáhcújtsómé imítyuháñe ábájíívemeíñe. Ehdúhjáa neebe Péédoro.

Jodíómú íjcyátúmé pañevú Píivyéébé Apííchó úcaavéne

⁴⁴ Aabéhjáa íuwaábó pínéévénaa tsúúca Píivyéébé Apííchó úcaavé pámeere múhdumé díbye úwaabóné cáhcújtsómé pañevú.

⁴⁵ Áanerihjáa imúnaa dííbyemáa péeme ullévenú jodíómú íjcyátúromé pañevú Píivyéébé Apííchó úcaáveneri. ⁴⁶ Aaméhjáa lleeúcunú Píivyéébeke ditye dúúruváné tsíjtyéhjí ihjyuháñe iwáájácútúrójúhjiri. ⁴⁷ Áamekéhjáa neebe Péédoro:

—Tsúúca muurá diityé pañe ijcyáné Píivyéébé Apííchó íñe mépañe íjcyadu. Áánéllíi tsúúca piivyétémé itsójtsótsámeíñe.

⁴⁸ Ehdúhjáa íñéene neebe íllurjúco ditye itsójtsótsámeí dííbyedívú Jetsocríjto mémeri. Áábekéhjáa néeme díbyeí diityemá íjcyá tsuucájááneúvu.

11

Muhdú tene pájtyene Péédoro úúballéne

¹ Aanéhjáa Jodéari íjcyáné uwáábojtémá tsijtye cahcújtso múnaa waajácújucoó jodíómú íjcyáturómé tsúúca Píivyéébé uwááboju cáhcujtsóne. ² Áánaacáhjáa Péédoro oomíjyucóó Jerotsaréevu. Áábedítúhjáa tsaate cahcújtso múnaa íjcyájúcoorómé íhdéené taúhbaju úraavyémé ihjyúvahíjcyáhi. ³ Aaméhjáa néé dííbyeke:

—¿Acáa íveekí memúnaa jodíómú íjcyátúmeke ááhíveebéré u péébe diityemá ú máchohíjcyáhi?

⁴ Áánéllíihyéhjáa úúbáleebe páneere ídyéjúcotu muhdúhjáa dííbyema tene pájtyene.

⁵ Neebéhjápeé:

—Muuráhjáa ihdyu Jóópéri o íjcyabe Píivyéébema o íhjúvahíjcyánáa óhdivu naavédú néene bóhówáávéné pañe ó ájtyumí wájamúbácobádú néene téjtyóhjítu dóhjíváné cáámetu óhdivu nítyene. ⁶ Áánevéu o úllévenúróne botsíi ímíñeúvú o íítebe ó ájtyumí téené pañe pamévá iyámé doorátujte íjcyane.

⁷ Áámedívúu o íítehíjcyárónáa Píivyéébe oke néehíi: “Aatyédítú bo tsaatéké lííhyanúmeke tsájtyéne didyoj.” ⁸ Árónáacáa o néehíi: “Tsáha, Ávyéjuúbej, tehdúí múijyú ehdííváméhjíke o dóónejíi doorátujtéke.” ⁹ Áánéllíihyéé oke neébe: “¿Íveekí doorátujtédívú ú mémenúné ímiáámé íjcyámeke?” ¹⁰ Ehdúu

oke pápihchúúijyúvá dibye néené boone piéhullévúré péene cáamevu. ¹¹ Áané tujkéverihjyáa tsúúca o ijcyajávú wajtsijucóomé pápihchúúmeva Tsetsaréatu ditye taéllevu wáalloome. ¹² Áamemájucóo o péene Píívyéébé Apííchóré oke tükévéjtsóneri iná néétuubére. Áábemájucóo idyé ijtye 6-meva óóma úújeténé oke píúváábe jávu. ¹³ Aabée múúhake úúballé níjkyéji múnáajpíváa idyé dííbyedívú ihjávú ibóhówáávéne dííbyeke nééneé: “Jóópévu tsaatéké wallo ditye iújcuté Tsimóoke dííbyere ‘Péédoro’ némeííbyeke. ¹⁴ Diibye ihdyu uke neé muhdú ámuha dihyájkímuma mewágóóóvéeíyónetu mepájtyetéíne.” Ehdúu múúhake úúbáalleébe. ¹⁵ Áané boonétúu diityéké o úwáábómé pañévú Píívyéébé Apííchó úcaavé éhnée mépañévú iúcaavédu. ¹⁶ Téijyúu ó ítsaavé éhnée Ávyéjuube Jetsóó illu nééneé: “Ímiáánéjucóo Jóáa tsótsohíjcyané núpácyori. Áánetu ihdyu ámuhá pañévú Píívyéébé Apííchó úcááveéhi.” Ehdúu Jetsóó néene ó ítsaavé téénetu. ¹⁷ Muuráhjáa dííbyeke ditye cáhcújtsónéllii Píívyéébé Apííchó diityé pañévú úcaavé éhnée mépañévú iúcaavédu. Ehdúu Píívyéébe ímillédu méénune tehdu muhdú o méénúíyónejíívari.

¹⁸ Ehdúhjáa Péédoro Jerotsaréri ijcyané cahcújtso múnáake néénéllii tsáhajúco iná ditye néétú dííbyeke. Aaméhjáa Píívyéébeke dúúruvámé nééhií:

—Píívyéébéhaca téhdure jodíómú ijcyátúrómeke wajyúhi. Muurá eene muhdúhjáa íicyahíjcyané ííhvéjtsóne ímiánejcúvú pajtyémé múijyú ídsíjívéjúcóóítyúne bóhí iújcuki. Ehdúhjáa néeme Jerotsaréri ijcyané cahcújtso múnáa.

Ajtiokííari íjcyané cahcújtso múnáa

¹⁹ Muuráhjáa Ejtéebaúvuke ditye dsíjívétsóné boone téhdure tsijtye cahcújtso múnáake ímityúné dáriívéme. Áánetúhjáa tsaate wáa Peníítsiávuu, ‘Chíípere’ némeííne caapáhovuu, Ajtiokííavuu, íjcyane. Aaméhjáa téhulle úwáábohíjcyá Críjtodítýú íjcyané uwááboju apáámyekéré imúnáa jodíómuke. Tsáháhjáa tsijtyeke ditye úwáábohíjcyatúne. ²⁰ Áronáacáhjáa tsijtye Chííperétú tsáané cahcújtso múnáama Tsirééne múnáa Ajtiokííavu wájtsime úwaabóvá jodíómú íjcyátúrómeke. ²¹ Áamekéhjáa Píívyéébe píaabómé muhdú íicyahíjcyanéhíí ííhvéjtsóne dííbyekéréjuco cáhcujtsóne.

²² Aanéhjáa Jerotsaréri íjcyané cahcújtso múnáa iwáájácúne wallóó Benabéeke téhullévu. ²³ Aabéhjáa téhullévú úújetéébe waajácú muhdú ímiááné Píívyéébe diityéké píaabóne. Ááneríhjáa mítyane ímíjyúúveebe diityéké tükévétsohíjcyá ditye ímiíneúvú Jetsóoke iúráávyeki. ²⁴ Ehdúhjáa diityéké neebe

ímí Píívyéébe cáhcújtsóóbeke dííbyé Apííchó túkévétsohíjcyaaábe. Aabéhjáa úwáábóneri tsijtye cáhcujtsóhi.

²⁵ Átsihdyúhjáa Táatsóvu peebe Tsáoró néhcovu. Áábekéhjáa téhullétú iújcújéébema tsiíñe óómimútsí Ajtiokííavu.

²⁶ Aamútsíhjáa tétsí cahcújtso múnáama tsáné pijcyábá ijcyamútsí úwáábohíjcyá diityéke. Áijyúhjáa botsíi cahcújtso múnáake dillómé 'Crijtiánómudi' Críjtó uráávye múnáake.

²⁷ Áánacáhjáa uwáábojtédityú tsaate Píívyéébe ihjyú uubáalle múnáa íjcyame péé Jerotsaréetu Ajtiokííavu.

²⁸ Áamedityúhjáa 'Agáábo' némeíbyé diityej pínévú iíjyócúúvéne néé ájyaba íjcyaiñe ííñújiri Píívyéébe Apííchó túkévéjtsóneri iwáájacúne. Ahdújucóhjáa tene íjcyane Cáráóodio ávyéjuube íjcyáijyu.

²⁹ Áánéliihyéhjáa Ajtiokííari íjcyané cahcújtso múnáa íjtsámeí muhdú tsáápiitsa ipiááboiñe Jodéari íjcyané cahcújtso múnáake. ³⁰ Ahdújucóhjáa ditye méénune. Áánemáhjáa diityétsí Benabéemútsikye Tsáorómá wallóomé téhulle íjcyané cahcújtso múnáa túkevétsojté éllevu.

12

Jacóóboké illíhyánúne Péedoróké ditye cívéhoojánúne

¹ Áijyúhjáa ávyéjuube Heróodé ímityúné dáriivé tsaate cahcújtso múnáake. ² Diibyéhjáa muurá nééjuri Jóáá nahbe Jacóóboké lliihyánúmé icyáváájcóneri. ³ Aanéhjáa ímí pajtyé imúnáa jodiómú Jetsóoke cáhcujtsótúmeke. Átsihdyúhjáa neebe Péedorókeréjuco ditye iékééveki. Ehdúhjáa meenúme pajtyeté wañéhjí pañe óórityúne pááá máchómeíhíjcyáijyu.

⁴ Áábekéhjáa icyúvéhoojánúúbedívú téhmétsoobe tsodáhómú 16-meva íjcyámeke ditye ityéhme pínéehójtsímévátsáhjidi. Áánemáhjáa íjtsámeíbyé téené pajtyétavúí iíjchívyétsóóbedívú iúújétsóíñe tsijtyeke ditye muhdú íñéekií. ⁵ Áábé hallúvúhjáa cahcújtso múnáa piáábó táúmeíhijcyá Píívyéébeke.

Píívyéébe Péedoróké cívéhóójatu íjchívyetsóne

⁶ Aanéhjáa tsitsíivevu diibye Heróodé dííbyedívú tsijtyeke úújétsóíyo péjco cúwaabe panéjcuváácutu úwááñéhityu tsodáhomútsidityú dóhjívaábe. Áánetúhjáa tsijtye imyéénuhíjcyádú téhme péjcové tééjá lleehówa.

⁷ Áronáacáhjáa níjkyéji múnáajpi dííbyedívú úújetéébedityú peete cádiúcunú páneere teene cívéhóójá pañe. Aabéhjáa dííbyeke cávíhyiñú 'muúbe, dájkyé' néébere. Ehdúhjáa díbye néénemáyé úwááñehi córíiveíñú dííbyé hótšíjkejícutu. ⁸ Áábekéhjáa neebe díbye íwajyámúúné ímíbájkímeyeíñe íjtyúhápaajínevu iújcámeíki. Ahdújucóhjáa ímíbájkímeyeíbyeke neébe:

—Ayúwa díwajyámú hállúejávú dávoóveíñúne dica tadyéjurij.

⁹ Ahdújucóhjáa dííbye déjutu péébe ijtsúcunú ímiááné ijcyátúneúvúdu. Ijtsúcunúúbéjhjáa naavédú néénere ííténé pañe íájtyumíne. ¹⁰ Áronáacáhjáa tsúúca pajtyémútsí tujkénúetsíi, hállúvúetsíi, téhmehíjcyámútsikye. Átsihdyúhjáa úújetémútsí ulléjijtóvuréjuco meíjchívyéné lleehówá úwáñewáánetu méénúmeíwavu. Aawáhjáa iiye diityétsima páyúúvénetu íjchívyemútsí tsamútsí peerá teene ulléjijtori dííbye níjkyéji múnáájpiíma. Aabéhjáa tétsihdyu ílluréjuco dííbyedítyú pééneé.

¹¹ Átsihvúhjáa botsíi ímiááné íjcyane iwáájácúne neébe:

—¿Aca muhdú íñe ímiááné Píívyéébe níjkyéji múnáájpiikye taéllevu wallóo oke díbye ipájtyetétso Heróódé hójtsí pañétu? Áhdure oke pájtyetétsoobe tamúnaa íjcyarómé oke ímillédú méénúíyónetu.

¹² Ehdúhjáa nééneri íjtsámeíbyéré péé Jóáa dííbyere ‘Máácoó’ némeíbyej tsiiju Maaría jávu. Áijyúhjáa tééjavu cahcújtso múnáa ipíhcyáávéne Píívyéébema ihjyúvahíjcyáhi.

¹³ Áánáacáhjáa llééhówatu áachí éhnéjcutu díllóhíjcyaae diityéke. Áánélliihyéhjáa bádsíjcaja ‘Róódeé’ némeíllé íjchívyeíñúne úújeté múha íjcyane iwáájácuki. ¹⁴ Aalléhjáa Péédorój ké illéébóne mítyane ímíjyuuvéhi. Áánemáhjáa dííbyekéi pááyúcútulléré íícúi tsiíñe íóómíñe úúbálleté diityéke.

¹⁵ Áronáacáhjáa díílleke népejtsóme:

—Ílluréubá ú meívatéhi. Tsáháubá dííbye íjcyatúne. Níjkyéji múnáájpiyéubá dííbyé uubállema tsáábeke ú nééhií.

¹⁶ Áánáacáhjáa Péédoro éhnííñevúré díllóhíjcyá llééhówatu. Áábekéhjáa botsíi ipááyúcúúbedi mítyane ullévenúme.

¹⁷ Áámekéhjáa íhyójtisíríyé neebe dítye cúuvéhulléré íjcyaki. Átsihdyúhjáa úúbállebe diityéké muhdú Píívyéébe dííbyeke cúvéhóójatu íjchívyetsóne. Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Aane tsáma méúúbálleco Jacóóboke tsijtye cahcújtso múnáama.

Ehdúhjáa íñéene tsiéllévuréjuco díbye pééne diityédítyu.

¹⁸ Aanéhjáa tsitsíívevu tsodáhómú eené dííbyeke téhmehíjcyámé úvánujcátsí múhdutú kiávú díbye pééneri.

¹⁹ Ááme éllévúhjáa dííbye Heróódé wallóo tsaatéké dítye teene cúvehóójá íúújeté dííbyeke. Aaméhjáa ájtyúmítúnéllii ímíñeúvú díitye tehme múnáake idíllórone ílluréjuco díbye llííhyánutsóné diityédívu. Áánemáhjáa teene Jodéa íiñújitu peebe Tsetsaréavu.

Heróódé dsíjivéne

²⁰ Aabéhjáa tsaríllehíjcyá Tííróma Tsidóo coomícyu múnáake. Ároméhjáa dííbyé iíñújtúré majcho iúcu híjcyánéllii imíllé dibye diityémá ímíjyuuvéne. Áánélliihyéhjáa tsaméhjí ímíñeúvú ipítýácójcatsíñe péé dííbyé piááboobe Bárájto élleu. Áábekéhjáa néeme dibye Heróódeke iñéé dibye diityémá ímíjyúúveki. Aanéhjáa ímí íjtsúcunúnéllii neetéébé dííbyeke dibye diityémá ímíjyúúveki. ²¹ Áánélliihyéhjáa diityéké éeveebe kéjcoojí diityémá íhhyúvaíñe. Ájcoojíhjáa úújetédú íavyéjú wajyámuvu iúcaávéne íavyéjú íjyáwá hallúvú ácuúveebe diityémá íhhyúvaki. ²² Ááneréjucóhjáa tsaate kéévánécoba nééneé:

—Aabye muurá eene íhhyúvaabéubá tsá míamúnáajpi íjcyatúne. ¡Píívyééberéubá dííbye! ²³ Ehdúhjáa ditye néenemáyé níjkyéji múnáajpi Heróódeke baavu íjcaáyóobeke chémetsóhi. Aabéhjáa ílluréjuco dsíjivéné iúúvaténeri. Ehdúhjáa dííbyeke pajtyéné íveekí Píívyéébeke ávyéjújtsotúmé míamúnáa dííbyekéré ávyéjujtsóné ímí dibye íjtsúcunúné déjúcotu.

²⁴ Áijyúhjáa Píívyéébé uwááboju éhniíñevu tsújaavé pahúllevá múnáadívu.

²⁵ Áánetúhjáa Benabéemútsí Tsáorómá oomíjyucóó Ajtiokííavu tétsíí cahcújtso múnáa Jerotsaréeri íjcyáné cahcújtso múnáake piáábóne dsíídsidívú diityéké íajcújétsihdyu. Aamútsíhjáa tsajtyé Jóááke dííbyere ‘Máácoó’ némeííbyeke.

13*Benabéemútsí Tsáorómá uwáábótújkenúne*

¹ Áijyúhjáa Ajtiokííari íjcyáné cahcújtso múnáama íjcyámé Píívyéébé íhhyú uwáábojte ílluúme: Diíbye Benabéee, Tsimóó dííbyere ‘Cúuvéébeé’ némeííbyee, Tsiréene múnáajpi Róótsioo, Manaéé Gariréa iíñújí avyéjuube íjcyaabéhjáa Heróódema tsaijyú píívyéébee, Tsáoroo, éhdume. Áámedítýúhjáa tsaate úwáábohíjcyá Jetsóoke cáhcújtsótúmeke. Áánetúhjáa tsijtye úwáábohíjcyá tsúuca dííbyeke cáhcújtsómeke. ² Aaméhjáa tsájcooji májchotúmé Píívyéébeke dúúrúvámeke dííbyé Apííchó nééhi:

—Óoma mémeménú Benabéemútsikye Tsáorómá tsúucajátújucóo diityétsidyítýú o íjtsámeíñe wákimyéí diityétsí imyéénuki.

³ Ahdújucóhjáa diityétsí hallúvú íhyótsine ipícyóone ditye táumeíñe piáábó Píívyéébeke. Átsihdyúhjáa ipítýajcómútsikye ílluréjuco ditye wáalloone.

Benabéemútsí Chííperéri úwaabóne

4 Aamútsihjyáa Píivyeébé Apííchó túkévéjtsóneri péé Tsereóótsiávu. Átsihdyúhjáa tsahíiyí peemútsí 'Chíipere' némeíñé caapáhovu. 5 Aamútsihjyáa 'Tsaramína' némeí mujcóvú úújetémútsí úwaabójucóó Píivyeébé ihjyu imúnaa jodíómú pihcyáávejáané pañévu. Áamútsimáhjáa ípiááboobe Jóaa péé dííbyere 'Máacoó' némeíbye.

6 Aaméhjáa teene caapáhori péhijcyámé Páápó coomívú úújetémé tétsii ájtyumí tsaapi imúnáajpi Bajetsóoke apíichoobe íjcyáábeke. Diibyéhjáa íllure íállíñe nehíjcyá Píivyeébé icyánéjcu uubállé imyéenuhíjcyáne. 7 Aabéhjáa ícyahíjcyá ávyéjuube Tsééjio Páorómá ímí dííbyema íñahbévacatsihíjcyánéllíihye. Diibyéhjáa ávyéjuube píuvá Benabéemútsikye Píivyeébé uwááboju illéébúacuné ímíllenéllíihye. 8 Aamútsihjyáa dííbyeke úwáábórónáa diibye apíichoobe dííbyere 'Erííma' némeíbyé tsá ímíletú díbye cáhcujtsóné Píivyeébé ihjyu. Áánemáhjáa íllure téénetu bóijcyuube dííbyeke. 9 Áánéllíihyéhjáa Tsáoro dííbyere Páávoró íjcyáábé pañe Píivyeébé Apííchó íjcyaae dííbyedívú ííténe néehíi:

—Muúbej, uu muurá állíu múnáajpi Naavénéj tsíméné u íjcyaae átéréepi. 10 Aabe ¿múijyúikyé ú íhvétéé eene Ávyéjúúbedítýú íjcyané uwááboju ímiáájú u tútávátsohíjcyánetu? 11 Ahdícyane ícyooca Píivyeébere nééjuri tsáhájucu u hállúváityúne. Ehdúhjáa díbye néénemáyé tsáhájucu díbye állúvatúne. Áánemáhjáa tsaatéké neebe ditye itsájtye dííbyeke. 12 Aanéhjáa ávyéjuube Tsééjio Páoro íajtyúmíne íllurájucu cáhcujtsóné Píivyeébeke.

Páávorómútsi Ajtiokíari

13 Átsihdyúhjáa Páávoró íñahbénujtsésima Páápótu péé tsahíiyí Pajpíiríá íñújiri íjcyacóómí Pééjévuú. Áamútsidítýúhjáa tétsihdyu Jóaa oomí Jerotsaréevu. 14 Áané boonéhjáa íyeyjuco péémutsi úújeté Ajtiokíavu Pitsíidiá íñújiri íjcyácoomívu. Aamútsihjyáa téhulle wáyeéévejcóójí íjcyamútsí péé imúnáa pihcyáávejávu. 15 Áánáacáhjáa tééjá avyéjute Píivyeébé ihjyu íéévene íníjkevádú néé tsaatéké ditye idílló dityétsí íhíyúváiłhajchíijyu. Áánéllíihyéhjáa nééme diityétsikye:

—¿Ava tsá ámuhtsidi tsané túkevétsoju íjcyatú múúhakyé ámuhtsi menééiyóne? Tenévá íjcyáhajchíi múúhakyé mene.

16 Áánéllíihyéhjáa diibye Páávoró íjyócuúvéne íhyójsiri néé ditye cúúvéhulléré íjcyaki. Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Ámuúha tamúnaa íjraéemuj, cáhawáá ímíñeúvú mélleebúcunu ámuúhakyé o nééíñe íñe múhdumé Píivyeébeke ámuha maávyejúúllémeke. 17 Muuráhjáa méíhdé múnáaúvú

Piivyéébé idyé íjcyaaabe ihñéjté Ejíhtó iññújiri íjcyámeke llíyaatétsó diityékée iñéhdújuco. Áámekéhjáa muurá ñhnáhoori ijchívétsoobe téené iññújitu. ¹⁸ Aaméhjáa múhdurá ícyahíjcyáronéhjí iáábúcuéne diityéké píáábohíjcyaaabe panévatúré 40 píjcyá hajchótá ditye ñnéubará píivvétúné iññújiri íjcyácoóca. ¹⁹ Ááné boonéhjáa Canaáá iññújivuréjuco péémeke idyé dibye píáábónej tééveriyé táhjahíjcyámé 7 coomíva múnaa téené iññújiri íjcyámeke. Diityékéhjáa íbóáyóné boone iyéjuco ditye cáávácuhiíjcyáné diityé iññújine. Ehdúhjáa muurá méenuhíjcyámé Píivyéébé píááboríye. ²⁰ Áámekéhjáa túkévétsohíjcyaaabe ímityúnéhjí ímibájcho múnáaj tééveri 450 píjcyá hajchótá íhjuú uubálle múnáajpi Tsamoóeréjuco íjcyájcoojívu. ²¹ Aaméhjáa idyé táumeí Píivyéébeke dibye ímyéménu tsáápiikye diityé avyéjuube íjcyáííbyeke dibye diityéké ityúkévéjtsoki. Ahdújucóhjáa dibye mémenúné ‘Bejamí’ némeíñé dohjíba múnáajpi Tsíí hajchi Tsaóoke dibye íjcyaa avyéjuube 40 píjcyá hajchóta. ²² Áábekéhjáa íjchívétsóné boone Dabíikyéréjuco dibye tsiíñe pícyoone diityé avyéjuube dibye íjcyaki. Dííbyedítýúhjáa muurá neébe: “Ópée o tújkevéélléébeke ó ájtyumí Itsaíí hajchi Dabíikye.” ²³ Dííbyéhjáa muurá Dabííj tsiíménémúháábedítýú Píivyéébe meménú Jetsóoke mee íjraéémuma pámé Pájtyetétsoobe íjcyáábeke tsúúcajátújucóhjáa iñéhdújuco. ²⁴ Áábé íhdéhjáa Jóáa úwáábohíjcyá memúnaa íjraéémuke. Aabéhjáa nehíjcyá ímityú ícyahíjcyánéhjí ñhvéjtsóne ditye ímiánejcúvuréjuco ípájtyéne ílluréjuco itsójtsótsámeiki. ²⁵ Aabéhjáa teene úwáábó níjkévaríjyuco íjcyaaabe néehí: “Tsá muurá o íjcyatú eene ámuha meítsúcunúhíjcyaaabe. Táhboonétúí ihdyu úwáábóííbye. Áábeke muurá tsá íjtyúhápáájíubaré o tácoríúcuítýuróne.”

²⁶ Ehdúhjáa iñétsihdyu Páávoró néehí:

—Ámuúha, Aavaráaúvúj tsiíménémúháábema múhdumé tsíjtye múnaa Píivyéébeke cáhcujtsómej, muurá pajtyété úwááboju méwáábyuta. ²⁷ Muuráhjáa Jerotsaréeri íjcyame memúnaa íavyéjútémáyé tsá wáájácutú diíbyéjuco Mepájtyetétsoobe Jetsóo íjcyane ténevá wáyeéévéjcoojívadúné Píivyéébé íhjuú uubálle múnáá úwááboju dííbyedítýú íhjuváné éévehíjcyaróme. Aamée muurá íllure ícúbahrá dííbyedi tsúúcajátújuco tene dííbyedítýú némeídyújuco. ²⁸ Tsáháturóhjáa ñné ímityúné dibye méénutú téené hallútú ditye dííbyeke llííhyanúiyóne. Áronáacáhjáa néeme Píráátóke dibye illííhyanútso dííbyedívu. ²⁹ Ehdúhjáa dííbyedítýú tene cáátúnúmeídyújuco ditye méénune dííbyeke. Áábeúvú

íítemehóhjáa tsijtyeréjuco páwachéketu íñíityétsóne cúúune.
 30 Áróobekée muurá Píívyéébere bóhíitsóhi. 31 Aabéhjáa
 píváiyúvá bóhówáávehíjyá Gariréatúhjáa Jerotsaréevu
 dííbyema péhíjyámedívu. Aame muurá íñe úúbállehíjyá
 míamúnáake dííbyedítyu.

32 Aane íñe ámuhákye muha méúúbállehíjyá ímíá uwááboju
 tsúúcajátújucóhjáa méihdé múnáaúvuke úúbállémeíhijyáne.

33 Muuráhjáa meke diityéúvúj tsiíménémúháabeke íñéhdújuco
 Píívyéébe bóhíitsóné Jetsóoke. Muurá Tsááamóháámitu
 nééneé: “Uu Hájchíwu u íjyáábeke uke ó bóhíitsóhi.”

34 Ehdúhjáa Píívyéébe néé dííbyeke íbóhíitsóíñé dííbyej pi
 íícúbáhrámeítyuki. Áhdure idyé tsiíñe neébe: “Ámuhákye ó
 píááboó panévaturé Dabííúvukée o néhdújuco.” 35 Téhdure
 idyé tsiíñe Tsááamóháámitu nééneé: “U íjyátúcoocájííva
 néhi díícúve múnáajpi íjyáábej pi toócuúhi.” 36 Aanéhjáa
 muurá diibye Dabííúvuke Píívyéébe íñéhdújuco ímí
 íícúvehíjyáné míamúnáake díbye íjyáíjyu íjyámeke. Aabéhjáa
 muurá dsíjívéébeke cááníúvú úníutu ditye cúúúúbej pi
 íícúbáhrámeíhi. 37 Áánetúu Jetsóoke Píívyéébe bóhíitsóóbej
 pi tsá ícúbáhrámeítyúne. 38 Aane ihdyu ámuha tamúnaa
 méwaajácúiyá diibye dsíjívénej téeveri tsúúca pámeere
 míamúnáa ímítyuháñé Píívyéébe ábájíívéneé uwááboju. 39 Aane
 muurá íñe múhdumé dííbyeke cáhcújtsómé ímítyuháñé tsúúca
 ábájíívémeíhi. Áánetu teene cáhcújtsotúmé Píívyéébéhjáa
 Moitséeúvuj téeveri méénúné taúhbjáúré úráávyehíjyámé
 ímítyuháñé tsá ábájíívémeítyúne. 40 Ahdícyane téííbúwá
 méíjcyaco. Ámuhákye pajtyedííñé éhnéhjáa Píívyéébé ihjyú
 uubálle múnáa íllu nééneé:

41 Ámuúháj, múúnedi íllure úúhívatéhíjyámej, wa ihdyu
 méwágóóovecoj. Muurá íhtsútuube Píívyéébe o íjyaaabe
 panévareé o méénune tsaate ámuhákye úúballéjúcooróné
 tsá ámuha mecáhcútsohíjyatyúne.

42 Ehdúhjáa Páávoru pihcyáávéj páñévú úwáábóné tsu-
 jáávevu tsaate dííbyeke néé tsiíñe díbye wáyeéévejcóójí it-
 sááne íúwááboki. 43 Áánemáhjáa diityétsima nahbévahíjyámé
 Píívyéébeke ímí úráávyehíjyámé jodíómuu, tsijtye jodíómu
 íjyátúmedítyuu, íjcyame. Áámekéhjáa tükévétsóhíjyamuútsí
 Jetsóodítýú íjyáné uwááboju dityétsí úwaabóné ímí diityéké
 búuuvémé diityétsikye náhbévámeke. Aamuútsíhjáa nehíjyá
 diityéké Píívyéébé píáábori ímí ditye úráávyé dííbyeke.

44 Átsihdyúhjáa tsííñé tsemáánaréjuco déjúcoóóveneri
 wáyeéévejcóójí íllúhwu pácoomí múnáaré dóbééverá Píívyéébé

uwááboju illéébúacunúki. ⁴⁵ Ááneríhjáa avyéjunte mítyane iñómíutááváne Páávoródítýú ihjýúvá dííbyé uwáábó icyátúhtsónema. ⁴⁶ Áámekéhjáa núhnévé tumútsíyé díibye Páávorómá Benabéemútsí néehí:

—Muurá ihdyu tehjúúcooro íñe Píívyéébé uwááboju Jetsóodítýú íjcyane mee jodíómudítýú úwáábómeí tujkénújúcooróné tsá ámuha meímíletú mecáhcújtsóne meímíbaavyéné mújyú medsíjívéjúcóóítýúne bóhí ámuha meújuki. Áánéllí muhcsi mepéé jodíómú íjcyátúme éllevu díityékeréjuco muhcsi meúwááboki. ⁴⁷ Muurá Píívyéébe ihjýú uubálle múnáj téeveri néehí:

Ukéé ó picyóó peetédu u néébedítýú pajtyété uwááboju itsújáave pámeere íñújiri íjcyané míamúnáadívu.

⁴⁸ Ehdúhjáa dítyétsí néeneri jodíómú íjcyatúme ímíjyuuvéhi. Aaméhjáa nehíjcyá Jetsóodítýú íjcyané uwááboju ímiáané íjcyane. Áánemáhjáa cáhcujtsómé eenéé múhdumé mújyú idsíjívéítýúne bóhí íjúcúíñejcúvuréjuco pájtyeme. ⁴⁹ Ehdúhjáa téené íñújiri úwáábómeíñé Ávyéjúúbedítýú íjcyané uwááboju. ⁵⁰ Áronáacáhjáa pihcyáávéjá túkevétsojtémá íhtsutúme íjcyané walléemú néé técoomí avyéjunteké díityémá tsaméhjí íjchívyétso díityétsikye tétsihdyu. Ahdújucóhjáa dítye íjchívyetsóné díityétsikye téené íñújitu páhduvaré idyáíívéemútsikye. ⁵¹ Áánéllíhyéhjáa ílluréjuco dítyétsí díityédívu íjtyúhááñe íñú ipíchóújcóne péene Icóóníóvu. ⁵² Áronáacáhjáa ihdyu tétsí múnáa múhdumé tsúúca Jetsóoke cáhcújtsómé pañe Píívyéébé Apííchó íjcyame mítyane ímíjyuuvéhi.

14

Páávorómútsí Benabéema Icóóníori

¹ Aamútsíhjáa Páávorómútsí Benabéema teene Icóóníori íjcyané pihcyáávéjá pañévú úwáábohíjcyané mítyame cáhcujtsó ímúnáa jodíómu. Áhduréhjáa tsíjtye múnáa íjcyarómé cáhcujtsóhi. ² Áronáacáhjáa tsaate jodíómú cáhcújtsotúme bóijcyú jodíómú íjcyatúmeke dítye icyáhcújtsótuki. Aaméhjáa dítye néhdújuco tsáíllehíjcyané cahcújtsó múnáake. ³ Ároné pañéhjáa tsúúcajái tétsí íjcyamútsí úwáábohíjcyá Píívyéébedívu icyátsípááváne íñnerí núhnévé tumútsí. Áámútsikyéhjáa píááboobe dííbyé íhnáhoori dítyétsí meénuráítýúronéhjí imyéénuki. ⁴ Ánácáhjáa técoomí múnáa ílluréjuco dówaavéne. Tsaatéhjáa pajtyé uwáábojté icyánejcúvu. Áánetúhjáa tsíjtye coévá cáhcújtsótúmema. ⁵ Áánéllíhyéhjáa jodíómu,

tsijtye jodiómú íjcyátúmee, íjcyame íavyéjuté má pítýácójcatsí diityétsikye páhduváré idyáíívémútsikye néwayúúnevu íáamuíñe. ⁶ Aanéhjáa iwáájácúne úmívamútsí Ricaóóniá íiñújivu. Aamútsíhjyáa úwáábohíjcyá téené íiñújiri Ríítaraa, Déébeé, íjcyácoomícyuri. ⁷ Téhduréhjáa úwáábohíjcyamútsí hállúcuri íjcyámeke.

Páávoróké néwayúúnevu ditye áámune

⁸ Aanéhjáa Ríítararí íjcyaaabe tsaapi itsíímávámeítsihdyújuco úllétuúbe. ⁹ Aabéhjáa lleebúacunúhíjcyá Páávoró úwaabóne. Áabekéhjáa Páávoró íajtyúmíne waajácú dibye ímiáané cáhcujtsóné Píívyéébe dííbyeke ímíjpyetétsoíñe. ¹⁰ Áánéllihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Díjyocúúve. Ahdújucóhjáa íjyócúúvénemáyé dibye úllene. ¹¹ Ááneríhjyáa teene Ricaóóniá íiñúji múnaa iúllévenúne néé íhjyuríí:

—¡Píívyéébemútsíhya íñe méhdivu niityé míamúnáajtétsidívu ípívyéévéne ma!

¹² Ehdúhjáa íñéene Benabéeke meménúme ‘Jóópíte’ némeíñe mícúruwake icyáání vahíjcyáabe déjutu. Áánetúhjáa Páávoróké meménúme tsijpi ‘Meecóório’ némeíñe mícúruwa déjutu ímichi dibye íhjyúvahíjcyánéllíhye. ¹³ Áíjyúhjáa díibye ‘Jóópíte’ némeíñe mícúruwake cáání vahíjcyaaabe llúúváábé duurúvaja técoomí lleehówá úníuriye. Aabéhjáa tsivá ócájimútsikye wajcóháñetu úcyáávésómútsikye. Áámútsikyéhjáa tsaméhjí ímíllará íllíhyanúné téeneri Páávorómútsikye íícúveki. ¹⁴ Aanéhjáa iwáájácúne íwajyámúúné dówaríjcyómeímútsí tsarí ehdu ditye méénúiyóné diityétsikye pájtyénéllíhye.

¹⁵ Áánemáhjáa íícúí diityé éllevu ipyééne neemútsi:

—¿Aca íveekí ámuha ehdu mémeenúhi? Áánerá ámuhádúré muhtsi míamúnáajtétsi. Aamútsíí muurá íñe ámuha éllevu muhtsi metsáá ámuhakye meúwáábo ehdu nénehjí ámuha meúráávye híjcyané meíhvéjtsóne Píívyéébekéréjuco ámuha meúráávye páneeréé íévéhóowari íjcyánéhjíma íiñúji tééjí hallurí íjcyáméhjí májuco nújpacýó pañe íjcyámeke ípívyéjtsóóbeke. Díibye ihdyu meke bohíívú ajcúhi. ¹⁶ Dííbyeréé muurá éjyuuúvú míamúnáake íhvejtsómé ícyahíjcyá ímíllédu. ¹⁷ Árónáacáa íhñáhoovu diityéké úújétsoobe panévaturé diityéké ípíáábóneri. Dííbyere muurá mééma níjyáhañe állétsóneri mebájtsoháñe tsaímíyé píívyene meóóvéne méicyahíjcyá tsaímijyúúre.

18 Ehdúhjáa dityétsí néerónáa imíllerómé diityétsikye íícuvéné ócájimútsikye icyóvájtsóneri. Áronemáhjáa ihvejtsóme.

19 Áanáacáhjáa tétsihvu wajtsímé tsijtye jodíómú Ajtiokííaa, Icóónioo, Íjcyáoomícyutu tsáámeé. Aaméhjáa diityétsí hallúvú diityéké állívánéllii Páávoróké aamúmé néwayúúnevu. Áábekéhjáa 'tsúúca dsíjíveébe' iñéene lliúcuíñúmé técoomítyú ííwávuú. 20 Áábé hallúvúhjáa tétsí cahcújtso múnáa mícaaverónáa iácúúvéne tsiíñe peebe diityémá técoomívu. Ááné tsiíjyúhjáa Déébévuréjuco dityétsí pééneé.

21 Aamútsíhjáa téhulle úwaabóné mítyame cáhcujtsóhi. Átsihdyúhjáa óómimútsí úwáábomútsíyé Ríítaraa, Icóónioo, Ajtiokííaa, éhdú coomívari íjcyané cahcújtso múnáake. 22 Diityékéhjáa tsápítsohíjcyamútsí ditye ímíñeúvú iúráávyé Jetsóoke icyáhcujsóne. Áhduréhjáa nehíjcyamútsí diityéké ímiáanéjuco mítyane meícúbáhrámeíñe níjcautu meúcaavéné Píívyéébé avyéjuvu. 23 Téijyúhjáa meménuhíjcyamútsí pacóómivári íjcyané cahcújtso múnáa túkevétsojte íjcyáímyeke. Ááné boonéhjáa tsaméhjí májchotúmé Píívyéébema ihjyúvá díbyeréjuco diityéké ityúkévétsojoki.

Páávorómútsí Ajtiokííavu óómiñe

24 Aamútsíhjáa Pitsíidiá íiñújitu péémutsi úújeté Pajpíiriá íiñújivu. 25 Aamútsíhjáa Pééjéri iúwáábohíjcyátsihdyu idyé péé Atáariá coomívu. 26 Átsihdyúhjáa íwákimyéí iníjkévátsihdyu tsahíiyiyéjuco dityétsí óómiñe Ajtiokííavu, tétsihdyú teene Píívyéébé wákimyéivu diityétsikye ditye wállótsihvu. 27 Aamútsíhjáa cahcújtso múnáake úúballé muhdú Píívyéébe diityétsikye panévatúré píáábohíjcyáne. Áhduréhjáa úúballémútsí díbye píáábóneri jodíómú íjcyáturómé cáhcujtsóné Jetsóodítyú íjcyané uwááboju. 28 Áamemáhjáa tsúcájá íjcyamútsi.

15

Jerotsaréevu ditye dóbeevéne

1 Áijyúhjáa tsaate Jodéa íiñújitu teene Ajtiokííavu pééme tétsí cahcújtso múnáake úwáábohíjcyá Moitséeúvú uwááboju néhdu kíhdyahírótsámeityúmé pájtyetéityúne. 2 Ááneríhjáa diityémá Páávorómútsí táhjácatsíhi. Ááné boonétúhjáa tsamééréjuco cahcújtso múnáa ihjyúvájcatsíñe dityétsí Jerotsaréevu tsaatémá ipyéene idyé íihjyúva téeneri técoomí cahcújtso múnáa túkevétsojtémá uwáábojte íjcyámema.

³ Aaméhjáa péeme pajtyé Peníitsiámá Tsamááriá iñújícutu. Aaméhjáa úúballé imúnáake jodíómú íjcyatúmé Píívyéébeke cáhcujtsóné muhdú íicyahíjcyanéjí íhvéjtsónema. Ááneríhjáa tétsí cahcújtso múnaa mítyane ímíjyuuvéhi.

⁴ Aaméhjáa Jerotsaréevu úújetémeke tétsí cahcújtso múnaa tsaímíyé waatsúcúpejtsóhi. Áámekéhjáa úúballémé páneere muhdú Píívyéébe diityéké piáábohíjcyané panévatúre.

⁵ Áíjyúhjáa tsaate parítséómudítú tsúuca Críjtoke cáhcújtsorómé néehíí:

—Múu eene jodíómú íjcyatúmé cáhcújtsómedívú íkíhdyahírótsóne táuhbá ditye Moitséeúvú uwááboju iúráávyeki.

⁶ Áánéllíihyéhjáa pámeere uwáábojtemá túkevéjtsojte dóbeevé téeneri íhjíyúvaki. ⁷ Aaméhjáa mítyane téeneri táhjájcatsíñé níjcautu Péédoro íjyócuúvéne néehíí:

—Ámuúha táñahbému, muurá ámuha méwajácú tsúucájatújucóhjáa oke Píívyéébe ámuhadítú imyéménúúbeke pícyoone o úúballéhíjcyá ímíáájú pajtyéteju jodíómú íjcyátúrómeke ditye téhdure icyáhíjtsoki. ⁸ Aabée muurá Píívyéébe ñná túhúúllétuube téhdure diityé pañévú pícyóó Íapííchó mépañévúu ipícyohdu. Ááneríi úújétsóobe téhdure diityéké iwájyune. ⁹ Áámekée ímíbájchoobe Críjtoke ditye cáhcújtsónéllíi muhdúhjáa meke ímíbajchódu. ¹⁰ Ehdúu Píívyéébe diityéké ímíbajchó Críjtoke ditye cáhcújtsónéllíihye. Áámeke çíveekí ámuha méimíllé íllure metúhujtsóné méíhdé múnaaúvúu íjcyarómé ímí úráávyehíjcyánejíva ditye iúráávye Moitséeúvú uwááboju, pane meíjcyarómé tene néhdu meíjcyáíyónejívari? ¹¹ Aame muurá tsaméhjí diityémá tsúuca mépájtyetéjucóó apáañéré Críjtóo méhdi ídáátsóvéne mééma méénune mecáhcújtsónéllíihye. Tsá ínehjí meméénúneri mepájtyetétúne.

¹² Ehdúhjáa Péédoro néénéllíi cúúvéhulléréjuco ditye lléébúacuné Páávorómútsí úúballéné muhdúhjáa Píívyéébe méénúraítúronéhjí diityétsij téeveri méénuhíjcyané jodíómú íjcyátúrómeke pañe. ¹³⁻¹⁴ Aamútsíhjáa íhveténé boone Jacóóboréjuco nééneé:

—Ámuúha táñahbému, cáhawáá idyé táicyánéjcutu ámuhákye o néé peíyené Tsimóo Péédoro meke úúballéjucóóné muhdúhjáa Píívyéébe téhdure jodíómú íjcyátúrómedívú íuwaáboju úújetétsóné múhdumé teene cáhcujtsómé dííbyejéte íjcyaki. ¹⁵ Muuráhjáa dííbyé íhjíyú uubálla múnaa cáátunéne íllu néehíí:

16-17 Bóónétu tsiine ó tsaá Dabíiúvú avyéjúu tútávaavéné dííbyéj tsiménémúháábemáyéjuco o ímíbájcho téénetu pámeere miamúnaa iwáájácúne Píívyéébé icyánejcúvuréjuco íbúwááve múhdumé dííbyé wáábyutájté íjcyame. ¹⁸ Ehdu neebe Píívyéébe tsúúcajátújucoo íjtsámeíñe.

Ehdúhjáa Píívyéébé ihjyú uubáalle múnaa caatúnúhi.

¹⁹ Áánéllii ámúhakye o nées tsáháubá menééítyuró jodíómú íjcyaturómé Píívyéébeke úráávyémeke ditye Moitséeúvú uwááboju iúráávye diityéké téeneri metúhújtsótuki.

²⁰ Áronáa ihdyu illure mécaatúnuú diityémá ditye illuune imyéénújúcóótuki: Tsá ditye dóóityú níjcyotájteke íícúvémeíñé iyámeke; tsá ditye tsíjtyéhjima dómácójcatsiityúne; tsá ditye dóóityú dótsohcáorii, majcánurii, dsíjívéné iyámeke; tsá ditye dóóityú tújpacyo. ²¹ Muuráhjáa tsúúcajátújuco pacóómiváryé tsaate úwáábohíjcyané téénetu Moitséeúvú uwááboju néhdújuco. Aanéjuco muurá ténevá wáyeéévéjcoojívádú éévemeíhijcyané pihcyáávejááné pañevu.

²² Ehdúhjáa Jacóóbó néénéllii pámeere tétsíi cahcújtso múnaa, uwáábojtee, túkevjtsojtee, íjcyame nées tsaatéké íhdityu iwáallooíñe Ajtiokííavu Páávorómútsima. Áánemáhjáa meménúmé Tsíírámútsikye Jóódáma dííbyere 'Batsabáa' némeííbyema ityújkevééllémútsikye. ²³ Áámútsimáhjáa waajácuháámí iwáallóháámí pañe néémeé:

"Muha ílle pámeere cahcújtso múnaa meíjcyame ámuha éllevu íhju méwallóo jodíómú ámuha meíjcyatúmé Tsííríá ííñújiri íjcyacóómí Ajtiokííari ámuha meíjcyáme éllevu, áhdure hállúcu múnáa éllevu. Áhdure idyé Tsiríítsiá ííñúji múnáa wáábyuta téhaami. ²⁴ Aame muha méwaajácújucoó muha mewálootúmeré ámuha éllevu ipyééne illure ámúhakye máváríchohíjcyáne. Ámúhakyéva muurá nehíjcyámé Moitséeúvú uwááboju néhdu ámuha mekíhdyahírótsámeiki.

²⁵ Áánéllii muha ímíñeúvú meíjtsámeíñe múúhadítú meméménúmútsikye méwallóo ámuha éllevu muha maávyejúúllehíjcyamútsí Páávorómútsima. ²⁶ Diityétsíi muurá Páávorómútsí ápíchó nééronehíjvú pájámeíhijcyá Máavyéjuube Jetsocríjtoke iwájyúnéllííhye. ²⁷ Áámútsima muha méwallóo ámuha éllevu Tsíírámútsikye Jóódámaá.

Aamútsí ihdyu óvíi ímíñeúvú ámúhakye nées muhdú téhaami pañe íjcyané túkevjtsoju nééneé. ²⁸ Aane mítyane ámúhakye muha metúhújtsótu apáhdyuré Píívyéébé Apííchó múúhakye túkévéjtsóneri ámúhakye muha menéehíi: ²⁹ Tsá múu dóótu níjcyotájteke íícúvémeíñé iyámeke. Áhdure tsá múu

dóótu dótsohcáorii, majcánurii, dsíjívéné iyámeke. Tsá múu tsíjtyéhjima dómácójcatsíyúne. Áhdure tsá múu tújpacyo dóótune. Aane tehdu ámuha meíjcyáhajchíí ímí tehjújuco ámuha meíjcyaiñe. Áyu wái meíjcyaj.” Ehdúhjáa iñehaami wallóomé Ajtiokíari íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu.

³⁰ Aanéhjáa tsúúca técoomívú iúújeténe ipihyúcúmeke ájcumútsí téhaamívu. ³¹ Áhaamíhjáa iéévéne mítyane ímíjyuuvéme. ³² Áané boonétúhjáa diityéké úwáábomútsí Píivyéébé ihju diityéké téeneri éhniíñevu itsápíjtsoki. Piivyétemútsíhjáa iúwaabóne. ³³ Aamútsíhjáa tsúcájáhréjuco diityémá íjcyátsihdyu úúballé diityéké ílluréjuco ióomiíñe. Áánéliihyéhjáa pítyajcómé dityétsí tsaimíyé ióomiki. ³⁴ Árónáacáhjáa Tsíira tétsihvúré cóevánáa Jóoda iiyéjuco óomiíñe. ³⁵ Áhduréhjáa Páávorómútsí coevá tétsihvúré Ajtiokíavu. Aamútsíhjáa tétsíi múnáama úwáábohíjcyá Píivyéébé uwááboju.

Páávoró tsiíñe uwáábovu pééneé

³⁶ Átsihdyúhjáa pívájcoojívájucó pájtyénetu Páávoró Benabééke néehíí:

—Cána majo ááhíivemútsíyé mepéé éhnée Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju úwáábomútsíyé mepéhíjcyá coomíjiri íjcyáné cahcújtso múnáake mewáájácu muhdújuco ditye úraavyéne.

³⁷ Áijyúhjáa Benabéé imíllerá tsiíñe Jóaa pééne diityétsima dííbyere ‘Máácoó’ némeííbye. ³⁸ Árónáacáhjáa Páávoró tsá ímíilletú díbye pééne diityétsima díbyéhjáa Pajpíiriá coomívú diityétsidítýú cóevánéliihye. ³⁹ Áané hallútúhjáa itsípájújcatsíñe ílluréjuco dityétsí dówaavéne. Áané boonéhjáa Benabéé díbye Máácóke iújcúúbema péé tshííyí Chííperévu. ⁴⁰ Áánetúhjáa Páávoró Tsíirákeréjuco újcune dííbyema ipyéékií. Áámútsí hallúvúhjáa tétsíi cahcújtso múnáa Píivyéébeke piáábó táúmeí ímí dityétsí ipyéékií. ⁴¹ Aamútsíhjáa pehíjcyá Tsíiriámá Tsiríítsiá iñúúcuri íjcyáné cahcújtso múnáake tsápíjtsomútsíye.

16

Páávorómútsikye Tsíiráma Timotéó náhbenúne

¹ Aamútsíhjáa Páávorómútsí Tsíiráma úújeté Déébeé, Ríitaraa, íjcyácoomícyuvu. Átsíihjáa ájtyúmímútsí tsaapi cahcújtso múnáajpi Timotéoke. Dííbyéj tsiíjúhjáa jodíómulle íjcyalle idyé cahcújtso múnáalle. Áánetúhjáa cááni gríéégómuúbe. ² Áábedítýúhjáa Timotéodítýú tétsíi cahcújtso múnáa nehíjcyá ímiáábé díbye íjcyane. ³ Áábekéhjáa Páávoró

imíllé itsájtýene dibye iñáhbénu dííbyeke. Áronáacáhjáa pámeere waajácú cáani gríeégómuube ijcyánéllii dibye kíhdyahírótsámeityúne. Áanélliihyéhjáa tujkénúí dííbyedívú kíhdyahírótsóobe imúnaa jodíómú méenuhíjcyádú téené hallútú díityémá ímityúné íjcyátuki. ⁴ Aaméhjáa ipyéhíjcyátsíhji múnáake úúbálléhíjcyá muhdú Jerotsaréeri íjcyáné uwáábojte túkevjtsojtémá díityéké úwáábohíjcyáné muhdú cahcújtso múnaa íjcyáiyóne. ⁵ Aanéhjáa illéébóne Píívyéébeke cáhcujtsómé lííyaate éhniíñevu mítyaméjuco.

Naavédú néené pañe Matsedóónia múnáajpi Páávoródívú bóhówaavéne

⁶ Aaméhjáa Píívyéébe ihjyu Áátsiá iñújí úwáábóiyónáa dííbyé Apííchóré díityéké túkevjtsojnej péévé tsá ditye úwáábotú téené iñúji múnáake. Áanélliihyéhjáa Píríjíámá Garáátsiá iñújícuturé pajtyéme. ⁷ Aaméhjáa Míítsiá iñújí watsíivyevu úújetémé imíllera ipyééne Bitíiniá iñújivu. Áronáacáhjáa téenere Píívyéébe Apííchó Jetsóope díityéké ájcune túkevjtsojnej péévé idyé tsá ditye téhullévú péétune. ⁸ Áanélliihyéhjáa tsapéhdú Míítsiá iñújitu pájtyeme úújeté ‘Tóróoáá’ némei mujcóvújuco. ⁹ Átsihvúhjáa Páávoródívú pejco naavédú néene bóhówaavéne pañe Matsedóóniá iñúji múnáajpi dííbyeke néehi: “Muúbej, Matsedóóniá iñújivu metsááne múúhakyéréjuco méuwaábo.” ¹⁰ Ehdúu néene dííbyedívú bóhówaavéne boonétú muha mepéé téhullévú Píívyéébere múúhake wállóhullévú muha méuwaáboki.

Páávorómú Pírípори

¹¹ Aamée Tóróoatu muha tsahíyí mepéé tsapéhdú Tsamotáraátsiá caapáhovújuco. Áané tsiíjyúu muha méúújeté Néááporívu. ¹² Átsihdyúu muha mecóhbaavémé méúújeté romáánómúhjáa Matsedóóniá iñújí pañévú íhcyóómi ípívyéjtsocóómi Pírípovu téené iñújí avyéjú coomívu. Ácoomíyíkyéé tsúcájá muha méícyahíjcyáhi. ¹³ Aamée muha wáyeéévejcóójí mepéé Píívyéébema ditye íhjúvahíjcyátsihvu téhi úniúvu. Átsihvúu muha méúwaabó walléémuke múúhadívú píhcyáavémeke. ¹⁴ Áámé pañée íjcyalle Tiatíirá cóómi múnáalle Ríidia ímiá wajyámúúné duujínuúdú néjáhjí nahjíhe múnáalle. Aalléhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Píívyéébeke úráavyehíjcyárolle botsíi dííbyere píáábóneri cáhcujtsó Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju Páávoró úwaabóne. ¹⁵ Aallée illuréjuco tsójtsótsámeíñé pámeemáyé íhyájkímuma. Áané boonétúu múúhake neéle:

—Áyu cána tahjyávú mepe ímiááné Píívyéébeke o cáhcujtsóné ámuha menéhajchíjyu. Ehdúu múúhakyé iñééne ihjyávú itsájtyémeke tétsihvúréi coévátsolle.

16 Áhdurée tsáijyu Píívyéébema ditye ihjyúvahíjcyáhullévú muha mepéeme méúújeté bádsíjcájadívú naavénéhjáa ípañe íjcyáábej téeveríyé iiná pájtyeíñe wáájacuhíjcyáalledívú. Aalléhjáa tsaaté hójtsí pañe íjcyalle mítyane dsíísike úcu híjcyá díityémá téené hallúvu. 17 Aallée múúha déjutu tsáalle nehíjcyáhi:

—Íjtye muurá íhtsútuube Píívyéébé wákimyéi múnaa ámuúhakyé pajtyéteju úwáábohíjcyáhi.

18 Ehdúu múúhakyé nehíjcyalle pívájyúvájuco. Áánéj taíchorí Páávoró ílluréjuco úhbane dííllé pañe íjcyaaabe naavéneke. Íllúu neébe:

—Uke o neé Jetsocríjto mémeri áállé pañétú u íjchívyeki.

Ahdújucóo díbye íjchivyéné teenémáyé dííllédítu.

19 Áánéllíihyéé íavyéjute ííne hallúvucó idsíídsíwájúcóóítyúne maatyóbá díityétsí Páávorómútsikye íekéévéne tsajtyé técoomí avyéjute éllevu. 20-21 Áámútsikyéé díityédívú iúújetétsóne néémeé:

Íjtyetsi jodíomútsí ¿íveekí méhcóómí pañe páhduvaré nénehji úwáábohíjcyá tehdu mee romáánómú teene mecáhcújtsóíyónejíivari?

22 Ááneréjucóo pámeere néene ímiááné tehdu dityétsí méénuhíjcyáne. Áánéllíihyéé awáá ávyéjute díityéké táuhbá ditye íwajyámúúné ityácóríjcomútsikye iwápáájcooki. 23 Ahdújucóo ditye díityétsikye imyéénúne icyúvéhoojánúmútsidívú téhmetsóné tééjá tehmeébeke. 24 Áánéllíihyééhjáa tsíhyooja pañe íjcyáhóójá pañévú iúácómútsikye úméhewávú íhdótsoobe ítyújkejíínetu.

25 Aamútsíhjáa téhoojá pañe íjcyamútsí Píívyéébema ihjyúvahíjcyá pécójpíínéjuco meíjcyárónáaaca. Téhduréhjáa dííbyeke idyúúruváné dityétsí májtsiváné tsijtye teene cúvéhóójari íjcyame lleebúacunúhíjcyáhi. 26 Árónáacáhjáa peecúteré tétsii úúvéacunúneri lléhowááné páhyúbáné tujkéveri pámeere tééjari íjcyámedítuú úwáñehííñe cóhribáhi. 27 Áánáacáhjáa tééjá tehmeébé icyúwátsihdyu ájkyeebe ítéacunú páneere lléhowááné páyújcatyéne. Aanéhjáa íjtsúacunúúbé tsúúca ditye úmíváne. Áánéllíihyééhjáa ícyávaájco újcuube illííhyánúmeíki. 28 Árónáacáhjáa Páávoró nééhií:

—Ehdu bo méénúmeídíñe, íjtyérero múúha.

29 Áánélliihyéhjáa peete ipíúváne íícúí diityétsi éllevu peebe íllityécunúúbére. Áánemáhjáa mímóúúvetéébé diityétsí lliiñévu.

30 Áánemáhjáa ílluréjuco díbye íjchívyétsómútsikye nééneé:

—¿Aca muhdú ó pájtyetéiyáhi?

31 Áánélliihyéhjáa dííbyeke neemútsi:

—Ávyéjuube Jetsocríjtoke pámeere dihyájkímuma mécahcújtsó ámuha mépájtyeteki.

32 Ehdúhjáa dííbyeke iñétsihdyu úwáábomútsí dííbyeke pámeere ihyájkímumájuco.

33 Aabéhjáa tépejco nijtyú diityétsikye ditye túúvátsonéhji. Áánemáhjáa ílluréjuco díbye diityétsidívú tsójtsótsámeiñé diitye ihyájkímumájuco.

34 Átsihdyúhjáa diityétsikye ihjyávu itsájtyémútsikye májchotsóme. Aaméhjáa mítyane ímíjyuuvé Píívyéébeke tsúúca icyáhcújtsóneri.

35 Áané tsitsíívevúhjáa técoomí avyéjujte wallóo tehme múnáake ditye iñéete diibye cúúvéjátehméébeke ílluréjuco díbye íjchívyétso diityétsikye.

36 Ahdújucóhjáa ditye dííbyeke nééténéllii neebe Páávoróke:

—Ávyéjujtévá néé ámuútsikye o íjchívyétsoki. Ahdícyané wa ílluréjuco mepej.

37 Áronáacáhjáa Páávoró néé diityéke:

—Muurá íñe mútsikye iiná néétuméré míamúnááj piínévú iwápáájcomútsikye cuvéjaanú romáánómúejtési téhdure muhcsi meíjcyané waajácúháámima meíjcyámútsikye. Aame ¿íveekí imíllé mútsikye íjchívyetsóné teevétariye? Aane tsá muhcsi áyánéwu meímíllétúne. Óví ihdyu iiye itsááne mútsikye íjchívyetsóváme.

38 Ehdúhjáa dityétsí néene úúbáalletémé ávyéjujteke.

Ááneríhjáa mítyane íllityémé romáánómúejtési íjcyané waajácúháámima dityétsí íjcyáneri.

39 Áánélliihyéhjáa diityétsi éllevu ipyéene ídátsojkmímyé diityétsidívu. Áánemáhjáa choocórjúco ditye wáloone técoomítyu.

40 Aamútsíhjáa teene cúúvéjatu íjchívyemútsí Ríídiá javu úújetémútsí cahcújtsó múnáake itsápítsohíjcyátsihdyu ílluréjuco pééneé.

17

Tetsaróonicarí ditye úborivaténe

1 Aaméhjáa Páávoroo, Tsííraá, Timotéoo, éhdume péhijcyámé pajtyé Ajpííporii, Aporóoniaa, íjcyácoomícyutu. Átsihdyúhjáa péeme Tetsaróonicávú úújetétsihyi íjcyaja imúnaa jodíómú pihcyááveja.

2 Áájá pañévúhjáa wáyeéévejcóójí Páávoró imyéénuhíjcyádú úwaabóhi.

Ehdúhjáa ténevá wáyeééwájcoojívádú úwáábohíjcyaaabe pápihchúúijyúva. ³ Úúbállehíjcyaaabéhjáa diityéké Píívyéébé ihjyú uuballe múnááhjáa cáátúnuhíjcyáné néhdújuco Críjto íicúbáhrámeítsihdyu dsíjívéebe tsiíne bóhíine. Téhduréhjáa nehíjcyaaabe diityéke:

—Muurá diibyéjuco Jetsóó Mépájtjetétsoobe íjcyáábedítýú ámúhakye o úúbállehíjcyáne.

⁴ Ehdúhjáa Páávoró néénéllí tsaate imúnáadítýú tsúúca cáhcujtsómé diityémá nahbévahíjcyáhi. Téhduréhjáa mítyame gríéégómudítýú cáhcujtsó ímiáámé íjcyame tsúúcajátújuco Píívyéébeke úráávvehíjcyáme. Áhduréhjáa diityédítýú walléémú avyéjúméhjiúvú nééme cáhcujtsóhi. ⁵ Ááneríhjáa tééjá túkevjtsojte cáhcújtsoótumé íñómíutááváne juváñeri átéréjte óvéhe múnáa péhíjcyámeke iújcúmema técoomí múnáake íibórinútsihdyu Jatsóo jávú péé Páávorómútsi néhcovu diityétsikye ítsájtye técoomí avyéjúté éllevu. ⁶⁻⁷ Aaméhjáa diityétsikye íájtýumítúnéllí diibye Jatsóokéréjuco tsijtye cahcújtso múnáama tsájtyene diityé éllevu. Áámekéhjáa diityédívú iúújetétsóne néémeé:

—Éhne míamúnáake tútávátsohíjcyamútsíhya Páávorómútsi Tsíírama wájtsímútsikye áánu Jatsóo ihjyávú tsaímíyé iwáátsúcúpéjtsóne tsaméhjíjuco ihjyuváné ímityúné mee romáánómú avyéjúúbé taúhbajúúnetu. Nehíjcyámé tsijpívá avyéjuube íjcyane Jetsóo.

⁸ Ehdúhjáa ditye nééne técoomí avyéjútémá tsijtye tétsii íjcyámeke múhdurá pajtyéhi. ⁹ Áronáacáhjáa diitye Jatsóómú múu áhdómeidyú meenú ditye íácádsíjcaáyo diityéke. Áhdújucóhjáa ditye ácádsíjcaáyóne.

Páávorómú Beréari íjcyane

¹⁰ Áijyúhjáa tépejco cahcújtso múnáa íjchívyetsó Páávoroo, Tsííraa, íjcyámútsikye diityétsí ipyéé Beréavu. Áámútsíhjáa téhullévú iúújetédú péé imúnáá pihcyáávejávu. ¹¹ Tsáháhjáa tétsii múnáa Tetsaróónicá múnáadú néétune. Ímíhyéhjáa lleebúcunúhíjcyámé dityétsí úwaabóne. Aaméhjáa néhcohíjcyá Píívyéébé ihjyú uuballe múnáape cáátúnuhíjcyánéhjí pañe iwáájácu ímiááné tehjújuco dityétsí úwáábohíjcyáhajchííjyu. ¹² Áamedítýuhjáa mítyame cáhcujtsó jodíómuu, gríéégómuu, íjcyame wajpíímumáyé avyéjúméhjiúvú nééné walléemu. ¹³ Aanéhjáa tsúúca Tetsaróónicá íjcyame jodíómuu waajácu Páávoró Beréari úwáábohíjcyáné Píívyéébé ihjyu. Áánéllíhyéhjáa téhullévú ipyééne tsiíne íibórinutéme diityéke.

14 Áánélliihyéhjáa íicúí wallóomé Páávoróké dibye ipyée móóá úniúvú tétsihvúré Beréavu Timotéomútsí Tsííráma cóévánaaáca.
 15 Áábekéhjáa pícyohjémé Atéénavu. Aaméhjáa óómímyeke neebe ditye íñéé íicúí dityétsí ipyée dííbye éllevu.

Páávoró Atéénari

16 Áámútsikyéhjáa téhmeebe íitehíjcyá mítyane técoomíyí ditye dúúrúvahíjcyáné níjcyotájteke. 17 Aanéhjáa múhdurá íjtsúcunúnéllii téneri ihjyúvahíjcyaaabe imúnáama tsijtye Píívyéébeke dúúrúvahíjcyámema pihcyáávéjá pañévu. Ihdícyátsihjívúhjáa icyábúúvémema ihjyúvahíjcyaaabe téneri. 18 Áábemáhjáa ‘epicóóreo’ némeíñé uwááboju úráávyehíjcyámema tsijtye ‘ejtóico’ némeíñé uwááboju úráávyehíjcyámé ihjyúvahíjcyáhi. Áámedítyúhjáa tsaate néjcatsíhi:

¿Muhdúami tsáma áánu íhgyuwábá meke nehíjcyaj?

Áánetúhjáa tsijtye néehíí:

–Tsííñé piivyéébé mú ihjyú uubáalle múnáajpúbá dííbye. Ehdúhjáa nehíjcyámé Páávoródítyú dibyée Jetsóó dsíjíveebe bóhííbedítyú íjcyáné uwááboju úúbállehíjcyánélliihye. 19 Áábekéhjáa tsajtyémé ipítyácócatsíhíjcyátsihvu ‘Areóópago’ némeítsihvu. Áánemáhjáa dííbyeke néémeé:

–¿Aca tsá múúhake u wáájácútsóityuró ímíñéúvú béhne uwáábójuma u tsáánevu? 20 Muurá múúhake u nehíjcyáné tsáhái tsáijyúbaré muha melléébotúne. Áánéllii muha méimíllé mewáájacúné ímíñéúvú íná nééiyóné múúhake u nehíjcyáne.

21 Ehdúhjáa dííbyeke nééme Atééna múnáama tsííñé ííñúji múnáa íjcyame. Aaméhjáa ííneri íjcyatúme páijyuvaré úbállécatsíhíjcyá páhduvaré néené uwáábó illéébone.

22 Áámekéhjáa Páávoró néehíí:

–Ámuúha Atééna múnáaj, muurá ó waajácú ámuha panévare tsíñehji mecáánívahíjcyáne. 23 Muuráhjáa ámuha medúúrúvahíjcyátsihjíri o péhíjcyaaabe ó ájtyumí íicúvé waíjí hallútú íllu nééne cáátúnúmeíñé: “Mewáájacútúné Piivyéébé wáabyuta.” Aane muurá dííbyedítyú ámuúhake ó úwáábohíjcyá eene dííbyeke wáájacútúmeré ámuha medúúrúvahíjcyáábédítyu.

24 Dííbye ihdyu Píívyéébe páneeré múhdúné tsíeméné ípívyéjtsóobe. Dííbye muurá ípívyéjtsó ííñújima páneere íévéhóowari íjcyanéhji. Áánéllii páneere íjcyá dííbye tájpiye. Aabe tehdu apátsíyé íjcyáíyónejíí míamúnáa méénúné duurúvájá pañe. Muurá ihdyu íhdícyátsihjíríyé dííbye. 25 Aabe tsá mutájpí íjcyatúne. Muurá ihdyu dííbyedítyuré tsááne

bóhima méijcyáhi. Áhdure panévare íñe múhduná téene tájpi meicyahjcyané díbyedyúré tsááhií.

²⁶ Muuráhjáa tsáápihdityúré íñe múhdumé iññújiri mejjcyámeke líyaatétsoobe. Áánemáa íhdétújuco díbye éévecúné kiáhjí mejjcyaiñé mújyúhaja. ²⁷ Ehdúu méénuube díbyedi meítsámeihjcyané níjcáutu íhtsútúnetu mewáájácu méhdityu kiá íjcyátúróobe. ²⁸ Muurá díbyedyúré tsááne bóhima méijcyá éhnéhjáa tsaate illu néhduú: “Muha méijcyá Píivyeébej tsíime.” ²⁹ Aane tsúuca díbyej tsíimé mejjcyame tsá meíjtsúcunútyuró eene panévatúré míamúnaa óórótuú, nééwáyutuu, dsíídsituu, nícyohjcyánehdjídú Píivyeébe nééneé. ³⁰ Muuráhjáa ihdyu éjyuúvú pevénéré itécunúhijcyabe míamúnaa iwáájácútúné hallúrí ehdu méénuhícyáne. Áronáa ícyooca pámeere míamúnáake neebe ímityúné meicyahjcyané meíhvéjtsoki. ³¹ Muurá muhdú meicyahjcyané iwáájacúdú mééma ímíbájchóiibye ípyéé imyéménuube Jetsóoj téeveri. Aanée muurá meke waajácútsoobe díbyeke íbóhíitsóneri.

³² Ehdúhjáa Páávoró dsíjivémé tsíiñe bóhíinetu íhjuvávani íllure tsaate uuhívaté díbyedi. Áánetúhjáa tsaate néehíí:

—Muha ihdyu méimíllé tsíjyu tsíiñe téénetu u íhjuvaváne mel-
léébúacuné.

³³⁻³⁴ Áámedityúhjáa tsúuca tsaaté múnáa cáhcujtsómé díbyema nahbévahjcyáhi. Áámemáhjáa íjcyabe Dioníitsio teene ‘Areóópago’ némeítsihvu dóbéévehjcyáméejpi. Áhduréhjáa ‘Dáámari’ némeíllema tsíjtyehjí íjcyá díityéma.

18

Páávoró Coríitori

¹ Aanéhjáa Páávoró teene Atéénatu péébe úújeté Coríitovu. ² Átsihdyúhjáa aahívetéébé imúnáajpi Akíírake Póótó iññúji múnáajpiíkye. Téjyúhjáa téhdure botsíi wajtsíibé Itááriá iññújitu mewa Pírítíírama, Ávyéjuubeváa Cáráóodio pámeere Róómári íjcyané jodíómú íjchívyeiñé néénetu tsáámutsi. ³ Aanéhjáa Páávoró díityétsimáyéjuco íjcyane díityétsikye íwákimyéityu ípíáábo téeméné wákimyéí imyéénuhícyanéllíihye. Aaméhjáa méénuhíjcyá cuwájaanedú nééneé nujúwáane. ⁴ Ájyúhjáa ténevá wáyeeévéjcoojívadú pehíjcyabe imúnáa jodíómú píhcyáávejavu. Aabéhjáa úwáábohíjcyá Jetsóodityú íjcyané úwááboju imúnáama tsíjtye imúnáa íjcyáturómeke dítye ícyáhcújtsoki.

⁵ Áánaacáhjáa tsúuca Tsíírámutsi Timotéoma wajtsí Matsedóóniá iññújitu. Ájyúhjáa Páávoró tsanéeriyé

uwáábori ijcyaaabe nehíjcyá imúnáake diibyéjuco Jetsóó dityée téhmehíjcyaaabe Críjto Mépájtyetétsoobe íjcyane. ⁶Ehdúhjáa dibye néerónáa dílbyedítýú nehníwu ihjýúváme. Áánéllihyéhjáa ílluréjuco dibye diityédítýú ipyée íwajyámú wátsóújcoobéré nééené:

—Árone tsáma ámuhá hallúriyéjuco teene ámuha medsíjívécooca meícúbáhrámeíñe. Tsá táhallúri tene íjcyatúne. Ahdícyane jodiómú íjcyatúróme éllévuréjuco o pééíñe diityékeréjuco o úwááboki.

⁷Ehdúhjáa íñéene ílluréjuco dibye tééjatu íjchivyéne. Átsihdyúhjáa péébe úujeté Jójto jávú teenéhjáa pihcyáávéjájá úníuriyé íjcyaaabe tsúúcajátújuco Píívyéébeke dúúrúvahíjcyáábe jávu. ⁸Áijyúhjáa teene pihcyáávéjájá avyéjuube ‘Críjpo’ némeílbyé cáhcujtsó Jetsóodítýú íjcyané uwááboju pámeere ihyájkímuma. Aaméhjáa tsójtsótsámeíhi. Áhduréhjáa tsijtye Coríító cóomi múnáadítýú cáhcujtsómé tsójtsótsámeíhi. ⁹Átsihdyúhjáa Páávoródívú tsápejco Jetsóó naavédú nééené pañe íbóhówáávéne néé dílbyeke:

—Ímíchi díícyáne éhniíñevu dúwááboco íínerí íllityétuubére. ¹⁰Ijcyámé mítyame ícyoomíyí tahñéjté íjcyáímye. Áánéllii ehdu uke o nééhií. Áábeke o íjcyatúcoocájííva múha uke muhdú méénuúhi. ¹¹Ahdújucóhjáa tsané pijcyábáj pñévéú tétsii Coríítori íjcyaaabe diityéké úwáábohíjcyané Píívyéébé ihjyu.

¹²Áijyúhjáa Acááyá íiñújí avyéjuube Garióó íjcyánáa tsaate imúnáa jodiómú cáhcújtsotúmé ipítýácójcatsíñe Páávoróké ékeevéhi. Áábekéhjáa tsajtyémé diibye ávyéjúube éllévu dibye ímítýunéhjí ímíbáchohíjcyátsihvu. ¹³Áánemáhjáa dílbyé hallúvú úúballémé dílbyeke. Nééméhjápeé:

—Áánu métaúhbaju nééené tsijíjtoriyé míamúnáake úwááboobéré pehíjcyá dityévá Píívyéébeke idyúúrúvaki.

¹⁴Ehdúhjáa Páávoró hallúvú ditye úúballénéllii dibye íhjyúváyíoné íhdéré diibye ávyéjuube Garióó diityéké nééhií:

—Íhdyúhde tehdujúcooíyó dílbyema o ímíbáchoiyóné dibye ímítýuné méénuca. ¹⁵Áánetu ámuhá taúhbaju nééené tsijíjtoriyé dibye tsáápihdítýú íjcyané uwááboju úwáábohíjcyáhajchíí wa íhdyu ámuháyé chooco méímíbáchojcatsij. Tsá o ímíletú átéréenéhjí o ímíbajchóne.

¹⁶Ehdúhjáa íñéene ílluréjuco dibye diityéké wáloone tétsihdyu. ¹⁷Árónáacáhjáa pihcyáávéjájá avyéjuube Tsójtenéké tsaate gríéégomu íékéevéébeke wápáajcó diibye ávyéjúúbe úmíwávu. Áróneríhjáa tsá dibye íícúvetúne.

Páávoró Ajtiokíívu íóómítsihdyu tsiiñe uwáábovu pééené

¹⁸ Aanéhjáa Coríitori tsúcájá Páávoró ícyahíjcyáhi. Aabéhjáa tétsihvu 'Tséekeréa' némei mujcovú béerómei tsanéhjáa ímiááneturé imyéénuíñé iñéené uubálle. Ehdúhjáa méénúmeíbyé Tsíiriá iñújivu ipyéétúné ihde. Átsihdyúhjáa botsíi tétsíi cahcújtso múnáake ipítýájcóne peebe Akíiramútsima tsahíyí teene Tsíiriá iñújivu. ¹⁹ Aaméhjáa Éépetsóvú úújeté tétsihvu Akíiramútsi mewa Piritsíirama cóéváítsihvu. Átsihvúhjáa Páávoró imúnaa jodíómú pihcyáávejávú péébe úwaabó tééjavu pihcyáávémeke. ²⁰ Áábekéhjáa neeromé dibye tsuucájááneúvú dityémá íjcyaki. Árónáacáhjáa tsá dibye ímíllétúne. ²¹ Áánemáhjáa diityéké pítyájcoobe nééhií:

—Árónáa ó imíllé o péene Jerotsaréevu. Aabe óvíi Píívyéébe ímílléhajchíi tsiíñe ámúhake ó uujéváhi.

Ehdúhjáa iñéene péjúcoobe tsahíyí teene Éépetsótu. Áánetúhjáa Akíiramútsi dííbyedítýú cóévá tétsihvu. ²² Aabéhjáa Tsetsaréavu úújetéébé tétsihdyu botsíi péé Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnáa éllevu. Átsihdyúhjáa peebe Ajtiokííavu. ²³ Átsihyíhjyáa tsúcájá íjcyátsihdyu idyé tsiíñe pehíjcyaaabe Garáátsiámá Píríjíiá iñújícúri íjcyané cahcújtso múnáake tsápíjtsoobéré técomívádu.

Éépetsóri Apóóró úwaabóne

²⁴ Áijyúhjáa Arejadriíá cóomi múnáajpi jodíómuube Apóóró teene Éépetsóvú wajtsíhi. Aabéhjáa ímiá uwaáboobe íjcyaaabe mítyane waajácú Píívyéébé ihjyu. ²⁵⁻²⁶ Aabéhjáa úwáábohíjcyá muhdú Jetsóoke meúraávyejíjtó tsaate dííbyeke úwaabóne. Úwáábohíjcyaaabéhjáa apááñéré Jóáápe tsótsohíjcyánetu íjcyané uwaábó iwáájacúné imúnáa pihcyáávejá pañévú íinerí núhnévétuubére. Aanéhjáa dibye níjkevádú Akíiramútsi dííbyeke ihjyávú itsájtyéne botsíi ímiíñeúvú úwaabó muhdúhjáa Píívyéébe Jetsóoj tééveri mééma méénune. ²⁷ Aabéhjáa imíllé Acááyá iñújivu ipyééneé. Aanéhjáa cahcújtso múnáa ími íjtsúcunúnéllii caatúnú waajácuháámí téhullé cahcújtso múnáa éllevu ditye tsaímíyé iwáátsúcúpéjtso dííbyeke. Aabéhjáa téhullévú úújetéébé Píívyéébere túkévéjtsóneri píáábohíjcyá mítyane cahcújtso múnáake. ²⁸ Aabéhjáa imúnáa jodíómuke nehíjcyá diibyéjuco Jetsóo Críjto Mepájtyetétsoobe íjcyane Píívyéébé waajácuháámítúu tene néhdújuco. Ehdúhjáa dibye néénéllii tsáhájjuco ditye íiná néétune.

1 Aabéhjáa Coríitori Íjcyánáa Páávoró Íjchí iĩñújiri péhíjcyaaabe úújeté Éépetsóvu. Átsihyíhýyáa íjcyámé tsaate Píívyéébé cahcújtso múnaa Jóááúvú uwáábó úráávvehíjcyáme.

2 Áámekéhjáa neébe:

—¿A ámuhápe Píívyéébeke mecáhcújtsótujkénúijyu tsúúca dííbyé Apííchó ámuhá pañévu úcaavéhi?

Áánéllihyéhjáa néémeé:

—Tehdu muha mewáájácúnejííva dííbyé Apííchó Íjcyane.

3 Áánéllihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Acáa ííne uwáábórá ámuha mecáhcújtsóne métsójtsoótámeíhi?

Áánéllihyéhjáa néémeé:

—Mu ihdyúu éhne Jóááuvu tsótsohíjcyané uwáábo.

4 Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ímiáánéjucóhdée diibye Jóáa tsótsohíjcyané ímityúné íicyahíjcyanéjí íhvéjtsómeke. Áronáacáa ihdyu diityéké nehíjcyaaabe dííbyé boone Mepájtyetétsoobe Jetsóo úwáábóííbyeke ditye icyáhcújtsoki.

5 Áánéllihyéhjáa botsíi Jetsóoke icyáhcújtsóne tsiíne tsójtsoótámeímyé dííbye mémeri. 6 Áámé hallúvúhjáa Páávoró tsáápiitsá hallúvú íhyójtsoo ipícyóóne Píívyéébema íhýuváné tujkéveri dííbyé Apííchó diityé pañévu úcaavéhi. Aaméhjáa tsíjyúhjiri illéébótúrójúhjiri Píívyéébeke duurúvahíjcyáhi. Áhduréhjáa téenere túkévéjtsóneri úúbállehíjcyámé díbyé diityédívú íuwááboju bóhówajtsóne. 7 Aaméhjáa diitye Píívyéébé Apííchó diityé pañévu úcaavémé 12-meva.

8 Aanéhjáa Páávoró pápihchúú nuhbává imúnaa jodíómú pihcyáávájá pañévu úwáábohíjcyá ííneri núhnévétuubére. Aabéhjáa míamúnáake téíbúwátsohíjcyá Píívyéébé avyéjyú icyánejcúvu. 9 Áronáacáhjáa tsaate tsá ímíletú icyáhcujtsóne. Aaméhjáa nehníwu íhýuvahíjcyá teene Jetsóodityú Íjcyané uwáábotu pámé úmíwávúre. Áánéllihyéhjáa Páávoró diityédityú péé pámeemáyé cahcújtso múnáama ‘Tirááno’ némeííbyé uwáábojávú. 10 Aabéhjáa tééjavuréjuco diityéké úwáábohíjcyané míñéécú pijcyába. Aanéhjáa tsúúca pámeere Áátsiá iĩñúji múnaa lleebójucóo Jetsóodityú Íjcyané uwááboju díbye úwáábohíjcyáne. Áhduréhjáa tsijtye jodíómú Íjcyáturómé tsúúca lleebóhi. 11 Áijyúhjáa dííbyej tééveri Píívyéébe méénuhíjcyá mítyane méénúráityúronéhji. 12 Ávyetáhjáa dííbyé miñúbajánema íwajyámúúné chéméméhji éllevu ditye tsájtyéróneri tsúúca bóhihíjcyáme. Tsaaté pañéhjáa naavémú Íjcyároméhjí íchívyehíjcyáhi.

13 Ájyúhjáa tsaate téhullé múnaa jodíómú naavémuke tsaaté pañétú íchívyétsohíjcyámé imíllera Jetsóo mémeríyējuco íjchívyetsóne. Aaméhjáa néjcatsíhi:

—Méneé tsaaté pañétú ditye íjchívye éhne Páávoró úwáábohíjcyaaabe Jetsóo mémeri.

14 Ehdúhjáa imíllorómé imyéénune jodíómuube Etsééba llúúvájte avyējuúbej tsíímé 7-meva íjcyame. 15 Aaméhjáa tehdu méénúrónáa tsáapí pañétú diibye naavéné nééhií:

—Muurá ó waajácú Jetsóoke. Áhdure ó waajácú muubá Páávoró íjcyane. Áánetu ζmuutá ámuúha?

16 Ehdúhjáa néébere diibye míamúnáajpi naavéné ípañe íjcyaaabe diityéké méénúnetu ílluréjuco ditye wááne tééjá pañétú íevejtéhjirējuco wájamúúvatúmé dibye túúvátsónéhjima.

17 Aanéhjáa pámeere Éépetsó múnaa jodíómumáyé tsijtye jodíómú íjcyátúmé iwáájácúneri mítyane íllityéne Jetsóoke ávyējujsóhi.

18 Áhduréhjáa tsaate cáhcujtsójúcóomedítýú úúbállehíjcyá íhdéhjáa ímityúné ícyahíjcyanéhji. 19 Áánetúhjáa ápííchojte ténéhjí waajácúhaamíné ílluréjuco cóvajtsóné pámeere ííténeríye. Ááne pañéhjáa íjtsúcunúmé dsíidsí wágóoovéné 50 mí. 20 Ehdúhjáa téijyu Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju tsújaavé pámehdívúre.

21 Ááne boonétúhjáa Páávoró íjtsámeí Matsedóóniámá Acááyá iñújícú íááhívetétsihdyu botsíi Jerotsaréevu ipyééiñe. Áhduréhjáa nehíjcyaaabe teene Jerotsaréetu ipyééiñe Róómávuú. 22 Áánéllíihyéhjáa íhde wáalloobe ípiáábojtétsikye Matsedóóniávú Timotéoma Erájtómútsikye. Áánetúikyéhjáa tsúcájá coévaabe Áátsiá iñújivu.

Éépetsóri ditye íborívaténe

23 Aabéhjáa Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju úwáábohíjcyáné hallútú cáhcújtsotúmé páhduváré dáríívehíjcyá cahcújtsó múnáake. 24 Tsaapíhjáa ‘Deméétrío’ némeííbyedítýú tujkéváne. Diibyéhjáa nícyohíjcyá úwáñewáánetu ‘Díána’ némeííñe níjcyota píívyéllédi idíllone idyúúruvahíjcyája nááve. Ááne hallúvúhjáa mítyane dsíidsívahíjcyámé pámeere íwákímyéi múnáama. 25 Aabéhjáa pámeere múhdumé téeménéhjí wákímyeíhíjcyámeke ípíhýúcúne nééhií:

—Muurá ámuha méwaajácú íñe mewákímyeímyé tsaímíyé meícyahíjcyáné íínetú píhtotúme. 26 Aane ζíveekí Páávoró nehíjcyá íñe menícyohíjcyámé píívyéébe íjcyatúne? Ehdu íñéeneri muurá mítyámekéjuco dibye tsíñejcúvúré íbúwajtsóne.

Aane muurá tsá apátsiíyé íchii Éépetsóri díbye tehdu méénutúne. Muuráhjáubá páneeréjuco Áátsiá iíñújiri ehdu díbye méénune. ²⁷ Aane múhdurá teene méémaá. Muurá méwákimyéí téene tájpíjyuco meicyahíjcyané méhdivu wágóóóvéiyáhi. Áhdure diille íhtsútulle píivyélleke Áátsiá múnáama pámeere iíñújiri íjcyané míamúnaa dúúrúvahíjcyálla ja tsáhájuco bóhówaúcunújúcóóíturóne.

²⁸ Ehdúhjáa díbye néénéllii tsiytye icyáyobáávaténe illu wáñejcóhi:

—¡Ñóóooj, ehdíívájullé tsáma íhtsútulle Epéétsiómú píivyéllé Diánaj! Ehdúhjáa iwáñejcóne néémeé.

²⁹ Áijyúhjáa ihdyu kiávú técoomíyí míamúnaa iibórinújcatsíhi. Áánáacáhjáa Matsedóóniá múnáajtétsí Gááyóma Arijtáacomútsí Páávoróké náhbenuhíjcyámútsikye Iliúcuíñúmé dítye píhcyáávehíjcyájá pañévu. ³⁰ Áájá pañévúhjáa Páávoró ipyééne diityémá íhjúvatéiyónáa tsá cahcújtsó múnáa dííbyeke íhvéjtsotúne. ³¹ Áhduréhjáa tsaate Áátsiá iíñúji múnáa ávyéjunte dííbyeke wáájacúmé néé tsaatéké dítye iñéé dííbyeke téhullévú díbye ipyéétuki. ³² Áánáacáhjáa ihdyu míamúnaa iibóriba teene píhcyááveri íjcyame. Aanéhjáa mítyame tsá wáájacutú íinélliihyé ímichi ipíhcyaaavéne. ³³ Áánáacáhjáa tsaate jodíómú imúnáajpi Arejááadoróké cátuju díbye diityé úmíwávú ipyééne íihjúvaki. Áhdújucóhjáa íihjúva díbye íhyójtisiri diityéke néérone cúúvéhulléréjuco dítye íjcyaki. ³⁴ Áronáacáhjáa 'dáij' néétune tsiíne illu wáñécohíjcyáme:

—¡Ñóóooj, ehdíívájullé tsáma íhtsútulle Epéétsiómú píivyéllé Diánaj! Ehdúhjáa iwáñejcóne nehíjcyámé míñéecu hóorá hajchótá jodíómuube díbye íjcyane iwáájacúnema.

³⁵ Áamekéhjáa técoomí avyéjuube idyáíívyétsómeke néehíí:

—Ámuúha tamúnáa iñe Éépetsóri meíjcyamej, pámeere muurá waajácú éhnée cáámetu áákityéné neewáyú píivyélle Diánadi medíllóné duurúvaja méhójtí pañe íjcyane. ³⁶ Aane tehdu múha tóónúyónejíívari. Áánéllii ílluréjuco metáchúúréévéne cúúvéhulléréjuco meíjcyá. Aame iiná mémeenújúcohí ímíñeúvú íjtsámeítyúme. ³⁷ Muurá íjtyétsikye íllevu ámuha metsívamútsí tsá íné imityúné méénutúne. Áhdure tsá dítyétsí méduurúvaja tútávájtsotúne. Aamútsí muurá tsá iiná imityúné íhjúvatú mépiivyéllédítyu. ³⁸ Áhdícyane Deméétrio íwákimyéí múnáama tsaatédítyú imityúné íjyácunúhajchíí óví péé ténéhjí ímibájcho múnáa éllevu teene ímíbájchoki. Muurá téénéllii íjcyané ténéhjí ímibájchotsíhji. ³⁹ Áánetu ávyetá íhnáho nééne íjcyáhajchíí múu íhvejtsó pañétúéhullévú tene

iímíbaávyeeki. ⁴⁰ Muurá ícyooca ápíchó nééne máhallúrí téénetu menéétsámeíyóne. Tsá muurá ñná menééítyuró ñne ícyooca pájtyene pañétúejte meke dílloca. ⁴¹ Ehdúhjáa ñnééne íllurējuco díbye díityéké tsújaúcúne.

20

Páávoró Matsedóóniámá Gréetsiá iñújicúvú pééneé

¹ Aaméhjáa iíbórinújcatsíñetu íhvetédú Páávoró cahcújtso múnáake ipíhjúcúne tükévejtsóhi. Átsihdyúhjáa díityéké ipítýájcóne Matsedóóniá iñújivurējuco díbye pééneé. ² Aabéhjáa téhullé cahcújtso múnáake ááhíveebe díityéké tsápítsohíjcyáhi. Átsihdyúhjáa péébe Gréetsiá iñújivu iúújetétsihyi ijcyá pápihchúú nuhbáva. ³ Aabéhjáa tsahíyí Tsííríá iñújivu pééíyónáa tsaate imúnaa dííbyedítýú ímityúné pítýájcámeíñé iwáájácúne íjtsámeíbyé Matsedóóniá iñújivuré tsiíñe ióómííñe íjchityu. ⁴⁻⁵ Áábemáa o pééíñáa múhtsikye náhbenuímyé múhtsí íhdējuco Tóróóavu ipyééne téhullétú múhtsikye téhmeténé ílluúme: Beréa múnáajpi Tsóópatee, Tetsaróónicá múnáajtétsí Arijtáacomútsí Tsegóódomaa, Déébé múnáajpi Gááyoó, Timotéoo, Áátsiá iñúji múnáajtétsí Tííkicyómútsí Tóróópimómaa, éhdume. ⁶ Áánetúikyée muhtsi mecóévamútsí óórítýúne pááa májchómeíhíjcyané wañéhjí pajtyétavu botsíi Pírípótu tsahíyí mepéémutsi méúújeté tsáhojtsíj coojívatu díityédívú Tóróóavu. Átsihyíi muha méijcyá tsané tsemáána.

Páávoró Tóróóa múnáake ááhívéne

⁷ Aamée muha tsemáána déjúcóóvejcoójí medóbéévéne pááa mémajchó Jetsóo dsíjívé meítsaavéne. Áijyúu Páávoró úwaabó ávyeta pécójpínévújuco tsíijyu muha mepéjúcóóíñéllíhye. ⁸ Téijyúu muha médóbeevé cáámééhó pañévú peetéháñej téeveri. ⁹ Áánáacáa ováhtsáwu 'Éóótico' némeíbyé ácuúcunúhijcyá páhoowa nétsihyi. Aabéhjáa icyúwaiñúné hallúrí baavu áákityéébé dsíjívéhi. ¹⁰ Áánéllíhyée Páávoró íícúí iñíityéne dííbyeke íámabúcúne nééhií:

—Méíllityédíne. Muurá ihdyu bóhíiroóbe.

¹¹ Átsihdyúu tsiíñe cáamevu neríívyéébema muha pááa mémajchó Jetsóo dsíjívé meítsaavéne. Áané boonétúu idyé tsiíñe íuwáábó cámahjácoobe tsítsijnécu. Átsihdyúu íllurējuco muha mepééneé. ¹² Áánetúu tétsíi múnáa ihjyáhañévurējuco péémema dííbye ováhtsáwu pééneri mítyane ímíjyuuvéme.

Tóróóatu Miréétovu dítye pééneé

13 Aamée muha mepéjúcóónáa Páávoró múúhadítú coévá tétsihvúré Tóroóavu íjchityúré ipyéé Atsóovu. Áánetúu muha íhde cúújúwámíri mepééme méúújeté técoomívú tétsihdyu dííbyeke muha meújucúki. 14 Aamée muha técoomítú dííbyeke meújucúíñútsihdyu mepééme méúújeté Mitiréénevu. 15 Átsihdyúu muha mepééme tsíijyu 'Kííoo' némeíñé caapáhó tujkévetu mepájtyeme tsíjcyoojı méúújeté 'Tsáámoó' némeíñé caapáhó mujcóvu. Ámujcótúu muha mepájtyeme mécúwaté Trojıırıóvu. Ááné tsíijyúu botsı muha méúújeté Miréétovu. 16 Ehdúu muha mepéhıjcyánáa Páávoró íjtsámeı Jerotsaréeri muha Pejtecójtéé wañéhjı mepájtyeíñe. Áánéllıhyeıkyéé tsá díbye ímıllétú muha Áátsıá íıñújıri íjcyacóómı Éépetsóvú mepééne íıcúı muha téhullétú meóómııtyúrónéllıhye.

Páávoró íhıyuváne Éépetsó cahcújtso múnáá túkevjtsojtéma

17 Aabée Miréétori íjcyaaabe píuvá Éépetsóri íjcyáne cahcújtso múnáá túkevjtsojteke. 18 Áámekée neébe:

—Ámuha muurá méwaajácú muhdúhjáa Áátsıá íıñújıvu o wátsıtujkénúıjyu o ícyahıjcyáne. 19 Muuráhjáa tamúnáa jodıómú íjcyarómé oke páhduvaré dáriıvénerı támeıbyéré Pııvyéébé wákımyeı ó méénuhıjcyá íıná néétuubére. 20 Áronáacáa tsá o íhvetétú ámúhakye píááboıñé patsıhıvávúré úwááboobéré o péhıjcyánetu. 21 Aabée ámúhakye pámeekéré tamúnáa íjcyátúróméhjıma ó nehıjcyá ímıtyúné ámuha meıcyahıjcyáne meıhvéjtsóne Máavyéjuube Jetsocrıjtoke mecáhcújtso ímı Pııvyéébema ámuha meıjcyaki. 22 Aabe íñe ícyooa tsiıñe o péé Jerotsaréevu Pııvyéébé Apııchó oke túkévjtsónerı muhdú táúmıwa íjcyane wáajácútuúbe. 23 Muurá pahúlleva o péhıjcyá coomıjıvu téenere Pııvyéébé Apııchó tsúúca oke waajácútsójúcoorá Jerotsaréevu oke dítye cúvéhoojınuube o ícúbáhrámeıñe. 24 Árónerı tsá o áábımyeıtyúne. Apááñéré íhdyu ó imıllerá Pııvyéébé meke iwájyúne mééma mepájtyetéıñe méénúné uwáábojúvú Jetsóo oke níwááveıñúné o níjkeváne.

25 Ahdıcyane ámúhakye o néé íñe múhdúméj píınevú Pııvyéébé avyéjtu íjcyáne uwááboju úwááboobéré o péhıjcyámé ámuha oke maájtyumıjúcóóıtyúne. 26 Téhdure ámúhakye o néé ámuha mewágóóóvéhajchıı tsá táhallrı tene íjcyáıtyúne. 27 Muurá tsúúca páneere ámúhadıvú ó bóhówajtsójúcoorá muhdú Pııvyéébé íjtsámeı íjcyane. 28 Ahdıcyane tsáma téııbúwá meıjcyaco ámuha uwáábojte meıjcyame. Ímıñeúvú météhmeco cahcújtso múnáake Íllı Jetsóo tujpácıyó wágóóóvénej téeverı

dibye újcúmeke. Muuráhjáa diityédívú ámúhakyé níwááveebe Íapííchoj tééveri diityé túkevétsojte ámuha meíjcyaki. ²⁹ Áronáa ó waajácú íchihdyu o péené boone tsaate múhdurá úwáábóneri íllure diityéké tútávajtsoíñé éhne múúne oohíbyé obééjámuke tútávajtsódu. ³⁰ Áhdure íjcyaimyé tsaate ámúhadítyuré ímiá uwááboju tsíjítoryé átéréenéhjí úwááboímye. Ááneri íllure cahcújtso múnáake mújtátsoímye. ³¹ Áánéllii tsáma téiibúwá méjcyaco éhnée pápíhchúú pijcyabá hajchótá támaatyoú o wáágóone ámúhakyé o úwáábohíjcyané meítsáávénema.

³² Áhdícyane ámuha Píívyéébeéjté meíjcyame óví dííbye tájpiyéjuco ámuha meíjcyane meke iwájyúne dibye ácuhiíjcyané uwáábójú pañe íhtsutúmeréjuco. ³³ Cáhawáá méjtsúcunuj, tsáháa muurá o íjyácunútú oke tsaate dsíidsidívú áhdoobe ehnéva múnáajpi o íjcyabe ímiá wajyámuma o íjcyáiyóneri. ³⁴ Muuráhjáa ámuháyé wájácú menééne oore tsáávanérei ó wákímyeíhijyá óóma íjcyámema muha mepíhtone meújcuki. ³⁵ Aabée muurá ámúhakyé panévatúré ó úwáábohíjcyá muhdú mewákímyeíiyóné ídáátsóméhjike mepíáábo éhnéhjáa Ávyéjuube Jetsóó íllu néhijcyané o ítsáávénema: “Muurá tsaatéké tsíménevu ájcume ímíjyúúvéiyá ditye ájcume ímíjyúúvéné ehnííñevu.”

³⁶ Ehdúu diityéké íñétsihdyu Páávoru Píívyéébema ílhjyúva mímóúúvénéllii muha téhdure mémímóúuvéhi. ³⁷ Áábekée pámeere ikímóóvéne ámábiñúhi. ³⁸ Aamée múúhakyé pícyohjé cúújúwamívú dibyée ‘tsáhájucóbá tsiíñe oke ámuha maájtyúmitítyúne’ néeneri kímóóvemére.

21

Jerotsarévu Páávoru pééneé

¹ Aamée muha tétsihdyu mepéé tsapéhdú ‘Cóóó’ némeíñé caapáhovu. Ááné tsíjyúu muha méúújeté ‘Róódaá’ némeíñé caapáhovu. Átsihdyúu botsíi muha méúújeté Páátarávu. ² Átsihvúu muha tsíimivuréjuco mepájtyene Peníitsiá íiñújivu péémivu. Áámíryéjucóo muha mepééneé. ³ Aamée muha ‘Chíípere’ némeíñé caapáhó náníñéjcuri meííteíñútsihdyu mepéhijcyámé méúújeté Tsííríá íiñújivu. Aaméikyée muha Tííró mujcójuvu mécatsúúveté tétsihvu tsane pííchuta íjchívyeki. ⁴ Átsihyíi muha tsaate cahcújtso múnáake maájtyúmitémemái méjcyá tsané tsemáána. Aamée Páávoróké néé dibye Jerotsarévu ipyéétu Píívyéébé Apííchórhjáa diityéké túkévéjtsóneri. ⁵ Aamée muha técoomíyí téhajchótá méjcyánetu mepéémeke pícyohjémé pámeere mújcojúvu. Áámemáa muha

pámeere memíhmóúbáne Píívyéebema méihjyúváhi. ⁶ Átsihdyúu muha ílluréjuco diityéké mepítýájcóne meúcaavéné cúújúwámí pañévu. Áané tujkéveríjyucóo ditye óómiñe ihjyáhañévu.

⁷ Aamée muha Tíírótu nihñéréjuco tshííyí mepéeme mecátsúúveté Toremáidávu. Átsihyíi íjcyáné cahcújtso múnáadívú muha meúújetémema méijcyá tsájcoóji. ⁸ Áané tsiíjyúu muha mepéeme meúújeté Tsetsaréavu. Aamée muha mepéé Perípe jávú cahcújtso múnáa túkevétsojtéhjáa 7-meva íjcyámedítýú uwáábori úllehíjcyáábe jávu. ⁹ Áábej tsíímée pñínehójtímeva walléemú tájívátúmé íjcyame úúbállehíjcyá Píívyéebere diityéké ájcúné íjtsaméiyi iiná pájtyeíñe iwáájacúne. ¹⁰ Aamée muha tétsihyi tsúcájáhréjuco meícyahíjcyánáa Píívyéébe ihjyú uubáalle múnáajpi Agáábó wajtsí tétsihvu Jodéatu tsáábeé. ¹¹ Aabée múúhakey ááhíveebe Páávoró ocájímííhé íjúcúmííheri íhyójtscuu, íjtyúhaacyuu, íjcyane ichíácómeíñe néehíi:

—Píívyéébe Apííchó muurá nehíjcyá ílluva ditye íñe ocájímííhé aabájáábeke Jerotsaréevu ichíjchúúbeke íhvétsoíñe tsííñe iíñúji múnáa hójtsí pañévu.

¹² Ehdúu dibye néénéllii muha teene Tsetsaréa múnáama méneerá Páávoróké dibye ipyéétu téhullévu. ¹³ Áronáacáa múúhakey neébe:

—¿íñerí ámuha mekímoovéné ídátsó oke pajtyéhi? Tehdu apááñéré oke ditye chíjchúíñejíivari. Óvíi néhi ihdyu oke illííhyánúhajchíí lliíhyánúmé Ávyéjuube Jetsóoke o cahcújtsóné hallútu.

¹⁴ Ehdúu múúhakey dibye néénéllii muha dííbyeke menéehíi:

—Óvíikyéhde muhdú Píívyéébe ímillédú ú íjcyáhi.

¹⁵ Átsihdyúu muha ílluréjuco meímíbájkímeyéíñe mepéene Jerotsaréevu. ¹⁶ Áámemáa múúhama tsaate cahcújtso múnáa péé Tsetsaréatu. Aamée muha meúújeté Chííperé múnáajpi tsúúcajátújucóhjáa Píívyéébeke cahcújtsoobe Natsóo jávu.

Páávoró Jacóóboke ááhívéne

¹⁷ Átsihdyúu muha Jerotsaréevu meúújetémeke tétsíi cahcújtso múnáa tsáimíyé waatsúcúpejtsóhi. ¹⁸ Áané tsiíjyúu muha Páávorómá máahíveté Jacóóboke. Áánáacáa tétsihyi pámeere cahcújtso múnáa túkevétsojte. ¹⁹ Áámedívúu muha meúújetémeke Páávoró úúballé ímííñeúvú muhdúhjáa Píívyéébe jodíómú íjcyátúrómé pañévu dííbyej tééveri méénuhíjcyanéhji. ²⁰ Áánéllíhyéé duurúvámé Píívyéébeke ávyéjújtsomére. Áánemáa néeme dííbyeke:

—Ehdíivane, muúbej. Muurá múhdúné míamúnáajpíjyúcooró memúnaa jodíómudítýú cáhcujtsójucooromé úraavyépi Píivyéébé Moitséeúvuj téeveri ájcúné taúhbajúúne. ²¹ Aame nehíjcyá úhdityu uuva u úwáábohíjcyáné téénetu múu bóijcyúdú pámeekéré jodíómú tsííñé iíñújiri íjcyámeke ditye téeneri íícuvéjúcóotuki. Áhdurévá ú nehíjcyá ditye íhdéuvúu íicyahíjcyajító ííhvéjtsóne ítsíimeke ikíhdyahírotsójúcóotuki. ²² Aane íñe ¿muhdúi teéne? Muurá íñe tsúuca íchihyi u íjcyane iwáájácúcooca píhcyááveímye. ²³ Áánéllii ú méénuú uke muha menéhdú. Íjcyámé íchihyi múúhadítýú pííneehójtámeva wajpíímú ípyée ímiáánetúré imyéénuíñé íñééneí méénutúme. ²⁴ Áámema tsaméhjí meúcújcatsíñe méímíbájchótsaméi duurúvájá lluuváábedívú memúnaa méénuhíjcyádu. Áané boonétú ú áhdoó díityémá ditye ibyééromeíki. Áijyu úhdityu íhjúvahíjcyarómé neé álliúré íjcyáneri ííhjúvahíjcyáne. Áhdure neeímyé Píivyéébé Moitséeúvuj téeveri ájcúné taúhbajúúné téhdure u úraavyéne. ²⁵ Áánetúu ihdyu tsúuca muha mécaatúnú jodíómú íjcyáturómé Jetsóoke cáhcujtsómé ílluune imyéénútki: Tsá ditye níjcyotájteke íícúvémeíñé iyámeke dóóityúne; tsá ditye tújpacyo dóóityúne; tsá ditye dóóityú dótsohcáorii, majcánurii, dsíjívéné iyámeke; tsá ditye tsíjtyéhjima dómácójcatsítýúne. Ehdúu nééme Páávoróke.

Páávoróké ditye ékeevéné duurúvájá pañévu

²⁶ Ahdújucóo díbye díityémá pííneehójtámevámá iúcújcatsíñe pééneé. Aaméhjáa úcaavé duurúvájá pañévu iúúballe tééjá tehmeébeke múhdúj coojívatú íímíbájchómeíñé iníjkévaíñé botsii páñétúétsihvu Píivyéébeke íícúvéíñé iyáábeke ítsájtyeki.

²⁷ Aanéhjáa tsané tsemáánatu iníjkévaíñé ditye nééne tsúuca níjkévaríjyucóo íjcyánáa Áátsiá ííñújitu tsáané jodíómú ájtyumí dííbyeke duurúvájá pañe íjcyáábeke. Áábekéhjáa pámeere tétsii íjcyámema páhduvaré idyáíívétsihdyu ékeevéme. ²⁸ Áánemáhjáa kéévánécoba néémeé:

—ÍÁmuúha íjraéémuj, metsááne múúhake mépíaabóva! Áánu muurá éhne pahúllevaré úwááboobéré péhíjcyaaabe ímityúné íhjúvahíjcyá méííñúji múnáadítýu. Áhdure Píivyéébé Moitséeúvuj téeveri ájcúné taúhbaju nééne tsíjítóríyé úwáábohíjcyaaabe. Téhdure ímityúné íhjúvahíjcyaaabe duurúvájatu. Ááneréi íjcyáíyónáa muurá íñe íjtye gríéégómuke

tééjǎ pañévu iúácóneri tútávǎjtsoobe tééjǎ pañe ííne ímityúne úújéityúrotsii.

²⁹ Ehdúhjǎa néeme Jerotsaréeri Éépetsó múnáajpi jodíómuube íjcyátuube Tróópimómá dííbyeke íajtyúminéllíihye. Aanéhjǎa íjtsúcunúme Páávoró dííbyeke úacóné tééjǎ pañévu.

³⁰ Áaneríhǎa técoomí múnáa íboríbaavémé péé teeja duurúvajávu. Aaméhjǎa Páávoróké íekéévéébeke lliúcuíñú áachívu. Áanemáhǎa wátajcómé tééjǎ llehówááne. ³¹ Aaméhjǎa dííbyeke llíihyanújúcóiýónáa tsúuca úúballe úújeté técoomí tsodáhómú avyéjúúbedívu. ³² Áanéllíihyéhǎa pámeekéré ítsodáhómuke íavyéjútémá ípíhǎyúúmema dsíínécunúme téhullévu. Áamekéhjǎa íajtyúmine íhvetémé dííbyeke iwápáácohǎyánetu. ³³ Átsihdyúhjǎa díitye tsodáhómú avyéjuubéréjuco íekéévéébedívu táuhbáné dítye íchǎjchu úwáñehííneri. Áanemáhǎa tétsii íjcyámeke dílloobe muubá díbye íjcyane, áhdure ííne hallútú dítye ehdu dííbyeke méénune. ³⁴ Áaneréjucóhjǎa páhduváré mítyane dítye íhǎyúváné pañe tsá díbye lléébotú muhdú dítye nééneé. Áanéllíihyéhǎa ítsodáhómuke neebe dítye ítsájtye dííbyeke. ³⁵⁻³⁶ Áhdújucóhjǎa dítye íhcyóómivu ítsájtyéébeke tsájǎ níityéwaahyóvu íúújetétsótsihdyu ílluréjuco íhbúcuíñúné míamúnáa íjyévé 'áádikye méllíihyánu' néémere úráávyénéllíihye.

Páávoró íhyallúvu íhǎyuváne

³⁷ Áábekéhǎa dítye íhǎyǎ pañévu ááhívétsóiýónáa neebe díitye avyéjúúbeke:

—¿A tsá o íhǎyúváityuróne?

Áanéllíihyéhǎa neebe dííbyeke:

—¿Aca eene ú píivyété gríéégómú íhǎyúrí u íhǎyuváne? ³⁸ ¿Aca tsá Ejíhto múnáajpi u íjcyatú éhnée ímityúmeke u újcúmema ííneubará píivyétúné ííñújivu u péene ímityúné múúhá ííñújí avyéjúúbedítyú u ítsámeíhǎyáábe?

³⁹ Áanéllíihyéhǎa Páávoró néé dííbyeke:

—Muurá íhdyu oo jodíómuubéré Tsiríítsiá ííñújiri íjcyacóómí Táátsó múnáajpi. Áhdícyane íhdyu cána óvíjyuco oke daacu tsáraahóvu o íhǎyúva míamúnáama.

⁴⁰ Áhdújucóhjǎa díibye ávyéjuube íhvéjtssoobe níityéwááhyó hallútú díityéké íhyójtsiri nééne dítye cúuvéhulléré íjcyaki. Aaméhjǎa dáíívyénemáyé íhǎyúvaabe heeberéómú íhǎyúri.

—Ámuúha tamúnaaj, cáhawáá ímíñeúvú melleebúcunu ámuúhake táicyánécjú o úúballéne.

² Ehdúhjáa díbye heeberéomú ihjyúrí ihjyúvánéllii ímíñeúvú lleebúcunúmé dííbyeke.

³ Áamekéhjáa neébe:

—Oo muurá jodíomuube Tsiríítsiá iinújívúu Táátsó coomívú oke ditye tsímávaábe. Ároobée ihdyu ó keemévé íchihvúré Jerotsaréevu. Áábekée oke Gamariéeé úwáábohíjcyá méihdé múnáaúvúhjáa úráávyehíjcyáné taúhbaju. Aabée ó imíllehíjcyará múhduú tsaímíyé Píívyéébeke o íícúvéébeke o cáhcújtsóiyóné táííbúuri. Ahdu muurá ícyooca ámuúha.

⁴ Ároobée táwaajácútubáané íñe ímíáájú cahcújtso múnáahjáa íjcyámeke o dsíjívétso ímityúné ó dáríívehíjcyá dityévaa téénetu ííhvetérokí. Opée ó tsatyéhíjcyá wajpíímumáyé walléémuke ditye icyúvéhoojánuki. ⁵ Aane muurá llúúvájte avyéjúúbema duurúvájá túkevajtsojte waajácú okée waajácúhaaminema iwáalloone Damájcori íjcyáné cahcújtso múnáa élleveu. Aabée téhullévú tsúúca o péé oovaa o dóhjinújémeke íchihvu Jerotsaréevu ditye íícúbáhraki.

Páávoró úúballé muhdú Jetsóoke icyáhcujsóne

(Hch 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Aanée Damájcovu oke ditye wáloobe juuváyí o péhíjcyárónáa cójípíne técoomíj pihívuréjuco péécutéré óhdivu ávyetá ihnáhó néene péété cádiivyéné cáámetu.

⁷ Aanée oke íjcaáyó baavújuco. Áábekée oke Jetsóo o ájtyúmítuube néehíí: “Tsáo Tsááoroj, ¿íveekíami oke ú pátsárícyohíjcyaj?”

⁸ Áánélliihyée o néehíí: “¿Aca múha uu, Ávyéjuúbej?” Áánélliihyée oke neébe: “Oo Jetsóo Natsarée múnáajpi oke u pátsárícyohíjcyaaábe.”

⁹ Aanée téijyu óoma íjcyame teene peete íajtyúmíneri íllityéhi. Áromée ihdyu tsá lléébotú díbye óoma ihjyuváne.

¹⁰ Aanée awáá ehdu oke díbye néénéllii o nées dííbyeke: “Ávyéjuúbej, ¿aanéhaca íiná ú imíllé o méénune?” Áánélliihyée oke neébe: “Wa ihdyu dípye Damájcovuj. Téhullévúí uke neeímyé íiná u méénuíñe.”

¹¹ Aabée teene peete muhdú oke táhálluúúcú cúúvetétsoobe o hálluvájúcoótúúbeke óoma íjcyameréjuco oke úújetétsóné téhullévu.

¹² Áijyúu ‘Ananía’ némeíbyé tsáa taélleveu Píívyéébéé Moitséeúvuj tééveri ájcúné taúhbaju néhdújuco ícyahíjcyaaábeke ímí míamúnaa íjtsúcunúúbe. ¹³ Aabée itsáane oke néehíí: “Muúbej, tsúúca ú hallúvá tsiíñe.” Ehdúu oke díbye néénemáyé ííne ímíjyaú ó íitétjucóohíí. ¹⁴ Átsihdyúu oke neébe: “Muuráhjáa

tsúúcajátújuco méíhdé múnáaúvú cáánívahíjcyaaabe Píívyéébe uke mémenúné ímiáábé Jetsóoke u ájtyúmiibe íhjuváné u lléébóne díbye ímillédú u íjcyaki. ¹⁵ Áánéllíi ícyooca pámeekéré dííbyedítýú íjcyáné uwááboju ú úúbálléhíjcyááhi. ¹⁶ Ahdícyane íínerí íjtsámeítýuube dííbyedívuréjuco cátoróóvéne dííbye mémeri táuméi Píívyéébeke páneere díimítýú díbye íábájíveki. Ááne tsójtsoótaméi.” Ehdúu oke neebe Ananía.

Páávoró úúballé Píívyéébe dííbyeke wáalloone jodíómú íjcyátúme éllevu

¹⁷ Aabéé Jerotsaréevu tsiííne o óómiibe duurúvájá pañévú o úcáávéne Píívyéébema o íhjuvavahíjcyánáa óhdivu bóhówaavéne naavédú nééneé. ¹⁸ Ááné pañéé Jetsóoke o ájtyúmiibe oke nééhií: “Ícúí dípye tsiéllevu íchihdyu Jerotsaréetu. Muurá tsá ditye íícúvéityú táuwááboju u úúbálléróneri.” ¹⁹ Áánéllíihyée dííbyeke o nééhií. “Ávyéjuúbej, áánerá oke waajácúmé ópée dícyahcújtso múnáake pihcyáávejááné pañévú o wápáájcoméke o cúvéhoojánuhíjcyaaabe o íjcyane. ²⁰ Áhdurée muurá díwákimyéi múnáajpi Ejtééba díuwááboju méenuhíjcyáábeke ditye dsíjívétsóijyu díityémá o íjcyáábema tsaméhjjuco muha tehdu dííbyeke meméénune. Téijyúu muurá ó téhmehíjcyá díitye dííbyeke llííhyanúmé wajyámúúne.” ²¹ Ehdúu o néérónáa tsiííne oke neébe: “Árónáa ú peé íchihdyu tsíhullévú jodíómú íjcyátúróme pañévú uke o wállóónéllíihye.” Ehdúhjáa úúbáleebe Páávoró.

Páávoró tsodáhómú avyéjuúbe hójtí pañé

²² Aanéhjáa dííbyeke illéébúacunúhíjcyaróne kéévánécoba néémeé: ¡Tsáhájucó aabye íjcyáityuróne! ¡Ílluréjuco méllíihyanú! ²³ Ehdúhjáa néémere íwajyámúúné cáamevu wájójcoméré téhdure bállíijyu wájójcóhi. ²⁴ Áánéllíihyéhjáa dííbye tsodáhómú avyéjuube néé ítsodáhómuke ditye íááhívétso páñéejávú dííbyeke. Áánemáhjáa neebe ditye iwátsíhcyúúbeke idílló ííné hallútú dííbyedítýú ditye íjyácunúhíjcyáne. ²⁵ Ahdújucóhjáa ditye iwátsíhcyu dóhjínuube tsaapi tsodáhómú avyéjuube tétsihyi íjcyáábeke nééneé:

—¿Aca íhdyu múúne eene ámuha romáánómuube íjcyáné waajácúháámíma íjcyaróóbeke íiná néétume méwátsíhcyúhi?

²⁶ Ehdúhjáa Páávoró nééne tsodáhómú avyéjuube pajtyétsó páñétúéjpihdívu. Neebéhjápeé:

—Tsáma téíbúwá díícyaco áábyeke muhdú u méénúíhajchíijyu. Muuráhjáhaca íhdyu romáánómuube íjcyáné waajácúháámíma dííbye.

27 Áánélliihyéhjáa pañétúejpi ipyééne néé dííbyeke:

—¿Ava úhdi ijcyané romáánómuube u ijcyané waajácuháámij?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Éée.

28 Áánélliihyéhjáa neebe ávyéjuube dííbyeke:

—Téhdurée muurá mítyane ó ahdó romáánómuube o ijcyáíñe waajácuháámi.

Áánélliihyéhjáa Páávoró neéhií:

—Áronáa ihdyu llihyómútsidi téhdure tene ijcyánélli ó néé pañétúejpi o ijcyane.

29 Ehdúhjáa dibye néénélli ihvejtsómé dííbyeke. Áhduréhjáa ávyéjuube íllityé romáánómuube ijcyané waajácuháámima ijcyáábeke ehdu imyéénúneri.

Jodíómú túkevjtsojte úmíwari Páávoró ijcyane

30 Áané tsiíjyúhjáa imíllebe iwáájacúné ímichi íñe hallútú imúnaa jodíómú díibye Páávoródítýú íjyácunúne dííbyé hallúvú páhduváré úúbállehijcyáne. Áánemáhjáa neebe ditye dííbyedítýú ijcyané uwáñehííñe itsíñúúne ipíhgyúcu pámeekéré ávyéjuktéké llúúvájte avyéjuktéma. Áámé úmíwávúhjáa dííbyeke íjyócujcároobe.

23

1 Aabéhjáa Páávoró diityédívú ííteebéré neéhií:

—Ámuúha tamúnaaj, muurá ijcyoojívújuco Píívyéébé húmíj piínévú tsáháturo ímityúné o méénutúne.

2 Ehdúhjáa dibye néénélli llúúvájte avyéjuube Ananíá táuhbá tsaatéké ditye iwábáájco dííbyeke. 3 Áronáacáhjáa neebe dííbyeke:

—¿Aca táuhbaju néé muhdú o ijcyane óóma u ímíbájchoki? ¿A tsá u wáájacutú teene táuhbaju nééné tsiíjtoriyé óhdivu u táuhbané oke ditye imyéénuki? Úke téhdure Píívyéébe méénú bañú múnáajpi u ijcyáábeke.

4 Áánélliihyéhjáa tsaate neéhií:

—¿Aca muhdú eene íllure ú uuhívaté Píívyéébere pícyoobe llúúvájte avyéjuube pañétúejpi ijcyáábedi?

5 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Áronáa tsá o wáájacutú dibye pañétúejpi llúúvájte avyéjuube ijcyane. Muurá Píívyéébé waajácuháámítu nééneé: “Tsá múu ímityúné íhgyúvatú avyéjuktédítýu.” Ehdúhjáa neebe Páávoró.

6 Botsíkyéhjáa waajácuube tsadotséómuma paritséómúejte diitye ávyéjunte ijcyane. Áánélliihyéhjáa neebe kéévánécoba:

—Ámuúha tamúnaa, oo muurá paritséómú uwáábóo úráavyehíjcyáábé hajchi. Aabée téhdure téené uwááboju ó úráavyehíjcyáhi. Áábeke íñe oke ámuha médílohíjcyá dsíjívémé tsiíñe bóhíñe o cáhcújtsónéllíhye.

⁷ Ehdúhjáa dibye néénéllíi diitye ávyéjute tsaamééeré itsípájújcatsíñe ílluréjuco pájúvanújcatsíñe. ⁸ Diityéhjáa muurá tsadotséómú nehíjcyá dsíjívémé bóhíjúcootúne. Áhduréhjáa itsúcunúhijcyámé níjkyéji múnáama panévareé apíichoháñe íjcyatúne. Áánetúhjáa ihdyu paritséómú cáhcujtsó ténehji íjcyane. ⁹ Aaméhjáa íhjuúbari íjcyánáa diitye paritséómudítýú tsaate taúhbájú uwáábojte néehíi:

—Muurá tsá áánu íñá ímityúné méénutúne. Áábema tsáijyu múu ímiááné níjkyéji múnáajpi íhjuvánáa ¿íveekí Píívyéébeke múhdurá médáríívéiyáhi?

¹⁰ Ehdúhjáa ditye táhjájcatsíñeri tsodáhómú avyéjuube íllityéne íjtsúcunú ditye Páávoróké méénuíñe. Áánéllíihyéhjáa tsiíñe neebe ítsodáhómuke ditye itsájtye bíwáhullévúré íhcyóómivu dííbyeke.

¹¹ Ápejcóhjáa Jetsóo dííbyedívú íbóhówáávéne néehíi:

—Ímíchi díícyáne íñneri áábímyeítýuubéré íñe táuwaáboju íchii Jerotsaréeri u úwáábohíjcyádúré ídyé dúwááboco Róómárii. Ehdúhjáa Jetsóo néé Páávoróke.

Páávoróké imílleróme íllíhyanúne

¹² Áané tsitsíívevúhjáa imúnaa jodíómú pítyácójcatsíyá ímiáánetúré dííbyeke ídsíjívétsoíñe. Áánemáhjáa néjcatsímyé íñnéubará imájchóityúné dííbyeke íllíhyanútúné hajchóta. ¹³⁻¹⁴ Ehdúhjáa dííbyedítýú pítyácójcatsímyé 40-mevá ehniíñevu íjcyame. Aaméhjáa llúúvájte avyéjútémá ítyúkevítsojté éllevu ípyééne neeté diityéke:

—Muha ímiááné Píívyéébe lléébónáa mepítyácójcatsí íñnéubará memájchóityúné Páávoróké muha mellíhyanútúné hajchóta. ¹⁵ Áánéllíi méneeco tsodáhómú avyéjúúbeke dibye péjcore ámuha éllevu itsíva dííbyeke. Áronáa ihdyu méneeco dííbyedítýú íjcyáné ihju ámuha medílo dííbyeke mepíuváne. Áijyu muha tsúuca máarúcoónuú ámúhadívú dibye úújetétúné íhdéré muha mellíhyanuki.

¹⁶ Ehdúhjáa ditye pítyácójcatsíñe Páávoró beebe iwáájácúne ícúí tsodáhómu coomívú ípyééne úúbáalleté diibye íñáhníkye. ¹⁷ Áánéllíihyéhjáa tsáápiikye tsodáhómú avyéjúúbeke ípíúváábeke neebe Páávoró:

—Áánu ováhtsáwúuke tsajtye páñétúejpi ámúhá avyéjúúbe éllevu díbyévá ñnáhjáubá iúúbálle díbyeke.

¹⁸ Ahdújucóhjáa díbyeke díbye tsájtyene ávyéjúúbe éllevu. Aabéhjáa neeté díbyeke:

—Ávyéjuúbej, éhne cúúvéjari íjcyaaabe Páávoró oke néénéllíi ó tsivá áánu ováhtsáwúuke diéllevu díbyévá íhya ñná uke iúúbálleki.

¹⁹ Áánéllíihyéhjáa íhdyúétsihvu itsájtyéébeke neébe:

—¿ñná ú imíllé oke u úúballéne?

²⁰ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Tamúnaáne jodíómú pítyácójcatsí ukévá íñééíñe péjcore u tsájtye Páávoróké diityé avyéjújte éllevu dítyévá idílló díbyeke ñná díbyedítú íjcyáné ihjyu. ²¹ Áróneri tsá u íicúvéityúne. Íjcyámé 40-mevá ehniíñevu díbyekévá illííhyánu árucóónúmye. Aame néjcatsí ímiááneva imyéénuíñé Píívyéébe lléébónáa ípítyácójcatsíñe. Aamévá díbyeke illííhyánútúné hajchótá tsá íñéubará májchóityúne. Aame ícyooca tehmé muhdú diityéké u nééneréjucu.

²² Ehdúhjáa díbye tsodáhómú avyéjúúbeke úúballéné boone ípítyájcoóbeke neebe díbye muucá iúúbállétu teéne.

Ávyéjuube Pééri éllevu Páávoróké ditye wáalloone

²³ Átsihdyúhjáa diibye ávyéjuube míityétsikye ítsodáhómú avyéjújtedítú ípíúváne néé dítyétsí iújcu 200-meváké tsodáhómuke ulléri pééímyeke, 70-meváké íjímudi pééímyeke, 200-meváké cávaájcoháñema pééímyeke, dítye ipyéé Tsetsaréavu tépejcojuco. ²⁴ Áhduréhjáa neebe dítye tsáápi íjjuke ímíbájcho díbyedi Páávoróké itsájtye ávyéjuube Pééri éllevu. ²⁵ Áámemáhjáa waajácuháámí wáalloobe íllu íñéhaámi:

²⁶ “Ávyéjuube Péeríj, oo íñe Cáráóodio Ríítsia o íjcyaaabe úúma ó ihjyúváhi. ²⁷ Áánukée tsúúca imúnaa jodíómú íekéévéébeke llííhyantújúcóóróóbeke tátsodáhómuma diityédítú ó dojtúcú romáánómuube íjcyáné waajácúháámíma díbye íjcyane o wáájácúnema. ²⁸ Áánemáa ó tsájtye díbyeke diityé avyéjújte éllevu íñé déjúcotú díbyé hallúvú dítye páhduváré úúbállehíjcyáné o wáájácuki. ²⁹ Aabée ó waajácú apááñéré ítyaúhbjáúúné hallútú dítye ehdu díbyeke dáríívehíjcyáne. Aane tsá ñná íjcyáturó dítye tééné hallútú icyúvéhoojánúúbeke dsíjívétsóiyóne. ³⁰ Áábeke íñe diéllevu ó wallóo imúnaa íjcyarómé díbyeke illííhyánuíñé pítyácójcatsíñe o wáájácúnema. Áámeke o néé dítye páñetu diéllevu ipyééne díhyúmíri íñéé íñé hallútú díbyedítú íjyácunúhíjcyáne. Ahdícyane wáí díicyaj.”

31 Ehdúhjáa néhaamímá tsodáhómú pejco tsajtyé Páávoróké Ajtúpatírí coomívú íavyéjuube néhdújuco. 32 Áané tsitsíívevúhjáa tsaate tsodáhómú ulleríyée péeme illuréjuco óómiñe ihcyóómivu. Áanetúhjáa tsijtye íjímudíi péemeréjuco cóhbaavené Páávoróma. 33 Aaméhjáa Tsetsaréavu ávyéjúúbedívú dííbyeke iúújetétsóne ajcú teene waajácúhaamívú dííbyeke. 34-35 Áhaamíhjáa ávyéjuube iéévéne níjcautu dilló Páávoróké kiá múnáajpí díbye íjcyane. Aanéhjáa Tsiríítsiá íiñúji múnáajpi díbye íjcyane iwáájácúne neébe:

—Cána óví ímichí díhyallúvú páhduvaré úúbállehíjcyámé wa-tsí mewáájácu muhdú úuma tene íjcyane.

Áanemáhjáa neebe ditye ipícyo dííbyeke ávyéjuube Heróódeúvu jávu.

24

Ávyéjuube Péerí úmíwávú Páávoró íhjuváne

1 Átsihdyúhjáa tsáhojtsij coojívatu pañétúejpi llúúvájte avyéjuube Ananíá tsáá Tsetsaréavu túkevjtsojtéma. Áamemáhjáa téhdure Téétoro tsáá ímityúné múúne méénúmé hallúvú íhjúvaábe. Aaméhjáa diíbye ávyéjúúbedívú iwáajtsíne úúballévá ímityúné Páávoró hallúvu. 2 Áábekéhjáa diityé éllevu ditye tsajtyéébé hallúvú Téétoro úúballéjucóó ávyéjuube Péeríkyyé. Neebéhjápeé:

—Ávyéjúubej, mítyane uke muha météhdujtsó múúhá avyéjuube u íjcyabe pane u wáájácúúbé túkevjtsojújú pañe muha tsaímíyé meícyahíjcyánéllííhye. 3 Muurá muha páhduube dítyúkevjtsojújú pañe méijcyáhi. Áanéllíi mítyane uke muha météhdujtsó múúhá avyéjuube u íjcyáábeke. 4 Aane mítyane uke o túhújtsótu uke o neé okéi u lléébúacunú múhajchótáwuú úuma o íhjuváne. 5 Muurá muha méwaajácú áanu ávyeta panévá íñújñneri íjcyáné jodíómuke íbórínuubéré péhijcyáne. Aabe natsarénómuube Jetsóoke úráávyehíjcyámedítýú ímichi pañétúejpi. 6 Muuráhjáa duurúvaja díbye tútávájtsóiyónáa muha meékéévéébema méimíllerá teene meímíbjachóné muhdú múúhá taúhbaju néhduú. 7 Áronáacáa tsodáhómú avyéjuube Ríítsiá múúhá hójtsí pañétú dojtúcú dííbyeke. 8 Áanemáa neebe dííbyé hallúvú úúbállehíjcyámé itsáa diéllevu. Ahdújuco íñe muha metsááne diéllevu dííbyé hallúvú muha meúúbállehíjcyáméjuco. Aane cáhawáá óví pañetu ú dilló dííbyeke u wáájácu muhdú neéne déjúcotu muha meúúbállehíjcyáné dííbyé hallúvu. Ehdúhjáa neebe Téétoro Péeríkyyé.

⁹ Téhduréhjáa tétsihyi íjcyame tsijtye jodíómú nehíjcyá ímiáánéjuco ehdu tene íjcyane. ¹⁰ Áánélliihyéhjáa ávyéjuube Pééri úbahcyó Páávoróké dííbyeréjuco íihjyúvaki. Ahdújucóhjáa díbye nééneé:

—Muurá ó waajácú múhdúne pijcyábájucó íñe iññújiri ímityúnéhjí ímibájchoobe u íjcyane. Áánéllii mítyane ó ímíjyuuvé táicyánéjcu o úúbálleneri. ¹¹ Aane ihdyu cáhawáá óví apááñéré ú waajácú Jerotsarévúu Píívyéébeke o dúúrúvájétsihdyu botsíi 12 coojívare méijcyane. ¹² Tsáháa múha oke ájtyúmitú tsaatémá o táhjájcatsímyeke o íbórínuhíjcyané duurúvájá pañévu, pihcyáávejáané pañévu, tsiélléhjivu. ¹³ Aane muurá íjtye ávyeta tsá wáájacutú íñe hallútú táhallúvú iúúbállehíjcyáne. ¹⁴ Áánetu cáhawáá uke o úúballe apááñéré táihde múnáaúvúu cáánívahíjcyaaabe Píívyéébeke o íícúvéébeke o úraavyéne. Dííbyeke ihdyu ó úráavyehíjcyá béhjíjtori eene múhdurá ditye óhdivu ítsúcunúhíjcyájíjtori. Aabe idyé ó cáhcujtsó dííbyé ihjyú uuballe múnáa waajácúhaamínetu dííbyé taúhbaju cáátúnúmeíñéhjima tsíñehji íjcyane. ¹⁵ Muurá ditye cáhcujtsóduré dííbyeke o cáhcújtsoobe ó waajácú ímiáméhjima ímityúroméhjí dsíjívémé bóhííñe. ¹⁶ Áánéllii ó imílléhíjcyará tsaímíyé Píívyéébema o íjcyane. Áhdure idyé ó imílléhíjcyará tsaímíyé míamúnáama o náhbévájcatsíñe.

¹⁷ Aabée muurá múhdúne pijcyá lliíñe tsiélléhjí o péhíjcyátsihdyu o tsáa táiiñúji múnáake o píaabóvaabe idyé dííbyeke o íícúve iyámeke o cóvájtsóneri. ¹⁸ Éhdurée nénéhjiri duurúvájá pañe o íjcyáabeke Áátsiá iññújiri íjcyame tamúnaa oke ájtyumí dityeé méénuhíjcyádújuco tééjá lluvváábedívú o ímibájchoméíbyeke. Áánáacáa tsá tétsihyi tsijtye ijcyáturóne. Aabée tsáháturo téijyu muucá o íbórínutúne. ¹⁹ Aane bo óví eene táhallúvú úúbállehíjcyámé íllevu itsáane úúballévá ímiáané ímityúné táhallúrí íjcyáhajchííjyu. ²⁰ Óvíkyéhde aatyéré úúballé íñe ímityúnéhjáa tamúnáa avyéjyujtémá o méénune íájtyumíne. ²¹ Ááneráhjáa apááñéré diityémá o íjcyaaabe pámeere lléébónáa o néehíi: “Oke íñe ámuha médíllóhíjcyá dsíjívémé bóhííne o cáhcújtsónéllíihye.”

²² Ehdúhjáa Páávaro néénéllii ávyéjuube Pééri ílluréjuco téene ihjyu íhvejtsóné ímíhyéhjáa díbye úráavyenéjcu iwáájacúnéllíihye. Áánemáhjáa neebe diityeke:

—¿A ehdúhaca teéne? Ané óví tsodáhómú avyéjuube Rúitsia tsáa botsíi ámúhama meímibájchoki.

²³ Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu neebe tsáápi tsodáhómú avyējuúbeke dibyei tétsihvúré ipícyo dííbyeke. Áanemáhjáa neebe dibye íhvéjtso imúnaa dííbyeke iááhívehíjcyaki.

²⁴ Átsihdyúhjáa tsúcájá íjcyánetu Pééri tsiíñe tsáá dííbye éllevu mewa Drotsíírama jodíómulle téhdure íjcyállema. Aabéhjáa píuvá díibye Páávoróké dibye diityétsima íhhyúva muhdú Jetsocríjtoke mecáhcújtsónetu. ²⁵ Áánéllíihyéhjáa íhhyúvaabe muhdú tsaimíyé meíjcyá ímityúnéjcutu metéhmémeíñetu. Áhduréhjáa íhhyúvaabe nihñéétsihvúré Píívyéébe muhdú míamúnaa ícyahíjcyané ímbájchóíñetu. Ááneríhhyáa ávyéjuube íllityéne dííbyeke néehíi:

—Wa ílluréjuco dipyej. Néhiyáca idyé tsiíñe uke ó píúvaá múhtsima u íhhyúva téénetu.

²⁶ Aanéhjáa díibye Pééri íjyáacunúhíjcyá dsíídsidívú Páávoró áhdóiyóneri ílluréjuco dííbyeke íjchívyétsoki. Téénéllíihyéhjáa wáájácúroobéré píúvahíjcyá dííbyema íhhyúvaki. ²⁷ Ehdúhjáa pajtyéné míñéécú píjcyábá hajchóta. Átsihdyúhjáa Pééri ílluréjuco íhvejtsóné ávyéjuube íjcyane. Áábé cápayóóvéhjáa Póótsio Péjtoréjuco úcaavéne. Aanéhjáa Pééri jodíómuma ímí íjcyane ímílléne pícyoíñú cúúvejávúré díibye Páávoróke.

25

Páávoró Péjtó úmíwari

¹ Aanéhjáa díibye Péjtoréjuco téené iíñújí avyējuúbedívú úcááveebe pápihchúúj coojívatu péé Tsetsaréatu Jerotsaréevu.

² Áábekéhjáa téhullévú túkevjtsojtemá llúúvájte avyéjujte úúbállépejtsó ímityúné Páávoró hallúvu. ³ Áanemáhjáa néeme dibye ipíúva dííbyeke Jerotsaréevu. Aaméhjáa pítyácójcatsíyá juuva iárucóónúne dííbyeke illííhyánúpéjtsoíñe. ⁴⁻⁵ Ehdúhjáa díibye ávyējuúbeke ditye néérónáa neebe diityéke:

—Bo néhi caatyé ámuhadítú avyéjujte íjcyame óóma Tsetsaréavu mepe ámuha téhullévú meúúballe dííbyé hallúvú ímiáánéé ímityúné dibye méénúhajchííjyu. Muurá téhulle díibye cúúvejari. Áhullévú lléváhréjuco tsiíñe o pééhiñe. Ehdúhjáa neebe Péjtoó.

⁶ Aabéhjáa teene Jerotsaréeri íjcyá íhyotsítú pápihchúúj coojívaúbáhjapéé, íhhyáa mityá pahójtsícúj coojívaj. Átsihdyúhjáa péjúcoobe Tsetsaréavu. Áané tsiíjyúhjáa teene idíllóítsihvu iácúúvéne píuvájúcoobe díibye Páávoróke.

⁷ Áábekéhjáa ditye wájtsítsóóbedívú Jerotsaréetu pééne jodíómú ipíhcyáávéne dííbyé hallúvú úúballéjucóó ímityunéhji.

Ároméhjáa íllure báñúmeíhi. ⁸ Aabéhjáa Páávoró ícyánéjcutu neéhií:

—Tsáháturo tsáma ñná ímityúné o méénutú tamúnaa jodiómú taúhbájutu, téhdure diityé duurúvájatu. Téhdure tsáháturo páñétúejpi romáánómú avyéjúúbedityú ímityúné o íhjúvatúne.

⁹ Ehdúhjáa Páávoró neérónáa Péjto dííbye múnaa jodiómuma ímí íjcyane ímílléne neé dííbyeke:

—¿Aanéhaca ú imíllé Jerotsaréevu meímíbajchóné eene ñná díhyallúvú ditye úúbállehíjcyáne?

¹⁰ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Árónáa muurá tétsihíjyucó oo ehdu nénéhjí ámuha romáánómú meímíbáchohíjcyáitsíí amúhá avyéjuube méménútsihyi. Aane muurá ú waajácurá ñné ímityúné o méénúturóné tamúnaa jodiómuma. ¹¹ Muurá ihdyu ímiáané ímityúné o méénuca ó pájámeíyá oke ditye illííhyánuki. Keená ‘tsáhaá’ o neéiyóne. Áánetu íñe táhallúvú ditye úúbállehíjcyáronéhjí ímiáané íjcyátúhajchíí tsá oke múha íhvéjtsóityú diityé hójtsí pañévu. Áánéllíí ó imíllé amúhá avyéjuube páñétúejpiyé óóma teene ímíbajchóné.

¹² Ehdújáa Páávoró neénéllíí Péjto pámeekéré ípityácócatsíhíjcyámeke ípíjyúcúmema idíllójcatsíñe neé dííbyeke:

—Ehdu idyé muuha romáánómú avyéjuube páñétúejpiyé úúma ímíbajchóné u ímílléné ané óvii dííbye éllévúréjucó u pééneé. Ehdúhjáa Pejto neé Páávoróke.

Páávoró avyéjuube Agríipá úmíwari

¹³ Átsihdyúhjáa idyé múhdúj coojívatúrá tsijpi avyéjuube Agríipá péé mewa Bereníitsema Tsetsaréavu Péjtóke ááhívetémútsi. ¹⁴ Aamútsíhjáa téhulle íjcyámútsikye diíbye Péjto úúballé Páávoró tétsihyi íjcyane. Neebéhjápeé:

—Íjcyaaabe íchihyi tsaapi cúvéhóójari Péeríi pícyoíñuúbe. ¹⁵ Áábé hallúvúu jodiómú túkevéjtsojtémá llúúvájte avyéjuute ímityúné oke úúbáalleté Jerotsaréeri o íjcyáábeke oováa dííbyedívú o méénútsoki. ¹⁶ Árómekée o neéhií: “Tehdu muha romáánómú peecútéré muucá medsíjívétsóiyónejíí tsaate tsíjtyé hallúvú úúbállémema ditye díllócatsíyúhajchííjyu.” ¹⁷ Ehdúu o neérónáa ditye óhdivu píhcyaaavéjúcóónéllíí awáá tsíjcyooji o díllóítsihvu o íjcyáne ó píuvá dííbyeke. ¹⁸ Áábé éllévúu tsáame ímityunéhjí dííbyé hallúvú úúbállehíjcyáme. Aanée ó íjtsúcunú ímiáané díbye ímityúné méénuhíjcyané dííbyé hallúvú ditye úúbáalleíñe. Árónáacáa tsá tehdu tene neétune. ¹⁹ Apááñéree nehíjcyámé Jetsóó dsíjívéjúcóóbeke

dibye 'íjcyáábe' iñééne úráávyehíjcyáne. ²⁰ Ehdúu nénehji o ímíbájchóityúrónéllii ó neerá dííbyeke dibye ímílléhajchíí Jerotsarévu muha dííbyema teene meímíbájchotéki. ²¹ Áronáacáa imílleebe pañétúéjpmáyé Agójtoma teene íimíbajchóne. Áanélliihyéé dííbyeke o néé dibyéi cúúvéjariyé íjcyá dííbye éllevu o wállóótúné hajchóta.

²² Ehdúhjáa Péjto Agríípake úúbállénéllii neebe dííbyeke:

—Aane ihdyu ó lleebúcunúiyá téhdure dibye íhjuváne.

Áanélliihyéhjáa Péjto néehíí:

—Cáhawáá óvíi péjcore tsaabe dibye íhjuváne u lléebúcunúki.

²³ Ehdúhjáa Péjto dííbyeke néénéllii tsíjcyooji tsiiñe tsaamútsí Agrípamútsí méwama. Ávyéta ímíhjáa íjcyáávéne aahíwemútsí dííbyé já pañévú tsodáhómú avyéjútémá tsijtye técoomí ihtsútujtéma. Áanáacáhjáa Péjto píuvájucóó diibye Páávoróke. ²⁴ Áánemáhjáa neebe diityéke:

—Ayúju, ámuúha, pámeere íñe múhdumé ávyéjuube Agríípama meíjcyamej. Áánújuco íchii dííbyé hallúvú ímityúné Jerotsaréé múnáama Tsetsaréa múnáa oke úúbálléhíjcyáábe. Áánúdityu nehíjcyámé dííbyekévá illííhyánúiyóne. ²⁵ Arónáa íjcyánejjí íñé déjúcotu dibye dsíjívéiyóne. Áabeke ó wállóo pañétúejpi Agójto éllevu dííbyema teene dibye íimíbájcho dííbyeréé ímíllénélliihye. ²⁶ Áábedítýú diibye pañétúéjpkýe o cáátúnúiyóné o ítsámeíhíjcyárónáa íñe ámuha metsáánéllii ámúhadívú ó ijchívyetsóhi. Áabeke cáhawáá óvíi aabye ávyéjuube Agríípá dilló muhdú dibye úúballéné botsíi mecáátunúné pañétúejpi ávyéjúube éllevu mewállóoki. ²⁷ Muurá tsá tene ímityú tsaapi cúúvéjari íjcyáábeke pecútéré mewállóone pañétúejpi éllevu ímichi íñé déjúcotú dííbyeke mewállóone úúbállétúmére. Ehdúhjáa Péjto néé diityéke.

26

Agríipá úmíwávú Páávoró úúballé muhdú ícyahíjcyáne

¹ Aanéhjáa Páávoróké diibye ávyéjuube Agríipá néehíí:

—Cána dihjúváj.

Ahdújucóhjáa dibye íhjuváne. ² Neebéhjápeé:

—Ávyéjuube Agríipaj, mítyane ó ímíjyuuvé muhdú tamúnáa jodíómú íjcyarómé táhallúvú ímityunéhjí úúbálléhíjcyánetu ícyooca díúmíwávú o íhjuváne. ³ Muurá ú waajácú muhdú muha meícyahíjcyánéhjí hallútú metáhjácatsíhíjcyáne. Aane cáhawáá ímíñéúvú lleebúcunu úúma o íhjuváne.

Muhdú Páávoró ícyahíjcyáne Jetsóoke ícyáhíjcyáné ihde

⁴ Muurá waajácúmé muhdúhjáa diityémá o píivyene Jerotsaréri múúhá iñújiri. ⁵ Téhdure waajácúmé táováhtsadityúre paritséomuube o íjcyabe ñne muha meuráávyehíjcyajjító o úraavyéne. Aane téhdure iimílléhajhíí úúbálléiyóme. ⁶ Áábeke ñne oke íchihvu tsivámé Píivyéébéé dsíjívémeke ibóhíitsoíñé méihdé múnáaúvuke néhijcyáné o cáhcújtsónéllii teene oke idílloki. ⁷ Muurá 12-nevá dohjiba múnáa muha meíjcyame Píivyéébeke paíjyuvaré méíicúvehíjcyá díbyéé nééne muha maájtyúmiki. Ehdú nééne hallútú ñne tamúnáa táhallúvú ímityunéhjí úúbálléhícyáhi, Ávyéjuúbej. ⁸ ¿Ácooca ámuha tsá mecáhcújtsotú Píivyéébe dsíjívémeke bóhíitsoñe?

Muhdú íhdéuvu Páávoró Críjtó uráávyé múnáake pátsáricyohíjcyáne

⁹ Ópée muurá idyé o íjcyároobe Natsarée múnáajpi Jetsóodítýú ímityúné o íjtsámeíñé ó itsúcunúhijcyá tehjújuco o méénune. ¹⁰ Ehdúu ó méénuhíjcyá Jerotsaréri. Muuráhjáa llúúvájte avyéjujte oke néhdújuco cúvejáanuubéré o péhijcyáné cahcújtsó múnáake. Téhdurée tsaméhjíjuco muha mepityácójcatsíñe tsaatéke medsíjívétsohíjcyáne. ¹¹ Ehdúu diityéké ícúbáhraabéré ó pehíjcyá pihcyáávejááné pañévu dítyéváa teene ímiá uwáábojúhacáa íjcyane icyáhcujsóné íhvéjtsóroki. Áamekéé tsári o íjtsúcunúne pátsáricyooobéré ó pehíjcyá pahúllevaré tsííñé iñújíneri íjcyárócoomíjiri.

Páávoró tsiíñe úúballé muhdú Jetsóoke icyáhcujsóné (Hch 9.1-19; 22.6-16)

¹² Aabée idyé téénevuré ó peerá Damájcovu llúúvájte avyéjujte oke wállóónéllíihye. ¹³ Áronáacáa juuvávyú cójijpiíne núhba ájchú ehniíñevu íámítsaráhcó íjcyane peete óhdivu cádiivyéné pámeere oke náhbénúmema múúhake ajchúcunúhi. ¹⁴ Aamée muha máákityé baavújuco. Áanáacáa oke tsaapi muuha heeberémú ihjyúrí néehíí: “Tsáo Tsááoroj, ¿íveekíami oke ú pátsáricyohíjcyaj? Muurá uure ú tútávátsámehíjcyá éhne múúne ócáji naatsóu iñúbíjcóne iiye tútávájtsámeídyu.” ¹⁵ Áánéllíihyée o néé dílbyeke: “¿Aca múha uu, Ávyéjuúbej?” Áánéllíihyée oke neébe: “Oo Jetsóo oke u pátsáricyohíjcyáabe. ¹⁶ Ahdícyane ílluréjuco díjyocúúve. Muurá ñne ícyooca úhdivu ó bóhówaavé óhdityu íjcyáné uwááboju u méénuki, áhdure bóónétu tsiíñe úhdivu o bóhówájtsóné uwááboju u méénuki. ¹⁷ Aabe íjcyá uke ó llííñéé dimúnáa jodíómuma tsííñé iñújí múnáa uke imyéénútuki. ¹⁸ Áánéllíi uke ó wallóo dítyé éllevu diityéké u wáajácútso Naavéné hójtsí pañe íicyahíjcyánetu

ditye iíjchívye Píívyéébé icyánejcúvuréjuco diityé imítyuháñé illuréjuco ábájíívémeímyé ímiáámeréjuco iíjcyá dííbyeéjte.” Ehdúu oke neebe Jetsóo.

Páávoró naavédú nééne íítene cáhcujtsóne

¹⁹ Ahdícyané tsáháa naavédú nééne óhdivu bóhówaavéné cáhcújtsótuube o íjcyatúne, Ávyéjuúbej. Muuráhjáa tééné pañe o íítene ó cáhcujtsóhi. ²⁰ Aabée muurá Damájco múnáadítúyú ó úwáábótujkénúhi. Átsihdyúu úwááboobéré o péé Jerotsarétújuco páneeríyé Jodéa iíñújiri. Aabée jodiómú íjcyátúromeke ó nehíjcyá ditye ímityúné íicyahíjcyané ííhvéjtsóne Píívyéébekéréjuco iúráávyeke. Áhdurée ó nehíjcyá tééné uwááboju néhdújuco íjcyáneri ditye iwáájácútso tsíjtyeke ímiááné tsíhdyuréjuco íjcyane. ²¹ Éhdurée nééné hallútú tamúnaa íjcyarómé oke duurúvájá pañévú iékévéébeke imíllera illíihyanúne. ²² Ároobe íñe íjcyoojívújuco Píívyéébe oke piáábóneri ímí dííbyeke o úráávyebe o úwáábohíjcyané dííbyé ihju pámeekéré ídáátsojtémáyé íhtsútujtéke. Aabe tsáháturo tsáma o nehíjcyatú éhnéhjáa Moitséeúvuma Píívyéébe ihjú uuballe múnaa íná íjcyaiñé úbállehíjcyané tsíjijtoríye. ²³ Muuráhjáa nehíjcyámé Críjto ícúbáhrámeítsihdyu dsíjíveebe íbóhíneri meke pámeekéré tsííñe iíñújíne múnáama úújétsoíñé tsúuca mééma pajtyeté íjcyájucóone. Áhduréhjáa nehíjcyámé diibe tujkénúeji íjcyaiñé dsíjívetu bóhíibe.

Páávoró imíllera Agríipá cáhcujtsóne Jetsóoke

²⁴ Ehdúhjáa Páávoró ihjúvvarónáa Péjto kéevánécoba nééhií:

—Ímuúbe, mítyane u wáájácúneríubá illuréjuco u méívaténe!

²⁵ Áronáacáhjáa neébe:

—Tsá o méívatétúne, Ávyéjuúbej. Ímiááné o nééhií. ²⁶ Muurá áanu ávyéjuube Agríipá ténehji páneere ímí waajácúhi. Áánéllí dííbyé húmiríyé ínerí núhnévétuube ó ihjúvva ténehji teevetaríyé méénúmeíhíjcyatúnéllíihye. ²⁷ Ahdícyané, Ávyéjuube Agríipaj, ¿a ú cáhcujtsó éhnéhjáa Píívyéébe ihjú uuballe múnaa nehíjcyanehji? Muurá ó waajácú u cáhcujtsóne.

²⁸ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Úubá ú imíllé áyanéwuúré u úwááboróné o cáhcújtsóne Críjtoéjpiyéjuco o íjcyáiyóne.

²⁹ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Muurá mítyane o úwaabóné u cáhcújtsóiyóduré idyé áyanéwu o úwaabóné ú cáhcújtsóiyáhi. Áánéllí muurá Píívyéébeke piáábó ó táúmeíhíjcyá o úwaabóné ámuha mecáhcújtsó íñe múhdumé oke ámuha melléébúacunúhíjcyámé

o íjcyadu ámuha meíjcyaki. Tsá idyé ñhe úwáñehíñema o íjcyadu ámuha meíjcyáiýóné o néétune.

30-31 Ehdúhjáa Páávoró néené boonétú pámeere tétsihyi íjcyame tsiéllu ipyééne tsamééréjuco néjcatsíñe:

—Tsáháturo muurá dibye ímiáané ñná ímityúné méénutú tééne déjúcotu idsíjívéiyóne. Aabe tsá cuvéhóójari íjcyáiýuróne.

32 Áhduréhjáa Agríipá Péjtóke néehíi:

—Muuráhjáa ihdyu tsúuca ijchívéiyóobe páñétúejpi máavyéjúúbemáyé teene ímíbajchóné ímíllétuca.

27

Páávoróké ditye Róómávu wállóone

1 Aanée tsúuca múúhake Itááriávú iwállóóíñeri ihjyúvájcatsímye. Áanáacáa Páávoródívú tsijtye cúuvéjari íjcyámema ajcújucóomé tsodáhómú avyéjuube Jóórióké tsáha múnaa ‘Agójtó’ némeíñe tsodáhómúéjpkíye. 2 Aamée muha méújcámeíjyucóo Adaramíítíój cuujúwami Áátsiá íñújí mujcójucóonévú pééímí pañévu. Áámemáa múúhama Arijtáácó péé Matsedóóniá íñújí múnáajpi Tetsaróónicári ícyahíjcyaaábe. 3 Aamée tsíjcyoojpi muha méúújeté Tsidóovu. Átsihvúu diibye tsodáhómú avyéjuube Jóório Páávorodí ídáátsóvéne íhvejtsó dibye íñahbéva múnáake íááhíveki. 4 Átsihdyúu muha tsíñejcúemóvú mepéémeke kíjyeba wááome ‘Chíípere’ némeíñe caapáhó ímiánéjcutu mépajtyéhi. 5 Aamée muha Pajpíiriámá Tsiríitsiá íñújíjú tujkévetu mepájtyeme méúújeté Míírávu Ríitsiá íñújí coomívu.

6 Átsihyíi diibye tsodáhómú avyéjuube ájtyúmité tsími cúujúwami Arejadriíáemi Itááriá íñújívu péémí. Áámiríyéjucóo muha mepééne téhullévu. 7 Aamée muha pívájcoojívájucó mepéhíjcyámé íhtsútúnetu Níídó cóomí tujkévetu mepájtyeme tsapéhduré mepééiyónáa kíjyeba múúhake tsiélluúré wááome muha ‘Créetaá’ némeíñe caapáhó hallú éhnéjcutúrjúco mepééme mépajtyé ‘Tsaamóo’ némeítsíi tujkévetu. 8 Átsihdyúu íhtsútúnetu muha mepéhíjcyámé méúújeté tsátsii ‘Ímiá Mujcójúúne’ némeítsihvu Ráátseá cóomíj píihívújuco.

9-10 Ehdúu muha choocówu mépehíjcyáhi. Áijyúu ápíchóhréjuco teene muha meúlléiyóné tsúúcajáa níjyáréjuco íjcyaiñe píihíjucóónéllíhye. Áanéllíhyé Páávoró diityéké ityéíbúwajtsóné neeráhi:

—Ámuúha Ávyéjajtej, ó waajácú mepééne ápíchó nééiñe. Muurá tsá apáámiré cúújúwami wágóóóvéityuróne. Téhdure muurá méwágóóóvéiyáhi.

¹¹ Ehdúu Páávorone néerone tsá tsodáhómú avyéjuube cáhcújtsótúne. Téemí aabájajtétsikyérée téemí avyéjúúbema cáhcújtsóobe. ¹² Áijyúu muha meíjcyamújcó tsá ímytú tétsii muha úúnjya mepájtyéiyónáaaca. Áánélliihyée muha méjtsámeí mepéjúco tétsihdyu muha meíhnháhóhajchíí meúújeté Peníítsé mujcóvú Créétá caapáhó pañe nuhba áabatéhíjcyánéjcuéraahócuri íjcyácoomívú tétsii muha mepájtye úúnjyaá.

Kíjyébama níjyaba mítyáne móóari

¹³ Áánáacáa tsíñejcútú áyánéwu kíjyeba muha mepééíhullévú íojcónéllii íjtsúcunúmé múu péhdu tene nééneé. Áánélliihyée tsúúca muha mepéjucóó Créétá caapáhó únúélleríye. ¹⁴ Ároné illúhwuúree múuhakye ávyéta tsijpá néené kíjyebá waaó tsíéllévúre. ¹⁵ Aamée muha metúkévéjtsómeíyónáa meíoovéjucóónéllii awáá muha meíhvéjtsómeímyeke waaóne. ¹⁶ Aamée ‘Cáráoda’ némeíñe caapáhó bóunáálletu muha mépajtyé imíchi kíjyeba íjcyátúnéjcuri. Átsihvúu mánéwu muha metsátyehíjcyami méujcú múuhá pañévú íhtsútúnetu. ¹⁷ Aamíi íñerijcyároné boone ímunáami cóhpéj chijchúmé wábyaúúneri. Áánemáa níityétsómé téemí ihcyúháñe muháa ‘Tsííteé’ némeíñe newáyuuhávú mecátsóhóóvetéiyóné apííchori. Áámekée kíjyebáréjuco múuhakye tsájtyene. ¹⁸ Áané tsijcyóójíi téhdure ápíchó tene néenéllii ílluréjuco ditye téemí pííchutáháñe wáojcóné téhí pañévu. ¹⁹ Átsihdyúu pápihchúúj coojívatu pañetu téemi éhnehjiréjuco idyé ditye wáojcóne. ²⁰ Áijyúu tsúúca pívájcoojívájuco tsá muha cóójíejpi núhbama mícúruwáúbakéré maájtyúmitúne. Aánáacáa kíjyeba éhniíñevúre ávyetá íhtsúturejuco íjcyánéllii tsáhájuco muha méjtsámeítyú mepájtyeteíñe.

²¹ Aamée májchotúmeréjuco muha meícyahíjcyánáa Páávorone íjyócuúvéne nééhií:

—Ámuúhaj, ópée tsáma ámuhakye o nééne ámuha mecáhcújtsoca tsá meke metsíváítyuró Créétatu. Aacáa muurá tsá íllu meícúbáhrámeítyuróne. ²² Áronáa ihdyu imíchi méjcyaco. Tsá néhi tsaatéubaré méhdityu muhdú íjcyáityú méjcuujwami wágóóóvéronáaaca. ²³⁻²⁴ Muuráhjané ípyejco o íícúvehíjcyaaabe Píívyéébe níjkyéji múnáájpikye wálloobe óhdivu íbóhówáávéne oke nééhií: “Tsáma díhlityedíñe. Muurá ihdyu

tehdújuco pañétúejpi romáánómú avyējúúbedívú u úújetéiñe. Áánéllii dijtyéeveri Píívyéébe ámuúhakye pámeekéré pájtyetétsoó cúújúwámiri ámuha mepéhíjcyámeke.” Ehdúne oke ípyejco níjkyéji múnáajpi néehíí. ²⁵ Ahdícyane imíchi méjcyane. Muurá ó waajácú oke díbye néhdújuco mééma tene pájtyeíñe. ²⁶ Aane muurá mepámaavémé tsané caapáhóhój tohívú méwáhtóbaáhi. Ehdúu neebe Páávoró.

²⁷ Áijyúu tsúúca míñéécú tsemáánájucó muha meúllene. Áámekée tsápejco kíjyeba múúhakye tsatyéhijcyá ‘Áádria’ némeíñe móóariyéjuco tsánejcútú tsíñejcúvújuco. Áánáacáa pécójpíine téemí wákimyéi múnáa tsúúca waajácú muha íñújívú mepíhíne. ²⁸ Áánélliihyée eevémé tétsíj páñé iwáájácuki. Aanée tétsíj páñé 36 ééveta. Átsihyúu éhniíñewuúvú muha mepétsii tsiíñe eevémé 27 éévetaréjuco. ²⁹ Átsihvúréjucóo dítye téemí dohjíwajcyóné níityetsóné téemí déjúcotu 4-wajcyová íjcyane muha néwayúúnetu mewápújúúvétuki. Aanée muha méijyácunúhijcyá metsítsíwéjúcúóíyóneri. ³⁰ Áánáacáhjáa téemí wákimyéi múnáa tsuulléene téemí dohjíwajcyóné múu níityetsódú imyéénúnej téeveri míínéwu téhí pañévú níityétsójúcoorá téemiri iúmívaki. ³¹ Áánélliihyée Páávoró tsodáhómú avyējúúbeke néehíí:

—Muurá áátye méhdityu úmíváhajchíí tsáhájucó mepájtyetéityúne.

³² Áánélliihyée díitye tsodáhómú teemí míínéwúú dohjí wátsahjyúcú apáhajchíí téhí pañévújuco.

³³ Aanée tsúúca metsítsíwénáa Páávoró néehíí:

—Tsúúca íñe míñéécú tsemáánájucó mee majchóubaré, cuwáubaré, méénutúme. ³⁴ Áánéllii metsu tsíeménéuba memájcho téene tsíjpari méjcyaki. Muurá tsá muhdú méjcyáityúne.

³⁵ Ehdúu néébere pááaho íékéévéne Píívyéébeke téhdujtsó pámeere ítténáacáa. Áané boonétúu idyóuháyóné mājchoóbe.

³⁶ Áánélliihyée dííbye élletu muha mémajchó díbye múúhakye néeneri muha meímíjyúúvénema. ³⁷ Aamée pámeere teene cúújúwámí páñe muha méjcyame 276-meve. ³⁸ Aamée muha memájchóné boonétú tsiíñe wájojcómé téemí pííchutatúu tsáneetsa icyóeváné temi ivájihconúki.

Cúújúwami wápújuuvéne

³⁹ Áijyúu tsítsíwévu téemí wákimyéi múnáa tsá wáájacutú kéené íñújírí muha méjcyane. Árónáacáa muha máájtyumí tsátsii pádujca nétsihyi néwayúúhá íjcyane. Átsihvúu imíllerómé

ííhnáhóhajchíí icyátsuhjácóné teémi. ⁴⁰ Átsihvúu muha mepéé teémí dohjíwajcyóné wátsahcyúme. Áánemáa ítyúkevétsojiiiné chíjchuta icyácóroácóne tsuulléewa wájyámuwa picyóóme. Átsihdyúu muha mepéjucóó teene néwááyúúhá tujkévetu. ⁴¹ Aamée muha tsátsii panéjucvatú íhnáhó nóhjítsihdyu mepájtyérónáa cúújúwámí tújuwa úújeté néwáyúúhatu apáhajchíí wáduhnécu. Aamíí ávyéta cóhpé úújetémí nohji wávájjóhi.

⁴² Ájyúu tsodáhómú imíllerá illííhyanúné cúúvéja múnáake ditye íjchííne iúmívátuki. ⁴³⁻⁴⁴ Árónáacáa Páávoróké diityé avyéjuube ipájtyetésóné iimílléne tsá imíllétú ditye tehdu méénune. Áánéllíihyéee neebe múhdumé íjchííne píivyetedúmé íjchi ííñujívú diityé déjutu tsijtye úméhewáánéubá hallúrí ipyéekíí. Ehdúu muha mepájtyetéhi.

28

Páávoró 'Máátaá' némeíñé caapáhori

¹ Aamée muha téjyju botsíi méwaajácu téjtohí mémé Mááta íjcyane. ² Áámekée múúhakyé tétsíi múnáa ímí iwáátsúcúpéjtsómeke píuvá icyújuwááñúne éllevu muha mepíhmi níjyabáa téjyju állene tsúcó néénéllíihye. ³ Áánáacáa Páávoró áyánéwu icyóóvane cóvájtsóné pañétú ííñimye cájtúcuube dííbyeke íhdó íhyójtsitu. ⁴ Aabée tétsihdyuré dííbyé hójtsitu wávíyíucunúubeke tétsíi múnáa ííténe néjcatsíhi:

—Aanéubá ímíááné áánu dsíjívétso múnáajpi. Muurá eene nújpácyotu pájtyetéróobeke tsiíñe Píívyéébe ehdu meenúhi.

⁵ Ehdúu ditye néérónáa diibye ííñimyéke wáchíyoácoobe apáhajchíí cúújúwá pañévújuco. Áané boonée pevétshíjídú diibye tsíhdyúwu néétuúbe. ⁶ Aanée íjtsorómé 'dííbyeke tene óóríñeri dsíjívéíbye' íñéénema. Aanée íitsohíjcyáróne néeme tsaapi Píívyéébedu néébe díbye íjcyane.

⁷ Ájyúu teene caapáhó avyéjuube Póóbirío ihjya tétsihdyu píhíre nééjavu tsaímíyé múúhakyé iwáátsúcúmeke panévatúré íícúvehíjcyá pápíhchúúj coojíva. ⁸ Áábéj caaníi téjyju tsi-íñáávema námedíjcyori chémeebe cuwájá pañe íjcyáábe éllevu Páávoró ipyééne Píívyéébema íhhyúvátshihdyu dííbyé hallúvú íhyójtsicu pícyóóneri tsúúca bóhííbe. ⁹ Aanée pámeere téjtohíyí íjcyame chémehíjcyaméhjí iwáájácúne diibye Páávoró éllevu tsáámekéjuco díbye bóhíitsohíjcyáne. ¹⁰ Aamée múúhakyé idyúúrúvane panéjavu ajcú juuvá wáábyuta tsiíñe muha tsahíyí mepééíñéllíihye.

Páávoró Róómávú úújeténe

¹¹ Aamée muha pápihchúú nuhbává teene caapáhorí meíjcyáhi. Átsihdyúu muha tsiíñe mepéé tsami Arejadriíáemi tétsihyi úúníyaba pájtyémíri. Áámitúu imyémé kíjtyúmeí míñéecu Píívyéébedi dítye díllóhíjcyánéecu nááve. Tsáne mémée ‘Cájtoó’. Tsiíñe mémée ‘Póóroó’. ¹² Aamée muha Tsiracóótsá mujcójuvu mecátsúúvetémé tétsii meíjcyá pápihchúúj coojíva. ¹³ Átsihdyúu muha tsané únúélleri mepéhíjcyámé meúújeté Rééjío mujcóvu. Ááné tsijcyóójíí tsaímíyé kíjyeba múúhake muha mepéhullévú wááome tsíjyu meúújeté Poteóóri coomívu. ¹⁴ Átsihvúu muha tsaate cahcújtso múnáadívú meúújetémé múúhake wajúyú tsané tsemáánái muha díityémá meíjcyaki. Ahdújucóo muha téhajchótá meíjcyátsihdyu botsii mepééne Róómávúu. ¹⁵ Áánáacáhjáa teene Róómári íjcyané cahcújtso múnáa tsúúca waajácú muha meúújetéíñe. Áánéllíhyéhjáa múúhake cáhdahírómedítyú tsaaté múnáa úújeté ‘Áápió Nahjíhetsíi’ némeítsihvu. Áánetúhjáa tsíjtye múnáa úújeté ‘Pápihchúúwava Nújuwááne’ némeítsihvu. Áámeké Páávoró ‘bohíbohíúvú’ íítécunúne téhdujtsó Píívyéébeke mítyane. ¹⁶ Áánáacáa tsúúca tsodáhómú avyéjuube úújetétsó cúúvéja múnáake tehme múnáa avyéjúúbedívu. Áámedítyúu Páávoróké idyówajcáróóbeke picyóómé íhdyúétsihvúré ítyehméébé tsodáhoma.

Páávoró Róómari úwaabóne

¹⁷ Átsihdyúu pápihchúúj coojívatu Páávoró píuvájucóo teene Róómari íjcyame imúnáa jodíómú pihcyáávejááne túkevjtsojtéke. Aamée píhcyáávémeke neébe:

—Ámuúha tamúnaaj, tsáháturóo muurá íná ímityúné o méénutú memúnáama. Áhdurée tsá ímityúné o íjtsámeítyuró méihdé múnáaúvúu muhdú ícyahíjcyánéhjitu. Áróóbekée oke Jerotsaréevu íekéévéébeke ácádsíjcaáyómé romáánómú hójtsí pañévu. ¹⁸ Aamée oke idíllóroné imíllérá íácádsíjcaáyóné íná ímityúné o méénutúúbeke oke dítye lííhyánúíyónéllíhye. ¹⁹ Áronáacáa memúnáa tsá ímíllétúne. Áánéllíhyée awáá o néé díityéké páñétúejpíyéjuco óóma teene íímíbájchoki. Tsáháa íná díityé hallúvú o úúballe dííbyere óóma ímíbájchóné o ímíllétúne. ²⁰ Ehdu néénéllí amúhake ó píuvá amúhama o íhjúva ímíñeúvu. Muurá mee íjraéémú méwaajácú mepée metéhmehíjcyané Mepájtyetétsoobe tsááíñe. Aabée muurá tsúúca tsááne o cáhcújtsóné déjúcotu íñe ícyooca oo dóhjítu.

²¹ Ehdúu Páávoró néénéllí dííbyeke néémeé:

—Áánerá keenéiyó Jodéatu waajácúháámiri díuubállé múúhadívú wájtsine. Keená memúnaa téhullétú tsáárome ímityúné díhyallúvú úúballéhíjcyáne. ²² Áronáa ihdyu muha méimíllérá múúhake u úúballéné muhdú u íjtsámeíñe. Muurá muha méwaajácú pahúllevá múnaa béhjíto úráávyémeíñetu ímityúné íhjúvahíjcyáne.

²³ Ehdúu íñéene dííbyeke eevémé kéjcoojí dííbye éllevu itsááiñe. Ahdújucóo téjyju ditye tsáane dííbye éllevu mítyame. Áámemáa pajcoójivaré ihjúvahíjcyaaabe Píívyéébé avyéjutu. Aabée diityéké íbúwátsohíjcyá ténejcúvú éhnéhjáa Moitséeúvúma Píívyéébé ihjúu uubálle múnaa Jetsóodítýú cáátúnuhíjcyáné uwááboj téeveri. ²⁴ Ehdúu díbye úwáábohíjcyáné ímí tsaatéké pájtyeme cáhcújtsóhi. Áánetúu tsijtye tsá cáhcújtsotúne. ²⁵ Aamée téenetu ípájúvanútsójcatsíñe péemekéréjuco tsiíñe díbye nééeneé:

—Ímíáánéjucóhjáa muurá Píívyéébé Apííchó méíhdé múnáaúvuke íhjúu uubálle múnáajpi Itsaíúvuj téeveri nééeneé:

²⁶ Aatyé éllevu péene díñe íllu diityékej: Muurá uwáábó lléébojúcoorómé tsá cáhcújtsóityúne. Áhdure íájtyumíjúcooróné tsá ditye wáájácúityúne. ²⁷ Diityé íjtsaméí ímí néétúnélli tsá ditye ímíñeúvú lléébohíjcyatúne. Aame ícyahíjcyá wáájácúmeítyúmé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu. Aaméjǀí tehdu óhdi íjyácunúmekéjǀí ó ímíjpyetétsóiyáhi.

Ehdúhjáa muurá Píívyéébé Apííchó néé méíhdé múnáaúvuke. ²⁸ Aane íñe ámúhake ó úúballé Píívyéébé mééma pajtyété méénúné uwááboju téhdure jodíómú íjcyátúrómé wáábyuta íjcyane. Aane llééboímye. ²⁹ Ehdúu Páávoró diityéké nééneé hallútú tsamééréjuco úhbájcatsímyéré pééneé.

³⁰ Aabéikyée tétsihyi ícyahíjcyá míñéécú pijcyábá tsaaté já íáhdójari. Átsihíi íjcyaaabe tsaímíyé waatsúcúpétsóhíjcyá íaahíve múnáake. ³¹ Áámekée úwáábohíjcyaaabe Píívyéébé avyéjú Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju múha ñná néjúcóótuúbe. Áyu tehjújuco.

ROMÁÁNO

Róómáari íjcyáame éllevu Páávoru cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Páávoru o íjcyáábekée Píívyéébe picyóó Jetsocríjtoj tééveri mepájtyetéiñe méema dibye méénúné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. Aabe iñe íhyaami ó caatúnú Jetsocríjtó ícúve múnáajpi o íjcyáabe.

² Mekée ipájtyetétsoíñe tsúúcajátújuco Píívyéébe íhjuú uubálle múnáaj tééveri cáátunúné íwaajácúháámitu. ³ Aanéhjáa Ílli Jetsocríjtó Máavyéjuube tsíjju icyánéjcutu míamúnáajpi Dabíiúvúj tsiíménémúhaabe íjcyáábej tééveri méénuúbe. ⁴ Aabée dsíjiveebe tsiíñe bóhínetu méwaajácú ímiááné Píívyéébe Hajchi íhtsútuube dibye íjcyane Cáání icyánéjcutu.

⁵ Áabej tééveri meke ímíbájchoobe méhdi ídáátsóvénema. Áánemáa meke pícyoobe dííbyé uwááboju úwááboméré mepéhíjcyá panévá íñújñe múnáake diityédityú cáhcujtsómé teene iúráávyeki. ⁶ Aane muurá tsúúca ámuha tsaate dííbyejté méijcyá Róómá múnádityú Píívyéébe ámúhake tújkevéélléméjuco. ⁷ Áame éllevu iñe íhyaami ó caatúnú ámúhakee iwájyúnéllii dibye újcúme éllevu. Aabe ihdyu Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri óvíi ámúhake panévatu píaabó ímí ámuha méijcyaki.

Róómávu Páávoru ipyééíñeri íjtsámeíñe

⁸ Muurá ímí Píívyéébeke ámuha meúráávyéné uubállé tsúúca pahúllevá múnáaré waajácúhi. Áánéllii ámúhá hallúvú mítyane ó téhdútsohíjcyá Píívyéébeke Jetsocríjtoj tééveri. ⁹ Áábeke ó ícúvehíjcyá Íllídityu íjcyané uwááboju o úwáábóneri. Aabe waajácú ímiááné ámúhá hallúvú dííbyeke píaabó o táúmeíhijcyáne. ¹⁰ Áhdure ó táúmeíhijcyá dibye ímíllécooca ámúhake o ááhívetéki. ¹¹ Mítyane ó íjyácunú ámúhake o ááhívetéiyóneri iñe dííbyeke meúráávyejjító éhnííñevu ámúhake o úwáábo ímí ámuha meúráávyeki. ¹² Ehdu ó íjtsámeí tсамéhjí panéjcvávú mepíaabójcatsí ímí dííbyeke mecáhcújtsoki.

¹³ Aane, ámuha, táñahbémuke ó úúballé mítyane ámúhake o ááhívetéiyóneri o íjyácunúhíjcyároobéi ámúhake o ááhívetétúne. Ó imíllé ámúhadityú tsíjtyeke Píívyéébedívú o wáájacútsóné muhdú pahúllevá múnáa pañe o méénuhíjcyádu.

14 Muurá táhallúrí teene dibyée Jetsocriįtoj téeveri mééma mepáįtyetéeiņe méénunévú pamévakeré o wáájácútsóiyóné iįtsútuįtémáyé ídáátsoįteke. 15 Áánéllii mityane ó imíllé ámuha Róómá múnáake o úúballéné dibyée mééma mepáįtyetéeiņe méénune.

Ímiáájú meúraavyéné menúcoįpíiletúne

16 Aabe tsá o núcoįpíiletú Criįtodítyú ímiáájú įjcyane o úwaabóné iįtsutúnée Píívyéebe mewáįyuri méénune įjcyánélliihye. Aane pámeere cáhcúįtsómé páįtyeteé jodíómuu, jodíómu įjcyáturóme, įjcyame. 17 Ááné uwááboįu meke waajácútsó muhdú ímiááné Píívyéebeke mecáhcúįtsómeke dibye ímiáámedíyęjuco díllone. Muurá díįbyé waajácúháámitu nééene: “Píívyéebeke cáhcúįtsómeke ímiáámedi dibye díllome páįtyeteéhi.”

Míamúnaa ímityúné įjcyane

18 Muurá ímityúné įcyahįjcyámedívú icyááyóbáne diityédí ícúbáhráiiıbye ímiáájú ímíllétúmé tééneríyé tsúúráméiįhįjcyáné hallútu. 19 Muurá waajácúrómé Píívyéebeke díįbyere ímiááné įjcyane bóhówátsohįjcyánetu. 20 Muurá díįbyeke maáįtyúmitúrónáa méwaajácú dibye įjcyane páneerée múhdúné tsíeméné dibye ípívyęįtsónetu. Aane ímiááné tsá tene téévéturó múįyú nįjkéváiıyube dibye įjcyane iįtsútuúbe. Áánéllii ímíllédú įcyahįjcyámé tsá nééıtyuró díįbyeke iwáájácútu. 21 Iwáájácúįcúóóróobeke tsá ditye ávyeįúúllehįjcyátúne. Tsá ditye téhdútsóhįjcyatú dibye diityéké panévaturé píáábohįjcyárónáaaca. Tehdu imyéénúıyótsihvu iįtsáméiįhįjcyámé átéréénéhįiri. Aame ídátsó teene ímityú paņe įcyahįjcyá ímíaane wáájácútu mé éhne múu cúúvétsii įjcyadu. 22 Aame ídátsó baņúháņé némeiįhįjcyá waajácú múnáa įjcyane átéréęjte íınéubará wáájácútu mé įjcyame. 23 Muurá Píívyéebe múįyú muhdú įjcyáıtyúúbedi ícúvetúmé míamúnáama páhduvaré nééne iyámé ‘tsucátsúca’ įjcyáıtyúme náávé iņįjcyone díllóhįjcyá Píívyéebedi. Ánehįiré duurúvahįjcyámé ímiáábeke idyúúrváiıyótsihvu.

24 Áánéllii diityéké illuręjuco dibye íhveįtsóné ditye awáá ímíllédú įjcyaki. Aame méénuhįjcyá panévare núcoįpítsó nénehįi. 25 Ehdu méénuhįjcyámé ímiáájú díįbyé uwááboįu icyáhcúįtsóıyótsihvu állıuháņéré icyáhcúįtsónélliihye. Aame díįbyeke dúúrúvatúmé kéénerá dibyée ípívyęįtsónéhįiré duurúvahįjcyáhi.

26 Áánéllii diityéké ihvéjtssoobe ditye awáá ímillédú nucójpitsówu ijcyaki. Muurá tsamééré walléémú dómácócatsihjcyáhi. 27 Téhdure tsamééré wajpíímú dómácócatsihjcyá nucójpitsówu walléémuma ijcyáiyóné ímillétúnema. Áané níjcaúvú muurá ícúbáhrámeihjcyáme.

28 Muurá Píivyéébedi ditye íicuvéjúcótúnéllii awáá ihvéjtssoobe diityéké ímityúneréjuco ditye imyéénu imyéénúityuróne. 29 Ahdújuco muurá páhduváré nééné imítyuháñé ditye méénuhjcyáne. Mítyane iéhnéváyóneri ijyácunúhijcyáme. Ihdícyáméhjima dómácócatsihjcyáme. Nomíutáávahijcyáme. Dsijivétso múnaa íjcyame téhdure állíu múnaa. Caayóbáme. Átéérénehjiri ihjyúvahijcyáme. 30 Píivyéébeke iéhdíiválléne tsijtyedítýú nehníwu ihjyúvahijcyáme. Uuhívatépíwu nééme itsúcunúmeihjcyá íhtsutúme íjcyane. Ímityúnéré imyéénúityóneri íjcyame tsá cáánímuke icyáhíicútsóiyóné ímíllétúne. 31 Wáájácúmeítyúmé imyéénúityúnéré ihjyúvahijcyáhi. Muuca iwájyútúnéllii tsá ditye múhdí ídáátsóvehijcyatúne. 32 Waajácurómé ehdu néémeke Píivyéébe wáágooíñe. Árónáa éhniíñevúré tehdu dáriívémeihjcyáme. Ááneréi íjcyárónáa tsijtye ímityúné íjcyane duurúvahijcyáme.

2

Míamúnaa íjcyanéjuco Píivyéébe nééneé

1 Aane ámuha diityédúré menééme ¿íveekí múhdurá ditye íjcyáneri méihjyúvahijcyáhi? Tsá ámuha menééityuró diityédú ámuha menéétune. Muurá tsijtye ímityúné íjcyáneri ámuha méihjyúvahijcyámé hallúrí téhdure íjcyané ímityúné diityédúré ámuha menéénéllíihye. 2 Muurá méwaajácú múhdurá icyahijcyámema teene Píivyéébe ímíbájchoíñe. 3 Ámuháubá méjtsúcunú ímityúné tsijtye íjcyáneri ámuha téhdure menééme méihjyúvahijcyámé mepállójcoíñé Píivyéébe pámeemáyé muhdú ditye icyahijcyané ímíbájchócooca. 4 Muurá múhahjótájucó díbye ámuhá ímityúcoba áábúcuhijcyané ámuhakye iwájyúne teene ámuha méihvéjtsóne ímiánejcúvuréjuco mepájtyéroki. 5 Árónáa ¿íveekí tsá ámuha méihvejtsópityú teéne? Áánéllii íllure ámuhá hallúvú líyájkímeyíñé Píivyéébe icyáyobáávatécooca míamúnáama teene ímíbájchócooca ámuha tééné déjúcotu meícúbáhrámeíñe. 6 Téijyu pámeere méújcuú muhdú meícyahijcyáne áhdo. 7 Muurá dííbyé avyéjú múijyú níjkéváyítyúneri tsúúrámeihjcyámé díbye ímillédú íjcyámeke

ájcuúibye mújyú ditye dsíjivéjúcóóítyúne bóhívu. ⁸ Áánetu teene ímíletúmé ímityujíjtóré úráávyehíjcyámeke icyááyóbáne waagóóibye ditye ícúbáhrámeííhullévu. ⁹ Muurá jodíómuma tsijtye jodíómú íjcyátúrómedítyú pámeere múhdumé ímityúné icyahíjcyámé ícúbáhrámeííhi. ¹⁰ Áánetu diityédítyú ímí Píívyéébeke cáhcújtsómeke ávyéjuutétsóibye tsaímiyéjuco dííbyema ditye íjcyaki.

¹¹ Muurá tsahtúré meke wájuube pámeekéré míamúnáake. Tsá dibye tsaatéké múhdurá íjtsúcunútúne. ¹² Árónáa dííbyé taúhbajúu Moitséeúvudi íjcyane muhdú nééne wáájácúturómé ímityúné méénuhíjcyámeke waagóóibye. Muurá teene taúhbaju muhdú nééne wáájácúturómé waajácurá íjtsaméiyi keená ímityúné íjcyane imyéénúítyuróne. Áánetu teene wáájácúrómé ímityúné icyahíjcyámeke awáá tééne déjúcotu waagóóibye. ¹³ Muurá teene wáájácúrómé tene néhdu íjcyátúmeke tsá ímiáámedi dibye díllotúne. Tene néhdu íjcyámekéré dílloobe ímiáámedi. ¹⁴ Muurá tsaate jodíómú íjcyatúmé teene wáájácúturómé íííbúwariyé tehdújuco ímí icyahíjcyáne. ¹⁵ Íííbúwariyé muurá waajácúmé muhdú múu ímí íjcyane. Áhdure waajácúmé ímityúné íjcyane. ¹⁶ Muurá Píívyéébe Jetsocríjtoj tééveri míamúnaa muhdú icyahíjcyáné ímíbjáchoó muhdú ámúhake o úwáábóne o néhíjcyádu.

Píívyéébé taúhbaju jodíómú úraavyéne

¹⁷ Árónáa ¿íveekí ámuha jodíómú Píívyéébeéjté meíjcyámedi dííbyé taúhbaju íjcyájúcóóneúvuri mémítyákímyeíhíjcyáhi? ¹⁸ Aame ímiááne ámuha méwaajácurá kéjijtó meuráávyéiyóné dibye ímilléne. Muurá dííbyé taúhbájutu keená ímiááne, ímityúnee, íjcyane tsúúca ámuha méwaajácúhi. ¹⁹ Áánéllii ámuha méitsúcunúmeíhíjcyá téjijto wáájácútmé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu néémé túkevjtsojte ámuha meíjcyane. ²⁰ Ámuha méijtsúcunúmeí dííbyé icyánéjcu wáájácútmé tsímédúréi néémé uwáábojte ámuha meíjcyane dííbyé taúhbaju ámuha mewáajácújúcóóneúvuri. ²¹ Muurá ámuha méúwáábohíjcyá tsíjtyeke. Árónáa ¿íveekí tsá ámuha meícyahíjcyatú ámuha meúwáábohíjcyádu? Muurá ámuha méúwáábohíjcyá menáníváítyuróne. Árónáa ¿íveekí ámuha ménánihíjcyáhi? ²² Áhdure ámuha méúwáábohíjcyá ihdícyáméhjima medómácójcatsíítyuróne. Árónáa ¿íveekí ámuha méméénuhíjcyá teéne? Áhdure ámuha ménehíjcyá níjcyotájteke mecááníváítyuróne. Árónáa ¿íveekí téhdure ííivane ámuha diityé duurúvajaáne pañétú tsíeméné

méékéévehíjcyáhi? ²³ Muurá ámuha dííbyé taúhbaju mewáájácúneri memítyákímyeíhíjcyarómé tsá tene néhdu meíjcyatúne. Ááneri ámuha tsá maávyejúúllétú Píívyéébeke. ²⁴ Téénetu muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Ámuha jodíómú meíjcyarómé ímítyú meícyahíjcyánetu jodíómú íjcyatúmé néhni ihjyúvahíjcyá Píívyéébedítyu.”

²⁵ Muurá dííbyeéjte meíjcyáné uubállé mekíhdyahírótsámeíyómé dííbyé taúhbaju néhdu meíjcyátúhajchíí tsá íínetú meke tene píáábotúne. Aame ihdícyamédúré meíjcyáhi. ²⁶ Muurá jodíómú íjcyatúmé kíhdyahírótsámeítyurómé dííbyé taúhbaju néhdu íjcyámeke dílloobe ihñéjtedi tsíjtyere íjcyáromeke. ²⁷ Áánetu mee jodíómú meíjcyarómé ménéétsáméíí díityédívú ímichi mééma teene taúhbaju íjcyaróné ímí meúraávyétúnéllíihye. ²⁸ Muurá Píívyéébeéjte meíjcyáné uubállé mekíhdyahírótsámeíjyúcoorómé dííbyé taúhbaju néhdu meíjcyátúhajchíí tsá dííbyeéjte meíjcyatúne. ²⁹ Muurá ihdyu dííbyeke ímí cáhcujtsómé dibye ímillédú íjcyame ímiááné dííbyeéjte. Áámeke ímí íjtsúcunúúbé tsáíjyu múúne míamúnaa ímítyú íjtsúcunúrómeke. Tehdu Píívyéébe hállúejpi meke ííténejíivari. Muurá ihdyu ímichi íítebebe méííbúuri muhdú meícyahíjcyáne.

3

¹ ¿Aca meke píaabóné jodíómú meíjcyane? ¿A téhdure meke píaabóné mekíhdyahírótsámeííne? ² Ímiáánéhde meke píaabóné íínee íuwaábojúvú ímichi meke dibye níwááveííñúmedítyú tene bóhówaúcunúnéllíihye. ³ Árónáa íjcyámé tsaate dííbyeke ímí úráávyetúme. ¿A ehdu tsaate múhdurá dííbyeke úráávyénéllíi tsáhájucó dibye ímiáábé íjcyáityúne? ⁴ Tsáhaá, muurá ihdyu ímiáábé dííbye. Áánetu mee míamúnaa állíu múnaa. Muurá dííbye waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe u ihjyuváné tsá állíu íjcyatúne. Áábedítyú tsá múha nééítyuró ímítyuube u íjcyane.

⁵ Muurá ímítyúmé meíjcyáromeke Píívyéébe wájyúnetu méwaajácú ímiáábé dibye íjcyane. Árónáa tsaate nehíjcyá ímítyuube dibye íjcyane, ¿íveekívá méímítyú hallútú méhdi ícúbáhrahíjcyaaabe téénetu ímiáábé dibye íjcyane bóhówaúcunúnáaaca? ¿A téénéllíi ímítyuube dííbye? ⁶ Tsáhaá, Muurá ímítyuube íjcyaca tsá dibye muhdú meícyahíjcyáne mééma ímbájchóítyuróne.

7 Áhdurévá állíu múnaa meijcyánetu ímiáábé dibye íjcyane bóhówaúcunúnáa ¿iveekí meke díllóhíjcyaaabe ímityúmedi? 8 Áánéllíihyéubá ímityúmeréjuco meijcyáiyóné méimityú mééma iníjkéva ímiáánevu. Ehdu muurá nehíjcyáme. Áhdurévá ímityúné o úwaabóné nehíjcyámé óhdityu. Árónáa állíuré teene ehdu óhdityu ditye nehíjcyáne. Muurá ihdyu ímiááne tehdu méenuhíjcyámé wágóóóvéhi.

Míamúnaa ímityúné íjcyane

9 ¿Aanéhaca muhdú teéne? ¿A mee jodiómú ímiáámé tsijtye jodiómú íjcyátúmé ehniñínevu? Tsáhaá. Muurá méwaajácú pámeere míamúnaa ímityúmé meijcyane. 10 Muurá Píivyéébe waajácúháámitu nééneé:

Tsá tsaatéubaré míamúnáadítyú ímiáámé íjcyatúne. 11 Tsá múha ímíllétú Píivyéébeke icyáhcujsóne. 12 Pámeere muurá dííbyedi íícúvetúmé ímityúné pañe íjcyame tsá waájácúmeityúne. Áánéllíi tsá tsaatéubaré ímiáámé íjcyatúne. 13 Muurá diityé íjtsaméí nehníwu éhne múúne níkyehéjú nehníwu cúvahdu. Aame allíúwu néeme íhjuváne meke tútávajtsó éhne múúne ííñimyé namíjtyá meke tútávajtsódu. 14 Tsanééré ímityúné imíllémé ííhjuváne. 15 Aame ímí íjtsúcunú míamúnáake múu dsíjívetsóne. 16 Ehdu idyárhívéjcatsíñeri íllure kímvétsócatsíhijcyáme. 17 Aame tsá wáajácútu ímí íjcyáiyóne. 18 Áhdure tsá ditye íllityú Píivyéébeke.

Ehdu néene Píivyéébe waajácúháámitu míamúnáadítyu.

19 Muurá méwaajácúrá muhdú dibye ímillédú meijcyáiyóné taúhbajúu dibye mééma méénúnetu. Árónáa tene nehdu meijcyámejii tsá menééítyuró ímiáámé meijcyane. Áánéllíi pámeere míamúnaa ímityúmé méijcyá Píivyéébedívu. 20 Muurá dííbyé taúhbaju meúraavyémé ímiáámé meijcyane meijtsúcunúmeiyómeke tsá dibye díllotú ímiáámedi tene nehdu meijcyátúnéllíihye. Íllure téenej téeveri méwaajácú ímityúmé meijcyane.

Jetsocríjtoke mecáhcújtsóneríyé mepájtyeténe

21 Tsá Píivyéébe ímiáámedi meke díllotú ítyaúhbaju meúraavyéromeke. Muurá dííbyé waajácúháámitu íhjuú uubálle múnaa meke úúballé íínetú meke ímiáámedi dibye díllone. 22 Muurá ihdyu Jetsocríjtóo mewájyuri dsíjívéné mecáhcújtsómeke díllóobe ímiáámedi. Árónáa idyé tsá apáámyekéré meéke. Muurá ihdyu pámeere míamúnaa

múhdumé dííbyeke ímiááné cáhcújtsómeke dílloobe ímiáámedi tsaatéke múhdurá íjtsúcunútuúbe. ²³ Muurá pámeere míamúnaa ímityúné meméénume tsá Píívyéébe ímillédú meíjcyatúne. ²⁴ Áronáacáa meke mítyane ídaatsólléne Jetsocríjtoj téeveri ímiáámedi dílloobe múhdumé dííbyeke mecáhcújtsómeke. ²⁵ Muuráhjáa Crijtodívú pájaabe dííbyé tujpácýó wágóóóvéneri méimítyú íimíbáávye pámeere dííbyeke mecáhcujtsómé mewágóóóvéiyónetu mepájtyeteki. Téhdurée téeneri ímíbájchoobe méihdé múnáaúvú dííbyeke úráavyehíjcyámé ímityuháñe éjjuúvú íáábúcuhijcyáne. ²⁶ Ehdu néenetu méwaajácú Píívyéébe íjcyaduré ímiáábé íjcyane. Áánéllii ímiáámedi dílloobe ímí Jetsóoke cáhcújtsómeke.

²⁷ Aane íñe ¿íveekí mémítyájkímyeíiyáhi? ¿Aca meere meímíbáávyémeke Píívyéébe ímiáámedi díllóhi? Tsáhaá. Muurá ihdyu Jetsóoke mecáhcújtsónetúré meke ímiáámedi dílloobe. ²⁸ Tsá teene dííbyé taúhbaju meúraávyérómeke díbye ímiáámedi díllóityuróne.

²⁹ ¿Aanéhaca íñe apáámyéré mee jodíómuke pájtyetétsóíiíbye? Tsáhaá. Muurá téhdure jodíómú íjcyátúrómeke pájtyetétsóíiíbye. ³⁰ Muurá tsáápiye Píívyéébeé. Tsá tsijpi íjcyatúne. Aabe dílló ímiáámedi dííbyeke ímiááné cáhcújtsómeke pamévakéré mee jodíómuma jodíómú íjcyátúrómeke. ³¹ Áronáa idyé tsá dííbyé taúhbaju mewáágóótú díbyeé mééma mepájtyetéíñe Jetsóoj téeveri méénune mecáhcújtsóné hallúhcuri. Muurá ihdyu téenej téeveri éhniíñevu ímí méúraavyé teéne.

4

Aavaráadítyú íjcyáne uwááboju

¹ Cáhawáá méíjtsúcunu muhdúhjáa nétsihdyu méihdé múnáajpi Aavaráaúvuke ímiáábedi Píívyéébe díllone. ² Tsáháa díbye ímí íjcyánéllii ímiáábedi díbye díllotúne. Tehdúu tene néeca muurá téeneri mítyájkímyeííyoóbe. Áronáacáa ihdyu Píívyéébere píáábónéllii tsá díbye mítyájkímyeítyúne. ³ Muurá dííbyé waajácúháámitu néeneé: “Aavaráa Píívyéébeke ímí cáhcújtsónéllii ímiáábedi dííbyeke dílloóbe.” Ehdu néene Píívyéébé waajácúháámitu. ⁴ Aane muurá tsaatéke díityé wákímyeí áhdó maájcone tsá pevénére maájcutú meímíllénema. Muurá ihdyu díityé wákímyeí áhdóré máajcúhi. ⁵ Ahdu muurá Píívyéébe tsá meke ímiáámedi díllotú meere íná ímiááné íjcyane meméénúnélliiíhye. Ímiáámedi meke dílloobe apááñéré méimítyutú meke díbye ímíjpyetétsóné mecáhcújtsómeke. ⁶ Ehdúhjáa muurá díbye méénune Dabíiúvú iwáájácúne néé

íine ímí méénútúrómeke dibye ímiáámedi díllome ímí íjcyane.
7-8 Illúhjáa muurá neébe:

Maímijyu ditye íjcyane Píívyéébe diityédi ídáátsóvéne ímítýú
diityédítýú wáágóomé hallurí íná íjcyájúcootúme.

9 ¿Aanéhaca íne apáámyéré mee jodiómú ímí méíjcyaaáhi?
Tsáhaá. Muurá téhdure jodiómú íjcyáturómé ímí íjcyaaáhi.
Aavaráaúvúhjáa muurá ímí Píívyéébeke cáhcújtsónéllii
dííbyeke ímiáábedi dílloóbe. 10 ¿Aanéhacáa mújyútú
ímiáábedi dílloobe dííbyeke? ¿A dibyée dííbyeéjpi íjcyané
uubállé kíhdyahírótsámeíñé boonétu? Tsáhaá. Teenéikyée
dibye méénúmeítýúné íhdéjuco dibye ímiáábedi díllone
dibye ímí cáhcújtsónéllíihye. 11 Áané uubállée bóónétúí
kíhdyahírótsámeííbye. Áanéllii diibye ídyéjúcóejpi
kíhdyahírótsámeítýurómé ímí Píívyéébeke cáhcújtsómeke
ímiáámedi dibye díllómedítýu. 12 Téhdure kíhdyahírótsámeímyé
ímí Píívyéébeke cáhcújtsómedítýú ídyéjúcóejpi diibye
Aavaráaúvú díbyéhjáa ímí cáhcujtsódú ditye cáhcújtsónéllíihye.

Aavaráa Píívyéébeke cáhcujtsóne

13 Píívyéébéhjáa muurá dííbyeke néé pámeere dííbyéj
tsíménémúúháábema diityéké ííñujívú íajcuíñé ímí dibye
dííbyeke cáhcújtsónéllíihye. Tsáháa Píívyéébe taúhbaju néhdu
íjcyanéllii dibye tééné piáábó újcutúne. 14 Muurá dííbyé
taúhbaju néhdu meíjcyáne j tééveriyé meke dibye piááboca
bañúháñé Críjto dsíjívéné mécáhcújtsóiyáhi. 15 Muurá íllure
teene taúhbaju méhdivu neetsó méimítýuvu. Teene íjcyátuca tsá
íiná méhdivu néétsóítýuróne.

16 Áanéllii Aavaráakéhjáa íajcuíñé Píívyéébe nééné piáábó
téhdure méújcuú íne múhdumé dííbyeúvúj tsíménémúhaabe
meíjcyame Píívyéébeke mecáhcujtsóme. Tsá ínehjí
meméénúnetu meújcuítýú teene. Muurá pámeere múhdumé
dííbyeúvúu Píívyéébeke ímí cáhcujtsódú cáhcujtsómé újcuú tééné
piáábó. Áanéllii diibye Aavaráaúvú ídyéjúcóejpi Píívyéébeke
mecáhcújtsómedítýu. 17 Téénetúhjáa muurá Píívyéébe néé
íwajácúháámitu: “Uke ó meménú mítýame míamúnááj
caanítýú u néébe ímichi diityé déjúcóejpi u íjcyaki.” Ehdúhjáa
neebe dííbyedítýú panévatúré íhtsútuube íjcyaaabe dsíjívémeke
bóhítsóóbeke dibye cáhcújtsóóbe. Áhduréhjáa cáhcújtsóóbe
dííbyedítýúu míamúnáake illíyaatétsoíñé dibye nééne tenéi
pánéévéttúrónáaaca.

18 Ávyetáhjáa múha cáhcújtsóítýuróné cáhcújtsóóbe Aavaráa
Píívyéébeke. Árodújucóhjáa dibye íjcyane pámeere múhdumé

Píivýéébeke cáhcújtsómedítýú idyējúcóejpi. Téénetúhjáa idyé neebe dííbyeke: “Úhdityu líyaaténé míamúnaa mítyame íjcyááhi.”¹⁹ Ehdúhjáa díbye nééne cáhcújtsóobe ‘muhtsi metsíimávácóóíñejíí’ néétuubéré keeméjuco 100 pijcyábá íjcyáróóbeúvu. Téhduréhjáa mewa Tsáára tsúúca itsíimáváiýotsíhjí pájtyérónáa cáhcújtsóobe dítyétsí tsíimávaiñé Píivýéébe nééneé.²⁰ Ávyetáhjáa ímiááné dííbyema tene pánééveíñé iwáájácúne íhdére tééné hallúvú dííbyeke téhdújtsóobe dúúrúvaabére.²¹ Muuráhjáa ímiááné waajácuube Píivýéébe íhtsútuube íjcyaae íñéhdú méénuíñe.²² Ehdúhjáa ímí díbye cáhcújtsónéllí Píivýéébe dííbyeke ímiáábedi díllóhi.

²³ Áronáacáa tsá apáábyeúvúré ímí cáhcújtsónéllí díbye dííbyeke ímiáábedi díllone cáátúvatúne.²⁴ Téhdurée caatúváné Máavyéjuubée Jetsóoke bóhítsóóbeke mecáhcújtsómeke idyé díbye ímiáámedi díllóíñe.²⁵ Muuráhjáa Jetsóo dsíjivé mewáýuri méimítýú iwáágóoki. Áábekée Píivýéébe bóhítsó dííbyej tééveri ímiáámedi meke idíllóki.

5

Píivýéébe ímiáámedi meke díllone

¹ Muurá ímiááné Píivýéébeke mecáhcújtsómeke díllóobe ímiáámedi. Tsáhájucó múhdurá meke díbye íjtsúcunútú Máavyéjuubée Jetsocríjtó tsúúca méimítýú mééma ímíbájchónéllííhýe.² Muurá teene mecáhcújtsónej tééveri Píivýéébe meke píaabó tsaimíyé dííbyema meíjcyaki. Áánéllí méwaajácú dííbyeéjté meíjcyámeke díbye ávyéjújtsóneri meímíjyúúveíñe.³ Téhdure méímíjyúúvéiyá meícúbáhrámeíýoneri. Muurá ténehjí panéváré máaabúcu híjcyá ímiááméré meíjcyaki.⁴ Áánetu méwaajácú ímí Píivýéébeke meúraávyémema íñéhdújuco díbye méénuíñe.⁵ Ááneri tsá menúcójpívétsámeítyú díbye meke báñúityúnéllííhýe. Muurá méwaajácú díbye meke wáýyune Íapííchó méíbuúúné pañévú díbye pícyóónej tééveri.

⁶ Muuráhjáa méimítýú déjúcotu mewágóóóvéíýónetu tsá meere mepájtyetétsámeítyuróne. Áronáacáa Críjto dsíjivé pámeere ímityúmé meíjcyáme wáýyuri meke ipájtyetétsoki.⁷ Tsá muurá múha ímíllétyuró tsíjtye wáýyuri idsíjivéne. ¿Mityá íjcyámé tsaate ímiáábé íjcyáábeke ipájtyetétsó dsíjivéíyóme?⁸ Áronáacáa muurá Píivýéébe Críjtoke wallóo díbye idsíjivé ímityúmé meíjcyárómeke ipájtyetétsoki. Ááneríi meke

úújétsoobe mítyane meke iwáýjune. ⁹ Áánéllii meke díllóobe ímiáámedi dibyée mewáýjuri dsíjívénej téeveri. Aame dílbyej téeveriyé mepájtyeté dibye meke ícúbáhráiyónetu. ¹⁰ Muuráhjáa Píívyéébema tsá meíjcyáítyuró ímityúmé meíjcyánélliihye. Áronáacáa Ílli Jetsocríjto mewáýjuri dsíjíveneri méimíbaavyéjucóó dílbyema. Aame méwaajácú mepájtyetéíñe dibye mépañe íjcyánélliihye. ¹¹ Ááneri méimíjyúú Críjtoó mééma ímbájchónej téeveri ímí Píívyéébema meíjcyáneri.

Adáá tútávajtsóné Críjto ímbajchóne

¹² Muuráhjáa tsáápihdítýuré ímityúné íññujívú ípívyeevéne tsówayúcú pámeere míamúnáake. Átsihdyúu íjcyane íñe médsíjívéhíjcyá ímityúmé meíjcyánélliihye. ¹³⁻¹⁴ Muuráhjáa Píívyéébé taúhbjáui íjcyátúnáa tsúuca míamúnáa ímityúmé ícyahíjcyá Adáaúvudítýú Moitséeúvudívújuco íjcyáné míamúnáa. Áromé hallúríhjáa tsá íñá íjcyatú dityée muhdú meíjcyáiyóné Píívyéébe ímilléné wáájácútúnélliihye. Áronáacáhjáa dsíjívéhíjcyámé Adáaúvúu méénudu nééné ímítýú méénúturóme. Aanée muurá ímichi dílbyedítýú íjcyane pámeere míamúnáake tútávajtsódú íñvane téhdure Críjto dsíjíveneri pámeere míamúnáa ímíjpyetéjucóó múhdumé teene cáhcujtsóme.

¹⁵ Muuráhjáa diibye Adáaúvú Píívyéébe dílbyeke bóijcyúné lléébótúné déjúcotu íñe pámeere míamúnáa médsíjívéhíjcyáhi. Áánélliihyéhjáa ihdyu Píívyéébe meke ídaatsólléne Ílli Jetsocríjtoj téeveri meenu mepájtyetéíñe. Aane tsá ínehjí meméénúneri mepájtyetéítyuróne. Apááñéré dílbyeke mecáhcújtsóneri mepájtyetéhi. ¹⁶ Aanée dílbyeúvú ímityúné méénúné déjúcotu pámeere ímityúmeréjuco meíjcyame mewágóóóvéiyáhi. Áronáacáa Píívyéébe mééma ímbajchóhi. Áánéllii apááñéré ímiááne dílbyeke mecáhcújtsómeke díllóobe ímiáámedi ímityúmé meíjcyárómeke. ¹⁷ Muurá méwaajácú tsáápiyyé ímityúné méénúné déjúcotu pámeere méimítýuuvémé mewágóóóvéiyóne. Téhdure méwaajácú Píívyéébe Jetsocríjtoj téeveri ímiáámedi meke díllome dílbyé avyéjuri meíjcyaiñé mújyú dsíjívéítyúmeréjuco. ¹⁸ Tsúúcajáa mééma ímíbaavyéné tsaapi ímiáábé íjcyáábej téeveri Adáaúvú ímityúné méénúné déjúcotu pámeere wágóóóvéiyóne.

¹⁹ Muuráhjáa tsáápi lleebótú níjcaúvú íñe ímityúmé meé. Áhdurée idyé tsáápiye ímiáábé íjcyáábej téeveri Píívyéébe dílló ímiáámedi dílbyeke cáhcújtsómeke.

20 Muuráhjáa dibye teene muhdú meijcyáiyóné taúhbaju pícýóónej tééveri éhniíñevu méwaajácú ímiááné ímityúmé meijcyane. Aane ehdu menééromeke dibye idaatsóllénetu méwaajácú mítyane meke dibye wájurye. 21 Aanée ímiááné ímityúmé meijcyáné déjúcotu pámeere méwágóóóvéiyáhi. Áronáacáa Píívyéébe mítyane meke iwájurynéllii ímiáámedi díllome tsúuca méujcú medsíjívéjúcoóityúne bóhí Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri.

6

Críjtokeréjuco meúraavyéne

1 ¿A ehdu Píívyéébe meke mítyane wájurynéllii tsá meíhvetéityú ímityúné meicyahíjcyánetu dibye meke éhniíñevu iúújétsó muhdú meke iwájuryne? Tsáhaá. 2 Tsúuca muurá téénetu meijchívyé ímiáámeréjuco meijcyaki. Ahdícyane tsáhájuco tsiíñe meméénúityuró teene ímityúné téénéejte meijcyájúcoótúnélliihye. 3 ¿Aca tsá ámuha mewáájácutú mépée Jetsocríjtoéjteréjuco meijcyáné uubállé metsójsótsámeíñe? 4 Muurá téeneri méúújétsó ímityúnéjcutu dsíjívemédú meijcyane. Téhdure téeneri ménaavénú Críjtóo dsíjívéébeke Píívyéébe íhnháhoori bóhíitsoobe tsíhdyuréjuco íjcyadu ícyooca tsíhdyuréjuco meijcyane.

5 Muuráhjáa Críjto dsíjívédú íívane ímityunéhjí meíhvéjtsóhajchíí idyé dibyée bóhíhdu íívane tsaímíyéjuco meijcyaiñe Píívyéébema. 6-7 Muurá méwaajácú ímityúnée meicyahíjcyáné tsúuca Críjto méhdityu wáágoóné páwachékevu idsíjíveneri. Áanéllii téénetu meijchivyémé tsáhájuco tééne pañe meijcyatú éhne múúne tsaapi tsaaté hójtsí pañe íjcyadu. 8 Aanée méhdityu Críjto idsíjíveneri wáágoónéllii méwaajácú dibye íjcyadu meijcyaiñe. 9 Muurá méwaajácú ípyée idsíjívénetu bóhíbe mújyú tsiíñe dsíjívéjúcoóityúne. 10 Tsáneerée dsíjíveebe páneere méímítyú iwáágoóki. Aabe ícyooca íjcyá Píívyéébema tsaímíyéjuco. 11 Ahdu dibye íjcyadu meijcyá dsíjívemédú ímityúné icyánéjcutu. Ááne ímiáámeréjuco meijcyá dibye ímillédú tsúuca dííbyeéjté ámuha meijcyame.

12 Ahdícyane panévaré ímityúné ámuha meméénúiyóneri méúmúúpivyéjúcohdíñe. Óvíjyacóóné ténehji ámuha meméénuhíjcyáne. Métáhjátsámeíjyúcohdí téénevu.

13 Píívyéébedivuréjuco méíhvéjtsaméí ámúhakey dibye ityúkévéjtsó tsaímíyé ámuha meijcyaki. 14 Tsá téénevu metáhjátsámeíityuró Jetsóoke mecáhcujsóme. Muuráhjáa méhdi ídáátsóvéne dsíjíveebe téénej tééveri meke íímíbjcho

téenevu metáhjatsámeíjyúcoótuki. Aame méijcyá Píivyéébé piáábó pañe. Tsáhájucó teene íhdééné taúhbájú pañe méijcyájúcoótúne.

Ímityúnetu méijchivyéne

¹⁵ ¿A ehdu tene néénéllii éhniíñevúré méméénúiyá ímityúne? Tsáhaá. Íllurájucó metsu téenetu meihvetéki. ¹⁶ Muurá ámuha méwaaajácú tsané avyéjúúbema íjcyame dibye ímillédú íjcyane. Ahdu muurá ímityúné pañe méijcyame tééné nájcaúvú íllure méwágóoovéhi. Áánetu ihdyu Píivyéébe ímillédú méicyane ímí mééma nijkéváhi. ¹⁷ Ahdu ícyooca méijcyá tsúúcajáa téenetu méijchivyémé dííbyé uwáábójú pañéréjucó. Ááné hallúvú ihdyu mítyane ó téhdujtsó dííbyeke. ¹⁸ Aane tsúúcajáa téenetu méijchivyémé ícyooca ímiáánerájucó meúraavyéne. ¹⁹ Áánéllii teene ímíñeúvú méuráávyé íhdée ímityúné íjcyaróné ámuha meúraávyehíjcyádu. Áijyu ihdyu ámuha méíjcyáá ímiááné Píivyéébeéjteréjucó. Ehdu íñe ámúhake o néé ímíñeúvú ámuha mewáájácuki.

²⁰ Muuráhjáa ámuha ímityúné pañe méijcyácooca tsá meímilletú ímiájíjtó meúraavyéne. ²¹ Ehdúu éjyu múhdurá núcójpítsó méicyahíjcyáné déjúcotu muurá méwágóóóvéiyáhi. ²² Áronáa tsúúca téenetu méijchivyémé Píivyéébeéjté méijcyame ímiáámerájucó méijcyáiyóne. ²³ Muurá ímityúné méénuhíjcyámé ídátso wágóóóveé tééné déjúcotu. Áánetu Píivyéébeke ímí úráávyémeke ájcúíibye múijyú ditye dsíjívéjúcoóítyúne bóhívu Máavyéjuube Jetsocríjtoj téeveri.

7

Táábávajcátsityu íjcyáné uwáábo

¹ Ámuúha táñahbémut, ámuha muurá méwaaajácú tsaaté túkevéjtsójú pañe méijcyane méijcyáné hajchóta. Áánetu medsíjívéné boone tsáhájucó tééné pañe méijcyatúne. ² Muurá walle ityájívácooca íjcyá ájyú túkevéjtsójú pañe. Aane dibye dííllédívú dsíjívéhajchíí tsáhájucó tééné pañe dille íjcyájúcoótúne. ³ Áijyu ihdyu tsá muhdú tene néétu dille tsíjpiikyéréjucó tájíváiyóne. Áánetu ájyu dsíjívétúnáa tsíjpiikye dille tájíváhajchíí ávyeta ímityúné méénulle íveekí ájyu ímíubááné íjcyánáa tsíjpiima íjcyáneri.

⁴ Ahdu ámuha táñahbémut tsáhájucó méijcyatú taúhbájú pañe eene walle ájyu dsíjívéné boone dííbyé túkevéjtsójú pañe íjcyájúcoótulle íjcyadu. Muurá méijcyá Críjtóo idsíjívénetu bóhííbé uráávyé múnaáréjucó. Muuráhjáa mééma ímíbájchoobe

Píivyéébe ímillédú meíjcyaki. ⁵ Ihdeuvúu muurá meímillédú meíjcyame ímityúné méméenuhíjcyáhi. Áánetúu teene Píivyéébé taúhbaju meke bóíjcyúrónáa éhniíñevúré méméenuhíjcyá ímityúné téené déjúcotu mewágóóóvéiyóne. ⁶ Áronáa tsáhájucu téené pañe meíjcyatúne. Aame ícyooca ímiááné meímilléne tsaímíyé Píivyéébeke méúráávyehíjcyá tsíhdyuréjuco méíjtsaméí mecápáyoovéme. Tsáhájucu taúhbaju néenélliihyéré dibye ímillédú meíjcyatúne.

Ímityúné méhdityu íjcyane

⁷ ¿Áanélliihyéhaca teene taúhbaju ímityúne? Tsáhaá. Teene muurá ihdyu meke waajácútsó keená ímityúné íjcyanévu. Muuráhjáa tene íjcyátuca tsá o wáajácútyuró ímityúneri meúmúúpivyéné ímityúné íjcyane. Muurá íllu nééneé: “Tsá múu úmúúpívyetú ímityúneri.” ⁸ Téhdurée tene íjcyátuca tsá o wáajácútyuró kénehjí ímityúné íjcyane. Aane o wáajácújúcóoroobe éhniíñevúré ó imíllehíjcyá tenehjírre o méénune. ⁹ Ópée teene taúhbaju o wáajácútúné hajchótá ó itsúcunúhíjcyá ímí o íjcyane. Áronáacáhjáa ihdyu múhdurá ó dáriívemehíjcyáhi. Áané níjcaúvúhjáa o wágóóóvéiyóné tsúúca ó waajácúhi. ¹⁰ Píivyéébé teene ítyaúhbaju mééma meenu tsaímíyé dííbyema meíjcyároki. Áronáacáhjáa tehdu o íjcyátúné déjúcotu ó wágóóóvéiyáhi. ¹¹ Ópée ó íjtsúcunú ímí tehdujúco o ícyahíjcyáne. Áronáacáa téenej téeveri ó waajácú ímityúné o ícyahíjcyané déjúcotu íllure o wágóóóvéiyóne.

¹² Áronáa tsá ímityúné teene taúhbaju íjcyatúne. Muurá ímí tehdujúco teene ímiáájú íjcyane. ¹³ Aane ¿íveekí o wágóóóvéiyonévú oke tene wáajácútsónáa ó nehíjcyá ímiáájú tene íjcyane? ¿Mityá ímityuube o íjcyanévú tene oke wáajácútsótuca tsá o wágóóóvéityuróne? Áánerá ihdyu ó wágóóóvéiyá tahllííñé táimítyú déjúcotu. Muurá teene taúhbaju ímiáájú íjcyaróné méhdivu bóhówajtsó méimítyu.

¹⁴ Aane méwaajácú teene Píivyéébedityuré tsááneé. Áronáa óhdityuré íjcyane ímityúné pañe ó ícyahíjcyáhi. ¹⁵ Aabe tsá o wáajácúmeítyú muhdú o íjcyane. Ímiáánéré o méénune o ímíllérónáa ímityúnéré ó méénuhíjcyá o méénúityuróne. ¹⁶ Aane ímityúné o méénuhíjcyánetu ó waajácú ímiááné Píivyéébé taúhbaju néhdu o íjcyaca ímí o íjcyáiyóne. ¹⁷ Áronáa teene ímityúné tápañe íjcyanére oke íbúwajtsóneri ó méénuhíjcyá teéne. ¹⁸ Aane ó waajácú ímiááné ímityuube o íjcyane. Ó imíllehíjcyará ímiáánéré o méénune. Áronáa tsá o méénuhíjcyatúne. ¹⁹ Ááne ímityúné o méénúityurónéré

íveekíhjáubá ó méénúhijcyáhi. ²⁰ Áronáa ihdyu téenere tápañe íjcyane oke íbúwájtsóneri teene ó méénuhijcyáhi.

²¹ Íllu muurá ó ícyahijcyáhi: Ímiáánéré o méénúíyócooca ímityúnéré óhdivu dsínévahijcyáhi. ²² Ó imíllehijcyará Píívyéébé taúhbaju néhdu o íjcyane. ²³ Áronáa ímityúné íjtsaméí tápañe íjcyane oke tútávátsohijcyáhi.

²⁴ ¡Aabe máidáátsoju ehdííváiibye o íjcyanej! ¿Aanéhaca íñe múha oke pájtyetétsoó ehdu o ícyahijcyáné níjcaúvú o wágóóóvéiyónetu? ²⁵ Muurá íjcyaae Píívyéébe apáábyéré tsúuca téénetu Máavyéjuube Jetsocrítoj tééveri oke pájtyetétsoóbe. Áanéllii mítyane ó téhdútsohijcyá dííbyeke. Aabe ihdyu óví ícyooca o íjcyá díbye ímillédu. Áronáa táimítyú tápañe íjcyane oke pátsáricyohijcyáhi.

8

Píívyéébé Apííchó meke túkévejtsóne

¹ Muurá Críjtoéjté ímillédú íjcyájúcootúmé Píívyéébé Apííchó túkévejtsó pañéréjuco íjcyámé hallúrí tsá ñná íjcyatúne. ² Aane muurá Jetsocríjtoéjpi o íjcyáne jteeveri Píívyéébé Apííchó tsúuca tápañe íjcyánéllii tsáhájucó ímityúné pañe o íjcyatúne. Aabe tsáhájucó o wagóóóvéityúne. ³ Muuráhjáa ityaúhbaju meúráávyerómé mepájtyetéityúrónéllii Íllíkye wálloobe mehdu néébe dsíjívénej tééveri méhdityu méimítyú iwáágóoki. ⁴ Ehdúu mééma méénuube muhdú teene taúhbaju néhdu meíjcyaki. Aame tsáhájucó meímillédú meíjcyatú Píívyéébé Apííchoréjuco meke túkévéjtsóné pañe meíjcyánélliihye.

⁵ Muurá ímillédúré íjcyame téeneriyé tsúúrámehijcyáhi. Áánetu ihdyu Píívyéébé Apííchó túkévéjtsóné pañe íjcyame tsúúráméí díbye ímillédú íjcyáiyóneri. ⁶⁻⁷ Muurá meímillédú meícyahijcyáneriyé metsúúráméimyé ílluréjuco metútávaavéne. Ááneriyé muurá tsúúráméimyé tsá ímilletú Píívyéébema ímí íjcyáiyóne. Aame tsá ávyejúúletú dííbyé taúhbaju. Áánetu díbye ímillédú meíjcyáiyóneri metsúúráméimyé tsaímíyé dííbyema meíjcyáhi. ⁸ Muurá ímillédúré ícyahijcyámé téeneriyé itsúúráméíñéllii tsá Píívyéébe ímillédú íjcyatúne.

⁹ Aane óví ímiáané Píívyéébé Apííchó túkévéjtsó pañe ámuha meíjcyáhajchíí tsáhájucó íhdée ámuha meícyahijcyádú meíjcyatúne. Muurá Íapííchovu Críjto meke ájcune ípañe íjcyatúmé tsá dííbyeéjté íjcyatúne. ¹⁰ Muurá médsíjíveé méimítyú déjúcotu Críjtoéjté meíjcyaróme. Áronáa tsá muhdú meíjcyáityú tsúuca Píívyéébe meke ímiáámedi díllónélliihye.

11 Aane ímiáané mépañe Íapííchó íjcyáhajchíí muurá téhdure meke bóhíitsóiibye Jetsóokée íbóhíitsódu.

12 Ahdícyane tsáhájucó meímillédú meíjcyáityúne, ámuúha táñahbémut. 13 Muurá tehdu meícyahíjcyané meíhvéjtsótuhajchíí méwágóóóveéhi. Áánetu Píívyéébé Apííchó piáábori teene metáhjáhajchíí mépájtyéteéhi.

14 Muurá íñe múhdumé téené túkevéjtsó pañe meíjcyame ímiáané dííbyej tsíímé meíjcyáhi. 15 Aane teene mépañe íjcyame dííbyeke mecáánivámé ménéhíjcyáhi: “Llihíyo múúháj Caánij.” Áánéllii tsá dííbyedi menúhnevéítyuróne. 16 Ehdu Píívyéébé Apííchó mépañe íjcyáneri méwaaajácú ímiáané dííbyej tsíímé meíjcyane. 17 Aane tsúúca dííbyej tsíímé meíjcyame Crijtóo ícúbáhrámeídyú meícúbáhrámeímyé dííbyema máávyéjúuteé Cááni dííbyeke néené avyéjuri. 18 Muurá ímiáané meícúbáhrámeíhijcyámé íñe ímíjyaúréjucó meíjcyaiñe Píívyéébé avyéjuri. 19 Páneere muurá dibyée ípívyejtsóné téhmehíjcyá mújyú dibye ihñéjteke ávyéjújtsóíñe. 20 Muuráhjáa páneere dibye ípívyejtsóné tútávaavé dibye ímillédúre. 21 Áronáa ihdyu ímíbáávyeiñeí ítsíime meíjcyámeke dibye tsíhdyuréjucó ímíjpyetétsóijyu. 22 Muurá páneere dibyée ípívyejtsóné tsá ímí néétune. Aane téhmehíjcyá mújyú ímíbáávyeiñe éhne múúne walle itsímáváné boone ímíbáávyeiñe téhmehíjcyádu. 23 Áronáa tsá apáañéré teene ícúbáhrámeítyúne. Téhdure mee tsúúca Píívyéébeéjté meíjcyámé pañe Íapííchó íjcyarómé meícúbáhrámeíhijcyáhi. Aame téhdure météhmehíjcyá ítsíímedí meke idíllómeke dibye tsíhdyuréjucó ímíbájchoíñe. 24 Ehdu méúmiwa néene mecáhcújtsóhajchíí mééma panééveíñe tehjújucó. Muurá tsane meítsohíjcyané tsúúca maájtyúmicoooca ílluréjucó meíhveténé meíjtsohíjcyánetu. 25 Áánetu meítsohíjcyané maájtyúmitúné hajchótá tsá meíhvetétú meíjtsónetu.

26 Muurá meíhnháhoótúnéllii Píívyéébé Apííchó meke piáábohíjcyá panévare maáábúcuki. Muurá meere piáábó dííbyeke muhdú metáúmeítyúrónéllii téenere wáájácúratúné mépañétú ihjyúvahíjcyáhi. 27 Aane Píívyéébe páme íjtsaméíyé wájácú néébe waajácú íná dííbyé Apííchó mépañe íjcyane táúmeíñe. Muurá táúmeíhijcyané ihñéjté meíjcyámé hallúvú dibye ímillédú meíjcyaki.

Ihñéjteke Píívyéébe piáabóne

28 Muurá méwaaajácú panévare meke pájtyénej téeveri Píívyéébe meke piáabóné ímiáané dííbyeke mewájyúmeke

tsúúcajátújucóo ipítýájcámeídyú meke iújcúmeke. ²⁹ Muuráhjáa tsúúcajátújucóo díbye meke wáájacúné ihñéjte meíjcyame Íllídyu menééímyeke. Aame cahcújtso múnaa meíjcyámedítýú díbye Ílli ímichi ídyéjúcójpi. ³⁰ Ehdúu tsúúcajátújucóo meke iwáájácúmeke díbye ímiáámedi díllone dííbyé avyéjújte meíjcyaki.

³¹ Áánéllii Píívyéébe mééma ijcyá meke ipiááboki. Aanéjii ¿múha muhdú meke méénúiyáhi? ³² Muuráhjáa Íllíkye wáýútuubéré ihvejtsó mewáýyuri díbye idsíjíveki. Aabéjii muhdú tsá meke panévatúré piáábóityúne. ³³ ¿Mityá ijcyámé tsaate díbyeé meke újcume mewágóóóvéiyóné néemeé? Muuráhjáa tsúúca díbye ímiáámedi meke díllómé hallúrí tsáhájucóo ñná íjcyatúne. ³⁴ Aanéjii ¿múha nééjuri mewágóóóvéiyáhi? Muuráhjáa Críjto mewáýyuri idsíjívéne bóhíbe ícyooca íavyéjuri Píívyéébé úníuri íjcyaaabe máhallúvú táumeíhijcyá piáábo. ³⁵ Áánéllii díbye meke wáýúmeke tsá ñná dííbyedítýú dówajcáróityuróne. Muurá meícúbáhrámeíyonéhji, mávaríjchoháñe, ájyabááne, mewáýyamúúvátunéhji, ápíchó néeronéhji, téhdure dsíjívé íjcyaróné tsá meke dówajcáróityuró dííbyedítýu. ³⁶ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: Dihñéjte muha meíjcyáné hallútú múúhakyé dsíjívétsohíjcyáiyómé éhne múúne obééjámuke ditye dsíjívetsódu.

³⁷ Ehdú apíchó néeronéhji métáhjahíjcyá Jetsocríjto meke wáýúúbej téeveri. ³⁸⁻³⁹ Aane muurá ó waajácú Píívyéébe meke wáýúmeke ñná dííbyedítýú meke dówajcáróityuróne. Muurá dsíjívé íjcyaróne, bóhíime ííñújí hallúrí meíjcyaróne, níjkyéji múnaa íjcyaróme, naavémú íjcyaróme, ííñújiri íhtsútujte ávyéjunte íjcyaróme, ícyooca téené pañe meíjcyaronéhji, bóónétu meke pájtyeíñéhji, téhdure caame íévéhóówari íjcyánéhjima ííñújiri íjcyaronéhji tsá meke dííbyedítýú dówajcáróityuró Máavyéjuubéé Jetsocríjtoj téeveri díbye meke iwáýyune úújétsómeke.

9

Píívyéébe ijraéemuke ihñéjtedívú mémenúne

¹ Aane Críjtoéjpi o íjcyánéllii ámuha cahcújtsótúmeke o néé ímiááne mítyane ámúhadi o ídáátsovéne ímityúné ámúhá hallúrí íjcyáneri. ² Tápañe Píívyéébé Apííchó íjcyane waajácú teene múhduúvúrá o íjtsúcunúne ídátsó o íjcyane. ³ Muurá ámuha tamúnaa ámúhá ímityú déjúcotu mewágóóóvéiyónéllii ámúhakyé o wáýúne oore Críjtodítýú ó wágóóóvéiyá ehdu

o méénúneri ámuha mepájtyetéca. ⁴ Muurá Píívyéébe meke tsúúca ítsíímedi dílloromé tsá dííbyeke melléébohíjcyatú Ijraééj tsíiménémúhaabe meíjcyaróme. Áronáa ihdyu méwáábyutáro dííbyé avyéju. Áánéllihyéhjáa muurá méénuube muhdú meíjcyáíñé pityájcójuma taúhbaju. Áhduréhjáa neebe dííbyeke medúúrúvahíjcyámeke tsaímíyé meke ipícyooíñe. ⁵ Muuráhjáa méíhdé múnáaúvúj tsiiménémúhaabe Críjto míamúnáajpi tsííjú icyánéjcutu. Aabe páné avyéjuube ijcyá Píívyéébe mújyju níjkéváityúné dúúrúvámeíhíjcyaaabe.

⁶ Áronáa Píívyéébé méema imyéénuíñé néene tsá tsaate méhdityu cáhcújtsotú diityéjúcooro Ijraééj tsíiménémúhaabe meíjcyarómedityu. ¿Íhya mityá pamévare dííbyeéjté meíjcyatúnéllíi tsá ditye cáhcútsohíjcyatúne? Muurá itsúcunúhijcyámé ípyée íñéhdú díbye méénutúné tsúúca díbye méénújúcooróne. ⁷ Muuráhjáa tsá pámeekéré Aavaráaúvúj tsiiménémúháabeke díbye wábyújtsotú diityéj téeveri míamúnaa pájtyétéíñe imyéénuíñe. Íllúhjáa muurá neebe dííbyeke: “Daachi Itsáadítýú lííyaatémé íjcyáa páñétúejte díjtsíiménémúháabe.” ⁸ Ehdú néénetu méwaaajácú ímíáané díibye Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe íjcyarómé pámeere Píívyéébeéjté íjcyatúne. Muurá ihdyu ípyée íñéhdú díbye dííbyeke ájcuube Itsáaúvudítýú lííyaatémé páñétúejte dííbyéj tsiiménémúháabe. ⁹ Íllúhjáa muurá neebe dííbyeke: “Ámúhtsikye o néene éévé úújetéjyju dítyáába tsíímávaá wájpíikye.”

¹⁰ Ehdúhjáa muurá Píívyéébe diityétsikye néhdújuco tene páneevéné diityétsima. Aanéhjáa diityétsí hajchí méíhdé múnáajpi Itsáadívú mewa Rebécá tsíímavá míityétsikye tsaíjyure. ¹¹⁻¹² Aanéhjáa dílléi diityétsikye tsíímavátúné íhdéjuco Píívyéébe néene dílleke: “Ámíáábé ehnííñevu bónebe avyéjuúhi.” Ehdúhjáa neebe diityétsikye muhdú dítyétsí íjcyáíñé diityétsímái tene pánéévetúrónáa íhýjáa ipítýájcámeídyújuco. ¹³ Téénetúréhjáa muurá idyé íllu neebe tsiíñe íwaaajácúháamítu: “Jacóóboke ó wajyú Etsaóoke o wájyúné ehnííñevu.”

¹⁴ ¿Áánéllihyéhaca ímítýuube díibye Píívyéébé? Tsáhaá, tsá ímítýuube díbye íjcyatúne. ¹⁵ Íllúhjáa muurá téhdure neebe Moitséeúvuke: “O ímíllémedi o ídáátsovémeke ó píááboóhi.” ¹⁶ Tsá muurá méhdityu tene íjcyatú Píívyéébe méhdi ídáátsovéne. Muurá ihdyu íiye ityújkevéllemedíjyjuco díbye ídáátsovéne. ¹⁷ Muuráhjáa Ejíhtó avyéjuube Paraóóvuke idyé neebe: “Oorée uke avyéjúúbedívú ó pícyóó uke pájtyénéhjitu

pámeere ííńújiri íjcyáné míamúnaa iwáájácu ímiááné íhtsútuube o íjcyane.” Ehdúhjáa Paraóóuvuke neebe Píívyéébe. ¹⁸ Aabe ímiááné ityújkevééllémedi ídáátsóvéne píaabóhi. Áánetu tsaate illéébone ímíllétúmeke pícyoobe ditye ímíllédú íjcyaki.

¹⁹ Áronáacáubá tsaate nééiyáhi: “Díbyere meke pícyohdújuco meíjcyámeke ¿iveekí nehíjcyaaabe ímityúmé meíjcyane?” Áronáa tsá mee míamúnaa Píívyéébe iwáájácudú méénune múhdurá meíjtsúcunúityuróne. ²⁰ ¿Aca muutá mee díbyema metáhjájcatsíki? ¿Aca núpájkííhlló nééiyá téihllóo nójcyómeke íveekí múhdurá ditye nójcyone? ²¹ Muurá núpájkityu nícyojíjcyámé piivyété páhduváré ímíllédú íńjcyone. Piivyétémé ímiááné wáabyuta íńjcyone. Áhdure piivyétémé átéréené wáabyuta íńjcyone.

²² Muurá Píívyéébe ímílléduré aabúcu híjcyá díbye wáágóóimyé múhdurá ícyahíjcyanéhi. Ehdu aabúcu híjcyaaabe díityéj téeveri iúújétsó íhtsútu, ícyayóbaa, íjcyane. ²³ Áánetu tsúuca díbye méhdi ídáátsovémé méijcyá díbyé avyéjújte tsúúcajátújucoo meke díbye újcume. Ehdu méénuube mejtéeveri íavyéjú íhtsútú iúújétsoki. ²⁴ Muuráhjáa ihdyu díbyere meke ujcú íavyéjújte meíjcyáímyeke jodíómudítyuu, jodíómú íjcyátúmedítyuu, íjcyane. ²⁵ Íllúhjáa muurá díbye nééne Otséa caatúnúhi:

Tahñéjté íjcyátúné míamúnaa ídátsó íícúvératúmé ícyahíjcyámeke ó újcuú tahñéjteréjuco ditye íjcyaki.

²⁶ Téhdure tsiíñe nééené:

Tahñéjté íjcyátúrómeke áátsíímedíyéjuco o díllóíñé ímiáábé Píívyéébe o íjcyaaabe.

²⁷⁻²⁸ Áánetúhjáa Itsaía néé mee ijraéémudítyu: “Píívyéébe íícúiyéjuco muhdú míamúnaa ííńújiri ícyahíjcyáné ímíbájchócooca Íjraééj tsíiménémúhaabe ávyétá mityámé íjcyáromedítyú uhjéméré pájtyéteéhi.” ²⁹ Áhduréhjáa tsiíñe néébe:

Páné íhdéene íjcyáné avyéjuube íjcyaaabe Píívyéébe méhdi ídáátsóvétuca tsúuca meke waagóóiyá tsaaté coéváratu éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícycu múnáake imyéénudu.

Jodíómú tsá cáhcújtsotú Jetsóoj téeveri mepájtyeténe

³⁰ Aane ¿aca muhdú íñe teéne? Muurá jodíómú íjcyátúrómeke tsúuca Píívyéébe dílló ímiáámedi éijyúu ténéhji éllevu íjcyatúmé botsíi díbyeke cáhcújtsórómeke. ³¹ Áánetu mee ijraéémú métsúúrámehíjcyará díbyé taúhbaju meúraavyémeke díbye meke ímiáámedi díllóíyóneri. Áronáa tsá meke díbye díllotú

ímiáámedi. ³² Aane ¿iveekí tsá meke dibye díllotú ímiáámedi? Muurá méijtsúcunúhijcyá teene taúhbaju meúráávyénetu dibye meke ímiáámedi díllóiyóne. Áronáa tsá tene néhdu meíjcyatúne. Áhdure Jetsóope mééma méénune mecáhcújtsótúnéllii tsá dibye meke díllotú ímiáámedi. Íllure mébáñúmeíhijcyá éhne múúne nééwáyutu mecábóhcámeíúdú néébeke mecáhcújtsótúnélliihye. ³³ Íllu muurá Píívyéébe néé íwaajácúháámitu:

Tsióo múnáa pañévú ó pícyoó tsáapiikye éhne múúne nééwáyutu mecábóhcámeímyé maáákityéúdú néébeke. Áábeke cáhcujtsómé tsá íínerí báñúmeítyúne. Ehdúhjáa Píívyéébe nééhií.

10

¹ Ámuúha táñahbémut, ó imíllé memúnaa jodíómú pájtyeténe. Áánéllii ávyetá ihnáhó piáábó diityé hallúvú ó táúmeíhijcyá Píívyéébeke. ² Ímiááné imíllerómé dííbyeke iúraavyéne. Áronáa tsá ímí ditye úráávyetúne. ³ Tsá ditye cáhcújtsotú Críjtóo mewájuryi dsíjivéné mecáhcújtsómeke ímiáámedi dibye díllone. Imíllerómé iye ímí íjcyáiyóné diityéké ímiáámedi dibye idílloki. ⁴ Áronáa tsá dííbyé taúhbaju meúráávyémeke dibye ímiáámedi díllotúne. Muuráhjáa ihdyu Críjto mewájuryi dsíjivéné mecáhcújtsómeke díllóobe ímiáámedi.

⁵ Áronáacáhjáa ihdyu Moitséeúvú néé ímiááné Píívyéébe taúhbaju néhdu íjcyámeke dibye ímiáámedi díllóiyóné ditye ipájtyeteki. Áronáa tsá múha ávyeta tene néhdu íjcyáityuróne.

⁶ Áánélliihyéé Críjtoj tééveri mepájtyetéiñe dibye méénune mecáhcújtsómeke ihdyu díllóobe ímiáámedi. Aane tsá múu íjtsámeítyú Críjtoke níjkyéjé pañe iñéhcotéiyóné dibye meke ipiááboki. ⁷ Áhdure tsá múu íjtsámeítyú níjkyéné pañe dííbyeke iñéhcotéiyóné dibye meke ipiáábo tehdu téhulle íjcyácóobekéjívári. Muurá tsúúca mééma diíbye. ⁸ Íllu muurá téénetu nééneé: “Tsúúca ámuháma íjcyájúcooróné pajtyeté teene ámuha mecáhcújtsóne tsíjtyeke meúúbálléiyóne.” Aane muurá muha mecáhcujtsómé iñe méúwáábohíjcyáhi.

⁹ Muuráhjáa Jetsocríjtó dsíjivéébeke Píívyéébe bóhútsóné mééíbúuri mecáhcujtsómé dííbyeke maávyejúúlléne teene tsíjtyeke meúúbálléhajchíí mepájtyetéehi. ¹⁰ Muurá ímiááné mééíbúuri mecáhcujtsóné tsíjtyeke meúúbálléhajchíí ímiáámedi meke dibye díllome mepájtyetéehi.

¹¹ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Dííbyeke cáhcujtsómé tsá íínerí báñúmeítyúne.” ¹² Áhdícyane pámeere

tsiíñé miamúnáama mee jodíómú Jetsocrijtoke mecáhcujtsómé mepájtyéteéhi. Muurá tsáápiye pámé avyējuubéré ijcyaae píáábohíjcyá pámeekéré dííbyedi tsúúrámeímyeke. ¹³ Íllu muurá nééneé: “Dííbyedi tsúúrámeímyé pájtyéteéhi.” ¹⁴ Áronáa ¿aca múhdutú dííbyedi tsúúrámeíyómé dííbyeke cáhcújtsómejíivari? Áhdure ¿múhdutú cáhcújtsóiyómé dííbyeke wáájácúmejíivari? ¿Kiatú waajácúiyómé teene dííbyedítýú ijcyané uwááboju múha diityéké úúbállémejíivari? ¹⁵ Áhdure ¿múhdutú tsaate diityéké úúbálléiyá múha diityéké téénevu pícyóómejíivari? Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Maímijyu diitye ímiáájú úúbállehíjcyámej.”

¹⁶ Ehdu Píívyéébé waajácúháámitu tene nééronáa muurá tsá pamévaré téeneri íícúvehíjcyatúne. Muuráhjáa Itsaíaúvú nééhií: “Píívyéébeéj, ¿a ijcyámé tsaate méuwáábori íícúvehíjcyámej?” ¹⁷ Aane muurá Jetsocrijtodítýú ijcyané uwááboju melléébone ímíñeúvú mewáájácúcooca tsúúca mecáhcujtsóhi.

¹⁸ ¿A téené uwááboju tsáhái múijyú mee ijraéémú melléébotúne? Áánerá tsúúca melléébohíjcyaráhi. Muurá tsiíñé Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Tsúúca pahúllevávú ííñújiri tsújaavéné Crijtodítýú ijcyané uwááboju.

¹⁹ Ehdu Píívyéébé waajácúháámitu nééronéubá ¿mityá tsá mewáájácútúne? Muuráhjáa dííbyere Píívyéébe néé íllu Moitséeúvuj tééveri:

Tsiíñé miamúnáakéréjuco o pájtyetésóneri ámuha menómíutááváne diityédívú mecayóbááváteé átéréejte ditye ijcyane ámuha meítsúcunúhíjcyárómedívu.

²⁰ Áhduréhjáa idyé tsiíñé dííbyeúvuj tééveri neébe:

Oke wáájácútúné miamúnáa táíibúwá ijcyáturómé tsúúca tahñéjté ijcyáhi.

²¹ Áhduréhjáa mee ijraéémudítýú Isaíaúvuj tééveri neébe: “Ó nehíjcyará aatye lléébópítýúné miamúnáake ditye ookéréjuco iúráávyeki.”

11

Tsaate ijraéémú pájtyeténe

¹ ¿Aanéhaca ehdu menéenélii meke íhvéjtsóobe Píívyéébeé? Tsáhaá. Muuráhjáa oo ámuha múnáajpi Aavaráúvúj tsíiménémúhaabe ímichi Bejamíí dohjíba múnáajpi o íjcyáábeke újcuúbe. ² Tehdu meke íhvéjtsóiyóóbejíí tsúúcajátújucóhjáa íhñéjté meíjcyaiíñé íñéémeke. ³ Muuráhjáa Eríaúvú nééhií: “Píívyéébeéj, díhjyú uuballe múnáake idsíjívétsóne dííicúvé

waíjíné wácávyáhcohíjcyáme. Áánetu íñe apáábyeréjuco o íjcyáábeke téhdure oke dsíjívétsóllehíjcyáme.”⁴ Ehdúhjáa dibye Píívyéébeke néérónáa neébe: “Árónáa muurá íjcyámé 7,000-meva tahñéjté íjcyame ‘Baáa’ némeíñé níjcyotáábeke cáánívahíjcyatúme.” Ehdúhjáa Píívyéébe néé Eriáúvuke.⁵ Aane muurá íjcyámé tsaate méhdityu dibyée ídáátsóvéne újcume ímí dííbyeke úráávyehíjcyáme.⁶ Muuráhjáa meke iwáájyúnéllii meke pájtyetétsoóbe. Tsáháa ínehjí meméénúnéllii mepájtyetétúne. Muurá meere mepájtyetétsoómeícyá tsá dibye meke wáájyúneri mepájtyetétiyuróne.

⁷ Muurá mee ijraéémú mepájtyetétiyóneri meíjyácunúrómé tsáhái mepájtyetétúne. Árónáa íjcyájucóómé tsaate dibye újcume tsúúca pájtyetéme.⁸ Áánetu dííbyé waajácúháámitu dííbyeke lléébohíjcyátúmedítýú nééneé: “Píívyéébere diityé íjtsaméí mújtatsó ditye íájtyumíjúcooróné iwáájácútuki. Áhdure illéébójúcooróné ditye icyáhcuíjtsótuki. Aame muurá téhdupíyé ícyoóca.”⁹ Áhduréhjáa Dabííúvú néehíí:

Óvi ditye náhbévácatsíhíjcyáné wañéhjíné dahpédú nééne diityéké mújtatsó ímí Píívyéébema ditye íjcyátu diityémá ímítýú tene iníjkévaki.¹⁰ Óvi íjcyámé éhne múúne hállúvatúme íjcyadu ímítýuháñé diityéké mújtatsómé íímíbáávyétuki.

Ehdúhjáa neebe Dabííúvu.

Jodíómú íjcyáturómé pájtyeténe

¹¹ ¿Anéhaca íñe ávyéta mújtaréjuco mee jodíómú Píívyéébedítýú meméénune? Tsáhaá. Muurá ihdyu dííbyere Píívyéébe nééjuri ehdu mééma teene jodíómú íjcyatúme tééne hóowari pájtyeténetu meííwáne botsíi tééneri metsúúráméiki.¹² Ehdu Píívyéébeke melléébotúme ímítýú meíjcyaróné píaabó tsíjtyeke jodíómú íjcyátúmeke. Aanéjíí awáá muurá dííbyeke meúraávyécooca éhnííñevu píááboíñé pamévakére.

¹³ Aane ícyooca diitye jodíómú íjcyátúrómeke o néehíí: Ámúha éllévúu oke Píívyéébe wallóó ámúhakye dííbyé uwáábojúvú o wáájácútsoki. Áané wákimyéí o méénune ímí ó íjtsúcunúhi.¹⁴ Aane tsáijyu múu íñe ámúhakye o úwáábóneri ímí ámuha meíjcyane tsaate tamúnáadítýú ííténe ámuhadú ímíjpyeté ípájtyetéki.¹⁵ Muuráhjáa múúhakye múu íhvejtsódú Píívyéébe méénúné hóowari tsíjtye múnaa ámuha meíjcyarómé méímíbaavyé tsaímíyéjuco dííbyema ámuha meíjcyaki. Aanéjíí muurá muha dííbyema meímíbáávyécooca mébóhííteé tsúúcajáa dsíjívemédú muha menéérome.¹⁶ Muurá tsáoobíráutu pááaho

meméénuho ímí néhachíí páneere ímíhyeé. Áhdure úméhe bájkyé ímí néhachíí páheere ímíhyeé. Ahdúu muurá méíhdé múnáajpi Aavarááuvú Píívyéébeéjpi íjcyánéllii téhdure mee dííbyedítýú mellíyaatémé méijcyá Píívyéébeéjté íñe múhdumé dííbyeke mecáhcújtsóme.

¹⁷ Muuráhjáa páñétúehe oríívóhé wajcánédú muuha jodíómú menéérómedítýú tsaatéké waagóoobe diityéjúcooro páñétúejte ihñéjté muha meijcyárómedítýu. Áámé cápayóóvéé ámuéhakye dibye újcume ámuha méijcyá éhne múúne bájú oríívóhe wájcá ímiááhetu mecámahjácódu. Áánéllii muurá ámuha téhdure Píívyéébeéjté íñe muha meijcyadu. ¹⁸ Áronáa ihdyu méijtsúcunúmeídí muha páñétúejte meijcyárómé ehniíñevu ámuha meijcyane. Muurá múúhadítýú ámuha méejécunú éhne úmehe tébajkyéjitu éjécunúdú ímichi tujkénúejte muha meijcyánélliihye.

¹⁹ Íhya mityá ámuha menéehíí: Diityéjúcooro páñétúejte íjcyárómeke íhvéjtsóne meekéréjuco dibye újcune diityé cápayóóve. ²⁰ Ihdyúhdée tehdújuco múúhakye dibye íhvejtsóné muha mecáhcújtsótúnélliihye. Áámé cápayóóvéé ámuéhakye újcuube ímí dííbyeke ámuha mecáhcújtsónélliihye. Aame téíibúwá meijcyá. Mémítýájkímyeídí tééneri. ²¹ Muuráhjáa páñétúejte ihñéjté muha meijcyárómedi ídáátsóvétuubéré múúhakye íhvejtsóhi. Aabe téhdure ámuhádi ídáátsóvéíyónejíí ímítýú ámuha dííbyema meijcyáhajchííju. ²² Muurá Píívyéébe ímiáábé dííbyema ímí meijcyámema. Áánetu ímítýú meijcyámeke múhdurá ijtsúcunúube. Áánéllii ímiááméré méijcyaco tsúúcajáa ámuéhakye dibye újcume. Ímí ámuha meijcyátúhajchíí tsáhájucó ámuhádi dibye íícúvéityúne. ²³ Muurá tamúnaa ímíbbáavyéhajchíí diityéké újcúílbye. Muurá piivyéteebe tsiíñe diityéké iújcune. ²⁴ Muuráhjáa ámuha tsííñé miamúnaa meijcyárómeke dibye újcume ámuha méijcyá éhne múúne bájú oríívóhe wájcá ímiááhetu cámaavédu. Aanéjíí muurá tamúnaa ímichi awáá ihñéjte íjcyámeke tsiíñe újcúílbye.

Nihñéré ijraémú pájtyeténe

²⁵ Ámuúha táñahbémuj, ó imíllé ámuéhakye o úúballéné muhdúhjáa mepájtyetéíñe Píívyéébe wáájácúratúné Críjtoj tééveri méénune. Ároné tamúnaa tsá cáhcújtsotú tééné hóówari ámuha tsííñe múnaa dííbyeke cáhcújtsómé mepájtyetéki. Ááneri ihdyu mémítýájkímyeídíñe. ²⁶ Muurá téhdure tamúnáadi ídáátsóvéne píáábóiihye ditye ipájtyetéki. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Tsióo múnaa ijraéemudítýú íjcyáiibye tsaapi diityéké pájtyetétsoóbe. Aabe waagóoó diityé imítýu. ²⁷ Ehdu diityéké ó ímíbájchoó ópée o néhijcyádújuco.

Ehdu nééne Píivýéébe waajácúháámitu.

²⁸ Aane tamúnaa jodíómú tsaríllé Crijtóo mepájtyetéiñe méénúné uwááboju téénej tééveri ámuha jodíómú meíjcyátúrómeké téhdure Píivýéébe ipiááboki. Áronáa ihdyu tsá dibye íhvéjtsóturó múúhake. Muurá mítyane múúhake wájyuube múúhá íhdé múnáaúvukée ihñéjtedívú imyéménúnéllíihye. ²⁹ Aabe íñéhdú imyéénúnéllíi tsá ihñéjteke íhvéjtsotúne. Téhdure meke ipiáabóné tsá dibye dójtúcutúne.

³⁰ Áábekée muurá tsá ámuha melléébohíjcyatúne. Ahdu muurá ícyooca tamúnaa téénej tééveri dibye ámúhadi ídáátsóvéne ipiááboki. ³¹ Áané boone téhdure ámúhadíi ídáátsóvédú diityédí ídáátsóvéne piáábóiibye ditye icyáhcújtsoki. ³² Muurá dííbyere Píivýéébe meke pamévá míamúnáake íhvejtsó dííbyema múhdurá meíjcyá pámehdíyé méhdi ídáátsóvéne tsahtúré meke ipiááboki.

³³ Aabe íhtsútuube íjcyaaabe panévare wáájácuube muhdú meke túkévétsohíjcyané mewáájácúiyonévú tsá méíjtsaméi úújetétúne. ³⁴ ¿Mityá íjcyámé tsaate dííbyé íjtsaméivu úújetémej? ¿A íjcyámé tsaate dííbyeke úwaabóiyóme? ³⁵ ¿A íjcyámé tsaate tsíeménevu ditye dííbyeke ájcúnéllíi tééne píaméi dibye piáábohíjcyáme? ³⁶ Muuráhjáa ihdyu páneere dííbyere Píivýéébe ípívyejtsóné dííbye tájpiyé íjcyáhi. Áané avyéjuube dííbye. Ahdícyane metsu dííbyeke maávýéjújtsó paíjyuvaré mújyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

12

Píivýéébe túkevéjtsójú pañe meíjcyane

¹ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, Píivýéébe mítyane meke ídaatsóllénéllíi ámúhake o néé dííbyedívú ámuha meíhvéjtsámeiñe dííbyé túkevéjtsójú pañéréjuco ámuha meíjcyame dííbyeke meúraávye muhdú dibye ímillédu. Ehdu muurá ámuha meíjcyáneri dííbyeke méduurúváiyáhi. ² Tsá múu íjcyájúcootú íñe íjiri míamúnaa múhdurá ícyahíjcyádu. Mécápayóóvé ámúhá íjtsaméi ámuha mewáájácu tsaimíyé meíjcyáiyóné Píivýéébe ímilléne.

³ Muuráhjáa meke ídaatsóllédú íjcyaaabe oke picyóó ámúhá uwááboobe o íjcyaki. Aabe ámúhake o néé ámuha meíjtsúcunúmeítyu panévare ámuha mewáájacúne. Múu

ímíñeúvú íjcyáne íjtsámeí dííbyeke icyáhcujsóneri. ⁴ Muurá méjpi pívátsihjívá íjcyane tsá tsáné wáábyutaré íjcyatúne. ⁵ Ahdu Críjtoéjté pívámeva meíjcyarómé tsáápihdyuré menéeme mépiáábócatsíhijcyáhi.

⁶ Áámekée Píívyéébere ímillédú meke ájcúneri mépiivyéte páhduvaré nénehji meméénune. Áánéllii tehdu nénehji meméénuhíjcyá ímíñeúvú meíjtsámeíñema. Muurá tsaate ñná pájtyeíñé íhdéjuco iwáájacúné úúbállehíjcyámé tehdujuco úúbállehíjcyáné dííbyeke icyáhcujsódú íjcyame. ⁷ Áhdure tsíjtyeke ipíaabóné píívyetémé múu ímíñeúvú píaabóhi. Áhdure iúwaabóné píívyetémé múu ímíñeúvú úwaabóhi. ⁸ Áhdure múhdurá néemeke ímíjpyetétsóné píívyetémé múu ímíñeúvú meenúhi. Tsáneetu píhtómeke ipíaabóné píívyetémé múu píaabó pájúvatúmére. Tsaatéké ityúkévejsóné píívyetémé múu ímíñeúvú túkëvejsóhi. Ídáátsómeke ipíaabóné píívyetémé múu píaabó ímíjyuuri.

Muhdú Críjtoéjté íjcyáiyóne

⁹⁻¹⁰ Ámúhake o néé ámuha mewájyújcatsí pamévamáyé muhdú tsané nahbémú wájyújcatsídyu. Ááne máavyéjúúllejcatsí panévatúre. Ímityúneri íícúvetúmé ímiáánéré méuráávye ímí ámuha meíjcyaki.

¹¹ Óvéheetúmé ímíñeúvú meméénú Píívyéébeke ámuha meíícúvéne wákimyéi.

¹² Aame múu ímíjyúú ímí ámúhá úmíwa néénéllíihye. Ícúbáhrámeiyóné múu íáábúcúne óóchévetúmé páijyuvaré íhjyúvahíjcyá Píívyéébema.

¹³ Áhdure tsíjtye dííbyeéjté íjcyámeke mépiáábohíjcyá ditye píhtónéhjitu. Ámúhake ááhívémeke múu tsaímíyé waatsúcúhi.

¹⁴ Tsaate ámúhake tsárílléromeke tsá múu tsáríllétúne. Íllure múu díityé hallúvú píáábó táúmeí Píívyéébeke.

¹⁵ Áánetu ímíjyúúmema múu téhdure ímíjyúúhií. Kímóóveri íjcyámema múu kímoovéhi.

¹⁶ Mépiáábojcatsí ímíñeúvú pájúvatúmére. Tsá múu iíye iéllevu ávyéjuuháñé ipíúváne 'mityáhmítýá' néétune. Múu pamévamáyé tsahturé nahbéváhi. Tsá múu íjtsúcunúmeityú pámé ehníñevu iwáájacúne.

¹⁷ Tsaate ámúhake ímityúné méénúmeke tsá múu píámeityúne. Múu ímiáánéré meenú ímí ditye ámúhake íjtsúcunúki. ¹⁸ Tsaímíyé meíjcyá pamévamáyé úhbájcatsítýume.

¹⁹ Ámuúha táñahbémuj, tsaate ímityúné ámúhake méénúhajchíí

tsá múu íjyáacunútú diityéké iáhdó iújcuíñeri. Múu íhvejtsó Píivýéébere muhdú iwáájacúdú diityémá iímíbájchoki. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Ooréi ó ícúbáhraá ímityúné ámúhake méénúmeke. Ehdu o néé Píivýéébe o íjyaábe.”²⁰ Áhdure idyé tsiíñe nééneé: “Ámúhake múnáájtsóromeke mépiáábó panévatúre. Ditye ájyabáávatéhajchíí múu májchotsóhi. Ditye iadóiyóneri íjcyáhajchíí múu ijchóhi. Ehdu ámuha diityéké tsaímíyé meíícúvéhajchíí muurá ílluréjuco ditye núcójpíveíñé ámúhake íñéhníllehíjcyáneri.” Ehdu muurá meke úwaabóné Píivýéébé waajácúháámitu.²¹ Áhdícyane ímityunévú métáhjátsámeídiñe. Múu ímiááméré íjcyáiyóneríyé tsúúrámeí ímityúné ámúhake idyómájcótuki.

13

¹ Múu avyéjuullé pámeere méiíñújí ávyéjútéke. Muurá Píivýéébere diityéké pícyoome íjcyá patsíhjavári. ² Aame néene lléébotúmé muurá tsá Píivýéébeke ávyéjúúllétúne. Aane ehdu néemeke téené hallútú ícúbáhraímíyé diitye ávyéjulte. ³ Árómedi ímí meíjcyame tsá meíllityétúne. Áanetu ímityúné méénuhíjcyámé diityéké illíhi. Aane ámúhá hallúrí ímityúné íjcyátu ímiááméré meíjcyá muhdú diityé taúhbajúúné néhduú. Áijyu ímí ámuha meíjcyáahi. ⁴ Muurá Píivýéébere pícyóó diityéké téénevu diityé túkevítso pañe ímí meíjcyaki. Áánéllii ímityúné méénuhíjcyámé diityéké illíhi. Muurá tsá pevénéré ditye úvanúityuró ímityúné méénúmeke. ⁵ Áánéllii múu avyéjuullé diityéke. Tsá múu ditye ámúhake ícúbáhraíyóné apííchoríyé ávyéjúúllétúne. Múu avyéjuullé diityéké muhdú Píivýéébeke maávyéjúúllédú dííbyeréé diityéké pícyóónéllíihye. ⁶ Ááne íñá néétuméré mááhdohíjcyá méiíñújí avyéjúúbé wáábyuta ditye áhdótsohíjcyáné Píivýéébere diityéké pícyóómé túkevítso pañe meíjcyánéllíihye.

⁷ Múu pamévakeré ajcú diityé wáábyuta íjcyanévu. Áhdure ámúhake píáábó táúmeímyeke mépiáábo. Méiíñújí avyéjulte meke áhdotsóné múu diityéké iávyéjúúlléne áhdóhi.

⁸ Tsá múu tsaatédítýú íñáhjíhenúné áhdótúmé íjcyatúne. Múu áhdójucóóhií. Muurá Píivýéébé taúhbaju néhdu meíjcyame tsíjtyeke mewajyúhi. Imíllebe muurá pamévamáyé mewajyújcatsíñe. ⁹ Muurá dííbyé taúhbajúúné néehíí: “Tsá múu íhdícyáméhjíma dómácójcatsítýúne. Tsá múu dsíjívétsotú míamúnáake. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. Tsá múu ímityúneri úmúúpívyetúne.” Ehdu Píivýéébé taúhbajúúné néhdu meíjcyá tsiíñe íllu néé dííbyé taúhbaju: “Pamévakeré múu

wajyú muhdú u wájyúmeídyu.”¹⁰ Muurá ímiáané pamévake mewájyume tsá mújyú ímityúné meméénúityuróne. Aane tehdu meíjcyame meíjcyá dííbyé taúhbaju néhduú.

¹¹ Áánéllii metsu meíjcyá téibúwá muhdú dibye ímillédu. Tsúúca muurá pihiné mepájtyetémé tsíhdyuréjuco meímibáávyeíñe. ¹² Muurá ímityúné meícyahíjcyáné tsúúca nijkévaríjyuco. Áánéllii óvíjyacóóné tehdu meícyahíjcyáne. Métsu metsúúrámeí muhdú ímí meíjcyáíyóneri téenetúréjuco mebóhówaúcunúki. ¹³ Métsu panévaturé ímiááméré meíjcyá ímityúnetu menéétsámeityuki. Óvíjyacóóné mewáñehjivaténé pañe mellíyícyávehíjcyáne. Áhdure óvíjyacóóné ihdícyáméhjima medómácócatsíhijcyáne. Óvíjyacóóné menéhnílléjcatsíñe menómíutáávahíjcyáne. ¹⁴ Métsu Ávyéjuube Jetsocrijtodívuréjuco meíhvéjtsámeí dibye meke túkévejtsómé ímí meíjcyaki. Óvíjyacóóné meímilledú meíjcyane.

14

Tsá meíhjyúváiityuró ménahbémudi

¹ Tsaate Píívyéébeke cáhcújtsorómé ímí dííbyé uwááboju wájácútúmema tsá múu táhjácatsítyú téeneri. Tsaímíyé múu nahbévájcatsí diityéma. ² Muurá ijcyámé tsaate pamévakéré dóómeé. Áánetu ijcyámé tsijtye Píívyéébé uwááboju ímí wájácútúmé pamévakéré idyóóiyóné múhdurá íjtsúcunúne pevéne májchóré májchome. ³ Aane panévareé dóóme tsá múu múhdurá íjtsúcunútú tsijtye ténehji dóótune. Áhdure panévareé dóótume tsá múu íhjyúvatú panévareé dóómedi. Muurá idyé diityéké Píívyéébe wajyú téhdure ihñéjté íjcyámeke. ⁴ ¿Aca muutá mee muhdú Píívyéébeke tsijtye úráávyéneri meíhjyúvaki? Óví ihdyu dííbyere néé ditye muhdú íjcyane. Tsáijyu múúne ímí ijcyáme, ¿mityá tsáhaáj? Muurá ihdyu dííbyere píívyeté diityéké ípiaabóné ditye ímí íjcyá muhdú íjcyáíyódu.

⁵ Muurá ijcyámé tsaate kéjcoojí dííbyeke idyúúrúvahíjcyáné éhnííñevu ímí íjtsúcunúme. Áánetu ijcyámé tsaate pajcójívaré idyúúrúvane ímí íjtsúcunúme. Aane ihdyu óví ímílléjcoojí dííbyeke dúúrúvahíjcyámé téjcoojí duurúváhi. ⁶ Áhdure panévareé dóóme óvi dóóhií. Áánetu panévareé dóótume óvi tsá dóótune. Muurá pevéne májchó íjcyaróné hallúvú Píívyéébeke téhdujtsóme. Áhdure tsijtye téhdujtsó dóó hallúvu. Ááneri muurá pámeere tsahdúré ávyéjujtsó dííbyeke.

⁷ Tsá muurá meere meímilledú meíjcyatúne. Muurá Píívyéébere meke picyóó dííbyeke mebóhówájtsoki. Aame

médšijivé dibye ímílléjyu. ⁸ Muurá mebóhíiné hajchótá méijcyá dííbyé hójtsiri. Aame medšijivécooca téhdure tsá kiávú dííbyedítýú mepéétune. Muurá dííbyemáyé méijcyá dííbyeéjté mejjcyánéllíihye. ⁹ Téénéllíihyéé muurá Críjto dsíjívéebe tsiíne bohííhí. Aabe muurá téhdure dsíjívétúméi dííbyé cahcújtso múnaa íjcyámé avyéjuúbe. Áhdure dííbyé cahcújtso múnaápe íjcyame tsúúca dsíjívéjúcóomé avyéjuube dííbye.

¹⁰ Aanéjii tsá múu ámuhá nahbémú cahcújtso múnaa múhdurá íjcyáneri íhjuúvatúne. Tsá múu diityé piivyétetu néétune. Muurá pámeere mépíhcyááveé Críjtodívú dibye meke ínéé ímiáané muhdú meícyahíjcyáne. ¹¹ Muurá Píivyéébe waajácúháámitu nééneé:

Píivyéébe o íjcyáábeke pámeere míamúnaa iwáájácúne táúmiwávú imíhmóúbáne oke duurúváhi.

¹² Aane muurá pámeere méúúbálee dííbyeke muhdú meícyahíjcyané meke dibye díllóijyu.

Tsá ménahbémuke metútávájtsoityúne

¹³ Áanéllii tsá múu tsaate múhdurá íjcyáneri íhjuúvatúne. Métsu ímiááméré mejjcyá ménahbémú Píivyéébeke cáhcújtsonetu diityéké metútávájtsoituki. ¹⁴ Muurá Críjtoéjpi o íjcyabe ó waajácú panévare medóórone muhdú néétune. Áronáa tsaate panévare medóóne ímityúné íjtsúcunumé óvi tsá dóótune. ¹⁵ Aane teene dóótúmeke ámuha medóóneri métútávájtsohajhíi muurá tsá ámuha diityéké mewájyutúne. Áanéllii múu téíhúwá íjcyá ámuha tsaatéké memújtátsótu téhdurée diityé wájyuri Críjto dsíjívémeke. ¹⁶ Aame tsáma ménéétsámeídí tehdújúcooro néérone ámuhadívú ímityú ítsúcunúhíjcyámedívu. ¹⁷ Muurá Píivyéébe avyéjúeje mejjcyame tsá apááñéré méjpi tééne tájpi íjcyáneri metsúúrámeíityuróne. Téhdure métsúúrámeíiyá dibye Íapííhó mépañévú pícyóónej téeveri ímíjyuuri tsáimíyé mejjcyáíyóneri. ¹⁸ Ehdu muurá Jetsocríjtoke meúraavyéné Píivyéébe ímí íjtsúcunúhi. Téhdure míamúnaa ímí íjtsúcunúhi.

¹⁹ Áhdícyane metsu dííbyeéjté mejjcyame mepíáábójcatsíyóneri metsúúrámeí tsáimíyé mejjcyame dííbyeke meúraávyeki. ²⁰ Áanéllii médohdí ámuhá nahbémú dóótunéhjí Píivyéébeke ditye úráávyénetu ámuha diityéké metútávájtsoituki. Tsáháturo dooháñé ímityúné íjcyatúne. Áronáa tsaate ménahbémú ímityúné íjtsúcunúné médohdí ditye íténáa diityéké ámuha metútávájtsoituki. ²¹ Áanéllii tsá ditye dóótunéhjí medóóityuróne. Áhdure tsá maadóityuró avyéjpacýoné diityéké metútávájtsoituki. Panévare ímityúné

ditye íjtsúcunúnéhjí tsá meméénúityuró Píívyéébeke ditye úráávyénetu díityéké metútávájtsóiyónéllíhye. ²² Áánetu tsane ámuha meméénune ímí tehjújuco ámuha meíjtsúcunúné múu meenúhi. Áronáa ihdyu tsá múu téeneri tsíjtyeke pátsárijcyotúne. Muurá íiné imíjyaú méijcyá ímityúnetu menéétsámeityúme. ²³ Muurá tsaate ímityúné íjtsúcunúróné idyóhachíí tsúúca ímityúné meenúhi. Panévare ímityúné meíjtsúcunúróné meméénúhajchíí muurá tsúúca ímityúné mémeenúhi.

15

Tsíjtyeke mepíaabóne

¹ Aane tsúúca ímí Píívyéébeke mecáhcujsómé metsu mepíáábo eene dííbyeke cáhcújtsorómé múhdurá ítsúcunúhíjcyámeke ditye ímíñeúvú iwáájacuki. Tsá meere ímí meijcyáíyóneri metsúúrámeíityuróne. ² Áánéllí metsu mepíáábo tsíjtyeke ditye éhníñevu ímí Píívyéébeke iúráávyeki. ³ Tsáháa muurá Críjto íjyacunútú iye tsalmíyé íjcyáíyóneri. Muuráhjáa dííbyeke pajtyéné Píívyéébe waajácúháámitu illu tene néhdújuco: “Úhdi úhívatémé óhdíjyuco úhívatéhíjcyáne.” ⁴ Ehdúhjáa páneere Píívyéébe caatúnútsohíjcyá meke tene úwáábónej téeveri óóchévetúme méitsohíjcyá íiné imíjyaú dííbyema méijcyáiñe. ⁵ Muurá piivyéteebe meke ipíaabóné mávaríjchojúúné maáábúcuki. Aabe ihdyu óvíi ámúhake píaabó ámuha ímí méijcyá panévaturé muhdú dibye ímillédú Críjtóo ícyahíjcyádu. ⁶ Aame máávyejújtsó dííbyeke Máavyéjuube Jetsocríjtó Caaníkye.

Jodíómú íjcyátúrómeke ímiáájú úwáábómeíñe

⁷ Ímíñeúvú múu nahbévájcatsí muhdúhjáa Críjto meke náhbevádú téeneri Píívyéébeke máávyejújtsoki. ⁸ Muuráhjáa múúhá íhdé múnáaúvuke Píívyéébe néhdújuco Críjto tsáane muuha jodíómuke ipíááboki. Áánetu méwaajácú muhdú íñéhdú ímiááné dibye méénune. ⁹ Áhdurée tsaabe ámuha jodíómú méijcyáturómedi ídáátsóvéne dibye ámúhake pájtyetétsóné hallúvú dííbyeke ámuha medúúrúvaki. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Uke o ávyéjújtsóné dúúruvaabéré ó mátsívahíjcyáá jodíómú íjcyátúróme pañétu.

¹⁰ Áhdure tsiiñe nééneé:

Pámeere jodíómuma jodíómú íjcyáturómé méímijyúúvé tsamééré Píívyéébeéjté ámuha méijcyame.

¹¹ Téhdure tsísihdyu nééneé:

Pámeere panévá iñújĩne múnaa máavyejújtsó Píívyéébeke.

12 Téhduréhjáa Itsaía dííbyere Píívyéébe tükévjtsóneri illu caatúnúhi:

Itsaij tsiiménémúháábedityú ijcyáiibe tsaapi téhdure jodíómú ijcyátúrómé avyējuube ijcyaaabe. Áábedivú cátsípááveímye. Ehdúhjáa Itsaía caatúnúhi.

13 Ahdícyane óví Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsómeke ímíjyúúvétsoobe tsaímíyé ámuha meíjcyaki, dííbyé Apííchó ámúhá pañe ijcyáne j téeveri ímí dííbyema meíjcyaiñé ámuha meíjtsoki.

14 Muurá ó waajácú dííbyé icyánéjcu tsúuca ámuha táñahbémú mewáájácúnéllii mepíáábócatsíhijcyáne. Aame ímí tehdújuco ámuha meúwáábócatsíhijcyáne. 15 Aane iñe íhyaami ámúha éllevu o cáatúnúháámí pañe ámúhake o née ámuha maábájíívétu muhdú Píívyéébeke meúraavyéne. Íllu iñe ámúhake o úwáábohíjcyá iwáábyudúu múhdurá o néeróóbeke Píívyéébe oke níwaavénéjuco. 16 Okée muurá níwááveebe ámúhake jodíómú ijcyátúróméke o úwáábo Jetsocríjtoj téeveri mepájtyetéiñe méema díbye méénúné uwááboju. Aane táwákimyéi ijcyaaabe ámúhake o úwáábohíjcyá Píívyéébema ámuha meímíjpyetéki. Muurá dííbyé Apííchoj téeveri ámuha meímíbáávýémeke ímí ijsúcunúíbye.

17 Aane iñe Jetsocríjtoéjpi o ijcyaaabe Píívyéébeke o íícúveneri o ímíjyúúhií. 18 Muurá tajtyéeveri méénuhíjcyaaabe méénúraityúronéhji téenetu ámuha jodíómú ijcyátúrómé mecáhcújtsó dííbyeke. 19 Ehdu ó méénuhíjcyá panévare dííbyé Apííchó piááboríye. Aane tsúuca pahúllevaré o úwáábohíjcyá Críjtóo méema mepájtyetéiñe méénune Jerotsarétu Iríicó iñújívújuco. 20 Aane o imíllé o úwaabóné dííbyeke waajácútúmeke. Áanéllii tsá o úwaabójúcootú tsúuca tsaate uwáábohíjcyátsíhji múnáake. 21 Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé:

Múijyú dííbyé uubállé lléébohíjcyatúmé dííbyedityú ijcyáne uwááboju illéébone cáhcújtsóóhi.

Róómávu ipyééiñe Páávoró ijsámeiñe

22 Ehdu iñe tsaate múijyúikyé Críjtodityú ijcyané uwááboju lléébótúmedi o íjívénéllii tsá o píívyetéhíjcyatú ámúhake o ááhíveténé mítyane o ímíllérónáaaca. 23 Árone iñe múhdúne píjcyájucó ámúhake o ájtyúmíyóneri o íjyácunúhíjcyaaabe tsúuca o níjkévá íllé iñújĩne múnáake o úwáábónetu. 24 Aabe Ejpááñá iñújívú o péécooca ámúhake o aahíveíñuúhi. Átsihdyu o péébeke óví ámuha oke panévaturé mepíaaabó ímí o

úújetéki. ²⁵⁻²⁶ Áronáa tujkénúí ó úlléjeé Jerotsaréeri téhulle ménahbémú íjcyámeke Matsedóóniámá Acááyá iñújíicuri íjcyáné cahcújtso múnaa píáábóne dsíidsidívú o ájcutéébe. ²⁷ Imíllémé ícyánéjcutu ipíaabóné téhulle íjcyáné cahcújtso múnáake. Muuráhjáa ímichi diitye jodíómudítýú teene pajtyété uwááboju tsújaavéné diityédívú úújetéhi. Áánéllii tehdújuco diityéké ditye panévatúré píáábóiyóne. ²⁸ Ahdícyane óví teene dsíidsi Jerotsaréevu o pícyóhjené boonétú Ejpááñavu o péébe ámúhake ó aahíveíñúhi. ²⁹ Muurá ó waajácú ámúhadívú o úújetécooca meímíjyúúveíñé mítyane Críjto meke píáábohíjcyáneri.

³⁰⁻³¹ Ahdícyane, ámuúha táñahbémuj, muurá íñe Máavyéjuube Jetsocríjtoéjté meíjcyame méwajyújcatsí Píívyéébé Apííchó meke píáábóneríye. Áánéllii ámúhake o nées táhallúvú dííbyeke ámuha píáábó métaúmeí oke díbye ityéhme cáhcújtsótúné míamúnaa ímityúmé íjcyame oke ityútávájtsótu téhulle Jodéa iñújíiri íjcyame. Áhdure métaúmeí diitye Jerotsaréeri íjcyáné cahcújtso múnáa hallúvú ímí ditye íjtsúcunú diityé éllevu dsíidsike o tsájtyene. ³² Aane óví Píívyéébe ímílléhajchíí ámúhadívú o úújetécooca ímí ménahbévájcatsíhi. ³³ Ahdícyane óví ámúhake píááboobe íbúwajíí ámuha meíjcyaki. Ehdu teéne.

16

Páávoró pítyajcóne

¹ Téhdure ménaalle Péébe Tséékeréa cóomiyi íjcyáné cahcújtso múnáake píáábohíjcyalle ámúhake aahívéteéhi. ² Áalleke ímíñeúvú méwaatsúcuco Máavyéjuube Jetsóo mémeri muhdú dííbyé cahcújtso múnaa meíjcyame mewajyújcatsídyu. Ááne mépíááboco ímíñeúvú panévatúré íñe tájpi dílle íjcyáiñetu. Muurá tsaatéké ipíáábóné tsanéjcuvo téhdure oke píáábohíjcyalle.

³ Téhdure ámúhake o nées Pírítisírama Akííramútsikye ámuha meúúballe diityétsikye o dúúruváne. Diityétsíi oke píáábohíjcyá Jetsocríjtó uwááboju o úwáábónetu. ⁴ Áhdurée oke pajtyetétsumútsí apíchó néénetu. Áánéllii ó téhdujtsó diityétsikye. Téhdure tsijtye jodíómú íjcyatúmé cahcújtso múnaa téhdujtsó diityétsikye. ⁵ Téhdure diityétsi jávú diityétsima píhcyáávehíjcyáné cahcújtso múnáake ó duurúváhi. Téhdure táñahbévaabe Epéénetóké ó duurúváhi. Diibyée muurá Acááyá iñújí múnáadítýú cáhcújtsótujkénú Críjtoke. ⁶ Téhdure Maariáke ó duurúvá éhnée mítyane ámúhama wákímyeíhíjcyáalleke. ⁷ Téhdure ó duurúvá tamúnáajtétsí

Adoróonicómá Joníamútsikye, diityétsimáa cúvéhóojari muha mejjcyámútsikye. Diityétsihjyáa táihdējuco cáhcujtsóné Críjtoke. Áamútsikye uwáábojte ímí ijtsúcunúhi.

⁸ Áhdure Píivyéébeéjpi tsijpi táñahbévaabe Áápiriáke ó duurúváhi. ⁹ Téhdure Obáánoke ó duurúvá Jetsocríjtó uwááboju muha meúwáábohíjcyánetu múúhake náhbénuhíjcyáábeke. Téhdure mítyane o ívámeíbyeke Etáákikye ó duurúváhi. ¹⁰ Téhdure Apééré ímí Críjtoke úráavyehíjcyáábeke ó duurúváhi. Téhdure Arijtóóboró hájkímuke ó duurúváhi. ¹¹ Téhdure tamúnáajpi Herodióoke ó duurúváhi. Natsítso hájkímú Píivyéébeéjte íjcyámeke idyé ó duurúváhi. ¹² Téhdure ó duurúvá Tripéenamúpike Tripóótsama téenere Píivyéébé uwááboju méénuhíjcyámúpike. Téhdure ménaalle Péétsida tééné wákimyéí méénuhíjcyáalleke ó duurúváhi. ¹³ Téhdure ó duurúvá Róópóke Ávyéjuube Jetsocríjtoéjpi íjcyáábeke. Tsiíjuke idyé ó duurúvá ávyeta wahárodú o ijtsúcunúlleke. ¹⁴ Téhdure ó duurúvá Atsíicritoo, Peregóótee, Hééremaa, Paatoróóbaa, Hééremee, éhdúmema pámeere tsijtye íjcyámeke. ¹⁵ Téhdure ó duurúvá Piróórogo, Jóoríaa, Neréoke íñáállemaa, Oríipaa, éhdúmema tsijtye cahcújtso múnaa íjcyámeke.

¹⁶ Téhdure pámeere ílle íjcyáné cahcújtso múnaa ámúhake duurúváhi. Ahdícyane óvii téhdure ámuha mewáajycatsíñe méduurúvájycatsíhi.

¹⁷ Ámuúha táñahbému, téiibúwá mejjcyá eene múhdurá íjtsaméí néeme ímí Píivyéébeke ámuha meúráávyénetu ámúhake tútávájtsóiyómeke. Muurá íñe ámuha mewáájácúné uwááboju tsíñejcúvúré úwáábohíjcyáme. Áánéllii tsá múu tehdu néemeévú píihitúne. ¹⁸ Tsá muurá tehdu néeme Máavyéjuube Jetsocríjtoke ícúvetúne. Muurá iye tsaímíyé íjcyáíyóneríyé tsúúrámehijcyáme. Aame pánehjídú íhhyúváneeri íllure mútátsohíjcyá ímí wáájácútúmeke. ¹⁹ Áronáa tsúúca mítyame waajácú ímí Píivyéébeke ámuha meúraavyéne. Ááneeri ó imíjyúú mítyane. Ahdícyane óvii ámuha mébóhówaúcunú ímiáánéré ámuha meméénúnetu, tsá ímítyúnetu. ²⁰ Muurá Píivyéébe ámúhá pañévú picyóó ámuha tsaímíyé mejjcyáíñe íjtsaméí. Aabe ámúhama táhjaá Naavéneke ámúhake díbye imújtátsótuki. Aane óvii Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhake píaabóhi.

²¹ Téhdure ámúhake ó úúballé táwákimyéityu oke píáábohíjcyaaabe Timotéo ámúhake dúúruváne. Téhdure tsijtye tamúnaa ámúhake duurúvá Róótsioo, Jatsóoo, Tsotsíipatee, éhdume.

²² Téhdure páñetu íhyaami cáátúnuube Téétsio ámúhakye duurúváhi.

²³ Téhdure Gááyo ámúhakye duurúvá dííbyé jari o íjcyáabe. Tééjavu muurá cahcújtso múnaa dóbéévehíjcyáhi. Téhdure ícyoomí dsíidsí tehmeébé Erájtoma ménahbe Wáátómutsi ámúhakye duurúváhi. ²⁴ Aane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhakye píaabóhi. Ehdu teéne.

Píívyéébeke medúúruváne

²⁵ Ahdícyane metsu medúúruva Píívyéébeke. Diibye ihdyu piivyété ámúhakye ityúkévejtsóné ímí ámuha meuráávye Ílli Jetsocríjtó uwááboju ámúhakye o úwaabóne. Ehdúhjáa muurá mee míamúnáake ipájtyetétsoíñé tsúúcajátújuco ñnéikyé ípívyéjtsótúnáa dibye pítyájcámeíñé tsá íhdé múnáaúvú wáájácutúne. ²⁶ Árone tsúúca dííbyé ihjyú uubálle múnaáhjáa néhdújuco panévá iñújñe múnáake úwáábómeíñé ditye icyáhcújtso dííbyere Píívyéébe mújyú muhdú íjcyáítyuube néhdújuco.

²⁷ Ahdícyane metsu medúúruva dííbyeke Ílli Jetsocríjtoj téeveri mújyú níjkéváityúné íhtsútuube íjcyabe pane wáájácúúbeke. Áyu tehdújuco.

1 CORÍNTIO

Tujkénú Coríntori Íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháami

Duurúvaju

¹ Oo Páávoró o Íjcyáábekée Píívyéébe picyóó Jetsocríjto dítyú Íjcyáné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. ² Aane íñe íhyaami muhtsi mécaatúnú ménahbe Tsójténémá elle Coríntori ámuha meíjcyáné cahcújtso múnáakée Píívyéébe Jetsocríjtoj téeveri ímíbájhóme éllevu. Áhdure idyé múhdumé pahúllevá múnaa pámé avyéjuubéré Íjcyáábédí Íjyácunúhíjcyámé wáábyuta téhaami. ³ Aane óvíi Méécááni Píívyéébema Máavyéjuube Jetsocríjtomútsí ámúhake píaabó tsáimiyé ámuha meíjcyaki.

Críjtoj téeveri Píívyéébe píaabóne

⁴ Páíjyuvaré ó téhdútsohíjcyá Píívyéébeke Jetsocríjtoj téeveri ámúhake díbye píáábohíjcyáné hallúvu. ⁵ Muurá dííbyema ímí ámuha meíjcyáne j téeveriyé Píívyéébe ámúhake píaabómé ámuha mépiivyété meúwaabóné keená ímiááné Íjcyane tsúúca ámuha mewáájacúne. ⁶ Muuráhjáa dííbyedítýú Íjcyáné uwááboju ámúhake o úwaabóné ámúhadítýú bóhówaúcunúhi. ⁷ Áánéllíi díbye tsááiñe ámuha metéhméné hajchótá méíjcyá Píívyéébe píáábójú pañe. ⁸ Áámeke ámúhake téhméiíbye éhniíñevu ímí ámuha dííbyeke meúraavyémé íinetú menéétsámeítýu Máavyéjuube Jetsocríjto tsáacoóca. ⁹ Muurá Píívyéébe ímiááné meenú íñéhdú. Aabée tsúúca meke ujcú Íllí Jetsocríjto Máavyéjuube Íjcyáábema dííbyé avyéjuri meíjcyaki.

Cahcújtso múnaa páhduvaré íjtsámeíñe

¹⁰ Ámuúha táñahbému j, Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri ámúhake ó bóijcyú ámuha metáhjácatsíhíjcyánetu. Óvíjyacóóné páhduvaré ámuha méítsámeíhíjcyáne. Tsajíjtoré meíjtsámeíñe ímíñeúvú ménahbévajcatsi. ¹¹ Ehdu ámúhake o nées ámuhává meúhbácatsíhíjcyáné oke Coróémudítýú tsaate úúbállénéllíihye. ¹² Ámuhává tsaate ménehíjcyá Páávoróéjté meíjcyane. Áánetúvá tsijtye nehíjcyá Apóóroéjté íjcyane. Tsijtyevá nehíjcyá Péédoróéjté íjcyane. Tsijtyevá nehíjcyá Críjtoéjté íjcyane. ¹³ ¿Acáa ehdu Críjto pívámeva dówájcámeíhi? Pane ¿acáa ó íhvéjtsámeí ámuha wájyuri páwachékevu oke dítye iwátyétyéhcuki? ¿Acáa tamyémeri ámuha métsójtsótsámeíhi? ¹⁴ Muuráhjáa tsá tsaatéúbake ámúhadítýú o tsójtsotú Críjpoma

Gááyómútsikye o tsójsóné boóne. Áánéllii ó téhdujtsó Píívyéébe. ¹⁵ Aane tsá múha nééítyuró támamyémú ijcyame tamyémeri itsójsótsámeíñe. ¹⁶ Áhduréhacáa idyé ó tsojtsó Ejtéépanáké imúnáama. Átsihdyúu tsáhájucó muucá o tsójsójúcootúne. ¿Íhjáa mityá ó tsójsorá? Tsáhájucó o ítsáávetúne. ¹⁷ Tsáháa Críjto oke pícyootú o tsótsohíjcyaki. Muuráhjáa ihdyu oke pícyoobe mépée mepájtyetéíñe díbye méénune úwááboobéré o péhíjcyaki. Aabe tsá o úwáábohíjcyatú tájtsaméityúré o újcúné waajácuri. Muurá tehdu o méénuca díbyée páwachékevu dsíjívéné tsá íñetú meke píááboítyuróne.

Píívyéébe Críjtoj tééveri úújetsóné íhtsútuube íjcyane

¹⁸ Muurá wágóóóvéímyedívú álliuré teene mekéé ipájtyetétso páwachékevu Críjto dsíjívéné uwááboju. Áánetu ihdyu mecáhcujsómé mepájtyetéímyedívú tsá tene álliu íjcyatúne. Muurá Píívyéébe íhtsútú teene. ¹⁹ Muurá dííbye waajácúháámitu nééneé:

Waajácu múnaa iye ipájtyetétso méííyóneri
tsúúráméíhíjcyámedítúú ó waagóóó tééné íjtsaméi. Ehdu
dítye íjtsáméiyóné óhdivu atéréene.

Ehdu muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé.

²⁰ Aanéhaca íñe ¿íñetú díitye waajácu múnáake píaabóné dítye panévare íjtsáméíñe? Áhdure ¿íñetú píaabóné dítye páhduvaré úwáábócatsíhíjcyáne? Muurá mee míamúnáadívú ímiáané íjcyaróné Píívyéébedívú átéréene. ²¹ Aabe muurá íñá túhúúlléébejíí waajácú ehdu míamúnaa iye páhduvaré íjtsáméiyómé pájtyetéítyuróne. Áánélliihyée muurá pícyoobe íñe míamúnaa állíuri díllóhíjcyané uwááboju cáhcujsómé téenej tééveri ipájtyetéki.

²² Muurá tamúnaa jodíómú imíllé íévéhoowávú Píívyéébe méénuráítyuróné méénune íájtyumíné botsíi icyáhcuíjtsó tééné uwááboju. Áánetu gríéégomu íjtsúcunú iye íjtsaméiyi panévare iwáájacúne. ²³ Áronáa ihdyu muha ímiáané íjcyane méúwáábohíjcyá dítyée páwachékevu wátyétyéhcuube Críjtodítúú íjcyané uwááboju. Árone tamúnaa itsúcunúhíjcyá íllure téeneri muha díityéké memávárichohíjcyáne. Téhdure jodíómú íjcyatúmé nehíjcyá álliuré íjcyane íñetú meke píáábotúne. ²⁴ Áronáa tsúuca tsaatéké díityédítúú Píívyéébe újcume waajácú díbyée íhtsútuube pane wáájacuube íjcyane Críjtoj tééveri úújetsóne. ²⁵ Aabe Píívyéébe íjtsaméi míamúnaa állíuri díllóhíjcyáronévú tsá díityé íjtsaméi úújetétúne. Áhdure dííbyeke íhtsúuvúdú dítye íjtsúcunúróóbé íhtsútuvu tsá múha

úújetétúne. ²⁶ Cáhawáá méijtsúcunu, ámuúha táñahbému. Muuráhjáa meke dibye újcúme pañe tsá mítyame íhtsutúme íjcyatúne. Uhjéméré muurá diityédítú cáhcujtsóhi. ²⁷ Aane muurá míamúnaa meke éhdiiválléhíjcyáromeke újcuube mejtéeveri diitye íhtsutúme waajácu múnáake iñúcójpívétsoki. ²⁸ Muurá meke ditye éhdiiválléromeke újcuube meke dibye íhtsútújtsóné lliiñévú diitye íhtsutúme íjcyarómé ílluréjuco ídáátsonúki. ²⁹ Téhdurée tsá íínerí memítýájkímeyéítyuróne. ³⁰ Muurá ihdyu dííbyere Píívyéébe meke ujcú Jetsocríjtoéjté mejjcyaki. Áánélliihyée dííbyeke pícyoobe meke dibye ímiá tujkévejúvú iájcu. Áhdurée dííbyej tééveriyé ímiáámedi meke idíllómeke ímíbájchoobe mepájtyetéki. ³¹ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééne: “Ímítýájkímeyéíñé ímillémé múu mítyajtsó Píívyéébekére.”

2

Críjtodítú íjcyáné uwááboju

¹ Ámuúha táñahbému, muuráhjáa íñe Críjtodítú íjcyáné uwááboju ámúhake o úwáábócooca tsá o íhjúvahíjcyatú íhtsútúúnécobaúvu. ² Téhdurée ámúháj pñe o íjcyabe tsá tsíñéhjiri o wátýánúmeíhíjcyatúne. Apááñerée ó imíllehíjcyá ámúhake o úwaabóné dityée páwachékevu wátýétyéhcuúbedítú íjcyáné uwááboju. ³ Ároobée tsá ámúhadívú o úújetétú ‘mítýáhmítýa’. Ídátsóhrée muurá ó úújeté ámúhadívú íllityécunúúbere. ⁴ Aabée tsá ámúhake íhnáhó o úwáábotú muhdú míamúnaa íhdityuré iújcúné íjtsaméiyi úwáábohíjcyádu. Píívyéébedítýurée tsááné íjtsaméiyi ámúhake o úwáábónéllii dííbyé Apííchó ámúhadívú bóhówátsohíjcyá ámuha mecáhcújtsoki. ⁵ Aane íñe ámuha mecáhcujtsó Píívyéébe íhnáhorí ámúhake píáábóneri. Tsá míamúnáá íjtsaméi ámúhake píáábóneri ámuha mecáhcújtsotúne.

Píívyéébedívú Íapííchó meke wáájacutsóne

⁶ Muurá Píívyéébeke cáhcújtsómeke muha méúwáábohíjcyá ítyuhútsíhji. Áronáa tsá íñújiri íjcyáné míamúnaa íavyéjútémá wágóóóvéímýe íjtsaméi muha meúwáábohíjcyatúne. ⁷ Muha méúwáábohíjcyá muhdúhjáa Píívyéébe pane iwáájacúdú íjcyabe míamúnáake ipájtyetétsoíñé tsúúcajátújuco ííñújii ípívyéjtsótúné íhdéjuco pítýájcámeíñe. ⁸ Ehdúhjáa dííbyé pítýájcoju néene muurá tsá tsáápíubaré wáájacutú íñe íñújiri íjcyáné avyéjútédítýu. Muuráhjáa iwáájacuca tsá ditye Jetsocríjtoke páwachékevu wátýétyéhcuítýuró avyéjuube

íhtsútuube íjcyáábeke. ⁹ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Tsá múha wáájacutú muhdíivané Píívyéébe méénune dííbyeke ávyejúúllémé wáábyuta. Áánéllii tsá múha úúbálléítyuró muhdíivané tene íjcyane.

¹⁰ Áronévú tsúúca meke dííbyere Píívyéébe waajácutsó mépañévú Íapííchó ipícyóónej tééveri. Muurá páneere dííbyé íjtsaméi Íapííchó waajácúhi.

¹¹ Muurá mee míamúnaa tsá mewáájacutú tsíjtyé íjtsaméi. Meere tsáápiitsa méwaajácú muhdú meíjtsámeíñe. Ahdu Píívyéébé íjtsaméi apáañéré Íapííchó waajácúhi. ¹² Aanée mépañévú pícyoobe meke ñdaatsólléne téenej tééveri mewáájacu muhdú dibye mééma méénune. Tsáháa tsííñe apííchó dibye mépañévú pícyootúne. ¹³ Aane íñe muha méúúbálléhíjcyá tsúúca dííbyé icyánéjcujeje muha meíjcyámeke dííbyé Apííchó tükévejtsódújuco. Tsá míamúnáá íjtsaméi muha meúúbálléhíjcyatúne.

¹⁴ Muurá Píívyéébé icyánéjcujeje íjcyatúmé tsá cáhcújtsotú dibye Íapííchoj tééveri meke tükévejtsóné ténejcujeje íjcyatúnéllíihye. Áánéllii íjtsúcunúmé álliuré tene íjcyane.

¹⁵ Muurá ihdyu Píívyéébé Apííchó mépañe íjcyaméré méwaajácú dííbyé icyánéjcu. Áánetu dííbyé Apííchó ípañe íjcyatúmé tsá wáájacutú ténejcu. ¹⁶ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “¿A íjcyámé tsaate Píívyéébé íjtsaméivu úújeteme? ¿A íjcyámé tsaate dííbyeke úwáábóiyóme?” Aane muurá ihdyu dííbyéjté muha meíjcyame méwaajácú Críjtó íjtsaméi.

3

Píívyéébé wákimyéi méénúmeíñe

¹ Ámuúha táñahbému, muurá Píívyéébeke úraavyémé dííbyé Apííchó tükévéjtsóné pañe íjcyámeke o úwáábohíjcyádúu tsá ámúhake o úwáábotú dííbyeke ámuha ímí meúráávyétúnéllíihye.

² Áánélliihyée muurá ítyuhúútutsíhjíré ámúhake o úwáábohíjcyá éhne múúne tsííméneke tsíiju majchótú ájcútulle ímujpáñetúréi ñóhñótsohíjcyádu. Aamée ámuha tsá téijyu mepíívyetétú uwáábó meújcune teetsi tsíímene majchói méénútutsi íjcyadu. Aame ámuha téhduréi ícyoocápi.

³ Téénéllii muurá ámuha méúhbácatsíhíjcyáhi. Áhdure ámuha ménomítúáávácatsíhíjcyáhi. Ehdu múhdurá ámuha meítsámeíhíjcyánéllii muurá ámuha meíjcyá Píívyéébeke wáájacutúmé íjcyadu. ⁴ Muurá ámuha tsaate ménehíjcyá oo

Páávoróéjté meijcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá Apóóroéjté ijcyane. Ehdu ámuha múhdurá médáríívémeihijcyá ihdícyame ijcyadu.

⁵ Aane ¿muubá oo Páávoró? Áhdure ¿muubá diibye Apóóro? Áánerá Píívyéébé ícúve múnáajtétsíyé muhtsi meijcyamútsí téénevú múhtsikye díbye pícyoone méméénuhíjcyáhi. Aanée muurá múhtsí wákimyéíjyucó ijcyane Ávyéjuube Jetsóodítýú ijcyáné uwááboju muhtsi meúwaabóné tsúúca ámuha mécáhcujsóhi. ⁶ Ópée muurá ímichi ó úwáábohíjcyá éhne múúne tsíeméné mebájtso. Aanée diibye Apóóro éhniíñevu tsiíñe úwáábohíjcyá éhne múúne teene bajtso íchémétu memúríchohíjcyádu. Aane muurá dííbyere Píívyéébe píáábóneri cáhcujsómé dííbyé uwááboju eene mebájtso dííbyere píívyétsohíjcyádu. ⁷ Aane ímichi ó úwáábohíjcyároobe tsá múúbé íhtsútuubé o íjcyatúne. Téhdure diibye eené táuwaábó cámahjácoobe tsá múúbé íhtsútuubé íjcyatúne. Muurá ihdyu Píívyéébe apáábyéré íhtsútuube íjcyáábé píááboríyé cáhcútsohíjcyámé dííbyé uwááboju. ⁸ Muurá eene bajtso múúne memúríjchódú táuwaábó cámahjácoóbema muhtsi tsahdúré tsané tujkévevu. Árónáa ihdyu múhtsikye Píívyéébe múhtsí tujkévevu áhdoó muhdú muhtsi mewákímyeíhijcyádu. ⁹ Muurá ámuha úmihédu, téhdure jahdu. Ááné aabájaabédú néébe Píívyéébeé. Áábé wákimyéí múnáajtétsí muhtsi meijcyamútsí ámúhake méúwáábohíjcyá téneecúdú ámuha menéémeke. ¹⁰ Muuráhjáa meke iwáýúnéllii oke pícyoobe páñétúejpi jááháñe wákimyéí múnáajpídyú o néébe dííbyé uwááboju o úwáábohíjcyá éhne múúne já apíhajcúné mewádúhcútujkénúdú nééneé. Aane muurá bóóne tsíjtyeréjucó teeja wákímyeídyú nééne tsíjtyeréjucó táuwaábó éhniíñevu úwáábohíjcyámé ihdyu óví téíibúwá úwaabóhi. ¹¹ Muurá íjcyaaabe tsáápiye éhne múúne jaa ímichi teene apíhajcúnetu éjkeđu néébe Jetsocríjto. Aane tsá múha nééítyuró tsijpi íjcyane. ¹² Áánéllii múu ímíñeúvú dííbyé wákimyéí meenú éhne múúne tsaapi jaa cóhpénéhjítu óórótu, imíwu nééne newáýúúnetu, tsítsííne uwáñewáánetu méénudu. Áánetu muurá tsijtye méénúiyá 'tsucátsúca' íjcyatúne úméhewáánee, úméhecóónee, ajíi, éhdúnetu. Ahdu tsá múu íjcyatú átéréénéhjítu jaa méénuubédu. Múu íjcyá cóhpénéhjítu méénuubédu. ¹³ Muurá jaa ímichi apíhajcúnetu éjkeđu néébedítýú íjcyáné uwááboju muhdú méméénuhíjcyáné waajácúméí Píívyéébe teene mééma ímíbájchócoóca. Ímíá wákimyéí méméénuhíjcyáné coévaá éhne múúne cúújúwari átéréene áíívyéné boone ícyohpéneréjucó cóevádu. ¹⁴ Muurá ímí

téené wákimyéi meméénuhíjcyámé iáhdó méújcuúhi. ¹⁵ Áánetu múhdurá meméénuhíjcyámé tsá iáhdó meújcuúityúne. Arónáa ihdyu mépájtyeteé tsúúca díbyeéjtéjuco meíjcyame éhne múúne tsaapi ihya áívyérónáa pájtyetédu.

¹⁶ ¿Aca tsá ámuha mewáájácútu Píívyéébeéjté meíjcyame díbyé duurúvajúdu menéémé pañe díbyé Apííchó íjcyane? ¹⁷ Muurá meke tsúúca díbye ímíbajchómé metútáváávéhajchíí ílluréjuco meke díbye íñe íñújitu wáágóoíñe.

¹⁸ Áánélli tsá múu állímyeítyúne. Tsaate íñújine iwáájácúhajchíí múu íjcyá ídaatsóméré ñná wáájácútu meúvúdu ímiá waajácu múnaa ámuha meíjcyaki.

¹⁹ Muurá íjine mewáájácúné Píívyéébedívú atéréene. Muurá díbyé waajácúháámitu nééneé: “Waajácu múnáake Píívyéébe téeneriyé túhúúvetsómé íllure báñúmeíhi.” ²⁰ Téhdure tsiíñe nééneé: “Waajácu múnáa íjtsaméi Píívyéébe waajácú atéréene íjcyane íñetú diityéké píáábotúne.” Ehdu nééne Píívyéébe waajácúháámitu.

²¹ Áánélli tsá míamúnáajpi méhdure néébeke íhtsútúúbedi medíllóne meúráávyéítyuróne. Téhdure tsá díbyedi memítyájkímyeítyuróne. Muurá páneere íñújiri íjcyane méwáábyuta.

²² Muurá meke píáábohíjcyaaabe íñújiri meíjcyáné hajchóta. Téhdure meke píáábohíjcyaaabe medsjívémé ímí meíjcyaki. Aane íñe oo Páávoroo, Apóóroo, Péédooroo, íjcyámeke múúhakyé pícyoobe ámúhakyé muha me píááboki.

²³ Aane tsúúca meíjcyá Crijóto Píívyéébeéjpi íjcyáábeéjte.

4

Uwáábojte úwaabóne

¹ Aane muurá ámuha méwaajácú ídátso ámuhadúré muha menéérome Crijóto wákimyéi múnaa meíjcyane. Muuráhjáa múúhakyé pícyoobe Píívyéébé muhdú meke píááboíñe pítyájcámeíñe uwááboju muha meméénuki.

² Áánélli téené wákimyéi máhallurí íjcyane ímíñeúvú méméénúiyáhi. ³ Tsá muurá muhdú óhdivu tene néetu ámuha tsíjtyema muhdú o ícyahíjcyáné oke menééiyóne. Tsá muurá o némeítyuró muhdú o ícyahíjcyáne.

⁴ Apáábyéré ihdyu Píívyéébe waajácú muhdú o íjcyane. Árónáa ihdyu ó waajácú táhallurí ímityúné íjcyatúne. Ároobe tsá o némeítyú ímiáábé o íjcyane. ⁵ Ahdícyane tsá múu Crijóto wákimyéi muhdú tsaate méénune múhdurá diityédívú íjtsúcunútúne. Óví ihdyu páñetu tsaabe muhdú díbyé wákimyéi meméénuhíjcyáné meke íñeékií. Ájyu ihdyu muhdú mewákímyeíñe meke téhdújtsóiibye Píívyéébeé.

6 Aane iñe muhdú muhcsi Apóóroma meícyahíjcyané ámuñhake ó úúballé tehdu ámuha meíjcyane tsíñehjí iñtsámeityúme. Tsá múu tsaatékéré ímí iñtsúncunúne tsíjtyeke éhñvállétúne. 7 ¿Aca múha meke picyóó tsíjtyé ehñíñevu meíjcyaki? Áhdure ¿aca iñná méhdi Píívyéébé piáábori meújcutúne? Áánerá Píívyéébé piááboriyé meíjcyáhi. Ááneri tsá memítyájkímyeítyuró méihñáhoriyé meíjcyánerííjvári.

8 Ámuñhába meíjtsúncunúmeí Píívyéébé icyánéjcutu iñné imíjyaúrójucó ámuha meíjcyane iñnetú vííotúme. Ááne muurá tsáhájucó múúhadi ámuha meíccúvetúne. Imiááneiyó ihdyu ámuha ténejcutú meíhñtsútuuvéné ímí tsaméhjí meíjcyaki. 9 Píívyéébéubáhjáa muurá ihdyu muuha uwáábojtéké picyóó ávyeta iñdáátsojte muha meíjcyaki. Aame muha meíjcyá idaatsóné éhne múúne ditye dsíjívétsoímyé íjcyadu. Áámedi múúhadi míamúnáama níjkyéji múnaa ullévenúhijcyáhi. 10 Muurá iñe Críjtoke meúráávyénéjcutu ámuha múúhadítyú ménehíjcyá átéréejte iñná wáájácutumé muha meíjcyane. Ááne ámuñháyé meíjtsúncunúmeí iñtsutumé ámuha meíjcyame ímí tehdujúco dííbyeke meúraavyéne. Aane muurá míamúnáa múúhake ávyejúúllétumé ámuñhakeyé ávyejúúlléneri ámuha memítyájkímyeíhijcyáhi. 11 Muurá ihdyu muha ídátsó múúhá ajyábama meíjyunúhíjcyámedi idaatsóné tsájaare múúhá wajyámu. Áámedi míamúnáa ícúbáhrahíjcyá múúhá íjcyátsííúbamáyé muha meíjcyátúmedi. 12 Muurá muha meúwáábóné tsanéjcuvu méwákímyeíhijcyá téene tájpi muha meíjcyaki. Áámeke míamúnáa páhduvaré idyáíívémedítyú nehñíwu íhjúvaróné muha maáábúcuñe ímíjyuuríyé méihjúvahíjcyá díityéma. 13 Ehdu múúhake ditye dáríívéronáa ímiááméré muha meícyahíjcyáhi. Ároné pañe ícyoocápi múúhadítyú nehíjcyámé átéréejte muha meíjcyame íllure míamúnáake metútávátsohíjcyáne.

14 Tsá ámuñhake o núcójpívétso ehdu o néétune. Íllure ámuñhake ó úwaabó áatsíímédú ámuha menéemeke o wájýúnema. 15 Muurá mítyame ámuñhake Críjtodítyú íjcyané uwááboju uwáábóromedítyú ó íjcyá ámuñháj caanídyú o néébe ímichíi táuwaábori ámuha dííbyeke mecáhcújtsótujkénúnéllííhye. 16 Áánéllíi ímíñéúvú o íjcyadu meíjcyane.

17 Muurá tájtsííménédú néébe Timotéo ímiáábé íjcyáábeke ó wallóó ámuñhá éllevu. Aabe óvíi ámuñhake úúballé muhdú Críjtoke o úráávyeebe o úwáábohíjcyané o ááhívehíjcyátsíhíi cahcújtso múnáake. 18 Áronáa ¿íveekí ámuñhadítyú tsaate

múhdurá dáríívemeímyé mityákímyeíhijcyáhi? ¿Íhya mityá ijtsúcunúme ámúhake tsiíne o úújéityúne? ¹⁹ Muurá Píívyéébe ímílléhajchíí lléváhréjuco ámúhake o ááhívetéíne. Áijyu ó waajácuú ñná ditye méénuhíjcyáné eene 'mityáhmityá' íhjuváhíjcyáme. Tsá imyéénutúnéré ditye íhjuváiityuróne. ²⁰ Muurá tsá Píívyéébé avyéjúejte mejjcyatú pevénéré meíhjuváneeri. Apáámyéré ihdyu dííbyé ihsúturi íjcyame téénéejte ijcyáhi. ²¹ Ahdícyane ¿muhdú ámuha méimíllé ámúhake ellévú o úújetécooca o túkévejtsóne? ¿A chooco ímíjyuúri? ¿Mityá íhnáhóónécoba múu úhbadu?

5

Ímityúné tsaapi méénune

¹ Muurá ó waajácújucoó tsaapívá ámúhadítyú tsííjúdúéllema ícyahíjcyáne. Teene ihdyu tsáma ávyeta ímityúne. Muurá Píívyéébeke wáajácútúrómedívú idyé teene ávyetá imítyúne. ² Ááneréi íjcyárónáa ámuha mémityákímyeíhijcyá Píívyéébeéjté ámuha mejjcyáneeri íllure múu kímoovéme. Muurá tehdííváné imítyú méénúmeke ámuha méijchívyétsóiyá ámúháj píñétu. Tsáhájucó ámúhama ditye píhcyáávéítyuróne. ³ Aane ámúhama o íjcyátúroobe tsúúca ó waajácú muhdú meméénúíñé dííbyeke. ⁴⁻⁵ Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri mepíhcyáávéne méijchívyetso dííbyeke. Aane téhdure ámúhake o nahbénuú tájtsaméiyi. Áábeke méihvéjtsó Naavéné hójtsí pañévuréjuco díbye ícúbáhrámeíñé níjcaúvú ídsíjíve Máavyéjuube Jetsocríjto tsiíne tsáácooca díbye ipájtyetéki.

⁶ Aane tsá tene ímityú Píívyéébeéjté ámuha mejjcyáneeri memityájkímyeíñé múhdurá ámúhama tene pájtyénáaaca. Muurá hariínallíjyú metátsájconé pañévú áyanéwu téené ooríchetu mepícyooróné páneeréjuco óorichóne. Ahdu néene muurá tsaapi ímityúné méénúúbeke ñná menéétúhajchíí pámeekéréjuco díbye tútávajtsóne. ⁷ Áánéllii ílluréjuco dííbyeke méijchívyetso teene pááá ooríchódú néébeke ámuha meímíbáávyeki. Muuráhjáa Crijto Píívyéébé obééjáuudú néébe ipájámeíñe ícúbáhrameí mewájuryi mepájtyetéki. ⁸ Áánéllii metsu ímiááméré mejjcyáne meúráávye tsaímíyé dííbyeke. Ovíjyacóóné átéréené ijtsaméi méhdityu bóhówaúcunúhijcyáne. Métsu ténejcu meíhvéjtsóne dííbyé íhjuu ímiá májchódú nééneréjuco menújtsoki.

⁹ Muuráhjáa íhde ámuha éllevo o wállóháámí pañe tsúúca ámúhake ó úwaabó ámuha menáhbevájucóótu íhdícyámema dómácócatsíhijcyámedívu. ¹⁰ Áronáacáa tsá ámúhake o bóíjcyutú ámuha meíhjuvájucóótu diitye ímityúmema mityane

iéhnéváiyóneri tsúúráméihjcyámee, naní múnaa, nījcyotájteke dúúrúvahjcyámee, ihdícyáméhjima dómácócatsihjcyámee, éhdúmema. Muurá ihdyu ehdu néeróméj piine mépiivyété mejjcyane tsají hallúriyé diityémá mejjcyánéllíihye. ¹¹ Muuráhjáa ihdyu ámúhake o néé eene 'cahcújtso múnaa muúha' néerome ihdícyáméhjima idyómácójcatsiyónee, éhniíñevúré iéhnévarónee, nījcyotájteke icyáánívarónee, tsijtyedi iihjyúvarónee, illíyícyáverónee, iñányónee, éhdune méénuhjcyámedívú ámuha menáhbevájúcoóityuróne. Áhdure tsá ámuha diityémá memájchóityuróne. ¹²⁻¹³ Muurá tsá o íicúvetú cahcújtso múnaa ijcyatúme muhdú icyahjcyáneri. Óvíi ihdyu Píivyéébere diityémá teene ímíbajchóhi. Áronáa ihdyu ámuha cahcújtso múnaa méíítéiyá ámúhadítyú múhdurá dáriívémeihjcyámeke ámuha mejjchívyétso ámúháj piñétu.

6

Cahcújtso múnaa ímityúné ímíbáchójcatsiyóne

¹ ¿Íveekí ímityúné ámuha medáriívéjcatsícyooca mépehíjcyá cahcújtso múnaa ijcyatúné ímíbájchojté éllevu? ¿Íveekí tsá ámuha tsamééré cahcújtso múnaa meímíbáchócatsihjcyatú ténehji? ² ¿Mityá tsá ámuha mewáájacutú Píivyéébé cahcújtso múnaa mejjcyame dílbyeke cáhcújtsótúmema muhdú ditye icyahjcyáné meímíbájchoíñe? Aanéjii muurá ámuha mépiivyété ámúhama pájtyenéhjí ámuháyé meímíbáchójcatsíñe. ³ Áhdure muurá níjkyéji múnaa ijcyarómema muhdú ditye icyahjcyáné méímíbájchoóhi. Aanéjii muurá mépiivyété tsamééré cahcújtso múnaa meímíbáchójcatsíñe. ⁴ Áánáa ¿Íveekí ámuha mépehíjcyá cahcújtso múnaa ijcyatúné ímíbájchojté éllevu ímityúné ámuha medáriívéjcatsícyooca? ⁵ Ehdu íñe ámúhake o néé ámuha tééneri menúcojpivéne tehdu meméénújúcoótuki. ¿Aca tsá ámuha elle mejjcyáné cahcújtso múnáadítyú tsaatéuba ijcyatú teene ámúhama ímíbájchoiyóme? ⁶ ¿Íveekí ámuha páhduvére medáriívéjcatsíñe cahcújtso múnaa ijcyatúme éllevu mépehíjcyá ditye ámúhama teene ímíbájchoki?

⁷ Ehdu ámuha medáriívéjcatsíñetu ílluréjuco ámuha metútáváávehjcyáné ímí Píivyéébeke ámuha meúráávyérónetu. ¿Íveekí tsá ámuha maáábúcuhijcyatú ámúhake tsaate iúhbarónee, iñányónee, dáriívéne? ⁸ Tehdu ámuha mejjcyáiyótsihvu ¿Íveekí diityéké ámuha mépiámeihjcyáhi? Ehdu ámuha meméénúneri tsané nahbémú ámuha mejjcyarómé íllure métútávátsócatsihjcyáhi.

9-10 ¿A tsá ámuha mewáájacutú ímityúmé Píívyéébé avyéjuvu úcáávéityúne? Ahdícyane tsáma mébáñũmeídíñe. Muurá ihdícyáméhjima dómácócatsíhijcyáme, níjcyotájteke cáánivahíjcyáme, tsamééré wajpíímú dómácócatsíhijcyáme, tsamééré walléémú dómácócatsíhijcyáme, naní múnaa, mítyane iéhnéváiýoneri íjyácunúhijcyáme, Ílyiicyáve múnaa, tsíjtyedi ícúbáhrahíjcyáme, tsíjtyedítýú nehníwu íhjúvavahíjcyáme, éhdume muurá tsá Píívyéébé avyéjuejte íjcyatúne. ¹¹ Ehdúu muurá tsaate ámúhadítýú ícyahíjcyáhi. Árómekée Píívyéébe Jetsóoj téeveri újcúmeke tsúuca dííbyé Apííchó ímíbájchómé hallúri tsáhájucó ñná íjcyatúne.

Méjpi metéhméiyóne

¹² Muurá tsaate néehíi: “Mépiivyété panévare meímilléné meméénune.” Ihdyúhde tehjújúcoóro. Áronáa tsá panévare ímí néétune. Áánéllii tsá ténéhjúvú metáhjátsámeíityuróne.

¹³ Muurá ímíáané majcho íjcyá téene tájpi meíjcyaki. Áronáa idyé tsá panévare majcho ímí néétune. Muurá íjcyaiñé téene tájpi meíjcyájucóóityúne. Tsáháa Píívyéébe meke ípívyéjtsotú meímillédú ihdícyáméhjima medómácójcatsíki. Mekée ípívyéjtsóobe ihñéjté meíjcyame dííbyé túkevéjtsójú pañe meíjcyaki. ¹⁴ Muurá Píívyéébe ípíívyetédú íjcyaaabe íhñáhoori meke bóhítsoó tsúuca medsíjívérómeke Jetsóokée íbóhítsoódu.

¹⁵ Aane ¿aca ímíiyóné tsúuca Críjtoéjté meíjcyame nahtsíwamééwake medómajcóne? Tsáhaá. ¹⁶ Muurá tsaapi dííllema íjcyáhajhíí tsahéécoréjuco dityétsí íjcyane. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tсахéécoréjuco dityétsí íjcyaiñé tsáápiye íjcyaiýódu.” ¹⁷ Ahdu muurá Jetsocríjtoke mecáhcujsómé méijcyá dííbyeéjteréjuco.

¹⁸ Ahdícyane óvíjyacóóné ihdícyámema ámuha medómácócatsíhijcyáne. Ílluréjuco méihvété téénetu. Muurá íjcyané tsane ímityúné meméénuróné méjpi dómájcotúne. Áánetu íñe méjpiíyi ihdícyáméhjima medómácójcatsíñé tsáma ávyeta ímityúne. Muurá tehdu meméénúneri meere métútávájtsámeíhi. ¹⁹ ¿A tsá ámuha mewáájacutú Píívyéébeéjté meíjcyámé pañe tsúuca dííbyé Apííchó íjcyane? Aane tsúuca ámúhá pañe íjcyame tsáhájucó ámuha meímillédú medáriívémeíityuróne. ²⁰ Muuráhjáa Píívyéébe mééma mepájtyetéíñe meenu Íllíkye ditye dsíjívétsóneri. Áánéllii metsu dííbyeke maávyejúúlléne tsaimíyéjuco meíjcyaki.

7

Metáábávájcatsícyooca meíjcyane

1 Aane ícyooca ámúhake ó úúballé éhnée taéllevu ámuha mewállóháámí pañe oke medíllone. Ímiááné ímí tehjúcooro teene tsaapi táábávátuube íjcyane. 2 Áronáa ihdícyáméhjima medómácójcatsíñé ávyeta ímityúné íjcyánéllii téhdure ímí teene metaábávájcatsíñe. 3 Aane ityáábávállema ihdyu múu ímí íjcyáhi. Áhdure idyé walle ityájíváábema múu ímí íjcyáhi. 4 Aane tsúuca ájyúma íjcyalle tsáhájucu ímíllédú íjcyatú dííbyé wáabyutállerejúco íjcyánélliihye. Téhdure díibye ájyu tsáhájucu ímíllédú íjcyatú tsúuca díille méwá wáabyutááberjúco íjcyánélliihye. 5 Aamútsí idyómácócatsíhijcyané tsá íhvéjtsóityuró Naavéné téenej téeveri díityétsikye tsíñejcúvurjúco ííbúwájtsóneri ityútávájtsótuki. Áronáa ihdyu tsáijyu íhnáhó Píívyéébema íihjyúvácooca muhdú íñehajchíí wahájchotáwu íhvéjtsóiyomútsí teene.

6 Ehdú íñe ámúhake tsánejcúvú o nées okée ámuha teene medíllónélliihye. Áronáa tsá ámúhake o táúhbatú ámuha metaábávájcatsíki. 7 Táicyánéjcutu ihdyu ímí ó ijtsúcunú pámeere ohdu táábávátúmé, tájívátúmé, íjcyáiyóne. Áronáacáhjáa ihdyu Píívyéébe páhduváré meke ípívyéjtsónéllii tsaate píivyéte iye íjcyane. Áanetu tsijtye tsá píivyetétú iye íjcyane.

8 Áánéllii íyéejte íjcyámema pámeere píibájyujtéké o nées táábávájcatsíyúmerjúco íjcyáiyóné íñe o íjcyadu. 9 Áronáa ihdyu iye íjcyane ípíivyetétúhajchíí múu apáhajchíí táábávájcatsí téeneri íícúbáhrámeityuki.

10 Áanetu tsúuca tájívámé walléemú tsá múu íhvéjtsotú ájyúmuke. Ehdú Píívyéébé taúhbaju néehíí. Tsá oore ámúhake o néétune. 11 Áronáa tsáijyu múúne tsáápille ájyúke íhvéjtsóhajchíí tsáhájucu múu tájívájúcootúne. Tsá tene ímityú tsíjpiikyérjúco dílle tájíváne. Áanetu tsiíñe ityájíváné ímílléhajchíí óví tsiíñe óómille ájyú éllévúre. Téhdure idyé wajpi ityáábáválleke tsá múu íhvéjtsotúne.

12 Aane ícyooca Píívyéébé taúhbaju néétune oore táicyánéjcutu ámúhake o nées tsaapi cahcújtsó múnáájpi taaba cahcújtsótúrolle ímí dííbyema íjcyáhajchíí tsá díbye díílleke íhvéjtsóityuróne. 13 Áhdure tsáápille cahcújtsóllé taji cahcújtsótúroobe ímí dííllema íjcyáhajchíí tsá dílle dííbyeke íhvéjtsóityuróne. 14 Muurá ímíbáavyéiyóobe dílle ímí íjcyáneri. Áhdure idyé cahcújtsóóbé taaba ímíbáavyéiyá díbye ímí íjcyáneri. Aane muurá ímí íjcyáromútsí íhvétsócatsíhajchíí tsáijyu múúne íitsime íllurjúco tútávaavéne. 15 Aane ihdyu

cáhcújtsóllé taji cáhcújtsótuube díilleke íhvejtsóné ímílléhajchíí óvi íhvejtsóhi. Téhdure idyé cáhcújtsótulle cahcújtsó múnáajpi ájyu íjcyáábeke íhvejtsóné ímílléhajchíí óvi íhvejtsóhi. Aane tsá Píívyéébeke cáhcújtsómé hallúrí íjcyatúne. Muurá ímíllebe tsaímíyé metáábávajcatsímyema meíjcyane. ¹⁶ Muurá tsá mewáájacutú cáhcújtsóllé taji dille íjcyadu cáhcújtsóíhajchííjyu. Áhdure tsá mewáájacutú cáhcújtsóóbé taaba díbye cáhcujtsódú cáhcújtsóíhajchííjyu.

¹⁷ Áronáa ihdyu óvíi muhdú pamévare meíjcyá Píívyéébé ímíllédú meke pícyohdu. Áánéllii óvi tehdújuco tsaate íyéejtéré íjcyane. Téhdure idyé óvi tehdújuco tsaate mewámyuma íjcyane. Ehdu pámeere cahcújtsó múnáake ó nehíjcyá ditye tehdú íjcyaki. ¹⁸ Muurá kíhdyahírótsámeímyeke Píívyéébe ujcúhi. Áhdure tehdú meénúmeítyúrómeke díbye újcume ihdyu óvi éhduréjuco. ¹⁹ Muurá tsá muhdú tene néétu tehdú meméénúmeítyúne. Áhdure tsá muhdú tene néétu tehdú meméénúmeítyóne. Muurá ihdyu apááñéré muhdú dííbyé taúhbajúúné néhdu meíjcyane imílleébe. ²⁰ Áánéllii Píívyéébekée mecáhcújtsótujkénújyu muhdú meíjcyaduré múu íjcyáhi. ²¹ Tsaaté hójtsí pañe íjcyame dííbyeke cáhcujtsómé tsá múu íjyáacunútú díityédítýú íjchívyéíyóneri. Áronáa ihdyu múu ipíívyetéhajchíí díityédítýú íjchívyéhi. ²² Muurá tsíjtyé hójtsí pañe íjcyámema tsíjtyé hójtsí pañe íjcyátúrómeke Píívyéébe újcume tsaaduré íjcyá dííbyejte. Aame tsaméhjí íjcyá Críjtó ícúve múnaa. ²³ Muuráhjáa tsúúca Píívyéébe mééma meenu mepájtyetéíñe. Áánéllii tsá múu míamúnáa íjtsaméí cáhcujtsójúcootúne. ²⁴ Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Ahdícyane tsá múu íñneri íjyáacunútúne. Óvi ihdyu Píívyéébekée mecáhcújtsótujkénújyu muhdú meíjcyaduré meíjcyame dííbyeke méúraavyéhi.

²⁵ Ehdu íñe ámuúhakye ó úúballé éhnée ámuha oke muhdú táábavatúme íjcyáiyóné medíllone. Ténejcútú Píívyéébe tsá muhdú meke néétune. Áronáa ihdyu oke díbye píáábóneri o wáájacúné o néé ditye táábávajcatsítýúné téhdure ímí nééneé. Ehdu ímí dííbyeke o úráavyeebe ámuúhakye o nééhií. ²⁶ Aane ó íjtsúacunú ímí tehdújuco ditye íyéejtéré íjcyáiyóné íñe Críjtoke meúráavyenécjú íhnáhó néénéllíihye. ²⁷ Áronáa ihdyu tsúúca táábavámé tsá múu íhvéjtsotú mewakye. Áánetu íyee íjcyame tsá múu íjtsámeítyú ityáábáváyóneri. ²⁸ Aane tsaate ityáábáváhajchíí ihdyu óvi táábaváhi. Téhdure tsáápile ityájíváhajchíí óvi tájíváhi. Tsá tene ímityúné íjcyatúne. Áronáa ihdyu íhnáhóóné táábavámeke ííñújí icyánécjúene dómajcóne.

Áánéllii ámuhákye o néé ámuha ténehjívú metáhjátsámeityuki.

²⁹ Ahdícyané, ámuúha táñahbému, muurá lléváhréjuco tsiíñe Críjto tsááíñe. Áánéllii ihdyu méwámyuma íjcyámeke o néé ditye íhnáhóóróné pañe íyéejte wákímyeíyódú Píívyéébé wákímyeí imyéénuki. ³⁰ Téhdure ámuhákye tsaatéké kímóóve pájtyérónáa tsá múu kehóóvémeéhjívú néétune. Téhdure wáñehjívátéhijcyámé tsáhájucó téneri íjcyáityúne. Áhdure tsíeméné áhdome tsá téneri íjívéityúne. Ténehji íjcyárónáa méíhvéjtsodí Píívyéébé wákímyeí. ³¹ Tsá múu íñíjírí muhdú íjcyáíyóneríyé itsúúráméíñe íhvéjtsotú dílbyé wákímyeí. Muurá íñe íjí hallúrí íjcyáné tsíeméné imíwu meíjtsúcunúroné níjkévaáhi.

³² Áánéllii ó imíllé ámuha téneri meíjyácunúhíjcyánetu meíhveténe. Muurá íyéejte íñerí íjcyatúmé ímí Píívyéébeke íícúvéíñeríyé íjtsáméíhi. ³³⁻³⁴ Téhdure muurá walléémú tájívátúmé íjyácunú tsaímíyé dílbyeke íícúvéíyóneri. Aame ímiááné ténejcúrí íjívémé tsá tsíñéhjírí íjtsáméityúne. Áánetu tájívámé íjyácunú muhdú ájyúma íjcyáíñe wákímyeí imyéénúíñeríyé. Téhdure wajpíímú méwámyuma íjcyame íjyácunú íjí wákímyeíyíyé muhdú díityéké ípícyóóíñeri.

³⁵ Ehdú íñe ámuhákye o néé ámuha wájyuri ímí Píívyéébeke ámuha meíícúveki. Tsá idyé ávyeta ámuhákye taabávatu o bóijcyúné ehdu o néétune. Ámuhákye ihdyu o néé tsaímíyé ámuha Píívyéébeke meíícúvéné wákímyeí meméénuki.

³⁶ Áhdure idyé tsaate tsúúca ityáábávájcatsííñe éévevu úújetémé iye íjcyane ípíívyetétúhajchíí óvi táábávájcatsíhi. Tsá tene ímityúné íjcyatúne. ³⁷ Aane tsaate ípíívyetéhajchíí óvi íyéejteré íjcyáhi. ³⁸ Áhdure ditye táábávácatsíhajchíí ímí teéne. Téhdure ditye táábávácatsítyúhajchíí awáá éhnííñevu ímí teéne.

³⁹ Muurá tájíváalle íjcyá ájyú wáábyutáalle. Áronáa tsáijyu múúne ájyu dííllédívú dsíjívéhajchíí píivyételle ímílléhajchíí tsíjpiikyéréjuco ityájíváne. Áronáa ihdyu tsá dílle tájíváítyuró íhdícyaábeke cahcújtso múnáajpi íjcyatúúbeke. ⁴⁰ Áronáa ó íjtsúcunú iye íjcyalle íñé imíjyaú íjcyáíyóne. Ehdú íñe ámuhákye o néé Píívyéébé Apííchó oke tükévéjtsóneri.

8

Níjcyotájte íícúve

¹ Aane ícyooca ámuhákye ó úúballé éhnée oke ámuha níjcyotájteke íícúvémeíñe iyámeke medóónetu medíllone. Muurá tsúúca ténejcu méwaajácúhi. Áronáa jíveeki

panévare mewáájacújúcóoneúvuri mémítýákímyeíhijcyáhi? Árone tsá íinetú meke píáábotúne. Apááñéré ihdyu mewáýjúcatsíñé meke píaabóhi. ² Muurá panévare iwáájacúné íjtsúcunúmeíyómé tsá ímiáané wáájacutúne. ³ Muurá ihdyu Píívyéébe waajácú caatyé dííbyeke wáýyune.

⁴ Aane níjcyotájteke íícúvémeíñé iyámeke tsaate dóóne muurá tsá muhdú néeturóne. Atéréenéré íjcyane míamúnaa cáánívahíjcyaróné tsá diityéké íinetú píáábotúne. Muurá ihdyu íjcyabe tsáápiye Píívyéébeé. ⁵ Muurá caame iévéhóowarii, ííñújirii, íjcyanehjí icyáánívahíjcyánéllii itsúcunúhijcyámé mítyame Píívyéébedu némehejí íjcyane. ⁶ Áronáa ihdyu íjcyabe tsáápiye apáábyéré Méécááni Píívyéébe páneeréé ípívyéjtsóobe. Muuráhjáa meke ípívyéjtsóobe dííbyeke maávyéjújtsoki. Áhdure tsáápiye Ávyéjuube Jetsocríjtoj tééveri páneere íjcyáábe tájpiyé méijcyáhi.

⁷ Árone muurá tsaate cahcújtso múnaa íjcyájúcoorómé tsá ímí wáájacutúne. Muurá itsúcunúhijcyámé ímiáané níjcyotájte íbóhíma íjcyámeke íícúvehíjcyáne. Áanéllii ténehjí íícúvémeíñé iyámeke idyóóiyóné múhdurá itsúcunúhijcyáme. ⁸ Muurá teene medóórone tsá Píívyéébedívú muhdú néétune. ⁹ Áronáa ihdyu tsá múu dóótu eene dííbyeke ímí wáájacutúmé teene medóóne múhdurá itsúcunúhijcyámeke ityútávájtsótuki. ¹⁰ Muurá tsaate ténehjí dóóneri tsijtye teene dóótume iúmúúpívyéne diityé életu idyóóneri íjtsaméí tútávájtsóiyáhi. ¹¹ Ehdu muurá ámúhá nahbémú ténejcu ímí wáájacútúmeke ámuha teene medóóneri métútávájtsóiyá ímí Píívyéébeke ditye úráávyéíyónetu téhdurée diityé wáýyuri Críjto dsíjívémeke. ¹² Aane diityé íjtsaméí metútávájtsóneri ímityúné meméénune tsá Críjto ímí méhdivu íjtsúcunútúne. ¹³ Áanéllii diityéké o tútávájtsótu tsá múijyú téeménéhjí o dóóityúne.

9

Uwáábojte iáhdó újcune

¹ Muuráhjáa Píívyéébe oke picyóó uwááboobe o íjcyaki. Aabée Máavyéjuube Jetsóoke o ájtyúmííbé uwááboju ámúhakye o úwaabóné ámuha mecáhcújtsónetu muurá méwaajácú ímiáané ténejcú uwááboobe o íjcyane. ² Áronáacáubá tsaate tsá cáhcújtsotú uwááboobe o íjcyane. Áanetu ihdyu ámuha mecáhcujtsó ópée o úwáábóneri Ávyéjuube Críjtoke ámuha mecáhcújtsónéllíihye.

3-4 Aane eene múhdurá óhdityu ítámeihjycyámeke o nées uwááboobe o Ijcyáábeke oke ditye íicúvéiyóné panévatúre. 5 Muurá téhdure o táábávállema úwááboobéré ó pehijcyáiyá eene tsijtye uwáábojte Péédoroo, Jetsóó nahbémuu, Ijcyame péhijcyádu. Áábeke muurá idyé ámuha oke méíicúvéiyá diityéké ámuha méíicúvehijcyádu. 6 Áronáa ¿iveekí muhtsi Benabéema múhtsiye mewákímyeíñe tájpi méúwáábohijcyáhi? 7 ¿Aca múúne tsodáhó iye iáhdóne tájpi Ijcyáhi? ¿Aca óóva bájtsome tsá iñéévá lléénetúne? ¿Aca obééjámuke éénume tsá diityé mujpañeñpácýó ádotúne? 8-9 Ehdu ámúhakye o néene méijtsúcunúdí míamúnáá ijtsaméi tene Ijcyane. Muuráhjáa Píívyéébe Moitséeúvuj tééveri íwaajácuháámítu néehíi: “Trígó tátsoújcori Ijcyáábeke ócájikye tsá múu tsíménevu íhju wátájcotú díbye imájchótuki.” 10 Ehdu Píívyéébe nées dííbyé wákímyeí méénume téene áhdó újcúiyóne iñééiyóne. Tsáháa apáámyéré iyámedityú díbye néétune. Muurá tsaate úmihe bájtsone kéémene tsijtyeréjuco ááhívetsoéne. Áronáa téhdure teenée bájtsómedívú tsane coévá tsahturé ditye újçuki. 11 Ahdu muurá Píívyéébé icyánéjçú ámúhakye muha meúwáábohijcyámeke ¿aca tsá ámuha múúhakye mepiáábóityuró tsíménetu téene tájpi muha meijcyaki? 12 Áánerá tsijtye uwáábojte ámuha mepiáábóne tájpi icyahijcyáhi. Téhdure muurá múúhakye ámuha mepiáábóiyáhi. Áronáa ihdyu muha tsá téeneri meijyácunútúne. Tsájju múu míamúnáa teene múhdurá íjtsúcunúne tsá ímílléityuró icyáhçujtsóné muha meúwaabóne. 13 Muurá ámuha méwaajácú duurúvájá pañe wákímyeímyé tééjá wáábyuta ditye tsátyehijcyánetu iújcúne tájpi icyahijcyáne. Téhdure muurá Píívyéébeke ditye iyámedi íicúvehijcyánetu iújcune dohijcyáme. 14 Ahdu íivane muurá Píívyéébe nées uwáábojte Ijcyáíñe cahçújtso múnaa diityéké piáábóne tájpi. 15 Ehdu íñe ámúhakye o nées pevénéré ámuha mewáájçuki. Tsá piáábó ámúhakye o táúmeítyúne. Aabe ihdyu óvíi o dsíjívéhajçíí ó dsíjívé ámuha oke mepiáábótuubére. Muurá ímí ó íjtsúcunú oore o wákímyeíñe tájpi o Ijcyaaabe o úwáábohijcyáne. 16 Muuráhjáa ihdyu Píívyéébere oke pícyóóné wákímyeí o méénúneri tsá o mítyájkímyeíityuróne. Aane muurá tsijtyeke o úwáábótúhajçíí ídátso oke pajtyéiyóne. 17 Íhya ihdyu oore táijtsaméiyi téené wákímyeí o méénuca téeneri ó mítyájkímyeíiyáhi. Áronáa tsá oore o ímílléne téené wákímyeí o méénutúne. Píívyééberée oke pícyóó téénevu. 18 Áánéllii ó imíjyúú téené uwááboju pevénéré áhdótsótuube o úwáábóneri. Tsá o Ijyácunútú téene áhdó oke ditye piáábóne tájpi o

Íjcyáíyóneri.

¹⁹ Aabe múicúve múnáajpi o Íjcyáítyúroobe pamévá ñcúve múnáajpi ó ijcyá téenej téeveri tsíjtye Críjtoke icyáhcutjsoki.

²⁰ Muurá íhdéené taúhbaju o úraavyéjúcóótúroobe tamúnaa jodíómú muhdú ícyahíjcyádú idyé ó ícyahíjcyá diityémá o íjcyácooca téenej téeveri ímíñeúvú diityéké o úwáábo Críjtoke ditye icyáhcutjsoki. ²¹ Áanetu Píívyéébeke wáájacútúmema o íjcyácooca téhdure ditye Íjcyadu ó ijcyáhi. Ároobe ihdyu tsá múhdurá ditye Íjcyané pañévú o úcáávetú Críjtoéjpiyéjuco o íjcyánéllíihye. Ehdu diityé pañe ó ícyahíjcyá téenej téeveri diityéké o úwáábo Críjtodítýú Íjcyané uwááboju. ²² Áhdure Píívyéébeke cáhcujtsójúcoorómé ímí ténejcu wáájacútúmema o íjcyácooca ó ijcyá muhdú ditye Íjcyadu téenej téeveri diityéké ímíñeúvú o wáájacútso ténejcu ditye ímí iúráávyeki. Ehdu ihdyu pamévamáyé ímiáábéré ó nahbévahíjcyá téenej téeveri diityéké o píaabómé ípájtýetéki. ²³ Aabe pamévakéré ó úwáábohíjcyá tsaméhjí diityémá ímí meíjcyame meímíjyuúki.

²⁴ Muurá táhjajcátsiyi dsíínémedítýú tsáápiye táhjaabe téene áhdó ujcúhi. Ahdu íívane ímíñeúvú méuráávyé Píívyéébeke íáhdó ámuha meújcuki. ²⁵ Áhdure muurá ñcu íáhdoma Íjcyanéví úcááveímyé téené ihde pííñúmeímyé tsá íná dómájcotú diityéké tútávájtsoíyóne. Ehdu muurá pííñúmeímyé téene áhdó ímíwu néerone múhahjchótá Íjcyáítyúné iújcuki. Áanetu ihdyu mépííñúmeíhijcyá mújyú muhdú Íjcyáítyúné meújcuki. ²⁶ Áánéllíi tsá pevénéré Píívyéébeke o úráávyehíjcyatú éhne múúne tsaate kiávú ipyééne wáájacútúmé dsíínehíjcyádu. Aabe tsá ténejcúrí o bánímeítyú éhne múúne méénújcatsíbyé báníháñe pevetsíhjíre cátyétyehcúdu. ²⁷ Áánéllíi muurá Píívyéébedívú o íhvéjtsámeíbye ó ícúbáhrámeíhijcyáhi. Aabe ó téhmémeíhijcyá keená oke ténejcútú mújtátsóíyónetu ímichi awáá ténejcu o úwáábohíjcyaaabe o bánímeítyuki.

10

Níjcyotájteke Píívyéébedi medíllóityuróne

¹ Ámuúha táñahbému, cáhawáá méjtsúcunu muhdúhjáa méíhdé múnáaúvuke Píívyéébe ojtsórí túkévejtsomé Tújpañe Móóá pájtyene. ² Ehdúhjáa díbye diityéké píaabómé íhvéjtsámeí Moitséé hójtsí pañévú díbye diityéké ityúkévéjtsoki. ³ Aaméhjáa ihdyu ícyahíjcyá Píívyéébere diityéké píáábóne tájpi. ⁴ Dílbyeréhjáa muurá diityéké ácu híjcyá majchóvu, adóvu, íjcyane méénúráítyuróné diityémá ímyéénúneri. Áamemáhjáa téjyújuco nééwayúdu néébe Críjto

Íjcyabe diityéké tükévétsohíjcyáne. ⁵ Ehdúhjáa panévaturé ímíhyéjúcooro Píívyéébe diityéké tükévéjtsórónáa ímunáajte ímityúné dáríívemeíhijcyáhi. Áané déjúcotúhjáa mítyame dsíjívé íínéubará píívyétúné ííñújivu.

⁶ Ahdu meke tene ipájtyétu tsá ímityúnéhjiri meúmúúpívyéityúne. ⁷ Tsá dityéé méénuhíjcyádú níjcyotájteke mecááníváityúne. Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Níjcyotájteke idyúúrúváne wañéhjiné pañe imájchóné hallúvú ádohíjcyáme.” ⁸ Ahdícycane tsá medómácójcatsíityú íhdícycáméhjima dityéhjáa méénuhíjcyádu. Tééné déjúcotúhjáa muurá tsajcójjiré diityédityú dsíjívémé 23,000-meva. ⁹ Áanéllii tsá Píívyéébeke mepátsárijcyóityú ímityúné meméénune dibye íáábúcu híjcyá tsaatéhjáa diityédityú méénuhíjcyádu. Tehdúhjáa muurá méénúmeke tééné déjúcotu ííñimýmú íhdome dsíjívehíjcyáhi. ¹⁰ Aanéjíí tsá múu diityé díívame ímityúné íhjuvátú Píívyéébedityu. Tehdúhjáa néémeke muurá tééné déjúcotu dííbyere Píívyéébe wáalloobe ‘Dsíjívé’ némeííbye níjkyéji múnáajpi dsíjívetsóhi.

¹¹ Ehdúhjáa nénehji éjjuúvú méíhdé múnáake pátyehíjcyáné muurá Píívyéébe waajácúháámitu caatúvá íñe ícyooca meíjcyámema ííñuji níjkévaríjyuco íjcyame teene meéévéne tehdu medáríívemeityuki. ¹² Áanéllii ímí Píívyéébeke íúraavyéné íjtsúcunúmé téííbúwá méíjcyaco ámuha ímityúneri memújtátuki. ¹³ Muurá eene ámuha ímityúneri meúmúúpívyehíjcyáné mávaríjchojúúné tsá apáámyekéré ámúhakye dómájcotúne. Muurá ihdyu pámeekéré patyéhijcyáne. Áronáa mecátsipáávé Píívyéébedívu. Dibye íjcyátúcoocájíí; tsá néhi ávyetá íhnáhó nééné mávaríjchoju meke dómájcóityúne. Díibye ihdyu tehdííváné mávaríjchoju meke dómájcóijyu meke píááboo maáábúcuki.

¹⁴ Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Áanéllii tsáhájucu níjcyotájteke ámuha medúúrúváityúne. ¹⁵ Ehdu íñe ámúhakye o néé ámúhá íjtsaméima ámuha meíjcyámeke. Aane cáhawáá ihdyu ímíñeúvú méíjtsaméí ámuha mewáájácuki. ¹⁶ Muuráhjáa Píívyéébe mééma mepájtyetéíñe méénune meítsáávéne májchó meméénúcooca maádome météhdútsohíjcyá teene dííbyeke. Aame méduurúvahíjcyá mewáájyuríí Críjto tujpácýo páwachákevu wágóovéne. Téhdure pááaho memájchóneri méduurúvahíjcyá mewáájyuríí dibye ícúbáhrámeíñe meítsaavéne. ¹⁷ Muurá mítyame meíjcyarómé tsahóóré pááaho memájchome ímí ménahbévájcatsíhi. Ahdu muurá tsáápiye Críjto íjcyáábeéjté mítyame meíjcyarómé meíjcyá tsáápihdyúre.

18 Muuráhjáa tamúnaa ijraéemú Píívyéébé ñcúvé dóhijcyámé tsame ijcyá téénéejte. 19-20 Muurá dííbyeke wáájacutúme naavémukéré dooháñevu ñcúvehíjcyá ímíubáané ditye ñcúvéíyoobe Píívyéébe íjcyánaáaca. Áánéllii ámuñhake o nées tehdu ámuha naavémuke meñcúvétuki. Tsá ámuñhake o néhíjcyatú nájcyotájte meke píaabóne. 21 Ahdícyane tsá tene ímityú tsúuca Píívyéébema maadóneri, memájchóneri, menáhbévácatsíhijcyámé Naavéneke ñcúvehíjcyámema menáhbévane.

22 ¿íveekí Píívyéébeke mepátsárijcyóiyá ehdu medáríívémeíñeri? ¿Aca dííbyé ehnííñevu meé?

Críjtoéjte wájyújcatsíyóne

23 Muurá ímíáané panévare meímilléné méméénúiyáhi. Áronáa tsá panévare ímí néetune. Tsá páneere meke píáábotú Píívyéébeke meuráávyénéjcutu. 24 Áánéllii tsá múu tsúúrámeytú iye tsaímíyé íjcyáíyóneri. Téhdure múu íjtsámeí tsíjtyeke ipíáábóíyóneri pámeere ímí meíjcyaki.

25 Áhdure ditye dooháñé náhíhénuhíjcyánetu múu cúuvéhulléré íáhdone dóo tsáijyu múu ñcúvé íjcyane ámuha medóóne múhdurá meíjtsúcunúyónéllíihye. 26 Muurá ííñújiri páneere múhdúné tsíeméné íjcyane Píívyéébe éhné díbyéé ípívyejtsóne.

27 Áánéllii múu cahcújtso múnaa íjcyáturómé ámuñhake majchóvú píúváhajchíí cúuvéhulléré majchó ínehjí ditye pícyoone ámuha múhdurá meíjtsúcunútuki. 28 Áánetu tsaate ídyóótune 'íñe nájcyotájte ñcúve' néhajchíí tsá múu dóótu díityéké ámuha múhdurá meíjtsámeíchótuki. 29 Ehdu o nées íhdyu ámuha medóórone ímityú meíjtsúcunútúrónáa díityéké múhdurá ámuha meíjtsámeíchóíyónéllíihye.

Áronáa tsáijyu múu ámuha téénetu ménééiyáhi: “¿Aca muhdú íivane mewáájacúdú meméénune tsíjtye múhdurá íjtsúcunúiyáhi? 30 Muurá ñná memájchóné hallúvú météhdútsohíjcyá Píívyéébeke díbye ímillédu. Aanéjñí ¿íveekí tsíjtye íhjúváyíyá ímityúné íjcyáneríjñvari?” 31 Íhdyúhde tehdújúcooro. Áronáa íhdyu múu panévare ñná imyéénúneri, imájchóneri, íadóneri, bóhówajtsó Píívyéébeke. 32 Ánéhjiri íhdyu tsá múu tútávájtsotú jodíómuu, jodíómú íjcyáturómee, íjcyámeke pámeere cáhcújtsótúróméhjímájucó. 33 Muurá íhdyu ó ímíllé pamévamáyé ímí o íjcyane ditye téhdure ípájtyetéki. Tsá oore ímí o íjcyáíyóneri o íjcyacunútúne.

11

1 Ahdu múu ijcyá muhdúhjáa Críjto ícyahíjcyáné o wáájáne dííbyeke o úraavyédu.

Muhdú walléemú pihcyáávé pañe íjcyáiyóne

2 Ahdícyane, ámuúha táñahbémut, mítyane ámúhake o duurúvá Píívyéébé icyánéjcu ámúhake o úwaabóné ímí ámuha meúráavyéne oke meítsáávehíjcyánéllíihye. 3 Aane ó imíllé ámúhake o úúballéné Píívyéébe Críjto túkevéjtssoobe íjcyane. Áánetu Críjto wajpíímú túkevéjtssoobe. Áánetu diitye wajpíímú méwámyú túkevéjtssojte eene Críjto túkevéjtssoobe Píívyéébe íjcyadu. 4 Aame wajpíímú íhñíwaúúné iwátájcómeíñe Píívyéébé uwááboju úwáábóhajchíí núcójpítsó teéne. Téhdure tehdu imyéénúmeíñe ditye Píívyéébema íhgyúváhajchíí núcójpítsó teéne. 5 Áánetu walléemú íhñíwaúúné wátájcómeítyúmé úwáábóhajchíí téhdure núcójpítsó teéne. Téhdure tehdu méénúmeítyúmé Píívyéébema íhgyúváhajchíí núcójpítsó teene ibyééromeíñe ditye íjcyáiyódu. 6 Aane iwátájcómeíñe ímíllétúmé óví illure bééromeíhi. Áánetu tehdu imyéénúmeítyóné núcójpítsó íjtsúcunúhajchíí óví wátájcómeímye. 7 Áánetu wajpíímú tsá Píívyéébé pihcyáávé pañe wátájcómeítyuró dííbye náávé íjcyame dííbyeke iávyejúúlléébeke íbóhówátsohíjcyánéllíihye. Áhdure walle ájyúke iávyejúúlléne bóhówajtsóhi. 8 Tsáháa muurá wájpikye Píívyéébe ípívyéjtsotú wállehdítýú tsátsii iújcúnetu. Muuráhjáa ihdyu wálleekeré ípívyéjtssoobe wájpíhdítýú tsátsii iújcúnetu. 9 Tsáháa muurá wálleekeré tujkénú ípívyéjtsólleke díbye náhbénutú wájpíhdívu. Muuráhjáa ihdyu wájpíkyéé tujkénú ípívyéjtsóóbeke nahbénuube wállehdívu. 10 Áánéllii múu walléemú wátácámeíhijcyá íhñíwaúúné ájyúmuke iávyejúúlléne uubállé níjkyéji múnaa ímí íjtsúcunúki. 11 Muuráhjáa Píívyéébe ípívyéjtsó wajpi wálleema iúcújcatsíñe ímí ípiáábójcatsíki. 12 Muuráhjáa ímiááné wájpíhdítýúré walle ípívyeevéhi. Áronáa ihdyu ícyooca dííbyere Píívyéébe méénune wállehdítýuréjuco míámúnaa ípívyeevéne.

13 Aane ¿muhdú ámuha méjtsúcunú diitye walléemú dobéévé pañe íhñíwaúúné wátájcómeítyúmé Píívyéébema íhgyuváne? ¿A tehdujuco teénej? ¿Mityá tsáhaáj? 14 Muuráhjáa ihdyu mepíívyedújuco íjcyane wajpi íhñíwácoma íjcyáiyóne múhdurá núcójpítsóhree. 15 Áánetu ihdyu wállehdítýú uuvéné íhñíwácoma dílle íjcyane íhñíwáú wátájcódú tene néénéllíihye. 16 Aane íñe páneere ámúhake o néene tsaate múhdurá

íjtsúcunúhajchíí óvíi muhdú néé téénetu. Áronáa ehdu muha méúwáábohíjcyá pahúllevaré íjcyáné cahcújtso múáake.

Jetsóope mepajtyeté méénúne májchó múhdurá dáríívemeíñe

17 Áánetu íjcyáné tsane ámuha meméénuhíjcyáné múhdurá ámúhadívú o íjtsúcunúne. ¿Íveekí ámuha medóbéévéne pañe múhdurá médáríívécatsíhijcyá ímiááméré íjcyatúme? 18 Muurá oke úúballémé ámuhává metáhjácatsíhijcyáné medóbéévécoóca. Ímiáánéubá tehdu ámuha méícyahíjcyáhi. 19 Áronáacáubá ¿mityá tsánejcútú tehjújuco teene, téénetu mewáájácu caatyé ímiááné Críjtoke cáhcujtsóne? 20 Muurévá ámuha Ávyéjuubée Jetsóó mewájyuri mééma méénune meítsáávéne májchó memájchoromé tsá ímí meméénuhíjcyatúne. 21 Ámuhává muurá tsaatéjtane memájchome ídátsó ájyábari íjcyánáa múhdumé ámuha teene mekéwáñehdúmé ílluréjuco mellíyíícyávehíjcyáne. 22 ¿Aca íveekí ehdu ámuha méméénuhíjcyáhi? ¿A tsá ámúhá jaaháñevuré ámuha memájchóítyuróne? Muurá ehdu ámuha meméénúneri tsá maávyejúúllétú Píívyéébeéjté ámuha meíjcyame medóbeevéne. Íllure ámuha ménúcópívétsohíjcyá ídáátsojtéke. ¿A ehdu ámuha meícyahíjcyámeke ó duurúváiyáhi? Tsáhaá.

Jetsóó mewájyuri méénune meítsáávéne májcho
(Mt 26.26-29; Mc 14.22-25; Rc 22.14-20)

23 Páñetúhjáa Ávyéjuube Jetsóó úwaabóné íñe ámúhake yé úúballéhi. Jóódáhjáa dííbyedívú ékéévétsoípyéjco pááaho íújcyúne téhdújtsoobe Píívyéébeke. 24 Átsihdyúhjáa teehe idyóhdahiróne neebe ímamyémuke: “Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho. Ehdu pájyuvaré méméénuhíjcyaco ámuha mepájtyeté o ícúbáhrámeíñe ámuha meítsaavéne.” 25 Átsihdyúhjáa idyé ado iékéévéne neébe: “Íñe tátyujpácýó ícúbáhrámeíñej tééveri Píívyéébema tsíhdyuréjuco ámuha meíjcyáíñe uubálle. Aane ámuha meítsaavéne tehdu méméénuhíjcyaco.” 26 Ahdícyane óvíi ámuha tehdu meméénúneri mébóhówátsohíjcyá díbyée míamúnáa wájyuri dsíjivéné mújyú tsiíñe díbye tsááíñévújuco.

Jetsóoke meítsáávéne májchori menáhbévájcatsíñe

27 Aane muurá Ávyéjuubée mewájyuri méénune meítsáávéne májchó tsaate múhdurá nééme meéllétu májchome ímityúné meenuhi. Tehdu méénune tsá ávyejúúllétú díbyée ícúbáhrámeíñe ítyujpácýó wáágoóne. 28 Áánéllii múu tujkénú teene imyéénútúné ihde ímíñeúvú íjtsámeí muhdú íjcyane. 29 Muurá peecúteré teene meméénúhajchíí máhallúvuré

ímytúné mémeenúhi. ³⁰ Ehdu nééné níjcaúvú muurá eene ámúhadítú chémeme dúhcúméhjívú néémedítú tsaate dsíjívéhíjcyáhi. ³¹ Áánetu ihdyu ímiááméré ímíñeúvú meíjtsámeíñe teene meméénúhajchíí tsá Píívyéébe íñé hallútú méhdi ícúbáhráityúne. ³² Muurá ihdyu tsáijyu meke íhvétsohíjcyaaabe meícúbáhrámeí téénetu meíllíjkívyéne ímiáámeréjuco meíjcyá cáhcújtsótúmema mewágóóvétuki.

³³ Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Áánéllíi múu téhméjcatsí pámeeréi píhcyáávécococa ámuha ímíñeúvú memájcho teene Ávyéjuubée mewáiyuri méénune ámuha meítsáávéne májcho. ³⁴ Áánetu tsaate íájyabáávátéhajchíí óví ihjyávú majchóhi. Tsá ditye teene dómájcóityuró Píívyéébe díityéké tééné hallútú ícúbáhrátuki. Áánetu eene tsíñehjí ámuha meméénuhíjcyáné óví ámúhakye o ááhívetéijyu méímíbjchóhi.

12

Píívyéébé Apííchó píááboríyé meméénuhíjcyanéhjí

¹ Ámuúha táñahbému, ó imíllé ámúhakye o úúballéné ímíñeúvú ámuha mewáájácu muhdú Píívyéébé Apííchó meke píáábónej tééveríyé ínehjí meméénune mepíívyeténe.

² Muurá ámuha méwaaajácú dííbyekée ámuha mecáhcújtsótúcococa níjcyotájtekéré medúúrúvahíjcyáné íbóhíma íjcyátúmeke. ³ Aane ámúhakye o néé tsá muurá tsaate Píívyéébé Apííchó túkevėjtsori nééítyuróne: “Jetsóó nehníjyau.” Áhdure tsá múha Ávyéjúúbedi Jetsóoke díllóityuró Píívyéébé Apííchó díityéké túkevėjtsótuca.

⁴ Muurá ihdyu Píívyéébere meke píáábónej tééveri mépiivyété páhduvaré nénehjí meméénune. Áronáa ihdyu Íapííchoj tééveríyé meke píááboobe ténehjí meméénuki. ⁵ Muurá dííbyé wákimyéi páhduvaré nénehjí meméénúróneri tsaapííkyéré méíicuvéhi. ⁶ Muurá dííbyere Píívyéébe tehdu mééma meenu íhñéjté meíjcyámema. ⁷ Aane muurá dííbyé Apííchóré meke píáábóneri mépiivyété tehdu nénehjí meméénune mejtéeveri téhdure tsijtye cahcújtsó múnáake díbye ípíááboki. ⁸ Muurá tsaate téénere píáábónej tééveri piivyété tsijtyeke ityúkëvejtsóne. Áané píááboríyé tsijtye piivyété ímí íúwaabóne. ⁹ Áhdure muurá tsaate téénere píáábónej tééveri ímí Píívyéébeke cáhcujtsóhi. Áané píááboríyé tsijtye piivyété chéméméhjíke íbóhítsóne. ¹⁰ Tsaate piivyété méénúraítyuróné imyéénune. Tsijtye piivyété íná pájtyeíñé íhdéjuco iwáájacúné íúúballéne. Tsijtye piivyété iwáájacúné caatyé pañé ímiááné Píívyéébé Apííchó

Íjcyane, caatyé pañé Naavéné apííchóré Íjcyane. Tsiytye piivyété tsiytyé ihjyu illéébótúrójuri íhhyuváne. Tsiytye piivyété tsiytye íhhyuváne illéébóturóné íhñéjuvu ípájtyetsóne. ¹¹ Ehdu muurá Píívyéébé Apííchó píáábónej téeveriyé mépiivyété páhduvaré nénehji meméénune.

Pámeere Críjtoéjté tsáápihdyúré Íjcyane

¹² Muurá méjpi pívátsihjívá Íjcyáné dobéévé méjicyá tsáápiíye. Ahdu téhdure Críjtoéjté mítyame páhduvaré menéérome méjicyá tsáápihdyúre. ¹³⁻¹⁴ Muurá pamévare jodiómuu, gríéégomuu, tsiytyé hójtsí pañe Íjcyamee, tsiytyé hójtsí pañe Íjcyatúmee, éhdume pámeere méjicyá dííbyeéjte. Muuráhjáa Píívyéébé Apííchó mépañévu úcaavémé méjicyá tsané múnaaréjuco. Aame Críjtoma tsáápihdyúré méjicyá Cáání Apííchó mépañe Íjcyáneje téeveri íñe méjpi pívátsihjívá Íjcyaróné dobéévé tsáápiíye méjicyadu. ¹⁵ Muurá méjtúha íhhyúvaca tsá nééítyuró méjpiene íjcyatúné hójtsi íjcyatúnéllííhye. ¹⁶ Téhdure ménúúmiho tsá nééítyuró méjpiene íjcyatúné máhállu íjcyatúnéllííhye. Áronáa muurá páneere méjpiene. ¹⁷ Muurá páneere méjpi hálluúré Íjcyaca ¿íñnerí mélléébóiyáhi? Téhdure páneere ménúúhejúrú Íjcyaca ¿íñnerí máarahjúcúiyá tsíménej cúva? ¹⁸ Ehdúhjáa tene múhdurá nééíyónéllíi ihdyu Píívyéébe méjpi ípívyejtsó muhdú íjtsúcunúdu ténéhjíma. ¹⁹ Muurá tsáneere méjpi Íjcyaca múhduréiyó teéne. ²⁰ Aane muurá pívátsihjívá Íjcyaróné dobéévé tsáápiíye.

²¹ Áanéllíi máhálluúúcu íhhyúvaca tsá nééítyuró méhójtsicu íínetú píáábotúne. Áhdure méhniwau tsá nééítyuró méjtúhaacyu íínetú píáábotúne. ²² Muurá méjpiítyu íhtsúuvúdu méjtsúcunúrotsíhjí ímichi éhniíñevu meke píaabóhi. ²³ Áanéllíi tétsihji múhdurá néérotsíhjí tsaímíyé météhmémeí múha meke íajtyúmítuki. ²⁴ Áánetu muurá ímí méjtsúcunúrotsíhjí tsá pahdu mewátájcómeítyúne. Píívyéébé ípívyejtsó méjpiítyu múhdurá néérotsíhjí tsaímíyé metéhmeki. ²⁵ Ehdúhjáa ípívyéjtsoobe méjpi patsíhjívaré ímí meke píáábónetu tsátsii múhdurá méjtsúcunútu. ²⁶ Muurá tsátsiiyé metútáváávérónáa páneeréjuco méjpiíyi avye búuvéne. Áánetu tsátsii metútáváávétúcooca pájpiíye ííne ímíjyaú méllííñemuúcunúmeíhi.

²⁷ Ahdu muurá tsáápiítsa Críjtoéjté méjicyame méjicyá tsáápiíye Íjcyadu. ²⁸ Áanéllíi dííbyé cahcújtso múnaa méjcyámeke Píívyéébe pícyóó íná mewákímyeííñehjívu. Tsaatéke muurá pícyoobe Jetsocríjtodítýú Íjcyáné uwááboju

úwááboméré ditye ipyéhíjcyaki. Áánetu tsíjtyeke pícyoobe íhdéjucó ìná pájtyeíñé iwáájacúné úúbálléímyeke. Tsíjtyéhjike pícyoobe dííbyé ihjyú uwáábojte ditye íjcyaki. Téhdure tsíjtyeke pícyoobe méénúráityúronéhjí méénúímyeke, chéméméhjike bóhíítsóímyeke, ídáátsóméhjike píáábóímyeke, túkevítsojte íjcyáímyeke, tsííñé míamúnáá ihjyu illéébótúrójuri íhjuváiímyeke. Ehdú muurá páhduváré nééné wákimyéhíháñevu pícyoobe Píívyéébe íhñéjté meíjcyámeke. ²⁹ ¿Aca pámeere dííbyeéjté meíjcyame Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju úwááboméré mépehíjcyáhi? Áhdure ¿aca pámeere ìná pájtyeíñé mewáájacúné méúúbálléhíjcyáhi? ¿Aca pámeere mee uwáábojte? ¿Aca pámeere méénúráityúronéhjí méméénuhíjcyáhi? ³⁰ ¿Aca pámeere chéméméhjike mébóhíítsóhíjcyáhi? ¿Aca pámeere méihjyúvahíjcyá tsííñé múnáá ihjyu melléébótúrójuri? ¿Aca pámeere mépiivyété téjúhjiri tsaate íhjuváné mepájtyetsóne? Tsáhaá. ³¹ Áhdícyane cáhawáá métsúúraméí keená éhniíñevu ímí ámuha meíjtsúcunúneri Píívyéébe ámúhake íájcku. Aane ó imíllé ámúhake o úwaabóné muhdú éhniíñevu ímí meíjcyáiyóne.

13

Mewájyújcatsíñe

¹ Muurá tsííñé míamúnaa, níjkyéji múnaa, íjcyámé ihjyúri o ihjyúvároobe muucá o wájyútúhajchíí atéréejpiyé o íjcyaaabe pevénéré ó ihjyúvahíjcyá éhne múúne cúúmúbama chehkéú íhjuváu. ² Téhdure ìná pájtyeíñé íhdéjucó o wáájacúné o úúbálléhíjcyaaabe páné íhdéene o wáájacúroobe tsíjtyeke o wájyútúhajchíí tsá ímiáábé o íjcyatúne. Áhdure Píívyéébeke ímí o cáhcújtsónéllíi cáméhbaúné tsiéllevu o íínétsóroobe tsíjtyeke o wájyútúhajchíí tsá ímiáábé o íjcyatúne. ³ Áhdure ídáátsóméhjike tátsíeméneri o píáábohíjcyaaabe Críjtodítýú íjcyáné uwááboju o úwáábohíjcyáné hallútú oke ditye cóvájtsóroobe tsíjtyeke o wájyútúhajchíí tsá íínetú oke tene píáábotúne.

⁴ Muurá ihdyu pamévakeré meídaatsólléne mewájyume máaabúcú múhdurá nééronéhjí. Aame tsá ííneri menómíutááváityuróne. Tsá ávyéjuuháñé mellííñéityuróne. Tsá 'mityáhmítýá' menééityuróne. ⁵ Tsá átéréenéhjí meíhjuváiityuróne. Tsá méhllíihyéré tsane meméénúityuróne. Tsá mecááyóbáityuróne. Tsá tsiélleréjucó meíjtsúcunúityuró tsaate meke ímityúné méénune. ⁶ Áhdure tsaate ímityúné méénúneri tsá meímíjyúúvéityuróne. Ímiááneriyé

méimíjyúúvéiyáhi. ⁷ Muurá ímiááné pamévake mewájuryume múhdurá tsaate íjcyámeke mépíaabó ditye ímíjpyetéki.

⁸ Ehdu mewájuryúcatsíñé tsá mújyú mééma níjkéváityúne. Áánetu eene ìná pájtyeíñé íhdéjucu mewáájacúné meúúbállehíjcyáné mééma níjkévaáhi. Téhdure dííbyé piááboríyé tsaate tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri íhjúvahíjcyáné níjkévaáhi. Áhdure dííbyé piááboríyé mewáájacuhíjcyáné tsáhájucu íjcyáityúne. ⁹ Muurá Píívyéébé icyánéjcu tsátsíhwuútsaré mewáájacúné meúúbállehíjcyáhi. ¹⁰ Árónáa ihdyu íjcyaiñéi páneere mewáájacúne. Áijyu tsáhájucu tsátsihjítsaré mewáájacúityúne.

¹¹ Muuráhjáa tsíímene o íjcyácooca ó ihjúvahíjcyá tsíímene íhjuváu. Aabée ihdyúhacáa múhdurá néérone ó itsúcunúhijcyá tehjújucu. Aanée o kéémeebe tsáhájucu tehdu o néjúcootú tsúúca o wájácúúvénellíihye. ¹² Ahdu muurá íñe ícyooca tsátsíhwuútsaré méwaajácú Píívyéébé icyánéjcu éhne múúne míícúmí pañe tsíeméne náávé meítene mewáájacúdu. Árónáa ihdyu íjcyaiñéi éhniíñevu ténejcu mewáájacúne. Muurá íñe ícyooca tsátsíhwuútsaré o wáájacúné téjyju botsíi ó waajácúú ímíñeúvú muhdú Píívyéébe oke wáájacúdu.

¹³ Aane muurá dííbyeke mecáhcújtsóne mewájuryúcatsímyé meítsohíjcyáné tsá mújyú níjkéváityúne. Áánetu ímichi páñétúene teene mewájuryúcatsíñe.

14

Tsíjtyé ihjúúrí tsaate íhjuváné píívyeténe

¹ Ahdícyane múu tsúúrameí pamévamáyé ámuha mewájuryúcatsímyeke Píívyéébé Apííchó túkévajtsómé panévare ámuha meméénúiyóneri. Múu tsúúrameí íhdétújucu díbye ámúhadívú bóhówajtsóné ámuha mewáájacúné meúúbálléiyóneri. ² Muurá tsaate tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri íhjuvámé Píívyéébemáyé íhjúvva téjuri. Aane tsá múha lléébóityuró ìná ditye néene Píívyéébé Apííchóré diityéké túkévajtsóneri ditye íhjúvánéllíihye. ³ Áánetu ihdyu díbye íuwaáboju bóhówajtsóné úúbállehíjcyámé cahcújtsó múnáake tsápíjtsó éhniíñevu ímí dííbyema ditye íjcyaki. ⁴ Muurá tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri tsaate íhjuvámekéré píaabóné Píívyéébeke ditye úráávnyénéjcutu. Áánetu ihdyu díbye íuwaáboju bóhówajtsóné úúbállehíjcyámé éhniíñevu tsíjtyeke píaabóhi.

⁵ Aane ihdyu ímí ó íjtsúcunú tsíjtyé ihjyu ámuha melléébótúrójuri meíhjúvvaíyóne. Árónáa éhniíñevu ó

imíllé ámuha meúúballéné Píívyéébe íuwaáboju ámúhadívú bóhówajtsóne. Teene ihdyu éhnííñevu píaabó cahcújtso múnáake. Áanetu tsíjtyé ihjyúrí ámuha meíhgyúvaróné tsaate diityé ihjyúvú pájtyétsótúhajchíí tsá diityéké tene píáábotúne. ⁶ Ámuúha táñahbému, muurá ámúhakye o ááhíveebe tehdu tsíjtyé ihjyúrí ámúhama o íhgyúváhajchíí tsá ámúhakye tene píáábóityú ámuha melléébótúnéllííhye. Áanetu ihdyu Píívyéébe óhdivu bóhówajtsóné ámuha melléébójuri o úúbálléhajchíí ámúhakye píááboíñe.

⁷ Cáhawáá méijtsúcunuj, muurá míamúnaa íjcyáturóné cúúmúbama chíiyóro ímíñeúvú mellíjchúcooca mélleebó imíwu tsanéécú íhgyuváne. Áanetu múhdurá mellíjchúhajchíí tsá ímí melléébotúne. ⁸ Áhdure méénujcatsí íjcyácooca ímíñeúvú rojrócó líjchúmeítyúhajchíí tsá múha íjcyátsííívyetúne. ⁹ Ahdu muurá tsaatémá ditye lléébótújuri meíhgyúváhajchíí tsá ditye lléébotúne. Pevénéré meíhgyúvá éhne múu pevetsíima íhgyuvádu. ¹⁰ Muurá ííñújiri míamúnaa páhduvaré íhgyuvámé tsá wáájácúratúné íhgyúvatúne. Muurá ihdyu ditye íhgyuvané waajácúmeíhi. ¹¹ Muurá tsaate óóma tehdu o lléébótújuri íhgyúvaca tsá íñetú oke tene píáábóityuróne. Áamedítyú ó nééiyá tsíjtye múnaaré ditye íjcyane. Áhdure óhdityu nééiyómé tsíjtye múnáajpíyé o íjcyane. ¹² Aane Píívyéébé Apííchó ámúhakye túkévéjtsóneri páhduvaré nénehji ámuha meméénúíyóneri meíjyácunúhijcyámé múu ijyácunú ámúhakye díbye píáábóneri cahcújtso múnáake ámuha metúkévéjtsóíyóneri.

¹³ Áanetu tsíjtyé ihjyúrí íhgyuvané píívyetémé múu Píívyéébeke píaabó táumeí díbye túkévéjtsóneri teene ipájtyétso tsíjtye illééboki. ¹⁴ Muurá tsá oore táíjtsameíyi tsíjtyé ihjyú o lléébótúrójuri Píívyéébema o íhgyúvahíjcyatúne. Dííbyé Apííchóré ihdyu tápañétú íhgyúvahíjcyáhi. Áánéllíi o íjcyároobe tsá o wáájácuhíjcyatú o íhgyuváne. ¹⁵ Aane íñe ¿kééjuri meíhgyúváiyá Píívyéébema? Méíhgyúváiyá tsajúúcuri melléébótúrójurii, melléébójurii, íjcyane. Áhdure dííbyeke medúúruváne mémátsíváiyá tsajúúcuri. ¹⁶ Muurá tsíjtye lléébótújuri dííbyeke medúúruvánhajchíí tsá múha meke náhbénúityú illéébótúnéllííhye. ¹⁷ Ímí tehdújúcooro Píívyéébema tééjuri meíhgyúvaróné tsá tsíjtyeke píáábotú dííbyeke ditye úráávyénetu. ¹⁸ Áronáa ihdyu ímí tehdújuco teene melléébótúrójuri dííbyema meíhgyuváne. Muurá ámúhá éhnííñevu ó íhgyúvahíjcyá Píívyéébema oore o íjcyácoóca. Áánéllíi ó téhdujtsó dííbyeke. ¹⁹ Áronáa ihdyu tsame

cahcújtso múnaa mepíhcyáávécocca ó imíllé pámeere lléébójuri báhríñewuúré o ihjúvaróné diityéké píaabóne. Tsá muurá diityéké tene píáábóityuró cááménécóbaúvú tsíjtyé ihjúrí o ihjyuváné ditye lléébójuríjívári.

²⁰ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, tsá múu ímiájíjtó ámuha meúraavyémé tsímédú néetune. Ímíñeúvú múu íjtsámeí kéemejte íjtsámeídyu. Áanetu ihdyu ímityúné icyánéjcutu múu íjcyá diitye tsíime íná wáájácutúmé íjcyadu. ²¹ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu néénee: “Tahñéjté jodíómuma ó ihjúvaá tsíjtye múnáaj téeveri diityé ihjúrí. Áronáa tsá oke ditye cáhcújtsóityúne. Ehdu íñe o néé Píívyéébe o íjcyáabe.” ²²⁻²³ Aane muurá tsíjtyé ihjy melléébótúrójuri Píívyéébé Apííchó meke ihjúvátsoneri cáhcújtsótúmeke meúújetsó íhtsútuube Píívyéébe íjcyane ditye iwáájácuki. Áronáa muurá medóbeevémé téjúhjiri meíhjuváné illéébóne méhdityu nééiyómé illure meméívaténe. Áanetu ihdyu cahcújtso múnáá wáabyuta méhdivu íuwaáboju bóhówajtsoobe diityéké meúúbálleki. Tsá cáhcújtsótúmé wáabyuta tene íjcyatúne. ²⁴ Áronáa tsáijyu múúne tsáame meúwaabóné illééboki. Aame muurá teene illéébóne waajácúiyá ímiáané ímityúmé íjcyane. ²⁵ Aane múhduúvúrá íjtsúcunúne botsíi Píívyéébe mééma íjcyane iwáájácúne dííbyeke duurúváiyómé imíhmoúbánema.

Muhdú pihcyáávé pañe meíjcyáiyóne

²⁶ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, ámuha mepíhcyáávécocca Píívyéébeke ámuha medúúrúvane májtsí méénuhíjcyámee, tsaatédívú díbye íuwaáboju bóhówajtsóné úúbállehíjcyámee, tsíjtyé ihjy illéébótúrójuri ihjúvahíjcyámee, ditye ihjyuváné melléébojívú pátyétsohíjcyámee, éhdume múu ímíñeúvú meenu cahcújtso múnáake tene ípíááboki. ²⁷ Aane tsaate tsíjtyé ihjy illéébótúrójuri íhjuváné píívyetéhajchíí óví míityétsiye ihjúváhi. Téhdure ímílléhajchíí tsijpi píivyeté íhjuváne. Áronáa ihdyu tsá múu tsané tujkéveri ihjúvatúne. Tsáápiitsadí múu ihjúvá llééboobe ípájtyétsoki. ²⁸ Áanetu díbye íjcyátúhajchíí tsá múu ámuha mepíhcyáávéné pañe tééjuri ihjúvatúne. Iiye múu íjcyácooca Píívyéébemáyé tééjuri ihjúváhi. ²⁹ Áhdure díbye íuwaáboju tsaatédívú bóhówajtsómé múu tsané dobéévé pañe míityétsúba, 3-meváuba, úwaabó tsijtye illéébúcunúki. ³⁰ Áronáa tsáijyu múúne Píívyéébe lléébúcunúmedívú téhdure íuwaáboju bóhówajtsóhajchíí óví tujkénú úwaáboobe íhveté diityéréjuco íuwaáboki. ³¹ Ehdu múu Píívyéébe íuwaáboju ámuhadívú bóhówajtsóné tsáápiitsadí

ímíñeúvú úwaabó tsijtye illéébóne dííbyedívú icyátsípááveki. ³² Dííbyé uwááboju múu imyéénune píívyetémé ímíñeúvú meenúhi. ³³ Tsá dibye ímíletú múhdurá dííbyé uwááboju medáriivéne.

Ímílleebe tsaímíyé pámeere metúkévétsójcatsíñe. ³⁴ Aane ihdyu óvíi ámuha mepíhcyáávécooca Píívyéébé taúhbaju néhdu walléémú ímiááméré ijcyáne cúúvéhulléré uwáábó lleebúcunúhi. Tsá ehdu nétsihjívú ditye íhjúváiityuróne. ³⁵ Tsane idíllone ímílléhajchíí óvíi ihjáhañévúré díllómé ájyúmuke. Tsá tene ímityú Píívyéébé píhcyáávé pañe walle íhjúváiyoñe.

³⁶ ¿Mityá tsá ehdu tene néétune? Cáhawáá méijtsúcunuj, tsáhái muurá ámuha pahdu dibye íuwááboju méhdivu bóhówátsohíjcyané mewáájacutúne. ³⁷ Aane cáhawáá óvíi tsaate dibye íuwááboju díityédívú bóhówátsohíjcyámé pañe dííbyé Apííchó íjcyáhajchíí waajácú dííbyé taúhbaju néhdújuco o néhijcyáne. ³⁸ Áánetu tehdújuco néérone ditye múhdurá íjtsúcunúhajchíí muhdú idyé méméénuúhi.

³⁹ Ehdu teéne, ámuúha táñahbémuñ. Ahdícyane óvíi ámuha méúwáábohíjcyá Píívyéébe íuwááboju méhdivu bóhówajtsóne. Tsá múu tsaate tsijtye ihjyu illéébótúrójuri íhjúvánetu díityéké bóíjcyutúne. ⁴⁰ Ímiááméré múu ijcyáne panévaré ímíñeúvú meenúhi.

15

Críjto dsíjíveebe bóhíne

¹ Ámuúha táñahbémuñ, cáhawáá méitsáávé muhdúhjáa pajtyéteju ámúhake o úwaabóne ámuha mecáhcujtsóne. Aane muurá ímí ámuha méúraavyéhi. ² Aame tsúúca ámuha mépájtyeté ímiááne ámuha mecáhcújtsóhajchííjyu. Áánetu ámuha ímí mecáhcújtsótúhajchíí íllure ámuha mébáñúméíhi.

³ Muuráhjáa Píívyéébé waajácúháámitu tene néhdújuco méimityú iwáágóo Críjto dsíjívénetu íjcyáne uwááboju oke ditye úwaabódújuco ámúhake o úwáábohíjcyáne. ⁴ Muuráhjáa tene néhdújuco dsíjívéébeke ditye cúúuube pápíhchúúj coojívatu bóhíne. ⁵ Aane íñe ó úwáábohíjcyá muhdúhjáa Péedoródívú íbóhówáávéne boone tsijtye ímamyémudívú dibye bóhówaavéne. ⁶ Ááne boonétúhjáa muurá bóhówáávebe íhñéjté 500-mevá ehniíñevu íjcyamedívu. Áamedítyúu tsúúca tsaatétsáhí dsíjívénetu muurá íjcyáméi mítyame. ⁷ Áhduréhjáa muurá bóhówáávebe Jacóóbodívu. Ááne boonétúhjáa bóhówáávebe pámehdívúréjuco.

8 Ááné boonécobaúvutúu téhdure óhdivu dibye bóhówaavéné ó ijtsúcunú éhne múúne walle itsíimáváyotsíhjí pájtyelle tsíimavádu. 9 Áánéllii tsá o ijtsúcunúmeítyuró dííbyedítýú ijcyané uwááboju úwááboméré péhíjcyáméejpi o íjcyane. Muurá ímiááné tsá o íjcyáítyuró ténéjcu uwááboobe cahcújtso múnáakée o ícúbáhrahíjcyánéllíihye. 10 Árónáacáhjáa ihdyu Píívyéébe pámeekéré iwájyudu íjcyabe óhdi ídáátsóvéne oke ímíbajchóhi. Aabe ihdyu óvíi tehjújuco o íjcyane dííbyé icyánéjcu uwááboobe. Áánéllii muurá ímiááné tsijtye uwáábojté ehniíñevu ó méénuhíjcyá tééné wákimyéi. Tsá idyé oóre. Dííbyere ihdyu Píívyéébe méénuhíjcyá tajtyéeveri. 11 Árónáa tsá muhdú tene néétu tsaate ehniíñevu tééné wákimyéi méénune. Aane ihdyu ímí tehjújuco ámúhakyé muha meúwáábohíjcyané ámuha mecáhcujsóne.

Dsijívémé bóhííñe

12 Muuráhjáa Críjto dsijíveebe bóhíine muha meúwáábohíjcyané ámuha mecáhcujsóhi. Árónáa jíveeki tsaate ámúhadítýú nehíjcyá dsijívémé bóhíjucóóityúne? 13 Muuráhjáa ímiááné tehdu tene nééca Críjto dsijíveebe tsáhájucó bóhíítyuróne. 14-15 Aaca muurá ténéjcu uwáábojte muha méíjcyáiyá állíu múnáa dibyée bóhíitúnéré muha meúúbállehíjcyánéllíihye. Aaca téhdure tééné uwááboju mecáhcujsóné tsá ínetu meke píáábóityuróne. 16 Muuráhjáa tehdu tene nééca Críjtoke ditye cúúuube tsá bóhíjucóóityuróne. 17 Aacáa muurá íjcyáiyóné máhallúrí méímítyuháñe. 18 Aamée dííbyeke ímí mecáhcujsorómé medsíjívémé ávyétá wágoóoveréjuco meméénúiyóne. 19 Muurá dííbyeke mecáhcujsóné apááñéré ííñújí hallúrí meíjcyánetu meke píááboca tsíjtyéhjí ehniíñevu ávyétá idáátsó méíjcyáiyáhi.

20 Árónáacáa ímiááné Críjto idsíjívétsihdyu bohíí medsíjívémé mebóhííñé mééma déjucóónuube. 21-22 Muuráhjáa tsáápiie Adáa ímityúné méénúné déjucotu medsíjívéhíjcyáhi. Ahdúu íivane tsáápiie Críjto ímiáábé íjcyabe méénúnej téeveri medsíjívémé mebóhííhi. 23 Árónáa tsá ihdícyáijyu mebóhíítyúne. Dibyéi tsííñe tsáácooca mebóhíí dííbyeéjté meíjcyame. 24-25 Áijyu pámé avyéjuubéré íjcyáa dííbyeke múnáátsohíjcyámeke ityáhjáné hajchóta. Ááné boone páneere Cáani Píívyéébé hójtsí pañévú íhvéjtsóiiibye dííbyeréjuco páne avyéjuube íjcyaki. Téijyu páneere níjkévaáhi. 26 Dsijívé meke múnáátsohíjcyané tsáhájucó íjcyáityúne. 27 Muuráhjáa dííbyere Píívyéébe pícyóó Críjtoke páne avyéjuubéré dibye íjcyaki.

Ehdu muurá nééne dííbyé waajácúháámitu. Tsá tene néétu Cááni dííbyé túkevéjtsójú pañe íjcyane. ²⁸ Muurá ícyooca páneere Críjtó túkevéjtsójú pañe íjcyároobe téijyu íjcyáá Cááni Píívyéébé túkevéjtsójú pañéréjuco. Muurá Píívyéébe ávyeta páné avyéjuubéré ímichi dííbye tájpi páneere íjcyáabe. Áánéllii téijyu páneere dííbyé túkevéjtsójú pañéréjuco íjcyáiñe.

²⁹ Áánetu íjcyané tsane. Ehdu idyé medsíjívémé mebóhíjúcóóityúné néhijcyámé ¿iveekí tsójtsómeíhijcyá imúnaa dsíjívémé mémeri 'ditye ipájtyeteki' néémere muhdú idyé medsíjívémé mebóhíjúcóóityúnáa íinetú diityéké tene ipíááboki? ³⁰ Aane idyé ehdu tétsíhíjí daíhañéréjuco medsíjívéíñáa ¿íñe muha úwááboméré mépehíjcyá tsáijyu tsaate múúhake téené hallútú dsíjívétsóhajchíí muha mepájtyetékíjívári? ³¹⁻³² Áánélliihyéacáa bañúháñé téené hallútú Éépetsó cóomi múnaa ápíchó éhne múúne meke dóóné iyámédú néémema ó táhjácatsíhijcyáhi. Aanéjívá, ané metsu ímiááné tehdu tene néhajchíí meíjcyané hajchótá mewáñehjíváténé pañe panévare meóóvehíjcyá tétsíhíjí daíhañéréjuco medsíjívéíñéllíhye. Áronáa muurá ímiááné medsíjívémé mebóhíine o úwáábohíjcyané hallútú oke ditye dsíjívétsóllehíjcyároobe ó ícyahíjcyáhi. Ároneri íllure ó ímíjyúúvehíjcyá eene ámuha Jetsocríjtoke meúráávyéneri o ímíjyúdu.

³³ Ahdícyane máállítsámeídí múhdurá ítsámeíhíjcyámedívu. Ámúhake mújtátsodímýé ímí ámuha meíjcyáíyómeke. Muurá tsaate néehí: "Áteréejtédívú menáhbevámé íllure meke mújtatsóhi." ³⁴ Ahdu ámuha meíjcyáíyónéllii ímíñeúvú méuráávyé ímiááju. Óvíjyacóóné ímítýunéjcu. Muurá íjcyáméubá tsaate ámúhadíyú Píívyéébeke wáájacutúme. Ehdu ámúhake o néé núcójpítsóróné pañe ámuha téénetu mewájácúúveki.

Muhdú dsíjívémé bóhííñe

³⁵ Áronáacáubá tsaate ámúhadíyú neehi: ¿Aca íhya muhdííváj píhjmá medsíjívétsihdyu mébóhííhi? ³⁶ ¿Aca muhdú ámuha méjitsúcunúhi? Íllu muurá teéne: Muurá tsíeméné pañévau mebájtso tsíhdyuréjuco icyápáyóóvétsihdyu ííñeu botsíi páneevé úmehéréjuco. ³⁷ Tsá muurá apáhajchíí teeu mebájtsonemáyé pahéjuco íjcyáítyuróne. Tsáijyu muurá tríígo pañéváuma tsíñéhíjí pañévahúúné mebájtsoococa tsáhái téuhjitu ipáhé bóhówáávetúne. ³⁸ Píívyéébere íhdyu ímillédú píívyetsóné tsáímíyé keemévé íñéhé neeváúhjáa íjcyahéjuco.

39 Tsá muurá panévaré tsahdúré néétune. Muurá úmehééné tsíhdyure. Áánetu mee míamúnaa tsíhdyure. Áhdure iyámé tsá tsahdúré néétune. Muurá baari úlléné iyámé tsíhdyure. Wahpéjté tsíhdyure. Amómé tsíhdyure. 40 Téhdure caame íévéhóowari íjcyanéjhí, ííñújiri íjcyanéjhí, tsíhdyúre. 41 Muurá cóójíejpi núhba ájchú péjcoéjpiima míicuru ájchúné tsíhdyúre. Áhdure míicúruj péété tsá tsahdúré néétune.

42-43 Ahdu muurá idyé tsíhdyuréjucu meíjcyane medsíjívétsíhdyu mebohíime. Muurá medsíjívémeke ditye cúúume mechájááveromé tsiíne mebohíicooca tsíhdyuréjucu néjpiima meíjcyame tsáhájucu mújyú muhdú meíjcyájúcoóityúne. Muurá íne ícyooca meíjcyáne j pi átéreenére. 44 Aane muurá ííñújiri meíjcyáne j piima meíjcyame téhdure méjcyaa tsíhdyuréjucu néene j pi mújyú medsíjívéjúcoóityúné j piima.

45 Muurá Píivyéébe waajácúháámitu nééneé: “Tujkénúejpi Adáake Píivyéébe ípívyétsóóbé pañévú picyóó míamúnaa díbye íjcyáíne bóhi.” Áábé boonétú Críjto bóhówááveebe ihdyu meke ajcú mújyú muhdú meíjcyájúcoóityúne bóhívu. 46 Áronáa tujkénúí méjcyá íne ícyooca meíjcyáne j piima. Ááné boonétú botsíí méjcyaa tsíhdyuréjucu néjpi mújyú medsíjívéjúcoóityúné j piima. 47-48 Muuráhjáa tujkénú Píivyéébe meenú ííñúbatu Adáake ííñújiejpi íjcyáábeke. Áánéllíí tééjí hallúrí meíjcyame méjpiíháñema mee díbyéé ípívyéjtsóobédújucu. Áánetúhjáa ihdyu Ávyéjuube Críjto tsáá níjkyéjtu. Áánéllíí dílbyema meíjcyácooca tsíhdyuréjucu meíjcyáíne díbye íjcyadújucu.

49 Muuráhjáa Píivyéébe ííñúbatu méénuube íjpiíma íjcyadújucu mee méjpiímaá. Áhdure idyé níjkyéjiri íjcyaaabe Críjtoduréjucu meíjcyáíne dílbyema meíjcyácooca.

50 Ámuúha táñahbému j, muurá íne ícyooca meíjcyáne j piíháñema tsá meíjcyáityú Píivyéébe avyéjuri. Muurá íne dsíjívéíne j piíháñé tsá múhdutú dsíjívétúné íjcyáityuróne. 51 Cáhawáá ámúhake o úúballe múha mewáájacutúne. Tsá muurá pámeere míamúnaa dsíjívéityúne. Muurá dsíjívétúmé j piíháñé cápáyóóveé tsíhdyuréjucu néené j piíháñevu. 52 Muurá ávyeta íicúíwuúré tsáneere metámihjácóné hallúrí méjpiíháñe cápáyóóveé páneere tsíhdyuréjucu íimibáávye nihñéré rojrócó llíjchúmeícyooca. Tene muurá íhjúvácóoca cahcújtso múnaápe dsíjívéhíjcyámé tsiíne bóhíime tsáhájucu dsíjívéityúne. Ááné tujkéveri téjyú íjcyame dsíjívétúmé j piíháñé tsíhdyuréjucu

cápáyóóveíñe. ⁵³ Muurá ñne icyooca medsjívehíjcyanéj piiháñe téijyu cápáyóóveé dsíjívéítyúnéj piiháñevúréjuco. Áijyu ihdyu botsíi méíjcyaa Píívyéébé avyéjuri. ⁵⁴⁻⁵⁵ Ehdu muurá ñne medsjívehíjcyanéj piiháñe tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe Píívyéébé waajácuháámitu illu tene nehjújuco: “¿Aanéhaca kiávújucó teene dsíjívé meke wáágóóiyóne? Tsúúca táhjátsameíñe tsáhájucó íjcyatúne.” Ehdu Píívyéébé waajácuháámitu nééneé. ⁵⁶ Muurá ímityúmé meíjcyanéj déjúcotu médsíjívehíjcyáhi. Aanée méhdivu Píívyéébé taúhbaju bohówajtsó ímityúmé meíjcyane. ⁵⁷ Áronáacáa ihdyu tehjújuco Píívyéébe méhdi ídáátsóvéne Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri ímityúné mééma táhjane mewágóóóvétuki.

⁵⁸ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, méíhvéjtsodí Píívyéébé icyanéjcu ámuha meúraavyéne. Óóchévetúmeré méméénuhíjcyá Máavyéjuube Jetsocríjtó wákimyéi. Muurá méwaajácú dííbyé wákimyéi meméénume mebáñumeítyúne.

16

Cahcújtso múnáa wáabyuta dsíidsi píhcyúmeíñe

¹ Áánetu dsíidsike cahcújtso múnáallii ámuha mepíhcyuhíjcyané múu ímíñeúvú meenú ñné Garáátsiá íññújri íjcyané cahcújtso múnáake o nehduú. ² Ténevá tsemáánádú múu wáyeeévejcóójí idyóbeévécoca ámúhá wákimyéi hallúvú ámuha meújcúnetu tsánéhwu dówacárohíjcyá ámúhadívú o úújetécoca botsíi ámuha mepíhcyútuki. ³ Aane o úújetécoca tsaatéké ámuha metújkevééllémeke méwáalloó Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnáa éllevu ámuha mewállóóné waajácúhaamínema ditye teene itsájtjeki. ⁴ Áámema téhdure muhdú o nehajchíí o peéhi.

Muhdú ipyééíñe Páávoró íjtsámeíñe

⁵ Áronáa ihdyu tujkénúí ó peé Matsedóóniá íññújivu. Átsihdyu botsíi ámúhake ó aahíveteéhi. ⁶ Aabe tsáijyu múúne ámúhama úúníjyá hajchótá ó ijcyá tsúcájahreé. Átsihdyu óví kiávú o péébeke ámuha oke mépíaabóhi. ⁷ Tsá o ímíllétú ámúhake ícúiyé o ááhíveíñúne. Ó ímíllé tsuucájááneúvúí ámúhama o íjcyane Píívyéébe ímílléhajchííjyu. ⁸⁻⁹ Aabe íchihvúré Éépetsóvú Pejtecojtéé wañéhjí ó pájtyeé téené pañe íchíi múnáake o úwááboki. Tsáijyu múúne tsaate díityédítú o úwaabóné cáhcujtsó tsijtye oke téené hallútú tsaríllérónáacáa.

¹⁰ Áánetu Timotéó ñne o íjcyadu Píívyéébé wákimyéi méénuhíjcyaaabe ámúhadívú úújetéhajchíí ímíñeúvú

méwaatsúcúpéjtsoco dibye ímí iįtsúcunúki. ¹¹ Áábeke ihdyu métsiménéelledíñe. Ímíñeúvú díbyeke mepíááboco elle iúlléjene oke dibye iúújévaki. Muurá díbyeke ó ítsohíjcyá tsijtye ménahbémuma oke ditye iúújévaki.

¹² Téhdurée ménahbe Apóóroke ó neerá dibye ámúhake iááhíveté tsijtye menáhbémuma. Áronáa tsá dibye péétune. Óví mújyú ímíllécooca ámúhake aahívetéébe.

Páávoró pítyajcöne

¹³ Ahdícyané ímíñeúvú Píívyéébeke méuráávyé ténéjcutú ámuha íhtsutumé meįcyame ímityunévú metáhjátsámeityuki. ¹⁴ Múu iiná imyéénune ímíñeúvú meenú pamévakeré iwájyúnema.

¹⁵ Ámuúha táñahbémuj, muurá ámuha méwaajácú Ejtéépanáké éhnée Acááyá iññúji múnáadityú ihyájkímuma tujkénú Píívyéébé icyánejcúvú pájtyéébeke. Aabe muurá diitye ihyájkímuma ímí píáábohíjcyá téhulle įcyame ménahbémuke. ¹⁶ Áámeke múu avyéjuulléhi. Áhdure tsijtye Píívyéébé wákimyéí méénuhíjcyámeke múu avyéjuulléhi.

¹⁷ Muuráhjáa diibye Ejtéépanaa, Potonáátoo, Acáicoo, éhdume tsaímíyé oke píaabó ílle ámuha meįcyaca oke mepíáábóįyónetu. ¹⁸ Aame oke tsápítsohíjcyá ámúhakeé itsápįtsódu. Aane ímí ó įtsúcunú tehđųjuco. Tehdu néémeke múu avyéjuulléhi.

¹⁹ Áhdure ámúhake ó úúballé Áátsiá iññújiri įcyané cahcųjtso múnaa ámúhake dúúrúváne. Téhdure Akííramútsí Pírítsíírama ámúhake duurúváhi. Áhdure diityétsi jávú píhcyaávehíjcyámé ámúhake duurúváhi. ²⁰ Pámeere íchíi múnaa ménahbémú ámúhake duurúváhi. Téhdure tsamééré méduurúvajcátsi.

²¹ Aane íñe ámúhake o pítyajcóné páñetu oo Páávoró ó caatúnúhi.

²² Aabe o néé Ávyéjuube Jetsocriįtoke wájyútúme hallúri tsúuca ímityúné įcyane. Aabe ihdyu óvi tsájucóó Máavyéjuúbe.

²³⁻²⁴ Muurá mítyane ámúhake ó wajyú dílbyeéjté ámuha meįcyámeke. Ahdícyané ihdyu óví dílbyeréįjuco ámúhake píaabóne. Áyu tehđųjuco.

2 CORÍÍTIO

Hállúvúeháámí Coríítori íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámí

Duurúvaju

¹ Oo Páávoró o íjcyáábekée oke Píívyéébe picyóó Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. Aane íñe ícyooca muhtsi íhyaami mécaatúnú ménahbe Timotéoma elle Coríítori ámuha meíjcyáné cahcújtso múnáa éllevu. Téhdure pámeere Acááyá íñújiri íjcyáné cahcújtso múnáa wáabyuta téhaámi. ² Ahdícyane óvíi Píívyéébe Ílil Jetsocríjtoma ámúhake píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Páávoró ícúbáhrámeíñe

³ Áánéllil metsu Máavyéjuube Jetsocríjtó Caani Píívyéébeke medúúrúvaki. Muurá meke ídaatsólléne íjcyabe pájyuvaré meke bóhíitsohíjcyáhi. ⁴ Muurá meícúbáhrámeíñetu meke íbóhíjtsóne píáábohíjcyabe téhdure tsíjtyeke mepíáábo muhdú meke dibye píaabódu. ⁵ Ehdú Crijóéjté meíjcyame dibyéé ícúbáhrámeíhijcyádújuco meícúbáhrámeíhijcyáne. Áámeke dílbyej téeveri Píívyéébe meke ímíjyuuvu ácu híjcyáhi. ⁶ Muurá muhtsi meícúbáhrámeíyómútsikye ímíjyuuvu ácu híjcyabe téhdure ámúhake muhtsi meúwáábóneri mebóhíjtsómé tehdíívané ícúbáhrameí ámuha maáábúcúne mepájtyeteki. ⁷ Muurá muhtsi méwaajácú ámuha ímí Píívyéébeke meúraávyehíjcyáné panévaré ámúhake pájtyeróné pañe. Muhtsi meícúbáhrámeídyú ámuha meícúbáhrámeíñéllil téhdure ámúhake bóhíitsohíjcyabe múhtsikye íbóhíitsohíjcyádu.

⁸ Ámuúha táñahbému, ó imíllé ámúhake o úúballéne muhtsil Áátsiá íñújiri meícúbáhrámeíñe. Ávyetáa muhtsi meícúbáhrameí múha áábúcútyuróne. Tsáhájucóo muhtsi meíjtsúcunútú mepájtyetéíñe. ⁹ Ídátsohrée muhtsi éhne múúne ditye dsíjívétsoímyé íjcyadu. Ehdúu múhtsima pájtyéné Píívyéébedívú muhtsi mecátsípááve panévatúré íhtsútuube íjcyabe dsíjívérómeke bóhíitsoóbedívú. ¹⁰ Aabée ihdyu múhtsikye pájtyetétso téjyju muhtsi medsíjívéíyónetu. Áánéllil dílbyedívú muhtsi mecátsípáávehíjcyá éhniíñevu íjcyarónéhjitu dibye múhtsikye ípájtyetétso. ¹¹ Aane óvíi ámuha píaabó métáúmei dibye éhniíñevu múhtsikye píaabóné tsíjtye íájtyúmine dílbyeke ityéhdújtsoki.

Corínto cóomivúí Páávoró péétune

¹² Muurá muhtsi méwaajácú ímí tehjújuco muhtsi meijcyane míamúnááj pñine ímichi ámúhama. Píívyéébere múhtsikye píáábóneri ímí muhtsi méicyahíjcyáhi. Tsá múhtsiye tehdu meijcyatúne. Ááneri mítyane muhtsi méimíjyúúhií. ¹³ Aane íñe ámúhakye muhtsi mecáátúnuhíjcyáné tsá tühú íhjúvatúne. Cáhawáá óvíi ámuha méwaajácú téhaamíjí meéévéne. ¹⁴ Muurá ámuha méwaajácú Máavyéjuube Jetsocríjtó tsáácocoo ámuha múhtsidi meimíjyúúveíñé tenejcvúu ámúhakye muhtsi mewáajácútsónéllíihye. Áhdure ámuha méwaajácú ámúhadi muhtsi meimíjyúúveíñé múhtsí uwáábóo ámuha melléébónéllíihye.

¹⁵⁻¹⁶ Aanée ámúhadívú ímí o íjtsúcunúnélli tujkénú ó imíllerá Matsedóóniá iññjúvu o péébe ámúhakye o ááhíveíñúne. Aabée téhullétú o óómiibye ó imíllerá tsiíñe ámúhadítú o pájtyene Jodéa iññjúvu o péébeke ámuha oke mepíááboki. Áronáacáa tsá tehdu tene néétune. ¹⁷ ¿A téénetúu ámuha méijtsúcunú pánehjídú o pítyácámeíhíjcyáne? ¿A ámuha méijtsúcunú cahcújtso múnaa íjcyatúmé pánehjídú imyéénúityúné íhjúvahíjcyádú o íhjúvahíjcyáne? ¹⁸ Tsáhaá, muurá Píívyéébe múhtsikye waajácú tehdu muhtsi menéétune. Áánélli muurá muhtsi menéhdjúco meméénune. ¹⁹ Muurá Críjto Píívyéébe Hajchi íjcyabe tsá mújyú íjtsaméí cápáyóóvéityuróne. Muurá muhdú íñéhdjúco díbye méénune. Áábedítú íjcyané uwááboju íñe muha méúwáábohíjcyá oo Páávoroo, Tsibáánoo, Timotéoo, éhdume. ²⁰ Áábej tééveri muurá páneere Píívyéébe mééma meenú muhdúhjáa íñéhdjúco. Áánélli dííbyeke medúúrúvane météhdútsohíjcyáhi. ²¹ Téhdure dííbyere Críjtoj tééveri díbye meke ímíbajchómé méijcyá dííbyejté íhtsutúme. ²² Aabe meke ítsíímedi idíllómé pañévú Ípííchó pícyóóneri ímiááné méwaajácú meke íñéhíjcyanévú díbye ájcuíñe.

²³ Aabe waajácú íñéllíihyéikyé elle Coríitori ámuha meijcyámeke o ááhívetétúne. Ímiáánée ó imíllerá ámúhakye o ááhíveténe. Áronáacáa tsáhái o péétu ámúhakye uhbádúré o túkévéjtsotéíyónéllíihye. Áánéllíihyéé tsáhái ámúhakye o ááhívetétú ámúhakye o kímóvéjtsóíyónéllíihye. ²⁴ Áronáa tsá ámúhakye o táúhbáityuró íñe mecáhcújtsónejcvú. Muurá tsúúca ámuha tenejcu méwaajácújucóóhií.

2

¹ Apááñéré ó imíllé ámúhakye o tsápíjtsóneri o píaabóné ámuha meimíjyúúki. ² Muuráhjáa díityédjúco ámúhadi o

ímíjyúúvéiyómeke o kímóvéjtsoca ¿múhdi ó ímíjyúúvéiyáhi?
 3 Áánéllihyée muurá ámuha éllevu ihde o cáátúnúháámí pañe
 ámúhake o úwaabó ámuha meímíbaávye ellévú o péecooca oke
 ámuha meímíjyúúvétsóiyótsihvu íllure oke mekímóvéjtsótuki.
 Muurá ó waajácú oke ámuha meímíjyúúvétsoca tsaméhjíjuco
 meímíjyúúvéiyóne. 4 Muuráhjáa tujkénú ámuha éllevu o
 wáloháámí ó caatúnú múhdurá ámuha meícyahíjcyané kímóhcó
 oke pájtyéneri táábere. Árónáacáa tsá ámúhake o kímóvéjtsó
 o cáátúnutúne. Mítýanéé ámúhake o wájýúnéllii ámúhake o
 caatúnú ámuha meímíbaávyeiki.

Ímityúné méénúmedi meídáátsovéne

5 Áánetu eene ímityúné imyéénúneri oke kímóvéjtsóobéubá
 awáá éhniíñevu ámúhake kímóvejtsóhi. ¿Mítýá tsá ámúhake
 dibye kímóvéjtsótúnej? 6 Áábeke téhdunéjuco ámuha tééne
 hallútú meúwaabóne. 7 Ílluréjuco dííbyedi meídáátsovéne
 máábajíivé teene. Ááne mecánaajanú dibye íjtsaméí
 icyátóroóvéne ímíbaávye ávyétá tútavááveréjuco Píívyéébedítýú
 dibye imyéénútuki. 8 Áánéllii ámúhake o néé ámuha tsiíñe ímí
 dííbyema menáhbévaki. 9 Ehdúu ámuha meíjcyane o wáájácúne
 éijyu tééne uwáábó o cáátúnúháámí ámuha éllevu ó wallóó
 ámúhake o nééne ámuha mecáhcújtsóhajchíí o wáájácuki.
 10 Muurá ímityúné méénúmedi ámuha meídáátsovéne teene
 maábajíivéné ímí ó íjtsúcunúhi. Áánéllii téhdure táicyánéjcutu
 ámuha meídáátsovémedi ó ídáátsovéhíjcyá Críjto mémeri.
 11 Ehdú mépiáábójcatsí Naavéné meke imújtátsótuki. Muurá
 tujkévebe meke imújtátsoki.

Tóroóá cóómíyí íjcyaae Páávoró múhdurá íjtsámeíñe

12 Tóroóavúu muurá o úújetéébé tétsii múnáake Críjtodítýú
 íjcyané uwááboju o úwááboca mítýame cáhcújtsóiyá Píívyéébe
 píááboríye. 13 Árónáacáa técoomíyí ménahbe Tííto íjcyatúné
 múhduúvúrá o íjtsúcunúnéllii o péé díityédítýú Matsedóóniá
 ííñújvú dííbye néhcovu.

Críjtoma íhtsutúme meíjcyane

14 Árónáa ihdyu Píívyéébeke ó téhdútsohíjcyá Críjtoj tééveri
 panévare metáhjahíjcyané hallúvu. Muurá mejtééveri
 íuwaáboju pahúllevávú tsújaúcu híjcyaae éhne múúne
 pácúúcu cúvá pahúllevávú tsújaavédu. 15 Ahdu Críjtoj
 tééveri meímíbaávýemeke Píívyéébe ímí íjtsúcunúme dííbye
 uwááboju métsújaúcu híjcyá pámehdívúré pájtyetéimyema
 wágóóovéímyedívu. 16 Ááne uwááboju muurá wágóóovéímyé

ijtsúcunú éhne múúne meke dsíjívetsóiyóné meijtsúcunúdu. Áánetu pájtyetéímyedívú ííné imíjyaú teene bohíívú diityéké ájcune. Aanéhaca íñe ¿caatyé úwáábóiyá téené uwááboju? 17 Muurá tsá teene muha meúwáábohíjcyatú tsaate méenuhíjcyádú muha medsíídsívakíye. Áhdure tsá tsíhdyuhjíre muha meúwáábohíjcyatúne. Muurá tene néhdújuco muha meúwáábohíjcyáné Píívyéébé múúhakye níwáávéné wákimyéí Jetsocríjtó múúhakye píáábónej téeveri dííbyeke muha meíícuvenéjuco.

3

Béhné pihtyájcoju

1 ¿Aanéubá ámuha méijtsúcunú íllure muhtsi memítýájkímyeí ehdu ámúhakye menéhíjcyáne? ¿Áhduréubá ámuha méijtsúcunú tsaate méenuhíjcyádú uwáábojtétsí muhtsi meíjcyáné waajácúháámívu ámúhakye muhtsi meúújétsóíñe? ¿Panéubá ámuha méijtsúcunú téeméháámí ámúhakye muhtsi metáúmeííñe? 2 Áánerá ihdyu ámuháyé teene waajácúháámí tujkévéejte múhtsí uwááboríi tsíhdyuréjuco ámuha mecápáyoovéme. Áámeke ámúhakye pámeere ííténe waajácú ímiááné tehdújuco ámúhakye muhtsi meúwaabóne. 3 Aame ámuha Críjtóo múúhaj téeveri cáátúnúné waajácúhaamídu. Árónáa ihdyu tsá ámuha mecáátúvatú caatúnújpácýori. Áhdure tsá ámuha mecáátúvatú éhnéhjáa néwáyuwáácutu cáátúvanédu. Muurá ihdyu íhtsútuube Píívyéébé Apííchóré ámúhá pañévú úcaavéné ámúhakye ímíjpyetétsómeke tsíjtye ííténetu waajácú dííbyeéjté ámuha meíjcyane, waajácuháámí cáátuvané íéévéne iwáájácúiyódu.

4 Ehdu íñe ámúhakye o néene ímiááné tsá álliu íjcyatúne. Muurá Píívyéébere Críjtoj téeveri múhtsikye píáábohíjcyánéllii ó waajácú ímiááné tehdújuco o néhíjcyáne. 5 Tsá múhtsí waajácúríyé muhtsi meúwáábohíjcyatúne. Píívyéébere ihdyu múhtsikye tükévéjtsóneri muhtsi meúwáábohíjcyáhi. 6 Áhdure dííbyere múhtsikye píáábohíjcyá íñe muhdú meíjcyaiñé béhné pityájcoju muhtsi tsíjtyeke meúwááboki. Muurá dííbyé Apííchó mépañe íjcyáneje téeveriyé mepájtyetéhi. Tsá íhdééné taúhbaju meúraávyéneri mepájtyetétúne. Muurá teene meúraávyerómé íllure méwágóóóvíyáhi. Áánetu ihdyu Píívyéébé Apííchó meke ajcú medsíjívéjúcúóítyúne bóhíívu.

7 Muuráhjáa teene tujkénú Píívyéébe pícyóóné taúhbaju meke pájtyetétsóítyuróné néwáyuwáácutu cáátuvané tamúnaa

ijraéemudívú wajtsí dííbyé íhtsútuma Moitséeúvuj tééveri. Áané ámitsaráhcóhjáa dííbyeúvú húmiri íjcyánellii tsá imúnaa íítehíjcyatú dííbyeke. Aanéikyéhjáa chooco dííbyedyú áábanúhi. ⁸⁻⁹ Ehdúhjáa muurá meke pájtyetétsoítyúróné taúhbaju tujkénú Píívyéébe pícyoone ííne imíjyaú bóhówaavéhi. Aanéjii mityáubá awáá mepájtyetéííne uwááboju dííbyé Apíícho mépañétú bóhówajtsoíñej. Áané pityájcoju ííne ícyooca mééma díbye méénune muurá meke imíjpyetétsohi. ¹⁰⁻¹¹ Áánevu tujkénú díbye méénúné taúhbaju ímí néerone tsá úújetétúne. Áánetu ííne ícyooca mepájtyetéííne pityájcojú díbye méénune awáá éhníínevu meke píaabóné tsá múijyú níjkéváityúne.

¹² Aane muha mewáájácúnellii méúwáábohíjcyá ííneri núhnévetúme. ¹³ Tsá muha meméénuhíjcyatú éhnéhjáa Moitséeúvú ditye íájtyúmitu Píívyéébé ámitsaráhcó íhyúmiri íjcyane áábanútúné hajchótá wájyamubávú wátácámeíhijcyádu. ¹⁴ Téijyúhjáa íjcyané míamúnaa tsá wáájácúpityúne. Áhdure ícyooca íjcyané míamúnaa teene íhdéené pityájcoju éévjúcooromé tsá wáájácútúne. Aame íjcyá éhne múúne tsane tsíeménevu maávohjácóné íjcyadu wáájácúmeítyúme. Muurá ihdyu apááñéré Críjtóo mééma méénune mecáhcújtsóneri méwaajácúiyáhi. ¹⁵ Aane ícyoocápí tsaate téenere Moitséeúvú cáátúnuhíjcyanehjire icyáhcújtsóne itsúcunúhijcyá ipájtyetéííne. Tsá ditye wáájácúpityú Píívyéébé muhdú mepájtyetéííne Jetsóoj tééveri méénune. ¹⁶⁻¹⁷ Árome muurá dííbyé icyánejcúvuréjuco pájtyémeke píááboobe Íapííchoj tééveri ditye iwáájácu muhdú ipájtyetéííne. ¹⁸ Muurá Píívyéébejté meíjcyame tsúuca dííbyé icyánejcú méwaajácúhi. Aame míicumidú menéemedítyú dííbye ímí bóhówaúcunúhijcyámé icyóhodu méíjcyáá Críjtodu Íapííchoj tééveri meke díbye ímíjpyetétsoíme.

4

¹ Aane téenetu íjcyané uwááboju ímíáájú ííne muhtsi méúwáábohíjcyáhi. Áánetu tsá muhtsi meóóchévéítyuró mekéé íídaatsólléne Píívyéébe múhtsikye pícyóóné wákimyéityu. ² Áánellii muurá páneere núcójpítsó nénehji muhtsi meíhvéjtsóne dííbyé uwááboju méúwáábohíjcyá muhdú tene néhdújuco. Tsá muhtsi tsíjijtóriyé meúwáábotúne. Aane Píívyéébe waajácú muhtsi maállityúne. Aane téhdure míamúnaa waajácúiyáhi. ³ Aane ííne meke pájtyetétsoííne muhtsi meúwáábohíjcyané tsá bóhówáávetú wágóóóvéímyedívu. ⁴ Íjij caani Naavéné diityéké

túhútsohíjcyá ditye icyáhcuíjtsótu Píívyéébere íjcyaaabe Críjtodítýú íjcyané uwááboju. ⁵ Muurá tsá múhtsidítýú muhtsi meúwáábohíjcyatúne. Muhtsi meúwáábohíjcyá Jetsocríjtó Máavyéjuube íjcyáábedítýu. Áábeke muhtsi mewájyúnéllii méijcyá ámúhá ìcúve múnáajtétsi. ⁶ Muuráhjáa Píívyéébe néhdújuco peete íjcyane. Áábere muurá íñe ícyooca mépañévu téenedu néene íuwááboju picyóó téenej téeveri dííbyé ámítsaráhcó Jetsocríjtodítýú bóhówaúcunúné mewáájácuki.

Mecáhcuíjtsóné meke túkévejtsóhi

⁷ Aane muurá Píívyéébé ámítsaráhcó núpájkíhllódu menéérómé pañe tsúúca íjcyánetu ámuha méwaajácú dííbyé íhnáhooríyé muhtsi meúwáábohíjcyáne. Tsá múhtsí íhnáhoori muhtsi meúwáábohíjcyatúne. ⁸ Muurá múhtsikye tsíñehjí páhduvaré dáríívéronévu tsá muhtsi metáhjátsámeítýúne. Tsáijyu múhtsikye íhnáhó tene íjtsámeíchórónáa tsá muhtsi íínerí maáábímyeíhíjcyatúne. ⁹ Tsáijyu muurá múhtsikye ditye méénúrónáa tsá muhtsi meíhvétsohíjcyatú téené uwááboju. Ehdu múhtsidi ditye ícúbáhrárómúhtsikye Píívyéébe píáábohíjcyáhi. ¹⁰⁻¹¹ Muurá paíjyuva kiávú muhtsi mepéhullévu múhtsikye dsíjívétsohíjcyarómé Jetsóokée imyéénudu. Ehdu muhtsi dsíjívetu mépátyetéhíjcyá dííbyeke muhtsi meíícúvéné wákimyéí meméénúné déjúcotu Jetsóó múhtsikye panévaturé téhmene iwáájácúmeíki. ¹² Ávyeta múu dsíjívénetu muhtsi meúwáábohíjcyá teene ámuha mecáhcuíjtsóne múijyú medsíjívéjúcúoóítýúne bóhí ámuha meújcuiki.

¹³ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “O cáhcújtsónetu íñe ó ihjyúvahíjcyáhi.” Ahdu idyé muhtsi mecáhcuíjtsónéllii íñe ámúhake meñehíjcyá íínerí núhnévétumútsí ímíáané panévatu Píívyéébe meke píaabóné muhtsi mewáájácúnéllíihye. ¹⁴ Muurá muhtsi méwaajácú muhdúhjáa Ávyéjuube Jetsóoke íbóhíítsódú medsíjívémeke íbóhíítsóne díbye meke tsájtyeíñé íúniúvu. ¹⁵ Aane muhtsi mewáájácúnéllii méícúbáhrámeíhíjcyá ímí ámuha Píívyéébeke mecáhcuíjtsó mítyame méijcyame dííbyeke metéhdújtsó díbye meke píáábohíjcyané hallúvu.

¹⁶ Áánéllii tsá múijyú meíhtsunúítýuró téené wákimyéí meméénúnetu. Muurá ídátso menéérome Píívyéébeke meúraávyénéjcutu íhtsutúmé méijcyámeke téjcoojívádú meke píáábohíjcyaaabe. ¹⁷⁻¹⁸ Aane íñe ícyooca páhduvaré nénéhjiri méícúbáhrámeíhíjcyaróné tsá múhajchótá íjcyáítýúne. Áánetu íhdyu ténéhjiri méícúbáhrámeíyómé nihñévuúré Píívyéébema

meijcyame tsá mújyú muhdú meijcyáityúne. Áánéllii meere tsaímíyé meijcyáiyóneri tsá meijyácunúityuróne. Apááñeríyé meijyácunúiyá mújyú níjkéváityúné Píívyéébé avyéjuvu meúújetéiyóneri.

5

1 Muurá méwaajácú méjpi jahdu néjpiima múhajchótá meijcyáityúne. Aane wágóóóvéne boone ihdyu Píívyéébe mééma tsíhdyuréjuco méénúnéj piima méijcyáá níjkyéjiri mújyú muhdú íjcyáityúme. 2 Ááneri íñe métsúúrámeihijcyá téenéj piivu mepájtyéiyóneri ídátso meícúbáhrámeihijcyánetu mewáyéééveki. 3 Muurá téhulle tsá méjpiíma íjcyatúme meijcyáityúne. 4 Múhdutúiyó íñe ícyooca meijcyáne jpiíyé cápáyovéne mújyú medsíjívéjúcóóityúnéj piivu. Tsáháityuro ihdyu medsíjívécooca múhajchótá méjpiíma íjcyatúme meijcyáityuróne. 5 Áronáa ihdyu Píívyéébere méénudújuco méjpiíhañe tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe. Aanée mewáájácu mépañévú pícyoobe Íapíícho.

6 Aane ehdu méúmiwa íjcyane tsúuca méwaajácúhi. Áronáa íñe ícyooca meijcyáne jpiimáyéi meijcyáne hajchótá tsáhái Ávyéjuube Jetsóó únuri meijcyatúne. 7 Aane ímiááné íñéhdujuco Píívyéébe mééma méénune muurá maájtyúmíturóné mécáhcujtsóhi. 8-9 Aame medsíjívétúné hajchótá métsúúrámeihijcyá muhdú díbye ímillédú meijcyáiyóneri medsíjívécooca tsaímíyé díbyema meijcyaki. Áánéllii tsá meíllityéityú dsijíveri. Aame ihdyu médsíjívéjúcóóiyá Ávyéjuube Jetsóomáyéjuco meijcyaki. 10 Muurá díbyedívú pámeere míamúnaa mépihcyááveé díbye meke idillo muhdúhjáa medsíjívétúné hajchótá ííñújiri meícyahíjcyáne. Ájyju meke áhdóiibye muhdúhjáa meícyahíjcyáne. Ímiáámée ícyahíjcyámé téene áhdó íñé imíjyaú ijcyáhi. Áánétúu ímityúné méénuhíjcyámé téene áhdó ícúbáhráméíhi.

Píívyéébema ími meijcyane

11 Áánéllii muhtsi Píívyéébeke maávyejúúllédú íjcyamútsi méimíllé tsijtye cáhcujtsóné díbyeke. Aane waajácuube ímiááné tehdu muhtsi meméénuhíjcyáne. Áhdure cáhawáá óvíi ámuha méwaajácúhi. 12 Ehdu ámúhake muhtsi menééneri tsá memítýájkímeyéityúne. Íllure ámúhadívú muhtsi mébóhówátsohíjcyá múhtsidi ámuha meímíjyúúveki, teene ámuha mewáájácúne eene íííbúuri icyáhcujsóturóné míamúnaa íítérokíyé íúwáábóneri mítyákímeyéihíjcyámedívú

téhdure ámuha mebohówájtso. ¹³ Ehdu íñe ámúhake muhtsi menéene méjtsúcunúdí muhtsi meméívatémútsí meihjývahíjcyáne. Ehdu muhtsi meúwáábónej téeveri éhniíñevu Píívyéébeke máávyéjutsó ámúhake tene ipiááboki. ¹⁴⁻¹⁵ Muuráhjáa Críjto pámeekéré meke iwájyúne idsíjívétsihdyu bóhíine mewáájácúne díbyedívú méihvéjtsámeí dibye meke ityúkévétso meímillédú meíjcyájúcóótuki. Aame díbyeke mecáhcujsómé medsíjívéjúcóóityúne bóhíima meíjcyame ímityúnehjívú dsíjívemédú meíjcyáhi. ¹⁶ Aame tsá meíjycunúityuró tsaate muhdú íjcyáneri eene cáhcújtsotúmé ténehjír é ítehíjcyádu. Ehdúikyée Críjtoke o cáhcújtsótúné ihde táijtsaméí néébe díbyeke ó itsúcunúhijcyá ihdícyaabédúre. Áronáa ícyooca tsáhájucó tehdu o íjtsúcunújúcootúne. ¹⁷ Muurá íñe tsúúca díbyeéjté meíjcyame íhdée múhdurá meícyahíjcyánetu tsíhdyuréjucó mecápááyóóóvémedítyú ímiáájuréjucó bóhówaúcunúhijcyáne.

¹⁸ Ehdúu muurá Píívyéébere meke ímíbaávyetsó Críjtoj téeveri tsáimíyé díbyema meíjcyaki. Áamekéé meke níwááveebe tsíjtyeke meúwaabómé téhdure ímíbaávyeki. ¹⁹ Muuráhjáa Críjtoj téeveri Píívyéébe meímítyú ímíbjachó ímí díbyema meíjcyaki. Aabée múhtsikye níwaavé téené uwáábovu. ²⁰ Aamútsí íñe Críjto mémeri díbyé uwáábójuma muhtsi méúllehíjcyá múhtsij téeveri ámúhama dibye íhhyúvaki. Aane díbyere Críjto mémeri ámúhake muhtsi menéé ámuha meímíbaávyéne ímí Píívyéébema meíjcyaki. ²¹ Muuráhjáa Críjto ávyetá ímiáábé íjcyabe mújyú ímityúné méénútúróóbeke Píívyéébe ímityúúbedi dilló meímítyú déjúcotu díbyeéjté meíjcyámeke ímiáámedíjyú idíloki.

6

¹ Áánéllí íñe muhtsi díbyé wákimyéí meméénuhíjcyamútsí ámúhake menéé ámuha mebañúmeítyu díbyé piááboju mééma íjcyane ámuha mewáájacújucóóme. ² Muurá díbyé waajácúháámitu nééneé:

Míamúnáakée o pájtyetétsóíñeri o íjycunúnáa piáábó oke ámuha metáúmeíñéllí ámúhake ó piabóhi.

Ehdu néénetu méwaajácú ícyooca tsúúca mepájtyetéíñe mééma íjcyane.

³ Áánéllí muurá íñe muhtsi díbyé wákimyéí meméénuhíjcyamútsí météhméméihijcyá múhdurá muhtsi medáriívémeíñeri tsíjtyeke metútávájtsoótuki. ⁴ Muhtsi meímíllehíjcyá Píívyéébé ícúve múnáajtétsí muhtsi

meijcyamútsí ímiáámútsíyé meijcyane. Muurá muhtsi ìná neétumútsí máaabúcuhiycyá panévaríyé meícúbáhrámeíyonéhji. ⁵ Muurá tsáijyu muhtsi cuwáháñeri, ájyáháñeri, meícúbáhrámeihijcyá ‘wayée’ neétune mewákímyeícyoóca. Áámútsikye tsáijyu múhtsikye ícúbáhráne iwátsíhcyúmútsikye cuvéhoojánuhijcyáme. ⁶⁻⁷ Áronéhjí muhtsi máaabúcuhiycyá Jetsocrijtodítýú íjcyané uwááboju muhtsi mewáájácúnej téeveri Píívyéébe ímillédú muhtsi meícyahijcyánéllíihye. Aamútsí tsíjtyeke muhtsi mépiáábohijcyá dííbyé Apííchó múhtsí pañe íjcyáne j téeveri. Ehdu muhtsi dííbyé wákímyeí meméenumútsí dííbyé íhnáhoori meícyahijcyá tsaímye. Áánéllíi tsáijyu tsaate múhtsí hallúvú ímityúné íhjúvaróné tsá pánéévehijcyatúne. ⁸ Áronáa ihdyu tsaate múhtsikye ímí íjtsúcunúne duurúvahijcyáhi. Áánetu tsíjtye múhtsidi úúhívatémé nehijcyá állíu múnáajtétsí muhtsi meijcyane. ⁹ Ááne múhtsikye wáájácúromé tsá múhtsidi ícúvehijcyatúne. Muurá tsáijyu ávyétá íhnáhó múhtsidi ditye ícúbáhráromútsí tsá muhtsi medsíjívéhijcyatúne. Ároné pañe muhtsi meícyahijcyá ídátsó múhtsikye ditye dsíjívétsóllehijcyáromútsi. ¹⁰ Ídátsó muhtsi meijcyáromútsí mítyámeke mépiáábohijcyá Píívyéébé avyéjújte ditye íjcyá íhtsutúme. Ááneri muhtsi méimíjuhijcyá íínéúbamá íjcyátúromútsí tsáijyu kímóhcó múhtsikye tene pájtyérónááca.

¹¹ Ámuúha Coríito múnaa múhtsí nahbému j, ámúhakyé muhtsi mewájúne méúúballé muhdú muhtsi meijcyane toónútumútsi. ¹² Tsáháturo múhtsí icyánéjcutu ímityúné ámúhadítýú muhtsi meíjtsámeítyuró tsáijyu múúne ámúhá icyánéjcutu múhdurá ámuha múhtsikye meíjtsúcunúrónááca. ¹³ Áronáa ihdyu ámúhakyé muhtsi mewájúne méúwáábohijcyá éhne múúne ítsíimeke cááni iwájúne úwaabódú ámuha téhdure múhtsikye mewájúki.

Píívyéébe jádú menéémeé

¹⁴ Aane tsá menáhbévái tyuró cahcújtso múnaa íjcyátúmema tsahdúré díityémá méíjtsaméí neétúnéllíihye. Cáhawáá méíjtsúcunuj, tsá muurá pejco cóójíma tsahdúré neétune. Ahdu íívane tsá tene ímityú ímiáájú meúraavyémé ímityúmema menáhbéváne. ¹⁵ ¿Aca Críjtoma Naavéné íjtsaméí tsahdúre? Aanéhjííva tsá tene ímityú Críjtoéjté íjcyame Naavéné icyánéjújtemá náhbévái yóne. ¹⁶ Áhdure ¿aca ímíyóné ímiá Píívyéébeéjté meijcyame dííbye jáhdú menééme menáhbéváne

níjcyotájte íbohíima íjcyátúmeke dúúrúvahíjcyámema? Muurá illu méhdityu neébe:

Tahñéjte íjcyámé Piivyéébé o íjcyabe tsá kiá dityédítýú o íjcyátúne.

17-18 Téhdure tsiíne neébe:

Médowáávé ímítýúné miamúnáadítýu. Ááne mémeenújúcohdí ímítýúné ditye méénuhíjcyádú ímí ámúhake o íjtsúcunú ámuha tahñéjtéj Caani o íjcyáábe. Ehdu o néé Píivyéébe panévaturé íhstútuube o íjcyáábe.

7

1 Ehdu íne Píivyéébe nehíjcyá meke iújcuíne, ámuúha táñahbému. Áánéllii ílluréjuco metsu meíhveté panévare ímítýúné méjpiíyí, méjtsaméiyi, meméenuhíjcyánéhjitu. Ááne metsu meíhvéjtsámeí díbyedívu.

Coríntó cóomiyi íjcyame cahcújtso múnaa ímíjpyeténe

2 Ahdícyane óvíjyuco múhtsima méimibáávyé tsaímíyé meíjcyaki. Muuráhjáa tsáháturo íínerí ámúhake muhtsi metútávájtstóne. Áhdurée tsáháturo ámúhake muhtsi maállíne hallúrí ámúhá tsíeméné meékeévetúne. ³ Tsá íne ehdu ámúhake o néétu ímítýúmé ámuha meíjcyánéllíhye. Éíjyúu ámúhake o néhdu mítýane ámúhake o wájyúnéllii ó nehíjcyá ímí tsaméhjí meíjcyá mújyú medsíjívétsihvújuco. ⁴ Aane ó waajácú ámuha tehjújuco meíjcyane. Áánéllii mítýane ó imíjyúu ámúhadi panévaríyé o ícúbáhrámeíyoobe téénevu o catóróóvéne.

⁵ Muuráhjáa Matsedóóniá iíñújvu muhtsi meúújetémútsí ávyétá íhnáhó meícúbáhrámeíñeri muhtsi mítýane méíllityéhi.

⁶ Áronáacáa Píivyéébe imyéénuhíjcyádú píáábónej péévé Tíito múhtsidívú 'bohíbohíúvú' úújeténeri muhtsi méimíjyuuvéhi.

⁷ Áronáacáa tsá apááñéré díbye múhtsidívú úújeténeri muhtsi meimíjyúúvetúne. Ímichíi muhtsi méimíjyuuvé muhdú ámuha meíjcyane díbye múhtsikye úúbálleneri. Múhtsikyéé úúbáleebe ámuhává ímítýú meícyahíjcyánetu tsúuca meíhvetémé meíjyácunúhíjcyané ámúhake muhtsi maááhívetéiyóneri. Áhdurévá ámuha ímí o íjcyáiyóneri méjyácunúhíjcyáhi. Ehdúu díbye múhtsikye úúbálleneri mítýane muhtsi méimíjyuuvéhi.

⁸ Áronáacáa tsánejcúvú ámúhadi ó ídáátsové éhnée tujkénú ámuha éllevu o wállóháámí pañe íhnáhó ámúhake o úwaabóné kímóhcó ámúhake pájtyéneri. Áronée óvíjyuco múhajchótáwuúrá ámúhake tene kímóvejtsóné ámuha meimíjpyetéki. ⁹ Áánéllii ó imíjyúu tééneri. Áronáa

tsá ámúhakyée kímóhcó tene pájtyéneri o ímijyúúné o neétune. Ó ímijyúú ámúhakyée kímóhcó tene pájtyétsihdyu ímí tsíhdyuréjuco ámuha meíjcyáneri. Aane ámuha maáábúcu híjcyáné ímí Píívyéébe ijtsúcunúhi. Aanée tsá tééneri ámúhake o tútávájtso tüne. Muuráhjáa íllure ámúhake tééneri ó píaabóhi. ¹⁰ Muurá tsáijyu dííbyere Píívyéébe meke íhvejtsó tsáné kimóóvé meke ipájtye téénetu meíllíjkívyéne ímityú meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne dííbyé icyánejcúvuréjuco mepájtye mewágóóóvétuki. Áánéllii tsá múu kímóóve íjcyácooca ñná íjtsámeityú dííbyedítyu. Áánetu ihdyu cáhcújtsotúmé ehdu nénehji diityéké pájtyéneri kímóóoveromé wágóóóveéhi. ¹¹ Muuráhjáa Píívyéébe ímillédú ámúhake íhnáhó o úwaabóné kímóhcó ámúhake pájtyeróné ámuha máaabúcúhi. Aanée ímiáánéjuco múhdurá ámuha meícyahíjcyané vú ámúhake wáájácútsóné tsá rí ámúhake pájtyeróneri ámuha meíllityéne méimíllérá ámúhama teene o ímíbájchoténe. Árónáacáa ámuha tsamééréjuco eenée ímityúné méénúúbeke íhnáhó meúwáábóneri meímíbájchónéllii tsáhájucó ámúhá hallúrí tene íjcyatüne. ¹² Ehdúu ámúhake ó caatúnú Píívyéébedívú o bóhówájtso ímiááné ámuha múhtsikye mewájyune. Tsáháa apáámútsikyéré ímityúné dáríívéjcatsímútsikye tene ipíáábo o cáátúnutüne. ¹³ Aane muurá muhdúhjáa ámúhake muhtsi menéhdújuco ámuha meíjcyánetu muhtsi méwaajá cú ímiááné múhtsikye ámuha mewájyune.

Ááneri mítyane muhtsi méimíjyuuvéhi. Áhdurée Tíito ámuhávaa panévatúré dííbyeke meíícúvénéllii ímijyúwu múhtsidívú wájtšíneri éhnííñevu muhtsi méimíjyúúhií. ¹⁴ Áábekée muhdú ámuha meíjcyane o úúballéné ímí ijtsúcunúúbe. Tehdu tene íjcyátújítori mújyú o íhgyúváyónejíivari. Muuráhjáa o néhdújuco ámuha dííbyeke meíícúvéné tehdújuco. ¹⁵ Áánéllii mítyane éhnííñevu ámúhake wájyuube ámuhávaa díbye nénehji mecáhcújtsóne ímí dííbyeke meíícúvehíjcyanélliihye. ¹⁶ Téhdure mítyane ó ímíjyuuvé ímí ámúhama menáhbévájcatsííñe o wáájácúneri.

8

Píáábojcatsi

¹ Téhdure ó imíllé ámuha táñahbémuke o úúballéné muhdú Matsedóóniá ííñújiri íjcyáné cahcújtso múnaa ícúbáhrámeímyeke Píívyéébe píáábohíjcyáné diityédí ídáátsóvéne. ² Aame muurá tsáimíyé íjcyame mítyane

píáábohíjcyá tsijtye ménahbémuke. ³ Aane ó waajácú ímiááné ditye píáábohíjcyáné íjcyátúrónetu diityéké ipíaabóné íimíllénélliíhye. ⁴ Aamée múhtsikye néé téhdure Jerotsaréri íjcyáné cahcújtso múnáake ditye píáábóne dsíídsí muhtsi diityé éllevu metsájtyeki. ⁵ Ávyetáa tsá muhtsi meíjtsúcunútú ditye tsíjtyeke píááboíñe. Áronáacáhjáa ihdyu muhtsi meúwaabóné illéébóne Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyámé díbyedívurējuco ííhvéjtsámeíñema. ⁶ Ehdúu Matsedóóniá íiñújiri íjcyáné cahcújtso múnaa méénune imíwu muhtsi meíjtsúcunúne Tíítóke menéé ámúhadítú tsiíñe dibye dsíídsike iújcuté íhdee imyéénudu. ⁷ Muurá ámuha tehdújuco meméenuhíjcyáné íñe Píívyéébeke meúráávyenéjcu. Aame ámuha ímí téjijtóríjyucu meúwáábohíjcyámé múhtsikye méwajyúhi. Ahdícyané óví ámuha meméenuhíjcyadú dsíídsídi mépíáábójcatsíhi.

⁸ Áronáa ihdyu tsá ámúhake o táúhbatúne. Íllure ámúhake ó waajácútsó muhdú ménahbému píáábócatsíhíjcyáné tehdú ámuha tsíjtyeke mepíáábónetu mewáájácu ímiááné ámuha diityéké mewájyune. ⁹ Muurá tsúúca ámuha méwaajácú Máavyéjuubée Jetsocríjtó íhtsútuube íjcyároobe mewájyuri íhdícyaabédú ícúbáhrámeíñe téénej tééveri tsaímíyé díbyema maávyéjuutéki.

¹⁰ Áánéllii ó imíllé ámúhake o úwaabóné éhniíñevu ámuha meúráávyé dsíídsídi mepíáábócatsíhíjcyáné muhdúhjáa éhne píjcyábari ámuha metújkenúdu. Áronáa tsá múu íimíllétúróné pañe píáábotúne. Múu píaabó ímiááné ipíaabóné íimíllénema. ¹¹ Ahdícyané óví ámuha tsaímíyé mépíáábójcatsí muhdúhjáa tujkénú ámuha meméénudu.

¹²⁻¹³ Áronáa tsá ámúhake o néétu ámuha mepíáábóne bóónétu íllurējuco mepíhtóveki. Muurá Píívyéébe ímí íjtsúcunú múhduná meíjcyátsodúneri tsaatéke mepíaabóne. Tsá meke dibye éhniíñevu táúmeítúyúne. ¹⁴ Muurá ámuha mepíhtótúijyu tsíjtyeke mépíáábohíjcyá tsáijyu téhdure ámuha mepíhtónetu ditye ámúhake ipíáábo tsahturé ímí ámuha meíjcyaki. ¹⁵ Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Mítýane újcúmema áyánéwu újcúrómedívú tsahturé úújeténe.” Ehdú nééne Píívyéébe waajácúháámitu.

Tíítóke tsatétsí náhbenúne

¹⁶⁻¹⁷ Muurá íñe ámúhadi o íjyácunúdúré Píívyéébe tükévéjtsóneri Tíító ámúhake ipíáábóíyóneri íjyácunúhi. Áánéllii muurá ávyeta ímíllebe ámúha éllevu o wállóone. Aabe

cáhawáá óví ámúhake aahívetéhi. Áánéllii mítyane ó téhdujtsó Píívyéébeke.

18 Áábema ó wallóó tsijpi dííbyeke náhbénúíbyeke dííbyedítýú cahcújtso múnaa ímí díbye úwaabóné néhíjcyáábeke. 19-20 Áábeke téhdure meménúmé mepíáábójcatsíñe dsíídsí Jerotsarévu muhtsi metsájtyécooca díbye múhtsikye iñáhbénu tsaímíyé muha teene metsájtye míamúnaa íjtsúcunútu muhtsi menáníyóne. Aane ímí muha meúújetétsóneri Píívyéébeke muha maávyéjútsocki. Áhdure diityéké muha mepíáábóiyóneri meíjyácunúhíjcyáné téénetu dítye iwáájácuki. 21 Áánéllii muha méimíllé tsaímíyé teene metsájtyene ímí Píívyéébe múúhake íjtsúcunúki. Árónáa tsá apáábyéré diibye ímí múúhake íjtsúcunú ímí muha metsájtyéityúne. Téhdure muha méimíllé míamúnaa ímí múúhake íjtsúcunúne.

22 Aane íñe Tíítómútsima ó wallóó ménahbe panévaré Píívyéébé icyanéjcu wákimyéí tsaímíyé méénuhíjcyáábeke. Aabe téhdure waajácú ímí ámuha meíjcyane. 23 Aane tsáijyu múúne tsaate muubá Tíító íjcyane díllóhajchíí múu néé tápiááboobe díbye íjcyane. Áhdure tsíjtyétsikye dítye díllóhajchíí múu néé Crijtoke ímí úráávyehíjcyámútsikye íllé cahcújtso múnaa wáalloóne. 24 Ahdícyane óví ámuha diityéké mewájyúne méíicuvé ímí ámúhake muhtsi meíjtsúcunúmedi idyé tsijtye cahcújtso múnaa íimíjyúúve teene iwáájácúnema.

9

Cahcújtso múnáa wáábyuta dsíídsi pihcyúmeíñe

1 Áánetu dsíídsike mepíhcyúneri mepíáábócatsíhíjcyánéjcutu tsáhájucó ámúhake íñá o nééítyuróne. 2 Árónáa ó waajácú ímiáané ámuha Acááyá iñnújí cahcújtso múnaa meímíllehíjcyaróne mepíaabóné tsijtye cahcújtso múnáake éhné píjcyábatújucó. Ááneri mítyane o ímíjyúúvéne Matsedóóniá iñnújí cahcújtso múnáake ó úúballéhi. Aane diityéké imíwu pájtyeme éhnííñevu ímí píáábócatsíhíjcyáhi. 3 Aane o nééne íñe ícyooca ó wallóó ménahbémuke dítye ámúhake íñéé apáhajchíí ámuha mepíhcyújúco dsíídsi bañúháñé ámúhadítýú diityéké o úúbállehíjcyátuki. 4 Tsáijyu múúne tsájiubaréi ámuha meújcútúnáa ellévú o péébema muurá tsaate dítye Matsedóóniá iñnújí múnáadítýú péhajchíí tsaméhjíjucó menúcójpivéíñé tééneri. 5 Áané íhdétú ó imíllé ménahbémú Tíítomu ámúhake ááhíveténé ámúhake dítye píáábóneri ámuha meúújetétsójucó múhdúneríhjáa ámuha diityéké mepíááboíñé

menéhijcyáne. Ahdícyane óví ámuha meúújetétsó ímiááne ámuha mepíaabóné meímíllénema. Tsá idyé muha menééne ijyeveríyé ámuha meméénúityuróne.

⁶ Cáhawáá méijtsúcunuj, illu muurá tsaate néehii: Áyánéwu bájtsome áyánéwu ujcúhi. Áanetu mítyane bájtsome mítyane ujcúhi. ⁷ Ahdícyane ihdyu óví tsáápiitsa mepíáábohíjcyá ímiááne mepíaabóné meímíllénema. Tsá meímíllétúné pañe mepíáábóityuróne. Áhdure tsá tsijtye meke néénéllihyéré mepíáábóityuróne. Muurá Píívyéébe ímí ijtsúcunú ímiááneturé meímílléne mepíáábómeke. ⁸ Aabe ihdyu íhtsútuube íjcyabe óví meke panévatúré píaabó ñná méhdityu ipihtótu téhdure tsijtyeke mepíááboki. ⁹ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: Ídáatsojtéké píaabómedítýú tsá múijýú tene ábájíívemeítyúne. ¹⁰ Aane muurá ñne dííbyere panévaré bajtsóháñe píívyétsóne tájpi meícyahíjcyabe ámúhake píááboó ámúhá wákimyéityu. ¹¹ Ehdu ámúhake éhniíñevu panévatúré píáábóiibye tsijtyeke ámuha mepíáábohíjcyaki. Aane ámúhake muha meúwaabódújuco ámuha ménahbémuke mepíáábónélli téhdújtsoímyé dííbyeke. ¹² Tsá pevénéré diityéké ámuha mepíáábotú ditye pihónetu. Muurá ámuha mepíáábóné hallúvú idyé téhdújtsoímyé Píívyéébeke. ¹³ Aane diityéké ámuha mepíáábóneri méwaajácútsó ímiááne Críjtodítýú íjcyáne uwááboju ámuha mecáhcujsóne. Áanélli Píívyéébeke íávýéjújtsóne duurúvahíjcyáímyé pamévakéré ímí ámuha mepíáábohíjcyánélliíhye. ¹⁴ Aame ámúhake iwájýúne ámúhá hallúvú píáábó táúméíí ámúhaj tééveri díbye diityéké píáábohíjcyánélliíhye. ¹⁵ Ahdícyane metsu metéhdújtso Píívyéébeke ávyetáa méijtsaméí pirúúvé íjcyáne píáábó Jetsocríjtoj tééveri díbye mééma méénúné hallúvu.

10

Páávoró míamúnáake túkévajtsóne

¹ Ehdu ñne ámúhake ó úwáábohíjcyá ímíñeúvú Críjtóo meke ñdaatsólléne úwáábohíjcyádu. Áronáa muurá ó waajácú óhdityu ámuha múhdurá meíhýúvahíjcyáne. Muurévá ámuha ménehíjcyá ámúhama o íjcyácooca ñná ámúhake o néétuube tsíelletúré waajácuháámí o cáátúné pañe núhnévétuube íhnáhó ámúhake o úwáábohíjcyáne. ² Aane ámúhake o ááhívetécooca tsá o ímíllétú ámuha óhdityu menééne cáhcújtsoímé íjcyadu o íjcyane. Ehdu íhýúvámema íhnáhó tééneri ó íhýúvaáhi. ³ Muurá ihdyu oo míamúnáajpi. Áronáa tsá ehdu nénehji

tatsijpariyé o méénúityuróne. ⁴ Muurá Naavéné icyánéjcu ó táhjahíjcyá íhtsútuube Píivyéébé ihnáhooriye. ⁵ Muurá míamúnaa Píivyéébeke iéhdíiválléduré íivame imítyájkímyeíñe óhdityu íhjuváronéhjí ó táhjahíjcyáhi. Áameke ó úwáábohíjcyá Críjtodítýú íjcyáné uwááboju dítye icyáhcújtsóne íímíáávyeki. ⁶ Ahdícyane tsúúca dííbyeke ámuha mecáhcujsójúcórómedítýú tsaate díbye ímillédú íjcyátúmeke íhnáhó ó úwááboóhi.

⁷ Muurá ámuha méijtsúcunú átéréepi o íjcyane. Áronáa táijtsaméi tsá ámuha mewáájácútúne. Muurá Críjtoéjpi o íjcyabe dííbye mémeri ó úwáábohíjcyá tsijtye dííbyeéjté méénuhíjcyádu. ⁸ Aabe mítyájkímyeítyuubéré dííbyeke meúraávyénéjcutu ámúhake ó túkévétsóhíjcyá íneri núcójpívétuubére. Áaneri tsá ámúhake o tútávájtsotúne. ⁹ Ehdu ámúhake waajácúháámí pañe o nééne méijtsúcunúdí o méénúityúné o íhjuváne. ¹⁰ Muurá ó waajácú tsaate óhdityu néhíjcyáné atéréepívá o íjcyabe ámúhadívú o úújetécooca íiná ámúhake o nééítyuube waajácúháámíríyé ámúhama o íhjuváhíjcyáne. ¹¹ Áánéllii ámúha éllevu o péécooca íhnáhó ámúhake ó úwááboó muhdú waajácúháámí pañe o néhíjcyádu. Áijyu botsíi waajácúmyé óhdityu íhjuváhíjcyáme.

¹² Áronáa tsá o némeítyú ímíáábé o íjcyane eene tsaate íhjuváhíjcyádu. Muurá páme ehniíñevu ímíáámé íjcyane íjtsúcunúmeíyómé íllure bánúmeíhíjcyáhi. ¹³ Áánéllii tsá múijyú tehdu o íjcyátúneri o mítyájkímyeítyuróne. Muuráhjáa ihdyu Píivyéébere oke néhdújuco íñe dííbyé ihju o úwáábohíjcyáne. Aabée elle Corítori ó úllejé dííbyere oke túkévéjtsóneri. ¹⁴ Aane ímichíi ámúhake Críjtodítýú íjcyáné uwááboju o úúbállétujkénúnéllii ámúhake ó nehíjcyá ámúhá túkevéjtsóobe o íjcyane. ¹⁵ Áronáa tsá o néétu apáábyéré ámúhá túkevéjtsóobe o íjcyane téhdure tsijtye ámúhake úwáábohíjcyámé íjcyánaáaca. Apááñéré ó ímíllé ámuha ímíñeúvú mecáhcujsóné Píivyéébé uwááboju díbye nééne hajchótá ámúhama o íjcyabe o úwaabóne. ¹⁶ Aabe bóónétu téhdure tsícyoomíji múnáakéréjuco o úwáábotéiñe pajtyété uwááboju. Áronáa ihdyu ó úwáábotéé tsáijyúbái tsaate úwáábohíjcyátútsíji múnáakéréjuco tsíjtyé wákimyéi o cáávácútuki.

¹⁷ Áané wákimyéiyi tsaate imítyájkímyeíñe ímillémé ihdyu óvíi dííbyekéré mítyátsohíjcyáhi. ¹⁸ Áronáa ihdyu tsaímíyé tééne wákimyéi méénume tsá iiye némeítyuró ímíáámé íjcyane. Muurá ihdyu Píivyéébere díityéké bóhówajtsó ímí dítye íjcyane.

Múhdurá tsaate úwaabóne

¹ Ehdu íñe ámuhakye o néene ihdyu óvíjyuco ehdícyáróné pañe melleebúcunu. ² Muurá ávyeta ámuhádi ó ijyácunúhijcyá muhdú Píívyéébe méhdi ijyácunúdu. Áábekée oke Críjto níwaavé ámuhakye o tükévétso díbye ímillédú ámuha meíjcyá éhne múúne wájpiikyéi úújétúné badsijcaya ájyu íjcyáiibye ímillédú íjcyadu. ³ Áánéllii ámuhádi mítyane ó ijyácunú Naavéné ámuhakye Críjtodítýú mújtátsóiyóneri éhnéhjáa Éébáke ííñimyéj tééveri imyéénudu. ⁴ Muurá Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju ámuhakye o úwáábóné úníutu tsíhdyuréjuco ámuhakye tsaate úwááboróné ímí ámuha melleebúcunúhijcyáhi. Áhdure ámuha méimílehíjcyá melléebúcunúné Naavéné apííchotu ámuhakye ditye úwaabóné tsúúca Píívyéébe Apííchó ámuhá pañe íjcyaróme. ⁵ Muurá tsá táehnííñevu ditye íjcyatú eene ímí ditye úwaabóné ámuha meíjtsúcunúróme. ⁶ Ihdyúhde ímiááné tsá eene ditye ímíwu 'cátó' néétune úwaabódú o úwáábóturóne. Árónáa muurá ámuha méwaajácú ímiáánéjuco íjcyane ámuhakye o úwáábohíjcyáné panévare ámuháma o méénuhíjcyánetu.

⁷ ¿Mityá ámuháa méíjtsúcunú átéréejpi o íjcyánéllii ámuhakye áhdótsótuube pajtyéteju o úwáábóneri ímityúné o mééne? ⁸ Muuráhjáa ihdyu tsijtye cahcújtso múnaa oke píáábóne tájpi o íjcyaaabe ámuhakye ó úwáábohíjcyá áhdótsótuube. ⁹ Aanée óhdivu óúúvérónáa tsá ámuhakye ííneri o pátsárijcyotúne. Tehdu muucá ííneri o pátsárijcyóíñejíivari. Áróobekée Matsedóóniá ííñújitu tsáané nahbémú tsiíñe oke píaabóhi. ¹⁰ Ehdu íñe ímiáájú Críjtodítýú íjcyáné uwááboju tápañe íjcyaaabe muhdú o ícyahíjcyáné ó úúbálee Acááyá ííñúji múnáake. ¹¹ ¿Aanéhaca íñe ámuhakye o wájyútúne íjcyaaabe ehdu ámuhakye ó nehíjcyáhi? Muurá Píívyéébe waajácú mítyane ámuhakye o wájyune.

¹² Aabe o méénuhíjcyádú éhnííñevu ó úwááboó áhdótsótuubere. Áánetu eene o úwaabódú iúwaabóné nehíjcyarómé tsá pevénére úwáábóityuróne. ¹³ Muurá állíu múnaa íjcyame Píívyéébe uwáábojtédí idíllómeíñe pánehjídú méénuhíjcyá ímiáámé Críjtó wákimyéi múnaa méénuhíjcyádu. ¹⁴ Aane ehdu némehji tsá píhtotúne. Muurá dííbyere Naavéné ímiá uwáábóóbedi idíllómeíñe méhdivu bóhówaávehíjcyáhi. ¹⁵ Áánéllii muurá dííbyé íicúve múnaa ímiá uwáábojte méénuhíjcyádú méénuhíjcyáhi. Árone ídátsó díityémá níjkévaáhi.

Páávoró ícúbáhrámeíñe

¹⁶ Áánetu tsiíñe ámuhakye o néé ámuha óhdityu menéétu mééídyu o íhjúvahíjcyáne. Ehdu ámuha óhdityu meíjtsámeíyóné

pañe ihdyu óvįyucu ámúhama o ihjyúvahįjcyáné eene tsįjtye múhdurá iúwáábóróneri mįtyákįmyeįhįjcyádú téhdure o mįtyákįmyeįki. ¹⁷ Áronáa tsáháturo tene ímityú Píıvyéébeęjpi o įjcyabe o mįtyákįmyeįñe. Áronáa įñe muhdú ó mįtyákįmyeį mééįdyu o ihjyúváné pañe. ¹⁸ Įnéturo mityá įjienéré imyéénúróneri tsaate mįtyákįmyeįhįjcyáhi. Aanéjį muhdú tsá o mįtyákįmyeįtyú awáá Píıvyéébe wákįmyeį o méénuúbe. ¹⁹ Áánetu idyéjuva ámuha panévare mewáájacúmé įıveekį máállįtsámeįhįjcyá iwáájacutúnéré ihjyúvahįjcyámedıvu? ²⁰ Ditye muurá ámúhadi páhdúvare ícúbáhraroné ámuha máaabúcuhiįjcyáhi. Muurá ámúhake iúnú múnáádú įjtsúcunúmeke ityáúhbáne ámúhá tsíeméné ihñerįyęjucu ditye dílohįjcyáne. Ááne ámúhake méénuhįjcyámé iávyęjúúllétúnema. ²¹ Áhdúwu muucá o méénutúné muhdú núcójpįtsó ó įjtsúcunúhi. Óubá ó ihtsúhi. Ároobe ihdyu téhdure mééįdyu o ihjyúváné pañe ó mįtyákįmyeį eene múhdurá imyéénúróneri ditye mįtyákįmyeįhįjcyádu. ²² Muurá mįtyákįmyeįhįjcyámé heeberéómú Píıvyéébeęjté Aavaráaúvųj tsįménémúhaabe įjcyáneri. Áronáa muurá téhdure oo díityé múnáajpi. ²³ Áhdure mįtyákįmyeįhįjcyámé Crįjtó įcúve múnáa įjcyáneri. Muurá téhdure díıbyé įcúve múnáajpi o įjcyabe díityé ehnįñevu téené déjucotu ó ícúbáhrámeįhįjcyáhi. Muurá oke iwátsįhcyurónee, icyúvéhoojánurónee, dárįvehįjcyáme. Ánéhįitu píváįjyúvájucu o pájtyeténé dsįıvetu. ²⁴ Muuráhjaa oke 39-neva wátsįhcyúmé tamúnáa įjcyarómé imyéénuhįjcyádújucu. Aane tsáhojtsįjyúvájucu tehdu oke ditye méénune. ²⁵ Áhdure pápįhchúúįjyúvájucu oke ditye úméhéıyi wápáajcóne. Áánetu tsáįjyúrei néwayúúnevu oke aamúme. Áhdurée pápįhchúúįjyúvá cúújúwami óóma pámááveebe tsáįjyú nújpácýó pañe ó įjcyá tsájcoójį, tsápejcoo, įjcyane. ²⁶ Ehdúu úlleeberé o péhįjcyáábeke patyéhįjcyáne pahúllévávú nújpácýój pįñévu, cómiñévu, múubará įjcyátútsįhvuu, įjcyane. Aabe tsáįjyú ápíchó néeróméhįjį pįñe ó įcyahįjcyá nanı múnáa, tsįjtye múnáa, tamúnáa, įjcyáméj pįñe. Téhdure ó įcyahįjcyá cahcújtso múnáa įjcyáturómé ménabhémudi díllómeįmyéhįjį pįñe. ²⁷ Ehdúu nénéhįiri o ícúbáhrámeıbyé ídátsó o májchóıyónéhįiri, o ádóıyónéhįiri, ó įcyahįjcyáhi. Áhdurée tsáįjyú cúwátuube tsuucóri ó ícúbáhrámeı o wájyamúúvátuúbe.

²⁸ Aabée tsánejcúvú muhdúıvané tsįjtye cahcújtso múnáa įjcyáneri o įjtsámeıñe oke múhduúvúrá patyéhįjcyáhi. ²⁹ Muurá

tsaate ímityúné íjcyáneri ó ídáátsóvehíjcyáhi. Áhdure ditye ténejcúvú mýtátsójcatsíñeri o ídáátsóvérónáa tsátsii tsári oke patyéhíjcyáne. ³⁰ Aabe muurá o mýtýájkímyeíñé o ímílleca ó mýtýájkímyeíiyá ídátsó o néeróóbej tééveri Píívyéébe bóhówájtsómeíñeri. ³¹ Muurá Máavyéjuube JetsocríjtóJ Caaníkyé mújyú níjkéváityúné medúúrúvahíjcyaaabe waajácú ímiáánéjuco o néhíjcyáne. ³² Muuráhjáa tsáijyu Damájcori o íjcyácooca ávyéjuube Aréetá tsíjpiikye pícyoobe téhmetsó tsaatéke técoomí llehówaanévú okéváa ditye iékééveki. ³³ Áronáacáa técoomí mójcótú cáámetu páheju néénetu oke tsaate úvérújtsiyi niityétsó áachívújuco. Ehdúu téjyju ó pállojcohi.

12

Píívyéébe Páávoróké úújetsóne

¹ Aane tsá íínetú oke tene píáábóityuro o mýtýájkímyeíñe. Áronáa ámúhake ó úúbálléé íináhjáa nééiyóné Píívyéébe oke úújetsóné naavédú néené pañe. ²⁻³ Muuráhjáa ihdyu oke tsajtyéébe páñétúéhullévú níjkyejívú dííbyeéjpi o íjcyáabeke. Aane muurá tsúúca tétsihdyu 14 pijcyábájuco pájtyene. Áronáa ihdyu tsá o wáájacutú páneeréé tájpiíma o péhahjíjyu, íhjáa mityá apáañeré táííbuu pééhií. Tsá o wáájacutúne. Apáábyeré ihdyu Píívyéébe waajácúhi. Áronáacáa ihdyu ímiááné ó úllejéhi. ⁴ Aabée muurá téhulle tsaímíyējuco meíjcyáítsihyi o íjcyaaabe ó lleebúcunúhíjcyá tsaate íhjuváné tsáijyúubaré melléébohíjcyátúnéhjiri. Áanetúu oke bóijcyúmé muuca o úúbállétuki. ⁵ Áaneri o mýtýájkímyeíiyóné muurá tsá o ímílletúne. Apáañeríyé ihdyu ó mýtýájkímyeíiyá íñe ídátsó o néeróóbej tééveri Píívyéébe bóhówájtsómeíñeri. ⁶ Áronáa tsá pevénéré o mýtýájkímyeíityuróne. Ó mýtýájkímyeíiyá ímiáánéjuco o méénuhíjcyáneri. Áronáa tsá o ímílletú oore o bóhówájtsómeíñe. Óvíi ihdyu o úwaabóné illéébónetu míamúnaa waajácú muhdú o ícyahíjcyáne. ⁷ Muuráhjáa téeneri o mýtýájkímyeíiyóné íhdétú Píívyéébere íhvéjtsóobe Naavéné oke tútávájtsóobe ó ícúbáhrámeí éhne múúne metójááveneri meícúbáhrámeídyu. ⁸ Áanéllíihyée Píívyéébeke 3-ijyúvá ó táúmeíyá díbye oke íbóhíítsóroki. ⁹ Áronáacáa oke neébe: “Óvíi uke o píáábóneri ú aabúcúhi. Muurá ehdu ídátsó íjcyámej tééveri ó bóhówájtsómeí íhtsútuube o íjcyane.” Ehdúu oke díbye néenéllíi íñe ídátsó o néeroobe ó imíjyuhíjcyá tajtyééveri díbye míamúnáake íhnháhoovu iúújétsoki. ¹⁰ Aabe íñe ícyooca panévaríyé o ícúbáhrámeíyoobe ó imíjyúúhií. Muurá Críjtoke o

cáhcújtsóné hallútú óhdi míamúnaa ícúbáhráábeke nehníwu úhbañjcyáhi. Aabe panévatúré ó pihtóhi. Ehdu panévari o ícúbáhrámeíñeri o íhtsunúroobe Crijtodívú ó cátsípáávehíjcyá o íhtsútúúveki.

Corúító cahcújtso múnáadi Páávoró íjyácunúne

11 Ároobée ihdyu ímiáané mééídyu o íhgyúvané pañe ó mítyájkímeyíhi. Ámuháa oke mítyájtstómé tsíjtyéhjikéré maávyéjútsohíjcyánéllii oore ó bóhówájtso méihi. Árome ámuha maávyéjútsooromé íñe oke ámuha meéhdíivállehíjcyáábé ehniíñevu tsá íjcyatúne. 12 Muuráhjáa ámuháj piñe uwáábori o íjcyaaabe panévaríyé o ícúbáhrámeíyonéhjí ó aabúcu híjcyáhi. Áijyúu páhduvaré nénehji méénuráítyúronéhjí o méénúneri ó bóhówájtso méi ímiáané Píívyéébé uwááboobe o íjcyane. 13 Ároobée tsá ámuhákye tsíméné o táúmeíñeri o íjyévéjtsotú tsíjtyekée o méénudu. Aanéubá ámuha méíjtsúcunú ámuhákyé o éhdiiválléne íñá o táúmeítyúne. Árone ihdyu óvíjyacóóne.

14 Aabe ícyooca tsiíñe ó íjcyátsíivyé tsúúca pápihchúúijyúvájucó ámuhákye o ááhívetéki. Aabe tsá íñerí ámuhákye o íjyévéjtsóityúne. Tehdu ámuhákye dsíídsike néhcotéébé o pééíñejíivari. Íllure ihdyu ámuhákye o píáábo ó peé éhne múúne téene tájpi ítsíime íjcyaiñé cáánímutsi méénudu. Tsá muurá ítsíime wákímyeítyuró cáánímutsi téene tájpi íjcyaiñe. 15 Aane ihdyu óvíi o ícúbáhrámeíyóné pañe ámuhákye ó píaabó ímítyúné pañévú ámuha memújtátuki. Mítyane muurá ámuhákye ó wajyú íhya ihdyu oke ámuha mewájyútúrónáaaca.

16 Muurá ó waajácú tsaate ámuha óhdityu menéhijcyáné íllurévá o állíñe íñerí ámuhákye o íjyévéjtsotúné o néhíjcyároobe íñé hallúvúrá o dsíídsívahíjcyáne. 17 ¿Acáa íllure ámuhákye o állíñe ó wallóó tsaatéke ámuha élleveu? 18 ¿Mityá téijyúu ámuhákye állíbye Tíítóó? Áánerá tsañdúré muhtsi dííbyema méijyácunúhíjcyá ámuhákye me píáábóíyóneri. Áánéllíihyée dííbyeke o néé tsijpi ménáhbema dityétsí ámuhákye íááhívetéki.

19 Ámuháubá méíjtsúcunú ámuha oke mewájyukíyé ehdu ámuhákye o néhíjcyáne. Muurá Píívyéébe waajácú Crijto mémeri ámuhákye muha me píáábo ehdu ámuhákye o néhíjcyáne. Aane muurá ámuhákye táñahbémuke éhniíñevu ó píááboó dííbyeke ámuha ímí meúráávyeki. 20 Muurá tsá ímí oke tene pájtyeítyuró ámuhákye o ááhívetéébé múhdurá ámuha méíjcyánáa o úújeténe. Áhdure tsá ámuhákye ímí tene pátyeítyuró tééné hallútú

ámúhake o nééneé. Áánéllii ó iyyácunúhijcyá ámuha meúhbjácatsítyúróneri, ámuha menómíutáávájcatsítyúróneri. Áhdure ó iyyácunúhijcyá iiye tsaate ímí íjcyáíyóneri tsúúráméítyúróneri, ámuha maállíúúnújcatsítyúróneri, ámuha memítyájkímyeítyúróneri. Tehdu ámuha medáríívécatsíñé níjcaúvú ámuha mewáchájánújcatsítyónéllii ihdyu ámúhadi ó iyyácunúhijcyáhi. ²¹ Aane tsáijyu múúne ténehji ámuha meihvejtsótúnáa ámúhake o ááhívetéhajchíí muurá Píívyéébé úmíwávú kímóhcó oke tene pájtyéneri ó núcójpíveéhi. Muurá ámuha ímíñeííí ihdícyáméhjima medómácócatsíhijcyané tsá meihvejtsópityúne. Áhdure tsíñehji panévare ímityúné ámuha méméénuhíjcyáhi.

13

Páávoró pítyajcóné

¹ Muurá pápíhchúúijyúvájucó ámúhake o ááhívetéíñe. Áijyu eene ímítyú ícyahíjcyámé hallúvú míityétsíuba, pápíhchúúimeváuba, úúbálléhajchíí tehjújúcooi teéne. ² Muuráhjáa éijyu ámúhake o ááhívéjeebe tsúúca íhnáho ámúhake ó úwaabó pámeere ímityúné méénuhíjcyámeke. Aane íñe tsiíñe píéhdúré tsíhyullétú ámúhake ó úwaabóhi. Aabe ícyooca ámúhake o ááhívetéébé tsaate páhdure néémedi tsáhájucó o íícúvéityúne. ³ Áijyu ámuha méwaajácúú muhdú tajtyééveri Críjto íhnyúvahíjcyané ámuha mewáájácúyóneri meíjyácunúhijcyáne. Dibye tajtyééveri nééne álliu íjcyátúnéllii ímíllebe muhdú dííbyé íhtsútú íjcyane ámuha mewáájacúne. ⁴ Dííbyekée ímiááné páwachékevu dsíjívetsómé átérééjpidi idíllónema. Áróobekée Píívyéébe íhnáhoori bóhíitsoobe ijcyá ícyooca íhtsútuubéréjucó. Aane dííbyekée pájtyedu íívane tsáijyu ó ícúbáhráméíhijcyáhi. Árónáa dííbyedívú o cátsípáávehíjcyanéllii oke píáábóhíjcyaaabe téhdure ámúhake o píááboki.

⁵ Aane cáhawáá ihdyu ámuháyé ímíñeúvú méíjtsaméij. ¿A ímiááné tsúúca ímí ámuha mécáhcujsó Píívyéébeke? ¿A ámuha méwaajácúrá Jetsocríjto páijyuvaré ámúhama íjcyane? ¿Mityá íllure ámuha maállíñe ménehíjcyá dííbyeéjté ámuha meíjcyanej? ⁶ Árónáa íhya mityá ícyooca tsúúca ámuha méwaajácú ímiááné dííbyeéjpi o íjcyane eene álliu múnáájpidi oke ámuha medíllóhíjcyáme. ⁷ Muurá Píívyéébeke píáábó ó táúmeíhijcyá ámúhá hallúvú ímityúné ámuha meíjcyátuki. Aane tsá teene o méénuhíjcyatú míamúnaa ímí oke íjtsúcunúki.

Muurá oke ditye múhdurá íjtsúcunúroobe ó imíllehíjcyá ámuha ímiááméré meijcyane. ⁸ Aabe tsá mújyú állíuri o íhgyúvatúne. Ímiááneriyé ó íhgyúváhi. ⁹ Áánéllii íllure ó imíjyuhíjcyá oke ditye éhdíiválléroóbe. Ehdu oke ditye íjtsúcunúroobe ámúhakye ó píáábohíjcyá ímí ámuha Píívyéébeke mecáhçújtsoki. Ámúhá hallúvú píáábó ó táúmeihíjcyá ímí dííbyeke ámuha mecáhçújtsoki. ¹⁰ Ehdu íñe ó caatúnú ámuha meímíáávye ámúhakye o ááhívetécooca íhnáho ámúhakye o úwáábótuki. Píívyéébé muurá íhnáhoovu oke ajcú dííbyeke meúraávyénéjcutu ámúhakye o píááboki. Tsáháa téénevu oke díbye ajcutú ámúhakye o tútávájtsoki.

¹¹ Aane óvíi ámuha táñahbémú ímí meijcyame métsúúrameí Píívyéébema ámuha tsaímíyé meijcyáíyóneri. Aane óvíi dííbyeréjuco ámúhakye iwájyudu íjcyaaabe píaabóné tsaímíyé ámuha meijcyaki. ¹² Áánéllii ámúhakye o néé ámuha ímiááméré meijcyáne medúúrúvájcatsíki. ¹³ Téhdure pámeere ílle íjcyame ménahbémú ámúhakye duurúváhi.

Ahdícyane ihdyu óvíi Píívyéébe pámeekéré iwájyudu íjcyaaabe Jetsocríjtoj tééveri Ípííchó mépañévú ipícyóóneri meke tehméhi. Áyu tehdújuco.

GÁÁRATA Garáátsiári íjcyáme éllevu Páávoru caátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Páávoru o íjcyáábekée Píívyéébe oke picyóó uwáábóóbedívú Jetsocríjtoke ibóhítsóóbej tééveri. Tsáháa míamúnaa oke pícyootú téénevu. ² Aabe íñe ílle óoma íjcyámema íhyaami ó caatúnú elle Garáátsiá iññújiri ámuha cahcújtso múnaa meíjcyáme éllevu. ³ Áámeke óvíi ámúhake Méécááni Píívyéébe píaabó Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri íbúwajíi ámuha meíjcyaki. ⁴ Muuráhjáa díbye ímillédújuco mewájuuri Jetsocríjtó dsíjívéné íjji imítýú meke mújtatsójúcoóronetu meke ípájtyetétsoki. ⁵ Áánéllii metsu dííbyeke maávyéjútso mújyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

Tsá tsiíñe íjcyatú meke pájtyetétsoíyóné uwááboju

⁶ Áronáa múhdurá oke pajtyéné Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsonetu tsíhdyuréjuco meíjtsámeíñe. Ááneráhjáa tsúúca ámuha ímí mecáhcújtso mekéé iwájuúne Críjtoj tééveri mééma díbye méénune. Áané mutsííeneréjuco ámuha tsíjijtójiríyé meúwáábócatsíhijcyáne. ⁷ Áánerá tsá tsiíñe íjcyatú meke pájtyetétsoíyóné uwááboju. Íllure ámúhake tsaate íállíñe tsíjijtójiríyé íúwáábóneri máváríchohíjcyá Críjtodítýú íjcyané uwáábójutu ámúhake imújtátsooki. ⁸ Ehdu úwáábohíjcyámé hallurí apíchó teéne. Muurá o íjcyároobe tsíjijtóríyé o úwááboca téhdure Píívyéébe óhdi ícúbáhráiyáhi. Áhdure níjkyéji múnáajpi íjcyároóbedi ícúbáhráiyooobe tehdu díbye méénuca. ⁹ Aanée tsúúca éjyú ámúhake o úúbálleroné íñe tsiíñe ó úúballé tsaate Críjtodítýú íjcyané uwááboju tsíjijtóríyé úwáábóhajchíi Píívyéébe díityédí ícúbáhraíñe.

¹⁰ Ehdu íñe ámúhake o nééne méjtsúcunúdí míamúnaa ímí oke íjtsúcunúrokiyé o íhjuvahiíjcyáne. Píívyéébere ihdyu óhdivu tújkevélééneríjyúco o tsúúrámehíjcyáne. Muurá míamúnáamáyé tsaímíyé o íjcyane o ímílleca tsá Críjtó ícúve múnáajpi o íjcyáityuróne.

Páávoru uwááboobe íjcyane

¹¹ Aane ihdyu ó ímíllé ámuha táñahbémú mewáájacúné íñe dííbyé uwááboju míamúnáá íjtsaméi íjcyatúné o

úwáábohíjcyáne. ¹² Tsáháa múha oke úwáábotú teéne. Dííbyerée ihdyu pañetu Jetsocríjtó óhdivu bóhówajtsóné íñe ó úwáábohíjcyáhi.

¹³⁻¹⁴ Muurá ámuha méwaajácú muhdúhjáa tujkénú o dáríívémeíhíjcyáné tamúnaa múhdurá Píívyéébeke úráávyehíjcyajíjtó o úráávyéijyu. Téjjítóo ávyéta ímí ó waajácú tsijtye tátyujkévéejte íjcyáromé ehniíñevu. Aabée téijyu ímiáánéhacáa Críjtó cahcújtso múnaa íjcyámedi ó ícúbáhráhíjcyá dityévaa téénetu íhvetéroki. ¹⁵ Áronáacáhjáa ihdyu pámeeke iwájyudu íjcyaaabe Píívyéébe tsúúcajátújuco ói o tsiímávámeityúné ihdéjuco oke iújcuíñé wábyujtsóne. ¹⁶ Aabée oke waajácútsó Ílli Jetsocríjtodívú dííbyedítýú íjcyáné uwáábojúvú ámúhakye jodíómú íjcyátúrómeke o wáájácútsoki. Ááneríi tsá múúmá o íhjúvatúne. ¹⁷ Muuráhjáa Jerotsaréeri dííbyé uwáábo múnaa táihdéjuco íjcyaróme éllevu tsá o péétu díityémá téeneri o íhjúvaki. Aráábíá iíñújívurée o péébe téhulle íñéubará píívyétútsihyi o ícyahíjcyátsihdyu tsiíñe ó oomí Damájcovu.

¹⁸ Átsihdyúu botsíi Jerotsaréevu tsiíñe pápíhchúú pijcyábatu o wájtšibe o péé Péédoró éllevu dííbyema o íhjúvaki. Áábemáa técoomíyí ó íjcyá 15 coojíva. ¹⁹ Áijyúu tsá tsijtye Jetsóó uwáábó méénuhíjcyámeke o ájtyúmitúne. Apáábyekerée ó ájtyumí íñahbe Jacóóboke.

²⁰⁻²¹ Átsihdyúu o péé Tsííriámá Tsiríútsiá iñújicúvu. Ehdu íñe ámuha éllevu o cáátúnúné pañe o nééne Píívyéébe waajácú ímiáánéjuco íjcyane ámúhakye o úúballéne. ²² Áábekée oke tsúúca téhullé múnaa waajácúhi. Áánetúikyée tsá Jodéa iñújiri íjcyáné cahcújtso múnaa oke wáájácúttúne. ²³ Apááñéreváa lléébohíjcyámé tsaate óhdityu néhíjcyáne: “Éhnée éíjyu Críjtoke mecáhcújtsóné hallútú ávyétá ícubáhrá méhdi méénuhíjcyaabévá muhdú ícyooca teene úwááboobéré pehíjcyáhi.” ²⁴ Ehdúvaa tsaate óhdityu néhíjcyáné illéébóne mítyane Píívyéébeke duurúvahíjcyáme.

2

Páávoróké uwáábojte wáájacúne

¹ Átsihdyúu tsúúca 14 píjcyá pájtyéné boone tsiíñe Jerotsaréevu o péébema Benabéemútsí Tíítóma pééhií. ² Áámútsimáa o péé téhullévú Píívyéébere oke túkévéjtsóneri. Áijyúu tsamééré técoomí cahcújtso múnáa túkévéjtsojte píhcyáávemeke ó úúballé íñe ámuha jodíómú íjcyátúrómeke o úwáábohíjcyánetu muhdú oke ditye iñéekíi. ³ Áronáacáa

oke néeme tehdújuco o úwáábohíjcyáne. Aamée tsá ìná néetu Tíito óoma íjcyabe kíhdyahírótsámeityúnetu. Tsáháa dibye kíhdyahírótsámeityú jodíómuube ijcyátúnéllíihye. ⁴ Áronáacáa íjcyámé tsaate íllure íállíñe ímiáámédú múúhake náhbévahíjcyáme. Aamée imíllé Críjtoéjté muha meíjcyame téené taúhbaju meméénújúcóótúmeke tsiíñe múúhake téénevu ìbúwajtsóne. ⁵ Ároneríi tsá muha meíícúvetú Críjtodítyú íjcyané uwááboju mecáhcújtsóneríyé mepájtyeténetu ámúhake muha memújtátsótuki.

⁶ Aamée táehnííñevu íjcyarómé túkevjtsojte tsá oke béhné uwáábó téénetu méénutúne. Áronáa tsá o íjyácunútú ditye táehnííñevu íjcyáneri. Muurá Píívyéébe tsahturé meke íjtsúcunúhi. ⁷⁻⁸ Aamée ímí íjtsúcunú Péédorókée tamúnaa jodíómú uwáábóbedívú ipícyohdu téhdure oke Píívyéébe pícyoone ámuha jodíómú íjcyátúrómé uwááboobe o íjcyaki.

⁹ Aanée pañétúejte Péédoroo, Jóoaá, Jacóóboo, íjcyame ímí ìjtsúcunúne múhtsikye Benabéema mítyane dúúrúvaméré néé muhtsi téené wákimyéí meméénu jodíómú íjcyátúmé pañe téhdure tamúnáa pañe téené wákimyéí ditye méénúné tujkéveri. ¹⁰ Áanemáa múhtsikye néeme muhtsi mepíáábohíjcyá ídáátsóméhjike. Aanée ímí ó íjtsúcunúhi.

Péédoróké Páávoró úhbane

¹¹ Áronáacáa Péédoróké Ajtiokííavu ó tsíjpájúú dibye múhdurá íjcyané hallútu. ¹² Muuráhjáa ámúha múnaa jodíómú íjcyátúmema dibye májchórónáa tsaate múúha múnaa Jacóóbo hájkímú íhdééné taúhbaju úráávyehíjcyámé técoomívú wájtsímedítyú waabe diityedí íllityénema. ¹³ Áábedítyúu ìíiváne tsijtye tamúnaa tsúúca cahcújtso múnaa íjcyarómé téhdure wááhií. Áhdurée táñahbéébé Benabée diityedítyú ìíiváne wááhií. ¹⁴ Ehdúu tsúúca cahcújtso múnaa íjcyarómé dáríívemeíñé hallútú Péédoróké pámeere píhcyááve múnááj píínévú o néehíí: “Muúbej, uu muurá jodíómuube u íjcyároobée tsúúca ú íhvejtsó íhdééné taúhbaju u úráávyehíjcyáne. Aabe žíveekí téénevu ú taúhbahíjcyá memúnaa íjcyátúmeke teene u úráávyecóóbejìivari?” Ehdúu o néé Péédoróke.

Mecáhcújtsóneríyé mepájtyeténe

¹⁵⁻¹⁶ Muurá muha jodíómú pañétúejte Píívyéébeéjté meíjcyame tsúúca méwaajácú Moítséeúvuj téeveríi múúhá íhdé múnáaúvuke dibye ájcúné taúhbaju muha meúraávyeróné múúhake pájtyetétsóityuróne. Apááñéré ihdyu Jetsocríjtóo

mewájuryi dsíjívéné pamévare mecáhcújtsómeke ímiáámedi dílloobe.

¹⁷ Aane díbyej téeveri Píívyéebema meímibáavyéiyóneri metsúúrameihijyamé méwaajácú ímiááné ímityúmé meíjcyane. ¿Áánéllihyéhaca Críjto nééjuríyé ímityúmé méicyahíjcyáhi? Tsáhaá. Tsá tehdu tene néétune. ¹⁸⁻¹⁹ Muurá teene taúhbaju o úráavyéroobe tsá Píívyéebema ímí o íjcyáítyuróne. Áánéllii ténejcútú ó ijcyá dsíjívéebedú teene o úraavyéjúcóótúnéllíihye. Aabe ihdyu ícyooca ó tsúúrameihijcyá muhdú Críjtoj téeveri tsaímíyé Píívyéebema o íjcyáíyóneri. Muurá o íhvejtsójúcooróné tsiíñe o úráavyéhajchíí oore ó tútávajtsáméííhi. ²⁰ Áánéllii tsá o ímillédú o íjcyájúcootúne. Ícyooca ó ijcyá Píívyéébé Hajchíi tawájuryi dsíjívéebeke o cáhcújtsóobe oke túkévajtsóné pañe. ²¹ Aane tsá mújyú o íhvajtsóítyuró mekéé ídaatsólléne mééma díbye méénune. Muuráhjáa teene taúhbaju néhdu meíjcyáne j téeveríyé ímiáámedi meke díbye dílloca Críjto dsíjívéné tsá íínetú meke pííábóítyuróne.

3

Críjto meke pájtyetésóne

¹ ¿Áyu ámuúha Gáaratá cahcújtso múnaaj! ¿Múamíi ámúhakyé tútávajtsómé tsáhájuco ímí ámuha meúráavyetú Jetsocríjtóo mewájuryi páwachékevu dsíjívéné mecáhcújtsóneríyé mepájtyeténé ámúhakyé o úwaabóne? Ááneráhhjáa tsúúca ámuha ímí méúraavyé tééné uwááboju. ² ¿Acáa tsá Píívyéébé Apííchó ámúhá pañevú úcáávetú teene ámuha mecáhcújtsóijyú? ¿Mityá ítyaúhbajúree ámuha meúráavyénéllii ámúhá pañevú úcaavéne? Áyu cána oke menej. ³ ¿íveekí ayájú allíurá ámuha menéeme múhdurá médáííívemeí tsúúcajáa Píívyéébé Apííchó túkevajtsó pañe ámuha meíjcyame? ¿Aca ámuha méijtsúcunú ámúhá íhnáhooríyé tsaímíyé díbyema ámuha meíjcyáíyóne? ⁴ ¿Muhdú bañúháñe ámuha tééné hallútú meícúbáhrámeihijcyáne íveekí méíhvejtsóhi? ⁵ ¿Mityá ámuha méijtsúcunú Píívyéébé taúhbaju néhdu meíjcyanéllii díbye mééma méénuráítyúronéhjí méénuhíjcyáne? Muurá ihdyu Críjtoke mecáhcújtsómé pañevú Íapííchó ípícyóónej téeveríyé mééma méénuhíjcyaaabe ténéhji.

⁶ Muuráhjáa Aavaráaúvú ímí díbyeke cáhcújtsónéllii ímiáábedi dílloobe díbyeke. ⁷ Áánéllii ímí Píívyéébeke mecáhcújtsómé díbyévúj tsiiménémúhaabe meíjcyáhi. ⁸ Tsúúcajatójucóhhjáa muurá mee pámeere ámuha jodíómú meíjcyátúrómema tsaímíyé díbyema meíjcyáíñe Aavaráaúvuke díbye íllu nééneé: “Ímí oke u cáhcújtsónéllii díjtyéeveri pámeere

ííñújiri íjcyámeke ó píááboóhi.” Ehdúhjáa neebe Aavaráaúvuke. ⁹ Aane muurá téhdure Jetsocríjtoke mecáhcújtsómeke píááboobe dííbyekée ipíaabódu.

¹⁰ Áánetu eene taúhbaju iúráávyéneriyé ipájtyetéiyóné ítsúcunúhíjcyámé hallúrí ápíchó teéne. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébé taúhbaju múhdurá úráávyehíjcyámé hallúrí ápíchó teéne.” ¹¹ Aane muurá méwaajácú teene taúhbaju néhdu íjcyáiyóneri tsúúrámeyómé tehdu íjcyátúmeke Píívyéébe ímiáámedi díllóityúne. Íllu tsiíñe néene dííbyé waajácúháámitu: “Píívyéébeke ímí cáhcújtsómeke ímiáámedi díbye díllome pájtyeteéhi.” ¹² Áronáa teene taúhbájutu Píívyéébé Moitséeúvuj téeveri meke iájćunetu neeráhi: “Páneere taúhbajúúné néhdu tsaímíyé íjcyame ihdyu pájtyetéiyáhi.”

¹³ Áronáacáa tehdu meíjcyátúné déjucotu méhdi díbye ícúbáhráiyóné ihdétú tsúuca Críjto meke iwájyúne pájtyetétsóhi. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Ímityúmé átéréejtéké cáámetu úmáhájcutu picyóóme.” ¹⁴ Ahdújucóhjáa muurá Píívyéébe Críjtoj téeveri pámeekéré píaabóné jodíómú íjcyátúróméhjima Aavaráaúvukée íñéhdújucó. Áhdure Críjto pámeere dííbyeke cáhcújtsómeke ájcuú Íapííchotu ípyée íñéhdújucó.

Píívyéébe Aavaráaúvuke pítyajcóné

¹⁵ Aane cáhawáá ámuha táñahbémuke o néé muhdú maállítyu meméénune. Muurá tsaatémá tsáné wákimyéi meméénu téené waajácúháámitu memémé mecáátúnúné boone tsáhájucó múha tsíhdyuréjucó meíjtsaméi cápáyoácóityuróne. ¹⁶ Ahdúhjáa muurá Píívyéébe Aavaráaúvuke néé dííbyéj tsíménémúháábedítýú tsáápiikye ipícyooíñé míamúnáake pájtyetétsóííbyeke. Tsáháhjáa díbye íwaajácúháámitu néétu pívámeváké ipícyooíñe. Neebéhjáa tsáápiikyéré ipícyooíñé Jetsocríjtoke. ¹⁷ Muuráhjáa dííbyeúvuke Píívyéébe ipítýajcóné boone 430 pijcyábatu ítyaúhbajúvú jodíómuke ajćú Moitséeúvuj téeveri. Áronáacáa tsá téené hallúhcuri díbyeé Aavaráaúvuke pítyajcóné wáájácúratúné íjcyatúne. ¹⁸ Muuráhjáa teene taúhbaju meúráávyéneriyé mepájtyetécá álliúreíyó teene dííbyeúvukée Píívyéébe pítyajcóné. Áronáacáa muurá dííbyeke íñéhdújucó díbye méénune.

¹⁹ ¿Aanéé íveenévúrá ájcuube teene taúhbajúvú meke tene ipájtyetétsokíjñvari? Muuráhjáa ihdyu teene níjkyéji múnáj téeveri pícyoobe mewáájácú múhdurá meícyahíjcyáné Jetsocríjtói bóhówáávétúné hajchóta. ²⁰ Áronáacáa tsá tehdu

Píivyéébe Aavarááuvuke tsíjtyej téeveri pítyájcotúne. Muuráhjáa ihdyu ávyeta dííbyere dííbyeúvuma ihjyúváhi.

Píivyéébé taúhbaju

²¹ ¿Áánélliihyéhaca Moitséeúvuj téeveri dibye meke ítyaúhbajúvú ájcune tútávajtsó díbyée mééma imyéénuíñé nééneé? Tsáhaá. Muuráhjáa tene néhdu meíjcyáneriyé mepájtyetécá ímiáámedi meke díllóíyoobe teene meúraávyémeke. Aacáa tsá mepájtyetéíñe tsíjjítóriyējuco dibye méénúityuróne. ²² Áronáa muurá dííbyé waajácúháámitu nééne ímityúné pañe meíjcyame Jetsocríjtoke mecáhjútsómeke díbye pájtyetétsoíñe.

²³⁻²⁴ Muuráhjáa ímiááné éhne múúne tsiíméké metúkévajtsódú taúhbaju meke túkévajtsóné pañe méicyahíjcyá Jetsocríjtói méhdivu bóhówáávétúné ihde. Aabée méhdivu bóhówáávéébeke mecáhjútsómeke bótsii Píivyéébe ímiáámedi díllóhi. ²⁵ Aame ícyooca tsáhájucó taúhbájú túkevajtsó pañe meíjcyájúcootúne. ²⁶ Ícyooca meíjcyá Píivyéébej tsiímerējuco pámeere Críjtoke mecáhjútsóme. ²⁷ Muuráhjáa ímiááné dííbyeéjté meíjcyané uubállé metsójsótsámeímyé meíjcyá dííbyedúrējuco. ²⁸ Áánéllii tsá menééityuró tsíjtyere jodíómú íjcyane. Téhdure tsá menééityuró tsíjtyere gríéégómú íjcyane. Áhdure tsá menééityú tsaate ímí íjcyánáa tsaate tsíjtye hójtsí pañe íjcyane. Muurá ihdyu pámeere tsiíñé míamúnaa íjcyároméhjima wajpíímuma waalléémú meíjcyá tsamééré Críjtoéjte. ²⁹ Ehdú pamévaré dííbyeéjté meíjcyame meíjcyá Aavarááúvuj tsiíménémúhaábe. Áánélli téhdure méwáábyuta teene dííbyekée Píivyéébe íajcuíñé nééneé.

4

¹ Cáhawáá meíjtsúcunuj, muurá tsaapi tsiímene cááni dsíjívéné boone dííbyé tsiéméné aabájaabe íjcyáíbye íáyáné hajchótá ihdícyaabédú íjcyá tsaaté hójtsí pañe. ² Aabe íbúwajíí ícyahíjcyá cáánúvúu diityéké téenevu níwaavémé dibye kéémécooca dííbyeke ájcúíbye. ³ Ahdúu muurá éjju méicyahíjcyá taúhbaju meke túkévajtsóné pañe Críjtói méhdivu bóhówáávétúné hajchóta. Aamée méitsúcunúhijcyá teene meúraávyéneriyé mepájtyetéiyóne. ⁴ Áronáacáa Píivyéébe Íllíkye meéllevu wállóóíñe éévé úújeténéllii bóhówááveebe wállé ííbúwá déjucóvú ípívyéévéneema. Áábekée dille tsiímávaabe keemévé téenere Moitséeúvuj téeveri dibye ájcúné taúhbájú pañe. ⁵ Ehdúu Jetsocríjtó méhdivu íbóhówáávéne meke ímíjpyetétsó taúhbajúu meúraávyerómé ímityúmé meíjcyámeke

botsíi Píivýéébe íítsíímedi idílloki. ⁶ Aane ímiááné dííbyej tsíímé meíjcyane méhdityu íbóhówaúcunú mépañéví pícyoobe ípííchó Íllíj tééveri. Áánere muurá meke túkévéjtsóneri dííbyeke mecáánivámé ménehíjcyáhi: “Llihíyo múúháj Caánij.” ⁷ Aane ícyooca dííbyej tsíímé meíjcyámé hallúrí tsáhájucó ñná íjcyatúne. Áánéllii meke ájcuíibye íavyéjuvu Jetsocríjtoke mecáhcuíjtsónej tééveri.

Cahcújtso múnáadi Páávoró íjyácunúne

⁸ Muuráhjáa ihdyu éíjyu ámuha Píivýéébeke mewáájácútúnéllii íhdícyanéhjí mecáániváné méíícúvehíjcyáhi. ⁹ Áánetu ícyooca tsúúca ámúhake díbye wáájacúmé ámuha meíjcyá dííbyeéjte. Árónáa ¿íveekí ámuha méimíllé tsiíñe íhdéené taúhbaju meúraavyéne? ¿Mityá ámuha méimíllé tsiíñe téené pañe meíjcyane? ¹⁰ Muurá ámuhái meíjtsúcunúpi eene ténevá pijcyábádú, ténuhbavadú, kéjcoojíjí ámuha Píivýéébeke medúúrúvahíjcyánetu ámúhake díbye ímiáámedi díllóiyóne. ¹¹ Ehdu ámuha múhdurá medáíívémeíñetu ámúhadítúyú o nées bañúháñeubáhjáa ámúhake o úwáábohíjcyáne.

¹² Árónáa ihdyu ámuha táñahbémuke o nées íhdée ámuha meícyahíjcyáné meúraavyéjúcóótuki. O íjcyadúréjuco meíjcyá. Muuráhjáa tujkénú ámúhake o úwáábócooca tsá oke ámuha metsáííletú tsíjítóréjuco o úwáábórónáaaca. ¹³ Muuráhjáa téijyu ámúhake ímiáájú ó úwáábohíjcyá táhálluúúneri o chéméroóbe. ¹⁴ Áróóbekée muurá ámuha oke éhdiñvállétúméré tsaímíyé mewáátsúcúpéjtsóóbeke méíícúvehíjcyá muhdú Jetsocríjtomútsikye níjkyéjí múnáájpiima ámuha meíícúvéiyódu. ¹⁵ Muuráhjáubáhjáa ámuha mepíívyetécá táhálluúúcu oke mecápáyoácóiyá ámúhá hálluúúnetúréjuco. Áámeke ¿ñná ámúhake pájtyeme íveekí tsáhájucó óhdi ámuha meíícúvetúne? ¹⁶ ¿Ámuháubá meíjtsúcunú ámúhake o tsáíílléne ehdu o néhíjcyáne? Muurá ihdyu ímiááné tehdújuco ámúhake o néhíjcyáne.

¹⁷ Muurá eene ámúhake íñé imíjyaú úwáábohíjcyámé tsá ímiá úwáábó méénuhíjcyatúne. Íllure muurá ámúhake óhdityu imújtátsóro úwáábohíjcyámé díityé úwááboréjuco ámuha meúraávyeki. ¹⁸ Árónáa ihdyu tehdújúcooíyó ímiá úwáábó ámúhake imyéénu ámúhadi dítye tsúúrámeíñe. Tsá idyé ámúhama o íjcyánélliihyéré ámúhadi dítye tsúúrámeíhíjcyáítyuróne. ¹⁹ Aane ámuha áátsíímédú menéeme tsiíñe múhdurá medáíívémeíñe ídátsó oke pájtyé éhne múúne walle itsíímáváne ávyeri ícúbáhrámeídyu. Aabe ámúhadi ó

ijyáacunúhijcyá Críjtokéréjuco ámuha mecáhcújtsóne dibye ijcyadu meijcyáíyóneri. ²⁰ Múhduúvúrá ó ijtsúcunú ehdu ámuha meicyahijcyáne. Áánéllii ihdyu múhdutúiyó icyoocaré ámúhama o ijcyane ímíñeúvú ámúhake o úwááboki.

Agáama Tsáárámúpidítú íjcyáne uwááboju

²¹ Muurá ámuha méijtsúcunú Moitséeúvuj tééverí Píivyéébe meke ájcúné taúhbaju néhdu meijcyáneri mepájtyetene. ¿Aca tsá ámuha mewáájacutú muhdú dííbyé waajácúháámitu tene cáátuváne? ²² Muurá téhaamítú néene Aavaráúvúhjáa mítyétsikye tsíimaváne. Páñétúelle méwadívúhjáa tsíimávaabe tsáápiikye. Áánetúhjáa tsíjpiikye tsíimávaabe íúnú múnáálledívu. ²³ Aanéhjáa íúnú múnáálle Agáadívú dibye tsíimávaabe ihdícyaabéré íñe meijcyadu. Áánetúhjáa páñétúélledívú dibye tsíimávaabe diibyéjuco Píivyéébéhjáa diityétsikye íajcuíñé nehíjcyáabe. ²⁴ Ehdúhjáa tsíimávamúpi Píivyéébe míamúnáake mijjtócuri túkévjtsoíñe. Diilléhjáa muurá Agááj tsíiménémúhaabe tsíjtyé hójtsí pañe icyahíjcyádújuco Moitséeúvukée Tsinaíí caméhaúvú Píivyéébe íyaúhbajúvú ájcúné pañe íjcyame icyahíjcyáne. ²⁵ Áánéllii muurá téhbau Araábia íiñújiri íjcyahbaú memevá díílleúvu déjutu. Muurá Jerotsaréeri íjcyame taúhbajú pañe icyahíjcyá díílleúvúj tsíiménémúhaabée tsíjtyé hójtsí pañe icyahíjcyádújuco. ²⁶ Áánetu ihdyu níjkyéjiri íjcyáne Jerotsarée múnáa meijcyame tsáhájucó téene pañe meijcyatúne. ²⁷ Muurá Píivyéébé waajácúháámitu néene Tsááráditu:

Ajchíba u íjcyárolle kímóóvétulléré ímíjyuuri díicya. Muurá úi ú tsíimávaahi. Aame díitsíime ávyetá mityámé lílyáátee díúnú múnáálle tsíimé lílyaaténé éhniñevu.

Ehdu néene Píivyéébé waajácúháámitu.

²⁸ Ámuúha táñahbému, Píivyéébéhjáa néhdújuco Itsáake cáánímutsi tsíimaváne. Áhduréhjáa dibye néhdújuco íñe tsúúca dííbyej tsíimé meijcyane. ²⁹ Árómeke íñe tsaate meke muhdú dáriívehíjcyá ihdeéne taúhbaju iúráávyéneri éhnehjáa Píivyéébere píáábóneri Aavaráa páñétúélledívú tsíimáváábeke íúnú múnáálledívú dibye tsíimávaabe tsáíllehíjcyádu. ³⁰ Téénetu muurá Píivyéébé waajácúháámitu néeneé: “Díúnú múnáálleke dijchívyetso dihjátú íllímájucó. Tsá páñétúelle dítyáábadívú u tsíimáváábé wáabyuta íjcyane dííbye éhne íjcyatúne.” Ehdu néene Píivyéébé waajácúháámitu. ³¹ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, tsá meijcyatú íúnú múnáálledívú Aavaráúvú tsíimáváábéj tsíiménémúhaabe

ijcyadu. Muurá ihdyu méijcyá pañétúellée Tsáarádivu dibye tsímávábéj tsíménémúhaabe ijcyadu tsúuca pañétúejpi Píívyéébé Hájchikye mecáhcújtsónéllíhye.

5

Jetsocríjtokéré meúraavyéne

¹ Muuráhjáa Jetsocríjtó tsúuca meke ijchívyetsó taúhbaju meke túkévéjtsóné pañe meícyahíjcyánetu. Áánéllii metsu dííbyekéréjuco meúráávyé ímíñeúvu. Óvíjyacóóné ámuha téeneri metsúúrameihijcyané meke pájtyetétsóiyóneríjñivari.

² Aane cáhawáá ímíñeúvú melléébó ámúhakye o néeneé. Muurá ámuha mekihdyahírótsámeíñetu ímiáámedi Píívyéébe ámúhakye díllóiyóné ámuha meíjtsúcunúne tehdu meméénúmeihajchíí tsá Críjto ámúhakye pájtyetétsóityúne.

³ Áronáa ihdyu o néé tehdu imyéénúmeíñe ímí Píívyéébema íjcyáíyóneri tsúúrameihijcyámé óví ávyeta muhdú teene taúhbaju néhdu íjcyáhi.

⁴ Áronáa íllure ámuha téeneri mémújtátsámeí Píívyéébé meke iwájyúne Críjtoj téeveri mepájtyetéíñe méénúnetu.

⁵ Muurá ihdyu ímiáámedi meke dílloobe Íapííchó meke túkévéjtsóneri Jetsocríjtoke mecáhcújtsómeke.

⁶ Áánéllii mekihdyahírótsámeítyúné tsá muhdú néétune. Áhdure mekihdyahírótsámeíyóné tsá meke píáábotúne. Apááñéré ihdyu ímiááné Jetsocríjtoke mewájyúne mecáhcujtsóné meke píaabóhi.

⁷ Aanée muurá tsúuca tehjújuco ámuha meúraavyéne. ¿Ááné mutsíhdyúhjáa íveekí tsáhájucó ámuha téené uwááboju ímí mecáhcújtsotú múha nééjuri?

⁸ Ááneráhjáa tsúuca Píívyéébe ámúhakye ijchívyetsó ténejcútú Jetsocríjtoj téeveri. Aane tsá dííbyedítýú tene íjcyatú eene piéénéré ámuha meúraavyéne.

⁹ Muuráhjáubá ihdyu ámúhadítýú tsáápihdítýuré íjcyane ehdu ámúhakye dáriivé éhne múúne hariínallíjyú metátsajcóné pañévu íooríchotu áyánéwu mepícyooróné páneeríyéjuco mújtadu.

¹⁰ Áronáa ó waajácú Píívyéébe tsiiñe ámúhakye píááboíñe ámuha meíhveté taúhbaju néhdu ámuha meíjcyáneri mepájtyetéiyóné ámuha meíjtsámeihíjcyánetu. Áánetu ihdyu íhnáhoóíñe dibye ícúbahráné ámúhakye mútátsóhíjcyámedi.

¹¹ Muurá téhdure óhdítýu nehíjcyámé oova mekihdyahírótsámeíñeríyé ímí Píívyéébema meíjcyane o úwáábohíjcyáne. Áronáa teene o úwááboca tsá oke dítye tsarílléityuróne. Muurá ihdyu Críjtoj téeveríyé mepájtyeténé o úwáábohíjcyánéllii oke tsaríllehíjcyáme.

¹² Aame ihdyu

óvíi illuréjuco ámúhadítýú dówaavéné tééneri ámúhakyé pátsáricyohíjcyáme.

¹³ Muuráhjáa tsúuca Píívyéébe ámúhakyé ijchívyetsó téénetu. Aame ámuha tsaímíyéjuco meíjcyame tsá ímityúné meméénújúcóóityúne. Ímíñeúvú pamévamáyé mewájujúcatsíñe mépiáábojcatsi. ¹⁴ Muurá tsane dííbyé taúhbaju néehíi: “Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájuúmeídyu.” Ehdu muurá pamévakéré mewájuúhajchíi tsúuca mémeenú páneere dííbyé taúhbajuúné muhdú meíjcyáiyóné meke néhijcyáne. ¹⁵ Áánetu tehdu ámuha mewájujúcatsíñe mepiáábojcatsíyótsihvu íllure ámuha meícúbáhrájcatsihajchíi muurá íllure ámuha métútávátsójcátsíhi.

Píívyéébé Apíícho meke túkévéjtsóne

¹⁶ Áánéllii ámúhakyé o néé Píívyéébé Apííchó túkévéjtsó pañéréjuco ámuha meíjcyá ímityunéhjí ámuha meméénújúcóótuki. ¹⁷ Tsá dííbyé Apííchó ímíllétú meímíllédú meíjcyane. Téhdure ténehji méhdivu cátuhtsó teene meke túkévéjtsóné pañe meíjcyáiyóne. Ehdu panéjcvávú téneecu cátuhtsójcatsíñéllii éhniíñevu métsúúraméi Píívyéébé Apííchó túkévéjtsó pañe ámuha meíjcyáiyóneri. Óvíjyacóóné ámuha meímíllédú meíjcyane. ¹⁸ Aane ímiááné ámuha dííbyé Apííchó túkévéjtsó pañe meíjcyáhajchíi tsáhájucó ámuha íhdééne taúhbájú túkévéjtsó pañe meíjcyájúcootúne.

¹⁹ Muurá íimíllédúré ícyahíjcyámé tsá téévetúne. Panévaré muurá ímityunéhjí méénume íhdícyáméhjíma dómácócatsíhijcyáhi. ²⁰ Aame níjcyotájtekéré du-urúvahíjcyáhi. Nomíuuváwu nééme tsané úhbajcatsiyíyé íjcyame itsáriléjcatsíñe waabyénúcatsíhijcyáhi. Iíye ími íjcyáiyóné imílléme. Ehdu idyáíívéjcatsíñe ílluréjuco ditye dóhwábahíjcyáné íhdyúéháhiréjuco. ²¹ Aame nomíutááváwu nééme dsíjivétso múnaa, líiyiicyáve múnaa, íjcyame majchó ávyétá mityáne. Áhdure tsíñehji panévaré ímityúné méénuhíjcyáme. Aane éíjyúu ámúhakyé o néhdu tsá múu tehíivanéhjí méénutúne. Muurá tehdu nénehji méénume tsá Píívyéébé avyéjúeje íjcyatúne.

²²⁻²³ Áánetu íhdyu Píívyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné pañe meíjcyame mewájujúcatsíhi, meímíjyúúhíi, tsíñehji meke pájtyeróné máaabúcuhi, tsaímíyé pamévamáyé meíjcyáhi, tsíjtyeke mépiáabóhi, panévaré óóchevéllétúme mémeenúhi, ídaatsómé meíjcyáhi, tsá ímityunéhjívú metáhjátsámeítyúne. Ehdu Píívyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné pañe meíjcyame tsá

íhdéené taúhbaju néené tsijjitoriyé meijcyatúne. ²⁴ Muurá Críjtoke mecáhcujsómé ímityúné icyánéjcutu méijcyá dsíjívemédú ténéhji éllevu meijcyájúcoótúnélliíhye. ²⁵ Aame méijcyá Píívyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné pañe. Áánéllii metsu meihvéjtsámeí tééneréjuco meke túkévéjtsóné pañe meijcyaki.

²⁶ Tsáhájucó ávyéjuuháñé mellííñéityuróne. Tsá íinerí menómíutááváityuróne. Tsá ímityúné medáíívéjcatsíityuróne.

6

Mepíáábójcatsíñe

¹ Aane tsaate ámúhadítyú ímityúné pañévú mújtáhajchíí mépiáábó ditye tsiiñe íímíjpyeteki. Áronáa ihdyu ímíñeúvú chooco méuwaábó diityéke. Ááne téííbúwá meijcyá ámuhávéjuco tehdu meijcyátuki. ² Ehdu mépiáábójcatsí múhdurá ámuha meicyahíjcyánéhjitu Críjto ímillédú ámuha meijcyaki.

³ Muurá iiye íhtsutúmé íjcyane íjtsúcunúmeímyé tsijtyeke ipíáábóiyónéhji éllevu íjcyatúmé állímyeíhi. ⁴ Cáhawáá ihdyu ámuha tsáápiitsa métsúúraméí Críjtoke ámuha meúraavyémé tsaímíyé meijcyáiyóneri. Áronáa ihdyu tsá múu íjtsúcunúmeítyú tsijtyé ehniíñevu ímí íjcyane. ⁵ Muurá íjcyánéi pámeere ímityúné meméénuhíjcyáné meméénújúcoóíityuróne.

⁶ Áhdure ámúhakye o néé íñe Píívyéébé ihjyu ámúhakye úwáábohíjcyámeke ámuha mepíáábo panévaturé íñe tájpi ditye íjcyáíñetu.

⁷ Aame tsá múu állímyeítyúne. Méijtsámeídí Píívyéébe wáájácúityúné ímityúné ámuha meméénuhíjcyáne. Muurá ímityúné méénuhíjcyámeke tééne áhdovu ájcúííbye. ⁸ Aame ílluréjuco wágóóóveíñe ímillédú ícyahíjcyáme. Áánetu Píívyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné pañe meicyahíjcyámé méjúcuú mújyú medsíjívéjúcoóíityúne bóhi. ⁹ Áánéllii metsu óóchevéllétúmé ímiáánéré meméénuhíjcyaki. Ehdu muurá ímiáámé meijcyáhajchíí tééne áhdó tsaímíyéjuco meijcyaiñe. ¹⁰ Áánéllii metsu pamévamáyé ímiááméré meijcyaki. Tsá Críjtoke mecáhcujsómé tsané nahbémú meijcyame ímityúné medáíívéjcatsíityuróne.

Páávaro pítyajcóne

¹¹ Aane íñe ámúhakye o pítyajcóné ooréjuco páñetu o cáatunúne. ¹² Muurá eene tsaate Críjtoke úraavyémé tééne hallútú diityéké tsijtye ímityú íjtsúcunúíyónélliíhyéré ámúhakye

táúhahíjcyá ámuha mekíhdyahírótsámeiki. ¹³ Árome muurá tsá panévare teene taúhbaju nénehji méenuhíjcyatúne. Muurá íllure imítýájkímyei ámúhakeyee téenevu táúhahíjcyáme. ¹⁴ Áánetu ihdyu tsá o ímíletú ííneri o mítýájkímyeiýone. Apááñéré ihdyu ímí ó íjtsúcunú mewájuryí Críjto páwachékevu dsíjívéebeke o cáhcújtsónéllii táimítýú táhallúrí íjcyájúcootúne. Aabe téené pañe o íjcyájúcoótúnéllii ténejcútú ó íjcyá dsíjívéebedu. ¹⁵ Ahdícyane tsá muhdú tene néetu mekíhdyahírótsámeityúne. Áhdure mekíhdyahírótsámeiyóné tsá íínetú meke píáábotúne. Áánetu ihdyu Críjtoke mecáhcujtsómé tsíhdyuréjuco mecápáyoovéné meke píaabóhi. ¹⁶ Aane óví Píívyéebe meke íídaatsóllédú íjcyabe pámeere pahúllevaré ihñéjté íjcyámema ámúhakeyee píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyá muhdú ámúhakeyee úwáábohíjcyádu.

¹⁷ Óvíjyacóóné ámuha oke múhdurá medáríívehíjcyáne. Muurá íñe Máavyéjuube Jetsocríjtoke o cáhcújtsóné hallútú oke ditye méenuhíjcyáne matyáwááné tájpiíyi íjcyánetu méwajácú dííbyé wákímyei múnáajpi o íjcyabe ímíááné ámúhakeyee o néhíjcyáne.

¹⁸ Ahdícyane óví dííbyeréjuco ámúhakeyee pámeekéré panévatu píaabóne. Áyu tehjújuco.

EPÉÉTSIO

Éépetsóri íjcyáme éllevu Páávororo cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 Oo íñe Páávororo íhyaami ó caatúnú elle ámuha Éépetsóri meíjcyame Jetsocríjtoke meúraávyéme éllevu Píívyééberée dííbyedítýú íjcyáné uwááboju o úwáábóíñévú oke pícyoóbe. 2 Áámeke óvíi ámúhake píáábohíjcyamútsí íbúwajíi ámuha meíjcyaki.

Críjtoke mecáhcújtsóne áhdo

3 Ahdícyane ihdyu óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó Caani Píívyéébeke méduurúváhi. Muurá ímí Máavyéjuube Jetsocríjtoma meíjcyámeke tsaímíyé níjkyéjitu panévaturé píáábohíjcyaaábe. 4 Tsúúcajátújucóhjáa ííñujíi ípívyéjtsótúné íhdéjuco díbye wábyujtsóné Jetsocríjtó tééveri meke újcuámeke íímíbájchoíñé méímítýú máhallurí íjcyájucóótu dííbyejéte meíjcyame íínetú menéetsámeítýuki. 5 Mítýanéhjáa meke íwájýúnéllii íjtsámeííbyé dííbyej tééveri meke ípájtyetétsómeke íítsíímedíyéjuco idíloíñe. Ahdújucóo díbye meke tsíímavámé dííbyejéte meíjcyane díbyéhjáa méhdítýu íjtsámeídyújuco. 6 Áánéllii pájyuvaré dííbyeke méduurúvahíjcyá ávyetáa méhdi ídáátsóvéne díbye meke píáábónéllííhye. Mekée muurá píááboobe Íllíkye mítýane díbye wájýúúbejéte meíjcyaki. 7 Muuráhjáa ávyetáa íhnáhó meke íwájýúnéllii díbye dsíjívénej tééveri méímítýuháñé mééma ímíbájchoobe mepájtyetéki. 8 Ááneríi meke úújétsoobe mítýane meke íwájýune. Áánemáa meke ájcuube panévare mewáájácúíñé tujkévejúvu. 9 Téhdurée meke waajácútsoobe tsúúcajátújucóo muhdú meke ípájtyetétsoíñé íjtsámeíhíjcyáné tsúúca mééma ípánéévétsonévu. 10 Aane ehdu ípítýájcó páneere pájtyéné boone Críjtoke pícyoóíbye pámeere níjkyéjima ííñújírí íjcyámé avyéjuube díbye íjcyaki.

11 Dííbyej tééveríhýjáa muurá tsúúcajátújuco díbye meke újcuune íavyéjúejte meíjcyaki. 12 Ehdúhjáa méénuube muhdú íjtsúcunúdu íñée tujkénú muha Críjtoke mecáhcújtsómema ámuha bóónétu mecáhcujtsómé pámeere dííbyeke maávyéjújtsó dúúrúvamére. 13 Muurá Críjtdítýú pájtyéteju íjcyane ámuha mecáhcújtsómé pañe tsúúca Píívyéébe Apííchó íjcyame ímíááné

ámuha méijcyá dííbyeéjté dibyée néhdújuco. ¹⁴ Aane muurá dííbyé Apííchó tsúúca mépañe íjcyánetu méwaajácú ímiááné meke dibye mújyú íñéjyu pícyooíñé íavyéjuvu tsaímiyéjuco dííbyema méijcyaki. Áhdícyane metsu dííbyeke medúúrúvahíjcyá ávyéjújtsomére.

Cahcújtso múnáá hallúvú Páávoró Píívyéébeke tújkéveeju táúmeíñe

¹⁵ Muurá ó waajácú tehdújuco ámuha Máavyéjuube Jetsóoke mecáhcujsómé ímí pamévamáyé cahcújtso múnáama mewájuycatsíhijcyáne. ¹⁶ Áánéllii paíjyuvaré ámúhá hallúvú Píívyéébeke ó téhdútsohíjcyáhi. ¹⁷ Téhdure ó táúmeíhijcyá dííbyeke Máavyéjuube Jetsocríjtó Caani íjcyáábeke dibye ámúhake íajcu ítyujkévé íjtsaméityu dibyée Jetsóoj tééveri méhdivu úújétsámeíñe ímíñeúvú ámuha mewáájácuki. ¹⁸ Aane óvíi ámúhake tújkévejúvú ájcuube dííbyé avyéjúeíté ámuha méijcyáímyeke dibye újcúme úmíwa ííne ímíjyaú nééne ámuha ímíñeúvú mewáájácuki. ¹⁹ Áhdure idyé óvíi ámúhake waajácútsoobe muhdíivané íihtsútú íjcyáne tájpi íñe dííbyeke mecáhcujsómé meícyahíjcyanévu. ²⁰ Áánevuú muurá meke úújétsoobe Críjto dsíjívéébeke tsiíñe íbóhíhtsóne íuniúvú níjkyeíjívú itsájtyéébeke íavyéjújtsóneri. ²¹ Áábekée pícyoobe íñe múhdumé ávyéjujte níjkyéjirii, ííñújirii, íjcyámé avyéjuube pañétúejpi dibye íjcyaki. Áábedívú muurá tsá múha úújetétú íñe ícyooca íjcyáné avyéjujtédítu. Áhdure bóóne íjcyárómedítu tsá múha úújetétu dííbyedívu. ²² Áánélliihyé muurá dííbyé hójtsí pañévú pícyoobe páneere íñe múhdúné tsíeméné íjcyane. Áhdurée dííbyeke pícyoobe múhdumé dííbyé cahcújtso múnáa íjcyámé túkevétsoobe dibye íjcyaki. ²³ Muurá dííbyé cahcújtso múnáa méijcyá tsané múnáa dííbyema. Aabe páneere ejécunú íñe múhdúné tsíeméné íjcyane.

2

Píívyéébe meke pájtyetétsóne

¹ Muuráhjáa dííbyere Píívyéébe ámúhake pájtyetétsó Críjtoj tééveri ámúhá ímítyuháñe déjúcotu ámuha mewágóóóvéiyómeke. ² Muuráhjáa íhde ámuha ímityúné méícyahíjcyá íñe íji éhné Naavéné túkevétsoju Píívyéébedítu miamúnáake múhdurá ítsámeíchohíjcyánéréi ámuha meúraávyenéliihye. ³ Ehdúu ímiááné méícyahíjcyá ímityúmé eene ícyooca tsaate íjcyadu. Mepée meímíllejítóré meúraávyehíjcyá méhdityuré íjchívyéné allíjuúúne. Ááné déjúcotúu muurá máhallúrí íjcyájúcooróné Píívyéébe

méhdi ícúbáhráiyóné eene ícyooca tsíjtyé hallúrí tene íjcyadu. ⁴ Áronáacáa ihdyu mítyane meke iwáiyúnéllii méhdi ídáátsóvéne meke pájtyetétsoobe Críjtoj tééveri mewágóóóvétu dííbyedúréjuco meíjcyaki. ⁵ Ehdúu Píívyéébe méhdi ídáátsóvéne meke píaabó mepájtyetéki. ⁶ Muuráhjáa Críjtoke íbóhíítsóneri meke ávyejújtsoobe dííbyema meíjcyá níjkyéjiri íavyéjuri. ⁷ Ehdúu mééma méénuube Críjtoj tééveri bóónétu íjcyáné míamúnáake iwáájácútso ímiááné meke iwáiyune. ⁸ Aane íñe tsúúca mepájtyeténé tsá meere meíhnháori meméénutúne. Píívyéébere ihdyu meke ídáátsóllénéllii pájtyetétsoo Íllíkye mecáhcújtsónej tééveri. ⁹ Tsá mepájtyetétú ínehjí meméénúnélliihye. Áánéllii tsá tééneri memítyájkímeíityuróne. ¹⁰ Muuráhjáa Píívyéébe Jetsocríjtoj tééveri méíjtsaméi cápáyoácó ímiááneréjuco meméénuhíjcyaki. Ehdúhjáa tsúúcajátújuco meke íímíbájchoíñé íjtsámeídyújuco díbye méénuune.

Críjtoke cáhcujtsómé ímí íjcyane

¹¹ Aane cáhawáá méíjtsúcunu muhdúhjáa ámuha meícyahíjcyáne. Muuráhjáa tamúnaa jodíómú íhdícyámedíyé ámuhákye díllóhíjcyáhi. Áánemáa iiye díllómeíhíjcyámé ímiáámé Píívyéébeéjté íjcyane íjpííye ikíhdyahírótsámeíñélliihye. ¹² Téíjyúikyéé muurá ímiááné tsá ámuha mewáájácútú Mepájtyetétsoobe Críjtoke. Áánélliihýé tsá ámuha Píívyéébeéjté meíjcyatúne. Ídátsohréé ámuha waagóojte meíjcyame tsá mewáájácútú muhdúhjáa Críjtoj tééveri meke díbye ípájtyetétsoíñé pítyájcámeíñe. ¹³ Áronáa ihdyu ícyooca Jetsocríjtóo mewáiyuri dsíjívéébema ámuha meíjcyánéllii tsúúca ámuha méíjcyá Píívyéébema. ¹⁴ Áhdure muurá dííbyej tééveríyé ícyooca muuha jodíómuma ámuha méíjcyá tsaímíyéjuco íhdée múhdurá medáríívécatsíhíjcyaróme. Aame ícyooca ámuha jodíómú meíjcyátúrómema méíjcyá tsamééréjuco. ¹⁵ Muuráhjáa Moitséeúvuj tééveri Píívyéébe ájcúné taúhbjáúúné hallútú jodíómú íjcyátúmema tamúnaa jodíómú tsáríllécatsíhíjcyanéhjí Críjto ídsíjíveneri níjkévatsóhi. Ehdúu mééma méénuube íñe pamévá míamúnaa meíjcyarómé dííbyeke mecáhcújtsómé tsame dííbyeéjté meíjcyame ímiááameréjuco meíjcyaki. ¹⁶ Muuráhjáa múhdurá medáríívécatsíhíjcyanéhjí Críjto mééma níjkévatsó páwachékevu ídsíjíveneri. Ehdúu íímíbájchoobe pamévá míamúnaa meíjcyarómé tsamééréjuco meíjcyame tsaímíyé Píívyéébema meíjcyaki.

17 Ehdúu Críjto itsááne muuha jodíómuke waajácutsó muhdú tsaimíyé Píívyéébema muha meijcyaiñē tsúúca dííbyeke muha mewáájacújúcoóromeke. Áhdurée ámuha jodíómú meijcyatúmé awáá dííbyeke mewáájacútúmeke muurá waajácútsoóbe. 18 Áánéllii dííbyej tééveri Méécááni Píívyéébema tsaméhjí menáhbévajcatsí dííbyé Apííchó mééma ijcyane meke piáábóneri. 19 Áánéllii tsáhájucó ámuha tsijtye múnáa meijcyájúcootúne. Muurá icyooca méijcyá tsané múnáaréjucó Píívyéébé avyéjújete tsúúca dííbyeéjté meijcyame. 20 Muuráhjáa muha Jetsóó mamýmú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáama uwáábó medéjucóónúné pañévú tsúúca ámuha méucaavéhi. Aane muurá ímichi pañétúejpi Jetsocríjtó dííbye tájpi meijcyaaabe éhne múúne jaa ímichi apíhájúné hallúri ijcyadu néébeé. 21 Aame íñe icyooca éhnííñevu dííbyema méllíyaatéhijcyá ímiááméré Píívyéébema meijcyaki. 22 Aane muurá Críjtoma meijcyame jahdu menéémé pañe Píívyéébe ijcyá Íapííchoj tééveri.

3

Jodíómú ijcyatúmé uwááboobe Páávoró

1 Ááne hallútú íñe oo Páávoró o ijcyáábeke cuvéhoojánúmé ámuha jodíómú meijcyatúmeke Críjtodítýú ijcyáné uwááboju o úwáábohijcyáné hallútu. 2 Tsúúca íhya ámuha méwaajácú Píívyéébé meke ídaatsólléne oke níwaavéné ámuha jodíómú meijcyatúróméke téénevu o wáájacútsoki. 3 Muuráhjáa ihdyu dííbyere óhdivu bóhówajtsó ámúhake téhdure Críjtoj tééveri ipiááboíñē wáájacúratúné ipítýajcámeíñe. Aanée muurá tsúúca ámúhake ó úúballé áyánévu éhnée ihde ámuha éllevu o cáátúnúháámí pañe. 4 Téhaamíi ámuha meéévénetu íhya tsúúca méwaajácú ímiáánéjucó oke dibye téénevu wáájacútsóne. 5 Tsáháa muurá teene éjyú múnáaúvudívú dibye bóhówajcárotúne. Aanée íñe icyooca tsúúca bóhówajcároobe Íapííchoj tééveri ihjyú uubálle múnáama dííbyeéjté muha meijcyame Jetsóó mamýmú meijcyámedívu. 6 Áhdícyane ámuha jodíómú meijcyaturómé tsúúca méijcyá Píívyéébé avyéjújete muha meijcyadu Jetsocríjtodítýú ímiáájú úwáábómeíñē ámuha mecáhcujsódú ijcyame. Aame icyooca méijcyá tsamééréjucó Píívyéébé Críjtoj tééveri íajcuíñē néene meújcuímye.

7 Ehdú néene íñe úwááboobéré ó pehijcyá o méénútyuróné Píívyéébé téénevu oke pícyoonéjucó. Aane ihdyu ó méénuhijcyá dííbyé piááboríye. 8 Aabe oo pámeere múhdumé Píívyéébeéjté meijcyámedítýú ídáátsoóbe. Áróóbekée oke

ityújkevéélléne níwááveebe Críjtodi íiné imíjyaú meíjcyané uwááboju íjcyanéwú ámuha jodíómú íjcyátúróméke o wáájácútsoki. ⁹ Ahdújuco muurá o bóhówátsohíjcyané pámehdívuré teene wáájácúratúnée Píívyéébe páneere ípívyéjtsoobe tsúúcajátújuco pítýajcámeíñe. ¹⁰ Aane muurá Píívyéébe meke úcu híjcyá pamévaré dííbyeke mecáhcujsómé tsamééréjuco meíjcyá téénetu níjkyéjiri íjcyané íhtsútujte iwáájácu muhdíívané dííbyé tujkéveju íjcyane. ¹¹ Ehdúhjáa imyéénuíñé pítýajcámeííbyé tsúúcajájucó. Ahdújucóo muurá díbye teene méenune Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri. ¹² Ahdícyane dííbyej tééveri tsúúca Píívyéébema menáhbévájcatsí íínerí íllityétúmé ímiáánéjuco Críjtoke mecáhcujsónéllííhye. ¹³ Áánéllíi ámúhake o néé ámuha meíhvéjtsótu íñe tééné déjúcotu ámúhállíi o ícúbáhrámeíhíjcyané uwááboju. Íllure méimijyúúvé tééneri múhdurá íjtsúcunútúme.

Críjto meke wájyune

¹⁴ Ehdu Méécááni Píívyéébé tujkéveju mééma íjcyanéllíi dííbyé úmíwávú o mímóúúvéne ó ihjyúvahíjcyá dííbyema dúúrúvaabére. ¹⁵ Áábé cahcújtso múnaa meíjcyame muurá tsúúca méijcyá dííbyé dohjíba múnaa tsaate tsúúca níjkyéjiríjyucó íjcyámema íñe ííñújiri meíjcyame. ¹⁶ Áánéllíi ó táúmeíhíjcyá dííbyeke Íapííchoj tééveri díbye ámúhá pañéwú ípícyo íhnhó ámúhake tene itsípájtsoki. ¹⁷ Áhdure ó táúmeíhíjcyá Críjto éhnííñevu ámúhake ípíáábo ímí dííbyeke ámuha meúraávyeki. ¹⁸ Aame óvíi ámuha tsijtye cahcújtso múnáama méwajyújcatsí ímíñeúwú ámuha mewáájácu ávyeta muhdú ímiááné Críjto meke wájyune méijtsaméi píruúvé íjcyane. ¹⁹ Aane ámúhá hallúwú ó táúmeíhíjcyá píáábó Píívyéébe ímiáábé íjcyáábeke muhdú díbye íjcyadu ámuha meíjcyaki.

²⁰ Áánéllíi ihdyu metsu dííbyeke medúúrúva ávyéjútsomé. Muurá meke píááboobe dííbyeke metáúmeíñé ehnííñevu meijtsámeityúrónemájucó. Ehdu muurá meke píáábohíjcyaaabe Íapííchó mééma íjcyáne j tééveri. ²¹ Aane ihdyu óvíi dííbyeke méduurúvahíjcyá dííbyé cahcújtso múnaa meíjcyame paíjyuvaré múijyú níjkévaityúné ípyéé ípítýajcámeídyújuco Jetsocríjtoj tééveri mepájtyetéíñe díbye méénúnéllííhye. Ehdu teéne.

4

Píívyéébeéjté meíjcyane Íapííchoj tééveri

¹ Aane muurá Máavyéjuube Jetsocríjtodítýú íjcyané uwááboju úwááboobéré o péhíjcyané hallútú íñe cúvéhóójari oo ícyoóca.

Aabe ámúhakyé o nées tsúúca Píívyéébe ámúhakyé újcume ímíñeúvú ámuha meijcyá muhdú meijcyáiyódu. ² Áhdure idyé ámúhakyé o nées tsaííbuwáré idáátsóméhjiúvú ámuha meijcyáne mewájujcatsí pamévamáye. Aame ímityúné ámúhama íjcyaróné máaabúcu híjcyá ímí ámuha meijcyaki. ³ Ááne métsúúraméí tsané múnáaréjuco ámuha meijcyame dííbyé Apííchó piáábori tsaímíyé ámuha meijcyáiyóneri. ⁴ Muurá íñe tsané múnáaréjuco meijcyámema ijcyáne tsáneere Píívyéébé Apííchó meke ityúkévéjtsoki. Áánéllii téhdure ijcyáne tsáneere dííbyé avyējú méwáabyuta. ⁵ Aabe tsáápiiyé Máavyéjuube apáábyéré íjcyáábeke mecáhcujsóhi. Áábe mémeríyé muurá métsójtsómehijcyáhi. ⁶ Áánéllii diibye tsáápiiyé Mépiivyéébé ijcyá apáábyekéré pámeere mecáánívahíjcyáábe. Áábé hójtsiri pámeere méijcyá dííbye tájpiye. Aabe kiá méhdityu íjcyátúnéllii panévaré mejtéeveri méénuhíjcyáhi.

⁷ Áronáa ihdyu tsáápiitsa mépiivyété muhdú nénehji meméénune Píívyéébéé Críjtoj téeveri meke ájcune. ⁸ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Naavénekée ityáhjáne dííbyé hójtsí pañe ícyahíjcyámeke íjchívyétsóne peebe cáámevu. Aame ihñéjteréjuco íjcyame díbye nééjuríyé piivyété páhduvaré nénehji imyéénune.

⁹ ¿Aanéhaca íiná nééiyóné teene díbyée cáámevu pééneé? Téénetu muurá méwaaajácú íhtsútuubée íjcyároobe ííñujívú íñíityéne idáátsonúne. ¹⁰ Áronáacáa bóónétu tsiíñe peebe cáámevu níjkyejívú páñétúétsihvu ávyéjuube íjcyáki. ¹¹ Áábe tájpi muurá páneere íjcyáabe meke ihñéjteke ájcúné waajacuríyé mépiivyété páhduvaré nénehji meméénune. Muurá tsaate piivyété dííbyé ihjyu úwáábomére ípyéhíjcyáne. Áhdure tsijtye piivyété iwáájacúné muhdú méúmiwa íjcyane. Tsijtye piivyété tsúúca Píívyéébeke cáhcújtsómeke ímíñeúvú muhdú múúne téjijto meúraavyéné iúwaabóne. ¹²⁻¹³ Ehdú muurá Críjto meke piáábohíjcyá ihñéjté meijcyame dííbyé wákimyéí ímí meméénu éhniíñevu dííbyé cahcújtsó múnáa illíyaaté pámeere dííbyeke mecáhcujsómé mewáájácu muhdúhjáa Píívyéébé Hajchi íjcyane díbyée íjcyadu meijcyaki. ¹⁴ Áijyu ihdyu muurá tsá múha meke mújtátsóityú íhdityuré újcúné uwáábori muhdú tsííméké memújtátsóiyódu. ¹⁵ Aane ihdyu cáhawáá metsu ímiááméré meijcyáne ímíñeúvú meúraávyé teene ímiááju. Áijyu ímiááné Críjto métúkevéjtsóobe íjcyáábeéjté meijcyame éhniíñevu méimíbaávyééhi. ¹⁶ Áábe tájpi pámeere dííbyeéjté méijcyame mewájujcatsíñe panévatúré mepiáábójcatsímyé

muurá éhniíñevu mellíyaatémé ímí Píívyéébeke méúraavyéhi.

Críjtoke méúraavyéne

17 Áánéllii ámuhákye o nées Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri Píívyéébeke wáájacutúmé icyahíjcyádú ámuha meíjcyájúcoótuki. Muurá ímityúné diityé íjtsaméi íjcyánéllii íimíllédú icyahíjcyáme. 18 Tsá ditye wáájacutú muhdú ímí íjcyáiyóné Píívyéébe íjtsaméi diityé pañe íjcyátúnéllíihye. Aame tsá íjcyáiyú dííbyema ímiánéjcu iwáájacúiyóné íimíllétúnéllíihye. 19 Muurá éhniíñevuré 'nucójpi' néétune méénuhíjcyá panévare ímityúne. 20-21 Áronáacáa ihdyu tsá ámuha teene mewáájatú Críjto ímiá uwááboju ámuhákye úwáábocooca. 22 Ahdícyane ámuhákye o nées ámuha meíhvéjtsó ímiájíjtóo ámuha mewáájacútúné hajchótá ímityúné íjcyaróné ímiááneúvúdú ámuha meítsúcunúhijcyané tsáijyu múu ámuhádi íjcyáhréi nééneé. 23-24 Ámúhá íjtsaméi mecápáyóóvéne ímiánejcúvuréjuco mepájtyé muhdú meíjcyáiyóné Píívyéébe ímíllénejcúvú tsaímíyéjuco ámuha meíjcyánetu mebohówaucunúki.

25 Óvíjyacóóné ámuha maállícyatsíhijcyáne. Múu ímiáánéré ihjyúvá pamévamáyé íñahbémuma. Tsamééré meíjcyame tsá metútávátsójcatsíityuróne.

26 Tsá múu tsaatédívú icyáyobáávatéhajchíi páñetétsójcatsítyúne. Ícúu múu ímíbáchójcatsíhi. Tsá múu tsiélleréjuco íjtsúcunútú teene. 27 Tsá múu Naavenedívú táhjátsámeítyúne.

28 Áhdure tsáijyu múúne tsaate ámuhádítyú nánihíjcyámé ílluréjuco meíhvété téenetu. Mewákímyeíñe tsijtye víióméhjike mépiáábo.

29 Áhdure tsá múu ihjyúvatú ímityúneri. Ímiááneríyé múu ihjyúvá éhniíñevu tsíjtyeke tene ipiáábo Píívyéébeke ditye úráavyénetu. 30 Ahdícyane óvíjyacóóné múhdurá medáíívémeíhijcyané Píívyéébe Apííchó mépañe íjcyane mekímóvéjtsótuki. Muurá teene mépañévú díbye pícyóónej téeveri méwaaajácú ímiááné dííbyeéjteréjuco meíjcyámeke díbye újcúvaíñe.

31 Ahdícyane ílluréjuco meíhvété ímityúné ámuha medáíívéjcatsíñe páhduvaré nehniwu meúhbácatsíhijcyánetu.

32 Ááne ímiááméré meíjcyáne ténehji méímíbáchójcatsí muhdúhjáa Píívyéébe ámuhádi ídáátsóvéne Críjtoj téeveri ámuhákye ímíbjachódu.

5

Píivyéébeéjté meíjcyáiyóne

¹ Muurá ámuha ímiááné tsúúca Píivyéébej tsiímé meíjcyámeke wájuube. Áánéllii métsúúraméí dííbyedi dibye íjcyadu ámuha meíjcyaki. ² Ááne méwájuyjácátsí muhdú Críjto meke wájuudu. Muuráhjáa meke iwájyúnéllii meke ipájtyetétso íhvéjtsámeíbyeke dsíjívetsómé éhne múu obéejake dsíjívetsódu. Ááneríi Píivyéébe mítyane ímíjyuuvéhi.

³ Ahdícyane tsúúca dííbyeéjté ámuha meíjcyame tsáhájucó múu íjtsámeítyú ihdícyámema idyómácójcatsíyóneri. Óvíjycóóné panévare ímityúné ámuha meméénune. ⁴ Ahdure tsá múu átéréenéhjí úbálléjcatsítyúne. Múu Píivyéébeke ityéhdújtsóneríyé ihjyúváhi. ⁵ Muurá ihdícyáméhjíma dómácócatsíhijcyámé tsá Píivyéébé avyéjúeje íjcyatúne. Áhdure tsiñéhjí imítyuháñé méénuhíjcyámema panévare ímityúneri úmúúpívyehíjcyámé tsá dííbyé avyéjúeje íjcyatúne. Aane muurá tsúúca ámuha méwaajácúhi. Ténéhjíríyé muurá íjcyame tsá dííbyeke icyááníváiyóne éllevu íjcyatúne. ⁶ Ahdícyane máállítsámeídí múhdurá ícyahíjcyámé átéréenéhjí úwáábohíjcyámedívu. Muurá ehdu ditye ícyahíjcyáné hallútu Píivyéébe ícúbáhraá ávyetá íhnáhó díityédí dííbyeke ditye lléébohíjcyátúné hallútu. ⁷ Áánéllii tsá múu tehdu néémema náhbévatúne.

⁸ Muuráhjáa íhde ámuha tehdu ímityúné pañe méícyahíjcyá ímiáájú ámuha mewáájácútúnéllíihye. Árónáa ícyooca tsúúca ámuha méwaajácújucóó Ávyéjuube Críjtoéjté ámuha meíjcyame. Aame ihdyu óvíi ámuha méíjcyá ímiáámeréjuco. ⁹ Muurá téjijto mewáájácúmé ímiáámeréjuco meíjcyame tsíjtyeke mépíaabóhi. ¹⁰ Áánéllii ihdyu métsúúraméí Máavyéjuube Críjtoke ámuha meímíjyújtsóiyóneri. ¹¹ Aame ihdyu tsá múu náhbénutú ímiáájú wáájácútúmé ímityúné méénuhíjcyáne. Íllure múu úwaabó keená ímiáájú íjcyane ditye iwáájácuki. ¹² Ehdu muurá teevétari wáájácúratúné ditye méénuhíjcyáneri meíhjúváyíóné nucójpítsóhi. ¹³ Aane muurá íñe Jetsocríjtó uwááboju díityédívú bóhówajtsó páneere ímityúné ditye méénuhíjcyáne. ¹⁴ Muurá Píivyéébé waajácúháámitu nééneé:

Muhdú éhne múu dsíjívémé íjcyadu wáájácúmeítyuube u íjcyabe cána wájácúúvéne ímíñeúvú díjtsaméí Críjto uke iwáájácútso ímiájijtóvu.
Ehdu néene Píivyéébé waajácúháámitu.

15 Aane cána metéíbúwáávéne ímíñeúvú méjítсамeí muhdú ámuha meícyahíjcyáneri. Tsá múu ímiánéjcy wáájácutúmé ícyahíjcyádú íjcyatúne. Múu ímíñeúvú íjcyá tsúúca ímiánéjcy ámuha mewáájacúme. 16 Muurá ihnáhóóné Píívyéébeke meúraavyéné panévaré múhdurá néénéllíhye. Ároné pañe múu tsúúrámeíhijcyá ténejcúriye. 17 Tsá múu ávyeta pevé ííbuwáre íjcyatú wáájacúmeityúme. Múu tsúúrámeí muhdú meíjcyáiyóné Píívyéébe ímílléneri tehdu ámuha meíjcyaki. 18 Tsá múu llíyíicyávetúne. Muurá tehdu meíjcyáhajchíí íllurējuco metútávááveíñe. Áánéllíi ámúhá pañévu dííbyé Apííchó meújcy ámúhakye tene ityúkévéjtsoki. 19 Ááne múu ámúhá íbuúúnetu íjchívyéne májtsiyi dííbyeke dúúrúvaméré ihjyúvájcatsí ténejcúri. 20 Áhdure idyé múu dííbyeke paíjyuváre téhdútsohíjcyá panévá hallúvú Máavyējuube Jetsocríjto mémeri.

Métaábama mewájyújcatsíñe

21 Múu Píívyéébeke ámuha maávyējuúllédú panéjcuávú avyējuúlléjcatsíhi.

22 Ahdícyane óvíi ámúhá taabámú ámuha ájyúmuke avyējuullé Máavyējuube Jetsocríjtoke íávyejúúllédu. 23 Muurá ájyu méwá túkevėjtssoobe Mépájtyetétsoobe Críjto ihñéjté meíjcyámé túkevėjtssoobe íjcyadu. 24 Áábeke ihñéjté meíjcyame maávyējuúlléne mecáhcujsódú óvíi walléémú téhdure ájyúmuke íávyejúúlléne cáhcujsóhi.

25 Áhdure idyé wajpíímú ícyánéjcutu múu méwámyuke íávyejúúlléne wajyú Críjtóo meke ihñéjteke mítyane iwájyúnéllíi wájyúmeityuubéré dsíjívédu. 26 Muuráhjáa dsíjíveebe mewájyuri dííbyé uwááboju mecáhcujsónej tééveri meke íímíbájchoki. 27 Aame tsúúca méímíbaavyé ííné ímítyú méhdi íjcyájúcootúmé ímiááméré dííbyema meíjcyaki. 28 Ahdícyane múu ímíñeúvú wajyú méwakye muhdú ámuha mewájyúmeídyu. Muurá ímí meíjcyane meímíleebe métaábake méwajyúhi. 29-30 Tsá muurá méjpi meere meícúbáhráítyuróne. Muurá mewájyúmeíñéllíi ímí météhmémeí panévatúré muhdú Críjto ihñéjté meíjcyámeke téhmehíjcyádu. 31 Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééne wajpi cáánímútsidítyú íínéne ityáábávállema tsahéécorējuco íjcyaiñe. 32 Ehdu ámúhakye o nééné pañe íjcyané muhdú Críjto ihñéjtema íjcyané uwááboju. 33 Ahdícyane tsiíñe ámúhakye o néé ámúhá taabámuke ámuha mewájyú muhdú ámuha mewájyúmeídyu. Áhdure idyé diitye ámúhá taabámú óvíi ícyánéjcutu ámúhakye íávyejúúlléne wajyúhi.

6

¹ Áhdure tsime múu lleebó cáánímuke. Ehdu Píivýéébeéjté mejjcyane ímilleébe. ²⁻³ Muurá dííbyé taúhbaju néehií: “Ámúháj caánímuke mewáýjúne máavyéjuulle cáámene ííñújí hallúrí ámuha mejjcyaki.” Ehdu muurá ítyaúhbaju néhdu íjcyámeke píááboóbe.

⁴ Áánéllii cáánimu tsá múu uhbádúré úwáábotú ítsíimeke. Muurá tehdu néené uwáábó diityéké ímityúnejcúvúré íjtsámeíchóiyáhi. Áánéllii múu ímíñeúvú choocóré úwaabó diityéké Píivýéébe ícyánéjcu dííbyeke ditye icyáhcujsoki.

⁵ Áhdure idyé tsíjtyé hójtsí pañe íjcyame múu diityéké íavyejúúlléne ditye táuhbané meenú Críjtoke íícúvéiyódu. ⁶ Tsá múu íavyéjute íítecoocaré ímí wákímyeítyú ditye ámúhake ímí íjtsúcunúrokíye. Múu ditye ámúhama íjcyátúrónáa tsaímíyé wákímyeí ímiááné Críjtó íicúve múnaa ámuha mejjcyaki. Ehdu mejjcyane imilleebe Píivýéébeé. ⁷ Áánéllii múu ímiááméré meenú íwákímyeí Máavyéjuube Jetsocríjtoke íícuvénéjuco. ⁸ Muurá tsaaté hójtsí pañe íjcyámema tehdu íjcyátúrómeke tsahdúré áhdóibye muhdú ditye íjcyadújuco.

⁹ Áánéllii múu íavyéjute ícyánéjcutu ímíñeúvú picyóó ícúbáhratúméré íúnú múnáake. Cáhawáá méjtsúcunuj, muurá pámé Avyéjuube Píivýéébe níjkyéjiri íjcyaaabe tsá tsaatéké éhniíñevu ímí íjtsúcunútúne. Muurá tsahdúré meke wáýjuube pámeekére.

Ímityunéhjí metáhjane

¹⁰ Ámuúha táñahbému, ícyooca ihdyu méítsutúúvé Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri dííbyé ihnáhoóri. ¹¹ Aame Píivýéébe ámúhake tújkevejsódú ímíñeúvú métémmeméi Naavéné ámúhake mújtátsóiyóné ámuha metáhjaki. ¹² Tsá muurá míamúnáama memúnáátsócatsíhíjcyatúne. Muurá ihdyu mémúnáátsócatsíhíjcyá diibye Naavéne ájkímú íjpiíma íjcyátúné míamúnáa ímityúmé íjcyame Píivýéébeke wáájácútúmeke íimillédú dáríívehíjcyámema. ¹³ Áánéllii ámúhake o néé muhdú Píivýéébe ámúhake túkévejsódú ímíñeúvú ámuha mejjcyaki tehdiívanéhjí ámuha maáábúcuéne íhtsutúme mejjcyaki.

¹⁴ Áhdícyane imíchi mejjcyáne ímiáájú ímíñeúvú ámúhá pañevú mepícyó éhne múúne cóhpene ócájimííhé méhdityu chíucunúdu. Áane ímiááméré mejjcyá ímityunévú ámuha metáhjátsámeityu éhne múúne méénujcatsi múnaa ityáhjátsámeityu túémíhóvú pícyámeídyu. ¹⁵ Ímíñeúvú

meijcyátsíívyéne méúwáábohíjcyá tsaimíyé meijcyáné uwááboju éhne múúne tsodáhó íjtyúhápaajínevu iújcámeíñe íjcyátsíívyédu. ¹⁶ Aame ímíñeúvú mécahcújtsó ámúhá watájcódú néene téenej téeveri ámúhakye Naavéné mújtátsóiyóné ámuha metáhjaki. ¹⁷ Aane íñe tsúúca pajtyété mééma íjcyane tsáma méíhvéjtsodí éhne múúne tsodáhoke íwatájcoji píaabódú néene ímítyúnéhjitu meke téhmehíjcyáne. Áhdure Píívyéébé ihjyu méníitsúwádú néene Ípííchoj téeveri mééma íjcyane ímíñeúvú meújcu ámúhá pañévu. ¹⁸ Aane ámúhá pañe íjcyáne téeveri óóchevélletúmé dííbyema paíjyuvaré méihjyúvahíjcyá. Métáuméí dííbyeke píáábó ímí ámuha meijcyaki. Áhdure métáuméí pahúllevaré dííbyeéjité íjcyámé hallúvú dibye díityéké ipíááboki. ¹⁹ Téhdure táhallúvú métáuméí dibye oke ityúkévétso muhdú mepájtyeténé úwáábojúvú pamévakeré o wáájácútsoki. ²⁰ Muuráhjáa téené wákimyéivu oke Píívyéébe pícyoobe íñe téené déjúcotu icyooca oo cúvéhóójari. Áronáa ihdyu táhallúvú métáuméí píáábó núhnévétuubéré o úwáábohíjcyá ímíñeúvú muhdú tene néhdújuco.

Páávoró pítyajcóne

²¹ Aane cáhawáa ihdyu óví ménahbe Tííkico téené wákimyéityu oke píáábohíjcyaaabe ímíñeúvú ámúhakye táuubállé meenuhi. Díibye waajácú páneere muhdú o íjcyaaabe íñá o méenuhíjcyáne. ²² Áánéllí dííbyeke ámúha éllevu ó wallóo díibye ámúhakye iúúballe muhdú muhtsi meícyahíjcyáné ámuha mewáájácúne metsájpínúki.

²³ Áhdícyane óví Méécáani Píívyéébe Máavyéjuube Jetsocríjto ma ámúhakye píaabó ímí ámuha dííbyeke mecáhcújtsómé mewájyújcatsíñe íbúwají meijcyá íñerí íjtsámeijyúcootúme. ²⁴ Áámeke ihdyu óví ámúhakye píáábohíjcyaaabe múhdumé ímíáané ámuha Máavyéjuube Jetsocríjtoke mewájyúmeke. Áyu tehdújuco.

PIRIPÉÉTSE

Pirípori íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 Oo Páávoroo, Timotéoo, íjcyamútsí Jetsocríjtó ñícúve múnáajtétsí íhyaami ámuha éllevu muhcsi mécaatúnú elle Pirípori dííbyé cahcújtso múnáa Píívyéébeéjté ámuha meíjcyáme éllevu, áhdure ámuhá uwáábojtemá túkevjtsojté éllevu. 2 Áámeke ihdyu óvíi ámuhákye píáábohíjcyamútsí íbúwajíi ámuha meíjcyaki.

Cahcújtso múnáá hallúvú Páávoró píáábó táúmeíñe

3-5 Muurá paíjyuvaré ámuhákye o ítsáávécooca ímíjyuuri Píívyéébeke téhdújtsoobéré ámuhá hallúvú ó táúmeíhijcyá píáábó ímiáájú mecáhcújtsóné wákimyéityu ícyoocápi oke ámuha mepíáábohíjcyánéllíhye. 6 Aane muurá ó waajácú Píívyéébe ámuhákye tsaímíyé píáábohíjcyané ímí dííbyeke ámuha meúráávyé mújyú tsiíñe Máavyéjuube Jetsocríjtó tsááíñévújuco. 7 Ehdu íñe ámuhádítyú o nées oke ipíáabóduré Píívyéébe ámuhákye píáábohíjcyámeke o wájyunema. Muuráhjáa íhde oke ipíáábohíjcyaduré íñe cúvéhóójari o íjcyároóbeke oke píáábohíjcyaaabe tsíjtyeke o úúbállehíjcyá dííbyé ihjyu tóónútuubére. 8 Muurá Píívyéébe waajácú ímiáané ámuhákye o wájyune muhdú Jetsocríjtó meke wájyudu. 9-10 Aabe ámuhá hallúvú ó táúmeíhijcyá píáábó ámuha mewájyúcatsíñe mewáájácu muhdú dííbyeke tsaímíyé meúráávyéiyóne. Áame ímiáámeréjuco ámuha meíjcyame íñerí menéétsámeityu Jetsocríjtó tsiíñe tsáácoóca. 11 Ehdu dííbyere Jetsocríjtó píáábori tsaímíyé ámuha meíjcyame Píívyéébeke máávyéjútsohíjcyáahi.

Críjtokéré íícúvéiyóné Páávoró íjtsaméi

12 Ámuúha táñahbému, ó imíllé ámuha mewáájacúné íñe páneere múhdurá oke pátyehíjcyáronéhjí illure oke píaabóné éhnííñevu ímiáájú pajtyéteju Críjtodítyú íjcyane o úwáábohíjcyaki. 13 Áábeke tsúúca oke pámeere páñétúejpi avyéjúúbé já tehmejté íjcyámema tsíjtyehjí íjcyame waajácújucoó Críjtoéjpi o íjcyané hallútú cúvéhóójari o íjcyane. 14 Aabe teene cúvéhóójari o íjcyároobe ímí o úwáábohíjcyané tsaate ménahbémú iwáájácúne téhdure úwáábohíjcyá íñerí núhnévetúme.

15 Áronáa ijcyámé tsaate tsijtye ímí méénuhíjcyáneríyé iñómíutáávané iñnáhó úwáábohíjcyáme. Áánetu ihdyu tsijtye úwáábohíjcyá ímiááné tehdújuco. 16-17 Ímí úwáábohíjcyámé oke iwájyúne iñe téené déjúcotu cúvéhóójari o íjcyane iwáájácúnéllíhýe. Áánetu tsijtye úwáábohíjcyá illure oke éhniíñevu ityútávájtsó iñe cúvéhóójari o íjcyáábeke. Tsá ditye ímiá uwáábó méénuhíjcyatúne. 18 ¿Aanéhaca idyé muhdú o méénuíyónejíivari? Áronáa eene ímityúné iñtsámeíñe ímiáájú Críjtodítýú íjcyane ditye úwááboróné tsúúca míamúnaa lléébúcunúhíjcyánéllíi ó imíjyuhíjcyáhi. 19 Áhdure ó imíjyuhíjcyá iñe panévaré ímityunéhji oke pátyehíjcyaróné tsaímíyé óóma níjkévaíñé o wáájácúnema. Ehdu óóma tene níjkévaíñé ó waajácú ámuha táhallúvú piáábó metáúmeíhíjcyánéllíi Jetsocríjtó oke piááboíñé Íapííchoj tééveri. 20 Aabe ihdyu ó imíllehíjcyá tsáneetu o núcójpívétsámeítyuróné iñná táhallurí íjcyátuube panévaríyé Jetsocríjtoke o bóhówátsohíjcyá díbye íhtsútuube íjcyane pájyúva o bóhówátsohíjcyádu. Áábeke téené hallútú oke ditye dsíjívétsóhajchíí óvi ó dsíjívéhi. 21 Muurá iñe o bóhíbe dííbyeke o úraavyéné o ímilléduré idyé ó imíllé o dsíjívéné tsaímíyéjuco awáá dííbyema o íjcyaki. 22 Áronáa ihdyu ó imílléhíi o íjcyane éhniíñevu dííbyedítýú íjcyáné uwááboju tsíjtyeke o úwááboki. Áhdícyane tsá o wáájácutú muhdú o íjcyaiñe. 23 Muurá íhtsútú óhdivu teene muhdú o íjcyáiýóne. Tsánejcútú ímí tehdújúcooro teene ílluréjuco o dsíjívéné tsaímíyéjuco Críjtoma o íjcyaki. 24 Áronáa idyé ímí óhdivu teene ói o íjcyane éhniíñevu ámúhake o piááboki. 25 Aane tsúúca ó waajácú ói o íjcyaiñé ámúhake o piáábo ámuha ímíñeúvú Críjtoke mecáhcújtsóneri meímíjyúúki. 26 Ehdu muurá ámúhake éhniíñevu ó imíjyúúvétsoó tsiíñe ámúha élleu o péjyú dííbyere Jetsocríjtó oke piáábóneri téené hallúvú ámuha maávyéjútso dííbyeke.

27 Áhdícyane ihdyu ámúhake o néé ámuha tsaímíyé meíjcyá muhdú dííbyé uwááboju meke úwáábohíjcyádu. Áánéllíi ó imíllé ámúha élleu o péétúroobe o wáájácúné tsaímíyé ámuha meíjcyáné uuballe. Áronáa idyé tsá ámúhama o íjcyánéllíihýéré ímiáámé ámuha meíjcyáiýuróne. Ó imíllé ámuha tsaméhjí ímíñeúvú téené uwááboju mecáhcújtsóne ímí meíjcyane. 28 Aame tsá múu íllityétú ámúhake múnáátsohíjcyámedi. Muurá eene Críjtoéjté ámuha meíjcyámeke ehdu ditye dáriívehíjcyánetu méwaajácú ditye wágóóóveíñe. Áánetu tsúúca méwaajácú Píívyéébé piáábori ámuha mepájtyeténe. 29 Aane tehdújúcooro ímí ámuha dííbyeke mecáhcújtsóne

dííbyedívú mecátsípáávehíjcyáne. Áronáa íjcyáne téhdure tééne déjúcotu ámuha meícúbáhrámeííne. ³⁰ Aane ihdyu óvíi ámuha máaabúcu híjcyá páneere ámúhake pájtyenéhjí muhdúhjáa o áábúcu híjcyádu. Áaneríyéi muurá íne ícyoocápi o íjcyane ámuha méwaajácúhi.

2

Muhdú Ávyéjuube Jetsocríjto íjcyane

¹ Ahdícyane ímiáané oke ámuha meídaatsólléne mewájuhájchíi óvíi oke ámuha éhnííñevu méimíjyúúvetsó ímí tsajíjtóré ámuha meíjtsámeímyé mewájujcatsííne mepiáábócatsíhíjcyáneri. ² Óvíi Críjto ámúhake wájuýneri ámuha méimíjyúúvéme pañe dííbyé Apííchó íjcyane ámúhake tsápítsohíjcyáhajchíi ámuha oke méimíjyúúvetsó ímiááméré meíjcyáneri. ³ Aame ihdyu tsá múu tsaate tehdíivane méénúne ímiyíyé idyé méénutú illure tééneri ímityájkímyeiki. Tsáíibuwaré múu íjcyáne piáábójcatsí panéjcuwávú iávyejúúlléjcatsííne. ⁴ Tsá múu iye tsaímíyé íjcyáíyóneri tsúúrámeíyúne. Téhdure múu tsúúrámeí muhdú tsíjtyeke ipiáábóíyóneri.

⁵ Múu íjtsámeí muhdú Jetsocríjtó íjtsámeídyu. ⁶ Muuráhjáa Píívyéébere íjcyároobe tsá ávyeta tehdu íñééíyóneri íjyácunútúne. ⁷ Muuráhjáa íhtsútuube íjcyároobe míamúnáajpídyú itsíímávámeííne ihdícyaabéduréjuco íjcyane meke ipiááboki. ⁸ Aabée íhtsútuuháñe llííñétuube íná néétuubéré ídátso íhvéjtsámeííbyeke nucójpítso wátyétyehcúmé páwachékevu éhne múu átéréepi ímityúúbeke méénudu. ⁹⁻¹¹ Ehdúhjáa méénuube 'tsíjyu' néétuubéré muhdú Píívyéébe dííbyeke néhdújuco. Áánéllíhyéé dííbyeke Píívyéébe iávyéjuutetsóóbeke meménú páme éhnííñevuré díbye íjcyaki, dííbyé úmiwávú páhduube níjkyéjiri íjcyámema ííñújiri íjcyame naavémuháñemáyé ímíhmóúbáne iávyéjújtsóóbeke iwáájacu ímiáané avyéjuube díbye íjcyane tééneri Méécááni Píívyéébeke iávyéjújtsoki.

Cahcújtso múnaa peetédu nééneé

¹² Ahdícyane, ámuúha táñahbému, éhnée ámúhama o íjcyaae ámúhake o nééne ámuha melléébohíjcyádu idyé oke melléébo íne tsíhyulle ámúhadítúyú o íjcyároobe ámúhake o néhíjcyáne. Ááne muhdú Píívyéébe ímillédú meíjcyá teenéjuco ámuha mepájtyetéííne íjcyáneri. ¹³ Muurá ihdyu dííbyere ámúhake

ácuhiŋcyá ímiá iŋtsaméivu muhdú dibye ímillédú ámuha meŋjcyaki.

14 Aane ihdyu méméénuhŋcyá újyevéletúmé úhbáŋcatsíyúmére. 15 Ájyju ihdyu ámuha Píívyéébeéjté meŋjcyame ímiá uwááboju úwááboméré mepéhijcyámé mébóhówaúcúnuú ímítyúné míamúnááj pñnetú éhne múúne mŋcuru cúúvétsihdyu péétecunúdu. 16 Ehdu ámuha meméénúhajchíí mítyane ámúhadi ó ímíjyúúveé Críjto tsáácocca ópée dííbyema bañúháñé o wákímyeíhŋcyátúneri. 17 Aane mítyane tééneri o ímíjyúúnéllii ámúhakye o néé téhdure ámuha meímíjyúúki. Áánéllii eene ámuha mecáhcújtsóné hallúvú ihdyu ó dsíjívéiyá éhnííñevu ímí ámuha mecáhcújtsó dííbyeke. 18 Aane ihdyu metsu tsaméhjí meímíjyúúki.

Timotéoma Eparatorodítomútsikye Páávoro úwáábovu wálloóne

19 Aane óvíi Ávyéjuube Jetsóó ímílléhajchíí Timotéoke ó wálloó ámúhakye dibye iúújeté muhdú ícyooca ámuha meŋjcyane oke dibye úúballéváneri éhnííñevu o ímíjyúúveki. 20 Muurá apáábyéré dííbyé iŋtsaméí tájtsaméídyú néénéllii ijyáacunúúbé ámúhakye ipiáábóiyóneri. 21 Áánetu tsíjtyehji ijyáacunúhijcyá iŋye ímí ijcyáiyóneri. Tsá ditye ijyáacunútu Jetsocríjtó ímillédú ijcyáiyóneri. 22 Áánetu muurá ámuha méwaaajácú diibye ávyétá mítyané oke piáábohŋcyané ímiáájú Críjtodítyú íjcyané wákímyéityu éhne múu cááníkye íjcyadu. 23 Aane óvíi íñe ícyooca o íjcyane muhdú óóma péé o wállo dííbyeke ámúhakye dibye iúújetéki. 24 Árónáa ó iŋtsúcunú tsáijyju múúne Píívyéébe piáábori lléváhréjuco oore ámúhakye o úújeténe.

25 Téhdure ó iŋtsúcunú ménahbe Eparatorodítóke ámuha éllevu o wállooíñé téhdure mítyane panévatúré oke piáábohŋcyáábeke éhnée ámuha oke mepiáábónema taéllevu mewálloóbeke. 26 Aabe téhdure mítyane ímíllé ámúhakye iájtyumíné dibyéé chéméné uubállé ámuha méwáájacúné múhdurá dííbyeke iŋtsámeíchónélliihye. 27 Ímiáánée muurá dsíjívéroóbe. Árónáacáa ihdyu Píívyéébe dííbyema múhtsidi ídáátsóvéne bóhŋtsó dííbyeke íñe muhdú ícyooca kímóhcó o íjcyánáa dibye dsíjívéné oke éhnííñevu ávyénéjçúiyónélliihye. 28 Áábeke ámuha éllevu ó wálloó ámuha meímíjyúúvéne tujkéveri o állíjchu eene dííbyedi ámuha mekímóóvehŋcyané múhdurá oke ijyáacunúhŋcyánetu. 29 Áábeke ihdyu óvíi ámuha ímíjyuuuri méwaaatsúcúpejtsó Ávyéjúúbeéjté meŋjcyáméejpi ménahbe íjcyáábeke. Áhdure tsijtye dííbyedu néméhjike idyé múu wajúúhi. 30 Muuráhjáa ávyeta wájuúmeítyuubéré ámuháa

oke mepiáábóiyóné Críjtó wákimyeí imyéenúneri illúhwu dsíjiveráhi.

3

Muhdú Críjtoéjté téhmémeíyóne

1 Ámuúha táñahbému, tsáháturo muhdú tene óhdivu néetu tsiíñe biwáánéré ámúhake o úwaabóné ámúhake tene piáábóíñéllíhye. Ahdícyane múu imíjyúú Ávyéjúúbeéjté ámuha meíjcyame. 2 Aame ihdyu tsáma téibúwá méjcyaco oohímyédú néeme ímityúmé íjcyame eene kíhdyahírótsámeityúmé pájtyetéityúné úwáábohíjcyámeke. 3 Áronáa tsá ténetu Píívyéébeéjté meíjcyatúne. Muurá ihdyu dííbyé Apííchó meke tükévéjtsóné piáábori dibye ímillédú dííbyeke maávyéjútsohíjcyámé ímiááné dííbyeéjté méjcyá Jetsocríjtóo méema méenunéjuco. Áánéllí dííbyeke ímíjyuuri méduurúvahíjcyáhi. Muurá tsá meere íná meméenúneri mepájtyetétsámeíityuróne. 4 Muurá tehdu tene néeca oore ó pájtyetétsámeíiyáhi. Aaca muurá tsá múha óhdivu úújetéityuróne. 5 Muuráhjáa idyé oke waháro tsíímávátsihdyu íhyojsítú pápihchúúj coojívatu óhdivu kíhdyahírótsómé ijraééj tsííménémúhaabe heeberéomuube o íjcyaaabe páñétúeju múúhá ihjyúrí o íhjyúváábedívu. Diityééjtétsíi líhíyomútsi. Aabe muurá oo Bejamíi dohjíba múnáajpi. Áhdure paritséomuube oo muuháa jodíómú taúhbaju o úráávyehíjcyaaabe. 6 Aabée ó ijjácunúhíjcyá Jetsóoéjtéhacáa íjcyámeke o ícúbáhráiyóneri. Áábekée muurá tsá múha oke íná nééítyuró taúhbajúu néhdújuco o íjcyánéllíhye. 7 Ehdúu o dáríívéméíhíjcyanéjji ó ijtsúcunúhíjcyá íhtsutúné o méénuhíjcyáne. Árone ícyooca Críjtoéjpiyéjuco o íjcyánéllí óhdivu atéréenéréjuco íínéúbatú meke piáábóityúne. 8 Áhdurée panévare tsíñehji íjcyaróné dííbyé hallúhcuri ó íhvejtsó dibye páné ehníñevu íhtsútuube íjcyane o wáájácunéllíhye. Ehdúu muurá panévare o ímílléronéhji ó íhvejtsó éhne múúne tsíeméné atéréene meíhvejtsódú Táavyéjuube Jetsocríjtokéréjuco o íícúveki. 9 Ehdúu ó meenú tsáimiyéjuco dííbyema o íjcyaki. Tsáháa muurá Píívyéébe oke ímiáábedi díllóityuró taúhbaju néhdu o íjcyaróobeke. Muurá ihdyu apááñéré Críjtoke o cáhcújtsónej tééveriyé oke dílloobe ímiáábedi. Aabe apáámyéré dííbyeke cáhcújtsómeke pájtyetétsoohi. 10 Áánéllí ó imíllé Críjtoke o wáájácuné tsúúcajjáa dsíjivéjúcúóoróobeke Píívyéébe bóhítsóné íhnáhó téhdure óoma íjcyaki. Muuráhjáa dibye ímillédújuco ícúbáhrámeíñe dibye

dsíjívéne. Ahdu idyé ó imíllé o ícúbáhrámeíñe díbyéé dsíjívédú íivane téhdure Píívyéébe ímillédú o íjcyane o ímillénéllíihye. ¹¹ Ááne éhne múu dsíjívéebe tsiíne bóhíibe íjcyadu o néébe ímiááberéjuco o íjcyaki.

Tsaímíyé meíjcyáíyóneri metsúúrámeíñe

¹² Áronáa idyé tsá ámúhake o néétu panévatúré tsaímíyéjuco ímiáábé o íjcyane. Muurá ihdyu éhniíñevu ó tsúúrámeíhijcyá múhdutú ávyeta tsaímíyé Jetsocríjtó ímillédú o íjcyáíyóneri. Tehdúu dííbyema o íjcyá oke újcuúbe. ¹³⁻¹⁴ Ámuúha tañahbémuj, tsáhái muurá ávyeta ímiáábé o íjcyatúne. Áánéllíi íhdée múhdurá o ícyahíjcyáné o íhvéjtsóne ícyooa ó tsúúrámeíhijcyá muhdú díbye ímillédú o íjcyáíyóneri botsíi tééne áhdó o újcu íñe múhdumé ímí dííbyema ícyahíjcyámeke tééne áhdóllíi níjkyejívú Píívyéébe píúvácoóca. ¹⁵ Áánéllíi íñe múhdumé tsúúca ímí Críjtoke ámuha mecáhcújtsómeke o néé ámúhake ímí tene íbúúúve íñe ámúhake o néhijcyáne. Áánetu tsátsii tsíhdyure ámuha meíjtsúcunúhahjíi óví Píívyéébe ámúhake waajácutsó téénevu. ¹⁶ Áánéllíi ámúhake o néé ímííñeúvú ámuha meíjtsámeíñe meúraávyé muhdú tene íjcyane tsúúca ámuha mewáájacúdu.

¹⁷ Ahdícyane, ámuúha táñahbémuj, íñe muhdú o íjcyadu meíjcyá. Áhdure tsijtye óhdityúu iwáájáne ímí úráávyehíjcyámé íjcyadu meíjcyá. ¹⁸ Áánetu ámúhake o néhijcyádú íjcyáméi muurá mítyame Críjtóo páwachékevu dsíjívéneri mepájtyeténé uwááboju íllure tsárlílehíjcyáme. Aane íñe ídátsó táábere tsiíñe ámúhake o úúballéhi. ¹⁹ Aame muurá ímityúné ícyahíjcyámé tééne déjúcotu íllure wágóóóveéhi. Muurá Píívyéébeke ítsáávetúme muhdú tsaímíyé ííñújiri ímillédú íjcyáíyóneríyé tsúúrámeíhijcyáhi. Ááneri íllure mítyákímyeíhijcyámé múu núcópívehíjcyánáaáca. ²⁰ Áánetu ihdyu mee níjkyejíjetéréjuco meíjcyame íñe météhmehíjcyá Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtó meke újcúváííbyeke. ²¹ Aabe muurá íñe ídátsó meícyahíjcyáne j pi meke cápáyoácomé meíjcyáá dííbyeduréjuco dsíjívéítyúnéj píiháñema. Ehdu meke ímbájchóíiibe panévaré ipíívyetédú íjcyáabe.

4

Múu ímíjyúú páíjyváre

¹ Ámuúha, táñahbémú mítyane ámúhake o wájyúmeke o ájtyumíyóneri o íjyácunúhijcyámej, ámúhadi ihdyu mítyane o ímíjyuhíjcyá táwákímyéi áhdódú nééne ímí ámuha táuwáábó

mecáhcútsohíjcyánélliíhye. Áámeke ihdyu ámúhakyé o néesaímíyé ámuha meúráávyé Máavyéjuube Jetsocríjtoke.

² Téhdure Ebóódíamúpíke Tsítíkyémá o néesaímíyé dityépi ímiáámúpiréjuco ijcyá tsáílléjcatsítumúpi. Tsá ehdu meijcyáítyuró Jetsocríjtoéjté meijcyame. ³ Aane íñe uke o néesaímíyé tawákímyéityu oke u náhbénuhíjcyaaabe diityépike u píááboki. Muurá mítyane oke téhdure píáábohíjcyamúpi ímiáájú Críjtó uwáábójutu. Téhdure Creméétema tsijtye oke téené wákímyéityu píáábohíjcyáhi. Ááme mémeháñé tsúúca ijcyá múijyú medsíjivéjúcoóítyúne bóhí újcuímye mémeháñé cáátúváné waajácúháámitu.

⁴ Áánéllíi ámúhakyé o néesaímíyé ámuha paíjyuvaré meímíjyú tsúúca ávyéjúúbejte ámuha meijcyame. Áánéllíi tsáma meímíjyuhíjcyá. ⁵ Muurá píhíjucóóné tsííñe Máavyéjuube tsááiñe. Áámeke ihdyu óvíi ámúhakyé pamévare waajácú ímiáámé ámuha meijcyame pamévakéré mepíáábohíjcyámeke.

⁶ Aame ihdyu tsá múu ímityúné íjtsámeityú tsíeméné ámúhakyé pájtyecoóca. Múu paíjyuvaré Píívyéébeke úúbállehíjcyá muhdú ijcyane. Áhdure múu dííbyeke téhdútsóhíjcyá panévá hallúvúre. ⁷ Ehdu ihdyu ámuha meijcyácooca dííbyere Píívyéébe ámúhakyé píááboó íínerí íjtsámeijyúcootúme tsaímíyé ámuha meijcyá múhdumé Críjtodívú ámuha mecátsípáávehíjcyáme. Ehdu meke Píívyéébe píáábonévú méijtsaméi tsá úújetéítyuróne.

Ímiááneríyé meíjtsámeíñe

⁸ Áhdícyane meíjtsaméi ímiááneríyé muhdú tsíjtyema ámuha maávyejúúlléjcatsíñe tsaímíyé meíjcyáíyóneri ámuha téénetu mebóhówaúcunúmeke ímí Píívyéébe íjtsúcunúki, ámuúha táñahbému. Ehdu múu nénéhjíríyé íjtsámeíñe tsáhájucu áteréénéhjíri íjtsámeijyúcootúne.

⁹ Áánéllíi ménútsóhíjcyá ímíñeúvú ámúhakyéé o úwáábohíjcyáné tehdu ámuha meijcyaki. Muuráhjáa tsúúca ámuha mélleebó muhdú ámúhakyé o nehíjcyanéhjí. Áhdurée tsúúca ámuha máájtyumí muhdú ténehjí o méénuhíjcyáne. Áhdu méméénuco Píívyéébe ámúhama íjcyame ímí ámuha meijcyaki.

Pirípó cahcújtso múnaa Páávoróké píaabóne

¹⁰ Muurá ávyeta ó téhdújtsó Píívyéébeke íñe ícyooca tsííñe ámuha oke mepíáábóneri mítyane o ímíjyúúvénema. Aabe tsá o néétu íveekí ámuha oke meítsáávehíjcyatúne. Muurá ímiááné oke ámuha mepíaabóné meímíllérónáa tsá ámuha

mepíivyetéhíjcyatúne. ¹¹ Áronáa idyé tsá ámuha oke maájcúne tájpi o íjcyáiyóné o ímílléne ehdu ámúhake o néétune. Muurá óhdi íjcyane tsúúca téhdunéjuco. ¹² Aabe ó piivyété o íjcyane éhnévátúroobe. Áhdure idyé ó piivyétéiyá o íjcyane éhnéva múnáajpi. Téhdure ó piivyété íbúwajíi ñná májchótúroobe o íjcyane óóma tene íjcyácooca o ícyahíjcyádure. ¹³ Aabe ó piivyété panévare o táhjane Jetsocríjtó oke píáábóne tsíjpari. ¹⁴ Áábeke ihdyu tehdújuco ámuha oke mepíaabóné ñne ídátso múhdurá o íjcyáábedi ámuha meídáátsóvéne.

¹⁵ Aame ímiáané apáamyéré ámuha Pirípori íjcyané cahcújtso múnaa tsúúcajátújuco meíjtsámeíñe muhdú oke ámuha mepíáábóñeri. Muuráhjáa éhne tujkénuré Críjtodítúyú íjcyané uwááboju ámúhake o úwáábótsihdyu Matsedóóniá íññjitu tsiéllévuréjuco o péébeke apáamyéré ámuha oke mepíaabó Píivyéébe ihjyúvú ámúhake o úwaabóné tsaímíyé ámúhake búúúvéñéllíhye. ¹⁶ Téhdurée Tetsaróónicári o íjcyácooca ámuha taéllevu méwálohíjcyá oke mepíaabóne. ¹⁷ Áronáa idyé tsá ámuha oke maájcúyóneri o íjyáacunéllí ehdu ámuha meméénuhíjcyatúne. Muurá ihdyu ó imíllé ehdu ámuha meméénúneri éhníñnevu tsaímíyé Píivyéébema meíjcyane. ¹⁸ Muurá ámuha oke maácu híjcyanéhjí mítyanéjuco éhnée Epaporodítoma ámuha mewállóónema. Aane ímí Píivyéébe íjtsúcunú éhne múúne ávyéta ímyé cúváané pacúúcú meíjtsúcunúdu. ¹⁹ Áámeke ámúhake ájcúíbye ñná ámúhadítúyú píhtonévú íhtsutúné íavyéjú íjcyaae Jetsocríjtoéjté ámuha meíjcyanéllíhye. ²⁰ Aane ihdyu óví díbyeke méduurúvahíjcyá paíjyuvare múijyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

Páávoró pítyajcóne

²¹ Ahdícyane Jetsocríjtó uráávyé múnaa elle íjcyámeke méuubállé mítyane díityéké muha ílle meíjcyame medúúruváne. ²² Áhdure ávyéjuube Tséétsá únú múnaa ámúhake duurúváhi.

²³ Aane óví Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhake píaabóhi. Áyu tehdújuco.

COROTSÉÉTSE

Coróótsari Íjcyáme éllevu Páávoru cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 Oo Páávoru Jetsocríjtodítýú ímiáájú pajtyéteju Íjcyáné uwááboobe Píívyééberée ihdyu oke ityújkevééllédú Íjcyaae tééné wákimyéivu pícyoóbe. ² Aabe íñe íhyaami o cáátúnuháámi muhtsi ménahbe Timotéoma méwallóó ámuha elle Coróótsari meíjcyame Críjtoke meúraavyémé múúhá nahbému éllevu. Áámeke óví Méécááni Píívyéébe ámúhakye píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Cahcújtso múnáá hallúvú píáábó Páávoru táúmeíñe

³ Paíjyuvaré Píívyéébe Jetsocríjtó Caańkyé muhtsi météhdútsohíjcyá ámúhá hallúvú dííbyema muhtsi meíhjuúvácoóca. ⁴ Muuráhjáa múhtsikye úúballémé ímí Jetsocríjtoke ámuha mecáhcujtsonéllii tsaímíyé mewájuúcatsíhijcyáné pámeemáyé Píívyéébeéjté Íjcyámema. Áánéllii muhtsi météhdútsohíjcyá dííbyeke. ⁵ Ehdúvá ímí ámuha meícyahíjcyá íñe ímíjyaú meíjcyaiñe Píívyéébe méwáábyuta níjkyejívú méénune ámuha mewáájácúnema. Muuréváhjáa Jetsocríjtodítýú pajtyéteju Íjcyáné uwááboju ámuha melléébótsihdyújuco teene ámuha meítsohíjcyáne. ⁶ Ááné uwááboju muurá tsúuca tsújaavé pahúllevávú íñújiri. Aane mítyame icyáhcújtsoe ímí uráávyehíjcyá éhnée ámuha tujkénú meíjcyadu. Muuráhjáa Píívyéébe mítyane meke wájyune ámuha mewáájácúne ímí mecáhcujtsohi. ⁷ Téénevúu muurá Epáápara muhtsi wájyú menéébe ímichi ámúhakye úwaabóhi. Aabe ímí Críjtoke uráávyeebe múhtsikye píáábohíjcyá ámuha múhtsikye mepíáábóiyóne. ⁸ Aabée múúhakye úúballé ímí ámuha mewájuújcatsíñe.

⁹ Áánée muha mewáájácútsihdyu paíjyuvaré ámúhá hallúvú píáábó Píívyéébeke métáúmeíhijcyá díbye ámúhakye ímíñeúvú iwáájácúto íjtsaméivu. ¹⁰ Áhdurée idyé muha métáúmeíhijcyá ámúhakye díbye íajcu dííbyé icyánéjcu ámuha meíjtsóíñe waájácuvu ímí dííbyeke ámuha mewáájácúne muhdú díbye ímillédú meíjcyámedítýú ímiááneréjuco íbóhówaúcunúki. ¹¹ Ehdú néené píáábó muha métáúmeíhijcyá ámúhá hallúvú Píívyéébeke díbye íhnahoori ámúhakye tsípajtsómé panévá ímítyuháñe ámuha maáábúcuhijcyaki. ¹² Aame díbye ámúhakye

ímíbájchóné hallúvú ímíjyuri ámuha dííbyeke metéhdújtsoki.
 13 Muuráhjáa dííbyere Píívyéébe meke ijchívyetsó Naavéné
 hójtsí pañétú éhne múu cúúvétsihyi íjcyadu meícyahíjcyámeke.
 Áánemáa meke pícyoobe mítyane iwájyuuube Ílí avyéjuvúréjuco.
 14 Dibyéé muurá dsíjívénéj tééveri mééma ímíbájchoobe
 méímítyuháñé méhdi ídáátsóvénama.

Jetsocríjto dsíjívénéj tééveri ímí Píívyéébema meíjcyane

15 Muuráhjáa Píívyéébeke maájtyúmituube Ílí Jetsocríjtoj
 tééveri méhdivu bóhówaavé pañé piivyéébére íjcyaaébe.
 16 Dííbyéhjáa muurá Jetsocríjtoj tééveri ípívyéjtssoobe páneere
 múhdúné tsíeméné ííñújiri íjcyánéhjima íévéhóówari íjcyanéhjí
 maájtyumínee, maájtyúmitúnee, íjcyane. Téhduréhjáa
 ípívyéjtssoobe níjkyéji múnáama naavémuke páneere
 íavyéjútéma. Ehdúhjáa panévaré ípívyéjtssoobe Ílilj tééveri
 ténéhjiri díbye íavyéjútésámeíki. 17 Aabéhjáa ihdyu Críjto
 ícyahíjcyá tsúúcajátújuco íjcyaduré ííneúbáréikyé íjcyátúné
 íhdéjuco. Áábe tájpi muurá íñe páneere múhdúné tsíeméné
 íjcyane íjcyáhi. 18 Aabe muurá dííbyé cahcújtso múnáa
 meíjcyámé túkevéjtssoobe íñe méhniwau meke túkévétsohíjcyádú
 néébeé. Muuráhjáa dsíjívéebe tsiíñe bohíí téhdure medsíjívémé
 mebóhííñé tújkénuúbe. Áábekée Píívyéébe pícyóó pané
 avyéjuubéré díbye íjcyaki. 19 Ehdúu Píívyéébe imíllé
 íbóhówájtsámeíñe Críjtoj tééveri. 20 Muuráhjáa páwachékevu
 ítyujpácýó waagóoobe páneere íñe múhdúné tsíeméné
 ííñújiri íjcyánema íévéhóówari íjcyanéhjí íímíbáávyeki, téhdure
 tsaímíyé míamúnáa Píívyéébema íjcyaki. Aanée Píívyéébe ímí
 íjtsúcunúhi.

21 Muuráhjáa íhde ámuha Píívyéébeke mémúnáátsohíjcyá
 ímityúné ámuha meméénuhíjcyánéllíhýe. Árómeke tsúúca
 ámúhake íímíbájchómeke újcuube tsaímíyéjuco ámuha dííbyema
 meíjcyá Críjtóo míamúnáájpídívú ípívyéévéne dsíjívénéj tééveri.
 22 Ehdúu méénuube ííne ímityú máhallúrí íjcyájúcootúme
 tsaímíyéjuco menéémeke íjycuki. 23 Áánéllíi ámúhake o née
 íínevú táhjátsámeityúme tsaímíyé ámuha meúráávyé muhdú
 mepájtyetéíñe uwááboju tsúúca ámuha mewáájacúne. Ááné
 uwááboju muurá íñe úwááboobéré o péhíjcyáné tsúúca ííñújiri
 pahúllevávú tsújaavéhi.

Cahcújtso múnáa píááboobe Páávoró

24 Áánéllíi ó ímíjyúú ámúhake o píáábóné wákímyéi
 o méénúneri o ícúbáhrámeíyoóbe. Ehdúu muurá Críjto

mewájuryi ícúbáhrámeídyújuco o ícúbáhrámeíhijcyáne. ²⁵ Muuráhjáa Píívyéébe oke níwaavénéjuco íñe cahcútjso múnáake o piáábohíjcyáne. Aabe ámúhakeye ó úwáábohíjcyá tene íjcyadújuco. ²⁶ Muuráhjáa tsúúcajátújuco díbye pítyájcámeíñé tsá múha wáájacuhíjcyatúne. Méihdé múnáaúvúhjáa íjcyarómé tsá wáájacutú teéne. Áánevu íñe ícyooca tsúúca meke waajácútsoobe ihñéjté meíjcyámeke. ²⁷ Aane Críjto mééma íjcyáneri tsúúca méwaajácú tsaímíyé Píívyéébé avyėjuri meíjcyaiñe. Eene muurá wáájacúratúné íjcyanévú imíllebe téhdure ámúhakeye iwáájacutsóné jodíómú ámuha meíjcyátúróméke.

²⁸ Aane íñe muha méúwáábohíjcyá pámeekéré panévatúré túkévéjtsóméré dítye Críjtoj tééveri éhniíñevu iwáájacúne ímiááméré Píívyéébema íjcyaki. ²⁹ Áánéllii muurá íñe ávyétá ihnáhó ó úwáábohíjcyá ícúbáhrámeíbyéré Críjto oke piáábóneri.

2

¹ Aane ó imíllé ámuha Raoditséa cóomi múnaa tsijtye oke wáájacútúrómema mewáajacúné ávyétá ihnáhó ámúhá hallúvú piáábó o táúmeíhijcyané Píívyéébeke ímíñeúvú ámuha Críjtoke meúraávyeki. ² Aabe ó imíllé ámuha tsaímíyé mewájuryúcatsíñe ímíñeúvú mewáajacúné muhdúhjáa Píívyéébe mééma Críjtoj tééveri wáájacúratúné méénuhíjcyáne. ³ Dííbyedi ihdyu páneere ímiá tujkéveju íjcyáhi. ⁴ Ehdu íñe ámúhakeye ó téíbúwátsohíjcyá tsaate ámúhakeye íallíñeri imújtátsótuki. ⁵ Muurá tsá ámúhama elle o íjcyaturóne. Árónáa ámúhama ó íjcyá táíjtsaméiyi. Áánéllii ó imíjyúú ímí ámuha Críjtoke mecáhcujsómé tsaímíyé meíjcyáneri.

⁶ Aame muhdúhjáa ámuha tujkénú dííbyeke mecáhcújtsóijyu meíjcyadu tsahtúré ímíñeúvú meíjcyá dííbyema. ⁷ Ahdícyané ímíñeúvú mecáhcújtsóóbedívú meihvéjtsámeíñe paíjyuvaré Píívyéébeke météhdútsohíjcyá muhdúhjáa ámúhakeye o úwaabódu.

Críjtoke cáhcujsómé tsíhdyuréjuco íjcyane

⁸ Téííbúwá tsáma méíjcyaco tsaate íjtsaméityúré iújcúné uwáábori ámúhakeye imújtátsótuki. Muurá míamúnáa íjtsaméityúré tsááne méénuhíjcyáme. Tsá Críjtodítýú tsááne íjtsaméiyi dítye úwáábohíjcyatúne.

⁹ Muurá muhdú Píívyéébe íjcyane méwaajácú Críjto míamúnáájpídívúu ípívyéévéébej tééveri. ¹⁰ Aabe muurá pámeere níjkyéji múnaa naavémuu, íjcyámé éhniíñevu íhtsútuúbe. Áánéllii dííbyema meíjcyámema téhdure íjcyaaabe Píívyéébé. ¹¹ Aabe tsúúca ámúhakeye íjchívyetsó ímityúnetu

Críjto ámúhama íjcyánelliíhye. Tsá idyé mekihdyahirótsámeíñeri meímibáávyetúne. Muurá ihdyu Críjtoj téeveriyé meke ímíbájchoóbe. ¹² Muuráhjáa metsójtsótsámeíñeri ménaavénú dsíjívéebekeé ditye cúúune. Áánerí méúújsetsó íhdée múhdurá meícyahíjcyáné tsúúca meíhvejtsóne. Aame ícyooca tsíhdyuréjuco mee Píívyéébeé íhnháhoori bóhíítsóóbeke mecáhcutjtsónema. ¹³ Muuráhjáa éjyu ámuha éhne múu dsíjívemédú meícyahíjcyá ámuha ímityúné meícyahíjcyáné meíhvejtsótúnelliíhye. Áronáa ícyooca tsúúca Píívyéébe ámúhake ímíjpyetetsó téenetu Críjtoj téeveri ámúhadi ídáátsóvéne. ¹⁴ Muuráhjáa dííbyé taúhbaju néhdu meíjcyátúné déjúcotu méhdi ícúbáhráíyoóbe. Áronáacáa mééma ímíbájchoobe Ílli Críjtoke ditye páwachékevu wátyétyéhcuube dsíjívénej téeveri. Ehdúu mééma ímíbájchoobe mewágóóóvéiyónetu meke ípájtyetetsoki. ¹⁵ Muuráhjáa páwachékevu ditye wátyétyéhcuube Críjto ídsíjívéneri tsúúca tahjá Naavéneke ihyájkímumájuco. Áánetu méwaajácú tsúúca ditye táhjátsámeíñe.

Níjkyéjéneri metsúúrámeíñe

¹⁶ Ahdícyane méíícúvedí tsaate ámuha memáchohíjcyánéhjitu íhjúváne. Áhdure méíícúvedí eene béébe nuhba íjchívyécooca ditye wáñehjívátéhíjcyáne ámuha meíícúvétúneri ditye ámúhadi íhjúvahíjcyáne. Áhdure méíícúvedí kéjcoojí Píívyéébeke idyúúrváhíjcyáne ditye íhjúvahíjcyáne. ¹⁷ Éhduhjikyé muurá meméénúneri Píívyéébeke méúraávyehíjcyáhi. Ááneríhjáa ménaavénuhíjcyá Críjtoke díbye méhdivu bóhówáávétúné hajchóta. Áronáa ícyooca tsáhájuco tehdu meméénújúcootú tsúúca díbye mééma íjcyánelliíhye. ¹⁸ Ahdícyane tsáma máállítsámeídí eene níjkyéji múnáakévá ámuha medúúrvátúhajchíí ámuha mewágóóóveíñé tsaate ímiááneúvúdú úwáábohíjcyámedívu. Muurá iwáájácutúnéré bañúháñé méénuhíjcyámé naavévaa dítyédívú bóhówáávéne pañe íajtyumíne. Ehdú imyéénúne pánehjídú ícyahíjcyámé idáátsóméhjíúvu. Áronáa mítyákímyehíjcyámé iye íjtsámeíñe imyéénúneri. ¹⁹ Ááne dííbyéjuco Críjto ítyúkevjtsoobe íjcyáíyoóbedi tsá ditye íícúvehíjcyatúne. Muurá dííbye tájpiyé méijcyá dííbyejité meícyame. Aame méúraávyehíjcyá Píívyéébeke muhdú díbye ímillédú dííbyé piááboríye.

²⁰ Muuráhjáa mewájyuri díbye dsíjívéné ámuha mecáhcutjtsóneri tsúúca métahjá míamúnáa íjtsaméí álliúré

ijcyane. Aame ámuha ténejcu mewáájacújúcóótúnéllii méijcyá ténejcútú éhne múu dsíjívemédu. Áronáa žíveekí Píívyéébeke wáájacutúmé ijcyadu ámuha ijjenévú métáhjátsámeíhijcyáhi? 21 žíveekí majchóháñetu ámuha mebóicyúcatsíhijcyáhi? Óvíjyacóóné ehdu ámuha meíllívyéébócatsíhijcyáne. 22 Muurá ténéhjitu ámuha mebóicyúcatsíhijcyaróné ijcyá memájchoki. Muurá míamúnáá ijtsaméityuré tsááne ámúhakye úwáábohíjcyáme. 23 Aane pánehjídú meke báñuhíjcyá ímiááné ímí Píívyéébeke ditye úráávyéúvúdu. Muurá itsúcunúhijcyámé íícúbáhrámeíñe idáátsóméhjiúvú ijcyáneri tehjújuco Píívyéébeke iávyéjútsohíjcyáne. Áronáa tsá diityéké tene píáábotú ditye íimíbáavyeki.

3

1 Ahdícyane Críjtóo dsíjíveebe tsiíñe bóhíínej téeveri ímityúmé ámuha meícyahíjcyánetu tsúúca meíjchivyémé métsúúraméí níjkyéjéne ijcyáneri dííbyeke ámuha meíícuvémé dííbyema Cáání úniúvú maávyéjuutéki. 2 Áánéllii tééneriyé métsúúraméí. Óvíjyacóóné ííñújéne. 3 Tsúúca muurá ámuha Críjtoke mecáhcujsómé Píívyéébeéjtéréjuco meíjcyame ténejcúrí meíícuvéjúcóótúnéllii ámuha ténejcútú méijcyá dsíjívemédu. 4 Aabe muurá tsiíñe tsáácooca dííbyema tsaímíyé méijcyáá íavyéjuri.

Tsihdyuréjuco meíjcyane

5 Ahdícyane ílluréjuco méihvéjtsó páneere ímityúné ámuha meméénuhíjcyáne. Óvíjyacóóné ihdícyáméhjima ámuha medómácócatsíhijcyáne. Áhdure tsiíñehji ámúhakye tútávájtsóiyóneri ámuha meúmúúpívyehíjcyanéhjí ílluréjuco méihvéjtsó. Áhdure mítyane ámuha meéhnéváyóneri meítsámeíhijcyáné méihvéjtsó. Muurá níjcyotájteke medúúruváné ímityúné ijcyáné tujkévéenéré teéne. 6 Ehdu nénehji lléébotúmé méénuhíjcyámedi ihnáhooíñe Píívyéébe ícúbahráne. 7 Tehdúu muurá nénehji téhdure ámuha méméénuhíjcyáhi. 8 Árone ílluréjuco méihvéjtsó ámuha mecááyóbahíjcyáne, ímityúné ámuha medáríívécatsíhijcyáne, néhni ámuha menéáyócatsíhijcyáne, núcójpítsó nénehji ámuha meihjyúvahíjcyáne. Énehji panévare ílluréjuco méihvéjtsó. 9 Ténéhjitu tsúúca ámuha tsiíñejcúriyéjuco meíjcyame tsáhájucu múu álliúúnújcatsítyúne. 10 Métsúúraméí éhnííñevu ámuha meímíjpyetéiyóneri ímííñeúvú ámuha Píívyéébeke mewáájácu dííbyedu ímiááameréjuco ámuha meíjcyaki. Muurá ímiááné

tsúúca ámuha tsíhdyuréjuco. ¹¹ Tsá dííbyeéjité meijcyatú jodiómú meijcyánéllíihye. Muurá ihdyu paméváré dííbyeéjité ijcyá jodiómú ijcyaturómé kíhdyahírótsámeityuróme, tsííñé iñújíine múnaa íjcyaróme, íñéubará wáájácúturóme, tsaaté únú múnaa íjcyaróme, tsaatéúbámáyé wákímyeityuróme. Muurá pámeere Críjtoke mecáhcujtsómé tsahtúré dííbyeéjité méijcyáhi.

¹² Muuráhjáa Píívyéébere ámúhake ujcú mítyane ámúhake iwájuúnéllí dííbyeéjité ámuha meijcyaki. Aame múu ímíánejcúvú íjtsaméí icyápáyóóvéne wajuújcatsíhi, píáábójcatsíhi, idáátsóméhjíúvú ijcyáhi, ímíááméré pamévamáyé ijcyáhi, ámuha meícúbáhrámeíyonéhjí aabúcuhi. ¹³ Ááne múu tsáijyu múhdurá ámúhama pájtyéronéhjí ímíbáchójcatsí ídaatsólléjcatsíñe Críjtóo méhdi ídáátsóvéne meke ímíbajchódu. ¹⁴ Áhdure múu éhniíñevu wajuújcatsí tsaímíyé ámuha meijcyá íñevú táhjátsámeityúme. ¹⁵ Áameke ihdyu óví ámúhake Píívyééberéjuco túkévejtsóne. Muurá ímíllebe Críjtoj tééveri ámúhake ipíaabóné ímí tsame meijcyaki.

¹⁶ Ááne hallúvú múu dííbyeke ityéhdújtsóne ímíjyuuri durúvahíjcyá ámúhá íbuúúnetu íjchívyéne májtsiyi. Aame ihdyu wajácúnejcútsi meijcyáne méúwáábohíjcyá Críjtó uwááboju ámúhá pañe íjcyane tsápítsójcatsímýére. ¹⁷ Panéváré múu íná imyéénunee, íhjuváne, íjcyane méénuhíjcyá muhdú ímíááne Ávyéjuube Jetsóóéjité meijcyame meméénúiyódú téené hallúvú Méécááni Píívyéébeke dííbyej tééveri téhdújtsomére.

Muhdú cahcújtso múnaa íjcyane

¹⁸ Ámuúha walléemuj, tsúúca Ávyéjuube Críjtó uráávye múnaa ámuha meijcyame múu avyéjuullé ámúhá tajímuke. ¹⁹ Áhdure idyé ámuha wajpíímú múu wajuú ámúhá taabámuke. Tsá múu ímityúné dáríívécatsityúne.

²⁰ Áhdure tsíime mecáhcújtsó ámúháj caanímuke. Ehdu muurá ámuha meijcyane Píívyéébe imílléhi. ²¹ Áhdure ámuha cáánimu tsá múu ámúháj tsíimeke úmécójtstotú ditye ityútáváávétuki.

²² Téhdure idyé tsáne avyéjútémá wákímyeímýé múu cáhcujtsó díityéke. Tsá múu ditye íítérokíyé tsaímíyé wákímyeityúne. Múu Píívyéébeke íavyejúúlléne tsaímíyé wákímyeíhi. ²³ Áhdure panéváré íná ámúhá wákímyeí íjcyane múu meenú ímíñéúvú óvéheetúmé dííbyeke ámuha meícuvénéjuco. ²⁴ Muurá tsúúca ámuha méwaaajácú Máavyéjuube Jetsocríjtoke meícúvéne áhdó díbye meke újcuíñé íavyéjuvu tsaímíyéjuco dííbyema meijcyaki. ²⁵ Áánetu

ímyúné íjcyámeke téhdure ájcuíbye tééne áhdovu. Muurá Píívyéébe meke pámeekéré tsahtúré wájyúroobe áhdoó muhdú meicyahíjcyádújuco.

4

¹ Aabe níjkyéjiri íjcyaaabe Máavyéjuube meke íitehíjcyá muhdú meíjcyane. Áánéllii múu ávyéjupte íjcyame ímíñeúvú íwákimyéi múnáake picyóó ícúbáhratúme.

² Ahdícyane múu téibúwá íjcyáne paíjyuvaré Píívyéébeke píáábó táumeíhíjcyá óochévetúme panévá hallúvú téhdújtsomé. ³ Téhdure múuhá hallúvú métáuméi díbye múuhakye píáábónej péévé múuhakye múha iná néétume éhniíñevu míamúnáake muha meúwáábo Crijtóo mééma pajtyéteju méénune. Teene o úwáábohíjcyané hallútú muurá íñe ícyooa oo cuvéhóójari. ⁴ Áánéllii ámúhakye o née táhallúvú píáábó ámuha Píívyéébeke metáumei díbye oke píáábo míamúnáake téénevu o wáájácútsoki.

⁵ Téhdure ámúhakye o née panévatúré ímiááméré ámuha meíjcyáne cahcújtso múnaa íjcyátúmeke tééjuvu mewáájácútsoki. ⁶ Aame ihdyu múu ímíñeúvú ihjyúvahíjcyá tsaate ámúhakye díllócooca tsaímíyé diityéké ámuha meúúbálleki.

Páávoró pítyajcóné

⁷ Ahdícyane óví ménahbe Tííkico ámúhakye táuubállé meenu dííbyema muhtsi Ávyéjuube Jetsocrijtó wákimyéi meméénuhíjcyaaábe. Diibye muurá oke tsaímíyé tééne wákimyéityu píáábohíjcyáhi. ⁸ Áábeke ámuha éllevu ó wallóo ámúhakye tsápíjtsoobéré iúúbálle muhdú ílle muha meíjcyane. ⁹ Áábema téhdure tsaapi ménahbe ímiáábé íjcyaaabe Onéétsimo péé ámúhadítyúu tsáábeé. Aamútsí óví ámúhakye úúballé páneere muhdú ílle íjcyane.

¹⁰ Áánetu íñe dííbyema muhtsi cuvéhóójari meíjcyaaabe Arijtáácó ámúhakye dúúruváné ámúhakye ó úúballéhi. Áhdure Benabéé nahbe Máácó uubállé ámuha wájácú menéébe ámúhakye duurúváhi. Aabe ámúhakye ááhívetéhajchíí ímíñeúvú méwaatsúcuco. ¹¹ Téhdure idyé Jetsóo dííbyere 'Jójtóo' némeíbye ámúhakye duurúváhi. Éhdume tamúnaa jodíómodítýú cahcújtso múnaa íjcyame oke píáábohíjcyá Píívyéébé avyéjú wákimyéi o méénúnetu. Aame oke mítyane tsápítsóhíjcyáhi. ¹² Téhdure ámúhadítyúu tsáábe Epáápara Crijtó wákimyéi méénuhíjcyaaabe ámúhakye duurúváhi. Téhdure ámúhá hallúvú mítyane píáábó Píívyéébeke táumeíhíjcyaaabe ámuha tsaímíyé dííbye

meúráávye muhdú dibye ímillédu. ¹³ Aane ímiáané ó waajácú ámúhá hallúvú mítyane piáábó dibye táúmeíhijcyáne. Téhdure Raoditséá cóomiyi íjcyámema Hieráaporíyí íjcyámé hallúvú táúmeíhijcyaábe. ¹⁴ Téhdure wájuryú menéébe taabóóbé Róócáma Déémámutsi ámúhakye duurúváhi.

¹⁵ Áhdure táicyánéjcutu Raoditséari íjcyame ménahbémuke o dúúruváné méuubáalle. Áhdure Níhpáke pámeere díbye jávú dóbéévehíjcyáne cahcújtso múnáama o dúúruváné méuubáalle. ¹⁶ Aane íhyaami ámúha éllevu o wálloháámí ámuha meéévéne boone méwállooco diitye Raoditséari íjcyáne cahcújtso múnáa éllevu téhdure ditye íééveki. Áhdure téhullétú ámúha éllevu ditye wálloháámi ímíñeúvú méééveco. ¹⁷ Áánetu Akíípoke mene dibye ímíñeúvú iníjkéva Píívyéébé díbyeke pícyóóné wákimyéi.

¹⁸ Ehdu íñe ámúhakye pámeekéré o dúúruváné ó caatúnú páñetu oóre. Áábeke ihdyu oke máábájjívedí íñe cúvéhóójari o íjcyáábeke. Ahdícyane óví Píívyéébe ámúhakye piáabóhi. Áyu téhdújuco.

1 TETSARONITSÉÉTSE

Tujkénú Tetsaróónicári Íjcyáme éllevu

Páávoró cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Ámuúha Tetsaróónicá múnaa múúhá nahbémutj, íhyaami íñe muha mécaatúnú ámuha éllevu oo Páávoroo, Tsibáánoo, Timotéoo, Íjcyame elle ámuha meijcyame tsaimíyé Máavyéjuube Jetsocríjtomútsikye Méécááni Píívyéebema meúráávyehíjcyáme éllevu. Aamútsí ihdyu óvíi ámúhakyé píaabó íbúwajíi ámuha meijcyaki.

Tetsaróónicá múnaa cáhcujtsóne

² Ímí ámuha Píívyéébeke meúráávyehíjcyánéllii paíjyuvaré muha dííbyeke météhdútsohíjcyáhi. ³ Áhdure muha méítsáávehíjcyá Jetsóoke ámuha mewájyúne mecáhcujtsómé tsaimíyé dííbyé wákimyéi ámuha meméénume méitsohíjcyané tsiíne dibye tsááiñe. Áané hallúvú muha téhdure Píívyéébeke météhdútsohíjcyáhi. ⁴ Muurá muha méwaajácú ámúhakyé táñahbémuke iwájyúnéllii dibye újcune. ⁵ Muuráhjáa ámúhakyé muha pajtyété tsúúca mééma íjcyané uwááboju meúwáábocooca tsá pevénéré meúwáábohíjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébé Apííchó múhakyé píáábóneri panévare méénúráityúronéhjí muha méméénuhíjcyá ímiáánéjuco íjcyane muha meúwáábohíjcyánélliihye. Aane muurá ámuha méwaajácú muhdúhjáa ámúhama muha meijcyame ámúhakyé mepíáábohíjcyáne.

⁶ Muuráhjáa Píívyéébé Apííchóré ámúhakyé ímjyuuvu ájcume tsaimíyé ámuha mecáhcujtsó dííbyé uwááboju ámúhakyé muha meúwaabóne. Aame muurá eene muhdú muha dííbyeke meúráávyehíjcyádújuco ámuha meúráávyehíjcyané ámuha meícúbáhrámeiyóné pañe. ⁷ Ehdu nééróné pañe ámuha dííbyeke tsaimíyé meúráávyehíjcyámedityú muurá Matsedóóniámá Acááyá íñújícú cahcújtso múnaa ámúhadityú ííváne tehdu uráávyehíjcyáhi. ⁸ Áané uwáábojúu muurá ámúhadityú tsújaavéné tsá apáámyéré téené íñújícú múnaa wáájácúatúne. Muuráhjáa tsúúca pahúllevá múnaaré waajácúhi. Téhdurée waajácúme ámuha ímí Píívyéébeke mecáhcujtsóne. Áanéllii tsáhájucó muha muucá teene meúúballéityuróne. ⁹⁻¹⁰ Muurá téhdure múhakyé úúbállehíjcyámé éhnée ámúhakyé muha maááhívéjémeke tsaimíyé ámuha mewáátsúcúpejtsóne.

Áhdure múúhake úúbállehíjcyámé nįjcyotájtekéree ámuha mecáánívahíjcyámé ńcyooa botsi ímiáábé Píivýéébekéréjuco ámuha mecááníváábeke meńcuvémé metéhmehíjcyáné mújyú tsiine Ílli tsááine éhnée dsíjívéébeke dibye bóhítsoóbe. Diibyée muurá tsúuca meke pájtyetétso méimítýú hallútú meícúbáhrámeíyónetu.

2

Tetsaróonicári Páávoru úwaabóne

¹ Aane muurá ámuha táñahbémú méwaajácú bañúháñée ámúhake muha maááhívéjetúne. ² Muuráhjáa Pirípovu múúhake ditye ícúbáhrároné pañe ĩneri íllityétúmé ámúhake muha méúwááboté Píivýéébedívú muha mecátsípáávénema. Áamedii múúhadi tsaate úúhívateróné pañe ámúhake muha meúwaabóné muurá ámuha mecáhcujsóhi. ³ Tsáháa ímityúné ámúhadítýú muha meįtsámeíñe íllure ámúhake muha maállityúne. ⁴ Muuráhjáa ihdyu Píivýéébe páme įtsaméiyé wájácú néébe múúhake ityújkevééllémekéjuco níwáávéne úwááboju íñe muha méúwáábohíjcyá ámúhake dibye ímillédújuco. Tsá muha meúwáábohíjcyatú míamúnaa múúhake ímí įjtsúcunúki. ⁵ Aane wájácú ámuha menéene tsáháa múúhake ámuha maáhdórokíyé tsaimíyé ámúhake muha meúwáábohíjcyatúne. Aane Píivýéébe waajácúhi. ⁶ Áhdurée tsá muha meįjyácunútú míamúnaa múúhake mítýajtsóiyóneri. Muuráhjáa ihdyu ímiááné múúhake ámuha mémítýajtsóiyá Crįtorée múúhake úwáábojtédívú pícyóómeke. Áronáacáa tsá muha meįjyácunútú téeneri. ⁷⁻⁸ Muuráhjáa ihdyu ámúhakeré muha tsaimíyé mépiáábohíjcyá éhne múúne tsiiméké tsiiju téhmedu ámúhake muha mewájýúnema. Aamée ámúhake muha méúwáábohíjcyá ímiáájú ápíchó nénehji múúhake pátyehíjcyároné pañe. ⁹ Aane cáhawáá méitsáávé muhdúhjáa ámúhake muha meúwáábo ámúháj piñe muha meįjcyame mewákímyeįhíjcyáné pécóhajchótá cójįhajchótá téene tájpi muha meįjcyaki. Tsáháa ĩneri ámúhake muha meįjyévétsohíjcyatúne.

¹⁰ Áhdure muurá ámuha méwaajácú tsaimíyée ámúhama muha meįcyahíjcyánéllii ĩnetú muha menéétsámeítýúne. Aane téhdure Píivýéébe waajácúhi. ¹¹ Áhdure ámuha méwaajácú ámúhake muha meúwaabómé mecánáájánuhíjcyáné éhne múúne tsiiméké cáani méénudu. ¹² Muuráhjáa ámúhake muha ménehíjcyá Píivýéébema ímíñeúvú ámuha meįjcyá muhdú

dííbyejéjté íjcyáiyódú íavyéjúejtéé ámuha meíjcyáiñévu ámuhákye díbye méménúmeke.

13 Áané hallúvu muha paíjyuvaré météhdútsohíjcyá dííbyeke. Muuráhjáa dííbyé uwááboju míamúnáa íjtsaméi íjcyatúné muha ámuhákye meúwáábónéllii ámuha ímí mecáhcújtsómé tsúúca méimíjpyetéhi. 14 Ahdícyane ámuúha múúhá nahbému, muurá Críjtoke ámuha mecáhcújtsóné hallútú ámuha múnaaré ámuhádi ícúbáhrahíjcyádúu idyé múúhadi Jodéari muha meícyané cahcújtso múnáadi múúha múnaaré jodiómú ícúbáhrahíjcyáhi. 15 Diityéree muurá dsíjívetsó Ávyéjuube Jetsóoke íhdée múúha múnaaré idyé íjcyámeke Píívyéébe íhjúu uubálle múnáake idsíjívetsódu. Aame tsá Píívyéébe ímillédú íjcyáityuróne. Áanéllii pamévakéré tsarílléme. 16 Aame muurá tsá ímíllehíjcyatú jodiómú íjcyátúmeke muha meúwaabóne. Ááneri íhyallúvúré éhniíñevu ímityúné méénuhíjcyáme. Árómeke téené hallútú Píívyéébe ícúbáhraáhi.

Paávoro ímillé Tetsaróonicári íjcyané cahcújtso múnáake íááhíveténe

17 Ámuúha múúhá nahbému, éhnée ámuhádiyú muha metsátsihdyu muurá tsúcájáhréjuco meé. Aame íñe ámuhádiyú tsíhyulle muha meíjcyarómé ámuhákye méítsáávehíjcyáhi. Áanéllii muha méimíllerá ámuhákye maááhíveténé tsiíñe maátyúmíjcatsíki. 18 Éíjyújúcooróo o ítsámeíhíjcyaróné oore ámuhákye o ááhívetéiyóneri. Áronáacáa Naavéné táíjtsaméi tútávajtsóhi. 19-20 ¿Aane íñe íñevú muha mecátóroóvéne méimíjyúúveé Máavyéjuube Jetsocríjtó tsiíñe tsáacoóca? Muurá íhdyu diityéjuco ámuha ámuhádi téjyju muha meímíjyúúveímeye.

3

1 Áámekée ámuhákye muha maájtyúmíyóneri meíjyácunúhíjcyánéllii ámuha éllevu tsúúca muha mepéjúcooráhi. Áronáacáa muhtsi mécoévá Atéénávúre. 2-3 Átsihdyúu ménahbe Timotéó téhdure Píívyéébe ícúve múnáajpi íjcyáábekéréjuco muhtsi mewálloone ámuhákye díbye Críjtodítú íjcyané uwááboju íúwáábóneri itsápíjtsoté éhniíñevu ímí ámuha dííbyeke mecáhcújtso tsaate ámuha múhdurá meíjtsámeityu íñe ícyooca meícúbáhrámeíhíjcyánéhjitu. Muurá tsúúca ámuha méwaajácú Píívyéébeéjté meíjcyame ehdu nénéhjiri meícúbáhrámeíñe. 4 Muuráhjáa ámuháma muha meíjcyácooca ménéhíjcyá meícúbáhrámeíñe. Ahdújuco muurá meícúbáhrámeíhíjcyáne. 5 Áánerii mítyane ámuhádi o íjyácunúnéllii Timotéoke ó wallóo díbye ámuhákye

iúújeté muhdújucó ámuha Críjtoke mecáhcujsóné o wáájacuki. Ópée mítyane ó íllyé bañúháñé ámúhake muha meúwáábohíjcyámeke Naavéné ícyánejcúvú líúújyóneri.

6 Áronáa Timotéó ámúhadi Tetsaróonicárí úlléjeebe múhtsikye úúballévá ímíhyeva ámuha Píívyéébeke mecáhcujsóné pamévamáyé mewájjúcatsíhijcyáne. Téhdure múhtsikye úúbáleebe ámúhadi muha meíjjácunúhijcyádúreva idyé múúhake ámuha maájtyúmíjyóneri meíjjácunúhijcyáne. 7-8 Ááneri mítyane muha méímíjyuuvé panévariyé muha meícúbáhrámeiyómé ímí tehdújucó ámuha Ávyéjuube Jetsocríjtoke meúráávyéneri. 9 Ááné hallúvú mítyane muha Píívyéébeke météhdútsohíjcyáhi. 10 Muurá paíjjuvaré muha dííbyeke píáábó métáúmeihijcyá tsiíñe ámúhake muha maááhívetémé éhnííñevu ámúhake meúwáábo dííbyeke mecáhcujsónéjcutu tsátsii ímíñeúvú ámuha mewáájacutúne.

11 Aane ihdyu óví Mávvyéjuube Jetsocríjtoma múúhake píáábomútsí ámúhake muha maááhívetéki. 12 Áhdure óví ámúhake píááboobe íñe ámúhake muha mewájjudu ámuha pamévamáyé mewájjúcatsíki. 13 Aane óví ámúhake píááboobe tsaímíyé dííbyeke ámuha meúráávyé múíjyú Mávvyéjuube Jetsocríjtó ihñéjteke újcúvácooca ííne ímítyú ámúhá hallúrí ijyatúmé ámuha dííbyedívú meúújetéki.

4

Píívyéébe ímillédú meíjcyane

1 Áánéllii ámúhake múúhá nahbémuke muha menéé Mávvyéjuube Jetsóo mémeri panévatúré tsaímíyé ámuha meíjcyá Píívyéébe ímillédú muhdúhjáa ámúhake muha meúwaabódu. Aane óví ámuha méúraavyé éhnííñevu.

2 Muurá ámuha méwaajácú Ávyéjuube Jetsóo taúhbajúré ámúhake muha meúwáábohíjcyáne. 3 Muurá Píívyéébe ímíllé dííbyedívú ámuha meíhvéjtsámeíñe díbye ímillédú meíjcyane. Áánéllii tsá múu ihdícyámema dómácójcatsítúne. 4 Múu ityáábávajcatsíñe tsaímíyé ijcyáhi. 5 Tsá múu Píívyéébeke wáájacutúmé dáríívécatsíhijcyádú átéréénéhjí hallútú ícúbáhrájcatsítúne. 6 Tsá múu íñáhbé táábake pátsárijcyotúne. Muurá ehdu dáríívemeihíjcyámeke tééné hallútú íhnáhoóñé Píívyéébe ícúbahráne. Téénélliihyéé muurá tsúuca ámúhake éíjyu muha meúúballé teéne. 7 Tsáháa ímítyunéhjí meméénu díbye meke újcutúne. Mekée újcuube ténehjí meíhvéjtsóne meímíjpyetéki. 8 Ááné uwááboju tsaate éhdiívállehíjcyámé

tsá míamúnáake éhdiivállétúne. Píivyéebekéré ehdiivallémé mépañévúu Ípííichó ipícyóóneri meke ímíjpyetésóóbeke.

⁹ Áánetu íñe muhdú ámuha tsané nahbémú mewájujycatsííñetu tsáhájucó ámúhake o cáátúnúityú tsúúca Píivyéébé túkevėjtsójú pañe ámuha meijcyame tehjújuco mewájujycatsííñéllíhye. ¹⁰ Muurá Matsedóóniá íñúji múnáa ménahbémuma ímí tehjújuco ámuha mewájujycatsíhijcyáne. Árónáa ámúhake muha menéé éhniíñevu ámuha pamévamáyé mewájujycatsíki. ¹¹⁻¹² Aame ihdyu tsáimíyé íbúwajíí ámúhá wákimyéiyi meijcyá íná ámúhadítú ipíhtótu muhdúhjáa ámúhake muha meúwaabódú tsijtye cahcújtso múnáa íjcyatúmé ámúhake íavyejúúlleki.

Ávyéjuube Jetsóó tsiíñe tsááiñe

¹³ Ámuúha múúhá nahbémuj, téhdure muha méimíllé ámúhake meúúballéné íñe tsúúca cahcújtso múnáa íjcyame dsíjivehíjcyámé muhdú íjcyaiñé ámuha ídátsó meíjtsúcunúne mekímóóvétu eene pájtyetéityúmé ídátsó kímóóvehíjcyádu. ¹⁴ Muuráhjáa Jetsóó dsíjiveebe tsiíñe bóhíne mecáhcujtso mé méwaajácú téhdure Píivyéébe meke bóhíitsoíñe dílbyeke mecáhcujtso mé medsíjívemeke.

¹⁵ Muurá tsiíñe díbye tsáácooca téijyu íjcyame tsá pééityú medsíjívémé ihdéré dílbye éllevu. Ehdu Píivyéébere néene íñe ámúhake muha meúúballéhi. ¹⁶ Aabe Jetsóoma wáloó níjkyéji múnáa avyėjúúbeke dílbyé rojrócori díbye meke ipíúva dílbyé cahcújtso múnáa meijcyámeke. Áijyu muurá pámeere múhdumé dílbyé cahcújtso múnáa meijcyame tsiíñe mébóhííhi. ¹⁷ Átsihdyu ihdyu botsíi téijyu íjcyámema tsaméhjíjuco mepééíñe cáámevu Máavyéjuúbema maátyúmíjycatsíki. Aame dílbyema méijcyáá muhdú íjcyáityúmeréjuco. ¹⁸ Áánéllii téénevu mecátóroóvéne métsípátsócatsíhijcyá.

5

¹ Ehdu teene Ávyéjuube Jetsóó tsááiñe, ámuúha múúhá nahbémuj. Árónáa ihdyu tsá mewáájácútu múijyú díbye tsááiñe. ² Muurá tsúúca ámuha méwaajácú meíjtsótúnáa díbye tsááiñe éhne múúne naní múnáajpi pejco meke ábájinejácúdu. ³ Muurá míamúnáa nehíjcyáá ííne ímíjyaú íjcyaiñe. Áhdure íjtsúcunúimye múijyú íná pájtyéityúne. Árónáa ílluú néétútsihdyu íjcyaiñe ícúbáhraméí éhne múúne wállehdívú peecútéré tsiimáva ávyé wájtsidu. Áánetu muurá tsá múha pállójcóityúne. ⁴⁻⁵ Árónáa tsáhájucó ámuha

meijcyatú éhne múu cúúvétsii meijcyadu. Muurá tsúúca ámuha méwaajácu teene éhne múúne cóóji páneere iná maájtyumíné mewáájacúdu. Áánéllii tsáhájucó amúhakye tene ábájinéjcuityúne. ⁶ Ahdícyane metsu ímiááméré meijcyatéibúwaréjucó. Tsáhájucó tsaatédú wáájácúmeityúmé meijcyáityú éhne múúne cúwame ijcyadu. ⁷ Muurá cúwamee, líyíicyavémee, éhdume tsá wáájácúmeityú éhne múu cúúvétsii ijcyadu. ⁸ Áánetu ihdyu mee péététsihyi múu ijcyadu menéeme tsúúca teene mewáájacúmé metsu ímiáámeréjucó meijcyáne Píívyéébeke mecáhcújtso ímityúnehjívú metáhjátsámeityu éhne múúne tsodáhó ityáhjátsámeityu cóhpéneúvú wátájcámeidyu. Ááne metsu ímíñeúvú meúráávye íñe mepájtyeténé uwááboju éhne múúne tsodáhoke íwatájcoji wátajcódú ívane mewágóóóvéiyónetu meke pájtyetétsoíñe. ⁹ Tsáháa Píívyéébe meke újcutú meícúbáhrámeiki. Muuráhjáa ihdyu illure meke téénetu pájtyetétsoobe Máavyéjuube Jetsocrijtoj téeveri. ¹⁰ Áánélliihyée dílbyeke wálloobe mewájyuri dibye idsíjive mújyú meke dibye újcúvácooca pámeere téijyu ijcyámema medsíjivéjúcooromé tsaméhjí dílbyema meijcyaki. ¹¹ Áánéllii ámuha meméenuhíjcyádú éhnííñevu métsípátsojcatsí tsaímíyé Píívyéébema ámuha meijcyaki.

Cahcújtso múnáake Páávoró túkévejtsoñe

¹² Ahdícyane ámuúha múúhá nahbému, amúhakye muha menéé ámuha maávyejúulle amúhá túkevéjtsojtéke. ¹³ Ímiááméré meijcyáne mewájyú diityéke. Tsá múu múnáátsójcatsítyúne.

¹⁴ Téhdure amúhakye muha menéé tsaate wákimyéityu óvéhéemeke ámuha metáúhbaki. Téhdure panévaturé íhtsunúmeke mépiáábo. Ehdu múu píáábohíjcyá pamévakeré múhdurá ditye ijcyáronéhjí íáábúcúnema.

¹⁵ Aame ihdyu téibúwá meijcyaco. Tsá múu tsaate ímityúné amúhakye méénuróné píámeityúne. Ímiááméré meijcyáne illure mépiáábojcatsí.

¹⁶⁻¹⁷ Páijyuvaré Píívyéébema meihjyúváne méimíjyuhíjcyá. ¹⁸ Météhdútsohíjcyá panévá hallúvúré dílbyeke. Muurá íñe Jetsocrijoéjté meijcyame panévare meke pátyehíjcyánéhjí hallúvú dílbyeke metéhdújtsoné imílleébe.

¹⁹ Áábé Apííchó amúhá pañe ijcyane amúhakye túkévétsohíjcyáné tsáma méihvéjtsodíñe. ²⁰ Áhdure íñe dílbyere tsaatédívú bóhówájtsoneri iná pájtyeíñe ditye úúbálleneri tsá múu íícúvetúmé ijcyatúne. ²¹ Áronáa ihdyu múu ímíñeúvú

íjtsó keená ímiáané íjcyane iúráávyeki. 22 Aame ihdyu mémeenújúcohdí ímityúne.

23 Ahdícyane óví Píívyéébe ámúhakye píaabó íiné imítyú ámúhá hallúrí íjcyájúcoótuki. Aabe ihdyu óví ámúhakye tehme ámúhaj pi, ámúhá íjtsaméí, ámúhá íbuúúné, mújyú tsiíne Ávyéjuube Jetsocríjtó tsáácooca ámuha íínerí menéétsámeityuki. 24 Tsá muurá íínerí meke dibye bánúityúne. Muuráhjáa íñéhdújuco meke dibye újcune. Aabe muurá téhdure páneere mééma méénuú muhdú íñéhduú.

Páávoró pítyajcóne

25 Ahdícyane ámuha múúhá nahbémú meíjcyame múúhá hallúvú Píívyéébeke píáábó pájyuvaré métáuméí múúhakye dibye ipiááboki.

26 Téhdure ámúhakye muha menéé ámuha tsané nahbémú meíjcyame medúúrúvájcatsíki.

27 Téhdure ámúhakye muha méníwaavé Ávyéjuube Jetsóo mémeri íñe íhyaamí pañe ámúhama o íhgyuváné ámuha mewáájácútso pámeekéré elle íjcyané cahcújtso múnáake.

28 Ahdícyane óví dííbyeréjuco Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhakye píaabóne. Áyu tehdújuco.

2 TETSARONITSÉÉTSE

Hállúvúeháámí Tetsaróónicárí Íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháami

Duurúvaju

¹ Ámuúha Tetsaróónicá múnaa múúhá nahbému, íhyaami íñe tsiíñe muha mécaatúnú ámuúha éllevu oo Páávoroo, Tsibáánoo, Timotéoo, Íjcyame elle ámuha meíjcyame tsaímíyé Máavyéjuube Jetsocríjtomútsikye Méécááni Píívyéébema meúráávyehíjcyáme éllevu. ² Aamuútsí ihdyu óví ámuúhake píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Ímityúmema Píívyéébe ímbájchoju méénuíñe

³ Ámuúha múúhá nahbému, muurá Píívyéébeke muha météhdútsohíjcyá ámuúhá hallúvú ímí dííbyeke ámuha mecáhcujtsómé mewájyújcatsíñéllíihye. ⁴ Mityane muha méimíjyúú ámuha meícúbáhrámeiyóné pañe ímí dííbyeke ámuha mecáhcujtsóne meúráávyéneri. Aane muha méúúbállehíjcyá tsijtye dííbyé cahcujtso múnáake. ⁵ Ehdu muurá ámuha meícúbáhrámeihíjcyáneri ámuúhake waajácútsoobe ímiááné tsúúca dííbyé avyéjújete ámuha meíjcyane. Áánéllíi ámuha méicúbáhrámeihíjcyá ímiáámeréjuco ámuha dííbyema meíjcyaki.

⁶ Áronáa ihdyu eene ámuúhadi ícúbáhráhíjcyámeke téhdure ícúbáhráiíbye. ⁷ Áánetu ihdyu meícúbáhrámeihíjcyánetu meke állíjchútsóiiibye múijyú Máavyéjuube Jetsóo íhtsutúme níjkyéji múnáama cúújuwádú péétécunúnéj piine tsáacoóca. ⁸ Ehdu tsááiibye íñe Píívyéébeke íéhdíiválléne dííbyedítýú íjcyáné uwááboju ímiááné íjcyáneri íícúvehíjcyátúmeke ícúbáhraki. ⁹ Aame ílluréjuco wágóóóveíñe múijyú níjkéváityúné ícúbáhrámeííhullévu. Aame tsá múijyú dííbyé avyéjú íhtsutúné íjcyane ájtyúmíityúne. ¹⁰ Ehdu muurá méénúiiibye Ávyéjuube Jetsóo tsiíñe itsáacoóca. Áijyu dííbyeéjté meíjcyame dííbyeke maavyéjujtsómé méduurúváahi. Muurá téijyu tsaméhjí dííbyema meíjcyaa dííbyé uwááboju muha ámuúhake meúwáábohíjcyáné ámuha ímí mecáhcujtsónéllíihye.

¹¹ Áánéllíi paíjyuvaré muha Píívyéébeke píaabó ámuúhá hallúvú métáúmeihíjcyá ámuúhake díbye újcume tsaímíyé dííbyema ámuha meíjcyaki. Áhdure muha métáúmeihíjcyá dííbyeke ámuha mecáhcujtsómé ímiáánéré meméénúiyóneri metsúúrámeihíjcyáné ámuúhama díbye ipánéévétsoki. ¹² Ehdu

nénéhjiiri máávyejújtsó Máavyéjuube Jetsocrijtóke. Muurá meke ávyéjújtsóiibye Píívyéébé meke iidaatsólléne dííbyej téeveri újcúmeke.

2

Naavéneéjpi méénune

¹ Ámuúha múúhá nahbémuji, muurá Máavyéjuube Jetsocrijtó tsááíñé úmíwari páhduváre néene mávariichojuúné íjcyáahi. ² Áánéllii ámuúhake muha menéé íñe Píívyéébé uwaábódu nénehji tsaate naavédu néene ííténé pañe íajtyumíné úwáábóneri ámuha meíllityéne memújtátuki. Áhdure tsaate múúha mémeri íllure íállíñe icyáátúnúháámí pañe 'tsúúca Ávyéjuube tsájucóohí' íñéhaami ámuúha éllewu wállóhajchíí méíicúvedí téeneri. ³ Tsáma tsaatédívú máállítsámeídíñe. Muurá ihdyu ímiááné díbye tsááíñé ihde tsaate Píívyéébé uwaáboju állíuríyējuco díllóíñe. Téijyu muurá bóhówáávéiibye ímítyuube Naavéneéjpi íjcyáábeke Píívyéébe ícúbáhráiibye. ⁴ Aabe páhduváre dárííveé Píívyéébeéjteke dííbyekéré ditye dúúrúváiyóneri íjyácunúnema. Muurá Píívyéébedi idíllómeíñe dííbye duurúvájá pañévú úcáávéiibye.

⁵⁻⁶ Aane muurá ámuha méwaaajácú íveekí icyooca díbyéi bóhówáávetúne. Muurá ihdyu íéévéi úújetécooca bóhówáávéiibye. ¿A tsá ámuha meítsáávetú éhnée ámuúhake ehdu mééma tene pájtyeíñé o néhijcyáne? ⁷ Tééné pañéjúcooro muurá mee icyooca. Árónáa ihdyu tsáhái díbye méhdivu bóhówáávetú Píívyéébere néhdújuco. Díbye ihdyu dííbyeke íhvéjtsócooca botsíi bóhówáávéiibye. ⁸⁻¹² Aabe muurá Naavéneé íhnáhooríyé méénuráityúronéhjí méénuú téeneri míamúnáake imújtátsoki. Ehdu imyéénúneri mújtátsóiibye Crijtodítyú íjcyáne uwaáboju ímiáájú cáhcújtsotúmé wágóóóvéímyeke. Áánéllii Píívyéébe díityéké íhvéjtsóo ditye awáá íimíllédú teene icyáhcújtsoki. Aame tééné déjúcotu ílluréjuco wágóóóveíñe. Árónáa Ávyéjuube Jetsóo itsáácooca eene ténejcúvú díityéké íbúwátsohíjcyáábeke íámítsaráhcori ícúbáhráábeke íllure ííbátsuhjácóneri dsíjívétsoóhi.

Muhdú mepájtyetéíñe

¹³ Áánetu ihdyu ámuúhake Píívyéébe wájyúnéllii ámuha dííbyeke ímí mecáhcújtsóné hallúvú muha dííbyeke météhdútsohíjcyáhi. Muuráhjáa tsúúcajátújuco díbye meke újcune íapííchó meke ímíjpyetétsónej téeveri dííbyeke mecáhcujtsómé mepájtyetéki. ¹⁴ Áhdújucoo muurá íñe

ámúhake muha meúwáábónej tééveri dibye ámúhake újcune Máavyéjuube Jetsocrijtoma tsaméhjí dííbyé avyéjuri meijcyaki.

¹⁵ Ehdú teéne, ámuúha múúhá nahbému. Ahdícyane tsáma máábájívedí éhnée ámúhadi muha meúlléjécooca ámúhake muha meúwáábohíjcyáne. Áhdure íñe waajácúháámí pañe ámúhake muha menéhíjcyáne méihvéjtsodíñe. ¹⁶⁻¹⁷ Aane óví Máavyéjuube Jetsocrijtomútsí Méécááni Píívyéébema ámúhake píaabó tsaímíyé ámuha meijcyame ímiáánéré meméénuhíjcyaki, áhdure ámuha ímiáánéré meihjyúvahíjcyaki. Muuráhjáa mítyane meke iwájyúnéllí méhdi ídáátsóvéne meke újcuube múijyú níjkéváityúné meímíjyu dííbyema íavyéjuri meijcyáíñévú mecátsípáávénema.

3

Páávoró néé píááboju díityé hallúvú ditye ityáúmeiki

¹ Ahdícyane ámuúha múúhá nahbému, múúhá hallúvú téhdure Píívyéébeke píáábó métáuméí dibye múúhake ipíáábo Jetsocrijtodítýú íjcyáne uwááboju muha pahúllevá múnáadívú metsújaúcúné ditye tsaímíyé icyáhcujtso ámuháa mecáhcujtsódu. ² Áhdure métáuméí dibye múúhake ityéhme ímityúmé múúhake imyéénútuki. Tsá muurá paméváré dííbyé uwááboju cáhcujtsotúne. ³ Áronáa Píívyéébe ímiáábé íjcyaae ámúhake píááboó tsaímíyé ámuha meijcyaki. Áhdure idyé ámúhake téhméiibe ímityúnéhjitu. ⁴ Muurá muha méwaajácú ámúhake muha meúwáábohíjcyáne ámuha meméénúñé ámúhake dibye túkévéjtsóneri. ⁵ Aabe ihdyu óví ámúhake píaabó ímiñeévú ámuha mewáájácu mítyane meke dibye wájyune. Áhdure idyé óví ámúhake píááboobe ímityunéhjí ámuha maábúcu muhdúhjáa Críjto áábúcu híjcyádu.

Muhdú mewákímyeíñe

⁶ Ahdícyane ámuúha múúhá nahbému, Máavyéjuube Jetsocrijto mémeri ámúhake muha menéé íñe ámúhake muha meúwáábohíjcyádú íjcyátúmema ámuha menáhbévátu eene iwákímyeíñé ímílehíjcyátúmema. ⁷ Muurá tsúúca ámuha méwaajácú muhdú muha meijcyadu ámuha meijcyáiyóne. Muuráhjáa elle ámúhama muha meijcyácooca tsá wákímyeityúmé muha meijcyatúne. ⁸ Aamée tsá muha mumájchó pevénéré áhdóratúné memáchohíjcyatúne. Muuráhjáa muha méicúbáhrámeihijcyá wákímyeíyi cójihajchótá pécóhajchótá tééne tájpi muha meijcyaki. Ehdú muha mewákímyeíhijcyá íínerí ámúhake muha meijyévéjtsótuki. ⁹ Muuráhjáa ihdyu ímiáánéjuco múúhake

ámuha mepiáábóiyóné iñe Píivýéébé wákimyéí muha meméénúmeke. Áronáacáa ihdyu múúhaye mewákímyeíñe tájpi méicyahíjcyá tehdu ámuha meíjcyaki. ¹⁰ Muuráhjáa ámúhama muha meíjcyácooca ménehíjcyáhi: “Iwákímyeíñé ímíletúmé tsá múu májchotúne.” ¹¹ Áánáacává muurá ámuha tsaate pevétaré tsíñéhjiríyé méicyahíjcyáhi. ¹² Áánéllii ehdu ícyahíjcyámeke Máavyéjuube Jetsocríjtó taúhbaju íjcyane muha menéé ímiááméré íjcyáne iwákímyeíñe tájpi íjcyaki.

¹³ Ámuúha múúhá nahbému, méóóchévedí ímiáánéré ámuha meméénuhíjcyánetu. ¹⁴ Ehdu iñe ámúhake muha waajácúháámí pañe meúwaabóné tsaate lléébótúmeke méwáájaco caatyé íjcyane. Áámema ménahbéwájúcohdí ditye tééneri iñúcójpívéne iwájácúúve múhdurá idyáíívémeíhijcyáne. ¹⁵ Áronáa ihdyu tsá múu diityéké téené hallútú múnáajtsotúne. Íllure ihdyu chooco ímiñeúvú méuwaábó ditye íimíjpyeté ménahbéwájúco íjcyámeke.

Páávaro pítyajcöne

¹⁶ Aane óvíi Píivýéébe ímiáábé íjcyaaabe ámúhake túkëvejtsó íbúwajíí ámuha meíjcyaki. Aabe ihdyu óvíi ámúhake panévatúré píaabóhi.

¹⁷ Aane iñe ícyooca ámúhake pámeekéré o dúúruváné páñetu oore ó caatúnúhi. Ehdu muurá nihñéré ooréjuco o cáatúnuhíjcyáne páneere táwaajácúhaamínetu. ¹⁸ Ahdícyane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhake píaabóhi. Áyu tehjújuco.

1 TIMOTÉO

Tujkénú Timotéo éllevu Páávoru cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 Oo Páávoru o íjcyáábekée Mépájtyetétsoobe Píívyéébe picyóó Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. ² Aabe íhyaami diéllevu ó caatúnú ópée o úwáábóneri Píívyéébeke u cáhcújtsónéllii ávyeta tájtsiménédú uke o íjtsúcunúúbé Timotéo éllevu. Aane ihdyu óvíi meke íídaatsóllédú íjcyamútsí Máavyéjuube Jetsocríjtoma uke píaabó íbúwajíí u íjcyaki.

Átééréne uwáábotu Páávoru teíbúwajtsóne

³⁻⁴ Muuráhjáa Matsedóóniá ííñújivu o péébe uke ó neíñú Éépetsóvú u cóéváne tétsii átéérénehjí íhdé múnáaúvúu ícyahíjcyanehjí úwáábohíjcyámeke u bóíjcyu dítye teene íúwaabójúcóótuki. Muurá bañúháñé ténéhjíryé mejcyame tsá meméénúityuró Píívyéébé tsíjtyeke ímiáájjuvu mewáájácútsóíñévú meke níwaavéne.

⁵ Áánéllii uke o nées díityéké u úwáábo ííne íjtsaméí ííbuúúneri íjcyájúcootúmé tsaímíyé Píívyéébeke icyáhcújtsóne iwájyújcatsí muhdú ímiááne mewájyúcatsíhdyu. ⁶ Ehdu íjcyaiyótsihvu tsaate íínetú díityéké píáábóityúnéhjíryé ityáhjájcatsíñe tsá tehdu íjcyatúne. ⁷ Aame muurá imíllerá Píívyéébé taúhbájú uwáábojte íjcyane. Áronáa tsá dítye wáájácutú íínéllihyéhjáa ímichi meke téénevu díbye ájcune. Úwáábohíjcyámé íevenéré iwáájácutúne.

⁸ Muurá íínéllihyéhjáa meke díbye téénevu ájcune mewáájácúhájchíí tehjújuco teéne. ⁹ Tsá teene taúhbaju tsaímíyé íjcyámé wáábyuta íjcyatúne. Muurá ihdyu meúwaabóné cáhcújtsotúmé ímítyunéhjí méénuhíjcyámé wáábyuta teéne. Píívyéébeke ávyejúúlletúmé dsíjívétso múnaa, cáánímuke, tsíjímuke, dsíjívétsohíjcyámé wáábyuta teéne. ¹⁰ Áhdure íhdícyáméhjíma idyómácójcatsíñe, tsamééré wajpíímú walléémú dómácócatsíhíjcyámé wáábyuta teéne. Míamúnáadívú náhjíhénuhíjcyáme, állíu múnaa, pánehjídú imyéénúityúné íhjúvahíjcyáme, ímiá uwááboju íllure éhdíiválléhíjcyáme, éhdúmé wáábyuta teéne. ¹¹ Ááne uwááboju

muurá iñe imiáájú pajtyéteju úwááboobéré ó pehíjcyá Píívyéébe oke níwaavéne.

Páávoru duurúvá Píívyéébe dííbyedi idáátsovéne

¹² Áánéllii mítyane ó téhdujtsó Máavyéjuube Jetsocríjtoke ávyetáa múhdurá o néeróóbeke oke téénevu ipícyóóbeke díbye tsípátsohíjcyánéllíhíhe. ¹³ Dííbyedíi o úúhívaténe dííbyé cahcújtso múnáadi o ícúbáhrahíjcyáróóbeke oke téénevu pícyoóbe. Áronáacáa ihdyu táwaajácútubáané ehdu ó dáríívémeíhíjcyá dííbyekéikyéé o wáájácútúnéllíhíhe. Áróóbedíi ihdyu Píívyéébe óhdi idáátsovéhi. ¹⁴ Aabe oke mítyane píáábóneri iñe Críjtoke o cáhcújtsóóbedívú o cátsípáavéne botsíi pamévakéré ó wajyúhi.

¹⁵ Áánéllii ó iyácunúhíjcyá pámeere dííbyeke cáhcújtsóiyóneri. Muuráhjáa imiáané mewájuryi tsaabe íññújívú ímityúmé mejjcyámeke ipájtyetétsoki. Aanéhjáa muurá oo pamé ehniíñevuré ávyetá ímityuúbe. ¹⁶ Áróóbedíi óhdi Píívyéébe ídáátsóvéne oke ímíjpyetétsó muhdú pámeere ímityúmé íjcyárómeke iwájyune tajtyééveri iúújétsoki. Áánetu méwaajácú pámeere ímityúmé íjcyarómé Críjtoke icyáhíjtsócooca újcuíñé mújyú idsíjívéjúcúóóítyúne bóhi. ¹⁷ Áánéllii metsu Píívyéébe apáábyéré íjcyabe mújyú muhdú íjcyáítyuube pane wáájácúúbeke maávyéjútsohíjcyá maájtyúmítúróóbeke. Ehdu teéne.

¹⁸ Ahdícyane Llihú Timotéoj, imíchi díícyáne íhnáhóóróné pañe imíñevúvú tsaííbuwáre díícyáne dúwááboco Píívyéébe íhíjyúvúu uke o níwaavéné muhdúhjáa ménahbémú dííbyere túkévéjtsóneri úhdityu néhíjcyádu. ¹⁹ Muurá tsaate ímí íjcyáiyóné wáájácújúcoorómé tehdu íjcyane ímíllehíjcyátúné níjcaúvú ílluréjuco tútaváávehíjcyáne. Ááne ílluréjuco Críjtodi ditye úúhívatéhíjcyáne. ²⁰ Tehdúu Himenéomútsí Arejáadorómá dáríívémeíñéllii diityétsikye ó íhvejtsó Naavéné hójtsí pañevú dityétsí iwáájácu Píívyéébeke múhdurá idyáríívehíjcyáne.

2

Muhdú Píívyéébe ma meíhíjyuváne

¹ Aane uke o nées pámeere míamúnáa hallúvú Píívyéébeke píáábó ámuha métáúmeíhíjcyá panévá hallúvúré téhdújtsoméne.

² Múu táúmeíhíjcyá múhdumé méiíñújí avyéjunte íjcyámé hallúvú Píívyéébe diityéké píáábónej péévé ímí ditye meke ityúkévjtso tsaímíyé dííbyema mejjcyame maávyéjúúlléjcatsíki.

³ Ehdu meijcyane ímí ijtsúcunúúbé Mepájtyetétsoobe Píívyéébeé.
⁴ Muurá imíllebe pámeere míamúnaa dííbyé uwááboju icyáhjútsóne pájtyeténe. ⁵ Muurá tsáápiiye Píívyéébe ijcyáhi. Áábemáa ímí meijcyaiñe téhdure tsáápiiye mééma ímíbajchó Jetsocrijtó míamúnáájpidívú ípívyéévéenema.
⁶ Muuráhjáa wájuumeityubéré dsijivé pámeere míamúnaa ipájtyeté Píívyéébeé dííbyeke néene éévé úújetétsihvu. ⁷ Ááne uwáábojúu jodiómú jcyátúrómeke úwááboobéré o péhíjcyá oke díbye pícyoobe ñe ó úwáábohíjcyá teene mecáhcujsómé mepájtyeténe. Ehdu ñe uke ó nehíjcyá ímiáánéjuco jcyane Jetsocrijtó cahcújtso múnáajpi o ijcyánéllíihye.

⁸ Áánéllíi uke o néé pahúllevaré jcyáné cahcújtso múnaa ímiááméré ijcyáne íínevú táhjájcatsíyúmé tsaímíyé Píívyéébema íihjyúvahíjcyá íhyójtisine cáamevu íihbúcúnema.
⁹ Aane wallémú waajácutábáre ímíbájkímeyéiyáhi. Tsá ditye mítyane áhdómeijyahjívú újcameíñe páhduvaré íhñíwaúúné idyáríívéne icyáávéítyuró téhdure mítyane áhdómeíñe icyáávevu. ¹⁰ Píívyéébedívúré íihvéjtsámeíñe díbye ímillédúré jcyáiyóme. ¹¹ Aame dííbyé uwááboju íávyejúúlléne cúúvéhulléré lleebúcunúiyáhi. ¹² Tsá muurá walle úwáábóityuróne. Áhdure tsá dille wájpiikye ityáhjálléne dííbyeke túkévéjtsóityuróne. Áánéllíi o néé wallémú cúúvéhulléré íjcyá píhcyáávé pañe. ¹³ Muuráhjáa Píívyéébe tujkénú Adáake ípívyéjtsóné boone Éébáke ípívyéjtsóhi. Ehdu néénéllíi tsá walle wájpi túkevéjtsolle jcyáítyuróne. ¹⁴ Tsáháa muurá Adáa Naavénedívú állítsámeityúne. Muuráhjáa ihdyu Éébáre íállítsámeíñéllíi ímityúné meenúhi. ¹⁵ Ehdu néénéllíi muurá walle itsíímáváneri ícúbáhrámeíhijcyáhi. Árólleke ihdyu Píívyéébe pájtyetétsoó dííbyeke icyáhjútsóne dille ímiáálléré jcyáhajchííjyu.

3

Muhdú cahcújtso múnáa uwáábojte jcyane

¹ Áánetu cahcújtso múnáa uwáábojte tsaate íjcyane ímílléhajchíí tehdújuco ímiá wákimyéí jcyane ditye ímilléne. ² Áronáa ihdyu téené wákimyéí méénume íínetú néétsámeityúmé panévatúre ímiááméré íjcyáne úwáábóiyáhi. Aame tsáápíllekére táábáváyáhi. Áhdure tsaímíyé íaahíve múnáake waatsúcúpétsohíjcyáiyóme. ³ Aame tsá llíyíicyávéítyuróne. Tsá ditye tsaatéma úhbájcatsíityuróne. Tsá mítyane idsíídsíváyóneri ditye jcyacunúityuróne. Ímiááméré

ijcyáne píáábóiyá pamévakéré ídaatsóllénema. ⁴ Áhdure piivyétéiyómé méwámyuma ítsíimeke ímíñeúvú ityúkëvejtsóné ditye ímiááméré ijcyáne pamévakéré iávyejúulleki. ⁵ Muurá ítsíimeke ityúkëvejtsóné píivyetétúmé tsá Píivyéébé cahcújtso múnáake túkévjtsóityuróne. ⁶ Áhdure botsíi béhnere cáhcujtsómé tsá uwáábojte íjcyáityuróne. Muurá béhméeri íjcyame tsáijyu múúne íllure imítýájkímyeíñeri tútávájtsámeíiyá muhdúhjáa Naavéné tútávájtsámeídyu. ⁷ Áhdure panévaturé ímiááméré íjcyáiyá cahcújtso múnaa íjcyáaturómé diityéké iávyejúulleki. Áijyu tsá íñej tééverí Naavéné diityéké ícyánejcúvú líúúúityuróne.

Muhdú túkevjtsojte íjcyane

⁸ Téhdure idyé túkevjtsojte ímiááméré íjcyáiyá pame diityéké iávyejúulleki. Tsá ditye álliúúúityuróne. Áhdure tsá ditye líiyícyávéityuróne. Tsá ditye átéréénéhjí hallúvú dsíídsíváityuróne. ⁹ Tsá ditye íñetú néétsámeíityuróne. Aame íñe mecáhcújtsonéjcú ímíñeúvú waajácúiyáhi. ¹⁰⁻¹³ Áánéllii múu tujkénú diityéké tsáneeri waajácullé ímí ditye méénúhajchíi botsíi diityéké téené wákímyéivu ipícyoóki. Aame tsáápíllekére táábáváyáhi. Téhdure piivyétéiyómé méwámyuma ítsíimeke ímíñeúvú ityúkëvejtsóne. Áhdure méwamyu panévaturé ímiááméré íjcyáiyá ditye diityéké iávyejúulleki. Tsá ditye álliúúnújcatsíityuróne. Ehdu muurá tsaímíyé téené wákímyéi múnaa íjcyámeke pame avyéjuulléhi. Aame ihdyu Jetsocríjtoke icyáhcujtsoné uwááboju éhniñevu íñerí núhnévetúmé úwaabóhi.

Muhdú néjijto meúraavyéne

¹⁴⁻¹⁵ Aane lléváhréjuco uke o ááhívetéíñe. Áronáa ihdyu tsáijyu múúne íícúí o péétúnéllii íñe uke apáhajchíi ó nehíjcyá muhdú Píivyéébeéjte íjcyame dííbyé uwááboju íhvéjtsotúmé úráávyehíjcyámema u íjcyáíñe. ¹⁶ Muurá íñe meúraávyehíjcyajjító ímiááné íhtsutúné íjcyánéllii íllu nééneé: Píivyéébéé méhdivu bóhówaavé míamúnáájpidívú íípívyéévéenema. Aabée ímiáábé íjcyane íapííchó bóhówátsohíjcyáhi. Áábekée níjkyéji múnaa íícúvehíjcyáábé uwááboju pámehdíyé tsújaavéné cáhcujtsóme. Átsihdyúu tsiíñe peebe íavyéjuvu níjkyejívu. Ehdu muurá nééneé.

4

Píivyéébeke icyáhcujtsoné tsaate íhvétsoíñe

¹ Aane Píivyeébe Íapííchoj téeveri meke boohówáwu nehíjcyá páneere tsíhdyuréjucó cápáyóóvéíñé ihde nihñéétsihvúré tsaate dííbyeke icyáhcújtsoróné íhvéjtsóne naavéneéjté áteréénéhjí úwaabóneréjucó úráávyéíñé. ² Aame ílluréjucó mújtaíñé eene íjtsaméiúvú wáájácúmeityúmé pánehjídú ímiáámeúvúdú úwáábohíjcyáné icyáhcújtsónema. ³ Muurá téeméjtéjucó úwáábohíjcyáné metáábávájcatsíñé ímityúné íjcyane. Áhdure tsáneetsa majchóháñé ímityúné íjcyane nehíjcyáme. Áronáacáa muurá Píivyeébe páneere majcho ípívyejtsó dííbyé cahcújtso múnaa meíjcyame téene tájpi meíjcyáné hallúvú dííbyeke metéhdútsohíjcyaki. ⁴⁻⁵ Muuráhjáa páneere tsaímíyé ípívyejtsóobe. Áánéllii téene tájpi meícyahíjcyánéhjitu tsáneetsa tsá múhdurá meíjtsúcunútyuróne. Muurá panévaré dííbyedívú ímí néénéllii ténéhji méóóvéiyá dííbyeke téhdújtsomére.

Muhdú uwáábojte íjcyane

⁶ Ehdu íñe uke o úwaabóné ménahbémuke ímí u úwáábóhajchíí ímiáané Jetsocríjtó wákimyéi múnáajpi ú íjcyááhi. Aabe dííbyedítýú íjcyáné uwááboju u cáhcujtsóné ímí u úráávyéhajchíí éhniíñevu ímí ú íjcyááhi.

⁷ Áánéllii éhniíñevu ténejcúri pííñuméi ímíñeúvú u wáájácuki. Tsá múu íícúvetú áteréénéhjí íhdityuré íújcune tsaate úúbállehíjcyánéhjiri. ⁸ Muurá íñetú meke píáábóityúnéllii meíhnaó mejpi mépiiñúhi. Ááné éhniíñevu muurá panévatúré meke píaabóné Píivyeébé icyánéjcuri mepííñúmeíñé. Muurá meke píaabóné ííñújí hallúrí meíjcyánetu. Téhdure meke píáábóné dííbyema tsaímíyéjucó meíjcyáiñetu. ⁹ Ehdu íñe uke ó néé ímiáané íjcyane. Aane ihdyu óví pámeere cáhcujtsóhi. ¹⁰ Muurá méwaajácú íñé imíjyaú tsaímíyé Mepájtyetétsoobe Píivyeébema meíjcyaiñé dííbyeke mecáhcujtsóme. Áánéllii muurá nehniwu méhdityu míamúnaa íhgyúvahíjcyámé panévariýé meícúbáhrámeiyóné pañe téené wákimyéi méméénuhíjcyáhi.

¹¹ Aane páneere íñe uke o nehíjcyanééhjí óví ú úwaabóhi. ¹² Áronáa ihdyu uke tsíménééllédímýé ováhtsaré u íjcyáábeke. Áánéllii uke o néé cahcújtso múnáake u úújétso muhdú múúne ímiáábé Críjtó cahcújtso múnáajpi íjcyadu u íjcyáneri, u úwáábóneri, pamévakéré u wájyúneri, panévatúré ímiáábé u íjcyáneri. ¹³ Áámema íñe ílle o íjcyáné hajchótá Píivyeébé waajácuháámí déhvéne dúwáábohíjcyá tsápíjtsóobére. ¹⁴ Aabe ihdyu ímíñeúvú méénuhíjcyá Píivyeébé uke ájcúné waajacuri íiná u méénune u píivyeténe. Muuráhjáa dííbyere tükévjtsóneri

cahcújtso múnáá túkevjtsojte díhyallúvú íhyójtisine ipícyóóne díbyeke piáábó táumeíñe tujkéveri téenevu uke ájcuúbe.

15 Áané wákimyéi ihdyu ímíñeúvú méenuhíjcyá pámeere iwáájácu ténejcu ímí u úraavyéne. 16 Áanéllii uke o nées u úwáábohíjcyánéjcutu panévatúré ímíñeúvú u téhmeíñe tsaímíyé ténejcu u úráavyeki. Ehdu u íjcyáhajchíí ámuha tsaméhjí mepájtyéteé múhdumé díuwaábó illéébone cáhcújtsómema.

5

Muhdú cahcújtso múnáama mejjcyane

1 Aabe múu kéemeke díicyáánidyu íjtsúcunúne ímíñeúvú chooco túkévejtsohi. Tsá múu uhbádúré túkévejtsojtóne. Áhdure ováhtsámuke díñahbémúdú díjtsúcunúne ímíñeúvú túkevjtso. 2 Kéémélleke díitsíjjudu díjtsúcunúne ímíñeúvú túkevjtso. Bádsíjcake díñaallémúdú díjtsúcunúne ímíñeúvú túkevjtso ímityúné diityédítýú íjtsámeityuubére.

3 Téhdure píibájujteké piáábó téene tájpi dítye íjcyáíñetu. 4 Áánetu íitsíímema íaachímuma íjcyámeke óví diityéré piáabó cáánímutsíi diityéké píivyétsóne áhdódú íivane. Ehdu néene Píivyéébe ímí íjtsúcunúhi. 5 Áánetu ímiááné iye íjcyané piibájuulle óví Píivyéébedívú icyátsípáávéne paijyuvaré piáábó táumeíhijcyá díbye dílleke ipiááboki. 6 Áánetu íimíllédú íjcyané piibájuulle ímityúné méenuhíjcyálleke tsá múu piáábotúne. 7 Íllu íñe uke o nehíjcyanéhjí páneere duwáábó cahcújtso múnáake dítye íñetú íñéétsámeityuki. 8 Muurá tsaate ihyájkímuke íñahbėjeteke ipiáábóiyóné ímíllétúmé tsá ímiá cahcújtso múnáa íjcyatúne. Ímityúmé diitye cáhcújtsótúmé ehniíñevu.

9-10 Téénéllii mepiáábohíjcyá píibájujte walléémudítýú tsúuca 60 pijcyábájuco íjcyame ímiááméré íjcyánetu bóhówaúcunúmeke, tsáápiikyéree tájívámeke, tsaímíyée íitsíimeke píivyétsómeke, íaahíve múnáake tsaímíyé wáátsúcuhíjcyámeke, cahcújtso múnáake piáábohíjcyámeke, tsaatéke kímóhcó nénehji pájtyémeke piáábohíjcyámeke, ímiáánéré méenuhíjcyámeke. Ehdu icyahíjcyané piibájujtekéré múu piáabóhi.

11 Áánetu badsíjcaíchóméhjíúvú néené piibájujteké mepiáábodí tsáijyu múúne bañúháñé ámuha mepiáábohíjcyánaa tsiíñe ityájíváne tútávaavémé Críjtoke icyáhjújtsónetu. 12 Aame téeneri ityútávaávéhajchíí íhyallúvúré ímityúné meenu téené djúcotu iwágóóveíñe ípyée íñehdu

iijcyátúnelliihye. ¹³ Muurá téeméjté jááhãneri pehíjcyá tsíjyaturéjuco óvéhe múnaa íjcyame. Aame tsíjtyedi íhjúvaméré pehíjcyá átéréenéhjí úbálléjcatsímyére. ¹⁴ Áánéllii o nées ditye ityájíváne itsíímávámeke tsaimíyé ityéhme múha diityédítýú ñná íhjúvátuki. ¹⁵ Muurá tehdu néené piibájujtedítýú tsaatésáhjí Críjtoke icyáhcujsóné íhvéjtsóne Naavénekéréjuco úraavyéne.

¹⁶ Ahdícyane ámuha cahcújtso múnáadítýú ámuha hájkímú piibájujte íjcyáhajchíí múu iíye píaabó tsíjtyedívú tájpityúme. Áánetu íhyájkímuma íjcyátúmeke múu pámeere cahcújtso múnaa píaabóhi.

¹⁷ Áhdure múu túkevéjtsojtemá uwáábojtéké avyéjuulléhi. ¹⁸ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tríígó tátsoújcori íjcyáábeke ócájikye tsá múu tsíeménevu íhju wátájcotú díbye imájchótuki.” Áhdure nééneé: “Wákimyéi múnáajpi íwákimyéi áhdó ujcúhi.” Ehdú nééne Píívyéébé waajácúháámitu.

¹⁹ Téhdure uke o nées tsaapi cahcújtso múnáá túkevéjtsoobe tsáijyu múhdurá íjcyane tsáápiiye dííbyé hallúvú úúbálléhajchíí tsá múu íícúvetúne. Áánetu ihdyu míityétsúba pápilhchúúmeváuba úúbálléhajchíí múu íícuvéhi.

²⁰ Múu pámeere cahcújtso múnáá hómíj piínévú íhnáhóónécoba úwaabó ímityúné imyéénuhíjcyané íhvejtsópityúmeke tsíjtye téeneri íñúhnévéne tehdu iijcyátuki.

²¹ Aane íñe Píívyéébéé, Ávyéjuube Jetsocríjtoó, níjkyéji múnaa, íjcyámé hómíj piínévú uke o níwaavéné tsáma ímíñeúvú dúwáábohíjcyá múhdí núhnévétuubére. ²² Áronáa ihdyu tsá múu tsaatéké peecútéré méménutú cahcújtso múnáá túkevéjtsojte ditye iijcyaki. Muurá peecútéré tsáijyu ímityúmé íjcyámeke u méménúhajchíí tsaate uke ijtsúcunúiyá téhdure ímityuube u íjcyane. Áánéllii uke o nées panévá ímityunéhjitu u téhmémeiki.

²³ Áánetu eene díhbáu uke ávyéneri u chémehíjcyánéllii uke o nées áyanéwu bíínójpácyotu u ádo uke tene ipiááboki. Tsá múu tsanééré nújpacyo ádotúne.

²⁴ Muurá tsaate ímityúné méénune tsá téévetú diityémái tene ímíbájchómeityúrónáaáca. Áhdure tsíñehji wáájácúratúné íjcyaróné páneere ímíbájchómeícyooca bóhówáávééhi. ²⁵ Muurá ímiánéhjí meméénuhíjcyané tsá téévetúne. Áhdure tsíñehji wáájácúratúné íjcyaróné bóhówáávééhi.

6

¹ Áánéllii múu tsaaté hójtsí pañe íjcyame ímíñeúvú diityéké panévatúré avyéjuullé ímityúné Píívyéébedityú múha íhhyúvátu muha meúwáábohíjcyánetu. ² Ahdícyane tsaaté avyéjujte cahcújtso múnaa íjcyáhajchíí múu avyéjuulléhi. Tsá ditye cahcújtso múnaa íjcyánéllii ávyejúúlletúmé íjcyáityuróne. Awáá tsame íjcyame múu ímíñeúvú píáábójcatsíhi. Muurá cahcújtso múnaa meíjcyame mewájujúcatsíñe tsaímíyé mépíáábójcatsíiyáhi. Ehdu íñe uke o néhíjcyanéhjí dúwáábohíjcyá.

Píívyéébeke meúraavyéne

³ Muurá Máavyéjuube Jetsocríjtó uwááboju ímiáájú meúraávyéné tsijíjtoríyéjuco tsaate úwáábohíjcyáne. ⁴ Ehdu úwáábohíjcyámé atéréejte íjcyame íñeubará wáájácúturómé illure téneri imítýájkímyeíki. Áámé íñbúwari muurá tsaanééré atéréené íjtsaméi íjcyame táhjácatsíhijcyá ténéhjiri. Áamedityú ímichi dóhéjúúvehíjcyané ímityunéhjí íjcyane nómitááva, úhbajcatsi, áábojcatsi, tútávátsojcatsi. ⁵ Aame ímiáájú wáájácútmé méénúcatsíhijcyá íjtsaméi wáájácúmeityúme. Aame itsúcunúhijcyá téené hallúvú medsíídsíva meúwáábohíjcyané Píívyéébé uwááboju. Tsá múu ehdu néémedívú náhbévatúne. ⁶ Muurá ihdyu íñe méhdi íjcyadúnéwúuma tsíñéhjiri íjtsámeityúme tsaímíyé Píívyéébeke meúraávyejíjtó meúraavyémé nihñéétsihvúré íñe imíjyaú méíjcyááhi. ⁷ Tsáháa muurá ehnémá íññujívú metsíímávámeityúne. Áhdure medsííjívécooca tsá íñná metsájtyetúne. ⁸ Áánéllii múu téene tájpijyucó memájchoma méwajyámuma, meíjcyane, ímí íjtsúcunú tehdújuco. ⁹ Muurá éhniíñevúré iéhnéváiyóneri tsúúrámehijcyámé tsá áábúcutú panévá umúúpi. Aame éhniíñevu idsíídsíva atéréenéhjí wákímyeíhijcyámé illuréjuco tútávaavémé téené níjcaúvú wágóóóveéhi. ¹⁰ Muurá medsíídsíváiyóneríyé meíjyácunúhijcyánetu ímichi tsááne panévare ímityúne. Muurá tsaate Píívyéébeke cáhcujtsójúcoorómé téeneríyé íjyácunúhijcyámé illuréjuco teene íhvejtsóne. Aame ídátso íjcyáhi.

Tsaímíyé mecáhcujsóné

¹¹ Áánetu ihdyu tsúúca Píívyéébeéjpi u íjcyaaabe tsá múu téeneri íícúvetúne. Ímiáábéré díícyáne ímíñeúvú dííbyeke mecáhcujsójíjtó duráávye. Ááne pamévakéré wajyu. Aabe panévare ímityunéhjí uke pátyehíjcyáronéhjí ímiáábéré díícyáne

daabúcuhiŋcyá. Tsá múu 'mityáhmityá' néétune. ¹² Aabe imíchi díícyáne íínevú táhjátsámeityuubéré imíñeúvú Máavyéjuube Jetsocríjtoke cahcújtsó múijyú medsíjivéjúcóóityúne bóhí u újcuki. Muuráhjáa téenélili Píívyéébe uke ujcúhi. Áábeke ímí u cáhcujtsóné tsúúca mityame waajácúhi. ¹³⁻¹⁴ Ahdícyane ícyooca dííbye tájpi páneere íjcyáabe Píívyéébé húmij pñévu, éhnée Póótsio Piráátó úmíwávú íhtsútuube íjcyane úúbállémeíbyé Jetsocríjtó húmij pñévu, íjcyane uke o nées íñe muhdú uke o néhijyádú u úwáábohíjcyá íínetú néétsámeityuubéré múijyú tsiíñe díbye tsááíñevújuco. ¹⁵ Muurá Píívyéébe páñétúejpi íhtsútujte ávyéujte íjcyároméhjí avyéjuube íjcyáabe Críjto tsááíñe éévé úújetécooca wálloó dííbyeke. ¹⁶ Aabe apáábyéré Píívyéébe íjcyá muhdú íjcyáítyuube. Áábé ámítsaráhcovu muurá tsá múha pñíhívéityuróne. Áhdure tsá múha dííbyeke ájtyúmíityuróne. Áábeke ihdyu metsu íhtsútuube íjcyáábeke medúúrúvahíjcyá múijyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

¹⁷ Ahdícyane ícyooca uke o nées téhdure éhnéva múnáake u úwááboki. Tsá ditye ítsiéméné múhajchótá íjcyáíñevújí icyátsípáávéne mityájkímyeíityuróne. Píívyéébe ímíáábé íjcyáabe íínetú meke píhtótsótúúbedívúré cátsípáávéiyóme. ¹⁸ Dúwaabo díityéké íéhnevádú íjcyame tsaate píhtóméhjike ítsiéméneri ipiáábóiyóneri íjtsámeíki. ¹⁹ Áijyu muurá panévatúré tsaímíyé íjcyámé úmíwa ííne ímíjyaú néeme újcúiyá múijyú idsíjivéjúcóóityúne bóhi.

Timotéoke Páávoró téíbúwajtsóne

²⁰ Ahdícyane uke o nées Timotéoke Píívyéébébe uke níwáávéné wákimyéí imíñeúvú u méénuki. Tsá múu íícúvetú átérénehjí íjienéré íjcyane míamúnaa iwáájácúneri táhjácatsíhíjcyáneri. ²¹ Muurá ténehjí iúráavyéne tsaate tsáhájucó Píívyéébeke cáhcújtsotúne. Aabe ihdyu óvíi uke píaabóhi. Áyu tehdújuco.

2 TIMOTÉO

Hállúvúeháámí Timotéo éllevu Páávoró cáátúnuháámí

Duurúvaju

¹ Oo Páávoró o íjcyáábekée Píívyéébe oke ityújkevéélléne picyóó Jetsocríjtoke mecáhcujsómé múijyú medsíjivéjúcúóóityúne bóhí meújcúné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. ² Aabe íñe tsiiñe íhyaami diéllevu ó caatúnú ávyeta tájtsíiménédú uke o íjtsúcunúúbeke mítyane o wájyuube Timotéo éllevu. Aane óvíi uke Máavyéjuube Jetsocríjtó Caani Píívyéébe pámeeke íídaatsóllédú íjcyaaabe píaabó ímí u íjcyaki.

Críjtodítýú Páávoró úwaabóne

³ Áánéllii paíjyuvaré Píívyéébeke píaabó díhyallúvú ó táúmeíhijcyá panévá hallúvúré téhdújtsoobére. Áábeke tsaímíyé ó íícúvehíjcyá íñnerí íjtsámeítyuube méíhdé múnáaúvúu íícúvehíjcyáábeke. ⁴ Aabe ó ítsáávehíjcyá éhnée uke o pícyoíñíneri ídátso u kímoovéne. Áánéllii ó imíllé uke o ájtyumíné o ímíjyúúveki. ⁵ Muurá ó waajácú ímí Píívyéébeke u cáhcujsóné dítyáállée Róóidámúpí dítsííju Eonítsema cáhcujsódu.

⁶ Muuráhjáa díhyallúvú táhójtícu o pícyóóne dííbyeke píaabó o táúmeíñé tujkéveri uke díbye píááboobe ú piivyété dííbyé wákimyéi u méénune. Áánéllii uke o néé ímíñeúvú teene u méénuki. ⁷ Tsáháa Píívyéébe Íapííchó mépañévú pícyootú meíllityéki. Mépañévúu pícyoobe téenej téeveri íhtsutúme meíjcyá íñevú táhjátsámeítyúmé ímiááméré meíjcyame mewájyújcatsíki. ⁸ Ahdícyane núcojípíllétuubéré dúwáábohíjcyá Jetsocríjtodítýú íjcyané uwááboju. Áhdure íñe téené déjúcotu cúvéhóójari o íjcyáneri núcojípívétuubéré Píívyéébedívú cátsípáávéne téhdure téené déjúcotu u ícúbáhrámeíyóné daabúcu. ⁹ Muuráhjáa tsúúca meke ipájtyetétso meke ímiáámedi díbye díllome meíjcyá dííbyeéjte. Tsáháa idyé íñná ímiááné meméénúnéllii meke díbye újcutúne. Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco íññujíi íjcyátúné íhdéjuco meke iwájyúne díbye íjtsámeíñé Críjtoj téeveri meke újcuíñe. ¹⁰ Áhdújucúo dííbyeke iwállóóneri meke díbye újjetsoné ímiááné meke iwájyune. Aabée mééma ímíbachó mépée mewágóóóvéiyóne. Áánemáa

méhdivu bóhówajcároobe múijyú medsíjivéjúcóóityúne bóhí meújcúíñé uwááboju.

¹¹ Aane íñe úwááboobéré ó pehíjcyá jodíómú íjcyátúmeke okée Píívyéébe níwaavédújuco. ¹² Aabe tééné déjúcotu páhduvaré nénéhjíri o ícúbáhrámeíyoobe tsá o núcójpívetú dííbyedívú o cátsípáávéne. Muurá ó waajácú oke dibye píááboíñé tsiíñe Jetsocríjtó tsááíñévújuco.

¹³ Ahdícyane ímíñeúvú dííbyé uwááboju cáhcújtsóne duráavyé muhdúhjáa uke o úwaabódu. Ááne pamévakeré wajyu Críjto meke wájuudu. ¹⁴ Aabe óvíi Píívyéébe uke ityújkevéélléne níwáávéné wákimyéi ímíñeúvú ú meenú dííbyé Apííchó mépañe íjcyane uke píáábóneri.

¹⁵ Áánetúu Áátsiá iíñújí cahcújtsó múnáadityú tsaate oke náhbénuhíjcyarómé óhdityu péémema téhdure Pijééromútsí Hemóójenémá péehíí. Aane muurá tsúuca ú waajácúhi.

¹⁶ Áánetúu Onetsíiporo pívájyúvú oke aahíveje 'bohíbohíúvú' cuvéhóójari o íjcyane núcojpillétuubére. Áábedi óvíi Píívyéébe ídáátsóvéne píaabó panévatúré pámeekéré ítsíímema.

¹⁷ Íllévúhjáa Róómávu wájtshibe íjcyátútsihdyu oke néhcoobéré ipyéhíjcyané níjcaúvú ájtyúmité cuvéhóójari o íjcyáábeke.

¹⁸ Aane muurá uure ú waajácú muhdúhjáa meke dibye píáábohíjcyané Éépetsóri meíjcyámútsikye. Ahdu óvíi dííbyeke Píívyéébe píaabó Ávyéjuube Jetsóó itsáácooca tsaímíyé dííbyeke iújcuki.

2

Muhdú uwáábojte íjcyane

¹ Aane ovii Píívyéébe uke píaabó íñe Críjtoke mecáhcújtsónéjcutu u íhtsútúúveki, Llihíu Timotéoj. ² Aabe ihdyu muhdúhjáa mítyáméj píñevú o úwaabóné u wáájane tsíjtyeke ímíñeúvú duwáábó téhdure díityéréjuco iúwáábo tsíjtyeke.

³ Ááne wákimyéiyi u ícúbáhrámeíyonéhjí ímíchi díícyáne daabúcuhijcyá dííbyéjuco Jetsocríjtó wákimyéi múnáajpi u íjcyáabe. ⁴ Tsá muurá tsodáhó íimillédú íjcyatú pevéjté íjcyadu. Muurá ihdyu íavyéjuube muhdú néhdújuco dibye íjcyane.

⁵ Muurá tsáne íicuri ímíñeúvú íicutúmé tsá tééne áhdó újcutúne.

⁶ Áánetu úmihéneri wákímyeímyé íbájtsó kéémécooca ujcú tééne tájpi íjcyaki. ⁷ Íllu íñe uke o néhíjcyané cáhawáá ímíñeúvú díjtsó Píívyéébe páneere úhdivu íbóhówájtsoki.

⁸ Cáhawáá díjtsúcunu muhdúhjáa Jetsocríjtó míamúnáá icyánéjcutu Dabííúvúj tsiíménémúhaabe íjcyaaabe idsíjívétsihdyu

tsiine bóhiine. Áábedityú íjcyané uwááboju íñe méúwáábohíjcyá pajtyéteju. ⁹ Áané hallútú muurá éhne múúne dsíjívétso múnáájpyke icyúvéhoojánúdú oke míamúnaa cúvéhoojánuube ó ícúbáhrámeíhijcyáhi. Áronáa téené uwááboju tsúúca pahúllevávúré tsújaavéné tsá múha muhdú méénúityuróne. ¹⁰ Áanéllii o ícúbáhrámeíyonéhjí ó aabúcuíhíjcyá Píívyéébéé újcúmeke o úwáábo mújyú muhdú íjcyáityúmeréjuco Jetsocríjtoj tééveri ipájtyeteki.

¹¹ Íllu muurá nééne ímiáánéjuco:

Críjtoke mecáhcujsómé medsíjívécooca íñe imíjyaú dííbyema meíjcyáahi. ¹² Áhdure meícúbáhrámeíyonéhjí maáábúcúhajchíí dííbyema máávyéjúúteéhi. Áánetu dííbyeéjté meíjcyane metóónúmeíhajchíí téhdure tóónúibye ihñéjté meíjcyaróne. ¹³ Muurá múhdurá medáríívemeíyónáa íjcyadúré ímiáábé íjcyánéllii meke píáábohíjcyáabe.

Ímiá uwáábojte

¹⁴ Áanéllii ímíñeúvú duwáábó míamúnáake Ávyéjuube Jetsóó mémeri ditye átéréénéhjiri ityáhjácatsíjyúcoótuki. Muurá ténéhjiri íllure tútávátsohíjcyámé ímiá uwááboju lléébóíyómeke. ¹⁵ Áánetu ímiá uwááboobe u íjcyaaabe ímíñeúvú dúwáábohíjcyá ímiá uwááboju íñerí núcójpívétuubéré Píívyéébedívú u úújeteki. ¹⁶ Átéréénéhjí ditye úbállécatsíhíjcyáneri díícúvedíñe. Muurá ténéhjiri éhníñevu iye tútávátámeíhijcyáme. ¹⁷ Áané uwááboju muurá míamúnáadi tsújaavéné íllure díityéké tútávátsohíjcyá éhne múúne cheme méjpiíyi lííyaaténé meke tútávajtsódu. Muuráhjáa Himenéomútsikye Piréétoma téené uwááboju tútávajtsóhi. ¹⁸ Aamútsí muurá nehíjcyá meeva medsíjívémé tsiine mebóhíjúcoóityúne. Ááneri cahcújtso múnáake tsíñejcúvuréjuco dityétsí íbúwátsohíjcyané tsíhdyuréjuco iúwáábóneri. ¹⁹ Áronáa méwaajácú íllu tene nééneé: “Píívyéébe waajácú ihñéjteke.” Áhdure nééneé: “Pámeere Críjtoéjté tsáhájucó ímityúné méénúityuróne.” Ehdu Píívyéébé waajácúháamitu nééneé.

²⁰ Muurá tsájá pañe tsá apááñéré ímiááné wáábyuta óórótuú, tsítsííne uwáñewáánetuu, méénúmeíñe líiyíhllóné íjcyatúne. Téhdure muurá íjcyané átéréénéhjí wáábyuta úméhetuu, núpájkityuu, méénúmeíhllóji. ²¹ Ahdu muurá ímityunéhjí méénújúcootúme ímiáámeréjuco íjcyámej tééveri Píívyéébe meenu íwákimyéi.

22 Ahdícyane ihdyu díícúvedí ováhtsámú ííbúwatu ímityúné íjtsaméí tsíñáávehíjcyáneri. Ímiáábéré díícyáne ímíñeúvú duráávyé u cáhcújtsojító. Ááne pamévamáyé wajuýjcatsi múhdumé ímiááméré íjcyáne dííbyedi tsúúrameíhíjcyámema íbúwajíí ámuha meíjcyaki. 23 Tsá múu íícúvetú átéréénéhjiri míamúnaa táhjácatsíhíjcyáneri. Muurá ú waajácú téeménéhjí níjkeváné úhbajcatsivúréjuco. 24-25 Tsá tene ímityú Píívyéébé wákimyéí méénume úhbájcatsíñe. Pamévamáyé ímiááméré íjcyáne aabúcuíhíjcyáiyá ímityunéhjí íjcyaróne. Ímiááméré mítyájkímyeítyúmé chooco úwáábóiyá tsaate ímityúné íjcyámeke Píívyéébé píáábori ditye ímíjpyeténe iwáájácu ímiá úwááboju. 26 Ááne ditye íjchívye Naavéné hójtsí pañétú ímíllédú díbye díityéké dáríívehíjcyánetu.

3

Muhdíívané míamúnaa íjcyáíñe

1 Áánetu wajácútsi díícyaco. Muurá nihñéétsihvúré páneere tsíhdyuréjuco cápáyóóvéíñé úmíwari míamúnaa ímityúné íjcyááhi. 2 Imílleímyé tsaímíyé íjcyá mítyane ídsíídsíváiyóne. Mítyákímyeíhíjcyáímye. Ááne nehníwu Píívyéébedityú íhgyúváne dííbyeke meúráávyejító tsá ditye ávyejúúlléityúne. Áhdure tsá ditye cáánimu íjcyarómeke ávyejúúlléityúne. 3 Tsá muucá ditye wájuúityúne. Míamúnáadi nehníwu íhgyúvahíjcyáímye. Ímityúnéhjiri úmúúpívyehíjcyáímye. Íllure tsaríllehíjcyáímye páneere ímiááné íjcyane. 4 Íñáhbévahíjcyarómeke ímityúné dárííveímye. ‘Meíhméí’ néeme Píívyéébedi íícúvetúmeré iye tsaímíyé íjcyáíyóneri tsúúrameíhíjcyááhi. 5 Pánehjídú dííbyeke meúráávyejító úráávyeímye. Áronáa tsá ditye ímiááneturé cáhcújtsóityúne. Áámedi tsá múu íícúvetúne. 6 Muurá téeméjtéjuco míamúnáake íáhíívéne álliuré úwáábohíjcyáne. Ááneri walléémuke mútátsohíjcyámé ímityúné íjtsaméí íjcyame ténehjíré llííñe meke. 7 Aane díityé uwáábó úráávyerómé tsá múijyú wáájácútyú keená ímiááné íjcyane. 8 Tehdúhjáa muurá ápííchojtétsí Jáánémutsi Jááberémá Moitséeúvú úwaabóné ehdííwállehíjcyáhi. Ahdu néeme íjtsaméíúvú wáájácúmeítyúmé tsá íícúvehíjcyatú Píívyéébé uwááboju ímiáájú íjcyáneri. 9 Ároméi wájácúúvétsáméíí ímityúné imyéénuhíjcyanéúvú díityétsíhgyáa ápííchojtétsí imyéénuhíjcyanéúvú wájácúúvétsámeídyu.

Timotéoke éhniñevu Páávoru úwaabóne

¹⁰ Áánetu ihdyu ímí tehdújuco u ícyahíjcyáné ukée o úwaabódu. Aabe muurá ú waajácú muhdú o ícyahíjcyáne, muhdú o íjtsámeíñe, muhdú Críjtoke o cáhcujtsóne, panévare oke pájtyéronéhjí o áábúcu híjcyáne, pamévakéré o wájyuhíjcyáne, o úwáábóné déjúcotu o ícúbáhrámeíyonéhjí o áábúcu híjcyáne. ¹¹ Muurá ú waajácú muhdúhjáa Ajtiokíia múnaa, Icóónío múnaa, Ríítará múnaa, óhdi ícúbáhráronéhjí o áábúcu híjcyáne. Áhdure ú waajácú muhdúhjáa Píívyéébe oke ténéhjitu pátyetétsohíjcyáne. ¹² Aane ímiááné ihnáhóóné Jetsocríjtoke meúraavyéné meímillémé téené déjúcotu meícúbáhrámeíñe. ¹³ Áánetu ímityúmé állíu múnaa íjcyame ávyétá tútavááveréjuco méénume míamúnáake éhniíñevuré állihíjcyá muhdú ímityúnehjívú iállítsámeíhijcyádu.

¹⁴ Áánetu ihdyu ímíñeúvú duráávyé ukée o úwaabóné tsúuca u wáajacúne. ¹⁵ Muurá ímí tehdújuco tsííménédítyúré u wáajacúné Píívyéébé uwááboju muhdú íwaajácúháámitu nééneé. Aane uke túkévéjtsóneri tsaímíyé Jetsocríjtoke u cáhcújtsoobe ú pájtyéteéhi. ¹⁶⁻¹⁷ Muuráhjáa Píívyéébé uwááboju íwaajácúháámitu íhjyú uubálle múnaa caatúnú dííbyere túkévéjtsóneri meke tene iúwáábo keená ímiáájú íjcyane, téhdure meke tene ityúkévéjtsó keená álliuré íjcyánetu, áhdure meke tene iúwáábo múhdurá meícyahíjcyánetu meímíbaáavyéne ímiáámé dííbyema meíjcyame ímiánéhjiréjuco meméénuki.

4

¹ Muurá Ávyéjuube Jetsocríjtó íhtsútuube íjcyaa tsiíñe tsaá pámeere míamúnaa dsíjívéjúcóóróméhjíma muhdú ícyahíjcyáné ímíbájchoki. Áánélli dííbyee, Píívyéébeé, íjcyámútsí úmíwávú uke o néé dííbyedítýú íjcyáné uwááboju pájtyuvaré u úwáábohíjcyá ihdícyajcóójí íjcyaróne. ² Ímíñeúvú múhdurá nééronéhjí pañe óvéhéétuubéré cáhcújtsótúmeke chooco duwáábó muhdú tene néhdújuco. Áánetu cáhcujtsójúcooromé múhdurá ícyahíjcyámeke ihnáhóónécoba duwáábó ditye ímíjpyeteki. ³ Muurá íjcyaiñé míamúnaa ímiá uwááboju íhvéjtsóne ímíllehíjcyádú átéréénéhjí uwáábojtékeréjuco néhcoíñe. ⁴ Aame úúbállénéhjiríyéjuco íjcyame ílluréjuco íhvéjtsóíñe ímiá uwááboju. ⁵ Áánetu ihdyu ímiáábéré díícyáne daabúcu híjcyá ímityunéhjí uke pájtyeróne. Áane dúwáábohíjcyá ímiáájú pájtyéteju míamúnaa ícyáhjújtsoki. Ehdu ímíñeúvú méénuhíjcyá díwákimyéíjcyuco íjcyane.

6 Muurá iñe tsúuca téeneri o ícúbáhrámeíhíjcyánetu ó wáyéeevéhi. Aabe wahájchotáréjuco o íjcyánetu o dsíjiveíñe. 7 Tsúuca iñe okée Píívyéébe níwáávéne wákimyéí o méénúnetu ó nijkéváhi. Aabe dííbyeke o cáhcujtsóné tsá o íhvéjtsotúne. 8 Áánéllii Jetsocríjtó ímiáábé íjcyaaabe tsiíñe itsáácooca tééne áhdó oke ávyéjútsoóhi. Áronáa tsá apáábyekéré oke díbye ávyéjútsoóityúne. Pámeere múhdumé ímiááméré íjcyáne tsáimíyé dííbyeke téhmehíjcyámeke téhdure ávyéjútsoóííbye.

Timotéoke Páávoró túkévejtsóne

9 Aane óvíjyuco íícúí oke duhjéva. 10 Muurá oke náhbénuhíjcyarómé péjucóó óhdityu. Déema péjucóó Tetsaróonicávú íjienéré íimíllehíjcyánéllííhíye. Áhdure Cretséété péjucóó Garáátsiá íiñújivu. Áhdure Tííto péjucóó Damáátsiá íiñújivu. 11-12 Áánetúu Tííkicyóké ó wallóó Éépetsóvu. Apáábyeréjuco Róóca óhdivu cóeváne. Áánéllii uke o néé kíá Mááco íjcyáábeke u néhcóne óhdivu u tsíva oke díbye táwákimyéityu ípíááboki. 13 Aabe néhi u tsáácooca óhdivu tsíva Tóróóavúu Cáápo jávú tátsuucójama táwaajácúhaamíné o pícyoíñúne. Tsáma dábjáíívedí ímichi tápañétúéhaamíjii íjcyane.

14 Áánetu uke ó úúballé Arejááadoro ímityúné oke dáríívéne éhne úwáñewáánetu panévare méénuhíjcyaaábe. Áábema ihdyu óvíi Píívyéébe ímíbajchó teéne. 15 Áábeke téííbúwá díícyaco. Uke mújtátsódííbye. Muurá iñe meúwáábohíjcyané ehdíívallehhíjcyaaábe.

16 Aanée muurá pámeere oke náhbénurómé óhdityu pééne boone ímityúnéhjii ímíbajchojté úmíwávú o íhjúvúáabeke tsá múha oke píáábotúne. Árómeke néhi tsá íiná pájtyéityú tééne hallútu. 17 Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe oke píáábóneri pajtyéteju o úwaabóné tsújaavé pámeere jodíómú íjcyátúrómédívu. Áhdurée oke pájtyetétsoobe oohímíyé oke dóóíyónetu. 18 Aabe muurá oke panévaturé téhmeé tsáimíyé íavyéjuri dííbyema níjkyéjiri o íjcyaki. Áábeke metsu maávyéjútso mújyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

Páávoró pítyajcóne

19 Aane óóma duubállé Píríícama Akííramútsikyé o dúúruváne. Téhdure Onetsííporóké pámeere íítsíímema ó duurúváhi. 20 Téhdure uke ó úúballé Coríítovúu óhdityu Eráátó cóeváne. Áánetúu Tóróópimo chéméébeke ó pícyoíñú Miréétovu. 21 Áánéllii uke o néé íícúí úúníjyabái íjcyátúné ihde u tsáákíí. Téhdure uke ó úúballé ílletu uke dítye dúúruváné Eobóóroo,

Podéétee, Ríinoó, Cáráóódiaa, Íjcyame. Téhdure pámeere tsíjtyehji ménahbémú uke duurúváhi. ²² Ahdícyane óví Píívyéébema Ávyéjuube Jetsocríjtomútsí pámeekéré ámúhakye píaabóhi. Áyu tehdújuco.

TÍITOÓ

Tíító éllevu Páávoró cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Páávoró Píívyéébé ícúve múnáajpi o íjcyabe íñe Jetsocríjtodityú íjcyáné uwááboju úwááboobéré ó pehíjcyá díbyée tsúuca újcúmeke ditye ímíñeúvú iwáájácu téjito meúraavyémé mújyú medsíjívéjúcóóityúne bóhí meújcune. ² Tsá muurá Píívyéébe állíuutúne. Aabée téenevu meke íajcuíñé néé tsúucájátújuco íñujíikyée ípívyéévetúné ihdéjuco. ³ Áané uwáábojúu mewáájácúíñe éévé úújetétsihvújuco muurá íñe meke díbye wáájácutsóné téenevu. Aane úwááboobéré ó pehíjcyá Mepájtyetétsoobée Píívyéébe oke néhdújuco. ⁴ Aabe íñe íhyaami ó caatúnú, uu, Tíító éllevu táuwáaboríi Píívyéébeke u cáhcújtsónéllii tájtsiiménédú uke o íjtsúcunúúbe éllevu. Aane ihdyu óvíi pámeeke íídaatsóllédú íjcyamútsí Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtoma uke píaabó íbúwajíi u íjcyaki.

Cahcújtso múnáake Tíító píaabóne

⁵ Muuráhjáa uke 'Créetaá' némeíñe caapáhovu ó pícyoíñú tétsii íjcyácoomíjiri íjcyáné cahcújtso múnáake panévatúré u píááboki. Áhdurée uke o néé díityémá túkevéjtsotéké u méménuki. ⁶ Aame díitye túkevéjtsojte íjcyáiyá panévatúré ímiááméré íínetú néétsámeityúme. Tsáápíllekeré táábávaiyóme. Áámej tsíímé cahcújtso múnáa íjcyáiyá cáánímudívú íñéétsótuki. ⁷ Muurá túkevéjtsoobe páneere Píívyéébé icyánéjcu wákimyéi ejécunúhi. Áánéllii téené wákimyéi méénume panévatúré ímiááméré íjcyáiyáhi. Tsá ditye ávyéjuuháñe llííñéityuróne. Tsá ditye cááyóbáityuróne. Tsá ditye llíyícyávéityuróne. Tsá ditye átéréénéhjí hallúvú dsíídsíváityuróne. ⁸ Keená ímiááné íjcyane Píívyéébe ímilléneréjuco ditye méénúiyóné íínevú táhjátsámeityúme. Aame tsaímíyé íaahíve múnáake waatsúcúiyáhi. ⁹ Tsaímíyé ímiá uwááboju tsúuca iwáájacúné úráavyéiyóme. Ááne úwáábóiyómé téenetu ímityúné íhjuvahiíjcyámeke ímí díityéké tene íbúúúveki.

¹⁰ Muurá íjcyámé mítyame tamúnáa jodíómú ímiáájú úraavyéjúcoorómé úwáábohíjcyáné míamúnáa kíhdyahírótsámeíyónetu. Áánéri íllure míamúnáake állihíjcyáme. ¹¹ Áánéllii múu díityéké bóijcyú téenetu. Múhdurá

úwáábohíjcyámé tééné hallúvú idsíídsívakíye. Muurá pívájavá múnáakéjuco ditye mújtatsóné ímiájíjtó ditye úráávyénetu.

12 Aanéhjáa muurá tétsíi múnáajpíyé uwááboobe nééhií: “Créeta múnáa ávyétá allíujte iyámédú nééme ovéhe múnáa íjcyame mítyane majchóhi.” 13 Ímiáánéjucóhjáa díbye nééneé. Áánéllii uke o néé ihnáhóónécoba tétsíi múnáake u úwáábo ditye ímíñeúvú Críjtoke icyáhçújtsoki. 14 Aame tsá íçcuvéjúcóóityú átéréenéhjí íjtsameityuré iújcune ditye úúbállehíjcyáneri. Áhdure tsá ditye íçcuvéityú ímiájíjtó úraavyéjúcootúmé diityéké tsíñejçúvúré túkévéjtsóneri.

15 Muurá cahçújtsó múnáa ímiáánéré íjtsámeíhi. Áánetu cahçújtsotúmé tsá mújyú ímiááné íjtsámeítyuró ímityúnéré diityé íbúwari íjcyánéllíihye. 16 Tehdu nééme muurá bañúháñé nehíjcyá Píívyéébeke iwáájacúne. Árónáa múhdurá ditye ícyahíjcyánetu méwaajacú íllure ditye állihíjcyáne. Aame ímityúmé íjcyame tsá mújyú ímiááné méénúityuróne.

2

Ímiá uwááboju

1 Áánetu ihdyu ímíñeúvú dihjyúvahíjcyá muhdú ímiá uwááboju néhduú. 2 Ááne dúwáábohíjcyá kéémemújuco íjcyáne nahbémuke ditye tsaííbuwáaré íjcyáne pamévakéré íavyejúúlleki, ímityúnehjívú ditye ityáhjátsámeityuki, Críjtoke ditye ímí icyáhçújtsoki, ímityunéhjí íjcyaróné íáábúçúne ditye pamévamáyé iwáájyúçatsíki. 3 Áhdure kéémemújuco íjcyáne naallémuke duwáábó pamévakéré íavyejúúlléne tsíjtyedítyú állíunéhjí ditye íhhyúvátuki. Áhdure tsá ditye llíyíçyávéityuróne. Ímiááneturé bóhówaúçunúiyóme. 4 Aame úwáábóiyá bádsíçake muhdú múúne walle ájyúma iwáájyúçatsíñe tsaímíyé ítsíímeke téhmene. 5 Úwáábóiyómé ímityunévú ditye ityáhjátsámeityuki, panévatúré ímiááméré ditye íjcyaki, tsaímíyé ihjya ditye ityéhmeki, tsíjtyeke ídaatsólléne ditye ipíááboki, ájyumu túkévéjtsódú tsaímíyé ditye íjcyaki. Ehdu íjcyáiyómé Píívyéébe uwáábójutu múha ímityúné íhhyúvátuki.

6 Áhdure ováhtsámuke ímíñeúvú duwáábó ditye ímiááméré íjcyaki. 7 Ááne panévatúré ímiáábé diityémá diicya tehdu ditye íjcyaki. Tsá múu májchíjyuri díllotú diityéké iúwaabóne. 8 Tsaate úhdityu ímityúné íhhyúváne dícúvedí ditye téeneri íñúçójpívéne tsiíñe íhhyuvájúcóótuki.

9 Téhdure idyé uke o néé tsaaté hójtsí pañe íjcyámeke u úwáábo ditye ímiááméré íjcyáne íavyéjuchte táuhbáné imyéénuki.

Tsá tene ímityú lííñeturé diityéké ditye añújcúiyóne. ¹⁰ Tsá ditye nánítyuró diityé éhne. Panévaturé ímiááméré íjcyáiyá Mépájtjetsoobe Píívyéébé uwááboju diityédityú íbóhówaúcunúki.

¹¹ Muuráhjáa meke ídaatsólléne iwájuryumeke waajácútsoobe muhdú mepájtjetéíñe. ¹² Áánéllii tsúuca méwaajácú páneere íjí ímityuháñe meíhvéjtsóne tsaímiyéjuco dííbyeke meúraávyéiyóné íñevú táhjátsámeityúme. ¹³ Áhdure tsúuca méwaajácú ípyée íñehdu íhtsútuube Mépiivyéébé Mépájtjetsoobe Jetsocríjtó íñné imíjyaú tsááíñe metéhmehíjcyáne. ¹⁴ Diibyée muurá dsíjivé mewájuryi mepée mewágóóóvéiyónetu meke ipájtjetétsoki. Ehdúu meke ímíjpyetétsoobe dííbyeéjté meíjcyame ímiááné meímílléne ímiááneréjuco meméénuki.

¹⁵ Ehdú múu úwaabó míamúnáake tsápíjtsoobére. Áhdure múu íhnáhóónécoba úwaabó múhdurá ícyahíjcyámeke diityédívú táhjátsámeityuubére.

3

Muhdú múúne cahcújtso múnaa íjcyane

¹ Áhdure idyé duwáábó cahcújtso múnáake ditye pámeere ííñújí avyéjujtéké íávyejúúlléne muhdú ditye néhdu íjcyáne imyéénuhíjcyá ímiááneréjuco. ² Ááne ímiááméré íjcyáne mítyájkímyeityúmé míamúnáake ídaatsólléne ípiáábohíjcyaki. Aame tsá múhdityú ímityúné íhjuváiityúne.

³ Muuráhjáa tujkénú múhdurá menéénéllii tsá Píívyéébeke melléébohíjcyatúne. Idátsóhrée ímityúnéhacáa íjcyane páhduvaré nénehji pánehjídú imíwu meíjtsúcunúné meúraávyehíjcyáhi. Ehdúu ímityúnéhjí pañe meíjcyame tsíñéhjiri ménomíutáavahíjcyáhi. Áhdurée tsíjtyéhjima métsaríllécatsíhíjcyáhi. ⁴ Áronáacáa Píívyéébe Mépájtjetétsoobe ímiááné pámeekéré míamúnáake iwájurye úújetsó meke ipájtjetétsóneri. ⁵ Tsáháa íñná ímiááné meméénúnéllii meke díbye pájtjetétsotúne. Mekée ídaatsóllénéllii pájtjetétsoobe Ípííchoj téeveri meke díbye ímbajchómé béhné íjtsaméimáyéjuco meíjcyaki. ⁶⁻⁷ Teenée Ípííchó mépañévú pícyoobe Mépájtjetétsoobe Jetsocríjtoj téeveri ímiáámeréjuco meíjcyame mújyú medsíjivéjúcúóítyúne bóhí meítsohíjcyáne meújcuiki.

⁸ Aane éhnííñevu dúwáábohíjcyá Píívyéébeke cáhcujtsómé keená ímiááné íjcyanére imyéénúíñeri itsúúráméiki. Ehdú íñe

uke o nées pámeekéré píááboíñe. ⁹ Áánetu eene átéréenéhjí meke píáábóityúné muhdúhjáa méihdé múnáaúvú íhdéené taúhbáju úráávyehíjcyáneri ditye táhjácatsíhíjcyáneri díícúvedíñe. Íllure ténéhjí meke mújtatsóhi.

¹⁰ Áánéllii múu tsaate ténéhjíri táhjácatsíhajchíí bóijcyúrá míjyúúre. Aane ditye lléébótúhajchíí múu ílluréjuco íjchívyetsóné diityéké tsíjtyeke ditye imújtátsótuki. ¹¹ Muurá ehdu dáríívemeímyé tsáhájucó ímíilletú ímí íjcyane. Aame waajácurá íhyallúvúré ímityúné imyéénune.

Tíítóke Páávoró túkévejtsóne

¹² Aane diéllevu Tííkicyómá Atéémamútsidítýú tsáápikeye o wáalloobe úújetécooca íícúí oke dúhjetécó Nicóóporíyí o íjcyáábeke. Técomíyí úúníjyaba o pájtyeíñé ó wábyujtsóhi. ¹³ Áánetu ihdyu óví muhdú u píívyetédú ú píaabó Apóóromútsikye ímityúné múúne méénúmé hallúvú íhjúvaabe Tséénáma dityétsí kiávú ipyéhullévú péécoóca. ¹⁴ Aane ihdyu óví éhnée méuwaábori cáhcujtsómé iwáájáne téhdure tsíjtyeke píaabó ímiáájú diityédítýú íbóhówaúcunúki.

Páávoró pítyajcóne

¹⁵ Ahdícyane óví Píívyéébe pámeekéré ámúhakye píaabóhi. Pámeere ménahbémú ílle íjcyame uke duurúváhi. Áhdure elle íjcyámeke o duurúváhi. Áyu tehdújuco.

PIREMÓO

Piremóo éllevu Páávoru cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Páávoru Crijtoker o úráávyéné déjúcotu cúvéhóójari o íjcyáábema ménahbe Timotéo íjcyáábema muhsti íhyaami diéllevu mécaatúnú Píívyéébé wákimyéí muhsti meméenuhíjcyádú téhdure tééné wákimyéí u méénúúbeke mítyane uke muhsti mewájuube Piremóo éllevu. ² Téhdure idyé dihjávú píhcyáávehíjcyáné cahcújtso múnáá wáábyuta téhaámi. Áhdure uwáábotu meke piáábohíjcyaaabe Akíipoo, ménaalle Áápiia, íjcyamútsí wáábyuta téhaámi. ³ Áámeke ihdyu óvíí ámúhake Máavyéjuube Jetsocriptomútsí Méécááni Píívyéébema piáabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Piremóo ímí cáhcujtsóne

⁴⁻⁵ Muurá paijyuvaré Píívyéébema o íhjuvácocca díhyallúvú ó téhdútsohíjcyá uuva ímí Máavyéjuube Jetsocrijtoker u cáhcújtsóne pámeekéré cahcújtso múnáake u wájuhíjcyáné uubállé o lléébónélliíhye. ⁶ Áánéllii díhyallúvú ó táumeihíjcyá piáábó íñe Jetsocrijtoker mecáhcújtsónej tééveriyé mééma piáábó íjcyane éhniíñevu u wáájácúne tsíjtyeke u úwááboki. ⁷ Muurá mítyane ó ímjyuuvé ímí tehdújuco ménahbémuke u wájuúne panévariýé diityéké u ímjyúúvétsohíjcyáneri.

Páávoru Onéétsimó hallúvú íhjuváne

⁸ Áábeke muurá uke ó piivyéterá o táuhbané iiná u méénúíñevú Crijtorée oke uwáábóóbedívú pícyoóbe. ⁹⁻¹⁰ Aabe íñe ídátso keeméjuco o íjcyaaabe dííbyeke o cáhcújtsóné déjúcotu cúvéhóójari o íjcyaaabe úúma ó íhjuvá Onéétsimó hallúvú táuwáábori dibye Píívyéébeke cáhcújtsónéllii tájtsiiménédú o íjtsúcunúúbe hallúvu. Áánéllii uke o nées oke u wájuhájchíí dííbyeke u piááboki.

¹¹ Muuráhjáa ihdyu éíju díhyójtí pañe íjcyaaabe tsá íínetú uke piáábohíjcyatú átéréepi íjcyánélliíhye. Ároobe icyooca tsúúca ímjpyetéhi. ¹² Áábeke íñe tsiíñe diéllevu o óómíchóóbeke ihdyu ímíñevú waatsúcúpéjtsoco muhdú oke u wáatsúcúiyódu. ¹³ Ó imíllerá dibyei óómaye íjcyane íñe ímiá uwáábójú déjúcotu cúvéhóójari o íjcyáné hajchótá oke dibye piááabo oke u piáábóiyódu. ¹⁴ Áronáa tsá o ímíletú u wáájácútúnáa dibye óhdivu cóeváne. Ihdyu díicyánéjcutu u ímílléhajchíí tehdújuco óhdivu icyóeváne oke dibye piáábóiyóne. ¹⁵ Muuráhjáubáhjáa

ihdyu úhdityu úmívaabe ímíbáavyéne úúmaye íjcyaki. ¹⁶ Aabe ihdyu tsiíne díhyójtí pañévú úújetéébeke éhniíñevu ú wáyyuúhi. Muurá téhdure dííbyeke mítyane ó wajyúhi. Áané ehniíñevu dííbyeke wajyu tsúuca Píívyéébeke cáhcújtsoobe díñahbéduréjuco néébeke.

¹⁷ Ahdícyane tsáma ímíñeúvú dííbyeke waatsúcucuco muhdú oke u wáátsúcúiyódú ímiáané díñahbéébé o íjcyáábeke u wáyyúhahjchíjyu. ¹⁸ Aabée uke ímityúné dáríívéhahjchíjyu, díbyée tsíeméné úhdityu áhdótuube újcúhahjchíí néhi páneere ookéréjuco dahdótso. ¹⁹ Aane uke o áhdoíñé o nééne oo Páávoró ó caatúnúhi. Áronáa ihdyu tsá uke o néétu téhdure oke u áhdóiyóné ukée o píaabóne. ²⁰ Ehdu teéne, muúbej. Ahdícyane óvíi Ávyéjuube Jetsocríjtoke mecáhcújtsónéjcutu táñahbe u íjcyaaabe oke ú tsípajtsóhi.

²¹ Ehdu íñe diéllevu ó caatúnú panévaturé ímiáábé u íjcyane o wáájácúnéllíihye. Áánéllíi ó waajácú uke o néhíjcyáné ehniíñevu panévare tsaímíyé u méénuíñe. ²² Aane uke o néé táihde tsátsii u ímíbájchoki. Tsáijyu múúne Píívyéébeke ámuha táhallúvú píáábó metáúmeíhíjcyáne j péevé ámúhadívú ó úújetéhi.

Páávoró pítyajcóne

²³ Áhdure uke ó úúballé Epáápara uke dúúruváné téhdure Jetsocríjtoke iúráavyéné déjúcotu óóma cuvéhóójari íjcyáabe. ²⁴ Áhdure uke duurúvámé Máácoó, Arijtáácoo, Déémaá, Róócaá, ehdume muha mewákímyeíhijcyáme.

²⁵ Ahdícyane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhakye píaabóhi. Áyu tehdújuco.

HEEBERÉO

Heeberéo mu éllevu cáátúnúmeiháámi

Píivýéébe Íllij tééveri míamúnáama ihjyuváne

¹ Éjyuúvúhjáa Píivýéébe ihjyúvahíjcyá méihdé múnáatúvuma páhduvaré nénehji ihjyú uubáalle múnáadvú ibóhówajcárónej tééveri. ² Áánetu icyooca íjcyané míamúnáama ihjyúvaabe Ílli Jetsocríjtoj tééveri. Aanéhjáa dííbyej tééveri páneere múhdúné tsieméné ípívyejtsóne dííbye hójtsí pañévú pícyoobe téené avyéjuube díbye íjcyaki. ³ Aabéhjáa Cááni Píivýéébeke bóhówájtsoobe meke úújetsó muhdú díbye íjcyane. Áábedítýú dííbye ámítsaráhcó bóhówaúcunúúbé íhtsútuube íjcyáábe tájpi páneere íjcyáhi. Muuráhjáa idsíjíveneri méimítyuháané íimíbájhóne Cááni éllevu níjkyejívú ipyééne ílluréjuco díbye avyéjuuténe.

Níjkyéji múnáa ehniíñevu Píivýéébe Hajchi avyéjuúne

⁴ Aabe níjkyéji múnáa ehniíñevu íhtsútuube Cáániye Píivýéébe dííbyeke avyéjújtsóobe. ⁵ Tsáháhjáa muurá múijyú díbye tsáápiikye níjkyéji múnáadítýú néétune:

Uu Hájchíwu u íjcyáábeke uke o avyéjújtsóhi.

Áhdurée tsá díbye dííbyedítýú néétune:

Dííbyej caani o íjcyánéllii tájtsiméné dííbye.

⁶ Áronáacáhjáa ihdyu Íllikye apáábyéré íhtsútuube íjcyáábeke ííñujívú ibóhówajcáróobedítýú neébe:

Óvíi pámeere tahñéjté níjkyéji múnáa Hájchíwúuke íavyéjújtsóobeke duurúváhi.

⁷ Áánetúhjáa ihdyu diitye níjkyéji múnáadítýú neébe:

Tápiáábojte níjkyéji múnáa kíjyebádu. Áhdure cúújuwádú diitye.

⁸ Téhduréhjáa tsiíñe Íllídytu neébe:

Uu íhtsútuube Píivýéébe u íjcyáábé avyéjú tsá múijyú níjkéváityúne. Aabe ímiáábé u íjcyaaabe muhdú tene íjcyadújuco míamúnáama u méénuíñe. ⁹ Muurá ímiáábé u íjcyánéllii tsá ímityúné u ímíllétúne. Áánéllii oo Dípiivýéébe o íjcyaaabe uke pámé ehniíñevu ó piááboó ííne ímíjyaú u íjcyaki.

¹⁰ Téhduréhjáa tsiíñe dííbyedítýú neébe:

Uu íhtsútuube avyéjuube u íjcyaaabé ú ípívyejtsó páneere íévéhóówari íjcyánéhjima ííñuji. ¹¹⁻¹² Áronéhjí wágóóóveé wájamu nójcanújá wágóoovédu. Ehdu ténehji u

wáágóóné boone béhnéréjuco u ípívyéjtsoíñé éhne múúne wáiyamu nójcanúné boone béhjáréjuco ditye cápáyoácódu. Áronáa ihdyu dííjtsaméi tsá múijyú cápáyoóovéityúne. Áhdure tsá múijyú muhdú u íjcyáityúne.

13 Téhduréhjáa tsá múijyú dibye tsáápikeye níjkyéji múnáadítyú néétune:

Íchihvúi táúniúvú diicya dímunáake úúma o táhjáne hajchóta.

14 Muurá diitye níjkyéji múnáa Píívyéébé piáábojte íjcyame tsá íjpiíma íjcyatúne. Aame panévatúré piáábohíjcyá pájtyetéimyeke.

2

Tsá meíhvéjtsóityú mepájtyetéíñe mecáhcujsóne

1 Áánellii metsu téiibúwá meijcyáne ímíñeúvú meúraávyé íñe mepájtyetéíñe uwááboju melléébohíjcyáne téénetu memújtátuki. 2 Éíjyuúvúhjáa muurá diitye níjkyéji múnáaj tééveri Píívyéébe úwáábohíjcyá ímí tehdújuco. Aanéhjáa tsaate lléébotúmé ímityúné méénuhíjcyámeke tééné hallútú ícúbáhrahíjcyaaábe. 3 ¿Aane íñe teenéjuco mepájtyetéíyóneri mééícúvétúhajchíi múhduú mepájtyetééhi? Muuráhjáa dííbyere Ávyéjuube Jetsocríjtó úúballé tsúuca teene mééma imyéénune. Áané uwáábojúu lléébotújkénúmé méhdivu pajtyétsóhi. 4 Áánevúu Píívyéébe meke ímíñeúvú waajácútsó páhduvaré nénehji méénúráityuróné imyéénúneri. Muuráhjáa dííbyeke cáhcújtsómé pañévú Íapiíichó ipícyóónej tééveri páhduvaré piáábohíjcyaaabe muhdú íjtsúcunúdu.

Jetsocríjtó míamúnáajpidyú íjcyane

5 Áronáacáa tsá dibye néétu béhné íiñújiri meíhjyúvahíjcyaji ípívyéjtsoji níjkyéji múnáa hójtsí pañévú ipícyooíñe. 6 Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

¿Aca muhdú íívámedi míamúnáadi ú íjyácunúhijcyáhi? Áhdure ¿muhdú ííváabedi Míamúnáajpidívúu ípívyéévéébedi ú íjyácunúhijcyáhi? 7 Muuráhjáa dííbyeke ú picyóó wahájchotáwu dibye níjkyéji múnáa íhtsútú lliíñévuréjuco íjcyaki. Áróobekée bóónétu u ávyéjújtsóne ú picyóó páne avyéjuubéré dibye íjcyaki.

8 Ehdú Píívyéébé waajácúháámitu nééne páneere Críjtó hójtsí pañe íjcyane. Áronáa tsáhái panévaré dííbyé hójtsiri íjcyatúne. Íjcyaiñéi ihdyu múijyú páneere dííbyé hójtsiríyéjuco íjcyane. 9 Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe dííbyeke wahájchotáwu

picyóó nǐjkyéjǐ múnáá lliĩńevurējuco míamúnáa wájyuri díbye ıdsǐjǐveki. Ároobe ıcyooca ıllurējuco ávyējuuténe.

¹⁰ Díbyej téeverǐ páneere Píıvyéébe ıpıvyejtsó téeneri ıávyejújtsámeıki.

Áánéllıihyé me wájyuri díbyeke ıhvéjtsoobe Mépájtyetétsoobe ıjcyaaabe ıcúbáhrámeıńej téeveri meımıbáávyeıki.

¹¹ Aame díbyema tsané nahbémurējuco meıjcyame tsaapııkyéré mécaanıváhi. Áánéllıı Píıvyéébe Hajchi tsáhájuco meke núcojǐlletú tsúuca ıńahbémú meıjcyámeke.

¹² Muurá díbye waajácúháámitu nééneé:

Uke ó bóhówájtsó táńahbémudıvu. Aame tsaméhǐ uke muha medúúruváné mémátsıvahıjcyaaıhi.

¹³ Téhdure nééneé:

Píıvyéébedıvú ó cátsıpáávehıjcyaaıhi.

Téhdure tsiıńe nééneé:

Tsúuca okée Píıvyéébe náhbénúmema oó.

Ehdu nééne Píıvyéébe waajácúháámitu.

¹⁴ Muurá ıńe míamúnáa meıjcyadúree idyé Jetsocrıjto ıjcyá ıjǐıma, ıtyujpácyoma. Ehdúu míamúnáájpidıvú

ıpıvyéévéne dsǐjǐveebe mépée mewágóóóvéıyónejcúvú meke ıbúwátsohıjcyaaabe Naavéneke ityáhjaki. ¹⁵ Ehdúu díbye hójtsı pańétú meke pájtyetétsoobe mewágóóóvéıyónetu. ¹⁶ Tsáháa Crıjto tsáatu nǐjkyéjǐ múnáake ıpıááboki. Tsaabée Aavaráaúvúj

tsıiménémúhaabe meıjcyámeke ıpıááboki. ¹⁷ Áánéllıihyé míamúnáájpidıvú ıpıvyééveebe ımiá lluuváábé ıjcyaaabe

ıńe muhdú meıcyahıjcyáné iwáájácu méhdi ıdáátsóvéne máhallúvú Píıvyéébeke píáábó ityáúmeıki. Aabée mewájyuri

pájámeıbyedi ıcúbahramé meımıtyuháńe ıábájııvémeıki.

¹⁸ Téhdurée díbyeke Naavéné mávárıjchóneri ıcúbáhrámeıńéllıı waajácuube muhdú ténehǐ meke dómácohıjcyáne. Aabe

piıvyété meke téenetu ıpıaábóne.

3

Moitsée ehnııńevu Jetsóó ávyējuúne

¹ Ehdu teéne, ámuúha táńahbémuj. Áánéllıı Píıvyéébejte meıjcyame metsu ımińeúvú meúraávye uwááboobe Jetsocrıjtoke, díbyeke meúraávvehıjcyánéjcu lluuváábé pańétúejǐ ıjcyáábeke. ² Muuráhjáa Píıvyéébe díbyeke níwáávéne wákımyéı tsaımıyé nıjkévaabe Moitséeúvukéhjáa

dıbye ıhńéjtedıvú níwáávémeke dıbye tsaımıyé téhmehıjcyádu.

³ Áronáa ihdyu Moitséeúvú ehnııńevu avyejúúllémeıbye páneerée dıbye ıpıvyéjtsónéllıı éhne múúne jaa méénuube tééjá ehnııńevu ávyējuúllémeıdyu. ⁴ Muurá míamúnáa jaa

meenúhi. Áronáacáa ihdyu páneere Píivýéébere ípívyéjtsónéllii éhniíñevu diibye avyējúúhi. ⁵⁻⁶ Ehdú muurá Críjto Moitséeúvú ehniíñevu ávyējútsámeíhi. Muuráhjáa díibyeúvú Píivýéébeéjté jahdu néemeke ímí téhmehíjcyáhi. Ároobée díibye ícúve múnáajpíye. Áanetu ihdyu Ílli Críjto díibyeéjté avyējuúbe. Áábedítýúu muurá diibye Moitséeúvú meke úúballéhi. Aane ímiáané díibyeéjté meíjcyame díibyedívú mecátsípáávéne nihñéétsihvúré ímí díibyeke meuráávyéhajchíí tsaímíyé meíjcyááhi.

Píivýéébeéjté tsaímíyé íjcyane

⁷ Muurá Píivýéébé waajácúháámitu díibye Apííchó túkevėjtsóneri díibye ihjýú uubálle múnáajpi néehíí:

Píivýéébe o íjcyabe ámúhake o nééne melléébo. ⁸ Tsá múu oke táhjalletú éhnée ámúhá ihdé múnáaúvú íñéubá píivýétúné iñújiri íjcyácooca oke dáríívehíjcyádu. ⁹ Ehdúu téhulle íjcyame dáríívemeíhijcyá 40 píjcyá hajchótá diityémá méénuráítyúronéhjí o méénuhíjcyané ájtyumíjjucooróme. ¹⁰ Aanée oke cáyobáávatétsoobe diityédítýú o néehíí: “Íjtsaméí tútávaavémé tsá ímíletú diityéké o túkévejtsoné illéébone.” ¹¹ Ehdúu diityédívú o cáyobáávaténe ímiááneturé o nées diityékée tsaímíyé o pícyooíñé o nehíjcyátsihvu ditye úújetéityúne.

Ehdúhjáa Píivýéébé waajácúháámitu díibye ihjýú uubálle múnáajpi nées díibye Apííchóré túkevėjtsóneri.

¹² Ahdícyane tsáma téíibúwá meíjcyaco, ámuúha táñahbémut. Ámúhá íjtsaméí métútáváávedí diibyejúco ímiá Píivýéébé íjcyáábeke ámuha mecáhcújtsónetu ámuha memújtátuki. ¹³ Múu tsápítsójcatsí teenéjúco ícyooca meíjcyarááhori meíjcyané hajchótá ímityúné ámúhake ímújtátsótuki. ¹⁴ Muurá tujkénutújúco nihñéétsihvúré tsaímíyé Píivýéébedívú mecátsípáávéne díibyeke meuráávyéhajchíí íñé ímíjyaú Críjto ma meíjcyáá íavyėjuri. ¹⁵ Áanéllii máábájívedí Píivýéébe íwaajácúháámitu íllu nééneé:

Píivýéébe o íjcyabe ámúhake o nééne melléébo. Tsá múu oke táhjalletú ámúhá ihdé múnáaúvúu oke táhjallehíjcyádu.

¹⁶ ¿Acáa caatyé Píivýéébeke ímítýú dáríívehíjcyáhi? Muuráhjáa Ejíhto múnáa hójtsí pañétú Moitséeúvú íjchívyetsómé Píivýéébeke ímityúné dáríívehíjcyáhi. ¹⁷ ¿Acáa caatyédí Píivýéébe icyááyóbáne ícúbahrá 40 píjcyá hajchótá? Diityéréé muurá ímítýú níjcaúvú úújetémé íñéubará píivýétúné iñújívú dsíjívéhíjcyáhi. ¹⁸ ¿Acáa caatyéké neebe tsaímíyé diityéké

ipícyooíñé iñéérótsihvu ditye úújetéityúne? Diityédityúréé ehdu neebe ditye dííbyeke lléébohíjcyátúné déjúcotu. 19 Áhdújucóo muurá tsá ditye úújetétú dibyée diityéké néhíjcyátsihvu ípyée icyáhcújtsótúnéllíhye.

4

1 Áhdure muurá icyooca méema ijcyájúcooróné Píívyéébe meke néhijcyáné tsaímíyé dííbyema maávyéjuutéiyóne. Áánéllii téñbúwá méijcyaco téeneri mebañúmeítyu dityéhjáa báñúmeídyu. 2 Muuráhjáa diityéké iúwáábohíjcyádúré icyooca Píívyéébe méhdivu muhdú mepájtyetéíñé uwááboju bóhówátsohíjcyáhi. Aane muurá dityée íjcyadúré melléébójúcoorómé mecáhcújtsótúhajchíí tsá íñnetú meke tene píáábóityúne. 3 Áánetu ihdyu ímíááné cáhcujtsómé tsaímíyé íjcyáa Píívyéébema. Muurá cáhcújtsótúmedítyú neebe:

Cáhcújtsótúmedívú o cáyobáávaténe o néé mújyú ditye úújetéityúné diityékée tsaímíyé o pícyooíñé o nétsihvu.

Ehdúhjáa cáhcújtsótúmedítyú neebe ííñujíí ípívyéjtsóijyújuco pámeere míamúnaa íñné imíjyaú dííbyema íjcyaiñé iñéijyu.

4 Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Páneerée Píívyéébe íwákimyéí iníjkévátsihdyu 7 coojívá úújetéjcoójí ílluréjuco wáyéeevéne.

5 Áhdure nééne cáhcújtsótúmedítyu:

Tsá mújyú ditye úújetéityú diityékée tsaímíyé o pícyooíñé o nétsihvu.

6 Áronáa ijcyámé tsaate pajtyeté uwááboju icyáhcújtsóne ímí Píívyéébema íjcyame. Áánetúu tujkénú téené uwááboju illéébójúcooróné cáhcújtsótúme íllure báñúmeíhi. 7 Áánéllíihyée Píívyéébe meke íyaahóvú íajcúrááhori Dabíiúvuj téeveri íwaajácúháámitu nééhií:

Píívyéébe o íjcyaaabe ámúhake o nééne melléébo. Tsá múu oke táhjálletúne.

Ehdúu Píívyéébe néé íwaajácúháámitu. 8 Aanée muurá méihdé múnáaúvuke tsaímíyé ipícyooíñé iñééne Jotsoéeúvuj téeveri imyéenuca tsáhájucó Dabíiúvuj téeveri méema dibye íhjuváíturóne. 9 Áánéllii muurá ijcyánéi méúmíwari tsaímíyé Píívyéébema méijcyaiñé. Tsáhái méema tene pánéévetú mekéé íajcuíñé dibye nééneé. 10 Muurá ihdyu dííbyema tsaímíyé méijcyácooca ílluréjuco mewáyéééveíñé dibyée panévaré ípívyéjtsóné níjcautu wáyéeevédu. 11 Áánéllii metsu tsaímíyé Píívyéébeke meúraávye ímí dííbyema méijcyá méihdé múnáaúvúhjáa báñúmeídyú mebañúmeítyuki.

12 Muurá dííbyé ihjyu íhtsutúné ijcyánéllí páneere míamúnáá ííbúwá íjtsaméi bóhówajtsó éhne múúne níitsúwari tsieméné mewáhdahíróné pañe muhdíívané íjcyane maájtyumídu. 13 Dííbyerée páneere ípívyéjtsónéllí tsá íiná dííbyedívú téévetúne. Páneere muurá waajácuúbe. Áábé úmíwari meíjcyácooca páneere mééma ímíbájchóiiybe muhdú meícyahíjcyáne.

Jetsóó páñétúejpi llúúváábe íjcyane

14 Áábé Hajchi muurá Jetsocríjto páñétúejpi méhlluuváábé íhtsútuúbe. Aabe dííbyema íjcyaaabe máhallúvú píáábó táúmeíhijcyáhi. Áánéllí metsu ímíñeúvú dííbyeke meúraávyeki. 15 Muurá meke íídaatsólléne píáábohíjcyaaabe mávaríjchojúúnevu metáhjátsámeítuyki. Muuráhjáa téhdure íjñiri íjcyácooca ténéhñiri ícúbáhrámeíñéllí waajácuube muhdú meícúbáhrámeíñe. Áronáacáa ihdyu tsá díbye ímityúné méénutúne. 16 Ahdícyane cáhawáá metsu dííbyedívú mecátsípáávéne Píívyéébeke píáábó metáúmeí méhdi íídáátsóvéne meke díbye ípíááboki.

5

1 Muurá mee míamúnáadítyú páñétúejte llúúvájte íjcyáímyeke meménuhíjcyámé ityújkevééllémeke dítye Píívyéébema tsaaté hallúvú íihjyúváne dííbyeke íícúvéne iyámeke icyóvájtsó díityé imítyú íábájñívemeíki. 2 Áronáa llúúváábe íjcyároobe míamúnáajpi íjcyánéllí waajácú muhdú mávaríjchó íjcyane. Áánéllí tsaate ímíñeúvú wáájácutúmé mújtámeke píívyéteebe chooco íúwaabóne. 3 Aabe tujkénú íhyallúvú Píívyéébeke íícúvéne iyáábeke cóvájtsó ímityú íábájñívemeíki. Áané boonétú tsíjtyé hallúvú méénuube díityé imítyú íábájñívemeíki. 4 Tsá tsaapi iye méménúmeítyuró llúúváábedívu. Píívyéébere ihdyu ityújkevééllémeke téénevu pícyóó Aróóuvukéhjáa ípícyohdu. 5 Ahdúu Críjtoke Píívyéébere pícyóó páñétúejpi llúúváábe díbye íjcyaki. Tsáháa iye díbye méménúmeítuyúne. Áábedítuyú muurá neebe íwaajácúháámítu: Uu Hájchíwu u íjcyáábeke uke ó ávyéjuytsóhi.

6 Téhdure tsiíñe neébe:

Uke ó pícyóó níjkéváityúné íhtsútuube llúúváábe u íjcyá Mek-ítsedéé íjcyadu.

Ehdu Píívyéébe neé íwaajácúháámítu Críjtodítuyú. 7 Aabée Críjto íjñiri íjcyácooca Cááni Píívyéébema ávyetá íhnáhó kímóóveebéré íhijyúvahíjcyá díbyeé dsíjñívéíñetu díbye muhdú íñéhajchíí

díbyeke ipájtyetétsoki. Áronemáhjáa íhvéjtsámeíbyé muhdú díbye ímillédú díbyema tene ipájtyeki. Áanélliihyéhjáa Píívyéébe díbyeke píaabóhi. ⁸ Aabée muurá díbyé Hajchi íjcyaae páñetu ícúbáhrámeíñéllii waajácú muhdú mecáhcujtsóne. ⁹ Ehdúhjáa ímiáábé íjcyanéllii mepájtyetíñe méénuube díbyeke cáhcujtsómé muhdú íjcyáityúmeréjuco díbyema íjcyaki. ¹⁰ Áanélliihyéhjáa Píívyéébe díbyeke picyóó íhtsútuube páñétúejpi llúuváábe díbye íjcyá Mekitsedéé íjcyadu.

Mecáhcujtsóné meíhvéjtsómé úmíwa apícho nééneé

¹¹ Íjcyaróné téenetu mítyane amúhake o úwáábóiyóne. Áronáa tsáhájucó amúhake o úwáábóityú téeneri ámuha meíccúvehíjcyátúnélliihye. ¹² Tsáhájucó béjte ámuha meíjcyájúcóóturóne. Muurá ícyooca ámuha tsíjtyekéréjuco meúwáábóiyóne. Áronáa muhdú íivane amúhake túhuutúné piéénéréi tsiíñe ó úwáábohíjcyá éhne múúne tsíimene majcho méénútutsi tsanééré mújpañe óóvedu. ¹³ Aane ehdu tsíimenédú néeme tsáhái ímíñeúvú wáájacutú muhdú ímiájító meúráávyéiyóne. ¹⁴ Áánetu ihdyu kéemejte tsanééréjuco majcho méénudu néeme tsúúca waajácú ímityúnetu keená ímiáané íjcyane.

6

¹⁻² Áanéllii metsu ímíñeúvú Píívyéébé uwááboju meúráávyé éhniíñevu ténejcu mewáájácuki. Tsá apáañeriyé meíhjúváiýuró Píívyéébema meímíbaávyé meíjtsaméi mecápáyóóvéneri, díbyeke mecáhcujtsómé ímityunéhjí meméénúné déjúcotu mewágóóóvéiyóneri, metsójtsótsámeíñeri, cahcújtso múnáá hallúvú méhójtsine mepícyóóne díbyeke píáábó metáúmeíñeri, medsíjívémé mebóhííñeri, díbye muhdú meícyahíjcyané mééma ímíbájchóíñeri. Ehdúneri tsá apáañeriyé tsúúca Críjtodityú íjcyané uwááboju mewáájácúneri meíhjúváiýuróne. ³ Aane óví meke píááboobe éhniíñevu tsíñehji mewáájácuki.

⁴ Muurá díbyé uwááboju tsúúca iwáájacúné ímí íjtsúcunúné úráávyémé pañe íjcyájucóóné díbyé Apíícho. ⁵ Aame tsúúca waajácú díbyé íhnáhoori béhjíréjuco íñjuji cápáyóóvécooca muhdú meíjcyaiñe. ⁶ Áronáa ihdyu téenetu ávyéta mújtá imyéénúhahjí tsáhájucó ditye mújyú tsiíñe ímíbáávyéityúne. Ehdu dáríívemeímyé Píívyéébé Hájchikye múu tsiíñe dsíjívetsódú meenu míamúnáake díbyedívú iúúhívatétsóneri. ⁷ Áánetu ihdyu ímiáané díbyeke cáhcújtsómeke ímí íjtsúcunúúbé

éhne múúne tsáápi bájtsó níjyaba pípájchóneri imíwu ííñene dibye íjtsúcunúdu. ⁸ Áánetu éhne imí ííñuji néérótsihdyu tsanééré bíiva ííñedu imítýú Píívyéébeke meúraávyéhajchíí cúújúwá pañévú meke waagóóíbye.

Tsaímíyé meíjcyaiñé meíjtsone

⁹ Ehdu íñe ámuúhake ó nehíjcyáhi, ámuúha táñahbému. Áronáacábá tsá ámuha tehdu meíjcyatúne. Muurá ó waajácú imí tehjújuco ámuha meíjcyame mepájtyetéíñe. ¹⁰ Muurá Píívyéébe ímiáábé íjcyaaabe tsá ábájíívéityú tehjújuco ámuha mewákímyeíhijcyáne. Áhdure tsá dibye ábájíívéityú tsijtye cahcújtso múnáake ámuha mewájýúne mepíáábóné raahóvú tsíñehji ímiáánéré ámuha meméénuhíjcyáne. ¹¹ Ahdícyane ó imíllé ámuha óóchévetúmé meítsohíjcyané ííne imíjyaú meíjcyaiñé méumíwari íjcyane ámuha téeneri mebáñúmeítyuki. ¹² Méóóchévedí téenetu. Ihnáhóóróné pañe imíñeúvú mécahcújtsó éíjyuúvúhjáa tsaate imí icyáhcújtsóne dibyée díityéké nehíjcyádú tsaímíyé dííbyema íjcyadu téhdure ámuha meíjcyaki.

¹³ Píívyéébéhjáa muurá íhtsútuube íjcyánéllii Aavaráaúvuke pañetu iye néé ímiááné dííbyeke ipíááboíñe. Tsáháhjáa tsaatéj téeveri dííbyeke ipíááboíñé dibye néétune. ¹⁴ Íllúhjáa neebe dííbyeke: “Uke panévatúré mítyane ó píááboóhi. Áánéllii díjtsiménémúhaabe mítyane líyááteéhi.” ¹⁵ Ehdúhjáa muurá Píívyéébe Aavaráaúvuke nééne icyáhcújtsóne óóchévétuube ítsohíjcyánéllii ímiááné íñéhdújuco dííbyema dibye méénune. ¹⁶ Muurá tsáijyu tsaate ímiáánéré íñéécooca íehníñevu íhtsútúube mémé dómajcó tsijtye icyáhcújtsoki. Ehdu dííbye mémé dómajcómé ‘óvíi oke muhdú méénuube o állíhajchííjyu’ íñéénema. ¹⁷ Ahdúhjáa ímiááné imyéénuíñé pañetu iye Píívyéébe néé ditye icyáhcújtsoki. Aanéhjáa imíllebe díityéké iwáájacutsoné ávyeta íñéhdú imyéénuíñé íjtsaméi cápáyoácótuúbe. ¹⁸ Ahdícyane muurá tsúúca méwaajácú íhtsútuube íjcyaaabe muhdú íñéhdú mééma méénuíñe. Tsá dibye meke állíityúne. Áánéllii dííbyedívú metájpimye tsaímíyé meíjcyá ípyée íñéhdú meke dibye ipájtyetétsoki. ¹⁹ Aane mewáájacúmé tsaímíyé dííbyeke meúraavyémé imí meíjcyá éhne múúne cúújúwami dóhjívami íoovéjúcóótumi íjcyadu. Áánéllii tsúúca ícyooca mépiivyété meeréjuco Píívyéébema meíhjuváne muhdú pañétúejpi llúúváabe duurúvájá pañévú pañétúétsihvu dííbyema íhjuvuhíjcyádu. ²⁰ Ehdúu meeréjuco Píívyéébema meíhjuváiñé mééma Jetsóó ímíbjachóhi. Aabe

páñétúejpi llúúváábe ijcyá Mekitsedée Íjcyadu múijyú muhdú Íjcyáítyuube.

7

Mekitsedée Íjcyadu Jetsóó páñétúejpi llúúváábe Íjcyane

¹ Diibyéhjáa Mekitsedée Tsááre cóomí avyéjuube Íjcyaaabe idyé llúúváábe páñétúejpíhjáa Píívyéébere pícyoóbe. Aabéhjáa tsáijyu cábuuvé Aavaráaúvúu íhtsútúróméhjike ávyéjuktéke ityáhjájetsihdyu méenujcatsityu óomííbyedívu. Áábé hallúvúhjáa Píívyéébeke piáábó táúmeííbye. ² Áábekéhjáa Aavaráaúvú ajcú tsáneevu ípyée ityáhjáámé tsíeméné itsívánetu. Áábe mémé Mekitsedée ‘ímiá avyéjuube’ nééiyóne. Áánetu dibyéé Íjcyácóomi mémé Tsááre ‘íbúwajíí meíjcyane’ nééiyóne. Áánéllii téhdure dííbye mémé ‘tsaímíyé meke pícyóóné avyéjuube’ nééiyóne. ³ Diibyéhjáa Mekitsedée pevétsihdyúré bóhówaavénéllii tsá mewáájácutú dibyéé cááníma, tsíijuma, ííhdé múnáama, Íjcyáhajchííjyu. Tsá mewáájácutú muhdúhjáa dibye ípívyeevéne. Áhdure tsá mewáájácutú dibyéé dsíjívéhajchííjyu. Ahdúu muurá Píívyéébé Hajchi páñétúejpi llúúváábe múijyú muhdú Íjcyáítyuube bóhówaavéhi.

⁴ Aane méwaajácú ímiááné Mekitsedée íhtsútuube Íjcyane. Muuráhjáa méíhdé múnáajpi Aavaráaúvú Íjcyároobe dííbyeke ajcú tsáneevu méenujcatsiyíi íhtsutúmé Íjcyáromeke ityáhjáámé tsíeménetu. ⁵ Muuráhjáa Moitséeúvuke Píívyéébe néé Revíiúvúj tsíiménémúháábedítýú llúúvájte Íjcyámeke imúnaa ítsíeménetu íácu híjcyaki. Ehdúu neebe Aavaráaúvúj tsíiménémúhaabe Íjcyame ípiáábójcatsíki. ⁶ Muuráhjáa Mekitsedée Revíiúvúj tsíiménémúhaabe Íjcyátúróóbeke Aavaráaúvú ajcú itsíeménetu tsáneévu. Áijyúu diibye Aavaráaúvú hallúvú táúmeííbye piáábó Píívyéébé panévatúré dííbyeke ípiááboíñé néhíjcyáábé hallúvu. ⁷ Tsáháa Aavaráaúvú Mekitsedée hallúvú piáábó táúmeítyúne. Muuráhjáa Mekitsedééré táúmeí dííbyé hallúvu. Áánéllii méwaajácú Aavaráaúvú ehniíñevu dibye íhtsútuube Íjcyane. Muurá tsáápí hallúvú ímí dibye Íjcyáííñé piáábó táúmeííbyé ehniíñevu avyéjúúllémeíhi. ⁸ Muurá llúúvájteke métsíeménetu maácu híjcyarómé dsíjíveéhi. Áánetúu Mekitsedée íhtsútuube llúúváábe Íjcyáábedítýú Píívyéébé waajácuháámí néé dibye ícyoocápí Íjcyane. ⁹ Áánéllii méwaajácú Aavaráaúvúhjáa Revíj tsíiménémúháábedítýú llúúvájte Íjcyáímyemájucu ítsíeménetu Mekitsedéeke ájcune dityée ájcúiyódú íívane

dityéi íjcyátúrónááca. 10 Téjyúikyéhjáa tsáhái díbyéj tsiménémúhaabe Revíi tsimávámeityúne.

11 Aanée Revíj tsiménémúhaabe Aróodityú llúuvájte íjcyame Píivyéébe taúhbaju meúraávyeneriyé mepájtyetéiñe ímbájchoca muurá tsáhájucó Críjtoke Píivyéébe Mekitsedééhjáa ícyahíjcyádú íhtsútuube llúuváábedívú pícyóóityuróne. Áronáacáhjáa ihdyu tsá dibye Aróóuvú íjcyadu néébeke pícyootúne. Tsíhdyuréjucóhjáa néébeke dibye pícyoóne. 12-14 Aabée Críjto Máavyéjuube tsá Revíiúvú dohjíba múnáajpi íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu Jodáá dohjíba múnáajpiyé íjcyáróóbeke Píivyéébe llúuváábedívú pícyóónéllii ítyaúhbaju cápáyoové tsíhdyuréjuco. Áronáacáa tsá Móitséeúvú néétu tsaate diityé dohjíba múnáadityú llúuvájte íjcyaiñe.

15 Áanetu méwaajácú Mekitsedééhjáa íjcyadu íhtsútuube llúuváábedívú Píivyéébe Críjtoke ípícyóónéllii tsíhdyuréjuco ítyaúhbaju cápáyoácóne. 16 Tsáháa dibye llúuváábedívú mémévatú Revíi dohjíba múnáadityúu tsaate llúuvájte íjcyaiñé némeíhijcyádú díbyedityú tene némeíñélliihye. Muuráhjáa ihdyu memévaabe mújyú muhdú íjcyáítyuubéréjuco íhtsútuube íjcyaki. 17 Muurá Píivyéébe díbyedityú íwaajácúháámitu nééhií: Uu íhtsútuube llúuváábe ú íjcyá Mekitsedéé íjcyadu mújyú muhdú u íjcyáítyuúbe.

Ehdu Píivyéébe néé díbyedityu. 18-19 Muuráhjáa íhdééné taúhbaju Píivyéébe Moitséeúvuj tééveri méénune meúraávyerómé mepájtyetéityúrónéllii tsíhdyuréjuco mééma dibye teene cápáyoácóne. Áanélliihyé Críjtoj tééveri meke éhniíñevu píááboobe ímí díbyema meíjcyaki.

20-21 Muuráhjáa tsíjtyehji llúuvájte pevénéré memévahíjcyáhi. Áanetu Críjtoke páñetu Píivyéébere meménú mújyú muhdú íjcyáítyúné llúuváábé dibye íjcyaki. Muurá díbyé waajácúháámitu nééneé:

Píivyéébe ímiááneturé nééhií: “Uke ó pícyóó Mekitsedéé íjcyadu mújyú muhdú u íjcyáítyuube llúuváábe u íjcyaki.”

Tsáháhjáa mújyú ehdu tsíjtyedityú dibye néétune. 22 Aabée Jetsóó mééma béhne pityájcoju meenu íhdééné taúhbajúu meúraávyehíjcyané éhniíñevu tsaímíyé Píivyéébema meíjcyaki. 23 Muuráhjáa éjyúuvú mítyame llúuvájte íjcyame tsaapi dsíjívécooca tsijpi cápáyoóvehíjcyáhi. 24 Áanetu ícyooca íhtsútuube Jetsóó mújyú muhdú íjcyáítyuube llúuváábe íjcyáábeke tsá múha cápáyoóvéityúne.

25-26 Aabe piivyeté meke ipájtyetétsóné ímiáábé íjcyanélliihye. Tsá dibye ímítyuube íjcyatúne. Áanélliihyé

tsá dibye mújyú ímityúné méénutúne. Aabée Cááni éllevu níjkyejívú ipyééne íllurjúco ávyéjuuténe. Aabe ícyooca dííbyedi tsúúráméimyé hallúvú Píívyéébeke piáábó táúmeíhijcyá muhdú íjcyáityúmerjúco tsaímíyé dííbyema íjcyaki. ²⁷ Tsáháa míamúnaa llúúvájte méénuhíjcyádú dibye méénutúne. Diityéhjáa muurá Píívyéébe úmíwávú tujkénú cóvátsohíjcyá iyáábeke ímityú íábájíívemeíki. Áané boonétúhjáa botsíi tsíjtyé hallúvú méénuhíjcyámé diityé ímityú téhdure íábájíívemeíki. Ahdúu tsá Jetsóo méénutúne. Muuráhjáa ihdyu tsáneere pañetu iiye pájámeíbyé dityé iyámeke cóvátsohíjcyádú íivane pámé hallúvurjúco. ²⁸ Muuráhjáa éijyuúvú Píívyéébe Moitséeúvuke néhdújuco ditye míamúnaa ímityúmé íjcyárómedityú méménuhíjcyáné pañétúejte llúúvájte ditye íjcyaki. Áronáacáa ihdyu Píívyéébe íñéhdújuco Ílli íné ímityú méénútúúbeke pícyoone pañétúejpi llúúváabe dibye íjcyá mújyú cápáyóóvéítyuubérjúco.

8

Jetsóoj téeveri béhné pityájcoju íjcyane

¹ Aane íñe meíhijyúvahíjcyánetu éhnííñevu ímí méíjtsúcunú pañétúejpi Críjto mélluuváábé íjcyane. Aabe ícyooca íjcyá Cááni Píívyéébe úníuri níjkyejiri. ² Aabe téhulle íjcyaja duurúvájá pañétú pañétúétsihdyu Cááníkye máhallúvú piáábó táúmeíhijcyáhi. Tsá míamúnaa méénújari dibye íjcyatúne. Píívyéébere méénújari dííbye.

³ Muuráhjáa míamúnáadityú pañétúejte llúúvájte íjcyame Píívyéébe úmíwávú iyámeke cóvátsohíjcyá tsíjtyé ímityuháñe íábájíívemeíki. Ahdúu Críjto pañétúejpi llúúváabe íjcyánéllii meenú míamúnáama. Áronáacáa tsá dibye diityé méénuhíjcyádú méénutúne. Muuráhjáa ihdyu iiye pájámeíbyé pámé ímityuháñeré ímíbájchoki. ⁴ Muuráhjáa íñújiejpiyé íjcyaca tsá dibye llúúváabe íjcyáityuró tsúúcajáa Moitséeúvuj téeveri Píívyéébe pícyóóné taúhbaju néhdújuco tsaate llúúvájte dííbyeke íícúvehíjcyámé íjcyánélliihye. ⁵ Muuráhjáa diitye lluvájte Píívyéébeke íícúvehíjcyá pañétúeja duurúvaja níjkyejiri íjcyajádú imyéénújá pañévu. Píívyéébéhjáa muurá Moitséeúvuke néehíi: “Ímíñeúvú tsáma méénuco éhnée ‘Tsinai’ némeíhbaúvú pañétúeja náávevu uke o úújetsóné u ájtyumídu.” Ehdúhjáa Píívyéébe néé Moitséeúvuke. ⁶ Áronáa éhnííñevu ícyooca pañétúétsihyi Jetsóo llúúváabe íjcyabe máhallúvú Píívyéébeke piáábó táúmeíhijcyáhi. Dííbyej téeveríhjáa muurá Píívyéébe mééma béhné pityájcoju meenú tsaímíyé dííbyema meíjcyaki.

7 Tujkénúhjáa dibye méénúné pityájcoju néhdu mejcyáneriyé mepájtyetécá tsáhájuco béhné pityájcoju dibye méénúityuróne. 8 Tujkénúéné pityájcojúu néhdu míamúnaa ícyahíjcyátúnéllíi béhné pityájcojúrjúco dibye méénune. Muurá íwaajácúháámitu neébe:

Béhné pityájcojúrjúco o méénuíñé tahñéjtema ijraéémuu, jodaámuu, íjcyámema. 9 Tsáhájuco o méénúityú diityé íhdé múnáaúvukée Ejíhtó iñújitu o íjchívyétsócooca diityémá o méénudu néené pityájcoju. Dityée tééné pityájcoju néhdu íjcyátúnéllíi diityéké múu íhvejtsódú ó meenúhi. Ehdú o néé Píívyéébe o íjcyaaábe. 10 Ahdícyane tsíhdyuréjuco néené pityájcoju o méénuíñé ijraéémuma ditye ímíñéúvú tééné uwaáboju iwáájácúne muhdú tene néhdu íjcyaki. Áijyu ímiáané tahñéjté íjcyámé Piívyéébé ó íjcyaaáhi. 11 Téijyu tsáhájuco múha óhdivu wáájácútsójcatsíityú pámeere íhtsútúróméhjímáyé ícyátújtsíméné oke wáájácúíñéllíihye. 12 Áámedi o ídáátsóvéne ílluréjuco diityé ímityú o ábájííveíñe. Aane tsáhájuco mújyú o ítsáávéityúne.

13 Ehdúhjáa Píívyéébe béhné pityájcojúrjúco bóhówajtsóné íhdééné pityájcoju pañe mejcyarómé mepájtyetéityúrónéllíihye. Aane tsúúca mééma cápáyoovéhi.

9

Níjkyéjiri páñétúeja duurúvaja

1 Teenée tujkénúéné pityájcoju túkévétsohíjcyá íñújiri íjcyané duurúvájá pañétú muhdú dííbyeke ditye íícúvehíjcyaki. 2 Aanéhjáa teeja imyéénúcooca meenúmé míhyóócu míjcohóócú ímichi tétsihvu Píívyéébeke íícúveki. Tujkénúétsíi méméjháa 'ímiátsíi'. Átsihyíhjáa imíwu néené peetéihcyú úníuri méétsáwá hallúri páaa dííbyé íícúve. 3 Áané bóunáálléríhjáa íjcyaho wájjámuwávú wátájcámeítsíi mémé 'Páñétúetsíi ímiátsíi'. Átsihvúhjáa apáábyeré páñétúejpi llúúváábe Píívyéébema ihjyúvahíjcyáhi. 4 Átsihyíhjáa óórótu méénúmeíñé wájjí téjjí hallúvú ditye Píívyéébeke idyúúruváné imyéwu cúvaane cóvátsohíjcyájjí. Áané úníuríhjáa cajóónaba imíwu téenere óórótu hálluú, pañee, méénúmeíba. Áhbá pañéhjáa Píívyéébé taúhbaju cáátúnúmeíñé newáyuwáácuu, Aróóuvú cuujúí béhjívaii, 'manáa' némeíñe páaa óóróíhlló pañe íjcyanee, éhdune. 5 Áhbá hallúríhjáa níjkyéjri múnáajtétsí níjcyota 'tétsihyi Píívyéébe íjcyane' nééiyóne. Áámútsí nuwáacyúhjáa wállúríjjíúacunúne lliíñévú páñétúejpi llúúváábe

iyáábé tujpácyó pícyohíjcyá míamúnáá imítyú iábájíívemeiki. Aane óví éhdunéré téeneri méihjyúváhi.

⁶ Ehdúhjáa duurúvaja imyéénújá pañévu paíjyuvaré llúúvájte tujkénúéhó pañévu iúcaávéne Píívyéébeke íícúvehíjcyáhi. ⁷ Áánetúhjáa pañétúétsihvu tsané pijcyábá lliíne tsáíjyuré pañétúejpi llúúváábere úcaávehíjcyá iyáábé tujpácyoma ímítyuu, tsíjtyé imítyuu, íjcyane iábájíívemeiki. ⁸ Ehdúu méénuhíjcyámé pamévaréi Píívyéébema méihjyúvaíñé ímíbaávyétúné hajchóta. Aane méwaajácú Píívyéébé Apííchó túkevjtitori. ⁹ Muuráhjáa ihdyu Críjto mééma méénuííne náávé iyámeke icyóvájtsóneri panévariyé Píívyéébeke íícúvehíjcyáme. Áronáacáhjáa tsá ditye teene imyéénúneri ímíbaávyéityuróne. ¹⁰ Muuráhjáa panévaré majchóháñé, dooháñé, adóháñé, téííbúwaré méénuhíjcyámé Píívyéébe díityéké néhdújuco. Áhdurée íjpi ityútáváávécoca nítýáméihjyámé ímíbaávyeki. Éhdúu méénuhíjcyámé imyéénuhíjcyádú Píívyéébe tééné taúhbaju Críjtoj tééveri icyápáyoácótúné hajchótá ímí díityéké híjtsúcunúki.

¹¹ Aabée Críjto bóhówááveebe ícyooca pañétúejpi llúúváábe íjcyá tsaimíyé meíjcyaiñé mééma méénuúbe. Aabe ícyooca míamúnaa méénútuja tsaimíyé Píívyéébere méénúné duurúvájá pañétú máhallúvú píáábó táúmeihíjcyáhi. ¹² Tééjá pañévuú úcaáveebe pañétúétsihvu. Ároobée tsá llúúvájtee méénuhíjcyádú ténevá pijcyábádú ócájíwuu, cáávaraa, íjcyámeke idsíjívétsómé tujpácyoma úcaávetú téeneri Píívyéébeke íícúveki. Muuráhjáa ihdyu pañetu ítyujpácyóré waagóoobe tsáíjyuré páme hallúvuréjuco téeneri mepájtyeteki. ¹³ Muuráhjáa éíjyuuúvú ímítyúúvémeke ócájimuu, cáávarámuu, íjcyámé tujpácyori wáchíyáhcu híjcyámé ditye ímíjpyeteki. Téhduréhjáa ócájimééwáwúuke icyóvájtsóné ballíjyú iúúrúnúneri wáchíyáhcu híjcyámé ditye íjpi ímíbaávyeki. Áronáacáhjáa tsá díityé imítyú ímíbaávyehíjcyatúne. ¹⁴ Áánetúu ihdyu Críjto ítyujpácyori meke ímíjpyetétsó méimítyutu. Píívyéébé Apííchóo mújyú muhdú íjcyáityúné dííbyeke píáábóneri pájámeííbyé mewájyuri ííne imítyú méénúttöroobe. Áánélli dííbyé tujpácyó tsúúca meke ímíjpyetétsó ímítyúnéhjitu tsaimiyéjuco Píívyéébeke meíícúvéébema meíjcyame mewágóóóvétuki.

¹⁵ Dííbyée muurá Jetsocríjtó tsáá béhne pityájcojuréjuco mééma imyéénuki. Muuráhjáa tujkénú Píívyéébe méénúné pityájcójú pañe íjcyámé imítyuháñé téhdure tsúúca ímíbaavyé díbye dsíjíveneri. Áánélli ícyooca pámeere Píívyéébé tsúúca meke újcume tsaimiyéjuco dííbyema meíjcyaiñé díbye néhduú.

16 Muurá múúne medsíjívétúné ihde mécaatúnú métsíeméné caatyé újcuíñé úúbálléné waajácuháámi. Aane medsíjívécooca botsíi ujcúmé teéne. 17 Áánetu méi medsíjívétúné hajchótá tsá múha dómájcóityuró téené waajácuháámi mecáátúnúrónááca. 18 Ahdúhjáa íivane Jetsocríjtói dsíjívétúné hajchótá Píivyéébe íhdé múnáaúvuma tujkénúéné pityájcoju méénune néhdújuco ditye dííbyeke íícúvehíjcyané iyámeke illííhyánúmé tujpácyori. 19 Téijyúhjáa Moitséeúvú Píivyéébe taúhbajúúné úúbállehíjcyáhi. Átsihdyúhjáa obéejámú ihjíné tújpáihdsíúvú nééne úméhéi níjcáutu ipícyoone ócájíwuúmuke, cáávaráwuúmuke, ídsíjívétsómé tujpácyó nújpácyotu icyátáhbóné pañévú iééníyóneri wáchíyáhcúbe teéne taúhbaju íjcyané waajácuháámi. Téhduréhjáa míamúnáake wáchíyáhcúbe. 20 Áánemáhjáa neebe díityéke: “Ámúhake íñe tújpácyori ó wáchíyahcú muhdú meíjcyáíñé pityájcoju Píivyéébe mééma méénúné uuballe.” 21 Áhduréhjáa duurúvaja wáchíyáhcúbe páneere tééjá pañe íjcyánéhjimájucu. 22 Muuráhjáa teéne Píivyéébe taúhbaju néé páneere tútávaavéné tújpácyoríyé ímíbájhóméíhíjcyáíñe. Áánéllíi tsá míamúnáa ímítjuháñé pevénére ímíbaávyéityuróne.

Críjto mewájjyuri pájámeíñe

23 Ehdúhjáa iyámeke ídsíjívétsómé tujpácyori duurúvaja ímíbáchohíjcyámé tééjá pañévú iúcaávehíjcyá Jetsocríjtóo mééma ítuyjpácyori méimítýú ímíbájhómé dííbyema páñétúétsihvu meúújetéíñe nááve. 24 Tsáháa díbye úcaávetú míamúnáa méénúné duurúvájá pañévú méimítýú ímíbájhoki. Muuráhjáa ihdyu páñétúeja níjkyéjiri íjcyájá pañévúre úcaáveebe máhallúvú Píivyéébema íhíjyúvaki. 25 Árónáacáa tsá díbye míamúnáajpi llúúváábe méénuhíjcyádú ténevá píjcyábádú iyámé tujpácyoma páñétúétsihvu úcaávehíjcyatú míamúnáa hallúvú Píivyéébema íhíjyúvaki. 26 Muuráhjáa ditye méénuhíjcyádú imyéenuca ííñujíi ípívyéévétsihdyu múhdúijyúvájúcooíyó díbye méimítýú hallúvú dsíjívéne. Árónáacáa iéévé úújetétsihvu íbóhówáavéne tsáneere pájámeíbyé pámé hallúvuréjuco. 27 Téhdure mee míamúnáa tsáneere medsíjívémema Píivyéébe muhdú meícyahíjcyané ímíbáchoóhi. 28 Muuráhjáa Críjto tsáijyuré pájameí pámé ímítjuháñére ímíbájhoki. Aabe tsiíñe itsáácooca tsáhájucu ténevu tsááityúne. Tsáiibye tsáímíyé dííbyeke téhmehíjcyámeke itsájtyeki.

10

¹ Muuráhjáa Moitséeúvuj téeveri Píivýéébe ájcúné taúhbaju Jetsocríjtó méema méénúíñe náávère. Áánéllihýe ténevá pijcyábádú iyámeke illíhyánúmedi Píivýéébeke ditye íícúvehíjcyárónáa tsá ditye ímíbaávyehíjcyatúne. ² Muuráhjáa tehdu tsáneere imyéenúneri tsúúca íimíbaávyeca tsáhájucu tsiíñe ditye tehdu méénuhíjcyáítyuróne. Áácáa diityé hallúrí tsáhájucu íñá íjcyáítyuróne. ³ Áronáacáhjáa ténevá pijcyábádú íhyallúvú iyámeke ídsíjívétsohíjcyánéllii waajácuhíjcyámé ímityúmé íjcyane. ⁴ Áronáa tsá ócájimuu, cáávarámuu, íjcyámé tujpácýó méímityú ímíbájchóítyuróne.

⁵ Muuráhjáa Críjto ííñujívú itsáácooca néé Píivýéébeke:

Míamúnaa ímityú hallúvú iyámeke illíhyánúmedi uke íícúveróné diityéké tsá ímíbaávyétsotúne. Áánéllii íñe oke míamúnáájpidívú ú ípívýéévetsó o dsíjíveneri botsíi diityéké o ímíbájchoki. ⁶ Muurá ímityuháñé íimíbaávyéro ditye iyámeke cóvátsohíjcyaróné tsá diityéké píáábotúne. ⁷ Áánéllii uke o nééhií: “Áánu oo, Tápiivýéébej. Óví muhdú óhdityu díwaajácúháámitu tene cáátuvádú u ímillédú ó íjcyáhi.”

Ehdúhjáa Críjto néé Píivýéébeke ííñujívú itsáácooca. ⁸ Tujkénúhjáa neebe míamúnaa Píivýéébé taúhbaju néhdújúcooro iyámedi dííbyeke íícúveróné diityéké ímíbaávyétsotúne. Áhduréhjáa neebe tsíñéhjiri ditye íícúveróné diityéké ímíbaávyétsotúne. ⁹ Ááné boonétúhjáa tsiíñe neebe: “Áánu oo, Tápiivýéébej. Óví muhdú u ímillédú ó íjcyáhi.” Ehdúhjáa Jetsocríjtó íñéene íhdéené pityájcoju tsíhdyuréjuco cápáyoácóne. ¹⁰ Aabée Píivýéébe ímillédújuco mewájjyuri tsáneere pájámeíñé pámé hallúvuréjuco. Ehdúu díbye dsíjívénej téeveri Píivýéébe méímityuháñé tsúúca ímíbájchóné tsá máhallúrí íjcyájúcootúne.

¹¹ Áánetúu éíjyuúvú íhdéené taúhbaju néhdújuco llúúvájte paíjjuvaré Píivýéébeke iyámedi íícúvehíjcyáne. Áronée tsá mújjyú míamúnáá ímityuháñé ímíbájchóítyuróne. ¹² Áánéllihýéhjáa Jetsocríjtó mewájjyuri tsáneere ídsíjívéné boone Cááni Píivýéébé úníúvú ávyéjuutéhi. ¹³ Aabe tétsihdyu téhmehíjcyá Píivýéébe dííbyema ímunáake táhjaíñe. ¹⁴ Muuráhjáa tsáneere dsíjívéebe pámeere dííbyeke mecáhcujsómé téenej téeveri Píivýéébema meímíbaávyeki. ¹⁵ Aanéhjáa éhniíñevu Píivýéébe Íapííchoj téeveri méhdivu bóhówájtsoobe nééhií:

16 Ícyooca tsíhdyuréjuco néené pityájcoju diityémá o méénuíñé ditye ímíñeúvú téené uwááboju iwáájácúne ímiáané ímílléne muhdú tene néhdu íjcyaki.

17 Áhdure tsiíñe neébe:

Diityé imítuyháñé o ábájñvéne tsáhájuco mújyú o ítsáávéityúne.

Ehdu muurá Píívyéébe méhdivu bóhówajtsó Ípííchoj téeveri.

18 Áánéllii tsáhájuco dííbyeke méimítuyú hallúvú tsíeménéhjiri meíícúvéityú tsúúcajáa mééma díbye teene ímíbajchóné ábájñvéjúcoónéllíihye.

Tsaímíyé Píívyéébema meíjcyáne

19 Ámuúha táñahbému, ícyooca tsúuca mépiivyété pamévare Píívyéébema meíhjuvané íñeri núhnévetúme Jetsocríjtóo dsíjívénej téeveri. 20 Teenée nééiyóné díbye dsíjívéne tujkéveri duurúvájá pañétú tsátsii pañétúétsíi watájcó wájyámuwa dóchéreevé wajítahnécú. Ehdúu mééma ímíbájchoobe íícúbáhrámeíñeri téenej téeveri Píívyéébema ímí meíjcyaki.

21 Aabe Jetsóo pañétúejpi méhlluuváábé Píívyéébeéjté meíjcyámé avyéjuube íhstútuúbe. 22 Áánéllii metsu ímiááméré meíjcyáne ímíñeúvú dííbyeke mecáhçújtso tsaímíyé Píívyéébema meíjcyaki. Muuráhjáa tsúuca páneere méimítuyháñé mééma ímíbájchoobe ídsíjívéneri. Ehdúu meke ímíbájchoobe Píívyéébé Apííchoj téeveri. 23 Ahdícyane óvíi ímíñeúvú méúraavyé tsaímíyé Píívyéébema meíjcyaiñé mééma díbye méénujító. Muurá Píívyéébe páneere méénuú muhdú íñéhijcyádu. 24 Áánéllii metsu keená ímiáané íjcyanéréjuco meméénuhíjcyaki. Métsu ímiáané mewájyújcatsíñe panévatúré mepíiáábójcatsíki. 25 Tsá tsaate méhdityu ícyahíjcyádú pihcyáávevu tsáátuméréjuco meíjcyáítyuróne. Métsu metsápítsójcatsíñe paíjyuvaré mepíhcyáávehíjcyaki. Muurá méwaajácú lléváhréjuco tsiíñe Máavyéjuube Jetsocríjtó tsááiñe.

26 Muurá tsúuca ímiájíjtó meúraavyéjúcoorómé meímilléduré ímityúne meméénuhíjcyámé tsá múhdutú meímíbáávéítyuróne. 27 Tehdu néémeke Píívyéébe waagóoó dííbyeke icyáhçujtsóné ímíllétúmeke íícúbáhráiñé cuujúwá ávyétá íhnáhó péétécunúwá pañévu. 28 Muuráhjáa éjyuuúvú Moitséeúvuj téeveri díbye ájcúné taúhbaju néhdu tsaate icyahíjcyátúme hallúvú míityétsíuba, pápíhçhúúmeváuba, úúbálléhajçhíi tsúuca dsíjívétsohíjcyámé ídáátsóvetúme. 29 Aanéjííva awáá muurá éhnííñevu ícúbáhrámeíimye Íllii mewájyuri ítyujpácýó wáágoóné icyáhçútsótúne dííbyé Apííchó

meke píáábóneri úúhívatéhijcyáme. ³⁰ Muurá Píívyéébe neéhií: “Ooréi ó ícúbáhraá ámúhá hallútú ímityúné ámúhakye méénúmeke.” Téhdure tsiíñe neébe: “Tahñéjteke ímityúné méénúmema teene ó ímíbájchoóhi.” ³¹ Muurá ápíchó teene Píívyéébe mééma ímíbájchoíñe.

³² Áánéllii máábájívedí muhdúhjáa Críjtoke ámuha mecáhcújtsótujkénúcooca ámuha meícúbáhrámeíyonéhjí maábúcuhiijcyáne. ³³ Muuráhjáa ámúhadi tsaatédí tsijtye nehníwu iúúhívaténe míamúnááj píinévú ícúbábrahíjcyáhi. Áhdurée tsijtyeke ditye méénúneri ámuha méídaátsóvehíjcyáhi. ³⁴ Dityée cúvéhoojánúmedi ámuha méídaátsóvehíjcyáhi. Ámúhá tsíménée ditye dójtúcúrónáa íllure ámuha méimíjyuhíjcyá níjkyéjiri ímiátsíí íñe ímíjyaú mújyú níjkéváityúné ámuha meíjcyaiñe mewáájácúnema. ³⁵ Áánéllii Críjtoke ámuha mecáhcújtsónetu méihvetédíñe. Muurá dííbyeke ámuha mecáhcujtsóné ímí ámúhama níjkévaáhi. ³⁶ Áánéllii múu ícúbáhrámeíyonéhjí panévare íáábúcúne Píívyéébe ímillédú ijcyá meke díbye néhijcyádú tsaímíyējuco dííbyema ámuha meíjcyaki. ³⁷ Muurá dííbyé waajácúháámitu Críjtodítýú neénee: Lléváhrējuco díbye tsiíñe tsááiñe. ³⁸ Ahdícýane dííbyeke cáhcújtsómeke ímí tehjújuco o íjtsúcunúme pájtyéteéhi. Áánetu dííbyeke cáhcujtsójúcoorómé tsiíñe ímítyúnejcúvú óómímyeke tsá ímí o íjtsúcunúityúne.

Ehdu neéne Píívyéébe waajácúháámitu. ³⁹ Áánéllii tsá tsiíñe ímítyúnejcúvú meóómíjyúcoóityú tsaate ímiááné cáhcújtsotúmé wágóóoveímyé méénuhíjcyádu. Muurá ihdyu ímiááné dííbyeke mecáhcujtsómé mépájtyéteéhi.

11

Cáhcújtso

¹ Muurá ímiááné Píívyéébeke mecáhcujtsómé méwaajácú muhdú íñehdu mééma díbye méénuíñe teenéi maájtyúmitúrónáaaca. ² Tehdúhjáa méihde múnáaúvudítýú tsaate ímí dííbyeke cáhcújtsómeke ímí íjtsúcunúube.

³ Ahdu muurá íñe páneere múhdúné tsíménéhjáa díbye méíténáa ípívyéjtsóturóné mecáhcujtsó ímiáánée díbye ípívyéjtsóné pevétsihdyuré íllure íhjyúváneri.

⁴ Abééhjáa muurá ímí Píívyéébeke icyáhcújtsónéllii íñahbe Caíí ehniíñevu tsaímíyé dííbyeke ícúvehíjcyáhi. Aanéhjáa ímí Píívyéébe íjtsúcunúne dííbyeke dilló ímiáábedi. Ehdúhjáa ímí

Abéé cáhcújtsónéllii ícyoocápí dííbyeke méítsáávehíjcyá tehdu mecáhcújtsómeke Píívyéébe téhdure ímí íjtsúcunúki.

⁵ Áhduréhjáa Enóó ímí cáhcújtsónéllii dsíjívétúúbekéré dibye újcuúbeke tsáhájucó múha ájtyúmitúne. Áábedityú Píívyéébe néé ímíhyeváa díbye ícyahíjcyáné dibye ímillédu. ⁶ Tsá muurá Píívyéébe ímí íjtsúcunútú dííbyeke cáhcújtsótúmeke. Áánéllii ihdyu dííbyema tsaímíyé menáhbévájcatsíñé meímílléhajchíí mecáhcujtsó ímiááné dibye íjcyane. Áijyu meke píááboobe dííbyedi metsúúrámeímyeke.

⁷ Téhduréhjáa Noéé ímí cáhcujtsóhi. Áánélliihyéhjáa Píívyéébe nújpacyo icyáájávétsoíñé dííbyeke nééne cáhcújtsóobe tsáijyúubaréi tehíivane ájtyúmitúroobe. Áánemáhjáa míínécoba méénuube téémiri ítsíímema ipájtyeteki. Ehdúhjáa icyáhcujtsódú íjcyabe pájtyeténáa tsijtye míamúnaa ícúbáhrámeíhi. Áábekéhjáa ímí Píívyéébe íjtsúcunú dibye ímí dííbyeke cáhcújtsónélliihye.

⁸ Téhduréhjáa Aavaráá ímí cáhcujtsóhi. Muuráhjáa Píívyéébe kíá dííbyé íñújí íjcyáíhullévú dííbyeke wállóónéllii iwáájácútúrohullévú peebe dííbyeke icyáhcújtsónema. ⁹ Aabéhjáa úújeté Píívyéébe dííbyeke íñéhdújucó ájcúné íñújivu. Árónáacáhjáa ihdyu tétsii ícyahíjcyabe éhne múúne ullé múnaa íjcyadu nújuwááneríye. Téhduréhjáa Itsáamútsí ílli Jacóóboma nújuwááneríyé ícyahíjcyá tééne pityájcójú pañéré íjcyánélliihye. ¹⁰ Ehdúhjáa Aavaráá ícyahíjcyabe ítsohíjcyá múijyú muhdú íjcyáityucóómí pañetu Píívyéébere méénúcoomívú iúújetéíñe.

¹¹ Téhduréhjáa mewa Tsáára ímí icyáhcújtsónéllii tsíímavá ajchíbá íjcyalle kéémelléjucó íjcyárolle. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe ímiááné dille tsíímavaiñé nééne icyáhcújtsónéllii tsíímavalle. ¹² Ehdúhjáa ávyeta kéémemútsíjyucó íjcyáromútsí tsáápíwúuke tsíímaváábedityú mítyane míamúnaa líiyaaté mícúruma néwayúúhá íjcyadu eevératu.

¹³ Aaméhjáa pámeere dsíjivé Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyame Píívyéébéé díityéké nénehji ájtyúmitúmére. Árónáacáhjáa ihdyu cáhcujtsómé ímiááné díityéké íñéhíjcyádú dibye díityémá méénuíñé dibyéi méénútúrónáaaca. Aaméhjáa nehíjcyá ííñújiri ullé múnaare íjcyane. ¹⁴ Ehdúhjáa ditye néénetu méwaajácú tsíjji ííñuji ditye ítsohíjcyáné tééjiri botsíí íñé ímíjyaú íjcyáíjji. ¹⁵ Muuráhjáa tsáháturo muhdú tene néétu tsííñe ditye ííñújí ítsáávéne óómíyóne. ¹⁶ Árónáacáhjáa ihdyu ávyeta ímíllémé éhniíñevu ímí ditye íjcyáíñé ííñújí Píívyéébe

níjkyejívú diityémá méénuji iájtyumíne. Áánélliihyéhjáa tsá Píivýéébe núcójpítsó ijsúcunútú diityé Piivýéébé iijcyane.

17-18 Tsáijyúhjáa muurá Aavaráake ílli Itsáadítýú neébe: “Daachi Itsáadítýú líyaatémé ijcyaa páñétúejte díjtsiiménémúhaábe.” Ehdúhjáa Píivýéébe iñéeróóbedi Aavaráake waajácullé dibye idsíjívétsóne icyóvájtsóóbedi díbyeke íícúveki. Ahdújucóhjáa dibye méénújúcooróné díbyeke ímiááné icyáhcújtsónélliihye. ¹⁹ Ímiááné cáhcújtsoobe Píivýéébe íhtsútuube dsíjívemeke tsiíñe bóhítsóne. Áánélliihyéhjáa ijsúcunúúbé tsúúca íllíkye dibye lííhyánúúbeke Píivýéébe tsiíñe bóhítsóúvúdu.

²⁰ Áhduréhjáa Itsáá cáhcujtsó íllímutsi Jacóóboo, Etsaóoo, ijcyámútsí hallúvú piáábó Píivýéébeke dibye táúmeídyú diityétsikye dibye piááboíñe.

²¹ Áhduréhjáa Jacóóbó cáhcujtsó íááchimútsí Jotséé hájchimútsí hallúvú piáábó dibye táúmeídyú Píivýéébe piááboíñe. Aabéhjáa ídátso dsíjiveríjyuco ijcyaa icyuujúityu icyátóroóvéne Píivýéébeke duurúvahíjcyáhi.

²² Áhduréhjáa diibye íaachi Jotséé ímí icyáhcújtsónéllii ídsíjívéíñe ihde néé íhyájkímú íjraéémuke Píivýéébe diityéké íjchívyétsoíñe Ejíhto múnáá hójtsí pañétu. Téhduréhjáa neebe diityéké ditye tétsihdyu ipyéécooca díbyé bajcúné téené íiñújvu iúújeíñútuki.

²³ Áhduréhjáa Moitsééj caanímútsí ímí Píivýéébeke icyáhcújtsónéllii tsá íllityétú téené íiñújí avyējuube diityéj tsíímé wapímúj tsííméwuúmudívú dsíjívétsótsóneri. Aamútsíhjáa diibye Moitséé ímíwu néébéwúuke ítsíímáváabeke páátanú pápihchúú nuhbává hajchóta.

²⁴ Aabéhjáa íkyéémévéne téhdure ímí Píivýéébeke icyáhcújtsónéllii tsá ímíllétú teene Ejíhtó avyējuúbé ajuwá hájchidi idíllómeíñe diityémá ímí iijcyáíyónáaaca. ²⁵ Imílleebéhjáa ihdyu imúnáa íjraéémú Píivýéébeéjte íjcyame ídátso ícúbáhrámeíhíjcyárómémáyé iijcyane. Tsáháhjáa dibye ímíllétú íñe íiñújíene ímityúné múhajchótá díbyeke ímíjyúúvétsóíñeríjíva iijcyáíyóne. ²⁶ Waajácuubéhjáa imúnáama íjcyaa ícúbáhrámeíyónáa nihñéétsihvúré Críjtoma tsaímíyējuco iijcyaiñe Ejíhtó íiñújí avyėjuri ímí iijcyáíyóné ehniíñevu.

²⁷ Aabéhjáa Píivýéébeke íajtyúmítúróóbeke ímí icyáhcújtsóóbedívú icyátsípáávéne íjchívyé téené íiñújí avyējuube díbyedívú cáyobáávatéroneri íllityétuubére.

28 Aanéhjáa ímiáané icyáhcújtsónéllii ihyájkímuke neebe ditye obééjámuke illíihyánúmé tujpácycori ihjyáháñe llehówááne iwáchíyáhcú níjkyéji múnáájpikye Píívyéébe wáalloobe Ejíhto múnáaj tsíímé ámiájtéké dsíjívétsóíñetu diityéj tsíímé ipájtyetéki.

29 Aaméhjáa idyé ími icyáhcújtsónéllii tsaímíyé Tújpañe Móóá pajtye nújpacycó dówáávéjítjori. Áame déjutúhjáa diitye Ejíhto múnáa pééromé hallúvú nújpacycó wátáhaavémé májcanúhi.

30 Áhduréhjáa ími icyáhcújtsónéllii Píívyéébe néhdújuco ditye Jericóó hallúrí pápajtsi péhíjcyánéj pñévévú 7 coojívatu técoomí mijco cáhvyabáne. 31 Áhduréhjáa Raáá nahtsíwamééwá íjcyárolle ími icyáhcújtsónéllii tsaate diityédítýú técoomí wáájjavu péémeke tsaímíyé ihjyávú waatsúcúpejtsóhi. Áánélliihyéhjáa muurá técoomí múnáa icyáhcújtsótúné níjcaúvú úújetémé dsíjívémedítýú pájtyetélle.

32 Áánetu íjcyarómé tsijtye téhduréhjáa ími Píívyéébeke cáhcújtsómedítýú o úúbálléiyómé Jedeóoo, Baráaa, Tsajtsóoo, Jetéee, Dabíii, Tsamoéee, íjcyame. Áhduréhjáa tsijtye Píívyéébe ihjyú uubáalle múnáa ími cáhcujtsóhi. 33 Ehdúhjáa ími Píívyéébeke ditye cáhcújtsónéllii panévatúré dibye píaabómé tsaate tsíjtye múnáa íñújíné caavácuhijcyáhi. Aaméhjáa tsaímíyé tükévétsócatsíhijcyáhi. Tsáijyúhjáa tsaatéke báju oohímýé dóóíyómeke pájtyetétsoóbe. 34 Áánetúhjáa tsaatéke cúújúwá pañévévú ditye wájójcórómeke pájtyetétsoóbe. Tsaatéhjáa pátyetéhijcyá nñtsúmuri ditye llíihyánúíyónetu. Áhduréhjáa íhnáhóóturómé ímunáake táhjahíjcyá dííbyere Píívyéébe píáábóneri. 35 Áhduréhjáa tsaate walléémú ími dííbyeke cáhcújtsónéllii ítsíime dsíjíverómé tsiíñe bóhíhíjcyáhi. Áánetúhjáa tsijtye Píívyéébeke icyáhcujtsóné íhvéjtsótúné hallútú íícúbáhrámeke dsíjívétsohíjcyáme. Ehdúhjáa wájýumeítýuméré dsíjívehíjcyá dsíjíverómé Píívyéébema ími íjcyaiñe icyáhcújtsónéllíihye. 36 Áhduréhjáa tsijtyeke tééné hallútú íícúbáhrámeke úwáñehíñeri ichíjchúmeke cuvéhoojánuhíjcyáme. 37 Tsaatékehjáa dsíjívétsohíjcyámé néwayúúnevu íáámúneri. Tsíjtyekéhjáa tsaahdúnéhjí wáchérécohíjcyáme. Áánetúhjáa tsijtyeke ditye cáhcújtsónetu íbóíjcyúróne dsíjívétsohíjcyámé nñtsúmuri. Áánetúhjáa tsaate ídátso íñéúbamá íjcyatúmé úlleméré pehíjcyá obééjámuu, cáávarámuu, íjcyámé mñhénevu íbíjívánéhjíma ícúbáhrámeímyére. 38 Ehdúhjáa ídátso íñéúbará píívyétúné

iiñújiri, cámeħbaúneri, pevétsihjírí, páhejújǐ pañe cúwaméré peħjcyá Píívyéébeke cáhcújtsotúmé diityéké cáávájúcoótúnetu.

³⁹ Ehdúhjáa mítyame ímí Píívyéébeke cáhcújtsómeke ímí tehdújuco dibye íjtsúcunúrómé tsáhái újcutú diityéké iájcuíñé dibye nééneé. ⁴⁰ Muurá imíllebe tsajjúi meke téénevu iájcone tsaimíyé díbyema meíjcyaki.

12

Jetsóope ícyahíjcyádú meíjcyáiyóne

¹ Aane tsúúca méwaajácú méihdé múnáaúvúhjáa íhnáhóóróné pañe tsaimíyé Píívyéébeke úráavyehíjcyáne. Ahdu metsu panévare meke mújtsátsoíyonéhjí meíhvéjtsóne tsaimíyé óochévetúmeré díbyeke meúráávyeki. ² Muuráhjáa tsúúca Jetsóó mééma ímíbajchó tsaimíyé díbyema meíjcyaiñé núcojpsító páwachékevu idsíjíveneri. Áronée muurá tsá dibye núcojpsíletú bóónétu íiné imíjyaú Píívyéébema iávyéjuutéiñe iwáájácúnema. Áábeke ihdyu metsu ímíñeúvú mecáhcújtsóne díbyéé ícyahíjcyádú meíjcyaki.

³ Cáhawáá meíjtsúcunu muhdúhjáa dibye míamúnáake iwájyúne ímítyúmé hójtsǐ pañevú íhvéjtsámeíbyedi ditye ícúbahráne. Aane múu ítsáávene íhvéjtsotúmé tsaimíyé díbyeke úraavyéhi. ⁴ Tsáhái muurá ámuha ímítyúnéhjiri meícúbáhrámeíñe medsíjívétúne. ⁵ ¿A tsá ámuha meítsáávetú muhdú Píívyéébe ítsíime meíjcyámeke úwaabóne? Muurá íwaajácúháámitu neébe:

Tsá múu, Lli, múhdurá íjtsúcunútú Díavyéjuube o íjcyabe uke o túkévejtsóne. ⁶ Muurá áatsíime íjcyámeke íhnáhó o úwaabó diityéké o wájyúnema.

Ehdu muurá Píívyéébe néehíí. ⁷ Ahdícyane oví ímiááméré meíjcyáne máaabúcuħjcyá éhne múúne méétsíimeke meúwaabódú meke dibye úwaabóne. ¿Mityá íjcyámé tsaate ítsíimeke úwáábotúme? Pámeere muurá méétsíimeke meúwaabó mewájyúnema. ⁸ Muurá Píívyéébe méétsíimeke meúwaabódú meke úwáábotúhajchíí tsá díbyej tsíímé meíjcyatúne. Aame meíjcyá ídátsó cáánívatúmé íjcyadu.

⁹ Muurá tsíímene meíjcyácooca méécáánimútsí meke úwaabóné melleebó diityétsikye mewájyúnema. Aanéjǐiva ¿íveekí tsá Méécááni Píívyéébeke mecáhcújtsóityú awáá muhdú meíjcyáityúmé díbyema meíjcyaiñéllí meke dibye úwáábohíjcyáne? ¹⁰ Muurá méécáánimu meke úwáábohíjcyá wahájchotaré ííñújǐ hallúrí ímí meíjcyaki. Áánetu Píívyéébe

meke úwaabóné éhniíñevu meke píaabó dibye íjcyadu ímiáámé meíjcyaki. ¹¹ Muurá íhnáhó meke ditye úwaabóné ávyé meke pájtyene múhdurá téijyu méjtsúcunúhi. Áronáa téénetu meíllíjkívyéne bóónétu tsaímíyéjuco meíjcyane.

Píivyéébeke éhdíivállémé hallúri ápíchó nééneé

¹² Áánéllii imíchi meíjcyá tsaímíyé Píivyéébeke ámuha meúráávyeki. ¹³ Métsúúraméí tsaímíyé dííbyeke ámuha meúráávyéiyóneri tsijtye ámúhake ííténe ímíbáávye ímí tsaméhjí ámuha dííbyeke meúráávyeki.

¹⁴ Aame pamévamáyé ímiááméré meíjcyá ímityúné dáriívécatsityúme. Muurá ímiáámé meíjcyátúhajchíí tsá mújyú Píivyéébema meíjcyáityúne. ¹⁵ Áánéllii panévaré ímityúnéhjitu météhmemeí ámúhake dibye ipiááboki. Tsá múu tsíjtyeke tútávájtótú éhne múúne námijtya meke tútávajtsódu. ¹⁶ Ihdícyáméhjíma médómácójcatsídíñe. Tsá múu íhvéjtsótú ímí Píivyéébema ámuha meíjcyáiyóné éhnéhjáa Etsaóó ámíabe píaabó újcyúyóné íbonéébedívú dójtúcútsámeídyu. ¹⁷ Muurá ámuha méwaajácú dibyéhjáa újcyúyóné píaabó íñahbe újcúné boonéréjuco téénevu cáání éllevu péeroobe ílluréjuco bánúmeíñe. Ááneríhjáa ávyetá íhnáhó támeíyoobe tsáhájucu újcutúne. Ahdu ámúhake tene ipájtyétu ímíñeúvú météhmemeí.

¹⁸ Muuráhjáa méíhdé múnáaúvuma ‘Tsinaíi’ némeíhbaúvú Píivyéébe íhjúváiyyu tétsii íjyunúnáa cúújuwa peetéunúhi. Áhduréhjáa apííchówu kíjyébama níjyaba íjcyáné tujkéveri ííñuji vááúmeíhi. ¹⁹ Áijyúhjáa lleebómé Píivyéébe díityémá íhjúváné tujkéveri rojrócó íhjuváne. Ááneríhjáa íllityéne néeme éhniíñevu dibye íhjúvátuki. ²⁰ Íhdétújucóhjáa muurá dibye téénetu nééneé: “Tsaate íhdícyame iyáábéuba íñe cámeháú túváameke néwayúúneri, hójtsívari, médsíjívétso.” Ehdúhjáa íhdétújuco Píivyéébe néene ápíchó íjtsúcunúnéllii mítyane íllityémé téijyu díityémá dibye íhjúváne. ²¹ Díibyéhjáa Moitséeúvú íjcyároobe téijyu muhdú tene pájtyene íájtyúmíne néehí: “Muhdú íhya o íllityéneri ó uuvécunúhi.” Ehdúhjáa díityéké tene pájtyedu néene muurá tsá ámúhake pájtyetúne.

²² Áronáa ihdyu tsá ámuha Píivyéébedi meíllityéjúcootúne. Muurá mítyame níjkyéji múnaa ámúhake náhbenúmé ámuha meúújetéjucóó páñétúétsihvu Tsióó caméhbaúvú dííbye cóomí Jerotsaréé níjkyéjiri íjcyácoomívu. Áánéllii ámuha tsúúca mépiivyeté dííbyema meíhjuváne. ²³ Aame ámuha pámeere íhdéjte cahcújtso múnáaúvuma téhullétú ámúha mémeháñe tsúúca cáátuvámé ímí méjcyá Píivyéébema muhdú

meícyahíjcyané pámeemáyé ímíbájchóóíbyema. ²⁴ Áhdure tsúúca ámuha Jetsóoma ímí méijcyá ítyujpácýó iwáágóóneri mééma béhné pityájcojúrjúco méénúúbema. Tsáháa díbye pevénére ítyujpácýó iwáágóóne dsíjívétú Abéeúvúhjáa dsíjívédu. Muuráhjáa ihdyu díbye ítyujpácýó wáágóónej téeveri Píívyéébe meke ímíbajchóhi.

²⁵ Áánéllii tsá múu táhjalletú díbye meke iwájyúne úwaabóne. Éíjyuúvúhjáa muurá Moitséeúvuj téeveri díbye úwaabóné lléébohíjcyatúmé ícúbáhrámeíhijcyá téené déjúcotu. Aanéjii muurá dííbyere níjkyéjiri íjcyaaabe meke úwaabóné melléébótúhajchíi téhdure meke ícúbáhráííbye. ²⁶ Muuráhjáa ‘Tsinai’ némeíhbaúvú dííbye Moitséeúvuma díbye íhjíyúvájíjyu ííñuji ávyétá ihnáhó vááúmeíñetu neébe: “Tsiíñéi ávyétá ihnáhó ííñuji ó vááúmeíchoó páneere iévéhóówari íjcyánéhjimájúco.” ²⁷ Ehdúhjáa neebe páneere ípyée ípívyéjtsóné tsíeméné níjkévaíñe. Áánetu ihdyu tsane coévaá múijyú muhdú íjcyáityúne. ²⁸ Áánevéu tsúúca meke ájcuube íavyéjuvu muhdú meíjcyáityúmé dííbyema meíjcyaki. Áánéllii metsu díbye ímillédu meíjcyáne dííbyeke dúúrúvaméré metéhdújtsoki. ²⁹ Muurá íhtsútuube Mépiivyéébe íjcyaaabe ímityúmeke waagóó ehne múúne cúújuwa tsíeméné áíúúdu.

13

Píívyéébema ímí meíjcyáiyóne

¹ Áhdícyane tsáma ámuha cahcújtso múnaa meíjcyame mewájyújcatsíñé méíhvéjtsodíñe. ² Máábájívedí tsaímíyé ámuhá aahíve múnáake ámuha mewáátsúcúpétsohíjcyáne. Muuráhjáa ehdu íaahíve múnáake wáátsúcuhíjcyámé wáájácúratúné níjkyéji múnáake íícúvehíjcyáhi.

³ Áánéllii cúvéhóójari íjcyámeke mépiáábohíjcyá díityémá ámuha meíjcyáiyódúré meíjtsúcunúmeíñema. Áhdure múu ídáátsové ícúbáhrámeíhíjcyámedi téhdure ámuha díityédúré meíjcyane meíjtsúcunúmeíñema.

⁴ Téhdure ámuha metáábávájcatsímyema múu wájyújcatsíhi. Tsá múu íhdícyáméhjima dómácójcatsítyúne. Muurá tehdu néemema Píívyéébe íhnáhooíñé teene ímíbajchóne.

⁵ Áhdure tsá múu mítyane ídsíídsíváiyóneri íhjíyáacunútúne. Muhdú íjcyane múu ímí íjtsúcunú tehjújuco. Muurá Píívyéébe néehíi: “Oke cáhcújtsómeke tsá ó íhvéjtsóityúne. Aame tsá íínerí báñúmeítyúne.” ⁶ Áánéllii muurá dííbyedívú mecátsípáávéne íínerí áábímyeítyúmé ménehíjcyáhi:

Píivyéébe tápiááboobe íjcyánéllii tsá o íllityétú míamúnaa óhdi ícúbáhráiyóneri.

⁷ Ahdícycane tsáma máábáíívedí muhdúhjáa tujkénú Píivyéébé ihjyu ámúhake úwaabómé ícúbáhrámeiyóné pañe tsaímíyé dííbyeke úráávvehíjcyáne. Ahdu tsaímíyé dííbyeke mécahcújtso.

⁸ Tsá muurá Jetsocrijó mújyú tsíhdyuréjuco íjcyatúne. Íjcyaduré díibye pajyuváre. ⁹ Áánéllii máállítsámeídí tsíhdyuhjírí úwáábohíjcyámedívu. Muurá Píivyéébere meke iwáiyúne tsípátsohíjcyá tsaímíyé dííbyeke meúráávyeiki. Tsá muurá meke díibye éhnííñevu píáábóityuró tééne tájpíyjuco meíjcyáiyóné tsane majcho maáwahíjcyámeke. Ehdu méénuhíjcyarómé íllure báñúmeíhi.

¹⁰ Áánetúu ihdyu Crijó mewáiyuri pájámeí íiné imíjyaú Píivyéébema meíjcyaki. Muuráhjáa duurúvájá pañévú dííbyeke íícúvéneri tsúúrámeíhíjcyarómé tsá ímí dííbyema íjcyatúne. ¹¹ Muuráhjáa páñétúejpi llúúváábe iyámé tujpácyoma tééjá pañévú páñétúétsihvu úcáávehíjcyá ímítyuu, tsíjtyé imítyuu, íjcyane íímíbaávyeiki. Ehdúhjáa imyéénúne díitye iyámeke tsiéllevu itsájtyéne cóvátsohíjcyáme. ¹² Ahdúhjáa muurá Jetsóoke cóómítyu tsiéllevu itsájtyéébedi ícúbáhráne dsíjívetsómé ítyujpácýó wágóóóvéneri pámeere míamúnáá imítyuháñé íímíbaávyeiki. ¹³ Áánéllii óvíjyacóóné tsíjítóríyé úwááboméíñé meúráávvehíjcyáne. Metsu Jetsóokéréjuco meúráávye tsijtye meke dííbyekée itsárillehíjcyádú tsárilleróné pañe. ¹⁴ Tsá ííñújiri meíjcyatú pajyuvaré muhdú íjcyáityúme. Píivyéébe ihdyu meke újcucooca botsíi dííbyema meíjcyáá muhdú íjcyáityúmeréjuco. ¹⁵ Áánéllii metsu Jetsocrijó tééveri dííbyeke medúúrúváne dííbyé uwááboju tsíjtyeke meúúbálléneri dííbyeke meíícúveki. ¹⁶ Ahdícycane méíhvéjtsodí ámuha tsíeménetu tsíjtyeke mepíáábohíjcyáne. Ehdu meméénune ímí íjtsúcunúúbe.

¹⁷ Áhdure idyé múu ámúhá túkevétsojtéké íávyejúúlléne lleebó dítye ámúhake úwaabóne. Muurá Píivyéébeke úúbálleímíyé muhdú imyéénuhíjcyáne. Áánéllii panévaturé ímíááméré meíjcyá díityéké ámuha mekímóvéjtsótuki. Ímityúné ámuha medáíívémeíhajchíí tsá íínetú ámúhake tene píáábóityúne.

¹⁸ Muurá ícyooca muha ímí tsaííbuwáre meíjcyámeke Píivyéébe ímí íjtsúcunúhi. Áánéllii múúhá hallúvú píáábó

métáuméi ehdícyarónéhjí pañe ímí muha meíjcyaki. ¹⁹ Ímichi táhallúvú métáuméi íícúí ámúhadívú o úújetéki.

Dibye pítajcóne

²⁰ Ahdícyane ovíí Píívyéébe Máavyéjuubée Jetsocríjtó obéjámú tehmeébédú néébe dsíjívéébeke tsiíñe bóhítsoobe ámúhakye ímbajchóhi. Muuráhjáa Jetsocríjtó ítyujpácyó iwáágóóneri mééma béhné pityájcoju meenú múijyú níjkéváityúne. ²¹ Áábej tééveri ihdyu óvíí meke túkévéjtssoobe muhdú dibye ímillédú meíjcyaki. Áánéllíi metsu Jetsocríjtoke maávyéjútso múijyú níjkéváityúne.

²² Ámuúha táñahbému, íllu íñe íhyaamí pañe ámúhakye o túkévéjtsóné tsáma tsaríyóné pañe melléébo. ²³ Téhdure ámúhakye ó úúballé ménahbe Timotéó tsúúca cuvéhóójatu íjchivyéne. Aabe óhdivu íícúí wátsíhajchíí dííbyema muhsti ámúhakye máaahívéteéhi.

²⁴ Téhdure ámúhakye ó úúballé Itáaría íiñújí múnáa ámúhakye dúúruváne. Téhdure idyé ámúhá túkevétsojtemá pámeere cahcújtso múnáake ó duurúváhi.

²⁵ Ahdícyane óvíí Píívyéébe ámúhakye píaabó pámeekére. Áyu tehdújuco.

TSAJTIÁGO

Tsajtiágo cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo íñe Tsajtiágo Avyéjuube Jetsocrijtoma Píívyéebemútsi ñcúve múnáajpi o íjcyabe ámuñakye ó duurúvá 12-nevá dohjíba múnaa ijraéémú meíjcyámedítýú ámuñakye ditye wáchájanúmé panévá iñújinévú ámuha memújtámeke.

Píívyéebedítýú tsáané waajácu

² Ámuúha táñahbémuñ, páhduváre nééne evélejuúné ámuñama íjcyaróné pañe múu íllure imíjyuhíjcyáhi. ³ Muurá méwaajácu Píívyéébeke mecáhcújtsómema íjcyané evélejuúné meke pátsaríjcyoróné íllure meke píaabóné éhniíñevu ímí dííbyeke meúraávyeki. Ááneri muurá mépiivyeté ímítýunéhjí meke pájtyeróné maáábucúne. ⁴ Áánéllí ímíñeúvú météñmeméí ténehjí ámuha maáábucúne ímiááméré meíjcyaki. Áijyu muurá ímí ámuha meíjcyáá íñé ímítýú ámuñakye táhjatúmeréjuco.

⁵ Áánetu tsaate ámuñadítýú muhdú meíjcyáiyóné wáájácútúme múu Píívyéébeke táúmeí ámuñakye díbye iwáájácútsoki. Díibye ihdyu ámuñakye waajácútsóo panévavuré ñná néétuubére. ⁶ Áronáa ihdyu ámuha metáúmeícyooca tsá múu íjtsámeítýú díbye ámuñakye píááboítýúne. Múu cáhcujtsó díbye ámuñakye píááboíñe. Muurá páhduváre ámuha meíjtsámeíhahchíí ámuha meíjcyá éhne múúne mooa kííjyébari nóhjne íjcyadu. ⁷ Aane ehdu nééme tsá íjtsotú Píívyéébeke ityáúmeíñe iújcuíñe. ⁸ Muurá ehdu páhduváre íjtsámeímyé tsá múújyú tsajíjtóré íjtsámeítyuróne.

⁹ Áánetu ihdyu idáátsóméhjiúvú ímiááméré íjcyané cahcújtso múnaa imíjyúúhií. Muurá tehdu néémeke Píívyéébe ímí íjtsúcunúhi. ¹⁰ Téhdure íhtsutúme éhneva múnaa íjcyame imíjyúúiyá ídáátsonúcooca. Muurá diitye tsaímíyé íjcyá múhahchótáwuúrá éhne wajco íñé imíjyaú néérone wáhájchotáwuúré íjcyadu. ¹¹ Muurá núhba ájchuri íjtone ílluréjuco tsóuuvéne. Ehdu muurá diitye íhtsutúme éhneva múnaa dsíjívécooca diityé tsíeméné ílluréjuco níjkeváne.

Ímítýúné úmuupívyeháñe

¹² Áánetu ihdyu maímijyu diitye eene ímítýúneri ímúúpívyeróné áábúculíjcyámé íjcyaneñ. Muurá tehdu

néemeke téene áhdó Píivyéébe ajcú mújyú ditye dsíjivéjúcóóityúne bóhiivu díbyekée wájyúmeke iájcuíñé iñéhdújuco. ¹³ Áánetu tsaate ímityúné imyéénúyóneri úmúúpívyehíjcyámé tsá nééityuró Píivyéébe nééjuri téeneri iúmúúpívyehíjcyáne. Tsá muurá mújyú dibye úmúúpívyéityuró ímityúné imyéénúyóneri. Áhdure tsá dibye muucá úmúúpívyétsóityuró ditye ímityúné imyéénuki. ¹⁴ Muurá ihdyu méhdityuré íjcyane meere ténéhjiri meíjtsámeíñéllii méucáávehíjcyá téené pañevu. ¹⁵ Aane téenevúréjuco meíbúwáávéne níjcaúvú muurá ílluréjuco mewágóóóvéiyóne.

¹⁶ Ehdu teéne, ámuúha táñahbémej. Áhdícyane tsáma ténéhjívú máállítsámeídíñe. ¹⁷ Muurá ímiáané íjcyane tsáá caame íjcyabe Píivyéébedityú íyévéhoowávúu peetéháñé ípívyéjtsóóbedityu. Aabe muurá tsá mújyú íjtsaméí tsíhdyuréjuco cápáyoácóityuróne. ¹⁸ Muuráhjáa ímíllénéllii meke ímíjpyetétsoobe múhdurá menééromeke díbyeéjte meíjcyaki.

Píivyéébeke meúráávejíto

¹⁹ Áhdícyane, ámuúha táñahbémej, múu ímíñeúvú lleebúcunú tsaate ámuúhama íhjuváne. Tsá múu pecútéré íhjuvatúne. Téhdure tsá múu cááyóbatúne. ²⁰ Muurá cááyobámé tsá Píivyéébe ímillédú íjcyatúne. ²¹ Áánéllii ímityúné ámuha meméénuhíjcyáne meihvéjtsóne Píivyéébedívú meídátsójkímyeíñe dííbyé uwááboju ímíñeúvú méuráávye. Teene muurá ihdyu meke pájtyetétso mewágóóóvéiyónetu.

²² Áronáa ihdyu tsá múu teene uwáábó ávyétá lleebúcunuré méénutúne. Tene néhdu múu íjcyáhi. Muurá tene néhdu ámuha meíjcyátúhajchíí ámuháyé máállímyeíhi. ²³ Muurá tsaate ávyétá lleebúcunuré meenu éhne múúne mícúmíri méhúmi meíítémeídyu. ²⁴ Muurá meíítémeícyoocáre méwaajácúmeí muhdíivamé meíjcyane. Áánetu meíítémeítyúcooca tsáhájucu mewáajácútu muhdíivamé meíjcyane. Ehdu muurá diitye uwáábó ávyétá lleebúcunuré méénuhíjcyáme. ²⁵ Áánetu ihdyu Píivyéébe ímityúnehjitu meke túkévejtsóné ábájívetúmeré tsaímíyé meúráávyémeke píááboobe panévatúré ímí meíjcyaki.

²⁶ Áánetu 'tsaímíyé Píivyéébeke ó úraavyéhi' menéérome peecútéré ímityúné meíhjuvavahíjcyáhajchíí meere máállímyeíhi. Aane tsá íñetú meke píáábotúne. ²⁷ Muurá ihdyu ímiáané Méécáánikye meúraavyémé mépíaabó úújóveke. Téhdure mépíaabó píibájyujtéké panévatúré íná diityéké

pátyehíjcyánéhjitu. Aame tsáhájucó meíícúvetú múhduná íjijene ímityúné íjcyánéhjiri.

2

Tsahdúré pámeekéré meíícúvéiyóne

1 Ámuúha táñahbémej, ímiáábé Máavyéjuube Jetsocríjtoke ámuha mecáhcujsómej, tsá tsaatékére ímí meíjtsúcunúityuróne. Tsahdúré pámeekéré meíjtsúcunúiyáhi. 2 Tsáijyu muurá tsaapi ehnéva múnáajpi ímíwu néené wajyámuma óóropáájí íhyójtšiwapáájí íjcyaaabe ámuha éllewu úúbámyénúúbé raahóri téhdure tsijpi idáátsoobe átéréeya íwajyámuma uubámyénúiyáhi. 3 Aane diibye ehnéva múnáájpikeyére ámuha ímí mewáátsúcúne 'íchihvu ímítsihvu dacúúve' menéene diibye idáátsóóbeke 'étsihjívúré baavu dacúúve' menéhajchíí muurá ímityúné íjtsaméiyé ámuhá pañe. 4 Aane muurá ehdu íhtsútúúbekéré ímí mewáátsúcúhajchíí tsúúca ímityúné mémeenúhi.

5 Aane cáhawáá íñe ámúhama o íhjuváné ímíñeúvú mélleebúcuu, ámuúha táñahbémej. Muurá Píívyéébe idáátsojtéké ujcú dííbyeke ditye icyáhcújtsóne íavyéjuutéki. Muurá neebe dííbyeke wájýúmeke íavyéjútsoíñe íavyéjuvu.

6 Áánaa ¿íveekí ámuha diityéké meéhdíiválléneri ménúcopívétsohíjcyáhi? ¿Aca tsá ámuha mewáájácútu téhdure íhtsutúme ámúhadi íícúbáhráne ávyéjúté éllewu ámúhakye tsátyehíjcyáne? 7 Áhdure ¿aca tsá ámuha mewáájácútu ditye túútávátuube Mepájtyetétsoobe Críjtoke meúráávyehíjcyáábedi úúhívatéhíjcyáne?

8 Áánetu ihdyu Píívyéébé taúhbaju íwaajácúháámitu 'pamévakéré múu wajyú muhdú u wájýúmeídyu' néhdu ámuha meíjcyáhajchíí ímiááné tehdújuco ámuha meméénune.

9 Áronáa tsaatékére ámuha ímí meíjtsúcunúhajchíí ímityúné ámuha mémeenúhi. Ááneri ámuha ménéétsámeí Píívyéébé taúhbaju néhdu ámuha meíjcyátúneri. 10 Muurá tene néhdújuco meúráávyerómé tsane néhdu meíjcyátúhajchíí tsúúca íjcyané ímityúné máhallúri. 11 Muurá Píívyéébe néehí: "Tsá múu íhdícýámema dómácójcatsítyúne." Téhdure tsiíñe neébe: "Tsá múu míamúnáake dsíjívétsotúne."

Aane muurá íhdícýámema medómácójcatsítyurómé tsaatéké medsíjívétsóhajchíí tsúúca ímityúné mémeenú tsane Píívyéébe taúhbaju néhdu meíjcyátúnéllíhye. 12 Áánéllí múu ímíñeúvú íjtsámeíñe ímiáánéré meenúhi. Muurá Píívyéébe mééma tenehji ímíbájchoó muhdú béhné pityájcoju néhdu. 13 Muurá

tsijtyedi meídaátsóvétúmedi téhdure tsá dibye ídáátsóvéityúne. Áánetu tsijtyedi meídaátsóvémedi téhdure ídáátsóvéiibye pámeere muhdú meícyahíjcyané íímíbájhócoóca.

Píivyéébeke mecáhcujsóne

14 Ámuúha táñahbému, ¿a ímí tehdújuco teene ‘Píivyéébeke mecáhcujsóhi’ menéérome dibye ímillédú mejjcyatúne? ¿A ehdu mejjcyame mépájtyetéiyáhi?

15 Tsáijyu muurá tsaate ménahbému ídátsó ímájchoma íjcyatúme idyé wájamúúvátúmeke ámuha ménééiyáhi: “Ámuhá wajyámuunévú tsaimíyé meújcámeíñe memájcho.”

16 Ehdu diityéké íñevú ájcutúmeré ámuha menéene ¿aca íñetú diityéké píáábóiyáhi? 17 Ehdu muurá ‘Píivyéébe ó cáhcujsó’ menééromedítýú ímiáánéré meméénune bóhówaúcunútúhachíí tsá íñetú meke tene píáábotúne.

18 Muurá tsaate meke nééiyáhi: “Ú nehíjcyá apááñéré Píivyéébeke u cáhcújtsóneri tsúúca dííbyeéjpi u íjcyane. Áánetu ó nehíjcyá téhdure dííbyeke o cáhcújtsoobe ímiááné o méénúneri dííbyeéjpi o íjcyane.” Ehdu muurá tsaate meke nééiyáhi. Aane íñe ¿muhdú méúújétsó Píivyéébeke mecáhcujsóné dibye ímillédú mejjcyátúhachííjyu? Muurá ihdyu apááñéré ímiááné meméénúneri méúújétsó dííbyeke mecáhcujsóne. 19 Aane íhya ihdyu tehdújuco ámuha mecáhcujsóné tsáápiye Píivyéébe íjcyane. Muurá idyé naavémú dííbyeéjté íjcyaturómé téhdure dííbyeke iwáájácúúbeke illíhi. 20 Aanéjñiva ¿muhdú ámuha méjtsúcunú pevénéré dííbyeke mecáhcujsómé dibye ímillédú mejjcyaturómé dííbyeéjté mejjcyane? Tsá ehdu tene néétune.

21 Muuráhjáa méihdé múnáajpi Aavaráaúvuke Píivyéébe ímiáábedi dilló dibyee dííbyeke icyáhcújtsóóbeke íícúve illi Itsáake dsíjívétsóiyónéllíihye. 22 Aane muurá méwaajácú ímiááné Píivyéébeke díbyeúvú ímí cáhcujsóné dibyéhjáa néhdu dibye méénúnéllíihye. 23 Muurá Píivyéébe waajácúháámitu nééené: “Aavaráa Píivyéébeke ímí cáhcújtsónéllii ímiáábedi dííbyeke dílloóbe.” Ehdúhjáa dibye ímí cáhcújtsónéllii Píivyéébe nahbévaabe dííbye.

24 Ahdícyane íhya tsúúca ámuha méwaajácú Píivyéébe meke ímiáámedi díllone dííbyeke mecáhcujsómé dibye néhdu mejjcyámeke. 25 Téhduréhjáa muurá nahtsíwamééwá Raáake dílloobe ímiááalledi dílléhjáa íjraéémudítýú waajá múnáa íhcyóómivu úújetémeke técoomí múnáa dsíjívétsóiyónetu pájtyetétsónéllíihye. 26 Aane muurá Píivyéébeke mecáhcujsórómé dibye ímillédú mejjcyátúhachíí tsá íñetú

meke tene piáábotúne. Aame méijcyá ídátsó wáájácúmeítyúmé ehne múúne medsíjívéné boone pevénéerjúco méjpi íjcyadu.

3

Methjyuváne

¹ Ámuúha táñahbé muj, tsá múu uwáábojtédí iye idíllómeíñe peecútéré tsíjtyeke ímityúné ditye íjcyane néétune. Muurá méwaajácú uwáábojte panévare wáájácúromé ímityúné méénúhachíí éhniíñevu íhnáhó diityémá tene ímíbájchómeíñe. ² Muurá pámeere ímityúné mémeenúhi. Áanetu ihdyu tsaate tsáijyúbaré ímityúné íhjuvátúhajchíí ímiáámé diitye. Aame piivyété panévaturé ityéhmémeíñe. ³ Muurá íjyúmuke métsajtyé meímílléhullévú íhjuháñetu úwáñéíwuúné me pícyóóneri. ⁴ Téhdure muurá cújúwamííne témíhjí túkevéjtsojte kémúúturóné ityúkevéjtsojíneri ímílléhullévú túkevéjtsó íhnáhó kíjyeba íjcyarónáaaca. ⁵ Ahdu muurá méjpíityu méhniíjwa áyárowari ímityúné mémeenú meíhjuváne. Cáhawáá méjtsúcunu muhdú cújúwari tsátsíhwuúré pééteróné líyaaténé báju áiúcúne. ⁶ Ehdu muurá ímityúné meíhjuváne méttávájtsameí teene cúujuwa báju tútávajtsódu. Aane tsahíjcyá cújúwá pañévú wágóóóvéiibye Naavenedítyu. ⁷ Muurá pamévá íyámedítyú ííñújiri úllemee, wahpéjtee, nújpácýó pañe úllemee, íjcyámedítyú ápíchó nééromeke ímí metéhmeme ívámeímyé tsá meke tútávajtsotúne. ⁸ Áanetu tsá múijyú méhju metéhméítyuró meke dsíjívetsóné námijtyádú nééne néhni meíhjuvahíjcyaju. ⁹ Muurá tééjuri Méécáánikye medúúrúvahíjcyájuríyé idyé díbyeréé ípívyejtsómé míamúnáake méuhbáhi. ¹⁰ Ehdu míñéécú tééjuri méihjuvahíjcyá ímiááne, ímityúnee, íjcyane. Tsá tehdu tene nééítyuróne, ámuúha táñahbé muj. ¹¹ ¿Aca ímiá nujpácýó íjchívyétsihdyuré idyé nehniwu néjpacýo íjchívyéiyáhi? ¹² Áhdure ¿aca higyéérahe nééváiyá atseitóona? Áhdure ¿aca óovahe nééváiyá híígoó? Áhdure muurá tsá tsahéjuturé núpáhyéjutu ímiá nujpácýoma cánáámajpácýó meújúútyuróne.

Ímiá waajácu

¹³ Aane ímiááne waajácu múnaa ámuha méijcyáhajchíí óví ímiááméré ámuha idáátsóméhjiúvú méijcyane ámuhadítyú bóhówaúcunúhi. ¹⁴ Áanetu ámuha tsíjtye íjcyari menómíutááváne ámuháyé ímí méijcyáíyóneri metsúúráméihajchíí tsá ímiá waajácú múnaa ámuha méijcyatúne. Íllure ámuha máallíhi.

Aame tsá ñnerí ámuha memítyájkímeítyuróne. ¹⁵ Muurá ehdu nénehji tsá Píívyéébedityú tsáátune. ñjenéré teene Naavéne éhne. ¹⁶ Muurá iye ímí ijcyáíyóneri tsúúrámehijcyámé tsíjtye ijcyari iñómíutááváne panévaré ímityúné méénuhíjcyáhi. ¹⁷ Áánetu ímiá waajácú Píívyéébedityú tsáánema íjcyame ímityúné méénutúmé pamévamáyé ímí ijcyáhi. Aame tsá tsíjtyeke éhdíiválletúne. Áhdure tsá ditye állíuutúne. Pamévakéré ñdaatsólléne píaabóme. ¹⁸ Ehdu ímí ícyahíjcyámema teene níjkévaá tsaímíye.

4

Íñújiene

¹ Áánetu ¿aca kiátú íjcyane ámuha mémúnáátsócatsíhijcyáhi? Muurá ihdyu ámúhadityúré íjcyane ámuháyé ímityúnéhjiri meúmúúpívyehíjcyánéllíi ámuha mémúnáátsócatsíhijcyáhi. ² Muurá ámuha tsíjtyé tsieméné múhdutú diityédityú meújcuítyúroné nomíúú téené hallútú diityémá méméénúcatsíhijcyáhi. Aane muurá tsáijyu ámuha médsíjívétsohíjcyá diityéké téené hallútú ámúhadityú píhtone Píívyéébeke ámuha ímíñeúvú metáúmeíhijcyátúnéllíihye. ³ Muurá ámuha dííbyeke metáúmeíyónáa tsá díbye ámúhakye ácuhijcyatú ímityúné ámuha metáúmeíñéllíihye. Muurá ámuha metáúmeíhijcyá íllure téeneri ámuha meímíjyúúveki. ⁴ Ámuúha, Píívyéébeke ímíñeúvú úraavyépitýúné míamúnaaj, ¿aca tsá ámuha mewáájácutú ímityúné íñújiene meméénúneri íllure Píívyéébeke memúnáátsóhíjcyáne? Muurá dííbyeke wájyutúmé téeneriyé tsúúrámehijcyámé tsá ímí dííbyema íjcyatúne. ⁵ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébe Íapííchó mépañévu pícyoone meke iwájýúne nomíuuváhi.” ⁶ Aane meke iwájýudu íjcyaaabe meke píáábohíjcyá ímityúné metáhjaki. Muurá tsiíñe dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébe píaabó idáátsóméhjiúvú néémeke. Áánetu ‘mityáhmítyá’ néémedi tsá díbye ícúvetúne.” Ehdu muurá néene Píívyéébe waajácúháámitu. ⁷ Áánéllíi dííbyeke maávyejúúlléne dííbyedívú méíhvéjtsaméí Naavéné ámúhadi tsúúrámeyóneri ícúvetúmére. Áijyu muurá ílluréjuco ámúhadityú díbye íhvetéíñe. ⁸ Áhdícyane ímityúné ámuha meméénuhíjcyánéhjitu meímíbaávyéne ímíñeúvuréjuco Píívyéébema meíjcyá téhdure díbye ímí ámúhama íjcyaki. Téhdure míjijtócú ámuha meúraávyehíjcyánetu meímíbaávyéne dííbyekéréjuco méuraávyé. ⁹ Aame mékímóóveméí ímityúné ámuha meméénuhíjcyáneri metsárívyénema. Óvíjyacóóné ámuha

meímijyuhíjcyáne. ¹⁰ Íllure méidátsójkimyéi Píivýéébedívú díbye ámuéhakye ipiááboki.

Ménahbé mudítýú methjyváné ímityúne

¹¹ Áhdícyane, ámuúha táñahbé muj, tsá múu ímityúné íhjuvátú íñahbé mudítýu. Téeneri muurá íllure ámuha méehdíivállehíjcyá Píivýéébé taúhbaju. Muurá meke neebe mewájyújcatsíki. Aane mecáhcújtsóiyótsihvu ímityúné meíjcyáneri díbyé taúhbaju méehdíivállehíjcyáhi. ¹² Muurá ihdyu ápáábyéré diíbye téené taúhbajúvúu meke ájcuube nééiyá muhdú meíjcyane. Áábere ihdyu meke pájtyetétsóhi. Áhdure meke waagóóbe. Aanéjíiva ámuha çmuhdú tsijtye íjcyáneri méihjyváiyáhi?

Tsá mewáájácutú méúmiwa

¹³ Cáhawáá ímíñeúvú melléébóne méíjtsaméi eene ‘técoomívú mépeé tsané pijcyábá náhjihe meméénúneri medsíidsívaki’ ámuha menéhíjcyáme. ¹⁴ Muurá tsá ámuha mewáájácutú muhdú méúmiwa íjcyane. Muurá éhne cúúvéneturé íjcyáne ójtsó íicúiyé kiávú péiñúdú meé. Aame tsá mewáájácutú múhajchótá íñújiri meíjcyañe. ¹⁵ Áanéllii múu íllure nééhií: “Óvii Píivýéébe ímílléhajchíi teene mémeenúhi.” Éhdure múu íhjuváhi. ¹⁶ Árónáa çíveekí ímíñejíi íllure ámuha metúmeíñe ménehíjcyá ámuháyé meímillédú meméénúiyóne? ¹⁷ Muurá ímiáané íjcyane imyéénúiyóne wáájácurómé teene méénútúhajchíi tsúúca ímityúné meenúme téeneri.

5

Muhdú ehnéva múnáake tene pájtyeíñe

¹ Áhdícyane, ámuúha ehnéva múnaaj, mékímóóveméi ímityúné ámuéhakye pájtyeíñeri. ² Muurá ámuhá tsíeméné ámuha mewájyuhíjcyaróné nójcánuúhi. Ámuhá wajyámúúné ímiájáhjí máharúmú májchoóhi. ³ Áhdure ámuha dsíidsí ámuhadívú tútávááveéhi. Aane múhdurá ámuháma níjkevámé ámuha meíjcyaa wáájácuratúmeréjuco éhne múúne cúújuwa tsíeméné áiúcúdu. Ehdu ámuháma níjkévaiñe nihñéétsihvúre ímityúné hallúvú bañúháñe ámuha medsíidsívahíjcyáne. ⁴ Muurá ámuhá wákimyéi múnáake ámuha ímí maáhdohíjcyátúneri dítye íhjuvavahíjcyané íhtsútuube Píivýéébe waajácúhi. ⁵⁻⁶ Áhdure waajácuube íñújiri íñe imíjyaú ámuha meíjcyame íñá ámuéhakye píhtotúme íñe imítýú ámuéhakye méénútúrómeke ámuha medsíjívétsohíjcyáne. Árome ámuha méníjkévaá éhne múúne ócájímuke iújcávátso meke dítye lííhyanúdu. ¡Ehdu ámuháma tene níjkévaiñévú tsúúca méúújéteéhi!

Píivyeébema mełhjuváne

7 Ámuúha táñahbému, óóchévetúmeré ihdyu Jetsóoke météhmełhjuvá mújyú tsiíne dibye tsááíñévújuco éhne múúne úmihé múnáajpi ibájtsó téhmełhjuvádu. Muurá óóchévetuubéré téhmełhjuvá níjya áálléneri kéémevéne iújcuki. ⁸ Ahdu múu ijcyáhi. Muurá Jetsóó tsááíne tsúúca pñhjucoóhií.

9 Áánéllii ímityúne médáríivéjcatsídí ámuhá hallúri teene ijcyátuki, ámuúha táñahbému. Muurá ténehji mééma ímbájchóiiibe tsúúca meke tehmełhi. ¹⁰ Áánéllii múu ijcyá íhdée Píivyeébe ihjyú uuballe múnáúvú icyahjuvádu. Muuráhjáa panévari ícúbáhrámeíyonéhji aabúcułhjuváme. ¹¹ Aane méwaajácú icyooca tsaímiyéjuco ditye jcyane ípyée íábúcułhjuvánélliihje. Muurá ámuha méwaajácú muhdúhjáa Jóóuvu téhdure ícúbáhrámeíyonéhji áábúcułhjuvánéllii Píivyeébe dííbyeke ííne imíjyaúréjuco pícyóone. Muurá ímiááne mítyane meke idáátsólleébe.

¹² Ahdícyane, ámuúha táñahbému, tsá múu níjkyejii, ííñujii, jcyánema tsíínehji mémé dómájcotú ímiááne ámuha maállityúne menéecoóca. Tsá múu óví muhdú níjkyejima ííñuji ijcyá o állíhajchíjyu néetu téene hallútú Píivyeébe ámułhake ícúbáhrátuki. Múu ímiááne tene jcyáhajchíí 'éée, tehdújuco teene' néehii. Áanetu ímiááne tene jcyátúhajchíí múu 'tsáhaá' néehii.

¹³ Aane ámuładítú tsatéké ímityúne pájtyeme ícúbáhrámeíhajchíí múu ihjyúvá Píivyeébema ámułhake dibye ipiááboki. Áane múu imíjyuri májtsivá dííbyeke idyúúruváne. ¹⁴ Téhdure ámuha mechémecooca múu píuvá cahcújtso múnáa túkevjtsojtéké ditye ámułhake Píivyeébe mémeri dúúrúbájpácýori ipípájchóne ámuhá hallúvú piáábó ityáúmeí ámułhake dibye íbóhítsoki. ¹⁵ Áijyu muurá ámułhake bóhítsóiiibe ímiááne ámuha mecáhcújtsóne dííbyeke metáúmeíhajchíjyu. Áhdure ímityúne ámuha meméenułhjuváné ámułhadi ídáátsóvéne ábájíivéiiibe. ¹⁶ Áánéllii ímityúne ámuha meméenułhjuváné tóonutúmeré míamúnáa úmíwávú Píivyeébeke meúúbálléne dííbyeke piáábó metáuméí ámułhake dibye ipiááboki. Muurá ímiááne ímí dííbyema jcyame tsá báñúmeítýú ñná ityáúmeíñeri. ¹⁷ Muuráhjáa éjyuúvú méhdure néeroobe Eriáúvú dííbyé ihjyú uuballe múnáajpi dííbyeke táúmeí tene íáállétuki. Ahdújucołhjáa tsá tene álletú 3 pijcyábáj pñnévu. ¹⁸ Ááne boonéhjáa idyé tsiíne táúmeíbyé dibye íállétsoki. Ahdújucołhjáa tsiíne maálléneri panévaré ííñéne néévane.

19-20 Aane ámuúha táñahbému, tsaate ámúhadítyú ímiáájú iúráávyénetu mújtámeke tsijtye ímíjpyetésohajchíí muurá diityéké píaabómé Píívyéébe diityédí ídáátsóvéne diityé imítyuháñé iábájííve ditye iwágóóóvétuki. Áyu tehdújuco.

1 PÉÉDORO

Tujkénú Péédoro cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Péédoro Jetsocrijtóo úwááboobéré o péhíjcyáíñé wákimyéivu oke pícyoobe íñe íhyaami ámuha éllevu ó caatúnú dííbyékée ámuha mecáhcuíjtsóné déjúcotu méiíñújitu ámúhake ditye wáchájánúme éllevu, Póotoó, Garáátsiaa, Capadótsiaa, Áátsiaa, Bitííniaa, éhdúné íñújínneri ámuha meíjcyáme éllevu. ² Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Méécááni Píívyéébe ámúhake íñéhdújuco újcune dííbyeéjité ámuha meíjcyaki. Aane muurá Íapííchoj tééveri ámúhake píáábohíjcyaaabe Jetsóope mewájyuri ítyujpácýó wáágóónej tééveri ámuha meímíjpyeténe díbye ímillédú meíjcyaki. Aabe ihdyu óvíi ámúhake panévatu píaabó íbúwajíí íñnerí íjtsámeítýúmé ámuha meíjcyaki.

Ímí meúúmiwa nééneé

³ Muuráhjáa mítyane meke íídaatsólléne béhnétu meke tsíímávaabe Jetsocrijtóo idsíjívéne tsiíñe bóhíínej tééveri. Áánéllii íñé imíjyaú meúúmiwa íjcyane méitsohíjcyáhi. Ahdícyane ihdyu metsu Jetsocrijtóo Caani Píívyéébeke medúúrúváne metéhdújtsoki. ⁴ Muurá íjcyáné níjkyéjiri ítsíime meíjcyámé wáábyuta mújyú muhdú íjcyáítýúné díbye pícyoone meke téhmene. ⁵ Ímí dííbyeke mecáhcuíjtsónéllii ííhnáhoori meke píáábohíjcyaaabe nihñéétsihvúré téhullévú meúújetécooca teene meújcuki.

⁶ Áánéllii múu íllure imíjyúú dííbyeke ámuha mecáhcuíjtsómé ámuha meícúbáhrámeíyónáaáca. ⁷ Muurá tééneri meke waajácúlleebe ímiáané dííbyeke mecáhcuíjtsóhajchíí éhne múúne óoro cúújúwari ditye wáajácullédu. Muurá teene óoro meke píáábóné ehniíñevu Píívyéébeke mecáhcuíjtsóné meke píaabóné tsá mújyú mééma níjkéváítýúne. Áánéllii dííbyeke ámuha mecáhcuíjtsómé íínetú menéétsámeítýúhajchíí íñé imíjyaú ámúhake ávyéjújtsóiibye dúúrúvaabéré tsiíñe Jetsocrijtó tsáácoóca.

⁸ Muurá Jetsocrijtóke ámuha maájtyúmitúróóbeke mewájyúúbedívú ámuha mecátsípáávéne méimíjyúúhíi. ⁹ Áábeke ámuha mecáhcuíjtsónéllii tsúúca ámuha mépájtyetéhi.

¹⁰ Muuráhjáa éíjyuúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa ihjyúvájúcoorá muhdú díbye meke íídaatsólléne

pájtyetétsóíñeri. Ároméhjáa tsá pahdu wáájacutú muhdú tene íjcyáiñe. ¹¹ Áánéllihyéhjáa díllócatsíhijcyámé caabyé Críjto íjcyabe mújyú muhdú ícúbáhrámeíñe ávyéjuutéíñe Píívyéébé Apííchó díityéké néhijcyáne. ¹² Áánéllihyéhjáa Píívyéébé díityéké waajácutsó ditye íjcyáijyúi tene pájtyéityúne, bóónétúi tene pájtyeíñe. Áánée muurá tsúúca ámúhakye tsaate úúballé muhdú mepájtyetéíñe Píívyéébé Apííchó níjkyéjitu tsááne píáábónej téeveri. Aane muurá idyé níjkyéji múnaa téhdure ímíllerá páñetu iwáájacúiyóné muhdú mepájtyetéíñe.

Ímiááméré meíjcyáiyóne

¹³ Aane ímiááméré meíjcyáne métsúúraméi tsiíñe Jetsocríjto tsácooca Píívyéébe ámúhakye ídaatsólléne ájcúíñeri. ¹⁴ Aame tsúúca Píívyéébej tsíímé ámuha meíjcyame múu dibye ímillédú ijcyáhi. Tsá múu dííbyekée ámuha mewáájacútúcooca ímítyúnéhjiri meúmúúpívyehíjcyádú néjúcootúne. ¹⁵ Muurá meke újcuube ímiááméré meíjcyaki. Áánéllii múu ímiáámé ijcyá dibye íjcyadu. ¹⁶ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: “Ímiáámé meíjcyá ímiáábé o íjcyadu.”

¹⁷ Aane dííbyeke ámuha mecáánívahíjcyámé múu ííñújiri ámuha meíjcyané hajchótá dibye ímillédú ijcyáhi. Muurá tsahdúré mééma ímíbájchóíbye muhdú meícyahíjcyané tééne áhdovu meke íajcuki. ¹⁸ Muurá ámuha méwaajácú mepée mepájtyetéityúrojító méihdé múnáaúvú úráávyehíjcyánetu meke dibye pájtyetétsóne. Áronáacáa ihdyu tsá meke dibye pájtyetétsotú dsíídsídívú íáhdóneri. ¹⁹ Muuráhjáa ihdyu mééma áhdoobe mítyane iwájyuube Críjto tujpácýó wágóóóvéneri éhne múúne obééjáwu ímíwu néébeke míamúnáá ímítyuháñé hallúvú ditye dsííjívetsódu. ²⁰ Píívyéébéhjáa ihdyu tsúúcajátújuco dííbyeke mémenúné ííñuji ípívyéjtsótúné íhdéjuco dibye mewájyuri idsííjíveki. Ahdújucóhjáa dibye tsááne meke ipíááboki. ²¹ Áánéllii dííbyej téeveri Píívyéébeke mecáhcujsómé dííbyedívú mecátsípáávehíjcyá dibyéé dsííjívéébeke íbóhíítsóne ávyéjuutétsónéllííhye. Aame méwaajácú dííbyema meíjcyame íínerí mebáñúmeíityúne.

²² Ahdícyane tsúúca Píívyéébé Apííchó ámúhakye píáábónej téeveri ímiáájú ámuha mecáhcujsómé óví ámuha méwajyújcatsí ámúhá ííbúuri. ²³ Muurá Píívyéébeke mecáhcujsómé tsíhdyuréjuco meíjcyane. Tsáhájucó meúráávyetú méécáánímúu meke tsíímávátsihdyu meíjcyajító íllure níjkévájító. Áánetu ihdyu Píívyéébé ihju mecáhcujsóné tsá mújyú níjkéváityúne. ²⁴⁻²⁵ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Pámeere míamúnaa wahájchotaré ijcyá tsójcómují íjcyadu.
 Téhdure ijcyámé wahájchotaré íiné imíjyaú wajco íjcyadu.
 Áánetu ihdyu Píívyéébé tsá mújyú níjkéváityúne.
 Ááné uwááboju ímiáájú muurá tsúúca ámuhakye úwáábómeíhi.

2

¹ Ahdícyane óvíjyacóóné ímityúné ámuha meméénuhíjcyáne.
 Tsá múu állíuutúne. Tsá múu pánehjídú ímiáámé íjcyatúne. Tsá
 múu nómiutáavatúne. Tsá múu ímityúné íhjuvatú tsíjtyedítyu.
² Ímiá uwááboriyé métsúúraméí éhne múúne tsíimene ñohñórí
 íjyacunúdu. Ááne téené uwáábó ímíñeúvú méuráávyé ámuha
 mepájtyeteki. ³ Aane óví ehdu méijcyá Jetsocríjtó ímiáábé
 meke wájyune tsúúca mewáájacúme.

Críjto pañétúejpi

⁴ Aame ihdyu ímíñeúvú méijcyá dííbyema nééwayúdú néébe
 meke bohíívú ájcúúbema. Muuráhjáa dííbyeke míamúnaa
 éhdiiválléróóbeke Píívyéébe picyóó ávyeta íhstútuube pañétúejpi
 díbye íjcyaki. ⁵ Ahdu óví meke téhdure nééwayúdú menéemeke
 pícyoobe íhjadú méijcyaki. Téhdure óví meke llúúvájtedívú
 pícyoobe díbye ímillédú méijcyame dííbyeke meíícuvémé
 ímí dííbyema méijcyá Jetsocríjtoj téeveri. ⁶ Muurá dííbyé
 waajácúháámitu nééneé:

Tsióó cóomi múnáá pañevú ó pícyóó ávyeta wájyúmeííbyeke
 éhne ímichi tééutu jaa éjkeu nééwayúdú néébeke. Áábeke
 cáhcujtsómé tsá íínerí bañúmeíityúne.

Ehdu nééne Píívyéébé waajácúháámitu.

⁷ Aane dííbyeke cáhcujtsómé dííbyeke wajyúhi. Áánetu
 dííbyeke cáhcujtsotúmé tsá wájyutú Píívyéébé waajácuháámitu
 íllu tene néhdújuco:

Tsaúpe nééwayu jááháñé wákimyéi múnáa íñéhnílléne
 waagórou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkeú.

⁸ Téhdure tsiíñe nééneé:

Dííbye muurá éhne múúne nééwayutu ávyé mecábóhcámeímyé
 maáákityéúdú néébeé.

Ahdújuco muurá dííbyé uwááboju ímí cáhcujtsotúmé
 mújtámeke tene pájtyene.

Píívyéébeéjte

⁹ Áronáa ihdyu tsá ámuha ehdu menéétune. Muuráhjáa
 ihdyu Píívyéébere ámuhakye iújcúmeke picyóó llúúvájtedívú
 dííbyé wákiméí ámuha ímiááméré méijcyáne meméénu dííbyeke
 dúúrúvamére. Aane ímíllebe míamúnáake ámuha meúúballéné
 muhdú díbye ámuhakye ímityúnetu ímiánejcúvú íjchívyetsóne.

10 Muuráhjáa íhde ámuha íhdícyaméréi meíjcyame tsá dííbyé piáábójú pañe meíjcyatúne. Áronáa ícyoooca tsúuca dííbyeéjte ámuha meíjcyame téené pañe meíjcyáhi.

Píívyéébekéré méíícúvéiyóne

11 Áhdícyane tsá ííñújejte ámuha meíjcyájúcootúne, ámuúha táñahbému. Muurá ihdyu Píívyéébé avyéjújeteréjuco ámuúha. Áánéllii ámúhake o nées meke tútávájtsóiyónéhjiri ámuha meúmúúpívyétuki. 12 Ímiááméré meíjcyá Píívyéébeke wáájácútúme ímityúné ámúhadítúyú íhjúvvarónáa ímí ámuha meíjcyané hallúvú dííbyeke ditye íavyéjújtso tsiíñe Jetsóó tsáácooca.

13-14 Téhdure múu avyéjuullé páñétújepi méiíñújí avyéjúúbeke pahúllevaré dííbyé piáábo múnaa íjcyámemájuco. Muurá Píívyéébere diityéké picyóó ditye ímityúmeke íúwááboki, áánetu ímiáámeke ditye ipiááboki. 15 Muurá imíllebe ímiááméré meíjcyane ténejcu wáájácútúme ímiáájú meúráávyénetu ímityúné íhjúvátuki.

16 Áánéllii ímiááméré meíjcyá tsúuca ímityúnetu ámuha meíjchivyéme. Aame ihdyu ímityúné mémeenújúcohdí tsúuca Píívyéébé hójtsí pañeréjuco ámuha meíjcyame. 17 Aame múu dííbyeke íllíñe díbye ímillédú íjcyame pámévakéré avyéjuullé méiíñújí avyéjúúbemájuco. Téhdure múu pámeere Píívyéébeéjtema wajújycatsíhi.

Muhdú ícúbáhráméi maáábucúne

18 Áhdure múu tsaaté hójtsí pañe íjcyame diityéké íavyejúúlléne meenú ditye táuhbáne. Tsá múu ímiáámemáyé ímí íjcyatúne. Ímityúme íjcyáromema múu ímiáámé íjcyáhi. 19-20 Muurá ihdyu Píívyéébe ímillédú meíjcyané hallútú meke ditye ícúbahráné maáábúcúhahjíí ímí meke íjtsúcunúúbe. Áánetu ímityúné meméénúné hallútú meke ditye ícúbahráné maáábúcúrónáa ¿aca meke ímí íjtsúcunúúbe? Tsáháá. 21 Muuráhjáa Píívyéébe meke ujcú Críjto mewájyuri ícúbáhrámeíbyé ímiáábé íjcyadu meíjcyaki. 22 Tsáháa muurá díbye mújyú ímityúné méénutúne. Áhdurée tsá muucá díbye állityúne. 23 Muuráhjáa dííbyedítúyú ímityúné íhjúvvarómeke tsá díbye piámeíhíjcyatúne. Áhdurée dííbyeke ícúbáhrarómeke tsá díbye méénúllehíjcyatúne. Íllurée íhvéjtsámeíbyé Píívyéébedívú díbye teene diityémá ímíbájcho muhdú tene íjcyadújuco. 24 Aabée muurá Críjto dsíjivé páwachékevu mepée medsíjivéiyóné tsúúcajáa méímityú déjuco dsíjívemédú meíjcyaromé meímíbaávyeki. Ehdúu mewájyuri díbye

ícúbáhrámeíñej tééveri méímíbaavyéhi. ²⁵ Muuráhjáa éjju ídátso méicyahíjcyá Píívyéébeke wáájácutumé éhne múúne obééjámú mújtame íjcyadu. Áronáa icyooca tsúúca métehméébé Críjtoma méijcyáhi.

3

Muhdú métáábama meijcyane

¹ Ámuúha walléemuj, ámuhá tajímuke máavyéjuülle. Tsaímíyé meijcyá diityémá Críjtó uwááboju tsaate cáhcújtsóturómé ímí ámuha meijcyane ííténe botsíi icyáhcújtso ñná diityéké ámuha menéétúrónáaáca. ² Muurá ímiááméré ámuha meijcyane ííténe imílléiyómé téhdure Píívyéébeke iúraavyéne. ³ Tsá múu ávyeta ímíbájkímyeíyóneri íjyácunútúne. Téhdure tsá múu íjyácunútú íhñiwaco idyóíhdsínúmeíñe tsaímíyé ipíhdámeíyóneri, mítyane áhdómeíñe icyááveháñevu íicyáávéiyóneri, ímiá wajyámuunévú iújcámeíyóneri. ⁴ Apáañeríyé múu íjyácunú tsaííbuwáre íjcyáíyóneri. Ehdu ihdyu íjcyámeke Píívyéébe ímí íjtsúcunúhi. ⁵ Tehdúhjáa muurá éjjuúvú íjcyané walléemú Píívyéébedívú íhvéjtsámeíñe dibye ímillédú icyahíjcyáhi. Aaméhjáa ájyúmuke avyéjúúllehíjcyáhi. ⁶ Tsáaráuvúhjáa muurá ájyu Aavarááuvuke icyáhcújtsóne avyéjúúllehíjcyáhi. Aane dillée íjcyadu ámuha ímiááméré ámuhá tajímuma meijcyáhajchíí tsá ámuha íñnerí meíllityéityúne.

⁷ Áhdure ámuha wajpíímú ámuhá táábámuma ímíñeúvú meijcyá. Tsá múu diityedí ícúbáhratúne. Múu íjtsámeí diityéké iávyejúúlléne muhdú ipíáábóíñeri ámuhá tsíjpá tujkévevu ditye íjcyátúnéllíihye. Muuráhjáa Píívyéébe wajpii, wallee, picyóó dityétsí ipíáábójcatsíñe ímí íjcyaki. Aane ehdu ámuha meijcyáhajchíí Píívyéébema ámuha meihjyúvácooca tsá ñná ámuhákye pátsárijcyóityúne.

Ímiáané hallútú meícúbáhrámeíñe

⁸ Ahdícyane ihdyu pámeere tsaímíyé meijcyá pamévamáye. Tsá múu pájúvatúne. Meídaatsólléjcatsíñe méwajyújcatsi tsané nahbémú múúne wájyújcatsídyú mítyájkímyeityúmére. ⁹ Tsá múu píámeítyú ámuhákye ímityúné méénúmeke. Téhdure ámuhákye úhbámeke tsá múu úhbatúne. Íllure diityé hallúvú píáábó métáuméí Píívyéébeke. Ehdu dibye ímillédú ámuha meijcyáhajchíí ámuhákye píáábóíbye. ¹⁰⁻¹² Muurá díbye waajácúháámitu nééneé:

Ímí íjcyane ímillémé tsá ímityúné íhgyúvatúne. Áhdure tsá ditye állíuutúne. Muurá ímityúné imyéénuhíjcyánetu

íhveténe ímiááneréjuco ditye méénune. Aame ijcyá tsaímíyé pamévamáye. Muurá Píívyéébe ímiáámeke píaabóhi. Aabe dííbyeke ditye táúmeíñé lleebóhi. Áánetu ímityúmedi tsá dibye íícúvetúne.

Ehdu nééne Píívyéébé waajácuháámitu.

13 Aane ehdu ímiááméré ámuha meijcyáhajchíí ¿aca íiné hallútú múha ámúhake ímityúné méénúiyáhi? 14 Muurá ehdu ímí ámuha meijcyané hallútú meícúbáhrámeíhahchíí maímijyu ámuha meijcyanej. Ahdícyane tsáma íínerí maáábímyeídíñe. Muurá Píívyéébe ámúhake píaabóhi. 15 Múu Máavyéjuube Críjtodívú icyátsípáávéne íjcyátsíiivyé ámúhake díllómeke ámuha mewáájácútso íveekí dííbyedi ámuha meijyácunúhijcyáne. Áronáa ihdyu múu ímíñeúvú chooco úúballé mityájkímyeityúmére. 16 Aame téibúwá meijcyá Críjtoke ámuha meúráávyénetu tsaate ímityúné íhhyúváneri íñúcójpíveki.

17 Aane ihdyu óvi meícúbáhrámeí ímiáánéré meméénúné hallútú Píívyéébe ímílléhajchííjyu. Muurá tééné hallútú meícúbáhrámeíñé maáábúcuáhajchíí ímí meke íjtsúcunúúbe. Áánetu ímityúné meméénúné hallútú meícúbáhrámeíñé maáábúcurónáa tsá dibye meke ímí íjtsúcunútúne. 18 Muuráhjáa Críjto múijyú ímityúné méénútúroobe ícúbáhrámeí méimityú hallúvu. Aabée tsáijyuré dsíjívé méhllí pámeere ímityúme meijcyáme wájyuri téénej téeveri meímíbaávyéne ímí Píívyéébema meijcyaki. Aabée dsíjívérónáa ííibuu íbóhí ijcyáhi. 19 Aanéhjáa péé éjyuúvúu dsíjívémé íbuúúné íjcyátsihvu díityéké íúwááboki. 20 Muuráhjáa éjyuúvú Noéé míínécoba méénuhíjcyánáa Píívyéébe téhmehíjcyará míamúnaa dííbyeke icyáhcuíjtsóne téémí pañévú íucááve ípájtyeteki. Áronáacáhjáa apáámyéré 8-meva pájtyeté pámeere ííñuji cáájáveneri májcanúnetu. Áámeúvú íbuúúnéhjáa íjcyátsihvu Jetsóó ííibuu péé díityéké íúwááboki. 21 Aanéhjáa téijyu nújpácyotu ditye pájtyeténé naavénú íñe ícyooca metsójtsótsámeímyé mepájtyetéíñe. Aane tsá metsójtsómeityú méjpi ííñú íñityááveki. Muurá ihdyu téeneri méúújetsó Píívyéébedívú mecátsípáávéébeke metáúmeíñé dibye meke ímíbájchoki. Aane ihdyu meke ímíbájchoobe Jetsocríjtóo dsíjíveebe tsiíñe bóhííbej téeveri. 22 Díibye muurá ícyooca íhtsútuubéréjuco níjkyéjiri Cááni Píívyéébé úníuri íjcyáábeke pámeere níjkyéji múnáama naavémú avyējuulléhi.

4

Muhdú Píívyéébeke meíicuvéne

¹ Aanée muurá Críjto ííñújiri íjcyácooca ícúbáhrámeí mewájuryi. Áánéllii metsu meícúbáhrámeíyóné maáábúcu dibyée áabucúdu. Muurá meícúbáhrámeíyóné maáábucúmé tsá ímityúné meméénújúcootúne.

² Aame tsáhájucu meúmúúpívyetú ímityúné meméénúíyóneri. Píívyéébe ímillédú meíjcyáíyóneríyējuco metsúúrámeíñe. ³ Ahdícyane óvíjyacóóné Píívyéébeke wáájácutúmé íjcyadu ímityúné ámuha meméénuhíjcyáne. Muuráhjáa ímityúneri ámuha meúmúúpívyehíjcyáhi, ámuháa ménahtsívátéhíjcyáhi, ámuháa mewáñehjívaténé pañe méllíyíicyávehíjcyáhi, níjcyotájtekéé ámuha méduurúvahíjcyá ámuha meméénúítyuróne. Ánehjí óvíjyacóóne.

⁴ Muurá ténehjí ámuha meíhvéjtsóneri ámúhake náhbé vahíjcyámé téeneríyé íjcyame íllure ámúhadi uuhívatéhíjcyáhi.

⁵ Árómemma Píívyéébe muhdú ditye ícyahíjcyáné ímíbájchoóhi. Muurá pámeere dsíjívétúmema ímíbájchóiibye tsúúca dsíjívéjúcoóróoméhjímájucu.

⁶ Téénélliihyéhjáa muurá éjju múnáaúvuke téhdure úwááboméíñé diityé íbuúúné íbohí ímí íjcyá Píívyéébe íjcyadu.

⁷ Muurá tsúúca ííñuji mééma níjkévaríjyucu. Áánéllii ímíááméré meíjcyáne paíjyuvaré Píívyéébema méihjyúvahíjcyá.

⁸ Aame múu wajyújcatsíhi. Muurá tsíjtyeke mewájurye ímityúné meke méénúrómeke mepíámeííyóneri tsá meíjyácunútúne.

⁹ Ahdícyane múu ímíñeúvú waatsúcújcatsí ámuha maááhívéjcatsícyooca íiná íjtsámeítyúmére.

¹⁰ Mépíáábojcatsí muhdú ámuha mepíívyetédú Píívyéébe meke ájcúné píáábori bañúháñé dibye meke ipíáábótuki. ¹¹ Áánéllii ámuha meúwáábócooca ímíñeúvú meúwáábohíjcyá dííbyé ihjyu néhdújucu ámúhaj tééveri dibye íhjíyúvaki. Áhdure ámuha tsíjtyeke mepíáábocooca ímíñeúvú mépíáábó muhdú dibye ámúhake túkëvejtsódu. Aane páneere íiná ámuha meméénune múu ímíñeúvú meenu dííbyeke ámuha Jetsocríjtoj tééveri maávyéjutsóne.

Áábedívú ihdyu metsu meíhvéjtsámeíñe dííbyeke maávyéjútso múijyú níjkeváityúne. Ehdu teéne.

Críjtoéjté ícúbáhrámeíñe

¹² Ámuúha táñahbé muj, tsá múu mávaríjchojúúné ámúhama íjcyánetu íjtsámeítyú tene ámúhama íjcyáítyuróne. ¹³ Íllure múu ímíjyúú Críjtoó ícúbáhrámeídyú ámuha meícúbáhrámeíñeri tsiíñe íavyéjuma dibye tsáácooca ámuha meímíjyúúveki.

14 Áánéllii dííbyeéjité ámuha meíjcyáné hallútú ámúhakyé tsaate úhbáhajchíí múu imíjyúú Píívyéébé Apííchó ámúhá pañe íjcyánéllíihye. 15 Árónáa ihdyu núcójpítsóhreyó teene ímityúné ámuha tsíjtye éhné menániñee, tsaatéké ámuha medsíjívetsónee, tsíjtyé ihjyú pañévú ámuha meúcaavénee, éhdúné hallútú ámuha meícúbáhrámeíñe. 16 Áánetu ihdyu Críjtoéjité meíjcyáné hallútú meícúbáhrámeíñé tsá núcójpítsotúne. Íllure Píívyéébeke téené hallúvú dúúrúvaméré météhdujtsó dííbyeéjité meíjcyánéllíihye.

17-18 Muurá tsúúca muhdú meícyahíjcyáné díbye mééma ímíbájchóíñe éévé úújéteéhi. Aane méhdityu tujkénúíibye ihñéjité meíjcyámedítu. Aabéjíí awáá ¿muhdíivanéami íhya tsáma ímíbájchooi eene dííbyé uwááboju cáhcújtsótúmema, ímiáámé íjcyarómé íhtsútúnetu pájtyetéíñááca? 19 Ahdícyane dííbyedívú meíhvéjtsámeíñe díbye ímillédú meíjcyá ámuha meícúbáhrámeíyónááca. Muurá meke ípívyéjtsóobe íñéhdújuco méénune.

5

Cahcújtso múnáá túkevétsojo

1 Téhdure ó imíllé cahcújtso múnáá túkevétsojtéké o úwaabóné téhdure túkevétsoobe o íjcyaaabe muhdúhjáa Críjto ícúbáhrámeíñé o ájtyúmíibe. Aabe téhdure ó íjcyáa dííbyé avyéjuri tsiíñe díbye tsáácoóca. 2 Áánéllii ámúhakyé o nées ímíñeúvú ámuha metúkévétso Píívyéébeéjité ámúhá hójtsí pañe íjcyámeke. Tsá múu díbyéé ámúhakyé níwáávéné íjyeveríyé téené wákimyéí méénutúne. Áhdure tsá múu téené hallúvú ámuha medsídsívakíyé méénutúne. Múu ímíñeúvú meenú Píívyéébe ímillédu. 3-4 Tsá múu tsíjpanécoba díityéké úwáábotúne. Choocóré múu úwaabó pañétúejpi Métehméébé tsáácooca ámuha maávyéjuuté dííbyema mújyú níjkéváityúne.

5 Téhdure ováhtsámú máavyéjuulle ámúhá túkevétsojtéke. Panéjcvávú máavyéjúullejcatsí mítyájkímyeítyúmére. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe píaabó idáátsóméhjíúvú néémeke. Áánetu 'mityáhmítá' néémedi tsá díbye íícúvetúne.

6 Áánéllii mítyájkímeítyúmeré méíhvéjtsaméí íhtsútuube Píívyéébedívú dííbyere ámúhakyé ityúkévétsoiki. Ájyju muurá ámúhakyé ávyéjújtsóíibye díbye meke ávyéjújtsóíñe éévé úújetéijyu. 7 Áánéllii íínerí áábímyeítyúmeré dííbyedívú mécatsípááve. Muurá ímíllebe meke ípíaabóne.

8 Áronáa ihdyu téiibúwá meijcyá Naavéné ámúhake imújtátsótuki. Muurá mémunáajpi ijcyabe meke imújtátsóiyóneri ijyácunú éhne múúne bájú oohíbyé iyámeke idyóóiyóneri ijyácunúdu. 9 Áróóbeke ihdyu metáhjá Píivyéébeke ámuha mecáhcújtsónej tééveri. Muurá méwaajácú pahúllevaré ííñújiri ménahbémú téhdure ténéhjiri ícúbáhrámeíhijcyáne. 10 Áronáa icyooca wahájchotaré meícúbáhrámeíñé níjcautu Mépiivyéébé meke ávyéjuutétsoó múijyú níjkéváityúne Jetsocrijtoj tééveri. Aabe muurá mewájyuri meke ímbajchó íhtsutúme meijcyame íínevú metáhjátsámeityuki. 11 Áánéllii ihdyu metsu íhtsútuube ijcyáábeke maávyéjútso pajjyuvaré múijyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

Nihñéeneré pityájcoju

12 Aane íñe íhyaami o cáátúnuháámí ámuha éllevu ó wal-lóo ménahbe Píivyéébeke ímí úráavyeebe Tsibáánoma. Áhaamí pañe ámúhake ó ítsáávetsó ímiáané ímí Píivyéébe ámúhake píáábohijcyáne. Áánéllii múu tsaímíyé dííbyema ijcyáhi.

13 Ámúhake Babiróoniá cóomiyi ijcyáne cahcújtso múnaa duurúvá ámúhakeé iújcudu téhdure Píivyéébe diityéké újcume. Téhdure tájtsiménédú néébe Mááco ámúhake duurúváhi. 14 Téhdure ámúhake táicyánéjcutu o néé ámuha Críjtoéjté tsané nahbémú meijcyame medúúrúvájcatsíki. Ahdícyane óví íbúwajíí ámuha méijcyáhi. Áyu tehdújuco.

2 PÉÉDORO

Hállúvúeháámí Péédoro cáátúnuháámí

Duurúvaju

¹ Oo Tsimóo Péédoro Jetsocríjtó ñcúve múnáajpi o íjcyáábekée oke dííbyere picyóó úwááboobéré o péhíjcyaki. Aabe ññe ñhyaami ámuha éllevu ó caatúnú Mépájtyetétsoobe Jetsocríjtoj tééveri Píívyéébe meke ájcúné uwááboju muha mecáhcujsódú idyé ámuha mecáhcujsóme éllevu. ² Aane óvíi Píívyéébe tsúúca ámuha mewáájácuube Jetsocríjtoj tééveri ámúhake píaabó tsaímíyé ámuha meíjcyaki.

Muhdú Críjtoéjté íjcyane

³ Muurá dibye ññnáhori meke píaabómé ímiááméré meíjcyá dibye ímillédu. Muuráhjáa meke újcuube dibye íjcyadu meíjcyá dííbyema maávyéjuutéki. ⁴ Aabe meke ññéhdú píáábohíjcyá dííbyedu meíjcyá íññújiri ímityúné meke tútávátsohíjcyánéhjiri meúmúúpívyétuki. ⁵ Áánéllii ímiááméré Píívyéébeke mecáhcujsóne méwaajácú muhdú ámuha tsaímíyé meíjcyáiyóne. ⁶ Ááne métémmeméi ámuha panévaré ímityunéhjí maábúcuúne ññevú táhjátsámeítyúme díbye ímillédu meíjcyaki. ⁷ Múu wajyújcatsí pamévamáyé muhdú tsané nahbému wájyújcatsídyu.

⁸ Ehdu ámuha tsaímíyé Máavyéjuube Jetsocríjtoke meúraavyémé ímí dííbyé wákimyéi meméénúhajchíi tsá ámuha dííbyedi mebaññumeítyúne. ⁹ Áánetu ehdu íjcyáiyóné ímíllétúme íjcyá hállúvatúme íjcyadu. Aame ílluréjuco ábájíivéné muhdúhjáa Píívyéébe diityéké ímíjpyetétsoné ímítyutu. ¹⁰ Ahdícyane ihdyu tsúúcajáa dibye ámúhake újcume métsúúraméi ímiááméré ámuha meíjcyáiyóneri ámúhadítú tene íbóhówaúcunú dííbyedítú ámuha memújtátuki, ámuha táñahbému. ¹¹ Áijyu ihdyu ámúhake waatsúcúpéjtsóiibye ímíjyuri Máavyéjuube Mépájtyetétsoobe Jetsocríjtó avyéjuri mújyú níjkévaítyúné dííbyema tsaímíyé ámuha meíjcyaki.

¹² Áánéllii éhñíñevu ámúhake ó ítsáávétsohíjcyáá muhdú Píívyéébeke meúraavyéné tsúúca ámuha mewáájácuúne tehdujuco meíjcyáronáaaca. ¹³ Ímí ó íjtsúcunú ói o dsíjívétúné hajchótá ámúhake téénevu o ítsáávétsohíjcyáne. ¹⁴ Muurá tsúúca Máavyéjuube Jetsocríjtó oke úúballé lléváhréjuco o dsíjíveíñe. ¹⁵ Áánéllii ó ímíllé ímíñeúvú ámúhake o úwaabóné o dsíjívéné boone ámuha teene maábájíivétuki.

Críjto ávyéjújtsámeíñe

¹⁶ Tsá muurá álliu tene íjcyatú Máavyéjuubée Jetsocríjto íhtsútuube íjcyabe íññújiri úlléjéébedítýú ámúhake muha meúúbállehíjcyáne. ¹⁷ Muuráhjáa ávyeta muha meííteneríyé Cááni Píívyéébe dííbyeke ávyéjújtsóhi. Áhdurée muha mélleebó dibye dííbyedítýú nééneé: “Áánu Hájchíwúuke o wájýúúbedi mítyane ó imíjýúúhí.” ¹⁸ Ehdúu níjkyéjitu dibye nééne muha mélleebó cámeháuvú Jetsóo múúhadívú tsíhdyuréévécoca dííbyema muha meíjcyame.

¹⁹ Áánéllii Píívyéébé ihjýú uubálle múnaáhjáa dííbyedítýú néhijcyané tsá álliu íjcyatúne. Áánéllii melléebó dííbyedítýú ditye úwaabóne. Muurá ditye úwaabóné meke waajácútsó mewáajácútúnehjívú éhne múúne peete cúúvétsihdyu ájchúcunúdu. Áánetu méwaajácú ímiáábé dibye íjcyane éhne múúne íñné imíjyaú tsítsívé mícúruwa ájchúcunúdu. ²⁰ Téhdure muurá méwaajácú Píívyéébé ihjýú uubálle múnaáhjáa dííbyé waajácuháámitu cáátunúné diityé tujkéveeju íjcyatúne. ²¹ Tsáháhjáa íjtsaméiyíyé íñná pájtyeíñe iwáajacúné ditye cáátúnutúne. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébé Apííchóré diityéké tükévéjtsóneri caatúnuhíjcyáme.

2*Álliu múnáá uwááboju*

¹ Áronáacáhjáa téhdure íjcyámé téjyju álliu múnaa iye Píívyéébé ihjýú uubálle múnáadi díllómeíhijcyáme. Téhdure ícyooca diityédú nééme ámúháj pñne íjcyáá ámúhake álliuúné átéréenéhjí úwááboímye. Aame íllure ehdííválleé Máavyéjuube Jetsocríjto diibyéjuco ípájtyetétsoobe íjcyáróóbeke. Ááneri iye iéllevu líicyúhcoímyé Píívyéébé diityéké ícúbáhraíñe. ² Aane mítyame diityéké ícyáhjújtsóne ímityúné méénuúhi. Críjtoke cáhcújtsotúmé ímityúné ihjýúváá dííbyé uwáábotu. ³ Aane diitye átéréenéhjí uwáábojte íllure ámúhake állihíjcyáá ámúha dsíídsí iújcúroki. Árómé hallúrí tsúúca íjcyané ícúbáhraméí Píívyéébé tsúúcajátújuco ehdu néémé wáábyuta méénune.

⁴ Muuráhjáa níjkyéji múnaa íjcyárómedítýú ímityúné méénúmedi ídáátsóvétuubéré íllure diityéké waagóo ditye ícúbáhrámeíki. Aame ícyooca cúúvétsii dóhjinúmeímyé téhmehíjcyá mújyú Píívyéébe pámeemáyé muhdú ditye ícyahíjcyané ímíbájchoíñe. ⁵ Téhduréhjáa muurá éjyuuúvú ímityúmé íjcyámedi tsá dibye ídáátsóvetúne. Muuráhjáa íññuji dibye cáájávétsóneri májcanúmedítýú apáábyekéré pájtyetétsoobe dityée ímíjpyetéro diityéké úwáábohíjcyabe

Noéeke 7-meva ítsíimema. ⁶ Téhduréhjáa idyé Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnáake áiúcuúbe. Ehdúhjáa imyéénúneri meke úújétsoobe íñe ícyooca téhdure ímityúné méénuhíjcyámeke muhdú ícúbáhraíñe.

⁷⁻⁸ Téhduréhjáa muhdú ímiáámeke ipájtyetétsoíñe úújétsoobe ípyée íaiúcúrócoomícyutu Róóke ipájtyetétsoñeri. Muuráhjáa diityéj pñine íjcyároobe ímiáábé íjcyánéllii múhdurá itsúcunúhijcyá ímityúné imyéénúneri dítye íhjúvahíjcyáne. ⁹ Áánéllii muurá méwaajácú Píívyéébe meke pájtyetétsoñé meke mújtátsoíyónetu dííbyedívú meíhvéjtsámeímyeke. Áánetu ihdyu ímityúmé tsúuca ícúbáhraméi pañe íjcyá dibye muhdú meícyahíjcyáne mééma ímíbájchóiñévújuco. ¹⁰ Muurá ícúbáhráiibye eene íimillédú ímityúné imyéénúne dííbyeke ávyejúúllehíjcyátúmedi. Muurá uuhívatéhíjcyámé íhtsutúmé níjkyéjiri íjcyárómedi núhnévetúmére. ¹¹ Muurá níjkyéji múnáa diityé ehniíñevu íhtsutúmé íjcyarómé tsá mújyú ávyéjútédítýú ímityúné íhjúvatú Píívyéébé úmíwávu.

¹² Áronáa diitye állíu múnáa átéréénéhjí uwáábojte nehníwu uuhívatéhíjcyá iwáájácútúneri. Ávyeta iyámédú néeme wáájácúmeítyúmé íimillédú dáríívemeíhijcyáhi. Árome wágóóóveé diitye iyámé wágóóóvehíjcyádu. ¹³ Muurá íimillédú íjcyáne itsúcunúhijcyámé ímí tehdújuco íjcyane. Árome múhdurá ícyahíjcyáneri tsíjtyeke ityútávátsohíjcyáne áhdó újcuúhi. Aame ávyétá nucójpitso néeme ámúhama nahbévahíjcyá ímiáámeúvúdu.

¹⁴ Muurá tenáhtsíré ítème. Aame tsá mújyú íhvetéityú ímityúné imyéénuhíjcyánetu. Muurá dúhcú ííbúwámeke ténejcúvuré íbúwátsohíjcyáme. Aame panévare íéhnéváiyóneri úmúpívyehíjcyá ímityúmé íjcyame. ¹⁵ Muurá ímiájíjtó iúráávyerónetu imújtáne ímityúné pañéréjuco dítye ícyahíjcyáne tsaapíhjáa Píívyéébé íhjúu uubáalle múnáajpi Beóóuvú hajchi Baraáa íjcyadu. Díibyéhjáa imíllerá ímityunéhjí imyéénúne hallúvú idsíídsiváne. ¹⁶ Áronáacáhjáa íju mújyú íhjúvahíjcyátuube íñe meíhjúvájuri dííbyeke úhbánetu íhvetéébé téénetu.

¹⁷ Aane muurá diitye állíu múnáa átéréénéhjí uwáábojte éhne múúne nújpacyo íjcyátúné nupáhyejúdu, áhdure diitye éhne múúne ojtso kíjyeba íhdícyáhullévú tsájtyedu. Aame bañú múnáa íjcyame tsá íínetú píáábotúne. Aame wágóóóveé ávyéta cúuvé néhullévú mújyú níjkéváityúne. ¹⁸ Muurá ímityunéhjí íhjúváneeri tsúúcajáa téénetu íhvetéjúcórómeke

tсиине и́буwátsohíjcyámé ténejcúvu. ¹⁹ Muurá nehíjcyáme: “Tsúuca mepájtyetémé hallúrí ìná íjcyájúcoótúnéllii mépiivyéte meímilledú meíjcyane.” Áronáa tsá ditye wáájácúmeityú ímityúné pañe íjcyane. Muurá tsáneevu metáhjátsámeíñé pañe méíjcyáhi. ²⁰ Aane muurá ímityúné meícyahíjcyánetu Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtoke mecáhcújtsónej téeveri meímíjpyetéjúcooromé biwáhduré íhdée meícyahíjcyádú meíjcyáhajchíí éhniíñevu ídátsoórejuco meíjcyane. ²¹ Aame tsáháa ihdyu ímiájíjtó Píívyéébe taúhbaju méhdivu bóhówájtsónejcúvú meíbúwáávéityuróne. Muurá teene mewáájacújúcooróné meéhdíwállehíjcyámé úmíwa ídátsoóre. ²² Ehdu méíjcyá íllu tsaate néhdújuco: “Oohímýé íllímutúhcú tсиине majchóhi. Téhdure méénimu nítyááveromé biwáhduré íñújcáámíri cávihýíñúmeíhi.”

3

Jetsocríjto tсиине tsááiñe

¹ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, íhyaami ámuúha éllevu o cáátúnúháámí pañe tсиине ámuúhake o úwaabó íhdééháámí pañeé ámuúhake o úwaabónere. ² Aane ihdyu tsáma máábájívedí Píívyéébe ihjyú uuballe múnaáhjáa tsúucájatújuco meke nehíjcyáne. Téhdure máábájívedí Mepájtyetétsoobe Jetsocríjto uwááboju dííbyé uwáábojte ámuúhake úwáábohíjcyáne.

³ Áanéllii wájácútsi méíjcyaco dityée néene Jetsóo tсиине tsááiñe íhdéwu tsaate ímilledú ímityúné imyéénúne dííbyedi úúhívatéiñe. ⁴ Muurá neeímýe: “¿Múijyúami tsááiibye Críjto idyévúwáa tsááiibyej? Muurá íñe méíhdé múnááuvúu íjcyájyju ícyahíjcyáduré íñúji ícyoocápivu ípyée ípívyéévétsihdyu.” ⁵⁻⁶ Ehdu neeímýe Píívyéébéhjáa íñújima páneere íévéhóowari íjcyanéhjí ílhjyúváneeríyé ípívyejtsóné wáájacuróme. Muuráhjáa díbye neéjuriyé nújpacyo tsatsíhvú dóbeevé íñúji íbóhówááveki. Téhduréhjáa muurá íñéhdújuco díbye éíjyuuévú íñúji icyájáávétsóneri míamúnáake májcanútsóné diityé imityú hallútu. Aane wáájacurómé állíu múnaa átéréénéhjí uwáábojte tsá téeneri íícúvehíjcyatúne. ⁷ Áronáa muurá Píívyéébe neé ímílléijyju íñújima páneere íévéhóowari íjcyanéhjí iwáágóoíñé cúújúwari. Áijyju muhdú meícyahíjcyané mééma díbye ímíbájchócooca dííbyeke cáhcújtsotúmé ímityú ícyahíjcyámé ílluréjuco wágóóóveíñe.

⁸ Cáhawáá méíjtsúcunu, ámuúha táñahbému. Muurá Píívyéébedívú 1,000 píjcyá tsájcoojí hajchótare. Muurá

tsájcoojíuvúdúré ijtsúcunúúbé éhdúné pijcyábá ijcyaróne.
 9 Áánéllii tsá múu néetu íveekí Jetsóó íícúí tsáátune. Muurá
 ihdyu téhmehíjcyaaabe míamúnaa ímityúné íicyahíjcyánetu
 íihveténe ímíjpyeténe. Tsá dibye ímilléturó tsaatéuba
 wágóoovéne.

10 Aabe muurá ihdyu meíjtsótúnáa tsaá éhne múúne nani
 múnáajpi meke abájinejcuđu. Téijyu páneere íévéhóowari
 íjcyanéhjí áiiivyéné ihjyúvaá ávyetá apíicho. Téhdure ííñuji
 cámaráúúveé páneere tééjji hallúri íjcyanéhjijimájucu.

11 Ehdu páneere cúújúwari wágóóóveéhi. Áánéllii téíibúwá
 meíjcyáne ímííneúvú Píívyéébeke méuráávyé dííbyedívuréjuco
 mecátsípáávénema. 12-13 Ááne météhmehíjcyá múijyú
 tehdu tene pájtyeíñé dibye nééneé. Muurévá páneere
 íévéhóowari íjcyanéhjí ííñujimájucu cúújúwari chócoovéne
 wágóóóvéne boonétú béhjiréjuco ííñuji dibye ípívyéjtsoíñé
 páneere íévéhóowari íjcyanéhjijimájucu. Áájji hallúriiva páneere
 tsáimiyéjuco íjcyaiñe. Tsáhájucová íiná ímityúné íjcyáityúne.

14 Ahdícyane teene ámuha metéhméné hajchótá ímiááméré
 meíjcyá íínetú ámuha menéétsámeityúmeke Crijo íajtyúmívaki,
 ámuúha táñahbému. 15 Muurá Píívyéébe téhmehíjcyá
 pámeere míamúnaa ipájtyetéíñé uwááboju cáhcujtsóne.
 Áánéllii tsáhái Crijo tsáátune. Ehdu téhdure ménahbe
 mítyane mewájyuube Páávoró amúhake caatúnuhíjcyá
 Píívyéébe dííbyeke túkévéjtsóneri. 16 Muurá pahúllevaré
 íjcyané cahcújtso múnáa éllevu iwállóhaamíji pañe téeneri
 ihjyúvahíjcyaaabe. Árónáa tsane túhú dibye úwaabóné tsá
 páneere ímí melléébohíjcyatúne. Aane íjcyámé tsaate dííbyé
 uwáábó wáájacurómé tsíñejcúvúré úwáábohíjcyané Píívyéébeke
 ímí iúráávyetúnéllíihye. Aame ehdu dííbyé ihjyu íúniútúré
 iúwáábóneri íhyallúvúré ímityúné méénuhíjcyáhi.

17 Ahdícyane ámuha táñahbému tsúúca ámuha íñehji
 mewáájacumé ímííneúvú météhmeméi állíu múnaa amúhake
 ímiáájú ámuha mecáhcújtsónetu imújtátsótuki. 18 Áánéllii
 éhniíñevu Mepájtyetétsoobe Jetsocrijtodívú mecátsípáávé
 amúhake dibye ipíáábo ámuha mewájyújcatsíki. Ahdícyane
 ihdyu óví dííbyeke máávyéjtsó múijyú níjkéváityúne. Áyu
 tehjújuco.

1 JÓÁA

Tujkénú Jóáa cáátúnuháámi

Mepájtyeténé uubálleju

¹ Ámúhake ó caatúnú Crijtodítýú dííbyej tééverií Píívyéébe meke pájtyetétsóóbedítýú íjcyáné uubálle. Diibyéhjáa ihdyu íjcyaduré ícyahíjcyá ipíívyema íjcyátuube ííñujíi ípívyéévéetúné ihdéjuco. Áábekée muha maájtyúmibe íhjuváné muha mélleebóhi. ² Aabée bóhówáávéébedítýú íjcyáné uwááboju íñe ámúhake ó úúbálléhíjcyá mújyú medsíjivéjúcóóítýúne bóhí dííbyedítýú meújcné uwááboju. Aabéhjáa ihdyu íjcyaduré Cááníma ícyahíjcyároobe botsíi méhdivu bóhówaavéhi. ³ Aanée páneere díbye méénunéhjí muha máájtyumíhi. Áhdurée díbye íhjuváné muha mélleebóhi. Aane ámúhake ó úúballé ímí tsame meíjcyame menáhbévájcatsí íñe muhdú muha Cááni Píívyéébeé, diíbye Ílli Jetsocríjtoó, íjcyámútsima meíjcyadu. ⁴ Aane ámúhake ó úúballé tééneri ámuha meímíjyuúki.

Píívyéébedi ímiáájju

⁵ Ááné uwáábojúu dííbyere Jetsocríjtó múúhake úwaabóné íñe ámúhake ó úúballé Píívyéébe ímiáábé íjcyáábedi ííne ímítýú íjcyatúne. ⁶ Áábeke ‘ímí ó úraavyé’ menéérome ímítýunéhjí meméénúhajchíi íllure máallíhi. ⁷ Áánetu ímiáábé díbye íjcyadu meíjcyáhajchíi ímí ménahbévájcatsí pamévamáye. Áijyu tsá íñá máhallúrí íjcyájúcootú tsúúcajáa Ílli Jetsocríjtó ítyujpácyó iwáágóóneri páneere méimítýú ímíbájchónéllíihye.

⁸ Áánetu ímítýúmé meíjcyarómé ‘tsá ímítýuube o íjcyatúne’ menéhajchíi íllure máállímyeímýe pañe tsá ímiáájju íjcyatúne. ⁹ Árónáa ihdyu Píívyéébe ímiáábé íjcyaaabe íñéhdu méénúúbeke méimítýuháñé meúúbálléhajchíi méhdi ídáátsóvéne mééma ímíbájchoobe páneere. ¹⁰ Áánetu ‘tsá mújyú ííne ímítýú o méénutúne’ menéhajchíi Píívyéébeke állíu múnáájpidi médillóhi. Aane ehdu menéeme tsá ímí dííbyé uwááboju mecáhcújtsotúne.

2

Crijto mépiááboobe

¹ Ámuúha Llihíumuj, ícyooca íñe ámúhake o cáátúnúné pañe o néé ámuha ímítýúné meméénútuki. Árónáa ihdyu ímítýúné meméénúhajchíi Jetsocríjtó ímiáábé mépiááboobe íjcyaaabe meke Méécááni húmíj pñínévú píaaabóhi. ² Muuráhjáa

pájámeíbyé méimítyuháñé mééma íímíbájchoki. Áronáacáa tsá apáámyélliihyéré méhllíi díbye dsíjívétúne. Muuráhjáa pámeere míamúnaa ííñújiri íjcyáméllii dsíjívéebe.

³ Aane muurá ihdyu Píívyéébé taúhbajúúné néhdu meíjcyánetu méwaajácú ímiááné dííbyeéjté meíjcyane. ⁴ Áánetu tsaate ‘dííbyeéjté muúha’ néérome dííbyé taúhbajúúné néhdu íjcyatúmé állíu múnaa. Áámé pañe tsá ímiáájú íjcyatúne. ⁵ Muurá ihdyu Píívyéébe néhdu meíjcyame dííbyeke méwajyúhi. Áánetu méwaajácú ímiááné dííbyeéjté meíjcyane. ⁶ Áánéllii múu tsaate ‘Píívyéébeke ímí ó úraavyéhi’ nééme íjcyá muhdúhjáa ííñújiri Jetsocríjtó ícyahíjcyádu.

Tsiíñe taúhbaju bóhówaavéne

⁷ Ámuúha táñahbému, íñe ámuúha éllevu o cáátunúné tsá béhné taúhbaju íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco ámuúhama tene íjcyane. Áánéllii tsúúca ámuha teene méwaajácúhi. ⁸ Áronáa béhnéuvúdú ámuúhake ó nehíjcyá muhdú Críjto meke wájyudu ámuha mewájyújcatsíki. Muurá tsúúca ímityúné ámuha meícyahíjcyané meíhvéjtsóne ímiáájuréjuco meúraavyéne.

⁹ Aane muurá ‘ímiáájú ó úraavyéhi’ menéérome ménahbémuke menéhnílléhajchíí ímityunéjcuréi meúraavyéhi. ¹⁰ Áánetu ihdyu ímiááné ímiáájú meúraavyémé méwajyú ménahbémuke. Aame tsáhájucó ímityúné pañévú memújtatúne. ¹¹ Áánetu ménahbémuke menéhníllémé ímityúné pañe méjcyáhi. Aame teene meke mújtatsómé méjcyá éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu wáajácúmeítýúme.

¹² Aane íñe ámuha áatsíímédú menéémeke ó caatúnú tsúúca Jetsocríjtoj tééveri Píívyéébe ámuúhadi ídáátsóvéne ámuúhá ímityú ímíbájchómeke. ¹³ Aane ámuha kéemejteké ó caatúnú tsúúca Jetsocríjtoke páneeréikyéé ípívyéévétúné íhdéjuco íjcyáábeke ámuha mewáajácúnéllíihye. Áhdure ámuha ováhtsámuke ó caatúnú tsúúca ámuha Naavéneke metáhjánéllíihye. Áhdure ámuha tsííméké ó caatúnú tsúúca Méécáánikye ámuha ímí mewáajácúnéllíihye.

¹⁴⁻¹⁵ Áhdícyane pámeere kéemejtemá ováhtsámú tsúúca Píívyéébeke ímí ámuha meúraavyémé Naavéneke metáhjame tsá múu íjyácunújucootú ííñújíénéhjiri. Muurá tsaate ténéhjiríyé íjcyame tsá Píívyéébeke wájyutúne. ¹⁶ Muurá páneere ííñújíene tsá Píívyéébedítýú tsáátune. Naavenedítýuré tsááne méjpiíyi ímityúné meméénúíyóneri meúmúúpivyéne, ínná meííteneri meúmúúpivyéne, meéhnéváneri memítýájkímyeíñe. ¹⁷ Áronéhjí muurá páneere tééjima wágóóóvéehi. Áánetu ihdyu Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyámé tsá mújyú muhdú íjcyáityúne.

Ímiááju

¹⁸ Ahdícyane, ámuúha Llihíúmuj, tsúúca ííñuji mééma nijkévaáhi. Muurá tsúúca ámuha méwaajácú téené ihde Críjtoke múnáátsohíjcyaaabe bóhówááveíñe. Muurá tehdu néeme mítyaméjuco méhdivu bóhówáávénetu méwaajácú tsúúca ííñuji mééma nijkévaíñe. ¹⁹ Muuráhjáa tujkénú meke íñáhbévahíjcyáróne méhdityu íhvetémé ímiá nahbémú íjcyátúnéllíihye. Ímiá nahbémúu íjcyaca tsá ditye méhdityu dówáávétyuróne. Áánetu méwaajácú ménahbémú ditye íjcyatúne.

²⁰ Áánetu ihdyu tsá ámuha diityédú menéétune. Muurá ihdyu tsúúca Píívyéébé Apííchó ámúhá pañe íjcyánéllii ámuha méwaajácú ímiááju. ²¹ Tsá idyé ámuha mewáájácútúnéllii ámúhakye o cáátúnutúne. Muurá tsúúca ámuha méwaajácú keená álliuré íjcyane. Áánéllii ámúhakye ó caatúnú ámuha maállítsámeityuki. ²² ¿Aane caatyé íñe diitye állíu múnáa? Jetsóó Críjto Mepájtyetétsoobe íjcyatúné néhijcyámé muurá állíu múnáa. Aame íllure dííbyeke ehdííválléhíjcyá Cááni Píívyéébema diityétsikye icyáhcújtsótúnéllíihye. ²³ Muurá Íllíkye cáhcújtsótúmema tsá Cááni Píívyéébe íjcyatúne. Áánetu ihdyu dííbyeke cáhcújtsómema íjcyaaabe.

²⁴ Aane muhdúhjáa ámuha tsúúcajátújuco teene melléébone ímí mecáhcújtsóhajchíí íñe ímíjyaú ámuha méíjcyáá Méécááni Píívyéébeé, Ílli Jetsocríjto, íjcyámútsima. ²⁵ Muuráhjáa dííbyere Jetsocríjtó néé mújyú medsíjivéjúcóóítyúne bóhívu meke íajcune.

²⁶ Ehdu íñe ámúhakye ó caatúnú tsaate ámúhakye mújtátsóíyóné ihdétu.

²⁷⁻²⁸ Árónáa tsá múha ámúhakye állítyuró Píívyéébé Apííchovu tsúúca Jetsocríjtó ámúhakye ájcúmeke. Áánéllii tsá múha ámúhakye úwáábóítyuró téenere ámúhakye úwáábohíjcyánéllíihye. Áané uwááboju muurá tsá állíu íjcyatúne. Ahdícyane, ámuúha Llihíúmuj, ímíñeúvú meíjcyá Críjtoma muhdú Píívyéébé Apííchó ámúhakye túkévejtsódú mújyú tsiíñe díbye tsáácooca íínerí núcójpívetúmé tsaímíyé dííbyeke ámuha mewáátsúcúpéjtsoki. ²⁹ Muurá ámuha méwaajácú Jetsocríjtó ímiáábé íjcyaaabe mújyú ímityúné méénutúne. Ahdu íjcyame Píívyéébej tsíímé íjcyáhi.

3*Píívyéébej tsííme*

¹ Cáhawáá méjtsúcunu muhdú Píivýéébe mítyane meke iwáýúnéllii ítsímedi díllone. Aame ímiááné dílbyej tsíímé méjcyáhi. Áanetu dílbyeke cáhcújtsotúmé tsá wáájacutú dílbyeéjté méjcyane dílbyeke iwáájacútúnéllíhíhe. ² Ámuúha táñahbému, ímiááné tsúuca dílbyej tsíímé méjcyarómé tsáhái ímí mewáájacutú muhdú méjcyaiñé nihñévure. Áronáa méwaajácú Críjto meke újcúvacooca dílbyeduréjuco méjcyaiñé dílbyeke maájtyúmiñéllíhíhe. ³ Muurá ímiááné dílbyeke mecáhcujtsómé métsúúráméihijcyá ímiáámeréjuco méjcyaiýoneri dibye íjcyadu méjcyaki.

⁴ Áanetu ímityúné meméenuhíjcyámé Píivýéébé taúhbaju íllure méehdíívalléhi. Muurá tsá dibye ímíletú ímityúné meméenune. ⁵ Muurá ámuha tsúuca méwaajácú Jetsocríjtóo mújyú ímityúné méénútuube íññujívú tsááne méimítyuháñé méhdityu iwáágóoki. ⁶ Aane pámeere ímí dílbyema íjcyame tsá ímityúné méénutúne. Áanetu ímityúné méénuhíjcyámé tsá dílbyeéjté íjcyatúne. Aame tsá dílbyeke wáájacutúne. ⁷ Ahdícyane, ámuúha Llihíúmuj, tsáma tsaatédívú máállítsámeídíñe. Muurá ímiáánéré méénuhíjcyámé ímiáámé íjcyá Jetsóo íjcyadu. ⁸ Áanetu Naavéneéjté íjcyame ímityúné méénuhíjcyá tsúúcajátújucoo dibye íjcyadu íjcyánéllíhíhe. Áanéllíhíyee muurá Píivýéébé Hajchi tsáá íññujívú dílbyeke ityáhjáne dibye tútávátsonéhjí ímímbájchoki.

⁹ Aane ímiááné Píivýéébej tsíímé méjcyame tsáhájucó ímityúné meméénutú béhné íjtsaméivuréjuco dibye meke ájcúnéllíhíhe. Aame tsáhájucó ímityúmé méjcyatú tsúuca ítsímedi dibye meke díllone. ¹⁰ Aane muurá méwaajácú caatyé Píivýéébej tsíímé íjcyane. Áhdure méwaajácú caatyé Naavénej tsíímé íjcyane muhdú ditye íjcyánetúre. Muurá ímityúné meméenuhíjcyámé ménahbémuke mewáájyutúmé tsá Píivýéébeéjté méjcyatúne.

Méwáýújcatsíñe

¹¹ Muurá ámuha méwaajácú tujkénú meúwáábójcatsíñe muhdú mewáýújcatsíyóne. ¹² Aame tsá méjcyatú Caiúvúhjáa íjcyadu. Muuráhjáa Naavéneéjpi íjcyánéllii íñáhbeke líihyánuúbe. Aanée ¿iveekí líihyánuube íñáhbeke? Dibyéhjáa múhdurá méénúnáa íñáhbe ímí méénune itsárlíléne dílbyeke líihyánuúbe.

¹³ Ahdícyane múhdurá méjtsúcunúdí ámúhakye Píivýéébeke cáhcújtsotúmé néhnílléhajchíjy, ámuúha táñahbému. ¹⁴ Muurá méwaajácú Píivýéébeéjté méjcyame ménahbémuke

mewájyume mújyú medsjívéjúcóóítyúne bóhíma meíjcyane. Áánetu íñahbémuke wájyutúme tsá téenema íjcyatúne. ¹⁵ Muurá dsíjívétso múnaádú néeme íñahbémuke nehnílléhi. Aane muurá ámuha méwaajácú tsíjtyeke idsíjívétsóiyóneri íjyácunúhíjcyámema mújyú medsjívéjúcóóítyúne bóhí íjcyatúne. ¹⁶ Muurá méwaajácú muhdúhjáa Jetsocrijtó meke iwájyune úújetsóné idsíjíveneri. Ahdu téhdure ménahbémuke méúújetsóiyá diityéké mewájyune. ¹⁷ Ditye píhtónetu diityédi meídáátsóvéne mepiáábótúhajchíí tsá ímiááneturé Píívyéébeke mewájyutúne. ¹⁸ Ámuúha átsíímédú ámuha menéemeéj, tsá múu apááñéré íhgyúri íñahbémuke wájyutúne. Múu ímiááané diityéké iwájyune úújetsó diityéké ipiáábóneri.

Píívyéébema ímí meíjcyane

¹⁹ Ehdu meméénume ímiáánéjucó ímiáájú meúraavyéne. Aame méwaajácú ímiááané ímí Píívyéébema meíjcyane. ²⁰ Muurá ímityúné meméénune méwaajácúhi. Aane Píívyéébe íná túhúúllébejii waajácú muhdú meícyahíjcyáne. ²¹ Ámuúha táñahbémuj, muurá ímityúné meméénútúcooca méwaajácú ímí Píívyéébe meke íjtsúcunúne. ²² Aabe meke ajcú páneere dííbyeke metáúmeíñé dííbyé taúhbajúúné mecáhcújtsóne díbye ímillédú meíjcyámeke. ²³ Meke muurá táúhbaabe Ílli Jetsocrijtóke mecáhcújtsóne mewájyújcatsí muhdú meke díbye wájyudu. ²⁴ Díbye meke néhdu meíjcyame ímí dííbyema meíjcyáhi. Aame méwaajácú mééma díbye íjcyane Ípííchó mépañévu ipícyóónej tééveri.

4

Ímiáájú Píívyéébedityú tsááneé

¹ Ámuúha táñahbémuj, tsá múu peecútéré cáhcújtsotú tsaate ámúhama Píívyéébé icyánéjcuri íhgyuváne. Tujkénú múu ímíñeúvú íjtsó iwáájacu ímiááané dííbyedityú tene íjcyáhajchííjyu. Muurá mítyame állíu múnaa dííbyé íhgyú uubálla múnáadi idíllómeíñe úwáábohíjcyáhi. ² Aane cáhawáá ámúhakye o néé muhdú mewáajacúné ímiááané Píívyéébé Apííchó túkevéjtsori úwáábohíjcyámeke. Muuráhjáa ihdyu Jetsocrijtó Píívyéébé Hajchi íjcyaaabe Míamúnáájpidívú íípívyéévéne ííñujívú tsááne cáhcujtsómé úwáábohíjcyá Píívyéébé Apííchó túkevéjtsóneri. ³ Áánetu teene cáhcújtsotúme tsá téené túkevéjtsori úwáábotúne. Crijtó munáajpi Naavéné apííchó túkevéjtsoriyé úwáábohíjcyáme. Aane diityé uwááboju tsúuca íjcyá ííñujiri éhneé éjyújuco téené uubállé ámuha melléébone.

⁴ Ámuúha Llihíúmuj, muurá Píivýéébeéjté ámuha meijcyame tsúuca diityéké métahá diityémá ijcyáábé ihnáhó éhniíñevu ámuúhama ijcyáábé ihnáhó ijcyánéllihye. ⁵ Iji múnáaré ijcyánéllii míamúnáadityuré tsáané ijtsaméi ditye úwaabóné diitye míamúnaa lleebúcunúhijcyá téhdure tééji múnáa ijcyánéllihye. ⁶ Áánetu ihdyu Píivýéébeéjté meijcyánéllii téhdure dííbyeke wáájacumé meke lléébohijcyáhi. Áánetu dííbyeke wáájacutúme tsá meke lléébotúne. Ááneturé méwaajácú caatyé ímiááné Píivýéébé Apííchó túkevjtSORI úwáábohijcyáne, áánetu caatyé álliuré Naavéné apííchó túkevjtSORI úwáábohijcyáne.

Píivýéébe meke wájjune

⁷ Áánéllii metsu Píivýéébedityú tsáané ijtsaméima meijcyame mewájjújcatsíki, ámuúha táñahbé muj. Muurá mewájjújcatsíñeri méúújtsó ímiááné dííbyej tsíime meijcyame dííbyeke mewáájacúne. ⁸ Áánetu tsíjtyeke wájjutúme tsá dííbyeke wáájacutúne. Muurá dííbyej tsíime ijcyaca tsíjtyeke wájjúiyá muhdú dibye meke wájjudu. ⁹⁻¹⁰ Muuráhjáa méicyánéjcutu dííbyeke mewájjútúrónáa meke mítyane iwájjune úújétsOobe apáábyéré Ílli ijcyáábeke ííñujívú dibye wállOobe dsíjívénej tééveri méimítyuháñé ábájívémeímýé mújjyú medsíjívéjúcOóityúné bóhí meújcuki.

¹¹ Áánéllii méwájjújcatsíiyáhi, ámuúha táñahbé muj. ¹² Muurá dííbyeke mújjyú maájtyúmiturómé mewájjújcatsíhajchíí méwaajácú Íapííchó mépañe ijcyane. ¹³ Áánevu meke dibye ájcúnéllii méwaajácú ímiááné dííbyééjté meijcyane. ¹⁴ Muuráhjáa muha Jetsocríjtoke maájtyumímé íñe méúúbállehijcyá Méécáání dííbyeke ííñujívú wállOone dííbyej tééveri pámeere míamúnáake ípájtyetétsoki. ¹⁵ Aane Jetsóo Píivýéébé Hajchi ijcyane mecáhcújtsóne dííbyedívú mecátsípaavémé tsaímíyé Píivýéébema méijcyámé pañe ijcyabe Íapííchoj tééveri.

¹⁶ Aane dibye meke wájjune mewáájacúnéllii dííbyeke mecáhcújtsóne dííbyedívú mecátsípáávehijcyáhi. Muurá ihdyu ijcyaduré meke wájjuúbe. Aane pámeekéré mewájjume ímí dííbyema meijcyámema idyé ijcyabe Íapííchoj tééveri. ¹⁷ Muuráhjáa muhdú Jetsocríjtó ííñujiri ijcyadu meijcyáneri méúújtsó ímiááné dííbyeke mewájjune. Aabe meke wájjúnéllii tsá meíllityétú nihñéétsihvuré mééma dibye muhdú méicyahijcyané ímbájchOíñeri. ¹⁸ Muurá meke wájjúmedi tsá meíllityétúne. Áánetu meke wájjútúmeke méíllí

ditye meke ímityú dáríívéiyónéllíihye. Muurá tsaate meke wáyyune mewáájácútúnéllíi díityéké méíllíiyáhi.

¹⁹ Áronáacáa ihdyu Píívyéébe tsúúcajátújuco meke wáyyune mewáájácúnéllíi dííbyeke mewáyyúhi. ²⁰ Áánetu ‘Píívyéébeke ó wáyyúhi’ menéérome ménahbémuke menéhnílléhajchíí íllure máallíhi. ¿Muhdú maájtyúmírómeke mewáyyúmejííva Píívyéébeke mewáyyuú awáá maájtyúmííbekéjíívari? ²¹ Áronáacáa meke neebe dííbyeke mewáyyúne téhdure ménahbémuke mewáyyuki.

5

Ímityúné metáhjane

¹ Muurá Jetsóó Mepájtyetétsóóbeke mecáhcújtsóóbedívú mecátsípaavémé méijcyá Píívyéébej tsíime. Aane dííbyeke wáyyume téhdure ítsíimeke wáyyúhi. ² Aane dííbyeke mewáyyúnéllíi dibye meke néhdu méijcyame téhdure tsijtye dííbyej tsíímé íjcyámeke ménahbémuke mewáyyúhi. ³ Muurá dibye néhdu méijcyáneri méúújetsó dííbyeke mewáyyune. Aane tsáháturo túhuutúne. ⁴ Muurá dííbyej tsíímé méijcyame ííñújí ímityuháñé metahjá Jetsóoke mecáhcújtsóneri. ⁵ Píívyéébe Hajchi dibye íjcyane mecáhcujtsómé metahjá panévare meke tútávájtsóiyóne.

Jetsóó Píívyéébe Hajchi

⁶ Muurá méwaajácú Jetsóó Píívyéébe Hajchi íjcyane dibyéé tsójtsótsámeícyooa Ílli dibye íjcyane dííbyere Píívyéébe cáámetu néenéllíihye. Áhdurée dibye dsíjívécocooa úújétsoobe Ílli dibye íjcyane. Aane muurá Ípííchó méhdivu bóhówátsohíjcyá ímíááné tene íjcyane. ⁷ Muurá íjcyámé níjkyéjiri pápíhchúúmeva Píívyéébe Hajchi Jetsóó íjcyane néémeé: Dííbye páñetu Ílli Jetsocríjtoo, Cáánií, Ípííchoo, éhdume. Aame pápíhchúúmeva íjcyame tsáápiiyéro. ⁸ Téhdure íñe ííñújíri pápíhchúúmeva teene bóhówajtsóhi: Dibyéé tsójtsótsámeícyooa Cááni nééneé, dibyéé dsíjívécocooa tsííñe dííbyere nééneé, Ípííchó meke néhíjcyánee, éhdune. Aane pápíhchúúmeva íjcyane tsanééré méhdivu bóhówajtsóhi. ⁹ Muurá mecáhcujtsó míamúnaa meke nééneé. Aanéjíí muurá mecáhcújtsóiyá Píívyéébe meke nééneé. Muurá dííbyere meke néé Jetsóó Ílli íjcyane. ¹⁰ Áánéllíi pámeere dííbyeke cáhcujtsómé waajácú íííbúuri ímíááné Píívyéébe Hajchi dibye íjcyane. Áánetu teene cáhcújtsotúmé állíu múnáájpidi dílló dííbyeke. ¹¹ Áronáa neebe Íllíj tééveri meke íájcuíñé mújyú medsíjívéjúcóóítyúne bóhíívu. ¹² Aane pámeere

dííbyé Hájchima íjcyame tsúuca teene ujcúhi. Áánetu dííbyema íjcyátúmedi tsá tene íjcyatúne.

Nihñéeneré túkevéjtsuju

¹³ Ehdu íñe ámuhákye ó caatúnú Píívyéébé Hájchikye ámuha mecáhcújtsómeke ámuha mewáájácu tsúuca ámuha mújyú medsíjívéjúcóóítyúne bóhíma meíjcyane.

¹⁴ Muurá méwaajácú Píívyéébe ímillédújuco tene néhajchíí dííbyeke metáúmeíñé dibye meke lléébone. ¹⁵ Áánéllii méwaajácú dibye meke píááboíñé páneere dííbyeke metáúmeíñetu.

¹⁶ Aane tsaapi ménahbe ímityúné méénúhajchíí múu dííbyé hallúvú píáábó táúmeí Píívyéébeke dibye dííbyedi ídáátsóvéne dííbyé ímityú íábájííve dibye téené déjúcotu idsíjívétuki. Árónáa íjcyané tsane ímityúné meméénúné déjúcotu medsíjívéiyóne. Aane téenéeméné dibye méénúhajchíí metáúmeídí píáábó dííbyé hallúvu. ¹⁷ Muurá páneere Píívyéébe ímíletúné meméénunéhjí ímityúne. Árónáa íjcyané tsane téené déjúcotu medsíjívéiyóne.

¹⁸⁻¹⁹ Árónáa méwaajácú ímiáané Píívyéébeke mecáánívahíjcyámé ímityúné pañévú meúcaavéjúcóotúné dííbyé Hajchi meke Naavéné mújtátsóíyónetu téhmehíjcyánéllíihye. Áánéllii muurá tsá dibye meke mújtátsóítyuró Píívyéébeéjté meíjcyámeke. Áánetu íñe múhdumé ííñújiri íjcyané míamúnaa Píívyéébeke cáhcújtsotúmé dííbye Naavéné hójtsí pañe. ²⁰ Muurá méwaajácú Píívyéébé Hajchíí tsááne ííñújívú meke iwáájácútso muhdú ímiáábé Cááni íjcyane dííbyema ímí meíjcyaki. Aame ícyooca ímí dííbyema meíjcyá Ílli Jetsocrítoma meíjcyánéllíihye. Aane ímiáábé Píívyéébe íjcyabe meke ajcú mújyú medsíjívéjúcóóítyúne bóhívu. ²¹ Ahdícyane, ámuúha Llihúúmuj, óvíjyacóóné dííbyedítýú ámuhákye mújtátsóíyonéhjí ámuha mecáánívahíjcyáne. Áyu tehdújuco.

2 JÓÁA

Hállúvúeháámí Jóáa cáátúnuháámí

Muhdú mewájjune

¹ Muúllej, Píívyéébé cahcújtso múnáá túkevjtsoobe o íjcyaaabe díítsíímema ámúhakye o wájjyúmeke tsúúca Píívyéébe újctúme éllevu íñe íhyaami ó caatúnúhi. Aane tsá apáábyéré ámúhakye o wájjyutúne. Pámeere ímiáájú úraavyémé ámúhakye wájjyúhi. ² Aane ímiááné ámúhakye ó wájjyú ímiáájú mújjyú muhdú íjcyáityúné mépañe íjcyánéllííhye. ³ Ahdícyane óví Méécááni Ílli Jetsocríjtoma ámúhakye wájjyumútsí ámúhadi ídáátsóvéne píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

⁴ Mítyane ó ímíjyuuvé tsaate díítsíímedítyú ílle ímí tehjújuco ímiáájú úráavyémeke o ííténema. Muurá Píívyéébé taúhbaju néhdújuco ditye íjcyane. ⁵ Aane, muulle, uke o néé mewájjyújcatsíki. Tsá béhné taúhbaju tene íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Píívyéébe meke taúhbáné mewájjyújcatsíki. ⁶ Muurá ímiááné dííbyeke mewájjyúhajchíí díbye meke néhdu méjjcyáhi.

Állíu múnáa

⁷ Aane téíibúwá méjjcyaco állíu múnáake. Muurá mítyame íjcyá íñújjiri Jetsocríjtóo íñújjívú itsááne ímiááné mehdu míamúnáajpi íjcyane cáhcújtsotúme. Aame íllure dííbyeke ehdíívállehíjcyá icyáhcújtsótúnema. ⁸ Ahdícyane téíibúwá méjjcyaco ámuha mebañúmeítyu ámúhá wákimyéi áhdori Píívyéébe meke ájcune ámuha meújcuki.

⁹ Muurá ámuha Críjtó uwááboju íjcyané tsíjjítoréjuco meúráavyéhajchíí tsá Píívyéébé icyánéjcuri ámuha meíjcyatúne. Áánetu téené uwáábóré ímí ámuha meúráavyéhajchíí Píívyéébeé, Ílli Jetsocríjtóo, íjcyámútsima ímí ámuha méjjcyáhi. ¹⁰ Aane tsaate Críjtó uwááboju cáhcújtsotúme ámúha éllevu ámúhakye íúwáábo péhajchíí tsá múu ihjyávú wáátsúcúpéjtsotúne. ¹¹ Muurá díityéké ámuha me píáábóhajchíí tsúúca ímityúné ámuha mémeenúhi.

Jóáa pítyajcóne

¹² Aane íjcyaróné mítyane ámúhakye o nééiyóne. Árónáa tsáhájjuco ó ímííletú éhnííñevu íhyaamí pañétú o cáátunúné lléváhréjuco ámúha éllevu o pééíñéllííhye. Téjjyubotsíi ámúhakye ó néé éhnííñevu meímíjyúúki.

¹³ Aane díñaalle ímí Píívyéébeke úráávyélelej tsíímé mítyane ámúhake duurúváhi. Áyu tehdújuco.

3 JÓÁA

Nihñéeháámiré Jóáa caátúnuháámi

Gááyo ímiáábe

¹ Oo Píivýéébé cahcújtso múnáá túkevjtsoobe o íjcyabe íhyaami diéllevu ó caatúnú uke o wájyuube Gááyó élleu.

² Aane Píivýéébeke, muube, piáábó ó táúmeíhijcyá díhyallúvú panévatúré ímí u íjcy muhdú tsaímíyé dííbyeke u úraavyédu.

³ Mítýane ó ímíjyuuvé uuva tsaímíyé ímiáájú u úraavyéné tsaate ellétú tsáame oke úúbálléneri. ⁴ Téhdure ávyétá mityáné ó ímíjyuuvé ópée ímiáájú o úwaabómé ímí úraavyéné oke ditye úúbálléneri.

⁵ Aane, muube, ímí tehdújuco u piáábohíjcyáné ménahbémuke ímichi tsiélletu tsáame Píivýéébé ihjyu úwáábomé péhíjcyámeke. ⁶ Muurá ílleu ménahbémú dóbéévemeke úúballémé muhdú diityéké u wájyuúne u piáabóne. Aane ímí tehdújuco diityéké u piáábohíjcyáné Píivýéébe ímillédújuco.

⁷ Muurá dííbyé ihjyú uwáábori úllehíjcyámé tsá ímilléturó cáhcújtsotúmé diityéké piáabóne. ⁸ Áánéllii metsu meere mepiáábohíjcyá diityéké ditye ímiáájú iúwááboki.

Dióóterépé ímityuné íjcyane

⁹ Muuráhjáa éjyju waajácuháámi ó wallóó elle íjcyáné cahcújtso múnáa élleu diityéké o túkévjtsoháámi. Áronévaa tétsíi túkevjtsoobe Dióóterépé iye íhtsútuube íjcyane ímíllénéllii tsá lléébotú táuwaábo. Imílleebévaa iye iúwaabóne.

¹⁰ Áánéllii téhullévú o péécooca dííbyeke ó dílloó táhallúvuváa díbye álliñe. Aabévá muurá tsá wáátsúcu híjcyatú Píivýéébé ihjyú uwáábo múnáa téhullévú úújetemeke. Muurévá ímí diityéké wáátsúcúmeke íbóíjcyúróne tsaméhjikéjuco díbye íchívyétsohíjcyáne.

¹¹ Tsá múu ihdyu, muube, ehdu ímítyuube íjcyatúne. Ímiáábéré múu íjcyáhi. Muurá ímiáánéré méénume Píivýéébeéjte. Áánetu ímityuné méénume tsá dííbyeke wáájácutúne.

Deméétrio ímiáábe

¹² Áánetu pámeere nehíjcyá Deméétrio ímiáábé íjcyane. Téhdure o íjcyároobe ó waajácú ímí díbye íjcyane. Aane ímiááné tehdújuco dííbye. Muurá ure wájácú u néene tsá mújyú állii o íhjúvatúne.

¹³ Aane ijcyaróné mítyane uke o nééiyóne. Áronáa tsá o ímíletú éhnííñevu o cáátunúne. ¹⁴ Muurá lléváhréjuco maájtyúmíjcatsííñe botsíi ímíñeúvú meíhgyúvájcatsíki.

¹⁵ Ahdícyane óvíi íbúwajíí ú ijcyáhi. Íille ijcyame ménahbémú uke duurúváhi. Áhdure óóma duubállé ménahbémuke diityéké o dúúruváne. Áyu tehdújuco.

JÓÓDAÁ

Jóóda cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo Jóóda Jacóóbó nahbe Jetsocrijtó ñcúve múnáajpi o ijcyabe iñe ihyaami ó caatúnú ámúhakyée Méécááni ímíbájhóne újcúmeke Jetsocrijtó téhmehíjcyáme éllevu. ² Aane ihdyu óvíi ámúhakyé ñdaatsólléne píááboobe ñbúwajíi ámuha meijcyame mewájujycatsíki.

Állíu uwáábo múnaa

³ Ámuúha táñahbému, ó imíllerá éhniñevu ámúhakyé o cáatunúné muhdúhjáa mepájtyetéiñe Píivyéébe mééma méénúnetu. Áronáa tsaate ámúhakyé pátsáricyohíjcyánéllii ó imíllé íllure ámúhakyé o tsápijtsóné Píivyéébe meke ájcune ímiáájú icyánéjcutu ámuha meítsútúúveki. ⁴ Muurá ijcyámé tsaate ímityúmé Píivyéébeke cáhcújtsóturómé íllure íállíñe ámúhá pañévú úcaavéme. Aame Máavyéjuube Jetsocrijtoke íehdiiválléne nehíjcyá Píivyéébe meke iwájuúnéllii muhdú meke méénúityúné ímityúmé meijcyáromeke. Tehdu néeme muurá wágóóové Píivyéébe waajácuháámi pañétúu tsúúcajájucó tene néhduú.

⁵ Aane ó imíllé tsúúca ámuha mewáájacújucooróné ámúhakyé o ítsáávetsóné muhdúhjáa Píivyéébe íjraéémú ihñéjté íjcyáromeke méénune dííbyeke dítye cáhcújtsótúnéllíihye. Muuráhjáa Ejíhtó iñúji múnáá hójtsí pañétú díityéké díbye íjchívyétsórónáa díityédítú tsaate dííbyeke cáhcújtsótúmeke dsíjívétsoóbe. ⁶ Téhduréhjáa muurá níjkyéji múnáa ímí dííbyema íjcyatúmé múhdurá dáriívemeímyeke waagóoobe íjcyátsihdyu. Áamekéhjáa pícyoobe cúúvétsíi pañévú úwáñehíiñeri íchíjchúmeke dítye tétsii íjcyá díbye muhdú meícyahíjcyané ímíbájhóíñévújuco. ⁷ Téhduréhjáa muurá Tsodóómaa, Gomóóraa, íuníúécoomíji múnáa, íjcyámeke ícúbáhraabe cúújúwari íhdícyáméhjima dítye dómácócatsíhíjcyané déjúcotu. Áánetu méwaajácú Píivyéébe ímityúmeke ícúbahráné cúújúwari mújyú níjkéváityúne.

⁸ Ehdúhjáa íhdé múnáaúvuke díbye ícúbáhránáa jíveekí dííbyé taúhbajúúné íehdiiválléne ímityúné ihjyúvahíjcyámé níjkyéjiri íhtsútujte íjcyámedítu? Aame ímityúné íjcyáneri íjpííhañe íllure tútávátsohíjcyáhi. ⁹ Muuráhjáa íhtsútuube níjkyéji múnáa avyéjuube íjcyároobe Migyééré tsá ímityúné

ihjyúvatú Naavenedítýú dííbyema Moitséeúvú itéméhó hallúvú ityáhjácatsícooca. Tsáháa dibye dííbyedi iúúhíváténe néétu dibye ímítyuube íjcyane. Ílluréhjáa neebe dííbyeke: “Óvii ihdyu muhdú Píívyéébe uke nééhií.”¹⁰ Áronáa muurá diitye állíu múnaa tsá tehdu néétune. Muurá ímityúné ihjyúvahíjcyámé iwáájácútúnéhjiri iúúhíváténema. Aame iyámédú dáríívémeíhíjcyáhi. Ehdu íimillédú íjcyáneri iye ihyallúvú lílcyúhcohíjcyámé iwágóóóveíñe.

¹¹ ¡Máidáátsoju ihdyu diityéké tene pájtyeíñej! Éhnehjáa Caíí íñáhbeke dsíjívetsó díívane muurá méénuhíjcyáme. Áhdure éhnehjáa Baraáa ímityúné méénu díívane idsíídsíváiyóneri ijjácunúhíjcyáme. Aame muurá múhdurá idyáíívémeíhíjcyáné níjcaúvú wágóóóveé éhnehjáa Coréé ílleebótú níjcaúvú dsíjíveebe wágóoovédu.¹² Muurá eene ámuha menáhbévájcatsíñe wañéhjinévú nucójpitsówu ímiáámeúvúdú múúbaké ávyejúúllétúme ípyééne majchóháñe iye óróhcohíjcyá tsíjtyéjtane diityéké ítsáávetúme. Aame éhne múúne maálléityúcooca ojtso kíjyeba pevénéré tsájtyedu. Áhdure diitye éhne úmehééne íñééváiyótsihvu néévátúnéllii ílluréjuco meíllone tébajkyéjímájucó mewáágoódu.¹³ Áhdure diitye éhne nohji páné íhdéene móóá úniúvú íjchívyetsódu. Áhdure diitye éhne míicuru wáájácúráityúmeréjuco íjcyáíhullévú áákityédu. Aame wágóóóveé cúúvétsíí pañévú mújyú níjkéváityúne.

¹⁴⁻¹⁵ Muuráhjáa Enóó Adáaúvúj tsíiménémúhaabe 7-íjyúvájucóo dííbyeúvudítýú dítye lííyaaténáa íjcyaaabe Píívyéébe túkévéjtsóneri néé ehdu néémedítýu: “Ávyéjuube tsájucóo mítyame ihñéjtema pámeere míamúnáama muhdú dítye ícyahíjcyáné ímíbájchoki. Muurá pámeere ímityúné méénuhíjcyámema ímityúné dííbyedítýú ihjyúvahíjcyámé íáhdó újcuúhi.” Ehdúhjáa Enóóúvú nééhií.¹⁶ Aame muurá tsá mújyú íjtsúcunútú tsíeméné ímí tehdujúco íjcyane. Páneere múhdurá íjcyane nehíjcyáme. Ááne íimillédú ímityúné íjcyáne mítyákímyeíhíjcyáme. Aame ímiáámeúvúdú tsaatémá tsaímíyé ihjyúvahíjcyá diityé tsíeméné diityédítýú íjycúroki.

Cáhcújtso múnáá túkevétsoju

¹⁷ Ámuúha táñahbému, cáhawáa méitsáávé éhnehjáa Jetsocríjtó mamýémú nééneé:¹⁸ “Muurá Jetsocríjtó tsiíñe tsááiñe pííhícooca íjcyáimyé tsaate íimillédú ímityúné íjcyame íllure dííbyedi úúhívatéimye.”¹⁹ Aaméjuco muurá

eene míamúnáake páhduváre íjtsámeíchóne ímityúneríyé tsúúráméihijcyáne. Áámé pañe tsá Píívyéébé Apííchó íjcyatúne.

²⁰ Áánetu ihdyu imíchi meijcyáne Píívyéébema méihjyúvahíjcyá dííbyé Apííchó piáábori ámuha metéhmémeí Críjtoke mecáhcújtsónetu ámuha memújtátuki, ámuúha táñahbému. ²¹ Ahdícyane ímiááméré meijcyá díbye ámúhakye iwájyúne ipíááboki. Óóchévetúmeré météhmehíjcyá Jetsocríjto meke íídaatsóllédú íjcyaaabe mújyú medsíjívéjúcoóityúne bóhívu íájcuki.

²² Múu tsaate páhduváre íjtsámeímyeke úwaabó ditye iwájácúúvéne ímíñeúvú icyáhcuíjtsoki. ²³ Ehdu múu pájtyetétsó cúújúwá pañevú ditye wágóóóvéíyónetu. Árónáa ihdyu múu téííbúwá íjcyá ditye ímityúné méénúnetu ámuha meíívatuki.

Duurúvaju

²⁴⁻²⁵ Aane ihdyu óví Píívyéébe Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtoj tééveri ámúhakye tehme ámuha dííbyedítú memújtátuki. Áhdure óví ámúhakye túkévéjtsoobe íínetú ámuha menéétsámeítu dííbyedívú ámuha meúújetécooca ímíjyuuri ámuha meíjcyaki. Áánéllí metsu Píívyéébeke apáábyekéré maávýéjújtsó panévatúré íhtsútuube íjcyaaabe mújyú níjkéváítyúúbeke. Áyu tehjújuco.

APOCARÍHTSI

Muhdú pájtyeíñéhjí Jóáa ájtyumíne

Jetsocríjtó úúballéné tújkeváne

¹ Oo Jóáa Jetsocríjtó ñcúve múnáajpi o íjcyaaabe íñe íhyaami o caatúnuube ó úúballé muhdú lléváhréjucó tene pájtyeíñe. Píívyéébéhjáa Jetsocríjtóke néé díbye ñcúve múnáadívú teene íbóhówájtsoke. Áanéé óhdivu bóhówájtsoobe naavédú nééne pañe níjkyéji múnáájpij téeveri. ² Aane íñe ícyooa o úúballéné muurá ímiáané Píívyéébé ihjyu Jetsocríjtóo óhdivu bóhówájtsoóné o ájtyumíne.

³ Aane ihdyu maímijyu teene éévemej. Áhdure maímijyu teene illéébone cáhcujtsómej. Muurá lléváhréjucó téhaami úúballenéhjí pájtyeíñe.

7-hava cahcújtso múnáa íjcyáme éllevu Jóáa cáátunúne

⁴ Aane íñe ó caatúnú ámuha 7-hava elle Áátsiá íññújiri meíjcyané cahcújtso múnáa éllevu. Aane óví Píívyéébe ipíívyema íjcyátuube íjcyaduré íjcyaaabe ámuéhakye píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki. Áábé Apííchó 7-nevádú nééne óví téhdure ámuéhakye píaabóhi. ⁵ Téhdure óví Jetsocríjtó páñétúejpi dsíjívétúu bóhítujkénuube ámuéhakye píaabó pámeere íññújiri íjcyané avyéjúté avyéjuube íjcyaaabe. Díbye ímiáábé íjcyaaabe méhdivu ímiáájú bóhówátsohíjcyáhi. Muuráhjáa mítyane meke iwájyúnéllí ítyujpácýó waagóoobe téénej téeveri méimítýú méhdítýu iwáágóoki. ⁶ Aabée meke pícyóó Cááni Píívyéébé avyéjújete meíjcyaki. Áhdurée meke pícyoobe llúúvájte meíjcyame dííbyeke meíñcúveki. Aabe íhtsútuube ávyéjuube íjcyáábeke ihdyu metsu maávýéjútsohíjcyá paíjyuvaré múijyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

⁷ Ámuúhaj, muurá pámeere míamúnáa dííbyekée cáváájcómemá maájtyúmií ojtsó pañe tsáábeke. Aane dííbyeke cáhcújtsoótumé íájtyúmíne taáhi. Ehdu pajtyeíñe ímiááne.

⁸ Muurá Píívyéébe néehíí: “Oo panévaturé íhtsútuube tapíívyema o íjcyátuube íjcyaduré o íjcyaaabe muurá ímichi téhijpi oo páneerée o ípívyéjtsoóbe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsoííbye.” Ehdu muurá Píívyéébe néehíí.

Críjtóke Jóáa ájtyumíne

9 Aane iñe ámuhá nahbe o íjcyaaabe ámuha meícúbáhrámeidyuré ó ícúbáhrámeihjcyá téhdure dííbyé avyéjuejpi o íjcyaaabe. Áhdure ámuha teene maáábucúdúré ó aabúcuhijcyá Jetsocrijtó oke píáábóneri. Okée muurá waagóomé móóáj piinetú páhbau ‘Páhmoó’ némeitsihvu Píívyéébé ihju Jetsocrijtodityú íjcyane o úwáábohíjcyané hallútu. ¹⁰ Aabée tétsihyi o íjcyaaabe Píívyéébé wáábyuta íjcyajcúóójí dííbyeke o dúúrúvahíjcyánáa tsaapi táhallú éhnejcutu kéévánécoba óóma ihjyúvá éhne múúne rojróco mellíjchune íhjuváu. ¹¹ Okée neébe:

—Ímichi oo téhijpi páneeré o ípívyéjtsoóbe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsóiíbye. Áhdícyane páneere ícyooca u ájtyumíne waajácúháámitu u cáátunúne ú wáalloo Áátsiá iññjiri 7 coomívá Éépetsoo, Ejmíinaa, Péégamoo, Tiatííraa, Tsáadíí, Piradéépiiaa, Raoditséaa, éhdú coomívari íjcyané cahcújtso múnáa élleu.

¹² Ehdúu oke dibye néénéllii ó révoové múha óóma íhjuváne o wáájacuki. ¹³ Aabée ó ájtyumí 7-ihcyúvá oórótu méénúmeíñé peetéihcyúnéj piine tsaapi míamúnáajpídyú neébe íjtyúháacyú hallúvú íwajyámú íjcyaaabe íjyócunúúbeke. Áábéj piinetúu óóro mííhé chiúcunú íjpiújívújuco íjcyamííhe. ¹⁴ Áábé níiwacóo ávyéta tsítsi obééjá ihjínédu. Áánetúu íhyálluúúcú éhne múu cúújuwa peétecunúdu. ¹⁵ Téhdurée íjtyúhaacyu ávyeta ‘rutúrútú’ éhne múúne cúújúwari úwááñewa peétecunúdu. Áánetúu dibye íhjuváne keeváwu téhiñe níwácunúne íhjuváu. ¹⁶ Aabée ímiánéjcuéhójtisiri ejécunú 7-meváké mícúruke. Áánetúu íhjuútu niítsúwá kéhiúcunú ‘pajtyo’ neéwa panéjcuvaré tsúhjíwawa. Áábé húmí amítsaráhcóo nuhba ájchúcunúdu.

¹⁷ Áábekée o ájtyumíne dííbyé lliñévu ó áákityeíñú múu dsíjívédu. Áronáacáa íhyójtis ímiánéjcuéhójtisí táhallúvú ípícyóóne oke neébe:

—Díhllityeíñe. Muurá ímichi téhijpi oo páneeré o ípívyéjtsoóbe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsóiíbye. ¹⁸ Muuráhjáa o dsíjívéebe tsiiñe ó bohíí. Aabe tsáhájucó mújyú o dsíjívéityúne. Aabe míamúnáake cúújúwá pañévu ó waagóóhi. ¹⁹ Áhdícyane páneere iñe ícyooca tsúuca íjcyánema bóónétu pájtyeíñe u ájtyumíne caatúnú waajácúháámitu. ²⁰ Muurá támiánéjcuéhójtisiri 7-meva mícúruke u ájtyumíne 7-hava cahcújtso múnáa uwáábojte íjcyane neéíyóne. Áánetu 7-ihcyúvá peetéihcyúné u ájtyumíne diitye 7-hava cahcújtso múnáa íjcyane neéíyóne.

2

Éépetsóri íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

¹ Ahdícyane Éépetsóri íjcyáné cahcújtso múnáa uwáábóobe éllevu íllu caatúnu: “7-meva mícúruke ímíánéjúcúéhójtširi éjécunúúbé 7-ihcyúvá oórótu méénúmeíñe peetéhicyúnéj piine úllehíjcyaaabe ámúhake néehí: ² Ó waajácú muhdú ámuha meijcyame ímí táwákimyéi meméénuhíjcyáné panévare ámuha maáábúcúnema. Téhdure ó waajácú ímí tehdújuco ámuha meúwáábohíjcyáné ímityúmeke. Muurá Píívyéébé uwáábo múnáadi iye díllómeiyómeke ámuha méwaajácuhíjcyá állíu múnáaré ditye íjcyane. ³ Aane ímíáané ó waajácú táwájuryi ámuha meícúbáhrámeíhíjcyáné oke íhvéjtsotúme. ⁴ Áronáa íjcyáné tsane ímityúné ámuhá hallúri: ¿íveekí tsáhájucó oke ámuha mewájyutú tujkénúu oke ámuha mecáhcújtsoíjyú mewájyudu? ⁵ Aane meítsáávéne méihvété ímityúné ámuha meméénuhíjcyánetu. Áane méímibáavyé éjyúu ámuha meícyahíjcyádu. Muurá ámuha meímíjpyetétúhajchíí ílluréjuco ámúhake o íhvéjtsóíñe wáajácúratúmeréjuco ámuha meíjcyaki. ⁶ Áronáa tehdújuco ámuha metsárillehíjcyáné nicoraítámú ímityúné méénuhíjcyanéhí téhdure idyé o tsáriléne. ⁷ Aane ihdyu óví ímíáané llééboome cáhcújtso Píívyéébé Apíichó cahcújtso múnáake néhíjcyáne. Muurá íñnerí táhjátsámeityúme ímí ícyahíjcyámeke nihñéétsihvúré ó ájcuú mújyú ditye dsíjívéjúcóóityúne bóhívu Píívyéébé avyéjuri tsáimíyé ditye íjcyaki.”

Ejmíinari íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

⁸ Téhdure Ejmíinari íjcyáné cahcújtso múnáa uwáábóobe éllevu íllu caatúnu: “Ímichi téhijpi páneeréé ípívyéjtsoobe téhdure níjke íjcyaaabe páneere níjkévátsóibye éhnée dsíjíveebe tsííñe bóhíbe ámúhake néehí: ⁹ Ó waajácú idátsó ámuha meícúbáhrámeíhíjcyáné oke ámuha meúráávyéné déjúcotu. Muurá tsaate íllure íállíñe Píívyéébeéjtedi díllómeiyómé nehniwu ámúhadítyú ihjyúvahíjcyá Naavéneéjteré íjcyánéllíhye. Ehdu idátsó ámuha ííñújiri meijcyáronáa ámuhá avyéjú níjkyéjiri íjcyáhi. ¹⁰ Ahdícyane mááábímyeídí éhnííñevu ámuha meícúbáhrámeíñeri. Muurá ámúhadítyú tsaatéke Píívyéébere wáajácúllémeke Naavéné cúvéhoojánutsómé ámuha meícúbáhráméí pahójtšícúj coojíva. Áronáa ihdyu íhvéjtsotúme tsáimíyé oke meúráávyeco ámuha medsíjívétsihvújuco ámúhake o ávyéjutsómé ámuha meíjcyá mújyú dsíjívéityúmeréjuco. ¹¹ Aane ihdyu óví ímíáané

lléebome cáhcujtsó Píívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne. Muurá íínerí táhjátsámeityúme tsá nihñéétsihvúre wágóóóvéityúne.”

Péégamórí íjcyané cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

12 Téhdure Péégamórí íjcyané cahcújtso múnáa uwáábóóbe éllevu íllu caatúnu: “Níitsúwá ‘pajtyo’ nééwa panéjcuvaré tsúhjívawama íjcyaaabe ámúhake nééhií: 13 Ó waajácú ámuha muhdú meícyahíjcyané Naavéné ávyéjúkímyeíñe ííñújiri. Árome ímí tehdújuco oke ámuha meúraávyehíjcyané oke ámuha mecáhcújtsónema. Muuráhjáa táuubállé méénuhíjcyaaabe Atíipake ditye dsíjívétsórónáa tsá oke ámuha meíhvéjtsotúne. 14 Áronáa íjcyané tsane ímityúné ámúhá hallúri: Ámúháj pñine íjcyámé tsaate Baraáa uwáábó cáhcujtsóme. Muuráhjáa diibye Baráake úwááboobe íjraéémuke ímityunévú íbúwajtsómé níjcyotájté ícúvé máchohíjcyáhi. Téhdurée íhdícýámema dómácócatsíhijcyáme. 15 Áhdure idyé íjcyámé tsaate ámúháj pñine nicoraitámú uwáábó o tsáriléné cáhcujtsóme. 16 Aane ímityúné ámuha meméénuhíjcyané íhdyu meíhvéjtsóne méímibáávye. Muurá ámuha meímibáávyétúhajchíí lléváhréjuco ámuha éllevu o pééíñe ílluréjuco ámúhadi o ícúbáhraki. 17 Aane íhdyu óvíí ímíáané lléebome cáhcujtsó Píívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne. Muurá íínerí táhjátsámeityúmeke ó ájcuú ímíáájuvu wáájácúratúné majchódú néénevu. Áhdure diityéké ó ájcuú tsítsij nééne neewáyuvu wáájácúratúne mémé tééutu cáátúvaúvu. Aane apáámyéré teeu újcume waajácúú mumémé íjcyane.”

Tiatíírari íjcyané cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

18 Téhdure Tiatíírari íjcyané cahcújtso múnáa uwáábóóbe éllevu íllu caatúnu: “Píívyéébé Hajchí cúújuwa péétécunúdu íhyálluúúcú néébéj tuháácýú ávyeta ‘rutúrútú’ éhne múúne cúújúwari úwááñewa péétécunúdu néébe ámúhake nééhií: 19 Ó waajácú páneere muhdú ámuha meíjcyame tehdújuco mewájúcatsíhijcyáne, ímí oke ámuha mecáhcujtsóne, ímí táwákimyéí ámuha meméénúné déjúcotu ámuha meícúbáhrámeiyóné maáábúcu híjcyáne. Áhdure ó waajácú táwákimyéí ímí tehdújuco ámuha meméénuhíjcyané tujkénúu ámuha meméénuhíjcyané éhnííñevu. 20 Áronáa íjcyané tsane ímityúné ámúhá hallúri: Ámúháj pñine Jetsabée íjcyalle Píívyéébé íhjú uubáalle múnáálledi díllómeílleke íñá ámuha menéétulle táíicúve múnáake íuwáábori állihíjcyáhi. Muurá nehíjcyalle íhdícýáméhjima ditye dómácócatsíyóné ímityúné íjcyatúne. Áhdure nehíjcyalle ditye níjcyotájté ícúvé májchoróné

ĩmityúné İjcyatúne. ²¹ Aane ó téhmehıjcyará dille múhdurá İjcyahıjcyáne İıhvėjtsóne İmıáállerejuco İjcyaki. Áronáa tsá dille İmıllétú İmıjpyeténe. ²²⁻²³ Áanéllıı ó İhvėjtsóo díılleke dille chemerı ávyetá İhnáhó İcúbáhrámeıki. Téhdure díıllej tsıımé dsıjıveéhi. Áhdure díıllema İmityúné méenuhıjcyámé İcúbáhráméıı teene İhvėjtsótúhajchıjıy. Áanetu pámeere cahcújtso múnaa waajácúú İmıááné mıámúnáá İbuúúné İjtsaméıı o wáájacúne. Aabe ámúhakeye ó ájcuú muhdú ámuha meıcyahıjcyáne áhdovu. ²⁴ Áronáa İjcyámé tsaate ámúhadıtyú Tıatıırari díılle Jetsabée uwáábó úráávyetúme. Aame tsá wáájacutú állıúre İjcyane Naavenedıtyúre tsááne İhtsútúnerı İdıllone dıtye úráávyehıjcyáne. Áyu éhdunéré teénerı ámúhama ó İhjyúváhi. ²⁵ Áhdıcyane tsúúca oke ámuha meúraavyémé İmııneúvú météhmémeıcyó tsiıne o tsááıneújuco. ²⁶ Muurá İınerı táhjátsámeıtyúmé o İmıllédú nıhıneétsıhvúre İcyahıjcyámeke ó pícyoó İıujııne avyéjıjıte dıtye İjcyaki. ²⁷ Aame mıámúnáake İhtsútú táúhbaá éhne múúne núpájkıtyu méenuımeııne İıyııhllóné úméhéıyı mewápújuhcodú. Ehdu ávyéjıutéımye Llıhıyóo oke ávyéjıjıtsódú. ²⁸ Áámeke ó ájcuú éhne tsıtsıvé mııcúruwa İmııwu ájchúcunúdú néébedıvu. ²⁹ Aane İhdyu óvıı İmıááné İléébome cáhcıjtsó Pııvyéébe Apııchó cahcújtso múnáake néhıjcyáne.”

3

Tsáadıyı İjcyáne cahcújtso múnáa ellevu cáátúnúmeııne

¹ Téhdure Tsáadıyı İjcyáne cahcújtso múnáa uwáábóobe ellevu İllu caatúnu: “Pııvyéébe Apııchó 7-nevadú néene díıbyedi İjcyaaabe 7-meváké mııcúruke éjécunúhıjcyaaabe ámúhakeye nééııı: Ó waajácú muhdú ámuha meıcyahıjcyáne. Muurá ámuha mékévaúcunúhıjcyará Pııvyéébeke ámuha meúraávyenetu. Áronáa tsá ámuha İmı meúraávyetúne. ² Áanéllıı téııbúwá meıjcyáne métsúúraméıı İmı díıbyeke ámuha meúraávyéıyónerı díıbyedıtyú ámuha memıjtátuki. Muurá ó waajácú díbye İmıllédú ámuha meıjcyatúne. ³ Méıtsáávé éıjıúu ámúhakeye dıtye úwaabóné tsúúca ámuha mecáhcıjtsóne. Ááne meımıbáávyéne tsiıne İmııneúvú díıbyeke méuráávye. Muurá ámuha meımıbáávyetúhajchıı éhne múúne nanı múnáajpı wáájacúratúné tsáhdı o tsáábe ámúhakeye ó tuvááóvaáhi. ⁴ Áronáa İjcyámé tsaate ámúhadıtyú İmityúné méenutúme. Aame İmıáámé İjcyáneıllıı óóma İjcyáá tsáımıyé tsıtsıj nééne wajyámuunévú İıjcaméııne. ⁵ İınerı táhjátsámeıtyúmé ehdu

ijcyaáhi. Ááme mémeháñé tsá o páácyúityú wágóóóvéityúme mémeháñé cáátúvané waajácúháámitu ijcyane. Áámeke ó bóhówájtsoó Llihíyodívu, téhdure níjkyéji múnáadívu. ⁶ Aane ihdyu óvíi ímiááné lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne.”

Piradéépiári ijcyané cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

⁷ Téhdure Piradéépiári ijcyané cahcújtso múnáa uwáábóóbe éllevu íllu caatúnu: “Ímiáábé állíúútuube Dabííúvú avyéjú dííbyedi ijcyaaabe pááyucúné tsá múha wátájcóityuróne. Áhdure dibye wátajcóné tsá múha pááyúcúityuróne. Aabe ámúhake néehíi: ⁸ Ó waajácú muhdú ámuha meícyahíjcyáne. Muurá dúhcú íbúwá ámuha menéérome ímí táuwaábó meúráávyehíjcyá oke tóónutúmere. Áánéllii ámuha meúwáábóíñe uwááboju ámúhama o pááyucúné tsá múha wátájcóityúne. ⁹ Áronáa ijcyámé tsaate jodíómú ijcyarómé Naavéné icyánéjcuré úraavyémé íllure íállíñe tahñéjtedi díllómeímye. Árome íícúbáhrámeíñetu ámúhá lliiñévú imíhmóúbáne ámúhake ávyéjújtsoó ámúhake o wájjyune iwáájácúnema. ¹⁰ Muurá íhnáhóóróné pañe ímí oke ámuha mecáhcújtsonéllii ámúhake ó téhmeé ííñújiri ícúbáhrameí ijcyánetu. ¹¹ Aane lléváhréjucu o tsááíñe. Áánéllii múu muhdú ámuha meícyahíjcyádú tsaímíyé ijcyá ámúhá wáabyutájucu ijcyáneri ámuha mebáñúmeityuki. ¹² Muurá íínerí táhjátsámeityúmeke ó pícyoó Tápiivyéébé duurúvájá apíhajcúnédú néeme ditye íjcyaki. Aame tsá mújyú dííbyedityú íñeityúne. Áamedityú ó caatúnuú dííbye mémema íhcyóómi béhné Jerotsarée níjkyéjiri ijcyácóómi méme. Áhdure ó caatúnuú béhne tamyémé díityédityu. ¹³ Aane ihdyu óvíi ímiááné lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne.”

Raoditséari ijcyané cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíñe

¹⁴ Téhdure Raoditséari ijcyané cahcújtso múnáa uwáábóóbe éllevu íllu caatúnu: “Píívyéébe páneerée ípívyéjtsoobe íjcyaduré ícyahíjcyaaabe allíútuube ámúhake néehíi: ¹⁵ Ó waajácú muhdú ámuha meícyahíjcyáne. Muurá ímí oke ámuha meúráávyéturómé tsá oke meíhvéjtsotúne. Aane ihdyu ó imíllera tsaímíyé oke ámuha meúraavyéne. Aane ámuha meímíllétúhajchíi óvíjyacóóne. ¹⁶ Ehdu múhdurá oke ámuha medáíívénéllii ílluréjucu ámúhake o wáágóóíñe. ¹⁷ Muurá ámuha ménéhíjcyá íhtsutúme ámuha tsaímíyé meíjcyame íínetú mepíhtotúne. Áronáa tsá ámuha mewáájácúmeityú nucójpítsówu íevejte múúne ijcyadu ámuha meíjcyane. Áhdure

tsá ámuha mewáájácúmeítyú hállúvatúmé múúne íjcyadu ámuha meíjcyane. ¹⁸ Áánéllii oke métáuméí ámúhake o ímíbájcho núcójpítsó nénéhjítu ámuha mebóhówaúcunújúcótuki. Muurá ámúhake o píáábóneri botsíi ámuha mewáájácúúveé ímiánejcúvú éhne múúne íhyálluúúné ímityúmé ityáábótsámeíñe botsíi ímíñeúvú ítēdu. Óhdi ímiá uwááboju íjcyane ímíñeúvú mecáhcújtsóne méimíjpyeté éhne múúne óóro cúújúwari chócóóvénetu íñéñí wágóóóvéne boone íñé ímíjyaú tene íjcyadu ámuha meíjcyaki. ¹⁹ Muurá o wájýúmeke ó úwaabó ditye óóma íimíbáávyeki. Ahdícyane ímiááméré meíjcyáne méimibáávyé múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu. ²⁰ Ámúhake ó píúvahíjcyá éhne múúne llééhówatu mepíuvádú oke ámuha mecáhcújtsóhajchíí ámúhake o ímíbájcho tsaímíyé menáhbévájcatsíki. ²¹ Muurá íínerí táhjátsámeítyúmé ímí ícyahíjcyámeke ó pícyoó táúniúvú muhdú llihíyó oke íúniúvú íavyéjuvu pícyohdu. ²² Aane ihdyu óvíi ímiááné lléébome cáhcújtsó Píívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne.” Ehdúu oke neebe Jetsóo.

4

Píívyéébe ávyéjújtsámeíñe

¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí níjkyéjítu llééhowa pááyúcunúne. Ááné pañétúu oke tsiíñe éhnée íhde rojrócó mellíjchúnej kéévádú íhgyúvaabe nééhií:

—Cáhawáá taéllevu dica muhdú pájtyeíñehjívú uke o úújétsoki.

² Áíjyúu Píívyéébé Apííchó píáábori ó ájtyumí teene níjkyéjí pañe ávyéjú íjyáwá hallúrí tsaapi ácuúcunúúbeke. ³ Áábé ámítsaráhcóo jájpeé, conarínaa, íjcyáné neewáyúúcú ‘rutúrútú’ nééne ámítsaráhcódu. Aanée teewa íjyáwá hallútú tuuhi pajtsícunú imíwu ‘ejmerááda’ némeíñe neewáyú áchaúcunúdu.

⁴ Ááwá úniúúcuríi tsíwahjí 24-wava íjcyane idyé ó ájtyumíhi. Áwáhjí hallúríi téhduméré 24-meva túkevétsojte óóro chahíwáánema íjcyame ájújatyémé wajyámúúné tsítsíjáhjíúvu.

⁵ Aanée pañétúéwatu rórihcyóné íhnáhó íhgyúvá éhne múúne chijchi íhgyuvadú. Áánetúu téewá úmíwari 7-neva peetéháñe 7-nevadú nééne Píívyéébé Apííchó íjcyáne nááve. ⁶ Téhdurée téewá úmíwari nújpacýódú ‘raúrúú’ nééneé. Átsihyíi 4-meva iyámédú néémé hálluúúné panéjcvátú íjcyame téewá hallúrí panéjcvári. ⁷ Áámedítýúu tsaapi bájú oohíbyécobádu. Áánetúu tsijpi jééú ocájidyu. Áánetúu tsijpi húmí míamúnáájpi

humídu. Ááne tsíjpii méwáájicobádú néébe wállúríjjuucunúhi.
 8 Áamedítýúu 6-wava íhñúwaane tsáápiitsádítýú íjcyámé
 hálluúúné patsíhíjvátúre. Aamée 'dái' néétune cójíchajchótá
 pécóhajchótá nehíjcyáhi:

Panévatúré íhtsútuube Píívyéébe ímiáábé u íjcyaaabe íjcyaduré ú
 íjcyá dipíívyema íjcyátuúbe.

9 Ehdúu diitye 4-meva íavyéjú íjyáwá hallúrí ácuúcunúúbé
 múijyú dsíjívédítýúúbeke duurúvahíjcyá téhdújtsomére.

10 Áhdurée idyé diitye 24-meva túkevétsojte dííbyé úmíwávú
 imíhímóúbáne dííbyeke duurúváhi. Aamée íchahíwááné dííbyé
 líiíhévú iwájójcóne nééhií:

11 Píívyéébe múúhá avyéjuube u íjcyaaabe ihdyu tehdújuco
 panévatúré íhtsútuube u íjcyaaabe u áveyjúúne. Áábeke
 ihdyu uke muha máávyéjútsohíjcyá páneerée u ímillédú
 u ípívyéjtsonéhjí dityájpíyé íjcyáábeke.

Ehdúu nehíjcyáme.

5

Obééjáuúúdu néébeé

1 Áhdurée ó ájtyumí diibye íavyéjú íjyáwá hallúrí ácuúcunúúbé
 panéjcvaré cáátúvaháámí waajácuháámí éjécunúné
 ímiánéjcuéhójtširi. Áhaamíi 7-neva wáúmííñúmeíháámí
 ténevádú ejké múha íhdícyame téhaami ipááyútuki. 2 Áijyúu
 níjkyéji múnáajpi íhtsútuube kéévánécoba nééhií:

—¿A íjcyámé tsaate ímiáámé téhaami pááyúcuíyóme? 3 Tsá
 muurá tsáápíuba níjkyéjima ííñújiri íjcyámedítýú ímiáábé
 íjcyatú téhaami ipááyúcuúne éévéiyóme. Téhdure tsúúcajáa
 dsíjívémedítýú tsá tsáápíubaré íjcyatúne. 4-5 Ehdúu dibye
 néeneri o táhíjcyárónáa tsaapi diitye túkevétsojtédítýú oke
 nééhií:

—Tahdíñe bóhoj. Muurá íjcyaaabe tsaapi Jodáá dohjíba
 múnáajpi Dabííúvúj tšiménémúhaabe bájú oohííbyédú
 íhtsútuube íjcyáábe. Aabe ihdyu óví téhaami paayúcu ímiáábé
 íjcyane úújétsóobe.

6 Ehdúu oke dibye néerónáa teene ávyéjú íjyáwá úníuri
 diitye túkevétsojtémá 4-meva iyámédú nééméj pñe ó ájtyumí
 obééjáuúúdu néébe íjyócunúúbeke. Áábekée boohówáné dityée
 idsíjívétso dííbyeke méénunéhjí. Áábejtóóné 7-jtoova íjcyáábé
 hálluúúné téhdunéré 7-uva Píívyéébé Apííchó 7-nevádú nééne
 páneere ííñújívú wállómeííñe náávé íjcyane. 7 Aabée diibye
 obééjáuúúdu néébe íavyéjú íjyáwá hallúrí ácuúcunúúbe
 éllevu ipyééne ujcú téhaami dííbyé ímiánéjcuéhójtširi

ijcyaháami. ⁸ Aabée téhaami újcúúbé lliñéví diitye 24-meva túkevjtsojtémá 4-meva iyámédú néeme mihmóubáhi. Aamée ityujkévevu ijcyumúbáánema ijcyámedi téhdure óóróihllóne. Áihllóji pañee tsanééré pácúúcu wahpécunú muhdú Píívyéébema dííbyééjté meihjyuváné dííbyedívú úújetéhíjcyáne nááve. ⁹⁻¹⁰ Aamée dííbyeke idyúúruváné béhju majtsíjyú májtsívaju íllu néehíi:

Apáábyéré ímiáábé u ijcyaaabe ihdyu ú piivyété téhaami u pááyucúne. Úpée muurá múúha wájyuri u ícúbáhrámeíñe ú dsijivéhi. Aabée dítyujpácýó u wáágóónej téeveri múúhakye panévá iñújíine múnaa páhduváre ihjyúvámema ú ímíbjachó ímí Píívyéébema muha meíjcyaki. Áánemáa múúhakye ú picyóó dííbyé avyéjújete muha meíjcyaki. Áhdurée múúhakye ú picyóó llúúvájte muha meíjcyame dííbyeke meíícúveki. Aame muha meíjcyaa avyéjujete ííñújiri.

Ehdúu nééju májtsíváme.

¹¹⁻¹² Áámekée o íítehíjcyánáa avyétá mityámé níjkyéji múnaa eevératu ijcyame téhdure kéévánécoba íllu nééju májtsíváhi:

Obééjáuúdu néébeé ícúbáhrámeíbyé ihdyu tehjújuco panévatúré íhtsútuube ijcyaaabe pane wáájacúne. Áhdure tehjújuco díbye avyéjúúne. Áábeke ihdyu metsu maavyéjújtsó dúúruvamére.

Ehdúu nééju májtsíváme.

¹³ Téhdurée idyé ó lleebó páábé ihdéejpi níjkyéjiri, ííñújiri, ííñújí pañe, nújpácýó pañe, ijcyame íllu nééju májtsíváne:

Eene avyéjú ijyáwá hallúrí ácuúcunúúbee, obééjáuúdu néébeé, ijcyamútsí panévatúré íhtsútujtétsí ijcyámútsikye ihdyu tehjújuco metsu maavyéjújtsó dúúruvaméré mújyú níjkéváityúne.

¹⁴ Ehdúu nééju diitye májtsíváné boone diitye 4-meva iyámédú néeme néehíi:

—Ehdu teene tehjújuco. Áánetúu diitye túkevjtsojte imíhmóubáne diityétsikye duurúváhi.

6

Waajácuháami páyuuvéne

¹ Átsihdyúu o ííténáa tsúúca dííbye Obééjáuúdu néébe teene waajácuháámí éjketa tujkénúene idyóváajcáróne paayúcuhi. Áánáacáa ó lleebó chijchi múu ihjyuvádú oke tsaapi diitye 4-meva iyámédú néemedítyú nééneé:

—Éje, cáhawáá dihtécunuj. ² Ahdújucóo o íitécunúné dibye pááyúcúháámí pañe tsítsíibeúvú íjju hallúrí tsaapi tubóowama íjcyáábeke. Aabée íhtsútuube méénujcátsityu íjcyáábeke cháhiwávú ditye ávohjácoobe péé méénujcátsivu tsíjtyeke ityáhjaki.

³ Áané hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcáróne dibye pááyúcúnáa idyé oke tsijpi diitye 4-meva iyámédú néémedítýú néehíí:

—Éje, cáhawáá dihtécunuj. ⁴ Ahdújucóo o íitécunúné téhaamí pañe tsijpi íju tújpáábyeúvú néébeke. Áábé hallúrí íjcyáábeke némeíñé dibye pámeere ííñújiri míamúnaa íjcyámeke ityútávajtso ditye illíhyánújcatsíki. Áábedíi ávyétá íhtsútú nééné cávaájco.

⁵ Áané hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcáróne dibye pááyúcúnáa idyé diitye 4-meva iyámédú néémedítýú tsijpi oke néehíí:

—Éje, cáhawáá dihtécunuj. Ahdújucóo o íitécunúné téhaamí pañe tsijpi íju cúúvéébeúvú néébé hallúrí íjcyaaabe eevéjé éjécunúúbeke. ⁶ Áánaacáa ó lleebó diitye 4-meva iyámédú nééméj piínétú tsaate nééneé:

—Ícyooca tsájcoojí wákimyéí hallúvú tsáne áámuréjuco tríigo újcúmeíñe. Áánetu tsebáadá 3 áámuréjuco újcúmeíñe. Áánéllii tsáhájuco múu íjyácunújúcootú bíínójpácyoma dúúrúbajpácyó újcyúyóneri.

⁷ Áané hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcáróne dibye pááyúcúnáa idyé diitye 4-meva iyámédú néémedítýú nihñéjpiyé oke néehíí:

—Éje, cáhawáá dihtécunuj. ⁸ Ahdújucóo o íitécunúné téhaamí pañe tsijpi íju llíjcyáábeúvú néébé hallúrí Dsijívé imyéme íjcyáábeke. Áábe déjutúu tsijpi tsáabe mémé ícúbáhraméi. Áámútsikyée némeíñé tsahdúnéécuéllé míamúnaa ííñújiri íjcyámeke dityétsí idsíjívétso méénujcátsii, ájyabaa, chemee, íjcyáneri. Áhdurée diityétsikye némeíñé iyámedi diityéké dityétsí idsíjívétso téhdure tsahdúnéécuélle.

⁹ Áané hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcáróne dibye pááyúcúháámí pañe idyé ó ájtyumí Píívyéébé ícúvé waíjé lliíñe díbyé ihjyúu íhvéjtsotúmé ímí úwáábohíjcyané hallútú ditye dsíjívétsóméhjike. ¹⁰⁻¹¹ Áámé wajyámúúnée tsítsijáhjí íjcyame wáníjcyámeí kéévánécoba ílluú:

—Ávyéjuube Píívyéébe ímiáábé u íjcyaaabe muhdú u néhdújuco u méénúúbeke uke muha menéé çmújyú ííñújiri

Íjcyame míamúnaa múúhakyée dsíjívetsómeke téené hallútú u ícúbáhraíñe? Áanéllihyée diityéké némeíñe diityékée idsíjívetsódú téhdure íñahbémú Crijtó ñcúve múnáake dityeí dsíjívetsóné ditye ityéhmeke.

12 Áané hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcárone dibye pááyúcúháámí pañe ó ájtyumí ávyetá íhnáhó íññuji váúmeíñe tujkéveri cóójieppi nuhba cúúvenúné ávyeta kímóóvé wajyámuj cúúvédu. Áánetúu péjcoejpi tújpacjóduréjuco íjcyane. 13 Áánaacáa mícúru dojcó íññujívú éhne múúne higyééráhe néevá tsíjpáné kiiyjébari dójcodu. 14 Áíjyúu caame íévehóowá pevetsíiyéjuco éhne múúne waajácuháámí mepívíyoácódu. Áhdurée cáméwajúnema móóáj pñne íjcyáhbaújí ñné tsiéllévúréjuco. 15 Áíjyúu pámeere míamúnaa íññújiri íjcyame ávyéjutee, ehnéva múnaa, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyamee, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyatúmee, éhdume páátánúmeí néwáyúcobáné raahóvú wáhyejúné pañévu. 16 Aamée teene néwáyúcobáneke, cáméwajúneke, néehí:

—Múúhá hallúvú méuhnóbá íavyéjú iyyáwá hallúrí ácuúcunúúbé múúhake íajtyúmítuki, áhdure Obééjáwuúdu néébe múúhadi ícúbáhráiyóné íhdétu. 17 Muurá tsúúca múúhadívú ícúbáhraméí wajtsí múha áábúcuíturóne. Ehdúu nééme téhaamí pañe o ííteme.

7

Ijraéémudítú tsaate Píívyéébeéjte

1 Átsihdyúu idyé tsiíñe naavédú néené pañe ó ájtyumí 4-meva níjkyéji múnaa íññújiri patsíhjívarí íjyócújcatyémeke. Téhmehíjcyámée íññuji, móañee, bájunee, íjcyane kííjyeba ivááutuki. Ááameké némeíñe íññújima nújpacyo ditye ityútávájtsoke. 2 Áronáacáa tsijpi diityédítú nuhba tsáhícyánéjcutu Píívyéébe mémé cáátúnúmeíñema tsáábe néé kéevánécoba: 3 —Métútávájtsoadíñeí íññuji, móañee, bájunee, íjcyane Píívyéébe ñcúve múnáa úmicóónetu dííbye mémé mepícyóótúné hajchóta.

4-8 Aanée oke tsaate néé 12 dohjíba múnaa ijraéémú íjcyámedítú 144,000-mevá úmicóónetu teene Píívyéébe mémé tsúúca pícyameíñe: Jodáá dohjíbatu 12,000-mevaa, Robéé dohjíbatu 12,000-mevaa, Gáá dohjíbatu 12,000-mevaa, Atséé dohjíbatu 12,000-mevaa, Netaríí dohjíbatu 12,000-mevaa, Manatséé dohjíbatu 12,000-mevaa, Tsimeóó dohjíbatu 12,000-mevaa, Revíí dohjíbatu 12,000-mevaa,

Itsacáá dohjíbatu 12,000-mevaa, Tsaboróó dohjíbatu 12,000-mevaa, Jotséé dohjíbatu 12,000-mevaa, Bejamíí dohjíbatu 12,000-mevaa, ehdu.

Tsítsíjáhjima íjcyame

⁹⁻¹⁰ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tétsihyi diibye íavyéjú iyyáwá hallurí ácuúcunúúbee, Obééjáuúdu néébeé, íjcyámútsí úmíwari ávyétá mityáné míamúnaa eevératu panévá íñújĩne múnaa íjcyame páhduváré íhjuvámeke. Áámé wajyámúnéé tsítsíjáhjívú nééme wájyuhóónema íjcyame kéévánécoba nééhií: Muurá pajtyéteju tsáá íavyéjú iyyáwá hallurí ácuúcunúúbee, Obééjáuúdu néébeé, íjcyámútsídítyu.

¹¹⁻¹² Téhdurée idyé tétsihyi diitye túkevjtsojtémá 4-meva iyámédú nééméj pĩne pámeere níjkyéji múnaa íjcyame imíhmóúbáne Píívyéébeke dúúruvámé nééhií:

Tehdújuco ihdyu Mépiivyéébé múijyú níjkéváityuube panévaturé íhtsútuube ávyéjuube íjcyabe pane wáájacúne. Áábeke ihdyu metsu maávyéjútso dúúrúvamére. Ehdú teéne.

Ehdúu nééme níjkyéji múnaa.

¹³ Áánáacáa tsaapi túkevjtsojtédítyú oke nééhií:

—¿Aca aatye eene tsítsíjáhjima íjcyámeke ú waajácú kiátú ditye tsááneé? ¹⁴ Áánéllihyée o nééhií:

—Tsáha, Ávyéjuúbej, u ihdyu ú waajácú diityéke.

Áánéllihyée oke neébe:

—Íjtyée ímíbaavyé Obééjáuúdu néébé tujpácýó wágóóóvénej tééveri. Aamée ávyétá ihnáhó nééné ícúbáhaméí íñújĩri íjcyánetu pajtyéhi. ¹⁵ Áánéllii ícyooca Píívyéébema íjcyame dííbyeke íícúvehíjcyámeke íné imíjyaú pícyoóbe. ¹⁶ Aame tsáhájucó múijyú ájyabáávatéityúne. Téhdure tsáhájucó ditye ádópíyenuityúne. Tsáhájucó múijyú nuhba diityéké áñúityúne. ¹⁷ Muurá ávyéjú iyyáwá úníuri íjcyabe diityé tehméébé Obééjáuúdu néébe tsaimíyé diityéké túkévejtsojmé íné imíjyaú íjcyáhi. Áamedítyú Píívyéébe kímóóve wáágoómé tsá íñnerí kímoovéjúcootúne. Ehdúu oke túkevjtsojtédítyú tsaapi néé naavédú nééne o ííténé pañe.

8

Nihñéeháámíré waajácúháámí páyuuvéne

¹ Áijyúu idyé nihñéeháámí éjketaré idyóvájcaróne diibye Obééjáuúdu néébe pááyúcúháámí pañe ó íité níjkyeji dáíhañéréjuco íjcyane wahájchotáwu. ² Áánáacáa ó ájtyumí

7-meva níjkyéji múnaa ityujkévevu rojrocóónema íjcyame Píívyéébé úmíwari íjcyámeke. ³ Áánetúu tsaapi dííbyé íícúvé waíjí úniúvú íjyócuuvévá dííbyeéjté dííbyema íhjúvahíjcyáne náávé mítyane pácúúcu óóróíhlló pañe íjcyánema teene icyóvájtsóneri dííbyeke íícúveki. ⁴ Aanée teene pácúúcu dibye cóvájtsóne ójtsó úújeté Píívyéébedívu. ⁵ Átsihdyúu dííbyeke íícúvéjitu teene líyíhlló pañévu cújúwayúúhá iújcune dibye ííñújí hallúvú wááónemáyé apííchówu chíjchímuba ‘roríhróri’ dóvájaavéhi.

Rojrocóóne líjchúmeíñe

⁶ Áánaacáa diitye 7-meva níjkyéji múnaa tsúuca ímíbájkímyei írojrócóóne illíjchuki.

⁷ Aanée tujkénú tsaapi írojrócó líjchúné tujkéveri cúújúwama tújpacyo úmeváné páwahji néene dójcoóneri tsahtúnéécuéllé ííñuji áiivyé bájunemájucu.

⁸ Áané boonétúu idyé tsijpi írojrócó líjchúné tujkéveri caméhbáucobádú néene péétécunúné móóá pañévu áákityéné nújpacyo tsahtúnéécuéllé píívyetétsó tújpacyoóvuréjuco. ⁹ Ááneríi tsahtúnéécuéllé téjpacyo pañe íjcyame dsíjivéhi. Áhdurée tsahtúnéécuéllé téjpacyoóri úllénéj cújúwamííne wágoóovéhi.

¹⁰⁻¹¹ Áané boonétúu idyé tsijpi írojrócó líjchúné tujkéveri níjkyéjitu ‘Paapáwa’ némeíñe mícúruwácoba áákityé péétécunúúberé páneere téhíñe pañévu. Ááneríi tsahtúnéécuéllé nújpacyo páapañújpácyo mítyame míamúnaa íadóne dsíjivéhi.

¹² Áané boonétúu idyé tsijpi írojrócó líjchúné tujkéveri nuhba cóójiejpii, péjcoejpii, mícúruu, íjcyame tsahtúnéécuéllé áabatémé tsá ímí ájchújúcootúne.

¹³ Áijyúu méwaajídú néébe íévéhóówari wáhpeebe kéevánécoba néehíi:

—¡Máidáátsoju ihdyu ííñújí hallúrí íjcyáne míamúnáake tene pájtyeíñe nihñéejtéré 3-meva níjkyéji múnaa írojrócóóne líjchúcoóca!

9

¹ Áróné illúhwuúrée tsúuca tsijpi írojrócó líjchúné tujkéveri mícúruwa níjkyéjitu ííñujívú áákityé wáhyéjúcoba ávyéta pañé néhejú watájcó ipááyúcuki. ² Aabée téhejúcoba pááyúcúnetu mítyane ojtso íjchívýé éhne múúne wájcyoha péétene ójtsodu. Aanée cóójiejpi núhbake wátajcó cúúvéncóbaúvuréjuco. ³ Aanée teene ojtso pañétú tséreemu cájtume tsújaavé páneere ííñújiri óóvimu núúodu míamúnáake íñúúoki. ⁴⁻⁵ Áámekée

nemeíñé apáámyekéré Píívyéébe mémé íumicóónetu íjcyátúmeke ditye íícúbáhra 5 nuhbává hajchótá diityéké dsíjívetsotúmére. Téhdurée diityéké nemeíñé ííñújiri páneere úmehéénema bajtsóháñé íjcyane ditye íícúbáhrátuki.

⁶ Ehdu tene pájtyécooca míamúnaa ídsíjívéiyóneri íjyacunúrómé tsá dsíjívéityúne.

⁷ Aamée diitye tséreemu panéjuco míamúnáá humínédú íhyúmíne néeme óoró chahíwaanédú néénema íjcyame tsúúca íjcyátsíiivyé éhne múúne méénujcátsíllí íjsumu íjcyátsíiivyédu.

⁸ Áámé níwacóónéé walléémú níwacóóné hajchónéhjí íjcyámé ihwájíiné bájú oohíbyécóbá ihwájíinédu. ⁹ Ááméj píujíínéé úwáñé mihónédú néénevu wátájcámeímyé wáhpene ihjyúvá apííchówu éhne múúne méénujcátsívu íjchíemííné íjsumu líicyuhcóné íhjuváu. ¹⁰ Áámé nuówáánéé óóvíímú nuówaanédú tééneri ditye míamúnáake tsáhojtsí nuhbává hajchótá ícúbáhraíñé. ¹¹ Áámé avyéjuubée íjcyaaabe téhdure wáhyéjúcoba ávyéta páñé néhejú avyéjuube íjcyáabe mémé heeberéómú ihjyúrí Abadóo. Áánetúu gríéégómú ihjyúrí Aporíó 'tútavájtso múnáajpi' nééiyóne.

¹² Ehdúu ó ájtyumí téhaamí pañe ícúbáhraméi pájtyene. Áronáacáa nemeíñé tsiíñéi míñéecu íjcyane.

¹³⁻¹⁴ Átsihdyúu idyé tsiíñé téhaamí pañe tsijpi diitye níjkyéji múnáadítyú írojrócó líjchúné tujkéveri Píívyéébé íícuvé wáíjí óorótu méénúmeííjí hallúrí ócájij tóónédú néénej píñétú tsaapi dííbyeke nééhií:

—Tsiñaácó aatye 4-meva naavémuke eene Eoparáátej tééhí úníutu dóhjívámeke. ¹⁵ Ahdújucóo díbye tsíñaácómé tsahdúnéécuéllé míamúnáake dsíjívetsóné ímichíi ihdyu téijyú wáábyutájucó pícyámeímye. ¹⁶ Áijyúu nemeíñé diityé tsodáhómú íjsumudi úlleme 200 millóóné íjcyane.

¹⁷ Ááméj píujíínétúu ímyéénujcátsí mihóné chíájcatyé páhduvaré némiñhójí tújpámíñhójíúvuu, líjcyámíñhójíúvuu, ajtyúvámíñhójíúvuu, íjcyane. ¹⁸ Áánetúu diityé íjsumú níwaúúné bájú oohímyé níwaúúnédú néémé ihjyúháñetu cúújuwaa, ojtsóo, atsóóperee, íjcyane íjchívyéneri tsiíñé mítyane míamúnaa dsíjívé tsahdúnéécuélle. ¹⁹ Muhdú íhgyáa íhgyúháñema íbówaañe íñimiyémú níwaúúnédú nééneri míamúnáake líihyánuhíjcyáme.

²⁰ Áronáacáa dsíjívétúmé tsá ímityúné ímyéénuhíjcyáné íhvéjtsotúne. Tsáháa ditye naavémuke icyáánívahíjcyáné

íhvéjtsotúne. Áhdurée tsá ditye íhvéjtsotú íbóhíúbamáyé íjcyátúmeke óórotu, úwááñewatu, nééwáyutu, úméhetu, méénúmeímyéhjike icyáánívahíjcyane. ²¹ Áhdurée tsá ditye íhvéjtsotú ídsíjívétsócatsíhijcyáne, iwáábyénúcatsíhijcyáne, íhdícyámema ídyómácócatsíhijcyáne, íñánícyatsíhijcyáne. Ehdúu ó ájtyumí téhaamí pañe.

10

Níjkyéji múnáajpi waajácúháámima íjcyane

¹ Átsihdyúu ídyé tsiiñe naavédú nééne pañe ó ájtyumí tsijpi íhtsútuube níjkyéji múnáajpi íhyallútú tuuhi cápátsíucunúúbé ojtsó pañe cáámetu níityéébeke. Áábe húmíí ajchúcunú cóójíejpi nuhba ájchúcunúdu. Áánétúu íjcyúbaacu peetécutunú cúújuwa peetécutunúdu. ² Aabée waajácúháámíwu wájihtúcunúháámí éjécunúúbé ímiánéjcúejtúhá túvaucunú móóatu. Áánétúu náníñéjcúejtúhá túvaucunúúbé ííñújitu. ³ Aabée éhne múúne bajú oohíbyécoba íhjuvadá úvyetá íhnáho íhjuváne tujkéveri 7-meve chíjchimu íhjuvává úvyetá íhnáho. ⁴ Aanée ditye muhdú nééne o cáátúnúyónáa tsaapi oke cáámetu néehíí:

—Caatúnudí ditye íhjuváne. Téhdure muucá dúúbállédí teéne.

⁵ Áané boonétúu diibye níjkyéji múnáajpi eenée móóama ííñújitu tárívajaucunúúbé ímiánéjcúehótsí cáamevu íhbúcúhi.

⁶ Áánemáa múijyú dsíjívéityuube páneere íévéhóowari íjcyánéhjima ííñuji, nújpacyo, múhdúné tsíeméné íjcyanéhjí ípívyéjtsóóbe mémeri neébe:

—Ímiáané tsúuca páneere níjkéváiñe éévé úújetéhi. ⁷ Muurá 7-meve níjkyéji múnáa íjcyámedítúú nihñéejpíyé írojrócó llíjchúcúcooca páneere ílluréjuco níjkéváiñe Píívyéébéé múha wáájácutúné íhjuú uubálla múnáake néhdújuco. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi eenée móóama ííñújitu tárívajaucunúúbé.

⁸ Áánétúu cáámetu óóma íhjuvavaabe tsiiñe oke néehíí:

—Aadi níjkyéji múnáajpi eene móóama ííñújitu tárívajaucunúúbedítúú éhaami waajácúháámíwu duúcu.

⁹ Ahdújucóo o pééne o táúmeíñe téhaamíwu dííbyeke. Áánéllíihyée oke neébe:

—Áju, májcho téhaami. Muurá u májchone íimúwu néérone díhbáú pañevú páápáñuúhi.

¹⁰ Ahdújucóo o újcúháámíwu o májchone ímiáané íimúwu néérone táhbáú pañevú páápáñuúhi. ¹¹ Átsihvúu oke neébe:

—Íjcyánéi díhyallúrí tsiíñe pámeere míamúnáake u úúballeíñé ñná diityéké pájtyeíñe panévá iñújíñe múnaa páhduvaré íhjuúvámeke pámeere íavyéjútémájucó.

11

Míityétsi uubálle múnáajtétsi

¹ Ehdúu oke iñéené boonétu eevéivu oke iájcúne neébe:

—Íiyyi dehvété Píívyéébé duurúvájama dílbyé ñcúvé waijji. Áhdure ú ééveé múhdúmevá tééjari dílbyeke dúúrúvahíjcyámeke.

² Áánetu ihdyu tééjá llahájtsí tsúuca tsííñe iñújí múnaá hójtsí pañe íjcyane tsá u éévéityúne. Muurá 42 nuhbává tétsii Píívyéébé cóomiyyi íjcyame técoomi tútávájtsoóhi. ³ Áijyu ó wálloó míityétsi kímóóvé wajyámuma íjcyamútsí táuubállé méénúmútsikye dityétsí tamyémeri 1,260 coojívá hajchótá iúúballe ñná pájtyeíñe. Ehdúu oke neebe cáámetu óoma íhjuúvaábe.

⁴ Aane diityétsí íjcyane nééiyóné eene páné iñújí avyéjuubéré Píívyéébe íjcyáábé úmíwari orívohéécuma míñéécú peete íjcyane. ⁵ Áámútsikye múnáajtsóromeke dsíjívétsoímútsí cúújuwa diityé hallúvú írípíácóneri. ⁶ Ehdú ñná pájtyeíñe iúúbálléne hajchótá nééimútsí tene iállétuki. Téhdure nújpacyo tújpacyoóvuréjucó dityétsí píívyetétsoíñe iñújíjiri íjcyámeke páhduvaré nééne chémeháñeri ichémétsoki.

⁷ Áronáa teene iúúbállehíjcyané dityétsí níjkévacooca iyáábécobádú néébe teene wáhyéjúcóbá déjúcotu íjchíívyeebe diityétsima imyéénújcátsímútsikye dsíjívétsoóhi. ⁸ Áámútsí ítemehóócú dómájcóratúné ícyahíjcyaa íhtsútu cóomí Máavyéjuubée wátyétyécúmeícyóomí uulléjijtónéj piine técoomíyé Tsodóoma, Ejihto, némeícóomí pañe. ⁹ Áhóócuúvuke pápíhchúúj coojíváj piínévújucó panévá iñújíñe múnaa íitehíjcyáhóócúke tsá múha ímílléityú tsaate cúúune. ¹⁰ Aame ávyeta tééneri ímíjyúúvéne iwáñehjíváténé pañe tsíeménehjívú bohbanújcátsíhi. Ehdú ímíjyúúveímíyé íjyévéhreváa dityétsí diityéké Píívyéébé ihjyu iúwáábóneri pátsáricyohíjcyánéllíihye.

¹¹ Áronáa téhdune 3 coojíváj piínévú Píívyéébe tsiíñe diityétsikye bóhítsómútsikye iájtyúmíne míamúnáa ávyetá íhnáhó íllítyeéhi. ¹² Áámútsikye tsaapi cáámetu kéévánécoba neéhi:

—Métsa íllevu. Ahdújucó diityétsí pééíñe cáámevu ojtsó pañévú ímunáa diityétsikye íténáaáca. ¹³ Áijyu ávyetá íhnáhó iñújí vááuemeíñeri técoomítyú tsátsii jááhañe cáhvábáneri 7,000-meva míamúnáa dsíjíveéhi. Ááneri cóejte ávyetá íhnáhó íllítyéne Píívyéébe níjkyéjiri íjcyáábeke ávyéjútsoóhi.

14 Ehdú míjyúcújuco ícúbáhráméi pájtyeíñe. Áronáa íjcyané tsiíñe íicúiyé téené boonétú pájtyeíñe.

Nihñéejpíyé írojrócó llijchune

15 Aanée nihñéejpíyé níjkyéji múnáajpi írojrócó llijchúné tukéveri cáámetu tsaate kéévánécoba néehíi:

Naavéné avyéjú ííñújiri íjcyaróné Mépiivyééberéjuco cáávacúné iiyéjuco Críjtoma íavyéjuutéki. Ááberéjuco tééji avyéjuube íjcyaiñé mújyú níjkéváityúne.

16-18 Áanáacáa 24-meva túkevjtsojte Píívyéébe úmíwari íavyéjú iyyáwáané hallúri ácújcatyémé dííbyé lliiñévú imíhmóúbáne dííbyeke dúúrúvámé néehíi:

Tehdújuco Ávyéjuube Píívyéébe íhtsútuube íjcyaduré u ícyahíjcyaaabe dííhnáhoru u ávyéjuuténe. Aabe ííñújiri íjcyané míamúnaa úhdivu cááyóbahíjcyámeke u ícúbáhráíñe éévé úújetéhi. Áhdure tsúúca dsíjívéjúcórómema muhdúhjáa ditye ícyahíjcyané u imíbájchóíñe éévé úújetéhi. Aabe díícúve múnáa íhtsútujtémáyé ídáátsojte uke íavyejúúlléne ímí díwákimyéi méénuhíjcyámeke tééne áhdovu ú ájcuúhi. Áánetu íllure ííñújiri míamúnáake tútávátsohíjcyámedi ú ícúbáhraáhi.

19 Ehdúu Píívyéébeke ditye dúúrúvánáa níjkyéjiri íjcyaja dííbyé duurúvaja páyúcúúvéne pañe ó ájtyumí dííbyé pityájcoju téhbá pañe íjcyané cajóónaba. Áanáacáa chíjchímuba dóvájaavéné ávyeta 'roríhróri' néénáa ííñuji vááúmeíhi. Áhdurée mítyane nújpácyowáané dojcóhi.

12

Wálleemútsi ápíchó néené iyáábema

1-2 Áané boonétúu idyé tsiíñe muhdú tene pájtyeíñe uubállé ó ájtyumíhi: Tsáápillée ééválle íévéhoowávú óhdivu bóhówaavé cóójiejpi núhba ájchúdú íwajyámú néelleé. Aallée péjcoejpi núhbá hallúri íjyócunúllé चाहíwá 12-meva mícúru. Aallée ihjyúcunúhijcyá íavyéneri. ³ Áanáacáa idyé apííchówu níhbácobádú néébe tújpáábyécoba bóhówaavéhi. Áábé níwaúúnée 7-uva íjcyánetu íchahíwáané ávójcatyéhi. Áánétúu íjtyóone 10-jtoova. ⁴ Aabée ííbówari tsahtúnéécuéllé mícúruke wájojcó ííñújí hallúvu. Átsihdyúu íjyócúúvetéébé díille eenée ítsímáváiñeri íjcyállé úníúvú dílle tsímávátsike idyóókí. ⁵ Áanáacáa tsúúca tsímáváalle wájpíwúuke páné íñújíné avyéjuube íhtsútuube íjcyáiíbyeke. Áábekée Píívyéébe

íavyéjuvu ujcú díbye dííbyemáyéjuco ííjcyaki. ⁶ Áané boonée tsiiju úmivá íinéubará píívyétúné ííñújivu tsátsii Píívyéébe dííllema íhdénútsihvu. Átsihyíi íjcyáalleke dííbyere tehme 1,260 coojívá hajchóta.

⁷ Áané boonée níjkyéjiri níjkyéji múnáá avyéjuube Migyééere íhyájkímuma díibye apííchówu níhbácobádú néébe téhdure íhyájkímuma íjcyáábema méénújcatsíhi. ⁸⁻⁹ Aabée Migyééere dííbyeke ityáhjáne waagóó tétsihdyu ííñújí hallúvú pámeere íhyájkímumájuco éhnéhjáa éjjuuvú ííñimyédí míamúnáake tútávátsohíjcyaaabe Naavéneke.

¹⁰ Áané boonétúu tsaapi níjkyéjitu kéévánécoba nééhií:

—Tsúuca Píívyéébe íhtsútuube íjcyaaabe íavyéjúejtéké pájtyetétsóíñe éévé úújetéhi. Muuráhjáa Ílli Críjtoke pícyoobe tééne avyéjuube díbye ííjcyaki. Aane tsúuca dííbyeke dííbyé cahcújtso múnáá hallúvú paíjyuvaré cójíhajchótá pécóhajchótá álliúnuhíjcyaaabe wágóoovéjucóó níjkyéjitu. ¹¹ Dííbyée tsúuca táhjátsameí Obééjáwuúdú néébé tujpácyo wágóóóvéneri. Aanée díibye Obééjáwuúdú néébé uwááboju cáhcujtsómé téhdure tsúuca dííbyeke tahjáhi. Áanéllihyée tsá ditye íllityétú idsíjívéíñeri. ¹² Ahdícyane méimíjyúú pámeere níjkyéjiri íjcyame. Áánetu íhdyu máidáátsoju tene pájtyeíñe ííñújiri íjcyámeke. Muurá tsúuca Naavéne wahájchotáréjuco íúmiwa íjcyane iwáájácúne ávyétá íhnáhó icyáyobáávaténe nihñéréjuco míamúnáadi ícúbáhraiñe. Ehdúu tsaapi kéévánécoba néé níjkyéjitu.

¹³ Aabée díibye níhbácobádú néébe tsúuca ííñujívú iwágóóóveíñe iwáájácúne imíllerá eenée wájpíwúuke tsímáváalleke idsíjívetsóne. ¹⁴ Áronáacáa Píívyéébere nééjuri méwáájí núwácobácúdú nééne dííledítýu íjcyáneri wááménelle ípyée íicyahíjcyáhullévú íinéubará píívyétúné ííñújivu tsiíñe ííñimyédiyéjuco díbye díílleke ipátsárijcyótuki. Aallée 3 pijcyábáj pñnévú téhulle íjcyáalleke dííbyere Píívyéébe téhmehíjcyáhi. ¹⁵ Áanéllihyée idyé díibye níhbácobádú néébe dííbyere ííñimye íjcyaaabe íllímútuhjáco nújpacyo páneere icyáájávetsóneri díílleke imájcanútsóroki. ¹⁶ Áronáacáa ííñuji wácaavéne nújpacyo adúcúhi. ¹⁷⁻¹⁸ Áánetúu awáá éhniíñevu dííledívú icyáyobáávaténe díílle hájkímumáyéjuco díbye méénújcatsíñe Jetsocríjtó uwááboju tsaímíyé úraavyémé Píívyéébe taúhbaju néhdújuco icyahíjcyámema.

13

Ápíchó nééne iyáábemútsícyobácu

¹ Átsihdyúu móóá úniúvú dibye íjyócuúvetenáa téémó pañétú apíichówu néené iyáábécoba íjchívyéhi. Áábé níwauúnée 7- uva íjcyáúhjitú nehniwu Píívyéébedítú íhjuváne caatúváhi. Áánetúu íjtyóone 10-jtoova íjcyánetu íchahíwááne. ² Aabée bájú oohíbyécobádú néébéj tuhááne báju ííjúj tuhááne dú néébé íhju apíichówu. Áábekée diibye níhbácobádú néébe picyóó ávyéjuube dibye íjcyaki. ³ Áábé níwauúnétúu tsau tsaate cáváájcou dsíjívéroú tsiíñe bóhíneri panévá íñújíne múnaa mítyane iúllévénúne dííbyeke ávyéjujtsóhi. ⁴ Áhdurée diibye níhbácobádú néébeke ávyéjujtsómé dibye iyáábécóbake ávyéjuutétsónéllíihye. Áánemáa diibye iyáábécóbádítú néémeé: —¿Aca íhya íjcyaaabe tsaapi áádídívú úújetéébe? Tsáhábá muurá múha íjcyatú dííbyeke táhjáiyóme.

⁵⁻⁷ Áábekée diibye níhbácobádú néébe picyóó dibye íñújí avyéjuube íjcyá 42 nuhbává hajchóta. Áánemáa táúhbaabe dibye ímityúné Píívyéébedítú íhjuvákí. Áhdújucóo ávyéta néhni dibye íhjuváne dííbyedítúu, dííbyé duurúvájatuu, níjkyéjiri íjcyámedítúu, íjcyane. Áánemáa dííbyeéjtema imyéénújcatsímyeke táhjaábe. Áábé hójtsí pañée pámeere páné íñújíne múnaa páhduváré íhjuváme. ⁸ Aamée pámeere dííbyeke ávyéjujtsó dúúrúvamére. Áánetúu apáámyéré tsá dííbyeke ávyéjútstotú íñújíikyée ípívyéévéttúné íhdéjuco idsíjívéíñe pítyájcámeíbyé Obééjávúú dú néébedi íjcyáháámitu imyéemeháne íjcyame. ⁹ Aane íhdyu óví ímiááne llééboime cahcújtsóhi. ¹⁰ Muurá tsíjtyeke cúvéhoojánúmeke téhdure cuvéhoojánúmye. Tsíjtyeke dsíjívétsómeke idyé dsíjívétsómye. Áhdícyane tsúúca Píívyéébeéjté íjcyame múu ímíñeúvú dííbyeke icyáhcújtsóne ehdu nééronéhjí aabúcuhi.

¹¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi iyáábécoba íñújí pañétú íjchivyéne obééjávúuj tódú íjtyóocu néébeé. Aabée íhjuvává ávyétá apíichó níhbácobádúu néébe íhjuvádu. ¹² Aabée íhtsútuube éhnée tsau íhñíwau cáváájcameíú tsiíñe bóhíibe iyáábécoba íhtsútuube íjcyadu. Aanée diibye obééjávúuj tódú íjtyóocu néébe táuhbá pámeere míamúnaa íñújíiri íjcyámeke dítye diibye eenée íhñíwau tsau cáváájcameíú tsiíñe bóhíibeke idyúúrúvaki. ¹³⁻¹⁴ Áánemáa dííbyé úmíwávú méénúráityuróné méénuhíjcyaaabe. Aabée míamúnaa íhténeriyé cáámetu níityétsó cúújuwa íñújívú. Áánerí míamúnáake íállíñe táúhbaabe dítye diibye íhñíwáú cáváájcameíú tsiíñe bóhíuma íjcyáábé níjcyota imyéénuki. ¹⁵ Áhdújucóo dítye níjcyóné pañévú dibye íhñáhoori íbóhí pícyoobe íhjuvávahi. Áánemáa neebe pámeere

múhdumé diibye níjcyotáábeke dúúrúvatúmeke idsíjívétsoíñe. ¹⁶ Téhdurée táuhbaabe pámeere idáátsojte tsíjtyé hójtsí pañe íjcyamee, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyatúmee, íhtsutúme éhnéva múnaa, íjcyámeke úmicóónetu ímíánéjçúéhojtsíjúbatu díibye mémé íjcyaki. ¹⁷ Áijyúu teene díibye mémema íjcyatúme tsá píivyetétú íná íñáhjihenúne. Apáámyéree díibye mémema, díibyé nóómerómá, íjcyame píivyété tsíméné íñáhjihenúne.

¹⁸ Aanée díibyé nóómero 666 íjcyane ihdyu óví wájácúnejçúme waajácú ímichi cáábyé nóómeró teene íjcyane, íná nééiyóne.

14

144,000-meva májtsiváne

¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí Obééjáuúdu néébe Tsióó camewájú hallúrí íjyócunúúbeke. Áábemáa 144,000-meva míamúnaa íjcyámé úmicóónetu díibye mémema Cááni mémé caatúváhi. ² Áánáacáa níjkyéjtu tsane ihjyúvá éhne múu teehe níwácunúné íhjuváu. Áhdurée ó lleebó chijchi íhjuváu. Árónáacáa botsí ímíñeúvú ó lleebó éhne múu cúbabáané dítye áámune íhjuvádú tene íhjuváne. ³⁻⁴ Áánáacáa Píivyéébe íavyéj íjyáwá hallúrí íjcyáábé úníuri 4-meva iyámédú néemema túkevjtsojte íjcyámé úmíwari díitye 144,000-meva íjcyame májtsivá béhju majtsijyu. Aajúu tsá múha tsijtye píivyetétú imájtsiváne. Apáámyéree tsúuca Píivyéébe újcume tsaímíyé Obééjáuúdu néébeke úraavyémé ímityúné méénújúcootúme píivyété teeju imájtsiváne. Muuráhjáa díibyej téeveri ííñújiri íjcyané míamúnáadítyú tsúuca pájtyetémeke Cááni Píivyéébema ímí íjtsúcunúmútsí tehjújuco ímíá ícúvèdu. ⁵ Aamée tsá állíuutúne. Áhdurée tsá dítye íínerí néétsámeítyúne.

Níjkyéji múnaa úúballéne

⁶ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi níjkyéji múnáajpi íévéhóowari wáhpéébeke. Aabée panévá íñújine múnaa páhduváré íhjuvámeke ímíájú pájtyéteju múijyú níjkéváityúné úwaabóhi. ⁷ Aabée kéévánécoba nééhií:

—Píivyéébeke ímíñeúvú mecáhcújtsóne máávyejújtso. Muurá tsúuca míamúnaa muhdú ícyahíjcyané díityémá díbye ímíbájchóíñe éévé úújetéhi. Áhdícyane díibyeke méduurúvá páneerée íévéhóowari íjcyánéhjima ííñuji, móañe, téhíwuúné, méénúúbeke.

⁸ Aané boonée idyé tsijpi bóhówááveebe nééhií:

—Tsúúca Babiróonia íhtsútu cóómí íjcyárocóómí wágóoové panévá íñújine múnáake técoomí múnáa ímítyúnejcúvúré íbúwátsohíjcyáné déjúcotu.

9-11 Átsi ehóowari íjcyánéhjima ííñuji, móañe, téhíwuúné, méénúúbekehdyúu idyé tsijpi bóhówááveebe téhdure kéévánécoba nééhií:

—Téhdure pámeere múhdumé diibye iyáábécóbama íñijcyota dúúrúvahíjcyámé úmicóonetu, íhyójtínéúbatu, dííbye mémé cáátúnútsámeímyedívú Píívyéébe ávyétá ihnáhó icyáyobáávaténe cúújuwa atsóoperemá péétécunúwá pañévú diityéké waagóóhi. Aame ícúbáhráméíi múijyú níjkéváityúné Obééjáwuúdu néébema níjkyéji múnáa íjcyámé úmíwávu. Aane ditye tééwá pañe ícúbáhráméíne ójtsó tsá múijyú níjkéváityúne.

12 Áané íhdétú múu pámeere íne múhdumé tsúúca Píívyéébeéjté íjcyame dííbyé taúhbaju néhdu ícyahíjcyámé ímíñeúvú Jetsóoke úraavyé panéváre mávaríjchojúúné íáábúcnema.

13 Átsihdyúu idyé tsaapi oke níjkyéjitu nééhií:

—Íllu nééne caatúnu: “Maímijyu ihdyu diitye Ávyéjuube Jetsocríjtoke cáhcujtsómé dsíjivémé íjcyanej. Muurá Píívyéébe Apííchó néé íwákimyéityu ditye wáyéeevéne. Áané wákimyéí ímí diityemá níjkéváhi.”

Ííñújiri íjcyame újcúmeíñe

14 Átsihdyúu idyé ó ájtyumí íévéhóowari tsítsíwu nééne ójtsó hallúri tsaapi míamúnáajpídyú néébe ácuúcunúúbeke. Aabée imíwu óoró chahíwama íjcyaaabe ejécunú tsuhjíváwu nééwa nítsúwa. 15 Áanáacáa tsijpi níjkyéji múnáajpi Píívyéébe dúúrúvájá pañétú íjchíívyeebe kéévánécoba dííbyeke nééhií:

—Tsúúca ííñújiri bajtsóháñe íjcyane keeméhi. Aaneaajpídyú néébe ácuúcunúúbeke. Aabée imíwu óoró chahíwama íjcyaaabe ejécunú tsuhjív ílluréjuco wáhdáhinúne daahívetso. Tsúúca teene u ááhívétsóíñe éévé úújetéhi. 16 Ahdújucóo díbye iwáhdáhinúné ááhívetsóne.

17 Áané boonée idyé tsijpi Píívyéébe duurúvaja níjkyéjiri íjcyájá pañétú íjchívyé téhdure tsuhjíváwu nééwa nítsúwá ejécunu. 18 Áábekée tsijpi cúújúwá tehmeébe Píívyéébe íicúvé wáíj íjcyátsihdyu tsáábe kéévánécoba nééhií:

—Tsúúca óova néévá naamé ííñújiri. Aane ílluréjuco péene daahívetso. 19 Ahdújucóo díbye ipyééne iújcune wájojcóné tééne dotsúhcúihcyú pañévú muhdú Píívyéébe ímítyúmedívú icyáyobáávaténe diityéké ícúbáhráíñe náave. 20 Ahdújucóo

dibye míamúnáake Jerotsaréé tsiéllévúré ícúbáhrámé tujpácyó caajávé tétsii íjumu íjcyámé ihjyúháñé tujkévevu 300 kiróómetró hajchótá ííñújí hallúri.

15

Nihñéenére 7-neva ícúbáhraméi íjcyane

¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsiíñe apííchówu néene iévéhóówari. 7-meváa níjkyéji múnaa bóhówaavé Píívyéébe icyáyobáávaténe nihñéré míamúnáadi páhdúvare ícúbáhráíñéhjima tsáámeé.

² Áhdurée ó ájtyumí éhne múúne tsane nújpacyo ávyeta 'rauráú' néhdu néené pañétú cúújuwa péétécunúne. Ááné úníuríi diitye iyáábécóbá níjcyotáa dúúrúvahíjcyatúme téhdure dííbye mémema íjcyatúme. ³⁻⁴ Aamée Píívyéébe diityéké ájcúné cumúbáánema íjcyame májtsivá dííbye ícúve múnáajpi Moitséeúvú majtsíjyú Obééjáwuúdú néébedítýú íllu nééjuú:

Panévatúré íhtsútuube Píívyéébe apaábyéré ímiáábé u íjcyaaabe u állíúútuube páné avyéjubéré ú íjcyáhi. Áábeke uke panévá íñújíine múnaa íavyejúúlléne duurúvahíjcyáhi. Muurá waajácúme ímiáábé u íjcyánéllii muhdú u néhdújuco u méénune.

Ehdúu nééju májtsiváme.

⁵ Ááné boonée idyé ó ájtyumí Píívyéébe duurúvájá pañétú pañétúeho níjcoho páyúcuuvéne dííbyé taúhbjajúúné cáátuvané tééhó pañe íjcyaho. ⁶ Téhdurée tééjá pañétú diitye 7-meva níjkyéji múnaa íjchívyé Píívyéébe míamúnáadi ícúbáhráíñéhjima. Áámé wajyamúúnée ávyéta 'namínámí' néémé ocájímíhéné óórómíhéné diityéké íjpiujínevújuco íjcyane. ⁷ Áamekéé diitye 4-meva iyámédú néémedítýú tsaapi ajcú diityé tujkévevu óórótu méénúmeíhllójiwu. Áihllóji pañée teene Píívyéébe múijyú muhdú íjcyáítyuube míamúnáadi ícúbáhraíñe. ⁸ Áanáacáa dííbyé íhtsútú ojtsódú néene wahpécunú duurúvájá pañe. Áijyúu tsá múha tééjá pañévú úcáávetú diitye níjkyéji múnaa míamúnáadi ícúbáhráné níjkévátúné hajchóta.

16

Icubáhraméíihllóne

¹ Áanáacáa tééjá pañétú tsaapi kéévánécoba diitye 7-meva níjkyéji múnáake nééhií:

—Íñujívú mepééne eene éihllójí pañe íjcyane Píívyéébe míamúnáá wáábyuta méénune mécahpiñú ditye ñícúbáhrámeíki.

² Ahdújuco tsaapi ipyééne ihñéihlló pañe íjcyane cáhpíoneri pámeere iyáábécobá nǐjcyotáa dúúrúvahíjcyámé téhdure dííbye mémema íjcyame áhllávatéhi.

³ Áané boonétúu tsijpi ihñéihlló pañe íjcyane móóácobá pañévú cáhpíoneri éhne múúne dsǐjívémé tujpácyódú nǐjpacyo íjcyáneri pámeere téjpacyo pañe íjcyame dsǐjívéhi.

⁴ Áané boonétúu idyé tsijpi ihñéihlló pañe íjcyane íayáhíhjí pañévú cáhpíoneri nǐjpacyo píívyeté tǔjpacyoóvuréjuco.

⁵ Áánemáa neébe:

—Tehdújuco ihdyu Píívyéébe ímiáábé íjcyadúré u íjcyabe míamúnáake u ícúbahráne. ⁶ Muuráhjáa díhjúu uubálle múnáama tsijtye ímí uke cáhcújtsomé tujpácyó waagóóme. Áánélli tehdujuco díityéké tǔjpacyoóvú u íjchone.

⁷ Áané booné tsijpi Píívyéébé ñícúvé waijí íjcyátsihdyu neéhií:

—Tehdújuco ihdyu Píívyéébe panévatúré íhtsútuube ávyéjuube u íjcyabe míamúnáake u ícúbahráne.

⁸ Átsihdyúu idyé tsijpi ihñéihlló pañe íjcyane cóóǐjejpí núhbá hallúvú cáhpíoneri nuhba éhniñevu állóócoténé míamúnáake áiúcúhi. ⁹ Ááneǐ tsárii nehníwu Píívyéébedítýú íhǐjyúváne ímityúné imyéénuhíjcyánetu tsá ditye ímíletú íhveténe. Áánemáa tsá dííbyeke ditye ávyejúúletúne.

¹⁰ Átsihdyúu idyé tsijpi ihñéihlló pañe íjcyane díibye iyáábécoba eené móóá pañétú íjchíívyéébé avyéjú íjyáwá hallúvú cáhpíoneri dííbye avyéjú tútávaavéhi. Áijyúu míamúnaa ávyeta ñícúbáhrámeíñe ávyeri íhniǐjwááñe íhdóhi. ¹¹ Aamée éhniñevuré nehníwu íhǐjyúvá nǐjkyéǐiri íjcyabe Píívyéébedítýú ahlláháñema tsíñéhǐiri ñícúbáhrámeíñe déjúcotu. Áánemáa tsá ditye íhvéjtsotú ímityúné imyéénuhíjcyáne.

¹² Átsihdyúu idyé tsijpi ihñéihlló pañe íjcyane Eoparááté pañévú cáhpíoneri teehi áraavé avyéjujte nuhba tsáhícyánéjcutu ítsodáhómuma méénujcátsivu tsááme tsíñejcúéhívú ípájtýeki.

¹³ Áánáacáa díibye níhbácobádú neébeé, tsijpi iyáábécobádú neébeé, Píívyéébé íhǐjyú uubálle múnáájpidi díllómeííbyee, éhdúmé íhǐjyúháñetu naavémú ahcómúdú némehǐi cájtume méénuráítyúronéhǐi méénuhíjcyáhi. ¹⁴ Aamée panévá íñújíne múnáake íavyéjujtemá pihǐjyúcú íhtsútuube Píívyéébe muhdú ditye ícyahíjcyané díityémá ímibájchócooca dííbyema imyéénújcatsíki.

15 Áánáacáa Jetsóó oke nééhií:

—Pecútétsihdyuré muurá ó bóhdií múha íjtsótúnáa éhne múúne naní múnáajpi tsáhduú. Aane ihdyu íjtsome maímijyu tsá íínerí núcójpívéityú éhne múúne íevejte íjcyame núcójpívédu.

16 Aanée diitye naavémú tsúúca pihjyúcú pámeekéré míamúnáake íavyéjútémájuco tsátsihvu heeberéómú ihjyúri ‘Amagedóo’ némeítsihvu.

17 Átsihdyúu idyé nihñéejpiyé ihñéíhlló pañe íjcyane ívééhoováwú cáhpíóné tujkéveri Píivyéébe níjkyéjitu idyuurúvájá pañétú kéévánécoba nééhií:

—Áyu ícyooca ihdyu tsúúca páneere níjkéváhi. 18 Áánáacáa ávyétá ihnáhó chíjchímuba dóvájaavéné ‘roríhróri’ nééné tujkéveri ávyétá ihnáhó ííñuji váumeí íhdée ivááúmeíhíjcyané ehniíñevu. 19 Áánerí Babiróónia íhtsútu cóómí íjcyárocóómí wáhcabá 3-neva panéjcuvávu. Ehdúu técoomí múnaa ímityúné méénuhíjcyané déjúcotu Píivyéébe icyáyobáavaténe ávyétá ihnáhó diityédí ícúbahráhi. Áhdurée páneere ííñújiri íjcyácoomíjí wáhcávyabáhi. 20 Áhdurée páneere móáñéj píine íjcyáhbaújima íjchí ííñújí caméwajúné tsáhájuco íjcyatúne. 21 Áijyúu Píivyéébedityú nehníwu míamúnaa uhbá díbye diityé hallúvú núpácýówácobáné dójcoótsóneri ícúbáhrámeíñe déjúcotu.

17

Nahtsíwamééwa ícúbáhrámeíñe

1 Átsihdyúu tsaapi diitye níjkyéjii múnaa 7-meva íjcyámedityú oke nééhií:

—Dícha uke o úújétso aalle eene núpácýó hallúri íjcyalle íhtsútulle nahtsíwamééwá muhdú ícúbáhrámeíñe. 2 Muurá panévá íñújíñe múnaa íavyéjútémáyé ímityúné dííllema imyéénúneri íjtsaméi tútávajtsóhi.

3 Ehdúu naavédú nééne o ííténé pañe oke íñééne tsajtyéébe ííneubará píivyétúné ííñújivu. Áhullée ó ájtyumí tújpáábyécoba néébe iyáábeke íhñíwaúúné 7-uva íjcyáábej tóóné 10-jtoova íjcyáábeke. Áábedityúu mítyane meméháñé caatúvá nehníwu Píivyéébedityú íhjuváne. 4 Áábé hallúrii díille walle ácuúcunúllé wajyámú ávyéta ímí duujínuúdú nééja tsániiñe tújpájauvu. Aallée ícyaavé tsaímíyé óórótu, péérátu, páhduvaré ímíwu nééne newáyúúnetu, méénumeíñehjivu. Aallée ejécunú óóróihlló pañe páhduvaré nééne ímityuháñé imyéénuhíjcyanéhjí wáhpécunúne. 5 Áállé úmícotúu caatúváné íínáhjáubáhjáa nééiyóné íllúu: “Íhtsútu cóómí Babiróónia

pámeere nahtsíwamééwámúj tsíju; téhdure páneere ímítyunéhjí íñújiri íjcyánéj tsíju técoómi.” ⁶ Áállekée o íténe ó waajácú Píívyéébeéjté ímí Jetsóoke iúráávyéné déjúcotu dsíjivehíjcyámé tujpácýori dille líyícyavéne. ⁷ Áánerí mityane o úllévenúúbeke oke níjkyéji múnáajpi nééhí:

—¿íveekí ayájú íhnáhorá u úllévenúne? Cáhawáá eene dííbyé hallúrí dille íjcyáné iyáábé 7-uva íhñíwaúúne íjcyáábej toóné 10-jtoova íjcyáábema díityétsídítýú uke o úúbálleki. ⁸ Muurá díibye tsáhájucó íjcyájúcootúne. Ároobe tsiíne íbóhííne wáhyéjúcóbá pañétú íjchívyee mújyú tsiíne íbóhíjúcóóítýúhullévú iwágóóóveki. Áábedi míamúnaa ullévenuú íñújí ípívyéévéjyújuco pájtyetéme mémeháñé cáátúváne waajácúháámitu imyémeháñé íjcyatúme.

⁹ Aane ihdyu óví wájácúnejcúmé waajácú íínerí tene íhjuváne. Muurá eene 7-baúvá cámeháúné hallúrí díille walle ácuúcunúhbaújí nééiyóné eene 7-uva íhñíwaúúne. ¹⁰ Áhdure 7-meva ávyéjute íjcyane nééiyóné. Áámedítýú ícyooca tsaapi ávyéjuube íjcyáhi. Áánetu 5-meva tsúúca téénetu pájtyéhi. Áánetu tsijpi nihñéejpíyé ávyéjúúteé wahájchotáwuúre. ¹¹ Áábedítýú díibye iyáábécoba tsúúcajáa dsíjivéroobe tsiíne bóhíibe cáamáaveéhi. Áábema 8-mevájúcooi teene 7-neva íjcyáné ávyéjuto pájtyeíne. Ároobe bóónétu ávyetá wágoóóveréjuco méénuíne.

¹² Áábema tsijtye 10-meva wahájchotáwu ávyéjuutéíne nééiyóné eene 10-jtoova íjtyóóne íjcyane. ¹³ Aame ípítýácójcatsíne dííbyeke píááboó díbye éhñíínevu íhtsútúúveki. ¹⁴ Aame Obééjáwuúdu néébema méénújcatsíyómeke tsanéjcuúré táhjáiibye pámeere ávyéjute éhñíínevu íhtsútuube ávyéjuube íjcyáábe. Áánetu ihdyu ípyée ityújkevééllémeke díbye újcume ímí dííbyeke úráávyehíjcyámé dííbyema íjcyááhi. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi.

¹⁵ Átsihdyúu idyé tsiíne oke neébe:

—Muurá eene nahtsíwamééwá nújpácýó hallúrí ácuúcunújpácýó ú ájtyumí mityane míamúnaa panévá íñújííne múnaa páhduvaré íhjuvámé dóbééveíne nééiyóné. ¹⁶ Áánetu eene iyáábé 10-jtoova íjtyóóne íjcyáábema téhduméré ávyéjute íjcyame díille nahtsíwamééwake nehnílleéhi. Aame díílleke ityútávájtsóne íhvéjtsolle íjcyáá íícúvérátulléréjuco. Áálleke bóónétu ílluréjuco dítye cóvájtsóíne. ¹⁷ Píívyéébere díityéké téené íjtsaméivu ájcuú díbye muhdú néhdújuco tene ípájtyeki. Áánéllí díitye ávyéjute 10-meva íyáábeke íhtsútúúvétsoó

dííbyere Píívyéébe néhdújuco. ¹⁸ Áánetu diille wálleeke u ájtyumíne panévá iñújííne avyéjú comíñe nééiyóne. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi.

18

Babiróonia wágóoovéne

¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi íhtsútuube íjcyaaabe cáámetu nítyéébé ámítsaráhcó ííñuji ájchúcunúúbeke. ² Aabée kéévánécoba nééhií:

—Tsúúca Babiróonia íhtsútu cóomí íjcyárocóomí wágóóóvéne boone téapajyúrí naavémuréjuco nehniwu néené wahpéjtema. Aane ihdyu óvi tehdújuco técoomi wágóoovéne. ³ ¿íveekí panévá iñújííne múnáake ímityunévú íbúwátsohíjcyacóomí? Téhdure ¿íveekí técoomíyí álliuré úwáábómeíñe iñújííne avyéjute icyáhcújtsóne ávyetá ímityúné méénuhíjcyáhi? Áhdure técóomí múnáa mítyane íéhnéváiyóneri íjyácunúne panévá iñújííne nahjíhe múnáake mítyane dsíídsínuhíjcyáhi. ⁴ Ehdúu díbye néenáa idyé tsijpi téhullétúre cáámetu nééhií:

—Méijchívyé écoomíyú múhdumé tahñéjté íjcyame técoomí múnáa ímityúné méénuhíjcyáné ámuha meméénútuki, áhdure téené hallútú ditye ícúbáhrámeídyú ámuha meícúbáhrámeítyuki. ⁵ Muurá técoomí múnáa ímityúcoba éhniíñevúre líiyaaténé oo Píívyéébe múhdurá o íjtsúcunúnéllii téené déjúcotu díityéké ó ícúbáhraahi. ⁶ Áhdícyane óvi ihdyu díityéké ó ícúbáhrá muhdúhjáa ditye tsíjtyeke ícúbáhrahíjcyáne áhdó ditye iwáájacuki. ⁷⁻⁸ Muurá íbúwá pañe ímityájkímyeíñe nehíjcyámé íhtsutúmé íjcyámeke mújyú kímóóve pájtyéityúne. Áhdure nehíjcyámé mújyú muhdú íhcyóomí íjcyáityúne. Áámeke ihdyu téene áhdó óvi o kímóvejtsómé ícúbáhrámeí ájyáháñema dsíjiveri. Muurá panévaturé íhtsútuube Píívyéébe o íjcyaaabe díityé ímityú déjúcotu díityéké o ícúbáhráme cóomí áíívyééhi.

⁹ Aane muurá panévá iñújííne avyéjute técoomí múnáama ímityúné méénuhíjcyámé tsáimíyé ímíjyuuri íjcyarómé técoomi ámópácyoovéné íájtyúmícooca kímóóveéhi. ¹⁰ Aame téeneri ííllityéne tsíhyullétúre ítteme neéhi:

—¡Máidáátsoju muhdú íveekí íhtsú cóomíjíí Babiróonia ñná pajtyej! ¡Ávyeta muhdú meíjtsótútsihdyu pecútéré tsúúca wágóóóvecóomí! Ehdú neeímye.

¹¹ Ááneri panévá iñújííne nahjíhe múnáa mítyane kímóóveé íhñénéhjí kiá iñáhjíhenújúcóóityúneri. ¹² Muurá técoomi

nahjìhénuhíjcyámé óoroó, páráátaá, bóroótseé, iéeroó, péeraá, tsíñehji panévare mítyane áhdoméñé néwayúúnee, íjcyane. Téhdure nahjìhénuhíjcyámé ímiá wajyámúúné ríinoó, tséedaá, íjcyane tújpájáhjiúvú néenema duujínuúdúnéjahji. Áhdure nahjìhénuhíjcyámé páhduvare nénehji imyéwu cúváané uméhéenema imíwu néené néwáyúúnetu méénúmeíñéhji. ¹³ Áhdure páhduvare néené pacúúcuháñé imyéwu cúvanéhjí míraá, ijtsiéetsoo, íjcyane nahjìhénuhíjcyáme. Majchóháñé nahjìhénuhíjcyámé bíinoó, dúúrubaa, haríinaa, tríigoó, íjcyane. Téhdure teene majchó uménú nahjìhénuhíjcyámé canéérama tsíñehji. Téhdure nahjìhénuhíjcyámé jéemú ocájímuu, obééjámuu, íjyumuu, íjchíemíínee, míamúnaa, íjcyane. Ánehji kíá íñáhjihénújúcóóityúneri kímoóveímye. ¹⁴ Aame técoomíúvutu neéhi:

—¿Kíavújuco ícyooca técoomíúvú íhtsútu? Tsúúca páneemáyé técoomi wágóoovéné tsá múijyú maájtyumíjúcóóityúne.

¹⁵⁻¹⁶ Aame téeneri íllityéne técoomíúvú íjcyátsí kémuélléturé ííte me ikímóóvéne neéhi:

—¿Máidáátsoju íveekí íhtsú cóomijíí Babiróónia muhdú íjcyá ehne múúne walle imíwu néené wajyámúúnema íjcyalle tsaimíyé icyáávellédú nécoómi! ¿Ávyeta muhdú meijtsótútsihdyu peecúteré tsúúca wágóóóvecóómi! Ehdu neéímye. ¹⁷ Aane muurá muhdú técoomi wágóoovéné cújúwamííneri úllehíjcyámé pámeere íavyéjyútemá íwákimyéi múnáa ájtyúmiíhi. ¹⁸ Aame técoomi áiivyéne ámópácyoúcunúne ííténe neéhi:

—¿A íjcyacóómí tsícyoomi écoomíúvú dú nécoómij? ¹⁹ Aame ikímóóvéne íhñíwaúúne íballííñúmeíñe neéhi:

—¿Máidáátsoju muhdú íveekí écoomi íhtsú cóomijíí íná pajtye técoomíújuco múúhá wákimyéi cújúwamííneri muha metsájtyéné hallúvú medsíídsívahíjcyacóómi! Ácoomi ¿íveekí peecúteré tsúúca wágóoovéhi? ²⁰ Ehdu ditye kímoóvénáa pámeere níjkyéji múnáama múhdumé tahñéjté íjcyame táuwaáboju úwaábohíjcyámé imíjyúhi. Áánetu técoomí múnáadi ó ícúbáhraá tahñéjteke díbye ímityúne dáriívehíjcyáné déjúcotu. Ehdúu Píívyéébe neéhií.

²¹ Átsihdyúu idyé o íténáa tsijpi íhtsútuube níjkyéji múnáajpi nééwayúcoba móóá pañévú iwááóne neéhií:

—Eene móóá pañévú nééwayu o wááodu muurá íhtsútu cóomí Babiróónia wágóóóvecóómí tsáhájucó múijyú maájtyúmiítyúne. ²² Tsáhájucó múijyú técoomí múnáa iwáñehjívaténe cúmbáánema chíiyóro llíjchune

melléébóityúne. Téhdure tsáhájucó técoomíyí ípyéé imyéénuhíjcyádú panévá wákimyéí ditye méénune maájtyúmiityúne. ²³ Tsáhájucó múijyú técoomi tsaímíyé péétécunúityúne. Tsáhájucó técoomívú ditye ityáábávájcatsíñé wañéhjíné méénúityúne. Páneere técoomí ihtsútú nijkévaáhi. Muuráhjáa técoomí nahjíhe múnaa íhtsutúmé tsíjtyé nahjíhe múnaá ehniíñevu íjcyame panévá iñújíine múnaake mútátsohíjcyá waabyenujúúneri.

²⁴ Áhdurée técoomívú Píívyéébé ihjyú uubálle múnaama pámeere dííbyeéjteke dsíjívetsóme. Ehdúu níjkyéji múnaajpi nées naavédú néene o ítténé pañe.

19

¹ Átsihdyúu idyé tééné pañéré ó lleebó cáámetu mítyame míamúnaa kéévánécoba nééneé:

Métsu Mépiivyéébé íhtsútuube ávyéjuube íjcyáábedítýú pajtyéteju tsáábeke maávyéjújtsoki. ² Muurá muhdú tene íjcyadújucó díbye muhdú míamúnaa ícyahíjcyané ímbajchóne. Muuráhjáa nahtsíwamééwá panévá iñújíine múnaake ímítyúneri ityútávájtsóne dííbye ícúve múnaake dsíjívetsóné déjúcotu díílledi ícúbáhraábe.

³ Átsihdyúu idyé tsiiñe néémeé:

—¡Métsu maávyéjújtsó Píívyéébeke! Muurá técoomi íhtsútu cóomí áíívyéne ójtsó tsá múijyú íhvetéityúne.

⁴ Áhdurée idyé díitye 24-meva túkevétsojtémá 4-meva iyámédú néeme Píívyéébe íavyéjú íjyáwá hallúrí ácuúcunúúbé lliiñévú ímíhmóubáne néehíí:

—¡Métsu maávyéjújtsó Píívyéébeke!

⁵ Áhdurée idyé tsijpi tétsihyi íjcyaaabe néehíí:

Métsu pámeere ídáátsojtémá íhtsútujte múhdumé Mépiivyéébé ícúve múnaa meíjcyame díbye ímillédú meíjcyame dííbyeke maávyéjújtsoki.

Obééjáuúdu néébe wañéhjíváténe

⁶⁻⁸ Átsihdyúu idyé tsiiñe ó lleebó éhne múúne teehi níívácunúné tujkéveri mítyane chíjchimu íhjuvádú míamúnaa íhjuváne. Íllúu néémeé:

Panévatúré íhtsútuube Ávyéjuube Píívyéébe íjcyáábeke ihdyu metsu maávyéjújtsóneri meímíjyuúki. Muurá Obééjáuúdu néébe tsúúca ihñéjtema wañéhjíváténe éhne múúne tsaapi ityáábáváné wañéhjí méénudu. Áánéllii

tsúúca íjcyátsíivyéme ímiá wajyámúúné tsítsíjahjívú
íujcámeíñema.

Ehdúu néemeé. Aane teene tsítsíjahjí Píívyéébeéjté ímiáámé
meíjcyane nééiyóne.

⁹ Átsihdyúu tsaapi níjkyéji múnáajpi oke nééhií:

—Íllu caatúnu: “íMaímijyu ihdyu Obééjáuúdu néébe
mévadyu néeme ihñéjteke imíñútsómema wáñehjívaténej!”

Átsihdyúu oke neébe:

—Ehdu ímiááné Píívyéébere nééhií.

¹⁰ Áánéllihyéé dííbyé lliíñévú o mímóúúvéne dííbyeke o
dúúrúváiyónáa oke neébe:

—íOke duurúvadíñe! Muurá ámuháduuré oo Píívyéébe
íicúve múnáajpi eene ámuha díñahbémuma Jetsocrítoke
ímí meúraavyémé meíjcyadu. Áánéllii ihdyu dííbyekéré
Píívyéébeke duurúvá dííbyé uwááboju Jetsóodi íjcyane ámuha
meúwáábohíjcyáábeke. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi.

Tsítsíbeúvú néene íjju hallúrí íjcyáabe

¹¹⁻¹³ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí níjkyéjiri íjju tsítsíbeúvú
néébeke. Áábé hallúrí ácuúcunúúbe mémé ímiáábé
Állíúútuúbe. Tsiíñéé dííbye mémé Píívyéébe Ihjyu. Aabe
muurá míamúnaa muhdú meícyahíjcyáné mééma ímíbájchoó
muhdú meícyahíjcyádújuco. Aabéé íchahíwáánema íjcyáábé
hálluúúcu cúujúwayúdu peetéacunúhi. Áánetúu imyéme
dííbyedítýú cáátúnúmeíñé íná nééiyóné tsá múha wáájacutúne.
Apáábyéree diibye waajácúhi. ¹⁴ Áábekée mítyame míamúnaa
tsítsijte íjju mudi úraavyé ímiá wajyámúúné tsítsíjäänema
íjcyame. ¹⁵⁻¹⁶ Aabéé tsuhjíváwu nééwa nítsúwá díbeúacunú
téewari panévá íñújíñe múnáake ícúbáhraíwa. Áábedítýúu
íwajyámutuu, íjcyúbatuu, caatúváné íllu nééneé: “Páné avyéjujté
éhnííñevu íhtsútuube avyéjuúbe.” Aane muurá dííbyé hójtsí
pañe panévá íñújíñe múnaa íjcyááhi. Áhdure dííbyej téeveri
íhtsútuube Píívyéébe icyáyobáávaténe míamúnáadi ícúbáhraá
éhne múúne óova íjtyúhari dítye dótsuhcúdu.

¹⁷⁻¹⁸ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí níjkyéji múnáajpi cóójiejpi
núhbá hallúrí íjyócunúúbeke. Aabéé wahpéjteke kéévánécoba
nééhií:

—Píívyéébe néé pámeekéré ídáátsojtékee, íhtsútujtékee,
íjju muke díityedí méénújcatsímyéhjimáyé ámuha medóókií.
Áámeke wa metsááne medóóvaj. Ehdúu neebe níjkyéji
múnáajpi wahpéjteke.

19 Átsihdyúu idyé ó ájtyumí diibye iyáábécóbama ihyájkímú panévá iñújíné avyéjunte píhcyaavéné diibye íjju hallúrí íjcyaaabe téhdure ihyájkímuma íjcyáábema imyéénújcatsíki. 20 Áronáacáa diibye iyáábécóbama Píivyéébé ihjyú uubálle múnáájpidí díllómeíbyé méénúráityuróné méénúúbema tsúuca diityétsikye ékeevéme. Diibyée eene Píivyéébé ihjyú uubálle múnáájpidi díllómeíbyé íllure állíhíjcyá míamúnáake diibye iyáábécóba mémema íjcyame dííbyé níjcyota dúúrúvahíjcyámeke. Áromútsíi bóhíimútsíyé wágóoové ávyétá ihnáhó atsóóperémá péétécunúné cuujúwá pañévu. 21 Áánetúu tsijtye ímunáajtéké diibye íjju hallúrí ácuúcunúúbé iníitsúwari dsíjívétsómeke diitye wahpéjté dóóhíi.

20

Jetsóó ávyéjuube íñújiri íjcyane

1 Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi níjkyéji múnáajpi cáámetu íñújivú níityene ápíchó néheju wáhyéjúcóba lláávee, úwááñéhícyobaa, íjcyánema. 2 Aabée níhbácobádú néébeke dííbyere íñimye íjcyaaabe Naavéneke tééhiyi idyóhjinúúbeke waaó teene wáhyéjúcóbá pañévu. 3 Áábé hallúvúu cóhphéj wátájcoobe díbye míamúnáake 1,000 píjcyá hajchótá iálljyúcoótuki. Áané boonétúu tsiíñe ácádsííveebe wahájchotáwuúréjuco.

4 Áhdurée ó ájtyumí muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné ditye ímíbájchóíñévu Píivyéébe níwaavémé íavyéjú íjyáwáané hallúrí ácújcatyémeke. Téhdurée idyé ó ájtyumí Píivyéébé ihjyú Jetsóodi íjcyane úwáábohíjcyámeke téené hallútúu ditye íhñíwauúné kípiyúúcu híjcyámeke. Diityée muurá tsá múijyú diibye iyáábécóbake íñíjcyotámá dúúrúvatúne. Áánéllíhyée dííbye mémé tsá diityéké ímicóónetu íhyójtínéúbatu íjcyatúne. Aamée tsiíñe bóhíime Críjtoma ávyéjuuté téhdune 1,000 píjcyá hajchóta. 5 Aane cahcújtso múnaa dsíjívémé bóhítujkénúíñé nééiyóne. Áánetúu tsijtye cáhcújtso túm téhdune 1,000 píjcyá boonéturéjuco bóhíine. 6 Maímijyú ihdyu tsaímíyé Píivyéébema ícyahíjcyámé tujkénú bóhíicunúíñej. Áámeke tsáhájjuco bóónétu íjcyané ícúbáhraméi dómájcóityúne. Aame Píivyéébema Críjtomútsí íjcyánéjcu lluuvájté íjcyame ávyéjúúteé íñújiri téhdune 1,000 píjcyá hajchóta.

7 Áané boone tsiíñe Naavéné ácádsíjcaáyóméíhi. 8 Aabe ípyée imyéénuhíjcyádú tsiíñe páné iñújíne múnáakéré iállíñe mújtátsoóhi. Áane Góoó, Magóoo, íjcyané íñújícú múnaa

ávyetá mityámé eevératu Ijcyame Criytoke néhníllehíjcyámema iúcújcatsíñe díbyema méénújcatsímye.

⁹ Aanée naavédú néene o íiténáa pahúllevátú tsáame Píivyéébe ihcyóómi wájyú nécoomi tsúúca mícaavévá pámeere díbyeéjteke ipírújtsóroki. Áronáacáa Píivyéébe cúújuwa cáámetu diityé hallúvú ijcaáyóné pámeekéré áiúcú tsáápiúbá coéváratu. ¹⁰ Áánetúu diibye Naavéné míamúnáake állihíjcyáábeke waagóoobe cúújuwa atsóóperemá péétécunúwá pañévú téewá pañe tsúúca iyáábécobaa, iye Píivyéébe ihjyú uubálle múnáájpidi díllómeihíjcyáábee, Ijcyamútsí Ijcyáwá pañévu. Aamée tsúúca téewá pañe ícúbáhrámeí mújyú níjkéváityúne.

Ímibájchoju

¹¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsítsíj néené avyéjú ijyáwá hallurí tsaapi ácuúcunúubeke. Áábeditýúu ííñújima íévéhóowari Ijcyanéhjí peíñú pevétsíyéjuco. ¹² Ájyúu díbyé úmíwari íhtsútúmehjimáyé ídáátsojte dsíjivehíjcyámé tsiíñe bóhíímedívú pááyuube muhdú ditye ícyahíjcyáné cáátúváne waajácúhaamíne. Áhdurée paayúcuube pájtyetéme mémeháñé Ijcyaháami. Áánemáa diityemá ímibájchoobe téhaamíjí pañétú muhdú ditye ícyahíjcyáné cáátúnúmeidyújuco. ¹³ Téjyúu pámeere dsíjivémé ijchívyécunú móañé pañétuu, ííñújí pañétuu, Ijcyane. Áámemáa ímibájchoobe muhdúhjáa ditye ícyahíjcyánéhjí. ¹⁴ Ájyúu tsáhájucó dsíjivé Ijcyájúcootúne. Téhdurée ímityúmé dsíjivémé úújetéhíjcyatsíí tsúúca wágóoové cúújúwá pañévú ditye wágóóóvéiwá pañévu. ¹⁵ Ááwá pañévúu wágóoovémé íñe múhdumé pájtyetéme mémeháñé Ijcyaháámitu imyéme Ijcyatúme.

21

Béhné ííñújima níjkyeji

¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí béhné ííñújí íévéhóowari Ijcyánéhjima bóhówaavéné íhdéénéhjí tsúúca wágóóóvéne boóne. Áronáacáa tsáhájucó móañe Ijcyatúne. ² Ájyúu o íiténáa béhné Jerotsarée niityé níjkyéjitu Píivyéébedítu. Ácoomí tsaímíyé ííne imíjyaú ehne múúne walle ityájíváne wañéhjí pañe ímibájkímyeidyu. ³ Áánáacáa tsaapi níjkyéjitu kéévánécoba néehíí:

—Ícyooca Píivyéébe ihñéjtéj pñe Ijcyaabéréjuco diityéké tükévéjtsóíñe. Áábema Ijcyáímyé tsaímíyéjuco. ⁴ Áámema tsáhájucó kímóóve, dsíjivé, panévá ícúbáhrámeí, Ijcyájúcoóityú tsúúca díbye páneere tsíhdyuréjuco cápáyoácónéllíihye.

⁵ Ehdúu dibye nééné boone íavyéjú iyyáwá hallúrí ácuúcunúúbé nééhií:

—Panévare béhnéréjuco o ípívyejtsóne.

Átsihdyúu oke neébe:

—Cáátunu íñe úuma o íhgyuváne. Tsá áliu tene íjcyatúne.

Muurá ímiáánéré teéne. Aane múu cáhcujtsóhi.

⁶⁻⁷ Átsihdyúu tsiíñe oke neébe:

—Áyu tsúuca páneere muhdú o néhdújuco pájtyene. Aabe panévaturé íhtsútuube tapíívyema o íjcyátuube íjcyaduré o íjcyabe ímichi téhijpi oo páneeré o ípívyéjtsoóbe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsóiíbye. Aabe áatsiimédú nééme ímítyunévú táhjátsámeítýmé tsaímíyé íjcyáíyóneri tsúúrámeímyeke ó ájcuú ímiá bóhívu áhdóratúne. Áámé Piivyéébé ó íjcyááhi. ⁸ Áánetu oke iúráávyéné déjúcotu ícúbáhrámeíyóneri íllityéne cáhcújtsoótee, dsíjívétso múnaa, íhdícyámema dómácócatsíhijcyáamee, níjcyotájteke dúúrúvahíjcyáamee, waabyénu múnaa, állíu múnaa, éhdume wágóóóvee cúújuwa atsóóperémá péétécunúwá pañévu. Ehdu botsíi ávyetá wágoóoveréjuco ditye méénuíñe. Ehdúu oke Píivyéébe nééhií.

Béhcóomi Jerotsarée

⁹ Átsihdyúu tsaapi níjkyéji múnáajpi éhnée 7-mevádítýú niñéeneré ícúbáhraméi íjcyáíhlloma íjcyabe oke nééhií:

—Cáhawáá uke o úújétso Obééjáuúdu néébe uráávye múnaa éhne múúne tsáápí taaba íjcyadu néémedívu. ¹⁰ Aanée teene naavédú nééne o íténé pañe oke tsajtyéébé caméhbáú níjcaúvu. Átsihdyúu oke úújétsoobe Píivyéébe cóomí Jerotsarée

ímíwu nécoomi níjkyéjitu ííñujívú nítyécoomívu. ¹¹ Ácoomítýúu ávyeta Píivyéébé ámitsaráhcó cádiúcunú éhne 'jájpeé' némeíñe neewáyú 'rauráú' nééu ímíwu 'rutúrútú' néhduú.

¹²⁻¹³ Ácoomí míjcóo cáámé míjcócoba ávyeta píímí némíjcótú 12-wava lléhowááne. Panéjcuvatúu 3-wavátsá 4-tshíjívatu. Áwáhjíttúu íjraéémú dohjíbá 12-neva íjcyáne mémeháñe caatúvá téwavádu. Áwahjíi níjkyéji múnaa tsáápiitsa tehméhi.

¹⁴ Áhdurée idyé témíjcótú 12-uva néwáyúcobáné ímichi témíjco éjkeúhji. Áúhjíttúu idyé téuvádú tsáápiitsa Obééjáuúdu néébe mamýemu mémeháñe caatúváhi.

¹⁵ Áíjyúu diibye níjkyéji múnáajpi óóma íhgyúváábedi óórówa eevéwá dibye tééwari técoomi íééve páneere témíjco ílleshówáánemájjuco.

¹⁶⁻¹⁷ Ácoomíi ávyeta tsahtú cóomíyé páhíjyáwá nécoomi muhdú míamúnaa meéévehíjcyádú

panéjcvaré icyáámema íwatyúúve éhnéjcu ééveebe tsahájchotaré 2,200 kiróómetro. Áánetúu técoomí mijcój píimí ééveebe 64 ééveta.

18 Ámijcáo méénúmeí tsanééré 'jájpeé' némeíñé newáyúúnetu. Áánetúu ipácóomí tsanééré óórótu méénúmeícyóomí mícúmijídú ñné imíjyaú 'rutúruútu'.

19-20 Ácoomí mijcáo ímichi éjkéné newáyúúcobané ícyáávetsámeí 'jájpeé, tsapííroo, áágataa, ejmeráádaa, óónitsee, coonaríinaa, critsóóritoo, berííroo, topáátsioo, critsopráátsaa, jatsíjtoó, amatíjtaa', némeíñé newáyúúné imíwu páhduváre néuhjítu.

21 Áánetúu técoomí mijcój llehówáané 12-wava méénúmeí téhdunéré 12-ua péérá newáyúúnetu. Áánetúu pañétúejjító técoomí ulléjító téenere óórótu méénúmeíjító mícúmijídú imíwu 'rutúruútu'.

22 Áronáacáa ihdyu tsá o ájtyúmitú duurúvaja técoomíyí panévatúre íhtsútumútsí Obééjáuúdu néébema Píívyéébmútsí tééjadu néémutsi íjcyánéllíihye. 23 Ácoomí muurá tsáhájucó nùhbmútsí ájchúnej tééveri íjcyáityúne.

Muurá ihdyu Píívyéébé ámítsaráhcoréjucó Obééjáuúdu néébedítúyú ájchúcnúnej tééveri técoomí íjcyaiñe. 24 Áábej tééveri pámeere míamúnaa panéva íñújñné avyéjútémá tsaimíyé íjcyame técoomí avyéjútsoóhi. 25 Ácoomí llehówáané tsá wátáhájcatyéityú tene mújyú íjyunúityúnéllíihye. 26 Muurá técoomívú panéva íñújñné avyéjú dóbééveéhi. 27 Ácoomíyí tsá

íñá ímityúné íjcyáityúne. Tsá núcójpítsó nénehji méénúmema állíúúmé téhullévú úújetéityúne. Apáámyéré ihdyu múhdumé pájtyeteme mémeháñé Obééjáuúdu néébedi íjcyáháámitu cáátuvámé técoomívú úújéteéhi.

22

1 Átsihdyúu díibye níjkyéji múnáajpi oke úújetsó tééhivu Obééjáuúdu néébema Píívyéébmútsí avyéjú íjcyátsihdyu íñécunúhí pañétúejjító técoomí ulléjítój píñétú níivahívu. Aahí nujpácýóo avyéta ímí 'raúrúu' néjpacýo meke bohívú ajcúhi. 2 Ááhí úníuríi tsanéjúcúcuri úmehééne meke medsíjívéjúcóóityúne bóhívu ájcuhehjí ténuhbávádú néevahíjcyahéhji. Áhéhjíhaamíneé panéva íñújñné múnáake bohívú ajcúhi. 3 Aane Obééjáuúdu néébema Píívyéébmútsí avyéjú técoomí pañe íjcyánéllíi tsá ñné ímityú íjcyáityú téhulle. Aane téhulle Píívyéébé ícúve múnáa íjcyame dííbyeke duurúvaáhi. 4 Aame dííbyeke ájtyúmíí múhdumé dííbye mémé ímícóónetu cáátuváme. Aame avyéjúúteé dííbyema mújyú

níjkéváityúne. ⁵ Tsáhájuco mújyú téhulle íjyunúityúne. Áánéllii tsáhájuco peetéháñé íjcyáityúne. Áhdure tsáhájuco nuha íjcyáityúne. Píívyéébe íhtsútuube íjcyaabéréjucu peete íjcyaiñe.

Jetsocríjtó tsááiñe p'íhíjucóone

⁶ Átsihdyúu diibye níjkyéji múnáajpi oke néehii:

—Íñe uke o néene muurá ávyeta ímiááne. Tsá álliu tene íjcyatúne. Aane múu cáhcujtsóhi. Píívyéébe Íapííchoj téeveri íhjuú uubáalle múnáake ñná pájtyeíñé íhdétújucu wáájácútsohíjcyaaabe oke wallóó téhdure dííbyé ñcúve múnáake o úubáalle muhdú lléváhréjucu tene pájtyeíñe.

⁷ Muurá Jetsóó néehii: “¡Lléváhréjucu o tsááiñe! Ahdícyane ihdyu maímijyu ditye íjcyaiñé íñe íhyaamí pañétú muhdú tene pájtyeíñé cáátuváné cáhcujtsóme.” Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi.

⁸⁻⁹ Aanée ó ájtyumí ehdu páneere muhdú pájtyeíñé oke úubállemeíñéhji. Áánélliihyée diibye níjkyéji múnáajpi oke tenehjívú úújétsóobé lliiñévú o mímóúúvéne dííbyeke o dúúrúváiýónáa oke neébe:

—¡Oke duurúvadiñe! Muurá ámuhadúré oo Píívyéébé ñcúve múnáajpi ámuha díñahbénuma dííbyé ihjuú uubáalle múnaa meíjcyame íhyaamí pañe íjcyáné uwááboju ímí ámuha mecáhcujtsómé meíjcyadu. Áánéllii ihdyu dííbyekéré Píívyéébeke duurúva.

¹⁰ Átsihdyúu idyé oke neébe:

—Tsá múu íñe u cáátúnuháámí páátánutúne. Muurá muhdú téhaamí pañe tene néene lléváhréjucu pájtyeíñe. ¹¹ Ahdícyane óvíi Píívyéébema ímí íjcyáiýóneri tsúúrámeímyé ímiñeúvú íjcyá dííbyema. Áánetu ihdyu óvi ímityúmé íimillédú íjcyáhi. Ehdúu níjkyéji múnáajpi oke néehii.

¹² Ááné boonétúu idyé Jetsóó oke néehii:

—¡Muurá lléváhréjucu o tsááiñe! Aabe ó ájcuú pámeekéré muhdú ditye ícyahíjcyáne áhdovu. ¹³ Aabe panévaturé íhtsútuube o íjcyaaabe tapíívyema o íjcyátuube ímichi téhijpi oo páneeré o ípívyéjtsoóbe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsóiiibe.

¹⁴ Ahdícyane maímijyu ditye íjcyaiñé tsaimíyé ícyahíjcyáme. Muurá béhné Jerotsaréevu iúújetécooca bohívú ájcúné uméhe néevá lléeneímye. ¹⁵ Áánetu ímityúmé waabyénu múnaa, íhdícyámema dómácócatsíhíjcyámee, dsíjívétso múnaa, níjcyotájteke dúúrúvahíjcyámee, álliu múnaa, íjcyame tsá técoomívú úújjetéityúne.

16 Aane íñe níjkyéji múnáájpkýe diéllevu ó wallóó díbye úhdivu íbóhówájtso páneere muhdú pájtyéíñéhjí uuréjuco tácahcújtso múnáake u wáájácútsoki. Muuráhjáa páneere o ípívyéétsóroobe Dabíiúvúj tsíménémúhaabe ó ijcyá tsítsívé mícúruwádú o néébeé. Ehdúu Jetsóó oke nééhií.

17 Ahdícýane Píívyéébe Apííchó íhjúu uubáalle múnáaj tééveri míamúnáake píuváhi. Áhdure Obééjáuúdu néébe cahcújtso múnaa éhne múúne tsáápí taaba íjcyadu néeme míamúnáake píuváhi. Aane ihdyu óví lléébome itsáane adóvá bohí nu-jpácyotu áhdóratúne.

18 Aane íñe tsúúca íhyaamí pañe cáátúváné uwááboju lléébómeke o néé dítye éhnííñevu iijéjuco tsíñéhjí íáméjtsótuki. Muurá tehdu méénúmeke Píívyéébe ávyétá íhnáhó ícúbáhraá muhdú téhaamí pañétú tene néhdújuco. 19 Áhdure idyé téené uwáábójutu tsane wáágóome mémé páácyúíibye tsúúca pájtyeteme mémeháñé cáátúváháamitu. Aame tsá dííbyé cóómivu úújetétyú íñe íhyaamí pañétú úúbállémeícyoomívu.

20 Aanée díibye íhyaamí pañe dííbyé uwááboju íjcyaaabe nééhií:
—Ímiáané lléváhréjuco o tsááiñe.

Áánéllihyé dííbyeke o nééhií:

—Juújuj, tehjújuco Ávyéjuube Jetsóoj, wa íícúí tsaácoj.

21 Aabe ihdyu óví ámúhakye píaabó pájyuváre. Áyu tehjújuco.